

Cõãmacũ mecũã
wedesei



New Testament in Tuyuca

Cõãmacũ mecũã wedesei New Testament in Tuyuca

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tuyuca

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tuyuca

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
a71ca523-cda5-572a-9b0b-61d9ea37d1a8

Contents

San Mateo	1
San Marcos	61
San Lucas	98
San Juan	159
Hechos	205
Romanos	259
1 Corintios	286
2 Corintios	309
Gálatas	324
Efesios	334
Filipenses	343
Colosenses	349
1 Tesalonicenses	355
2 Tesalonicenses	360
1 Timoteo	363
2 Timoteo	370
Tito	375
Filemón	378
Hebreos	380
Santiago	400
1 San Pedro	406
2 San Pedro	414
1 San Juan	418
2 San Juan	424
3 San Juan	425
San Judas	426
Apocalipsis	428

MATEO

Jesucristoye quetire jóarigue

*Jesucristo ñecūsũmuã
(Lc 3.23-38)*

¹ Jesucristo ñecūsũmuãye wãme ãno jóanoã. Jesucristo Abraham pãrãmi, teero biiri David pãrãmi niinunusegu niiyigu.

² Abraham Isaac pacu niiyigu.

Isaac Jacob pacu niiyigu.

Jacob Judá, cãũ sõwũsũmuã, cãũ baira pacu niiyigu.

³ Judá Fares pacu, teero biiri Zara pacu niiyigu. Cãã paco Tamar niyigo.

Fares Esrom pacu niiyigu.

Esrom Aram pacu niiyigu.

⁴ Aram Aminadab pacu niiyigu.

Aminadab Naasón pacu niiyigu.

Naasón Salmón pacu niiyigu.

⁵ Salmón Booz pacu niiyigu. Booz paco Rahab niyigo.

Booz Obed pacu niiyigu. Obed paco Rut niyigo.

Obed Isaí pacu niiyigu.

⁶ Isaí õpũ David pacu niiyigu.

David Urías namo niimirigomena Salomónrẽ põnacutiyigu.

⁷ Salomón Roboam pacu niiyigu.

Roboam Abías pacu niiyigu.

Abías Asa pacu niiyigu.

⁸ Asa Josafat pacu niiyigu.

Josafat Joram pacu niiyigu.

Joram Uzías pacu niiyigu.

⁹ Uzías Jotam pacu niiyigu.

Jotam Acaz pacu niiyigu.

Acaz Ezequías pacu niiyigu.

¹⁰ Ezequías Manasés pacu niiyigu.

Manasés Amón pacu niiyigu.

Amón Josías pacu niiyigu.

¹¹ Josías Jeconías, teero biiri cãũ baira pacu niiyigu. Cãã niiritabere Babilonia dita macãrã Israelya põna macãrãrẽ ñee, néewarucuyira cããya dita Babiloniaru.

¹² Cããrẽ néewari siro, Jeconías Salatiel pacu niiyigu.

Salatiel Zorobabel pacu niiyigu.

¹³ Zorobabel Abiud pacu niiyigu.

Abiud Eliaquim pacu niiyigu.

Eliaquim Azor pacu niiyigu.

¹⁴ Azor Sadoc pacu niiyigu.

Sadoc Aquim pacu niiyigu.

Aquim Eliud pacu niiyigu.

¹⁵ Eliud Eleazar pacu niiyigu.

Eleazar Matán pacu niiyigu.

Matán Jacob pacu niiyigu.

16 Jacob José pacu niyigu. José María manu niyigu. Coo Jesús paco niwō sáa. Jesús Cōāmacū beserigu Cristo niī.

17 Teero tiiró, Abrahammena p̄utocati catorce pōnarī macārā basocáputiyira té David bauáritomena. Too síro Daviména p̄utocati catorce pōnarī macārā basocáputinemoyira, té Israelya pōna macārāre Babilonia ditap̄ cūārē ñeewari siro. Too síro cūārē ñeewari siro, catorce pōnarī macārā basocáputinemoyira sūcā té Cristo bauáritomena.

Jesucristo bauárigue

(Lc 2.1-7)

18 Jesucristo bauárigue biiro wáayiro. María cūū paco Joseména man̄cutigodo tiyigo. Cūā p̄arā niīadari suguero, Espíritu Santo tutuaremena niipacó niitoayigo. 19 José coo manu niiḡdu coo niipacó niirere ññagū, “coore duujāgūda” jī wācūmiyigu. Cūū basocá añugá niijigū, basocá t̄ocórop̄u wedesādugariyigu. Teero tiigū, “yayióro coore duujāgūda” jī wācūmiyigu. 20 Cūū teero wācūrī, quēēōp̄u ángele* cūūrē jīyigu:

—José, David p̄arāmi niin̄n̄seḡu, María ñañarō tiirīwo. Bobore manirō coomena wāmosáya. Espíritu Santo cūū tutuaremena coore niipacó wári tiirigu niwī. 21 Coo wīmagūrē apagodaco. Cūū wāmecutigūdaqui Jesús. Cūū wāme “basocáre netōnégū” jīdugaro tiia. Cūū basocá ñañaré tiire wapare netōnégūdaqui, jīyigu ángele.

22 Tee niipetire Cōāmacū jīrirobirora wáaro tiyiro. Profetare ateré jóadutiugu:

23 Sicō numiō ñm̄mena niīnaripaco, niipacó niī, pōnacatigodaco.

Cūū wāme Emanuel niīdadu,†

jī jóadutiugu. Emanuel “Cōāmacū marīmena niīr” jīdugaro tiia.

24 José wācāgū, ángele dutiariguere tiyigu. Mariare cūya wiip̄u néewayigu, namocutigūda jīgū. 25 Teero tiipacá, coo wīmagū apaadari suguero, coomena niīnariyigu. Bauári siro, cūūrē “Jesús wāmecutigūdaqui” jīyigu.

2

Masīri basoca Jesuré ññarā jearigue

1 Jesús Judea dita niirī macā Belén̄p̄u bauáyigu. Cūū bauárito, Herodes judíoaya dita ōp̄u niyigu. Teeb̄recorire ñm̄ā masīri basoca muīp̄u muāatirope macārā Jerusalén̄p̄u jeayira. 2 Toopú jeara, sãñáyira:

—¿Judíoa ōp̄u niiḡdu noopú bauáyiri? Ɔsã p̄top̄u muīp̄u muāatirope cūyagu ñocōāwūrē ññawū. Teero tiirā, cūūrē padeorā atiwū, jīyira.

3 Tee quetire t̄oríra Ōp̄u Herodere wedera jeayira. Teeré t̄ogū, bayiró wācūpatiyigu. Niipetira Jerusalén macārācā teerora wācūpatiyira.

4 Herodes niipetira pairé dutirare, teero biiri Moisés jóarigue bueráre s̄ocó, sãñáyigu:

—¿Cōāmacū beserigu noopú bauágudari? jīyigu.

5 Cūā yuyira:

—Judea dita niirī macā Belén̄p̄u bauágūdaqui. Teeré jī jóarigu niwī profeta. Ateré jóarigu niwī:

6 Belén Judea ditap̄u niirī macā b̄uri niirī macā mee niī atiditap̄re.

* 1:20 Portugués: anjo. † 1:23 Isaías 7.14.

Tiimacā macū òpū wáagudaqui.

Cōāmacūyara Israelya pōna macārārē cotegudu niigūdaqui,*
jīi jóarigu niwī, jīiyira.

⁷Too síro Herodes yayióremena masírí basocare cūū putopu suocó, cúārē sãĩñáyigu:

—¿Deero biiri peti ñocōāwú bauári? Ññurō wedeya múácã, jīiyigu.

⁸Wedeari siro, Belénpu ticoco, cúārē jīiyigu:

—Wĩmagū bauárigure sãĩñarã wáaya. Cūūrē buarã, yucārē wedera atiwa sūcã. Yucã cūūrē padeogú wáagudu tiia, jīimiyigu.

⁹Cūū cúārē wedeari siro, netōjōáyira sūcã. Maapu cúū wáari, ñocōāwú cúāya macāpu cúū ñnarigura cúū suguero suguewayigu. Wĩmagū niirō sotoapu jeagura, ñocōāwú putuánucāyigu. ¹⁰Teero tiirã, ñocōāwūrē bayiró useniya. ¹¹Tiwiipú sãñeara, wĩmagūrē, cūū paco Mariamena niigūrē ñayira. Ñicãcoberimena jeacūmu, cūūrē padeoyira. Too síro cúū néewaretibarire pãō, cūūrē oro, sīpēbiro bauré sitiaññure, teero biiri apeyé sitiaññurecārē “mirra” wāmecutirere ticoyira. ¹²Too síro Cōāmacū cúārē quēēōpure “Herodere ñnarã cāmeputarijãña” jīiyigu. Teero tiirã, cúāya ditapu putuawara, apemapé putuajōáyira sáa.

Egiptopu Jesuré néedutiwarigue

¹³Masírí basoca putuawari siro, ángele quēēōpū Joseré jīiyigu sūcã:

—Wãcãñã. Wĩmagūrē pacoménarã Egiptopu néedutiwaya. Toopú niijãrã wáaya ména. Yūu “néeputuaatiya” jīirīpu, néeputuaatiwa sūcã. Herodes wĩmagūrē sãdugágu, ãmaãdutigudu tiia, jīiyigu.

¹⁴Cūū teero jīirī tuogú, ñamirã wãcã, wĩmagūrē pacoménarã Egiptopu néedutiwayigu. ¹⁵Herodes catiró pōōtēōrō niyira toopúre. Cúū teero tiiriguemena Cōāmacū jīirirobirora wáaro tiyiro. Profetare ateré jóadutiya: “Yūu macū Egiptopu niimirigure suowitwū”, † jīi jóadutiya.

Herodes wĩmarārē sãcōādutirigue

¹⁶Too síro Herodes “masírí basoca yūure jīiditojãya” jīi, bayiró cúayigu. Teero tiigú, ãmñã wĩmarārē Belénpu niirārē, tiimacã wesapu niirãcārē puacámã duaró cuoräre sãcōāpetidutiya. Masírí basoca cūūrē wederirobirora “nocōrōrã bucuáqui” jīi wãcūyigu. ¹⁷Cūū teero tiidutiriguemena profeta Jeremías jóare diamacú wáaro tiyiro. Ateré jóarigu niwī:

¹⁸Ramã macāpure basocã booritua, bayiró utiri tuonóyira.

Raquel pãrãmērã niinunusera numiãpu cúū pōnarē bayiró utiyira.

Cúū pōnarē siarĩ ñnarã,

“wãcūtutuaya” jīirī booríyira, ‡

jīi jóarigu niwī.

¹⁹Herodes diari, José Egiptopura niyigu ména. Toopú ángele quēēōpū cūūrē jīiyigu:

²⁰—Wãcãñã. Wĩmagūrē pacoménarã Israel ditapu néeputuaawayá. Wĩmagūrē sãdugámirira diapetijōāwã, jīiyigu.

²¹Cūū teero jīirī tuogú, wãcã, wĩmagūrē pacoménarã néeputuaatiyigu Israel ditapu. ²²Herodes macū Arquelao cūū pacure Judea dita òpū wasoyigu. José tee quetire tuogú, cuiyigu. Judeapure wáadugariyigu.

* 2:6 Miqueas 5.2. † 2:15 Oseas 11.1. ‡ 2:18 Jeremías 31.15.

Cõãmacũ quẽẽrõpũ wedenorigũ nijjĩgũ, Galilea ditare netõjõãyigũ sáa. ²³ Toopũ jeagu, Nazaret macãpũ niigũ wáayigũ. Jesús toopũ niiriguemena profetas jóare diamacũ wáaro tiyiro. Ateré jóarira niiwã: “Basocã cãũrẽ ‘Nazaret macũ niĩ’ jĩãdacua”, jĩ jóarira niiwã.

3

Juan Bautista wederigue

(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

¹ Teebũrecorire Juan basocãre wãmeõtiri basocũ Judea ditapũ basocã manirõpũ wáayigũ. Toopũ basocã cãũ putopũ jearãre wedeyigũ. ² Ateré jĩyigũ:

—Cõãmacũ dutiré marĩpũre niãdare jeadaropũ tiia. Teero tiirã, múã ñañaré tiirére wãcũpati, wasoyã, jĩyigũ.

³ Profeta Isaías* Juan tiãdarere jóarigũ niiwĩ:

Sĩcũ yucũ manirõ, basocã manirõpũ bayirõ bũsrõmena wedegũdaqui:

“Sĩcũ õpũ atiadarimarẽ quẽnarõ tiirõbiro, marĩ Õpũ atiadari suguero,

múã ñañaré tiirére duujã, ãñurõ niyueya”, jĩgũdaqui,†

⁴ Juanyãro sutirõ camello póarimena tiiriro niyiro; cãũ siatúrida wãicu caseroda niyiro. Cãũ yaaré yeseroa, macãncũ macãrã mumiãoco niyiro.

⁵ Jerusalén macãrã, paũ Judea dita macãrã, teero biiri paũ día Jordán wesa macãrã cãũ wederi tuorã wáayira. ⁶ Cũã ñañaré tiirére wedenetõãri siro, día Jordãnpũ cúãrẽ wãmeõtiyigũ.

⁷ Paũ fariseo basoca, saduceo basoca wãmeõtitudira jeari ññagũ, cúãrẽ jĩyigũ:

—jMúã tiiditõrepira, jĩditõrepira niã! “Marĩ wãmeõtínorira dícu niirĩ, Cõãmacũ bayirõ cúare marĩrẽ jearicu”, jĩ wãcũremena atimiãjĩyu múã.

⁸ Diamacũrã múã ñañaré tiirére wãcũpati, wasorã, múã ãñurõ tiirécũtiremena ãñoñã. ⁹ “Ûsã Abraham pãrãmerã niinũnũsera nijjĩrã, Cõãmacũ ññacorore ãñurã niã”, jĩ wãcũrijãña. Múã wãcũrere wasohéri, Abraham pãrãmerã niirẽ wapamaniã. Cõãmacũ boogũ, ate ãtãperimenaã Abraham pãrãmerãrã cotowéomasĩqui. ¹⁰ Múã ñañaré tiidúheri ññagũ, Cõãmacũ múãrẽ cõãgũdaqui. Sicagũ yucũgũ ñañaré ðucacũtirigũre cõmeãmena nũcõrĩmenapũra páata, pecamepũ sóecõãrõ tiirõbiro múãrẽ tiigũdaqui.

¹¹ Ñañaré tiirére wãcũpati, wasorĩguere ãñorãrẽ wãmeõtia ocoména. Æpĩ yũũ siro atiqui. Cãũ yũũ nemorõ tutuagũ niiqui. Cãũ ãñunetõgũ niiqui. Yũũpeja cãũrẽ sũcãrĩbírĩdojãcu. Cãũpeja nemorõ ãñurõ tiigũdaqui múãrẽ: Espĩritu Santore ticodiocogũdaqui, múãmena niirucujããrõ jĩgũ. Ñañarére sóecõãrõ tiirõbiro múã ñañaré tiirére cõãgũdaqui. ¹² Cãũ trigore ññanogũdaqui tiirõbiro niĩ. Teeperire merẽã, teesatirire merẽã cũgũdaqui. Teeperire ññanogũdaqui cãũye ññanori wiipũ. Teesatirire sóejãgũdaqui pecame yatĩherimepũ, jĩyigũ Juan.

* 3:3 Isaías tíatopũ Jesucristo atiditapũ atiadarere jóayuerigũ niiwĩ. † 3:3 Isaías 40.3.

Juan Jesuré wãmeõtirigue

(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)

¹³ Too síro Jesús GalileapɁ niĩarigɁ día JordánɁ atiyigɁ Juan pɁtopɁ. Cũürē wãmeõtitudigɁ atiyigɁ. ¹⁴ Juanpe boorimiyigɁ. Cũürē jĩiyigɁ:

—MɁɁpe yũre wãmeõtiguno niĩ. ¿Deero tiigú “wãmeõtiya yũre” jĩĩ? jĩiyigɁ.

¹⁵ Jesús yũuyigɁ:

—Teero tiijáña ména. Niipetire Cõamacũ marĩrē tiidutírobirora tiiró booa, jĩiyigɁ.

Juan “jáɁ” jĩ, cũürē wãmeõtiyigɁ. ¹⁶ Wãmeõtitoaari siro, Jesús maajeañcãiyigɁ. Wãcũña manirõ ãmuãse pãõjõãyiro. Jesús Espíritu Santo sícũ bua tiiróbiro baugú diiatiri ññayigɁ. Cũũpare jeapeayigɁ. ¹⁷ Teero wáari, ãmuãsepu wedeseri tuoyíra:

—Ñni yũ macũ yũ bayiró maĩgú niĩ. Cũũmena bayiró ãseniã, jĩiyigɁ.

4

Wãtĩārē dutigú Jesuré jĩĩcõãsãmirigue

(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)

¹ Too síro Espíritu Santo Jesuré basocá manirõɁ néewanetõyigɁ, wãtĩārē dutigú jĩĩcõãsããrõ jĩĩgũ. ² Toopáre cuarenta bũrecori, cuarenta ñnamirĩ yaariyigɁ. Too síro juabóayigɁ. ³ Wãtĩārē dutigú Jesús puto wáa, cũürē jĩiyigɁ:

—MɁɁ Cõamacũ macũ niigũ, atepá ãtãpáre pã cotowéoya, jĩimiyigɁ.

⁴ Cũũpe yũuyigɁ:

—Cõamacũye queti jóaripũɁ ate jóarigue niĩ: “Yaaré díca basocáre catiri tiiría. Niipetire Cõamacũye wedeserecã cãārē catiri tia”,* jĩ jóarigue niĩ, jĩiyigɁ.

⁵ Too síro wãtĩārē dutigú cũürē JerusalénɁ “Cõamacũya macã” cũã jĩirí macãɁ néewayigɁ. Toopáre Cõamacũwii sotoapɁ néemuã, ⁶ cũürē jĩimiyigɁ:

—MɁɁ Cõamacũ macũ niigũ, ãnopũmena bupudíaya. Cõamacũye queti jóaripũɁ ate jóarigue niĩ:

Cõamacũ cũũyara ángeleare mũurē cotedutigũdaqui.

Mũurē ãtãgãɁ ñaapeari jĩĩrã, bocañeãdacua,†

jĩ jóarigue niĩ, jĩimiyigɁ.

⁷ Jesús cũürē jĩiyigɁ:

—Cõamacũye queti jóaripũɁ ate jóarigue niĩ: “Cõamacũ mɁɁ Õpũ wedeserere ‘¿diamacãrã niimiito?’ jĩĩrã, cũürē tiieñodutirijãña”,‡ jĩ jóarigue niĩ, jĩiyigɁ.

⁸ Too síro ãtãgũ ãmuãnetõrigapɁ néemuãiyigɁ sũcã. Toopá niipetire atibúreco maquē macãĩrē, teero biiri teemacãĩ cuorére ãñopetijãyigɁ.

⁹ Cũürē jĩimiyigɁ:

—MɁɁ yũre ñicãcoberimena jeacũmu, “mɁɁ yũ õpũ niĩ” jĩ padeorí, ate niipetire mũurē ticogũda, jĩimiyigɁ.

¹⁰ Jesús cũürē jĩiyigɁ:

—Wáagua, Satanás. Cõamacũye queti jóaripũɁ ate jóarigue niĩ: “Cõamacũ mɁɁ Õpũ sícũrẽna padeoyá. Cũũ dutiré dícare tiiyá”,§ jĩ jóarigue niĩ, jĩiyigɁ.

* 4:4 Deuteronomio 8.3. † 4:6 Salmo 91.11-12. ‡ 4:7 Deuteronomio 6.16. § 4:10 Deuteronomio 6.13.

11 Wātīārē dutigá wáajōāyigu. Ángelea Jesuré tiiápura jeayira.

Jesús Galileapɯ buenɯcārigue

(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)

12 Jesús “Juanrē peresu sōnecoayira” jīrere tɔoyigu. Teero tiigú, Galilea ditapɯ wáayigu. 13 Nazaret macārē netōwá, Capernaumpe niigū wáayigu. Capernaum Galileataro wesa, Zabulónya dita, teero biiri Neftalíya dita wesapɯ niiā. 14 Cūū toopú wáari, profeta Isaías jóarirobirora wáaro tiiyiro. Ateré jóarigu niiwī:

15 Zabulón, teero biiri Neftalícāya dita macārā,

día pairímaa wesa macārā,

día Jordán apeniñapú macārā,

teero biiri Galilea dita macārā judíoa niihērā

16 múā naītīārōpɯ niirābiro Cōāmacūyere tɔomasīricu;

añurō bóere ñnarā tiiróbiro múārē netōnégūdure ññaadacu.

Diarira tiiróbiro niirā bóaneōrā niicu;

múā bóebatere ñnarā tiiróbiro cūūrē ñnarā, useniādadu,*

jī jóarigu niiwī.

17 Jesús toopú jeagu, basocáre buenɯcāyigu. “Cōāmacū dutiré múāpure niīādare jeaadaropɯ tiia. Teero tiirá, múā ñañaré tiirere wácūpati, wasoyá”, jīyigu.

Jesús bapari wai wasarí basocare “jāmɯ” jīirigue

(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)

18 Jesús Galileataro wesapɯ wáayigu. Toopú wáagu, sīcūpōna pɯarārē buajeáyigu. Simón, apetőre Pedro sɯonógū, cūū bai Andrés niyira. Wai wasarí basoca niijrā, bapigu cōāño, wai wasara tiiyira. 19 Jesús jīyigu cúārē:

—Jāmɯ yɯmena. Múā mecātígārē wai wasarí basoca niiā; too síropure múā basocáre yée quetire añurō wederí basoca wáaadacu sáa. Teeré wederí, paɯ padeoádacua, jīyigu.

20 Teeré tuorá, máata cúāye bapiyucure toorá cūūjā, Jesuména wáajōāyira.

21 Too netōwá, āpērā pɯarā sīcūpōnarē ñnayigu. Zebedeo pōna Santiago, cūū bai Juan niyira. Cúā pacumena dooriwɯpɯ bapiyucure jeesāñáyira. Jesús cúācārē “jāmɯ” jīyigu. 22 Cūū teero jīrī tuorá, máata tiiwuré, cúā pacure cūū, wáajōāyira Jesuména.

Jesús paɯ basocáre buerigue

(Lc 6.17-19)

23 Jesús niipetiro Galilea ditapɯ judíoa neāré wiseripɯ buewarucuyigu. Añuré queti “Cōāmacū dutiré múāpure niīādare jeaadaro tiia” jīrere wedeyigu. Niipetire cúā diarecutire, cúārē ōpūūrī pūniré netónéyigu. 24 Cūū teero tiiré quetire niipetira Siria dita macārā masīpetijōāyira. Teero tiirá, niipetira diarecutirare cūū putopɯ néewayira. Āpērā merēā biiré diarecutira, āpērā ōpūūrī pūniré cuoráre néewayira. Wātīā sāñnorirare, ñamadiare cuoráre, wáamasīhērārē néewayira. Jesús cúārē netónéyigu.

25 Paɯ Galilea dita macārā, Decápolis macārī macārā, Jerusalén macārā, Judea dita macārā, día Jordán apeniñapú macārā cūūrē nunuyira.

* 4:16 Isaías 9.1-2.

5

Jesús ùtāgūpú basocáre buerigue

¹ Jesús paḥ nḥnḥrī ĩḥagū, ùtāgūpú ḥḥāwawī. Toopú cūḥ jeanuārī, ùsā cūḥ buerá cūḥ puto neāwū. ² Ateré buewi:

Ateré tiiráno useniya

(Lc 6.20-23)

³ —“Cōāmacū tiápuremena dícu cūḥ booré tiimasīā” jīrāno useniya. Cōāmacū dutiré cúāpure jeatoaa.

⁴ Bóaneōrāno useniya. Cōāmacū cúārē yeeripūnapu usenire ticogudaqui.

⁵ “Ḥsā āpērā nemorō uputí macārā niiā” jī wācūhērāno useniya. Cūā Cōāmacū “ticoguda” jīri ditare ñeeādacua.

⁶ ‘Diamacú maquē, teero biiri āñurēre bayiró tiidugárano useniya. Cōāmacū tiápuremena cūḥ boorére tiimasīādacua.

⁷ ‘Āpērārē bóaneō ĩḥarāno useniya. Cōāmacū cúārē bóaneō ĩḥagūdaqui.

⁸ ‘Āñurē wācū tagueñarāno useniya. Cūā Cōāmacūrē ĩḥaādacua.

⁹ ‘Āñurō niirecutire wáari tiiráno useniya. Cōāmacū cúārē “yḥḥ pōna niīya” jīgūdaqui.

¹⁰ ‘Cūā Cōāmacū boorére tiiré wapa āpērā ñañarō netōrī tiinōrāno useniya. Cōāmacū dutiré cúāpure jeatoaa.

¹¹ ‘Múā yḥḥre padeoré wapa āpērā múārē ñañarō jī, ñañarō netōrī tiíadacua. Noo ñañarō niiré jīditoadacua múārē. Cūā teero tiirí, múā useniādacua. ¹² Too síropure múā ḥḥḥāsepḥ pairó wapatáre buaādacua. Teero tiirá, bayiró useniña. Múārē tiiróbirora ñañarō tiáperucuyira múā sugero niiracārē profetare.

Jesuré padeorá móā, sīāwócore tiiróbiro niīya

(Mr 9.50; Lc 14.34-35)

¹³ ‘Marī yaaré poaaro jīrā, móārē sāā. Múā móābiro niīā atibúrecopure. Móā ocare petirí, ocanemorí tiimasīña manicú. Tee deero tiíadare mee niicu. Teero tiirá, teeré sopeputóḥ cōājācu. Basocá cutadiyócu.

¹⁴ ‘Múā sīāwócore tiiróbiro niīā atibúrecopure. Sicamacá ùtāgú sotoapu niirí macārē yayiómasīña manicú. ¹⁵ Basocá sīāwócorigare sīāāri siro, moocūriya. Teero tiiróno tiirá, ḥḥḥārōpe péoya, niipetira tiwiipú niirārē bóebatecoaro jīrā. ¹⁶ Tiigá sīāwócorobirora múācā basocá ĩḥacoropure āñurō tiirécutiya. Múā āñurō tiirí ĩḥarā, āpērācā múā Paḥḥ ḥḥḥāsepḥ niigárē “āñunetōjōāgū niiqui” jīādacua.

Moisére dutiré cūūrigue maquē

¹⁷ ‘Biirō wācūrijāña yḥḥre: “Moisére dutiré cūūrigue, teero biiri profetas jóariguere cōāgū atigū tiájīyi”, jī wācūrijāña. Teeré cōāgū mee atiwḥ. Teeré “diamacárā biirope niīā” jīgū atiwḥ. ¹⁸ Yḥḥ ateréja diamacárā jīā: Ḥḥḥāse, atibúreco niiritabere Cōāmacū péerogā tee dutirére cōāriqui. Niipetire cūḥ “biirō wāaadacu” jīrigue diamacú wáaro tiíadacu. ¹⁹ Tee dutirére péerogā netōḥcāgūno buri niigú niigūdaqui Cōāmacū Ōpū niirōpḥre. Āpērārē netōḥcārī tiigúnocā teerora biigūdaqui. Āpī tee dutirére diamacú tiigúnopre, āpērārē teeré tiidutígunopre ōpū tiiróbiro niigūdaqui Cōāmacū Ōpū niirōpḥre. ²⁰ Múārē ate wedea: Moisés jóarigüe

buerá, teero biiri fariseo basoca “ūsá Cōāmacū boorére añurō tiia” jīīmiya. Múā cūā nemorō Cōāmacū boorépere tiihéra, Cōāmacū putoꝝ wáaricu.

*Cúare ñañaniã
(Lc 12.57-59)*

²¹ Tuoꝝiyu múā ñecūsūmuārē wederiguere: “Basocáre sīārjāña. Sīāgūno queti beserí basocū putoꝝ néewa, wedesānogūdaqui”. ²² Yūupeja múārē ateré wedea: Cūūya wedegumena cúagano besegú putoꝝ néewa, wedesānogūdaqui. Cūūya wedegure “mūw wapamanigū niīā” jīī buijāgūno Judíoare Dutirá Peti putoꝝ néewa, wedesānogūdaqui. Cūūya wedegure “wáicu tiiróbiro wácūrē cūoa mūujā” jīīgūnorē pecamerū sócōārquio niīā.

²³ Teero tiigú, mūw Cōāmacūwiipū Cōāmacūrē padeogú, apeyenó ticogūdu tiicú. Ticoadari suguerogā, wācūbūacu: “Yáa wedegū cúa niiqui yūumena; yūw cūūrē ñañarō tiiatū”, jīī wācūcu. ²⁴ Mūw ticoadarere duupéo, cūūrē acabóre sāisuguégu wáaya. Teero tiári siro, “Cōāmacūrē ticogūda” jīīariguere ticoya sáa.

²⁵ Mūūrē wedesārigumena queti beseróꝝ wáarara, boyeromena quēnosūguéya. Quēnosūguéheri, mūūrē besegúꝝ ticojāgūdaqui. Cūū surarapūre ticojāgūdaqui sáa. Cūāꝝara peresuwiipū sōnecoadacua sáa. ²⁶ Yūw mūūrē ateréja diamacúrā jīīā: Mūw wapatípetihegu, witiricu, jīīwī Jesús.

Āpī numorē ñeeaperijāña

²⁷ Jesús wedenemowī:

—Múā ate wederiguere tuoꝝiyu: “Āpī numorē ñeeaperijāña”. ²⁸ Yūupeja ateré diamacúrā jīīā: Sīcū numiōrē ñañaré tiidugáremena iñagūno cūū wácūrēmenarā coomena ñañarō tiíarigūbiro niitoaqui.

²⁹ Diamacú macā capea iñaré* múārē ñañarére tiirí tiibócu. Teero wáari, tiigaré odewecōājāña. Teero tiiró, sicaróra múāya ōꝝū macārō cōōrī, añujāā. Niipetiri ōꝝū pecamerū cōōrīpeja, ñañanetōjōācu. ³⁰ Diamacú macā wāmo† múārē ñañarére tiirí tiibócu. Teero wáari, tiiwāmorē páatacōājāña. Teero tiiró, sicaróra múāya ōꝝū macārō cōōrī, añujāā. Niipetiri ōꝝū pecamerū cōōrīpeja, ñañanetōjōācu.

Nūmosānumiārē cōārijāña

(Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)

³¹ Múā atecārē tuoꝝiyu: “Nūmorē cōāgū, ‘atewapá mūūrē cōāā’ jīīrípūrē jóa, coore ticoro booa”. ³² Yūupeja ateré diamacúrā jīīā: Sīcū cūū numo āpīmēna ñeeaperipacari, coore cōāgū, coore ūmūāmena ñeeaperigo tiiróbiro putuári tiiquí. Sīcū cōānorigomena numocutigucā āpī numoména ñañarō ñeeapegu tiiróbiro putuáqui.

“Teerora tiíada” jīīré maquē

³³ Tuoꝝiyu sūcā múā ñecūsūmuārē wederiguere: “Mūw ‘Cōāmacū wāmemena tiigúda’ jīīrirobirora jīīditorio manirō tiiyá”. ³⁴ Yūupeja ateré diamacúrā jīīā: Múā āpērārē “teerora tiigúda” jīīrā, Cōāmacū wāmemena jīīrijāña. “Ūmūāsemena diamacúrā jīīā”, jīīrijāña. Ūmūāseꝝ Cōāmacū dutiduiqui. ³⁵ “Atibúrecomena diamacúrā jīīā”, jīīrijāña. Atibúrecocā

* 5:29 “Capea iñaré” jīīré “marí ñañaré tiidugáre” jīīdugaro tiia. † 5:30 “Diamacú macā wāmo” jīīré “marí ñañaré tiirē” jīīdugaro tiia.

Cõamacũye dupori pesaró tiiróbiro niirõ tiia. “Jerusalénmenacãrê diamacúrã jĩã”, jĩrijãña. Tiimacãcã marĩ Õpũ tutuagũya macã niĩã. ³⁶ “Yáa dupumena diamacúrã jĩã”, jĩrijãña. Múã teero jĩrémēna sicadá póadare ñĩrída o butirída wáari tiimasĩricu. ³⁷ Múã tiádara, “teerora tiáda” jĩña; tiiriádara, “tiirícu” jĩjãña. Múã jĩnemocorepũja wãtĩ wãcũré niibocu.

Ñañarõ tiirí, cãmeríjãña

(Lc 6.29-30)

³⁸ Múã ate wederiguere tũojĩyu: “Sĩcũ mũũrê capea páawari, mũũcã teorora cũũrê páawacãmeña. Upire páaperi, teorora cũũrê páapecãmeña”. ³⁹ Yũũpeja ateré diamacúrã jĩã: Mũũrê ñañarõ tiigúnorê teero ññajãña. Cãmeríjãña. Sĩcũ mũũrê wasopũro diamacũpere páari, apeniñapécãrê páaaro. ⁴⁰ Sĩcũ mũũrê queti beserí basocu putopũ néewa, besegũre “cũũ yũũre ñañarõ tiirígue wapa cũũyaro camisare ticoautiya” jĩboqui. Cũũ teero jĩrĩ, sotoá macãrõ mũũ sãñarõcãrê ticojãña, tooré cũũ booátã. ⁴¹ Surara apeyenórê sicaburo mũũrê néewadutiri, apeburó néewabosanemoña sũcã. ⁴² Mũũrê sãigúnorê ticoya. Apeyenórê mũũrê wasodũgari, “wasoria” jĩrijãña.

Ĩñatutirare maĩdutĩrique

(Lc 6.27-28, 32-36)

⁴³ Múã ate wederiguere tũojĩyu: “Mũũ menamacãrãrê maĩñã; mũũrê ññatutirapere ññatuti doocãméña”. ⁴⁴ Yũũpeja ateré diamacúrã jĩã: Múãrê ññatutirare maĩñã. Múãrê ñañarõ tiirãre Cõamacũrê sãĩbosáya. ⁴⁵ Múã teero tiirã, múã Pacũ ãmũãsepu niigũ põna niĩadacu. Cũũ ãñurã putopũ, teero biiri ñañarã putopũcãrê muĩpũ bóeri tiiri. Cũũ booré tiirã putopũ, teero biiri cũũ booré tiihẽra putopũcãrê oco peari tiiri. ⁴⁶ Múãrê maĩrã dícuare maĩrĩ, wapamaníã. Romanuã õpãrê niyeru wapasébosari basoca teeré tiĩya. ⁴⁷ Múãya wedera dícuare ãñurõ tiirã, ¿ñeenõ ãñunemore ãpẽrãrê tiĩẽnogari? Cõamacũrê masĩhẽrã teeré tiĩya. ⁴⁸ Múã Pacũ ãmũãsepu niigũ ãñurê tiirécutigu tiiróbirora ãñurê tiirécutira niĩña.

6

Ãñurõ tiiré maquẽ

¹ Múã Cõamacũye ãñurere tiirã, basocã ññacopũ dícu tiĩẽñorijãña. Múã teero tiirécutiri, múã Pacũ ãmũãsepu niigũ múã ãñurê tiiré wapa ticorénorê ticoriqui.

² Teero tiirã, múã bóaneõrãrê tiiapura, máata ãpĩrẽ bayiró busurómena mũũ tiiapuariguere wedebatedutirijãña. Tiiditórepira teenórê tiirécuticua múã nearé wiseripũre, teero biiri macã decopũre. Cũã tiiapucua, ãpẽrã “ãñunĩ” jĩãrõ jĩrã. Yũũ múãrê ateréja diamacúrã jĩã: Cũã basocã teero jĩrẽ wapa wapatápetitoaya mé. ³ Múãpe bóaneõrãrê tiiapuara, múã menamacãrãrê wedebaterijãña. ⁴ Ticora, ññahẽrõpu ticoya. Múã Pacũ múã ññahẽrõpu tiirénorê ññagũ múã ãñurõ tiari siro, wapatãre ticogũdaqui.

Cõamacũrê sãiré

(Lc 11.2-4)

⁵ Múã Cõamacũrê sãirã, tiiditórepira tiiróbiro tiirijãña. Cũã nearé wiseripũ, macã decopũ nucũ, basocã ññãrõ jĩrã, sãĩcúa. Yũũ múãrê ateréja diamacúrã jĩã: Cũã basocã teero ññaré wapa wapatápetitoaya mé.

6 Múápe Cõamacū múã Pacure sãirã, múãye sawiripũ sããwa, soperé biajã, cũũrẽ sãĩñá. Cũũ ññabuaya manigú niipacu, múãmena niiqui. Cũũ múã ññahẽrõpũ tiirénorẽ ññagú múã ãñurõ tiári siro, wapatáre ticogũdaqui.

7 'Cõamacũrẽ sãirã, ãñurõ wãcũripacara, sãĩnemósãrijãña. Cõamacũrẽ masĩhẽrã teero tiicúa, “marĩrẽ pee wedeseremena tũogũdaqui” jĩrã.

8 Múãjã cúã tiiróbiro tiirijãña. Múã Pacũ múã boorénorẽ sãĩãdari sũguero, masĩtoaqui. 9 Teero tiirá, biiro jĩ sãĩñá:

Ɔsã Pacũ ãmũãsepũ niigú, mũũrẽ quioníremena padeoáda.

10 Mũũ dutiré ãsãpũre niĩadare jeaaro.

Ɔmũãse macãrã mũũ booré dícare tiicúa; atibáreco macãrãcã teerora tiáro.

11 Ɔsãrẽ búrecoricõrõ yaaré ticoya.

12 Āpẽrã ãsãrẽ ññarõ tiirãre ãsã acabóbirora mũũcã ãsã ññarẽ tiirere acabóya.

13 Jĩcõãsãrenorẽ cãmotáya.

Ɔsãrẽ ññarõ wáari jĩgũ, netõnéña.

Mũũ sĩcũrã dutirucugũdacu. Tutuanetõjõãgũ niĩã. Mũũ sĩcũrã usenipeogano niirucujãña.

Teerora niĩãrõ.

14 Āpẽrã múãrẽ ññarõ tiirere acabóri, múã Pacũ ãmũãsepũ niigúcã múãrẽ acabógũdaqui. 15 Múã cúã ññarõ tiirere acabóheri, múã Pacũcã múã ññarẽ tiirere acabóriqui.

Betiré maquẽ

16 'Múã beti, sãirã, tiiditórepira tiiróbiro tiirijãña. Cúã wãcũpatirabiro baujãcua. Jũabóarabiro baurá wáanetõjãcua, basocá cúã betirere ññãrõ jĩrã. Yũũ múãrẽ ateréja diamacãrã jĩã: Cúã basocá teero ññarẽ wapa wapatápetitoaya mée. 17 Múãpe beti, sãirã, diapóa waacosé, ãñurõ wũapoarira niĩña, 18 ãpẽrã múã betirere masĩrijããrõ jĩrã. Múã Pacũ ññabuaya manigú niipacu, múãmena niiqui. Cũũ múã ññahẽrõpũ tiirénorẽ ññagú múã ãñurõ tiári siro, wapatáre ticogũdaqui.

Ɔmũãse maquẽrẽ néocũyueya

(Lc 12.33-34)

19 'Atiditã maquẽrẽ pee néocũrijãña. Teeré butua yaacua; cutawi bóajõãcu; yaarẽpira sããwa, yaapetijãcua. 20 Teero tiiróno tiirá, ãmũãsepũ ãñurẽ buarí tiiadarepere néocũyueya Cõamacũ booré tiirucúremena. Teero tiirá, toopãre pee ãñurẽ cõoádacu. Toopãre múã néocũrere butua tãamasĩricua; cutawiricu; yaarẽpira sããwa, yaaricua. 21 Ɔmũãsepũ múãye niirĩ, Cõamacũye dícare wãcũãdacu.

Sĩãwócoriga

(Lc 11.34-36)

22 'Múãye capeari õpũũrĩrẽ sĩãwócoriga tiiróbiro niĩã. Múã capeari ãñurĩ, ãñurõ ññããdacu; ãñurõ tũomasĩãdacu; ññããtã, ññaricu; tũomasĩricu. 23 Múã ññarẽ capeari cõorã tiiróbiro niirĩ, múãye õpũũrĩpũre naĩtĩãrõ tiiróbiro niĩã. Cõamacũyere masĩria. Tee naĩtĩãre ññãanetõjõãã.

Niyerure maĩrã, Cõamacũpere maĩricu

(Lc 16.13)

24 'Sicā puarārē padecotemasīriqui. Sicūrē maīriqui; āpīpére maīqui. Sicārē padeoquí; āpīpére netōncāqui. Múā niyerure maīrā, Cōāmacūpere maīricu.

Cōāmacū dutiré múāpure niīādarere boosuguéya

(Lc 12.22-31)

25 'Teero tiigú, múārē ateré wedea: Múā niirecutirere wācūpatirijāña. “¿Ñeenó yaaadari; ñeenó sīniādari; ñeenó sāñāadari marī?” jīi wācūpatirijāña. Marī catirépe yaaré nemorō wapacutía. Marīye ōpūūrīpe suti nemorō wapacutía. 26 Minipōnárē iñāñate múā. Cúā oteriya. Oteré duca seerīya. Teeducare iñanore wiseripū iñanoriya. Teero tiirīpacari, múā Расу ūmūāsepu niigú cúārē yaaré ticoqui. Múāpe minipōná nemorō wapacutía. 27 Múā bayirō wācūpatira, bucuānemorīcu.

28 '¿Deero tiirā múā sutipére wācūpatii? Coori macāncū maquērē wācūña. Tee booró wiicú. Paderipacaro, suti suaripacaro, suti añurē sāñarē tiiróbiro baua. 29 Teero biipacari, yuu ateré jīā: Salomón suti añurē peti sāñapacu, coorire sīcārībiriyigu. 30 Sicaburecora tee catia; apébureco sīniāriguepu boea; too síro sóejānoā. Teero wāapacari, Cōāmacū tecorire añurē suti sāñarō tiiróbiro bauri tīi. Múāpereja añunemorō cotequi. Múā péerogā padeoré cuorá niīā. 31 Teero tiirā, “¿ñeenó yaaadari; ñeenó sīniādari; ñeenó sāñāadari marī?” jīi wācūpatirijāña. 32 Atibureco macārā Cōāmacūrē padeohéra tee niipetirere wācūpatiya. Marī Расу ūmūāsepu niigú múā boorénorē masītoai méé. 33 Múāpe Cōāmacū dutiré múāpure niīādarere boosuguéya. Teero biiri diamacú cū boorere tiinunúseya. Teero tiirī, niipetire múārē dusarere ticogūdaqui. 34 Teero tiirā, “¿ñamigārē deero wāamiādariye?” jīi wācūpatirijāña. Apébureco maquērē múā ñañarō netōādarere wācūpatisuguerijāña. Mecūā maquē dícuere wācūña. Mecūārē múārē wācūpatiri tiīādare niitoaa.

7

Āpērārē iñabeserijāña

(Lc 6.37-38, 41-42)

1 'Āpērārē iñabeserijāña. Múā iñabeseheri, Cōāmacūcā múārē iñabeseriqui. 2 Múā āpērārē wedepatirobirora múācā wedepatinoādacu. Múā āpērārē pee ñañarō jīirī, queoró múācārē jīinoādacu. 3 Mūyua wedegūya capeapu pasarí manarōrē iñāñ. Iñapacu, mūyua capeapu pasarí ducapereja iñaria. 4 Mūyua capeapu yucūduca pasanopacu, ¿deero tiigú mūyua wedegure, “mūyua capeapu pasarí manarōrē néecōāma” jīi? 5 ¡Ñañagú, tiiditōrepigu! Mūyua capeapu niirī ducapere néecōāsugueya. Cōātoagupu, añurō iñagūdacu. Teero tiigú, mūyua wedegūya capeapu pasarí manarōrē néecōāgūdacu.

6 'Cōāmacūrē boohéranorē cūyue queti añurere wederijāña. Cúānorē wedera, díayiare añurere ticora tiiróbiro tiicú. Díayia cúaāmarā añurē ticopacari, múārē cāmenucā bacajācua. Cōāmacūrē padeodagáherare cūyue añurē maquērē wederijāña. Cúānorē wedera, yesea watoapu ñañuēda wapapacáridare déecūrā tiiróbiro tiicú. Yesea tiidaré cutatábatejācua. Cōāmacūrē boohérare bári peti cūyere wedecu.

Cōāmacūrē sāñā
(Lc 11.9-13; 6.31)

⁷ Cōāmacūrē sāīñá. Sāīrī, cūū múārē ticogúdaqui. Āñurēre āmaārā tiiróbirora sāīrucújāñá. Sāīrucújārā, buaádadu. “Sope pãõña yũre” jĩgú tiiróbiro sāīdúrijāñá. Sāīdúheri, “jáu” jĩgúdaqui. ⁸ Sāīgúno cõogúdaqui. Āmaāgũno buagúdaqui. “Pãõña” jĩgúno pãõnogúdaqui.

⁹ Múā põna múārē wúabere sāīrī, cúārē útāpere ticoricu. ¹⁰ Wai sāīrī, āñarē ticoricu. ¹¹ Múā ñañaré tiirá niipacara, múā põnarē āñurēre ticomasĩá. Marī Pacu ũmũāsepu niigúpe cūārē sāīrānorē nemorõ āñurēre ticomasĩqui.

¹² Múā āpērārē múārē āñurõ tiirí booa; múācā teerora cúārē āñurõ tiiyá. Teeré Moisere dutiré cūirigue, teero biiri profetas jóarigue tiidutía.

Esahéri sopegã

(Lc 13.24)

¹³ Esahéri sopegārē sãāwaya. Pecamepu sãāwari sopepe esarí sope niĩ; pecamepu wáarima esaríma niĩ. Toopere pau sãāwaya. ¹⁴ Catiré petihéropu sãāwari sopepeja esahéri sopegã niijã. Toopá niijearima esaheríma niĩ. Siquērārā catiré petihére buaáya.

Yucugure tiigú ducamena ññamasĩnoã

(Lc 6.43-44)

¹⁵ Āpērā “ūsã profetas niĩ” jĩditorare tuoríjāñá. Cúā āñurã tiiróbiro baumiya. Oveja āñurãgã tiiróbiro baumiya. Teero baupacára, cúā wãcūrẽpure yáíwa cúāamarã tiiróbiro wãcũyua. ¹⁶ Múā cúārē cúā tiirécutiremena ññamasĩdadu. Potagu use ducacutiria. Wĩsõcã ipitire ducacutiria. ¹⁷ Yucugu āñurígũno āñuré ducacutia; sñiátirigũno ñañaré ducacutia. ¹⁸ Āñurígũno ñañaré ducacutiricu; ñañarígũno āñuré ducacutiricu. ¹⁹ Ñañaré ducacutirígũno páata, pecamepu sóecõãjãnoãdadu. ²⁰ Teeré tiiróbirora jĩditorepirare cúā tiirécutiremena ññamasĩdadu.

Niipetira Cõāmacũ pũtopu wáaricua

(Lc 13.25-27)

²¹ Pau yũre “Õpũ” jĩpacara, cúā niipetira Cõāmacũ pũtopu wáaricua. Yũ Pacu ũmũāsepu niigú booré tiiráno dícu wáaadacua. ²² Cõāmacũ basocáre wapa tiádari bũreco jeari, pau yũre jĩmiãdadua: “Ûsã Õpũ, mũũ wãmemena basocáre buewũ; mũũ wãmemena wãtĩārē cõãwionecowũ; mũũ wãmemena pee āñuré tiieñowũ sũcã”, jĩmiãdadua. ²³ Cúā teero jĩpacari, “múārē masĩria yũja” jĩgúdadu. “¡Múā ñañaré tiiríra niĩ; witiwaya!” jĩgúdadu.

Pũawí tiinũcãre queti

(Mr 1.22; Lc 6.47-49)

²⁴ Teero tiigú, yũ wederere tuo, yũ wederirobiro tiigúno masĩgú tiiróbiro niĩ. Masĩgúno wii tiigú, coasãwa, ãtãgãpu jea, botarí nũcõ, wii tiimúãqui. ²⁵ Too síro oco pea, día pota, wĩno wẽ, tiwiipú oco õmatucopacari, peediaricu, ãtãgã sotoapu nũcõari wii niijĩrõ. ²⁶ Yũ wederere tuo, yũ wederirobiro tihégũnope tuorírigu tiiróbiro niĩ. Tuorírigũno wii tiigú, ditatupari yepapu wii tiimúãqui. ²⁷ Too síro oco pea, día pota, wĩno wẽ, tiwiipú oco õmatucori, jõecodiacu. Jõecodia matãpetijõacu, jĩwĩ.

²⁸ Jesús teeré buepetiari siro, basocá cū buerere tuomanijõawã. ²⁹ Dutiré cõogú tiiróbiro buewi. Moisés jóarigue buerá tiiróbiro bueriwi.

8

Jesús òpũ bógare netónérigue

(Mr 1.40-45; Lc 5.12-16)

¹ Jesús ùtãgũpũ níiãrigu diijeári, paũ basocá cũũrẽ nũũyíra. ² Cũũ maapu wáari, sícũ òpũ bógu cũũ pũto wáayigu. Ñicãcoberimena jeacũmuyigu:

— Òpũ, mũũ yũũ diarecutirere netónédugagu, netónemasĩã, jĩiyigu.

³ Jesús cũũrẽ ñaapeó, jĩiyigu:

— Netónédugaga. Diaremanigũ pũtuáya, jĩiyigu.

Máata cũũya òpũ bógare yatijõãyiro. ⁴ Jesús cũũrẽ jĩiyigu:

— Ateré ãpẽrãrẽ wedegu mee tiiwá, jĩimiyigu—. Pairé ãnogú wáaya, “ãñujõããyi” jĩĩdutigu. Too síro sũcã Cõãmacũrẽ ticoya, mũũ diaré netõãrigue wapa wapatírono tiigú. Teeré tiidutírigu níiwĩ Moisés. Mũũ teero tiiyá, basocá níipetira mũũ diaré netõãriguere masĩãrõ jĩĩgũ, jĩiyigu.

Jesús cien surara dutigũre padecotegũre netónérigue

(Lc 7.1-10)

⁵ Jesús Capernaumpũ sããwari, sícũ cien surara dutigũ cũũ pũto atiwi. Cũũrẽ tiípũre sãĩwĩ:

⁶ — Òpũ, yũũre padecotegu wiipũ cõããwĩ. Cũũ wáamasĩriawĩ. Bayiró peti pũnisĩããwĩ, jĩĩwĩ.

⁷ Jesús cũũrẽ yũũwĩ:

— Jáũ. Netónégũ wáaguda, jĩĩmiwĩ.

⁸ Cien surara dutigũ cũũrẽ yũũwĩ:

— Òpũ, yũũ bári níigú níiã. Teero tiigú, yũũ mũũrẽ yáa wiipu “sããatiya” jĩĩmasĩriga. Mũũ sããwaripacari, “netõãrõ” jĩĩcoremenarã yũũre padecotegu netõjõãgũdaqui. ⁹ Yũũ ãpẽrã dutiré docapũ níiã. Yũũpũ surarare dutia sãa. Yũũ sícũrẽ “wáaya” jĩĩrĩ, wáai. ãpĩrẽ “atiya” jĩĩrĩ, atii. Yũũre padecotegure “biiro tiiyá” jĩĩrĩ, tiii, jĩĩwĩ.

¹⁰ Jesús cũũ jĩĩrere tũogú, tũomanĩjõãwĩ. Cũũrẽ nũũrãrẽ jĩĩwĩ:

— Yũũ aterėja diamacũrã jĩĩã: Israelpũre ãni tiiróbiro padeoré cũogũre buajeãñariga. ¹¹ Mũũrẽ ateré wedea: NiiPETIROPũ macãrã paũ, ãni romanuãyũ tiiróbiro Cõãmacũ Òpũ níirõpũ jeaadacua. Toopũ Abraham, Isaac, Jacobmena yaaduiadacua. ¹² Paũ Cõãmacũ sũosũguémirirape cũã padeohére wapa naĩtĩãrõpũ cõãdioconoãdacua. Toopũ pũnisĩra bacadiyó, utiadacua, jĩĩwĩ.

¹³ Jesús cien surarare dutigũre jĩĩwĩ:

— Mũũya wiipu pũtuawagua. Mũũ padeoárirobirora wáaadacu, jĩĩwĩ.

Toorã cũũrẽ padecotegu netõjõãyigu.

Jesús Pedro mañecõrẽ netónérigue

(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)

¹⁴ Jesús Pedroya wiipũ wáayigu. Tiiwiipũ sããjeagu, Pedro mañecõrẽ wiorécutipesagore buajeáyigu. ¹⁵ Coore wãmopũ padeñáyigu. Cũũ teero tiirira, wioré tatijõãyiro. Coo wãmũncã, cũũrẽ yaaré ecayigo.

Jesús paũ diarecutirare netónérigue

(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)

¹⁶ Náicũmurĩ, basocá Jesús pũtopũ paũ wãtĩã sããnorirare nẽjeayira. Cũũ sícãrĩ wedescoremenarã wãtĩãrẽ cõãwionecoyigu. NiiPETIRA diarecutiracãrẽ netónépetijãyigu. ¹⁷ Cũũ teero tiiri, profeta Isaías

jóariborira wáaro tiyíro. Ateré jóarigu niwĩ: “Marĩ tutuherere, marĩ diarecutirere cūpeja netōnéjāwĩ”, * jĩ jóarigu niwĩ.

Jesuré nūndugámiriraye queti

(Lc 9.57-62)

¹⁸ Jesús pau cū putopu neānucārĩ ĩñagũ, ūsā cū bueráre: —Jāmu, tĩawaco iinĩnarũ, jĩwĩ.

¹⁹ Sīcū Moisés jóarigue buegú Jesús puto wáa, jĩwĩ:

—Basocáre buegú, noo muu wáaro yuu muurē nūnugáda. Muu buegú niidugaga.

²⁰ Jesús cūrē yuuwĩ:

—Wáicura cānirē tutiri cuóya. Minipōná pōnacutire sutiri cuóya. Yuu niipetira sōwūpeja cānirō cuorĩa, jĩwĩ.

²¹ Āpĩ cūrē nūnūmĩarigu jĩwĩ:

—Ōpũ, yuu pacu diari siro, yaatógupũ, mūmēna wáaguda sūcā, jĩmiwĩ.

²² Jesús cūrē yuuwĩ:

—Yūmēna wáadugagu mecūtīgārā yūure nūndóajāña. Yūure padeohéra diarirapũ tiiróbiro niitoaya. Cūā basiro cāmerĩ yaaáro, jĩwĩ.

Jesús wĩnorē, ocoturire nūcūārĩ tiirigue

(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)

²³ Jesús dooríwupũ muāsāwĩ. Ūsā cū buerá bapacutiwũ. ²⁴ Ūsā tĩawari, wĩno bayiró wēēcūtuatiwũ. Dooríwure ocoturí páabatesāwũ. Jesupé cānigú tiwĩ. ²⁵ Teero tiirá, ūsā cū puto wáa, wācōrārā, cūrē jĩwũ:

—jŪsā Ōpũ, netōnéña! jMarĩ duadiarapũ tiirara! jĩwũ.

²⁶ Jesús ūsārē yuuwĩ:

—¿Deero tiirá nocōrō cui? Múā péerogā padeorē cuorá niĩ.

Jĩtoa, wāmūnucā, wĩnorē, ocoturire nūcūādutiwĩ. Nūcūāpetijōāwũ.

²⁷ Ūsā ĩñamanijōājĩrā, cāmerĩ wedesewu:

—¿Ñiirũno basocú niimiĩ āni? Cūrē wĩnopára, ocoturípura yūujā, netōnucária, jĩwũ.

Gadara macārā wātĩ sāñnoriraye queti

(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

²⁸ Jesús apeniñapú Gadara ditapũ tĩjeari, ūmuā puarā masācoperi watoapũ niĩarira cū puto atiwa. Cūā wātĩ sāñnorira niwā. Bayiró peti cúaāmarā niwā ména. Teero tiirá, basocá tiimapáre netōwáriyira.

²⁹ Jesuré ĩñarā, acaribjōāwā:

—Muu Cōāmacū macū, ūsārē potocōrijāña. ¿Ūsārē ñañarō netōrĩ tiigú atiarĩ? Ūsā ñañarō netōādarō jearia ména, jĩwā.

³⁰ Cūā beru pau yesea yaanucūwā. ³¹ Wātĩ basocápure niirā Jesuré bayiró sāiwā:

—Muu ūsārē cōāwionecogujā, ĩniā yeseapure sāñwadutiya, jĩwā.

³² Jesús: —Teerora tiyá, jĩ yuuwĩ.

Cūā teero jĩrĩrā, basocápure niĩarira witiwa, yeseapure sāñwatu niwā. Niipetira yesea opatūdiupũ cutūcutūbuawa, opataropũ ñaañuā, duajōāwā.

³³ Yesea coterí basoca cuicocūtuawa. Macāpũ jeara, wātĩ sāñnorira niimiārĩrere wáariguere wedepetirira niwā. ³⁴ Teeré tuorá, tiimacā macārā niipetira Jesús putopũ jewa. Cūrē ĩñarā, biiro jĩwā:

—jWáagua! Ūsāya ditapure putuárjāña, jĩwā.

* 8:17 Isaías 53.4.

9

Jesús wáamasihēgūrē netōnérigue

(Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

¹ Jesús dooriwupu muāsā, cūuya macāpu cāmecótīāwī sūcā. ² Toopú āpērā sīcū wáamasihēgūrē cōārōmena Jesús putopu ñoonéjayira. Jesús cūā padeorí ññagū, wáamasihēgūrē jīiyigu:

—Yāa wedegu, wācūtutuaya. Muu ñañaré tiirere acabónotoaa, jīiyigu.

³ Sīquērā Moisés jóarigue buerá toopú niyira. Cūā Jesús jīirere tuorá, wācūyira: “Āni Cōāmacūrē ñañarō wedesege tii”, jīi wācūyira.

⁴ Jesús cūā wācūrere masījīgū, sāññáyigu:

—¿Deero tiirá múā ñañarō wācūi? ⁵ Ānirē “muu ñañaré tiirere acabónotoaa” yuu jīirī, tee cūrē acabónoāriguere ññaricu múājā. Yuu “wāmuncā, wāaya” jīirpereja, cūwāmuncārī ññāā múā. ⁶ Yuu niipetira sōwū niiā. Teero tiigú, atiditapúre basocá cūā ñañaré tiirere acabomasīā. Yuu dutirere múārē ēñogūda, jīiyigu cūupeja.

Wáamasihēgūrē jīiyigu:

—Wāmuncāña. Mui cōārōrē néepa, muuya wiipu putuawaya, jīiyigu.

⁷ Wáamasihēgū niimiārigu wāmuncā, cūuya wiipu putuajōāyigu.

⁸ Basocá teero tiirí ññarā, cuijōāyira sáa. Cōāmacūrē usenire ticoyira, cūwābasocáre dutimasīrere ticorí ññarā.

Jesús Mateore suorígue

(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

⁹ Jesús too netōwágu, yuure ññabuawī. Yuu romanuā ōpūrē niyeru wapasébosari basocū niimiwū. Jesús yuure yuu paderópu duiri ñña: —Jāmu yuūmena, jīiwī. Teero tiigú, wāmuncā, cūūmena wāawu.

¹⁰ Too síro yāa wiipu yaaduiwi cūwābuerámena. Cūā yaaritabe, āpērā pau niyeru wapasébosari basoca, āpērā ñañaré tiirá jeawa. Cūāmena yaaduiwa. ¹¹ Fariseo basoca teeré ññarā, cūwābueráre sāññáwā:

—¿Deero tiigú múārē buegú niyeru wapasébosari basocamena, ñañaré tiirámena yaai? jīiwā.

¹² Jesús teeré tuogú, jīiwī:

—Diaremanirā ucotigūre booricua; diarecutira dícu ucotigūre boocúa.

¹³ Cōāmacūye queti jóaripūpu ate Cōāmacū jīiriguere buenemorā wāaya sūcā: “Wáicūra sópeora dícuere ññadugariga; āpērārē bóaneō ññarépere nemorō ññadugaga”,* jīiā. Yuupe “āññurē dícu tía” jīirārē āmaāgū atiriwu; ññañaré tiirápere āmaāgū atiwu, jīiwī.

“¿Muu buerá deero tiirá betirí?” jīirigue

(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)

¹⁴ Too síro Juan buerere nūnūrā Jesús puto ati, cūrē sāññáwā:

—Ēsā, teero biiri fariseo basoca betia. ¿Deero tiirá muu buerápe betirí? jīiwā.

¹⁵ Jesupé cūrē jīiwī:

—Wāmosíagudu boocórra bóaneōrā niimasīriya, cūwācūāmena niirī. Too síro cūwānéewanogūdaqui. Teero wāari siro, betiādacua.

¹⁶ ‘Sīcū sutiró bucurore mama caseroména seeréturiqui. Teeré tiiātā, coserí, mama caserope wéeduo, bucū caserope yigajōārī tiicú. Teero

* 9:13 Oseas 6.6.

tiirí, pairí cope yiganemocu. ¹⁷ Teerora mama vinorē wáicura caseroporí bucuporimena posetínoricu. Teeré tiirí, wuga, teeporí esarí, podojōācu. Vīno pióbatejōā, teeporicā cōōjōācu. Teero tiirá, mama vinorē mamapóripu posetinoā. Biiro tiirí, vinorē cuo, tiipocārē cuorucúadacu, jīwī.†

Jairo macōye queti; Jesuyáro sutiró padeñárigoye queti
(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

¹⁸ Jesús cūāmena wedeseḡu tiiríra, sīcū judíoa neārí wii dutirá menamacū jea, Jesús puto ñicācoberimena jeacūmu, jīwī:

—Yuu macō mecūtīgā diajōāāwō. Jāmu yuūmena. Ñaapeóḡu atiya. Mūu ñaapeóri, masāḡōdaco, jīwī.

¹⁹ Teero jīrī tuogá, Jesús cūūmena wáawi. Ūsā cūū buerácā cūūrē bapacutiwawu.

²⁰ Ūsā cūūya wiipu wáari, sīcō numiō doce cūmarī beti niiré teero ni-irucujāḡō Jesús sucubírope atí, cūūyaro sutiró yapapu padeñárigo niwō. ²¹ Coo wācūyigo: “Yuu cūūyaro sutiró padeñáremenarā netōjāḡōdacu”, jī wācūyigo. ²² Jesús cāmenēcā coore ñña, jīwī:

—Yāa wedego, wācūtutuya. Mūu padeojīḡō, netōnénoārigoru pūtuāa, jīwī.

Cūū teero jīrīrā, máata diaremanigō pūtuáwo.

²³ Jesús judíoare dutirá menamacūya wiipu jeagu, cūā yaará wáadari suguerogā, cūā utiritabere puticotéadarare ñnarigu niwī. Āpērā bayiró acaribíremena utira tiitá. ²⁴ Cūūrē jīrigu niwī:

—Witiwaya. Wīmagō diarico; cānigō tiicó, jīrigu niwī.

Cūāpe cūūrē buijāmírira niwā. ²⁵ Jesupé cūūrē witiwadutitōa, diaarigo pesarí tatiapu sāāwarigu niwī. Cooya wāmorē ñeerigu niwī. Cūū teero tiirí, coo wāmūnurigo niwō. ²⁶ Niipetiro tiiditapure teero cūū tiirígue queti sesajōāriro niwū.

Jesús puarā ññahērārē netōnérigue

²⁷ Jesús too niirigu maapu wáawi sūcā. Cūū too wáari, puarā capeari ññahērā bayiró busurómena jīññusewa:

—¡David pārāmi niññuseḡu, ūsārē bóaneōña! jīwā.

²⁸ Jesús wiipú sāājeari, capeari ññahērā cūūrē ññusājeawa. Cūūrē sāññáwī:

—¿Múā yuūre “netōnémasījāqui” jī padeói? jīwī.

—Ūjū, padeóa, jīwā.

²⁹ Too docare Jesús cūāye capearire ñaapeó: —Múā padeoróbirora que-oró wáaaro, jīwī.

³⁰ Cūū teero jīrīrā, ññajōāwā. Jesús: —Ateré āpērārē wedera mee tiíadacu múā, jīmiwī.

³¹ Cūū teero wedepacari, cūāpe cūū tiiríguere niipetiro tiidita macārāpure wedebatejārira niwā.

Jesús wedeseheḡure wedeseri tiirígue

³² Capeari ññahērā niimiārira witiwaritabe, āpērā āpīrē néejeatoawa sūcā. Cūū wātī sāānorigu wedeseheḡu niwī. ³³ Jesús wātīrē cōāwionecoari

† 9:17 Jesús cūū bueré wáomasíña maniā fariseo tiirémena jīḡū tiiyígu.

sirogārā, wedesehegu niimiārigu wedesenucāwī. Too macārā iñamanijōāwā.

—Āno Israelpure teero wáari iñahērā niiwū marī, jīwā.

³⁴ Fariseo basocape biiro jīwā:

—Āni wātīārē dutigú tutuaremena wātīārē cōāwionecoi, jīwā.

Jesús basocáre bóaneō iñarigue

³⁵ Jesús niipetire macārī, pacamacārī, metāmacārīgāpu wáanetōwī. Judíoa neárē wiseripu buewi. Āñurē queti “Cōāmacū dutirē múāpure niíadare jeaadarō tiā” jīrēre wedewi. Niipetira diarecutirare, teero biiri ōpūūrī pūnirecutirare netōnéwī. ³⁶ Basocá pure iñagū, bóaneō iñawī. Cūā oveja coterí basocū manirā tiiróbiro bóaneōrā, tiápure manirā niiwā. ³⁷ Teero tiigú, ūsā cūū bueráre jīwī:

—Pau peti yūre padeoádara niicua. Puarāgā yéere wedeadarapeja niíya. ³⁸ Teero tiirā, Cōāmacūrē āpērā yéē maquērē wedera wáaadarare bayiró sãñá, jīwī.

10

Jesús doce apóstoles ticocorigue

(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

¹ Jesús ūsā cūū buerá docere suowī. Wātīā basocápure niirārē cōāwionecomasīrere ticowi ūsārē. Niipetira diarecutirare, teero biiri ōpūūrī pūnirecutirare netōnémasīrecārē ticowi.

² Ūsā doce cūū beserira wāme ate niā: Niisuguegu Simón niiwī. Apewāmē “Pedro” niā.

Cūū bai Andrés,
Zebedeo pōna Santiago,

cūū bai Juan,

³ Felipe,

Bartolomé,

Tomás,

Mateo (niyeru wapasébosari basocū niimirigū)

Santiago (Alfeo macū)

Tadeo,

⁴ Simón (romanuā dutirāre cōādugara menamacū),

Judas Iscariote (too síropu Jesuré iñatutirapure wedesācotegudu), no-
quērārā niiwū ūsā.

Jesús doce apóstoles wededuticorigue

(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6)

⁵ Jesús ūsā doce cūū beserirare ticocogu, “ateré tiíadacu múā” jīwī:

—Judíoa niihērā niirōpu wáarijãña. Samaria ditapu niirē macārīcārē sãñarijãña. ⁶ Too wáarono tiirā, Israelya pōna macārāpere wedera wáaya. Cūā oveja ditirira tiiróbiro niíya. ⁷ Cūārē ateré wedera wáaya: “Cōāmacū dutirē marīpure niíadare jeaadaropu tiā”, jīñña. ⁸ Diarecutirare netōnéña. Diaarirare masōña. Ōpūūrī bóarare netōnéña. Wātīā basocápure sãarirare cōāwionecoya. Yūū tutuwarere múārē wapamanírō ticoa. Teero tiirā, múácā wapamanírō cūārē tiápuya.

⁹ Múā wáara, niyeruquiri néewarijãña. ¹⁰ Wasopore ōmawarijãña. Suti, sapatu múā sãñarē dícare néewaya. Tuurítuarigure néewarijãña. Paderáno cūā paderémena wapatá, yaamasīya.

11 'Múã pacamacãrĩ, metãmacãrĩgãpũ sããjeara, "ãñirã ãñũĩ" cúa jĩgũrẽ ãmaãña. Cũũ "jáũ" jĩrĩ, "nocõrõ yoari niiãda" jĩ, cũũ pũtopũ pũtuácũmuña. 12 Wiipú sããjeara, tiwiĩ macãrãrẽ "Cõãmacũ múãrẽ ãñũrõ niirecutiri tiãro" jĩ, ãñudutiya. 13 Múãrẽ ãñũrõ bocari, múã ãñudutire teorera wãaadacu. Múãrẽ ãñũrõ bocariatã, múã ãñudutire múãpere pũtuãaro. 14 Too docare múãrẽ ñeedugãheri, múã wederere tuodugãheri, tiwiire o tiimacãrẽ witiijõãña. Witiwara, tiimacã maquẽ dita múãye dũporipũ tuaariguere páabatecũña.* 15 Yũũ aterẽja diamacãrã jĩã: Cõãmacũ cũũ basocãre wapa tiãdari bũreco jeari, tiimacã macãrãrẽ bayirõ ñãñarõ tiigũdaqui. Sodoma, Gomorra macãrĩ macãrãrẽ tiiriro nemorõ cũãrẽ ñãñarõ tiigũdaqui, jĩwĩ Jesús.

Yũũre padeorãre ñãñarõ tiãpeadacua

16 Jesús jĩñemowĩ: Aterẽ masĩña: Yũũ múãrẽ quiorõpũ ticocõpũ tiia, ovejare yãiwa watoapũ ticocõpũ tiirõbiro. Teero tiirã, ãñũrõ tuomasĩrã niiña. Ñãñarẽ tiirõ manirõ niirecutiya. 17 Múã watoa niirã tiãdarere ãñũrõ wãcũ tũgueñasugueya. Múãrẽ dutirãpũre tico, judioa neãrẽ wiseripũ tãnaãdacua. 18 Múã yũũre padeorẽ wapa dutirã, õpãrã pũtopũ wéewanoãdacu. Toopũ cũãrẽ, teero biiri judioa niihẽãrẽ yéẽ maquẽrẽ wedeadacu. 19 Múãrẽ néewari, "¿deero jĩ wedeadari; deero jĩãdari marĩ?" jĩ wãcũpatirijãña. Múã jearira, Cõãmacũ múãrẽ wedemasĩãdarere ticõgũdaqui. 20 Múã mee wedeadacu; Espiritu Santo marĩ Pacũ ticodiorõgũ wãcũrẽ ticorẽmenape wedeadacu.

21 'Sicũpõna niipacara, dutirãpũre cãmerĩ wedesã, sãrĩ tiãdacua. Cúa pacusũmuã cúa põnarẽ teorera tiãdacua. Cúa põnacã cúa pacusũmuãrẽna netõnucã, sãrĩ tiãdacua. 22 Niipetira basocã múãrẽ iñatutiadacua yũũre padeorẽ wapa. Teero múãrẽ cúa ñãñarõ tiipacãri, yũũre padeorucũjãrãrẽ Cõãmacũ netõnégũdaqui. 23 Sicamacãpũ múãrẽ ñãñarõ tiidũgãra, iñanũnũseri, apemacãpũ dutijõãña. Yũũ aterẽja diamacãrã jĩã: Niipetiro Israelya põna macãrã niirẽ macãrĩpũ múã wedesesaripacari, yũũ niipetira sõwũ pũtuãatigũdacu.

24 'Sicũ buegũ cũũrẽ buegũ nemorõ masĩgũ niimasĩriqui. Padecotegũcã cũũrẽ dutigũ nemorõ niimasĩriqui. 25 Buegũ aterẽ jĩrõ booa: "Yũũre buegũ tiirõbiro niidũgãga". Padecotegũcã "yũũre dutigũ tiirõbiro niidũgãga" jĩrõ booa. Yũũ múãrẽ buegũre "wãtĩãrẽ dutigũ Beelzebú niĩ" jĩrã, nemorõrã ñãñarõ jĩãdacua múãpereja.

"¿Noãpére cuiro booi?" jĩrĩgue

(Lc 12.2-7)

26 'Teero tiirã, basocãreja cuirijãña. Bauhéropũ niirẽ bauãdacu. Iñahẽõpũ tiirẽ masĩnoãdacu. 27 Yũũ múãrẽ tuohéropũ jĩrẽre tuocõropũ wedebateya. Yayióropũ jĩrẽre wii sotoãpũ niipetira tuocõropũ bayirõ busurõmena wedebateya. 28 Múãrẽ sãrãrẽ cuirijãña. Múã yeeripũnarẽ siãcõãmasĩricua. Cõãmacũ sicũrã múãye õpũũrĩ, múã yeeripũnarẽ pecamerũ tiidiõmasĩqui. Cũũ docare cuiya.

29 'Sicaqui niyeruquigãmena pũarã minipõnãgã sãinõã. Cúa wapa-manĩpacari, Cõãmacũ sicũnogãrẽ bõaaro jĩripacari, yepapũ ñaadã, bõariqui.

* 10:14 Cúa teero tiirã, "atimacã macãrã wapa cũoóya" jĩrã tiiyĩra.

30 Múáye póarire “noquē pee niiā” jĩmasĩjãqui. 31 Teero tiirá, cuirijãña. Múá paꝝ minipõná nemorõ wapaꝝtĩra niiā.

Basocá ññacoropu “Jesucristore padeóá” jĩtrigue
(Lc 12.8-9)

32 Teero tiigú, basocá ññacoropu sícũ yũre “padeóá” jĩgúrẽ yũcã yũu Pacu ãmũãsepu niigú ññacoropu “yũre padeogúra nii” jĩ wedegũda. 33 Basocá ññacoropu sícũ yũre “cũũrẽ padeogú mee niiā” jĩgúrẽ yũcã yũu Pacu ãmũãsepu niigú ññacoropu “yũre padeogú mee nii” jĩgũda.

Jesuména basocáre batari tiia
(Lc 12.51-53; 14.26-27)

34 Múá yũre “atibúrecopure añurõ niireꝝtũre maquẽrẽ néeatigu ti-iqui” jĩ wãcũrijaña. Teeré néeatigu mee atiwu. Æpẽrã yũre boohéra yũre boorãmena cãmerĩtutiadacua. Teero tiigú, cãmerĩ tuudũcáwarere néeatigu atiwu. 35 Sícũ cũũ pacu yũre padeorĩ ññagũ, “teero padeoãmajãgũ tiia mũũjã” jĩgũdaqui. Teerora wáaadacu numiõpecãrẽ coo pacoména. Teerora wáaadacu sũcã macũ numorẽ coo mañecõména. 36 Yũre padeogúnorẽ cũũya wii macãrãrã niijãadacua cũũrẽ bayirõ ññatutira.

37 Sícũno yũre maĩrõ nemorõ cũũ pacupere, cũũ pacopere maĩnetõñcãgũ, yũu buegú niimasĩriqui. Sícũno yũre maĩrõ nemorõ cũũ macũpere, cũũ macõpere maĩnetõñcãgũ, yũu buegú niimasĩriqui. 38 Sícũ “yũu Jesuré padeogúja diajãbocu” jĩ cuiũno yũu buegú niimasĩriqui. 39 Æpĩ sãrẽre cuiũno yũre “masĩria” jĩgú pecamepu wãagũdaqui. Æpĩpẽ yũre “masĩã” jĩ, teewapamena cũũrẽ sãrĩ, yũumena catirucujãgũdaqui.

Ññurẽ tiirẽ wapa
(Mr 9.41)

40 Múãrẽ bocagúno yũre bocagu tiĩ. Yũre bocagú yũre ticodi-ocorigure bocagu tiĩ. 41 Profetano jeari, sícũ cũũrẽ bocaboqui, “cũũ profeta nii” jĩgũ. Cõãmacũ profetaye wapatãre ticorobiro bocagũcãrẽ wapatĩgũdaqui. Teerora basocú ãñugũno jeari, sícũ cũũrẽ bocaboqui, “cũũ basocú ãñugú nii” jĩgũ. Cõãmacũ basocú ãñugúye wapatãre ticorobiro bocagũcãrẽ wapatĩgũdaqui. 42 Teerora yũu buegúno jeari, cũũ búri niigú niipacari, sícũ cũũrẽ oco yũsuarẽ tĩãboqui, “cũũ Jesús buegú nii” jĩgũ. Yũu aterẽja diamacũrã jĩã: Cũũ wapatãre buagũdaqui, jĩwĩ.

11

Juan Bautista basocáre Jesús puꝝtopu ticocorigue
(Lc 7.18-35)

1 Jesús ãsã docere tee dutirẽre wedeari siro, Galilea ditapu niirẽ macãrĩpu buegu wáawi.

2 Juan peresuwiĩpu niigũ, Cristo tiirẽ quetire tũoyĩgu. Teeré tũogú, cũũ buerere nuñũrãrẽ cũũ puꝝtopu ticocorigu niĩwĩ. 3 Cũũ toopú jeara, Juan sãĩñãdutiariquere sãĩñãwã:

—¿Mũũrã niĩ “basocáre netõnégũdu atigũdaqui” jĩñorigu o ãpĩpẽre yuegarite? jĩwã.

4 Jesús cũãrẽ yũuwi:

—Juanrẽ wedera wáaya múã tũoãriquere, múã ññããriquere. 5 Biĩro jĩñã: “Ññãhẽrã ññããya. Wáamasĩhẽrã wáaya. Õpũũrĩ bóara yatijõãnoya. Tũohéra

tuóoya. Diaarira masónoya. Bóaneōrã añuré quetire wedenoya. ⁶ Yũre padeodúhegũno useniqui”, jĩ wedera wáaya, jĩwĩ.

⁷ Cũã wáara tiirí, Jesús Juanyé maquērē basocáre weneducāwĩ:

—¿Múã basocá manirõpũ ñeenórē ñnarã jeari? ¿Cãusirogũ wĩno páapuri cãmeñarere ñnarã jearite? ⁸ ¿Ñeenórē ñnarã jeari? ¿Añuré suti sãñagúrē ñnarã jearite? Suti añuré sãña niirãjã òpãrãyé wiseripũ niicua. ⁹ ¿Ñeenópere ñnarã jeari? ¿Profetapere ñnarã jearite? Diamacárã Juanpeja profetas nemorõ uputĩ maquērē wedewi. ¹⁰ Cũũye maquērē Cõamacũye queti jóaripũpũ ateré jóanoã:

Yũre wedesuguegũre mũũ suguero ticocogũda.

Cũũ mũũ wáadarimarē quēnoyúegũdaqui,*
jĩ jóanoã.

¹¹ 'Yũũ ateréja diamacúrã jĩã: Niipetira basocá watoapũre Juan basocáre wãmeõtiri basocũ tiiróbiro uputĩ macũ niigũ manĩ. Tee biipacari, búri niigũ niipacũ, Cõamacũ dutirere añurõ wãcũnũnũsegũnope Juan nemorõ uputĩ macũ niĩ.

¹² Juan buenãcãritopũre téé atitópucãrē Cõamacũ dutiré múãpũre niĩadarere ñnadugarare bayirõ ñañarõ netõrĩ tiicúa. Cũã tutirémēna cũãrē petirĩ tiidugára tiicúa. ¹³ Niipetira profetas Cõamacũ dutiré múãpũre niĩadare jeaadarere wedesuguerira niiwã. Teero biiri Moisére dutiré cũũriguecã tee maquērēna wedea. Too síro Juancã tee maquērēna wedewi. ¹⁴ Múã yũũ jĩĩadarere padeoáda jĩrã, añurõ tuoyá: Juanrã niijãgũ tiĩ “Elías ãnopú putuaatigũdaqui sũcã” jĩĩnorigũ. ¹⁵ Tuodugáranõ tuomasĩadacua.

¹⁶ ¿Ñeenó queorémēna wedegũdari yũũ atitó macãrãrē? Wĩmarã macã decopũ apeduirã tiiróbiro niĩya. Cũã menamacãrãmenã bi-iro cãmerĩtuticua: ¹⁷ “Ësã bosebũreco tiirí, basaapuriawũ. Ësã booritua, utiri, utiapuriawũ”, jĩicua. ¹⁸ Juan apetóre yaariyigũ; vinocãrē sĩnirĩdojãyigũ. Múãpe cũũ teero biirecutiri ñnarã, “wãtĩ cuoi” jĩã. ¹⁹ Yũũ niipetira sõwũpe yaa, sĩniã. Múã yũũ teero tiirí ñnarã, “yaawãñigũ, sĩniwãñigũ niĩ; niyeru wapasébosari basoca menamacũ, ñañaré tiirã menamacũ niĩ” jĩã. Basocã Cõamacũ masĩrere cuorã cũã tiirecutiremenã tee masĩrere ãñomasĩya, jĩwĩ.

Jesurẽ padeohẽre macãrĩ macãrãye queti
(Lc 10.13-15)

²⁰ Too síro Jesús sĩquẽñe macãrĩ macãrãrē tutiwi. Cũã ãpẽrã nemorõ cũũ tutuaremenã tiĩẽñoriguere ñnarira niipacara, cũã ñañaré tiirere wãcũpati, wasorídojãrira niiwã. Biiro jĩwĩ:

²¹ —Bóaneōrã niĩã múã Corazín, Betsaida macãrĩ macãrã. Yũũ tutuaremenã tiĩẽñoriguere ñnarira niipacara, wasorídojãã. Tiro, Sidón† macãrĩpũ yũũ tiĩẽñoãtã, máata teemacãrĩ macãrã cũã ñañaré tiirere wãcũpati, wasotóbojĩya. Cũã wãcũpatirere ãñorã, wãcũpatire suti‡ sãña, nitĩ tusĩãbojĩya. ²² Añurõ tuoyá: Cõamacũ cũũ basocáre wapa tiĩádari bũreco jeari, Tiro, Sidón macãrã nemorõ múãpere ñañarõ tiigũdaqui. ²³ Múã Capernaum macãrãcã “Cõamacũ putopũ añurõ muãwaadacu” jĩ wãcũmicu.

* **11:10** Malaquías 3.1. † **11:21** Tiro, Sidón macãrã apeyé macãrĩ macãrã nemorõ ñañanetõjõãrã niiyira, Jesús niiritore. ‡ **11:21** Wãcũpatire sutire yoomēna suare suti niiyiro.

Muãwaricu; pecamepe diiwáadacu. Yũu múã putopu tiiẽnorigue tiirírobiro Sodomapure tiiẽñoãtã, tiimacã mecütígãrẽ niibocu ména. ²⁴ ãñurõ tuoyá: Cõãmacũ basocãre wapa tiiádari bureco jeari, múãpere Sodoma macãrãrẽ tiiríro nemorõ ñañarõ tiinõadacu, jĩwĩ.

Jesuména yeerisãre buãáadacu

(Lc 10.21-22)

²⁵⁻²⁶ Too síro Jesús Cõãmacũrẽ usenire ticowi:

—Pacu, mũu ãmuãse, atiditã Õpũ niĩã. “Ûsã masĩnetõnucãã” jĩrãrẽ mũuyere masĩrĩ tiiria; wĩmarã tiiróbiro mũuyere masĩdugapere teeré masĩrĩ tiia. Teeré mũu teerora wáari boocú. Teero tiigú, mũurẽ usenire ticoa, jĩwĩ.

²⁷ Too síro basocãpere jĩwĩ sũcã:

—Yũu Pacu niipetire masĩrere yũure ticowi. Cũu sícũrã yũu niirecutirere masĩ. Yũupecã sícũrã cũu niirecutirere masĩã. Æpẽrãcã Cõãmacũ niirecutirere masĩadacu. Yũu boorãnorẽ cũurẽ masĩrĩ tiigúda. ²⁸ Múã Cõãmacũrẽ nũndugara bayiró pade, nucũrẽ õmarã tiiróbiro páasuticu. Yũu putu atiya. Yũu múãrẽ yeerisãre ticogúda. ²⁹ Múã yũu tiidutirepere tiiyã. Yũu tiirécutirere masĩña. Yũu múãrẽ bóaneõremena ñña, tiiapugu niĩã. Teero tiirã, yũu tiidutirere tiirã, yũumena ãñurõ yeerisãre buãáadacu. ³⁰ Yũu tiiapuremena yéere tiirĩ, wisióridojãã. Yũu dutirere tiirécutirano nucũhẽregã õmarã tiiróbiro niĩya, jĩwĩ.

12

Yeerisãri bureco niirĩ, trigo tãnerigüe

(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)

¹ Too síro sãbado ãsã yeerisãri bureco niirĩ, Jesús trigo oterigüe watoa netõwãwi. Ûsã cũu buerã juabójõãtu. Trigore tãnenucãwũ, yaaadara.

² Fariseo basoca ãsã tee tiirĩ ññarã, Jesuré jĩwã:

—Ññaña. Marĩrẽ yeerisãri burecore padedutiripacari, mũu buerãpeja padera tiíya, jĩwã.

³ Jesús cũãrẽ jĩwĩ:

—Õpũ David sicabureco juabóayigu. Cũu menamacãrã juabóaramena cũu tiiriguere múã buerã niipacara, ¿masĩrii? ⁴ Cõãmacũwiipũ* sããwayigu. Toopú pã mesa sotoa pesariguere “Cõãmacũye niĩã” jĩriguere yaapetijãyigu cũu menamacãrãmena. Paiã dícare yaaré niimiyiro. ⁵ Paiã Cõãmacũwiipũ paderã yeerisãri bureco niipacari, yeerisãriya. Yeerisãripacara, Cõãmacũ dutirere netõnucãriya. Múã teeré buerã niipacara, ¿masĩridojaĩ? ⁶ ãñurõ tuoyá: ãnorẽ yũu Cõãmacũwii nemorõ uputĩ macũ niinetõnucãã. ⁷ Cõãmacũye queti jóaripũpũ Cõãmacũ jĩriguere múã tuomasĩricu. Biirõ jĩ jóanoã: “Wáicura sóepeora dícare ññadugariga; ãpẽrãrẽ bóaneõ ññarẽpere nemorõ ññadugaga”,† jĩrẽ niĩã. Múã teeré tuomasĩrãjã, ññarẽ tihérarena “ññarẽ tiíya” jĩriboajiyu. ⁸ Yũu niipetira sõwũ yeerisãri bureco niirĩ, basocã tiíadarere dutimasĩã, jĩwĩ.

Jesús wãmo buure cuogũre netõnerigüe

(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)

* **12:4** David niiritopure, Cõãmacũwii wáicura caserimena tiirĩ wii niiyiro ména. † **12:7** Oseas 6.6.

⁹ Cũ teero tiári siro, Jesús cúa neári wiipu sãawawi. ¹⁰ Toopá sícũ wãmo bũure cuogú niwĩ. Fariseo basoca Jesuré wedesãdugara, cãurẽ sãĩñãwã:
—¿Marĩ yeerisãri bũreco niirĩ, diarecutirare netõnemasĩnogari?

¹¹ Jesús cúaãrẽ jĩwĩ:

—Múãyagu oveja coperu ñaasãrĩ, marĩ yeerisãri bũreco niipacari, múã néewionecocu. ¹² Sícũ basocá oveja nemorõ wapacutĩ. Teero tiirá, marĩ yeerisãri bũreco añurõ tiirá, Moisés dutirere netõnucãrã mee tia, jĩwĩ.

¹³ Teero jĩãri siro, basocãre: —Mũya wãmorẽ súucoya, jĩwĩ. Cũpeja súucowi. Teero tiirira, tiiwãmo apewãmó tiiróbiro añurĩ wãmo putuãwu. ¹⁴ Fariseo basocape witiwa, “¿deero tii marĩ añirẽ sããdariye?” jĩ wedese-warira niwã.

Profeta Jesuyé maquẽrẽ jóarigue

¹⁵ Jesús cãurẽ sããdujárere masĩjárigu niwĩ. Teero tiigú, wãajõãwĩ. Cũ wãari, pau basocá cãurẽ nunuwã. Niipetira diarecutirare netõnéwĩ. ¹⁶ Cããrẽ cũ netõnéãriguere wededutirimiwĩ. ¹⁷ Cũ paure netõnériguemenã profeta Isaías jóarigue diamacá wãawu. Biuro jóarigu niwĩ:

¹⁸ Biuro jĩ Cõãmacũ: Ñni yũre padecotegu yũ beserigu niĩ.

Cũ yũ maĩgũmena useniã. Yũ Espiriture cãurẽ ticoguda.

Niipetiro macãrãrẽ wapa tiíadarere masĩrĩ tiigúdaqui.

¹⁹ Jĩcuaseoriqui; acaribinetõriqui.

Basocá watoapu cũ tiáriguere bayiró busarõmena wederiqui.

²⁰ Wãcũtutuhegure cõãriqui. Cõãrõno tiigú, wãcũtutuari tiigúdaqui.

Padeotutúherare tutiriqui; cúaãrẽ añurõ tiápugudaqui.

Cũ õpũ sããri siropu, ñañarere docacũmurĩ tiigúdaqui. Cũ diamacá dutigúdaqui.

²¹ Niipetiro macãrã cãurẽ padeoãdacua, jĩ Cõãmacũ, †
jĩ jóarigu niwĩ Isaías.

*Jesuré “Satanás tutuaremena wãtĩãrẽ cõãqui” jĩ wedesãrigue
(Mr 3.20-30; Lc 11.14-23; 12.10)*

²² Too síro Jesús pũtopu wãtĩ sããnoriguere néjeewa. Cũ capeari ññahẽgũ, wedesehegu niimiwĩ. Jesús cãurẽ netõnéãri siro, ñña, wedesejõãwĩ.

²³ Niipetira basocá ññamanijõãwã. Cãmerĩ sãĩñãwã:

—¿Ñni õpũ David pãrãmi niinunusegu cúa “atigudu niĩyigu” jĩrigu niigari? jĩwã.

²⁴ Fariseo basocapeja cúa wedeseri tuorã, jĩwã:

—Ñni wãtĩãrẽ dutigú Beelzebú tutuaremena wãtĩãrẽ cõãwionecoi, jĩwã.

²⁵ Jesupé cúa wãcũrere masĩjigũ, cúaãrẽ jĩwĩ:

—Sicadita macãrã sããrõmẽna niñhẽrã, cúa basiro cãmerĩquẽrã, tiidita macãrã petijõãcua. Sicamacã macãrã o sicawĩ macãrã sããrõmẽna niñhẽrã, cúa basiro cãmerĩquẽrã, cúaãcã petijõãcua. ²⁶ Satanás wãtĩãrẽ cõãwionecori, cãmerĩquẽrã, sããrõmẽna niiriya. Teero tiiró, cũ dutirẽ petijõããdacu. ²⁷ Múã yũre “Beelzebú tutuaremena wãtĩãrẽ cõãwionecoqui” jĩã. Teero jĩãtã, múã buerere nunurã wãtĩãrẽ cõãwionecora, ¿noã tutuaremena cõãwionecogari? Cúaãrẽ sãĩñãrã wãaya. Múã wisirere cúa ññoãdacua. ²⁸ Yũ Cõãmacũ tutuaremena wãtĩãrẽ

† 12:21 Isaías 42.1-4.

cõãwionecoꝓĩgũ, ateré múãrê wedea: Cõãmacũ dutiré basocápure niiãdare jeatoaa.

²⁹ Tutuagũya wiire ãpĩ sããwagũ, cũrê siatúcũripacũ, êmamasĩriqui; siatúcũtoagũpũ, cũũya wii maquêrê êmamasĩqui. §

³⁰ Yũre boohégũ yũre ññatutigu niĩ. Yũre tiápuhegũ yũre nũndugárare cãmotágũ niĩ.

³¹ Teero tiirá, ãñurõ tũoyá: Cõãmacũ basocáre niipetire cúã ññañaré tiirére, ññañarõ wedeserere acabógũdaqui. Cũũ teero acabópacũ, cúã Espíritu Santore ññañarõ wedeseripereja, acabóriqui. ³² Yũũ niipetira sõwũrê ññañarõ wedesepacari, Cõãmacũ acabógũdaqui. Espíritu Santore ññañarõ wedeseripereja, acabóriqui. Mecütigã, too síropucãrê teerora acabóriqui.

Yucũgũre tiigũ dũcamena ññamasĩnoã
(Lc 6.43-45)

³³ Sicagũ yucũgũ ãñurĩgũ niirĩ, tiigũ dũca ãñurê niiãdacu. Apegũ ññañarĩgũ niirĩ, tiigũ dũca ññañaré niiãdacu. Yucũgũre tiigũ dũcamena ññamasĩnoã. ³⁴ Múã ãñaã tiiróbiro ññañarã niĩã. Múã ññañarã niipacara, ¿deero tiirá ãñurêre wedesebogari? Wedesemasĩria. Ññañarã niinetõnucãrã ññañaré dícu wedesea. ³⁵ Basocũ ãñugúpũre ãñurê niicu. Teero tiigũ, ãñurê wedesei. Basocũ ññañagúpũre ññañaré niicu. Teero tiigũ, ññañaré wedesei. ³⁶ ãñurõ tũoyá: Cõãmacũ cũũ basocáre wapa tiíadari bũreco jeari, cúã noo boorõ jĩãmariguere sãñĩgũdaqui. ³⁷ ãpĩ cũũ ãñurê wedeserigue wapa Cõãmacũ pũtopũ wãagũdaqui; ãpĩpé cũũ ññañaré wedeserigue wapa pecamepũ wãagũdaqui, jĩwĩ.

Jesuré tiĩẽñodutimirigue
(Mr 8.12; Lc 11.29-32)

³⁸ Too síro síquẽrã Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca Jesuré jĩwã:

—Basocáre buegũ, Cõãmacũ sícũrã tiimasĩrere tiĩẽñoĩ ññadugaga, jĩmiwã.

³⁹ Cúãrê yũwĩ:

—Múã atitó macãrã ññañaré tiirá, Cõãmacũrê boohéra niĩã; Cõãmacũ sícũrã tiimasĩrere ññadugacu. Profeta Jonás tiirĩgũre tiiróbiro niiré dícurê ññãadacu. ⁴⁰ Jonás itiabũreco, itiañami waiwũ paigúcaya páaga popeapũ sãñayĩgũ. Cũãrê tiirĩrobirora yũũ niipetira sõwũcã itiabũreco, itiañami dita popeapũ niigũdacu. ⁴¹ Nínive macãrã Jonarê tuorã, wãcũpati, wasoyíra. Múãpe ãnopú Jonás nemorõ masĩgũrê tuoré peti tuojãã. Teero tiigũ, Cõãmacũ cũũ basocáre wapa tiíadari bũreco jeari, múã cúã tiiróbiro tuorĩrigue wapa múãrê pecamepũ cõãgũdaqui. ⁴² Saba dita macãrã õpõ yoaro macõ atiyigo Salomón masĩrére tuogó atigo. Múãpe ãnopú Salomón nemorõ masĩgũrê tuoré peti tuojãã. Teero tiigũ, Cõãmacũ cũũ basocáre wapa tiíadari bũreco jeari, múã coo tiiróbiro tuorĩrigue wapa múãrê pecamepũ cõãgũdaqui.

Wãtĩ basocápũre coesãwarigue queti
(Lc 11.24-26)

§ 12:29 Jesús biiro jĩũdagajĩyi: “Yũũ Satanás nemorõ tutuagũ niĩã. Cũãrê siatúcũmasĩjĩgũ, cũũmena paderãre cõãmasĩã”.

⁴³ 'Wātī basocápure niĩarigu witiwagu, basocá manirõpu wáayigu cūũ niĩadaro āmaāgũ. Buaríyigu. ⁴⁴ Buarí, “yũũ witiatirorõpu coesáwaguda sũcã” jĩĩ wãcũyigu. Jeagu, apeyenó manirí wii, joaári wii, ãñurõ quẽnoãri wii tiirõbiri buajeáyigu basocápure. ⁴⁵ Too síro wáa, siete wãtĩã cūũ nemorõ ñañarãrẽ “atiya múãcã” jĩĩyigu. Cúã niipetira basocápure sããwa, niiyira. Basocápe cúã teero tiirí, nemorõ ñañarõ netõyigu. Teerora ñañarõ wáaadacu atitó macãrã ñañarẽ tiirácãrẽ, jĩĩwĩ.

Jesús paco, cūũ baira jearigue

(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)

⁴⁶ Jesús basocáre wederitabe, cūũ paco, cūũ baira soperú jeanucãrira niĩwã. “Jesuména wedesedugaga”, jĩĩrira niĩwã. ⁴⁷ Sícũ wedewi Jesuré:

—¡Coe! Mũũ paco, mũũ baira soperú jeanucãya, mũũmena wedesedugaayira, jĩĩwĩ.

⁴⁸ Cūũrẽ wedearigure jĩĩwĩ:

—¿Noã niĩ yũũ paco; noã niĩ yũũ baira? jĩĩwĩ.

⁴⁹ Ūsã cūũ buerápure súupuacogura, jĩĩwĩ:

—Ñniã yũũ paco, yũũ baira tiirõbiri niĩya. ⁵⁰ Yũũ Pacu ãmuãsepu niigú boorere tiiráno cúãrã yũũ bai, yũũ bayio, yũũ paco tiirõbiri niĩya, jĩĩwĩ.

13

Ote wẽẽbategumena queoré

(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Tiiburecora Jesús wiipú niĩarigu witiwa, opataro wesapu jeanuãwĩ.

² Pau basocá cūũ putõpu neãwã. Cúã pau niinetõrĩ ññagũ, dooriũũpu muãsã, jeanuãwĩ. Ditatuparipu putuáwa basocápeja. ³ Cūũ wãcũremena cúãrẽ pee queoré wedewi. Ate queorémene jĩĩnucãwĩ:

—Sícũ basocá oteréperire wẽẽbategu wáayigu, wiiáro jĩĩgũ. ⁴ Cūũ wẽẽbatewari, sĩquẽñeperi maapu ñaacũmuyiro. Minipõná ati, teeré yaapetijãyira. ⁵ Apeyepéri ãtãyepa dita péerogã cuorõpu ñaacũmuyiro. Tiidita ãcũhẽrõgã niijĩrõ, máata manayiro. ⁶ Muĩpũ asirí, ocoboró, nucõrĩ manijĩrõ, sñijõãyiro. ⁷ Apeyepéri pota watoapu ñaacũmuyiro. Pota teeré wiinetõmã, sñãjãyiro. ⁸ Apeyepéri ote useniri ditapu ñaacũmuyiro. Tee ducacutiyo. Sicasati cienperi, apesatí sesentaperi, apesatí treintaperi ducacutiyo. ⁹ Tuodugáranõ tuomasĩfadacua, jĩĩwĩ.

“¿Deero tiigú queorémene wedei?” jĩĩrigue

(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)

¹⁰ Too síro ūsã cūũ buerá cūũ puto wáa, cūũrẽ sãññãwũ:

—¿Deero tiigú basocáre queorémene wedei? jĩĩwũ.

¹¹ Jesús yũũwĩ:

—Tiatoru masĩña maniriguere Cõãmacũ dutiré múãpure niĩadarere múãrẽ masĩrĩ tiia. Cúãpere masĩrĩ tiiría. ¹² Ññurõ tuõũũũseranorẽ Cõãmacũ nemorõ masĩré ticogudaqui. Pairó masĩré cuoádacua. Tuodugáheranorẽ cúã masĩmiriguere ãmajãgũdaqui. ¹³ Cúã ññapacara, ññamasĩhẽrãbiri niijãya; tuõpacára, tuõhẽrãbiri niijãya; tuõrácã, tuõmasĩriya. Teero tiigú, cúãrẽ queorémene wedea. ¹⁴ Cúã biiro tiirémene Isaías jóarigue diamacú wáaa. Ateré jóarigu niĩwĩ: Múã tuõpacára, múã tuõariguere tuõmasĩridojãcu. Ññapacara, múã ññãñiguere ññamasĩridojãcu.

15 Atimacá macārā wācūriya.

Tuodugáriya.

Capeari biaríra tiiróbiro niĩya.

Teero niijirā, wācūpati, wasodugáriya. Teero tiigú, yuu cūārē netōnéria,*
jĩ jóarigu niĩwĩ.

16 'Múãpeja useniã. Múã ññarére, múã tuorére tuomasĩã. 17 Yuu ateréja diamacūrā jĩã: Pañ profetas, teero biiri pañ basocá ãñurā múã ññarére ñnadugamiyira. Ññaririra niĩwã. Múã tuorére tuodugamiyira. Tuorírira niĩwã.

Ote wēēbategumena queorére wedequēnorigue

(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)

18 'Ote wēēbategu wáarigue queorére múãrē wedequēnogūda: 19 Sīcū basocá Cōãmacū dutiré múãpūre niĩadare quetire tuopacá, teeré tuomasĩhērī, wātĩārē dutigú ati, cūũ tuomĩariguere ēmapetijāqui. Cūũ ēmaãrigue maapu ñaacūmuãreperibiro niĩã. 20 Apeyepéri ũtāyepapu ñaacūmucu. Tiidita tee quetire tuogú tiiróbiro niicu. Cūũ máata ãñurō useniremena tuomĩqui, tuogúpeja. 21 Nucōrī manijgū, yoari useniriqui. Cūũrē ññarō tiirī, o ãpērā tee quetire padeoré wapa cūũrē ññarō netōrī tiirī, máata padeodújāqui. 22 Apeyepéri pota watoapu ñaacūmucu. Tiidita tee quetire tuogúbiro niicu. Cūũ tuomĩqui, tuogúpeja. Atibáreco maquēpere bayiró wācūqui. “Ññurō niigūdacu pee apeyé cuogú” jĩ wācūmiqui. Tee niipetire cāmotájācu tee quetire. Ducamanigū tiiróbiro niiqui. 23 Apeyepéri useniri ditapu ñaacūmucu. Tiidita tee quetire tuogúbiro niicu. Cūũ tuomasĩqui. Cūũ pee ducacutirigu tiiróbiro niiqui. Sicasati cienperi, apesatí sesentaperi, apesatí treintaperi ducacutirigu tiiróbiro niiqui, jĩwĩ.

Trigo watoapu táa ññaré wiiriguemena queoré

24 Jesús apeyé queorémēna basocáre wedenemowĩ:

—Cōãmacū dutiré múãpūre niĩadare atequetī tiiróbiro niĩã: Sīcū basocá cūũya wesepu ãñurēperi wēēbateyigu. 25 Niipetira cānipetlari siro, cūũrē ññatutigu atiyigu. Trigo watoapu ññaré táare wēēbate, wájōāyigu. 26 Trigo wiimūã, ducacutiyo; ññarécã wii, bauáyiro. 27 Cūũrē pade-cotera teeré ññarā, tiiwese õpārē wēdera wáayira. “Õsārē dutigú, mūya wesepu ãñurēperi dícu wēēbatere niimiwāto. ¿Noopú atiyiri ññaré táaja?” jĩyira. 28 “Sīcū yūare ññatutigu tee tiijiyi”, jĩyigu. Cūũrē pade-cotera sãññamiyira: “¿Táa wēērā wári boogári?” 29 Cūũpe jĩyigu: “Táa wēerijãña ména; trigosatiripere wāãcōārī. 30 Teeménarã bucúajãrō ména, téé dūca bucú niirīpu. Bucú niirī, paderáre ticocogūda, táa ññarére wēēsugúedutigu. Opadotori siatúdutigūdacu, sóeya jĩgū. Túajeancō, trigore tãne, ññanodutigūdacu ññanori wiipu”, jĩyigu, jĩwĩ.

Mostazapemena queoré

(Mr 4.30-32; Lc 13.18-19)

31 Jesús apeyé queorémēna cūārē wedenemowĩ:

—Cōãmacū dutiré múãpūre niĩadare sicape mostazape tiiróbiro niĩã. Tiipegārē sīcū basocá cūũya wesepu néewa, oteyigu. 32 Péeripegã niipacaro, wiirópaja, apeyé oteyucu nemorō ãmūãrigu bucúacu; yucugu wájācu. Minipōná ati, tiigú dupuripu pōnacutícua, jĩwĩ.

* 13:15 Isaías 6.9-10.

*Pã púuri tiirémena queoré**(Lc 13.20-21)*³³ Apeyé queorémena cúārē wedenemowī:

—Cōāmacū dutiré múāpüre niīādare pã púuri tiiré tiiróbiro niīā. Sīcō nu-
miō pã tiigódo itiápo harinapori pairí bapacapu poosāyigo. Harinamena
pã púuri tiirére wáoyigo, niipetire púuaro jīngō, jīwī.

*Queorémena wederigue**(Mr 4.33-34)*

³⁴ Tee niipetire Jesús basocáre queorémena wedewi. Cúārē cūū wed-
erécōrō queorémena dícu wedewi. ³⁵ Cūū teero tiirémena profeta Isaías
jóarigue diamacú wáaro tiiyíro. Ateré jóarigu niiwī:

Queorémena basocáre wedegudacu.

Cōāmacū atibúreco tiirípu masīña manirére wedegudacu,†
jī jóarigu niiwī.

Trigo, táa ñañarémena queorére wedequēnorigue

³⁶ Jesús basocáre “wáagu tiia” jī, wiipú sãñawawi. Ūsã cūū buerá cūū
putopu sãñawa, sãñáwū:

—Táa ñañaré trigo wesepu queorére wedequēnoña. ¿Deero jīdugaro
tiiarí? jīwū.

³⁷ Cūū yuwī:

—Yuu niipetira sōwū aññuréperi oterigu tiiróbiro niīā. ³⁸ Atibúreco
tiiwese tiiróbiro niīā. Cōāmacūrē nunarã aññuréperi tiiróbiro niīya. Wātīārē
nunarãpeja ñañaré táa tiiróbiro niīya. ³⁹ Wātīārē dutigú ñañaré táare
wēēbategu tiiróbiro niī. Atibúreco petirí, trigo tãnerítoto tiiróbiro
niīadacu. Ángelea trigo tãnerã tiiróbiro niīya. ⁴⁰ Ñañaré táa wēē,
pecamepu sóecōājānocu. Teero tiiróbirora wáaadacu atibúreco petirí.

⁴¹ Yuu niipetira sōwū ángleare niipetiropu ticocogudacu. Cúā niipetira
ñañaré tiirí tiiráre, teero biiri niipetira Cōāmacū dutirére netōnucārārē
néōādacua. ⁴² Cúārē pecamepu cōājāādacua. Toopú cúā pūnisíra bacadiyó,
utiadacua. ⁴³ Too síro Cōāmacū dutirére tiirãpeja marí Pacu niirōpu muīpū
búreco macū tiiróbiro asibatéadacua. Tuođugáranu tuomasíadacua.

Wapapacáre yaacūremena queoré

⁴⁴ Cōāmacū dutiré múāpüre niīādare wapapacáre oterí dita popeapu
yaacūre tiiróbiro niīā. Sīcū basocú teeré bua, toopúra yaacūjāqui sūcā.
Ūseniremena wáa, niipetire cūū cuorére dúapetijāqui. Tee dúa wap-
atáremena tiiditare sãñejāqui.

“Perlape” wapapacáripemena queoré

⁴⁵ Cōāmacū dutiré múāpüre niīādare sīcū dúanetōri basocu aññuréperi
“perla” wãmecutirere ámaānetōgū tiiróbiro biia sūcā. ⁴⁶ Cūū sicape
pairó wapacutiripere buagú, wáa cūū cuorére dúapetijāqui. Cūū dúa wap-
atáremena tiipere sãñejāqui.

Bapigumena queoré

⁴⁷ Cōāmacū dutiré múāpüre niīādare atequetí tiiróbiro niīā sūcā.
Wai wasará bapigucare día pairímaapu cōāñorí, wai noo niirácōrō
ñeecu. ⁴⁸ Tiigú dadari ñña, ditatuparigupu wéemacūmu, beseducua.
Aññarē piipu besesācua; ñañarē cōājācua. ⁴⁹ Atibúreco petirí, teerora

† 13:35 Salmo 78.2.

wáaadacu. Ángelea ati, basocá ñañarãrẽ beseadacua ãñurã watoapu niirãrẽ. ⁵⁰ Ángelea cúãrẽ pecameru cõãjãadacua. Toopú cúã pũnisíra bacadiyó, utiadacua, jĩwĩ.

Mama ãñuré, бучи ãñuré maquẽ

⁵¹ Jesús úsãrẽ sãĩñáwĩ:

—¿Tee niipetirere t̃oi máã? jĩwĩ.

—Éjũ, t̃oa, jĩwũ.

⁵² Úsãrẽ jĩwĩ:

—Moisés jóarigue buerá s̃iquerã Cõãmacũ dutiré cúãpure niĩadarere ãñurõ t̃omasĩcua. Cúã ãñurõ buera, masĩrã wáacua. Teero tiirã, cúã wii c̃orã tiiróbiro niicua. Cúã ññanorõpu niirere masĩcua. Teero tiirã, mama ãñurere, бучи ãñurere néewionecomasiua, jĩwĩ.

Jesús Nazaretpu coeputúarigue

(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

⁵³ Jesús tee queoré wedeari siro, wáajõãwĩ. ⁵⁴ Nazaret cúũ masãri macãpu coeputúawĩ. Toopú cúã neãrí wiipu buenacãwĩ. Cúũ buerere t̃orã, t̃omaníjõã, cãmerĩ jĩrira niiwã:

—¿Noopú bueyiri ãni nocõrõ masĩgú? ¿Cúũ deero tiigú tee tiiẽñoriguere tiimasĩ? ⁵⁵ ãni táboa paderigu macũ niĩ; cúũ paco María wãmecatiyo; Santiago, José, Simón, Judas cúũ baira niĩya; ⁵⁶ niipetira cúũ baira numiãcã ãno marĩ watoapu niĩya, ¿teerora? ¿Noopú tee niipetirere masĩyiri? jĩrira niiwã.

⁵⁷ Teeré wãcũrã, cúũrẽ padeodugáiyira. Jesupé cúãrẽ jĩwĩ:

—Niipetira apeyé macãrĩ macãrã s̃icũ profetare padeocúa. Cúũya dita macãrã, cúũya wii macãrã doca cúũrẽ padeorícua, jĩwĩ.

⁵⁸ Toopáre cúã padeohéri ññagũ, pee cúũ tutuaremena tiiẽñoriwi.

14

Juan Bautistare s̃ãrĩgue

(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

¹ Teeburecorire Herodes Galilea dita dutigú Jesús tiiré quetire t̃oyigu.

² Cúũrẽ padecoterare jĩyigu:

—Cúũ Juan basocãre wãmeõtiri basocũ niiqui. Masãgũ masãj̃yi. Teero tiiró, cúũpure tutuare niicu, jĩmiyigu.

³ Herodes too s̃ugueropu Juanrẽ peresuwiipu néewa, siatúcũdutyigu. Herodías cúũ bai Felipe numo niimirigo usenigõ niĩãrõ jĩgũ, teero tiiyigu.

⁴ Juan Herodere: —Mũu coore numocutimasĩria, jĩrucuyigu. ⁵ Herodes Juanrẽ s̃ãdugápacu, basocãre cuiyigu. Cúãpe “Juan profeta niĩ” jĩyira.

⁶ Herodes cúũ bauári bureco jeari, Herodías macõ cúũ boocórira putopu basaẽñoigo. ⁷ Herodes coo basaẽñorerere bayiró t̃sayigu. Teerõ tiigú, “niirõrã” jĩgũ, biiro jĩyigu:

—Noo mũu s̃ãrénorẽ ticoguda, jĩyigu. ⁸ Coo paco wedenoãrigo niij̃gõ, Herodere jĩyigo:

—Mecutígãrã opasida bapamena Juan basocãre wãmeõtiri basocuya dupure néesã, ticoya, jĩyigo.

⁹ Coo teero jĩrĩ t̃ogú, Herodes wãcũpatiyigu. Cúũ boocórira t̃ocóropu “niirõrã mũurẽ ticoguda” jĩãrigu niij̃gũ, ticodutyigu. ¹⁰ Juanyá dupure

páatadutiwigu peresuwiipu. ¹¹ Páataari siro, cūya dupure opasida bapamena néesā, néewa, ticoyira. Coope coo pacopúre ticonetōneyigo.

¹² Juan buerere n̄n̄m̄iārira toopá wáa, cūya òpūūrē n̄e, ūtātutipu cūūrā wáarira niiwā. Too síro Jesuré wedera jeawa.

Jesús cinco mil ãmuãrē yaaré ecarigue

(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³ Jesús tee quetire tuogú, sícūrā niidugamiyigu. Dooríwupu muāsā, basocá manirõpu wáajõawī. Basocápe tuojārira niiwā. Teero tiirā, teemacārī macārā n̄n̄wárira niiwā. ¹⁴ Jesús dooríwupu sãñaarigu duinacá, basocá paure ññawī. Cúārē bóaneõ ññawī. Diarecatira cūā néeatirirare netõnéwī. ¹⁵ Náicūmuatiri, ūsā cūū buerá cūū puto wáa, jñiwī:

—Ñamicapu niia. ãnopú macā manirõpu niia. Basocáre “nocõrõrā niia” jñiña. Putogā niiré macārīpu cūā yaaré sãī, yaara wáaaro, jñimiwā.

¹⁶—Wáarijããrõ. Múã cúārē yaaré ecaýá, jñiwī.

¹⁷—Jãã; sicamoquẽñepa pã, wai puarãrã c̄o, jñiwī.

¹⁸—Néeatiya, jñiwī.

¹⁹ Too síro Jesús basocáre tãa sotoapu duidutiwi. Tee sicamoquẽñepa pãrē, wai puarãrē n̄e, ãmuãsepu ññamũõco, Cõãmacūrē usenire ticowī. Túajea, pãrē puatásā, ūsā cūū bueráre ticowī. Ûsãpe basocáre batowu. ²⁰ Niipetira yaa, yapijõãwā. Yaatoaari siro, doce piseri cūā yaaduaariguere seesā dadodupówu. ²¹ Teeré yaarira ãmuã díçure bapaqueori, cinco mil watoa niiwā. Numiã, wĩmarã bapaqueoya maniwā.

Jesús oco sotoápu wáarigue

(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

²² Too síro Jesús ūsā cūū bueráre cūū jeaariwupu jeasāduti, tñawasguedutiwi. Ûsā wáari, cūūpe basocáre “wáagu tiia” jñigū tiiyigu.

²³ Cúārē teeré jñiari siro, ūtãgúpú cūū sícūrā Cõãmacūmena wedesequ muãwayigu. Náicūmuãri siro, sícūrā niiyigu. ²⁴ Ûsãpe yoaropu niitoawu tñawara. Wĩno páapucāmotari, ocoturí páabatesãwū. ²⁵ Bõemuãatiri, Jesús ūsā p̄topu atigu, oco sotoápu atijõãatiwi. ²⁶ Ûsā cūūrē oco sotoápu atiri ññarã, w̄cúápetijõãwū. “¡Abu! ¡Basocú diarigu wãtĩ niiqui!” jñimiwā. Cuirã, bayiró acaribíwū.

²⁷ Máata Jesús ūsãrē jñiwī:

—Wãcūtutuaya. Ȳn̄ niia. Cuirijãña, jñiwī.

²⁸ Pedro cūūrē jñiwī:

—Õpã, m̄n̄ niigū, ȳn̄re m̄n̄ puto oco sotoápu wáari tiyá, jñiwī.

²⁹—Atiya, jñiwī.

Pedro diiwá, oco sotoápu Jesús p̄topu wáamiwī. ³⁰ Wĩno bayiró páapucori ññagū, cuiwi. Duadianacãgū, bayiró busarõmena: —¡Õpã, ȳn̄re netõnéña! jñiwī.

³¹ Máata Jesús cūya wãmomena cūūrē ñee, jñiwī:

—M̄n̄ p̄erogã padeoré c̄ogú, ¿deero tiigú “oco sotoápu wáari ti-imasiriqui” jñi wãcũãrĩ? jñiwī.

³² Cúã dooríwupu muãsãrĩ, wĩno netõjõãwū. ³³ Teero wáari ññarã, ūsā tiiwupú niirã Jesuré padeorã ñicãcoberimena jeacūmuwū. Cūūrē: —Niirõrã m̄n̄ Cõãmacū macū niia, jñiwī.

Jesús Genesaretᵐ diarecutirare netōnérigue

(Mr 6.53-56)

³⁴ ʕsā tīājeara, Genesaretᵐ maajeáwᵐ. ³⁵ Too macārā Jesuré ñnamasīrā, cūū jeari ñna, niipetiro tiiditapᵐ wededutirira niiwā. Niipetira diarecutirare cūū pᵓtopᵐ néenjeawa. ³⁶ Jesuré sāiwā:

—Mᵐuyaro sutiró yapa dícuᵐ padeñáma, jīwā.

Niipetira padeñáarira netōjōāwā.

15

Basocáre ñañarā wáari tiiré

(Mr 7.1-23)

¹ Too síro fariseo basoca, Moisés jóarigue buerá Jerusalénᵐ atiarira Jesús pᵓtopᵐ jea, sāiñáwā:

² —¿Deero tiirá mᵐᵐ buerá marī ñecūsūmuā tiimúāatiriguere netōnucāi? Yaaadari sᵐguero, cūā marī ñecūsūmuā tiirucúrobiro wāmocoseriya, jīwā.

³ Jesús cūārē yᵐᵐwī:

—¿Deero tiirá múācā Cōāmacū dutirére netōnucāi? Cōāmacū dutirére nemorō múā ñecūsūmuā tiimúāatiriguere tiidugácu. ⁴ Cōāmacū ateré dutirigᵐ niiwī: “Mᵐᵐ pacᵐ, mᵐᵐ pacore padeoyá. Cūārē ñañarō wedesegunorē sīācōājāārō”, jīrigᵐ niiwī. ⁵ Múāpe merēā dutijāā.

Basocáre cūā pacᵐ, cūā pacore “yᵐᵐ múārē tiipumasīriga; yéé niyeru múārē ticoboariguere Cōāmacūrē ticopetijāwū” jīdulia múā. ⁶ Múā teero dutira, cūā pacūsūmuārē “padeorijāña” jīrā tiia. Teero tiirá, Cōāmacū dutirére teero peti ñnacōājāā, múā ñecūsūmuā tiimúāatiriguere tiidugára.

⁷ Múā basocá ññahērōpᵐ ñañarē tiirā niia. Teero tiirá, tiiditórepira niia. Isaías múā mecūtīgā tiirére diamacūrā jóasuguerigᵐ niiwī. Cūū jóariguere aññurō tuoádacu múā:

⁸ Āniā basocá useromena dícu yᵐᵐre padeoóya.

Cūā tᵐgueñarepe noopú niirō niicu.

⁹ Búri peti neāāya.

Yéé maquērē “bueada” jīpacara, basocá jīrere buejāya, jīiti Cōāmacū, * jī jóarigᵐ niiwī.

¹⁰ Cūārē teero jīāri siro, basocáre neāduti, cúācārē jīwī:

—Yéé maquērē tuomasīāda jīrā, tuorá atiya: ¹¹ Basocáre useropᵐ sāāware cūārē ñañarā wáari tiiría. Cūā useropᵐ witiatirepe cūārē ñañarā wáari tiia, jīwī.

¹² ʕsā cūū buerá cūū pᵓto wáa, jīwū:

—¿Mᵐᵐ masīi? Mᵐᵐ teero jīāriguere tuorá, fariseo basoca cúajōāāwā.

¹³ Jesús queorémēna yᵐᵐwī:

—Yᵐᵐ Pacᵐ ñmuāseᵓᵐ niigú cūū oteririgunorē nᵐcōrīmena wāā, cōājāgūdaqui. ¹⁴ Teero tiirá, cūārē teero ññajāña. Cūā Cōāmacū boorere masīdugahera niijrā, ññahērā, āpērā ññahērārē wéesuguera tiiróbiro niīya. Sīcū ññahēgū āpī ññahēgūrē wéesugueri, cūā pᵐarāpᵐra coperepᵐ ññacosāādacua, jīwī.

¹⁵ Pedro cūūrē jīwī:

—ʕsārē wedeya. Mᵐᵐ queorémēna jīārigue ¿deero jīdugaro tiigári? jīwī.

* 15:9 Isaías 29.13.

16 Jesús jĩwĩ:

—¿Múãcã ateré tuomasĩrii ména? 17 Niipetire basocáre useropu sããware páagapu wáa, too síro netōcōwitiwacu. 18 Useropu witiatirepeja cúa wãcūrẽpu witiaticu. Teerã basocáre ñañarã wáari tiia. 19 Basocã popeapu, cúa wãcūrẽpure ate witiaticu:

ñañarõ wãcūrẽ,
basocáre siãcõãre,
ãpĩ nũmorẽ ñeapere,
apegõ manurẽ ñeapere,
ãpẽrãména ñañarõ ñeapere,
yaaré,
jĩditore,

ãpẽrãrẽ ñañarõ wedesere witiaticu.

20 Teerã basocáre ñañarã wáari tiia. Wãmocoseripacara yaari, basocáre ñañarã wáari tiirícu, jĩwĩ.

Judioayo niihẽgõ Jesuré padeorígue
(Mr 7.24-30)

21 Too niĩarigu witiwa, Tiro, Sidón macãrĩ wesapu wáawi. 22 Toopá sícõ numiõ cananeayo tiidita niigõ bayiró busurómena ati, jĩwõ:

—Yuu Õpũ, David pãrãmi niinũnũsegu, yũure bóaneõ iñaña. Yuu macõ wãtĩ sããnorigo bayiró ñañarõ netõyo, jĩwõ.

23 Jesús coore yũrinetõnecojãwĩ. Uãã cũũ buerã cũũrẽ jĩwũ:

—Coore wáaduticoya; marĩ siro bayiró busurómena sãĩnũnũseyo, jĩmiwũ.

24 —Cõãmacũ yũure Israelya põna macãrã díçure tiíapudutigu ticodio-cowi. Cúa oveja ditirira tiiróbiro niĩya, jĩ yũwĩ.

25 Coo cũũ puto jea, ñicãcoberimena jeacũmuwõ.

—Õpũ, yũure tiíapuya, jĩwõ.

26 —Wĩmarãpere ecasuguéro booa cúa yaadugarecõrõ. Cúa yaarére ãma, cúaýara díayiare cõãcũrĩ, ãñuria, jĩwĩ.

27 Coocã queorémema yũwwo:

—Õpũ, tee diamacãrã niĩã. Díayia cúa õpãrã mesapu duirã cúa yaadio-core manarĩrẽ yaacua, jĩwõ.

28 —Mũũ doca padeoré cõnetõjõãã. Mũũ sãĩãrirobirora wáaaro, jĩwĩ.

Cũũ teero jĩrĩrã, máata coo macõ wãtĩ manigõ putuárigo niwõ.

Jesús pau diarecutirare netõnérigue

29 Jesús too niĩarigu wáa, Galileataro wesapu netõwáwi. Utãgũpũ muãwa, jeanuãwĩ. 30 Naĩrõ pau basocã cũũ putopu jeara tiiwã. Cúa wáamasihẽrãrẽ, wãmorĩ, dupori posarirare, iñahẽrãrẽ, wedeseherare, ãpẽrã diarecutira paure néenjeawa. Cũũ putopu cũũwã. Cúaãrẽ netõnéwĩ. 31 Basocã iñamanijõãwã. Wedesehera niĩarira wedeseri iñarã, wãmorĩ, dupori posarira netõnénorĩ iñarã, wáamasihẽrã niĩarira wáari iñarã, iñahẽrã niĩarira iñarĩ iñarã, iñamanijõãwã. “Marĩ Israelya põna macãrã Õpũ Cõãmacũ ãñunetõjõãĩ”, jĩwã.

Jesús cuatro mil ãmũãrẽ yaaré ecarígue
(Mr 8.1-10)

32 Too síro Jesús uãã cũũ buerãre sũocó, jĩwĩ:

—Yuu āniārē bóaneō iñajōāga. Cúā yuūmena niirō itiábureco netōā. Teero tiirá, cúā yaaré petinójoāya. Yuu cúārē juabóaremena puṭuawadutiḍugariga. Maapu tuomasīre petijōābocua, jīwī.

Ṫsā cúū buerápeja jīwū:

³³—Marī āno basocá manirōpu niā. ¿Noopú āniā paure yaaré nocōrōca bua ecabógari? jīwū.

³⁴—¿Noquēpa pā cuoi? jīwī.

—Sietepa, teero biiri wai metārāgā puarāgā cuoa, jīwū.

³⁵ Jesús basocáre yepapu duidutiwi. ³⁶ Pā sietepare, waire née, Cōāmacūrē usenire ticowī. Túajea, puatásā, ūsā cúū bueráre ticowī. Ṫsāpe basocáre batowu. ³⁷ Niipetira yaa, yapijōāwā. Yaatoaari siro, siete piseri cúā yaaduaariguere seesā dadodupówu. ³⁸ Teeré yaarira ūmāá dícare bapaqueori, cuatro mil niiwā. Numiā, wīmarā bapaqueoya maniwā. ³⁹ Basocáre puṭuawadutiari siro, Jesús dooríwupu muāsā, Magdala wāmecutiropu wáajōāwī.

16

Jesuré tiiēñodutimirigue

(Mr 8.11-13; Lc 12.54-56)

¹ Fariseo basoca, saduceo basoca Jesús puṭopu jeawa. “¿Niirōrā cúū Cōāmacū ticodiocorigu niī?” jīrā, cúūrē Cōāmacū sīcūrā tiimasīre tiiēñodutimiwā.

² Jesupéja cúārē yuūwi:

—Muīpū sāāwari, múā ūmuāsere iñarā, “muīpū āñurō sōāsāi; teero tiiró, ñamigā āñurō cūmaādacu” jīā. ³ Bóeri ñiitiáwācārī iñarā, “mecūā oco peaadacu” jīā. Ṫmuāse maquē iñarā, “biiro wáaadacu” jīmasiā. Teero masīpacara, atitó wáarepere iñarā, “biiro jīḍugaro tiia” jīmasīridojaā. ⁴ Múā atitó macārā ñañarē tiirá, Cōāmacūrē boohéra niā; Cōāmacū sīcūrā tiimasīre iñadugacu. Jonás tiirígue tiiróbiro niiré dícare iñāadacu, jīwī.

Cúārē cōāwagu, aperopú wáawi.

Fariseo basocaye pā púuri tiirígue

(Mr 8.14-21)

⁵ Ṫsā cúū buerá apeniñapú tīāwawu. Toopú jeara, pā ūsā yaaadarere acabójārira niiwū. ⁶ Jesús ūsārē jīwī:

—Fariseo basocaye, saduceo basocaye pā púuri tiirére tuomasīrō booa, jīwī.

⁷ Ṫsā cúū buerá cúū jīāriguere tuomasīrijīrā: —Pā marī néeatiriatu; teero tiigú teero jīiqui, jīimiwū ūsā basiro.

⁸ Jesús ūsā teero jīāriguere masījarigu niiwī. Teero tiigú, jīwī:

—¿Deero tiirá múā “pā maniā” jī cāmerī wedesei? Múā péerogā padeoré cuorá niā. ⁹ ¿Múā tuomasīrii ména? Sicamoquēne pāmena cinco mil ūmāá yaaari siro, ¿noquē piseri cúā yaaduaariguere seesā dadodupóri? ¿Wācūrii? ¹⁰ Too síro siete pāmena cuatro mil ūmāá yaaari siro, ¿noquē piseri cúā yaaduaariguere seesā dadodupóri? ¿Wācūrii? ¹¹ ¿Deero tiirá múā tuomasīrii? Yuu fariseo basocaye, saduceo basocaye pā púuri tiiré wedesegu, pā meerē jīāwū. “Cúāye pā púuri tiirére tuomasīrō booa” jīāwū, jīwī.

12 Cũ teero jĩrĩpura, ãsãrẽ tuomasĩre jeawu. “Marĩrẽ pã púuri tiirẽ wedeseɣu mee tiáyí. ‘Fariseo basoca, saduceo basoca cúã jĩditoremena buerépere tuomasĩrõ booa’ jĩgũ tiáyí”, jĩwũ.

Pedro Jesuré “mũũ Cõãmacũ beserigũ niĩã” jĩrigue
(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)

13 Jesús Cesarea Filipoya macã wesapu wáawi. Toopú jea, ãsãrẽ cúũ bueráre sãĩñáwĩ:

—Basocá yũũ niipetira sõwũrẽ ¿deero wedesei? jĩwĩ.

14 Ɔsã jĩwũ:

—Sĩquẽrã mũũrẽ “Juan basocáre wãmeõtiri basocũ niiqui” jĩĩya. Ɔpẽrã “Elías niiqui” jĩĩya. Ɔpẽrã “Jeremías niiqui; o ãpĩ profeta niigũ niiqui” jĩĩya, jĩwũ.

15 —¿Múãte “¿noã niĩ?” jĩĩ yũũre? jĩwĩ.

16 Simón Pedro yũũwĩ:

—Mũũ Cõãmacũ beserigũ Cristo niĩã; Cõãmacũ catirucugũ macũ niĩã, jĩwĩ.

17 Jesús cúũrẽ jĩwĩ:

—Simón, Jonás macũ, mũũ teero wedeseɣu, queorõra wedesea. Sícũ basocú mũũrẽ teerẽ wederijãyi. Yũũ Pacũ ãmuãsepu niigũ mũũrẽ tee masĩre ticoajĩyi. Teero tiigú, ãsenire cuogú niĩã mũũ. 18 Ate yũũ jĩrẽcãrẽ tuoyá mũũ: Mũũ Pedro niĩã. (Pedro “ũtãgã” jĩdugaro tiia.) Sicawĩ tiigá ãtãgã sotoapu tiirĩ wiibiro yũũre padeorãre sicapõna macãrã wáari tiigúda.* Wãtĩ cúũyaramena yáa põna macãrãrẽ docacũmurĩ tirĩqui. 19 Yũũ mũũrẽ ãmuãsepu marĩ Ɔpũ niirõpu macã sáwibiro† niirere ticogudacu. Mũũ teeména atiburecopure “Cõãmacũ dutiré mee niĩã”, jĩ cãmotári, ãmuãsepuãrẽ cãmotánoadacu. Teero biiri atiburecopure mũũ “Cõãmacũ dutiré niĩã” jĩrĩ, ãmuãsepuãrẽ cãmotáyã maniãdacu, jĩwĩ.‡

20 Too sírogã jĩwĩ sũcã:

—Yũũ Cõãmacũ beserigũ Cristo niiré maquẽrẽ ãpẽrãrẽ wederijãña, jĩ wedewĩ.

Jesús cúũrẽ sããdarere wederigue
(Mr 8.31–9.1; Lc 9.22-27)

21 Ate síromena Jesús ãsã cúũ bueráre cúũrẽ too síro wáadarere wedenucãwĩ.

—Yũũre Jerusalenpu wáaro niijãadacu. Toopure butoá dutirá, pairé dutirá, Moisés jóarigue buerá yũũre bayiró ñañarõ netõrĩ tiíadacua. Yũũre sããdutiadacua. Cúã teero tiipacári, itiabureco siro masãgũdacu, jĩwĩ.

22 Teeré tuogú, Pedro Jesuré ãpẽrã tuoherõpu néewa, wedenucãrigu niimiwĩ:

—Yũũ Ɔpũ, Cõãmacũ teero wáari jĩgũ, cãmotáaro. Mũũ teero jĩãrigue wáarijããrõ, jĩrigu niimiwĩ.

23 Jesús cãmenucã, Pedrorẽ jĩrigu niiwĩ:

—Satanás tiirõburo wedeseɣu tiia mũũjã. “¡Satanás, wáajõãgua; yũũ putore niirijãña!” jĩã. Pedro, mũũ teero jĩgũ, Cõãmacũ yũũre dutirere cãmotádugagu tiia. Mũũ masĩria Cõãmacũ wãcũrere; basocá wãcũrõburo wãcũã, jĩrigu niiwĩ.

24 Too síro Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

* 16:18 Efesios 2.19-22. † 16:19 Españolmena: llave; portuguésmena: chave. ‡ 16:19 Mateo 18.18; Juan 20.23.

—Sĩcũ yũre padeó, nũndũgágũno cũũ booró tiidũgárenorẽ tiidũjããrõ. Basocá cũũrẽ ñaňarõ jĩĩpacari, yũre tũonũnũsearo. Teerẽ tiigũ, curusare apagũ tiirõbiro niigũdaqui. ²⁵ Āpĩ sĩãrere cuigũno yũre “masĩria” jĩĩgũ pecamerũ wãagũdaqui. Āpĩrẽ yũre “masĩã” jĩĩ, teewapamena cũũrẽ sĩãrĩ, yũmena catirucujãgũdaqui. ²⁶ Sĩcũ atibũreco maquẽ niipetirere wapatãpacũ, cũũ yeeripũnarẽ tiidióri, cũũ cũorẽ dee tiĩadare niiricu. Cũũ catirẽ petihẽre ñeenõmena wapatĩriqui. ²⁷ Yũũ niipetira sõwũ yũũ Pacũ asibatẽremena, ãngeleamena pũtuaatigũdacu atibũrecomẽre. Pũtuaati, niipetirere cũũ tiirĩgũecõrõrẽ wapa tiigũdacu. ²⁸ Yũũ aterẽja diamacũrã jĩĩã: Sĩquẽrã ãnopũ niĩrã cũũ diaadari sũguero, yũũ niipetira sõwũ õpũ sããgũ atiri ññaãdacua, jĩĩwĩ.

17

Jesús baurécũtire wasorĩgue

(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

¹ Seis bũrecori siro Jesús ãtãgũ ãmũãrigũpũ mũãwawi. Tiigũpũ wãagu, Pedro, Santiago, cũũ bai Juanrẽ néewawi. ² Toopũ cũũ ñãrĩ, Jesús cũũ baurécũtirere wasojõãyĩgu. Cũũya diapõa mũĩpũ búreco macũ tiirõbiro asiyãyiro. Cũũye suti bũpo wããyore tiirõbiro butirẽ wãayiro. ³ Teero wãari, Moisés, Elías bauãnũcã, cũũmena wedesera tiiyĩra. ⁴ Pedro Jesurẽ jĩĩyĩgu:

—Ĥsã Īpũ, marĩ ãnopũ niĩrĩ, ãñũnetõjõãã. Mũũ boorĩ, ãno itiãwiigã tiigũda; sicawiigã mũũya wii, apewiigã Moiséya wii, apewiigã Elíaya wii tiigũda, jĩĩmiyĩgu.

⁵ Cũũ wedesegu tiirĩra, õme capemõre diĩati, cũũrẽ tuubiãtocojãyiro. Ōme watoapũ sĩcũ wedeseri tũoyĩra:

—Āni yũũ macũ yũũ bayirõ maĩgũ niĩ. Cũũmena bayirõ useniã. Cũũrẽ tũoyã, jĩĩyĩgu.

⁶ Cũũ buerã teerẽ tũorã, bayirõ cuira, ditapũ diapõarire munibiãcũmujeayira. ⁷ Jesús jea, cũũrẽ ñaapeõ: —Wũmũnũcãña; cuirijãña, jĩĩyĩgu.

⁸ Cũũ ññamũõcori, ãpẽrã maniĩra. Jesús dícare ññayira.

⁹ Cũũ ãtãgũpũ niĩãrira diĩatiri, Jesús jĩĩyĩgu:

—Mũũ ññaãrigũere wederijãwa mėna; tẽe yũũ niipetira sõwũ dia masãri siropũ, wedewa, jĩĩyĩgu.

¹⁰ Cũũ buerã sãñãyira:

—Too docare ¿deero tiirã Moisés jóarĩgue buerã “Cõãmacũ beserĩgu atiadari sũguero, Elías atisũguegũdaqui” jĩĩ buei? jĩĩyira.

¹¹ Jesús cũũrẽ yũũyĩgu:

—Elías atisũguere, niipetire quẽnosũguẽadare diamacũrã niĩã. ¹² Yũũre tũoyã: Elías jeatoawi mėe. Cũũrẽ basocã ññamasĩrĩrira niĩwã. Cũũrẽ cũũ boorõ tiidũgãrigũere tiitõarira niĩwã. Teero tiirõbiro yũũ niipetira sõwũcã cũũ ññaarõ tiirĩ, ññaarõ netõgũdacu, jĩĩyĩgu.

¹³ Cũũ teero jĩĩrĩpũra, cũũ buerãre tũomasĩre jeayiro. “Juan basocãre wãmeõtiri basocũye maquẽrẽ wedesegu tiĩãjĩyĩ”, jĩĩ masĩrira niĩwã.

Jesús wãtĩrẽ wĩmagũpũre niĩãrigũre cõãwionecorigue

(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

14 Too síro cúa paꝝ basocá niirõꝝ diijeári, sícũ Jesús pꝝtopꝝ wáa, ñicãcoberimena jeacũmu, jĩwĩ:

15 —Õpũ, yꝝ macãrẽ bóaneõña. Cũũ ñama diaré cꝝogú niĩ. Bayiró peti ñañarõ netõĩ. Pee peti pecameꝝ ñaacũmu, díapucãrẽ ñaañuãrucui. 16 Mꝝ bueráre néeatimiãwũ. Netõnémasĩriawã, jĩwĩ.

17 Jesús cúaãrẽ jĩwĩ:

—Múa yꝝre padeorídojãã; ñañarã niĩã. Yꝝ múãmena yoari niiru-cujãricãrẽ, padeoríbocu. ¿Nocõrõ yoari múãmena põõtẽõgũdari yꝝ? Néeatiya ãnopé wĩmagũrẽ, jĩwĩ.

18 Jesús wĩmagũpũre niĩarigu wãtĩrẽ witiwadutiwi. Teero tiigú, witiwarigu niwĩ. Máata wĩmagũ netõjõãwĩ.

19 Too síro ãsã Jesús buerá ãpẽrã tuohéropꝝ wáa, cũũrẽ sãĩñãwũ:

—¿Deero tiirã ãsã wãtĩrẽ cõãwionecomãĩriayiri? jĩwĩ.

20 —Múa péerogã padeoré cꝝorã niĩã. Yꝝ ateréja diamacãrã jĩã: Mostazape péeripegã niĩã. Múa padeoré tiipecõrõgã niirĩ, atigú ãtãgũrẽ, “jõõꝝ wáaya” jĩboajĩyu. Múa teero jĩrĩ, jõõꝝ wáaboajĩyu. Múa padeoré cꝝorĩ, wisióre maniãdacu. 21 ãninó wãtĩrẽ cõãwionecodugara, Cõãmacãrẽ sãĩ, betirẽmena dícu cõãrõ booa, jĩwĩ.

Jesús cũũrẽ sããdarere pũarĩ wederigue

(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)

22 Too síro ãsã Galileapꝝ niwarucuri, Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Yꝝ niipetira sõwũ ãpẽrãpũre ticonogũdacu. 23 Yꝝre sããdadua. Cúa teero tiipacári, itiãbureco síro masãgũdacu, jĩwĩ.

Cũa teero jĩrĩ tuorã, bayiró wãcũpatira pũtuãwũ.

Cõãmacũwii maquẽ niĩãdarere niyeru wapasérigue

24 Too síro ãsã Capernaupꝝ jeari, Cõãmacũwii maquẽ niĩãdarere niyeru wapasébosari basoca Pedro pꝝtopꝝ wáa, sãĩñáyira:

—¿Múaãrẽ buegú Cõãmacũwii maquẽ niĩãdarere niyeru wapatĩrigari? jĩyira.

25 —Wapatĩqui, jĩyigu.

Wiipũ sããjeari, Jesús cũũrẽ wedesesũguewi:

—Simón, ¿ateré deero wãcũĩ mꝝ? Atibũreco macãrã õpãrã ¿noãrẽ niyeru wapaséutigari? ¿Cúaãya wederare o aperó macãrãpũre wapaségari? jĩwĩ.

26 —Aperó macãrãpũre, jĩ yꝝwĩ.

Jesús cũũrẽ jĩwĩ:

—Cúaãya wedera wapatĩricua. 27 Teero biipacari, marĩ cúaãrẽ merẽã wãcũduthera wapatĩada. Mꝝ weerida née, iitaropꝝ wai weegũ wáaya. Wai yaasũguegũre weemũcoya. Cũaya ãserore wũãwã, niyeruquire buagũdacu. Tiiquimena marĩ pũarãyere wapatĩgu wáaya, jĩwĩ.

18

¿Nii ãpũtĩ macũ niĩ?

(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

1 Tiibũrecora ãsã Jesús buerã cũa pũto wáa, cũũrẽ sãĩñãwũ:

—Cõãmacũ dutirẽre ãñurõ wãcũmꝝnũsera ¿nii ãsã watoare nemorõ ãpũtĩ macũ niĩ? jĩwũ.

2 Jesús sícũ wĩmagũrẽ sũocó, ãsã decopꝝ nũcõ, 3 jĩwĩ:

—Yuu ateréja diamacúrã jĩã: Múã niirecutirere waso, wĩmarã tiiróbiro niihērĩ, Cõamacũ dutiré múãpure jeaboarigue múãrẽ jearicu. ⁴ Nemorõ uputĩ macũ Cõamacũ dutirére añurõ wácũnyũsegũno ãni wĩmagũ tiiróbiro niĩ. Ñni “yuu ãpērã nemorõ niã” jĩ wácũriqui. ⁵ Sícũ ãni wĩmagũbiro biigũre ñña, “yuu Jesuré maĩã; teero tiigũ cũrẽ boca maĩgũda” jĩ wácũboqui. Cũ teero wácũgũ, cũrẽ maĩgũ, yuucãrẽ maĩgũ tiĩ.

Ñañaré tiiri, quio niã
(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)

⁶ Yuure padeorágãrẽ ñañaré tiidutĩgunorẽ ñañanemorõ wáaadacu. Cũrẽ ãtãgã pairigamena cũ wãmũãpu siatũyo, díã pairĩmaapu cõãñocori, nemorõ añubocu. ⁷ Basocãre ñañaré tiidutire ñañanetõjõãã. Ñañaré tiidutire niiru-cua. Æpērãrẽ ñañaré tiidutĩri tiirãpe bayirõ ñañarõ netõãdacua.

⁸ Mũyã wãmo, mũyã dupo mũrẽ ñañarere tiiri tiibócu. Teero wãari, páatacõãjãña. Sicawãmomena o sicadupomena catiré petihéropũ jeagu, añujãã. Pũawãmómena o pũadupómena pecamepu cõãdioconorĩpeja, ñañanetõjõãcu. ⁹ Mũyã capea ññaré mũrẽ ñañarere tiiri tiibócu. Teero wãari, tiigaré odewecõãjãña. Sicacapeamena catiré petihéropũ jeagu, añujãã. Pũacapéamena pecamepu mũ cõãdioconorĩpeja, ñañanetõjõãcu.

Oveja ditirigũmena queoré
(Lc 15.3-7)

¹⁰ Ñniã wĩmarãrẽ teero ññarijãña. Yuu ateréja diamacúrã jĩã: Æmũãsepũ ángelea ãniãgãrẽ coterã yuu Pacu ãmũãsepũ niigũmena niirucujãya. ¹¹ Yuu niipetira sõwũ ditirirare netõnégũ atiwn.

¹² ¿Múã deero tũgueñaĩ? Cien oveja cõogũ sícũ ditijõãrĩ, ¿deero tiigãri cũ? Noventa y nuevere ãtãgũpũ cũũ, ditirigũre ãmaãgũ wáaquĩ. ¹³ Cũrẽ bũagũ, bayirõ useniquĩ. Yuu ateréja diamacúrã jĩã: Æpērã noventa y nueve dũsaáriramena nemorõ cũmēna useniquĩ. ¹⁴ Teerora marĩ Pacu ãmũãsepũ niigũ ãniãgãrẽ sícũ pecamepu wãari booriquĩ.

Acabóre
(Lc 17.3)

¹⁵ Mũyã wedegũ mũrẽ ñañaré tiiri, mũ basiro cũ pũtopũ wedesegũ wáaya. Cũ ñañaré tiiriguere tũomasĩrĩ tiyã. Cũ “jáũ” jĩrĩ, múã cãmerĩ wedese useniãdacu sũcã. ¹⁶ Cũ tuoriatã, sícũrẽ, puarãrẽ suowãya; mũmēna cũ pũtopũ wáaaro. Toopũ jea, wedeya cũ mũrẽ ñañaré tiiriguere. Mũ teero tiigũ, Cõamacũye queti jóaripũpu jĩrõbirora tiicũ. Teero tiirã, puarã o ãtĩãrã tee ñañaré tiiriguere “diamacúrã wáawu” o “diamacúrã wáayu” jĩmasiãdacu. ¹⁷ Cũãcãrẽ netõnucãrĩ, niipetira yuure padeorãre wedewa múã neãõpu. Cũãcãrẽ netõnucãrĩ, yuure padeorãre jĩña: “Cõamacũrẽ masĩhégũ o romanuã õpũrẽ niyeru wapasébosari basocure tiiróbiro cũrẽ ñña”.

¹⁸ Yuu ateréja diamacúrã jĩã: Atibúrecopũre múã “jáũ, teero tiyã; ãñuniã” jĩrĩ, ãñuniãdacu ãmũãsepũcãrẽ. Teero biiri atibúrecopũre múã “teero tiirjãña; ññaniã” jĩrĩ, ññaniãdacu ãmũãsepũcãrẽ.*

¹⁹ Yuu ateréja diamacúrã jĩã sũcã: Múã menamacãrã puarã sícãribiro wácũrēmena “marĩ ateré Cõamacũrẽ sãicó” jĩ sãirĩ, yuu Pacu ãmũãsepũ

* 18:18 Mateo 16.19.

niigú ticogúdaqui. ²⁰ Puarã, ñtĩãrã yũre padeorã neãrĩ, yũ cãã watoapu niĩã, jĩwĩ.

²¹ Pedro Jesús patoru wáa, sãĩñáwĩ:

—Ōpũ, yáa wedegu cãũ yũre ñañaré tiirucúri, ¿noquẽ pee cãũrẽ acabógudari? ¿Sietecõrõ acabógudari? jĩwĩ.

²² —“Sietecõrõ” jĩria. “Cãũ ñañaré tiirécõrõ† acabóya” jĩã.

Dutibosagu acabódugahegumena queoré

²³ ‘Múãrẽ queorémene teeré wedeguda: Cõãmacũ dutiré múãpũre niĩãdare atequetĩ tiiróbiro niĩã. Sícũ òpũ cãũye dita dutibosara wapamórere “quẽnogúda” jĩiygu. ²⁴ Cãũ cããrẽ wapasénucãrĩ, sícũ pairó peti wapamógũrẽ néeatiyira. ²⁵ Cãũ wapatire cuohéri ññagũ, cãũrẽ, cãũ numorẽ, cãũ põnarẽ, niipetire cãũ cuorere ãpẽãpũre dúadutiyygu, cãũ wapamórere wapatídutigu. ²⁶ Teeré ññagũ, cãũpe cãũ òpũ puto ñicãcoberimena jeacũmu, sãiygu: “Yũ òpũ, yũre yuesãñũña. Yũ niipetire wapatĩpetijãgũda”, jĩiygu. ²⁷ Cãũ òpũpe cãũrẽ bóaneõ ññagũ, cãũ wapamórere acabójã, cãũrẽ “wãagua” jĩiygu.

²⁸ Cãũpe wáa, ãpĩ cãũ menamacũ cãũ tiiróbiro dutibosagure buajeáyygu. Cãũpe cãũrẽ péerogã wapamómiyygu. Cãũrẽ wapatídutigu, wãmuãrẽ ñeediyo, “mũ yũre wapamórere wapatíya” jĩiygu. ²⁹ Cãũpe ñicãcoberimena jeacũmu, sãimiygu: “Yũre yuesãñũña. Mũrẽ wapatíguda”, jĩimiygu. ³⁰ Cãũpe booríyygu. Cãũrẽ peresuwiipu néewa, sõnecodutiyygu. “Cãũ wapatĩpetiripu, wionécuya”, jĩiygu. ³¹ ãpẽã cãũ menamacãrã dutibosara cãũ teero tiirere bayiró bóaneõremena ññayira. Cãã òpũpũre niipetire cãũ teero tiãriguere wedera wãayira. ³² Teeré tuogú, cãã òpũ cãũrẽ suodutiyygu. Cãũrẽ jĩiygu: “¡Ññagú! Mũ yũre sãĩrĩ, niipetire mũ wapamóretõrẽ acabópetijããwũ. ³³ Yũ mũrẽ bóaneõ ññããriroborora mũcã mũ menamacãrẽ bóaneõ ññaboajiyu”, jĩiygu. ³⁴ Cãũ òpũ cúagu, peresuwi coteri basocare “cãũrẽ bayiró ññarõ tiyã; tée cãũ wapamóre wapatĩpetiripu, ññarõ tiidúya” jĩiygu, jĩwĩ Jesús.

³⁵ Jesús ate wede yapacutíwi:

—Yũ Pacu ãmuãsepu niigú teerora tiigúdaqui múãrẽ, múãya wederare bóaneõremena acabóheri, jĩwĩ.

19

Múã numosãnumiãrẽ cõãrijãña

(Mr 10.1-12; Lc 16.18)

¹ Jesús teeré jĩãri siro, Galileapu niãrigu Judea ditapu día Jordán muĩpũ muããtirope wãawi. ² Pau basocã cãũrẽ nunuwã. Cãũ toopú diarecutirare netõnéwĩ. ³ Fariseo basoca cãũ patoru jeawa. Cãũrẽ ññarõ jĩrẽ buadugãra, sãĩñáwã:

—¿Sícũ cãũ numorẽ cãũ booró cõãjãmasĩgari? ¿Marĩrẽ dutiré teerora jĩĩ? jĩwã.

⁴ Jesupé yũwĩ:

—Múã Cõãmacũye queti jóaripũ buerã niipacara, ¿masĩrii? Cõãmacũ niipetire cãũ sicato tiñucãritopũre ãmu, numiõ tiirigu niwĩ. ⁵ Ate jĩrigu niwĩ: “Teero tiigú, ãmu cãũ pacũre, cãũ pacore merẽã witi, cãũ numoména niigúdaqui. Cãã puarã sicaõpũ tiiróbiro pũtũãadacua”, jĩrigu

† 18:22 Pecasãyemena: setenta veces siete.

niiwī Cōāmacū. ⁶ Teero tiirá, puarā niiriya. Sícū tiiróbiro niíya. Cōāmacū cúārē sicaōpūārā tiiróbiro niirī tiirí siro, āpī cúārē cāmerī cōārī tiirjārō booa, jīwī.

⁷ Cúāpe sãñáwã:

—Too docare ¿deero tiigú Moisés sícū cūū numorē cōāgūdu “atewapá m̄m̄rē cōāā” jīripūrē ticodutiiri?

⁸ Cúārē jīwī:

—Múā ñecūsūmā Cōāmacū dutirére tiidugáheri ññagū, Moisés “múā numosānumiārē cōāmasiā” jīrigū niiwī. Teero jīpacari, sicatorpura numiārē cōārē maniýiro. ⁹ Ȳm̄ jīirere tuoýá: Sícū cūū numo āpimēna ñañarē tiiripacari, coore cōāgū, apegorē numocutigu, ñañarō tiigú tiiquí. Numo niñhēgōmena ñeeapegu putuáqui, jīwī.

¹⁰ Ūsã cūū buerá jīwū:

—Too docare numomanirī, nemorō aññucu, jīwū.

¹¹ Ūsārē jīwī:

—Niipetira numomanirā niimasīricua. Cōāmacū “numomanirā niĩadacua” jīrira dícu niimasīcua. ¹² Āpērā bauárapura numocutimasīricua. Āpērārē basocá pōnamanirī tiirí siro, numocutimasīricua. Āpērā Cōāmacūye maquē dícare tiidugára numocutiricua. “Numomanigū niigūda” jīgūno numomanigū niijãrō, jīwī.

Jesús wīmarārē sãibosárigue

(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)

¹³ Wīmarārē Jesús puto néeatiwa, cúā ñaapeó, Cōāmacūrē sãibosádutira. Ūsã cūū buerá cúārē néeatirare tutimiwū. ¹⁴ Jesupé jīwī:

—Wīmarā ȳm̄ puto atiaro. Cãmotárijãña. Cōāmacū dutirére aññurō wãcūñunuserano añiãgã tiiróbiro wãcūrã niíya, jīwī.

¹⁵ Too siro Jesús cúārē ñaapeó, Cōāmacūrē sãibosáwi. Yaponó, aperopú wáajōãwī.

Mam̄ pee c̄ogú Jesumēna wedeserigue

(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)

¹⁶ Too síro sícū Jesús putopu jea, cūūrē sãñáwī:

—Basocáre buegú, ¿ȳm̄ ñeenó aññurere tiigúdari, catiré petihére buadugágu? jīwī.

¹⁷ Cúārē ȳm̄wī:

—¿Deero tiigú ȳm̄re aññurē maquērē sãñái? Sícūrã aññugú nií. Cūū dutiré tiiyá, catiré petihére buadugáguja, jīwī.

¹⁸ —¿Ñeerē tiigári? jīwī.

Jesús jīwī:

—Basocáre sãñijãña. Āpī numorē ñeeaperijãña. Yaarijãña. Āpērārē jīditoremena wedesãrijãña. ¹⁹ M̄m̄ pacu, m̄m̄ pacore padeoyá. M̄m̄ basiro maĩrō tiiróbirora āpērãcãre maĩñá, jīwī.

²⁰ —Ȳm̄ tee niipetirere tiimúãatimiwū. ¿Ñeenó ȳm̄re dusai? jīmiwī.

²¹ —M̄m̄ basocá aññugú peti niidugagu, m̄m̄ c̄orere dúapetijãgū wáaya. Tee dúa wapatáariguere bóaneōrãrē batoya. Teero tiigú, Cōāmacū putopure pee aññurē buagúdacu. Túajea, ati, ȳm̄re nyñwá, jīmiwī.

²² Mam̄ teero jīrī tuoýá, wãcūpati, putuajōãwī, pee apeyé c̄ogú niijãgū.

²³ Jesús ūsārē jīwī:

—Yuu ateréja diamacárá jĩã: Pee apeyé cuoráno Cõamacũ dutirére añurõ tiinunásedugari, wisió niicu. ²⁴ Yuu ateré jĩnemoã sũcã: Wáicu camello wãmecutigu awigá copegãpũ sããcãmewitimasĩriqui. Toorã nemocú, pee apeyé cuoráno Cõamacũ dutirére añurõ tiinunásedugaripereja, jĩwĩ.

²⁵ Teeré tuorã, ãsã bayiró tuomaníjõãwũ:

—Too docare ¿noãpé netõnénoãdari? jĩwũ.

²⁶ Jesús ãsãrẽ ññagũrã, jĩwĩ:

—Basocã cũã basiro netõnémasĩriya. Cõamacũpereja wisióre manidójãã, jĩwĩ.

²⁷ Pedro cũãrẽ yuugũ, jĩwĩ:

—Tuoyã ména. Ësãpe niipetire ãsã cuoriguere cũũjõãatiwu, mũmema nũnũãda jĩrã. Teero tiirã, ¿ãsãpe ñeenórẽ ñeeãdari? jĩwĩ.

²⁸ Jesús yuuwĩ:

—Yuu ateréja diamacárá jĩã: Atibúreco petiári siro, niipetire mama wasorítabe, yuu niipetira sõwũ duigudacu asibatérípĩrõ õpũ duirípĩrõpũ. Yuu too duiri, múã yuure nũnũrĩracã docepĩrĩ õpãrã duirépĩrĩpũ duiadacu. Israelya põna doce põnarĩ macãrãrẽ beseadacu. ²⁹ Sicũno yuure padeoré wapa cũũye wiseri, cũũ baira, cũũ pacusũmũã, cũũ põna, cũũye ditare cũũjõã, cũũ cũũwarigue nemorõ buagúdaqui. Teero biiri apeyé Cõamacũmena catiré petihére buagúdaqui. ³⁰ Mecũtigãrẽ paũ upatĩ macãrã too síropure búri niirã niĩadacua. Búri niirã too síropure upatĩ macãrã niĩadacua, jĩwĩ.

20

Ëse wese paderámena queoré

¹ Jesús wedenemowĩ:

—Múãrẽ queorémena teeré wedeguda: Cõamacũ dutiré múãpũre niĩadare atequetĩ tiiróbiro niĩã. Sicũ use wese cuogú ñamisãñurõ cũũya wese padeadarare ãmaãgũ wáayigu. ² Cũãrẽ buagú, “sicabũreco padegu wapatárocõrõ múãrẽ wapatíguda” jĩyigu. Cũãmena quẽnotõã, cũũya wese padedutigu ticocoyigu. ³ Nueve niirĩ, macã decopũ wáayigu. Toopũ ãpẽrã paderipacara niirãrẽ ññayigu. ⁴ Cũãrẽ jĩyigu: “Múãcã use wese padera wáaya. Añurõ múãrẽ wapatíguda”, jĩyigu. Cũãcã padera wáayira. ⁵ Coeritõ niirĩ, ñamica tres niirĩ, teerora tiyigu. ⁶ Cinco niirĩ, macãpũ wáa, ãpẽrã paderipacara niirãrẽ buajeáyigu sũcã. Cũãrẽ, “¿deero tiirã múã paderipacara niinañiõjõãwũ?” jĩyigu. ⁷ “Ãpẽrã ãsãrẽ ‘padera atiya’ jĩriawã”, jĩyira. “Múãcã use wese padera wáaya”, jĩyigu.

⁸ Nãicũmuatiri, wese cuogú paderáre dutigũre jĩyigu: “Paderáre suocó, wapatíya. Too síropũ jeaarirare wapatísugueya. Sugero jeaarirare wapatíyaponocoya”, jĩyigu. ⁹ Cinco niirĩpũ padenucãrira jeayira. Sicabũreco padera wapatárocõrõ ñeeyira. ¹⁰ Bóeripũ jearirape ati, “ãniã nemorõ marĩ wapatáadacu” jĩ wãcũmiyira. Cũãcã sicabũreco wapatárocõrõ ñeeyira. ¹¹ Cũã tiiwese cuogũre tuticoteyira: ¹² “Íniã ãsã síropũ padera jeaarira sica horara padeawã. Cũãcãrẽ ãsã wapatárocõrõrã wapatía. Ësãpeja yoari asiró doca padenañiõjõããwũ”, jĩmiyira. ¹³ Cũũpe sicũ teero jĩrã menamacũrẽ jĩyigu: “Yuu menamacũ, mũnrẽ ñañarõ tiigú tiirã. Mũnũ padeadari sugero, ‘sicabũreco wapatárocõrõ mũnrẽ wapatíguda’ jĩ

quënoãwũ m̄m̄mena. ¹⁴ M̄m̄ wapatárere née, wáagua. Ȳm̄ ãni too síropu padegú jeaarigue m̄m̄rē wapatárocōrōrā wapatídugaga. ¹⁵ Yéë niyeru niĩã ate. Ȳm̄ booró yéë niyerumena tiimasĩã. ¿Ȳm̄ ãñurō tiirí, m̄m̄ ññatutigu tiite?” j̄īyigũ.

¹⁶ Teero tiirã, too síropu niĩãrira s̄gueadacua; s̄guearira síropu niĩadacua, j̄īwĩ Jesús.

Jesús c̄ũrē s̄ĩãdarere tiĩãrĩ wederigue

(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)

¹⁷ Too síro Jesús Jerusalénpu m̄ãwagu, ùsã c̄ũ buerã docere merēã s̄uocó, wedewawi. Biiro j̄īwĩ:

¹⁸ —Múã ññaã. Marĩ Jerusalénpu wáara tiia. Toopú ȳm̄ niipetira s̄owũ niipacari, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerápure ticoadacua. C̄ũã s̄ĩãdutiadacua ȳm̄re. ¹⁹ C̄ũãrã judíoa niihērãp̄ure ticonetōneãdacua. Ȳm̄re buijã, ñana, curusapu páabiatu s̄ĩãadacua. Itiãb̄reco siro masãgũdacu, j̄īwĩ.

Santiago, Juan paco Jesuré s̄ĩbosámirigue

(Mr 10.35-45)

²⁰ Zebedeo numo coo p̄ona Santiago, Juanména Jesús putopu jeawo. C̄ũrē s̄ãigõdo, ñicãcoberimena jeacũmuwõ. ²¹ C̄ũ coore: —¿Ñeenó boogári? j̄īwĩ.

—M̄m̄ õpũ s̄ããgũ, ãniã ȳm̄ p̄ona p̄uarãrē m̄m̄ duiríp̄rõ putogãpu ñupowa. S̄icũ diamacúpe, ãp̄rē acuniñape ñupowa, j̄īmiwõ.

²² Jesús ȳm̄wĩ:

—Ȳm̄ õpũ s̄ããdari s̄guero wáaadare m̄ã masĩria. ¿Ȳm̄ ññaãrõ netõãdarobirora múãcã ññaãrõ netõã ñucãbógari? j̄īwĩ.

—Ëjũ, ññaãrõ netõmasĩã, j̄īwã.

²³ —Múãcã ȳm̄ tiiróbiro ññaãrõ netõãdacu. Teeré wedemasĩpacu, “s̄icũ diamacúpe, ãp̄ acuniñape ñupoguda” j̄īmasĩriga. Tee ȳm̄ dutiré niiria. Ȳm̄ Pacu toopú duiadarare besetoawi, j̄īwĩ.

²⁴ Ësã p̄amóquẽñerã tee s̄ãirere t̄orã, Santiago, Juanména cúawu.

²⁵ Jesús ùsãrē s̄uocó, j̄īwĩ:

—Múã masĩã: Niipetire dita macãrãrē dutirá Cõãmacũrē masĩhērã c̄ũã booró dutiãmajãya. C̄ũã doca macãrãcã acaribíremena dutiia, c̄ũã dutirere tiipetídutira. ²⁶ M̄ãpeja c̄ũã tiiróbiro tiiríjãña. Merēã tiirécutiya. M̄ã up̄tí macãrã niidugara, ãp̄rãrē tiápuri basoca niĩña. ²⁷ S̄icũ ãp̄erã nemorõ niidugaguno niipetirare padecotegu tiiróbiro niirõ booa. ²⁸ Ȳm̄ niipetira s̄owãcã teerora tiiwú: ãp̄erã ȳm̄re tiápuario j̄īgũ mee atiwu. Ȳm̄pe basocãre tiápugu atigu tiiwú. Teero biiri pau basocã ññaãrē tiiré wapa diabosa netõnégũ atigu tiiwú, j̄īwĩ.

Jesús p̄uarãrē ññaãrē tiirigue

(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)

²⁹ Ësã Jericó niĩãrira witiwari, pau basocã Jesuré n̄n̄uãtiwa. ³⁰ Ësã wáarima wesapu p̄uarã ññaãrē duiwa. “Jesús too netõwã” j̄īrere t̄orã, bayiró busuróm̄ena j̄īwã:

—j̄õpũ, David p̄ãrãmi niinunusegu, ùsãrē bóaneõña! j̄īwã.

³¹ Basocãre c̄ũãrē: —Nocõrõrã ditamaníjõãña, j̄ī tutimiwã.

C̄ũãpe j̄īnemosãjãwã:

—¡Ōpū, David pārāmi niinunusegu, ūsārē bóaneōña! jīwā.

³² Jesupéja putuánucā, cūārē suocó: —¿Múārē deero tiirí boogári? jīwī.

³³ —Ōpū, ūsārē ñnarī tiiyá, jīwā.

³⁴ Jesús cūārē bóaneō ñnagū, capearire ñapeówi. Ñapeórira, ññajōwā sáa. Ñña, cūūrē nunuátiwa.

21

Jesús Jerusalénpu sãawarigue

(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Ūsã Jerusalénpu jeaadaro péero dusawú. Betfagé macãpu Ūtãgú Olivo putopu jeaadara tiiwú. Toopú Jesús pwarã ūsã menamacãrãrē tiimacãpu ticocowi. ² Cūārē jīwī:

—Iimacã marī díamacū niirí macãpu wáaya. Máata sícō burra siatúnucōãrigore, wĩmagūmena buajeáadacu. Jōã, cūārē néeatiya. ³ Sícū múārē sãñarī, “marī Ōpū booáwī; máata wiyajãgūdaqui” jīñña, jīwī.

⁴ Tee profeta jīrirobirora wáaro tiiyíro. Ateré jóarigu niiwī:

⁵ Jerusalén macãrãrē jīñña: “Ññaña. Múã Ōpū múã putopu atitoai mée.

Búri niigú tiiróbiro burra macū wĩmagū sotoapu pesaatii”,*
jī jóarigu niiwī.

⁶ Cūã Jesús ticocoarira wáa, cūũ tiidutíaribirora tiiríra niiwã. ⁷ Burrore cūũ pacoména néeatywa. Cūã sotoapu cūãye suti sotoá maquērē tuuwépeowu. Jesús sícū sotoapu muãpeawi. ⁸ Pau toopú niirã cūūrē padeorã, cūũ netōwáadarimapu cūãye suti sotoá maquērē sēōcūwã. Āpērã yucu dũpuri tiimapú páatacūwã. ⁹ Cūũ suguero wáara, cūũ siro nunurã bayiró busurómena jīwã:

—¡David pārāmi niinunusegure ūsenire ticoada! ¡Ñni Cōãmacū tico-diocorigu nií! ¡Cūūrē ãñurō tiiaró! ¡Niipetira ūmuãse macãrã cūūrē “ãñunetōjōãr” jī, ūsenire ticoaro! jīwã.

¹⁰ Jesús Jerusalénpu sããjeari, niipetira toopú niirã ññamanijōã, deero jīmasĩrira niiwã.

—¿Noã nií ãni? jī cãmerī sãñáwã.

¹¹ Āpērã yuwwa:

—Cūũ Jesús, profeta, Nazaret Galilea dita macū nií, jīwã.

Jesús Cōãmacūwiipu dúari basocare cōãwionecorigue

(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹² Too síro Jesús Cōãmacūwiipu sããjeagu, niipetira dúari basocare, teeré sãñerãrē cōãwionecowi. Niyeru wasorí basocaye mesarire tu-unécōãcūjãwī. Bua dúari basocaye duirépĩrcãrē teerora tiiwí. ¹³ Cūārē jīwī:

—Cōãmacūye queti jóaripūpu biiro jīã: “Yáa wii ‘Cōãmacūmena wedeseri wii niíã’ jīrī wii niíãdacu”,† jī jóare niíã. Múãpe yaarépira dúari wii niirí tiia, jīwī.

¹⁴ Tiwiipáre ññahērã, wáamasĩhērã cūũ putopu atiwa. Cūārē netōnéwī.

¹⁵ Pairé dutirá, Moisés jóarige buerápe cūũ tutuaremena tiieñorí ññarã, cúawa. Wĩmarã tiiwí popeapu niirã bayiró busurómena “¡David pārāmi

* 21:5 Zacarías 9.9. † 21:13 Isaías 56.7.

niinunusegare usenire ticoada!” jĩwã. Teecãrẽ tuorã, cúawa. 16 Jesuré jĩwã:

—¿Íniã cúã jĩrere tuoi? jĩwã.

—Тuoa, jĩwĩ—. Múã Cõamacũye queti jóaripũ buerã niipacara, ate tiipũpu jóarere tuomasĩria ména:

Cõamacũ, mũũ wĩmarãrẽ,
teero biiri ùpũrãrẽ

ãñurõ useniremena mũũrẽ basapeomenirĩ tiawũ, †
jĩ jóanoã, jĩwĩ.

17 Cúãrẽ cõawitiwa, Betaniapu wáawa. Toopú ùsã cãniwã.

Jesús higuerağure sĩnirĩ tiirigue

(Mr 11.12-14, 20-26)

18 Apebãreco bóeri Jesús Jerusalenpu cãmerputãğũ, juabójõãwĩ. 19 Maa wesapu higuerağure ñawĩ. “Ducacuticura” jĩğũ, ñagũ wáamiwĩ. Pũĩrĩ dícu buawĩ. Teero tiigũ, tiigũrẽ: —Ducacutinemorico sãa, jĩwĩ. †

Máata higuerağũ sĩnijõãwũ. 20 Teero wãari, ùsã cũũ buerã ñamanijõãrã, sãĩñãwũ:

—¿Deero tiiró higuerağũ máata sĩnijõããrĩ? jĩwũ.

21 Jesús ùsãrẽ yũwĩ:

—Yũũ aterėja diamacũrã jĩã: Múã padeorẽ cuorã, “Cõamacũ yũũriboqui” jĩñhãrã, yũũ tiigũrẽ tiárirobiro múãcã tiimasĩadacu. Apeyé, múã atigũ ùtãğũrẽ “wãa, díapu ñaacoñũãña” jĩrĩ, teorora wáaadacu. 22 Múã padeorẽ cuorã, Cõamacũrẽ sãĩrenorẽ buaadacu.

Jesuré “¿noã dutirémēna teeré tii?” jĩrigue

(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

23 Too síro Jesús Cõamacũwiipu sããwawi. Cũũ tiwiipũ bueritabe, paiarẽ dutirá, ãpẽã bũtoã dutirá cũũ putopũ wãa, cũũrẽ sãĩñãwã:

—¿Noã dutirémēna mũũ teeré tii? ¿Noã mũũrẽ dutiré ticori? jĩmiwã.

24 Jesús cúãrẽ yũwĩ:

—Yũũcã múãrẽ sãĩñãğũda. Múã yũũre yũũri, múãrẽ “ate dutirémēna tiia yũũ” jĩğũda. 25 ¿Noã Juanrẽ wãmeõtidutigũ ticocoyiri? ¿Cõamacũ o basocãpe ticocoyiri? jĩwĩ.

Cúãpe cãmerĩ wedesewa:

—Marĩ “Cõamacũ ticocorigũ niwĩ” jĩrĩ, cũũ marĩrẽ “too docare ¿deero tiirã cũũrẽ padeorĩri?” jĩboqui. 26 Marĩ “basocã cũũrẽ ticocorira niwã” jĩmasĩria, basocãre cuira. Niipetira “Juan profeta niwĩ” jĩ padeoóya, jĩyira.

27 Teero tiirã, cúã Jesuré: —Masĩriga, jĩwã.

Jesús cúãrẽ jĩwĩ:

—Yũũcã múãrẽ “ate dutirémēna teeré tiia” jĩ wederia, jĩwĩ.

Sĩcũpõna pũarãmena queoré

28 Jesús cúãrẽ sãĩñãwĩ:

—¿Múã deero tũğueñaĩ ateré? Sĩcũ pũarã ùmũã põnacutiyigu. Cũũ sĩcũ putopũ wãa, “macũ, use wesepũ padegũ wãaya” jĩyigu. 29 Cũũ macũpé “wãaria” jĩyigu. Too síro wãcũpati, wãcũre waso, padegũ wãájõãyigu.

† 21:16 Salmo 8.2. § 21:19 Higuerağũrĩ wasowitiatiri, dũca metãpãğã witiaticu. Teepare sãmerẽrena yaanocu. Jesús teeré ãmaãmijiyi. Teepagã ñaadiari síro, pacapã ãñurõ ipitire witiaticũ. Metãpãğã manirĩ, pacapãcã witiaticu.

30 Too síro cúã pacu ãpĩ cūũ macū putopu wáa, teerora jĩiyigu. Cūũpe “wáaguda” jĩipacu, wáariyigu. ³¹ ¿Niipe cúã pacu booróbiro tiiyíri? jĩwĩ.

—Cūũ dutisuguearigupe, jĩwã.

Jesús cúãrẽ jĩwĩ:

—Yuu ateréja diamacúrã jĩã: Niyeru wapasébosari basoca, teero biiri numiã ñañarã múã suguero wácūpati, wasoóya. Teero tiiró, Cõamacū dutiré basocápure niĩadare cúãrẽ múã suguero jeaadacu. ³² Juan Cõamacū boorére múãrẽ buepacari, cūũrẽ padeoríwu. Niyeru wapasébosari basocape, teero biiri numiã ñañarãpe cūũrẽ padeowá. Cúã wácūpati, wasorí ññapacara, múãpe too síro wácūpati, wasoríwu. Juanrẽ padeoríwu, jĩwĩ.

Ñañarã padecoteramena queoré

(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)

³³ Jesús cúãrẽ wedewi sūcã:

—Apeyé queorére tuoyá sūcã: Sícū ãmu dita cuogú niiyigu use wese oterigu. Otepetitoa, sãnisãncõyigu. Use cúã bipesãadari copere ãtãgãpu coayigu. Teero biiri ãmuãri wii cúã coteduiadari wiire tiiyigu. Aperopú wáanetõgũ wáagu, ãpẽrãrẽ tiiditare wasoyigu. ³⁴ Use ducacutirito niirĩ, cūũrẽ padecoterare ticocomiyigu. Cūũya dita cūũ wasorirare “use cúã dúa wapatárere decomena ticocoaro yuure” jĩicomiyigu. ³⁵ Cúã toopú jeari, tiidita wasorira cúãrẽ ñee, sícūrẽ paa, ãpĩrẽ sĩãjã, ãpĩrẽ ãtãperimena déeyira. ³⁶ Tiidita õpũ cūũ ticocosuguerira nemorõ ticocomiyigu sūcã. Cúãcãrẽ teerora tiiyira.

³⁷ “Too síro sáa, cūũ macūrẽ ticocomiyigu sūcã. “Yuu macūrẽ quioníremena ññaadacua”, jĩ wácūmiyigu. ³⁸ Õpũ macū toopú jeari ññarã, tiidita wasorira cãmerĩ wedeseyira: “Ñanirã niĩ too síropu atiditaré ñneegũdu. Jãmu, sĩãcõ. Cūũ manirĩ, atiditã maríya dita putuáadacu”, jĩmiyira. ³⁹ Teero tiirã, cūũrẽ ñee, tiiwese wesapu néewa, sĩãcõãjãyira.

⁴⁰ “Too docare tiidita õpũ toopú jeagu, ¿deero tiigũdari tiidita wasorirare? jĩwĩ.

⁴¹ Cūũrẽ jĩwã:

—Bóaneõrõ manirõ cúã ñañarãrẽ sĩãcõãgũdaqui. Too síro cūũya ditare cūũrẽ wapatírucujãadarare wasogũdaqui, jĩwã.

⁴² Jesús cúãrẽ jĩwĩ:

—Múã Cõamacūye queti jóaripũ buerã niipacara, ate tiipũpu jóarere tuomasíria ména:

Wii weerira ãtãquire booríyira.

Cúã boorípacari, tiiquira upatí macãqui putuáwu tiwiipáre.

Cõamacū marĩ Õpũ teero tiirígu niwĩ.

Cūũ tiiríguere “ãñnetõjõãã” jĩ tũgueñanoã,*
jĩ jóanoã.

⁴³ “Teero tiirã, yuu ateréja jĩã: Cõamacū dutiré múãpure niimiãdare use wese tiiróbiro niĩã. Tiwesere múãrẽ emajãgũdaqui; ãpẽrãrẽ ticogũdaqui cūũ dutirére tiíadarare. ⁴⁴ Tiiqui sotoapu ñaapeaguno mutãjõãgũdaqui. Tiiqui sícū sotoapu ñaapeaatã, ãñurõ mutãpetijõãgũdaqui, jĩwĩ.

* 21:42 Salmo 118.22-23.

45 Paiaré dutirá, teero biiri fariseo basoca Jesús tee queorémena wederi tuorá, “marĩrēna teero jĩgũ tiiquí” jĩyira. 46 Teero tiirá, cūūrē ñeeádera tiimiyira. Ñeeriwa, basocáre cuira. Basocápe “profeta niĩ” jĩ padeowá.

22

Wāmosiari bosebureco boocómiramena queoré
(Lc 14.15-24)

1 Jesús queorémena cáārē wedenemowĩ:

2 —Cōāmacū dutiré múāpũre niĩadare atequetí tiiróbiro niĩ. Sĩcū ōpũ niyigu. Cūū macū wāmosiari bosebureco tiipéoyigu. 3 “Yũu boocórirare suorá wáaya”, jĩyigu cūūrē padecoterare. Cūū boocórirape “wáaria” jĩjāyira. 4 Too síro āpērārē cūūrē padecoterare ticocogu, jĩdutiocoyigu: “Yũu boocórirare ateré wedera wáaya: ‘Yaaré quēnoārepũ niitoaawũ. Yáara wecuá, teero biiri ecará diicutiri tiirirare siādutiitoaawũ. Niipetire quēnoārepũ niĩ. Bosebureco ñnarā atiaro’”, jĩcoyigu. 5 Cūāpe yũuriyira. Sĩcū cūūya wesepũ wáajōāyigu. Āpĩ cūū apeyé dúaropũ wáajōāyigu. 6 Āpērāpé cūā ōpũ ticocoarirare ñee, ñañarō jĩ, siājāyira. 7 Cūā ōpũ cūā teero tiíriguere tuogú, cúayigu. Cūūyara surarare ticocogu, cūūrē siādutiýigu. Cūāya macārē sóejadutiýigu. 8 Too síro cūūrē padecoterare jĩyigu: “Niipetire wāmosiari bosebureco tiĩadare niipetitoaa. Yũu boocómirira atihere wapa boocónemoña manirā niijāārō sáa. 9 Teero tiirá, macā decopũ wáaya. Niipetira múā buajeárare ‘bosebureco ñnarā wáaya’ jĩñña”, jĩyigu. 10 Cūūrē padecotera macā decopũ wedera wáayira. Niipetira cūā buajeárare añurārē, ñañarārē néō, néewayira. Teero tiirá, tiitatiare basocá dada-jōāyira.

11 “Too síro cūā ōpũ bosebureco atiarirare ñnagũ, sãñjeayigu. Cūārē ñnagũ, sĩcū cūā decopũ wāmosiara sãñarō sãñahēgũrē ññayigu. 12 Cūūrē jĩyigu: “Yáa wedegu, ¿deero tiigú sãñatiarĩ mũu, wāmosiari sutiro sãñaripacu?” Cūūpe yũumasĩriyigu. 13 Cūā ōpũ yaaré batorare jĩyigu: “Cūūrē wāmorĩpu, dũporipũ siatú, naiĩñārōpũ cōāwionecoya. Toopũ basocá pũnisíra bacadiyó, utiadacua”, jĩyigu, jĩwĩ.

14 Jesús jĩwĩ sũcā:

—Cōāmacū paure boocópacu, siquērārē besequi, jĩwĩ.

Niyeru wapasédutire sãññárigue
(Mr 12.13-17; Lc 20.20-26)

15 Too síro fariseo basoca wáajōāwā. Cūā Jesús merēã yũuri boorá, cūūrē sãññáadarere quēnoyúerira niiwā. 16 Too síro cūā buerére nũnrārē, Herodere tuonũuseramena Jesús pũtopũ ticocorira niiwā. Cūūrē jĩwā:

—Basocáre buegú, mũu añugú niirere masiã. Mũu diamacúrã Cōāmacūye maquērē buea. Basocá tusaré dícuere wedericu. Ʋputĩ macārārē, búri niirārē, niyeru cuoráre, niyeru cuohérare sĩcãrĩbíro ñña, wedea mũu. 17 Teero tiigú, ¿deero wácũĩ mũu? Ʋsārē wedeya: ¿Romanuã ōpũrē cūū niyeru wapasédutirere wapatĩadari; o wapatĩrigarite? jĩwā.

18 Jesupé cūā wácũrere, cūā ñañarē tiidugárere masĩjãrigũ niiwĩ. Teero tiigú, jĩwĩ:

—Múã ñañarã, tiiditórepira niĩ. Múã yũure teero jĩ, wedesãdugara tiia.

19 Niyeruqui wapatĩadariquire ěñoñá yũure, jĩwĩ.

Tiiquire cūūrē néeatiwa. 20 Jesús cūārē sãññáwĩ:

—¿Noāyá diapóa, noā wāme tusai? jīwī.

²¹—César romanuā òpūye tusaa, jīwā.

—Too docare Césaye niirére Césare wiyayá; Cōāmacūyere Cōāmacūrē wiyayá, jīwī.

²² Cūū teero jīrī tʰorá, tʰomaníjōāwā. Cūūrē cōāwiti, wáajōāwā.

Diarira masāmuāre wederigue

(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)

²³ Tiiburecora síquērā saduceo basoca Jesús puto jeawa. Cúā “diarira masāmuāricua” jīīya. Jesuré sāiñáwā:

²⁴—Basocáre buegú, Moisés jīriguere jīīāda: “Sícū pōnamanígū diaweori, cūū bai cūū nūmo niirigore dúutuaro. Cūū coomena cūū sōwū diarigūre pōnacutíbosaaro”,* jīrigu niuwī. ²⁵ Teerora wáayiro úsā watoare. Sícūpōna siete niyira. Cúā sōwū nūmocutiri siro, diajōāyigu. Pōnamanígūrā, cūū nūmo niirigore cūū bairé cūūyigu. ²⁶ Cūūcārē teerora wáayiro. Cūū baicārē teero wáayiro. Teero dícu wáayiro. Niitugurucārē teerora wáayiro. ²⁷ Too síro cúā nūmo niimirigocā diajōāyigo. ²⁸ Cúā niipetira coore nūmocutimiyira. Teero tiigó, diarira masāmuārī, ¿nii nūmope putuágodari? jīwā.

²⁹ Jesupé cúārē yūwī:

—Múā Cōāmacūye queti jóaripū maquērē masīria. Cōāmacū tutuarecārē masīria. Teero tiirá, wisijōāā. ³⁰ Diarira masāmuāri siro, ūmuā, numiā wāmosáricua. Ángelea ūmuāsepu niirābiri niīya. ³¹ Diarira masāmuāre maquērē múā buepacara, tuomasīria ména. Ateré Cōāmacū cūūye queti jóaripūpu múārē jīrigu niuwī: ³² “Abraham, Isaac, Jacob Ōpū niīā yū”,† jīrigu niuwī. Cōāmacū diarira Ōpū niirii; catirá Ōpūpe niī, jīwī.

³³ Basocá cūū buerére tʰorá, tʰomaníjōāwā.

Dutiré uputí maquē

(Mr 12.28-34)

³⁴ Too síro Jesús saduceo basocare sāiñáduri tiiri iñarā, fariseo basoca neārira niuwā. ³⁵ Too síro sícū cúā menamacū Moisés jóariguere añūrō masígú Jesuré “merēā yūboqui” jīīgū, sāiñáwī:

³⁶—Basocáre buegú, ¿diiyé niī Moisére dutiré cūūrigue bayiró uputí maquē? jīwī.

³⁷ Jesús cúārē yūwī:

—“Cōāmacū marī Ōpūrē mañá. Niipetire múā yeeripūnamena, múā wācūrémena cūūrē mañá.”‡ ³⁸ Tee apeyé nemorō niinetōnucāre niīā. ³⁹ Tee doca maquē tee dutiré tiiróbiro niīā. “Mū basiro maĩrō tiiróbirora āpērācārē mañá”.§ ⁴⁰ Marī tee puawāmé dutirére tiirá, niipetire Moisére dutiré cūūrigue, teero biiri profetas tiidutíre yūra tiicú, jīwī.

Cristo ¿noā pārāmi niī?

(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)

⁴¹ Fariseo basoca Jesús putopu neāritabe, cúārē sāiñáwī:

⁴²—Múā Cristo Cōāmacū beserigūre ¿deero wācūí? ¿Noā pārāmi niinunusegu niī? jīwī.

—Ōpū David pārāmi niinunusegu niigūdaqui, jīwā.

* 22:24 Deuteronomio 25.5. † 22:32 Éxodo 3.6. ‡ 22:37 Deuteronomio 6.5. § 22:39 Levítico 19.18.

43 Jesús cúaŕē jĩwĩ:

—Too docare David Cristo ñecũ niipacu, ¿deero tiigú Espíritu Santo masĩre ticorémena wedeseɣu, “cũũ yuu Ōpũ niĩ” jĩyiri? David ateré jóarigu niĩwĩ:

44 Cõamacũ jĩwĩ yuu Ōpũŕē:

“Yáa wãmo diamacũniñape duiya,

tée maaŕē iñatutirare maa dutiriguere yuu añurõ yuuri tiirípu”,*

jĩ jóarigu niĩwĩ David. 45 David “yuu Ōpũ” jĩgũ, Cõamacũ beserigure jĩgũ tiirígu niĩwĩ, cũũ pãrãmí niipacari. Teeré añurõ wãcũña, jĩwĩ.

46 Cúa sícunopera yuuriwa. Tiibarecomena “sãñãnemoricu sáa” jĩ wãcũyira.

23

Jesús Moisés jóarigue buerá tiirécutire, fariseo basoca tiirécutire wed-erigüe

(Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)

1 Too síro Jesús basocáre, ùsã cũũ bueráre jĩwĩ:

2 —Moisés jóarigue buerá, fariseo basocacã Moisére dutiré cũũriguere wederá niĩya. 3 Teero tiirá, niipetire cúa wederére tiinunúseya. Cúa tiirécutirepere iñacũrijãña. Cúa wederobiro tiiríya. 4 Æpẽrãŕē tiipõtẽõña manirére dutiia. Nucũrere siatũpeora tiiróbiro tiia. Tee aparáre péerogã tiiapuriya. 5 Niipetire cúa tiirere basocã iñããrõ jĩrã, teeré tiia. Cõamacũye queti jóaripũ sããretibari pacasãñuretibari cuoóya.* Teero biiri cúa súbuseri iñããrõ jĩrã, ãpẽrã nemorõ cúa súbuseri sutiro yapa opadari cuorócare sãñaãya. 6 Bosebureco niirĩ, suguero maquẽ duirẽpu dícu duidugacua. Nearé wiseripucãrẽ teerora tiidugacua. 7 Macã decopu quioníremena añudutiri boocúa. Cúaŕē “úsãrẽ buerá” jĩrĩ boocúa.

8 “Múa doca “úsãrẽ buerá” jĩdutiirijãña. Múaŕē buegú sícũrã niĩ. Múa sícũpõnarã niã. 9 Atiditapũre sícũ basocáre “úsã pacu” jĩrijãña. Múa sícũrã pacucutia; cũũ ãmuãsepu niĩ. 10 Múaŕē “úsã õpũ” jĩrijããrõ. Cristo Cõamacũ beserigu sícũrã múã Ōpũ niĩ. 11 Múa menamacũ ãpẽrãŕē tiiapugu cũũrã niĩ ãpẽrã nemorõ uputĩ macũ. 12 Sicũ cũũ basiro “ãpẽrã nemorõ yuure padeorĩ booa” jĩgũ búri niigũ tiinógũdaqui. Teero jĩhẽgũnopereja Cõamacũ ãpẽrãŕē padeorĩ tiigũdaqui.

13 ‘Bóaneõrã niã múã Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múa basocã iñacoropu dícu añurõ tiia. Cõamacũ dutirere añurõ wãcũnũnuserare cãmotára tiia. Múa Cõamacũ dutirere añurõ wãcũnũnusedugaricũ; wãcũnũnusedugarare cãmotáa.

14 ‘Bóaneõrã niã múã Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múa basocã iñacoropu dícu añurõ tiia. Niyeru boorã, wapewia numiãye wiserire jĩditoremena emacu. Múa yuari Cõamacũmena wedesera tiiróbiro tiiditocu basocáre. Múaŕã ãpẽrã nemorõ ñãnarõ tiinóãdara niã.

15 ‘Bóaneõrã niã múã Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múa basocã iñacoropu dícu añurõ tiia. Día pairímaapu tiã, yoaro niiré macãĩpu múã buerere nũnũãdarare ãmaãrã wãaa. Sicũrẽ bua, múã buerémena cũũrẽ múã nemorõ pecamepu wãagũdu niirĩ tiia.

* 22:44 Salmo 110.1. * 23:5 Tiitibare cúaŕe diapóaripu, cúaŕe wãmorĩpu siatũtuyira. Tiitiba poreapu sica versículo o puã versículo sããyira. Iñãña Deuteronomio 6.6-8.

16 'Bóaneōrā niīā múā. Múā iñahērā āpērārē wéesuguera tiiróbiro niīā. Múā basocáre ateré buea: "Sīcū 'Cōāmacūwiimena diamacú jīā' jīāri siro, cū jīāriguere tiihéri, wapa maniā" jīcu múā. Atepé docare "cū 'Cōāmacūwii maquē oromena diamacú jīā' jīri, teorora tiáro" jīcu múā. 17 Múā tūomasīrido jācu. Oro Cōāmacūwiipū ni-jīrō, Cōāmacū iñacoropū āñurē pūtuácu. Teero tiiró, ¿diyépe nemorō upatí maquē niī, orope o Cōāmacūwiipe? 18 Múā ateré buea: "Sīcū 'Cōāmacūrē wáicura sópeoromena diamacú jīā' jīāri siro, cū jīāriguere diamacú tiihéri, wapa maniā" jīcu múā. Atepé docare "cū 'toopú wáicura Cōāmacūrē ticorémena diamacú jīā' jīri, teorora tiáro" jīcu múā. 19 Múā tūomasīrido jācu. Cōāmacūrē ticoré wáicura sópeoro sotoapū niijrō, cū iñacoropū āñurē pūtuácu. Teero tiiró, ¿diyépe nemorō upatí maquē niī, Cōāmacūrē ticorépe o wáicura sópeorope? 20 Teero tiigú, sīcū "Cōāmacūrē wáicura sópeoromena diamacú jīā" jīgū, toopú péoarigumenacārē teorora jīgū tiī. 21 Sīcū "Cōāmacūwiimena diamacú jīā" jīgū, Cōāmacūmenacārē teorora jīgū tiī. 22 Sīcū "āmūāsemena diamacú jīā" jīgū, Cōāmacū duirípīrōmena, teero biiri toopú duigūmenacārē teorora jīgū tiī.

23 'Bóaneōrā niīā múā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocá iñacoropū dícu āñurō tiā. Múā oteré metāgārē "menta", "anis", "comino" wāmecutire yaaré sitiaāñúre tiirénorē seenēō, opaquerī tiicú. Pūamóquēñequērī suorá, sicaquē Cōāmacūwiipū néewa, "уны Cōāmacūrē ticoré niīā" jī, pairé ticocu. Teero tiipacára, nemorō upatí maquērē tiiría. Moisére dutiré cūūriguecārē tiiría. Basocáre queoró dutiróbiro tiiría. Bóaneōre ēñoría. Cōāmacūrē padeoría. Múā oteré cūārē ticorucurobirora tee upatí maquēcārē tiiró booa. 24 Múā iñahērā āpērārē wéesuguera tiiróbiro niīā. Búri niirére āñurōmena tiipetipacara, upatí maquē tiirépe wácúria.

25 'Bóaneōrā niīā múā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocá iñacoropū dícu āñurō tiā. Baparí sotoapū dícu coseárigue tiiróbiro niīā. Popeapure múā āpērāyére ēmaré, teero biiri niyeru cūopacára boonemósājāre dadanetōjōāā. 26 Múā fariseo basoca tūomasīhērā, iñahērā tiiróbiro niīā. Popeapū maquē cosesuguéya. Teero tiirá, bapa sotoápucārē āñurō coseári bapa tiiróbiro niīadacu.

27 'Bóaneōrā niīā múā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocá iñacoropū dícu āñurō tiā. Múā diarira cūūre wiseri boremena tuusīāre wiseri tiiróbiro niīā. Sotoápure āñurō baucú. Popeapure diarira cōārī, niipetire bóarigue dadajōācu. 28 Múācā teorora basocá āñurá baucú āpērā iñacoropū. Popeapupere āñurē tiidugáre manicú sáa. Nāñaré niinetōjōācu.

29 'Bóaneōrā niīā múā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocá iñacoropū dícu āñurō tiā. Múā profetaye masācoperi sotoapū āñurē wisericā tiinucōā. Āpērā basocá āñurá niirirare cūūre wisericā mamōā. 30 Múā biiro jīā: "Ūsā ñecūsūmuāniārā catiritopure ūsā niirājā, merēā tiibójyū. Cūā profetare sīādutíri, ūsā sīādutíribójyū", jīā. 31 Múā teeré teero jīrā, múā basiro "profetare sīārira pārāmerā niinunusera niīā" jīrā tiā. 32 Teero tiirá, múā ñecūsūmuā tiimúāatirirobirora tiipapacutijāña.

³³ Múã ãñaã tiiróbiro ñañaré tiirá niiã. Múã deero tii Cõãmacũ pecamepu ñañarõ tiiãdarere netõmasĩricu. ³⁴ Teero tiigú, yuu múã putopure profetare, Cõãmacũ dutiré masĩrãrẽ, Cõãmacũye bueadarare ticocoguda. Múãpe cúã sũquẽrãrẽ sĩa, ãpẽrãrẽ curusapu páabiatu sĩadutíadacu; ãpẽrãrẽ cúã neãré wiseripu tâna, cúã wáare macãrĩpu nũnuãdacu. ³⁵ Múã teero tiirã, niipetira basocã ãñurãrẽ sĩarígue wapa múã wapa cwoa. Múã ñecũsumuã Abel† basocã ãñugũrẽ sĩaũguéyira. Téẽ Zacarías‡ Berequíã macãrẽ sĩaypacutiyira. Zacariãre sĩaýira Ññunetõjõãri Tatia sããwaro putopu. ³⁶ Yuu ateréja diamacúrã jĩã: Múã atitõ macãrãpu niipetire cúã teero tiiriguere wapa cwoa, jĩwĩ Jesús.

Jesús Jerusalén macãrãrẽ maĩmĩrigue

(Lc 13.34-35)

³⁷ Jesús Jerusalén macãrãrẽ wãcũgũ, jĩwĩ:

—Jerusalén macãrã, múã profetare sĩaãrã niiã; Cõãmacũye wederãre ãtãperimena déesĩãrã niiã. Múãrẽ maĩgũ, pee peti néõdugamiwũ. Cãrẽquẽ coo põnarẽ wũure docapu néõcũrõbiro tiidugamiwũ. Múãpe booríwu. ³⁸ Teero tiirõ, múãya macã cõõjõããdacu. ³⁹ Yuu ateré jĩã: Yũure ññanemoricu; téẽ múã yũure “ãni Cõãmacũ ticodiocorigu ãñunetõjõãrĩ” jĩrãpu, ññaãdacu, jĩwĩ.

24

Jesús “Cõãmacũwii cõãnoãdacu” jĩrigue

(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Jesús Cõãmacũwii niirĩgu witiwari, ãsã cũũ buerã cũũ puto wáawu. Cõãmacũwii, teero biiri tiiwiiména niiré wiserire “ãñuré wiseri niiã” jĩ, cũũrẽ wedewawu.

² Cũũpe ãsãrẽ jĩwĩ:

—Múã iye niipetire wiserire ññamiã. Yuu ateréja diamacúrã jĩã: Too síro ãtãqui apeqũ sotoápu weemuãrigue putuãricu. Niipetire cõãnoãdacu, jĩwĩ.

Atibúreco petiádari suguero wáaadare

(Mr 13.3-23; Lc 21.7-24; 17.22-24)

³ Too síro Ɛtãgũ Olivopu jea, Jesús duirigu niiwĩ. Ɛsã cũũ buerã ãpẽrã tuohéropu cũũrẽ jea, sãññãwũ:

—Wedeya ãsãrẽ. Mũũ wedearigue ¿deero biiri wáaadari? ¿Ñeenómena mũũ putuãatiadarere, teero biiri atibúreco petiádarere ññamasĩnoãdari? jĩwũ.

⁴ Jesús yuũwi:

—Ññurõ tuomasĩña, ãpẽrã jĩditori jĩrã. ⁵ Pãu “yuũrã niiã; yuu Cõãmacũ beserigu Cristo niiã” jĩãdacu. Pãu cúãrẽ nũnuãdacua. ⁶ Apeyé, “cãmerĩsĩãrã tiiáwã” jĩrĩ tuoádacu. “Toopũ cãmerĩsĩãrã tiiáyira” jĩrẽ queticãrẽ tuoádacu. Teeré tuorã, cuirijãña. Tee wáaadare niijãrõ tija. Teero wáapacari, atibúreco petiádarõ ññusaádacu ména. ⁷ Sicapõna macãrã apeqõnã macãrãmena cãmerĩsĩããdacu. Teero biiri sicadita macãrã apeditã macãrãmena cãmerĩsĩããdacu. Juabóare wáaadacu. Peeditapure dita cãmeñare wáaadacu. ⁸ Tee niipetiremena basocãre bayirõ ñañarõ netõré nucããdacu.

† 23:35 Génesis 4.8. ‡ 23:35 2 Crónicas 24.20-21.

⁹ Teero wáari, múārē ñee, dutirápure tico, ñañarō tiidutiadacua. Múārē sīāadacua. Niipetira basocá múārē ññatutiadacua yũre padeoré wapa. ¹⁰ Teero wáari, paũ yũre padeomírira padeodúadacua. Cúã menamacārã niimirare ticoadacua dutirápure. Cámerĩ ññatutiadacua. ¹¹ Paũ “yũ profeta niia” jĩādacua. Paure jĩdito, padeorĩ tiādacua. ¹² Ñañaré pee niīadacu. Teero wáari, paũ cámerĩ maīdúadacua. ¹³ Yũre padeorucújārã docare Cōāmacũ netōnégūdaqui. ¹⁴ Niipetiro atibúrecomũ ãñuré queti “Cōāmacũ dutiré basocápure niīadare jeaadarō tiia” jĩrere niipetiro paũ wēdenoādacu, niipetire dita macārã masīārō jĩrã. Tee wáari siro, atibúreco petiādacu sáa.

¹⁵ Ññañanetōñucāgūrē* Cōāmacūrē padeoridojāgūrē ññāadacu múã. Cũũ Cōāmacũwii popearũ jeagūdaqui. Profeta Daniel tee maquērē wēderigũ niīwĩ. (Ateré buegú tuomasīārō.) ¹⁶ Teero wáari ññarã, Judea ditaru niirã ũtāyucaru dutijōāārō. ¹⁷ Wii sotoáru pesagũno diiwá, wii popearũ niirere néegũ sãāwaripacu, dutijōāārō. ¹⁸ Wesepũ padegúcã wiipũ sutiré néegũ putuawaripacu, dutijōāārō. ¹⁹ Teero wáare burecori niipacósãnumiārē, pōna ũpũrã cuorare bóaneōre burecori niīadacu. ²⁰ “Dutiwáre burecori púuriro niire burecori wáarijāārō; yeerisãri bureco wáarijāārō” jĩ, Cōāmacūrē sãñã. ²¹ Teero wáare burecori basocáre bayiró ññarō netōré burecori niīadacu. Cōāmacũ atibúreco tiirĩ sirore, tée atitópure nocōrō ññarō netōré manirĩro niīwũ. Too síropucārē nocōrō peti ññarō netōré maniādacu. ²² Tee ññarō netōré burecorire Cōāmacũ dáoriatã, sícũno netōridojāgūdaqui. Cōāmacũpe cũũ beserirare tiigũ, teero wáare burecorire dáogūdaqui.

²³ Teero wáari, síquērã múārē jĩditoadacua: “Jãã, ññaña. Cōāmacũ beserigũ Cristo ãno niī”, jĩmiādacua. “Toopũ niī”, jĩmiādacua ãpērãpé. Cúã teero jĩrĩ, padeorijãña. ²⁴ Paũ jĩditora niīadacua. Síquērã “yũ Cōāmacũ beserigũ Cristo niia” jĩmiādacua. “Profeta niia” jĩmiādacua ãpērãpé. Pee tiēñore tiādacua, cúārē padeoáro jĩrã. Cōāmacũ beserirapurena padeodúri tiidugãmiādacua. ²⁵ Tee niīadarereña múārē yũ wēdesuguetooa. ²⁶ Teero tiirã, ãpērã múārē “jōōru basocá manirōru Cristo niīwĩ” jĩrĩ, wáarijãña. “Atiwĩ macã sawiru niīwĩ” jĩrĩ, padeorijãña. ²⁷ Apetóre burpo wããyori, muĩpũ muãatirope tée cũũ sããwarope bóesesajōãã. Teero wáarobirora wáaadacu, yũ niipetira sōwũ atiri. ²⁸ Wáicu bóari, yucaá máata masĩcua. Cúã tiiróbirora yũ jĩñarigue wáari ññarã, yũ atidarere máata masĩadacu.

Jesús putuatiadare

(Mr 13.24-37; Lc 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

²⁹ Tee ññarō netōré burecori sirogã muĩpũ búreco macũ naĩtĩjōāgūdaqui. Ññami macũcã bóeriqui. Ññocōã ññaacodiadacua. Niipetira ũmuãsepu niirã cãmeñanoādacua. ³⁰ Teero wáari, ũmuãsepu sica ēñoré bauādacu. Teeré ññarã, yũ niipetira sōwũ atidarere masĩadacua. Teero tiirã, niipetire macãrĩ macārã utiadacua. Yũ niipetira sōwũ òmeburuáripũ tutuaremena asibatédiatiri ññāadacua. ³¹ Corneta busuri, ángeleare ticocogūdacu. Cúã néōadacua yũ beserirare atibúreco niipetiro paũ niirãrē.

* **24:15** Pecasãyemena: “la abominación desoladora”, es decir, el Anticristo.

³² 'Múãrē oterigu higuera gumená queoré ticoguda. Tiigú pũũĩ wasorí, "cũma wáaadaró péerogã dusaa" jĩmasĩã. ³³ Teerora niipetire yũũ jĩãrigue wáari ñnarã, "niipetira sōwũ putuaatiadaro péerogã dusacú" jĩ masĩña. ³⁴ Yũũ ateréja diamacúrã jĩã: Atitó macārã cúã diaadari suguero, tee niipetire yũũ jĩãrigue wáaadacu. ³⁵ Ūmũãse, atiditá peticódiaadacu. Yũũ wedesere doca petirícu. Niirucujãadacu.

³⁶ 'Yũũ putuaatiadari bureco, tii horare masĩña maniã. Ángelea ūmũãse macārã masĩriya. Yũũ niipetira sōwũcã masĩria. Yũũ Pacu sīcũrã masĩqui.

³⁷ 'Yũũ niipetira sōwũ putuaatiadari suguerogã, Noé niirito wáarirobiró wáaadacu. ³⁸ Atibúreco dúuadari suguero, basocá yaa, sīni, wãmosía, cúã pōna numiãrē numicũ tiyíra. Tée Noé dooríwncapũ sããwaripũ, ti-itũcoyira. ³⁹ Cúã "merēã wáaricu" jĩ wãcũpacari, oco pea, día duanetõrĩ, diapetijõãyira. Yũũ niipetira sōwũ putuaatiricãrē, basocá teerora tiãdadacu. ⁴⁰ Teebũrecorire ūmũã pũarã wesepú niãdadacu. Sīcũ néemũãnogũdaqui; ãpĩ putuãgũdaqui. ⁴¹ Pũarã numiã trigo wãñĩarã niãdadacu. Sīcõ néemũãnogõdaco; apegó putuãgodaco.

⁴² 'Teero tiirã, ññacorucujãña. Múãcã yũũ múã Òpũ putuaatiadari burecore masĩricu. ⁴³ Ateré masĩña: Wii òpũ "ñnamirē tii hora niirĩ, yaarépigu jeagũdaqui" jĩ masĩgũ, cãnihégũrã coteboqui. Cũũya wiire pãõsãrĩ jĩgũ, cãmotáqui. ⁴⁴ Teero tiirã, múãcã ãñurõ yueya. Múã wãcũhẽritabe, yũũ niipetira sōwũ putuaatigũdadacu.

*Pũarã dutibosaramena queoré
(Lc 12.41-48)*

⁴⁵ 'Múã sīcũ ūmũ ãñurõ masĩgũ cúũ òpũyere ãñurõ dutibosagũ tiróbiró niĩña. Cũũ òpũ aperopú wáagũ, cũũrē jĩĩqui: "Yáa wii macārãrē búrecoricõrõ yaaré ticoya", jĩĩqui. ⁴⁶ ãñurõ dutibosagũ cũũrē dutiariguere tiirucúqui. Teero tiigú, cúũ òpũ coerí, ūseniquí. ⁴⁷ Yũũ ateréja diamacúrã jĩã: Cũũ ãñurõ tiiré wapa cúũ òpũ niipetire cúũ cũorére dutibosagũ sōnecogũdaqui. ⁴⁸ ãpĩpē "yũũ òpũ máata coeríqui" jĩ wãcũgũ, ññarõ tiiquí. ⁴⁹ Padecoterare ññarõ tiĩncãqui. Cũmurãmena boseyá, sīni tiiquí. ⁵⁰ Cũũ òpũ cúũ wãcũhẽritabe, coegũdaqui. ⁵¹ Cũũ dutiriguere tiirírigue wapa bayiró ññarõ tiigũdaqui. ãpēã ññacoropũ dícu ãñuré tiiditórirare cúũ cúãrē cõãrirorũ cúũcãrē cõãgũdaqui. Toopú basocá pũnisíra bacadiyó, utiadacu.

25

Pũamóquẽñerã numiãmena queoré

¹ 'Cõãmacũ dutiré múãpũre niãdare atequetí tiiróbiró niĩã. Pũamóquẽñerã numiã cúã sīãwócorepa née, cúã menamacõ manũ niigũdũre bocara wáayira. ² Sicamoquẽñerã numiã tũomasĩhẽrã niyira. ãpēã sicamoquẽñerã numiã ãñurõ masĩrã niyira. ³ Tũomasĩhẽrã numiã cúãye sīãwócorepa néewapacara, ūse too síro písããdarere néewariyira. ⁴ ãñurõ masĩrã numiãpe ūsepa néewayira sīãwócorepamena. ⁵ Wãmosiãgũdũ máata jeariyigũ. Niipetira numiãrē wũgoá jearí, cãnijõãyira. ⁶ Ñami deco acaribírĩ tũoyíra: "¡Wãmosiãgũdũ atitoai! ¡Bocara atiya!" jĩiyigũ. ⁷ Niipetira numiã wãcã, cúãye sīãwócorepare quẽnoyíra. ⁸ Tũomasĩhẽrã numiãpe ãñurõ masĩrã numiãrē jĩyira: "Ūsãcãrē ūse ticoya; ūsã sīãwócorepa

yatiro tiia”, jĩĩmiyira. ⁹ Āñurõ masĩrã numiãpe yũyira: “Ticoria. Ũsã ticori, ũsãcãrẽ jeari, múãcãrẽ jeari tiibócu. Múã basiro use dúari basoca putopu sãirã wáaya múã sãwócoadarere”, jĩĩyira. ¹⁰ Cúã sãirã wáaari siro, wãmosíagudu jeayigu. Āñurõ ññacoarira bosebureco tiiri wiipu cãũmena sããwayira. Cúã sããwaari siro, sope biajõãyi. ¹¹ Too síropu ãpẽrã numiãpe jea, “ũsã õpũ, ũsãrẽ sope pãõña” jĩĩmiyira. ¹² Cũũpe yũyigu: “Yũũ aterēja diamacãrã jĩã: Múãrẽ masĩriga”, jĩĩyigu, jĩĩwĩ Jesús.

¹³ Jesús tee queorere wedeari siro, jĩĩwĩ:

—Yũũ atiadari burecore tii horare múã masĩria. Teero tiirã, ãñurõ ññacorucujãña, jĩĩwĩ.

*Niyerquirimena queoré
(Lc 19.11-27)*

¹⁴ Jesús ũsãrẽ wedenemowĩ:

—Cõãmacũ dutiré múãpure niiãdare atequetí tiiróbiro niiã. Sícũ basocú yooropu wáagudu tiiyigu. Cũũ wáaadari sũguero, cũũye dutibosarare sũocó, cũũye niyerure cúãmena cũũyigu. ¹⁵ Sícũrẽ sicamoquẽñepori, ãpĩrẽ puapó, ãpĩrẽ sicapo niyeruquiripori ticoyigu. Cúã paderẽpure ññaco, ticoyucoyigu. Too síro wáajõãyigu. ¹⁶ Dutibosagu sicamoquẽñepori ñeerigu tee niyerumena pade, máata apeyé sicamoquẽñepori wapatánemoyigu. ¹⁷ Puapó ñeerigucã teerora apeyé puapó wapatánemoyigu. ¹⁸ Sicapo ñeerigupe cope coa, cúãrẽ dutigúye niyerure tiicopepu yaacũjãyigu.

¹⁹ Yoari síropu, cúãrẽ dutigú coeyigu. Coe, cúãrẽ “yé niyerure ¿deero tiiri?” jĩĩ sãĩñáyigu. ²⁰ Sicamoquẽñepori ñeerigu cũũ puto jeanucáyigu. Apeyé sicamoquẽñepori cũũ pade wapatárere néeatigu, jĩĩyigu: “Yũũre dutigú, sicamoquẽñepori mũũ yũũre cũũwũ. Teeména nocõrõrã pade wapatánemowũ. Ate niiã apeyé sicamoquẽñepori”, jĩĩyigu. ²¹ Cúãrẽ dutigú cũũrẽ jĩĩyigu: “Āñurõ tiiyú. Dutibosagu ãñurõ diamacú tiigú niiã mũũ. Yũũ péerogã cũũriguemena ãñurõ tiiyú. Mũũ ãñurõ tiirigue wapa pee dutigú cũũgũda. Yũũmena ũsenirucujãña”, jĩĩyigu. ²² Too síro puapó ñeerigu cũũ puto jeanucã jĩĩyigu: “Yũũre dutigú, mũũ yũũre puapó cũũwũ. Teeména nocõrõrã pade wapatánemowũ. Ate niiã apeyé puapó”, jĩĩyigu. ²³ Cúãrẽ dutigú cũũrẽ jĩĩyigu: “Āñurõ tiiyú. Dutibosagu ãñurõ tiigú niiã mũũ. Yũũ péerogã cũũriguemena ãñurõ tiiyú. Mũũ ãñurõ tiirigue wapa pee dutigú cũũgũda. Yũũmena ũsenirucujãña”, jĩĩyigu.

²⁴ Too síro sicapo ñeerigucã cũũ puto jeanucã, jĩĩyigu: “Yũũre dutigú, mũũ tutuare padedutigu niirere masĩwũ. Paderipacu, ãpẽrã paderéména wapatáa. ²⁵ Teero tiigú, cui, mũũye niyerure dita popeapu yaacũjãwũ. Ate niiã mũũye”, jĩĩyigu. ²⁶ Cúãrẽ dutigú cũũrẽ yũũyigu: “Mũũ dutibosagu ññañagú, dadegú niiã. ‘Paderipacu, ãpẽrã paderéména wapatái’ jĩĩ masĩmiyu. ²⁷ Teeré masĩgũjã, yé niyerure ññanori wiipu néewa, cũũbojũyu. Yũũ coegú tee bũcũáremena ñeenemoboajũyu”, jĩĩyigu. ²⁸ Toopá niirãrẽ jĩĩyigu: “Tiipore ãmajãña. Puamóquẽñepori cũogũpere ticoya. ²⁹ Pee cũogũnorẽ nemorõ ticonoãdacu. Pee cũogũdaqui. Cũohégũnopere cũũ cũomírere ãmajãnoãdacu. ³⁰ Āni dutibosagu queoró tiihégũre naĩtĩãrõpu cõãwionecoya. Toopá pũnisĩra bacadiyó, utiadacua”, jĩĩyigu.

Jesús niipetire dita macãrãrẽ beseadare

31 'Yuu niipetira sōwū asibatéremena putuaatiri, ōpū duirípīrōpu dutidugadacu. Ángelea niipetira yuūmena atiadacua. 32 Niipetire dita macārā yuu duirō putopu neāadacua. Teero tiigú, cūārē puapōnā batonucōgūda. Sīcū ecará coterí basocu ovejare merēā, cabrare merēā batonucōgū tiiróbiro tiigúda. 33 Basocá añurārē diamacúpe, ãpērārē acuniñape nucōgūda. 34 Too síro yuu diamacúpe nucūrārē jīgūda: “Múā yuu Pacu añurō tiinórira, atiya. Atibúreco nucārīpu múā niīadarore quēnosuguétoarigu niīwī. Teeré ñeerā atiya sáa. 35 Yuu juabóari, ecawú. Yuu oco sīnidugári, tīāwū. Yuu aperopú wáanetōrī, cānirō ticowu. 36 Yuu sutimanírī, sāāwū. Yuu diarecutiri, ñnacāmesāwū. Yuu peresuwiipu duiri, ñnarā jeawu”, jīgūda.

37 Teero tiirá, basocá añurā jīādacua: “'Ūsā Ōpū, ¿deero biiri mūu juabóari, ecarí? ¿Deero biiri oco sīnidugári, tīārī? 38 ¿Deero biiri aperopú wáanetōrī, cānirō ticorí? ¿Deero biiri sutimanírī, sāārī? 39 ¿Deero biiri diarecutigure o peresuwiipu duigüre ñnarā jearī?” jīādacua.

40 'Cūārē yuugūda: “Yuu ateréja diamacúrā jīā: Múā yuure padeoráre upatí macārā niihērārē teero tiirá, yuurena tiirá tiīwú”.

41 Too síro acuniñape nucūrārē jīgūda: “Múā Cōāmacū ñañarō tiinóādara niīā. Teero tiirá, ānorē niirijāña. Pecame petihérimeru wáaya. Tiimé wātīārē dutigüre, cūyara Ángelea ñañarārē quēnoyúerime niīā. 42 Yuu juabóari, ecarīwu. Yuu oco sīnidugári, tīārīwu. 43 Yuu aperopú wáanetōrī, cānirō ticorīwu. Yuu sutimanírī, sāārīwu. Yuu diarecutiri, peresuwiipu duiricārē, ñnarā jearīwu”, jīgūda.

44 'Cūācā teerora jīādacua: “'Ūsā Ōpū, mūu juabóari, oco sīnidugári, aperopú wáanetōrī, sutimanírī, diarecutiri, o peresuwiipu duiri, ¿deero biiri ūsā mūurē tiīapuriri?” jīādacua.

45 'Yuu cūārē yuugūda: “Yuu ateréja diamacúrā jīā: Múā yuure padeoráre upatí macārā niihērārē tiīapuhera, yuurena tiīapuhera tiīwú”, jīgūda.

46 Cūā wáajōādacua ñañarō netōrucújāādaropu. Basocá añurāpe catiré petihéropu wáaadacua, jīwī Jesús.

26

Jesuré ñeeādara wedeserigüe

(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

1 Jesús tee niipetire wedeari siro, ūsārē jīwī:

2 —Múā masīā: Pascua bosebureco wáaadaro puabúreco dūsa. Tii bosebureco niirī, yuu niipetira sōwū ãpērāpüre ticonogadacu. Curusapu páabia, sīādutiadacua, jīwī.

3 Teeburecorire paiaré dutirá, teero biiri butoá dutirá neāyira paiaré dutigúya wiicapu. Cūū wāmecatiwi Caifás. 4 Cūā Jesuré yayióremena ñeeādarere cāmerī wedeseyira, sīādugára. 5 Cūā jīyira:

—Bosebureco niirī, tiirījāāda. Basocá cūūrē maīrā, marīmena cúara, noo booró acaribīāmajābocua, jīyira.

Jesuré sitiaññüre piopeorigüe

(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

6 Jesús Betaniapɯ Simón òpũá bóa netòriguya wiipɯ niwĩ. 7 Jesús yaaduiritabe, sícò numiò sitiaãñúriga cɯogó cūũ puto jeawo. Tiigá sitiaãñúre waparacáre posecatiwɯ. Cūũya dupu sotoapɯ teeré píopeowo. 8 Coo teero tiirí ñnará, ãsá cūũ buerá cúawɯ. Ɖsá basiro cãmerĩ jĩwũ:

—¿Ateré bári peti teero tiicõãĩ? 9 Ate sitiaãñúre dúa, pairó niyeru buanóboayu. Teeména bóaneòrãrẽ tiápuro boomíayu, jĩwũ.

10 Jesús ãsá teero jĩrĩ tɯo, jĩwĩ:

—¿Deero tiirá atigore potocõĩ? Potocõrijãña. Ateré yũre píopeogo, ãñurõ tiigó tiyo. 11 Bóaneòrã máã watoapɯ niirucujãadacua. Yũrepeja máãmena niirucuricu. 12 Coo ateré yũre píopeogo, yáa òpũãrẽ coari tutipɯ cūũadari sũguero, sitiaãñúremena píopeore tiiróbiro tiisugúego tiyo. 13 Yũũ ateréja diamacúrã jĩã: Niipetiro atiditapure Cõãmacũ basocáre netõnére quetire wedewarucura, atigó yũre tiáriguere wedeadacua, coore wãcũdutira, jĩwĩ.

Judas Jesuré cūũrẽ ññatutirapure ticoadare

(Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

14 Judas Iscariote Jesús buerá doce menamacũ paiaré dutirá pɯtopɯ wáarigɯ niwĩ.

15 —Yũũ Jesuré máãrẽ ticori, ¿nocõrõ niyeru yũre wapatíadari? jĩiyigu.

Cúã treinta niyeruquiri ticoyira. 16 Cúã wapatári siro, “¿deero tii yũre Jesuré ticoro boomíto?” jĩ wãcũnucãyigu.

Jesús cūũ buerámena yaaturigue

(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

17 Basocá pã púuri tiirémena wáoya maniré yaarí bosebureco niinucãwũ. Ɖsá Jesús buerá cūũ puto wáa, sãññáwũ:

—¿Noopú marĩ Pascua bosebureco yaaadarore ãsá quẽnosũguéri boogári? jĩwũ.

18 Cūũ jĩwĩ:

—Jerusalénpɯ wáaya. Toopú sícũ niiqui. Cūũrẽ ateré jĩña: “Ɖsãrẽ buegú ateré jĩcoawĩ: ‘Yũũ ñañarõ netõãdaro péerogã dusaa. Mũyaya wiipɯ yũũ buerámena Pascua boseyagudacu’ ”, jĩña, jĩwĩ.

19 Cūũ buerá cūũ dutiariborora Pascua boseyaadarere quẽnoyúerira niwã.

20 Náicũmuãri siro, Jesús, ãsá cūũ buerá docemena yaaadara jeanuãwũ.

21 Ɖsá yaaduri, jĩwĩ:

—Yũũ ateré diamacúrã jĩã: Máã menamacũ sícũ yũre ññatutirapure ticogudaqui, jĩwĩ.

22 Ɖsá bayiró wãcũpatiɯ.

—Ɖsá Òpũ, ¿yũũ mee niĩ? jĩ sãññánucãwũ ãsãcõrõ.

23 Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Yũũmena atibaparú pãmena soayágnra yũre ticogudaqui. 24 Yũũ niipetira sõwãrẽ Cõãmacũye queti jóaripũpũ jĩrõbirora wáaadacu. Bóaneògũ niigũdaqui yũre ticogudupeja. Cūũ bauáriatã, nemorõ ãñubojĩyu, jĩwĩ.

25 Judas cūũrẽ ticogudũ jĩwĩ:

—Ɖsãrẽ buegú, ¿yũũ mee niĩ? jĩwĩ.

—Ɖjũ, mũurã niã, jĩwĩ.

26 Ɖsá yaari, Jesús pãrẽ née, Cõãmacũrẽ usenire ticowi. Túajea, puatásã, ãsãrẽ batowi.

—Yaaya. Ate yáa òpũãbiro niã, jĩwĩ.

27 Vino bapare née, Cōāmacūrē usenire ticowī. Túajea, ūsārē tīāgūrā, jīwī:

—Niipetira atibapá maquērē sīniñá. 28 Ate yée díbiro niíā. Yuu diari, yée díi ōmayudiaadacu. Yée dímena paḡ basocá ñañaré tiiré wapa acabógudacu. Teeména Cōāmacū mama netónere quetire cūgūdaqui. 29 Yuu ateréja jīā: Vino sīninemóricu sáa; téé yuu Pacḡ Ōpū niirōpḡ mama vino ñaña manirére múāmena sīnigūdacu, jīwī.

Pedro Jesuré “masīriga” jīrigue
(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

30 Ūsā sicawāme Cōāmacūrē basarére basapeotoaari siro, Ūtāgū Olivopu wājōwū. 31 Toopú wāagu, Jesús ūsārē jīwī:

—Múā niipetira atiñamí yuure cōāwapetijōāadacu. Tee Cōāmacūye queti jóaripūpḡ niíā: “Oveja coterí basocare sīācōāgūadacu. Teero tiirí, cūyara oveja cūā booró cutubatéjōāadacua”,* jī jóarigue niíā. 32 Teero wáapacari, yuu diarigupḡ masāri siro, yuu múā suguero Galileapḡ jeatoagudacu, jīwī.

33 Pedro jīwī:

—Niipetira mūrē cōāwari, yuuja mūrē cōāwaricu, jīmiwī.

34 Jesús cūrē jīwī:

—Yuu ateréja diamacárā jīā: Mecūā macā ñami cārēquē wedeadari suguero, yuure itīārī “cūrē masīriga” jīditogudacu mḡ, jīwī.

35 Pedro jīwī:

—Yuuja cūā yuure sīādugáatā, mḡmena diaguda; mūrē “masīriga” jīricu, jīmiwī.

Niipetira ūsā cū buerá teero dícu jīyucomiwū.

Jesús Getsemanípu cū Pacure sārígue
(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46)

36 Too síro Jesús, ūsā cū buerámena Getsemanípu jeawḡ. Toopú jeagu, ūsārē jīwī:

—Múā āno duiyueya ména. Yuu jōōpḡ yuu Pacure sārígū wāagu tiia, jīwī.

37 Pedrore, teero biiri Zebedeo pōna puarārē cūmēna néewawi. Cū bayiró yeeripūnapḡ wācūpati, bóaneōncāyigu. 38 Cūrē jīyigu:

—Yuure diariquiro, wācūpatire niinetōjōāga. Múā āno putuáya. Cānirā mee tiiwá, jīmiyigu.

39 Cūā beru yoasñurō wáa, yeparḡ munibiácūmuyigu. Cōāmacūrē sārígu:

—Pacḡ, mḡ boorí, yuu ñañarō netōādare wáarijāārō. Yuu teero jīpacari, yuu boorére tiirjāña; mḡ boorépe wáari tiyá, jīyigu.

40 Too síro cū buerá putopḡ cāmeputúaatyigu. Cūrē cāniārirapure buajeáyigu. Pedrore jīyigu:

—¿Deero tiigú yuūmena péerogā ñña tiiridojāi? 41 Cānirā mee tiyá. Wātī múārē jīcōāsārījāārō jīrā, Cōāmacūrē sāríñá. Múā wācūrēmena añurere tiidugāpacari, múāye ōpūrīpe sīcārībria, jīyigu.

42 Opatutí wáa, cū Pacure sāinemóyigu:

—Pacḡ, ñañarō netōrére mḡ cāmotādugaheri, mḡ booróbirora wáaaro, jīyigu.

43 Sārī siro, cū buerá putopḡ cāmeputúaatyigu, cāniārirapure buajeáyigu sūcā. Cūrē wūgoá pūnijōāyiro. 44 Teero tiigú, cūrē wācōrīpacḡ,

* 26:31 Zacarías 13.7.

cũ Pacure sãigú wáayigu sũcã. Cũ sãĩãrirobirora sãiyigu sũcã. ⁴⁵ Too síro cãmeputúaatigu, cũ bueráre jĩyigu:

—¿Múã cãnirã tii sũcã? ¿Cãni, yeerisãjãrã tii? Yũre ticoadaro jearo tia. Yũ niipetira sõwũrẽ ticogũdaqui ñãñarẽ tiirãpũre. ⁴⁶ Wãmũnucãña. Jãmu, yũre ticogũda atitoai mée, jĩyigu.

Jesuré ñeewarigue

(Mr 14.43-50; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Jesús ãsãmena wedesege tiirãra, ãsã menamacũ niimiãrigu Judas jeawi. Cũmena paũ basocã espadapĩrĩmena, yucũmẽna atiwa. Cũã paiaré dutirá, ãpẽrã bũtoá dutirá ticocoarira niirira niwã. ⁴⁸ “Yũ wasopũro ãpũgũ cũrã niigũdaqui; cũrẽ ñee, néewawa”, jĩsũguetoarigu niwĩ Jesuré ticogũdu. ⁴⁹ Máata Jesús putopũ jeanucãgũ: —Yũre buegũ, jĩwĩ.

Teero jĩgũrã, cũ wasopũrore ãpũwĩ. ⁵⁰ Jesús cũrẽ jĩwĩ:

—Yũ menamacũ, mũu tiigũ atiariguere tiisĩrotiya, jĩwĩ.

Basocã ati, Jesuré ñeejõãwã.

⁵¹ Cũrẽ ñeerĩ, sĩcũ Jesumẽna niĩarigu cũya espadare tũãwẽ, paiaré dutigũre padecoteguya cãmopẽrore páatacojãwĩ. ⁵² Jesús cũrẽ jĩwĩ:

—Tiirĩjãña. Mũyapĩrẽ quẽnocũña. Espadamena cãmẽrĩquẽrãno espadamenarã diaadacua. ⁵³ ¿Mũ masĩrii? Yũ yũ Pacure sãĩãtã, máata doce põnarĩ ángleare yũre tiãpudutigu ticocoboqui. ⁵⁴ Yũ teero tiãtã, Cõãmacũye queti jóaripũ jĩrõbirora wãaribocu; tee jĩrõbirora wãaro booa, jĩwĩ.

⁵⁵ Toorã Jesús basocãre jĩwĩ:

—¿Yarẽpigure tiirõbiro yũre espadapĩrĩmena, yucũmẽna ñeerã atiarĩ? Bãrecoricõro yũ Cõãmacũwiipũ bueduĩwũ. Yũre ñeeriwũ. ⁵⁶ Mecũtigã múã tiirẽ niipetire profetas yũre jóarirobirora wãaro tia, jĩwĩ.

Ësã cũ buerã cũ sĩcãrẽna cõãnucõ, dutipetĩjõãwũ.

Jesuré Judioare Dutirá Peti putopũ néewarigue

(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Jesuré ñeerira cũrẽ paiaré dutigũ Caifás putopũ néewayira. Toopũ Moisés jóarigue buerã, teero biiri bũtoá dutirá neãyira. ⁵⁸ Pedrope yoasãñũrõ Jesuré nũnyigu, tẽe paiaré dutigũya wii popea macã yepa sããwaropũ. Toopũ pẽero sããwanemo, Cõãmacũwii coterĩ basoca putõ jeanuãyigu, ¿deero wãamiãdarito? jĩgũ.

⁵⁹ Paiaré dutirá, niipetira Judioare Dutirá Peti “¿deero tii jĩditoremena cũrẽ wedesãrõ boomĩto?” jĩyira, sããdũgãra. ⁶⁰ Paũ jĩditoremena wedesãrã jeapacari, ñãñarẽ buarĩyira. Yoari siro, pũarã wedesãrã jeayira.

⁶¹ —Ãni jĩwĩ: “Yũ Cõãmacũwiire cõãdiocomasã. Itiãbũreco siro túajeanucõmasã”, jĩwĩ, jĩyira.

⁶² Paiaré dutigũ wãmũnucã, Jesuré sãĩñáyigu:

—¿Mũ deero tiigũ yũrĩdojãĩ? ¿Deero jĩ yũgũdari cũã wedesãrere? jĩyigu.

⁶³ Jesupẽ yũriyigu. Paiaré dutigũ jĩyigu sũcã:

—Cõãmacũ catirucugũ wãmẽmena mũrẽ diamacũ yũri booa. Wedeya ãsãrẽ: ¿Mũ Cõãmacũ macũ cũ beserigu Cristo niĩ? jĩyigu.

⁶⁴ Jesús cũrẽ jĩyigu:

—Muu jĩrõbirora cũurã niã. Yuu ateréja jĩã: Cõamacũ tutuare cõonetõgũ puto cũ diamacũpe duigudacu. Too síro yuu niipetira sõwũ toopá duiri ññaadacu múã. Yuu õmebuuáripu diiátiricãrẽ ññaadacu múã, jĩyigu.

⁶⁵ Paiaré dutigú teero jĩrĩ tũogú, cũu basiropũ cũyaro sutiroré wéeyigacojãyigu, ãpẽrãrẽ “bayiró cúai” jĩdutigu. Cũãrẽ jĩyigu:

—Cũu teero wedesegu, Cõamacũrẽ ññaarõ wedesegu tiii. ãpẽrã wedesãrĩ boonemória marĩ. Múã cũu Cõamacũrẽ ññaarõ wedeserere tũotóaa. ⁶⁶ ¿Deero tũgueñai múã? jĩyigu.

—Cũu teero jĩrẽ wapa sããjãrõ booa, jĩyira.

⁶⁷ Cũurẽ usocó eobatétu, ññaarõ tii, doteyira. ãpẽrã cũurẽ diapórapũ páara, ⁶⁸ jĩyira:

—Muu “Cõamacũ beserigu Cristo niã” jĩgũ, jĩbuaya. ¿Noã muurẽ páaarĩ? jĩyira.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩrrique

(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Pedro tiiwĩ popea macã yepapũ duiyigu. Síco paiaré dutigũre padecotego cũu puto wáa, jĩyigo:

—Muuã Jesús Galilea macãmena wáanetõãrigura niãrã, jĩyigo.

⁷⁰ Pedro niipetira tũocóropũ: —Cũurẽ masĩriga; ñeenórẽ wedesego wedesecu, jĩyigu.

⁷¹ Teero jĩtoa, sopepá witiwari, apegó cũurẽ ññayigo. Toopá ññanucũrãrẽ wedeyigo:

—Áni Jesús Nazaret macã macãmena wáarucuarigura niĩ, jĩyigo.

⁷² —Niiria. Niirõrã cũurẽ masĩriga, jĩjãyigu.

⁷³ Too sírogã toopá ññanucũrã Pedro puto wáa, cũurẽ jĩyira:

—Niirõrã muucã cúã menamacã niicu. Muu too macãrã tiiróbiro wedesea, jĩyira.

⁷⁴ —Yuu diamacũ jĩhẽrĩ, Cõamacũ yuure ññaarõ tiiáro. Niirõrã cũurẽ masĩriga, jĩyigu.

Cũu teero jĩritabera, cãrẽquẽ wedeyigu. ⁷⁵ Pedro Jesús jĩãriguere wãcũbuayigu: “Cãrẽquẽ wedeadari sũguero, yuure ññãrĩ ‘cũurẽ masĩriga’ jĩgũdacu muu”, jĩwĩ. Teerẽ wãcũbuagu, witiwa, bayiró utiyigu.

27

Jesuré Pilatopũre ticorigue

(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)

¹ Bóeri niipetira paiaré dutirá, bũtoá dutirá neãyira. “¿Deero tii marĩ Jesuré sããdarĩ?” jĩ wedeseyira. ² Quẽnotóa, Jesuré siatú, néewa, Judea dita dutigápũre ticoyira. Cũu Poncio Pilato wãmecutiwi.

Judas diarigue

³ Too síro Judas Jesuré ticoarigu “cũurẽ sããdadacu” jĩrẽre tũoyigu. Teerẽ tũogú, bayiró wãcũpatiyigu. Teero tiigú, niyeruquiri treintaquirire paiaré dutirãre, bũtoá dutirãre wiyajãmiyigu. ⁴ Cũãrẽ jĩyigu:

—Yuu ññaarõ tiiátũ. Basocú ãñugú, ññaarẽ manigũrẽ sãdutigu ticoatu, jĩyigu.

—Muu teero tiirẽ ãsãye mee niã. Muu ye maquẽ niicu, jĩyira.

⁵ Cũã teero jĩrĩ tũogú, niyerure Cõamacũwiipũ cõãcũyigu. Too síro wáa, cũu basiropũ wãmuãrũ siatú, ññañumu, diajõãyigu.

6 Paiaré dutirá niyeruquirire née, jĩyira:

—Ate niyeru basocáre sãaré wapa niiã. Teero tiirã, marĩ Cõãmacũwii niyeru cũuritibapu cũũmasĩricu. Marĩrẽ dutirẽ teero tiidutĩria, jĩyira.

7 Cũã “¿deero tiĩadari ate niyerumena?” jĩĩ wedeseari siro, sotũparu weeadaara cũã dii cope niirĩ ditare sãĩdutĩyira. “Toopũ aperó macãrã diari, cũãrẽ yaaádaró niiãdacu”, jĩyira. 8 Teero tiiró, atitóre tiidita “Dĩi Dita” wãmecutia. 9 Cũã teero tiirẽmena profeta Jeremías jóarigue diamacũ wáaro tiiyĩro. Ateré jóarigu niĩwĩ:

“Cũũ treinta niyeruquiri wapacutĩ”, jĩĩãdacia Israelya põna macãrã.

10 Cũã tee niyerumena sotũparu weeadaara cũã dii cope niirĩ ditare sãĩãdacia.

Cõãmacũ yũũre wededutirobirora tiĩãdacia,*
jĩĩ jóarigu niĩwĩ.

Pilato Jesuré sãĩñárigue

(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.33-38)

11 Too síro Jesús Judea dita dutigũ díamacũ nucũyigu. Tiidita dutigũ: — ¿Mũũrã niĩĩ judíoa õpũ? jĩĩ sãĩñáyigu.

—Mũũ jĩĩrõbirora cũũrã niiã, jĩyigu.

12 Paiaré dutirá, teero biiri bũtoá dutirá cũũrẽ wedesãrĩ, yũũriyigu.

13 Pilato cũũrẽ jĩyigu:

—¿Mũũ cũã wedesãrere tũorĩ? ¿Deero tiigũ yũũridoĩãĩ? jĩyigu.

14 Jesús sicawãme wedesãrere yũũridoĩãyigu. Cũũ yũũheri ññagũ, tiidita dutigũ ññamanijõãyigu.

Jesuré sãĩdutĩrigue

(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38–19.16)

15 Cãmãrĩcõrõ Pascua bosebũrecori niirĩ, tiidita dutigũ sĩcũ peresuwiipu niigũrẽ basocã cũã wionécodugagũre wionécocoruwi.

16 Teebũrecorire sĩcũ peresuwiipu niiyigu. Cũũ wãmecutiwi Barrabás. Niipetira cũũ ññarẽ tiirĩguere masĩjĩya. 17 Teero tiigũ, Pilato basocã pau cũũ putopũ neãrĩ ññagũ, cũãrẽ sãĩñáyigu:

—¿Niirẽ yũũ wionécocori boogãri, Barrabãre o Jesús cũã “Cõãmacũ beserigu Cristo” jĩĩgũpere? jĩyigu.

18 Jesuré ññatutira ticoariguere Pilato masĩjãjĩyi.

19 Apeyẽ, cũũ queti beserĩ basocũ duirópũ duiri, cũũ numo cũũrẽ queti ticocoyigo. “Mũũ besegũdũre ññarõ tiirĩjãña. Ññugũ niiqui. Ññami cũũye maquẽrẽ bayiró quioró quẽẽãtu”, jĩĩcomiyigo.

20 Paiaré dutirá, teero biiri bũtoá dutirá basocãre sãĩdutĩyira: “Barrabãpere wionécodutiya; Jesupere sãĩdutĩya”, jĩĩdutiya.

21 Too síro Pilato basocãre sãĩñãnemoyigu:

—Cũã pũarãrẽ ¿niipere wionécocori boogãri? jĩyigu.

—¿Barrabãre! jĩyira.

22 Pilato cũãrẽ jĩyigu:

—Too docare Jesús cũã “Cõãmacũ beserigu Cristo” jĩĩgũpere ¿deero tiirĩ boogãri? jĩyigu.

—¿Curusapu páabiatudutiya! jĩyira niipetira.

23 —¿Ññeenó ññarẽ tiĩarĩ cũũ? jĩyigu.

* 27:10 Zacarías 11.12-13.

Basocápe bayiró busurómena: —¡Curusapu páabiatudutiya! jĩnemoyira.

²⁴ Basocá Pilato wedeserere tuodugáriyira. Teero biiri noo booró acaribíamajáyira. Pilato teeré ññagã, oco néeatidutiyyigu. Basocá ññacoropu wãmocose, jĩiyigu:

—Ñni basocáre sñãrĩ, yuu tiiré mee niĩã. Cũu diari, múãye wapa niĩadacu, jĩiyigu.

²⁵ Cũã niipetira yuuyira:

—Cũu diare wapa ñsã pñnamena wapa cñoáda, jĩiyira.

²⁶ Too síro Barrabáre wionécobosayigu. Jesuré tñnadutítoaari siro, curusapu páabiatu sñãdutiyyigu.

²⁷ Too síro Pilatoyara surara cũãye wiseri popea macã yepapu Jesuré néewayira. Toopú ãpẽrã niipetira surarare néoyira cũu putopu. ²⁸ Cũuyaro sutiroré tuuwé, aperó òpũya sutiro tiiróbiro bayiró sñãrõrẽ sããyira. ²⁹ Sicabeto potamena tiĩari beto cũuya dupupure péoyira. Sicagú turítuarigu òpũyagunorẽ cũu diamacú wãmomena ñeedutiyyira. Teero tiitóa, cũu putopu ñicãcoberimena jeacũmu, cũurẽ buijáyira.

—Hseniã muumena, judíoa òpũ, jĩ buijáyira.

³⁰ Cũurẽ usescó eobatétuyira. Tuurítuarigure cũurẽ tããwécojã, dupupure péo ayira. ³¹ Buitóa, cũã cũurẽ sãããirire tuuwécojã, cũu sãñasuguearigore sããyira. Curusapu páabiatu wáara néewawa.

Jesuré sñãrĩgue

(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

³² Jesuré páabiatu wáara néewari, sñcũ basocú Cirene macã macurẽ buajeárira niiwã. Cũu Simón wãmecutiwi. Cũurẽ Jesús apawari curusare apadutirira niiwã.

³³ Cũã jeawa Gólgota buropu. Gólgota jĩrõ, “Dupucoro” jĩrõ tia. ³⁴ Toopú vino sũguérémena wáoarigüe tñãmiwã. Cũupe teeré sñniñami, sñnidújãwĩ.

³⁵ Cũurẽ curusapu páabiatuari siro, surara cũuye suti niimiãriguere batoadara, jĩbuaapewa. Cũã teero tiirémene profeta jóarigüe diamacú wáaro tiiyíro. Ateré jóarigu niiwĩ:

Yée sutire cũã basiro jĩbuaape batowa,†
jĩ jóarigu niiwĩ.

³⁶ Too síro surara cũurẽ cotera jeanuãwã. ³⁷ Jesuyá dupu sotoapu basocá cũurẽ wedesããriguere jóatunoriro niiwũ táboapĩpüre. “ÑNI JESÚS JUDÍOA ÒPË NIÍ”, jĩ jóanoriro niiwũ.

³⁸ Jesuména puarã yaarépirare páabiatuwa; sñcũ diamacápe, ãpĩ acuniñape nucõwã. ³⁹ Basocá toopú netõwára, cũurẽ ññarõ jĩrã, dupupá saguejãrucuwa. ⁴⁰ Cũurẽ jĩwã:

—Jũũ. Mũu “Cõãmacũwiire cõãgũda” jĩmiwũrã. “Itiábureco siro apewiĩ tiipeticojãgũda”, jĩmiwũrã mũu. Teero jĩrigu mũu basirora netõnéña. Mũu Cõãmacũ macũ niigũ, curusapu tusagú diiátiya, jĩwã.

⁴¹ Paiare dutirácã, Moisés jóarigüe buerá, teero biiri butoá dutirámene teorora jĩ buijãwã:

⁴² —Cũu ãpẽrãcãrẽ netõnéwĩ; cũu basiropu netõnémasĩrii. “Israelya pñna macãrã òpũ niĩã”, jĩwĩ. Too docare curusapu tusagú cũu basiro diiátario. Cũu basiro diiátari docare, padeoáda. ⁴³ Cũu “Cõãmacũrẽ padeoá” jĩwĩ.

† 27:35 Salmo 22.18.

“Cōāmacū macū niīā” jīwī. Cōāmacū cūūrē maīgú, cūūrē netōnēārō, jī buijāwā.

⁴⁴ Yaarēpira cūūmena curusapu páabianacōāriracā teerora cūūrē ñañarō jī buijāwā.

Jesús diarigue

(Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

⁴⁵ Coeritō niirī, niipetiro tiiditapu naītīājōāwā. Tée ñamica tres niirīpu naītīātuwā. ⁴⁶ Tii hora niirīrā, Jesús bayirō acaribíwi:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? jīwī cūūyemena. Teero jīgū, “Cōāmacū, Cōāmacū, ¿deero tiigú yūare cōāwai?” jīgū tiiwí.

⁴⁷ Āpērā síquērā toopá niirā teeré tōorá, jīwā:

—Īni profeta Elíare sūocógū tiiquí, jīmiwā.

⁴⁸ Máata sícū cutuwá, sicasitia née, vino piyare soanéwī. Sīniārō jīgū, sicagú cānagūpu siatú, cūūrē súumōcowí. ⁴⁹ Cūū teero tiirí, āpērā jīwā:

—Coteya ména. Elías cūūrē netōnégū atiboqui, jīmiwā.

⁵⁰ Jesús bayirō acaribínemo, diajōāwī. ⁵¹ Cūū diari, Cōāmacūwii popeapu Āñunetōjōāri Tatia cāmotáyosari casero ūmūārōpe yigadiati, puacaséropu jeacotuariro niiwā. Dita bayirō cāmeña, ūtāpá watijōāriro niiwā. ⁵² Ūtātutiri diarirare cūūre tutiri tusujōāriro niiwā. Teero wáari, diarira Cōāmacūrē padeorira masārira niiwā. ⁵³ Jesús cūū masāmuāāri siro, ūtātutiripu niimiārira witiwa, Jerusalénpu sāāatiwa. Cūūrē pau īñawā.

⁵⁴ Cien surara dutigú, cūū suraramena Jesuré coterá dita cāmeñarī īñarā, apeyenó wáari īñarā, bayirō cuira, jīyira:

—Diamacūrā āni Cōāmacū macū niimiāyi, jīyira.

⁵⁵ Pau numiācā toopá niiwā. Cūū Jesuré tiīapurira niiwā. Cūū Galileapu atiri, cūūrē nūnūātiwa. Yoaropu Jesuré īñanucūwā. ⁵⁶ Cūūmena niiwā: María Magdalena; María (coo Santiago, José paco niiwō); Zebedeo nūmo niiwā.

Jesuré ūtātutipu cūūrigue

(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁷ Náicūmurī, sícū pee apeyé cūogú Arimatea macā macū jeayigu. Cūū wāmecutiwi José. Cūūcā Jesuré padeogúra niiwī. ⁵⁸ Cūū Pilato putopu sāāwa, Jesuyá ōpūūrē sāiyigu. Pilato surarare “ticoya” jīyigu. ⁵⁹ Too síro José Jesuyá ōpūūrē néedioco, sutirō añurí casero, jūūrī manirí caseromena cōmayigu. ⁶⁰ Túajea, cūūya tuti mama tuti ūtāgāpu coari tutipu cūūyigu. Tiituti José coadutiri tuti niiwā. Tiitutire ūtāqui pairíquicamena tuunéwa, biajā, wáajōāyigu. ⁶¹ María Magdalena, apegó María tiituti díamacūpu īñaduyira.

Jesuré cūūri tutire surara coterigue

⁶² Apebáreco ūsā yeerisāri bareco niirī, paiaré dutirá, teero biiri fariseo basoca Pilato putopu neāyira. ⁶³ Cūūrē jīyira:

—Ūsārē dutigú, ūsā jōō niīārigu jīditorepigū catigupu jīriguere wācūā. “Yūū itíábureco diari siro, masāgūda”, jīrigu niiwī. ⁶⁴ Teero tiigú, surarare cūūrē cūūri tutipu ticocoya, añurō bia, cotearo jīgū. Itiáburecore añurō cotedutiya. Teero tiiherí, cūū buerá cūūya ōpūūrē yaajābocua. Yaaári siro, basocáre “diarigupu niipacu, masājōāārigu niīawī” jībocua. Cūū teero jīātā, too suguero jīditore nemorō ñañaādacu, jīyira.

⁶⁵ Pilato cūūrē jīyigu:

—Surarare néwaya. Tiitutipu merẽã wáari jĩrã, múã põõtẽõrõ ãñurõ bia, cotedutiya, jĩiyigu.

⁶⁶ Teero tiirã, ãtãqui biarĩqui sotoa sicadaména wéediyoturira niwã, cúã sããwari, ãñamasĩãda jĩrã. ãñurõ biaári siro, surarare cotedutira cúũyira.

28

Jesús masãmũãrigue

(Mr 16.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Ësã yeerisãri bũreco sãbado netõãri siro, apebãreco bóeri María Magdalena, apegó Mariãmena tiitutire ãnarã wáayira. ² Wãcũña manirõ dita bayiró cãmeñayiro. Ángele ãmũãsepu niãrigu diiãtiyigu. Tiitutire wãa, cúã biamĩriquicare aperopã tuunécowayigu. Too síro tiiquica sotoapu jeanuãyigu. ³ Cũũ bũpo wããyoro tiirõbiri asiyãyigu. Cũũye suti bayiró butirẽ capemóre niyiro. ⁴ Surara cãũrẽ cui, ñapõpi, diara tiirõbiri ñaacũmuyira.

⁵ Ángele numiãrẽ jĩiyigu:

—Cuirijãña. Yũũ masĩã: Múã Jesuré cúã curusapu páabiatu sããrigure ãmaãrã tiia. ⁶ ãnorẽ manĩ. Cũũ jĩrirobirora masãtoaawĩ. Jãmũ, cãũrẽ cúũãrĩrore ãnarã atiya. ⁷ ãnãtoa, boyeromena cãũ buerã niãrĩrare queti wedera wáaya: “Diarigupũ niipacu, masãjõããrigu niããwĩ. Cũũ múã suguero Galileapu jeatoagũdaqui. Toopũ cãũrẽ ãñããdacu”, jĩ wedeya. Teeré yũũ múãrẽ wedegu atiauwũ, jĩiyigu.

⁸ Cũũ teero jĩrĩ tuorã, tiitutipu niãrira boyeromena wããjõãyira. Cuipacara, useniremena cutãwáyira, Jesús buerã niãrĩrare wedera wãara. ⁹ Wãcũña manirõ Jesús cúãrẽ bauã, ãñudutiya. Cũũ cãũ puto wãa, cãũye duporire ñaapeó, padeoyira. ¹⁰ Jesús cúãrẽ jĩiyigu:

—Cuirijãña. Yũũ buerãre Galileapu wãadutira wáaya. Toopũ yũũre ãñããdacu, jĩiyigu.

Surara cúã ãnariguere wederigüe

¹¹ Numiã wãaritabe, sũquẽrã surara tiitutire cotemiãrira macãpu jeayira. Paiarẽ dutirãre niipetire toopũ wãaariguere wedeyira. ¹² Teero tiirã, paiarẽ dutirã, bũtoã dutirãmena neãyira. Cũũ “¿deero tiiró booi?” jĩ wedeseyira. Wedeseari siro, surarare pairó niyeru tico, ¹³ jĩiyira:

—Ateré basocãre jĩĩña: “Ñami ãsã cãñinetõritabe, Jesús buerã jeaarira niããwã. Cũũya õpũũrẽ yaajããrira niããwã”, jĩĩña. ¹⁴ Pilato múã wedeariguere tuorã, ãsã “diamacũãrã teero wãaariro niããwã” jĩãpuada. Ësã teero jĩrĩ, múãrẽ ñãñarõ wãaricu, jĩiyira.

¹⁵ Surara niyeru ñee, cúãrẽ wededutirirobirora wederira niwã. Judíoa atitõpũcãrẽ surara jĩĩditoriguere wedeserucujãya.

Jesús cãũ buerãre dutirigüe

(Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁶ Too síro ãsã Jesús buerã once Galileapu wãawũ. Ëtãgũpũ Jesús ãsãrẽ wãadutirigupũ wãawũ. ¹⁷ Cãũrẽ ãña, padeowã. Æpẽrãpẽ “¿cũũrã niĩye?” jĩ wãcũwã. ¹⁸ Jesús ãsã pũtopũ ati, jĩwĩ:

—Cõãmacũ yũũre õpũ sõnecotoaawĩ. Niipetiro ãmũãse, atiditarẽ dutimasã. ¹⁹ Teero tiirã, niipetiropu macããrẽ yé quietire wedera wáaya. Cũãrẽ múã tiirõbiri yũũ buerã niĩrĩ tiyã. Cũãrẽ wãmeõtira, yũũ Pacũ, yũũ,

Espíritu Santo wāmemena wāmeōtiya. ²⁰ Niipetire yuu múārē dutiriguere cūārē bueya, yuuro jīrã. Niipetire barecori múāmena niirucujāgūdacu. Tée atibúreco petirípucārē múāmena niirucujāgūdacu, jīi wedewi Jesús.

MARCOS

Jesucristoye quietire jóarigue

Juan Bautista wederigue

(Mt 3.1-12; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

¹ Jesucristo Cõamacũ macũye queti niinucãrigue.

² Profeta Isaías* ateré jóarigu niiwĩ:

Yũre wedesuguegũre mũũ suguero ticocogũda.

Cũũ mũũ wáadarimarẽ quẽnoyũlegũdaqui.

³ Sícũ yucũ manirõ, basocá manirõpũ

bayiró busurõmena wedegũdaqui:

“Sícũ õpũ atiadarimarẽ quẽnarõ tiirõbiro,

marĩ Õpũ atiadari suguero,

múã ñañaré tiiré duujã, ññurõ niyueya”, jĩgũdaqui,†

jĩ jóarigu niiwĩ.

⁴ Teero tiigũ, Juan basocá manirõpũ niyigu. Basocáre ocoména dícu wãmeõtinetõyigu. Cũũ cúãrẽ wedeyigu:

—Múã ñañaré tiiré wãcũpati, waso, wãmeõtitudiya. Teero tiiri, Cõamacũ múã ñañaré tiiré acabógũdaqui, jĩyigu.

⁵ Pau Judea dita macãrã, ãpẽrã Jerusalén macãrã cũũ wederére tuorã wáayira. Cúã ñañaré tiiré wedenetõãri siro, día Jordãnpũ cúãrẽ wãmeõtiyigu.

⁶ Cũũyaro sutiró camello póarimena tiirõro niyiro; cũũ siatúrida wáicu caseroda niyiro. Cũũ yeseroare, macãncũ macãrã mumiaõcore yaarucuyigu. ⁷ Juan basocáre wedeyigu:

—Yũũ siro ãpĩ yũũ nemorõ tutuagũ atigũdaqui. Cũũ ãññunetõgũ niiqui. Yũũpeja cũũrẽ sícãrĩbriidojãcu. ⁸ Yũũ múãrẽ ocoména wãmeõtia. Cũũpeja nemorõ ãññurõ tiigũdaqui múãrẽ: Espiritu Santore ticodiocogũdaqui, múãmena niirucujããrõ jĩgũ, jĩyigu Juan.

Juan Jesuré wãmeõtirigue

(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)

⁹ Teeburecorira Jesús Nazaretpũ niyigu. Tiimacã Galilea ditapũ niã. Too niãrigũ wáa, jeayigu Juan pũtopũ. Juan cũũrẽ día Jordãnpũ wãmeõtiyigu. ¹⁰ Jesús tiimaarũ niãrigũ maajeãnucãgũ, máata ãmũãse pãõrĩ ññayigu. Espiritu Santo sícũ bua tiirõbiro baugũ cũũpũre diijeáyigu.

¹¹ Teero wãari, ãmũãsepũ wedeseri tuoyíra:

—Mũũ yũũ macã yũũ bayiró maígũ niã. Mũũmena bayiró useniã, jĩyigu.

Satanás Jesuré jĩcõããmirigue

(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)

¹² Máata Espiritu Santo basocá manirõpũ Jesuré wáadutiya. ¹³ Toopũre cuarenta burecori wáicura cúara watoapũ niyigu. Wãtĩãrẽ dutigũ Satanás wãmecutigu cũũrẽ jĩcõããmiyigu, ¿niirõrã Cõamacãrẽ netõnucãrii? jĩgũ. Ángelea‡ Jesuré tiãpuyira.

* 1:2 Isaías tiiburecopũ Jesucristo atiditapũ atiadarere jóayuerigu niiwĩ. † 1:3 Isaías 40.3.

‡ 1:13 Portugués; anjo.

Jesús Galileapɯ weneducārigue

(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)

¹⁴ Juanrē peresu sōnecoari siro, Jesús Galileapɯ wáayigu. Cōāmacū basocāre netōnére quetire wedeyigu. ¹⁵“Cōāmacū dutiré múāpɯre niīādare jeadaropɯ tiia. Teero tiirá, múā ñañaré tiirére wācūpati, wasoyá. Teero biiri Cōāmacū basocāre netōnére quetire padeoyá”, jīyigu.

Jesús bapari wai wasarí basocare “jāmu” jītrigue

(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)

¹⁶ Jesús Galileataro wesapɯ wáayigu. Toopú wáagu, Simónrē, cūū bai Andrére ññayigu. Wai wasarí basoca niijīrā, bapigu cōāño, wai wasara tiiyira. ¹⁷ Jesús jīyigu cūārē:

—Jāmu yūmena. Múā mecātígārē wai wasarí basoca niīā; too síropɯre múā basocāre yée quetire ññurō wederí basoca wáaadacu sáa. Teeré wederí, paɯ padeoádacua, jīyigu.

¹⁸ Teeré tuorá, máata cūāye bapiyucure toorá cūūjā, Jesuména wáajōāyira.

¹⁹ Too péero wáa, Zebedeo pōna Santiago, cūū bai Juanrē ññayigu. Cūā dooriwɯɯ bapiyucure jeesāñayira. ²⁰ Jesús máata cūācārē “jāmu” jīyigu. Cūū teero jīrī tuorá, cūāyawɯ dooriwɯɯ niirārē, cūā pacu Zebedeore, cūārē padecoterare cūūjā, wáajōāyira Jesuména.

Jesús wātīrē cōārigue

(Lc 4.31-37)

²¹ Capernaum macāpɯ jeayira. Judíoa yeerisāri bureco niirī, Jesús cūā neārí wiipɯ sāāwa, tiiwipú niirārē buenucāyigu. ²² Cūū buerére tuorá, tuomanijōāyira. Dutiré cuogú tiiróbiro bueyigu. Moisés jóarigue buerá tiiróbiro bueriyigu. ²³ Tiiwií cūā neārí wiipɯ sícū basocú niiyigu. Wātī cūūpɯre niiyigu. Cūū acaribíyigu:

²⁴—Mɯɯ Jesús Nazaret macū, ūsārē potocōrijāña. Ūsārē ñañarō tiidíogu atigu tiia. Yɯɯ mɯurē ññamasīā. Cōāmacū ticodiocorigu, ñañaré manigú niīā, jīyigu.

²⁵—Ditamanijōāña; cūūpɯre niigú, witiwaya, jīi tutiyigu Jesús.

²⁶ Wātī cūūpɯre niigú cūūrē ññacūmu, ññapōpiri tiiyigu. Bayiró acaribí, witiwayigu. ²⁷ Niipetira ññamanijōāyira. Cūā basiro cāmerí sāññá tiiyira:

—¿Ñeenó niimiito ate mama bueré? Āni basocú wātīā cōāmasīre ceojāi. Wātīā cūū “witiwaya” jīrī, witiijōāya, jīyira cūāpeja.

²⁸ Máata Jesuyé queti Galileapɯre sesajōāyiro.

Jesús Simón Pedro mañecōrē netōnérigue

(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

²⁹ Máata Jesús cūā neārí wii niīarigu witi, Simón, Andrécāya wiipɯ wáayigu. Santiago, Juan cūūmena wáayira. ³⁰ Toopú Simón mañecō wiorécutigo pesayigo. Máata teeré wedeyira Jesuré. ³¹ Jesús coo pɯtopɯ sāāwayigu. Coore wāmopɯ ñee, wéemūōdɯpocoyigu. Cūū teero tiirira, wioré tatijōāyiro. Coo cūārē yaaré ecayigo.

Jesús paɯ diarecutirare netōnérigue

(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

³² Muipú sāāwaari siro, niipetira diarecutirare Jesús pɯtopɯ néewayira. Wātīā sāānoriracārē néewayira. ³³ Niipetira tiimacā macārā Jesús niirí wii

sopeputó neāyira. ³⁴ Niipetira noo niiré diaré cuoráre netōnépetijāyigu. Pau wātīārē cōāwionecoyigu. Cūārē wedesedutiriyigu. Cūā Jesús Cōāmacū macū niirére masīyira.

Jesús Galileapu wederigue

(Lc 4.42-44)

³⁵ Apebúreco bóeadari suguero, Jesús wācā, macā wesapu, basocá manirōpu Cōāmacūmena wedesegu wāayigu. ³⁶ Simón, cūū menamacārāmena Jesurē āmaārā wāayira. ³⁷ Cūūrē bua: —Niipetira mūūrē āmaārā tiíawā, jīīmiyira.

³⁸ Cūūpe: —Jāmu putogā niiré macārīpu, jīīyigu—. Toopácārē yée quetire wedegu wāagada. Ateré tiigára yuu atiditapú atirigu niíā, jīīyigu.

³⁹ Niipetiro Galileapure judioa neārē wiseripu wedewarucugu wāayigu. Wātīārē cōāwionecoyigu.

Jesús ōpūū bóagure netōnérigue

(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

⁴⁰ Sīcū basocá ōpūū bóagu cūū puto wāa, ñicācoberimena jeacūmuyigu: —Muu yuu diarecutirere netōnédagagu, netōnémasīā, jīīyigu.

⁴¹ Jesús cūūrē bóaneōgū, cūūrē ñaapeó, jīīyigu:

—Netōnédagaga. Diaremanigū putuáya, jīīyigu.

⁴² Máata cūūya ōpūū bóare yatijōāyiro. Diaremanigū putuáyigu. ⁴³ Jesús cūūrē máata ticocogu, dutiyigu:

⁴⁴ —Ateré āpērārē wedegu mee tiiwá, jīīmiyigu—. Pairé ēñogú wāaya, “āñujōāyī” jīīdutigu. Moisés dutirobirora tiiwá, basocá niipetira muu diaré netōāriguere masīārō jīīgū, jīīyigu.

⁴⁵ Cūūpe wāa, cūūrē wāaariguere wedenucā, niipetiropu wedepetijāyigu. Teero tiigú, Jesús macārīpūre basocá ñnacoropure wāariyigu. Teemacārī wesapu, basocá manirōpu wāayigu. Cūū teero tiipacári, niipetiro macārāpu wāa, cūūrē ñnanetōyira.

2

Jesús wāamasīhēgūrē netōnérigue

(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

¹ Pee burecori wāaripacari, Jesús Capernaumpu coeputuáyigu. Tiimacā macārā “cūū niirí wiipu nií” jīīré quetire tuoýira. ² Basocá pau toopú neāyira. Tiiwiiré dadajōāyira, sopeputócārē teorora. Sāāwamasīña maniyíro. Cūārē bueyigu. ³ Cūū putopu sīcū wāamasīhēgūrē néejeayira. Bapari ūmūā cūūrē ñoonéyira. ⁴ Cūā basocá pau niirí, Jesús putogāpu jeamasīriyira. Teero tiirá, wii sotoāpu muāwa, Jesús niirō sotoapu siccope néeweyira. Tiicopapu wāamasīhēgūrē cūū cōārōmena diocóyira. ⁵ Jesús cūā padeorí ññagū, wāamasīhēgūrē jīīyigu:

—Yāa wedegu, muu ñañaré tiirére acabónotoaa, jīīyigu.

⁶ Toopú duirá Moisés jóarigue buerá wācūyira: ⁷ “¿Āni deero tiigú biiro wedesei? Teero jīīgū, Cōāmacūrē ñañarō wedesegu tiíi. Cōāmacū sīcūrā ñañaré tiirére acabómasī”, jīī wācūyira cúāpeja.

⁸ Máata Jesupé cūā wācūrere masījāyigu.

—¿Deero tiirá múā teero wācūí? ⁹ Ānirē “muu ñañaré tiirére acabónotoaa” yuu jīīrī, tee cūūrē acabónoāriguere ññaricu múājā. Yuu āni wāamasīhēgūrē “wūmūñucā, muu cōārōrē néeapa wāaya” jīīrīpereja, cūū wūmūñucārī ññāñ

múã. ¹⁰Yuu niipetira sōwū niiã. Teero tiigú, atiditapúre basocá cúã ñañaré tiirére acabómasiã. Yuu dutirére múãrē ãnogúda, jĩyigu cūũpeja.

Wáamasihēgūrē jĩyigu:

¹¹—Yuu mūũrē “wāmũnucãña” jĩã. Mũũ cōãrõrē néeara, mũũya wiipu pũtuawaya, jĩyigu.

¹²Wáamasihēgũ niimiãrigũ wāmũnucã, máata cūũ cōãrõrē néeara, niipetira ññacoro wáajõãyigu. Teero tiirá, niipetira ññamanijõãyira. Cōãmacūrē usenire tico, “biiro tiirére marĩ ññahērã niĩãwũ” jĩyira.

Jesús Leviré “jãmu” jĩrigue
(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

¹³Galileataro wesapu wáayigu sũcã. Niipetira basocá cūũ pũtopũ neããri siro, cúãrē bueyigu. ¹⁴Too netõwágũ, Alfeo macūrē ññabuayigu. Cūũ wãmecutiýigu Levĩ. Cūũ romanuã õpũrē niyeru wapasébosari basocu niyigu. Jesús cūũ paderõpũ duiri ñña: —Jãmu yũũmena, jĩyigu.

Leví wãmũnucã, cūũmena wáajõãyigu.

¹⁵Too síro Jesús Leviyá wiipu yaaduiyigu cūũ buerãmena. Pãũ niyeru wapasébosari basoca, ãpērã ññanaré tiirá cúãmena yaaduiyira. Pãũ peti cúãno Jesuré nũũyíra. ¹⁶Moisés jóarigue buerá fariseo basoca niirã Jesús cúãmena yaari ññarã, cūũ bueráre sãĩñáyira:

—¿Deero tiigú múãrē buegú ññanaré tiirãmena, niyeru wapasébosari basocamena yaai? jĩyira.

¹⁷Jesupé teeré tũogú, cúãrē jĩyigu:

—Diaremanirã ucotigure booricua; diarecutira dícu ucotigure boocúa. “Ññuré dícu tiia” jĩrãrē ãmaãgũ atiriwũ; ññanaré tiirápere ãmaãgũ atiwũ, jĩyigu.

“¿Mũũ buerá deero tiirá betirí?” jĩrigue
(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

¹⁸Sicabũreco Juan buerére nũũrã, ãpērã fariseo basoca betirá tiiyíra. Cúã betirí, sũquērã Jesús pũto wáa, cúãrē sãĩñáyira:

—Juan buerére nũũrã, fariseo basoca buerére nũũrãcã betiýia. ¿Deero tiirá mũũ buerápe betirí? jĩyira.

¹⁹Jesupé cúãrē jĩyigu:

—Wãmosiagũdũ boocõrira cúãrē “yaaria; betirá tiia” jĩrĩ, ññaniã. Wãmosiagũdũ cúãmena niirĩ, betimasĩña maniã. ²⁰Too síro cūũ néewanogũdaqui. Teebũrecorire betiãdacua, jĩyigu—.

²¹’Sĩcũ sutirõ bũcũrore mama caseromẽna seeréturiqui. Teeré tiiatã, coserĩ, mama caserope wéedũo, bũcu caserope yigajõãrĩ tiicú. Teero tiirĩ, pairĩ cope yiganemocu. ²²Teerora sũcũ mama vinorẽ* wáicũra caseropori bũcũporimena posetĩriqui. Teeré tiirĩ, wũga, teepori esarĩ, podojõãcu. Vino píobatejõã, teeporicã cõõjõãcu. Teero tiirá, mama vinorẽ mamapõripũ posetĩro booa, jĩyigu Jesús.

Yeerisãri bũreco niirĩ, trigo tãnerigue
(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

²³Sicabũreco judíoa yeerisãri bũreco niirĩ, Jesús cūũ buerãmena trigo wesepũ netõwáyigu. Too netõwára, cūũ buerá trigore tãnenũcãyira, yaaadara. ²⁴Fariseo basoca cúãrē jĩyira:

* 2:22 Portugués: vinho.

—Ĩñaña. Marĩrẽ yeerisãri burecore padedutiripacari, ¿mũu buerápeja deero tiirá padera tii? jĩyira.

²⁵ Jesús cããrẽ jĩyigu:

—Ōpũ David sicabureco yaaré manirĩ, juabóayigu. Cũu menamacãrã juabóaramena cũu tiiriguere múã buerá niipacara, ¿masĩrii? ²⁶ Cõamacũwiipũ sããwayigu. Toopú pã mesa sotoa pesariguere “Cõamacũye niã” jĩriguere yaapetijãyigu cũu menamacãramena. Paia dícare yaaré niimiyo. Davipé pai niiripacu, teeré sãĩ, yaapetijãyigu. Abiatar paiaré dutigú niirito, David teero tiiyigu, jĩyigu.†

²⁷ Jesús jĩnemoyigu:

—Cõamacũ yeerisãri burecore cũũrigu niuwĩ, basocáre tiápugu. Basocápe yeerisãri burecore tiápuaro jĩgũ mee cũũrigu niuwĩ. ²⁸ Teero tiigú, yũu niipetira sõwã yeerisãri bureco niirĩ, basocá tiádarere dutimasã, jĩyigu.

3

Jesús wãmo bure core cuogúre netõnérigue

(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

¹ Jesús cũu tiirucúrobirora judíoa neãri wiipũ sããwayigu sũcã. Toopú sícũ wãmo bure core cuogú niiyigu. ² “¿Marĩ yeerisãri burecore cãũrẽ netõnégũdari?” jĩ wãcũrã, ĩnanũseyira, wedesããdara. ³ Jesús wãmo bure core cuogúre jĩyigu:

—Wũmũncãña basocá decoru.

⁴ Jesús too niirãrẽ sãĩñayigu:

—Marĩrẽ dutiré ¿deero tiidutí yeerisãri bureco niirĩ? ¿Ãñurere o ñañarere tiidutí? ¿Basocáre netõnére o basocáre siãcõãrere tiidutí? jĩmiyigu.

Cũãpe yũriyira. ⁵ Teero tiigú, Jesupé cããrẽ cúaremena cãmenucã ĩñayigu. Cũã tuodugáheri ĩñagũ, bayiró bóaneõgũ wáayigu. Wãmo bure core cuogúre: —Mũya wãmorẽ súucoya, jĩyigu.

Cũũpeja súucoyigu. Teero tiiríra, cũũya wãmo sicato niirirobirora putuáyo. ⁶ Fariseo basocape witiwayira. Máata Herodere tuonũseramena “¿deero tii marĩ ãnirẽ siããdariye?” jĩ wedesewayira.

Galileataro wesapu pau basocá neãrigue

⁷ Jesús cũu buerãmena Galileataro wesapu wáayigu. Pau Galilea dita macãrã cãũrẽ nũuyira. ⁸ Cũu pee ãñurẽ tiirí tuorã, pau basocá cũu putopu wáayira. Judea dita macãrã, Jerusalén macãrã, Idumea dita macãrã, día Jordán muĩpũ muãatirope macãrã, Tiro wesa macãrĩ macãrã, Sidón wesa macãrĩ macãrã Jesuré ĩñarã wáayira. ⁹ Cũã pau niirĩ ĩñagũ, Jesús cũu buerãre sicawú dooríwũ cuoyúedutiyigu, “tuudiyóbocua” jĩgũ. ¹⁰ Cũu pau netõnéyigu. Teero tiirã, ãpẽrã diarecutira cãũrẽ padeñadugara, cãũrẽ tuudiyóatiyira. ¹¹ Wãtĩã cuorã Jesuré ĩñarã, cũu díamacũ ñicãcoberimena jecũmu, bayiró basurómena: —Mũ Cõamacũ macũ niã, jĩyira.

¹² Jesús wãtĩãrẽ tutuaromena dutiyigu:

—Teeré wederijãña ãpẽrã tuocóro, jĩyigu.

Jesús doce apóstoles beserigue

(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

† 2:26 1 Samuel 21.1-6.

¹³ Jesús ütägüpú muãwayigu. Toopú cūũ tusaräre neãdutiyaigu. ¹⁴ Cúã neãrirapure doce ũmuãrē beseyigu cūũmena nii bueadarare.

—Yuu besearira niiã múã. Yee maquērē wedera wáaadacu, jĩiyigu.

¹⁵ Cūũ tiimasĩrere ticoyigu cúãrē, wãtĩãrē cõãwionecoaro jĩigũ. ¹⁶ Cúã noquērã niyira:

Simón (cũũrēna Jesupé “Pedro” wãme tuuyigu),

¹⁷ Santiago,

cūũ bai Juan (cúã Zebedeo põna niyira. Jesús cúãrē “Boanerges” wãme tuuyigu. “Boanerges” cúã wedeseremena jĩrõ “buro põna” jĩrõ tiyiro),

¹⁸ Andrés,

Felipe,

Bartolomé,

Mateo,

Tomás,

Santiago (Alfeo macũ),

Tadeo,

Simón (romanuã dutiräre cõãdũgara menamacũ),

¹⁹ Judas Iscariote (too síropu Jesuré ĩñatutirapure wedesãcotegudu) niyira.

Jesuré “Satanás tutuaremena wãtĩãrē cõãqui” jĩ wedesãrigue

(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

²⁰ Jesús wiipú sããwayigu. Toopure paũ basocã neãyira sũcã. Teero tiirã, Jesús, cūũ buerã yaamasĩriyira. ²¹ Teeré Jesuyã wederã tuoyira. Cũũrē “mecũjõãqui” jĩrã, néerã wãayira.

²² Moisés jóarigue buerã Jerusalénpu atiarirape biiro jĩiyira:

—Ñni wãtĩãrē dutigú Beelzebú tutuaremena wãtĩãrē cõãwionecoi, jĩĩmiyira.

²³ Jesús cúãrē neãduti, queorēmena wedeyigu:

—Satanás cūũrē padecoterare cõãriqui. ²⁴ Sicadita macãrã sĩcãrõména niĩhãrã, cúã basiro cãmerĩquẽrã, tiidita macãrã petijõãcua. ²⁵ Sicawĩ macãrã sĩcãrõména niĩhãrã, cúãcã petijõãcua. ²⁶ Satanás cūũrē padecoterare cõããtã, cūũ dutirē petijõãcu. Teemēna yapacũtĩjõãqui.

²⁷ ‘Sĩcũ tutuaguya wiire sããwagu, cūũrē siatúcũripacu, ĩmamasĩriqui; siatúcũtoagupu, cūũya wii maquērē ĩmamasĩqui.

²⁸ ‘Yuu aterėja diamacãrã jĩã: Cõãmacũ basocãre niipetire cúã ñãñarē tiirere, ñãñarõ wedeserere acabógudaqui. ²⁹ Cūũ teero acabópacu, cúã Espĩritu Santore ñãñarõ wedeseripereja, acabóridojãgũdaqui. Cúã Espĩritu Santore ñãñarõ wedeseri, wapa petĩricu, jĩiyigu.

³⁰ Teeré jĩiyigu, cúã “wãtĩ cuoi” jĩrĩ tuogũ.

Jesús paco, cūũ baira jearigue

(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

³¹ Jesús paco, cūũ baira jeyira. Cúã soperú jeanãcã, Jesuré atiduti-coyira. ³² Cūũ puto duirã cūũrē jĩiyira:

—¡Coe! Mũũ paco, mũũ baira soperú mũũrē atidutiayira, jĩiyira.

³³ —¿Noã niĩ yuu paco, yuu baira? jĩiyigu.

³⁴ Cūũ puto duirãre ĩña, cúãrē jĩiyigu:

—Ñniã yuu paco, yuu baira tiiróbiro niĩya. ³⁵ Cõãmacũ boorere tiirãno cúãrã yuu bai, yuu bayio, yuu paco tiiróbiro niĩya, jĩiyigu.

4

Ote wēēbategu mena queoré
(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Opatutí Jesús Galileataro wesapu buenacāyigu. Pau basocá cūū putopu neāyira. Cūā pau niinetōrī ĩñagū, dooriwapu mūāsā, jeanuāyigu. Ditatu-paripu putuāyira basocápeja. ² Cūū wācūrēmena pee queoré bueyigu cūārē. ³ —Tuoyá ateré, jīyigu—. Sícū basocá oteréperire wēēbategu wāyigu, wiiáro jīgū. ⁴ Cūū wēēbatawari, sīquēñeperi maapu ñaacūmuyiro. Minipōná ati, teeré yaapetijāyira. ⁵ Apeyepéri ūtāyepa dita péerogā cuorōpu ñaacūmuyiro. Tiidita ūcūhērōgā niijīrō, máata manamiyiro. ⁶ Muipū asirí, ocoboró, nucōrī manijīrō, sinijōāyiro. ⁷ Apeyepéri pota watoapu ñaacūmuyiro. Pota teeré wiinetōmūā, sīājāyiro. Ducamaniyiro. ⁸ Apeyepéri ote useniri ditapu ñaacūmuyiro. Tee wii, bucūāmūā, ducacuti yiro. Sicasati treintaperi, apesatí sesentaperi, apesatí cienperi ducacuti yiro, jīyigu—. ⁹ Tuodugárano tuomasīādacua, jīyigu.

“¿Deero tiigú queorémena buei?” jīrique
(Mt 13.10-17; Lc 8.9-10)

¹⁰ Basocá wáapetiari siro, Jesús sícārā niirī ĩñarā, cūū putogā niīārira, cūū buerá docemena cūārē sāñāyira:

—¿Deero jīdugaro tiii mūa queorémena buearigue? jīyira.

¹¹ Jesús cūārē jīyigu:

—Tiatopu masīña maniriguere Cōāmacū dutiré múāpure niīadarere múārē masīrī tiia. Yūre padeohérare queorémena wedea, ¹² yū tiirére ĩñapacara, ĩñamasīrijāārō jīgū; yéequēre tuopacára, tuomasīrijāārō jīgū. Cūā tuomasīrāno niirā, cūā ñañarē tiirére duubójīya; acabóre sāibójīya; Cōāmacū cūārē acabóbojīyi, jīyigu.

Ote wēēbategu mena queoré wedequēnorigue
(Mt 13.18-23; Lc 8.11-15)

¹³ Cūārē wedequēnoyigu:

—¿Múā ate queoré tuomasīrii? Too docare ¿deero tii apeyé queoré tuomasīādari? ¹⁴ Opaperire ote wēēbategu tiiróbiro niiqui Cōāmacūye quetire wedegú. ¹⁵ Āpērā basocá maapu ñaacūmuāreperibiro niicua. Cūā tee quetire tuomícua. Máata Satanás ati, cūā tuomīāriguere ēmapetijāqui. ¹⁶ Āpērā ūtāyepapu ñaacūmuāreperibiro niicua. Tee quetire tuorá, máata añurō useniremena tuomícua, tuorápeja. ¹⁷ Nucōrī manijīrā, yoari useniricua. Cūārē ñañarō tiirí, o āpērā tee quetire padeoré wapa cūārē ñañarō netōrī tiirí, máata padeodújācua. ¹⁸ Āpērā pota watoapu ñaacūmuāreperibiro niicua. Tee quetire tuomícua, tuorápeja. ¹⁹ Atibáreco maquēpere bayiró wācūcua. “Añurō niīadacu pee apeyé cuorá”, jī wācūmicua. Bárecoricōrō apeyenórē bayiró boonemócua. Tee niipetire cāmotájācu tee quetire. Ducamanirā tiiróbiro niicua. ²⁰ Āpērā useniri ditapu ñaacūmuāreperibiro niicua. Tee quetire tuorá, padeocúa. Cūā teero tiirá, ducacutireyucu tiiróbiro niicua. Āpērā treintaperi, āpērā sesentaperi, āpērā cienperi ducacutireyucu tiiróbiro niyucocua, jī wedeyigu.

Sīāwócorigamena queoré
(Lc 8.16-18)

²¹ Apeyé queorémena wedenemoyigu:

—Basocá sñáwócorigare moocūricua. Teero biiri cūā cānirō do-
capu sñādūpōricua. Teero tiiróno tiirá, ũmāārōpu péocua, añurō bóearo
jñĩrã. ²² Tee tiiróbirora tíatoru basocá masĩña maniriguere masĩnoādacu.
Bauhéropu niirécã bauādacu. ²³ Tñodugáranu tuomasĩādacua, jñiyigu.

²⁴ Cūārē jñinemoyigu:

—Múā tuorere añurō wācūnunuseya. Péerogã masĩdugara, péerogã
masĩādacu. Pairó masĩdugara, pairó masĩādacu. Pairó masĩdugari,
Cōāmacū masĩre ticonemogādaqui. ²⁵ Añurō tuonunúseranorē Cōāmacū
nemorō masĩre ticogūdaqui. Tñodugáheranorē cūā masĩmiriguere
ēmajāgūdaqui, jñiyigu.

Oteré bucúámuāre queoré

²⁶ Apeyé queorémēna wedenemoyigu:

—Cōāmacū dutiré múāpure niĩādarē atequetí tiiróbiro niĩā: Sícū basocá
oteréperi wēēbatequi. ²⁷ Cūā cānirĩ, cūā wācārĩ, búrecori, ñamirĩ teeperi
tee booró mana, wiicú. “¿Deero wiigári?” jñimasĩriqui. ²⁸ Tiiápuro manirō
opapūnagã súuwitinacã, pūūrĩ witi, bucúātuajea, ducacaticu sáa. ²⁹ Teeperi
bucúāpetiri, teesatiripe sñinjōacu. Teero wáari ñña, “tānerito jeaa” jñĩ,
tāneneōqui, jñiyigu.

Mostazapemēna queoré

(Mt 13.31-32; Lc 13.18-19)

³⁰ Cūārē wedenemoyigu:

—Cōāmacū dutiré múāpure niĩādarere ate queorémēna wedeguda.
³¹ Sicape mostazape tiiróbiro niĩā. Niipetire oteréperi duaró péeripegã
niĩā. ³² Péeripegã niipacaro, oteri siro, wiirópua, niipetire oteyucu
nemorō ũmāārĩgu bucúácu. Pacadupári cuocú. Minipōná teeduparĩgu
pesacua, muĩpū bayiró asirí. Toopá pōnacaticua, jñiyigu.

Queorémēna wederigue

(Mt 13.34-35)

³³ Jesús cūāye quetire wedegu, pee queorémēna wedeyigu. Cūā
tuomasĩrō jeatuario wedeyigu. ³⁴ Cūārē wederécōrō queorémēna
wedeyigu. Cūā buerápere cūā dícu niirĩ, niipetirere tee queorere añurō
wedeyigu.

Jesús wñorē, ocoturíre nucúārĩ tiirigue

(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

³⁵ Jesús tiiburecora nácūmuatiri, cūā bueráre: —Jāmu atitaró iinĩñapu,
jñiyigu.

³⁶ Cūā cūā sññañriwupu muāsã, Jesuré néetĩāyira. Basocápe cūā
niĩāriropura pñuájāyira. Āpēã apēyepáwumēna cūārē bapacutĩtĩāyira.
³⁷ Cūā tñāwari, wñno bayiró wēēcutuatiyiro. Ocoturí tiwupáre
páabatesāyiro. Tee páabatesãĩ, tiwú duadiaropu tiimíyiro. ³⁸ Jesupé
waatúropu cūāya dupure sutipó sotoápu duupéo, cānisññájāyigu. Cūā
buerá cūārē wācōrārã, jñiyira:

—¡Ūsārē buegú! ¿Muu ññarii? Marĩ duadiarapu tiara, jñiyira.

³⁹ Jesús wūmunacã, wñnorē nucúārĩ tiiyigu. Ocoturíre: —¡Ditamanĩjōãña!
jñiyigu.

Wñno netōjōãyiro. Nucúāpetijōãyiro. ⁴⁰ Cūā bueráre jñiyigu:

—¿Deero tiirá nocōrō cui? ¿Múārē padeoré manidójái? jñiyigu.

41 Cúã bayiró cuirira niijírã, cãmerĩ wedeseyira:
—¿Noãnó niigariye ãni? Cũürẽ wĩno, ocoturĩpura yũjã, netõnucãria, jĩiyira.

5

Gerasa macũ wãtĩã cuogúye queti
(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

¹ Galileatarore Gerasa ditapu tĩãjeayira. ² Jesús doorĩwu niiãrigu maanucãrĩ, sícũ diarirare cũũre coperĩpu niiãrigu Jesús putopu máata atiyigu. Wãtĩã cuogú niyigu. ³ Cũũ diarirare cũũre coperĩpu niijãyigu. Deero tii siatúmasĩña maniyigu. Cõmedárimenacãrẽ siatúmasĩña maniyĩro. ⁴ Pee peti cõmedárimena cũũye wãmorĩrẽ, cũũye duporire siatúri, wéetajãyigu. Sícũno cũürẽ sícãrĩbriyira. ⁵ Búrecori, ñamirĩ cũũ útãyucupũ diarirare yaaropũ acaribĩnetõgũ tiyĩgu. Ɛtãperimena cũũ basiro cũũya õpũũrẽ dote, cãmitujãgũ tiyĩgu. ⁶ Jesuré yoaropũ ñagũrã, cutuáti, cũũ puto ñicãcoberimena jeacũmuyigu. ⁷⁻⁸ Jesupé cũürẽ jĩiyigu:

—Wãtĩ, ãnipũre niigú, witiwaya, jĩiyigu.

Cũũpe bayiró acaribĩremena jĩiyigu:

—Jesús, Cõãmacũ ãmuãsepũ niigú macũ, yũũre potocõrijãña. Cõãmacũ ññacoropũ bayiró sãã: Yũũre ñãñarõ netõrĩ tiirijãña, jĩiyigu.

⁹ —¿Deero wãmecutii mũũ? jĩiyigu Jesús cũürẽ.

—Ɛsã wãtĩã paũ niã. Teero tiigú, yũũ “Legiõn” wãmecutia, jĩiyigu.

¹⁰ Pee peti cũürẽ sãiyĩgu:

—Ɛsãrẽ aperopũ ticocorijãña, jĩiyigu.

¹¹ Ɛtãgũpũ paũ yesea yaanucũyira. Wãtĩã bayiró sãiyĩra:

¹² —Ɛsãrẽ yesea puto wãadutiya. Ɛsã cúãpure sããwa, niãda, jĩimiyira.

¹³ —Teerora tiyã, jĩiyigu Jesús.

Cũũ teero jĩĩrĩã, basocãpure niiãrira witiwa, yeseapure sããwayira. Yeseape opatũdĩpu cutucutũbuawa, opataropũ ñaacoñuãyira. Cúã dos mil watoa niimiãrira duajõãyira.

¹⁴ Yesea coterĩ basoca cuicocutũayira. Cúãya macã macãrãrẽ, cãpũrĩpu macãrãrẽ teeré wedeyira. Cúã wederi tuorã, “¿deero wãayiri?” jĩĩ, ññarã wãayira. ¹⁵ Jesús putopũ jeara, paũ wãtĩã cuogú niimiãrigure duiiri ññayira. Cũũ suti sãña, ãñurõ wedesejãyigu sũcã. Tee niipetirere ññarã, cuiyira. ¹⁶ Basocũ wãtĩã cõãwionecori ññãrira cũürẽ wãaariguere wedeyira ãpẽrãrẽ. Yeseare wãaarigüecãrẽ wedeyira. ¹⁷ Teeré tuorã, Jesuré bayiró: —¿Wãagua! Ɛsãya ditapure putuãrijãña, jĩĩnucãyira.

¹⁸ Jesús doorĩwũpu mũãsãrĩ, wãtĩã cuogú niimiãrigu cũürẽ bayiró sãimiyigu:

—Yũũcã mũũmena wãaguda, jĩimiyigu.

¹⁹ —Yũũmena atirijãña; mũũya wiipu putuawaya. Cõãmacũ mũũrẽ tiãriguere, mũũrẽ bóaneõremena ññãariguere wedegu wãaya mũũ puto niirãrẽ, jĩiyigu.

²⁰ Cũũ wãa, Decãpolis macãrĩpu niipetire Jesús cũürẽ tiiriguere wedenucãyigu. Niipetira cũũ wederere tuorã, tuomanijõãyira.

Jairo macõye queti; Jesuyãro sutiró padeñãrigoye queti
(Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)

²¹ Jesús doorĩwũmena apeniãpũ tĩãjeari, paũ basocã cũũ putopũ neãyira. Teero tiigú, díã wesagãpu putuãnucãyigu. ²² Toopãre sícũ judiõa neãrĩ wii

dutirá menamacū jeayigu. Cūū wāmecūtiyigu Jairo. Jesuré ññagū, cūū puto ñicācoberimena jeacūmu, ²³ bayiró sãiyígu:

—Yuu macō diagopu tiíawō. Jāmu yuūmena. Ñaapeógu atiya, coore netōārō jīīgū. Mūu teero tiirí, catigodaco, jīiyigu.

²⁴ Jesús cūūmena wáayigu. Pau basocá cūūrē tuunúnaseyira. ²⁵ Cūū watoapu sīcō numiō niyigo. Doce cūmarī beti niirē teero niirucujāyigo. ²⁶ Hcotira pau cūū hcotiri, teeména nemorō ññarō netōyigo. Coo niyeru cūomíriguemena cūūrē wapatíma jīīgō, petinójōāyigo. Coo diaré petiríyigo. Bayiró peti wáayigo. ²⁷ Jesús basocáre netōnére quetire t̄oyigo. Teeré t̄ogó, Jesús sucubíro basocá watoapu jea, cūūyaro sutiroré padeñáyigo. ²⁸ “Yuu cūūyaro padeñaremena dícu netōjāgōdacu”, jīī wācūyigo. ²⁹ Coo padeñárirā, coo diaré máata buunucājōāyiro. Cooya ōpūñ añujōāriguere masījāyigo. ³⁰ Jesús “yuu tutuaremena netōrī tiíatu” jīī t̄omasījāyigu. Máata cāmenucā, sãñáyigu:

—¿Noã yáaro sutiroré padeñái? jīiyigu.

³¹ Cūū buerá cūūrē jīiyira:

—¿Mūu ññarii? ¿Basocá pau tuunúnaseri ññapacu, “¿noã yuūre padeñái?” jīī sãñái? jīiyira.

³² Jesupé “¿noã yuūre padeñái?” jīīgū, ññaāmayigu. ³³ Coope coore netōāriguere masījīgō, cūū díamacū ñicācoberimena jeacūmuyigo. Cuigo, ñapōpiyigo. Niipetire coore wáaariguere wedeyigo.

³⁴ Jesús coore jīiyigu:

—Yáa wedego, mūu padeojīgō, netōnénoārigopu p̄tuáa. Diaremanigō useniremena p̄tuawagoa, jīiyigu.

³⁵ Cūū coomena wedesegu tiirí, Jairoya wii macārā jeayira.

—Mūu macō diajōāāwō mée. Buegúre nocōrōrā potocōduya, jīiyira.

³⁶ Jesús cūū jīīāriguere t̄opacá, judíoa neārí wii dutigúre jīiyigu:

—Wācūpatirijāña; diamacúrā padeoyá, jīiyigu.

³⁷ Jesús cūūmena pau bapacatiri booríyigu. Noquērārē “jāmu” jīiyigu: Pedrore, Santiagore, cūū bai Juanrē. ³⁸ Jesús judíoa neārí wii dutigúya wiip̄u jeayigu. Toopú jeagu, basocá uti, bóaneōremena acaribírare ññayigu.

³⁹ Tiíwiip̄ú sãāwagu, too basocá niirārē jīiyigu:

—¿Deero tiirá nocōrō acaribí, utii? Wīmagō diarico; cānigō tiicó, jīiyigu.

⁴⁰ Cūūpe cūūrē buijāmiyira. Jesupé niipetirare witiwadutiayigu. Cūū witiwaari siro, wīmagō pacure, pacore, cūūmena niirāmena coo pesarí tatiapu sãāwayigu. ⁴¹ Toopú sãājeagu, diarigo wāmorē ñee: —Talita, cumi, jīiyigu cūūye arameomena. Biiro jīīgū, “wīmagō, wūmunucāña” jīīgū tiíyigu.

⁴² Máata wīmagō doce cūmarī cūogó wūmunucā, wáayigo. Coo masārī ññarā, bayiró ññamanijōāyira. ⁴³ Jesús bayiró wededutiriyigu teeré.

—Coore yaaré ecayá, jīiyigu.

6

Jesús Nazaretpu coep̄túarigüe
(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

¹ Too niīārigu cūū masārí macāpu coep̄túayigu. Cūū buerácā cūūmena wáayira. ² Judíoa yeerisārí b̄reco jeari, Jesús cūū neārí wiip̄u buenucāyigu. Pau basocá cūū buerére t̄orá t̄omanijōā, cāmerī jīiyira:

—Āni teeré ānopú bueriwi. Āpī cūū masīrere ticojīyi. Tee masīrēmena tiiēñoyigu. ³ Āni María macū táboa padegú niīi; Santiago, José, Judas, Simón sōwū niīi; cūū baira numiācā āno marī watoapū niīiya, ¿teerora? jīi wedeseyira.

Teeré wācūrā, cūūrē padeodugāriyira. ⁴ Jesupé cūārē jīiyigu:

—Niipetira apeyē macārī macārā sīcū profetare padeocúa. Cūūya dita macārā, cūūya wedera, cūūya wii macārā doca cūūrē padeoricua, jīiyigu.

⁵ Toopáre cūū tutuaremena tiiēñomasīriyigu. Sīquērā diarecutira dícare ñaapeóyigu, cūā diarecutire netōārō jīgū. ⁶ Basocá padeohéri ñagū, ñamanijōāyigu.

Jesús cūū bueráre wededuticorigue
(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

Too puto niiré macārīpū buenetōgū wáajōāyigu. ⁷ Cūā docere cūū putopū neāduti, puarācōrō dícu ticoconacāyigu. Wātīārē cōāmasīrere ticoyigu cūārē.

⁸ —Múā wáara, apeyenó néewarijāña, jīiyigu— . Múā tuurítuarigu dícare néewaya. Wasopo, pugue, niyeru néewarijāña. ⁹ Sapatu, suti, múā sñānaré dícare néewaya. Apeyē múā suti wasoádarere néewarijāña, jīiyigu— . ¹⁰ Múā wiipú jeara, tiimacāpū múā niāđaro jeatuaro putuácūmuña. ¹¹ Apemacāpáre múārē ñeedugaheri, múā wederere tuodugāheri, tiimacārē netōjōāña. Tooré netōwára, tiimacā maquē dita múāye duporipū túariguere páabatecūña. Teero tiirá, múā “atimacā macārā wapa cuoóya” jīirā tiādacu, jīiyigu Jesús.

¹² Cūā wáajōāyira, basocáre “múā ñañaré tiirere wācūpati, wasoyá” jīinetōrā wáara. ¹³ Teero biiri pau wātīārē cōāwionecoyira. Pau diaré cuoráre usemena tuusīā, cūārē netōneyira.

Juan Bautistare sñāriague
(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

¹⁴ Niipetiropū Jesús tiirere tuosesájōāyira. Herodes Galilea dita dutigúcā tee quetire tuogú jīiyigu:

—Juan basocáre wāmeōtiri basocu masāgū masājīyi. Teero tiiró, cūūpare tutuare niicu, jīiyigu.

¹⁵ —Elías niiqui, jīiyira āpērā.

—Tíato macārā profetas tiiróbiro niigú niiqui, jīiyira āpērāpé.

¹⁶ Cūā teero jīirī tuogú, Herodepe jīiyigu:

—Tiibureco yūū dupure páatadutirigu Juan niiqui. Cūūrā mecātígārē masāqui, jīiyigu.

¹⁷ Herodes too sugueropū Herodías usenigō niāārō jīgū, Juanrē perezuwīpū néewa, siatúcūdutiugu. Herodías cūū bai Felipe numo niimiyigo. Teero niipacari, Herodepe coore ěma, numocutiñāyigu. ¹⁸ Teeré ñagū, Juan Herodere: —Mūū bai numorē numocutimasīria, jīiyigu.

¹⁹ Teero tiigó, Herodías Juanména bayiró cúadoajīgō, cūūrē sīādutídugamiyigo. Teero wācūpaco, sīādutímasīriyigo. ²⁰ Herodepe Juanrē cuiyigu. Cūū basocú āñugú niirere, cūū Cōāmacūyere tiinunserere masīyigu. Juan wederere tuogú, bayiró wācūpatiugu. Teero wācūpatipacu, āñurō useniremena tuoyigu, tuogúpeja. Teero tiigú, coo ñañarō tiidugārere tiidutirimiyigu. ²¹ Herodes cūū bauári bureco jeari, bosebureco tiipéoyigu. Tiiburecore Herodías Juanrē coo sīādugārere buajeáyigu. Herodes

bosebureco tiigú, cūūmena paderáre, teero biiri surara dutiráre, Galilea dita macārā upatí macārārē néōco, cūūmena boseyayigu. ²² Cūū yaarópu Herodías macō sāāwa, basaēñoyigo. Coo basaēñore Herodes, āpērā cūūmena yaadaira bayiró tusayira. Teero tiigú, Herodes coore jīiyigu:

—Noo mūū boorénorē sāirí, ticogūda, jīiyigu.

²³ Coore jīiyigu sūcā:

—Niirōrā jīīā: Noo yūū dutiré dita decomena mūū dutidugari, ticojāgūda, jīiyigu.

²⁴ Coo paco pūtopū witiwa: —¿Nēenórē sāigōdari yūū? jīiyigo.

Coo pacopé: —Juan basocáre wāmeōtiri basocūya dupure, jīiyigo.

²⁵ Máata cutucutúsā, cūū ōpūrē sāiyigo:

—Mecūtígārā opasida bapamena Juan basocáre wāmeōtiri basocūya dupure néesā, ticoya, jīiyigo.

²⁶ Coo teero jīirí tuogú, Herodes bayiró wācūpatiyigu. Cūū boocórita tuocóropū “niirōrā mūūrē ticogūda” jīārigu niijīgū, “ticoria” jīimasīriyigu.

²⁷ Máata sicū surarare Juanyá dupure páata, néeatidutiyigu. ²⁸ Surara peresuwiipū wáa, cūūya dupure páata, opasida bapamena néesā, coore ticoyigu. Coope coo pacopáre ticoyigo.

²⁹ Juanrē teero tiiré quetire tuorá, cūū buerére nūnūmíārira toopú wáa, cūūya ōpūrē nēe, ūtātutipū cūūrā wáyira.

Jesús cinco mil āmūārē yaaré ecarígue

(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

³⁰ Jesús beserira buenetōāri siro, coe, Jesús pūtopū neāyira. Niipetire cūū tiāriguere, basocáre bueariguere cūūrē wedeyira. ³¹ Cūū pūtopū naīrō pau jeará, āpērā wáara niirí, péerogā yeerisā, yaa tiimasīriyira. Teero tiigú, Jesús cūūrē jīiyigu:

—Jāmu, wáaco marí dícu basocá manirōpū. Toopú yeerisāco péero, jīimiyigu.

³² Cūū sesaro dooríwūpū muāsā, basocá manirōpū wáajōāmiyira. ³³ Pau cūū wáari īñayira. Jesuré īñarira cūū wáaropū niipetire macārí macārā cutunūnūsewayira. Cūū suguero cūū tīājeadarore yuetoayira. ³⁴ Jesús dooríwūpū sāñāarigu duinūcā, basocá paure īñayigu. Oveja * coterí basocū manirā tiiróbiro niirí īñagū, bóaneō īñayigu. Teero tiigú, cūūrē pee buenūcāyigu sūcā. ³⁵ Nāmicapū niirí, cūū buerá cūū pūto jea, jīiyira:

—Nāmicapū niīā. Ānopú macā manirōpū niīā. ³⁶ Basocáre “nocōrōrā niīā” jīīña. Pūtogā niiré macārīpū, cāpū niiré wiseripū cūū yaaré sāi, yaara wáaaro, jīimiyira.

³⁷ —Múā cūūrē yaaré ecayá, jīiyigu.

Cūūpe “¿deero tiigú teero jīigari?” jīimasīrijīrā, sāiñáyira:

—Ūsā cūūrē ecarí, ocho† muīpūrā pade wapatáremena yaaré sāinóbocu, jīiyira.

³⁸ —¿Noquēpa pā cūoi múā? Īñarā wáaya, jīiyigu.

Cūū īñatoa, cūūrē: —Sicamoquēñepa pā, wai puarā niīya, jīiyira.

³⁹ —Basocá táa sotoapū opaburi duiaro, jīiyigu.

⁴⁰ Basocá síquēburire cien, apeyebūrire cincuenta jeanuāyira. ⁴¹ Jesús tee sicamoquēñepa pārē, wai puarārē nēe, ūmūāserpū īñamūōco,

* 6:34 Português: ovelha. † 6:37 Português: oito.

Cõãmacãrẽ usenire ticoyigu. Túajea, pãrẽ puatásã, cãũ buerãre basocãpũre batodutigũ ticoyigu. Waicãrẽ teerora tiiyigu. ⁴² Niipetira yaa, yapijõãyira. ⁴³ Yaatoaari siro, pã, wai cãã yaadũaariguere doce piseri seesã dadodupóyira. ⁴⁴ Teeré yaarira ãmũã díçũre bapaqueori, cinco mil niyira.

Jesús oco sotoápu wáarigue
(Mt 14.22-27; Jn 6.16-21)

⁴⁵ Jesús máata cãũ buerãre cãũ jeaariwũpu jeasãduti, Betsaidapu tĩawasugedutiwigũ. Cãũ wáari, cãũpe basocãre “wáagu tiiã” jĩgũ tiyigu. ⁴⁶ Cããrẽ teeré jĩãri siro, ãtãgũpũ Cõãmacũmena wedesegũ mũãwayigu. ⁴⁷ Náicũmuãri siro, dooriwũ tiitaro decopũ niyiro; Jesupé burusotoápu sĩcũrã niyigu. ⁴⁸ Wĩno páapucãmotari, cãã waawãmasĩhẽrĩ ñnayigu. Bõemũatiri, Jesús cãã puropũ wáagu, oco sotoápu wáyigu. Cããrẽ netõjõãgũdu tiiróbiro tiiyigu. ⁴⁹ Cãũrẽ oco sotoápu wáari ñnarã, usããpetijõãyira. “¡Abũ! ¡Basocú diarigu wãtĩ niiqui!” jĩ wãcũmiyira. Bayiró acaribíyira. ⁵⁰ Niipetira cããrẽ ñna, usããpetijõãyira. Máata Jesús cããrẽ jĩyigu:

—Wãcũtutuaya. Yũu niã. Cuirijãña, jĩyigu.

⁵¹ Cããyawũpu mũããyigu. Cãũ mũããrĩ, wĩno netõjõãyiro. Teero wáari ñnarã, bayiró usãã, ñnãmanijõãyira. ⁵² Pãmena cãũ tiiẽñoãriguere cãã “¿deero jĩrõ tiigãri tee?” jĩmasĩriyira. Wãcũmasĩriyira. Teero tiirã, bayiró peti ñnãmanijõãyira.

Jesús Genesaretpũ diarecutirare netõnérigue
(Mt 14.34-36)

⁵³ Cãã tiitaropũre tĩã, Genesaretpũ jeayira. Cããyawũ dooriwũre siatúpaso, maajõãyira. ⁵⁴ Toopũ cãã maajeãnucãrĩ, too macãrã máata Jesurẽ ñnãmasĩyira. ⁵⁵ Teero tiirã, cãã niipetiropu cutwã, diarecutirare cãã cõãrẽmena néewayira. ⁵⁶ Noo cãũ wáaropũre, metãmacãrĩgãpũre, pacamacãrĩpũre, cãpũpũre, cãũ netõwáadaropũre diarãre néewa, cũũ, yueyira. Jesurẽ sãiyira:

—Mũnyaro sutiró yapa díçũre padeñãma, jĩyira.

Niipetira padeñããrira netõjõãyira.

7

Basocãre ñnarã wáari tiirẽ
(Mt 15.1-20)

¹ Sicabũreco fariseo basoca, teero biiri sĩquẽrã Moisés jóarigue buerã Jerusalẽnpu niãrira jea, Jesús puropũ neãyira. ² Toopũ neãrã, sĩquẽrã Jesús buerã yaari ñnayira. “Jũĩrĩpĩre wãmorĩmena yaara tiiyã” jĩ wãcũmiyira. ³ (Fariseo basoca, teero biiri niipetira judíoa wãmocoserã, cãã ñecũsũmũã tiimũãatiriguere tiinũnũseyã. Teeré tiihẽra, yaariya. ⁴ Macã decopũ jeaaricãã teerora tiiyã. Cãã sñirẽ baparire, píosãreparũre, cõmepãrũre, cãã yeerisãduirere coseeyã.) ⁵ Teero tiirã, fariseo basoca, Moisés jóarigue buerã cãũrẽ sãĩñãyira:

—¿Deero tiirã mũũ buerã marĩ ñecũsũmũã tiimũãatiriguere tiinũnũserii? Jũĩrĩpĩre wãmorĩmena yaara tiiyã, jĩyira.

⁶ Jesús cããrẽ yũuyigu:

—Múã basocá ñahērõpũ ñañaré tiirá niiã. Teero tiirá, tiiditórepira niiã. Isaiás múã mecătígã tiirére diamacúrã jóasũguerigũ niiwĩ. Cãũ jóariguere añurõ tũoadacu múã:

Ñiã basocá ɯseromena dícu ɯɯre padeoóya.

Cúã tũgueñarepe noopú niirõ niicu.

⁷ Búri peti neããya.

Yéé maquērē “bueada” jĩpacara, basocá jĩrere buejãya, jĩti Cõãmacũ,* jĩ jóarigũ niiwĩ. ⁸ Múã Cõãmacũ dutirépe duujãã. Múã ñecũsũmũã tiimúãatiriguere tiinũnũsera tiia, jĩyigũ.

⁹ Jesús cũãrē jĩnemoyigũ:

—Bayirõ añuré wãcũrémena Cõãmacũ dutirére jĩcãmotamasãã, múãyepere añurõ tiimúãñucããdara. ¹⁰ Cõãmacũ Moisémena ate dutiyigũ: “Mũũ pacũ, mũũ pacore padeoyá. Cũãrē ñañarõ wedesegũnorē sããcõãjããrõ”, jĩrigũ niiwĩ. ¹¹ Múãpe merēã dutijãã. Basocáre cúã pacũre, cúã pacore “ɯɯũ múãrē tiiapumasĩriga; yéé niyeru múãrē ticoboariguere Cõãmacũrē ticopetijãwũ” jĩdutiã múã. ¹² Múã teero dutira, cúã pacũsũmũãrē tiiapurere cãmotára tiia. ¹³ Múã ñecũsũmũã tiimúãatiriguere tiidutiã, Cõãmacũ dutirére wapamanire tiiróbiro tiirá tiia. Apeyé pee ate tiiróbiro tiinũnũsera tiia múã, jĩyigũ.

¹⁴ Cũãrē teero jĩñari siro, basocáre neãdutyigũ sũcã. Cũãcãrē jĩyigũ:

—Múã niipetira yéé maquērē tũomasĩãda jĩrã, tuorá atiya, jĩyigũ—
¹⁵ Basocáre ɯseropũ sããware cúãrē ñañarã wáari tiiria. Cúã popeapũ witiatiupe cúãrē ñañarã wáari tiia. ¹⁶ Tũodũgáranõ tũomasĩãdacua, jĩyigũ.

¹⁷ Jesús paũ watoapũ niĩarigũ wiipú sããwayigũ. Toopú cũũ buerá cũũ queorémena wedeariguere sãĩñáyira. ¹⁸ Jesús cúãrē ɯɯyigũ:

—¿Múãcã ateré tũomasĩrii? Niipetire basocáre ɯseropũ sããware cúãrē ñañarã wáari tiiria. ¹⁹ Tee wãcũrépũ sããwaricu; páagapũ sããwacu. Too síro netõcõwitiwacu, jĩyigũ.

Teero jĩgũ, “niipetire yaaré añuré niiã” jĩgũ tiiyigũ.

²⁰ Jesús wedenemoyigũ:

—Basocá wãcũrépũ witiatiupe cúãrē ñañarã wáari tiia. ²¹ Basocá wãcũrépũre ate witiaticu:

ñañarõ wãcũré,

ãpērãména ñañarõ ñeeapere,

yaaré,

basocáre sããcõãre,

²² ãpĩ nũmorē ñeeapere,

apegó manũrē ñeeapere,

apeyeré boonemósãre,

ñañaré tiiré,

ãpērãrē tiiditóre,

ñañaré tiidúhere,

ññatutire,

ãpērãrē ñañarõ wedesere,

“ãpērã nemorõ añugú niiã” jĩ tũgueñare,

noo booró tiĩãmãre witiaticu.

²³ Tee niipetire ñañaré popeapũ witiatia. Teerá basocáre ñañarã wáari tiia, jĩ wedeyigũ.

* 7:7 Isaiás 29.13.

*Judíoayo niihēgō Jesuré padeorígue**(Mt 15.21-28)*

²⁴ Too niāriḡu witiwa, Tiro, Sidón macārī wesapu wáayigu. Toopáre āpērā masīrijāārō jīḡū, sicawiipá sāāwamiyigu. Teero tiipacá, masījānoyigu. ²⁵ Máata wātī sāānorigo paco “Jesús toopá niīāyigu” jīrēre tʷoyigo. Coo cūū pʷtopu wáa, ñicācoberimena jeacūmuyigo. ²⁶ Coo judíoayo mee niyigo. Sirofenicia ditapu bauárigu niyigo.† Jesuré sāiyigo:

—Wātīrē cōāwionecoya yuu macōrē, jīyigu.

²⁷ Jesús coore queorēmena wedeyigu:

—Wīmarāpere ecasūguéro booa cūā yaadugarecōrō. Cūā yaarére ēma, cūāyara díayiare cōācūrī, āñuria, jīyigu.

²⁸ Coocā queorēmena yuyigo:

—Ōpū, tee diamacārā niīā. Díayiapura mesa doca duirá wīmarā yaadico core manarīrē yaacua, jīyigo.

²⁹ Cūū jīyigu:

—Muu āñurō yua. Teero tiigó, mūya wiipu pʷtuawaya. Wātī muu macōpʷre niīarigu wititaoqui sáa, jīyigu.

³⁰ Coo wiipá pʷtuajōāyigo. Toopá pʷtuajeago, macōrē coo cōārōpu pesari iñayigo. Wātī coopʷre niimiāriḡu witijōātoyigu.

Jesús sicū tʷohégū, wedesehegure netōnérigue

³¹ Jesús Tiro wesapu niīarigu witi, wáajōāyigu. Wáa, Sidón netōwá, Decápolis niiré macārī netōwá, Galileataropu jeayigu. ³² Toopá sicū tʷohégure, āñurō wedesehegure Jesús pʷto néejeayira. Jesuré sāiyira:

—Cūūrē ñaapeóya, netōārō jīḡū, jīyira. ³³ Jesús cūūrē aperopá, basocá iñahēōpu néewayigu. Toopá Jesús cūūye wāmosūārīmena tʷohéguye cāmpérire súusōnecoyigu. Hsecó eopéo, cūūya ñemerōrē padeñáyigu.

³⁴ Hmāāsepu iñamūōco, yeerisā, cūūrē jīyigu:

—Efata, jīyigu. “Tusuya” jīḡū tiyigu.

³⁵ Cūū jīrīrā, pʷacāmpéropu tʷo, cūūya ñemerōmena máata āñurō wedesemasīyigu. ³⁶ Jesús basocáre jīyigu:

—Āpērārē wederijāña, jīmiyigu.

Cūārē “wederijāña” jīpacari, nemorō wedebatejāyira.

³⁷ Bayiró iñamanijōārā, jīyira:

—Niipetirere āñurō tii. Basocá tʷohéracārē tʷorí tii. Wedeseheracārē wedeseri tii, jīyira.

8*Jesús cuatro mil basocáre yaaré ecarígue**(Mt 15.32-39)*

¹ Teeburecorire pau basocá neārī, cūā yaaré petirí iñagū, Jesús cūū bueráre sʷocó, jīyigu:

² —Yuu āniārē bóaneō iñajōāga. Cūā yuūmena niirō itiábureco netōā. Teero tiirā, cūā yaaré petinójōāya. ³ Cūāye wiseripu yuu pʷtuawadutiri, juabóara, maapu tʷomasīre petijōābocua. Āpērā yoaropu atiarira niīya, jīyigu.

⁴ —Marī āno basocá manirōpʷre ¿deero tii āniā paure yaaré bua, ecabógari? jīyira cūū buerápeja.

† 7:26 Sirofenicia macārā judíoamena cāmerī iñadugariyira.

5 —¿Noquēpa pã cʉoi? jĩiyigu.

—Sietepa cʉoa, jĩiyira.

6 Jesús basocáre yepapʉ duidutiyigu. Pã sietepare née, Cõamacūrē usenire ticoyigu. Túajea, pʉatásã, cūu bueráre batodutigu ticoyigu. Cúã basocápʉre batoyira. 7 Wai metárãgã pʉarãgã cʉoyíra. Jesús cúãcārē Cõamacūrē usenire ticotoa, teerora batodutiyigu. 8 Niipetira yaa, yapijõãyira. Yaatoaari siro, siete piseri cúã yaaduaariguere seesã dadodʉpóyira. 9 Teeré yaarira cuatro mil watoa niiyira. Too síro cúãrē cúãye wiseripʉ pʉtuawadutiyigu. 10 Máata Jesús cūu buerámēna dooríwʉpʉ muãsã, Dalmanuta macã wesapʉ wáajõãyigu.

Jesuré tiĩñodutimirique
(Mt 16.1-4; Lc 12.54-56)

11 Cúã jeari siro, fariseo basoca Jesumēna cãmerĩtutira jeayira. “¿Niirõrã cūu Cõamacū ticodiocorigʉ niĩ?” jĩirã, cūurē Cõamacū sicūrã tiimasĩrere tiĩñodutimiyira. “Cūu teeré tiimasĩriqui”, jĩ wãcūmiyira. 12 Jesupé bayiró bóanēremēna jĩiyigu:

—¿Deero tiirã atitó macãrã tiĩñodutigari? Yʉu ateréja diamacárã jĩã: Muãrējã tiĩñoridojãgūdacu, jĩiyigu.

13 Cúãrē cõawagu, dooríwʉpʉ muãsãyigu sũcã. Apeniñapú tĩãjõãyigu.

Fariseo basocaye pã púuri tiirígue
(Mt 16.5-12)

14 Apeniñapú tĩãwara, Jesús buerã cúã yaaadarere acabójãyira. Pã sicagára cʉoyíra. 15 Jesús cúãrē wedemiyigu:

—Fariseo basocaye pã púuri tiirére, Herodeye pã púuri tiirére tʉomasĩrõ booa, jĩimiyigu.

16 Cūu buerã cūu jĩĩariguere tʉomasĩhērã: —Pã marĩ cʉohéri, teero jĩĩqui, jĩimiyira cúã basiro.

17 Jesús cúã teero jĩĩariguere masĩjãyigu. Teero tiigú, jĩiyigu:

—¿Deero tiirã múã “pã maniã” jĩ cãmerĩ wedesei? ¿Múã tʉomasĩrii ména? ¿Múãrē wãcūrē manidójãr? 18 Capeari cʉorã niipacara, iñaria múã. Cãmopéri cʉorã niipacara, tʉoría. Yʉu tiirére wãcúria múã. 19 Tiibʉarecopʉ cinco mil ũmuãrē sicamoquēñepa pãmēna ecawú. ¿Noquē piseri cúã yaaduaariguere seesã dadodʉpóri? jĩiyigu.

—Doce piseri, jĩiyira cúãpeja.

20 —Apeyecārē sietepa pãmēna cuatro mil basocáre ecawú. Tiibʉarecore ¿noquē piseri seesã dadodʉpóri? jĩiyigu.

—Siete piseri, jĩiyira cúãpeja.

21 —Too docare teeré masĩpacara, ¿tʉomasĩrii ména? jĩiyigu cūupeja.

Jesús Betsaidapʉ iñahēgūrē netõnérique

22 Betsaida macãpʉ tĩãjeayira. Toopú Jesús pʉto sicū iñahēgūrē néejeayira. Cúã Jesuré sãiyira:

—Ánirē ñaapeóya, netõãrõ jĩĩgū, jĩiyira.

23 Teero tiigú, Jesús iñahēgūya wãmopʉ ñee, macã wesapʉ néewayigu. Cūu capearipʉ usecó eopéo, ñaapeó, sãĩñáyigu:

—¿Mũurē apeyenó baumíto? jĩiyigu.

24 Cūupe iñapõncãjea, jĩiyigu:

—Basocáre ññaã, ññagũpeja. Cúã yũũ ññarĩ, wáanetõrã yucũbiro bauúya, jĩyĩgu.

²⁵ Jesús cũũye capearĩpũ ññaareónemoyĩgu. Teero tiári siropũ, cũũ ññarĩ, cũũ capearĩ quẽnojeá, ãñurõ bauyĩro sáa. Niipetirere ãñurõ ññayĩgu.

²⁶ Jesupé jĩyĩgu cũũrẽ:

—Mũũya wiĩpũ diamacárá coecóputũaya. Macáputũe putũawarijãña. Teero biiri macã macárãrẽ wederijãña, jĩyĩgu.

Pedro Jesuré “mũũ Cõãmacã beserĩgu niã” jĩĩrigue

(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

²⁷ Too niãrĩra Jesús, cũũ buerá Cesarea Filipoya macã putũ niiré macárĩpũ wáyira. Cúã too wáaropũ cũũ bueráre sãĩñáyĩgu:

—¿Basocá “¿noã niĩ cũũ?” jĩĩ yũũre?

²⁸ Cúãpe jĩyĩra:

—Sĩquẽrã mũũrẽ “Juan basocáre wãmeõtĩri basocũ niiquĩ” jĩĩya. ãpẽrã “Elías niiquĩ” jĩĩya. ãpẽrã “profetas menamacũ niigũ niiquĩ” jĩĩya, jĩyĩra.

²⁹ —¿Múãte “¿noã niĩ?” jĩĩ yũũre? jĩyĩgu.

Pedro yũũyĩgu:

—Mũũ Cõãmacũ beserĩgu Cristo niã, jĩyĩgu.

³⁰ —Teeré ãpẽrãrẽ wederijãña, jĩyĩgu cúãrẽ.

Jesús cũũrẽ sããdarere wederĩgu

(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

³¹ Cúãrẽ buenũcãyĩgu sũcã.

—Yũũ niipetĩra sõwũrẽ bayirõ ññarõ netõrõ niirõ tiádacu. Bũtoá dutĩrã, paiaré dutĩrã, Moisés jóarĩgue buerá yũũre boorĩadacua. Sãĩdutiadacua. Cúã teero tiipacári, itiábũreco siro masãgũdacu, jĩyĩgu.

³² Cúãrẽ tũomasĩrõrã wedemiyĩgu. Teeré tũogũ, Pedro Jesuré ãpẽrã tũohéropũ nẽewa, wedenũcãyĩgu:

—Teeré jĩĩrijãña, jĩĩmiyĩgu.

³³ Jesús cãmennũcã, cũũ bueráre ñña, Pedrore jĩyĩgu:

—Satanás tiirõbiro wedesegu tiia mũũjã. “¡Satanás, wáajõãgũa; yũũ putõre niirijãña!” jĩĩã. Pedro, mũũ masĩria Cõãmacũ wãcũrẽre; basocá wãcũrõbiro wãcũã, jĩyĩgu.

³⁴ Basocáre neãduti, cúãrẽ, cũũ bueráre wedeyĩgu:

—Sĩcũ yũũre padeó, nũnũdũgágũno cũũ boorõ tiidũgárenorẽ tiidũjããrõ. Basocá cũũrẽ ññarõ jĩĩpacari, yũũre tũonũnũsearo. Teeré tiigũ, curusare apagũ tiirõbiro niigũdaqui. ³⁵ ãpĩ sãrẽre cuigũno yũũre “masĩria” jĩĩgũ pecamerũ wáagũdaqui. ãpĩpé yũũre “masĩã” jĩĩ, yé quetire wedegũpe tewarapena cũũrẽ sãĩrĩ, yũũmena catirucujãgũdaqui. ³⁶ Sĩcũ atibũreco maquẽ niipetirere wapatápacũ, cũũ yeeripũnarẽ tiidióri, cũũ cũoré dee tiádare niiricu. ³⁷ Cũũ catiré petihére ñeenõmena wapatĩriqui. ³⁸ Atiditã macãrã ññarẽ tiirã yũũre padeohera niĩyã. Sĩcũ cúã watoarũ niigũ, yũũre “padeóa” jĩĩ, yé buerere “nũnũã” jĩĩgũno boborijããrõ. Too síro yũũ niipetĩra sõwũ yũũ Pacũ asibatéremena, ãngeleamena putũaatĩgũdacu. Putũaatĩgu, yũũre bobosãrĩrigũre yũũcã cũũrẽ bobosãricu; yũũre “masĩria” jĩĩrigũre yũũcã “cũũrẽ masĩria” jĩĩgũdacu, jĩyĩgu.

—Yuu ateréja diamacúra jĩã: Siquerã ãnopú niirã cúã diaadari suguero, Cõãmacú dutiré cúãpure niãdare tutuaremena atiri ññaadacua, jĩyigu Jesús.

Jesús baurécutire wasorigue
(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

² Seis burecori siro Jesús ãtãgú ãmããrigupũ muãwayigu. Tiigupú wáagu, Pedro, Santiago, Juan cúã dícare néewayigu. Toopú cúã ññarĩ, Jesús cúã baurécutirere wasojõãyigu. ³ Cũye suti bayiró butiré capemóre wáayiro. Ñnopúre teero butiré tiiróbiro basocá suti coseriya. ⁴ Teero wáari, Elías, Moisémena bauánucã, Jesuména wedesera tiiyira. ⁵⁻⁶ Cũ buerá ucúanetõjõãyira. Pedro ãñurõ wãcũripacu, cũãrẽ jĩyigu:

—Ësarẽ buegú, marĩ ãnopú niirĩ, ãñunetõjõãã. Itiãwiigã tiicó; sicawíigã mũya wii, apewíigã Moiséya wii, apewíigã Elíaya wii tiicó, jĩmiyigu.

⁷ Õme diiáti, cúãrẽ tuubiátocojãyiro. Õme watoapũ sícũ wedeseri tãoyira:

—Ñni yuu macú yuu bayiró maígú niĩ. Cũãrẽ tãoyá, jĩyigu.

⁸ Máata cúã cãmenucã ññarĩ, ãpẽrã cúãmena niãrira maniyira; Jesús dícare ññayira.

⁹ Cúã ãtãgupú niãrira diiátiri, Jesús jĩyigu:

—Múã ññaãriguere wederijãwa ména; tée yuu niipetira sõwũ dia masãri siropũ wedewa, jĩyigu.

¹⁰ ãpẽrãrẽ wederiyira. Cúã basiro cãmerĩ sãññáyira:

—¿Deero jĩdugaro tiigári cúã diari siropũ masãrẽ? jĩyira.

¹¹ Jesuré sãññáyira:

—¿Deero tiirã Moisés jóarigue buerá “Cõãmacú beserigu atiadari suguero, Elías atisuguegudaqui” jĩ buei? jĩyira.

¹² Jesús cúãrẽ yũyigu:

—Elías atisugue, niipetire quẽnosugueãdare diamacúra niã. Yuu niipetira sõwũrẽ profetas jóariguecã diamacúra niã. Biiro jóare niã: “Niipetira sõwũ ññaãrõ netõgúdaqui; cũãrẽ booriadacua”, jĩã. ¹³ Yuure tãoyá: Elías jeatoawi. Cũãrẽ profetas jĩrirobirora diamacú wáariro niiwã. Basocá cũãrẽ cúã booró tiidugáriguere tiitóarira niiwã, jĩyigu.

Jesús wãtirẽ wĩmagũpure niãriguere cõãwionecorigue
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)

¹⁴ Jesús buerá niirõpu diijeára, pau basocá niirĩ ññayira. Moisés jóarigue buerá, Jesús buerãmena bayiró cãmerĩtutiya. ¹⁵ Jesús jeari ññarã, bayiró ññamanijõãyira. Máata cúã putopũ cutuáti, cũãrẽ ãñudutiya. Cũã cúãrẽ sãññáyigu:

¹⁶ —¿Múã ñeenórẽ cãmerĩtutira tiarĩ cúãmena? jĩyigu.

¹⁷ Sícũ pau watoapũ niigú yũyigu:

—Ësarẽ buegú, yuu macú wãtĩ cõogúre mũãrẽ néeatyawã. Wãtĩ cũãrẽ wedeseheri tiiti. ¹⁸ Cũã wáaro ñee, cõãcũĩ. Cũãpe sobotu, bacadiyó, bũcócũmuãĩ. Yuu mũã buerãre “cõãwionecobosaya” jĩmiãwã. Cõãmasãriawã, jĩyigu.

¹⁹ Jesús cúãrẽ jĩyigu:

—Múã yũãre padeorídojãã. Yuu múãmena yoari niirucujãrĩcãrẽ, padeoríbocu. ¿Nocõrõ yoari múãmena põõtẽõgúdari yuu? Wĩmagũrẽ néeatiya yuu puto, jĩyigu.

20 Cũu ɸɸɸ néeseyira. Wātī Jesuré ññagũ, máata wĩmagũrē ññacũmurĩ tiiyĩgu. Cũupe ññacũmu, tũnumecũ, sobotuyigu. Jesús cũu ɸɸɸ sãĩñáyigu:

21 —¿Deero biiripu ate wáanucãrĩ? jĩiyigu.

—Wĩmagũɸura, jĩiyigu—. 22 Pee peti wātī cũũrē sãĩdugágu, ɸɸɸ ññacũmu, díapu ññañũarucuri tiĩ. Mũu tiípumasĩgũ, ũsãrē bóaneõ ññagũ, tiípuya, jĩiyigu.

23 —¿Deero tiigú “mũu tiípumasĩgũ” jĩĩ? Padeorãre niipetire tiípumasĩnoã, jĩiyigu Jesupéja.

24 Máata cũu ɸɸɸ bayiró ɸɸɸ:

—Padeóa. Nemorõ yũre padeorĩ tiiyá, jĩiyigu.

25 Jesús basocá ɸɸɸ cũu ɸɸɸ ññagũ, wātĩrē tuti, jĩiyigu:

—Wātī wedeseheri, tuohéri tiigú, yũ mũũrē witiwadutia. Mũu wĩmagũɸure niigú, witiwaya; cũũrē sãĩwanemorijãña sáa, jĩiyigu.

26 Wātī acaribí, wĩmagũrē tũnumecũrĩ tii, witiyigu. Diaarigu tiiróbiro ɸɸɸ. Āpērã cũũrē “diajõãĩ” jĩĩiyira. 27 Jesús cũũrē wãmoɸu ññe, wéemõnucõrĩ, wũmũncãyigu.

28 Too síro Jesús wiipú sãĩwari, cũu buerá ãpērã tuohéropu cũũrē sãĩñáyira:

—¿Deero tiirã ũsã wātĩrē cõãwionecomãĩriyiri? jĩiyira.

29 —Ñninó wātĩrē cõãwionecodugara, Cõãmacũrē sãĩ, betirémãna dícu cõãrõ booa, jĩiyigu.

Jesús cũũrē sãĩãdarere wedenemorigue

(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

30 Too niãrira Galilea ditapu netõwáyira. Cũu too wãariguere ãpērãrē masĩrĩ booriyigu. 31 Cũu buerá dícuere buegu tiiyigu.

—Yũu niipetira sõwũ ãpērãɸure ticonogũdacu. Yũre sãĩãdacua. Cũu teero tiipacãri, itiãbureco siro masãgũdacu, jĩiyigu.

32 Cũupe cũu jĩĩariguere tuomasĩriyira. Tuomasĩriɸacara, cuira, sãĩñáyira.

¿Nii ɸɸɸ macũ niĩ?

(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

33 Capernaumpu jeayira. Wiipú cũu niirĩ, Jesús cũũrē sãĩñáyigu:

—Mũã maa atira, ¿ññenórē wedesera tiárĩ? jĩiyigu.

34 Cũupe yũriyira. Maapu atira, “¿nii marĩ watoare nemorõ ɸɸɸ macũ niĩ?” jĩĩ wedeseatiyira. 35 Teero tiigú, Jesús jeanuã, cũu buerá docere neãduti, jĩiyigu:

—Sĩcũ ɸɸɸ macũ niidugagu, niipetirare padecotegu tiiróbiro niirõ booa. Teero biiri niipetirare tiípuro booa, jĩiyigu.

36 Sĩcũ wĩmagũrē cũu decopu nũcõ, cũũrē néepa, jĩiyigu:

37 —Sĩcũ ãni wĩmagũbiro biigũre ñña, “yũu Jesuré mãã; teero tiigú cũũrē boca mãĩgũda” jĩĩ wãcũboqui. Cũu teero wãcũgũ, cũũrē mãĩgũ, yũcãrē mãĩgũ tiĩ. Yũre boca mãĩgũ, yũ dícuere mãĩgũ mee tiĩ; yũre ticodiocorigucãrē teorora mãĩgũ tiĩ, jĩiyigu.

Marĩrē cãmotãhegu marĩrē tiípugu niĩ

(Mt 10.42; Lc 9.49-50)

38 Juan Jesuré wedeyigu:

—Ûsârê buegú, sícũ mũu wãmemena wãtĩârê cõãwionecori ññaãwã. Cũũ marĩ menamacũ mee niiãwĩ. Teero tiirã, cũũrê cãmotãawũ, jĩĩmiiyigũ.

³⁹ Jesupé cũũrê yũuyigũ:

—Cãmotãrijãña. Sícũ yũu tutuaremena teenórê tiieññonetõnegũ, too síro yũũre ññañarõ wedesemasĩriqui. ⁴⁰ Marĩrê cãmotãhegu marĩrê tiiapugũ niĩ. ⁴¹ Yũũ aterêja diamacũrã jĩĩã: Sícũ múãrê “Cõãmacũ beserigũ nũnũrã niĩya” jĩĩ, oco tĩãgũ, wapatare bũagũdaqui, jĩĩyigũ.

Ññañaré tiirĩ, quio niĩã

(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)

⁴² Jesús jĩĩnemoyigũ:

—Yũũre padeorãgãrê ññañaré tiidutĩgunorê ññañanemorõ wãaadacu. Cũũrê ãtãgã pairĩgamena cũũ wãmuãpu siatũyo, díã pairĩmaapu cõãñocori, nemorõ ãñubocu. ⁴³⁻⁴⁴ Mũũya wãmo mũũrê ññañaré tiirĩ tiibócu. Teero wãari, páatacõãjãña. Sicawãmomena catiré petihéropũ jeari, ãñujãã. Pũawãmómena pecamepu wáaripeja, ññañanetõjõãcu.* ⁴⁵⁻⁴⁶ Mũũya dupo mũũrê ññañaré tiirĩ tiibócu. Teero wãari, páatacõãjãña. Sicadupomena catiré petihéropũ jeari, ãñujãã. Pũadupómena pecamepu mũũ cõãdioconorĩpeja, ññañanetõjõãcu.† ⁴⁷ Mũũya capea ññañaré mũũrê ññañaré tiirĩ tiibócu. Teero wãari, tiigaré odewecõãjãña. Sicacapeamena Cõãmacũ Õpũ niirõpu jeari, ãñujãã. Pũacapeamena pecamepu mũũ cõãdioconorĩpeja, ññañanetõjõãcu. ⁴⁸ Pecamepu becoa diariya. Pecamecã yatiria.

⁴⁹ Pecame móã tiirõbiro niicu: Ññañaré maniré wãari tiicũ. Teero biiri bóari tiiricu. ⁵⁰ Móã ocare yaari, ãñuniã. Tee móã ocaheri, nemo ocari tiimasĩña manicú. Múã móã ocare tiirõbiro niĩña. Cãmerĩquẽre manirõ ãñurõ niirecutiya, jĩĩyigũ.

10

Múã nũmosãnumiãrê cõãrijãña

(Mt 19.1-12; Lc 16.18)

¹ Too niĩarigu Judea ditapu wãa, díã Jordán apeniñapú jeayigũ. Toopúre basocã neãyira sũcã. Cũũ tiirucúrobirora cúãrê bueyigũ. ² Fariseo basoca cũũ putopũ jeayira. Cũũrê ññañarõ jĩĩrê buadugãra, sãĩñáyira:

—¿Sícũ cũũ nũmorê cõãjãmasĩgari? ¿Marĩrê dutiré teorora jĩĩ? jĩĩyira.

³ Jesupé sãĩñáyigũ:

—¿Moisés deero dutiyiri? jĩĩyigũ.

⁴ Cũãpe yũuyira:

—Moisés sícũ cũũ nũmorê “atewapã mũũrê cõãã” jĩĩrĩpũrê jóatoa, cõãmasĩnoã, jĩĩ jóarigu niiwĩ, jĩĩyira.

⁵ Jesús jĩĩyigũ:

—Múã ñecũsũmuã Cõãmacũ dutirére tiidugãheri ññañãgũ, Moisés tee dutirére cũũrigũ niiwĩ. ⁶ Cõãmacũ niipetire cũũ sicato tiinũcãritopũre ãmũ, numiõ tiirĩgu niiwĩ. ⁷ “Teero tiigũ, ãmũ cũũ pacũre, cũũ pacore merẽã witi, cũũ nũmoména niigũdaqui. ⁸ Cũũ pũarã sicaõpũũ tiirõbiro putũaadacua”, jĩĩrigũ niiwĩ Cõãmacũ. Teero tiirã, pũarã niiriya. Sícũ tiirõbiro niĩya.

* **9:43-44** Apepũ bũcãpũpu versículo 44 bauricu; adepũpã baucú. Biiro jĩĩã: 44 Pecamepu becoa diariya; pecamecã yatiria. † **9:45-46** Apepũ bũcãpũpu versículo 46 bauricu; adepũpã baucú. Biiro jĩĩã: 46 Pecamepu becoa diariya; pecamecã yatiria.

⁹ Cõamacū cūārē sicaõpũrã tiiróbiro niirí tiirí siro, ãpĩ cūārē cãmerĩ cõãrĩ tiirijãrõ booa, jĩiyigu.

¹⁰ Wiipá coerá, Jesús buerá cūārē sãñáyira sūcã tee maquērē. ¹¹ Cūārē yũyigu:

—Cūū nũmorē cõãgã, apegoré nũmocutiguño cūū nũmo niisuguerigomena ñañarõ tiigú tiiquí. ¹² Numiõcã coo manũrē cõã, ãpĩmēna manũcutigo, coo manũ niisuguerigomena ñañarõ tiigó tiicó. Tee Cõamacūrē netõnucãre niĩã, jĩiyigu.

Jesús wĩmarãrē sãĩbosárigue
(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

¹³ Wĩmarãrē Jesús pũto néewayira ñaapeódutira. Cūārē néewarare cūū buerá tutimiyira. ¹⁴ Cūã teero tiirí ññagũ, Jesús cūãmena cúayigu. Cūārē jĩiyigu:

—Wĩmarã yũ pũto atiaro. Cãmotárijãña. Cõamacū dutirere ãñurõ wãcũnũuserano ãniãgã tiiróbiro wãcũrã niĩya. ¹⁵ Yũũ aterēja diamacũrã jĩã: ãniãgã tiiróbiro Cõamacū dutirere ãñurõ wãcũnũuse tihéranorē cūū dutiré cūãpure jeaboarigue cūārē jearicu, jĩiyigu.

¹⁶ Teeré jĩitoa, wĩmarãrē néeara, cūārē ñaapeó, Cõamacūrē: —Ãniãrē ãñurõ tiiyá, jĩĩ sãĩbosáyigu.

Jesumēna pee cuogú wedeserigue
(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

¹⁷ Jesús wáagudu tiirí, sīcũ cutujeáyigu. Cūū pũto ñicãcoberimena jeacũmu, sãñáyigu:

—Basocãre buegú ãñugá, ¿yũũ ñeenó tiigúdari, catiré petihére buadugágu? jĩiyigu.

¹⁸ Jesús cūārē yũyigu:

—Mũũ yũũre “ãñugá” jĩã. Cõamacū sīcũrã ãñugá niĩ. ¹⁹ Mũũ Cõamacū dutiré cūũriguere masīcu. “Basocãre sīãrijãña. ãpĩ nũmorē ñeeaperijãña. Yaarijãña. ãpērãrē jĩĩditoremēna wedesãrijãña. ãpērãyere ĩmarijãña. Mũũ pacũ, mũũ pacore padeoyá”, jĩã, jĩiyigu.

²⁰ —Īsãrē buegú, yũũ wĩmagũpũra tee niipetirere tiimũãatimiwũ, jĩĩmiyigu.

²¹ Jesús cūārē maĩrēmēna ñña, jĩiyigu:

—Mũũrē sicawãme dũsaa. Mũũ cuorere dúapetijãgũ wáaya. Tee dúa wapatáariguere bóaneõrãrē batoya. Teero tiigú, Cõamacū pũtopure pee ãñurē buagúdacu. Túajea, ati, yũũre nũnũwá, jĩĩmiyigu.

²² Cūū teero jĩĩrĩ tuogú, tũsarijõãyigu. Pee apeyé cuojĩgũ, wãcũpati, pũtuajõãyigu.

²³ Jesús cūū pũto ññabate, cūū buerãre jĩiyigu:

—Pee apeyé cuorãno Cõamacū dutirere ãñurõ tiinũnũsedugari, wisió niicu, jĩiyigu.

²⁴ Cūū buerá cūū jĩĩãriguere tuorã, tuomanĩjõãyira. Cūārē jĩĩnemoyigu:

—Yãa wedera, Cõamacū dutirere ãñurõ tiinũnũsedugari, wisió niicu.

²⁵ Wáicu camello wãmecutigu awigá copegãpũ sããcãmewitimasĩriqui. Toorã nemocũ, pee apeyé cuorãno Cõamacū dutirere ãñurõ tiinũnũsedugaripereja, jĩiyigu.

²⁶ Teeré tuorã, bayiró tuomanĩjõãrã, cãmerĩ sãñáyira:

—Too docare ¿noãpé netõnénoãdari? jĩiyira.

27 Jesús cúārē ññagūrā, jĩiyigu:

—Basocá cúā basiro netōnémasĩriya. Cōāmacūpereja wisióre manidójāā, jĩiyigu.

28 Pedrope jĩñacāyigu:

—Тuoyá ména. Ёsāpe niipetire ũsā c̄uoríguere c̄ũjōāatiw̄u, m̄ūmena n̄ūñāda jĩrā, jĩiyigu.

29 Jesús ȳūyigu:

—Ȳūu ateréja diamacārā jĩā: S̄icū ȳūre maĩgú c̄ũȳa wii, c̄ũ baira, c̄ũ pac̄s̄m̄ā, c̄ũ p̄na, c̄ũye ditare c̄ũjōā, “basocáre netōnére que-tire wedeḡu wáaḡuda” jĩḡuope 30 c̄ũ c̄ũwarigue nemorō b̄uaḡudaqui. Atibúrecop̄re nemorō wiserí, c̄ũȳa wedera, pac̄s̄numiā, p̄na, dita b̄uaḡudaqui. Āp̄rā c̄ũrē ñañarō tiipacári, teeré b̄uaḡudaqui. Too sírop̄cārē Cōāmacūmena catiré petihére b̄uaḡudaqui. 31 Mecūtígārē pāu up̄tí macārā too sírop̄re b̄ári niirā niĩadacua. B̄ári niirā too sírop̄re up̄tí macārā niĩadacua, jĩiyigu Jesús.

Jesús c̄ũrē s̄iāādarere ññārĩ wederigue

(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

32 Cúā Jerusalén̄u m̄ūawari, Jesús cúārē sugueyigu. Cūū buerá ññamanijōāyira. Basocá cúā siro n̄ūñr̄cā cuiyira. Jesús cūū buerá docere suowá, cūūrē wáaadare wedeyigu:

33 —Múā ññā: Marĩ Jerusalén̄u wáara tiia. Toop̄u ȳū niipetira sōwū niipacari, paiaré dutirá, Moisés jóarigue bueráp̄re ticoadacua. Cúā s̄iādutiadacua ȳūre. Cúārā judíoa niñh̄r̄p̄re ticonetōneādacua. 34 Ȳūre buijā, ũsecó eobatétu, t̄ana, s̄iāādacua. Itiábureco siro masāḡudacu, jĩiyigu.

Santiago, Juan Jesuré s̄iim̄rigue

(Mt 20.20-28)

35 Santiago, Juan Zebedeo p̄na Jesús p̄top̄u jea, c̄ũrē s̄iĩyira:

—Ёsārē buegú, ũsā s̄iĩādarere m̄ū ticori boogá, jĩimiyira.

36 —¿Ñeenó ȳū tiirí boogári? jĩiyigu.

37 —M̄ū õp̄ s̄iāḡu, m̄ū duiríp̄rō p̄toḡap̄u d̄upowa ũsārē. S̄icū diamac̄pe, āp̄rē acuniñape d̄upowa, jĩimiyira.

38 Jesús cúārē jĩiyigu:

—Ȳū õp̄ s̄iāādari suguero wáaadare múā mas̄ria. ¿Ȳū ñañarō netōādarobirora múācā ñañarō netōrā n̄c̄bógari? ¿Ȳūre cúā s̄iāādarobirora múācā cúā s̄iārĩ n̄c̄bógari? jĩiyigu.

39 —Ёj̄u, ñañarō netō, diamas̄iā, jĩiyira.

Jesús jĩiyigu:

—Múācā ȳū tiiróbiro posa, diaadacu. 40 Teeré wedemas̄pac̄u, “s̄icū diamac̄pe, āp̄ acuniñape d̄upoḡuda” jĩmas̄riga. Tee ȳū dutiré niiria. Cōāmacū toop̄u duiadarare besetoawi, jĩiyigu.

41 Cúā menamacārā p̄am̄oquēñerā Santiago, Juan s̄iārĩ tuorá, cúayira.

42 Jesús cúārē suocó, jĩiyigu:

—Múā mas̄iā: Niipetire dita macārārē dutirá Cōāmacūrē mas̄ih̄rā cúā booró dutiāmaj̄ya. Cúā doca macārācā acaribíremena dutiia, cúā dutiré tiipetídutira. 43 Múāpeja cúā tiiróbiro tiiríjāña. Merēā tiiréc̄tiya. Múā up̄tí macārā niidugara, āp̄rārē tiip̄uri basoca niñña. 44 S̄icū āp̄rā

nemorõ niidugaguno niipetirare padecotegu tiiróbiro niirõ booa. ⁴⁵ Yũũ niipetira sōwũ niipacu, ãpẽrã yũũre tiápuaro jĩngũ mee atiwũ. Yũũpe basocãre tiápugũ atigũ tiiwá. Teero biiri paũ basocã ñañarẽ tiiré wapa diabosa netõnégũ atigũ tiiwá jĩiyigũ.

Jesús Bartimeorẽ ññarĩ tiirigue

(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

⁴⁶ Cũã Jerusalénpu maawára, Jericópu jeasugueyira. Tiimacãpu Jesús cũũ buerámena netõwári, paũ basocã cũũrẽ nunayíra. Sícũ capeari baunóhẽgũ maa wesapu niyeru sãiduíyigu. Cũũ wãmecutiyyigũ Bartimeo, Timeo macũ. ⁴⁷ “Jesús Nazaret macã macã atii” jĩĩrĩ tʉogú, Bartimeo bayiró busurómena jĩĩncãiyigu:

—¡Jesús, David pãrãmi niinunusegu, yũũre bóaneõña! jĩiyigũ.

⁴⁸ Paũ cũũrẽ: —Nocõrõrã ditamanjõãña, jĩ tutimiyira.

Cũũpe jĩĩnemosãiyigũ:

—¡David pãrãmi niinunusegu, yũũre bóaneõña! jĩiyigũ.

⁴⁹ Jesupéja putuánucã: —Atiario, jĩiyigũ.

Cũã cũũrẽ jĩiyira:

—Ñũñadacu. Wũmunucãcoya. Mũũrẽ atidutii, jĩiyira.

⁵⁰ Teeré tʉogú, sutiró sotoá macãrõrẽ tuuwécojã, bupucátúa, Jesús puto wáayigũ.

⁵¹ —¿Mũũrẽ deero tiirí boogári? jĩiyigũ Jesús.

—Basocãre buegú, yũũre ññarĩ tiiyá, jĩiyigũ.

⁵² Jesús cũũrẽ jĩiyigu:

—Mũũ padeojĩgũ, netõnénoãrigupũ putuáa. Ññurõ wáaya, jĩiyigũ.

Cũũ teero jĩĩrĩrã, ññajõãiyigu sáa. Ñña, maapu Jesuré nunuwáyigũ.

11

Jesús Jerusalénpu sããwarigue

(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Jesús cũũ buerámena Jerusalénpu jeaadaró péero dusayíro. Betfagé, Betania macãrĩpu jeayira. Teemacãrĩ ʉtãgú Olivo puto niĩã. Toopú cũũ buerã puarãrẽ jĩiyigu:

² —Íimacã marĩ díamacũ niirí macãpu wáaya. Toopú jeara, máata sícũ burro wĩmagũ siatúnucõãrigure buajeáadacu. Cũũ pesaya manigú niiqui ména. Cũũrẽ jõã, néeatiya. ³ Múãrẽ “¿deero tiirã cũũrẽ jõã?” jĩĩrĩ, “marĩ ʉpã booáwĩ; máata wiyajãgũdaqui” jĩĩña, jĩiyigu.

⁴ Cũã wáa, maapu siatúnucõãrigure buajeáyira. Wii díamacũpu niiyigu. Cũũrẽ jõãiyira.

⁵ Toopú nucũrã: —¿Deero tiirã cũũrẽ jõã? jĩiyira.

⁶ Cũãpe Jesús dutiarirobirora yũuyira.

—Néewaya, jĩiyira cũũrẽ.

⁷ Jesús puto néewayira. Burro sotoapu cũãye suti sotoá maquẽrẽ tuuwépeoyira. Jesús cũũ sotoapu mũãpeayigũ. ⁸ Cũũrẽ padeorã, paũ cũũ netõwáadarimapu cũãye suti sotoá maquẽrẽ sẽõcũyira. Ñpẽrã yucũ dũpũrĩ pũũrĩcutire cũã páata néeatiriguere cũũsugueyira. ⁹ Cũũ suguero wáara, cũũ siro nunurã bayiró busurómena jĩiyira:

—¡Marí Òpärë usenire ticoada! ¡Äni Cõãmacü tiodiocorigu niñi! ¡Cüürë añurõ tiiáro! ¹⁰ ¡Cüü õpü säärí, añurõ wáaaro! ¡Marí ñecü David õpü niiriro tiiróbiro añurõ wáaaro! ¡Niipetira ùmuãse macãrã cüürë “añunetõjõã” jñi, usenire ticoaro! jñiyira.

¹¹ Jesús Jerusalénpu jeagu, Cõãmacüwiipü säãwayigu. Toopá niipetire tiiwí maquërë ñnapetijãyigu. Naïrõpu tiiyíro. Teero tiigú, Betaniapü cüü buerá docemena wáajõãyigu.

Jesús higuerağure sñinrĩ tiirigue

(Mt 21.18-19)

¹² Apebáreco bóeri Betaniapü niñarira cãmerputári, Jesús jubóayigu. ¹³ Higuerağü añurõ pñürĩcutiriguere yoaropü ññayigu. “Ducacuticura” jñigü, ññagü wáamiyigu. Pñürĩ dícu buayigu. Butirítono niiriyiro.* ¹⁴ Jesús tiiguré jñiyigu:

—Äpërã atigú ducare yaanemorica sáa, jñiyigu.

Cüü teero jñirĩ, cüü buerá tuoyíra.

Jesús Cõãmacüwiipü dúari basocare cõãwionecorigue

(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹⁵ Too síro Jerusalénpu jeayira. Jesús Cõãmacüwiipü säãjeagu, dúari basocare, teeré sãinerãrë cõãwionecoyigu. Niyeru wasorí basocaye mesarire tuunécõãcũjãyigu. Bua dúari basocaye duirépñĩcãrë teerora tiiyigu. ¹⁶ Niipetirare apeyenómena Cõãmacüwiipü säãcãmewitidugarare cãmotáyigu. ¹⁷ Basocáre bueyigu:

—Cõãmacüye queti jóaripüpu biiro jñi: “Yáa wii ‘niipetire dita macãrã Cõãmacümena wedeseri wii niñi’ jñirĩ wii niñadacu”,† jñi jóare niñi. Múãpe yaarépira dúari wii niñi tiia, jñiyigu.

¹⁸ Paiaré dutirá, ãpërã Moisés jóarigue buerá Jesús jñariguere tuoyíra. Teero tiirá, cüü “¿deero tii marí ãnirë sñiãdari?” jñi ãmaãnucãyira. Basocá Jesús buerére tuomanijõayira. Teero wáari ñnarã, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá cüürë cuiyira. ¹⁹ Náicũmuatiri, Jesús tiimacã niñarigu witi, putuajõãyigu sücã.

Higuerağü sñinidãrigue

(Mt 21.20-22)

²⁰ Apebáreco bóeri wáara, higuerağure nucõrĩpura sñiãriguere ññayira.

²¹ Pedro Jesús higuerağure jñariguere wãcũgü, jñiyigu:

—Ësãrë buegü, ññaña. Iigú muu tutiarigu sñinijõããyü, jñiyigu.

²² —Cõãmacüürë padeoyá, jñiyigu Jesús cüürë —. ²³ Ymu ateréja diamacüürã jñi: Apetó tiigú, sícuno atigú ütãgürë “wáa, díapu ñaacoñuãña” jñiboqui. Cüü “teerora wáaadacu” jñi padeorí, cüü jñariborora wáaadacu. “Õba, wáaricura” jñirijãrõ booa. ²⁴ Teero tiirá, añurõ tuoyá: Múã apeyenó Cõãmacüürë sãirã, “diamacüürã ticogũdaqui” jñi padeorá, cucóadacu. ²⁵ Múã Cõãmacüürë sãirã, ãpërã múãrë ññarõ tiiriguere acabóya. Múã teero tiirí ññagü, marí Pacu ùmuãsepu niigücã múã ññaré tiirére acabógũdaqui. ²⁶ Múãrë ññarõ tiiráre múã acabóheri, cüücã múã ññaré tiirére acabóríqui, jñiyigu.

* **11:13** Higuerağüri wasowitiatiri, metãpágã witiaticu. Teepare sãmerérena yaanocu. Jesús teeré ãmaãnijiyi. Teepagã ñaadari síro, pacapá añurõ ipitire witiatinucãcu. Metãpágã manirí, pacapacã witiaticu. † **11:17** Isaías 56.7.

Jesuré “¿noã dutirémēna teeré tiii?” jĩrigue

(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)

²⁷ Opatutí Jerusalénpu jeayira. Jesús Cõãmacãwiiipũ wáanetõrĩ, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá, ãpērã butoá dutirá Jesús pũtopũ jeayira.

²⁸ Jesuré sãĩñáyira:

—¿Noã dutirémēna mũũ teeré tiii? ¿Noã mũũrē dutiré ticori, mũũ teeré tiiri? jĩĩmiyira.

²⁹ Jesús cããrē yũũyigu:

—Yũũcã múãrē sãĩñágũda. Múã yũũre yũũri, múãrē “ate dutirémēna tiia yũũ” jĩĩgũda. ³⁰ ¿Noã Juanrē wãmeõtidutigũ ticocoyiri? ¿Cõãmacã o basocãpe ticocoyiri? Yũũya, jĩĩmiyigu.

³¹ Cããpe cãmerĩ wedeseyira:

—Marĩ “Cõãmacũ ticocorigũ niiwĩ” jĩĩrĩ, cãũ marĩrē “too docare ¿deero tiirã cããrē padeorĩri?” jĩĩboqui. ³² Marĩ “basocã cããrē ticocorira niiwã” jĩĩmasĩriga, jĩĩyira. Basocãre cuiyira. Niipetira “Juan profeta niiwĩ” jĩĩ padeoyira. ³³ Teero tiirã, cãũ Jesuré: —Masĩriga, jĩĩyira.

Jesús cããrē jĩĩyigu:

—Yũũcã múãrē “ate dutirémēna teeré tiia” jĩĩ wederia, jĩĩyigu.

12

Ñãnarã padecoteramēna queoré

(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

¹ Jesús cããrē queorémēna wēdenũcãyigu:

—Sĩcũ ãmũ niiyigu use wese oterigu. Otepetitoa, sãnisãñũcõyigu. Use cãũ bipesããdari copere ãtãgãpũ coayigu. Teero biiri ãmũãri wii cãũ coteduiadari wiire tiiyigu. Aperopũ wáanetõgũ wãagũ, ãpērãrē tiiditare wasoyigu. Waso, wãajõãyigu. ² Use dũcacutiritõ niirĩ, sĩcũ cããrē padecotegũre ticocomiyigu. Cãũya dita cãũ wasorirare “use cãã dúa wapatãrere decomēna ticocoaro yũũre” jĩĩcomiyigu. ³ Cãũ toopũ jeari, tiidita wasorira cããrē ñee, páa, pēerogã ticoripacara, pũtũocõjãyira. ⁴ ãpĩ cããrē padecotegũre ticocomiyigu sĩcã. Cããrējã dupurũ cãmitu, ñãnarõ buijãyira. ⁵ Too síro ãpĩrē ticocomiyigu sĩcã. Cããrējã diamacãrã sĩãjãyira sãa. Paũ ticocomiyigu. ãpērãrē páayira; ãpērãrē sĩãjãyira.

⁶ Cãũ macũ cãũ bayirõ maĩgũ dícu dũsayigu. Cãã siropũ cããrē ticocomiyigu. “Yũũ macũrē quioníremēna ñããadacu”, jĩĩ wãcũmiyigu. ⁷ Õpũ macũ cãã pũtopũ jeari, tiidita wasorira cãmerĩ wedeseyira: “Ãnirã niĩ too siropũ atiditaré ñeegũdũ. Jãmũ, sĩãcõ. Cãũ manirĩ, atiditã marĩya dita pũtũãadacu”, jĩĩmiyira. ⁸ Teero tiirã, cããrē ñee, sĩã, tiiwese wesapũ cãũya õpũãrē cõãjãyira.

⁹ Tiidita õpũ cããrē tiidãrere múãrē wedegũda. Cãũ ati, cãũya dita wasorirare sĩãcõãpeti, ãpērãrē tiiditare ticojãgũdaqui.

¹⁰ Múã Cõãmacãye queti jóaripũ buerã niipacara, ate tiipũpũ jóarere tũomasĩria mēna:

Wii weerira ãtãquire booríyira.

Cãã boorípacari, tiiquira ãpũtĩ macãqui pũtũãwũ tiiwiiipãre.*

¹¹ Cõãmacũ marĩ Õpũ teero tiirigu niiwĩ.

* **12:10** Judíoa wii tiirã, sicaqui, ãñurĩquicare pēosugueyira. Tiiqui ãñurõ diamacã niirĩ, tiiwĩ tudiri diamacũ wãayiro.

Cũ tiiriguere “añunetõjõã” jĩ tugueñañoã,†
jĩ jóanoã, jĩyigu Jesús.

¹² Cũãpeja “tee queorémena marĩrẽ jĩtutigu tiiquí” jĩ masĩjãyira. Teero tiirã, cũrẽ ñeeãdara tiimiyira. Basocãre cui, ñeemasĩri, wãajõãyira.

Wapasédutire sãñárigue
(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

¹³ Cũã aperopú wãa, sĩquẽrã fariseo basocare, Herodere tuonunáserare sãñádatira ticocoyira. Cũã Jesús merẽã yũri boomiyira. ¹⁴ Jesús pũtopu jea, cũrẽ jĩyira:

—Basocãre buegú, mũũ añugú niirére masĩã. Mũũ basocãre diamacũrã añurõ buegú niĩã. Cũã tusaré dícare wedericu. Upũtĩ macãrãrẽ, búri niirãrẽ, niyeru cõorãre, niyeru cõohérare sĩcãrĩbĩro ñña, wedea mũũjã. Cõãmacũ cũãrẽ tiidutĩrere añurõ diamacũ buea. Teero tiigú, ãsãrẽ wedeya: ¿Romanuã õpũrẽ cũũ niyeru wapasédutĩrere wapatĩadari; o wapatĩrigarite? jĩyira.

¹⁵ Jesupé cũã wãcũrere, cũã ñañarẽ tiidugãrere masĩjãyigu. Teero tiigú, jĩyigu:

—Mũã yũre teero jĩ, wedesãdugara tiia. Niyeruire néeatiya; ññagũdu tiia, jĩyigu.

¹⁶ Tiiquire néeatiyira.

—¿Noãyã diapóã, noã wãme tusai? jĩyigu.

—César romanuã õpũye tusaa, jĩyira.

¹⁷ —Too docare Césaye niirére Césare wiyayá; Cõãmacũyere Cõãmacũrẽ wiyayá, jĩyigu.

Cũũ teero yũri, cũrẽ tuomanĩjõãyira.

Diarira masãmuãre wederigue
(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)

¹⁸ Sĩquẽrã saduceo basoca Jesús pũto jeayira. Cũã “diarira masãmuãricua” jĩcua. Jesuré sãñáyira:

¹⁹ —Basocãre buegú, Moisés dutĩrere jĩãda. “Sĩcũ põnamanígũ diaweori, cũũ bai cũũ mũmo niirigore dúutuario. Cũũ coomena cũũ sõwũ diarigũre põnacutĩbosaaro”,‡ jĩ jóarigu niĩwĩ Moisés. ²⁰ Sícũpõna siete niiyira. Cũã sõwũ mũmocutiyigu. Põnamanígũrã diajõãyigu. ²¹ Cũũ siro macũ cũũ sõwũ mũmorẽ dúutumiyigu. Cũũcã põnamanígũrã diajõãyigu. Cũã siro macũcã coore dúutu, põnamanígũrã diajõãyigu. ²² Teero dícu wãayiro. Niitugũpũcãrẽ teorora wãayiro. Too síro cũũ mũmo niimirigocã diajõãyigo. ²³ Cũã siete coore mũmocutimiyira. Diarira masãmuãrĩ, ¿nii mũmope pũtuãgodari? jĩyira.

²⁴ Jesupé cũãrẽ yũyigu:

—Mũã Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrẽ masĩria. Cõãmacũ tutuarecãrẽ masĩria. Teero tiirã, wisijõã. ²⁵ Diarira masãmuãri siro, mũmũ, numiã wãmosĩaricua. Ángelea mũmũãsepũ niirãbĩro niĩyã. ²⁶ Diarira masãmuãre maquẽrẽ mũã buepacara, tuomasĩria ména. Mũã Moisés jóaripũpũ jũũrĩsati queti buemijĩyu. Tiisatipũ Cõãmacũ Moisére jĩrĩgu niĩwĩ: “Abraham, Isaac, Jacob Õpũ niĩã yũ”,§ jĩrĩgu niĩwĩ. ²⁷ Cõãmacũ diarira Õpũ niĩri; catirã Õpũre niĩ. Teero tiirã, mũã wisinetõjõãã, jĩyigu Jesús.

† 12:11 Salmo 118.22-23. ‡ 12:19 Deuteronomio 25.5. § 12:26 Éxodo 3.6.

*Dutiré ɸputí maquē**(Mt 22.34-40)*

²⁸ Sīcū Moisés jóarigue buegú toopá niyigū. Jesús saduceo basocamena wedeserere tɸoyigū. Jesús añurō yɸɸmenirí ñagū, cūū puto jea, sãñáyigu: —¿Diyé nií Moisés dutiré cūūrigue bayiró ɸputí maquē? jĩyigu.

²⁹ Jesús cūūrē yɸyigū:

—Bayiró ɸputí maquē ate niíã: “Israelya pōna macārã, añurō tɸoyá: Cōãmacū marí Ōpū sīcūrã nií. ³⁰ Teero tiirá, Cōãmacū marí Ōpūrē mañá. Niipetire múã yeeripūnamena, múã wãcūrémēna, múã tutuaremena cūūrē mañá”.* ³¹ Tee doca maquē dutiré ate niíã: “Mɸɸ basiro maĩrō tiiróbirora ãpērãcārē mañá”.† Ate pɸawãmé niipetire apeyé dutiré nemorō ɸputí maquē niíã, jĩyigu Jesús.

³² Moisés jóarigue buegúpe jĩnemoyigu sūcã:

—Añuniã, basocáre buegú. Mɸɸ diamacú wedea. Cōãmacū sīcūrã nií. Āpĩ cūū tiiróbiro niigú maniquí. ³³ Cōãmacūrē marí yeeripūnamena, marí wãcūrémēna, marí tutuaremena maĩrō booa. Teero biiri marí basiro maĩrō tiiróbirora ãpērãcārē maĩrō booa. Marí Cōãmacūwiipɸ tiiré, wáicurare sīã sóeditiore, Cōãmacūrē apeyenó ticoré añuniã. Āñupacari, maĩrepe nemorō ɸputí maquē niíã, jĩyigu.

³⁴ Jesupé cūū diamacú yɸɸrí ñagū, jĩyigu:

—Cōãmacū dutiré mɸɸpɸre niíãdaro pēerogã dɸsaa, jĩyigu. Too síro cūūrē tɸorã “sãñária sáa” jĩ wãcūyira.

“Cristo ¿noã pãrãmi nií?” jĩrigue
(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

³⁵ Jesús Cōãmacūwiipɸ buegū, basocáre sãñáyigu:

—¿Deero tiirá Moisés jóarigue buerá “Cōãmacū beserigu David pãrãmi nií” jĩĩ? ³⁶ David basirora Espiritu Santo masiré ticorémēna jóarigu niíwĩ: Cōãmacū jĩwĩ yɸɸ Ōpūrē:

“Yáa wãmo diamacūñãpe duiya,

tée mɸɸrē ñãtutirare mɸɸ dutiriguere yɸɸ añurō yɸɸrí tiiríɸ”,‡

jĩ jóarigu niíwĩ David. ³⁷ David “yɸɸ Ōpū” jĩgū, Cōãmacū beserigure jĩgū tiirígu niíwĩ, cūū pãrãmi niipacari. Teeré añurō wãcūña, jĩyigu.

Basocá pɸu toopáre niirã Jesús wederére ɸseniremena tɸoyíra.

Jesús Moisés jóarigue buerá tiirécutire wederigue
(Mt 23.1-36; Lc 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Jesús basocáre buegū, jĩyigu:

—Moisés jóarigue buerá tiirére tɸomasĩrō booa. Cūã suti yoaretō sãña, wãauseniya. Macã decopɸ quioníremēna añudutiri boocúa. ³⁹ Neárē wis-eripɸ sɸguero maquē duiréɸ dícu duidugacua. Bosebureco tiirópãcārē teerora tiidugácu. ⁴⁰ Wapewia numiãye wiserire jĩditoremēna ãmacua. Cūã yuari Cōãmacūmēna wedesera tiiróbiro tiidítóya basocáre. Cūãrã ãpērã nemorō ñãnarō tiinóãdara niíya, jĩyigu.

Wapewio bóaneōgō Cōãmacūrē ticorigue
(Lc 21.1-4)

⁴¹ Jesús Cōãmacūwiipɸ niigū, niyeru sããretibari díamacū duiyigu. Teetibaripɸ niyeru sããrĩ, ñãnacoduyigu. Pɸu niyeru cɸorã pairó sããyira.

* 12:30 Deuteronomio 6.4-5. † 12:31 Levítico 19.18. ‡ 12:36 Salmo 110.1.

42 Sícō wapewio bóaneōgō jea, puaquí wapamanírequiri sããyigo. 43 Jesús cūū bueráre atiduti, jĩiyigu:

—Yuu ateréja diamacūrã jĩã, jĩiyigu—. Cõamacū ññacoropu igo wapewio bóaneōgō niipetira nemorō ticonetõnucãyo. 44 Ñniãpeja cūãrē dusaariguere ticooya. Coopeja coo cõomiãrigue, coo yaarē sãibõariguegãrē ticopetijãyo, jĩiyigu.

13

Jesús “Cõamacūwii cõãnoãdacu” jĩirigue
(Mt 24.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Jesús Cõamacūwiiipū witiwari, sícū cūū buegú tee wiserire ñña, jĩiyigu:

—Ësarē buegú, ate wiseri cūã ütãquiritõmena weeriguere ññaña. Ññurē wiseri niĩã, jĩiyigu.

² Jesupé jĩiyigu:

—Muu weere wiserire ññamiã. Too síro ütãqui apequí sotoápu weemuãrigue putuáricu. Niipetire cõãnoãdacu, jĩiyigu.

Atibúreco petiádari suguero wáaadare
(Mt 24.3-28; Lc 21.7-24; 17.22-24)

³ Jesús cūū buerãmena Ëtãgú Olivo Cõamacūwii díamacū niirigupū wáayigu. Toopú duiri, Pedro, Santiago, Juan, Andrés ãpẽrã tuohéropū cūãrē sãñáyira:

⁴ —Wedeya ãsarē. Muu wedearigue ¿deero biiri wáaadari? ¿Ñneenõmena ññamasĩnoãdari, ate wáaadari suguerogãrē? jĩiyira.

⁵ Jesús cūãrē yuyiyigu:

—Ññurō tuomasĩña, ãpẽrã jĩiditori jĩĩrã. ⁶ Pau “yuarã niĩã; yuu Cõamacū beserigu Cristo niĩã” jĩĩadacua. Pau cūãrē nunuãdacua.

⁷ “Cãmerĩsĩãrã tiíwã” jĩĩrĩ tuoãdacu. “Toopú cãmerĩsĩãrã tiíáyira” jĩĩrē queticãrē tuoãdacu. Teeré tuorã, cuirijãña. Tee wáaadare niijãrō tiia. Teero wáapacari, atibúreco petiádaro dusaádacua ména. ⁸ Sicapõna macãrã apẽpõná macãrãmena cãmerĩsĩããdacua. Teero biiri sicadita macãrã apeditã macãrãmena cãmerĩsĩããdacua. Peeditapũre dita cãmeñare wáaadacu. Juabõare wáaadacu. Teeména basocãre bayirõ ññañarõ netõrē nucããdacua.

⁹ ‘Múã basiro ññurō wãcū tũgueñaña. Múãrē dutirãpũre tico, judíoa neãre wiseripū tãnaãdacua. Múã yũre padeoré wapa dutirá, õpãrã putopū néewanoãdacua. Toopú jeara, yé maquẽrē wedemasĩãdacua.

¹⁰ Atibúreco petiádari suguero, niipetire dita macãrã Cõamacū basocãre netõnere queti tuosesãadare niirõ tiia. ¹¹ Múãrē dutirá putopū néewari, “¿deero jĩĩadari cūãrē?” jĩĩ wãcũhẽrãrã wáawa. Múã jearira, Cõamacū múãrē wãcũrē ticoyũdaqui. Teeré wedeseya. Múã mee wedeseadacu; Espiritu Santo wedesegũdaqui. ¹² Sícãpõna dutirãpũre cãmerĩ wedesã, sãĩrĩ tiíadacua. Cúã pacusũmuãcã cúã põnarē dutirãpũre wedesããdacua. Cúã põnacã teerora cúã pacusũmuãrē netõnucã, diari tiíadacua. ¹³ Niipetira basocã múãrē ññatutiadacua yũre padeoré wapa. Teero múãrē cúã ññañarõ tiipacári, yũre padeorucújãrãrē Cõamacū netõnégũdaqui.

¹⁴ ‘Ññañetõjõãgũrē Cõamacũrē padeoríõjãgũrē ññaãdacua múã. Cõamacūwiiipū too cūãrē niidutiherore nucũrĩ ññaãdacua.* (Ateré buegú

* 13:14 Tíatopũre profeta Daniel teeré jóarigu niĩwĩ.

tomasĩārō.) Too cūũ nucĩrĩ ñnarã, Judea ditapũ niirã ãtãycupũ dutijõãārō. ¹⁵ Wii sotoápu pesagúno diiwá, wii popeapũ niirére néegũ sããwaripacu, dutijõãārō. ¹⁶ Wesepú padegúcã wiipú sutiré néegũ putuawaripacu, dutijõãārō. ¹⁷ Teero wáare burecori niipacósãnumiãrẽ, põna ãpũrã cuorãre bóaneõre burecori niĩadacu. ¹⁸ “Tee pũuriro niirẽ burecori wáarijãārō” jĩĩ, Cõãmacũrẽ sãĩñã. ¹⁹ Teero wáare burecori basocãre ñañarõ netõrẽ burecori niĩadacu. Cõãmacũ atibãreco tiirĩ sirore, tée atitõpũre nocõrõ ñañarõ netõrẽ manirĩro niiwã. Too síropũcãrẽ nocõrõ peti ñañarõ netõrẽ maniãdacu. ²⁰ Tee ñañarõ netõrẽ burecorire Cõãmacũ dúoriatã, sícãno netõrídojãgũdaqui. Cõãmacũpe cūũ beserirare tiigú, teero wáare burecorire dúogũdaqui.

²¹ Teero wáari, síquẽrã múãrẽ jĩĩditoadacu: “Jãã, ññaña. Cõãmacũ beserigu Cristo ãno niirĩ”, jĩĩmiãdacua. “Toopú niirĩ”, jĩĩmiãdacua ãpẽrãpé. Cũã teero jĩĩrĩ, padeorijãña. ²² Paũ jĩĩditora niĩadacu. Síquẽrã “yũũ Cõãmacũ beserigu Cristo niĩã” jĩĩmiãdacua. “Profeta niĩã”, jĩĩmiãdacua ãpẽrãpé. Pee tiĩẽñore tiĩadacu, cúãrẽ padeoáro jĩĩrã. Cõãmacũ beserirapũrena padeodũri tiidugãmiãdacua. ²³ Múã ãñũrõ tũomasĩña. Tee niipetire niĩadarerena múãrẽ yũũ wedesuguetooa, jĩĩyigu Jesús.

Jesús putuatiadare

(Mt 24.29-35, 42, 44; Lc 21.25-36)

²⁴ Jesús wedenemoyigu:

—Tee ñañarõ netõrẽ burecori siro muĩpũ búreco macũ naĩĩãjõãgũdaqui. Ñami macũcã bóeriqui. ²⁵ Ñocõã ñaacodiadacu. Niipetira ãmuãsepu niirã cãmeñanoãdacua. ²⁶ Teero wáari, yũũ niipetira sõwũ õmeburuãripũ tutuaremena asibatédiatiri, basocã ññaãdacua. ²⁷ Too síro ángeleare ticocogũdacu. Cũã néõãdacua yũũ beserirare atibãreco niipetirõpũ niirãrẽ.

²⁸ Múãrẽ oterigu higuerağumena queorẽ ticogũda. Tiigú pũũrĩ wasorĩ, “cũma wáaadaro péerogã dusaa” jĩĩmasĩã. ²⁹ Tee tiiróbirora yũũ jĩĩãrigue wáari ñnarã, “niipetira sõwũ putuatiadaro péerogã dusacú” jĩĩmasĩña. ³⁰ Yũũ ateréja diamacũrã jĩĩã: Atitõ macãrã cúã diaadari suguero, tee niipetire yũũ jĩĩãrigue wáaadacu. ³¹ Ñmuãse, atiditã peticódiaadacu. Yũũ wedesere doca petirĩcu. Niirucujãadacu.

³² Yũũ putuatiadari bureco, tii horare masĩña maniã. Ángelea ãmuãse macãrã masĩriya. Yũũ niipetira sõwũcã masĩria. Yũũ Pacũ sícũrã masĩqui.

³³ Múãcã tiiburecore masĩria. Teero tiirã, ãñũrõ wãcũtutua, ñnacoya. ³⁴ Múãrẽ queorẽmena wedegũda. Sícũ basocã niiyigu yoarõpũ wãagũ. Cũũ wáaadari suguero, cúãrẽ padecoterare cúũya wiire “coteya” jĩĩyigu. Cũãcõrõrẽ cúã padeadarere cúũyigu. Sope coterĩ basocure ãñũrõ ñnacodutiya. ³⁵ Cũã tiiróbiro múãcã ñnacorucujãña. Múãcã múã Òpũ coeãdari burecore masĩricu. Náicũmurĩ, ñnami deco, cãrẽquẽ wederi, o bóeritabe niiboqui. ³⁶ Yũũ wãcũña manirõ putuatiagu, múãrẽ cãnirãrẽ buajeãdugariga. ³⁷ Yũũ múãrẽ jĩĩrẽre niipetirare jĩĩgũda: ãñũrõ ñnacorucujãña, jĩĩyigu Jesús.

14

Jesuré ñeeãdara wedeserigu

(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Pwabáreco dasayíro Pascua bosebureco wáaadaro. Tii bosebureco niirí, pã púuri tiiré wáoya maniré yaanoã. Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerámena Jesuré yayíoremena cúa ñeeãdarere cãmerí wedeseyira, siãdugára.

² —Bosebureco niirí, tiiríjããda. Basocá cãurê maĩrã, maĩmena cúara, noo booró acaribíãmajãbocua, jĩyira.

Jesuré sitiaãñúre píopeorigue
(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

³ Jesús Betaniapũ Simón ðpũ bóa netõríguya wiipũ niiyigu. Jesús yaaduiritabe, siãõ numiõ sitiaãñúriga cãogó jeayigo. Tiigá sitiaãñúre “nardo” wãmecutire wapapacáre posecutiyiro. Tiigá ñacõrê tuupécojã, cãyaya dupu sotoapũ píopeoyigo. ⁴ Æpẽã toopú niirã coo teero tiirí ñnarã, cúajõãyira. Cúa cãmerí jĩyira:

—¿Ate sitiaãñúre wapapacáre bári peti teero tiicõãĩ? ⁵ Ate sitiaãñúre dúa, siccãma padegu wapatárocõrõ buanóboayu. Teeména bóaneõrãrê tiípuro boomíayu, jĩyira. Coore tutiyira.

⁶ Jesús cããrê jĩyigu:

—¿Deero tiirã coore potocõĩ? Potocõrijãña. Ateré yũre píopeogo, ãñurõ tiigó tiyo. ⁷ Bóaneõrã múã watoapũ niirucujããdacua. Múã boorítõno cããrê ãñurõ tiípumasã. Yũrejea múãmena niirucuricu. ⁸ Atigó yũre coo jeatuario ãñurõ tiyo. Coo sitiaãñúre píopeogo, yũre yaará sitiaãñúre tuusiããdaro tiiróbiro tiyúetoayo. ⁹ Yũ ateréja diamacurã jĩã: Niipetiro atiditapũre Cõamacũ basocáre netõnére quietire wedewarucura, atigó yũre tiiriguere wedeadacua, coore wãcũdutira, jĩyigu.

Judas Jesuré cããrê ñatutirapũre ticoadare
(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰ Judas Iscariote Jesús buerá doce menamacũ wáa, paiaré dutiráre jĩyigu:

—Yũ múãpũre Jesuré ticoguda, jĩyigu.

¹¹ Teeré tãorã, bayiró useniyira.

—Mũãrê niyeru wapatãada, jĩyira.

Teero tiigú, “¿deero tii yũre Jesuré ticoro boomíto?” jĩ wãcũncãyigu.

Jesús cãũ buerámena yaaturigue
(Mt 26.17-29; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

¹² Basocá pã púuri tiirémena wáoya maniré yaarí bosebureco niinucãyiro. Tiibureco niirí, oveja Pascua macũ niigũdare siãyira. Tiiburecore Jesús buerá cãurê sãñáyira:

—¿Noopú ãsã Pascua boseyaadarere quẽnobosára wáagari? jĩyira.

¹³ Jesús pũarã cãũ bueráre ticocoyigu.

—Jerusalénpũ wáaya, jĩyigu—. Toopú siãcũ basocá ocogá turupeogure bũajeáadacu. Cãurê nũnũwáwa. ¹⁴ Cũ sããwaro tiiwí ðpãrê jĩwa: “¿Noopú niigari yũ buerámena Pascua boseyaadari tatia?” jĩãwí ãsãrê buegú”, jĩwa. ¹⁵ Cũ ãmũãrõ macã tatia quẽnoãri tatiacapũ ãñogũdaqui. Toopú quẽnoyúewa, jĩcoyigu.

¹⁶ Cũ buerá wáa, Jerusalénpũ jeayira. Toopú jeara, Jesús cããrê jĩãrirobirora niipetirere bũayira. Toopú cãã Pascua boseyaadarere quẽnoyira.

17 Náicũmuãri siro, Jesús, cũũ buerá docemena tiwiipúre jeayigu. 18 Cũã yaaduiiri, Jesús jĩiyigu:

—Yũũ ateré diamacũrã jĩĩã: Mũã menamacũ sĩcũ yũũmena yaaduiigu yũũre ññatutirapure ticogũdaqui, jĩiyigu.

19 Cũã bayiró wãcũpatiyira.

—¿Yũũ mee niĩĩ? jĩĩ sãññãñucãyira cũãcõrõ.

20 Jesús cũãrẽ jĩiyigu:

—Sĩcũ mũã doce menamacũ yũũmena atibapapũ pãmena soayágura niĩĩ. 21 Yũũ niipetira sõwũrẽ Cõãmacũye queti jóaripũũ jĩĩrõbirora wãaadacu. Bóaneõgũ niigũdaqui yũũre ticogũdupēja. Cũũ bauáriatã, nemorõ ãñubojĩyu, jĩiyigu.

22 Jesús cũãmena yaagũ, pãrẽ néee, Cõãmacũrẽ usenire ticoyigu. Túajea, puatásã, batogũra, jĩiyigu:

—Yaaya. Ate yãa õpũũbiro niĩã.

23 Vino bapare néee, Cõãmacũrẽ usenire ticoyigu. Túajea, cũũ bueráre tĩãyigu. Niipetira tiibapa maquẽrẽ sĩniyĩra. 24 Cũãrẽ tĩãgũ, jĩiyigu:

—Ate yéee díbiro niĩã. Yũũ diari, yéee díi õmayudiaadacu, rapũ basocã ññañaré tiiréere cosebosáaro jĩĩgũ. Teeména Cõãmacũ mama netõnéere quetire cũũgũdaqui. 25 Yũũ ateréja diamacũrã jĩĩã: Vino sĩninemóricu sãa; téee Cõãmacũ Õpũ niirõpũ mama vino ññaña maniréere sĩnigũdadacu, jĩiyigu.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩĩrigue

(Mt 26.30-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

26 Sicawãme Cõãmacũrẽ basaréere basapeotoaari siro, Ɛtãgũ Olivopũ wãajõãyira. 27 Jesús cũãrẽ jĩiyigu:

—Mũã niipetira yũũre cõãwapetijõããdadacu. Tee Cõãmacũye queti jóaripũũ niĩã: “Oveja coterĩ basocãre sãñcõãgũdadacu. Teero tiiri, cũũyara oveja cũã booró cutũbatéjõããdadacu”,* jĩĩ jóarigue niĩã. 28 Teero wãapacari, yũũ diarigũpũ masãri siro, yũũ mũã suguero Galileapũ jeatoagũdadacu, jĩiyigu.

29 Pedro jĩiyigu:

—Niipetira mũũrẽ cõãwari, yũũja mũũrẽ cõãwaricu, jĩĩmiyigu.

30 Jesús cũũrẽ jĩiyigu:

—Yũũ ateréja diamacũrã jĩĩã: Mecũã macã ñami puarĩ cãrẽquẽ wedeadari suguero, yũũre ñĩĩãrĩ “cũũrẽ masĩriga” jĩĩditogũdadacu mũũ, jĩiyigu.

31 Pedro jĩiyigu:

—Yũũja cũã yũũre sããdugãatã, mũũmena diagũda; mũũrẽ “masĩriga” jĩĩricu, jĩĩmiyigu.

Niipetira cũũ buerá teero dícu jĩĩyucomiya.

Jesús Getsemanĩpũ cũũ Pacũre sãĩrigue

(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)

32 Too síro Getsemanĩpũ jeayira. Jesús cũũ bueráre jĩiyigu:

—Mũã ãno duiyueya ména. Yũũ Pacũre sãĩgũ wãagu tiia, jĩiyigu.

33 Pedro, Santiago, Juanrẽ cũũmena néewayigu. Cũũ bayiró peti yeeripũnapũ wãcũpati, bóaneõñucãyigu.

* 14:27 Zacarías 13.7.

34 —Yũre diariquioro, wácũpatire niinetõjõãga. Múã ãno putuáya. Cãnirã mee tiiwá, jĩmiyigu.

35 Cúã beru yoasãñurõ wáa, yepapu munibiácũmuyigu. Tee ñañarõ netõré jearijããrõ jĩgũ, Cõãmacũrẽ sãiyigu. 36 Sãigũ, jĩiyigu:

—Pacu, niipetirere tiimasĩa mũu. Yũ ñañarõ netõãdarere netõnéña. Yũ teero jĩpacari, yũ boorére tiirijãña; mũu boorépe wáari tiiyá, jĩiyigu.

37 Too síro cũ buerá putopu cãmeputuáiyigu. Cúãrẽ cãniãrirapure buajeáiyigu.

—Simón, ¿mũ cãnigũ tiii? ¿Deero tiigũ péerogã ñña tiiridojãrĩ? jĩiyigu Pedrore—. 38 Cãnirã mee tiiyá. Wátĩ múãrẽ jĩcõãsãrijããrõ jĩrã, Cõãmacũrẽ sãĩña. Múã wácũrémena ãñurere tiidugápacari, múãye õpũũrĩpe sícãrĩbírĩa, jĩiyigu.

39 Cãmeputuáya, cũ Pacure sãĩãrirobirora sãiyigu sũcã. 40 Sãĩãri siro, cũ buerá putopu cãmeputuáya, cãniãrirapure buajeáiyigu sũcã. Cúãrẽ wũgoá pũnijõãyiro. Cũãrẽ deero yũmasĩiyira. 41 Itĩãrĩ cãmeputuáya cúãrẽ jĩiyigu:

—¿Múã cãnirã tiii sũcã? ¿Cãni, yeerisãjãrã tiii? Nocõrõrã niã. Yũre ticoadaro jearo tiia. Yũ niipetira sõwãrẽ ticogudaqui ñañaré tiirãpore. 42 Wũmũncãña. Jãmu, yũre ticoguda atitoai mée, jĩiyigu.

Jesuré ñeewarigue

(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

43 Jesús cúãmena wedesegu tiirira, máata cúã menamacũ niimiãrigu Judas jeayigu. Cũãmena pau basocá espadapĩrĩmena, yucãména atiyira. Cúã paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá, ãpẽã butoá dutirá ticocoarira niiyira. 44 “Yũ wasopũro ãpũgũ cúãrã niigũdaqui. Cũãrẽ ñee, ãñurõ siatũ, néewawa”, jĩsũguetoayigu Jesuré ticoguda.

45 Máata Jesús putopu jeagu: —Yũre buegũ, jĩiyigu.

Teero jĩgũrã, cũ wasopũrore ãpũyigu. 46 Teero tiirĩ ññarã, Jesuré ñeejõãyira.

47 Cũãrẽ ñeerĩ, sícũ toopũ nucũgũ cúãya espadare tũãwé, paiaré dutigũre padecoteguya cãmopérore páatacojãyigu. 48 Jesús cúãrẽ jĩiyigu:

—¿Yaarépigure tiirõburo yũre espadapĩrĩmena, yucãména ñeerã atiarĩ? 49 Búrecoricõrõ yũ Cõãmacũwipũ múãmena niiwã, buegu. Yũre ñeeriwũ. Múã mecũtigã tiiré Cõãmacũye queti jóaripũ jĩrõbirora wáaro tiia, jĩiyigu.

50 Cũ buerá cũ sícũrẽna cõãncõ, dutipetijõãyira. 51 Sícũ mamũ Jesús siro nũnũatiyigu. Cãnigũ cõmarĩ caseromena dícu cõmarĩgu niyigu. Cúã cúãrẽ ñeemiyira. 52 Cũãrẽ ñeema jĩrã, cũ cõmarĩ casero dícu wéepãnecojãyira. Cũpe sutimanigũ dutijõãyigu.

Jesuré Judíoare Dutirá Peti putopu néewarigue

(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

53 Jesuré ñee, paiaré dutigũ putopu néewayira. Toopũ niipetira paiaré dutirá, ãpẽã butoá dutirá, teero biiri Moisés jóarigue buerá neãyira.

54 Pedrope yoasãñurõ Jesuré nũnũyigu. Paiaré dutigũya wii popea macã yepapu putuáiyigu. Toopũ Cõãmacũwii coterĩ basoca puto jeanuã, cúãmena pecame sũmaduĩyigu.

55 Paiaré dutirá, niipetira Judíoare Dutirá Peti “¿deero tii cúãrẽ wedesãrõ boomĩto?” jĩyira, sããdugãra. Cũãrẽ sããdugápacara, ñañaré buarĩyira. 56 Pau

jĩĩditoremena cũũrẽ wedesãmiyira. Cũã wedesãre queoró jeariyiro. ⁵⁷ Āpẽrã wãmũnucã, jĩĩditoremena cũũ jĩĩriguere wedesãyira:

⁵⁸ —“Yũũ atiwíi Cõãmacũwiire basocá tiirí wiire cõãgũda. Itiábũreco siro apewíi túajeanucõgũda. Tiwíi basocá tiirí wii mee niĩãdacu”, jĩĩwí ãni, jĩĩyira.

⁵⁹ Teero jĩĩpacara, sĩcãrĩbíro wedeseriyira.

⁶⁰ Paiaré dutigú cũã watoapu wãmũnucã, Jesuré sãĩñáyigu:

—¿Mũũ deero tiigú yũũridojáĩ? ¿Deero jĩĩ yũũgudari cũã wedesãre? jĩĩyigu.

⁶¹ Cũũpe yũũriyigu. Paiaré dutigú sãĩñánemoyigu:

—¿Mũũrã niĩi “Cõãmacũ beserigu Cristo, Cõãmacũ ãñugú macũ” cũã jĩĩgú? jĩĩyigu.

⁶² Jesús jĩĩyigu:

—Yũũrã niĩã. Cõãmacũ tutuare cõnetõgũ pũto cũũ diamacũpe duigudacu. Yũũ niipetira sõwã toopú duiiri ãñãdacu múã. Yũũ õmẽburuáripũ diiátiricãrẽ ãñãdacu múã, jĩĩyigu.

⁶³ Paiaré dutigú teero jĩĩrĩ tuogú, cũũ basiro cũũyaro sutiroré wéeyigacojãyigu, ãpẽrãrẽ “bayiró cúai” jĩĩdutigu. Cũãrẽ jĩĩyigu:

—Āpẽrã wedesãrĩ boonemória marĩ. ⁶⁴ Múã cũũ Cõãmacũrẽ ñañarõ wedeserere tuotóaa. ¿Deero tugueñaĩ múã? jĩĩyigu.

Niipetira: —Cũũ teero jĩĩrẽ wapa sããjãrõ booa, jĩĩyira.

⁶⁵ Āpẽrã cũũrẽ usecó eobatétunucãyira. Cũũ capearire biaápeyira. Cũũrẽ ñañarõ ti, páayira.

—Jĩĩbuaya. ¿Noã mũũrẽ páaarĩ? jĩĩyira.

Cõãmacũwii coterí basocacã cũũrẽ páayira.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩĩrigue

(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁶⁻⁶⁷ Pedro tiwíi popea macã yepapu pecame sũmagú tiirí, sĩcõ paiaré dutigúre padecotego jeayigo. Coo cũũrẽ ãñagõrã ãña: —Mũũcã Jesús Nazaret macã macũmena wáarucuarigura niĩãrã, jĩĩyigo.

⁶⁸ —Cũũrẽ masĩriga. Ñeenórẽ wedese go wedese cu; tuomasĩriga, jĩĩyigu.

Cũũ sopepú witiyari, cãrẽquẽ wedeyigu. ⁶⁹ Paiaré dutigúre padecotego cũũrẽ ãñagõ, toopú ãñanucũrãrẽ jĩĩnemoyigo:

—Āni cũã menamacũ niĩi, jĩĩyigo.

⁷⁰ Cũũpe: —Niiria, jĩĩyigu.

Too sirogã toopú ãñanucũrã Pedrore jĩĩyira:

—Niirõrã mũũcã cũã menamacũ niĩcu. Mũũ Galilea macũ niĩjĩĩ; cũã tiiróbiro wedesea, jĩĩyira.

⁷¹ Cũũ jĩĩyigu:

—Yũũ diamacũ jĩĩhẽrĩ, Cõãmacũ yũũre ñañarõ tiĩáro. Yũũ múã wedesegure masĩriga, jĩĩyigu.

⁷² Cũũ teero jĩĩritabera, cãrẽquẽ wedeyigu sũcã. Pedro Jesús jĩĩãriguere wãcũbuayigu: “Cãrẽquẽ puarĩ wedeadari suguero, yũũre ãtĩãrĩ ‘cũũrẽ masĩriga’ jĩĩgũdacu mũũ”, jĩĩyigu. Teeré wãcũbuagu, bayiró utiyigu.

15

Pilato Jesuré sãĩñárigue

(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Bóeri paiaré dutirá, ãpẽrã butoá dutirá, Moisés jóarigue buerá, teero bi-iri niipetira Judíoare Dutirá Peti neãyira. Jesuré sãadutiadarere wedeseyira. Wedesetoa, Jesuré siatú, néewa, Pilatopure ticoyira.

² Pilato cãurẽ sãĩñáyigu:

—¿Mũrã niĩ judíoa õpũ? jĩiyigu.

—Mũ jĩrõbirora cãurã niã, jĩiyigu.

³ Paiaré dutirá pee wedesãyira cãurẽ. ⁴ Pilato Jesuré sãĩñanemoyigu:

—Cũã mũrẽ pee wedesãrã tiíya. ¿Mũũ yũũridojãĩ? jĩimiyigu.

⁵ Jesús yũũgiyigu. Teero tiigá, Pilato ññamanijõãyigu.

Jesuré sãadutírigue

(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

⁶ Cãmariõrõ Pascua boseburecori niirĩ, Pilato sícũ peresuwiipũ niigãrẽ basocá cãã wionécodugagure wionécorucuyigu. ⁷ Teeburecorire sícũ ãmũ peresuwiipũ duiyigu cãũ menamacãrãmena. Cãũ wãmecutiuyigu Barrabás. Cãã romanuã dutirãre cõadugara, cãmerrĩsãyira. ⁸ Basocá Pilato putopũ wáa: —Mũũ tiurucúbirora tiiyá, jĩiyira.

⁹ Pilato cããrẽ sãĩñáyigu:

—¿Mũã judíoa õpũrẽ yũũ wionécori boogári? jĩimiyigu.

¹⁰ Paiaré dutirá ññatutira Jesuré ticoariguere masjãyigu. ¹¹ Paiaré dutirá basocãre acaribíri tiiyíra, Barrabápere wionécodutira. ¹² Pilato cããrẽ sãĩñanemoyigu:

—Mũã “judíoa õpũ niirĩ” jĩũgũpere ¿deero tiirĩ boogári? jĩiyigu.

¹³ —¿cããrẽ curusapũ páabiatudutiya! jĩĩ acaribíyira.

¹⁴ —¿Ñeenó ññarẽ tiarĩ cãũ? jĩiyigu.

Basocãpe bayiró busurómena: —¿Curusapũ páabiatudutiya! jĩĩnemoyira.

¹⁵ Pilato basocãmena ãñurõ putuáadugagu, Barrabãre wionécobosayigu. Jesuré tãnadutítoaari siro, curusapũ páabiatu sãadutiuyigu.

¹⁶ Teero tiirã, surara cããye wiseri popea macã yepapũ cãurẽ néewayira. Toopũ ãpẽrã niipetira surarare néõyira. ¹⁷ Cãã Jesuré sicaró õpũya sutiro tiiróbiro sõã ññisãñúrõca sããyira. Sicabeto potamena tiarĩ beto cãũya dupupure péoyira.

¹⁸ —Uñeniã mũumena, judíoa õpũ, jĩĩ buijãyira.

¹⁹ Sicagá cãũgũmena cãũya dupupure páayira. Cãurẽ usecõ eobatétu, ññicãcoberimena jeacũmu, buijãyira. ²⁰ Cãã cãurẽ buitóa, sõã ññisãñúrõrẽ tuuwécojã, cãũ sãñasuguearimore sããyira. Curusapũ páabiatu wãara néewayira.

Jesuré sãĩrigue

(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

²¹ Sícũ Cirene macã macũ cãpũpũ niãrigũ putuãatigu tiiyigu. Cãũ wãmecutiuyigu Simón. Puarã pacũ niiyigu: Alejandro, Rufo pacũ. Cãũ too netõwári ññarã, Jesús apawarĩ curusare cãurẽ apadutiyira.

²² Jesuré Gólgota buropũ néewayira. Gólgota jĩrõ, “Dupucoro” jĩrõ tia.

²³ Toopũ vino “mirra” wãmecutire wãoariguemena tĩãmiyira. Sĩniriyigu.

²⁴ Cãurẽ curusapũ páabiatuyira, diaaro jĩrã. Surara cãũye suti ni-imiãriguere batoadara, jĩĩbuaapeyira, ¿noãrẽ putuãadari? jĩrã.

²⁵ Cãurẽ curusapũ páabiatu, bóeri nueve niirĩ niyiro. ²⁶ Basocá cãurẽ wedesããriguere jóatunoyiro táboapĩpure: “JUDÍOA ÕPÕ NIIRÍ”, jĩiyiro.

27 Jesuména puarã yaarépirare páabiatuyira; sícũ diamacápe, ãpĩ acuniñape nucõyira. 28 Cũã teero tiirí, Cõãmacũye queti jóaripũpu jóarigue diamacũ wáayiro. “Dutirére netõnucãrã menamacũ niĩ” jĩ wãcũyã basocã cũãrẽ”, * jĩ jóanoã.

29 Basocã toopá netõwára, cũãrẽ ñañarõ jĩrã, dupupá saguejõarucuyira.

—Jũũ. Mũũ “Cõãmacũwiire cõãgũda” jĩmiwãrã. “Itiábureco siro apewiĩ tiipeticojãgũda”, jĩmiwãrã mũũ. 30 Teero jĩrigũ mũũ basirora netõnéña. Curusapũ tusagũ diiátiya, jĩ buijãyira.

31 Paiaré dutiracã, Moisés jóarigue buerámena teorora jĩ buijãyira:

—Cũũ ãpẽrãcãrẽ netõnéwĩ; cũũ basirope netõnémasĩrii. 32 Cõãmacũ beserigũ Cristo Israelya põna macãrã õpũ niigãjã, curusapũ tusagũ cũũ basiro diiátario. Cũũ basiro diiátari docare, padeoáda, jĩyira.

Cũũmena curusapũ páabianucõãriracã teorora cũũrẽ ñañarõ jĩ buijãyira.

Jesús diarigue

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

33 Coeritó jeari, niipetiro tiiditapũ naĩtĩãjõãyiro. Tée ñamica tres niirĩpu naĩtĩãtuyiro. 34 Tii hora niirĩrã, Jesús bayiró acaribíyigũ.

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? jĩyigũ cũũyemena. Teero jĩgũ, “Cõãmacũ, Cõãmacũ, ¿deero tiigũ yũre cõãwai?” jĩgũ tiyigũ.

35 ãpẽrã síquẽrã toopá niirã teeré tuorã, jĩyira:

—¡Coel! Tũoyã. Profeta Eliãre sũocógũ tiigũ, jĩmiyira.

36 Sícũ cutuwã, sicasitia vino piyare soayigũ. Sĩniãrõ jĩgũ, sicagũ cãñagũpũ siatú, cũũrẽ sũumõcogura, basocãre jĩmiyigũ:

—Coteya ména. Elías cũũ curusapũ tusagũre néediocogũ atiboqui, jĩmiyigũ.

37 Jesús bayiró acaribí, diajõãyigũ. 38 Cũũ diari, Cõãmacũwii popeapũ ãñunetõjõãri Tatia cãmotáyosari casero ãmũãrõpe yigadiati, puacaséropũ jeacotuariro niiwũ. 39 Cien surara dutigũ Jesús doca nucũgũ, cũũ teero wãa diari ññagũ, jĩyigũ:

—Diamacũrã ãni Cõãmacũ macũ niimiãyi, jĩyigũ.

40 Numiã yoaropũ Jesuré ññanucũyira. Cũũmena niyira: María Magdalena; apegó María (coo José cũũ bai Santiago paco niyigo); apegó Salomé niyira. 41 Cũũ Jesuré nãñurãra numiã niyira. Cũũ Galileapũ niirĩ, cũũrẽ ãñurõ tiãpurira niyira. ãpẽrã numiã paũ Jesús Jerusalénpu wãari nãñurãracã toopũ ññanucũyira.

Jesuré ãtãtutipũ cũũrigue

(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

42-43 Judíoa yeerisãri bureco sũguero macã bureco niyiro. Teero tiiró, cũũ yeerisãri bureco maquẽ quẽnorí bureco niyiro. Nãicũmurĩ, José Arimatea wãmecutiri macã macũ jeayigũ. Cũũ Judíoare Dutirá Peti menamacũ cũũ padeogũ niyigũ. Cũũcã Cõãmacũ dutiré basocãpũre niãdarere coteyigũ. Teero tiigũ, cuiro manirõ wãcũtutuaremena Pilato putopũ sããwayigũ. Sããwa, Jesuyã õpũãrẽ sãiyigũ. 44 Pilato Jesús diaariguere tuogũ, tuomanĩjõãyigũ. Cien surara dutigũre atiduti, “¿deero biiri diaarĩ?” jĩ sãñãyigũ. 45 Cien surara dutigũ cũũrẽ wedeari siro, Jesuyã õpũãrẽ Joseré

* 15:28 Isaías 53.12.

ticodutiya. ⁴⁶ José sutiró ãñuri caserore sãĩ, Jesuyá õpũãrẽ néedioco, tiicaseromena cõmayi. Túajea, sicututi ùtãgãpũ coari tutipũ cũũyigũ. Tiitutire ùtãquicamena tuunéwa, biajãyigũ. ⁴⁷ María Magdalena, María (José paco) Jesuré cũũãrĩrore ññayira.

16

Jesús masãmũãrigue

(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Cũã yeerisãri bũreco sãbado netõãri siro, María Magdalena, María (Santiago paco), Salomé sitiañũre sãiyira. Teeména Jesuyá õpũãrẽ pĩopeora wãara tiimiyira. ² Ùsã yeerisãri bũreco síro macã bũreco niirĩ, ñamisãñurõgã Jesuré cũũri tutipũ wáayira. ³ Cũã toopú wãara, cãmerĩ sãñãiyira:

—¿Noã tuunécobosaadari tiituti biaríquicare? jĩiyira.

⁴ Toopú jea, ññacora, tiiquicare aperopú nucũrĩ ññayira. Pairíquica peti niiyiro. ⁵ Tiitutipũ sããwara, wãmo diamacũniñape sícũ mamũ duiri ññayira. Cũũ sutiró butiró yoaroca sãñayigũ. Cũã cũũrẽ ññarã, bayiró ucũáyira. ⁶ Cũũ cũãrẽ jĩiyigũ:

—Ùcũãrijãña. Mũã Jesús Nazaret macã macũrẽ cúã curusapũ páabiatsu sãããrigũre ãmaãrã tiia. Cũũ masãtoaawĩ. ãnorẽ manĩ. Cũũrẽ cũũãrĩrore ññarã atiya. ⁷ Cũũ buerãre, Pedroro wedera wáaya: “Cũũ múã suguero Galileapũ jeatoagũdaqui. Cũũ jĩĩrirobirora toopú cũũrẽ ññãadacu”, jĩiwa, jĩiyigũ.

⁸ Tiitutipũ niãrira ucũã ñapõpirara dutijõãyira. Cuirã, ãpẽrãrẽ wederiyira.

Jesús María Magdalenarẽ bauásũguerigue

(Jn 20.11-18)

⁹ Yeerisãri bũreco niirĩ, Jesús cũũ masããri siro, María Magdalenarẽ bauásũgueyigũ. Coorena too suguero pũ siete wãtĩãrẽ cõãwionecoyigũ. ¹⁰ Jesuména wããnetõrĩrare wedego wãamiyigo. Cũũrẽ booritua, utira tiiyira.

¹¹ —Jesús catiawĩ; yũũ cũũrẽ ññããwũ, jĩimiyigo.

Padeoríyira.

Jesús pũarã cũũmena wããnetõrĩrare bauárigue

(Lc 24.13-35)

¹² Too síro Jesús pũarã cũũmena wããnetõãrĩrare bauáyigũ cãpũpu wãarare. Cũũ ãpĩbĩro biigú bauáyigũ. ¹³ Cũã ãpẽrã Jesuména wããnetõãrĩrare wedera wãamiyira. Cũãcãrẽ padeoríyira.

Jesús cũũ buerãre dutirigue

(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁴ Too síro Jesús cũũ buerã oncere bauáyigũ cúã mesapũ duirãre. Cũãrẽ jĩiyigũ:

—¿Deero tiirã cúã wederi, yũũ masãrẽ quetire tũopacãra, padeorĩãrĩ? Pairó wãcũtutuarẽ cũorĩã múã, jĩiyigũ.

¹⁵ Cũãrẽ jĩĩnemoyigũ:

—Niĩpetiro pũ niĩpetirare yũũ basocãre netõnére quetire wedera wáaya.

¹⁶ Yũũre padeó, wãmeõtinogũno netõnénogũdaqui. Yũũre padeohégũno

ñañarõ tiinógũdaqui. ¹⁷⁻¹⁸ Yũre padeorá yũ dutirémēna wātīārē cõãwionecomasiãdacua. Āpērāyēre wedesemasīripacara, wedeseadacua. Cũã ãñaārē ñeerī, teero biiri pūniré sīnirī, merēã wáaricu. Diarāre ñaapeóri, netõãdacua. Yũre padeorá cũã padeorēre ěñorã, teeré tiimasīãdacua, jĩyigu.

Jesuré néemũãrigue

(Lc 24.50-53)

¹⁹ Marī Ōpũ Jesús cũārē wedeari siro, ãmũãsepũ néecomũãnoyigu. Cõãmacũya wãmo diamacũniñape jeanuãyigu. ²⁰ Cũã buerá niipetiropũ cũũ netõnére quetire wedera wáawa. Cũã wederi, Jesús cũũ basirora cũārē tiiapurigu niiwī. Cũã wederere “diamacũrã niã” jĩgũ, ãñurere cũārē tiiẽñorī tiirigu niiwī.*

* **16:20** Ate versículos aперũ бѣсрѣрѣ баурісу; аперѣрѣ бауцї.

LUCAS

Jesucristoye quetire jóarigue

Lucas ¿deero tiigú atipūrē jóayiri? jĩirigue

1-2 Niipetire ũsã watoapu wáariguere ñnarira Jesús “wedera wáaya” jĩicorira ũsãrē buewa. Pañ cúa buerirobirora jóanucãrira niwã. ³ Yñucã ate niipetire Jesús sicatorpu tiñucãriguere masĩpetidugagu añurõ buewñ. Teero tiigú, Teófilo, yñ teeré jóaa, ⁴ mñurē ãpērã bueriguere “diamacúrã niĩã” jĩimasĩdutigu.

Ángele Juan Bautista bauáadarere wederigue

⁵ Herodes Judea dita macãrã õpũ niiritore, sícũ pai Zacarías wãmecutigu niyigu. Cũñ Abíaya põna macũ niyigu. Cũñ nũmo Isabel wãmecutiyigo. Coõ Aarón pãrãmeõ niñnũsego niyigo. ⁶ Cúa pñarãpñra Cõamacũ ññacorore basocã añurã niyira. Cũñ dutirere añurõ tiyira. Teero tiirã, basocã cUARē “wapa cnoõya” jĩimasĩriyira. ⁷ Cúa põnamaníyira. Isabel põnamanigõno niyigo. Cúa bũtoã niyira.

⁸ Sicabũreco Zacarías pai paderé padegu tiyigũ Cõamacũwiipu. Cũñya põna macãrã paderé bũrecoñi niyiro. ⁹ Paiã tiirucúrobirora sícũrē beseyira sitiaañũre sóegũdure. Tiibũrecore Zacariãre beseyira. Teero tiigú, cãũpe Añurí Tatia pũto macã tatiapu sóegu sããwayigu. ¹⁰ Sóeritono niirĩ, niipetira basocã soperú Cõamacũrē sãirã tiyira. ¹¹ Sícũ ángele* cãũrē bauáyigu. Cũñ sóemũõcoro diamacũpe nucũyigu. ¹² Zacarías cãũrē ññagã, ucñãjóõyigu. Bayirõ cuiyigu. ¹³ Ángele cãũrē jĩiyigu:

—Cuirijãña, Zacarías. Cõamacũ mññ sãirere tuoĩ. Mññ, mññ nũmo Isabelmena sícũ põnacutĩadacu. Cãũrē Juan wãme tuuya. ¹⁴ Mññ cãũmena bayirõ usenigũdacu. Pañ cãũ bauári, useniãdacu. ¹⁵ Cõamacũ ññacoropũre bári niigú mee niigũdaqui. Vinorē,† sibiorere sñirigũdaqui. Cũñ paco páatipũra Espiritu Santo cãũmena niitoagũdaqui. ¹⁶ Pañ Israelya põna macãrã Cõamacũ cúa Òpũrē padeodúrĩrãre padeorĩ tiigũdaqui sũcã. ¹⁷ Marĩ Òpũ sũguero jeagũdaqui. Elías tiirõbĩro Espiritu Santo tutu-are cnoõgũdaqui. Teemena pacũsũmũãrē cúa põnamena añurõ niirecutiri tiigũdaqui. Netõnucãrãrē basocã añurã tiirõbĩro wãcũrĩ tiigũdaqui. Basocãre “marĩ Òpũrē añurõ niyueya” jĩigũdaqui, jĩiyigu.

¹⁸ Cũñ teero jĩirĩ, Zacarías sãñĩáyigu:

—¿Deero ti yñ masĩgũdari mññ yñare jĩrere? Yññ bũcũ niĩã. Yññ nũmocã bũcũ niyo, jĩiyigu.

¹⁹ Ángele cãũrē yñuyigu:

—Yññ Gabriel niĩã Cõamacũ pũto macũ. Cũñ yñare ticodiocoawĩ, mññrē queti wededutigu. ²⁰ Yññ jĩrere mññ padeorĩã. Teero tiigú, wedesemasĩhẽgũ putuãgũdacu. Yññ jĩrõbirora wãaadacu. Tee niipetire wãari siropũ, wedesegũdacu, jĩiyigu.

²¹ Cúa wedesera tiirĩ, basocãpe Zacariãre yuera tiyira. Cũñ Cõamacũwiipu pearĩ, ññamanijõãyira. ²² Cũñ witiyeagu, wedesemasĩriyigu.

* 1:11 Portugués: anjo. † 1:15 Portugués: vinho.

“Cõamacũwiipũ apeyenó cũurẽ bauáajĩyu”, jĩiyira. Wãmorĩmena cũarẽ wẽẽtuyigu. Wedesemasĩhẽgũ putuáyigu.

²³ Paia paderẽ burecori petirí, cũya wiipũ coecóputuayigu. ²⁴ Too síro cũũ namo Isabel niipacó niinucãyigo. Sicamoqueñe muĩpũrã “wiipũ niijãgõda” jĩiyigo. ²⁵ Coo wãcũyigo: “Cõamacũ yũ põnamanígõ niĩarigore tiĩapuawĩ. Basocá teero ñnacõãrĩ jĩigũ, yũre ãñurõ tii”, jĩiyigo.

Ángele Jesús bauáadarere Mariare wederigue

²⁶ Seis muĩpũrã Isabel niipacó niirõ netõyiro. Cõamacũ ángele Gabrielre Nazaretpũ ticodiocoyigu. Nazaret Galilea ditapũ niia. ²⁷ Síco ãmãmema niĩnahẽgõrẽ queti wededutiayigu. Òpũ David pãrãmi niinunusegumena José wãmecutiayigu wãmoslagodo tiyigo. Coo wãmecutiayigo María. ²⁸ Ángele coo niirõpũ sããwa, ãñudutiayigu:

—Sãã. ¿Niĩ mũũ? Marí Òpũ mũũrẽ “ãñurõ tiigũda” jĩãwĩ. Cũũ mũũmena niĩ, jĩiyigu.

²⁹ Ángele jĩrere tuogó, bayiró wãcũyigo. “¿Deero jĩĩdũgaro tiigãri cũũ ãñudutire?” jĩĩ wãcũyigo. ³⁰ Ángele jĩiyigu:

—Cuirijãña, María. Mũũ Cõamacũ ãñurõ tiirere buaa. ³¹ Teero tiigó, mũũ niipacó putuágodacu. Síco põnacutígõdacu. Cũũ wãmecutiayigu Jesú. ³² Cũũ ãpẽrã nemorõ uputí macũ niigũdaqui. “Cõamacũ ãmũãse niigũ macũ niir”, jĩĩnogũdaqui. Òpũ David cũũ ñecũ niisotoapeogure tiirirobiro Cõamacũ cũurẽ Òpũ cũũgũdaqui. ³³ Israelya põna macãrã dutirucujãgũdaqui. Cũũ dutirẽ petirícu, jĩiyigu.

³⁴ María ángelere sãĩñáyigo:

—¿Deero wãabogari ate? Yũũ manũ manigõ niia, jĩiyigo.

³⁵ Ángele coore yũyigu:

—Espíritu Santo mũũpũre diijeágũdaqui. Cõamacũ ãmũãse macũ tutuare mũũpũre õmeburuá tiirõbiro diiãti, tuubiãadacu. Teero tiigũ, mũũ macũ ãñugũ “Cõamacũ macũ niir” jĩĩnogũdaqui. ³⁶ Mũũya wedego Isabel síco põnacutígõdaco, busuõ niipaco. “Põnamanígõno niyõ”, jĩĩmiwã basocá. Seis muĩpũrã wãaa, coo wĩmũ buaãri síro. ³⁷ Cõamacũrẽ tiimasĩhẽreno maniã, jĩiyigu.

³⁸ María jĩiyigo:

—Yũũ Cõamacũrẽ padecotego niia. Cõamacũ mũũ jĩĩrõbirora yũũre tiĩaro, jĩiyigo.

Ángele coo pũto niĩarigu wãajõãyigu.

María Isabelre ññagõ wãarigue

³⁹ Teeburecorire María boyeromena wãajõãyigo Judea ditapũ. Ëtãyucũ watoa niirí macãpũ jeayigo. ⁴⁰ Toopũ jea, Zacariãya wiipũ sããwa, Isabelre ãñudutiayigo. ⁴¹ Tee ãñudutire tuorí, coo macũ páatipũ sãñagũ cãmeñayigu. Isabelmena Espiritu Santo niyigu. ⁴² Teero tiigó, coo bayiró busurẽmena wedeseyigo:

—Niipetira numiã nemorõ Cõamacũ mũũrẽ ãñurõ tiii. Mũũ macũcãrẽ ãñurõ tiii. ⁴³ Yũũ búri niigõ niipacari, mũũ yũũ Òpũ paco yũũre ññagõ atiyu. ⁴⁴ Yũũ mũũ ãñudutirere tuorí, yũũ macũ páatipũ sãñagũ useniremena cãmeñaãti. ⁴⁵ Cõamacũ mũũrẽ jĩĩrõbirora “wãaadacu” jĩĩ padeoyú mũũ. Ateména Cõamacũ mũũrẽ usenirí tiiquí, jĩiyigo.

⁴⁶ María jĩiyigo:

“Yuu Ōpūrē ‘āñuniā m̄uu’ jīī, usenire ticoa.

47 Cōāmacū yuure netōnégūmena bayirō usenigō niīā.

48 Yuu buri niigōrē Cōāmacū beseyi.

Mecūāmena niipetira yuure ‘Cōāmacū āñurō tiiyí coore’ jīīādacua.

49 Cōāmacū niipetire tīmasīgū yuure āñurere tiiyí.

Cūū āñurē dícare tiiquí.

50 Cūūrē quioníremena ĩñarārē bóaneōrucujāgūdaqui.

51 Cūū tutuaremena pee āñurē tīī.

Basocá ‘ūsā āpērā nemorō niīā’ jīī wācūrārē cōājāqui.

52 Ōpārā duirépīrīpū duirāre cōājāqui.

Búri niirāpere uputí macārā niirī tiiquí.

53 Juabóarare pee āñurē ticoqui.

Pee cuorāre ticoripacu, putuawadutiqui.

54 Israelya pōna macārā cūūrē padecoterare tiíapuqui.

Cūūrē wācūjīgū, bóaneōqui.

55 Marī ñecū Abrahamrē,

teero biiri niipetira cūū pārāmérā niinunuserare

‘tiíapuguda’ jīīrigū niīwī”,

jīīyigo María.

56 María ĩtīārā muīpūrā coo putopu putuáyigo. Too síro cooya wiipū cocōputuayigo.

Juan Bautista bauárigue

57 Isabel pōnacutírto jeari, coo macū bauáyigu. 58 Cooya wii puto niirā, cooya wedera Cōāmacū coore āñurō bóaneōrigue quetire tuorá, coore useniapuyira. 59 Ocho† burecori cūū bauári siro, cūū cōnerígu yapa macā caseróre widecōārā jeayira. § Cūū pacu tiiróbiro Zacarías tuudugamiyira.

60 Cūū paco cūūrē jīīyigo:

—Niiria. Cūū Juan wāmecutigūdaqui, jīīyigo.

61 Cūūrē: —M̄uaya wedera teero wāmecutira maniíya, jīīyira.

62 Cūū pacure wāme sāīñārā, wēētuyira. 63 Cūūrē sicapí jóaripí sāiyígu. Tiipīpū “Juan wāmecutigūdaqui” jīī jóayigu. Niipetira teerē ĩñamanijōāyira.

64 Máata Zacarías wedesejōāyigu sūcā. Cōāmacūrē usenire ticoyigu. 65 Cūū teero tiirí, cūāya macā puto niirā cuipetijōāyira. Niipetiro too Judea dita ūtāyucu watoapu macārā teero wáariguere wedeseyira. 66 Niipetira teerē tuorá bayirō wācūyira.

—Cūū wīmagū bucū niigū, ¿deero niigūno niigūdari? jīīyira.

Cōāmacū tutuare Juanména niiyiro.

Zacarías Cōāmacūrē basapeorigue

67 Cūū pacu Zacaríamena Espírītu Santo niiyigu. Teero tiigú, Cōāmacū wededutírere wedeyigu. Biiro jīīyigo:

68 “Cōāmacūrē usenire ticoco. Cūū marī Israelya pōna macārā Ōpū niīī.

Marī cūū beserirare netōnégū atiī. Marīrē tiíapurucujāī mée.

69 Marīrē netōnégūdu tutuagure ticodiocoqui.

David cūūrē padecotegu pārāmi niinunusegu niiqui.

70 Tíatopu ‘teero tiigúda’ jīīyigu.

Teerē profetas āñurā jóarira niīwā.

71 Cōāmacū niipetira marī wāpārārē, marīrē ĩñatutirare cāmotá,

† 1:59 Portugués: oito. § 1:59 Levítico 12.3.

marĩrẽ netõnébosagudaqui.

⁷² Marĩ ñecūsũmũãrẽ ‘mũãrẽ bóaneõgũda’ jĩyigu.

Cũãrẽ ‘ãñurõ tiigũda mũãrẽ’ jĩrigue ãñurere acabóriqui.

⁷³ Cõãmacũ too síro tiádarere wedeyigu Abraham marĩ ñecũrẽ.

‘Biuro tiigũda’ jĩyigu:

⁷⁴ ‘Mũãrẽ ññatutirare cãmotá, mũãrẽ netõnébosagudacu.

Yũũ teero tiirĩ, mũã cuuro manirõ yũũ dutirere tiimasĩadacu.

⁷⁵ Bãrecoricõrõ yũũ ññacoropũ ãñurẽ tiádadacu’, jĩyigu Cõãmacũ.

⁷⁶ Macũ, mũũgẽ basocá ‘Cõãmacũ ñmũãserũ niigũyagu profeta niĩ’ jĩãdadacu.

Mũũ marĩ Õpũ atiadari suguero, maarẽ quẽnosũguérobirora quẽnosũguégu niigũdadacu.

⁷⁷ Mũũ Cõãmacũ beserirare cũã ñãñaré tiirere Cõãmacũrẽ acabóre sãĩdutigudacu.

Teeména Cõãmacũ netõnére cũãrẽ masĩrĩ tiigũdadacu.

⁷⁸ Cõãmacũ marĩrẽ bóaneõremena ññagũ niijĩgũ,

marĩrẽ netõnégũdũre ticodiocogudaqui.

Mũĩpũ mũãtiro tiirõbiro niigũdaqui cũã marĩrẽ.

⁷⁹ Marĩ naĩtĩãrõpũ niirãbiro niã.

Pecamepũ wáaborira niã.

Cũũ bócoremena marĩrẽ ãñurõ niirecutire ãñogũdaqui’, jĩyigu Zacarías.

⁸⁰ Wĩmagũ mũũcãjõãyigu. Jõõremena Cõãmacũrẽ padeomũãñucãyigu. Basocá manirõpũ niisodeaatyigu. Toopũre niituyigu, tée Israelya põna macãrãrẽ cũũ wedenũcãritopũ.

2

Jesús bauárigue (Mt 1.18-25)

¹ Tiatore niipetira romanuã õpũ Augusto basocãre bapaqueogudũ, cũã wãmerẽ jóatudutyigu. ² Cirenio niirito, sicato jóature niinũcãyiro. Cirenio Siria dita dutigũ niyigu. ³ Niipetirare cũã ñecūsũmũã bauãre macãrĩpũ jóatura wáadutyigu.

⁴ Teero tiigũ, José, Nazaret Galilea ditapũ niĩãrigũ, Belén Judea ditapũ wáayigu. Cũũ ñecũ David Belénpũ bauáyigu. Cũũ David pãrãmi niinũnũsegu niijĩgũ, toopũ wáayigu. ⁵ Cũũmena cũũ wãmoslagodo María wáayigo. Niipacó niyigo. ⁶ Cũã Belénpũ niirĩ, María põnacutire burecori jeayiro. ⁷ Toopũre cũã cãnirĩ wii mũarĩyira. Teero tiirã, ecarã cãnirĩ wiipũ wáayira. Toopũ coo sicato wĩmagũ apayigo. Cũũrẽ suti caserimena cõma, ecarã yaaricoropũ sããyigo.

Ángelea oveja coteri basocare bauárigue

⁸ Belén wesapũ oveja coteri basoca niyira. Cãpũpũ cũãyarare coteboejõarucuyira. ⁹ Wãcũña manirõ cũãrẽ sícũ ángele bauáyigu. Cõãmacũ asibatere cũã pãtopũ ãñurõ bóesesajõãyiro. Bayiró cuiyira. ¹⁰ Ángele cũãrẽ jĩyigu:

—Cuirijãña. Mũãrẽ ãñurẽ queti wedegu atia. Niipetira tee quetire tũorã, useniãdadacu. ¹¹ Mecũã ñami Daviyã macã Belénpũ mũãrẽ netõnégũdũ bauáawĩ. Cũũ Cõãmacũ beserigu Cristo marĩ Õpũ niĩ. ¹² Cũũ

wīmagūrē suti caserimena cōmaārigure buajeáadacu. Wáicura yaarícoropu sãñagūrē ññaadacu. Muã teeré ññarã, “diamacúrã wedeayi” jĩĩadacu, jĩĩyigu ángele.

¹³ Wácũña manirõ cũũ puto pau ángelea bauáyira. Cúã Cõāmacūrē usenire ticora, biiro jĩĩyira:

¹⁴ “*Umuãsepu niirã Cõāmacūrē ‘aññunetõjõãĩ’ jĩĩ, usenire ticoaro. Atiditapúre cũũ aññurõ tiinórã aññurõ niirecutiario*”, jĩĩyira.

¹⁵ Ángelea cúāmena niirãrira umuãsepu muãwaari siro, oveja coterí basoca cāmerĩ wedeseyira:

—Jāmu too docare Belēnpu. Toopú wáaariguere Cõāmacũ marĩrē wede-dutiariguere ññaco, jĩĩyira.

¹⁶ Teero tiirã, boyeromena macāpu piyayira. Toopú piyajeara, Maríã, Joseré buajeáyira. Wīmagūrē wáicura yaarícoropu sãñagūrē ññayira.

¹⁷ Cũūrē ññaãri siro, ángele wīmagũ maquērē wedeariguere wedeyira.

¹⁸ Niipetira cúã wederére t̃orã, t̃omanĩjõãyira. ¹⁹ Maríape tee niipetirere coo wãcũrēpu ññanoyigo. Bayiró teeré wãcũyigo. ²⁰ Oveja coterí basoca cúã t̃oarigue, cúã ññaãrigue ángele wedearirobiro wáayiro. Teero tiirã, Cõāmacūrē usenire tico, “cũũ aññunetõjõãĩ” jĩĩ wedeseputuayira.

Jesuré Cõāmacũwiipũ néewarigue

²¹ Jesús bauári siro, ocho burecori netõrĩ, cũũ cõnerígu yapa macã caseróre widedõayira. Cũūrē Jesús wãme tuuyira. Tiiwãmerē ángele Maríare, coo niipacó niĩadari sugueropu, tuudutiuyigu.

²² Coo põnacutĩari siro, Moisére dutiré cũũrigue jĩĩrõbirora cuarenta burecori yueyira. Too síro wīmagūrē Jerusalēnpu néewayira. Toopú Cõāmacūrē “mũuyagu niĩ” jĩĩ eññorã wáayira. ²³ “Niipetira umuã bauásuguera Cõāmacũyara niirõ booa”,* jĩĩ jóanoã Cõāmacũye queti jóaripũpu. ²⁴ Tiipũpu jóarirobirora puarã buabiro baurã o puarã bua wĩmarã Cõāmacūrē ticoadara wáayira.†

²⁵ Teeburecorire s̃icũ Simeón wãmecutigu Jerusalēnpu niiyigu. Cũũ basocá aññugú, Cõāmacūrē padeogú niiyigu. Israelya põna macārãrē netõnégũdure yuegu tiiyigu. Espiritu Santo Simeónmena niiyigu. ²⁶ Cũũ cũūrē wedetoayigu: “Cristo Cõāmacũ beserigure ññaripacu, mũũ diaricu”, jĩĩyigu. ²⁷ Espiritu Santo masĩrĩ tiirémena Cõāmacũwiipũ sãāwayigu. Jesús pacusũmũã cũũgārē néesāwayira, Moisére dutiré cũũriguerpu jóarirobirora cũūrē tiibosára. ²⁸ Néesāwari, Simeón cũūrē néepayigu. Néepa, Cõāmacūrē usenire ticogu jĩĩyigu:

²⁹ “Yũũ Òrũ, mũũ yũũre wederirobirora tiia mecūtígārē. Teero tiigú, yũũ mũũrē padecotegu useniremena diamasĩã.

³⁰ Ñni basocáre netõnégũdure yũũ capearimena ññatoaa.

³¹ Mũũ aññirē ticodiocoayu, niipetira basocá masĩãrõ jĩĩgũ.

³² Ñni s̃iãwócogu tiirõbiro niigũdaqui, judíoa niñhãrã diamacú maquērē masĩãrõ jĩĩgũ.

Niipetira mũũyara Israelya põna macārãrē ‘Cõāmacũ marĩrē aññurõ tiiáwĩ’ jĩĩrĩ tiigũdaqui”, jĩĩyigu Simeón.

* 2:23 Éxodo 13.2,12. † 2:24 Levítico 12.6-8.

³³ Cũũ teero jĩĩrĩ tũorá, Jesús pacũ, paco tũomanĩjõãyira. ³⁴ Simeón cũãrẽ: —Cõãmacũ múãrẽ ãñurõ tiiáro, jĩiyigu.

María Jesús pacore jĩiyigu:

—Tũoyá. Cõãmacũ ãni wĩmagũmena pau Israelya põna macãrãrẽ cõãrĩ tiigũdaqui; ãpẽrãrẽ cũũmena netõnégũdaqui. Pau cũũrẽ ñañarõ jĩĩadacua. ³⁵ Teero tiirẽmena pau wãcũrere masĩnoãdacu. Mũũpe espadamena saderõ tiirõbiro pũnirẽ tũgueñagõdacu, jĩiyigu.

³⁶ Toopá sũcõ profeta niyigo. Coõ Ana wãmecũtiyigo. Fanuel macõ, Aserya põna macõ niyigo. Bũcũó peti niyigo. Mamo niigõ, wãmosĩayigo. Coõ wãmosĩari siro, siete cũmarĩ coõ manũmena niyigo. ³⁷ Cũũ diari siro, wapewio niirucuyigo. Ochenta y cuatro cũmarĩ cũoyigo. Cõãmacũwiipũre witiriyigo. Toopá ñamirĩ, búrecori beti, sũubuseyigo. ³⁸ Simeón Marĩare, Joseré wedeseri, Ana jeayigo. Jesuré ñña, Cõãmacũrẽ ãsenire ticoyigo. Too siro niipetira Jerusalén macãrã basocãre netõnégũdũre coterãre Jesuyé maquẽrẽ wedeyigo.

Nazaretũ pũtũawarigue

³⁹ Cũã niipetire Cõãmacũ dutirere tiitõa, cũãya macã Nazaret Galilea ditapũ coecõpũtũayira. ⁴⁰ Wĩmagũ masãyigu tutuagu, masĩgũ. Cõãmacũ cũũrẽ ãñurõ tiiapuyigu.

Jesús bũcũsãñurõ niigũ tiirigue

⁴¹ Jesús pacũsũmũã cũmarĩcõrõ Pascua bosebũreco niirĩ, Jerusalenũ wáarucuyira. ⁴² Jesús doce cũmarĩ cũorĩ, cũã tiirucũrobirora toopá wáayira. ⁴³ Bosebũreco petirĩ, cũãya macãpũ coecõpũtũamiyira. Cũũ pacũsũmũã masĩrõ manirõ Jesús Jerusalenũ pũtũãjãyigu. ⁴⁴ Cũã Jesuré “ãpẽrã marĩ menamacãrãmena wãaqui” jĩĩ wãcũrã, sicabũreco maapũre wáayira. Too siro cũãya wedera, cũã ññamasĩrã watoapũ cũũrẽ ãmaãmiyira. ⁴⁵ Bũarĩyira. Teero tiirã, cũũrẽ ãmaãrã, Jerusalenũ cãmecõpũtũayira.

⁴⁶ Itiãbũreco siro Cõãmacũwiipũ cũũrẽ bũayira. Cũũ judioare buerã watoapũ duiyigu. Cũũ cũãrẽ tũo, sãĩñãgũ tiiyigu. ⁴⁷ Niipetira cũũrẽ tũorã, cũũ masĩrere, cũũ yũmenirere tũomanĩjõãyira. ⁴⁸ Cũũrẽ ññarã, cũũ pacũsũmũã ññamanijõãyira. Cũũ paco cũũrẽ jĩiyigo:

—Macũ, ¿deero tiigũ teero tiiãrĩ mũũ ãsãrẽ? Mũũ pacũ, yũũ bayirõ wãcũrẽmena mũũrẽ ãmaãwã, jĩiyigo.

⁴⁹ Jesús cũãrẽ jĩiyigu:

—¿Deero tiirã yũũre ãmaãrĩ? “Yũũ Pacũya wiipũ, cũũyere tiirõ booa” jĩĩrere ¿mũã masĩriarĩ?

⁵⁰ Cũũ cũãrẽ jĩĩrere tũomasĩriyira.

⁵¹ Too siro cũãmena wãa, Nazaretũ pũtũawayigu. Cũãrẽ ãñurõ yũũrucuyigu. Cũũ paco tee niipetirere coõ wãcũrẽpũ ãñurõ ññanoyigo. ⁵² Jesús nemorõ masĩgũ, nemorõ ãmũãgũ wáayigu. Cõãmacũ cũũrẽ “ãñunĩĩ” jĩĩ ññayigu. Basocãcã cũũrẽ ãñurõ wãcũyira.

3

Juan Bautista wederigue

(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

¹ Quince cũmarĩ Tiberio romanũ õpũ niirĩ, noquẽrã cũũrẽ duticotera niyira: Poncio Pilato Judea dita dutigũ niyigu; Herodes Galilea dita dutigũ niyigu; Herodes bai Felipe Iturea, Traconite dita dutigũ niyigu;

Lisanias Abilinia dita dutigú niyigu. ² Anás, Caifás paiaré dutirá niyira. Cúã niipetira niirito, Juan Zacarías macū basocá manirõpu niyigu. Toopá Cõãmacū cūyere wededutiya. ³ Juan día Jordán wesa niipetiropu wáyigu. Basocáre wedeyigu:

—Múã ñañaré tiirére wácūpati, waso, wāmeõtidutiya. Teero tiirí, Cõãmacū múã ñañaré tiirére acabógudaqui, jĩyigu.

⁴ Profeta Isaías cū jóaripūpu ateré jóarigu niwĩ:

Sícū yucu manirõ, basocá manirõpu

bayiró busurõmena wedegudaqui:

“Sícū õpū atiadarimarē quēnarõ tiiróbiro,

marĩ Òpū atiadari suguero,

múã ñañaré tiirére duujã, añurõ niyueya.

⁵ Niipetire ditatūdiri yaajã, sícārĩbíro tiinóãdacu.

Niipetire ũtāyucu añuri yepa tiinóãdacu.

Maapãrĩrē diamacú tiinóãdacu.

Maapãrĩ maquē coperire yaanóãdacu.

⁶ Niipetira Cõãmacū basocáre netõnerere ññaãdacua”, jĩgūdaqui,*

jĩ jóayigu Isaías.

⁷ Pāu basocá Juan pūtopu cūñrē wāmeõtidutira wáyira. Cū cūãrē jĩyigu:

—¡Múã tiiditõrepara, jĩditõrepara niã! “Marĩ wāmeõtinorira dícu niirĩ, Cõãmacū bayiró cúare marĩrē jearicu”, jĩ wácūremana atimiãjĩyu

múã. ⁸ Diamacúrã múã ñañaré tiirére wácūpati, wasorá, múã añurõ tiirécūtiremena ññoñã. “Ûsã Abraham pãrãmerã niinunusera niijĩrã,

Cõãmacū ññacorore añurã niã”, jĩ wácūrijãña. Múã wácūre wasohéri, Abraham pãrãmerã niiré wapamaníã. Cõãmacū boogú, ate ũtãperimenarã Abraham pãrãmerãrã cotowéomasĩqui. ⁹ Múã ñañaré tiidúheri ññagū,

Cõãmacū múãrē cõãgūdaqui. Sicagú yucugū ñañaré ñwacacutirigūre cõmeãmena ñncõrĩmenapara páata, pecamepu sócõãrõ tiiróbiro múãrē tiigūdaqui, jĩyigu Juan.

¹⁰ Basocá cūñrē sãññáyira:

—¿Too docare deero tiíadari?

¹¹ Cūãrē yũyigu:

—Puaró sutiró cõogú cõohégure sicaró ticoaro. Yaaré cõogú yaaré cõohégure ticoaro, jĩyigu.

¹² Romanuã õpũrē niyeru wapasébosari basocacã wāmeõtidutira jeayira. Cūñrē sãññáyira:

—Ûsãrē buegú, ¿ūsã deero tiíadari?

¹³ Cūãrē yũyigu:

—Romanuã cúã wapasé dutirobirora wapaséya. Nemorõ wapasérijãña, jĩyigu.

¹⁴ Suraracã cūñrē sãññáyira:

—¿Ûsãte deero tiíadari?

Cūãrē yũyigu:

—Basocáre cuiiri tiirijãña. Jĩditõremana wedesãrijãña, cúãyere ñmadugara. Múã wapatãremana useniña, jĩyigu.

* 3:6 Isaías 40.3-5.

15 Basocá Cōāmacū beserigure yuera tiyíra. “Apetó tiigú, Juan Cristo marí yoari yuerigu niiboqui”, jī wācūmiyira. 16 Juan cūā wācūrere yuyiygu:

—Yuu múārē ocoména wāmeōtia. Āpī yuu nemorō tutuagu atigūdaqui. Cūū añunetōgū niiqui. Yūpeja cūrē sīcārībidojācu. Cūpeja nemorō añurō tiigūdaqui múārē: Espíritu Santore ticodiocogūdaqui, múāmena niirucujāārō jīgū. Ñañarēre sóecōārō tiiróbiro múā ñañarē tiirēre cōāgūdaqui. 17 Cūū trigore ñānogūdu tiiróbiro niī. Teeperire merēā, teesatirire merēā cūgūdaqui. Teeperire ñānogūdaqui cūye ñānori wiipu. Teesatirire sóejāgūdaqui pecame yatihimepu, jīiygu Juan.

18 Pee cūū teero jī wederémena añurē quetire wedenemoyigu. 19 Teebarecorire Herodes Galilea dita dutigú niiyigu. Cūū bai numorē ēma, numocutiyigu. Coo wāmecutiyigo Herodías. Cūū teero tiiré wapa apeyé pee cūū ñañarē tiiré wapa Juan cūrē tutirémēna wedemiyigu. 20 Herodes teerē tūogú, ñañarē tiinemóyigu: Juanrē peresuwiipu sōnecodutiyigu.

Juan Jesuré wāmeōtirigue

(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

21 Juan, cūrē peresuwiipu sōnecoadari sūguero, pau basocāre wāmeōtiyigu. Jesucārē wāmeōtiyigu. Wāmeōtiari sirogā, Jesús Cōāmacūrē usenire ticorí, ūmuāse pāōyiro. 22 Espíritu Santo sīcū bua tiiróbiro baugú cūūpūre diijeáyigu. Teero wāari, ūmuāsepu wedeseri tūoyíra:

—Muu yuu macū yuu bayiró maīgú niīā. Muūmena bayiró useniā, jīiygu.

Jesús ñecūsūmuā

(Mt 1.1-17)

23 Jesús basocāre buenacāgū, treinta cūmarí cūoyígu.

Basocá cūrē “José macū niī” jī wācūmiyira.

José Elí macū niiyigu.

24 Elí Matat macū niiyigu.

Matat Leví macū niiyigu.

Leví Melqui macū niiyigu.

Melqui Jana macū niiyigu.

Jana José macū niiyigu.

25 José Matatías macū niiyigu.

Matatías Amós macū niiyigu.

Amós Nahúm macū niiyigu.

Nahúm Esli macū niiyigu.

Esli Nagai macū niiyigu.

26 Nagai Maat macū niiyigu.

Maat Matatías macū niiyigu.

Matatías Semei macū niiyigu.

Semei Josec macū niiyigu.

Josec Judá macū niiyigu.

27 Judá Joanán macū niiyigu.

Joanán Resa macū niiyigu.

Resa Zorobabel macū niiyigu.

Zorobabel Salatiel macū niiyigu.

Salatiel Neri macū niiyigu.

28 Neri Melqui macū niiyigu.

Melqui Adi macū niiyigu.

Adi Cosam macū niiyigu.
 Cosam Elmadam macū niiyigu.
 Elmadam Er macū niiyigu.
²⁹ Er Jesús macū niiyigu.
 Jesús Eliezer macū niiyigu.
 Eliezer Jorim macū niiyigu.
 Jorim Matat macū niiyigu.
³⁰ Matat Leví macū niiyigu.
 Leví Simeón macū niiyigu.
 Simeón Judá macū niiyigu.
 Judá José macū niiyigu.
 José Jonam macū niiyigu.
 Jonam Eliaquim macū niiyigu.
³¹ Eliaquim Melea macū niiyigu.
 Melea Mena macū niiyigu.
 Mena Matata macū niiyigu.
 Matata Natán macū niiyigu.
³² Natán David macū niiyigu.
 David Isaí macū niiyigu.
 Isaí Obed macū niiyigu.
 Obed Booz macū niiyigu.
 Booz Salmón macū niiyigu.
 Salmón Naasón macū niiyigu.
³³ Naasón Aminadab macū niiyigu.
 Aminadab Admin macū niiyigu.
 Admin Arni macū niiyigu.
 Arni Esrom macū niiyigu.
 Esrom Fares macū niiyigu.
 Fares Judá macū niiyigu.
³⁴ Judá Jacob macū niiyigu.
 Jacob Isaac macū niiyigu.
 Isaac Abraham macū niiyigu.
 Abraham Taré macū niiyigu.
 Taré Nacor macū niiyigu.
³⁵ Nacor Serug macū niiyigu.
 Serug Ragau macū niiyigu.
 Ragau Peleg macū niiyigu.
 Peleg Heber macū niiyigu.
 Heber Sala macū niiyigu.
³⁶ Sala Cainán macū niiyigu.
 Cainán Arfaxad macū niiyigu.
 Arfaxad Sem macū niiyigu.
 Sem Noé macū niiyigu.
 Noé Lamec macū niiyigu.
³⁷ Lamec Matusalén macū niiyigu.
 Matusalén Enoc macū niiyigu.
 Enoc Jared macū niiyigu.
 Jared Mahalaleel macū niiyigu.
 Mahalaleel Cainán macū niiyigu.
³⁸ Cainán Enós macū niiyigu.

Enós Set macū niyigu.
 Set Adán macū niyigu.
 Adán Cōāmacū cūū sicato tiirígu niyigu.

4

Wātīārē dutigú Jesuré jīcōāsāmirigue
 (Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

¹ Jesús día Jordánpu niīarígu pūtuawayigu. Espíritu Santo cūūmena niigū, cūūrē basocá manirōpu néewanetōyigu. ² Toopúre cuarenta burecori niyigu. Wātīārē dutigú cūūrē jīcōāsāmiyigu, Cōāmacūrē netōnucāārō jīgū. Teeburecorire yaariyigu. Too síro juabóayigu. ³ Wātīārē dutigú cūūrē: — Mūū Cōāmacū macū niigū, atigá ūtāgārē pā cotowéoya, jīmiyigu.

⁴ Jesupé cūūrē yūuyigu:

—Cōāmacūye queti jóaripūpu ate jóarigue niīā: “Yaaré dícu basocáre catiri tiiría”, * jī jóarigue niīā, jīyigu.

⁵ Jesuré ūmuārōpu néewa, máata niipetire atibúreco maquē macārīrē ēñopetijāyigu. ⁶ Cūūrē jīmiyigu:

—Yūū mūūrē niipetire atemacārī dutigú sōnecoguda. Teemacārīpu añuré peti niirémena mūū ūsenigūdacu. Ate yūūre ticorigue niīā. Yūū ticodugagure ticoguda. ⁷ “Mūū yūū ōpū niīā” mūū jī padeorí, ate niipetire mūūrē ticoguda, jīmiyigu.

⁸ Jesús yūuyigu:

—Cōāmacūye queti jóaripūpu ate jóarigue niīā: “Cōāmacū mūū Ōpū sícūrēna padeoyá. Cūū dutiré dícare tiiyá”, † jī jóarigue niīā, jīyigu.

⁹ Too síro wātīārē dutigú Jerusalénpu néewa, Cōāmacūwii sotoapu néemuā, cūūrē jīmiyigu:

—Mūū Cōāmacū macū niigū, ānopámena bupudíaya. ¹⁰ Cōāmacūye queti jóaripūpu ate jóarigue niīā:

Cōāmacū cūūyara ángeleare mūūrē cotedutigadaqui.

¹¹ Mūūrē ūtāgāpu űaapeari jīrā, bocañeādacua, ‡ jī jóarigue niīā, jīmiyigu.

¹² Jesús cūūrē yūuyigu:

—Cōāmacūye queti jóaripūpu ate jóarigue niīā: “Cōāmacū mūū Ōpū wedeserere ‘¿diamacūrā niimiito?’ jīrā, cūūrē tiēñodutirijāña”, § jī jóarigue niīā, jīyigu.

¹³ Wātīārē dutigú jīcōāsāre petinógū, cūū puto niīarígu wáajōāyigu ména.

Jesús Galileapu buenċārigue

(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

¹⁴ Jesús Espíritu Santo tutuaremena Galileapu pūtuawayigu. Cūūyere niipetiro Galilea macārīpu wedeseyira. ¹⁵ Jesús judíoa nearé wiseripu bueyigu. Niipetira cūūrē “añunetōi” jīyira.

Jesús Nazaretpu pūtuawarigue

(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

¹⁶ Jesús Nazaret cūū masāri macāpu pūtuawayigu. Judíoa yeerisāri bureco cūū tiirucúrobirora cūū neārí wiipu sāāwayigu. Cōāmacūye queti

* 4:4 Deuteronomio 8.3. † 4:8 Deuteronomio 6.13. ‡ 4:11 Salmo 91.11-12. § 4:12 Deuteronomio 6.16.

jóaripūrē buegudu, wūmuncāyigu. ¹⁷ Cūūrē “Isaías jóaripūrē bueya” jīrā, ticoyira. Tiipūrē pǎō, biiro jóariguere buayigu:

¹⁸ “Espíritu Santo marī Ōpū ticodiocorigu yūmēna niī.

Cūū āñurē quetire bóaneōrārē yūare wededutigu besewi.

Peresuwiipū niirārē ‘wionécori bureco jeadaro tiia’ jīdutiwi.

Capeari iñahērārē iñarī tiidutiwi.

Āpērā ñañarō tiíaperare wionécodutigu ticocowi.

¹⁹ ‘Cōāmacū basocāre netōnérito jeatoaa’ jīrēre wededutigu ticocowi”,*
jī jóariguere bueyigu.

²⁰ Tiipūrē biatóa, teepūrērē iñanogārē wiyayigu. Wiyatóa, cūū tiirucúrobirora jeanuāyigu buegudu. Niipetira tiwiipú niirā cūūrē iñaduriyira. ²¹ Cūūrē wedesenucāyigu:

—Mecūā tee jóarigue múā iñacoropu diamacá wáaa, jīyigu.

²² Niipetira cūūrē āñurō wedeseyira. Cūū āñurē wederere t̄orá, t̄omaníjōāyira. Cāmerī jīyira:

—¡Acué! Āni José macū niī, ¿teerora?

²³ Jesús cūūrē jīyigu:

—Apetó tiirá, yūare ate queorere jīādacu: “Ūcotigu, mū basiro ūcotiya”. “Mū Capernaumpū tutuaremena tiēñoriguere ūsā t̄owá. Toopú mū tiiróbirora āno mūya macāpucārē tiēñoña” jīādacu, jīyigu.

²⁴ Cūūrē jīnemoyigu:

—Yū aterēja diamacūrā jīā: Sīcū profetare cūūya dita macārā āñurō bocaricua. ²⁵ Múārē ateré masīrī tiidugága: Elías niiritopure, Israel ditare paū wapewia numiā niyira. Toopure itiácūma apēcūmá deco oco peariyiro. Teero tiirá, niipetira tiidita macārā bayiró juabóayira. ²⁶ Teero wáapacari, sīcō Israelya pōna macō wapewiore tiíapudutigu Cōāmacū Elíare ticocoriyigu. Wapewio Sarepta macā Sidón p̄to macā macōrē tiíapudutigu ticocoyigu.† ²⁷ Profeta Eliseo niiritore, tee tiiróbirora wáayiro. Israelp̄re paū ōpūrī bóara niyira. Teero niipacari, Eliseo sīcū tiidita macārē netōnériyigu. Naamán Siria dita macāp̄ere netōnéyigu,‡ jīyigu Jesús.

²⁸ Niipetira tiwiipú neārira teeré t̄orá, bayiró cúayira. ²⁹ Wūmuncā, cūū tiimacā niīarigure cōādara néewayira. Tiimacā wesa niirī t̄d̄ip̄u néewayira, cūūrē tuunédiocodugara. ³⁰ Jesupé cūūrē netōwá, wáajōāyigu.

Jesús wāt̄irē cōārigue

(Mr 1.21-28)

³¹ Jesús Capernaumpū búawayigu. Tiimacā Galilea ditapū niicu. Toopú judíoa yeerisāri bureco niirī, basocāre bueyigu. ³² Cūū buerere t̄orá, t̄omaníjōāyira. Dutiré c̄ogú tiiróbiro bueyigu.

³³ Tiwiip̄are sīcū basocú niyigu. Wāt̄i cūūp̄ure niyigu. Bayiró acaribíyigu:

³⁴—Mū Jesús Nazaret macū, ūsārē potocōrijāña. Ūsārē ñañarō tiidíogu atigu tiia. Yū mūurē iñamasā. Cōāmacū ticodiocorigu ñañarē manigú niī, jīyigu.

³⁵—Ditamaníjōāña; cūūp̄ure niigú, witiwaya, jī tutiyigu Jesús.

* 4:19 Isaías 61.1-2. † 4:26 1 Reyes 17.8-16. ‡ 4:27 2 Reyes 5.1-14.

Wātī cūūpure niigú cūā ññacoropu ñaacūmurī tii, witiwayigu. Cūūrē ññañarō tiirīpacu, witiyigu. ³⁶ Niipetira ññamanijōāyira. Cūā basiro cāmerī wedeseyira:

—¿Ate dutiré ñeenó niimiito? Cūū dutirémena, cūū tutuaremena wātīā cōāwionecori, witiwaya, jīyira cūāpeja.

³⁷ Niipetiro tiiditapu Jesuyé queti sesajōāyiro.

Jesús Simón Pedro mañecōrē netōnérigue

(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

³⁸ Jesús tiiwī niīarigu witiōāyigu. Simónya wiipū sāāwayigu. Simón mañecō bayirō wioré diago tiyigo. Teero tiirā, Jesuré “netōnéña” jī sāiyira. ³⁹ Jesús coo puto jeanucā munibiā, wiorére tatidutiyigu. Cūū teero tiirī, wioré tatiōāyiro. Máata coo wāmūnucā, cūārē yaaré ecayigo.

Jesús pañ diarecutirare netōnérigue

(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

⁴⁰ Muīpū sāāwari, niipetira basocá cūā pūtopu niirā deero niiré diarecutirare cūūrē néewayira. Jesús cūācōrōrē ñaapeó, netōnéyigu. ⁴¹ Wātīā pañ basocāpure niīarira witiwayira. Cūā witiwara, bayirō busarómēna jīyira:

—Mññ Cōāmacū macū niīā, jīyira.

Wātīā “Cristo Cōāmacū beserigu niī” jīrēre masīyira. Teero tiigá, Jesús cūārē tuti, wedesedutiriyigu.

Jesús Galileapū wederigue

(Mr 1.35-39)

⁴² Bóecūmurī, Jesús tiimacāpu niīarigu wáa, basocá manirōpu jeayigu. Basocá cūūrē āmaā, bua, “wáarijāña” jīrā, ñeedugamiyira. ⁴³ Jesús cūārē jīyigu:

—Apeyé macārīpucārē Cōāmacū dutiré basocāpure niīadarere yññe wedegū wáaro booa. Ateré tiigáñe yññe ticodiocowī, jīyigu.

⁴⁴ Judíoa nearé wiseripu tiidita niiré macārīpu wedewarucuyigu.

5

Jesús wai pañ sīārī tiirigue

(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

¹ Sicabureco Jesús Genesaretaro wesapu niyigu. Pañ basocá cūū puto tuuwáyira, Cōāmacūyere tñodugára. ² Ditatuparipu doorīwū pñawá pasari ññayigu. Wai wasara jeaarira teepawure too paso, cūāye bapiyucure coserá tiyira. ³ Sicawápu Jesús muāsāyigu. Simónyawa niyiro. Cūūrē: —Decosāñurō súuwionecoya, jīyigu.

Jeanuā, tiwupá sññagārā basocáre bueyigu. ⁴ Cūārē bueari siro, Simónrē jīyigu:

—Decopū waawáya. Toopú múāye bapiyucure cōāññoña, wai ñeeādara, jīyigu.

⁵ Simón cūūrē yññyigu:

—Basocáre buegú, ūsā ññamirē wasaboemiāwū. Buarídojāātu. Mññrē tiigá, mññ dutirobirora bapiyucure cōāññogūda, jīyigu.

⁶ Cūā teeyucure cōāññorī, pañ wai sññayira. Teeyucu yigaropu tiyiro. ⁷ Teero wáari ññarā, cūāmena paderá apewupá niirārē tiápudutira

búaneyira. Cúã jea, waire néesāapuyira. Teepawu duadiaadaro péerogã dusayiro. ⁸ Simón Pedro teero wáari ññagũ, Jesús putu ñicācoberimena jeacũmu, jĩiyigu:

—Ōpũ, yuu ñañagũ niiã. Yuumena niirijãña, jĩiyigu.

⁹ Cũũ, cũũmena niirã niipetira ññamanijõãyira, wai pau ññarã. ¹⁰ Cũũmena wai dúari basoca Santiago, Juan Zebedeo pñnacã ññamanijõãyira. Jesús Simónrẽ jĩiyigu:

—Cuirijãña. Mecũãmena mũũ wai wasa néõgũ tiiróbiro yũure padeoádarare néõgũ niigũdacu, jĩiyigu.

¹¹ Too síro cúã doorérapware wéemũñecũ, niipetire cũũjã, Jesuména wáajõãyira.

Jesús õpũũ bóagure netõnérigue
(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

¹² Jesús sicamacãpu niirĩ, sĩcũ bayiró õpũũ bóagu toopú niiyigu. Jesuré ññagũ, ditapu munibiácũmujea, jĩiyigu:

—Ōpũ, mũũ yuu diarecutirere netõnédugagu, netõnémasiã.

¹³ Jesús cũũrẽ ññaapeó, jĩiyigu:

—Netõnédugaga. Diaremanigũ putuáya, jĩiyigu.

Máata cũũya õpũũ bóare yatijõãyiro. ¹⁴ Jesús cũũrẽ dutiyigu:

—Ateré wederijãña, jĩimiyigu—. Pairé ãñogũ wáaya, “ãñujõããyi” jĩĩdutigũ. Moisés dutirirobirora tiiwá, basocá niipetira mũũ diaré netõãriguere masĩãrõ jĩĩgũ, jĩiyigu.

¹⁵ Jesús “wederijãña” jĩĩpacari, cũũye jõõpemena sesawaro tiiyiro. Pau basocá cũũrẽ tuoádara, cúã diaré netõnédutiadara neãyira. ¹⁶ Jesupé basocá manirõpu naĩrõ wáarucuyigu, Cõãmacũmena wedesegu.

Jesús wáamasĩhẽgũrẽ netõnérigue
(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

¹⁷ Sicabureco Jesús basocáre buegu tiiyigu. Toopú sĩquẽrã fariseo basoca, ãpẽrã Moisés jóarigue buerá duiyira. Cúã niipetire macãrĩ macãrã niiyira: Galilea dita, Judea dita, Jerusalén macãrã niiyira. Jesús Cõãmacũ tutuare cõoyigu diarare netõnégũdu. ¹⁸ Jesús basocáre bueri, ãpẽrã sĩcũ wáamasĩhẽgũrẽ cõãrõmena ñnoonéjeayira. Cúã Jesús putopu néesãwa, cũũdugamiyira. ¹⁹ Basocá pau niirĩ, deero tii cũũrẽ néesãwamasĩriyira. Teero tiirã, wii sotoápu muãwa, sicacope néeweyira. Basocá deco Jesús niirõpu cõãrõmena cũũrẽ diocóyira. ²⁰ Jesús cúã padeorĩ ññagũ, wáamasĩhẽgũrẽ jĩiyigu:

—Mũũ ññanaré tiirere acabónotoaa.

²¹ Moisés jóarigue buerã, fariseo basoca wãcũyira: “Ãni Cõãmacũrẽ ññanarõ wedesegu tiii. Cõãmacũ sĩcũrã ññanaré tiirere acabómasĩ”, jĩĩ wãcũyira.

²² Jesús cúã wãcũrere masĩjãjĩgũ, jĩiyigu:

—¿Deero tiirã múã teero wãcũĩ? ²³ Ãnirẽ “mũũ ññanaré tiirere acabónotoaa” yuu jĩĩrĩ, tee cũũrẽ acabónoãriguere ññaricu múãjã. Yũũ “wũmunucã, wáaya” jĩĩrĩpereja, cũũ wũmunucãrĩ ññanã múã. ²⁴ Yũũ niipetira sõwũ niiã. Teero tiigũ, atiditapure basocá cúã ññanaré tiirere acabómasiã. Yũũ dutirere múãrẽ ãñogũda, jĩiyigu cũũpeja.

Wáamasĩhẽgũrẽ jĩiyigu:

—Yuu muerē “wāmuncāña” jīā. Mui cōārōrē néepa, muuya wiipu putuawaya, jīiyigu.

²⁵ Máata wáamasihēgū niimiārigu cūā iñacoro wāmuncā, cū cōārōrē néepa, Cōamacūrē usenire ticogura, cūya wiipu putuajōāyigu.

²⁶ Niipetira teero wáariguere iñamanijōā, Cōamacūrē usenire ticoyira. Bayiró cuiremena jīiyira:

—Mecūrē iñaña manirere iñā, jīiyira.

Jesús Leviré suorígue

(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

²⁷ Too síro Jesús wáajōāyigu. Wáagu, sícū romanuā òpūrē niyeru wapasébosari basocure iñayigu. Cū wāmecutiyigu Leví. Cū paderópu duiiri iña: —Jāmu yuūmena, jīiyigu.

²⁸ Leví wāmuncā, niipetire cū paderere duujā, cūmena wáajōāyigu.

²⁹ Too síro Leví cūya wiipu Jesuré bosebureco tiipéoyigu. Paū niyeru wapasébosari basoca, āpērā cūāmena yaayira. ³⁰ Fariseo basoca, Moisés jóarigue buerá Jesús buerare wedepatira, jīiyira:

—¿Deero tiirá múā niyeru wapasébosari basocamena, ñañarē tiirámena yaa, síniī? jīiyira.

³¹ Jesús cūrē yuuyigu:

—Diaremanirā ucotigare boorícu; diarecutira dícu ucotigare boocúa.

³² “Āñurē dícu tiia” jīrārē āmaāgū atiriwu; ñañarē tiirápere āmaāgū atiwu; cūāpere “wācūpati, wasoyá” jīgū atiwu, jīiyigu.

“¿Muu buerá deero tiirá betirí?” jītrigue

(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

³³ Jesuré jīnemoyira:

—Juan buerere nunurā naīrō beti, súubuseya. Fariseo basoca buerere nunurācā teorora tiíya. Mui buerape síni, yaa tiíya, jīiyira.

³⁴ Jesupé cūrē jīiyigu:

—Wāmosíagudu boocórirare betidutímasiña maniā, cū cūāmena niirī.

³⁵ Too síro cū néewanogūdaqui. Teeburecorire betiádacua.

³⁶ Cūrē queorémene wenenemoyigu:

—Sícu mamarō sutiroré taane, sutiró bucuropu seeréturiqui. Teeré tiigá, sutiró mamarōrē ñañogú tiiquí. Sutiró mamarōrē toopú seeréturi, āñurō jearia. ³⁷ Teerora sícu mama vinorē wáicara caseropori bucaporimena posetiriqui. Teeré tiirí, wuga, teepori esarí, podojōācu. Vino píobatejōā, teeporicā cōdjōācu. ³⁸ Teero tiirá, mama vinorē mamapóripu posetiro booa. ³⁹ Sícu vino bucu sínirípoarigu mama tiáriguepere sínidugáriquí. “Vino bucupe nemorō āñuā”, jīiqui, jīiyigu.

6

Yeerisāri bureco niirī, trigo tānerigue

(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

¹ Sicabureco judíoa yeerisāri bureco niirī, Jesús trigo wesepu netōwáyigu. Cū buerá trigore tūne, teeperire sāquē, yaayira. ² Siquērā fariseo basoca jīiyira:

—Marĩrẽ yeerisãri burecore padedutiripacari, ¿múãpeja deero tiirã padera tiii?*

³ Jesús cúãrẽ yũuyigu:

—Õpũ David sicabureco juabóayigu. Cũũ menamacãrã juabóaramena cũũ tiiriguere múã buerã niipacara, ¿masĩrii? ⁴ Cõãmacũwiiipũ sããwayigu. Toopú pã mesa sotoa pesariguere “Cõãmacũye niiã” jĩĩriguere née, yaapetijãyigu cũũ menamacãrãmena. Paiã dí cure yaaré niimiyyiro, jĩĩyigu.

⁵ Cúãrẽ jĩĩnemoyigu:

—Yũũ niipetira sõwũ yeerisãri bureco niirĩ, basocã tiíadarere dutimasĩã, jĩĩyigu.

Jesús wãmo bũure cõogũre netõnérigue

(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

⁶ Jesús sica yeerisãri bureco niirĩ, judíoa neãri wiipũ sããwa, basocãre bueyigu. Toopú sícũ wãmo bũure cõogũ niiyigu. Diamacũ macã wãmo niyyiro. ⁷ Moisés jóarigue buerã, fariseo basoca Jesurẽ añurõ ñãñũseyira. “¿Marĩ yeerisãri burecore netõnégũdari cũũ?” jĩĩ wãcũyira.† Cũũrẽ wedesãrere ãmaãrã tiyyira. ⁸ Jesupé cúã wãcũrere masĩjãyigu. Wãmo bũure cõogũre: —Wũmũncãña basocã decopũ, jĩĩyigu.

Wũmũncãyigu. ⁹ Jesús too niirãrẽ jĩĩyigu:

—Múãrẽ sãĩñãgãda. Marĩrẽ dutiré ¿deero tiidutĩ yeerisãri bureco niirĩ? ¿Añurere o ñãñãrere tiidutĩ? ¿Basocãre netõnérere o basocãre sããcõãrere tiidutĩ? jĩĩmiyyigu.

¹⁰ Niipetirare ñña, wãmo bũure cõogũre: —Mũyua wãmorẽ súucoya, jĩĩyigu.

Cũũpeja súucoyigu. Teero tiirĩra, cũũya wãmo sicato niirirobirora putuáyyiro. ¹¹ Cúãpe cúãnetõjõãyira. “¿Marĩ deero tiíadari ãnirẽ?” jĩĩ cãmerĩ sãĩñãyira.

Jesús doce apóstoles beserigue

(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

¹² Teeburecorire Jesús sicabureco ãtãgũpũ wãa, Cõãmacũmena wedeseboejõãyigu. ¹³ Bóecũmuãri siro, cũũ buerãre neãdutyigu. Cũũpũre doce beseyigu. Cúãrẽ: —Yũũ besearira niiã múã, jĩĩyigu.

¹⁴ Noquẽrã niyyira:

Simón (cũũrẽna Jesupé “Pedro” wãme tuuyigu),

Andrés (Simón bai),

Santiago,

Juan,

Felipe,

Bartolomé,

¹⁵ Mateo,

Tomás,

Santiago (Alfeo macũ),

Simón (romanuã dutirãre cõãdũgara menamacũ),

¹⁶ Judas (Santiago bai),

Judas Iscariote (too síropũ Jesurẽ ññatutirapũre wedesãcotegũdũ) niyyira.

* **6:2** Judíoa cúã yeerisãri bureco niirĩ, paderiyira. Niipetire sicawese maquẽ tãnerĩ, o sicagũgã maquẽ tãnerĩ, “paderé niiã” jĩĩ wãcũyira fariseo basoca. † **6:7** Fariseo basoca “netõnere paderé niiã” jĩĩ wãcũyira. Teero tiirã, “yeerisãri bureco niirĩ, netõnere tiirijãrõ booa” jĩĩ wãcũyira.

*Jesús paꝝ basocáre buerigue**(Mt 4.23-25)*

¹⁷ Jesús ütägüþú niiãriguꝝ cãũ beseariramena diiãtiyiguꝝ. Toopú diiãtiguꝝ, ütãgú pũuto macã yeparu pũtũãncãyiguꝝ. Toopú cãũ buerá paꝝ niyira. Cũãmena aperó macãrãpu paꝝ niyira: Judea dita macãrã, ãpẽrã Jerusalén macãrã, ãpẽrã Sidón, Tiro pairímaa wesa niirí dita macãrã niyira. Cũã Jesús buerére tũoádara, cũã diarére netõnéduadiara jeayira. ¹⁸ Wãtĩã sããnorirare netõnéyiguꝝ. ¹⁹ Niipetira cãũrẽ padeñãdugayira. Cãũ tutuaremena niipetira cãũrẽ padeñãrãrẽ netõnéyiguꝝ.

*Jesús usenirere, bóaneõrere wederigue**(Mt 5.1-12)*

²⁰ Jesús cãũ bueráre ñña, jĩiyiguꝝ:

—Múã bóaneõrã useniña. Cõãmacũ dutiré múãpũre jeatoaa.

²¹ 'Múã mecütigã jubóbara useniña. Too síropũre yapiadacu.

'Múã mecütigã utirá useniña. Too síropũre buiãdacu.

²² 'Basocá múãrẽ ññatuti, múãrẽ sũna, múãrẽ ññaarõ jĩ, múã wãmerẽ doorémena jĩãdacula. Múã yũ niipetira sõwãye niãdarere tiiré wapa cũã teero tiirí, useniña. ²³ Too síropũre múã ãmũãsepũ pairó wapatáre buaãdacu. Teero tiirá, cũã teero tiirí, bayiró useniña. Cũã múãrẽ tiiróbirora cũã ñecũsũmũãcã tiiyíra profetare.

²⁴ 'Bóaneõrã niiã múã pee apeyé cũorã. Múã usenitoaa mée.

²⁵ 'Bóaneõrã niiã múã yapirá. Too síropũre jubóbaadacu.

'Bóaneõrã niiã múã useni buirá. Too síropũre bayiró utiadacu.

²⁶ 'Bóaneõrã niiã múã niipetira ãñurõ wedesenorã. Too sugueropũ "profetas niiã ãsã" jĩĩditorirare múã pacũsũmũã teerora ãñurõ diamacũ cãũrẽ wedesepadeoyira.

*Ññatutirare maĩdutirigue**(Mt 5.38-48; 7.12)*

²⁷ 'Yũre tuorãre ateré jĩã: Múãrẽ ññaarõ tiidugãrãre maĩñã. Múãrẽ ññatutirare ãñurõ tiiyã. ²⁸ Múãrẽ "ññaarõ wãaaro" jĩrãrẽ "múãrẽ ãñurõ wãaaro" jĩñã. Múãrẽ ññaarõ jĩrãrẽ Cõãmacũrẽ sãĩbosáya. ²⁹ Sĩcũ mũũrẽ wasopũro páari, "apeniñacãrẽ páaya" jĩñã. Sĩcũ mũũyaro sutiró sotoã macãrõrẽ néewari, camiscãrẽ ticoya, tooré cãũ booátã. ³⁰ Niipetira múãrẽ sãĩrãrẽ ticoya. Múãyere néewarare "wiyayã" jĩrijãña. ³¹ Múã ãpẽrãrẽ múãrẽ ãñurõ tiirí booa; múãcã teerora cãũrẽ ãñurõ tiiyã.

³² 'Múãrẽ maĩrã dícre maĩrĩ, wapamaníã. Ññaaré tiirãcã teerora cãũrẽ maĩrãrẽ maĩyã. ³³ Múãrẽ ãñurõ tiirã dícre ãñurõ tiirí, tee wapamaníã. Ññaaré tiirãcã teerora tiiyã. ³⁴ Múã ãpẽrãrẽ apeyenó wasora, "cũã wiyaãdacua" jĩrã dícre ticori, tee wapamaníã. Ññaaré tiirãcã teerora cũã menamacãrãrẽ wasooya, "cũã maĩ ticoarirocõrõ wiyaãdacua" jĩrã. ³⁵ Teero tiirá, múãrẽ ññaarõ tiidugãrãre maĩñã. ãñurõ tiiyã. "Yũũ wasoré wapa ññeenó ticoadari?" jĩ wãcũripacara, wasoya. Teero tiirá, wapatáre ãñurẽ buaãdacu. Cõãmacũ ãmũãsepũ niigũ põna niãdacu. Cãũrẽ "ãñuã" jĩñhãrãrẽ, teero biiri ññaaré tiirãre ãñurõ tiirí. ³⁶ Maĩ Pacũ bóaneõrõbirora múãcã bóaneõña.

*Ãpẽrãrẽ ññabeserijãña**(Mt 7.1-5)*

37 'Āpērārē ĩñabeserijāña. Múã ĩñabeseheri, Cõãmacũcã múãrē ĩñabeseriqui. Āpērārē “cũã wapa cwoóya” jĩrijāña. Múã jĩñhērĩ, Cõãmacũ múãrē “cũã wapa cwoóya” jĩriiqui. Āpērã múãrē ñañarõ tiiri, acabóya. Múã cũãrē acabóri, Cõãmacũ múãrē acabógudaqui. 38 Āpērārē ticoya. Múã cũãrē ticori, Cõãmacũ múãrē ticogudaqui. Sicapo añurõ dadaripo, ñaadiyóaripo tiiróbiro ticogudaqui. Múã ãpērārē añurõ tiiri, Cõãmacũ múãrē añurõ tiigúdaqui. Múã ãpērārē ñañarõ tiiri, Cõãmacũ múãrē ñañarõ tiigúdaqui, jĩiyigu.

39 Jesús ate queorémenacārē wedeyigu:

—Múã tugueñarĩ, ¿sĩcũ ĩñahẽgũ ãpĩ ĩñahẽgũrē sũguemasĩgari? Cũã puarãpura copepu ñaacosãadacua. 40 Sĩcũ buegú cũãrē buegú nemorõ masĩgũ niimasĩriqui. Cũã buerére buerpetiguru, cũãrē buegú tiiróbiro masĩgũ niigúdaqui.

41 'Mũnya wedeguya capeapu pasarĩ manarõrē ĩñãã. ĩñapacu, mũnya capeapu pasarĩ dũcapereja ĩñaria. 42 Mũnya capeapu niiri dũcare ĩñaripacu, ¿deero tiigú mũnya wedegure “mũnya capeapu pasarĩ manarõrē néecõãma” jĩĩ? ¡Ñañagũ, tiiditórepiqu! Mũnya capeapu niiri dũcapere néecõãsũgueya. Cõãtoaguru, añurõ ĩñagúdadacu. Teero tiigú, mũnya wedeguya capeapu pasarĩ manarõrē néecõãgúdadacu.

Yucũgure tiigú dũcamena ĩñamasĩnoã
(Mt 7.17-20; 12.34-35)

43 'Yucũgu añurē dũcacutirigu ñañarē dũcacutiria. Yucũgu ñañarē dũcacutirigu añurē dũcacutiria. 44 Yucũcõrõrē tiigú dũcamena ĩñamasĩnoã. Potagu pica dũcacutiria. Yucũsati use dũcacutiria. 45 Teero biiri basocú añugúpure añurē niicu. Teero tiigú, añurē wedesei. Basocú ñañagúpure ñañarē niicu. Teero tiigú, ñañarē wedesei. Cũũpure pairó niinetõñcārere wedesequi.

Pũawĩ tiinũcãre queti
(Mt 7.24-27)

46 '¿Deero tiirã yũre “yũ Īpũ” jĩpacara, yũ dutirére tiiri? 47 Yũre ati, yũ wederére tũo, yũ wederirobiro tiigú, ate tiiróbiro niĩ: 48 Wii tiigúdu ãcũãrõpu coasãwa, ãtãgãpu jea, botarĩ nũcõ, wii tiiqui. Día potari, tiwiipá oco õmatucori, ãcũricu, ãtãgãpu nũcõri wii niijĩrõ. 49 Āpĩpé yũ wederére tũo, yũ wederirobiro tiihẽgu, ate tiiróbiro niĩ: Wii tiigúdu ãcũhẽrõgã coasãwa, botarĩ nũcõ, wii tiiqui. Día õmatucori, máata peecódiacu; peedĩa, mũtãpetijõãcu, jĩiyigu Jesús.

7

Jesús cien surara dutigú padecotegure netõnérigue
(Mt 8.5-13)

1 Jesús basocáre bueri siro, Capernaumpu puñawayigu. 2 Toorú cien surara dutigú niiyigu. Cũãrē padecotegu cũũ bayiró maĩgũ diagúpu niiyigu. 3 Cien surara dutigú Jesús tiirere tũogú, judíoa bũtoá dutirãre cũũ puropu ticocoyigu. Cũãrē padecotegure netõnégũ atidutigu niiyigu. 4-5 Cũã Jesús puropu jeara, tiiapure sãĩbosáyira:

—Ĥsārē ticocoarigu basocú añugú niĩ. Cũu marĩ judíoare añurõ maĩ. Cũurã añurõ tiigú, ũsã nearĩ wiire tiidutíwi. Teero tiigú, tiipurijá tiirijãña, jĩyira.

⁶ Teeré tuogú, Jesús cúamena wáayigu. Wiipá jeagudu tiirí, cien surara dutigú ãpērã cũu menamacārārē ticocoyigu Jesurē biiro wededutigu:

—“Ōpũ, mũurē potocõnemoɖugariga. Yũu bári niigú niĩã. Teero tiigú, yũu mũurē yáa wiipu ‘sããatiya’ jĩmasĩriga.* ⁷ Teero tiigú, yũu basiro mũumena wedeseɖu wáriawũ. Mũu ‘netõãrõ’ jĩcoremenarã yũure pade-cotegu netõjõãgũdaqui. ⁸ Yũu ãpērã dutiré docapu niĩã. Yũupu surarare dutia sáa. Yũu sícūrē ‘wáaya’ jĩrĩ, wáai. Āpĩrē ‘atiya’ jĩrĩ, atii. Yũure pade-cotegure ‘biiro tiiyá’ jĩrĩ, tiĩ”, jĩãwĩ, jĩyira.

⁹ Jesús teeré tuogú, teeré jĩcoarigure tuomanijõãyigu. Cũurē nũnrārē cãmenucã ãña, jĩyigu:

—Yũure tuoyá: Israelpure ãni tiirõbiro padeoré cuogure buajeañariga, jĩyigu.

¹⁰ Too síro cũu ticocoarira wiipá putuajõãyira. Putuajeara, cũurē pade-cotegure netõãrigupure buajeáyira.

Jesús wapewio macārē masõrigue

¹¹ Too síro Jesús Naín wãmecutiri macãpu wáayigu. Cũu buerá, ãpērã paũ basocá cũumena wáayira. ¹² Tiimacã cũu jeaatiri, sícũ diaarigure ñoonéwayira yaará wáara. Cũu wapewio macũ sícũ niigú niiyigu. Pau tiimacã macārã coore bapacũtiyira. ¹³ Coore ãñagũ, marĩ Ōpũ bóaneõ ãñagũ, coore: —Utirijãña, jĩyigu.

¹⁴ Jea, cũurē ñoonéwari caserore padeñáyigu. Cũu teero tiirí, ñoonéwara putuãnucãyira. Diaarigure jĩyigu:

—Yũu mũurē dutia: Wãmũnucãña.

¹⁵ Cũu teero jĩrĩrã, diaarigu wãmũnu, wedesenucãyigu. Jesús cũu pacore wiyayigu. ¹⁶ Teeré ãñarã, niipetira cuiyira. Cõamacārē usenirã, jĩyira:

—Sícũ profeta tutuanetõgũ marĩ watoapure bauái, jĩyira—.

¹⁷ Niipetiro Judea ditapure, too wesapure cũurē masõre queti sesajõãyiro.

Juan Bautista basocáre Jesús putopu ticocorigue

(Mt 11.2-19)

¹⁸ Juan buerere nũnrã niipetire Jesús tiirere cũurē wedeyira. Teeré tuogú, puarã cũu buerere nũnrārē atiduti, jĩyigu:

¹⁹ —Jesús putopu wáa, sãñãña: “¿Mũurã niĩ ‘basocáre netõnégũdu atigũdaqui’ jĩnorigu; o ãpĩpére yuegarite?” jĩña, jĩyigu.

²⁰ Cũã cũu putopu jea, jĩyira:

—Juan basocáre wãmẽõtiri basocu ũsārē mũurē sãñãduticoawĩ. “¿Mũurã niĩ ‘basocáre netõnégũdu atigũdaqui’ jĩnorigu; o ãpĩpére yuegarite?” jĩãwĩ, jĩyira.

²¹ Cũã jearira, Jesús paũ diarare, ñañarõ netõrārē netõnéyigu. Wãtĩã sãñanorirare cõãwionecoyigu. Pau ãñahērārē ãñarĩ tiiyigu. ²² Teero tiitõa, cũurē yũyigu:

* **7:6** Judíoa naĩrõ sããwariyira judíoa niñhērãye wiserire. Cũurē naĩrõ bapacũtiyira. ãñãña Hechos 10.28.

—Juanrē wedera wáaya múã ññaãriguere, múã tuoáriguere. Biiro jĩña: “Ññahērã ññaãya. Wáamasñhērã wáaya. Ōpũũrĩ bóara yatijõãnoya. Tuoóhēra tuoóya. Diaarira masõnoya. Bóaneõrã ãñurē quetire wedenoya. ²³ Yũre padeodúheguno useniqui”, jĩyigu.

²⁴ Juan ticocoarira wáaari siro, Jesús Juanyé maquērē basocáre wedenucãyigu:

—¿Múã basocá manirõpu ñeenórē ñnarã jeari? ¿Cãñsirogu wĩno páapuri cãmeñarere ñnarã jearite? ²⁵ ¿Ñeenórē ñnarã jeari? ¿Ññurē suti sãñagúrē ñnarã jearite? Suti ãñurē sãña niirãjã õpãrãyé wiseripu niicua. ²⁶ ¿Ñeenópere ñnarã jeari? ¿Profetapere ñnarã jearite? Diamacurã Juanpeja profetas nemorõ mpũtĩ maquērē wedewi. ²⁷ Cũye maquērē Cõamacũye queti jóaripũpu ateré jóanoã:

Yũre wedesuguegure mũũ suguero ticocoguda.

Cũũ mũũ wáadarimarē quẽnoyúegudaqui,†

jĩ jóanoã. ²⁸ Yũre tuoýa: Niipetira basocá watoapure Juan nemorõ niigũ manĩ. Tee biipacari, Cõamacũ dutirére ãñurõ wãcũñũñũsegũnope bũri niigũ niipacu, Juan nemorõ mpũtĩ macũ niĩ, jĩyigu.

²⁹ Cũũ teero jĩrere tuorã, niipetira basocá, niyeru wapasébosari basocã Juan wãmeõtinorira “Cõamacũ diamacũ maquērē tiigũ niĩ” jĩyira. ³⁰ Fariseo basoca, Moisés jóarigue buerã Juan wãmeõtinoririrape Cõamacũ cããrē ãñurõ tiidugãrere booriyira.

Jesús jĩñemoyigu:

³¹ —¿Ñeenó queorémēna wedegudari yũ atitõ macãrãrē? ¿Ñeenó tiróbiro niĩ? ³² Wĩmarã macã decopũ apeduirã tiiróbiro niĩya. Cũã menamacãrãmena biiro cãmerĩtuticua: “Usã bosebũreco tiiri, basaapuriawũ. Usã booritua, utiri, utiapuriawũ”, jĩcua. ³³ Juan basocáre wãmeõtiri basocu apetőre pã yaariyigu; vinocãrē sñiniridojãyigu. Múãpe cũũ teero biirecutiri ñnarã, “wãtĩ cõoi” jĩã. ³⁴ Yũ niipetira sõwũpe yaa, sñinã. Múã yũ teero tiiri ñnarã, “yaawãñigũ, sñiwãñigũ niĩ; niyeru wapasébosari basoca menamacũ, ññarē tiirã menamacũ niĩ” jĩã. ³⁵ Basocã Cõamacũ masĩrere cuorã cãã tiirécũtiremēna tee masĩrere eñomasĩya, jĩyigu.

Jesús Simónya wiipũ jearigue

³⁶ Sĩcũ fariseo basocu Jesuré: —Yũ pũtopũ yaagu wáaya, jĩyigu.

Jesús cũyua wiipũ sããwa, yaagudu jeanuãyigu. ³⁷ Tiimacãpure sũcõ numiõ ññañgõ niiyigo. “Jesús fariseo basocũya wiipũ yaagudaqui” jĩrere tuoýigo. Teero tiigõ, sitiaãñũrigare née, toopũ wáayigo. ³⁸ Cũũ sucubĩrope cũyue dũpori pũto jeancã, utiyigo. Coo yaco oco cũyue dũporipũ ñaapeanucãyiro. Teero tiigõ, cooya póañapõmena teeré coseyigo. Cũyue dũporire ãpũyigo. Sitiaãñũrere dũporipũ piópeoyigo. ³⁹ Coo teero tiiri ññagũ, fariseo basocu Jesuré yaadutiariyũ wãcũyigu: “Cũũrē padeñagõ ññañgõ niyo. Ñni profeta niigũjã, teeré masĩtoaboajĩyi”, jĩ wãcũyigu. ⁴⁰ Jesús fariseo basocũre jĩyigu:

—Simón, mũũrē apeyenó wededugaga.

—Wedeya, ãsãrē buegũ, jĩyigu cũũpe.

⁴¹ Jesús cũũ wãcũrēmēna ate queoré wedeyigu:

—Niyeru wasorĩ basocu pũarãrē niyeru wasoyigu. Sũcũ pũacũmã padegu wapatarócõrõ, ãpĩ pũarã muĩpũrã padegu wapatarócõrõ

† 7:27 Malaquías 3.1.

wapamóyira. ⁴² Cúã dee tii wapatímasĩhēĩ ĩñagũ, cúã wapamórere teero acabójàyigu. Mũũ yũũre wedeya: ¿Niipe niyeru wasogáre maĩ netõnucágari? jĩyigu.

⁴³ Simón yũũyigu:

—Yũũ tũgueñarĩ, pairó wapamógũ acabónoãrigupe, jĩyigu.

Jesús jĩyigu:

—Mũũ diamacúrã yũũa.

⁴⁴ Jesús numiõrē ĩña, Simónrē jĩyigu:

—Mũũ atigore ĩñaña. Yũũ mũũya wiipu sããatiawũ; mũũ yũũre oco dupo coseádare néeatidutiriawũ. Atigopé yaco ocoména yé duporire púuri tii, cooya póañarpõmena tuucoséyo. ⁴⁵ Mũũ yũũre ãñudutigu, yũũ wasopúrore ùpũriawũ. Atigopé yũũ sããjearipu, maĩrémena yé duporire ùpũduriyo ména. ⁴⁶ Mũũ yáa dupupure use píopeoriawũ. Atigopé yé duporipure sitiaãñúre píopeoyo. ⁴⁷ Teero tiigú, yũũre tũoyá: Coó pee ñañaré tiirere acabónotoayo. Coó biiro tiirémena bayiró maĩrére eñoyo. Apĩ péerogã ñañaré tiirere acabónogũ, péerogã maĩrére eñoi, jĩyigu.

⁴⁸ Too síro coore jĩyigu:

—Mũũ ñañaré tiirere acabónotoaa.

⁴⁹ Cũũmena yaaduire cámerĩ sãĩñánucãyira:

—¿Noã niĩĩ ãni ñañaré tiirere acabógũ?

⁵⁰ Cũũpe numiõrē jĩyigu:

—Mũũ padeojigõ, netõnénoãrigopu putuáa. Useniremena putuawagoa, jĩyigu.

8

Jesuré tiiapurira numiã

¹ Too síro Jesús niipetire macãrĩ, pacamacãrĩ, metãmacãrĩgãpu wáanetõyigu. ãñuré queti Cõãmacũ dutiré basocápure niĩãdarere wedeyigu. Cũũ buerá doce cũũrē bapacũtiyira. ² Siquērã numiãcã cũũrē bapacũtiyira. Cúã Jesús wãtĩã cõãnorira, diaré netõñenorira numiã niyira. Sícõ María, cúã “Magdalena” jĩgõ, siete wãtĩã cõãnorigo niyigo. ³ Apegó Juana niyigo. Coó manũ Cuza wãmecũtiyigu. Cũũ Herodeyere dutibosagu niyigu. Apegó Susana niyigo. Apērã paũ numiã cúã cõorémena tiiapuyira.

Ote wēēbategũmena queoré

(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

⁴ Paũ basocá peemacãrĩ macãrã Jesuré ĩñarã jeayira. Jesús cúã paũ neãrĩ ĩñagũ, cũũ wãcũrémena ate queoré wedeyigu:

⁵ —Sicũ basocá oteréperire wēēbategũ wáayigu, wiĩáro jĩgũ. Cũũ wēēbatewari, siquēñeperi maapu ñaacũmuyiro. Basocá teeré cutadiyójãyira. Minipõná teeré yaaretijãyira. ⁶ Siquēñeperi ùtãyepapu ñaacũmuyiro. Mana, sijnijõãyiro, oco manijĩrõ. ⁷ Siquēñeperi pota watoapu ñaacũmuyiro. Potape teeména wiimúã, sãjãyiro. ⁸ Siquēñeperi ote useniri ditapu ñaacũmuyiro. Tee wiĩ, cienperi ducacũtiyiro, jĩyigu.

Teeré jĩtoa, bayiró wedeseremena: —Tũodugárano tũomasĩãdacua, jĩyigu.

“¿Deero tiigú queorémena wedei?” jĩtrigue

(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

⁹ Too síro cũũ buerá cũũrē sãĩñáyira:

—¿Deero jĩdugaro tiii m̄u queorémena wedearigue?

¹⁰ Cúãrẽ jĩyigu:

—Tíatoru masĩña maniríguere Cõãmacũ dutiré múãpũre niiãdarere múãrẽ masĩrĩ tĩa. Āpẽrãrẽ queorémena wedenoã, yuu tiirére ñnapacara, ññamasĩrijããrõ jĩgũ; yé maquẽrẽ tuopacára, tuomasĩrijããrõ jĩgũ.

Ote wẽẽbategumena queorére wedequẽnorigue

(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

¹¹ Ȳuu queorémena wedearigue biiro jĩdugaro tĩa: Cõãmacũye queti niiã oteréperi. ¹² Basocá tee quetire tuorá maapu ñaacũmuãreperibiro niicua. Cúã tuomíãrigue wãcũrépu niirére Satanás ati, êmapetijãqui, cúã teeré padeorĩ jĩgũ, Cõãmacũ netõnerĩ jĩgũ. ¹³ Āpẽrã tee quetire añurõ useniremena tuorá ãtãyepapu ñaacũmuãreperibiro niicua. Cúã nucõrĩ maniréyucu tiiróbiro niicua. Padeorucúmi, cúãrẽ ñañarõ wáari, padeodújãcua. ¹⁴ Āpẽrã tee quetire tuorá pota watoapu ñaacũmuãreperibiro niicua. Tuopacára, atibáreco maquẽpere bayiró wãcũcua; pee cuodugácu; atibáreco usenirere bayiró wãcũcua. Tee niipetire cãmotájãcu tee quetire. Cúã ducamanireyucu tiiróbiro niicua. ¹⁵ Āpẽrã tee quetire tuorá useniri ditapu ñaacũmuãreperibiro niicua. Cúã añurõ tuonunúse, Cõãmacũ booró diamacú tiidugácu. Cúãrẽ ñañarõ wáari, teero wãcũtutuajãcua. Cúã pee ducacutireyucu tiiróbiro niicua.

Sĩãwócorigamena queoré

(Mr 4.21-25)

¹⁶ Basocá sĩãwócorigare sĩããri siro, cõmeruména búatoricua; cúã cãnirõ docapu duporicua. Ɔmũãrõpu péocua, toopú sĩãwarare añurõ bóearo jĩrã. ¹⁷ Tee tiiróbirora tíatoru basocá masĩña maniríguere masĩnoãdacu. Bauhéropu niirécã baurocá masĩnoãdacu.

¹⁸ Teero tiirá, múã tuorére añurõ tuonunúseya. Āñurõ tuonunúseranorẽ Cõãmacũ nemorõ masĩré ticogudaqui. Tuodugáheranorẽ cúã “tuomasĩã” jĩmiriguere êmajãgũdaqui, jĩyigu.

Jesús paco, cũũ baira jearigue

(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

¹⁹ Jesús paco, cũũ baira cũũ niirõpu jeyira. Basocá paũ niirĩ, cũũ puatoru jeamasĩriyira. ²⁰ Toopú niirira Jesuré wedeyira:

—¡Coe! M̄u paco, m̄u baira soperú jeanucããyira. M̄uũrẽ ññadugaayira, jĩyira.

²¹ Jesús yũyigu:

—Cõãmacũye quetire tuo, cũũ dutirére tiirá, cúãrã yuu paco, yuu baira niiãya, jĩyigu.

Jesús wĩnorẽ, ocoturíre nucããrĩ tiirígue

(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

²² Sicabũreco Jesús cũũ bueráména dooríwupu mũãsãyigu.

—Jãmu atitaró iinĩnapu, cũũ jĩrĩ, tĩãwanucãyira.

²³ Cúã tĩãwari, Jesús cãnijõãyigu. Tiitaropũre wĩno bayiró wẽẽcutuatiyiro. Teero tiiró, ocoturĩ páabatesãyiro. Duadiariquioro wáayiro. ²⁴ Teero wáari ññarã, Jesús puo wáa, cúũrẽ wãcõrãrã, jĩyira:

—¡Ûsãrẽ buegú, ùsãrẽ buegú! ¡Marĩ duadiarapu tiara!

Jesús w̄m̄n̄nc̄ā, w̄n̄orē, ocuturíre n̄c̄āārī t̄iyyígu. Netōjōāyiro. N̄c̄āājōāyiro. ²⁵ Cūārē j̄iyyígu:

—¿Múā padeoré deero wáamīto?

Cūā cui, ñamanijōārā, cāmerī wedeseyira:

—¿Noānó niigariye āni, w̄n̄orē, ocuturíre dutigú? Tee cūā dutiri, ȳuujā, netōn̄c̄āria, j̄iyyira.

Gerasa macū wātīā c̄uogúye queti
(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

²⁶ Too síro Gerasa ditapu t̄iājeayira. Tiidita Galilea dita apeniñapú niicu.

²⁷ Jesús maan̄c̄ārī, too p̄tōgā niirí macā macū cūā p̄tō atiyígu. Wātīā c̄uogú niyyígu. Suti yoari s̄āñariyyígu. Wiipá niiriyígu. Diarirare cūire coperipu niisodeaatiyígu. ²⁸⁻²⁹ Pee peti wātī basocúre ñeejāyígu. Basocá cūāye wāmorīrē, cūāye d̄uporire cōmedárimena siatúmiyira. Siatúpacari, cūāpe wéetajāyígu. Wātī cūārē basocá manirōpu wáari tiirucúyígu. Jesuré ññagú, acaribí, cūā p̄tō ñicācoberimena jeacūmujeayígu. Jesús wātī cūāpure niigúrē witiwadutiyígu. Cūāpe bayiró acaribíremena j̄iyyígu:

—Jesús Cōāmacū ūmuāsepu niigú macū, ȳuure potocōrijāña. M̄uure bayiró s̄āiā: Ȳuure ñañarō netōrī tiirijāña, j̄iyyígu.

³⁰ —¿Deero wāmecutii m̄uū? j̄iyyígu Jesús cūārē.

Wātīā cūāpure s̄āāwarira pau niirī: —Legión* wāmecutia, j̄iyyígu—.

³¹ Ūsārē niididiari coperpu cōādiocorijāña, j̄i bayiró s̄āiyira.

³² Ūtāgūpá pau yesea yaanucūyira. Wātīā bayiró s̄āiyira:

—Cūāpure s̄āāwama, j̄iyyira.

—Teerora t̄iyyá, j̄iyyígu Jesús.

³³ Cūā teero j̄iirā, basocāpure niārira witiwa, yeseapure s̄āāwayira. Yeseape opatūdipu c̄utucutūbuawa, opataropu ñāacoñuā, duajōāyira.

³⁴ Teero wáari ññarā, yesea coterí basoca cuicocutūayira. Cūāya macā macārārē, c̄p̄ūrīpu macārārē teeré wedeyira. ³⁵ Cūā wederi t̄uorá, “¿deero wáayiri?” j̄i ññarā wáayira. Jesús p̄tōpu jeara, wātīā witi-noārigure cūā p̄tō duri ññayira. Cūā suti s̄āña, āñurō wedesejāyígu sūcā. Tee niipetirere ññarā, cuiyira. ³⁶ Wātīā witinoārigure netōnérī ññārira jearare wedeyira. ³⁷ Niipetira Gerasapu niirā bayiró cuira, Jesuré “wáagua” j̄iyyira. Teero tiigú, Jesús dooriwp̄u muāsāyígu p̄tuawagūda.

³⁸ Wātīā witinoārigure cūārē bayiró s̄āimiyígu:

—Ȳuucā m̄uūmena wáagua, j̄iimiyígu.

Jesús cūārē j̄iyyígu:

³⁹ —M̄uūya wiip̄u p̄tuawa, Cōāmacū m̄uure tiāriguere wedegpu wáaya.

Cūā wáa, niipetiro tiimacāpu Jesús cūārē tiiriguere wedeyígu.

Jairo macōye queti; Jesuyáro sutiró padeñárigoye queti
(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

⁴⁰ Jesús t̄iājeari, basocá useniremena cūārē bocayira. Niipetira cūārē yuera t̄iyyira. ⁴¹ Judíoa neārí wii dutirá menamacū toopá niyyígu. Cūā wāmecutiyígu Jairo. Cūā Jesús p̄tō ati, jeacūmu, bayiró s̄āiyígu:

—Jāmu yáa wiip̄u, j̄iyyígu.

⁴² S̄icōrā p̄n̄acutiyígu doce cūmarī c̄uogó. Diago t̄iyyígo.

* **8:30** Ejército romanopure seis mil surara niyyira sica legiónpure.

Jesús cū̄ p̄top̄ wáari, pā cū̄rē tuun̄n̄seyira. ⁴³ Cū̄ watoap̄ s̄cō numiō niyigo. Doce cū̄marī beti niiré teero niirucujāyiro. Pā coore ucotipacari, netōriyiro. ⁴⁴ Jesús sucubírope wáa, cū̄yaro sutiró yapāp̄a padeñáyigo. Coe padeñárīrā, coe diare máata b̄m̄ncājōāyiro. ⁴⁵ Jesús s̄añáyigo:

—¿Noñ ȳre padeñái?

Niipetira: —Padeñária, j̄yira.

Teero tiigú, Pedro j̄yigu:

—Ūsārē buegú, pā m̄rē tuun̄n̄sera tiíya.

⁴⁶ Jesús j̄yigu:

—S̄cō ȳre padeñáato. Coore ȳn̄ tutuaremena netōrī tiát̄n̄, j̄yigu.

⁴⁷ Coe deero dutimas̄hēgō, ñap̄pigora, Jesús p̄to ati, ñicācoberimena jeacūmuyigo. Niipetira t̄ocórop̄ coe deero tiigó padeñáariguere wedeyigo. Coe máata netōarigucārē wedeyigo. ⁴⁸ Jesús coore j̄yigu:

—Yáa wedego, m̄n̄ padeoj̄gō, netōnéoarigop̄ p̄tuáa. Ūseniremena p̄tuawagoa, j̄yigu.

⁴⁹ Cū̄ coomena wedeseḡ tiirí, s̄cū Jairoya wii macū jeayigu.

—M̄n̄ macō diajōāwō mée. Buegúre nocōrōrā potocōduya, j̄yigu.

⁵⁰ Jesús teeré t̄o, Jairore j̄yigu:

—Wācūpatirijāña; diamacūrā padeoyá. M̄n̄ macō netōj̄gōdaco.

⁵¹ Tiíwipú jeaḡ, āp̄rārē s̄āwadutiriyigu. Pedro, Santiago, Juan, coe pac̄sūm̄ñā dícare s̄āwadutiyigu. ⁵² Niipetira bayiró utira tiyira. Jesús cū̄rē j̄yigu:

—Utirijāña. Coe diarico; cānigō tiicó.

⁵³ Cū̄ape cū̄rē buijāmiyira, coe diaariguere mas̄j̄rā. ⁵⁴ Jesús cooya wāmorē ñee, bayiró wedeseremena j̄yigu:

—Wīmagō, w̄m̄ncāña.

⁵⁵ Yeeripūna coejōā, máata w̄m̄ncāyigo. Jesús: —Coore yaaré ecaýa, j̄yigu.

⁵⁶ Coe pac̄sūm̄ñā ñamanijōāyira. Jesús āp̄rārē wededutiriyigu teero wáariguere.

9

Jesús cū̄ bueráre wededuticorigue

(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

¹ Jesús cū̄ buerá docere néoyigu. Cū̄rē tutuarere, dutirére ticoyigu. Teeména wātīārē cōā, diaráre netōnémas̄rī tiyigu. ² “Cōāmacū dutiré basocáp̄re niiādacu’ j̄irere wedera wáaya; diarecutirare netōnérá wáaya”, j̄i ticocoyigu. ³ Cū̄rē j̄yigu:

—Múā wáara, ap̄eyenō néewarijāña. Tuurítuarigu, wasopo, pugue, niyeru, suti wasoádre néewarijāña. ⁴ Múā wiipú jeara, tiimacāp̄ múā niiādarō jeatuario p̄tuácūmuña. ⁵ Ap̄emacāp̄re múārē ñeedugaheri, tiimacārē netōjōāña. Tooré netōwára, tiimacā maquē dita múāye dap̄orip̄ túaariguere páabatecūña. Teero tiirá, múā “atimacā macārā wapa c̄oóya” j̄irā tiíadacu, j̄yigu.

⁶ Cū̄ wáajōāyira. Wáa, Jesuyé añuré quetire wedeyira. Diarecutirare netōnéyira.

Herodes Jesús tiirére t̄orígue

(Mt 14.1-12; Mr 6.14-29)

⁷ Herodes Galilea dita dutigú niipetire Jesús tiirére wedeseri tɔoyigu. Teeré tɔogú, deero jĩmasĩriyigu. Sĩquẽrã “Juan masãjĩyi” jĩyira. ⁸ Āpẽrã “Elías bauájĩyi” jĩyira. Āpẽrã “tíatopu macãrã profetas menamacũ masãjĩyi” jĩyira. ⁹ Herodepe jĩyigu:

—Yũurá Juanyá dupure páatadutiwu. Too docare ¿noã niigari cúa nocõrõ wedeseɣu?

Teero tiigú, Herodes Jesuré ñnadugamiyigu.

Jesús cinco mil ãmũãrẽ yaaré ecarigue
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰ Jesús beserira coe, wedeyira cúa tiáriguere. Too síro Jesús cúa dícare sɔowáyigu Betsaida macãpu. ¹¹ Basocápe tɔojáyira. Teero tiirá, cãurẽ nɔnɔwáyira. Jesús cúaãrẽ bocañe, “Cõãmacũ dutiré basocápuere niĩadacu” jĩrere wedeyigu. Diarecutirare netõnéyigu.

¹² Ñamicapu niirĩ, cũu buerá doce cũu puto wáa, cãurẽ jĩyira:

—Basocáre “nocõrõrã niĩã” jĩñã. Putoɣã niiré macãrĩpu, cãpũ niiré wiseripu yaaré, cãnirõ ãmaãrã wáaaro. Ānopú macã manirõpu niĩã, jĩyira.

¹³ —Múa cúaãrẽ yaaré ecaýá, jĩyigu.

—Ësã sicamoquẽñepa pã, wai puarãrã cuoa. ¿Ësã cúa niipetirare yaaré sãibosára wáaro booite? jĩyira.

¹⁴ Ëmũã dícare bapaqueori, cinco mil watoa niiyira. Jesús cũu bueráre jĩyigu:

—Basocáre sicapõnarẽ cincuenta duidutiya.

¹⁵ Cúa teerora niipetirare duidutiya. ¹⁶ Jesús tee sicamoquẽñepa pãrẽ, wai puarãrẽ née, ãmũãsepũ ñnamũõco, Cõãmacũrẽ usenire tico, puatásã, cũu bueráre basocápuere batodutigũ ticoyigu. ¹⁷ Niipetira yaa, yapijõáyira. Yaatoaari siro, doce piseri cúa yaadũaariguere seesáyira.

Pedro Jesuré “mũũ Cõãmacũ beserigu niĩã” jĩrigue
(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)

¹⁸ Sicabureco Jesús cũu sesaro Cõãmacũmena wedeseɣu tiiyigu. Cũu buerá cũumena niiyira. Cúaãrẽ sãĩñáyigu:

—¿Basocá “¿noã niĩ cũu?” jĩĩ yũure?

¹⁹ Cúaãpe yũuyira:

—Sĩquẽrã mũũrẽ “Juan basocáre wãmeõtiri basocu niiqui” jĩĩya. Āpẽrã “Elías niiqui” jĩĩya. Āpẽrã “tíatopu macãrã profetas menamacũ masãrigũ niigũ niiqui” jĩĩya, jĩyira.

²⁰ —¿Múaãte “¿noã niĩ?” jĩĩ yũure? jĩyigu.

Pedro yũuyigu:

—Mũũ Cõãmacũ beserigu Cristo niĩã, jĩyigu.

Jesús cãurẽ sããdarere wederigue
(Mt 16.20-28; Mr 8.3-9.1)

²¹ —Teeré ãpẽrãrẽ wederijãña, jĩyigu Jesús—. ²² Yũu niipetira sõwãrẽ bayirõ ñañarõ netõrõ niirõ tiíadacu. Butoá dutirá, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá yũure booríadacu. Sããdutiadacu. Cúa teero tiipacári, itiábureco siro masãgũdacu.

²³ Niipetirare jĩyigu:

—Sicũ yũure padeõ, nɔnɔdugáɣuno cũu booró tiidugárenorẽ tiidújããrõ. Basocá cãurẽ ñañarõ jĩipacári, yũure tɔonũũsearo. Teeré tiigú,

bárecoricōrō curusare apagú tiiróbiro niigūdaqui. ²⁴ Āpī sīārere cuigano yūre “masīria” jīgú pecameṗa wáagūdaqui. Āpīre yūre “masīā” jī, teewapamena cūrē sīārī, yūmena catirucujāgūdaqui. ²⁵ Sīcū atibáreco maquē niipetirere wapatápacu, cū yeeripūnarē tiidióri, cū cūorē dee tiādare niiricu. ²⁶ Sīcū bobogáno yūre “masīā” jīdugahegure, yēe bueré maquērē “padeóa” jīdugahegure yūcā cūrē “masīriga” jīgūdacu. Yū niipetira sōwū yū asibatéremena, yū Pacu asibatéremena, ángeleamena putuaatigūdacu. Putuaatigu, yūre bobosāririgure yūcā cūrē bobosāricu; yūre “masīria” jīrigure yūcā “cūrē masīria” jīgūdacu. ²⁷ Yū aterēja diamacārā jīā: Sīquērā ānopú niirā cūā diaadari sūguero, Cōāmacū dutirē cūāpūre niādare atiri īñāādacua, jīyigu.

Jesús baurécutire wasorigue

(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

²⁸ Teeré cū wederi siro, sica semana netōrī, Jesús ātāgūpú Cōāmacūmena wedeseḡa mūāwayigu. Tiigupú wáagu, Pedro, Santiago, Juanrē néewayigu. ²⁹ Cōāmacūmena wedeseri, cūya diapóa bauré wasojōāyiro. Cūye suti āñurō butirē, bayiró capemóre wáyiro. ³⁰ Puarā āmūā cūāmena wedeseyira. Moisés, Elías niiyira. ³¹ Asibatéremena bauáyira. Jesús diaadarere, Cōāmacū jīrirobirora Jerusalénpu cūrē wáadarere wedeseyira. ³² Pedro, cū menamacārā wūgoá pūninetōpacari, īñayira. Wācā, Jesús asibatérere, cūāmena nucūrārē īñayira. ³³ Jesuména niārira wāara tiirí, Pedro āñurō wācūripacu, cūrē jīyigu:

—Īsārē buegú, marī ānopú niirí, āñunetōjōāā. Itiāwiigā tiicó; sicawiiḡā mūya wii, apewiiḡā Moiséya wii, apewiiḡā Elíaya wii tiicó, jīmiyigu.

³⁴ Cū wedeseḡa tiirira, ōme diiāti, cūārē tuubiátocojāyiro. Cūārē ōme tuubiári, cuijōāyira. ³⁵ Ōme watoapu sīcū wedeseri tuoýira:

—Āni yū macū yū beserigu niī. Cūrē tuoýá, jīyigu.

³⁶ Wedeseari siro, Jesús sīcūrā niiyigu sáa. Teeburecorire cū buerá cūā īñariguere āpērārē wederiyira ména.

Jesús wātīrē wīmagūpure niārigure cōāwionecorigue

(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

³⁷ Apebárecope ātāgūpú niārira diijeári, pa basocá Jesuré bocayira. ³⁸ Sīcū cūā watoapu niigú bayiró busurómena Jesuré wedeseýigu:

—Īsārē buegú, mūrē bayiró sīā: Yū macūrē īñagū atiya. Sīcū niigú niī. ³⁹ Wātī cūāpūre niigú ñee, acaribíri tii. Ñaacūmu, tūnumecá, soboturi tiirucú. Cūrē ñañarō netōrī tii. Duudugárii. ⁴⁰ Mū bueráre “cōāwionecobosaya” jīmiāwū. Cōāmasīriawā, jīyigu.

⁴¹ Jesús cūārē jīyigu:

—Mūā yūre padeorídojāā; ñañarā niī. Yū mūāmena yoari niirucujārīcārē, padeorībocu. ¿Nocōrō yoari mūāmena pōtēōḡūdari yū? Mū macūrē ānopé néeatiya, jīyigu.

⁴² Wīmagū cū puto wāari, wātī cūārē ñaacūmu, bayiró tūnumecārī tiyigu. Cū teero tiirí, Jesús wātīrē witiwaduti, wīmagūrē netōné, cū pacure wiyayigu. ⁴³ Niipetira basocá Cōāmacū uputí macū peti tiīēñorere īñamanijōāyira.

Jesús cūārē sīāādarere wedenemorigue

(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

Niipetira niipetire cūũ tiiáriguere ññamanijōārī, cūũ bueráre jĩiyigu:

44 —Yuu ateréja diamacúrã jĩã; acabórijãña: Yuu niipetira sōwũ ãpērãpüre ticonogūdacu, jĩiyigu.

45 Cúãpe cūũ jĩiáriguere tuomasĩriyira. Cōãmacũ cúãrē tuomasĩhērī tiiyigu ména. Cúã Jesuré “wedequēñoña” jĩũdugapacara, cuira, jĩriyira.

¿Nii upatí macũ niĩ?

(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

46 Jesús buerá “¿nii marĩ watoare nemorō upatí macũ niĩ?” jĩ wedesenucāyira. 47 Jesús cúã wácūrere ññamasĩyigu. Teero tiigú, sícũ wĩmagūrē cūũ puto nũcō, 48 cúãrē jĩiyigu:

—Sícũ “yuu Jesuré maĩã; teero tiigú, ãni wĩmagūrē boca maĩgúda” jĩ wácũboqui. Cūũ teero wácũgũ, cúũrē maĩgú, yuucārē maĩgú tiii. Yuure boca maĩgú, yuure ticodiocorigucārē maĩgú tiii. Múã watoapu bári niigú cúãrã niĩ upatí macũ, jĩiyigu.

Marĩrē cãmotáhegu marĩrē tiiápugu niĩ

(Mr 9.38-40)

49 Juan jĩiyigu:

—Ësãrē buegú, sícũ mũũ wãmemena wãtĩãrē cōãwionecori ññaãwũ. Cūũ marĩ menamacũ mee niĩãwĩ. Teero tiirã, cúũrē cãmotáawũ, jĩmiyigu.

50 Jesupé cúãrē yuuyigu:

—Cãmotárijãña. Marĩrē cãmotáhegu marĩrē tiiápugu niĩ, jĩiyigu.

Jesús Santiagore, Juanrē tutirigue

51 Jesús ãmuãsepũ muãwaadare niatiri, cuiro manirō “Jerusalénpu wáaguda” jĩigũ, quēnonucāyigu. 52 Cúã suguero ãpērãrē ticocoyigu. Cúã wáa, Samaria dita niirí macãpu jeamiyira, cūũ jeadarore quēnoãdara. 53 Tiimacã macãrãpe Jerusalénpu Jesús wáari ññarã, cúũrē ñeedugariyira. 54 Cúã teero tiirí ññarã, cūũ buerá Santiago, Juan jĩiyira:

—Ësã Òpũ, cúãrē sããdara, ¿ãmuãse macã pecamerē diiátutiri boogári? Profeta Elías teero tiiyigu,* jĩiyira.

55 Jesús cúãrē ñña, tutiyigu:

—Múã wácūrē Espiritu Santo wácūrē tioré mee niĩã. 56 Yuu niipetira sōwũ basocáre ññañarō tiigú atiriwũ; cúãrē netōnégũ atigu tiiwá, jĩiyigu.

Too síro apemacãpú wáajōãyira.

Jesuré nũndugámiriraye queti

(Mt 8.19-22)

57 Cúã maapu wáari, sícũ basocú Jesuré jĩiyigu:

—Noo mũũ wáaro yuu mũũrē nũnugúda. Mũũ buegú niidugaga.

58 Jesús cúũrē yuuyigu:

—Wáicura cãnirē tutiri cuóoya. Minipōná pōnacutire sutiri cuóoya. Yuu niipetira sōwũpeja cãnirō cuoríã, jĩiyigu.

59 Jesús ãpĩrē: —Jãmu yuũmena. Mũũrē yuu buegú niirí boogá, jĩiyigu.

Cúãpe yuuyigu:

—Òpũ, yuu pacũ diari siro, yaatógupũ, mũũmena wáaguda sũcã, jĩmiyigu.

60 Jesús cúũrē jĩiyigu:

* 9:54 2 Reyes 1.9-16.

—Yũre padeohéra diarirapu tiiróbiro niitoaya. Cúã basiro câmerĩ yaaáro. Mũupe Cõamacũ dutiré basocápure niĩadarere wedegu wáaya, jĩiyigu.

⁶¹ Āpĩpé jĩimiyigu:

—Ēsã Ōpũ, yũ mũrē nunugũda, mũu buegũ niidugagu. Yáa wii macārārē “wáagu tiia” jĩĩgũ wáasuguema.

⁶² Jesús cãurē jĩiyigu:

—Sĩcũ cãũ paderere padepacu, apeyenó wãcũgũ, añurõ tiiriqui. “Cõamacũ dutirere tiigũda” jĩpacu, apeyenó wãcũgũ, dee tiigũda niiridojãĩ, jĩiyigu.

10

Jesús setenta y dos basocare wededutigu ticocorigue

¹ Too síro Jesús ãpěrá setenta y dos beseyigu. Cũãrē puarãcõrõ dícu ticocoyigu. Niipetire macãĩpu cãũ wáaadaropu cãũ suguero ticocoyigu.

² Cũãrē wedeyigu:

—Pau peti yũre padeoádara niicua. Puarãgã yéere wedeadarapeja niĩya. Teero tiirã, Cõamacãrē ãpěrá yéerē maquērē wedera wáaadarare bayiró sãĩñã. ³ Múã wáaya. Yũ múãrē quiorópu ticocogu tiia corderoare yáíwa watoapu ticocogu tiiróbiro. ⁴ Múã wáara, wasopo, niyeru sããriipo, sapatu apébã néewarijãña. Maapu putuánucã, ãpěraména wedeserijãña. ⁵ Múã wiipú sããwara, tiiwí macãrãrē añudutira, jĩsugueya: “Cõamacũ múãpũre añurõ niirecutire ticoaro”. ⁶ Tiiwí macãrã añurõ niirecutirere cuoátã, múã añudutire teerora wáaadacu. Cũã añurõ niirecutirere cuoriatã, teero wáaricu. ⁷ Múã jeaari wiira putuáya. Cũã yaaréerē, cúã sñiréerē cãmēna yaa, niijãña. Paderáno cúã paderémēna wapatã, yaamasíya. Apeyé wiseripú niirã wáarijãña.

⁸ Múã macãpu jeari, too macãrã bocari, cúã ecaréerē yaaya. ⁹ Tiimacãpu diarecutirare netõnéña. “Cõamacũ dutiré marĩpũre niĩadare jeaatitooa” jĩ wedeya cúãrē. ¹⁰ Apetó tiirã, apemacãpú jeari, too macãrã bocaribocua. Teero tiirí, macã decopu wáa, biiro jĩĩña: ¹¹ “Múãya macã maquē dita ùsãye dũporipũ túaariguere páabatecõãã. Múã wapa cuoréerē ãñorã, teero tiia”, jĩĩña. Cũãrē jĩĩnemoña: “Múã ateré masĩña: Cõamacũ dutiré múãpũre niimĩadare jeaatitoamiãyu”, jĩĩña. ¹² Yũre tuoyá: Cõamacũ basocáre wapa tiĩadari bureco jeari, tiimacã macãrãrē Sodoma macãrãrē tiiríro nemorõ ñañarõ tiinõadacu, jĩiyigu.

Jesuré padeohére macãrĩ macãrãye queti

(Mt 11.20-24)

¹³ Jesús apeyé macãrĩ macãrãrē jĩiyigu:

—Bóaneorã niĩã múã Corazín, Betsaida macãrĩ macãrã. Yũ tutuaremena tiĩẽñoriguere iñarira niipacara, wasorídojãã. Tiro, Sidón* macãrĩpu yũ tiĩẽñoatã, máata tee macãrĩ macãrã cúã ñañaré tiiréerē wãcũpati, wasotóbojĩya. Cũã wãcũpatirere ãñorã, wãcũpatire suti† sãña, nitĩpu duibojĩya. ¹⁴ Cõamacũ cãũ basocáre wapa tiĩadari bureco jeari, Tiro, Sidón macãrã nemorõ múãpere ñañarõ tiigũdaqui. ¹⁵ Múã Capernaum macãrã

* **10:13** Tiro, Sidón macãrã apeyé macãrĩ macãrã nemorõ ñañanetõjõãrã niiyira Jesús niiritore.

† **10:13** Wãcũpatire sutire yooména suare suti niiyiro.

“Cõamacū p̄topu añurõ m̄añwaadacu” jĩ wãcũmicu. Wáaricu. Pecameru d̄iiváadacu, jĩyigu.

¹⁶ Cũ bueráre wedenemoyigu:

—Múã buerére tuogúno yũre tuogú tiii. Múãrẽ boohégno yũre boohégm tiii. Yũre boohégno yũre ticodiocorigucãrẽ boohégm tiii, jĩyigu Jesús.

Jesús ticocorira setenta y dos coerigue

¹⁷ Jesús ticocorira setenta y dos useniremena coerá, jĩyira:

—Ësã Òpũ, wãtĩacã ùsã m̄m̄ wãmemena dutiri, ùsã dutirobirora tiiáwã, jĩyira.

¹⁸ Jesús cããrẽ jĩyigu:

—Satanárẽ bupo wããyoro tiiróbiro ùm̄añsepu ñaadiatiri Ìñawũ. ¹⁹ Yũ múãrẽ tutuarere ticotoawh, ãñããrẽ, cutiapare cutapéoaro jĩgũ; niipetire Satanás tutuarere netõnucããrõ jĩgũ. Múã teeré tiirí, múãrẽ merẽã wáaricu. ²⁰ Wãtĩã múã dutirobirora tiiré dícare usenirijãña. Cõamacū p̄topu múã wãme “jóatunorira niã” jĩrĩ, useniña, jĩyigu.

Jesús cãã Pacure usenire ticorigue

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Toorá Jesús Espiritu Santo usenire ticorémene cũ Pacure jĩyigu:

—Pacu, m̄m̄ ùm̄añse, atiditá Òpũ niã. “Ësã masĩnetõnucãã” jĩrãrẽ m̄m̄yere masĩrĩ tiiria; wĩmarã tiiróbiro m̄m̄yere masĩdugarapere teeré masĩrĩ tiia. Teeré m̄m̄ teerora wáari boocú. Teero tiigú, m̄m̄rẽ usenire ticoa, jĩyigu.

²² Too síro basocápere jĩnemoyigu:

—Yũ Pacu niipetire masĩrere yũre ticowi. Cũ sícũrã yũ niirecatirere masĩ. Yũpecã sícũrã cũ niirecatirere masĩã. Yũ masĩrere ticonorã cããrẽ masĩcua, jĩyigu.

²³ Cũ bueráre Ìña, cãã sesarore jĩyigu:

—Múãpeja yũ tiirere Ìñãjĩrã, useniã. ²⁴ Yũre tuoyá: Pau profetas, teero biiri òpãrã múã Ìñarere Ìnadugamiyira. Ìñaririra niiwã. Múã tuorere tuodugamiyira. Tuoririra niiwã, jĩyigu.

Samaritanoã yũ ãñugũ

²⁵ Sícũ Moisés jóarigue buegú w̄m̄m̄nucãyigu. Jesuré merẽã yũri boogú, sãñáyigu:

—Basocáre buegú, ¿yũ ñeenó tiigúdari, catiré petihére buadugágũ? jĩyigu.

²⁶ Jesús cããrẽ yũyigu:

—¿Moisére dutiré cũrigueru deero jóanoõto? ¿M̄m̄ teeré buegu, deero tuo? jĩyigu.

²⁷ Cũpe yũyigu:

—Biuro jóanoã: “Cõamacū marĩ Òpũrẽ mañã. Niipetire m̄m̄ yeeripũnamena, m̄m̄ tutuaremena, m̄m̄ wãcũrémene cããrẽ mañã. M̄m̄ basiro maĩrõ tiiróbirora ãpẽrãcãrẽ mañã”, jĩã, jĩyigu.

²⁸ Jesús cããrẽ jĩyigu:

—M̄m̄ diamacú peti yũna. M̄m̄ teeré tiigú, catiré petihére buagúdacu.

²⁹ Cũpe “yũ Moisére dutiré cũriguere tiipetía” jĩ wãcũdugagu sãñáyigu:

—¿Noã niĩ “ãpẽrãcãrẽ mañã” jĩnorã? jĩyigu.

³⁰ Jesús atequetiména yuuyigu:

—Sícū Jerusalén niirigu Jericópu búawagu tiiyigu. Maapu wáari, yaarépira cūūrē ñee, cūū néewarere emajā, sutiré tuuwéneja, páasiācū, wāajōāyira. ³¹ Sícū pai tiimapá búawagu tiiyigu. Wáa, cūūrē ñnabna, aperopé sodea, netōjōāyigu. ³² Cūū siro levita basocū toopára jeayigu. Cūūcā cūūrē ñna, aperopé sodea, netōjōāyigu. ³³ Sícū samaritanoāyu tiimapára búawagu tiiyigu.† Cūūrē ñna, bóaneō ñnagū, ³⁴ cūū putoꝝu jea, cūū cāmire vinomena cose, ɯsemena ɯcoti, suti caserimena dudna tiiyigu. Túajea, cūū pesarigu burro sotoapu néepeo, néejōāyigu. Basocā wáara cānirí wiipu cūūrē néeeja, coteyigu. ³⁵ Apebúreco cūū wáaadari suguero, puaquí niyeruquí néewioneco, tiiwí dutigáre ticogu, jīyigu: “Cūūrē ññurō coteya. Mɯɯ cūūrē cotegu, mɯɯye niyerumena tiinemórí, nemoatígu, wapatíguda”, jīyigu.

³⁶ Jesús sãñáyigu:

—¿Niipé yaarépira cãmituarigure maíyíri?

³⁷ Cūūpe yuuyigu:

—Cūūrē bóaneō ññarigupe, jīyigu.

—Mɯɯcā teorora tiigú wáaya, jīyigu Jesús.

Jesús Marta, Maríaya wiipu niirigue

³⁸ Cūā maapu wáara, sicamacāgāpu jeayira. Sícō Jesuré boca, cānirō ticoyigo. Coo wāmecutiyoigo Marta. ³⁹ Coo bayio wāmecutiyoigo María. Coo Jesús wedeserere tuogō, cūūye dūpori putoꝝapu duiyoigo. ⁴⁰ Martape pee paderé cūojīgō, bayirō wācūyigo. Coo Jesús puto wáa, jīyigo:

—Ōpū, yuɯ bayio padedujāyo. ¿Mɯɯ teeré ññarii? Yuɯre tiíapudutiya, jīyigo.

⁴¹ Jesús coore yuuyigu:

—Marta, mɯɯ pee tiirére bayirō peti wācūjāā; ⁴² sicawāmerā uputí maquē niñā. María ññurē petire beseyo. Āpērā teeré emamasírcua, jīyigu.

11

Cōāmacūrē sãñé
(Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Sicabureco Jesús aperopá Cōāmacūmena wedeseꝝu tiiyigu. Wedese-toari, sícū cūū buegú jīyigu:

—Ūsā Ōpū, Juan cūū buerére nɯnɯrārē Cōāmacūmena wedeserere bueyigu. Mɯɯcā ūsārē bueya, jīyigu.

² Jesús yuuyigu:

—Múā Cōāmacūmena wedesera, biiro jīñna:

Ūsā Pacu ūmɯñsepɯ niigú, mɯɯrē quioníremena padeoáda.

Mɯɯ dutiré ūsāpɯre niñadare jeaaro.

Ūmɯñse macārā mɯɯ booré dícare tiicúa; atibáreco macārācā teorora tiíáro.

³ Ūsārē búrecoricōrō yaaré ticoya.

⁴ Niipetira ūsārē ññañarō tiiráre ūsā acabóa. Teero tiigú, mɯɯcā ūsā ññañarē tiirére acabóya.

Jīcōāsārenorē cāmotáya.

Ūsārē ññañarō wáari jīgū, netōnéña, jīñna,

jīyigu.

† 10:33 Judíoa samaritanoārē sūna niyira. Cūā cāmerí tiíapuriyira.

5 Jesús jīnemoyigu:

—Apetó tiigú, sīcū múā tiiróbiro niigú cūya wedeguya wiipu ñami decopu wáa, jīboqui: “Yáa wedegu, itiága pā yūre wasoya. ⁶ Yūu menamacū aperopá wáagu yáa wiipu jeaawī. Cūūrē ecaré cūoríga”, jīboqui. ⁷ Āpīpé wii popeapu yūboqui: “Yūre potocōrijāña. Sope biajānoāwū. Yūu pōnamena yūu cānirōpu cānigú tiia. Mūūrē wūmanucā, ticogu wáamasīriga”, jīboqui. ⁸ Yūre tūoyá: Cūya wedegu niipacari, wūmanucā, ticogu wáariqui. Potocōnemorijāārō jīgū, wūmanucā, cūu boorécōrō ticogu wáaqui.

⁹ Yūre tūoyá: Múācā Cōāmacūrē sāñá. Sāñī, cūu múārē ticogudaqui. Āñurere āmaārā tiiróbirora sāñrucújāña. Sāñrucújārā, buaadacu. “Sope pāōña yūre” jīgú tiiróbiro sāñdúrijāña. Sāñdúheri, “jáu” jīgūdaqui. ¹⁰ Sāñgūno cūogúdaqui. Āmaāgūno buagúdaqui. “Pāōña” jīgūno pāōnogúdaqui.

¹¹ Múā pōna yaarē sāñī, ūtāpere ticoricu. Wai sāñī, āñarē ticoricu. ¹² Cārēquē diye sāñī, cutiapare ticoricu. ¹³ Múā ñañarē tiirā niipacara, múā pōnarē āñurere ticomasiā. Marī Pacu ūmuāsepu niigúpe nemorō āñurē ticomasiqui. Cūūrē sāñārē Espiritu Santore ticogudaqui, jīyigu.

Jesuré “Satanás tutuaremena wātīārē cōāqui” jī wedesārigue
(Mt 12.22-30; Mr 3.20-27)

¹⁴ Jesús wātīrē cōāwionecogu tiiyigu. Wātī basocāre wedeseheri tiiyigu. Cūu witiwaari siro, basocá wedesejōāyigu. Teerē basocá ññamanijōāyira.

¹⁵ Sīquērā jīyira:

—Āni wātīārē dutigú Beelzebú tutuaremena wātīārē cōāwionecoi, jīmiyira.

¹⁶ Āpērā “¿niirōrā cūu Cōāmacū ticodiocorigu niī?” jīrā, cūūrē Cōāmacū sīcūrā tiimasīrere tiīñnodutimiyira. ¹⁷ Jesupé cūā wācūrere masījīgū, cūārē jīyigu:

—Sicadita macārā sīcārōmēna niihērā, cūā basiro cāmerīquērā, tiidita macārā petijōācua. Sicawīi macārā sīcārōmēna niihērā, cūācā petijōācua. ¹⁸ Satanás cūūrē padecoterare cōāwionecori, cūu dutiré petijōāādacu. Múā yūre “Beelzebú tutuaremena wātīārē cōāwionecoqui” jīñ. ¹⁹ Teero jīātā, múā buerere nūnarā wātīārē cōāwionecora, ¿noā tutuaremena cōāwionecogari? Cūārē sāñārā wáaya. Múā wisirere cūā ēñoādacua. ²⁰ Yūu Cōāmacū tutuaremena wātīārē cōāwionecojīgū, ateré múārē wedea: Cōāmacū dutiré basocāpūre niīādare jeatoaa.

²¹ Sīcū tutuagu pee besumena cūya wiire coteri, cūyere merēā tiiricua. ²² “Ate pee besumena āñuniādacu” jī wācūpacari, āpī nemorō tutuagu ati, cūūrē netōnucāqui. Cūyere besure ēma, cūyere née, cūu menamacārārē batojāqui, jīyigu.

Jesús jīnemoyigu:

²³ —Yūre boohégu yūre ññatutigu niī. Yūre tiīapuhegu yūre nūnudugarare cāmotāgu niī.

Wātī basocāpūre coesāwarigue queti
(Mt 12.43-45)

²⁴ Wātī basocāpūre niīarigu witiwagu, basocá manirōpu wáayigu cūu niīādaro āmaāgū. Buariyigu. Buari, “yūu witiatiriropu coesāwaguda sūcā” jī wācūyigu. ²⁵ Jeagu, joaári wii, āñurō quēnoāri wii tiiróbiro buajeáyigu

basocápure. ²⁶ Too síro wáa, siete wātīā cūū nemorō ñañarārē “atiya múācā” jīiyigu. Cūā niipetira basocápure sãāwa, niiyira. Basocápe cūā teero tiirí, nemorō ñañarō netōyigu, jīiyigu.

Jesús usenire maquērē wederigue

²⁷ Jesús teeré wedeseri, sīcō numiō basocá paꝝ watoapꝝ niigō bayirō busurómena cūūrē wedeseyigo:

—Muarē pōnacutí masōrigo añurō usenico, jīiyigu.

²⁸ Jesupé coore jīiyigu:

—Nemorō usenicua Cōāmacū wedesere tuo, cūū dutirére tiirápeja, jīiyigu.

Jesuré tiēñodutimirigue

(Mt 12.38-42; Mr 8.12)

²⁹ Jesús cūū puto paꝝ peti neārā tiirí, wedesenucāyigu:

—Múā atitō macārā ñañarē tiirā niā; Cōāmacū sīcārā tiimasīreरे iñadugacu. Jonás tiirigue tiiróbiro niiré dícare iñaadacu. ³⁰ Nínive macārā cūū tiiriguere iñarigue tiiróbiro múā yꝝ niipetira sōwū tiirére iñaadacu. ³¹ Saba dita macārā ōpō yoaro macō atiyigo Salomón masīreरे tuo gó atigo. Múāpe ānopú Salomón nemorō masīgūrē tuoré peti tuo jāā. Teero tiigú, Cōāmacū cūū basocáre wapa tiidari bureco jeari, múā coo tiiróbiro tuoririgue wapa múārē pecameꝝ cōāgūdaqui. ³² Nínive macārācā Jonarē tuorá, wācūpati, wasoyíra. Múāpe ānopú Jonás nemorō masīgūrē tuoré peti tuo jāā. Teero tiigú, Cōāmacū cūū basocáre wapa tiidari bureco jeari, múā cūā tiiróbiro tuoririgue wapa múārē pecameꝝ cōāgūdaqui.

Sīāwócoriga

(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ Basocá sīāwócorigare sīāāri siro, bauhéropꝝ daporiya; moocūricua. Teero tiiróno tiirá, ūmuārōꝝ péoya, toopú sãājeara iñāārō jīirā. ³⁴ Capeari múāye ōpūūrīrē sīāwócoriga tiiróbiro niā. Múā capeari añurī, añurō iñaadacu; añurō tuomasīadacu; ñañāātā, iñaricu; tuomasīricu. ³⁵ Ateré tuomasīrō booa: Múā “añurō iñāā” jīipacara, añurō iñaribocu. ³⁶ Múā añurō iñā, añurō tuomasīdugara, añurō tuomasīadacu. Sīāwócoriropꝝ niirā tiiróbiro añurō iñaadacu, jīiyigu.

Jesús Moisés jóarigue buerá tiirécutire, fariseo basoca tiirécutire wederigue

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

³⁷ Jesús wedeseari siro, sīcū fariseo basocū cūūya wiipꝝ yaadutigu sꝝowáyigu. Jesús sãāwa, yaagudu jeanuāyigu. ³⁸ Fariseo basoca cūā yaaadari suguero, cūā ñecūsūmūā tiimúāatiriguere padeorá, wāmocoseoa, yaayira. Jesupé cūā tiirucúrobiro tiiriyigu. Fariseo basocū cūū teero tiirí iñagū, iñamanijōāyigu. ³⁹ Marí Ōpū cūūrē jīiyigu:

—Múā fariseo basoca āpērā iñacoropꝝ dícu añurō tiia. Baparí sotoapꝝ dícu coseárigue tiiróbiro niā. Popeapure múā āpērāyére ēmaré, apeyé ñañaré dadanetōjōāā. ⁴⁰ Múā tuomasīrido jāā. Sotoá maquērē tiirigura popea maquēcārē tiirigu niiwī. ⁴¹ Múā popeapꝝ añurā niidugara, bóaneōrārē ticoya. Teeré tiirá, popeapꝝ coserá tiiróbiro niīadacu.

⁴² Bóaneōrā niā múā fariseo basoca. Múā oteré metāgārē “menta”, “ruda” wāmecutire, teero biirí niipetire yaaré sitiaañūre tiirénorē seenéō, opaquērī tiicú. Pꝝamóquēñequērī cuorá, sicaquē Cōāmacūwiipꝝ néewa,

“yꝰ Cõãmacũrẽ ticorẽ niiã” jĩĩ, pairẽ ticocu. Teero tiipacára, diamacũ maquẽrẽ tiiría; Cõãmacũrẽ maĩría. Múã oterere cãũrẽ ticorucurobirora tee upatĩ maquẽcãrẽ tiirõ booa.

⁴³ 'Bóaneõrã niiã múã fariseo basoca. Múã neãrẽ wiseripare suguero maquẽ duirẽꝰ dícu duidugaa. Macã decopu quioniremena añudutiri booa.

⁴⁴ 'Bóaneõrã niiã múã Moisés jóarigue buerá, teero biiri múã fariseo basoca. Tiiditórepira niiã. Múã masãcoperi bauhére coperi tiiróbiro niiã. Teecoperi sotoa basocá netõwára, popeapũ bóarere masĩriya, jĩiyigu.

⁴⁵ Sícũ Moisés jóarigue buegũ jĩiyigu:

—Basocáre buegũ, mꝰ teerẽ jĩĩgũ, ãsãcãrẽ ñañarõ jĩĩgũ tiigã.

⁴⁶ Jesús cãũrẽ jĩiyigu:

—Bóaneõrã niiã múã Moisés jóarigue buerácã. Æpẽrãrẽ tiipõtẽõña manirere tiidutía. Teerẽ tiidutĩpacara, múãpe tiiría.

⁴⁷ 'Bóaneõrã niiã múã. Múã profetaye masãcoperi sotoapũ añurẽ wiserigã tiinucõã. Cãũrẽna múã ñecũsũmũã sãiyira. ⁴⁸ Cúã sãĩriguere múã tiirẽmena “éjũ, masĩã; añunetõjõãã” jĩĩrã tiia. Cúã sãiyira; múãpe wiserigã tiinucõã.

⁴⁹ 'Cõãmacũ cãũ masĩrẽmena jĩiyigu: “Yꝰ profetare, yéẽ maquẽrẽ wedeadarare ticocogũda. Siquẽrãrẽ sããdacua. Æpẽrãrẽ ñañarõ tiidugára, cúã wáaro nũñãdacua”, jĩiyigu. ⁵⁰ Teero tiirá, atibãreco nucãriꝰu profetare sããnucãyira. Paure sãiyira. Múã atitõ macãrãꝰu cúã teero tiiriguere wapa cuoa. ⁵¹ Abelre* sãĩriguere tée Zacariãre† sãĩriguere múã wapa cuoa. Zacariãre sãiyira Añurí Tatia sããwaro pũtopũ. Yꝰ aterẽja diamacũrã jĩĩ: Múã atitõ macãrãꝰu cúã teero tiiriguere wapa cuoa.

⁵² 'Bóaneõrã niiã múã Moisés jóarigue buerá. Múã “ãpẽrã Cõãmacũye queti jóaripũrẽ buerijããrõ” jĩĩ wãcũcu. Teero wãcũpacara, tiipũrẽ añurõ bueria. Tiipũ maquẽrẽ masĩdugarare cãmotãjãã, jĩiyigu.

⁵³ Jesús wáari, Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca bayirõ cúayira. Pee cãũrẽ sãĩñã potocõnucãyira. ⁵⁴ Cãũ merẽã yũri boomiyira, wedesããda jĩĩrã.

12

Jesús fariseo basoca jĩĩditoremena buerere wederigue

¹ Basocá paũ peti Jesús pũtopũ neãyira. Paũ niijĩrã, cãmerĩ cutadiyóyira. Jesús cãũ buerá dícare wedesugueyigu:

—Fariseo basocaye pã pũuri tiirere tuomasĩrõ booa. Tee jĩĩditoremena padeorẽ niicu. ² Bauhéropũ niirẽ bauádacu. Ññahẽõꝰu tiirẽ masĩnoãdacu. ³ Teero tiirá, ñamipũ ãpẽrã tuohéropũ jĩĩrigue niipetira tuocóropũ wedenoãdacu. Wii popeapũ yayiíropũ jĩĩrigue wii sotoapũ niipetira tuocóropũ bayirõ busurõmena wedenoãdacu.

¿Noãrẽ cuiro booi?

(Mt 10.28-31)

⁴ Múã yꝰ menamacãrã, yũre tuoyá: Basocáre sãĩrãrẽ cuirijãña. Múãye õpũũĩrẽ sããari siro, múãrẽ deero tii masĩricua. ⁵ Yꝰ múãrẽ “¿niipere cuiro booi?” jĩĩ wedegũda: Sícũ dícu múã catirere petirí tii, pecamepacãrẽ cõãmasĩ. Yũre tuoyá: Cãũ docare cuiya.

* 11:51 Génesis 4.8. † 11:51 2 Crónicas 24.20-22.

6' Puaquígã niyeruquirigãmena sicamoquẽñerã minipõnágã sãĩnõã. Cúã wapamanípacari, Cõãmacũpe cúãcõrõrẽ ñnanũnusei. 7 Múãye póarire “noquẽ pee niã” jĩmasĩjãqui. Teero tiirã, cuirijãña. Múã paũ minipõná nemorõ wapacutíra niã.

*Basocá ññacoropũ “Jesucristore padeóa” jĩriigue
(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)*

8 'Yũre tũoyá: Basocá ññacoropũ sícũ yũre “padeóa” jĩgũrẽ yũ niipetira sõwũcã ángelea ñmũãse macãrã ññacoropũ “yũre padeogúra niĩ” jĩ wedegũda. 9 Basocá ññacoropũ sícũ yũre “cũũrẽ padeogú mee niã” jĩgũrẽ yũcã ángelea ññacoropũ “yũre padeogú mee niĩ” jĩgũda.

10 'Sícũ niipetira sõwũrẽ ññaarõ wedesepacari, Cõãmacũ acabógũdaqui. Espiritu Santore ññaarõ wedeseripereja, acabóriqui.

11 'Ãpẽrã múãrẽ wedesããdacua. Judíoa neãré wiseripũ, queti beserí basoca pũtopũ, dutirá pũtopũ múãrẽ néewari, “¿deero yũadari; deero jĩãdari?” jĩ wãcũhẽrãrã wáawa. 12 Múã wedeseadarere Espiritu Santo múãrẽ masĩrĩ tiigũdaqui, jĩyigu Jesús.

Basocá pee cũogúye queti

13 Sícũ basocá watoapũ niigú Jesuré jĩyigu:

—Basocáre buegú, ñsã pacũ diagu cũũriguere yũ sõwũ cũoquí. “Mũũ baiyére ticoya”, jĩbosaya cũũrẽ.

14 Jesús cũũrẽ jĩyigu:

—Yũ múãrẽ queti beserí basocũ, múãyere batogu atirigu mee niã, jĩyigu.

15 Basocáre jĩyigu:

—Ññurõ tiiyá. Apeyeré boonemósãrijãrõ booa. Múã cõrõ, pairó niipacaro, múãrẽ catiré ticonemoricu, jĩyigu.

16 Cũũ wãcũrẽmena ate queoré wedeyigu.

—Sícũ pee apeyé cũogú niyigu. Cũũya ditapũre pee ote dũcacũtiyiro.

17 Cũũ wãcũyigu: “¿Deero tiigũdariye yũ? Ate oteré dũcare ññanorõ maniã”. 18 Cũũ basiro jĩyigu: “Biro tiigũda: Yũ yaaré ññanore wiserire weebatédioco, nemorõ pacawiseri tiigũda. Tee wiseripũ niipetire ote dũcare, apeyé yũ cõrõre ññanogũda. 19 Túajea, yũ basiro jĩgũda: ‘Pecũmarĩ maquẽ niãdare ññanotoaa. Teero tiigú, yeerisã, boseya, sĩni, useni tiigũda’”, jĩ wãcũmiyigu. 20 Cõãmacũ cũũrẽ jĩyigu: “Mũũ tũomasĩridojãã. Mecũã macã ñnamirã diajõãgũdacu. Mũũ ññanorigue ãpẽrãrẽ pũtuáadacu”, jĩyigu. 21 Teerora wáaa sícũ Cõãmacũrẽ wãcũhẽgũ cũũye niãdarere seenéõ cũogúre. Cõãmacũ ññacoropũre bóaneõgũ peti niiqui, jĩyigu.

Cõãmacũ cũũ põnarẽ cotequi

(Mt 6.25-34)

22 Jesús cũũ buerãre jĩyigu:

—Teero tiigú, múãrẽ ateré wedea: Múã niirecutirere wãcũpatirijãña. “¿Ñeenó yaaadari; ñeenó sãñaãdari marĩ?” jĩ wãcũpatirijãña. 23 Marĩ catirépe yaaré nemorõ wapacutía. Marĩye õpũũrĩpe suti nemorõ wapacutía. 24 Minipõná maquẽrẽ wãcũña ména. Cúã oteriya. Oteré dũca seeríya. Yaaré ññanore wiseri cõrícua. Teero cõrípacari, Cõãmacũ cúãrẽ yaaré ticoquí. Múãpe minipõná nemorõ wapapacãnetõncãã. 25 Múã

bayiró wācūpatira, b̄ucuanemoricu. ²⁶ Múã teero wācūpatipacara, tee b̄ari niirere tiimas̄ria. Teero tiimas̄ripacara, ¿deero tiirá pee wācūpatii?

²⁷ Coori macānuc̄a maquērē wācūña. Tee booró wiicú. Paderipacaro, suti suaripacaro, suti añurē s̄ñarē tiiróbiro b̄aua. Teero biipacari, ȳuu ateré j̄iã: Salomón suti añurē peti s̄ñapacu, coorire sic̄arib̄iriyigu. ²⁸ Sicab̄urecora tee catia; apéb̄ureco s̄ñiãriguep̄u boea; too síro sóej̄anoã. Cōãmacū teecorire añurē suti s̄ñarō tiiróbiro b̄aurī t̄iii. Nemorō múãp̄ereja añurō cotequi. Múã péerogã padeoré c̄orá n̄iã. ²⁹ Múã yaaadarere, múã s̄niãdarere wācūpatirij̄aña. ³⁰ Niipetire dita macārã Cōãmacūrē padeoh̄era tee niipetirere wācūpatiya. Marĩ Pacu ãmuãsep̄u niigú múã boorénorē mas̄itoai m̄ee. ³¹ Múãpe Cōãmacū dutiré múãp̄ure niãdarere boos̄guéya. Teero tiirí, múãrē dusarere ticoḡudaqui.

Apeyé ãmuãsep̄u niiré
(Mt 6.19-21)

³² Múã yáara oveja tiiróbiro n̄iã. Múã pāu niiripacara, cuirij̄aña. Múã Pacu c̄ū dutiré múãp̄ure niãdarere múãrē jeari bootóai m̄ee. ³³ Múã c̄uorere dúa, bóaneōr̄arē ticoya. Ëmuãse maquē Cōãmacūye niãdarere padeya. Teero tiirí, ãmuãse maquē múã wapatáre petirícu. Ëmuãsep̄u múãye niiré petiría. Toop̄are múãyere yaamas̄ricua. Butuacã teeré t̄uamas̄ricua. ³⁴ Ëmuãsep̄u múãye niirí, Cōãmacūye dícare wācūãdacu.

Jesús “múã añurō yueya” j̄iirigue

³⁵ Múã añurō quēno, suti s̄aña, s̄iãwócoriga s̄iã, yuerá tiiróbiro n̄iña. ³⁶ Padecotera añurã tiiróbiro tiiyá. C̄uã òp̄u w̄amosiari boseb̄ureco w̄arigu put̄uaj̄eagu, suorí, máata p̄ãos̄necoad̄a j̄iirã, cotequa. ³⁷ Padecotera añurã c̄uãrē dutirere tiirucúcu. Teero tiirá, c̄uã òp̄u put̄uaj̄eari, usenicua. Ȳuu ateréja diamacūrã j̄iã: C̄uã òp̄u basirora c̄uãrē yaaré batoḡudu quēnoḡudaqui. “Yaaadara jeanuãña” j̄i, c̄uãrē batoḡudaqui. ³⁸ N̄ami deco, bóeri, c̄uã put̄uaj̄eari, c̄uã dutirere tiirá, useniãdacua. ³⁹ W̄ii òp̄u “tii hora niirí, yaarépiḡu jeaḡudaqui” j̄i mas̄iḡu, c̄aniriboqui. C̄uãya wiire p̄ãos̄arí j̄iiḡu, c̄amotáqui. ⁴⁰ Múãcã añurō yueya. Múã wācūh̄eritabe, ȳuu niipetira s̄ow̄u put̄uaatiḡudacu, j̄iiyigu.

P̄uarã dutibosaramena queoré
(Mt 24.45-51)

⁴¹ Pedro s̄iñ̄áyigu:

—Ësã Òp̄u, ¿m̄uu teeré ãsã dícare wedegu tiiarĩ, o niipetirare wedearĩte? j̄iiyigu.

⁴² Jesús queorém̄ena ȳuuyigu:

—Sic̄u ãmu añurō mas̄iḡu c̄uã òp̄yere añurō dutibosagu niiqui. Múã c̄uã tiiróbiro n̄iña. C̄uã òp̄u aperopá w̄aagu, c̄uãrē j̄iiqui: “Yáa w̄ii macārãrē búrecoric̄orō yaaré ticoya”, j̄iiqui. ⁴³ Añurō dutibosagu c̄uãrē dutiariguere tiirucúqui. Teero tiigú, c̄uã òp̄u coerí, useniqui. ⁴⁴ Ȳuu ateréja diamacūrã j̄iã: C̄uã añurō tiiré wapa c̄uã òp̄u niipetire c̄uã c̄uorere dutibosagu s̄onecoḡudaqui. ⁴⁵ Āp̄ipé “ȳuu òp̄u máata coeríqui” j̄i wācūḡu, ñañarō tiiqui. Padecotera ãmuãrē, numiãrē ñañarō tiinucáqui. Boseya, síni, c̄umuj̄aqui. ⁴⁶ C̄uã òp̄u c̄uã wācūh̄eritabe, coeḡudaqui. C̄uã dutiriguere tiir̄irigue wapa bayiró ñañarō tiiḡudaqui. Cōãmacūrē padeoh̄erare c̄ãrirop̄u c̄uãrē c̄õãḡudaqui.

47 'Ápī dutibosagu cūū òpū boorére masīpacu, añurō quēno, ññacoriq̄i. Cūū dutiariguere tiirīq̄i. Teero tiigú, bayiró tñananógūdaqui. 48 Ápīpé cūū òpū boorére masihēgū, boohérenorē tiijāq̄i. Teero tiigú, péerosañurō tñananógūdaqui. Pee masīré ticonogū nemorō wapasénogūdaqui. Teero biiri “nemorō añurō tiigúdaqui” jīnogū nemorōrā “teero tiiró booa” jīnogūdaqui.

Jesuré padeoré wapa cāmerī tuuducáwaadacua

(Mt 10.34-36)

49 'Yuu atibúrecopu basocá ñañaré tiirére cōāgū atiwu ñañaré sóecōārō tiiróbiro. Mecūtīgārē basocá ñañaré tiirére cōānoārirapu niirī tiitóadugamiga ñañaré sóecōāre tiiróbiro. 50 Yūre ñañarō netōādarere wācūgū, bayiró wācūpatia. 51 “Atibúrecopure añurō niirecutire maquērē néeatigu tiiqui”, ¿jī wācūi múā yūre? Teeré néeatigu mee tiiwá. Cāmerī tuuducáwarere néeatigu tiiwá. 52 Mecūāmena sicamoquēñerā sicawii macārā cāmerī tuuducáwaadacua. Itīārā pwarāmena ññadugarriadacua. Pwarā itīārāmena ññadugarriadacua. 53 Pacu macūména ññadugarigūdaqui; macū pacuména ññadugarigūdaqui. Paco macōména ññadugarigodaco; macō pacoména ññadugarigodaco. Mañecō coo macū numoména ññadugarigodaco; macū numo mañecōména ññadugarigodaco, jīiyigu Jesús.

Atibúreco wáarecutire

(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

54 Jesús basocáre jīnemoyigu:

—Oco ñiimúāatiri, “oco peaadaro tia” jīā. Múā jīñarirobirora oco peaa. 55 Muipū bayiró asimúāatiri, “mecūā cūmaādarō tia” jīā. Múā jīñarirobirora cūmaā. 56 Múā tiiditōrepira niīā. Atiditá maquē, teero biiri ūmūāse maquē ññarā, “biiro wáaadacu” jīmasīā. Teero masīpacara, atitō wáarepere ññarā, “biiro jīñdugaro tia” jīmasīridojaā.

Mūñrē wedesāgūdure “quēnocó” jīñā

(Mt 5.25-26)

57 'Múā basiro diamacú maquērē besemasīrō booa. 58 Sicū mūñrē wedesāgū queti beserópū néewaboqui. Múā wáarara, “máata quēnojāco” jīñā. Quēnohēri, mūñrē queti beserí basocu putopu wéewagūdaqui. Queti beserí basocu surarapure wiya, cūape peresuwiipū sōnecogūdaqui. 59 Yūre t̄oyá: Mūu wapatípetihegu, wiriticu, jīiyigu.

13

Jesús “múā niirecutirere wasoyá” jīirigue

1 Teeburecorire síquērā basocá Jesuré Pilato tiiriguere wedeyira:

—Galilea macārā wáicura sīā, Cōāmacūrē ticoadara tiirí, Pilato cúārē sīādutiyigu. Basocá diari, cúāye díi wáicuraye díimena wúojōāyiro, jīiyira.

2 Jesús cúārē jīiyigu:

—“Cúā sīānórira niijīrā, āpērā Galilea macārā nemorō ñañaré tiiríra niijīya”, jīi wācūcu múā. 3 Niiria. Yūre t̄oyá: Múā ñañaré tiirére wācūpatihera, wasohéra, múā niipetira cúā tiiróbiro diaadacu. 4 Siloé Wii ūmūāri wii jōēdiari, diociocho* diayira. “Cúā niipetira Jerusalēnpū niirira nemorō ñañaré tiiríra niijīya”, jīi wācūbocu. 5 Niiria. Yūre t̄oyá:

* 13:4 Portugués: dezoito.

Múã ñañaré tiirére wãcūpatihera, wasohéra, múã niipetira cúã tiiróbiro diaadacu, jĩyigu Jesús.

Higueragu ducamanirigu

⁶ Jesús cúã wãcūrémena ate queoré wedeyigu:

—Sícū basocú cúãya ditapu sicagú higueragu oterigu cwoyigu. “¿Ducacutimiito?” jĩgū, ññagū wáayigu. Tiigupé ducamaniyiro. ⁷ Tiidita coterí basocure jĩyigu: “Íñaña. Yññ atigú ‘ducacaticu’ jĩgū, itiácūma ññagū jeamiã. Ducamaniã. Tiiguré páatacōājãña. Buri peti cāmotá nucūã”, jĩyigu. ⁸ Tiidita coterí basocupe jĩyigu: “Yññre dutigú, aticūmaré nucōjĩña ména. Yññ dita ãñurō coacū, nuātuñagūdu tiia ména. ⁹ Biiro tiirí, ducacutibocu. Ducamanirí docare, páatacōājãdutiwa”, jĩyigu.

Jesús yeerisári bureco niirí, opamutĩrō niigōrē netōnérigue

¹⁰ Sicabureco judíoa yeerisári bureco niirí, Jesús cúã neári wiipu buegu tiiyigu. ¹¹ Toopú sícō numiō niyigo. Wátí coore dieciocho cūmarí opamutĩrō niirí tiiyigu. Diamacú nucūmasĩyigo. ¹² Jesús coore ñña, atidutiugu.

—Mññ diarére netōnénotoaa, jĩyigu.

¹³ Teero jĩgūrã, coore ññaapeoyigu. Máata diamacú jeaconucāyigo. “Cōãmacū ãñunetōjōãgū niirí”, jĩ, usenire ticoyigo. ¹⁴ Jesús yeerisári bureco niirí coore netōnéri ññagū, tiiwí dutigú cúayigu. Basocare jĩyigu:

—Paderé burecori seis burecori niã. Teeburecorire netōnédutira atiya. Yeerisári bureco niirí, atirijãña, jĩyigu.

¹⁵ Jesús cúãrē yuyyigu:

—Tiiditōrepira niã múã. ¿Deero tiigári múã yeerisári bureco niirí? Múãyagu wecu, múãyagu burrore ãñurō tiirã, jōã, oco tñãadara wéewacu. ¹⁶ Atigó Abraham pãrãmeōrē wátí dieciocho cūmarí siatúarigobiro cwoárigu niãwí. Atigoré yeerisári bureco niipacari, ãñugō wári tiiró booa, jĩyigu.

¹⁷ Jesús teero jĩrĩ tñorã, niipetira cúãrē ññatutira bobooro wáyira. ãpērã niipetira Jesús pee ãñurō tiēñorere ññarã, useniyira.

Mostazapemena queoré

(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

¹⁸ Too síro Jesús jĩyigu:

—Cōãmacū dutiré múãpure niãdarere ate queorémēna wedeguda. ¹⁹ Sicape mostazape tiiróbiro niã. Tiipegārē sícū basocú cúãya wesepe néewa, oteyigu. Tiipe wii, bucñáropuja, pairigu yucugu wáajãyiro. Minipōná tiigú ñpurigū pōnacutiyira, jĩyigu.

Pã púuri tiirémēna queoré

(Mt 13.33)

²⁰ Jesús wedenemoyigu:

—Cōãmacū dutiré múãpure niãdarere ate queorémēna wedeguda. ²¹ Pã púuri tiiré tiiróbiro niã. Sícō numiō pã tiigódo itiápo harinapori pairí barapapu poosãyigo. Harinamēna pã púuri tiirére wáoyigo, niipetire púaro jĩgō, jĩyigu.

Esahéri sopegã

(Mt 7.13-14, 21-23)

22 Jesús Jerusalénpu wáagu, pacamacãrĩ, metãmacãrĩgãpu buenetõwayigu. 23 Sïcũ Jesuré sãĩñáyigu:

—Ûsã Õpũ, ¿Cõãmacũ puto wáadara puarãgã niĩ?

Jesús yũyigu:

24 —Yũure tuoyá: Pau Cõãmacũ putopu sããwadugaadacua. Sããwadugapacara, sããwamasĩricua. Sããwaro esahéri sopegã tiirõbiro niĩã. Sããwaro wisiópacari, sããwaada jĩrã, Cõãmacũyere tiurucújãña, jĩyigu.

25 Cũãrẽ jĩnemoyigu:

—Biaritono jeari, wii õpũ wũmũncã, sopepãmarẽ biajãgũdaqui. Too síro múã sopepũ niirã jĩãdacu: “Ûsã õpũ, pãõña ùsãrẽ”. Cũũpe yũugũdaqui: “¿Múã noã niĩ? Yũũ múãrẽ masĩriga”. 26 Múãpe jĩãdacu: “Marĩ sïcãrõména yaa, sñiwú; mũũ ùsãya macãpũre buenetõwũ”. 27 Cũũpe yũugũdaqui: “Masĩriga. ¡Wáaya; múã niipetira ñañaré tiirã niĩã!” jĩgũdaqui. 28 Múã cõãnoãrira ãpẽrãrẽ Cõãmacũ Õpũ niirõpu niirĩ ññãdacu. Abraham, Isaac, Jacob, niipetira profetare toopũ niirĩ ññarã, pũnisíra bacadiyó, utiadacu. 29 Niipetiropu macãrã Cõãmacũ Õpũ niirõpu jeaadacua. Toopũ cũũmena yaaduiadacua. 30 Siquẽrã atitó macãrã búri niirã too síropũre uputĩ macãrã niĩadacua. Uputĩ macãrãpe búri niirã niĩadacua, jĩyigu.

Jesús Jerusalén macãrãrẽ maĩmĩrigue

(Mt 23.37-39)

31 Toorã siquẽrã fariseo basoca jea, cũũrẽ jĩyira:

—Ñnorẽ niirijãña. Herodes mũũrẽ sããdugáawĩ.

32 Jesús cũãrẽ yũyigu:

—Herodes basocũ ñañagũrẽ ateré wedera wáaya: “ ‘Búrecoricõrõ wãtĩãrẽ cõãwionecogũda; diarecutirare netõnégũda. Apebúrecope titúgũda’, jĩãwĩ”, jĩña. 33 Mecũã, apebúreco, ñamigã bóeari bureco yũũ paderere peotijãgũda ména. Tee petirĩ, Jerusalénpu wáagũda. Apemacãpũ profetare diamasiña maniã, jĩyigu.

34 Jesús Jerusalén macãrãrẽ wãcũgũ, jĩyigu:

—Jerusalén macãrã, múã profetare sĩãrã niĩã. Cõãmacũye wederãre ùtãperimena déesĩãrã niĩã. Múãrẽ maĩgũ, pee peti néõdugamiwũ. Cãrẽquẽ coo põnarẽ wũure docapu néõcũrõbiro tiidugamiwũ. Múãpe boorĩwũ. 35 Teero tiirã, múãya macã cõõjõããdacu. Yũũ ateré jĩã: Yũũre ññanemoricu; téé múã yũure “ãni Cõãmacũ ticodiocorigu ãñunetõjõãrĩ” jĩrãpu ññãdacu, jĩyigu.

14

Jesús sïcũ õpũũ docadupógũre netõnérigue

1 Sicabureco judíoa yeerisãri bureco niirĩ, Jesús sïcũ fariseo basoca Judíoare Dutirá Peti menamacũya wiipu yaagu jeayigu. Tiwii niirã Jesuré ãñurõ ññacoteyira. 2 Toopũ sïcũ õpũũ docadupógũ Jesús díamacãpu niyigu. 3 Jesús Moisés jóarigue buerãre, fariseo basocare sãĩñáyigu:

—¿Marĩ yeerisãri bureco niirĩ, diarecutirare netõnémasĩnogari; o netõnémasĩña manigãrite? jĩyigu.

4 Cũãpe yũuriyira. Jesús diagũre ñaapeó, netõné, “wáagua” jĩyigu.

5 Túajea, cũãrẽ jĩyigu:

—Múãyagu burro, wectu copepu ñaasãrĩ, yeerisãri bureco niipacari, múã máata néewionecocu.

6 Cũ teero jĩĩrĩ, yumasĩriyira.

Bosebureco boocónoãrirare wederigue

7 Fariseo basocu boocónoãrira sũguero maquẽ duirépu bese, duiri ññagũ, Jesús cúãrẽ queorémena wedeyigu:

8 —Múãrẽ wãmosiari bosebureco niirĩ boocóri, sũguero maquẽ duirépu duirijãña. Apetó tiigú, múãrẽ boocóarigu menamacũ peti jeaboqui. 9 Múãrẽ boocóarigu atĩ, mũũrẽ “ãñirẽ mũũ duiró ticoya” jĩĩboqui. Mũũpe boborémena niituripĩrõpu duigu wáabocu. 10 Teero tiigú, mũũrẽ boocóri, niituripĩrõpu jeanuãña. Mũũ teero tiirĩ ññagũ, mũũrẽ boocóarigu jĩĩboqui: “Yũũ menamacũ, ãnosãñúrõpe jeanuãña”. Cũũ teero jĩĩrĩ, niipetira mũũmena duirã padeorémena mũũrẽ ññaadacua. 11 Sícũ cũũ basiro “ãpẽrã nemorõ yũũre padeorĩ booa” jĩĩgũ búri niigũ tiinógũdaqui. Teero jĩĩhẽgũpereja Cõãmacũ ãpẽrãrẽ padeorĩ tiigũdaqui, jĩĩyigu.

12 Jesús cũũrẽ boocóarigure jĩĩyigu:

—Mũũ boseyagudu, mũũ menamacãrãrẽ, mũũ sõwúsũmũãrẽ, mũũ bairare, mũũya wederare, mũũya wii pũto macãrã pee apeyé cõorãre boocórijãña. Mũũ cũãrẽ boocóri, cũãcã mũũrẽ boocócãmeadacua. Cũã teero tiirĩ, mũũ tiĩarigue wapatĩro tiirõbiri pũtuãadacu. 13 Teero tiirõno tiigú, mũũ bosebureco tiigú, bóaneõrãrẽ, posarirare, wáamasĩhẽrãrẽ, ññahẽrãrẽ boocóya. 14 Cũã mũũrẽ wapatĩmasĩricua. Teero tiigú, Cõãmacũ mũũrẽ bayiró usenire ticogũdaqui. Basocã diarira ãñũrã masãri bureco niirĩ, ãñũrẽ ñneegũdacu, jĩĩyigu.

Boseyaremena queoré

(Mt 22.1-10)

15 Sícũ cũãmena duigú Jesús jĩĩrere tuogú, jĩĩyigu:

—Cõãmacũ Òpũ niirõpu yaadutigu boocónoãrigu bayiró usenigũdaqui.

16 Jesús cũũrẽ queorémena wedeyigu:

—Sícũ basocã boseyagudu pau basocãre boocóyigu. 17 Niipetire quẽnoãrepu niirĩ, cũũrẽ padecotegũre wedegu wáadutiigũ. “‘Quẽnoãrepu niĩãwũ; yaara atiya’ jĩĩña”, jĩĩmiyigu. 18 Cũã niipetirapũra “wáamasĩriga” jĩĩyira. Niisuguegu jĩĩyigu: “Dita sãĩãwũ. Tiiditare ññagũ wáagudu tiia. Teeré mũũrẽ dutigũre wedeya”, jĩĩyigu. 19 Æpĩ jĩĩyigu: “Wecũã pũamóquẽñerã sãĩãwũ. Cũãrẽ ññagũ wáagudu tiia. Teeré mũũrẽ dutigũre wedeya”, jĩĩyigu. 20 Æpĩ jĩĩyigu: “Yũũ nũmocutijõããwũ. Teero tiigú, wáamasĩriga”, jĩĩyigu. 21 Padecotegu pũtuawa, cũũrẽ dutigũre cũã jĩĩarigure wedeyigu. Dutigú cúagu, cũũrẽ jĩĩyigu: “Macã decopũ boyeromena wáagua. Bóaneõrãrẽ, posarirare, ññahẽrãrẽ, wáamasĩhẽrãrẽ sũoátia”, jĩĩyigu. 22 Padecotegu jeagu, cũũrẽ jĩĩyigu: “Mũũ dutiarirobirora tiĩãwũ. Duiré dusajãã ména”, jĩĩyigu. 23 Dutigú cũũrẽ jĩĩyigu: “Maapãrĩpu wáagua. Mũũ buajeãrãre duucũrõ manirõ sũoátia, wii dadaaro jĩĩgũ. 24 Yũũre tuoyã: Yũũ boocósũguerira yũũ boseyarere yaañaricua”, jĩĩyigu, jĩĩ wedeyigu Jesús.

Jesuré nũnũdũgãri, wisió niĩã

(Mt 10.37-38)

25 Jesuré pau basocã nũnũrã tiiyĩra. Cũãrẽ cãmenucã ñña, jĩĩyigu:

26 —Yũũ buerere nũnũgũno yũũre bayiró maĩrõ booa. Yũũre maĩpacã, cũũ pacare, cũũ pacore, cũũ nũmorẽ, cũũ põnarẽ, cũũya wederare, teero

biiri cūu catirére bayiró maĩgáno yuu buegú niimasĩriqui. ²⁷ Sícū “yuu Jesuré padeogúja diajábocu” jĩ cuiguno yuu buegú niimasĩriqui.

²⁸ Sícū wii pairi wii tiidari suguero, cūu sãĩadarere quēnosuguéqui. Teero tiigú, cūu niyeru cuoremena “wii peotígudacu” jĩmasĩqui. ²⁹ Quēnohégū péero tiinčã, peotímasĩriboqui. Cūu peotĩheri ñnarã, niipetira buijábocua. ³⁰ “Cūu wii tiinčãmiãyi; peotímasĩriayi”, jĩbocua.

³¹ Teero biiri sicadita macãrã òpũ apeditã macãrã òpũmena cãmerĩsĩãgũ wãaadari suguero, dui, ãñurõ wãcũqui. “Yuu diez mil suraramena veinte mil surara cuogãmena cãmerĩsĩãgũ wãagu, ¿sĩcãribũdari?” jĩ wãcũqui. ³² “Sĩcãribĩricu” jĩgũjã, apeditã macãrã òpũ yoaropũ niirĩrã, queti ticocoqui. “Marĩ ãñurõ niirecutiada jĩrã, ¿yuu deero tiirĩ boogãri mũu?” jĩcoqui. ³³ Teero tiirã, mããcõrõ niipetire mãã cuorere duudũgãhera, yuu buerã niimasĩricu.

Móãmena queoré

(Mt 5.13; Mr 9.50)

³⁴ Móã ocare yaari, ãñuniã. Móã ocaheri, nemo ocari tiimasĩña man-icú. ³⁵ Oterere ãñurõ wiiri tiirĩcu. Cõãjãrõ booa. Mãã móã ocaherebiri niirijãña. Tuodũgãrano tuomasĩãdacua, jĩiyigu.

15

Oveja ditirigũmena queoré

(Mt 18.10-14)

¹ Pau romanuã òpãrẽ niyeru wapasébosari basoca, ãpẽrã ñañaré tiirã Jesus wederere tuoãdara jeayira. ² Fariseo basoca, Moisés jóarigue buerã cũurẽ wedepatiyira:

—Ñani ñañaré tiirãre ñee, cũãmena yaarucui, jĩiyira.

³ Jesús cũãrẽ queorémene wedeyigu:

⁴ —Cien oveja cuogú sícũ ditiri ññagũ, ¿deero tiigãri cūu? Noventa y nueve cãpũ cūu, ditiarigire ãmaãgũ wãaquí, téẽ buagũpũ. ⁵ Bua, usenigũ, cūu wãmuãpũ nēpeoqui. ⁶ Wiipũ coegũ, cūu menamacãrãrẽ, cũũya wii pũto macãrãrẽ sũocó, jĩiqui: “Yũũmena useniña. Yãagu oveja ditiarigire buaãwũ”, jĩiqui. ⁷ Yũũre tuoýã: Ate tiirõbiri sícũ ñañaré tiigũ cūu ñañaré tiirere wãcũpati, wasorĩ, Cõãmacũ pũtopũ usenire niinetõjõããdacua. Noventa y nueve wãcũpati, wasotóarirare ññarã, useniãdacua. Cũãmena usenirõ nemorõ useniãdacua, sícũ ñañaré tiigũ wãcũpati, wasorĩ, jĩiyigu.

Niyeruqui ditiriquimena queoré

⁸ Apeyé wedenemoyigu:

—Apetó tiigó, sícõ numiõ pũamóquẽne niyeruquiri wapapacãrequiri cuobóco. Coore sicaqui ditiri, ãñurõ ãmaãpetijãboco. Sãwócorigare sãwóco, wiirẽ joaãmaboco, téẽ buagópũ. ⁹ Buatõã, coo menamacãrãrẽ, cooya wii pũto macãrãrẽ sũocó, jĩico: “Yũũmena useniña. Niyeruqui ditiariquire buaãwũ”, jĩico. ¹⁰ Yũũre tuoýã: Teerora useniya ángelea Cõãmacũyara sícũ ñañaré tiigũ cūu ñañaré tiirere wãcũpati, wasorĩ, jĩiyigu.

Macũ wãã ditirigũ coerĩque

¹¹ Apeyé wedenemoyigu sũcã:

—Sícũ basocũ pũarã pũnacũtĩgu niiyigu. ¹² Cūu baipé cūu pacũre jĩiyigu: “Pacũ, yéẽ mũũ diagu cũũadarere mãata ticoweojãña”. Pacũpé teerẽ tuoýã, cūu cuorere cũã pũarãrẽ batoyigu.

¹³ Yoeri sirogā, cūū baipe niipetire cūūyere née, yoaropu apeditarú wáajõäyigu. Toopú cūū néewariguere cūū booró ñañarõ tiibatéjāyigu. ¹⁴ Cūū teero tiári siro, tiiditapure juabóare bayiró wáayiro. Cūū ñañarõ netõncāyigu. ¹⁵ Teero tiigú, sīcū tiidita macūrē paderé sāīgú wáayigu. Cūūrē cāpūru yesea ecadutiḡu ticocoyigu. ¹⁶ Cūū yapidugagu, yesea yaaré yaadugamiyigu. Cūūrē ecaríyira. ¹⁷ Toopú cūūrē wācūrē jeayiro: “Yuu pacu ya wiipure padecotera pañ niipacara, pee yaaré cuocúa. Yuupe añopure juabóa, diagu tiigá. ¹⁸ Yuu pacu putopu putuawaguda. Cūūrē jīgūda: ‘Pacu, Cōāmacūrē netõncātu; muucārē teorora netõncātu. ¹⁹ Cōāmacūrē, teero biiri muurē netõncāre wapa yuure muu macū tiiróbiro ññarijāña. Sīcū padegūre tiiróbiro yuure ññaña’, jīgūda”, jī wācūyigu. ²⁰ Teeré wācū, cūū pacu putopu coecóputuayigu.

‘Cūū coeputúaatiri, cūū yoaropu niirīrā, cūū pacu cūūrē ññayigu. Bayiró bóaneõ ññayigu. Cutuwá, cūūrē boca, páabua, cūū wasopúrore ūpūyigu. ²¹ Cūū pacure jīyigu: “Pacu, Cōāmacūrē netõncātu; muucārē teorora netõncātu. Cōāmacūrē, teero biiri muurē netõncāre wapa yuure muu macū tiiróbiro ññarijāña”, jīyigu. ²² Pacupé cūūrē padecoterare dutiyigu: “Boyero suti añuré petire néeati, cūūrē sāñña. Sicabeto wāmo sāñri beto sāñña; sapatu sāñña. ²³ Wecu wīmagū diicutigure néeati, sīñña. Cūūrē yaa, yuu macūrē bosebureco tiipéoadā. ²⁴ Āni yuu macū marī ‘diajõäjiyi’ jīmiāriḡu catii. Cūū ditariḡure marī ñña sūcā”, jīyigu. Teero tiirá, bosebureco tiinucāyira.

²⁵ Wesepú cūū macū niisugueḡupe niiyigu. Putuati, wii putopu jeagu, basaré busari tuoyigu. ²⁶ Sīcū cūū pacure padecotegure suocó, sāññáyigu: “¿Wiipure deero tiirá tiári?” jīyigu. ²⁷ “Muu bai putuajeaawī. Cūū diaremanigū niirī ñña, muu pacu wecu wīmagū diicutigure sīadutiawī”, jīyigu. ²⁸ Cūūpe cúagu, sāñwadugariyigu. Teero tiigú, cūū pacu “sāññatiya” jīgū, witiwamiyigu. ²⁹ Cūūpe cūū pacure jīyigu: “Yuu peecūmarī muurē sīcārī netõncārõ manirõ padetusamiā. Sīcū marī ecagūre ticoridojāā, yuu menamacārāmena ‘bosebureco tiiyá’ jīgū. ³⁰ Īni muu macū numiā ñañarāmena muuyere tiibatéyigu. Cūū putuajeari, cūūpere wecu wīmagū sīābosādutiayu”, jīyigu.

³¹ ‘Cūū pacu cūūrē yuuyigu: “Macū, búrecoricõrõ muu yuūmena niīā. Niipetire yuu cuoré muuye dícu niīā. ³² Marī bosebureco tii usenirõ booa. Muu bai marī ‘diajõäjiyi’ jīmiāriḡu catii. Cūū ditariḡure marī ñña sūcā”, jīyigu, jī wedeyigu Jesús.

16

Dutibosagu ñañagū

¹ Jesús cūū wācūrēmena cūū bueráre ate queoré wedenemoyigu:

—Sīcū basocú niyeru pairó cuogú cūūyere dutibosagu cuoyigu. Āpērāpé wáa, cūūpure wedesāyira: “Muuye niyerure tiibatégu tii”, jīyira. ² Cūūrē dutigú cūūrē atiduti, jīyigu: “Muurē wedesāāwā. Muu paderé jóaturipūrē yuure wiyayá. Muu yeere dutibosagu niiricu sáa”, jīyigu. ³ Cūūpe wācūyigu: “Yuure dutigú yuure cõāgūdu tii. ¿Yuu deero tiigūdari? Yuu tu-tuaro paderere põõteõricu sáa. Āpērārē niyeru sāidūḡu, bobo niigūdacu. ⁴ Jāā, yuu tiíadarere masītoaa. Biiro yuu tiirí, yuu paderé manirí, yuu masīrā cúāye wiseripu ‘sāññati, niijāña’ jīñadacua yuure”, jī wācūyigu.

5 'Teero tiigá, cūū wācūārirobirora tiiyigu: Cūūrē dutigúre wapamórā niipetirare síquērā dícu atidutiyaigu. Jeasuguegure sãñáyigu: "Mũũ yũure dutigúre ¿noquē wapamóí?" 6 "Yũũ use cienpa posecutirepare wapamóã", jĩiyigu. "Ájã, mũũ wapamóre jóaturipũ atipũ niã. Año duiya. Ateré boyeromena wasojãña. Hse cincuenta dícare jóatuya", jĩiyigu.

7 'Cūūmena wedeseari siro, āpĩrē sãñáyigu: "Mũũte ¿noquē wapamóí?" "Cienpori trigopori wapamóã", jĩiyigu. "Ájã, mũũ wapamóre jóaturipũ atipũ niã. Ateré wasojãña. Ochentapori dícare jóatuya", jĩiyigu.

8 'Niyeru pairó cūogú, cūũyere dutibosagu ñañagú cūū tiimenirere masígũ, "meninetójoāyũ" jĩiyigu.

'Atibúreco macārã Cōāmacārē padeohéra añurō meniŷya cūā tiirere. Cūā Cōāmacārē padeorã nemorã meniŷya, jĩiyigu Jesús.

9 Cūūrē wedenemoyigu:

—Yũure tūoyá: Múã atibúreco maquē niyeru, apeyé cūocú. Teeména āpērārē tiápuya. Múārē maĩdadua. Múã cūoré petiári siro, múã tiápurira Cōāmacũ pũtopũ múārē bocaadua.

10 'Bári niirere añurō tiigáno uputí maquēcārē añurō tiii. Bári niirere añurō tiihégunope uputí maquēcārē añurō tiirí. 11 Teero biiri múã atibúreco maquēména añurō tiihéra, Cōāmacũyere añurō tiirícu. 12 Múã āpĩyere añurō cotebosahera, múãye niiboariguere ñeericu.

13 'Sícũ pũarārē padecotemasĩriqui. Sícũrē maĩríqui; āpĩpére maĩquí. Sícũrē padeoquí; āpĩpére netōñacãqui. Múã niyerure maĩrã, Cōāmacũpere maĩrícu, jĩiyigu.

14 Jesús jĩirere fariseo basoca tūoyíra. Cūā niyeru maĩrã niijĩrã, cūūrē buijáyira. 15 Jesús cūārē jĩiyigu:

—Múã basocá ññacoropũ añurã tiiróbiro niimiã. Cōāmacũpe múã ñañarō wācūrere masĩjãqui. Basocá ñañarere "añuré niã" jĩirere Cōāmacũ booridojãqui.

Moisére dutiré cūūrigue, Cōāmacũ dutiré basocãpũre niĩadarere wederigue

16 'Moisére dutiré cūūrigue, profetas jóarigue múārē dutiré niiriro niiwũ, Juan jeadari sũguero. Cūū jearéména Cōāmacũ dutiré múãpũre niĩadarere wedenoã. Cūū dutiré niirõpũ niipetira bayiró sããwadũgacua.

17 'Hũũãse, atibúreco petijõãadacu. Petipacári, Cōāmacũye queti jóaripũpũ niiré petirícu. Diamacú maquē niirucujãadacu.

Nũmocũtira cõárē maquē

(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12)

18 'Sícũ cūū ñumorē cõãgũ, apegoré ñumocũtigu, ñañarō tiigú tiiquí. Manũ cõãnorigomena ñumocũtigucã ñañarō tiigú tiiquí, jĩiyigu.

Pee cūogú, āpĩ Lázaro

19 Jesús atequetiré wedeyigu:

—Sícũ basocá pee apeyé cūogú niiyigu. Añuré suti wapapacáre dícu sãñayigu. Búrecoricõrõ boseyarucuyigu. 20 Sícũ bóaneõgũ cūũya wii sããwaro yeparũ duirucuyigu. Cūũya õpũũ niipetiro cãmĩ bóayigu. Cūũ wãmecutiyaigu Lázaro. 21 Cūũ pee apeyé cūogúya mesapũ tiibatédiocorere yaa, yapidũgamiyigu. Díayia jea, cūũ cãmĩrē neniýira.

22 'Sicabũreco diajõãyigu. Ángelea cūūrē néewayira Abraham pũtopũ. Too síro pee apeyé cūogucã diajõãyigu. Cūūrē yaajáyira. 23 Pee cūogú

niimiärigu diariraniärã niirõpu jea, ñañarõ netõgú tiiyigu. Toopá cūñ ññamõcogu, yoaropu Abrahamrẽ ññayigu. Lázaro cūñmena niyiygu. ²⁴ Cūñrẽ ññagũ, bayirõ wedeseremena jñiyigu: “Pacu Abraham, yũre bóaneõ ññaña. Yũ putopu Lázaro ticocoaya. Cūñ ati, cūña wãmosũñmena oco soa, yũ ñemerõrẽ yũsuásãrĩ tiigú atiaro. Yũ atipécãmeru ñañarõ netõgú tiigá”, jñiyigu.

²⁵ ‘Abraham cūñrẽ yũyigu: “Yáa wedegu, wãcũña: Mũu catigu, ãñurẽ cuotóawũ. Lázaro bayirõ ñañarõ netõwĩ. Mecütigã cūñ ãnopũre yeeripũna ñsenire ñeeĩ. Mũure ñañarõ netõgú tiia. ²⁶ Dee tii ticocomasĩriga: Marĩ decopũre ñcũãri coaca niijãã. Ñsãmena niirã múã putopu wáadugari, dee tii masĩña maniã. Múã putopu niirãcã ñsã putopu atimasĩriya”, jñiyigu.

²⁷ ‘Pee cuogú niimiärigu jñiyigu: “Too docare yũ mũurẽ sãĩã, pacu. Lázaro yũ pacu ya wiipu ticocoaya. ²⁸ Toopũre yũ sicamoquẽñerã baira cuoa. Cũãrẽ wedegu wáaaro, ãno yũ ñañarõ netõrõpu atirijããrõ jñigũ”, jñiyigu.

²⁹ ‘Abraham jñiyigu: “Cũã Moisés jóariguere, profetas jóariguere cuocúa. Teerẽ padeoáro”, jñiyigu.

³⁰ ‘Pee cuogú niimiärigu yũyigu: “Teerora niĩã, niirõpeja, pacu Abraham; sícũ diarigupu bauá wederi, cūã ñañarẽ tiirere wãcũpati, wasoádacua”, jñiyigu.

³¹ ‘Abraham cūñrẽ yũyigu: “Moisés jóariguere, profetas jóariguere padeohera, diarigupu bauá wederi, nemorõ padeoricua”, jñiyigu.

17

Ñañarẽ tiirĩ, quio niĩã

(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)

¹ Jesús cūñ buerãre jñiyigu:

— Æpẽrãrẽ ñañarõ jñicõãsãre niirucujããdacu. Ñañarõ jñicõãsãgũnorẽ ñañanemorõ wáaadacu. ² Cūñ yũre padeorãgãrẽ ñañarẽ tiidutĩri, cūñrẽ nemorõ ñañarõ wáaadacu. Cūñrẽ ññagũ pairigamena cūñ wãmuãpu siatũyo, día pairĩmaapu cõãñocori, nemorõ ãñubocu. ³ Mũãrẽ wedetooa mée.

‘Mũyã wedegu mũurẽ ñañarẽ tiirĩ, cūñrẽ “mũu ñañarẽ tiãwũ” jñi wedeya. Cūñ wãcũpati, wasorĩ, cūñrẽ acabóya. ⁴ Cūñ sietecõrõ sicabureco mũurẽ ñañarẽ tiirĩ, sietecõrõ mũurẽ acabóre sãĩrĩ, acabóya, jñiyigu.

Jesús Cõãmacũrẽ padeorẽre wederigue

⁵ Jesús beserira cūñrẽ sãĩyira:

— Ñsãrẽ padeorẽ ticonemoña, jñiyira.

⁶ Marĩ Ñpũ yũyigu:

— Mostazape pẽeripegã niĩã. Múã padeorẽ tipecõrõgã niirĩ, atigú yucũgu pairigũre “wããwa, día pairĩmaa decopu nucũrõ wáaya” jñibojũyũ. Múã padeorĩ, tiigú múã dutirobirora wáabojũyũ, jñiyigu.

Padecotegu paderigue

⁷ Jesús apeyẽ queorẽmena wedenemoyigu:

— Apetõ tiirã, múã sícũ padecotegu cuobócu. Cūñ oteguũ ditare coacũgũ jeaarigu o oveja cotegu jeaarigu coerĩ, ¿deero jñigari cūñrẽ? “Sããatiya. Duiya, yaagũũ jñigũ”, jñiricu. ⁸ Biĩrope jñicu: “Yũre yaarẽ quẽnobosáya. Sutirõ sotoã macãrõ sãña, yũ yaaadarere, yũ sñiãdarere

batoya. Yũ yaaari siropu yaa, s̄nimasĩã m̄uujã”, jĩicu. ⁹ Padecotegu m̄u dutirere tiiri ñapacu, c̄ũrẽ “m̄umena añurõ useniã” jĩricu. ¹⁰ Teero tiirã, múacã c̄ũ tiirõbirora niipetire Cõamacũ dutirere tiipetitoara, “ũsã padecotera búri niirã niĩã; ùsãrẽ dutiré dícare tiĩawũ” jĩña, jĩyigu Jesús.

Jesús puamóquẽñerã õpũũrĩ bóarare netõnérigue

¹¹ Jesús c̄ũ buerãmena Jerusalẽnpu wáara, Galilea, Samaria puaditã watoapu netõwáyira. ¹² Sicamacãpu c̄ũ jeari, ùmuã puamóquẽñerã õpũũrĩ bóara bocayira. Yoaropu putuánucã,* ¹³ suoyira:

—Jesús basocãre buegũ, ùsãrẽ bóaneõ ñña, jĩyira.

¹⁴ Jesús c̄ũrẽ ññagũ: —Paiarẽ ãnorã wáyaya, jĩyigu.

Cũã maapu wáari, c̄ũaye õpũũrĩ bóare yatipetijõãyiro. ¹⁵ S̄icũ yatiri ññagũ, cãmerputuayigu. Bayirõ busarõmena Cõamacũrẽ usenire ticoyigu. ¹⁶ Jesús puto jea, ditapu munibiácũmu, c̄ũrẽ usenire ticoyigu. Cũã Samaria dita macã niyigu. ¹⁷ Jesús jĩyigu:

—Puamóquẽñerãrẽ netõnéawũ. ãpẽrã nuevepe ¿noopũ niigari? ¹⁸ Ñni judioayũ niihẽgũ dícu Cõamacũrẽ “añunetõjõãrĩ” jĩ, usenire ticogu putuatiayĩ, jĩyigu.

¹⁹ Cũrẽ jĩyigu:

—Wũm̄nucãña; wáagua. M̄u padeojĩgũ, netõnénoãrigupu putuãa, jĩyigu.

Cõamacũ dutiré basocãpũre jeadarere wederigue

(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ Fariseo basoca Jesurẽ sãñáyira:

—Cõamacũ dutiré basocãpũre niĩadare ¿deero biiri jeanucããdari? jĩyira.

Cũãrẽ yũyigu:

—Cõamacũ dutiré basocãpũre niĩadare baurocã jearicu. ²¹ “Ñnopũ niĩã; jõõpu niĩã” jĩña maniãdacu. Cõamacũ dutiré basocãpũre niĩadare múã watoapu niitoaa, jĩyigu.

²² Cũã buerãre jĩyigu:

—Too síro yũ niipetira sõwũ atiditapũ putuatiari bayirõ boomíadacu múã. “Cũrẽ sicabureco marĩ ñnarĩ, añujãboayu”, jĩpacara, yũre ñnaricu.

²³ ãpẽrã múãrẽ “ãno niĩawĩ; jõõ niĩayigu” jĩãdacua. Cũã teero jĩrĩ, wáarijãña; cũãrẽ nũnurijãña. ²⁴ Apetóre bupo wããyori, muĩpũ muãatirope tée cũã sããwarope bóesesajõãã. Teero wáarobirora wáaadacu yũ niipetira sõwũ atiadari bureco. ²⁵ Teero wáaadari suguero, yũre bayirõ ññarõ netõrõ niirõ tia ména. Atitõ macãrã yũre booriãdacua.

²⁶ Yũ niipetira sõwũ putuatiadari suguerogã, Noé niirito wáariroburo wáaadacu. ²⁷ Noé dooríwucapu sããwaadari suguero, basocã yaa, s̄ni, wãmosía, c̄ũã põna numiãrẽ numicũ tiyira. Cũã sããwari burecore día duanetõrĩ, diapetijõãyira.

²⁸ Lot niiritocãrẽ teerora yaa, s̄ni, sãĩ, dúa, ote, wiserĩ tii tiyira. ²⁹ Lot Sodoma macãpu niimiayigu. Cũã cutuwári burecore pecame, bayirõ asirẽperi ñaapeayiro. Teeména basocã diapetijõãyira. ³⁰ Yũ niipetira sõwũ putuatiadari burecore teerora tiĩadacu.

³¹ Tiĩburecore sícũ wii sotoãpu pesaboqui. Cũãye wii popeapu niirẽre diiwã, néegũ sããwaripacu, dutijõãrõ. Wesepã padegũcã wiipũ

* **17:12** Moisére dutiré c̄ũrigue õpũũrĩ bóarare aperopũ niidutiayiro; tee diaremanirãmena niidutiayiro. Ñña Levítico 13.46.

putuawaripacu, dutijōāārō. ³² Lot numorē wáariguere wācũña.† ³³ Sīcũ cũ catirí burecorire maĩgũ, catiré petihére buarigũdaqui. Cũ catirí burecorire maĩhégũpe catiré petihére buagũdaqui.

³⁴ Yũre tuoyá: Teero wáadari ñami puarā cōārõpu cōāadacua. Sīcũ néemuānogũdaqui; āpī putuágũdaqui. ³⁵ Puarā numiā sīcārōména trigo wāñiārā niīadacua. Sīcō néemuānogõdaco; apegó putuágodaco. ³⁶ Puarā sīcārōména wesepú niīadacua. Sīcũ néemuānogũdaqui; āpī putuágũdaqui, jĩyigu.

³⁷ Cũrē sãñáyira:

—Īsã Ōpũ, ¿noopú teero wáadari? jĩyira.

“Niipetira masiādacua” jĩgũ, queorémēna yũyigu:

—Bóara niirõpu yuca neācua, jĩyigu.

18

Wapewiomena queoré

¹ Jesús cũ bueráre “duucũrõ manirõ Cōāmacũrē sãirucújãña” jĩgũ, ate queorémēna wedeyigu.

² —Sicamacãpu sīcũ queti beserí basocu niyigu. Cũ Cōāmacũrē cuiriyigu. Basocáre teero ñajáyigu. ³ Tiimacãpure sīcõ wapewio niyigo. Coocũ putõpu wáarucuyigo, coore ñañarõ tiigũmena quēnodutígodo. ⁴ Yoari tiápuriyigu. Too síro wācũyigu: “Yũ Cōāmacũrē cuirí, basocáre teero ñajãpacu, ⁵ atigó wapewioyere quēnogũda. Yũ teero tiirí, yũre potocõdujãgõdaco. Teero tihégũ, coo ñarõ atiri, põõtẽõribocu”, jĩyigu, jĩ wedeyigu Jesús.

⁶ Marĩ Ōpũ wedenemoyigu:

—Queti beserí basocu ñañagũ tiirére wācũña. Cũ ñañagũ niipacu, wapewiore tiápuyigu. ⁷ ¿Nemorõ Cōāmacũpe cũ beserirare tiápugũdari? ¿Ñamirĩ, búrecori cũrē sãirãre máata yũgũdari? ⁸ Yũre tuoyá: Pearó manirõ cũ sãirére yũgũdaqui. Cũ teero yũpacari, yũ niipetira sõwũ atibúrecompu putuatiiri, ¿basocá padeorémēna sãirãre buagũdari? Buaricu, jĩyigu.

Fariseo basocũmena, wapasébosari basocũmena queoré

⁹ Jesús puto āpẽrã tuorá jeayira. Cũ “Cōāmacũ ñācorõpu añuré tiirã niĩ” jĩ wācũmiyira. Cũ teero wācũjĩrã, āpẽrãre booríyira. Teero tiigũ, ate queorémēna cũrē wedeyigu:

¹⁰ —Puarã ũmũ Cōāmacũwiipu súubusera sãñawayira. Sīcũ fariseo basocu niyigu. Āpī romanuã õpũrē niyeru wapasébosari basocu niyigu. ¹¹ Fariseo basocu nucũ, súubusegu jĩyigu: “Cōāmacũ, yũ āpẽrã tiirõbiro niiria. Teero tiigũ, mũrē usenire ticoa. Cũ āpẽrãyére tiiditõremēna néejãcua; ñañaré tihérare wedesãcua; numocutira niipacara, āpẽrã numiãmena ñeeapecua. Yũ ñni niyeru wapasébosari basocu tiirõbiro niiria. ¹² Yũ sica semanarẽ puabúreco betia. Cien wapatágu, puamóquẽne yũ wapatáre mũrẽ ticoa”, jĩmiyigu. ¹³ Niyeru wapasébosari basocũpe yorõpu putuáncã, ñamũõcoriyigu. Bayiró wācũpatijĩgũ, cũ cutirore páa, jĩyigu: “Cōāmacũ, yũre bóaneõ ñaña; yũ ñañarére tiijãmiã”, jĩyigu.

† 17:32 Lot numo coo maĩrĩ macãpu cãmenuscã ñāputuocoma jĩgõ, móa tutu posaconucãyigo. Cōāmacũ cũrē “Īñāputuocorijãña” jĩsũguemiyigu. Ñaña Génesis 19.26.

¹⁴ Jesús jĩnemoyĩgu:

—Yũre tuoyá: Niyeru wapasébosari basocu Cõamacũ acabónoãrigupu cũya wiĩpũre coeyĩgu. Fariseo basocupe acabónoriyĩgu. “Yũũ ãpẽrã nemorõ basocu ãñugú niĩã” jĩĩ wãcũgũrẽ “bũri niigú niĩã mũũ” jĩĩgũdaqui Cõamacũ. Teero jĩĩ wãcũhẽgũperea Cõamacũ ãpẽrãrẽ padeori tiigũdaqui, jĩĩyĩgu Jesús.

Jesús wĩmarãrẽ sãĩbosãrigue

(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)

¹⁵ Wĩmarãrẽ Jesús puto néewayira ñaapeódutira. Jesús buerã teero tiiri ñĩnarã, cũãrẽ néewarare tutimiyira. ¹⁶ Jesupẽ cũãrẽ atiduti, jĩĩyĩgu:

—Wĩmarã yũũ puto atiaro. Cãmotãrijãña. Cõamacũ dutirẽre ãñurõ wãcũnũuserano ãniãgã tiirõbiro wãcũrã niĩya. ¹⁷ Yũũ aterẽja diamacũrã jĩĩã: Ñniãgã tiirõbiro Cõamacũ dutirẽre ãñurõ wãcũnũuse tiihéranorẽ cũũ dutirẽ cũãpũre jeaboariguere cũãrẽ jearicu, jĩĩyĩgu.

Jesuména pee cũogú wedeserigue

(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)

¹⁸ Judioare Dutirá Peti menamacũ Jesurẽ sãĩñáyĩgu:

—Basocãre buegú ãñugú, ¿yũũ ñeenó tiigũdari, catirẽ petihẽre buadugũgu? jĩĩyĩgu.

¹⁹ Jesús cũãrẽ yũũyĩgu:

—Mũũ yũũre “ãñugú” jĩĩã. Cõamacũ sĩcũrã ãñugú niĩ. ²⁰ Mũũ Cõamacũ dutirẽ cũũriguere masĩcu. “Ãpĩ nũmorẽ ñeeaperijãña. Basocãre sĩãrijãña. Yaarijãña. Æpẽrãrẽ jĩĩditoremena wedesãrijãña. Mũũ pacũ, mũũ pacore padeoyá”, jĩĩã, jĩĩyĩgu.

²¹ —Yũũ wĩmagũpũra tee niipetirere tiimũãatimiwũ, jĩĩmiyĩgu.

²² Jesús cũãrẽ jĩĩyĩgu:

—Mũũrẽ sicawãme dũsajãã ména. Mũũ cũorẽre dúapetijãña. Tee dúa wapatãariguere bóaneõrãrẽ batoya. Teero tiigú, Cõamacũ pũtopũre pee ãñurẽ buagũdacu. Túajea, ati, yũũre nũnũwã, jĩĩmiyĩgu.

²³ Cũũ teero jĩĩrĩ tuogú, tusarijõãyĩgu. Cũũ pee peti apeyẽ cũogú niiyĩgu.

²⁴ Cũũ tusarijõãrĩ ñĩngũ, Jesús jĩĩyĩgu:

—Pee apeyẽ cũorãno Cõamacũ dutirẽre ãñurõ tiinũnũsedũgari, wisió niicu. ²⁵ Wãicu camello wãmecutĩgu awigã copegãpu sããcãmewitimasĩriqui. Toorã nemocú, pee apeyẽ cũorãno Cõamacũ dutirẽre ãñurõ tiinũnũsedũgariperea, jĩĩyĩgu.

²⁶ Cũũ jĩĩrẽre tuorã sãĩñáyira:

—Too docare ¿noãpẽ netõnénoãdari?

²⁷ Jesús cũãrẽ jĩĩyĩgu:

—Basocã cũã basiro netõnémasĩriya. Cõamacũperea wisióre manidójãã, jĩĩyĩgu.

²⁸ Pedro jĩĩyĩgu:

—Tuoyã ména. Æsãpe niipetire ãsã cũorĩguere cũũjõãatiwũ, mũũmena nũnũãda jĩĩrã.

²⁹ Cũũ cũãrẽ yũũyĩgu:

—Yũũ aterẽja diamacũrã jĩĩã: Sĩcũ yũũre maĩgú cũya wii, cũũ nũmo, cũũ baira, cũũ pacũsũmũã, cũũ põnarẽ cũũjõã, “Cõamacũ dutirẽ basocãpũre niĩãdare quetire wedegũ wãagũda” jĩĩgũnope ³⁰ cũũ cũũwarigue nemorõ

buaagúdaqui atibárecopure. Too síropucārē Cōāmacūmena catirē petihēre buagúdaqui, jīiyigu.

Jesús cūūrē sīāādarere tīārī wederigue

(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)

³¹ Jesús cūū buerá docere suowá, jīiyigu:

—Múā ĩñaā: Marī Jerusalénpu wáara tiia. Toopú profetas jóarigebirora wáaadacu. Niipetire cūā “biiro wáaadacu niipetira sōwūrē” jīirobirora yūure wáaadacu. ³² Toopú yuu niipetira sōwūrē judíoa niihērā dutirápure ticoadacua. Yūure buijá, ñañarō jīī, usecō eobatétu, ³³ tāna, sīāādacua. Itiábureco siro masāgūdacu, jīiyigu.

³⁴ Cūū buerá teerē tuomasīriyira. “Ñeenórē wedeseğu tīīī”, jīīmasīriyira. Tuomasīña maniréno niiyiro.

Jesús Jericó macārē ĩñarī tiirigue

(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

³⁵ Jesús Jericó putopu jeagudu tiirí, sīcū maa wesapu niyeru sāiduíyigu. Cūū capeari baunóhēgū niiyigu. ³⁶ Pahu basocá wáari tuogú: —¿Deero wáai? jīī sāiñáyigu.

³⁷ —Jesús Nazaret macā macū netōwágu tīīī, jīiyira.

³⁸ Teero tiigú, bayiró busurómena jīiyigu:

—¡Jesús, David pārāmi niinunuseğu, * yūure bóaneōña! jīiyigu.

³⁹ Cūū putō netōwára: —Nocōrōrā ditamaníjōñña, jīī tutimiyira.

Cūūpe jīīnemosājāyigu:

—¡David pārāmi niinunuseğu, yūure bóaneōña! jīiyigu.

⁴⁰ Jesupéja putuánucā, cūūrē néeatidutiyigu. Cūū putō jeari, cūūrē sāiñáyigu.

⁴¹ —¿Mūūrē deero tiirí boogári? jīiyigu.

—Ōpū, yūure ĩñarī tiiyá, jīiyigu.

⁴² —Ján. ĩñaña sáa. Mūū padeojīgū, netōnénoārigupu putuáa, jīiyigu.

⁴³ Cūū teero jīīrārā, ĩñajōāyigu sáa. ĩña, Jesuré nunuwágura, Cōāmacūrē usenire ticoyigu. Niipetira cūūrē teero wáari ĩñarā, Cōāmacūrē usenire ticoyira.

19

Jesús Zaqueomena wedeserigue

¹ Jesús Jericópu jea, netōwágu tiiyigu. ² Toopú sīcū pee apeyé cuogú niiyigu. Romanuō ōpārē wapasebosari basoca dutigú niiyigu. Cūū wāmecutiyigu Zaqueo. ³ “¿Deero biigú niī Jesús?” jīī, ĩñadugamiyigu. Cūū ūmāhēgūgā niijīgū, deero ĩñamasīriyigu. Pahu basocá niiyira. ⁴ “Jesuré ĩñagūdu” jīīgū, cūū netōwáadaropu cutuwáyigu. Cutuwá, sīcagú yucugupu mūāwayigu. ⁵ Jesús too netōwágu, ĩñamūōco, cūūrē jīiyigu:

—Zaqueo, boyero diiātiya. Mecūārē mūya wiīpu putuácūmugūda, jīiyigu.

⁶ Boyeromena diiwá, Jesuré useniremena bocagu wáyigu. ⁷ Niipetira teeré ĩñarā, wedepatiyira:

—Jesús ñañaré tiirépiguya wiīpu putuácūmugū wáaawī, jīiyira.

⁸ Too síro Zaqueo wāmunucā, marī Ōpārē jīiyigu:

* **18:38** Cūū “David pārāmi niinunuseğu” jīīgū, “mūū Cōāmacū beserigu niicu” jīīgū tiiyigu. ĩñaña 2 Samuel 7.12-16. * **19:4** Tiigú pecasāyemena wāmecutiyiro “sicómoro”.

—Ūsā Ōpū, tʉoyá ména. Yuu cʉorére decomena bóaneōrārē ticoguda. Yuu jīditoremēna yaarirare bapariçōrō nemorō wiyagúda, jīiyigu.

⁹ Jesús cūārē jīiyigu:

—Mecūāmena mūu, mūuya wii macārā ñañaré tiirére netōnénoā. Mūucā Abraham pārāmi niinunusegu niā. ¹⁰ Yuu niipetira sōwū pecameru wāaborirare āmaā, netōnégū atiwa, jīiyigu.

Niyeruquirimena queoré
(Mt 25.14-30)

¹¹ Jesús Zaqueomena wedeseri, too niirā tʉoyíra. Cūū Jerusalénpu jeagudu tiiyigu mée. Teero tiirā, cūā “máata Cōāmacū basiro dícu dutiréno marī pʉtopure niādaropu tiia mée” jī wācūmiyira. ¹² Cūā wācūrere masīgū, queorémēna wedeyigu:

—Sīcū basocú upatí macū niiyigu. Cūū ōpū sōneconogūdu tiiyigu. “Pʉtʉaatiguda” jī, ōpū niiré sāāgū wāajōāyigu yoaropu. ¹³ Cūū wāaadari sūguero, pʉamóquēñerā cūūye dutibosarare atidutiyigu. Cūā sīquērārē sīquēñequiri niyeruquiri ticoyigu. Teequiri pairó wapacátire niiyiro. Cūārē jīiyigu: “Atequirimena apeyé sāi, dúa, wapatánemoña, tée yuu coeripu”, jīiyigu. ¹⁴ Cūūya dita macārā cūārē booriyira. Teero tiirā, cūū wāari siro, “‘cūū ūsā ōpū sāārī booríga’ jī wēdera wāaya” jī ticocomiyira āpērārē.

¹⁵ Cūā teero jīpacari, cūū cūā ōpū sōneconoyigu. Too síro coepatúaatiyigu. Pʉtʉajea, cūū niyeruquiri ticorirare atidutiyigu. Cūārē sāiñáyigu: “¿Niyeru nocōrō wapatánemorī?” ¹⁶ Jeasuguegu jīiyigu: “Yuu ōpū, mūu ticoriquimēna pʉamóquēñequiri wapatánemowū”, jīiyigu. ¹⁷ Cūū ōpū cūārē yūyigu: “Āñurō tiiyú. Dutibosagu āñurō tiigú niā mūu. Yuu péerogā cūūremēna mūu āñurō tiiyú. Teero tiigú, mūurē pʉamóquēñe macārī dutigú sōnecoguda”, jīiyigu. ¹⁸ Too síro āpī jeayigu. “Yuu ōpū, mūu ticoriquimēna sicamoquēñequiri wapatánemowū”, jīiyigu. ¹⁹ Cūūcārē yūyigu: “Mūurē sicamoquēñe macārī dutigú sōnecoguda”, jīiyigu.

²⁰ Too síro āpī jeayigu. “Ājā, yuu ōpū, mūuyaqui; sutiró caseromēna cōma, iñanojāwū. ²¹ Yuu masīā: Mūu bóaneō iñaré cʉoríā. Mūu tiirīpacu, āpērā paderémēna wapatāa. Mūu oterīpacu, āpērā oteriguere néēā. Teero tiigú, mūurē cuiwu”, jīiyigu. ²² Cūā ōpū cūārē jīiyigu: “Mūu dutibosagu ñañagú niā. Mūu wedeseremēna mūu ñañaré tiirére besenotoaa. Mūu yuu bóaneō iñaré cʉohérere masīāyu. Yuu tiirīpacu, āpērā paderémēna wapatārere masīāyu. Yuu oterīpacu, āpērā oteriguere néerere masīāyu. ²³ Teeré masīpacu, ¿deero tiigú yée niyerure niyeru iñanori wiipu bucúadutigu cūūriri? Mūu cūūrī, yuu coegú, tiwiipú bucúáremēna ñeenemobojīyu”, jīiyigu. ²⁴ Toopú niirārē jīiyigu: “Tiiquire ēmajāña. Pʉamóquēñequiri cʉogúpere ticoya”, jīiyigu. ²⁵ Cūā jīiyira: “Ūsā ōpū, cūū pʉamóquēñequiri cʉotóai”, jīiyira. ²⁶ Cūā ōpū jīiyigu: “Yūure tʉoyá: Pee cʉogúnorē nemorō ticonoādacu. Cʉohégunopere cūū cʉomírere ēmajānoādacu. ²⁷ Mecūtīgā yuu ōpū sāārī booririrare ānopú néēatiya. Yuu iñacoropu cūārē sīāñā”, jīiyigu, jī wedeyigu Jesús.

Jesús Jerusalénpu sāāwarigue
(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)

28 Jesús teeré jĩtoa, Jerusalénpu wáagu, cǘārē sugueyigu. 29 Toopú wáagu, Betfagé, Betania macārĩpu jeagudu tiyigu. Teemacārĩ Ɔtǘgǘ Olivo puto niĩ. Toopú cǘu buerá puarārē jĩyigu:

30 —Iimacǘ marĩ díamacǘ niirĩ macǘpu wáaya. Toopú jeara, sǘcǘ burro wĩmagǘ siatúnucōarigure buajeáadacu. Cǘu pesaya manigǘ niiqui ména. Cǘūrē jōǘ, néetiya. 31 Múārē “¿deero tiirǘ cǘūrē jōǘ?” jĩrĩ, “marĩ Őpǘ booáwĩ” jĩña, jĩyigu.

32 Cǘu ticocoarira wáa, cǘu jĩārĩrobirora buajeáyira. 33 Cǘu burrore jōǘrǘ tiirĩ, cǘu ōpǘrǘ cǘārē: —¿Deero tiirǘ cǘūrē jōǘ? jĩyira.

34 —Marĩ Őpǘ booáwĩ, jĩ yuuyira.

35 Jesús puto néewa, burro sotoapu cǘáye suti sotoá maquērē tuuwepeoyira. Jesuré cǘu sotoapu muǘpeadutiya. 36 Jesús cǘu sotoapu pesawari, basocǘ cǘūrē padeorǘ, cǘáye suti sotoá maquērē maapu sēōcǘyira. 37 Jesús Ɔtǘgǘ Olivo diiwáropu jeari, niipetira cǘu buerere nunurǘ cǘu ĩnariguere wǘcǘrǘ, useninucǘyira. Niipetire Jesús tutuaremena tiēñoriguecǘrē wǘcǘrǘ, bayiró busurómena Cōāmacǘrē usenire ticoyira.

38 —¡Cōāmacǘ tiodiocorigu marĩ Őpǘrē añurō tiáro! ¡ǘmuǘsepǘre añurō niirecatiario! ¡Niipetira Cōāmacǘrē “añunetōjōǘ” jĩ, usenire ticoaro! jĩyira.

39 Sǘquērǘ fariseo basoca toopú niirǘ Jesuré jĩyira:

—Basocǘre buegǘ, mǘnrē nunurǘrē ditamanĩdutiya, jĩyira.

40 Jesús yuuyigu:

—Yuure tuoyǘ: Cǘu ditamanĩtǘ, Cōāmacǘ ate ũtǘperire bayiró busurómena wedeseri tiigǘdaqui, jĩyigu.

41 Jesús Jerusalén putopu jea, tiimacǘrē ĩnacogu, utiyigu. 42 Tiimacǘ macǘrǘrē, too síro macǘrǘrē wǘcǘgǘ, jĩyigu:

—Mecǘārē múǘ añurō niirecǘtirere Cōāmacǘ titorere masĩrĩ, añubojĩyu. Múǘ masĩdugahere wapa masĩricu. 43 Múārē ñañarō netōre burecori atiadaçu. Teeburecorire múārē ĩnatutira atimacǘrē niipetireniñarĩpu cǘmotáadacua, múārē witiwari jĩrǘ. 44 Niipetire múáyere cōāadacua. Múārē sǘāpetijǘāadacua. Múǘ weere wiserire ũtǘqui apeqú sotoápu weemuǘrigure putuáricu. Múǘ Cōāmacǘ netōnéri bureco jeari ĩñamasĩhēre wapa teero wáaadacu, jĩyigu.

*Jesús Cōāmacǘwiipu dúari basocare cōāwionecorigue
(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)*

45 Jesús Cōāmacǘwiipu sǘājeagu, dúari basocare† cōāwionecoyigu.

46 Cǘārē jĩyigu:

—Cōāmacǘye queti jóaripǘpu biiro jĩñ: “Yáa wii ‘Cōāmacǘmena wedeseri wii niĩ’ jĩrĩ wii niĩadacu”, † jĩ jóare niĩ. Múǘpe yaarépira dúari wii niirĩ tiia, jĩyigu.

47 Búrecoricōrō Jesús Cōāmacǘwiipu bueyigu. Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerǘ, āpǘrǘ uputĩ macǘrǘ “¿cǘūrē deero tii sǘrō booi?” jĩyira.

48 Basocǘ niipetira Jesús wedeserere tuonunásera tiyira. Teero tiirǘ, cǘūrē dee tii masĩriya.

† 19:45 Dúari basoca wáicura, bua wapapacáro dúayira. Cǘārē sǘñéarirare pairé ticoyira, “Cōāmacǘrē titorǘ niĩya” jĩrǘ. † 19:46 Isaías 56.7.

20

Jesuré “¿noã dutirémēna teeré tiii?” jĩrigue

(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

¹ Sicabureco Jesús Cõãmacũwiipũ basocáre buegu tiiyigu. Cũũye ãñurē quetire wedegu tiiyigu. Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá Jesús putopu jeayira butoá dutirámena. ² Cũũrē sãĩñáyira:

—Ûsãrē wedeya: ¿Noã dutirémēna mũũ teeré tiii? ¿Noã mũũrē dutiré ticori? jĩyira.

³ Jesús cããrē yũũyigu:

—Yũũcã múãrē sãĩñágũda. Múã yũũre wedeya: ⁴ ¿Noã Juanrē wãmeõtidutigũ ticocoyiri? ¿Cõãmacũ o basocápe ticocoyiri? jĩyigu.

⁵ Cããpe cãmerĩ wedeseyira:

—Marĩ “Cõãmacũ ticocorigũ niiwĩ” jĩrĩ, cãũ marĩrē “too docare ¿deero tiirá cãũrē padeoriri?” jĩboqui. ⁶ Marĩ “basocá cãũrē ticocorira niiwã” jĩãtã, niipetira marĩrē ãtãperimēna déesããadacu. “Juan profeta niiwĩ” jĩ padeoóya, jĩyira.

⁷ Teero tiirá, Jesuré: —Ticocorigure masĩriga, jĩjãyira.

⁸ Jesús cããrē jĩyigu:

—Yũũcã múãrē “ate dutirémēna teeré tiia” jĩ wederia, jĩyigu.

Ñañarã padecoteramēna queoré

(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

⁹ Jesús basocáre ate queorémēna wēdenũcãyigu:

—Sĩcũ ãmũ niiyigu ỹse wese oterigu. Oteri siro, ãpērãrē tiiditare wasoyigu. Wasoari siro, aperopú wáayigu yoari niigũ wáagu. ¹⁰ Ʋse dũcacutirito niirĩ, sĩcũ cãũrē padecotegũre ticocomiyigu. Cũũya dita cãũ wasorirare “ũse cãã dúa wapatárere decomēna ticocoaro yũũre” jĩcomiyigu. Cãũ toopú jeari, tiidita wasorira cãũrē páa, pēerogã ticoripacara, putũócojãyira. ¹¹ Āpĩ cãũrē padecotegũre ticocomiyigu sĩcã. Cũũcãrē páa, ñañarõ buijã, pēerogã ticoripacara, putũócojãyira. ¹² Too sĩro ãpĩrē ticoconemoyigu sĩcã. Cũũcãrē cãmitu, cõãjãyira.

¹³ “Tiidita õpũ “¿deero tiigũdari yũũ?” jĩ wãcũũcãyigu. “Yũũ macũ yũũ bayiró maĩgũrē ticocogũda. Apetó tiirá, cãũrē quioníremēna ãñabocua”, jĩmĩyigu. ¹⁴ Āpũ macũ toopú jeari ãñarã, tiidita wasorira cãmerĩ wedeseyira: “Ānirã niĩ too sĩropũ atiditaré ñeegũdu. Cãũrē sĩãcõ. Cãũ manĩrĩ, atiditã marĩya dita putũáadacu”, jĩmĩyira. ¹⁵ Teero tiirá, cãũrē ñee, tiiwese wesapũ néewa, sĩãcõãjãyira, jĩ wedeyigu.

Jesús basocáre sãĩñáyigu:

—Tiidita õpũ cããrē tiídarere múãrē wedegũda. ¹⁶ Cũũ ati, cãũya dita wasorirare sĩãcõãpeti, ãpērãrē tiiditare ticojãgũdaqui, jĩyigu.

Teeré tuorã: —¿Teero wáarijããrõ! jĩyira.

¹⁷ Jesús cããrē ãñã, jĩyigu:

—Wáaadacu. Cõãmacũye queti jóaripũ jĩrēre tuoyã:

Wii weerira ãtãquire boorĩyira.

Cãã boorĩpacari, tiiquira ỹputĩ macãqui putũáwũ tiiwĩpãre.*

¹⁸ Tiiqui sotoapũ ñaapeagu mutãjõãgũdaqui. Tiiqui cãũ sotoapũ ñaapeatã, ãñurõ mutãpetijõãgũdaqui, jĩyigu.

* 20:17 Salmo 118.22.

*Wapasédutire sãñárigue**(Mt 21.45-46; 22.15-22; Mr 12.13-17)*

19 Moisés jóarigue buerá, paiaré dutirá, “tee queorémena marĩrẽ jĩtutigu tiiquí” jĩ masĩjãyira. Toorá “¿cũãrẽ deero tii ñeerõ booi?” jĩmiiyira. Basocáre cuira, ñeemasĩriyira.

20 Teero tiirá, cũãrẽ añurõ ññanũñuse, ãpẽrãrẽ ññadutira ticocoyira. Cúãrẽ basocá añurã tiiróbiro niidutiyira. Cúã Jesús merẽã yũari boomíyira. Teeména tiidita dutigúpũre wedesã ticodũgamiyira. 21 Teero tiirá, cúã ticocoarira Jesús puto wáa, sãñáyira:

—Basocáre buegú, ùsã masĩã: Mũũ diamacárã wedea; diamacárã buea. Basocá niipetirare sĩcãrĩbiro ññãã. Cõãmacũ dutirére diamacũ buea. 22 Teero tiigú, ùsãrẽ wedeya: ¿Romanuã õpũrẽ cũũ niyeru wapasédutirere wapatĩadari; o wapatĩrigarite? jĩiyira.

23 Jesupé cúã ñañarõ tiidũgãrere masĩjãyigu. Teero tiigú, jĩiyigu:

24 —Niyeruquire ãñoñã yũũre. ¿Noãyã diapóa, noã wãme tusai? jĩiyigu.

—César romanuã õpũye tusaa, jĩiyira.

25 Jesús cúãrẽ jĩiyigu:

—Too docare Césaye niirére Césare wiyayá; Cõãmacũyere Cõãmacũrẽ wiyayá, jĩiyigu.

26 Jesuré basocá tũocóropũ merẽã yũũrere buaríyira. Cúã cũũ yũũrere tũomaníjõãrã, ditamaníjõãyira.

*Diarira masãmuãre wederigue**(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)*

27 Sĩquẽrã saduceo basoca Jesús puto jeayira. Cúã “diarira masãmuãricua” jĩcua. Jesuré sãñáyira:

28 —Basocáre buegú, Moisés dutirére jĩãda: “Sĩcũ põnamanígũ diaweori, cũũ bai cũũ nũmo niirigore dúutuario. Cũũ coomena cũũ sõwũ diarigure põnacutĩbosaaro”, † jĩ jóarigu niĩwĩ Moisés. 29 Sĩcũpõna siete niiyira. Cúã sõwũ nũmocuti yigu. Põnamanígũrã diajõãyigu. 30 Cũũ siro macũ cũũ sõwũ nũmorẽ dúutumiyigu. Cũũcã põnamanígũrã diajõãyigu. 31 Cúã siro macũcã coore dúutu, põnamanígũrã diajõãyigu. Niipetira cúã siro macãrãcã teorora wáayira. Cúã siete põnamanípacara, diapetijõãyira. 32 Too síro cúã nũmo niimirigocã diajõãyigo. 33 Cúã siete coore nũmocutimiyira. Teero tiigó, diarira masãmuãrĩ, ¿nii nũmope putuágodari? jĩiyira.

34 Jesupé cúãrẽ yũũyigu:

—Atibárecopũre ãmuã, numiã nũmocuti, manũcutiya. 35 Cõãmacũ beserira dia masãmuãri siro, ãmuã, numiã wãmosíaricua. 36 Ángelea tiiróbiro niĩya. Dianemoricua sáa. Cõãmacũ masõrira niijĩrã, Cõãmacũ põna niĩya. 37 Diarira masãmuãrere Moisécã cũũ jóarigumena ãñorigũ niĩwĩ. Yucũũ jũãrĩsati quetipũ Cõãmacũ “Abraham, Isaac, Jacob Òpũ niĩã yũũ” ‡ jĩiriguere jóarigu niĩwĩ. 38 Cõãmacũ diarira Òpũ niirii; catirá Òpũpe niĩ. Cũũ ññacoropũ niipetira catiia, jĩiyigu.

39 Sĩquẽrã Moisés jóarigue buerá Jesuré jĩiyira:

—Basocáre buegú, mũũ diamacũ peti wedesea.

40 Too síro cũũrẽ apeyé sãñãnemodũgariyira sáa, “marĩrẽ netõñcãboqui sũcã” jĩĩrã.

† 20:28 Deuteronomio 25.5. ‡ 20:37 Éxodo 3.6.

“Cristo ¿noã pãrãmi niĩ?” jĩrigue

(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

⁴¹ Jesús basocãre sãĩñáyigu:

—¿Deero tiirã “Cõãmacũ beserigu David pãrãmi niĩ” jĩĩ? ⁴² David basirora Salmopũpu jóarigu niĩwĩ:

Cõãmacũ jĩĩwĩ yuu Õpũrẽ:

“Yãa wãmo diamacũniñape duiya,

⁴³ tée mũũgẽ ñnatutirare mũũ dutiriguere yuu ãñurõ yuũri tiirípu”[§] jĩĩ jóarigu niĩwĩ.

⁴⁴ David “yuũ Õpũ” jĩĩgũ, Cõãmacũ beseriguere jĩĩgũ tiirígu niĩwĩ, cũũ pãrãmí niipacari. Teeré ãñurõ wãcũña, jĩiyigu.

Jesús Moisés jóarigue buerã tiirécũtire wederigue

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

⁴⁵ Niipetira basocã tuocóropu Jesús cãũ buerãre wedeyigu.

⁴⁶ —Moisés jóarigue buerã tiiróbirora tiurucurijãña. Cãã suti yoaretõ sãña, wãauseniya. Macã decopu quioníremena ãñudutiri boocúa. Neãré wiseripu suguero maquẽ duirépu dícu duidugacua. Bosebureco tiirópucãrẽ teerora tiidugãcua. ⁴⁷ Niyeru boorã, wapewia numiãye wiserire jĩĩditoremena ãmacua. Cãã yoari Cõãmacũmena wedesera tiiróbiro tiiditõya basocãre. Cããrã ãpẽrã nemorõ ñãñarõ tiinóãdara niĩya, jĩiyigu.

21

Wapewio bóaneõgõ Cõãmacũrẽ ticorigue

(Mr 12.41-44)

¹ Jesús ñnacogu, niyeru cõorã niyeru sããretibaripu* pairó niyeru sããrĩ ññayigu. ² Sícõ wapewio bóaneõgõ puaquí wapamanírequiri sããrĩ ññayigu.

³ Teeré ññagũ, jĩiyigu:

—Yuũ aterėja diamacũrã jĩĩã: Cõãmacũ ññacoropure igo wapewio bóaneõgõ niipetira nemorõ ticoyo. ⁴ Ñniãpeja cããrẽ dusariguere ticooya. Coopeja coo cõomiãrigue, coo yaaré sãĩbóariguegãrẽ ticopetijãyo, jĩiyigu.

Jesús “Cõãmacũwii cõãnoãdacu” jĩirigue

(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

⁵ Siquẽrã cãũ buerã Cõãmacũwii maquẽrẽ wedeseyira:

—Ëtãquiritõ ãñurẽmena tiirí wii ãñunetõjõãri wii niĩã. Cãã mamorecã ãñunetõjõãre niĩã, jĩiyira.

Jesús cãã jĩĩrere tuogú, jĩiyigu:

⁶ —Múã ãno ññaré too síro ãtãqui apequí sotoãpu weemuãrigue putuáricu. Niipetire cõãnoãdacu, jĩiyigu.

Atibúreco petiãdari suguero wãaadare

(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

⁷ Too síro cãũrẽ sãĩñáyira:

—Ësãrẽ buegú, mũũ wedearigue ¿deero biiri wãaadari? ¿Ñeenómena ññamasĩnoãdari, ate wãaadari suguerogãrẽ? jĩiyira.

⁸ Jesús cããrẽ yuuyigu:

—Ññurõ tuomasĩña, ãpẽrã jĩĩditori jĩĩrã. Pau “yuũrã niĩã; yuu Cõãmacũ beserigu Cristo niĩã” jĩĩãdacua. “Atibúreco petiãdaro péerogã dusaa”,

jĩĩadacua. Cúãrẽ padeó nũnrĩjãña. ⁹ “Cãmerĩsĩãrã tiiãwã” jĩĩrĩ tũoádacu. “Toopá basocá cúã õpãrãrẽ cõãrã tiiĩya” jĩĩrẽcãrẽ tũoádacu. Teerẽ tũorã, cuirĩjãña. Tee wáasũgueadare niirõ tiiã. Teero wáapacari, atibúreco petiádarõ dũsãadacu ména, jĩĩyigu.

¹⁰ Cúãrẽ jĩĩnemoyigu:

—Sicapõna macãrã apẽpõná macãrãmena cãmerĩsĩãadacua. Teero biiri sicadita macãrã apeditã macãrãmena cãmerĩsĩãadacua. ¹¹ Bayirõ dita cãmeñare wáaadacu. Peeditapũre juabóare, diarẽ wáaadacu. Ɛmuãsepuẽre quiorẽ, merẽã baurẽ bauãadacu.

¹² Tee wáaadari sũguero, ãpẽrã múãrẽ ñee, ñãñarõ tiiádacua. Múãrẽ judioa neãrẽ wiseripu néewa, queti beseadacua. Peresuwiipu sõnecoacacua. Ɔpãrã, dutirá putopũ néewa, queti beseadacua. Tee niipetirere tiiádacua múã yũre padeorẽ wapa. ¹³ Cúã teero tiiri, yũ múãrẽ tiirẽre wedemasĩadacu. ¹⁴ Cúãrẽ yũñadarere wãcũsũguerijãña. ¹⁵ Yũ múãrẽ masĩrĩ tiigúda cúãrẽ yũñadarere. Teeména múãrẽ ñatutira múã wedeserere sicãrĩbĩricua. “Tee diamacú niiria”, jĩĩmasĩricua. ¹⁶ Múã pacũsũmuã, múãya wedera, múã menamacãrã múãrẽ dutirãpũre wedesãadacua. Cúã teero tiiri, múã siquẽrãrẽ siãjãadacua. ¹⁷ Niipetira basocá múãrẽ ñatutiadacua yũre padeorẽ wapa. ¹⁸ Teero tiipacãri, múãrẽ merẽã wáãmaricu. ¹⁹ Yũre padeodurijãña. Wãcũtutuarucujãña. Teero tiirã, catirẽ petihẽre buãadacu.

²⁰ Múã surara Jerusalénrẽ niisodeari ñnarã, “tiimacãrẽ cõããdarõ pẽerogã dũsã” jĩĩmasĩadacu. ²¹ Teero wãari ñnarã, Judea ditapũ niirã ùtãyucupũ dutijõããrõ. Jerusalénpũ niirã aperopú wáaaro. Cãpũpũ niirã tiimacãpũ putuawarijããrõ. ²² Teebũrecori Cõãmacũye queti jóaripũpũ jĩĩrõbirora wáaadacu: Cõãmacũ Jerusalén macãrãrẽ ñãñarõ tiigúdaqui. ²³ Teero wãare bũrecori niipacósãnumiãrẽ, põna ùpũrã cũorãre bóaneõre bũrecori niĩadacu. Atiditapũre bayirõ ñãñarõ netõrẽ niĩadacu. Cõãmacũ basocãre bayirõ peti ñãñarõ tiigúdaqui. ²⁴ Æpẽrã cãmerĩsĩãrõpũ siãnõãadacua. Æpẽrã ñee, niipetire ditapũ néewanoãadacua. Apeditã macãrã judioa niihẽrã Jerusalénrẽ cõãdioco, cutamũtõãadacua. Cõãmacũ cúãrẽ dutiriro jeatuarõ teero tiiádacua, jĩĩyigu.

Jesús putuatiadare

(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)

²⁵ Jesús wedenemoyigu:

—Teero wáaadari sũguero, muĩpũ búreco macũ, ñami macũ, ñocõã pee merẽã baurẽ wasoádacu. Atibúreco niipetiropũ macãrã díã pairĩmaa, ocoturĩre bayirõ busũri tũorã, ucũãra, dee tii masĩriadacua. ²⁶ Basocã atibúrecoũre wáaadare wãcũrã, bayirõ cuirã, tũomasĩre petijõãadacua. Niipetira ãmuãsepu niirã cãmeñanoãadacua. ²⁷ Teero wãari, yũ niipetira sõwũ õmeburuãpũ tutuaremena asibatédiatiri ñããadacua. ²⁸ Tee niipetire wãanucãrĩ, wãcũtutua, useniña. Ɛmuãsepu ñãmuõcoya. Múãrẽ netõnẽãdarõ pẽerogã dũsãadacu, jĩĩyigu.

²⁹ Ate queorẽmena wedeyigu:

—Higueragũ, teero biiri niipetire yucũ biirecutirere wãcũña. ³⁰ Pũũrĩ wasorĩ, “cũma wáaadarõ pẽerogã dũsã” jĩĩmasĩnoã. ³¹ Tee tiirõbirora yũ jĩĩãrigue wãari ñnarã, “Cõãmacũ dutirẽ basocãpũre niĩãdare jeaadarõ pẽerogã dũsacũ” jĩĩ masĩña.

³² Yũ ateréja diamacãrã jĩã: Atitó macãrã cúã diaadari suguero, yũ jĩãrigue niipetire wáaadacu. ³³ Ƴmũãse, atiditá peticódiaadacu. Yũ wedesere doca petirícu. Niirucujãadacu.

³⁴ Yũ putuaatiadari burecore múã masĩricu. Teero tiirã, múã ãñurõ niyueya. Múã ñañaré tiirére tiirípori jĩrã, tiiríjãña. Cũmurijãña. Atibáreco maquẽrẽ wãcũpatirijãña. Múã wãcũña manirõ yũ putuaatiadari bureco jeaadacu. ³⁵ Tiiburecore niipetiropu macãrã tãmuãdacua. Teero tiirã, tũomasĩña. ³⁶ Múã ãñurõ ññacoya. “Tee ùsã ñañarõ netõãdarere netõnéña” jĩrã, Cõamacãrẽ sãĩrucújãña. Yũ niipetira sõwãrẽ cuiro manirõ bocaada jĩrã, sãĩrucújãña, jĩyigu.

³⁷ Jesús bárecoricõrõ Cõamacũwiipu bueyigu. Ñamirĩrẽ Ƴtãgú Olivopu wáa, niirucuyigu. ³⁸ Bóerigã basocá niipetira Cõamacũwiipu cũrẽ tuorã wáarucuyira.

22

Jesuré ñeeãdara wedeserigüe

(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

¹ Pã púuri tiiré wáoya maniré yaarí bosebureco wáaadaro péero dusayíro. Tii bosebureco wãmecutia Pascua. ² Paiaré dutirá, Moisés jóarigüe buerá “¿deero tii Jesuré sãrõ boomító?” jĩyira. Cũrẽ sããdugápacara, basocãre cui niyira.

³ Judas cúã “Iscariote” jĩgũrẽ Satanás sããyigu. Jesús buerá doce menamacũ niimiyigu. ⁴ Cũũ paiaré dutirá, Cõamacũwii coterí basocare dutirá putopu wáayigu. Toopú jea, Jesuré ticoadarere cúãmena wedeseyigu. ⁵ Cũũ jĩrẽre tuorã, bayiró useniyira.

—Mũũrẽ niyeru wapatíada, jĩyira.

⁶—Jáũ, teorora tiiwá, jĩyigu.

Teero tiigú, basocá ññahẽrõ cúãpũre Jesuré ticogũdu coteyigu.

Jesús cũũ buerãmena yaaturigüe

(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

⁷ Too síro pã púuri tiirẽmena wáoya maniré yaarí bureco jeayiro. Tiibureco niirĩ, sícũ corderore cúã Pascua boseyagũdũre sãñõã. ⁸ Teeburecorire Jesús Pedrore, Juanrẽ biiro jĩcoyigu:

—Marĩ Pascua boseyaadarere quẽnoyúera wáaya, jĩyigu.

⁹—¿Noopú ùsã quẽnorĩ boogári? jĩyira.

¹⁰ Cũãrẽ jĩyigu:

—Múã macãpu wáaya. Toopú jeara, sícũ basocú ocogá turupeogũre buajeaadacu. Cũrẽ nũnũwáwa. Cũũ sããwari wiipu sããwawa. ¹¹ Tiwií õpũrẽ jĩwa: “¿Noopú niigari yũ buerãmena Pascua boseyaadari tatia?” jĩãwĩ ùsãrẽ buegú”, jĩwa. ¹² Cũũ ãmũãrõ macã tatia quẽnoãri tatiacapu ãñogũdaqui. Toopú quẽnoyúewa, jĩcoyigu.

¹³ Cũã wáa, toopú Jesús cúãrẽ jĩãrirobirora niipetirere buayíra. Toopú cúã Pascua boseyaadarere quẽnoyíra.

¹⁴ Yaarítono jeari, Jesús cũũ beseriramena yaaadara jeanuãyira. ¹⁵ Jesús cúãrẽ jĩyigu:

—Yũ mũãmena ate Pascua boseyarere bayiró yaadũgaa, yũ diaadari suguero. ¹⁶ Yũre tũoyá: Mecũãmena Pascua yaarẽre yaanemoricu sáa, tée yũ Õpũ sããri siropu, jĩyigu.

17 Teero jĩĩari siro, vino bapare née, Cōāmacūrē usenire ticoyigu. Cũũ bueráre jĩĩyigu:

—Ateré cāmerĩ bato, sīniñá. 18 Yũure tũoyá: Mecũāmena yũũ vino sīninemóricu sáa, tée yũũ Ōpũ sãāri siropũ, jĩĩyigu.

19 Pārē née, Cōāmacūrē usenire ticoyigu. Túajea, puatásã, batogura, jĩĩyigu:

—Ate pã yũũ múārē diabosaadari ōpũũbiro niĩã. Ateré tiiyá, yũũ múārē diabosarere wãcũrã.

20 Yaaari siro, teerora tiiyigu sīnirĩ bapamena. Cũũ bueráre tĩāgũ, jĩĩyigu: —Atibapá maquē yée díbiro niĩã. Yũũ diari, yée díi ōmayudiaadacu, múã ñañarē tiirere cosebosáaro jĩĩgũ. Teemēna Cōāmacũ mama netōnére quetire cũũgũdaqui. 21 Tũoyá: Año yũũmena yaaduii yũure ññatutirapure ticogũdu. 22 Yũũ niipetira sōwūrē Cōāmacũye queti jōaripũpu jĩĩrōbirora wãaadacu. Bóaneŋgũ niigũdaqui yũure ticogũdupreja, jĩĩyigu.

23 Cũũ buerá cũã basiro cāmerĩ sãĩñáyira:

—¿Noã niigariye teero tiigũdu? jĩĩyira.

¿Nii uputí macũ niĩ?

24 Too síro Jesús buerá cũã basiro bayiró cāmerĩ wedeseyira.

—¿Nii marĩ watoare uputí macũ niĩ? jĩĩyira.

25 Teero tiigũ, Jesús cũārē jĩĩyigu:

—Atibúreco macārã ōpārã cũã booró dutiāmajãya. Cũāye dita macārārē “ũsārē añuró tiípura niĩya” jĩĩrĩ boocúa. 26 Múãpeja cũã tiiróbiro tirĩjãña. Biirope tiiyá. Múã menamacũ uputí macũ niigũ niitugu tiiróbiro niirecutiario. Múārē dutigũ padecotegu tiiróbiro niirecutiario. 27 Múã tũgũñarĩ, ¿niipé uputí macũ niĩ? ¿Yaaduigupe o cũūrē yaaré péocotegupe? Yaaduigupe uputí macũ niĩ. Yũũ doca múāmena niigũ, yaaré péocotegu tiiróbiro niĩã.

28 Múã niĩã yũũmena niirucujārã. Yũure merēã wáari, múácã ñañarō netōápua. 29 Teero tiigũ, yũũcã yũũ Pacu yũure Ōpũ sōnecoriborora múārē ōpārã sōnecogũda. 30 Biiro tiirĩ, múã yũũ Ōpũ niirōpũ boseyã, duiadacu. Múã ōpārã duirépĩrĩpu duiadacu, Israelya pōna macārã doce pōnarĩrē dutiadora, jĩĩyigu.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩĩrigue

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

31 Jesús jĩĩnemoyigu:

—Simón, tũoyá. Satanás múã padeorére duurĩ tiijĩgũ, ñañodugáqui. Teero tiigũ, múārē sãĩārigu niĩãwĩ. 32 Cũũ mũũrē ñañodugári ññagũ, yũũpe padeodúrijãārō jĩĩgũ, Cōāmacūrē sãĩbosáawũ. Teeré mũũ netōári siro, padeó, mũũya wedera yũure padeoráre wãcũtutuari tiiyá, jĩĩyigu.

33 Pedro yũũyigu:

—Ōpũ, mũũrē peresuwiipũ néewara, yũũcārē néewaaro. Mũũrē sãĩārã, yũũcārē sãĩārō, jĩĩjãmiyigu.

34 Jesús cũārē jĩĩyigu:

—Pedro, yũũ jĩĩrere tũoyá: Mecũã macã ñami cãrēquē wedeadari suguero, yũure itĩārĩ “cũūrē masĩriga” jĩĩditogũdacu, jĩĩyigu.

Jesús diaadari suguero, cũũ bueráre wederigue

35 Apeyē cũārē jĩĩyigu:

—Múãrê yuu wasopori manirã, niyeru sããrepori manirã, sapatu apebã manirã ticocoritore, ¿apeyeno dusari? jĩiyigu.

—Dusaríwũ, jĩiyira.

³⁶ Cúãrê jĩiyigu:

—Mecúãmena wasopo cwojú néewaaro; niyeru sããripo cwojúcã néewaaro. Espada cuohégu cũyaro sutiró sotoá macãrõrê dúa, espadare sããrõ.

³⁷ Yũre tuoyá: Cõamacáye queti jóaripũpu yée maquêrê jóarigue diamacú wáaadare niirõ tiia. Ate jóanoã: “ ‘Cúãcã dutirére netõnucãgũ niir’ jĩ wãcũmiwã basocá cãurê”,* jĩ jóanoã. Niipetire yée maquêrê jóarigue diamacú wáaadacu, jĩiyigu.

³⁸ —Jãã, ùsã Ôpũ, ate espada pũapĩ niia, jĩiyira.

—Ãñuãdacu, jĩiyigu.

Jesús Getsemanípu cãũ Pacure sãirigue

(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42)

³⁹ Jesús witiwa, cãũ tiirucúrirobiro Ëtãgú Olivopu wáayigu. Cãũ buerá cãurê nũnyira. ⁴⁰ Toopú jeagu, cúãrê jĩiyigu:

—Wãtĩ múãrê jĩicõãsãrijããrõ jĩrã, Cõamacãrê sãĩñã, jĩiyigu.

⁴¹ Teero jĩtoa, cúã suguero ùtãpe déecogu jearócõrõ yoaro wáayigu. Toopú ñicãcoberimena jeacũmu, Cõamacãrê sãiyigu. Sãigú jĩiyigu:

⁴² —Pacu, mũũ boogú, yuu ñañarõ netõãdarere netõnéña. Yũ teero jĩpacari, yuu boorére tiirjãña; mũũ boorépe wáaaro, jĩiyigu.

⁴³ Sícũ ángele ãmuãse macú cãurê bauáyigu. Bauá, cãurê tutuari tiiyigu.

⁴⁴ Cãũ ñañarõ netõãdare wãcũpatigu niijĩgũ, nemorõ Cõamacãrê sãiyigu. Cãũ usotíre paca díi tiirõbiro oco tabidiayiro.

⁴⁵ Cãũ Cõamacãrê sãĩari siro, wãmũnucã, cãũ buerá pũtopu cãmepũtáyigu. Cúãrê cãniãrirapure buajeáyigu. Cúã bayiró wãcũrecutiarira niijĩrã, cãnijõãyira. ⁴⁶ Cúãrê jĩiyigu:

—¿Deero tiirá nocõrõ cãniĩ? Wãmũnucãña. Cõamacãrê sãĩñã, wãtĩ múãrê jĩicõãsãrijããrõ jĩrã, jĩiyigu.

Jesuré ñeewarigue

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Jesús cúãmena wedesegu tiiríra, paũ basocá atiyira. Jesús buerá doce menamacú niimiãrigu Judas wãmecutigu cúãrê sũosuguéyigu. Jea, Jesús pũto atiyigu, cãũ wasopúrore ùpũgũdu tiirí. ⁴⁸ Jesús cãurê jĩiyigu:

—¿Judas, ùpũrémena yuu niipetira sõwãrê yũre ññatutirapure ticoi?

⁴⁹ Cãũ buerá cãurê ñeeãdarere ññarã, sãĩñáyira:

—Ësã Ôpũ, ¿espadapĩrĩmena cúãrê cãmotágarí? jĩiyira.

⁵⁰ Sícũ Jesús buegú paiaré dutigúre padecotegure páatacojãyigu. Diamacú macã cãmopérore páatayigu. ⁵¹ Jesús cãũ bueráre: —Nocõrõrã tiyá, jĩiyigu.

Cãmopérore ñaapeó, netõnéyigu. ⁵² Cãurê ñeerã jeará niiyira: Paiaré dutirá, Cõamacãwii coterí basocare dutirá, bũtoá dutirácã niiyira. Jesús cúãrê jĩiyigu:

—¿Yaaréfigure tiirõbiro yũre espadapĩrĩmena, yucãména ñeerã atiarĩ?

⁵³ Bárecoricõrõ yuu Cõamacũwiipu múãmena niirĩ, ñeeríwũ. Mecútigã múã

* 22:37 Isaías 53.12.

booró tiirítano jeaa. Satanás naĩtĩarõpu niigú dutirépere tĩa múã, jĩiyigu Jesús.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩirigue

(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Jesuré ñeeãri siro, néewayira. Paiaré dutigúya wiipu néesãwayira. Pedrope yoasãñurõ cũurẽ nunuyigu. ⁵⁵ Basocá paiaré dutigúya wii popea macã yepa decopu pecame dioyira. Dioári siro, duiyira. Pedro cããmena duiyigu. ⁵⁶ Sícõ tiwíi padecotego Pedro toopá duiiri ññayigo. Cũurẽ ññagõrã ñña: —Ñnicã ñnimena wáarucuarigura niĩrã, jĩiyigo.

Cũũpe coore: ⁵⁷ —Cũurẽ masĩriga, jĩiyigu.

⁵⁸ Too sírogã ãpĩ cũurẽ ñña: —Mũucã ñni menamacũ niĩã, jĩiyigu.

Pedrope cãurẽ: —Niiria, jĩiyigu.

⁵⁹ Sica hora siro ãpĩ jĩĩnemojãiyigu:

—Niirõrã ãnicã ñnimena niijiyi. Cũucã Galilea macãrã niĩ, jĩiyigu.

⁶⁰ Pedrope yũuyigu:

—Ñeenórẽ wedeseğu wedeseçu, jĩiyigu cãurẽ.

Cũũ wedeseğu tiiríra, cãrẽquẽ wedeyigu. ⁶¹ Jesús Pedrore cãmeñácoyigu. Toorã Pedro marĩ Òpu cãurẽ jĩĩariguere wãcũbuayigu: “Mecũã macã ñami cãrẽquẽ wedeadari sũguero, yũure ñtĩãrĩ ‘cãurẽ masĩriga’ jĩĩgũdacu mũũ”, jĩiyigu. ⁶² Teeré wãcũbuagu, witiwa, bayirõ utiyigu.

Jesuré cãã buiáperigue

(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

⁶³ Jesuré coterã cãurẽ buijã, páayira. ⁶⁴ Cũũ capearire biaápeyira. Teero tii, cãurẽ sãĩñáyira:

—Jĩĩbuaya. ¿Noã mũũrẽ páaarĩ? jĩiyira.

⁶⁵ Pee apeyé jĩĩnemo, cãurẽ buijáyira.

Jesuré Judíoare Dutirá Peti pũtopu néewarigue

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

⁶⁶ Bóeri butoá dutirá, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerã neãyira. Teero tiiri, Jesuré Judíoare Dutirá Peti neãrí wiipu néewayira. Toopá jeari, cãurẽ sãĩñáyira:

⁶⁷ —Wedeya ãsarẽ: ¿Mũũ Cõãmacũ beserigu Cristo niĩ? jĩiyira.

Cũũ cãurẽ jĩiyigu:

—Yũũ múãrẽ “cãurã niĩã” jĩĩrĩ, padeorícu. ⁶⁸ Yũũ múãrẽ sãĩñárĩ, yũurícu.

⁶⁹ Ateré múãrẽ wedegũda: Mecũãmena yũũ niipetira sõwã Cõãmacũ tutu-are cuonetõgũ pũto cũũ diamacũpe duigũdacu, jĩiyigu.

⁷⁰ Cũã niipetira sãĩñáyira:

—¿Too docare mũũ Cõãmacũ macũ niĩ? jĩiyira.

—Múã jĩĩrõbirora cãurã niĩã, jĩiyigu.

⁷¹ Cũã jĩiyira:

—Ãpẽrã cãurẽ wedesãrã ãmañnemorõ booríga. Marĩ basirora cũũ “yũurã niĩã” cũũ jĩĩrére tuotóaa, jĩiyira.

23

Pilato Jesuré sãĩñarigue

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

1 Cúã niipetira wũmũncã, Jesuré Pilatorũ néewayira. 2 Toopá jea, cãũrẽ wedesãncãyira:

—Ñanirẽ buaáwũ, ãsã judíoare ñañoǵarẽ. Cũũ romanuã òpũrẽ wapatírere “ticorijãña” jĩĩ. “Yũũ Cõãmacũ beserigu Cristo niĩã; yũũ múã òpũ niĩã”, jĩĩrucui, jĩiyira.

3 Pilato cãũrẽ sãĩñáyigu:

—¿Mũũrã niĩ judíoa òpũ? jĩiyigu.

—Mũũ jĩĩròbirora cãũrã niĩã, jĩiyigu.

4 Pilato paiaré dutirãre, basocã niipetirare jĩiyigu:

—Ñanirẽ ñañaré tiĩarigue buaríga, jĩiyigu.

5 Cũãpe tutuaromena jĩĩnemoyira:

—Cũũ niipetira Judea macãrãrẽ cãũ buerëmena atiditã dutirere netõncãrĩ tiigũ tii. Galileapũ teero tiĩncãyigu. Mecãtigãrẽ atimacãpũre teerora tiigũ jeai, jĩiyira.

Jesuré Herodes pũtopũ néewarigue

6 Teeré tuogũ, sãĩñáyigu:

—¿Cũũ Galilea macũ niĩ? jĩiyigu.

7—Cũũrã niĩ, jĩiyira.

“Herodes dutiré dita macũ niĩ” jĩĩrere tuogũ, cãũ pũtopũ ticocoyigu. Teebũrecorire cãũ Jerusalenũ niiyigu. 8 Herodes Jesuré ñagũ, bayiró useniyigu, yoari ñadũgarigu niijũ. Cũũye maquẽrẽ wedeseri tuoyigu. Cũũ tutuaremena tiĩñorĩ ñadũgamiyigu. 9 Teero tiigũ, cãũrẽ pee sãĩñamiyigu. Cũũpe yũũriyigu. 10 Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerã too ñanucũyira. Cũã bayiró Jesuré wedesãrã peti tiiyira. 11 Herodes cãũyara suraramena Jesuré ñañarõ tiĩapeyira. Cũũrẽ buijãrã, so-toã macãrõ ãñurõrẽ sããyira. Toomëna Pilato pũtopũ ticocoyigu sũcã. 12 Tiĩbũrecora Herodes Pilatomena cãmerĩ quẽnoyira. Too sũgueropũre cãmerĩ ñadũgariyira.

Jesuré sãĩdutiigue

(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39–19.16)

13 Too síro Pilato paiaré dutirãre, Judíoare Dutirá Petire, tiimacã macãrã basocãre néõyigu. 14 Cũãrẽ jĩiyigu:

—Múã ãnirẽ yũũ pũtopũ néeatiawũ. “Basocãre ñañoǵũ tii”, jĩĩawũ. Yũũ múã ñnacoropũ cãũrẽ sãĩñamiãwũ. Múã wedesããriguere ñañaré buaríga. 15 Herodecã buaríarigu niĩawĩ. Marĩrẽ opatutĩ ticocoarigu niĩawĩ. Wapa cãũrẽ sãĩrĩ tiiréno maniã. 16 Teero tiigũ, cãũrẽ tãnaãri siro, wionécogũda, jĩĩmiyigu.

17 Pilato Pascuaricõrõ basocã usenirĩ boogũ, sũcũ peresuwiipũ niigãrẽ wionécocuyigu. 18 Cũũ jĩĩrere tuorã, niipetira sũcãrõmëna acaribiyira:

—Jesuré sãĩdutiya! ¡Barrabãpere wionécodutiya! jĩiyira.

19 Barrabás romanuã dutirãre cõãdũgagũ, cãmerĩsãiyigu. Basocãre sãiyigu. Teewapa peresutinoyigu. 20 Pilato Jesuré wionécodũgamiyigu. Teero tiigũ, basocãre wedesenemoyigu sũcã. 21 Cũãpe acaribiyira:

—¡Curusapũ cãũrẽ páabiatu sãĩdutiya! jĩiyira.

22 Pilato ñtãrĩ jĩĩgũ tiiyigu sãa:

—¿Ñeenõ ñañaré tiĩarĩ cãũ? Wapa cãũrẽ sãĩrĩ tiiréno buaríatu. Teero tiigũ, cãũrẽ tãnaãri siro, wionécogũda, jĩĩmiyigu.

23 Basocápe putuáriyira. Bayiró acaribíyira. Cũurê curusapu páabiatu sãadutiýira. Cũã Pilatore docacũmurĩ tiiyira. 24 Teero tiigú, cũã sãirére tiidutiýigu. 25 Basocá wionécodutiarigare wionécoyigu. Cũũ dutiráre cõadugare wapa, basocáre sãiré wapa peresuwiipu sõnecorigu niipacari, wionécoyigu. Jesuré wiyayigu, cũã booró tiidutiýu.

Jesuré sãirigue

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

26 Jesuré sãrã wáara néewayira. Cũã too wári, sícũ Cirene macã macũ cãpũpu niãrigu putuaatigu tiiyigu. Cũũ wãmecutiýigu Simón. Cũurê ñee, Jesús apawari curusare cũũ siro apanunãse dutiyira.

27 Jesuré paũ basocá nunuyira. Numiã bóaneõrã bayiró uti acaribínunãseyira. 28 Jesús cãmenucã ñña, cũãrê jĩiyigu:

—Jerusalén macãrã numiã, yũure utirijãña. Mũãrê wáaadare utiya. Mũã põnarê utiya. 29 Too síro mũã ññaarõ netõãdacu. Teeburecorire mũã jĩãdacu: “Põnamanirã numiã, põnacutiñahẽrã, ùpũõñahẽrã usenicua”, jĩãdacu. 30 Teero wári, basocá jĩãdacua: “Ūtãyucu ùsãpure ñaapearo; opaburi ùsãrê ññaarõ tiiré cãmotáaro”, jĩãdacua. 31 Yũũ wapa cuohẽgure ññaarõ tiirã, wapa cuorãpere nemorõ ññaarõ tiãdacua, jĩiyigu.

32 Puarã basocá ññaarõrê Jesuména sããdara néewayira. 33 “Dupucoro” wãmecutiropu jeyira. Toopú jea, Jesuré curusapu páabiatuyira. Basocá ññaarõrê sícũ diamacápe, ãpĩ acuniñape nucõyira. 34 Jesús jĩiyigu:

—Pacu, ãniãrê acabóya. Cũã teero tiiré tuomasĩriya.

Surara cũũye suti niimiãriguere batoadara, jĩbuaapeyira. 35 Basocá toopú ññanucũyira. Judíoare Dutirá Peti Jesuré buirã jĩiyira:

—Ãpẽrãcãrê netõnéwĩ. Diamacárã Cõãmacũ beserigu Cristo niigũjã, cũũ basiro netõnéãrõ, jĩiyira.

36 Suraracã cũurê buijãyira. Cũũ puto wáa, cũurê vino piyare tãrã, jĩiyira:

37 —Mũũ judíoa õpũ niigũ, mũũ basiro netõnéña, jĩiyira.

38 Cũũya dupu sotoapu sicapĩ tuunoyiro. “ÃNI JUDÍOA ÒPË NIÍ”, jĩ jõanoyiro.

39 Sícũ basocá ññaagú curusapu tusagú Jesuré ññaarõ jĩiyigu:

—Mũũ diamacárã Cõãmacũ beserigu niigũ, mũũ basiro netõnéña; ùsãcãrê netõnéña, jĩiyigu.

40 Æpĩ toopú tusagúpe cũurê tutigu jĩiyigu:

—¿Mũũ Cõãmacũrê cuiridojãĩ? Marĩrê, cũurê sãcãrõména ññaarõ tiirã tiíya. 41 Marĩrê diamacárã ññaarõ tiirã tiíya, marĩ ññaaré tiirigue wapa. Cũũ doca ññaaré tiirĩmiyigu, jĩiyigu.

42 Jesuré jĩiyigu:

—Jesús, mũũ Òpũ sããgũ, yũure wãcũwa.

43 Cũurê yũuyigu:

—Yũũ ateréja diamacárã jĩã: Mecũãrã yũumena ãñunetõjõãrõ niirõpu niigũdacu, jĩiyigu.

Jesús diarigue

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

44-45 Too síro coeritõ jeari, niipetiro tiiditapu naĩtãjõãyiro. Muĩpũ búreco macũ bóeriyigu. Téẽ ñamica tres niirĩpu naĩtãtuyiro. Teero wári,

Cõamacãwii popeapu Ññunetõjõãri Tatia cãmotáyosari casero yigadiati, puacaséropu jeacotuayiro. ⁴⁶ Jesús bayiró acaribíyigu:

—Pacu, yáa yeeripũnaré bocañeña, jĩiyigu.

Teero jĩigãrã, diajõãyigu.

⁴⁷ Cien surara dutigã teero wáari ññagũ, Cõamacãrẽ usenire ticoyigu.

—Diamacãrã ãni wapa cuohégũ niimiãyi, jĩiyigu.

⁴⁸ Niipetira toopú ññarã jeaarira teero wáari ññarã, bayiró wãcũpatiyira. Teero tiirã, cãã cutirore páarara, puñawayira. ⁴⁹ Niipetira Jesús menamacãrã, Galileapu cãũrẽ nuññatirira numiãcã yoaropu teero wáarere ññanucũyira.

Jesuré ãtãtutipu cũũrigue

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Sícũ Judea macũ Arimatea macã macũ niiyigu. Cũũ wãmecutiyigu José. Cũũ ãñugũ, diamacũ tiigũ niiyigu. Cõamacũ dutiré basocãpũre niĩadarere coteyigu. Cũũcã Judíoare Dutirá Peti menamacũ niiyigu. Teero niipacu, cãã Jesuré sãadutiri boorímiyigu. ⁵² Cũũ Pilato puto sããwa, Jesuyã õpũũrẽ sãiyigu. ⁵³ Too síro curusapu tusagũre néedioco, sutiró ãñurí caseromena cõmayigu. Túajea, ãtãgãpu coari tutipu cũũyigu. Tiituti sícũno cũũnoña manirí tuti niiyiro. ⁵⁴ Cãã yeerisãri bũreco maquẽ quẽnorí bũreco niiyiro. Yeerisãri bũreco jeaadaro péero dusayiro.

⁵⁵ Jesuména Galileapu atirira numiã tiitutire ññayira. Jesuyã õpũũrẽ cũũri ññayira. ⁵⁶ Ññããri siro, coerã, sitiaãñũre quẽnocũyira. Túajea, Moisére dutiré cũũrigue jĩrõbirora judíoa yeerisãri bũrecore yeerisãyira.

24

Jesús masãmũãrigue

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

¹ Cãã yeerisãri bũreco netõãri siro, bóerigã cãã sitiaãñũre quẽnocũãriguere néewa, cãũrẽ cũũri tutipu jeayira. ² Toopú jeara, tiituti biamíríqui ãtãquicare aperopú nucũri ññayira. ³ Sããjeara, Jesuyã õpũũrẽ buariyira. ⁴ Teero tiirã, deero jĩimasĩriyira. Wãcũña manirõ puarã ãmũã suti asiyãre sãñarira cãã puñayira nucũri ññayira. ⁵ Cãã bayiró cui, munibiãyira. Ññũã cããrẽ jĩiyira:

—¿Deero tiirã catigũre diarira cũũrõpũre ãmããñi? ⁶ Ññorẽ manĩ. Masãtoawĩ. Galileapu niigũ, múãrẽ cãũ wederiguere wãcũña: ⁷ “Yũũ niipetira sõwũrẽ ññarãrẽ tiirãpũre ticonogũdacu. Cãã yũũre curusapu páabiatu sãããdacua. Itiãbũreco siro masãmũãgũdacu”, jĩmiwĩrã, jĩiyira.

⁸ Teero jĩĩri tuorã, cãũ wederiguere wãcũbũayira. ⁹ Cãũrẽ cũũri tutipu jeaarira puñajeara, Jesús beserira oncere niipetirere wedeyira. Teero biiri ãpẽrã niipetirare wedeyira. ¹⁰ Jesús beserirare queti wederira noquẽrã niiyira: María Magdalena, Juana, María (Santiago paco), ãpẽrã numiã niiyira. ¹¹ Cãã wedeariguere padeoríyira. “Teero jĩĩjãrã tiicúa”, jĩ wãcũjãyira.

¹² Cãã teero jĩĩri tuogũ, Pedro cutawáyigu, cãũrẽ cũũri tutipu ññagũ wáagu. Toopú munibiã, ññasõnecogu, Jesuré cõmarí casero dícare ññayigu. Teero wáariguere ññamanijõã, cãũ niirí wiipu puñajõãyigu.

Emaús wáarimaru Jesús puarãrẽ bauárigue

(Mr 16.12-13)

¹³ Tiiburecora puarã cãurẽ padeorá Emaús macãpu wáara tiiyira. Jerusalén niãrira wáari, Emaúspu jeaadaro once kilómetros niã. ¹⁴ Cúã niipetire wáariguere wedesewayira. ¹⁵ Teeré wedesera tiiri, Jesurá quẽm, cúãmena wáayigu. ¹⁶ Cãurẽ ñapacari, Cõamacũ cããrẽ ñãmasĩhẽri tiiyigu. ¹⁷ Jesús cããrẽ sãĩñáyigu:

—¿Ñeenórẽ wedesewara tiiri? jĩyigu.

Cúã bayiró bóaneõrã putuãncãyira. ¹⁸ Cleofas wãmecutigu yũyigu:

—¿Mũ sĩcũrã Jerusalénpu wãanetõãrigu ateburecori toopá wáariguere masĩricotei? jĩyigu.

¹⁹ Cãũpe cããrẽ sãĩñáyigu:

—¿Deero wáarĩ?

Cããpe jĩyira:

—Jesús Nazaret macãrẽ wáariguere wedesera tiãwã. Cũ profeta niimiwĩ. Cũ Cõamacũ ñãacoropu, niipetira ñãacoropure cãũ tiirigue, cãũ wedeseriguemena tutuanetõjõãmiwĩ. ²⁰ Paiaré dutirá, Judioare Dutirá Peti curusapu páabiatu sããdutira, romanuãpũre ticowa. ²¹ Ûsã cãurẽ “romanuã dutirere cõã, marĩ Israelya põna macãrã õpũ sããgũdaqui” jĩ wãcũmiwã. Cãurẽ sãĩrĩ siro, itiãbureco netõã. ²² Sĩquẽrã numiã ùsã menamacãrã ùsãrẽ bayiró ucuanere wedeawã. Mecãã bóeri cãurẽ cãũri tutipu jeaarira niimiãwã. ²³ Cãũya õpũrẽ buararira niãwã. Putuajea, “ãngelea bauáawã; ‘Jesús catii’, jĩãwã” jĩ queti wedeawã. ²⁴ Cúã wedeari siro, ãpẽrã ùsã menamacãrã cãurẽ cãũri tutipu ñãrã jeaarira niimiãwã. Cúã numiã jĩãrirobirora buajeaarira niãwã cúãcã. Cãũpere ñãriarira niãwã, jĩyira.

²⁵ Cããrẽ jĩyigu:

—Mũã tuomasĩria. ¿Nocõrõ yoari mũã profetas jóariguere padeohera niãdari? ²⁶ “Cõãmacũ beserigu Cristo, cãũ Õpũ sãããdari suguero, ñãñarõ netõgũdaqui”, jĩ jóarira niwã, jĩyigu.

²⁷ Niipetire Cõãmacũye queti jóaripũpu cãũye wedeserere wedeyigu. Moisés cãũ jóariguemena wedenucãyigu. Tée profetas jóariguemena wede yapacutiyigu.

²⁸ Cúã wáari macãpu jeaadara tiiri, Jesús tiimacãrẽ netõwãgũdu tiiróbiro tiiyigu. ²⁹ Cããpe cãurẽ bayiró sãiyira:

—Ûsãmena putuáya. Ñamicapu niã; náĩjõãrõpu tiia, jĩyira.

Jesús sããwayigu cúãmena putuãgũdu. ³⁰ Too síro cúãmena yaagu, pãrẽ née, Cõãmacãrẽ usenire ticoyigu. Túajea, puatásã, cããrẽ ticoyigu. ³¹ Toorã “Jesús niĩ” jĩ ñãmasĩyira. Cãũpe ditijõãyigu. ³² Cúã cãmerĩ jĩyira:

—Marĩ maapu atira, cãũ Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrẽ bueri, ãñũrõ peti tũgueñaãwã, jĩyira.

³³ Nocõrõrã Jerusalénpu cãmecóputuayira. Toopá jeara, Jesús beserira oncere, ãpẽrã cúã menamacãrãmena neãñirare buajeáyira. ³⁴ Too neãñirape cããrẽ jĩyira:

—Niirõrã marĩ Õpũ Jesús diarigupu masããrigu niãwã. Simónrẽ bauáarigu niãwã, jĩyira.

35 Cúãcã maapu cúãrẽ wáariguere wedeyira. Jesús pã puatásãrĩ cúã ññamasĩãriguere wedeyira.

Jesús cúã bueráre bauárigue

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23)

36 Cúã teeré wedesera tiirí, Jesús cúã decopu bauáyigu. Cúãrẽ ãñudutigü jĩyigu:

—Ññurõ niirecutire múãpüre niĩãrõ, jĩyigu.

37 Cúãrẽ ñña, bayiró cuiyira. “Diarigu wãtĩ niiqui”, jĩ wãcũmiyira. 38 Cúã cúãrẽ jĩyigu:

—¿Deero tiirá cuii? ¿Deero tiirá “Jesús mee niĩ” jĩ wãcũi? 39 Ññaña yé wãmorĩrẽ, yé ñpurire. Yũrã niã. Yũre padeñãrã atiñate. Diarigu wãtĩ òpũãcutiriqi.*

40 Teero jĩgãrã, cúãye wãmorĩrẽ, cúãye ñpurire ãñooyigu. 41 Cúã useni ññamanijõãrã, padeoríyira ména. Teero tiigú: —¿Yaaré cuoi? jĩyigu.

42 Wai cããrĩõãri ñucare ticoyira. 43 Cúãpe ñee, cúã ññacoro yaayigu. 44 Cúãrẽ jĩyigu:

—Yũre wáariguere tíatopu múãmena niigã, wedewu: “Niipetire Moisére dutiré cúũrigue, profetas jóarigue, Salmopũpu jóarigue yũre wáaadare niirõ tiia”, jĩ wedemiwũrã yuu, jĩyigu.

45 Teeré jĩtoa, Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrẽ cúãrẽ tuomasĩrĩ tiiyigu.

46 —Biuro jóanowũ, jĩyigu—. “Cõãmacũ beserigu Cristo diagũdaqui. Itiábureco siro masãmuãgũdaqui. 47 Cristo basocáre tiibosárere wedenoãdacu. ‘Múã ññañaré tiiré acabóri boorã, wãcũpati, wasoyá’, jĩ wedenoãdacu. Teeré Jerusalénpu wedenũcã, too siro niipetiropu wedenoãdacu”, jĩ jóanowũ. 48 Múã teeré wedeadara niã. 49 Yũ Pacu múãrẽ too sugueropu jĩrirobirora Espiritu Santore yuu ticogũda. Teero tiirá, yue-jĩña ména atimacãpú. Espiritu Santo jeagu, múãrẽ tutuare ticogũdaqui, jĩyigu.

Jesuré néemũãrigue

(Mr 16.19-20)

50 Too síro Jesús cúãrẽ Betania wesapu néewayigu. Toopú jea, cúãye wãmorĩrẽ súumũõco, “niipetire múãrẽ ãñurõ wáaaro” jĩyigu.

51 Teero jĩgãrã, cúãrẽ toorã cúũ, ãmuãsepu néecomũãwanoyigu. 52 Cúã cúãrẽ padeoári siro, bayiró useniremena Jerusalénpu putuajõãyira.

53 Cõãmacũwiipu naĩrõ wáa, Cõãmacũrẽ “ãñugú niã” jĩrucujãyira.

* 24:39 Pecasãyemena: no tiene carne ni huesos. Múã ññarĩã, yuu òpũãcutia, jĩyigu.

JUAN

Jesucristoye quetire jóarigue

Jesucristo Cõamacũ wãcũrére wedegũdu atirigue

¹ Sicatopũra Cõamacũ wãcũrére marĩrẽ wedegũdu niitoarigu niiwĩ. Cõamacũmena niirigu niiwĩ. Cũũrã Cõamacũ niijãrigu niiwĩ. ² Cũũ sicutopũra Cõamacũmena niitoarigu niiwĩ. ³ Cõamacũ cũũmenarã niipetirare, niipetirere tiirigu niiwĩ. Niipetira, niipetire cũũmenarã tiirigue niĩã. ⁴ Cũũ catirẽ petihẽre ticoğũdu niirigu niiwĩ. Tee catirẽ ticoğúra basocãre sãwócore tiiróbiro niirigu niiwĩ. ⁵ Basocã niirõ naĩtĩãrõpũ tiiróbiro niiriro niiwũ. Cũũ sãwócoğũ toopũre sãwócoqui. Naĩtĩãre tee sãwócorere cũmotãmasĩricu.

⁶ Cõamacũ sĩcũ basocãre ticocosũguerigu niiwĩ. Cũũ wãmecutiwi Juan. ⁷ Cũũ sãwócoğũye quetire wedegũ atirigu niiwĩ, niipetira tee quetire padeoáro jĩĩgũ. ⁸ Cũũ sãwócoğũ mee niirigu niiwĩ. Teero tiigú, sãwócoğũye quetipere wedegũ atirigu niiwĩ. ⁹ Sãwócoğũ peti atigũdu tiirigu niiwĩ atibũrecore. Cũũ niipetirare tũomasĩre ticoğũdu niirigu niiwĩ.

¹⁰ Cõamacũ cũũmena atibũrecore tiirigu niipacari, cũũ ãnopũ niirĩ, atibũreco macãrãpe cũũrẽ ãnmasĩririra niiwã. ¹¹ Cũũya ditapu jeawi. Too macãrã cũũya dita macãrãpe cũũrẽ bocariwa. ¹² Sĩquẽrã cũũrẽ boca, padeowã. Cõamacũ niipetirare cũũrẽ padeorãre cũũ põna wãari tiiwĩ. ¹³ Cõamacũ põna niirẽ marĩ pacũsũmuã põnacũtĩre tiiróbiro niiria. Marĩ pacũsũmuã cũã tiirẽmena, teero biiri cũã põnacũtĩdũgaremena põnacũtĩcua. Cõamacũ põna niirẽpe merẽã niĩã. Cõamacũ cũũ boorẽmena basocãre cũũ põna wãari tiiquĩ.

¹⁴ Cõamacũ wãcũrére marĩrẽ wedegũdu basocũ bauãrigu niiwĩ. Cũũ ãsãmena niiwĩ. Basocãre ãñurõ peti tiijãwĩ. Niipetire cũũ wedeserigue, cũũ tiirigue diamacũ niiwũ. Cũũ asibatẽre, cũũ upũtĩ macũ niirecutirere ãñawũ. Tee upũtĩ maquẽrẽ Cõamacũ macũ sĩcũ niigũ dícu cũoqui. ¹⁵ Juan cũũye quetire wedegũ, bayirõ busarõmena biiro jĩĩ wedewi:

— ãnirã niĩ yũũ muãrẽ wedeserigu. Biiro jĩĩwũ: “ ãpĩ yũũ siro atiqui. Cũũ yũũ bauãadari sũgueropũre niitoayigu. Teero tiigú, cũũ yũũ nemorõ niiquĩ”, jĩĩãwũ, jĩĩwĩ.

¹⁶ Cũũ marĩrẽ ãñurõ peti tiijãqui. Teero tiigú, marĩrẽ ãñurẽre ticorucujãqui. ¹⁷ Cõamacũ Moisémena cũũ dutirẽre ticorigu niiwĩ. Jesucristomenape cũũ basocãre ãñurẽ ticorẽre, teero biiri diamacũ niirẽre masĩrĩ tiirigu niiwĩ. ¹⁸ Sĩcũnopera Cõamacũrẽ ãñariqui. Cũũ macũ sĩcũ niigũ cũũmena niirucugu cũũ Pacũre marĩrẽ masĩrĩ tiiwĩ.

Juan Bautista Jesuyẽre wederigue

(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

¹⁹ Jerusalén macãrã judioare dutirã Juan pũtopũ paiarẽ, teero biiri levita basocare sãĩñãdutira ticocorira niiwã. Cũãpeja cũũ pũtopũ jeara: — ¿Niirũno basocu niimiĩ mũũ? jĩĩwã.

²⁰ Cũũpe cũãrẽ yayiõro manirõ, diamacũrã wedewi:

— Yũũ Cõamacũ beserigu Cristo mee niĩã, jĩĩwĩ.

²¹ — Too docare ¿niirũno niĩ? ¿Mũũ Elías niĩ? jĩĩwã.

—Niiria yuuja, jĩwĩ.

—¿Muu profeta, basocá cúa “atigudaqui” jĩrigu niĩ? jĩwã.

—Niiria, jĩwĩ cūpeja sũcã.

²² Teero tiirá, cúapeja sãĩñánemowã:

—Too docare ¿ñiirũno niĩ muu? Ûsãrẽ yuuja; ùsãrẽ ticocoarirare wedeadera tiia. ¿Muu basiro deero tugueñaĩ? jĩ sãĩñawã sũcã.

²³ Cúãrẽ cūpe yuuwi:

—Yuu niĩa yucu manirõ, basocá manirõpu bayiró busurómena wedegú. Profeta Isaías wederibiroa ateré wedea yuucã:

Sĩcũ õpũ atiadarimarẽ quẽnarõ tiiróbiro,

marĩ Òpũ atiadari suguero,

múã ñañaré tiirére duujã, ãñurõ niyueya,

jĩã, jĩwĩ.

²⁴ Juanrẽ sãĩñarã jeaarira fariseo basoca ticocoarira niirira niiwã.

²⁵ Cúãpeja cūrẽ sãĩñánemowã sũcã:

—Too docare muu Cõamacũ beserigu Cristo o Elías o profeta cúa “atigudaqui” jĩrigu niiripacu, ¿deero tiigú wãmeõtii? jĩwã.

²⁶ —Yuu ocoména wãmeõtia. Āpĩpé múã watoapure múã ññamasĩhẽgũ niĩ. ²⁷ Cũ yuu siro atigudape ãñunetõgũ niiqui. Yuupeja cūrẽ sĩcãrĩbíridojacu, jĩwĩ.

²⁸ Tee Betania wãmecutiro día Jordán apeniñapú teero wáawu. Toopú Juan basocáre wãmeõtíwi.

Jesús cordero tiiróbiro niĩ

²⁹ Apebárecope Juan Jesús atiri ññagũ, jĩwĩ:

—¡ññaña! Ānirã Cõamacũ ticodiocorigu, cordero tiiróbiro niigú niĩ. Cũ diarémena atibáreco macãrã ñañaré tiirére petiri tiigúdaqui. ³⁰ Yuu múãrẽ ateré wedeawũ: “Sĩcũ basocú yuu siro atigudaqui. Cũ yuu bauáadari sugueropu niitoayigu. Teero tiigú, cũ yuu nemorõ niiqui”, jĩãwũ. Ānirẽna wedeseawũ. ³¹ “¿Noã niĩ?” jĩmasĩritu ména. Masĩripacu, Israelya põna macãrã cūrẽ masĩarõ jĩgũ, cúãrẽ ocoména wãmeõtigu atiwu, jĩwĩ.

³² Juan wedenemowĩ:

—Espíritu Santo sũcũ bua tiiróbiro baugú ãmuãsepu diiatiri ññawũ. Ānipáre jeapeawi. ³³ “¿Noã niĩ?” jĩmasĩritu ména. Yuure ocoména wãmeõtíditigu yuure biiro jĩiti: “Muu Espíritu Santo diiati, sũcũpare jeapeari ññagũdacu. Cũãrã Espiritu Santore ticodiocogũniĩ”, jĩiti. ³⁴ Cũ teero jĩrirobirora yuu ññawũ. Teero tiigú, ateré wedea: Ānirã niĩ Cõamacũ macũ, jĩwĩ Juan.

Jesús buerá niisuguerira

³⁵ Apebáreco Juan toopú niwĩ sũcã. Ûsã puarã cũ buerá cūrẽ bapacutíwu. ³⁶ Juan Jesús netõwári ññagũ, ùsãrẽ jĩwĩ:

—¡ññaña! Ānirã Cõamacũ ticodiocorigu, cordero tiiróbiro niigú niĩ, jĩwĩ.

³⁷ Cũ teero jĩrĩ tuorã, ùsã puarã Jesurẽ nũnũwũ. ³⁸ Jesús cãmenucã, ùsã nũnũrĩ ññagũ: —¿Ñeenórẽ ãmaãĩ, yuure nũnũrã? jĩwĩ.

—Rabí, jĩwũ ùsãpe—. (Rabí “basocáre buegú” jĩdũgaro tiia.) ¿Noopú niĩãrĩ muu? jĩwũ.

³⁹ —Jãmu, ññarã atiya, jĩwĩ ùsãrẽ.

Īsā cūmena wáa, cūū niirōpu ĩñarā jeawu. Ñamicapu niuwā. Teero tiirā, cūūmena niinañiōjōāwū.

⁴⁰ Yūūmena Jesuré nūnugū Andrés wāmecutiwi. Cūūcā Juan basocáre wāmeōtigu wederiguere tuowí. Cūū Simón Pedro bai niuwí. ⁴¹ Andrés cūū sōwū Simónrē máata buajeá, cūūrē jīyigu:

—Mesías Cōāmacū “ticodiocoguda” jīrigure buajeáawū, jīyigu. (Mesías “Cristo Cōāmacū beserigu” jīdugaro tia.)

⁴² Cūūrē Jesús putopu suojeáwi. Jesús cūūrē ĩñagū, jīwí:

—Mūū Simón niā Jonás macū. Too síro mūūrē “Cefas” jīādacua, jīwí. (Cefas āpērāyémena Pedro niā.)*

Jesús Felipere, Natanaelre “jāmu” jīrigue

⁴³ Apebáreco Jesús “Galileapu wáaada” jī wācūrigu niuwí. Cūū toopú wáaadari suguero, Felipere buajeá: —Jāmu yūūmena, jīwí.

⁴⁴ Felipe Betsaida macā macū niuwí. Andrés, Pedro too macārārā niuwā.

⁴⁵ Felipe Natanaelre buajeá, jīyigu:

—Moisés jóaripūpu jīrigure buajeáawū. Profetacā cūūye maquērēna jóarira niuwā. Jesús Nazaret macū, José macū cūā jīnogū niū, jīyigu.

⁴⁶ Natanael jīyigu:

—Nazaretpure sīcū āñugāno maniī.

Felipe yūūyigu:

—Jāmu, ĩñaco marī, jīyigu.

⁴⁷ Jesús Natanael atiri ĩñagū: —Āni Israelya pōna macū peti, tiiditóre manigū niū, jīwí.

⁴⁸ Natanael cūūrē sāñáwī:

—¿Deero tii mūū yūūre masī? jīwí.

—Felipe mūūrē suoádari suguero, yūū mūūrē ĩñatoaawū méé. Yucugu higueraḡu docapu niāwū mūū, jīwí.

⁴⁹ —Rabí, mūū Cōāmacū macū niā. Israelya pōna macārā ōpu niā, jīwí.

⁵⁰ —¿“Higueraḡu docapu niāwū mūū” yūū jīrēre tuogú, yūūre padeói? Too síropure mūū tee nemorō āñurē petire ĩñagūdacu, jīwí.

⁵¹ Jesús jīnemowí:

—Yūū múārē ateréja diamacárā jīā: Too síropu múā ūmūāse pāōrī ĩñādacu. Ángelea Cōāmacūyara yūū niipetira sōwū putopu mūāwa, diātiri ĩñādacu,† jīwí.

2

Canápu wāmosári bosebureco

¹ Itiábureco wáaro tiirí, Caná Galilea ditapure wāmosári bosebureco tiipéowa. Jesús paco toopú jeawo. ² Jesuré, ūsā cūū buerácārē boocórirā niuwā. ³ Cūā bosebureco tiirí, vino petijōāwū. Teero tiigó, Jesús pacopéja cūūrē jīwō:

—Macū, vino petijōāyū.

⁴ Cūūpeja coore yūūwí:

—Paco, ¿deero tiigó yūūre wedei? Yūū teeré tiirítono jearia ména, jīwí.

⁵ Coopeja tii bosebureco tīācoterare: —Cūū dutiró tiyá, jīwō.

* **1:42** “Cefas” arameoayemena, teero biiri “Pedro” griegoayemena “ūtāgā” jīdugaro tiicú.

† **1:51** Génesis 28.12.

⁶ Toopá seisparu ūtāparu niwū. Ɔsā judíoare dutirobirora jūirē coseádate oco posetire niwū. Pacapáru niwū: Sicarare pairó oco cincuenta o setenta litros sāwū. ⁷ Jesús tñacoterare: —Ateparuru ocore píosādadodupoya, jīwī.

Teeparure píosādadorira niwā. ⁸ Teero tiári siro, Jesús cūārē jīwī: —Bosebureco tiipéogure péero waané, néewaya.

Cūā “jáu” jī, néewawa. ⁹ Bosebureco tiipéogu tee oco vino towéoariguere sīniñáwī. Jesús tiáriguere masīrigu niwī ména. Tñacoterape teeparure píosādadojīrā, masīwā. Sīniñáari siro, wāmosiagure suocó, ¹⁰ jīwī:

—Niipetira sicato vino tñārā, añurere tñasuguecua. Pairó sīniári siropu, buri niirere tñacua. Mūpe añurē vinopere síropu tñadutiayu, jīwī.

¹¹ Jesús Caná Galilea ditapu teeré tiwī. Tee cūu tutuaremena sicato tiēñonacāre niwū. Teeména cūu tutuarere ēñowī. Teeré ñnarā, ūsā cūu buerá cūārē padeowá.

¹² Too síro Jesús Capernaum macāpu búawawi. Cūu paco, cūu baira, ūsā cūu buerá cūumena wáawu. Ɔsā tiimacāpurre sīquē burecori niwū.

Jesús Cōāmacūwīpu dúari basocare cōāwionecorigue
(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)

¹³ Pascua judíoa bosebureco jeaadaro péerogā dāsawá. Teero tiigú, Jesús Jerusalénpu wáawi. ¹⁴ Toopá jeagu, Cōāmacūwīpu wáawi. Tiwī wesa macā yepapure wáicura dúari basocare buajeáwi. Toopure wecuaré, ovejare, buare dúawa.* Āpērā apeyé dita maquē niyerure wasorí basoca toopá duiwa. ¹⁵ Cūā teero tiirí ñnagū, Jesús tñarídare quēnowī. Tiidaména dúari basocare, cūāyara ovejare, wecuaré tñawíonecowí. Niyeru wasorí basocaye niyerure maabatéwi. Cūāye mesarire tuunécōācūjāwī. ¹⁶ Buare dúari basocare jīwī:

—Āniārē néewitiwaya. Yū Pacaya wiire dúari wii tiiríjāña, jīwī.

¹⁷ Cūu teero tiirí ñnarā, Cōāmacūye queti jóaripūpu ate jóariguere ūsā wācūwū: “Cōāmacū, yū mūya wiire mañetōre yū popeapu jūwīwiro tiiróbiro tagueñaga”,† jī jóanoā.

¹⁸ Judíoare dutirápeja cūu cōāwionecori ñnarā, cūārē jīwā:

—¿Noā dutirómēna cōāwionecoi? Cōāmacū dutirómēna tiigúja, tiēñoña ūsārē, jīwā.

¹⁹ Jesupéja cūārē jīwī:

—Atiwiiré cōājāña. Itiábureco siro yū quēnogúda sūcā, jīwī.

²⁰ Judíoare dutirápeja jīwā:

—Atiwiiré tiirá cuarenta y seis cūmarí peawá. ¿Mūpeja itiábureco siro quēnogúdari? Tiimasīricu sáa, jīwā.

²¹ Jesupéja wiiré wedesegu, cūya ōpūrē wáaadarere wedesegu tiwī.

²² Teero tiirá, cūu dia masāri siropu, tee cūu wedeseriguere ūsā wācūwū. Teeré wācūrā, Cōāmacūye queti jóaripūpu jóariguere, teero biiri Jesús wedeseriguēcārē padeowá.

Jesús basocá wācūrere masīqui

²³ Pau Jerusalénpu Pascua bosebureco neāwā. Cūā Jesús tutuaremena pee tiēñorere ñnawā. Teeré ñnarā, “Cōāmacū ticodiorigu niiqui” jīrā,

* 2:14 Basocá wáicurare sāiári siro, paiaré sīādutí, sópeodutiya. † 2:17 Salmo 69.9.

cũārē padeowá. ²⁴⁻²⁵ Jesupé cũārē ññamasĩpetijãgũ, ãpērã wedero manirõ cũũ basiro basocá niipetira cãã wãcũrere masĩpetijãwĩ. Teero tiigú, “cũã ‘padeóa’ jĩpacari, diamacá padeorá mee niĩya” jĩmasĩjãwĩ.

3

Nicodemo Jesuména wedeserigue

¹ Sícũ fariseo basocũ niĩwĩ. Cũũ wãmecutiwi Nicodemo. Cũũ judíoare dutirá menamacũ niĩwĩ. ² Sicañami Nicodemo Jesuré ññagũ jeawi. Cũũrē jĩwĩ:

—Basocáre buegú, Cõamacũ mũũmena niiqui. Teero tiigú, cũũ tutuare ticoréména mũũ tiĩẽñomasĩã. Mũũ tiĩẽñore ññarã, ùsã ateré masĩã: Cõamacũ mũũrē ticodiocojiyi ùsãrē buedutigũ, jĩwĩ.

³ Jesús cũũrē yũũwĩ:

—Yũũ mũũrē ateréja diamacúrã jĩã: Sícũ sicatorũ bauárirobiro bauánemoripacũ, Cõamacũ dutiré jeaboarigue cũũpũre jearicu, jĩwĩ.

⁴ Nicodemo cũũrē sãĩñãwĩ:

—¿Deero tii marĩ bucuarĩ siro, marĩ pacoya páatipũ sããwa, bauábogari sũcã? Sããwa, bauámasĩricu, jĩwĩ.

⁵ Jesús cũũrē yũũwĩ:

—Yũũ ateréja diamacúrã jĩã: Sícũ ocoména, teero biiri Espiritu Santomena bauáheri, Cõamacũ dutiré jeaboarigue cũũpũre jearicu. ⁶ Basocá põna basocára niicua. Cũãrã Espiritu Santomena bauára, Cõamacũ põna sããcua. ⁷ Teero tiigú, mũũ “niipetira sicato bauárirobiro bauánemorõ booa” jĩrere tũogú, tũomanĩrijãña. ⁸ Mũũ masĩã: Wĩno noo booró páapucu. Wĩno busari tũopacú, ¿noopé atii; noopé wáai? jĩmasĩricu. Espiritu Santomena bauári tiiré tee tiiróbiro wáaa, jĩwĩ.

⁹ Nicodemo jĩwĩ:

—¿Deero tiiró teero wáabogari? jĩwĩ.

¹⁰ Jesús cũũrē yũũwĩ:

—Mũũ Israelya põna macãrãrē Cõamacũye maquẽrē buegú niipacũ, ¿teeré masĩrii? ¹¹ Yũũ ateréja diamacúrã jĩã: Ùsã masĩrere, ùsã ññariguere múãrē wedea. Múãpe ùsã wederere padeorícu. ¹² Atibúrecopũ wáarere yũũ wederi, múã padeoríã. Ùmũãsepu wáarepereja yũũ wedericãrē, nemorõrã padeorícu.

¹³ Sícũ basocá ùmũãsepu mũãwarigu maniqui. Yũũ niipetira sõwũ ùmũãsepu niirigu diiátiwũ. ¹⁴ Tíatorũre yucũ manirõpũ Moisés ãña cõmeména tiiriguere yucũgũpũ néemũõnucõyigũ.* Cũũ ãñarē néemũõnucõrirobirora yũũ niipetira sõwũcã néemũõnucõnogãdũ niã. ¹⁵ Biiro yũũre tiiréména niipetira yũũre padeorá catirucujããdacua, jĩwĩ Jesús.

Cõamacũ cũũ macãrē ticodiocorigue

¹⁶ Cõamacũ atibúreco macãrãrē bayiró maĩjĩgũ, cũũ macũ sícũ niigũrē ticodiocorigũ niĩwĩ. Teero tiirã, niipetira cũũ macãrē padeorá pecamepũ wáaricua; cũũmena catirucujããdacua. ¹⁷ Cõamacũ atibúreco macãrãrē “ññarõ tiigúda” jĩgũ mee cũũ macãrē ticodiocorigũ niĩwĩ; cũãrē netõnẽarõ jĩgũ ticodiocorigũ niĩwĩ.

* **3:14** ãña bacoárirã Moiséyagu ãñarē ññarã, netõnẽoyira. Ññaña Números 21.9.

18 Cõamacũ cũ macũrẽ padeoráre ñañarõ tiiríqui. Cũrẽ padeohérape ñañarõ tiinóãdara niitoaya mée Cõamacũ macũ sícũ niigárẽ padeohére wapa. 19 Cõamacũ macũ sãwócore néeatigu tiiróbiro atibúrecopure atiwí. Basocápe ñañaré tiirá niijĩrã, sãwócore néeatigure booríyira. Ñañarére tiidugájĩrã, naĩtĩarõpũ putuádugayira. Teero tiigú, Cõamacũ cúãrẽ ñañarõ tiigúdaqui. 20 Ñañaré tiigú sãwócore cõogáre booríqui. Cũ ñañaré tiirere bauanéĩ boohégũ, sãwócore putopũ jeadugariqui. 21 Diamacúrá ãñuré tiigúpe sãwócore néeatigure nunurucúqui. ãñuré tiigú sãwócore putopũ niirí, basocá cũ tiirere ññaãya. Cũ Cõamacũ booróbiro tiirí, ññaõã.

Juan Bautista Jesuyére wedenemorigue

22 Too síro Jesús ãsã cũ bueráména Judea ditapũ wáawũ. Toopúre basocáre wãmeõtira, yoari mee niiwã. 23 Juan Enón wãmecutiropũ niiyigu. Enón Salim wãmecutiri macã putogã niiwã. Toopúre oco niirõ niiwã. Teero tiigú, toopúre wãmeõtigu tiiyigu. Basocá cũ putopũ wãmeõtidutira wáyira. 24 Juan cũrẽ peresuwiipũ sõnecoadari suguero, toopú niiyigu.

25 Sicabureco Juan buerére nunurã sícũ judíoare dutirá menamacúmena bayiró cãmerĩ wedeseyira. Cúãrẽ dutiré jĩrõbirora cosedutire maquẽrẽ cãmerĩ wedeseyira.

26 Too síro cúã Juan putopũ wáa, cũrẽ jĩyira:

—Ësãrẽ buegú, jõõ niirito, día Jordán apeniñapú munmená niirigu, ãsãrẽ mun wederigu mecütigãrẽ wãmeõtigu tiíawĩ. Niipetira cũrẽ nunurã tiíawã, jĩyira.

27 Juan cúãrẽ yũyigu:

—Sícãno ãñurére tiirí, Cõamacũ cũrẽ ticorigue niã. 28 Múã yũ wederiguere tuotóawũ. Yũupeja “Cõamacũ beserigu Cristo mee niã” jĩwũ. Yũ cũ suguero ticocorigu niã. 29 Queoréména teeré wedeguda: Wãmosiagudu numo cũyago niico. Cũ menamacú cũ wedeserere tuoquí. Teeré tuogú, bayiró useniqui. Teero tiigú, yũ wãmosiagudu menamacú usenirõbirora bayiró useniã. 30 Basocá ññacoropũ cũ yũ nemorõ upatí macũ wáaro booa; yũpe búri niigú putuágdudu, jĩyigu.

Ëmuãsepe atiriguye maquẽ

31 Ëmuãsepe atirigu niipetira nemorõ niĩ. Atibúreco macãrãpe atibúreco maquẽ dícare masícua; teeré wedesecua. Ëmuãsepe atirigupe niipetira nemorõ niĩ. 32 Cũ ãmuãsepe cũ ññariguere, cũ tuoriguere wedesei. Cũ wedeserere padeoráno manicúa. 33 Cũ wedeserere padeogúnopé Cõamacũ wedeserecãrẽ padeoquí. “Cõamacũ wedesere diamacú niã”, jĩqui. 34 Cõamacũ Espiritu Santore cãmotáro manirõ ticorigu niiwĩ Jesuré. Teero tiigú, Jesús Cõamacũ wãcúrete wedesei. 35 Cõamacũ cũ macũrẽ maigú, niipetirere, niipetirare dutimasirere ticoyigu. 36 Cũ macũrẽ padeogúno catiré petihére cõoquí. Cũrẽ tuohégunope catiré petihére bunrigudacu. Cõamacũ bayiró cúaremena cũrẽ ñañarõ tiigúdaqui.

4

Jesús Samaria dita macõmena wedeserigue

1-2 Paũ basocá Jesuré nunawã. Juan wãmeõtiri basocũ nemorõ ãsã Jesús buerápe basocáre wãmeõtiwũ. Jesús basiro cúãrẽ wãmeõtiriwi. Paũ basocá

Jesuré nanaré quetire, teero biiri cáã wãmeõtire quetire fariseo basoca tuoýira. Jesús “cáã tee quetire tuoáyira” jĩrere tuoári siro, ³ ùsã Judeapu niĩáira Galileapu wáawu.

⁴ Toopú wáara, Samaria ditapu netowáro niirō tiiwú. ⁵ Tiiditapure Sicar wãmecutiri macãpu jeawu. Tiimacã puto tiato macū Jacob sicadita sãiyigu. Too síro tiidita cūu macū Josere putuáyro. ⁶ Tiiditapu oco waarí cope Jacob tiiri cope niiwū. Jesús yoaro wáa, páasutigū, tiicope wesapu jeanuáwí. Coeritō niiwā.

⁷⁻⁸ Cūu toopú duitatabe, ùsã yaaré sãirã wáara, macãpu piyawawu. Ùsã toopú wáaari siro, sícō numiō Samaria dita macō tiicopepu oco waagō jearigo niiwō. Jesús coore jĩiyigu:

—Yũre oco tĩãña, jĩiyigu.

⁹ Judíoa Samaria dita macãrãmena cãmerĩ ññadugariya. Teero tiigó, coope cãurē jĩiyigo:

—¿Deero tiigú mũu judíoyu niipacu, yũu Samaria dita macōrē oco sãñ? jĩiyigo.

¹⁰ Jesús yũuyigu:

—Mũu Cõamacū basocãre ticorere masĩria. Yũucãrē masĩricu. Mũu masĩgõjã, yũure sãibõajiyu. Mũu sãirĩ, yũupe oco catiri tiirē petire ticobõajiyu, jĩiyigu.

¹¹ Coope yũuyigo:

—Mũu ocorē waanériru cõoríã. Aticopé ùcũãri cope niĩã. ¿Noopú mũu oco catiri tiirere buabõgari? ¹² Marĩ ñecū Jacob aticopé maquērē sĩniyigu. Cūu põna, cũyara ecarácã sĩniyira. Cūu marĩrē aticoperé cũyigu. ¿Mũupeja cūu nemorō niĩ? jĩiyigo.

¹³ Cũupe jĩiyigu:

—Niipetira aticopé maquē ocorē sĩnirã sĩnidugáadacua sũcã. ¹⁴ Yũu ticorépere sĩnigũno sĩnidugánemoriqũ. Cũũpũre cũyua yeeripũnapu oco õmayucoro tiirõbiro niĩadacu. Teemena catirucujãgũdaqui, jĩiyigu.

¹⁵ —Too docare yũure teeocore ticoya. Mũu yũure ticori, yũu oco sĩnidugánemoricu. Teero biiri aticoperãre oco waadugágo ññanucũnemoricu sãa, jĩiyigo coopeja.

¹⁶ —Too docare mũu manurē suogó wáaya, jĩiyigu.

¹⁷ —Yũu manũ manigõ niĩã, jĩiyigo coopeja.

Cũũpe jĩiyigu sãa:

—Mũu “manũ maniã” jĩgõ, diamacãrã jĩã. ¹⁸ Mũu sicamoquẽñerã ãmũãmena manucutirigo niimiwũ. Mecũtigã mũumena niigũcã mũu manũ díamacũ niirii. Mũu wedesere diamacãrã niĩã, jĩiyigu.

¹⁹ Coope cãurē yũuyigo sãa:

—Yũu tũgueñarĩ, mũu sícũ profeta niicu. ²⁰ Ùsã ñecũsũmũã Samaria dita macãrã iigũ ãtãgũpũ Cõamacũrē padeoyira. Mũã judíoye “Jerusalẽpu Cõamacũrē padeoró booa” jĩã, jĩiyigo.

²¹ Jesús coore jĩiyigu:

—Yũu wederere tuoýa: Iigũ ãtãgũpũ wáaripacara, Jerusalẽpu wáaripacara, mũã Cõamacũrē padeorito jeaadarõ tĩa. ²² Mũã Samaria dita macãrã mũã padeorere ãñurõ tuomasĩricu. Ùsãpeja ùsã padeorere masĩã. Biiro biia: Cõamacũ judíoyumena basocãre netõnegũdaqui. ²³ Basocã Cõamacũrē diamacãrã padeorã cũyẽ yeeripũnarĩpu padeorito jeaadarõ tĩa; jeatoaa méẽ. Cõamacũ cãurē padeorãre teerora padeorĩ booquí.

24 Cõamacũ bauhégu niiĩ. Cũurẽ padeorá yeeripũnarĩpu diamacũrã padeoró booa, jĩiyigu.

25 Coopeja jĩiyigo:

—Yũũ masĩã: Mesías, ãpẽrã “Cristo” jĩĩgũ, atigũdaqui. Cũũ atigu, marĩrẽ niipetirere wedegũdaqui, jĩiyigo.

26 —Yũũ mũũmena wedesege cũũrã niiã, jĩiyigu cũũpeja.

27 Cũã teero jĩĩ wedeseritabe, ãsã jeawũ. Ƴsã Jesús numiõmena wedeseri ñnarã, ñnãmanijõãwũ. Sícũnopera cũũrẽ “¿ñeenorẽ boogó tiiárĩ?” o “¿ñeenó maquẽrẽ wedesera tiiárĩ?” jĩĩ sãñãriwũ.

28 Coope coo oco waarĩrũre toopũra duudupõjã, macãpu wáajõãwõ. Toopũre jeago, basocãre wedeyigo:

29 —Jõõpu sícũ ãmũ niiãwĩ. Cũũ yũũ tiirĩguere wedepetijããwĩ. Múãcã ñnarã atiya. Múã wãcũrĩ, ¿cũũ Cristo Cõamacũ beserigũra niigari? jĩiyigo.

30 Coo teerẽ wederi tuorã, cũã Jesús putopũ ñnarã jeawa. 31 Cũã jearitabe, ãsã Jesuré yaadutimiwũ.

32 Cũũ ãsãrẽ jĩĩwĩ:

—Yũũ yaarẽ cõoa. Múã masĩricu, jĩĩwĩ.

33 Teero tiirã, ãsã cũũ buerã cãmerĩ sãñãwũ:

—¿Apetó tiirã, ãpẽrã cũũrẽ yaarẽ néeati, ecatóayirite? jĩĩwã.

34 Jesús ãsãrẽ jĩĩwĩ:

—Yũũre ticodiocorigũ booróbiro tiirĩ, teero biiri cũũ dutirẽre tiipetĩri, yũũre yaarẽ tiiróbiro niiã. 35 Múã biiro jĩĩ wãcũã: “Bapari muĩpũrã dusaa oterigũre dũcacutiadarõ”. Teero jĩĩrõno tiirã, jõõpe ñnacoya. Jõõ atirã oterigũre butirẽ tiiróbiro niiĩya padeoãdara. 36 Oterigũre dũcare seenéõcũgũ cũũ paderẽ wapa wapatĩnogũdu niiĩ. Catirẽ petihẽrere buarã cũũye dũca seenéõcũre tiiróbiro niiĩya. Cũã padeorĩ ñnarã, oterigũ seenéõcũrigũmena mũeniãdacua. 37 Ate diamacũ jĩĩrẽ niiã: “Sícũ otequi; ãpĩ seenéõcũqui”. 38 Yũũ múãrẽ seenéõcũrã tiiróbiro ticocõa ãpẽrã oterirõpũre. ãpẽrã oterira tiiróbiro yẽe maquẽrẽ buesugueyira; múãpe seenéõcũrã tiiróbiro basocã yũũre padeorĩ ñnããdacu, jĩĩwĩ.

39 Samaria dita macõ cooya macã macãrãrẽ “jõõ niiãrigũ niipetire yũũ tiirĩguere wedepetijããwĩ” jĩĩ wedeyigo. Teerẽ tuorã, pau cũũrẽ padeorĩra niiwã. 40 Teero tiirã, Jesús putopũ jea, cũũrẽ cũã putopũ putuãdutiwa. Ƴsã cũã putõpũre puabũreco putuãcũmuwũ. 41 ãpẽrã pau Jesús wederẽre tuorã, padeorĩra niiwã. 42 Tiimacã macãrã coore jĩĩwã:

—Ƴsã mũũ wedeariguemena dícu cũũrẽ padeorĩa. Ƴsã basiro cũũrẽ tuoãwũ. Teero tiirã, cũũrẽ padeoã. Mecũtĩgã ãsã ate diamacũ maquẽrẽ masĩã: Cũũrã atibũreco macãrãrẽ netõnégũ niiĩ, jĩĩ wedesewa.

Jesús sícũ dutigũ macãrẽ netõnérigũ

43 Puabũreco Samaria dita macãrãmena niiãri siro, ãsã Jesumẽna Galilea ditapu wáawũ. 44 Too suguerõpu Jesús ãsãrẽ biiro jĩĩwĩ: “Profetare cũũya dita macãrã padeorĩcua”, jĩĩwĩ. 45 Galilea dita macãrãcã Jerusalẽnpũ Pascua ñnarã jearira niiwã. Toopũ niipetire Jesús cũũ tutuaremena tiĩñõrigũre ñnãwã. Teero tiirã, Jesús Galileapũ jearĩ, cũũrẽ ãñurõ bocawa.

46 Jesús Canãpũ coewĩ. Canã Galilea ditapu niiã. Tiimacãpũ cũũ too suguerõpũ ocorẽ vino wãari tiiwĩ. Teebũrecõre sícũ dutigũ Capernaum macũ niiwĩ. Cũũ Galilea dita õpũ doca macũ niiwĩ. Cũũ macũ diarecutigũ

tiiyígu. ⁴⁷ Cũũ “Jesús Judeapũ niiãrigũ Galileapũ jeaayigu” jĩĩrere tuogú, Jesús putopũ jea, jĩĩwĩ:

—Yũũ macũrẽ diaré netõnébosagu búaatiya. Cũũ diaró putogãpũ niiãwĩ, jĩĩwĩ.

⁴⁸ Jesupé cãũrẽ jĩĩwĩ:

—Múãjã yũũ tutuaremena tiiẽñorere ññahẽrã, padeoría, jĩĩwĩ.

⁴⁹ Cãũpe jĩĩwĩ:

—Õpã, jãmu, búawaco, yũũ macũ diaadari suguero, jĩĩwĩ.

⁵⁰ Jesupé cãũrẽ jĩĩwĩ:

—Mũũya wiipũ putuawagũ. Mũũ macũ catiqui, jĩĩwĩ.

Jesús teero jĩĩrere padeogú, cãũya wiipũ putuawawĩ. ⁵¹ Búawa, cãũya wiipũ jeagũdu tiiri, cãũrẽ padecotera maapũ bocayira.

—Mũũ macũ catiawĩ, jĩĩ wedeyira.

⁵² —¿Deero biiri cãũ ãñũũcããrĩ? jĩĩ sãĩñáyigu cãũpe.

—Ñamica coeritó siro wioré tatijõããwũ, jĩĩyira cãũpeja.

⁵³ “Jesús yũũre tii horara ‘mũũ macũ catiqui’ jĩĩãwĩ”, jĩĩ wãcũgũ, Jesuré padeoyígu. Teero tiirã, niipetira cãũya wii macãrãcã Jesuré padeoyira.

⁵⁴ Teeména Jesús Judeapũ niiãrigũ Galileapũ jeari siro, pũarĩ cãũ tutuaremena tiiẽñore wáaro tiiwá sáa.

5

Jesús wáamasĩhẽgũrẽ wáari tiirígue

¹ Too síro Jesús Jerusalénpũ judíoa bosebureco ññagũ cãmeputúawawĩ sũcã. ² Jerusalénpũ sããwaro sicasope Oveja wãmecutiri sope niiwũ. Tiisopeputo cusaáda jĩĩrã quẽnorítaro niiwũ. Tiitaro hebreoyemena Betesda wãmecutiwu. Tiitaro wesapũre sicamoquẽne tatiari biayá maniré tatiari niiwũ. ³⁻⁴ Teetatiaripũre paũ basocã yepapũ cõãwã. Cãã diarecutira, ññahẽrã, opayuriri wáara, bũũrẽ ñicãrĩ cuorã niiwã. Tiitaropũre wãcũña manirõ síquẽtaberi ángele diijeáyigu. Diijeá, ocoré cãmeñarĩ tiiyígu. Cãũ teero tiiarĩ siro, tiitaropũ ñaañũãsuguegũ netõnénoyigu. ⁵ Toopũre sícũ diarecutigu niiwĩ. Treinta y ocho cãmarĩ wáayiro, cãũ diaré bũarĩ siro. ⁶ Jesús tiitaro putopũ netõwágu cãũrẽ ññawĩ. Cãũ toopũ yoari cõãrere masĩwĩ. Teero tiigú, cãũrẽ sãĩñãwĩ:

—¿Mũũ netõnéri boogári? jĩĩwĩ.

⁷ Cãũpe yũũwi:

—Yũũre tiiapugũno manĩ. Oco cãmeñarĩcõrõ yũũ tiitaropũ ñaañũãgũdu tiiri, ãpĩ yũũ suguero ñaañũãsuguerucui, jĩĩwĩ.

⁸ Jesupé jĩĩwĩ:

—Wũũũũcãña. Mũũ cõãrõrẽ néeapa, wáagua, jĩĩwĩ.

⁹ Máata netõnénoãrigupũ putuáwi. Cãũ cõãrõrẽ néeapa, wáanuãcãwĩ. Cãũrẽ netõnéri bũreco sábado niiwũ. ¹⁰ Teero tiirã, judíoare dutirãpeja netõnénoãrigure jĩĩyira:

—¿Deero tiigú mũũ mecũã marĩrẽ yeerisãdutiri bũreco niipacari, mũũ cõãrõrẽ apawai? Marĩrẽ teero tiidutiria, jĩĩyira.

¹¹ Cãũpe yũũyigu:

—Yũũre netõnéãrigũ “mũũ cõãrõrẽ néeapa, wáagua” jĩĩãwĩ, jĩĩyigu.

¹² Cãũpeja sãĩñáyira sũcã:

—¿Noã niĩãrĩ mũũrẽ “mũũ cõãrõrẽ néeapa, wáagua” jĩĩãrigũ? jĩĩyira.

¹³ Cūpe masīriygu. Jesús paꝝ basocá watoꝝ netōwáwi. ¹⁴ Too síro Jesús Cōāmacūwiꝝ cūrē buajeágu, jīwī:

—Ññurō tiiwá. Mũ netōnénoāriꝝ nīā. Nemorō ññarō netōrī jīgū, ññarē tiinemógū mee tiiwá, jīwī.

¹⁵ Cūpe judíoare dutiráre wedegu wáarigu niwī.

—Yũre netōnéāriꝝ Jesús nīāwī, jīyigu.

¹⁶ Jesús sábado niirī teero tiiré wapa judíoare dutirápeja cūrē ññatutinūcārira niwā.

¹⁷ Jesupéja cūārē jīwī:

—Yũ Pacu paderucujāqui; yũcā paderucujā, jīwī.

¹⁸ Cū teero jīrī tuorá, nemorōrā cūrē sīādugáyira. Cū tuꝝueñarī, cū judíoa yeerisāri bureco tiidutíre peotígu tiirígu niwī. Teero biiri cū Cōāmacūrē “yũ Pacu niī” jīrēmena nemorō cúayira. Teero jīgū, “yũ Cōāmacūmena sīcārībíro nīā” jīdugagu tiwī.

Jesús cūye maquērē wederigüe

¹⁹ Teero tiigú, Jesús cūārē yũwī:

—Yũ ateréja diamacūrā jīā: Yũ Cōāmacū macū yũ basiro yũ booró tiiría. Yũ Pacu tiirére ñña, tee dícre tiia. Biiro nīā: Niipetire yũ Pacu tiirénorē yũcā tiia. ²⁰ Yũ Pacu yũre maígú, niipetire cū tiirénorē yũre ññoī. Yũre ññorígue nemorō too síro yũre ññoğúdaqui. Tee cū ññoādarere yũ tiññorī, múā ññamanijōāādacu. ²¹ Yũ Pacu basocá diarirare masō, catiré ticorobirora yũcā cū macū niijīgū, catirére yũ ticodugara dícre ticoa. ²² Basocáre wapa tiádari bureco jeari, yũ Pacu wapa tiiríqui. Yũre basocá tiirére besedutitoawi, ²³ niipetira yũre padeoáro jīgū. Cūārē padeoróbirora yũre padeoáro. Yũre padeohégno yũ Pacucārē padeoríqui. Cūārā yũre ticodiocowī.

²⁴ Yũ ateréja diamacūrā jīā: Yũ jīrere tuogúno, teero biiri yũre ticodiocorigüre padeogúno catiré petihére cūoqui. Cū ññarō tiinóriqui. Cū pecameꝝ wáaboarigu catiré petihére cūotóai. ²⁵ Yũ ateréja diamacūrā jīā: Basocá diarira tiiróbiro niirā yũ Cōāmacū macū wedeserere tuóadacu. Cū tuorítano jeaadaro tiia; jeatoaa mée. Yũ wedeserere yũrāno catirucudadacu. ²⁶ Yũ Pacura basocáre catiré petihére ticomasī. Cūārā basocáre catiré petihére ticomasírere yũre ticoī. ²⁷ Basocáre wapa tiádari bureco jeari, yũ basocáre wapa tiigúdadu. Yũ niipetira sōwū niirī, yũ Pacu yũre teero tiidutíwi. ²⁸ Múā teeré tuorá, tuomanírījāña. Niipetira masācoperiꝝ niirā yũ wedeseri tuóadacu. Cū tuorító jeaadaro tiia. ²⁹ Yũ wedeseri tuorá, masācoperiꝝ niimiārira witiatiadacu. Ññurō tiirécutirira masā, catirucudadacu. Ññarē tiirírapeja masā, ññarō tinóadacu.

Jesús Cōāmacū macū niī

³⁰ Yũ basocá tiirére ññagū, “ññaniā” o “aññuniā” jīmasī yũ Pacu dutirobirora. Yũ basiro aꝝyenó tiiría. Yũ booró tiidugária; yũ Pacu yũre ticodiocorigu booróbiro tiia. Tee tiiró, yũ jīrē diamacū nīā. ³¹ Yũ basiro yũ niirecutirere wederi, “mũ wederé wapamaníā” jībocu múā. ³² Ārī niī yũ niirecutirere wedegú. Cūārā yũ Pacu niī. Yũ masīā: Yũ niirecutirere wedegu, diamacūrā wedei. ³³ Múā Juan wāmeōtiri basocūꝝre sīñíadutira ticocorira niwā. Cūcā yũ niirecutirere diamacū

wedegú niirigu niiwĩ. ³⁴ Basocá yuu niirecutirere wedeserere ámaägũ mee tiia. Múãrẽ netõãrõ jĩgũ, Juan wederiguere múãrẽ wãcũrĩ tiia. ³⁵ Juan sãwõcoriga tiirõbiro niiwĩ. Sãwõcoriga añurõ jũboeropu basocá neãcua. Múãcã jeawu, cãũ wederĩ tuorã. Tuo, yoari mee useniwũ. ³⁶ Yuu tiiré Juan wederiguere nemorõ yuu niirecutirere ãñoã. Yuu tiiré yuu Pacu tiidutirera niia. Teero tiirémena “yuu Pacu diamacãrã yũre ticodiocowi” jĩrẽre ãñoã. ³⁷ Yuu Pacu yũre ticodiocorigucã yuu niirecutirere wedei. Múã cãũ wederere tuorã; cãũ baurécãrẽ ãñaria. ³⁸ Cãũ ticodiocorigure padeorã. Teero tiirõ, cãũ wederé múãrẽ sããria. ³⁹ Múã Cõãmacũye queti jóaripũrẽ quioníremena buea, “toopú catiré petihére buaãdacu” jĩ wãcũrã. Múã tiipũ maquẽrẽ buera, yéẽ maquẽrẽna buemiã. ⁴⁰ Teero wãcũpacara, yũperẽ padeonũsedugaria. Yũre padeonũsera dícu catiré petihére cuoãdacua.

⁴¹ Basocá yũre añurõ wedeserere ámaägũ mee tiia. ⁴² Yuu múãrẽ ãñamasã. Múã Cõãmacũrẽ mañria. ⁴³ Yuu Pacu wãmemena yuu atipacari, múã yũre añurõ bocaria. Æpĩ cãũ basiro cãũ wãmemena atigũperẽ múã añurõ bocabocu. ⁴⁴ Múã basirora múã tiiré “ãñuã” jĩrĩ booa. Cõãmacũ sĩcũ niigũ múãrẽ “ãñuã” jĩrẽperẽ ámaãria. Teero tiirã, ¿deero tii múã yũre padeobóatau? ⁴⁵ Múã yũre “Cõãmacũperẽ marĩrẽ wedesãgũdaqui” jĩ wãcũrijãña. “Moisés jóariguere tiirã, Cõãmacũmena añurõ niiaãdacu”, jĩ wãcũmiã múã. Moiséra múãrẽ wedesãqui. ⁴⁶ Moisés yéẽ maquẽrẽ jóarigu niiwĩ. Teero tiirã, cãũ jóariguere padeorã yũcãrẽ padeobócu. ⁴⁷ Cãũ jóariguere padeohérapeja ¿deero tii múã yuu wederere padeobóatau? Padeorídojãã, jĩwĩ.

6

Jesús cinco mil ámuãrẽ yaaré ecarigue

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

¹ Too síro Jesuména Galileataro apeniñapú tãwawu. Tiitaro wãmecutia Tiberias. ² Basocá cãũ tiieñoremena diarecutirare netõnerĩ ãñajĩrã, pau cãũrẽ nunwã. ³ Æsã apeniñapú tãjeara, ãtãgũpú muãwa, duiwu. ⁴ Teeburecorire Pascua judíoa bosebureco wãaadarõ péerogã dusawá. ⁵ Jesús pau basocá cãũrẽ nunurĩ ãñagũ, Felipere jĩwĩ:

—¿Noopú marĩ yaaré sãĩrã wãaadari cúã paure ecaãdara? jĩwĩ.

⁶ Felipere ¿deero yũgudari? jĩgũ, teero sãĩñáwĩ. Jesupé cãũ tiiaðarere masĩtoarigu niiwĩ. ⁷ Felipe cãũrẽ yũwĩ:

—Ocho muĩpũrã pade wapatáremena marĩ pã sãĩ, puatáco, batori, jeatuaricu, jĩwĩ.

⁸ Æsã menamacũ Andrés (Simón Pedro baipéja) Jesuré jĩwĩ:

⁹ —Ãnorẽ sĩcũ wĩmagũ niĩ. Cãũ sicamoquẽñepa pã cebadamena tiarigure cuoi. Teero biiri wai puarã cuoi. Ate yaaré ãniã paure jeatuaricu, jĩwĩ.

¹⁰ Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Basocãre duidutiya, jĩwĩ.

Toopãre táa pee niiwũ. Teero tiirã, niipetira duiwa. Cinco mil ámuã niiwã. ¹¹ Too síro Jesús pãrẽ née, Cõãmacũrẽ usenire ticowi. Too síro duirãre batodutiwi. Waimenacãrẽ teorora tiiwĩ. Æsã cúã yaadugarocõrõ batowu. ¹² Cúã yaa, yapiari siro, Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Cúã yaaduarere cõõrĩ jĩrã, teeré seesãña, jĩwĩ.

¹³ Sicamoquẽñepa pã niimiãrigue ùsã yaaduaariguere seesãrĩ, doce piseri dadodupówu. ¹⁴ Basocá Jesús cūu tutuaremena tee tiẽñorĩ ñnarã, jĩwã:

—“Profeta atigudu niĩyigu” cūã jĩrigu ãnirã niĩ. Diamacũrã niiyu, jĩwã.

¹⁵ Cūã cūũrẽ bayiró tutuaremena néewa, õpũ sñnecodugamiwã. Cūũpeja cūã teero tiidugárere ñnagũ, sñcũrã ãtãgũpũ muãjõãwĩ.

Jesús oco sotoápu wáarigue
(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

¹⁶ Too síro náicũmuatiri, ùsã opataropũ búawawũ. ¹⁷ Náicũmuãri siro, Jesús bauríwi. Teero tiirã, Capernaumpũ wáara, dooríwupũ muãsã, títarore tiãwanucãwã. ¹⁸ Ësã tiãwari, wĩno bayiró páapuatiwũ. Teero wáari, ocoturí paca atiwũ. ¹⁹ Ësã yoaro sicamoquẽñe kilómetros wáari siro, Jesús ùsã pũtopũ atigu, oco sotoápu atijõãatiwi. Cūũrẽ ñnarã, bayiró cuiwũ. ²⁰ Cūũ ùsãrẽ jĩwĩ:

—Yũu niĩã. Cuirijãña, jĩwĩ.

²¹ Teero tiirã, useniremena cūũrẽ boca, muãsãdutiwũ. Máata ùsã wáaropũ jesirotiwũ.

Opataro wesapu cõõrĩra Jesuré ãmaãrigue

²² Apebúrecope basocá apeniñapũ pũtuáarira ññaco, jĩyira: “Sicawúra niimiãwũ; Jesús cūũ buerámena tiiwurẽ muãsãriawĩ; cūũ buerá dícu tiãwaawã”, jĩyira. ²³ Cūã teero jĩcõãtori, apeyepáwu jeayiro. Teepawũ ùsã yaaariropũ jeayiro. (Ësã toopũ yaawũ, Jesús cūũ Pacure usenire ticoari siro.) Tee Tiberias wãmecutiri macã maquẽpawũ niiwũ. ²⁴ Jesús, teero biiri ùsã cūũ buerã manirĩ ñnarã, basocá teepawupũ muãsã, Capernaumpũ Jesuré ãmaãrã atirira niiwã.

Jesús yaaré catiré petihére ticogú

²⁵ Cūã atiniñapũ tiãjeara, Jesuré buajeára, cūũrẽ sãĩñáwã:

—Basocáre buegú, ¿deero biiri muũ tiãjeaarĩ ãnopúre? jĩwã.

²⁶ Jesupé yũuwi:

—Yũu múãrẽ ateréja diamacũrã jĩã: Múã pã yaa, yapiarigue wapa yũure ãmaãã. Yũu tutuaremena tiẽñoriguepere múã tuomasĩria. Teeré tuomasĩrãpeja, teewapa yũure ãmaãboajiyu. ²⁷ Yaaré bayiró boorjãrõ booa; yaaré petijõãcu. Teero tiiróno tiirã, yaaré catiré petihére ticorépere ãmaãrõ booa. Cõãmacũ yũu Pacu yũure cūũ ticodiocorigu niirére múãrẽ ãñotõawĩ. Teero tiigú, yũu niipetira sõwũ tee yaaré catiré petihére múãrẽ ticoguda, jĩwĩ.

²⁸ Teero tiirã, cúãpe sãĩñáwã:

—¿Deero tiíadari ùsã, Cõãmacũ tiidutírere ãñurõ tiíadara? jĩwã.

²⁹ Cūũpeja yũuwi:

—Cõãmacũ múãrẽ tiidutíre biiro niĩã: Yũure cūũ ticodiocorigure padeodutí, jĩwĩ.

³⁰ Teero tiirã, cúãpeja sãĩñáwã sũcã:

—¿Ñeenómena ãñogúdari, ùsã muũrẽ padeorí? ¿Deero bauré tiigúdari?

³¹ Marĩ ñecũsũmuã yucu manirõpũ maná wãmecutirere yaayira.

Cõãmacãye queti jóaripũpu ate jóanoã: “Cũũ cããrẽ yaarigue ãmuãse maquẽrẽ ticoyigu”,* jĩ jóanoã, jĩwã.

³² Teero tiigú, Jesupé jĩwĩ:

—Yũũ ateréja diamacãrã jĩã: Ëmuãse maquẽ yaariguere Moisés mee ticoyigu; yũũ Pacupe basocãre yaaré ãmuãse maquẽ petire ticoi. ³³ Cũũ ticoré ãmuãsepu diátire niã. Basocãre catiré petihére ticoa, jĩwĩ.

³⁴ —Õpã, tee yaarére ãsãrẽ ticorucujãña, jĩwã.

³⁵ Jesús jĩwĩ:

—Yũũrã niã yaaré catiré petihére ticogú. Yũũre padeonũnãserano jãabõara tiirõbiro niinemoricua; oco s̃nidugãra tiirõbiro niinemoricua. ³⁶ Múãrẽ ateré jĩtoawu: Múã yũũre ñãpacara, padeorã. ³⁷ Niipetira yũũ Pacu yũũre ticorã yũũre padeonũnãseadacua. Yũũre padeorãre ñeerijã tiiricu. ³⁸ Yũũ ãmuãsepu niirigu yũũ booré tiigú mee atiwũ; yũũre ticodiocorigu boorẽpere tiigú atiwũ. ³⁹ Yũũ Pacu biiro booi: Yũũre ticorirare tiidiõri boorĩ; cããrẽ pecameru wãari boorĩ. Atibúreco petirí, yũũ cããrẽ masõrĩ booi. ⁴⁰ Yũũ Pacu biiro booi: Niipetira yũũre ñãrã, yũũre padeorã catiré petihére cõorĩ booi. Yũũ atibúreco petirí, cããrẽ masõgũdacu, jĩwĩ Jesús.

⁴¹ Judíoare dutirápeja Jesuré wedepatinucãwã. “Yũũrã niã yaaré ãmuãsepu diátirigu” jĩrĩ tuorã, ñãñarõ wedesenucãwã.

⁴² —¿Áni teero wedesequ Jesús José macũ mee niĩ? Cũũ pacu, cũũ pacore marĩ masiã. ¿Deero tiigú cũũ “ãmuãsepu niirigu diátiwũ” jĩrĩ? jĩwã.

⁴³ Jesús cããrẽ jĩwĩ:

—Wedepatirijãña. ⁴⁴ S̃cũno cãũ booró yũũre padeonũnãsemas̃riqui; yũũ Pacu yũũre ticodiocorigu yũũre ticorãno dícu padeonũnãsecua. Atibúreco petirí, yũũ cããrẽ masõgũdacu. ⁴⁵ Cõãmacãye queti jóaripũpu ate jóanoã: “Cõãmacũ niipetirare bue, tuomas̃rĩ tiigũdaqui”,† jĩ jóanoã. Teero tiirã, niipetira yũũ Pacu wederere tuo, tuomas̃rã, yũũre padeonũnãseya.

⁴⁶ S̃cũno yũũ Pacure ñãarii. Yũũ Cõãmacũmena niirigu niã. Teero tiigú, yũũ dícu cãũrẽ ñãwũ. ⁴⁷ Yũũ ateréja diamacãrã jĩã: Yũũre padeorãno catirucudacua. ⁴⁸ Yũũrã niã yaaré catiré petihére ticogú. ⁴⁹ Múã ñecũsũmuã yucu manirõpu manã wãmecutirere yaayira. Teeré yaapacara, diajõãyira. ⁵⁰ Yũũre yaaré ãmuãsepu diátirepere wedesea. Teeré yaarãno diaricua. ⁵¹ Tee yaaré catiré petihére ticoré ãmuãsepu diátirigu yũũrã niã. Teeré yaarãno catirucujãadacua. Yũũ yaaré ticoré yãa õpũũ niã. Yãa õpũũrẽ atibúrecoru niirã catirucuaru jĩgũ, ticogũda, jĩwĩ.

⁵² Judíoare dutirápeja cãmerĩ wedesewa:

—¿Deero tii marĩrẽ ãni cãũya õpũũrẽ yaadutibogari? jĩwã.

⁵³ Teero tiigú, Jesupéja cããrẽ jĩwĩ:

—Yũũ ateréja diamacãrã jĩã: Múã yũũ niipetira s̃õwũya õpũũrẽ yaari-pacara, yéẽ díre s̃nirípacara, catiré petihére cõorícu. ⁵⁴ Yãa õpũũrẽ yaagãnope, yéẽ díre s̃nigãnope catiré petihére cõoquí. Atibúreco petirí, cãũrẽ masõgũdacu. ⁵⁵ Yãa õpũũ yaaré peti niã; yéẽ dí s̃niré peti niã. ⁵⁶ Yãa õpũũrẽ yaarãno, yéẽ díre s̃nirãno yũũmena niĩya; yũũcã cããmena niã. ⁵⁷ Yũũ Pacu yũũre ticodiocorigu catii. Cũũ catirẽmena yũũ catia. Teero tiirõbiro yãa õpũũ yaarãno yũũ catirẽmena catiadacua. ⁵⁸ Yũũrã yaaré ãmuãsepu diátiriguere wedesea. Manã múã ñecũsũmuã yaarigue

* 6:31 Salmo 78.24. † 6:45 Isaías 54.13.

tiiróbiro niiria. Cúã teeré yaapacara, diajõâyira. Yáa õpũrẽ yaaránopeja catirucujãadacua, jĩwĩ.

⁵⁹ Jesús cúãrẽ teeré Capernaumpũ judíoa neárí wiipũ buewi.

Paũ basocá Jesuré nũndúrigue

⁶⁰ Paũ cúãrẽ nũnumiárira cúã buerére tuorá, câmerĩ jĩwã:

—Cúã wederé wisiónetõjõãã. Tuomasĩña maniã, jĩwã.

⁶¹ Jesús cúã wedepatirere masĩgũ, jĩwĩ:

—¿Múã yũũ wederére ñañarõ tũgueñagari? ⁶² ¿Deero wáabogari yũũ niipetira sõwũ too sũgueropũ yũũ niirirópũ mũãwari sũcã? Múã teeré ññarã, ¿deero tũgueñabogari? ⁶³ Espiritu Santo catirére ticoi. Mariye õpũrĩ marĩrẽ catiré ticoria. Yũũ yaaré, sĩniré maquẽrẽ wedegu, popeapũ yeeripũna maquẽrẽ wedegu tiia. Yũũ wederére padeoráno catirucujãadacua. ⁶⁴ Æpẽrã múã menamacãrã yũũ wedepacari, yũũre padeoríya ména, jĩwĩ.

Jesús cúãrẽ padeohérare sicatorpũra masĩtoarigu niwĩ. Teero biiri too síropũ cúãrẽ ññatutirapũre wedesãgũducãrẽ masĩtoarigu niwĩ.

⁶⁵ Cúã jĩñemowĩ:

—Teero tiigú, meerpũ múãrẽ wedemiãwã: “Sícũno cúã booró yũũre padeonũsémasĩriqui; yũũ Pacũ yũũre ticatoráno dícu padeonũnũsecua”, jĩãwã, jĩwĩ.

⁶⁶ Tiibũrecomena paũ cúãrẽ nũnumiárira cúãrẽ bapacũtidujãwã. ⁶⁷ Cúã teero tiirĩ ññagũ, Jesús ãsã cúã bueráre sãĩñáwĩ:

—¿Múãcã yũũre cõãjõãdũgai? jĩwĩ.

⁶⁸ Simón Pedropeja cúãrẽ yũũwĩ:

—Ësã Õpã, ¿noãpére nũnũbógari? Mũũ wedesere catiré petihére ticoa. ⁶⁹ Ësã mũũrẽ padeotóaa. Ësã masĩã: Mũũ Cõãmacũ ticodiocorigũ, ñañaré manigú niã, jĩwĩ.

⁷⁰ Jesupé ãsãrẽ jĩwĩ:

—Yũũ múã docere besewũ. Yũũ teero tiirĩ siro niipacari, sícũ múã menamacũ wãtĩyagu niĩ, jĩwĩ.

⁷¹ Jesús teero jĩgũ, Judas, Simón Iscariote macũrẽ jĩgũ tiwĩ. Judas ãsã menamacũ niimiwĩ. Teero niipacu, too síropũre Jesuré wedesãgũdu niirigu niwĩ.

7

Jesús baira cúãrẽ padeorírigue

¹ Too síro Jesús Galileapũ ññacãmesãwĩ. Judeapũre ññacãmesãdũgariwi. Toopãre Judíoa dutirá cúãrẽ ãmaãyira, sããdũgára. ² Judíoa bosebũreco ãsã wiserígã tii, niãdari bosebũreco* jeaadaró tiwã. ³ Teero tiirã, Jesús baira cúãrẽ jĩwã:

—Ñnopũre putuárĩjãña. Mũũ buerére tuonũnũsera toopũ niirãcã mũũ tutuaremena tiiẽñorere ññañrõ jĩgũ, Judeapũ bosebũrecore ññagũ wáaya. ⁴ Basocã mũũrẽ masĩãrõ jĩgũ, yayióropũ tiiẽñorĩjãrõ booa. Mũũ tiirére niipetira ññacoropũ tiiẽñogũ wáaya, jĩwã.

⁵ Cúã bairapũra cúãrẽ padeoríwa. ⁶ Jesupé cúãrẽ jĩwĩ:

* 7:2 Pecasãyemena: “la fiesta de las Enramadas” o “la fiesta de las chozas” o “la fiesta de los tabernáculos” wãmecũtia.

—Yuu toopú wáaadaró jearia ména. Múãpeja múã booró wáamasíã.
 7 Atibúreco macãrã ñañaré tiirá múãrẽ ññatutiriya. Yuu cãã ñañarõ ni-
 irecutirere wedea. Teero tiirá, yuure ññatutiya. 8 Múã boseburecore ññarã
 wáaya. Yuuja wáaria ména. Yuu toopú wáarito jearia ména, jĩwĩ Jesús.

9 Teero jĩ, Galileapara putuájãwĩ.

Jesús wiserígã tiirí boseburecore ññagũ wáarigue

10 Cũũ baira Jerusalénpu bosebureco ññarã wáari siro, Jesucã wáawi.
 Basocá yuure ññamasĩrijããrõ jĩgũ, noo niigúbiro wáacãmesãwĩ. 11 Tii
 boseburecopu judíoare dutirá Jesuré ãmaãyira. “¿Jõõ niirigute noopú
 niigari?” jĩyira.

12 Pau basocá Jesuyé maquẽrẽ wedeseyira. ãpẽrã “ãñugú niĩ” jĩyira.
 ãpẽrãpẽ “niirii; cãũ tiẽññoremena basocáre tiiditõgu tiiqui” jĩyira.

13 Judíoare dutirãre cuira, niipetira tucóropu “Jesús biiro biii” jĩ
 wedeseriwa.

14 Bosebureco decocutirito,† Jesús Cõãmacũwiiipũ sããwa, basocáre
 buewi. 15 Cũũ buerere tuorã, judíoare dutirá tuomanijõãwã.

—Ñni bueripacu, ¿deero tiigú nocõrõca masĩ? jĩwã.

16 Jesús cããrẽ yuuwĩ:

—Yuu múãrẽ bueré yuu wãcũré mee niĩã; yuu Pacu yuure ticodio-
 coriguyepe niĩã. 17 Cõãmacũ boorere tiidugáguno yuu buerere “diamacũrã
 niĩã” jĩmasĩqui. “Cõãmacũ dutiróbiro buei o cãũ wãcũrere buei”, jĩ
 besemasĩqui. 18 Sícũ cãũ wãcũrémena wedesegu “ãñurõ wedesei” jĩrĩ
 tuodugáqui. Cõãmacũ booró wedesegupe “Cõãmacũ ãñunetõjõãĩ” jĩrĩ
 tuodugáqui. Cũũpeja diamacũ wedesegu niiqui; cãũpure ñañaré buarĩcu.
 19 Moisés Cõãmacũ dutirere múãrẽ ticorigu niiwĩ. Teero ticopacari, múã
 sícũno tee dutirere tiiría. ¿Deero tiirá múã yuure sããdugái? jĩwĩ.

20 Basocápe cãũrẽ jĩwã:

—Muu wãtĩ cuogú niijgũ, mecũgú tia. ¿Noã muurẽ sããdugái? jĩwã.

21 Jesupé cããrẽ yuuwĩ:

—Múã yuu diarecutigure netõnerĩ ññawũ. Yeerisãri burecore yuu
 teero tiirĩ, ññamanijõãwũ. 22 Moisés múãrẽ cõnerigu yapa macã caseróre
 widecõãdutirigu niiwĩ.‡ (Cũũ dícuere teeré dutiririgu niiwĩ; múã
 ñecũsũmuãpu máata teero tiimúãatitoarira niiwã.§) Múã cãũ dutiré tiirá,
 marĩ yeerisãri bureco niipacari, múã põnaré widecõãcu. 23 Múã Moisés
 dutirere niipetiro tiidugájãrã, yeerisãri bureco niipacari, widecõãcu. Múã
 teero tiirá niipacara, ¿deero tiirá yuu yeerisãri bureco niirĩ, sícũ niipetiri
 õpũurẽ netõnerĩ ññarã, yuumenã cúai? 24 ãñurõ wãcũtoarapu, basocá tiirere
 diamacũrã ññabeseya, jĩwĩ.

Jesús cãũ ãmuãsepũ atiriguere wederigue

25 Teero tiirá, sĩquẽrã Jerusalén macãrã jĩwã:

—Ññirã niĩ cãã sããdugágu, ¿teerora? 26 jĩñaña! Niipetira ññacoropu buegu
 tiii. Cãã cãũrẽ merẽã jĩriya. ¿Apetó tiirá, Judíoare Dutirá Peti “ãni Cõãmacũ
 beserigu Cristo niĩ” jĩ wãcũgari? 27 Ñni Cõãmacũ beserigu niiriqũ. Cũũya
 macãrẽ marĩ masĩã. Cõãmacũ beserigupe atiri, cãũya macãrẽ masĩña
 manibójyũ, jĩwã.

† 7:14 Wiserígã tiirí bosebureco siete burecori niyiro. ‡ 7:22 Levítico 12.3. § 7:22 Génesis 17.10.

28-29 Teero tiigá, Jesús Cōāmacūwiipɩ buegɩ, bayiró busurómena wedewi:

—Múá yuu masári macārē masĩpacara, yuu atiriro petipure masĩria. Yuu booro mee atiwɩ atibúrecopure. Sícū diamacá niigú yuure ticodiocowi. Múá yuure masĩria. Yuure ticodiocorigucārē masĩria. Yuupe cūārē masĩā. Yuu cūū putopɩ niirigu niā, jĩwĩ.

³⁰ Cūū teero jĩrĩ tuorá, cūārē peresuwiipɩ néewadugamiwā. Cūārē ñeerí bureco jeariwɩ ména. Teero tiirá, sícūno cūārē ñeeríwa. ³¹ Cūū teero tiidugápacari, paɩ toopú neārāpe cūārē padeowá. Cúāpeja cāmerĩ sãĩñáwā:

—Too docare Cōāmacū beserigu Cristo atigupeja, ¿āni tiiñore nemoró tiigúdari? Tiiríqui, jĩwā.

Jesuré peresuwiipɩ néewadugamirigue

³² Basocá wedeserere fariseo basoca tuoyira. Teero tiirá, paiaré dutiráména wedeseari siro, Cōāmacūwii coterí basocare Jesuré ñeedutira ticocorira niimiwā. ³³ Jesús jĩwĩ:

—Yuu múāmena péero niigúdacu. Too síro yuure ticodiocorigu putopɩ wáagudacu. ³⁴ Yuure āmaānɩnusepacara, buarícu. Yuu wáaropure múā wáamasĩricu, jĩwĩ.

³⁵ Judíoare dutirá cāmerĩ sãĩñáwā:

—Āni “yuure buarícu” jĩgū, ¿noopú wáagudari? ¿Maríya wedera apeyé ditapɩ wáarira putopɩ wáagudari? ¿Toopure judíoa niñērārē buecāmesāgūdari? ³⁶ Cūū “yuure āmaānɩnusepacara, buarícu; yuu wáaropure múā wáamasĩricu” jĩārigue ¿deero jĩdugaro tiigári? jĩwā.

Oco catiré ticoré maquē

³⁷ Tii bosebureco niituru bureco upatí niirí bureco niiwā. Jesús tiiburecore wāmanacā, bayiró busurómena jĩwĩ:

—Oco sīnidugárano yuu putopɩ sīnirā atiya. ³⁸ Yuure padeogúya yeeripūnapɩ oco ōmayucorobiro niidacu. Tee oco catiré ticoré niidacu Cōāmacūye queti jóaripūpɩ jĩrōbirora, jĩwĩ.

³⁹ Cūū oco ōmayucorere wedesegu, Espiritu Santo tiidare maquērē wedesegu tiiwĩ. Espiritu Santo Jesuré padeorápure too síropɩ jeagudu tiirigu niiwĩ. Jesús dia masāmuāririgu niiwĩ ména. Teero tiigú, Espiritu Santo ticodiocoya manirigu niiwĩ ména.

Basocá merēā dícu wācūrigue

⁴⁰ Āpērā Jesús wederere tuorá, biiro jĩwā:

—Ānirā niiqui profeta, basocá cúā “atigudu niīyigu” cúā jĩrigu, jĩwā.

⁴¹ Āpērā: —Āni Cōāmacū beserigu Cristo niī, jĩwā.

Āpērāpé: —Cōāmacū beserigu ¿deero Galilea macū niibogari? ⁴² Cōāmacū beserigu David tiiróbiro Belén macū niigūdaqui. Cūū pāramí niinɩnusegɩpɩ niigūdaqui. Cōāmacūye queti jóaripū teero jĩā, ¿teerora? jĩwā.

⁴³ Basocá Jesuré sīcārībīro wācūriwa sáa. Teero tiirá, batajōāwā. ⁴⁴ Āpērā cūārē peresuwiipɩ néewadugamiwā. Teero tiidugápacara, sícūno cūārē ñeeríwa.

Judíoare dutirá Jesuré padeoririgue

⁴⁵ Cōāmacūwii coterí basoca cāmeputúawawa paiaré dutirá, fariseo basoca putopɩ. Jeari, cúārē jĩyira:

—¿Deero tiirá cūūrē néeatiriari? jīiyira.

⁴⁶ Cúāpe yuyira:

—Sīcūno cūū tiiróbiro ññurére wedeseri tʷohéra niīātu, jīiyira.

⁴⁷ Fariseo basoca cúārē jīiyira:

—¿Múācārē jīiditoari? ⁴⁸ Ññurō tʷomasīña: Sīcū Judíoare Dutirá Peti menamacū, sīcū fariseo basoca cūūrē padeoríqui. ⁴⁹ Cūūrē tʷorá Moisére dutiré cūūriguere masīridojāya. Cōāmacū cúārē ññarō tiigúdaqui, jīiyira.

⁵⁰ Nicodemo too sugueropu Jesuré ññagū jearigu cúā menamacū niīwī. Cúārē biiro wedeyigu:

⁵¹ —Sīcūrē sīādutiadari suguero, cūū wedeserere, cūū tiíariguere besugueru booa. Teero jīā marīrē dutiré, jīimiyigu.

⁵² Cúāpe cūūrē jīiyira:

—¿Mūncā Galilea macū niīi? Mūn Cōāmacūye queti jóaripūrē buepetigu, ateména pʷtʷagudacu: Sīcū profeta Galileapu atiríqui, jīiyira.

Ññaré tiigóre wedesārigue

⁵³ Niipetira basocá Jerusalénpu bosebureco jeaarira cúāye wiseripu coeputáawawa.

8

¹ Jesupé ūtāgú Olivopu wáawi. ² Apebáreco bóeri Cōāmacūwiipu coewí sūcā. Basocá niipetira cūū pʷtopu neāwā. Cūū jeanuā, cúārē buewi. ³ Cūū bueri, Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca cūū pʷtopu jeawa. Cúā sīcō numiō āpī coo manū niñhēgūmena tāmūārigore néenjeawa. Basocá ññacoropu coore nucōwā. ⁴ Jesuré jīiwā:

—Basocáre buegú, atigó coo manū niñhēgūmena ññaré tiigó tāmūāwō.

⁵ Moisés teero tiigónorē ūtāperimena déesīādutirigu niīwī. ¿Mūupe deero jīi? jīiwā.

⁶ Cúāpeja cūūrē teeré sāññawā, ¿deero yūngudari? jīirā. “Cūū merēā yūuri, dutiráre wedesāādacu”, jīi wācūrira niimiwā. Jesupé munibiá, cūūya wāmosūāmena ditapu jóanucāwī. ⁷ Cúā cūūrē sāññāduheri ññagū, wūmunucā, cúārē jīiwī:

—Múā watoapu niigú sīcārī ññaré tihéguno ūtāpe née, coore déesuguearo, jīiwī.

⁸ Too síro munibiá, jóanemowī sūcā. ⁹ Cūū teero jīirī tʷorá, wáanucāwā. Bucu peti wáasuguewī. Cūū siro āpī bucu, cūū siro āpī, cūū siro āpī wáa, wáapetijōāwā. Jesús sīcārā pʷtʷáwi. Numiō toopára nucūwō ména. ¹⁰ Cūū wūmunucā, coore jīiwī:

—¿Mūurē wedesāmiārira wáapetijōāārī? ¿Sīcūno mūn ññaré tiiré wapa déeriarī? jīiwī.

¹¹ —Sīcūnope déerīawā, jīiwō coopeja.

—Yūncā mūurē ññarō tiiría. Wáagoa. Ññaré tiinemórijāña, jīiwī cūūpeja.*

Jesús sīāwócore tiiróbiro niiré

¹² Jesús basocáre wedenemowī:

* **8:11** Ate versículos aperū bʷcʷpūpu baurícu; aperūpá baucú.

—Y^hrá ni^á atibúreco macārārē sīwócore tiiróbiro. Y^hre padeon^húseg^hno naítārōp^h niigú tiiróbiro niinemoriqui. Sīwócorop^h niigúpe catiré petihére c^hogúdaqui, jīwī.

¹³ Teero tiirá, fariseo basocapeja cūārē jīwā:

—M^h basiro dícu m^hyere wedea. Āpī m^h wederé “teerora ni^á” jīgúno maniquí. Teero tiiró, m^h wederé wapamaníá, jīwā.

¹⁴ Jesupé cūārē y^hwi:

—Y^h basiro yéere wedepacari, y^h wederé wapacutía. Y^h niirirōp^h, teero biiri y^h p^huawaadarōp^hre masīá. Múā^h y^h niirirōp^h, y^h p^huawaadarōp^hre masīroidojāá. ¹⁵ Múā atibúreco macārā wācūrémēna basocá tiirére ĩña, “ñañaniá” jīā. Y^hpeja sīcārē teeré jīria. ¹⁶ Y^h teeré jīgú, y^h Pac^h y^hre ticodiocorigumēna basocá tiirére ĩña, “ñañaniá” jīgúdacu. Y^h sīcārā teeré jīria. Teero tiigú, y^h jīrē diamacá ni^á. ¹⁷ Múārē dutiré biiro jīā: “P^harā sīcārībīro cūā ĩñariguere wederi, padeoró booa”, jī jóanoā. ¹⁸ Y^h wedesercā teerora ni^á: Yéē maquērē y^h wedesea; y^h Pac^h y^hre ticodiocorigucā yéē maquērē wedesei, jīwī.

¹⁹ Teero tiirá, cūā sāñáwā:

—Too docare ¿m^h pac^h noopá niigari? jīwā.

Cūpe cūārē y^hwi:

—Múā y^hre masīria; y^h Pac^hcārē masīria. Y^hre masīrājā, y^h Pac^hcārē masīboajīyu, jīwī.

²⁰ Jesús Cōamacūwiip^h buerito, cūārē teero wedesewi. Niyeru sāāretibari p^htop^h niwī. Cūārē ñeerí b^hreco jeariw^h ména. Teero tiirá, sīcūno cūārē ñeeríwa.

“Y^h wáadarōp^hre múā wáamasīricu”

²¹ Jesús cūārē wedenemowī:

—Y^h wáagu tiia. Y^h wáari siro, múā y^hre āmaāmiādacu. Múā ñañaré tiirére acabóñoña manirā diaadacu. Y^h wáadarōp^hre múā wáamasīricu, jīwī.

²² Judíoape cāmerī sāñáwā:

—Cūū basiro sīá, diaboqui. Teero tiigú, “múā y^h wáadarōp^hre wáamasīricu” jīī, ¿teerora? jīwā.

²³ Jesús cūārē jīwī sūcā:

—Múā atiyepá macārā ni^á; y^hpe ūmāse macū ni^á. Múā atibúreco macārā ni^á; y^hre atibúreco macū mee ni^á. ²⁴ Teero tiigú, “múā ñañaré tiirére acabóñoña manirā diaadacu” jīāwū múārē. Y^h basiro yéē maquērē wedeseri, “y^hrá ni^á” jīrēre múā padeoría. Teero tiirá, múā acabóñoña manirā diaadacu, jīwī.

²⁵ Teero tiirá, cūāpeja sāñáwā:

—¿Noñó niī m^h? jīwā.

Jesupé y^hwi:

—Buen^hcāgūp^h múārē wedetoamiwū. ²⁶ Y^h múā ñañaré tiirére, múārē y^h wapa tiíadarere pee weded^hgapacu, wederia ména. Y^hre ticodiocorigup^h diamacá wedei. Teero tiigú, cūū wederi, y^h t^hoárigue dícuere múārē atibúreco macārārē wedea, jīwī.

²⁷ Cūū teero wedesegu, cūū Pac^h Cōamacūrēna wedesegu tiimíwī. Cūāpe teeré t^homasīriwa. ²⁸ Teero tiigú, Jesús cūārē jīwī:

—Múã yuu niipetira sōwārē néem̄ñucōrip̄,† “yuará niĩã”‡ jĩrere masĩadacu. “Cũũ booró tiirĩj̄yi; cũũ Pacu buerigue dícare wedej̄yi”, jĩ masĩadacu.²⁹ Yũre ticodiocoriḡu yũmena niĩ. Yũ cũũ t̄saré dícare tiia. Teero tiigú, yuu Pacu yũre s̄c̄r̄ã c̄ũrii, jĩwĩ.

³⁰ Jesús teero jĩr̄i t̄uorá, paũ c̄ũr̄ē padeowá.

Cōãmacũ p̄ñayē queti; ñañaré tiidúmas̄h̄ēãye queti

³¹ Jesús judíoa c̄ũr̄ē padeom̄irare biiro jĩwĩ:

—Múã yuu buerere yũrucura, yũre padeon̄n̄sera peti niĩadacu.

³² Diamacú maquērē masĩadacu. Teeré mas̄r̄ã, ñañaré tiirere tiidúmas̄ĩadacu. Teero tiirá, dutiapenori basoca witiirira tiiróbiro niĩadacu.

³³ Cúã c̄ũr̄ē jĩwã:

—¿Deero tiigú m̄ũũ “dutiapenori basoca witiirira tiiróbiro niĩadacu” jĩĩ? Ɔsã Abraham p̄r̄ãmerã niin̄n̄sera niĩã. Ɔsã s̄c̄r̄ĩ dutiapenori basoca niiritoaw̄ũ.

³⁴ Jesús c̄ũr̄ē jĩwĩ:

—Yuu aterēja diamacúrã jĩã: Niipetira ñañaré tiiráno dutiapenori basoca tiiróbiro niĩcua. Dutiafenori basoca witiimas̄ricua. Teerora ñañaré tiirácã ñañarere tiidúmas̄ricua.³⁵ S̄icũ dutiapenori basocũ cũũ òp̄ya wiip̄re niirucuriqui; tiiwí òp̄ mac̄pe tiiwip̄re niirucucui.

³⁶ Teero tiigú, yuu Cōãmacũ macũ peti niij̄gũ, múãr̄ē dutiapenori basoca tiiróbiro niir̄r̄ē witiir̄i tiimas̄ã. Yuu teero tiir̄i, witiirira peti niĩadacu s̄aa.³⁷ Yũũ múã Abraham p̄r̄ãmerã niin̄n̄sera niirere mas̄itoaa. Teero niipacara, yuu wedeserere padeoduḡaricu. Teero tiirá, yũre s̄iãduḡacu.³⁸ Yũũ Pacu yũre ãñoriguere múãr̄ē wedemiã. Múãpeja múã pacu tiidut̄irere tiicú, jĩwĩ.

³⁹ Cúãpeja c̄ũr̄ē yũw̄a:

—Ɔsã pacu Abraham niĩ, jĩwã.

Cũũpe jĩwĩ:

—Múã Abraham p̄r̄ãmerã peti niirã, cũũ tiiróbiro tiibócu.⁴⁰ Teero tiiróno tiirá, yuu diamacú maquē yuu Pacu bueriguere wedegú niipacari, s̄iãduḡaa. Abraham teero tiir̄ir̄iḡũ niiwĩ.⁴¹ Múãpe múã pacu tiiróbirora tiia, jĩwĩ c̄ũpeja.

Cúã c̄ũr̄ē yũw̄a:

—Ɔsãjã pacu manirã bauáririra niiwã. Cōãmacũ s̄ic̄r̄ã ãsã Pacu niĩ, jĩwã.

⁴² Jesupēja jĩwĩ:

—Cōãmacũ múã Pacu niĩãtã, yũre maĩbócu. Yuu cũũmena niiriḡura atiũ. Yũũ booró atiriũ. Cũũ yũre ticodiocowi.⁴³ Múã ¿deero tiirá yuu wederere t̄omas̄r̄ii? Yéé maquērē t̄oduḡaria.⁴⁴ Múã pacu wãt̄iãr̄ē dutigú niĩ; múã cũũyara niĩã. Teero tiirá, múã pacu booró tiiduḡaa. Cũũ s̄icatop̄ra basocáre s̄iãgú niiriḡũ niiwĩ. Péerogã diamacú maquērē tiir̄i. Cũũ wedeseḡũ, diamacú maquērē s̄ic̄r̄ĩ wedeseriqui. Jĩditorepiḡũ, jĩditosugueriḡũ niĩ. Teero jĩditoḡũ, cũũ niirecut̄irere ãñoquí.⁴⁵ Yũũpeja diamacú maquērē wedea. Teero tiirá, múã yũre padeor̄ia.⁴⁶ Múã watoap̄re ¿noã yuu ñañaré tiirere ãñomas̄ĩ? Ɔñomas̄iria. Yuu diamacú maquērē wedepacari, ¿deero tiirá yũre padeor̄i? ⁴⁷ Cōãmacũ p̄ña cũũ

† 8:28 Jesús cũũ diaadare maquērē wedesegũ tiiyigũ. ‡ 8:28 Éxodo 3.14.

wederére tuoóya. Múápe cūū pōna mee niā. Teero tiirá, yuu wederére tuodugária, jīwī.

Cristo Abraham suguero niitoarigue

⁴⁸ Judíoare dutirápeja jīwā:

—Muu Samaritanoāyū niicu. Diamacúrā niā ūsā jīrē: Wātī cuogú niijgū, mecūgú tiia muujā, jīwā.

⁴⁹ Jesupé cúārē yuwi:

—Wātī cuogú niiria. Yuu tiirémena yuu Pacure padeorére ēñoā. Múápe yuu tiirére ña, yuure ñañarō buijāā. ⁵⁰ “Basocá yuure añurō wedesearo” jīrēre āmaāgū mee tiia. Teero niipacari, sīcū niī yuure añurō wedesequ. Cūārā basocá tiirére queoró wedeguda niī. ⁵¹ Yuu aterēja diamacúrā jīā: Yuu wedeseri tuo, teeré tiigúno diariqui, jīwī.

⁵² Judíoare dutirápeja jīwā:

—Ūsā jīārirobirora teorora niā: “Wātī cuogú niijgū, mecūgú tiia”. Abraham diajōāyigu. Profetacā diajōāyira. Muupeja biiro jīā: “Yuu wedeseri tuo, teeré tiigúno diariqui”. ⁵³ Muu ūsā ñecū Abraham nemorō niiria. Cūū diajōāyigu. Profetacā diajōāyira. Muupeja ¿ñiirūno niī teero jī wedesequ? jīwā.

⁵⁴ Jesupéja cúārē jīwī:

—Yuu basiro yuu tiirére añurō wedeseri, wapamaníā. Yuu Pacu (múā “Cōāmacū ūsā Pacu” jīgúrā) yuu tiirére añurō wedesei. ⁵⁵ Múā cūūrē masīricu. Yuupeja cūūrē masīā. Yuu “cūūrē masīria” jīgū, múā tiiróbiro jīditorepigū niibocu. Diamacúrā jīā: Yuu cūūrē masīā; cūū wedeseri tuo, teeré tiia. ⁵⁶ Múā ñecū Abraham yuu atiadarere “ññagūda” jī, useniwī. Teeré ññagū, bayirō useniwī, jīwī.

⁵⁷ Cūāpeja jīwā:

—Muu cincuenta cūmarī cuorīpacu, ¿Abrahamrē ññarī? Ññaridojāyiyu, jīwā.

⁵⁸ Jesupé yuwi:

—Yuu aterēja diamacúrā jīā: Abraham bauáadari sugueropu, “yuurá niā”, § jīwī.

⁵⁹ Cūū teero jīrī tuorá, cūūrē déesīāāda jīrā, ūtāperire néemiwā. Cūūpeja cúārē dutijā, Cōāmacūwiipu niīarigu wáajōāwī.

9

Jesús ññahēgū bauárigure ññarī tiirígue

¹ Jesús netōwá, sīcū ūmu capeari ññahēgūrē ññawī. Cūū wīmagūpura capeari ññahēgū bauáyigu. ² Ūsā Jesuré sāññawū:

—Ūsārē buegú, ¿deero tiigú āni capeari ññahēgū bauáyiri? ¿Noāyé wapa niī? ¿Cūūye wapa, cūū pacusūmuāye wapa niī? jīwā.

³ Jesús ūsārē jīwī:

—Cūū ñañarē tiiré wapa mee niā. Teero biiri cūū pacusūmuāye wapa mee niā. Cūūmena Cōāmacū cūū añurō tiirére ēñodugágu, cūūrē teero baugú bauári tiirígu niwī. ⁴ Yuure ticodiocorigu padedutirere mecūtīgā marīrē tiiró booa. Too síro ñami tiiróbiro niādacu. Ñami jeari, sīcūno

§ 8:58 Abraham bauáadari sugueropu, Jesús cūū Pacumena niitoayigu. Too síro Moisés Cōāmacūrē cūū wāmerē sāññarī, “yuurá niā” jī yuuyigu. Teero tiigú, Jesús “yuurá niā” jīrī, basocá cūūrē déesīādugamiyira.

pademasĩriqui. ⁵ Yũũ atibúrecopũ niigũ, basocáre sãwócore tiiróbiro niĩã, jĩwĩ.

⁶ Jesús teero jĩãri siro, yepapũ usecóre eocũ, dita ococtĩre maané, capearipũ tuusĩã, ⁷ cãũrẽ jĩwĩ:

—Siloétaropũ mũũye capearire cosegú wáaya, jĩwĩ.
(Siloé jĩrõ, “ticoconorigũ” jĩũgãro tiia.)

Teero tiigú, cãũ toopú wáa, cãũ capearire coserigũ niwĩ. Cãũ wiipú putuaatigũ, añurõ ñnarigũ niwĩ. ⁸ Cãũya wii puto macãrã, ãpẽrã cãũ niyeru sãĩduĩri ñnarucurira cãmerĩ sãĩñáyira:

—¿Ñani niyeru sãĩduĩrucuarigũra niĩrã? jĩyira.

⁹ Siquẽrã “cãũrã niĩ” jĩyira. ãpẽrãpé “niirii; ãpĩ cãũbiro baugú niĩ” jĩyira.

—Yũurá niĩã, jĩyigu.

¹⁰ —¿Deero tiigú mũũ mecütigãrẽ añurõ ñna? jĩyira cúãpe.

¹¹ —Jõõ niĩarigũ Jesús wãmecütigũ dita ococtĩremena yũũ capearire tuusĩã, Siloétaropũ yũũre cosedutíati. Teero tiigú, wáa, yũũ coseári siro, añurõ ñnaãwũ, jĩ yũũyigu cãũpeja.

¹² —¿Noopú niigari cãũ? jĩyira.

—Masĩriga. Noopú niigũ niiqui, jĩyigu cãũpeja.

Fariseo basoca ññahẽgũ niimiãrigũre sãĩñárigũ

¹³ Capeari ññahẽgũ niimiãrigũ fariseo basoca putopũ néewanorigũ niwĩ.

¹⁴ Jesús dita ococtĩremena cãũrẽ ñnarĩ tiirí bureco ãsã yeerisãri bureco niwũ. ¹⁵ Teero tiirã, fariseo basocapeja cãũrẽ sãĩñáyira:

—¿Deero tiigú mũũ añurõ ñna? jĩyira.

—Sĩcũ yũũ capearire dita ococtĩremena tuusĩããti. Yũũ coseári siro, añurõ ñnaãwũ, jĩyigu.

¹⁶ Siquẽrã fariseo basoca jĩyira:

—Cãũrẽ teero tiĩarigũre Cõãmacũ ticocorijĩyi. Marĩ yeerisãri burecore netõncãgũ tiĩ, jĩyira.

ãpẽrãpé jĩyira:

—Cãũ ññarãrẽ tiigũno niigũjã, añuróre tiĩẽnoriboajĩyi, jĩyira.

Cúã cãũrẽ sãĩcãrĩbíro wãcũriyira sãa. Teero tiirã, batajõãyira.

¹⁷ Teero tiirã, cúã capeari ññahẽgũ niimiãrigũre sãĩñáyira sũcã:

—Mũute ¿deero jĩĩ mũũrẽ ñnarĩ tiĩarigũre? jĩyira.

—Yũũja “profeta niĩ” jĩã, jĩyigu.

¹⁸ Judioare dutirã capeari ññahẽgũ niimiãrigũre quetire padeodugáriyira. Teero tiirã, cãũ pacusũmũãrẽ sũocó, ¹⁹ sãĩñáyira:

—¿Ñani múã macũ niĩ? ¿“Wĩmagũpũra capeari ññahẽgũ bauárigũ” múã jĩirigũra niĩ? ¿Deero tiigú cãũ mecütigãrẽ ñna? jĩyira.

²⁰ Cãũ pacusũmũãpe yũũyira:

—Ejũ, ãsã macũrã niĩ. Cãũ capeari ññahẽgũ bauámiwĩ. Tee dícre ãsã masĩã. ²¹ Cãũ mecütigã ññarere masĩriga. Cãũrẽ ñnarĩ tiĩarigũcãrẽ masĩriga. Cãũ basiro yũũmasĩ; wĩmagũ mee niĩ. Cãũrẽ sãĩñãña, jĩyira.

²² Cãũ pacusũmũã cuira, teero jĩyira. Judioare dutirã too sũgueropũ ateré jĩyira: “Jõõ niĩarigũre ‘Cõãmacũ beserigũ Cristo niĩ’ jĩgũnorẽ marĩ neãri wiipũ cõãwioneconoãdacu; marĩmena niĩnemoriqũ”, jĩyira. ²³ Teero tiirã, cãũ pacusũmũã “wĩmagũ mee niĩ; cãũrẽ sãĩñãña” jĩyira.

²⁴ Judíoare dutirápeja capeari ñahēgū niimiārigure suocóyira sūcā. Cūūrē jīyira:

—Cōāmacū tuocóropure diamacú wedeseya. Ūsā masiā: Jōō niīārigu ñañaré tiigú niī, jīyira.

²⁵ Cūūpe yūuyigu:

—Cūū ñañaré tiigú niigū niiqui; yūu masīriga. Ate dícare masiā: Yūu capeari ñahēgū niipacu, mecātīgārē ññaā sáa, jīyigu.

²⁶ Cūāpeja cūūrē sãññanemoyira:

—¿Deero mūūrē tiīārī? ¿Ñeenómena mūūrē ññārī tiīārī? jīyira.

²⁷ Cūūpe yūuyigu:

—Múārē wedetoamiāwū; yūure tuorícu. ¿Deero tiirā wedenemorō booi sūcā? ¿Múācā cūūrē nunudugágarī? jīyigu.

²⁸ Cūāpeja cūūrē tutiyira:

—Mūu cūūrē nunññā. Ūsāpeja Moisés dutirére nunññāda. ²⁹ Ūsā masiā: Cōāmacū Moisére wedeseyigu. Cūūrējā “too macūpu niī” jīmasīriga, jīyira.

³⁰ Cūūpeja cúārē jīyigu:

—¡Ayo! ¿Múā cūūrē “noo macūpu niī” jīmasīrigari? ¡Cūūrā yūure capeari ññārī tiīáwī! ³¹ Marī ateré masiā: Cōāmacū ñañaré tiirāre cúā sãirére yūuriqui. Cūūrē padeorānorē, cūū boorē tiirānorē yūuqui. ³² Sīcārī “sīcū wīmagūpara capeari ñahēgū bauārigure ññārī tiīáyigu” jīrī tuoyá maniwū.

³³ Cōāmacū cūūrē ticocoriatā, yūure capeari ññārī tiirīboajīyi, jīyigu.

³⁴ Cūāpeja cūūrē jīyira:

—Mūu sicatorpara ñañagú bauārigu niipacu, ūsārē buemasīricu sáa, jīyira.

Cūū cúāmena niimiārigure cōāwionecojāyira.

Ññahērā tiiróbiro niirāye

³⁵ Jesús capeari ññahēgū niimiārigure cúā cōāwionecori tuowī. Cūūrē buajeágu, jīwī:

—¿Mūu niipetira sōwūrē padeói? jīwī.

³⁶ —¿Noā niī cūū? Yūu cūūrē padeodugága, jī yūuwī.

³⁷ —Mūu cūūrē ññatoaa. Yūu mūumena wedesege cūūrā niā, jīwī.

³⁸ —Ōpū, mūūrē padeóa, jī, cūū puto ñicācoberimena jeacūmuwī.

³⁹ Jesupé jīwī:

—Yūu atibárecopure basocáre cúā ñañaré tiirére masiārō jīgū atiwū. Teero wáari, capeari ññahērā tiiróbiro ññaadacua; capeari ññarā capeari ññahērā tiiróbiro wáaadacua, jīwī.

⁴⁰ Sīquērā fariseo basoca cūū patoru niirāpeja cūūrē tuo, jīwā:

—Ūsācārē “capeari ññahērā tiiróbirora niīā múā” ¿jīgū tiī? jīwā.

⁴¹ Jesupéja cúārē yūuwī:

—Múā capeari ññahērā tiiróbiro niirājā, yūu tiirére ññaribojīyu. Teero tiirā, wapa cuorībojīyu. Múā “ññamasiā” jī wácūjīrā, wapa cuorā niīā, jīwī.

10

Oveja coterí basocūmena queoré

¹ Jesús queorémēna wedewī:

—Yūu ateré diamacúrā jīā: Sīcū oveja niirī sãnirō soperé sãāwahegu, tiisãnirōrē muānetōsāwagu, yaarépigu niiqui. ² Soperé sãāwagupe oveja

coterí basocɔ niiqui. ³ Sope sãawaro coterí basocɔ cãurẽ pãõõnecoqui. Cãũyara oveja cãũ wedeseri tuomasĩcua. Cũãcõrõrẽ cãũ wãmemena sũo, néewitiwaqui. ⁴ Cãũyarare witiwapetiri ñña, cãurẽ suguewaqui. Cãũ wedeseri tuomasĩjĩrã, cãurẽ nunucúa. ⁵ Æpĩ cãũ ññamasĩhẽgũrẽ nunuridojãcua. Cãũ wedeseri tuomasĩrijiã, cãurẽ dutibatẽjõãcua, jĩwĩ.

⁶ Fariseo basoca cãũ cãurẽ queorẽmena wederi, “biirope jĩdugaro tiicú” jĩmasĩriwa.

Jesús oveja coterí basocɔ tiiróbiro niĩ

⁷ Cãũ tuohéri ññagũ, Jesús cãurẽ jĩñemowĩ:

—Yũũ aterėja diamacũrã jĩã: Yũũrá oveja sãawari sope tiiróbiro niĩ. ⁸ Niipetira yũũ suguero atirira ññañarã, ovejare yaarẽpira tiiróbiro niĩya. Teero tiirã, oveja cãurẽ nunurĩrira niĩwã. ⁹ Yũũrá sope tiiróbiro niĩ. Yũũpure sãawarano netõnénoãdacua. Oveja tiiróbiro sãawa, witiwa, tãa buarã tiiróbiro niĩãdacua.

¹⁰ Yaarẽpigũ cãurẽ yaagũdu, sããgũdu dícu atiqui. Yũũpeja cãurẽ catiré ticogu atiwã, ãñurõ peti niĩãrõ jĩgũ.

¹¹ Yũũrá ovejare ãñurõ coterí basocɔ tiiróbiro niĩ. Ovejare ãñurõ coterí basocɔ cãũyarare diabosaqui. ¹² Æpĩpé cãũ õpũyarare ññanunusegu dícu niiqui; oveja coterí basocɔ peti mee niiqui. Cãũyara mee niicua. Teero tiigú, yái atiri ñña, ovejare cõãnucõjã, dutijõãqui. Yáipe cãurẽ ñee, ãcũbatejãqui. ¹³ Ovejare ññanunusegu dícu niijĩgũ, cãurẽ wãcũriqui. Æñunicu cãurẽjã.

¹⁴⁻¹⁵ Yũũpeja ovejare ãñurõ coterí basocɔ tiiróbiro niĩ. Yũũ Pacu yũũre masĩ; yũũcã cãurẽ masĩã. Teerora yũũcã yáarare masĩã; cãũcã yũũre masĩya. Yáarare diabosa, netõnéngũdacu. ¹⁶ Yũũ ãpẽrã ovejare cõoa; cãũ atisãnrõ macãrã mee niĩya. Cãũcãrẽ néeatiguda. Cãũcã yũũ wedeseri tuo, yũũadacua. Teero tiirã, sãcũpõna niĩãdacua; teero biiri sãcũrã cãurẽ cotegú niigũdaqui.

¹⁷ Yáarare diabosa, too síro masãgũdacu. Teero tiigú, yũũ Pacu yũũre maĩ. ¹⁸ Sãcũ yũũre diari tiimasĩriqui; yũũ booró diaguda. Yũũ diamasĩã; too síro masãmasĩã. Yũũ Pacu yũũre biirora tiidutiwi, jĩwĩ.

¹⁹ Judíoape cãũ wedeseri tuorã, cãurẽ sãcũrĩbiro wãcũriwa sũcã. Teero tiirã, batajõãwã. ²⁰ Pau cãurẽ jĩwã:

—¿Deero tiirã múã cãurẽ tuo? Wãtĩ cõogú niĩ; teero biiri mecũgú peti tii, jĩwã.

²¹ Æpẽrãpéja jĩwã:

—Wãtĩ sããnorigu teero wedeseriboqui. Wãtĩ sããnorigu capeari ññahẽgũrẽ ññarĩ tiimasĩriqui, jĩwã.

Judíoa Jesuré boorĩrique

²² Pũuriro niirĩ, Jerusalénpu ãsã judíoa bosebũreco tiiwã. Too suguero macãrãpu Cõãmacũwiire yaponõãri siro, bosebũreco tiipéoyira. Tii bosebũreco ãsã wãcũnũuseri bũreco niiwã. ²³ Jesús Cõãmacũwiirpu biayã manirĩ tatiapũ wáawi. Tiitatia wãmecutia Pórtico de Salomón. ²⁴ Toorú judíoare dutirãpeja cãurẽ ãñurõ sodeanucãjõãwã. Cãurẽ sãĩñãwã:

—¿Dee biiripu ãsãrẽ diamacú maquẽrẽ wedegudari? Mũũ Cõãmacũ beserigu Cristo niigũ, diamacũrã ãsãrẽ wedeya, jĩwã.

²⁵ Jesupé cãurẽ yũũwi:

—Wedemiwū; múã tuoríwu. Yũu Pacu wãmemena tiiẽñore yũu ni-irecutirere añurõ ãñoã. ²⁶ Múã yáara oveja niiria. Teero tiirá, yũure padeoría. ²⁷ Yáara ovejapeja yũu wedeserere tuomasíya. Yũucã cúãrẽ masiã. Cúã yũure nũnyũya. ²⁸ Yũu cúãrẽ catiré petihére ticoa. Cúã pecamepu wáaricua. Sícũno yũu cuoráre yũure ãmamasíriqui. ²⁹ Cúãrẽ yũu Pacu ticorigu niiwĩ. Cũũ niipetira nemorõ tutuagu niĩ. Teero tiigú, sícũno yũu Pacu cuoráre ãmamasíriqui. ³⁰ Ɔsã yũu Pacumena sícũrã niĩã, jĩwĩ.

³¹ Cũũ teero jĩĩrĩ tuorá, judíoare dutirápeja ãtãperire néemiwã sũcã, cúãrẽ déesĩãda jĩĩrã. ³² Jesupé cúãrẽ jĩwĩ:

—Yũu Pacu tutuaremena múã ñnacoropu pee añuré tiiẽñowũ. ¿Ñeenó tiiré warape yũure déesĩãdugai? jĩwĩ.

³³ Cúãpe yũuwa:

—Mũũ añurõ tiiré wapa déesĩãricu. Mũũ basocúra niipacu, “yũu Cõãmacũ niĩã” jĩrẽ wapa mũũrẽ siããda. Mũũ Cõãmacũrẽ ñañarõ wedesegu tiia, jĩwã.

³⁴ Jesupé cúãrẽ jĩwĩ:

—Múã dutiré watoapũre Cõãmacũ jĩĩriguere biiro jóanoã: “Múã Cõãmacũ tiiróbirora niirã niĩã”, * jĩĩ jóanoã. ³⁵ Marĩ masiã: Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrẽ “diamacũ maquẽ niiria” jĩĩmasiãña maniã. Cõãmacũye wederirare “múã Cõãmacũ tiiróbirora niirã niĩã” jĩĩ jóadutirigu niiwĩ. ³⁶ Teero tiigú, “yũu Cõãmacũ macũ niĩã” jĩĩmasiã. Múãpe yũu teero jĩrẽ wapa yũure “Cõãmacũrẽ ñañarõ wedesegu tiia” jĩĩã. Teero niiria. Cõãmacũ yũure besewi; yũure atibúrecopũre ticodiocowi. ³⁷ Yũu Pacu tiirére yũu tihéri, yũure padeoríjãña. ³⁸ Cũũ tiirére tiirípereja, yũure padeorípacara, yũu tiiẽñorere padeoyá. Múã teeré padeorá, “yũu Pacu yũũpũre niĩ” jĩrẽre masiãdacu. Teero biiri “yũu cũũpũre niĩã” jĩrẽre tuomasĩãdacu, jĩwĩ.

³⁹ Cúãpeja cúãrẽ peresuwiipu néewadugamiwã sũcã. Cũũpe cúãrẽ dutijõãwĩ.

⁴⁰ Too síro Jesús día Jordán apeniñapũ tĩãwawi. Toopũre Juan wãmeõtiri basocu wãmeõtiriropu puuácũmuwĩ. ⁴¹ Pau Jesuré ññarã jeara, jĩwã:

—Juan Cõãmacũ sícũrã tiimasĩrere tiiẽñoriwi. Tiiẽñoripacu, niipetire ãniyé maquẽrẽ wedegu, diamacũrã wedeyi, jĩwã.

⁴² Toopũre pau Jesuré padeowá.

11

Lázaro diarigue

¹ Sícũ basocũ diarecutigu niirigu niiwĩ. Cũũ wãmecutiwi Lázaro. Cũũ, teero biiri cũũ sõwõsãnumiã Mariã, Marta Betania macã macãrã niiwã.

² Maríara niiwõ Jesuyé dũporipũre sitiaãñũre píopeco, coo põañapõmena tuucosérigo. Coo bai Lázaro diarecutigu niiwĩ. ³ Lázaro sõwõsãnumiã Jesuré queti ticocorira niiwã:

—Ɔpũ, mũũ menamacũ diagũ tii, jĩĩcoyira.

⁴ Jesupé tee quetire tuogú, jĩwĩ:

—Cũũ diarecutiremena diadoariqui. Cũũ diarémene Cõãmacũ tutuarere ãñoñõãdacu. Yũu Cõãmacũ macũcãrẽ basocã “cũũ tutuagu niĩ” jĩĩãdacu, jĩwĩ.

* 10:34 Salmo 82.6.

⁵ Jesús cúa María, Marta, teero biiri cúa bai Lázaro maĩrigu ni-iwĩ. ⁶ Teero tiigú, cūu diarecutire quetire tuogú, cūu niirõpu puabúreco putuácūmunemowū sūcā. ⁷ Too síro ūsā cūu bueráre: —Jāmu Judeapu sūcā, jĩwĩ.

⁸ Ūsāpe cūurē jĩwū:

—Ūsārē buegú, yoawaria ména judíoare dutirá ūtāperimena mūurē déesĩadugamiwā. ¿Muu toopú wáadugagari sūcā? jĩwū.

⁹ Jesupé queorémena yuuwi:

—Wācūpatirijāña. Múā masiā: Sicaburecore doce horari bóea. Búreco wáaguno bóeremena ñnamasĩqui. Teero tiigú, ñaacūmuriqui. ¹⁰ Naĩtĩārõpu wáagunopeja cūu wáaro sīawócore maniré wapa dupotua, ñaacūmuqui, jĩwĩ.

¹¹ Teero jĩāri siro, ūsārē jĩwĩ:

—Marĩ menamacū Lázaro cānijõājĩyi. Yuu cūurē wācõgú wáaguda, jĩwĩ.

¹² —Ōpū, cūu cāniārigu, añujõāgūdaqui, jĩwū.

¹³ Jesús “Lázaro cānijõājĩyi” jĩgū, “dajõājĩyi” jĩdugagu tiwĩ. Ūsāpe cāniré petire wācūjāmiwū. ¹⁴ Ūsā tuohéri ñnagū, Jesús ūsārē tuomasĩrõrā wedewi:

—Lázaro diajõājĩyi. ¹⁵ Marĩ toopú niihērĩ, añuā. Yuu useniā; añuniādacu máārē. Toorá múā nemorõ padeoádacu. Jāmu, cūurē ñnarā, jĩwĩ.

¹⁶ Tomás (“suduárigu” ūsā jĩgú) ūsārē jĩwĩ:

—Jāmu marĩcā. Marĩrē buegúre cúa sīārĩ, cūūmenarā diara wáaada, jĩwĩ.

Jesús diarirare masō, catiré ticoré

¹⁷ Jesús Lázaro ya macāpu jeagudu tiirĩ, ūtātutipu cūūrigue quetire tuowĩ. Cūurē cūūāri siro, bapari burecori netõyiro mée. ¹⁸ Betania Jerusalén putogā niuwū. Pua kilómetro, ape kilómetro deco yoaro niuwū. ¹⁹ Teero ti-irā, pau Jerusalén macārā cúa bai diari tuorá, Marta, Maríare wācūtutuaaro jĩrā, cúa putopu ñnarā jearira niuwū. ²⁰ “Jesús atitoai mée” jĩrĩ tuogó, Marta cūurē bocago atiwo. Maríape wiipú putuáyigo. ²¹ Marta Jesús puto jeago, cūurē jĩwō:

—Ōpū, muu ānopú niirĩ, yuu bai diariboajĩyi. ²² Mecūtígācārē Cõāmacū niipetire muu sārénorē ticoqui. Teeré masiā, jĩwō.

²³ Jesús coore jĩwĩ:

—Muu bai masāgūdaqui, jĩwĩ.

²⁴ Cooreja yuuwo:

—Yuu masiā: Atibúreco petirĩ, niipetira diarira masāripu, masāgūdaqui, jĩwō.

²⁵ Jesupé jĩwĩ:

—Yuurá diarirare masō, catiré ticogú niĩ. Yuure padeogú diapacu, catigūdaqui sūcā. ²⁶ Mecūtígārē catirá yuure padeorá diari siro, dianemorícua. ¿Muu teeré padeói? jĩwĩ.

²⁷ Coore yuuwo:

—Ōpū, ateré padeóa: Mmu Cõāmacū beserigu Cristo, Cõāmacū macū niĩ. Mmu “sĩcū basocú atigudu niĩyigu” cúa jĩrigu niĩ, jĩwō.

Lázaro cūuri tuti puto Jesús utirigie

²⁸ Marta Jesuména wedeseari siro, coo bayio Maríare suogó wáawo. Coore āpērā tuohéropu wedeyigo:

—Marĩrẽ buegú jeatoaawĩ. Mũũrẽ sũodutĩawĩ, jĩĩyigo.

²⁹ Coo teero jĩĩrĩ tũogó, cãũ pũtopũ máata atirigo niwõ. ³⁰ Jesús Marta bocaariopũ niwĩ. Macãpũre piyawariwi ména. ³¹ Judíoa wiipũ Marĩare wãcũtutuari tiirã tiiyĩra. Cũã coo boyeromena witiwari ñnarã, coore nũnũyĩra. “Cũũari tutipũ utigo wáago tiicó”, jĩĩ wãcũmiyira.

³² Marĩape Jesús pũto jea, cãũrẽ ñña, cãũye dũpori pũtopũ munibiãcũmuwõ.

—Õpũ, mũũ ãnopũ niiãtã, yũũ bai diariboajĩyi, jĩĩwõ.

³³ Jesús coo utiri ññagũ, teero biiri judíoa coore nũnũátiariracã utiri ññagũ, bayiró wãcũpati, ññañarõ yeeripũnacutiwi.

³⁴ —¿Noopũ cãũrẽ cũũarĩ? jĩĩ sãĩñáwĩ.

—Jãmu, ññagũ atiya, jĩĩwã.

³⁵ Jesús utiwi. ³⁶ Cãũ utiri ññarã, judíoa cãmerĩ jĩĩwã:

—Ññaña. Cãũrẽ bayiró maĩjãmiãyiri cãũ, jĩĩwã.

³⁷ Sĩquẽrã jĩĩwã:

—Ñni jõõ niirigu capeari ññahẽgũrẽ netõnerigura niĩrã. ¿Lázarcãrẽ diari tiiriboayiri? jĩĩwã.

Jesús Lázarore masõrigue

³⁸ Jesús Lázarore cũũri tutipũ jeagu, bayiró wãcũpatiremena niwĩ sũcã. Tiiututi ãtãtuti niwã. Tiiututi sopepũtõ ãtãquicamena bianõwã. ³⁹ Jesús cããrẽ: —Tiiquire néecoya, jĩĩwĩ.

Marta diaarigu sõwõpe cãũrẽ jĩĩwõ:

—Õpũ, ãni niiqui. Cãũ diaari siro, bapari bũrecori netõã, jĩĩwõ.

⁴⁰ Jesús coore jĩĩwĩ:

—“Yũũre padeogó, Cõãmacũ tutuarere ññagõdacu”, jĩĩ wedeawũ mũũrẽ, jĩĩwĩ.

⁴¹ Teero tiirã, cãã tiiututi biarĩquicare néecowa. Jesús ññamũõco, Cõãmacũrẽ jĩĩwĩ:

—Pacu, yũũ sãĩrẽre mũũ tũoa. Teero tiigũ, mũũrẽ usenire ticoa. ⁴² Yũũ masĩã: Mũũ yũũre tũorucújãã. Ñniã ãnopũ nucũrãye maquẽrẽ busurómena mũũmena wedesea. “Yũũ mũũ ticodiocorigũ niĩã” jĩĩrẽre masĩãrõ jĩĩgũ, teero tiia, jĩĩwĩ.

⁴³ Cãũ teero jĩĩari siro, bayiró busurómena jĩĩwĩ:

—Lázaro, witiatiya, jĩĩwĩ.

⁴⁴ Cãũ teero jĩĩrã, diaarigu niimiãrigũ witiatiwi. Cãũye wãmorĩ, cãũye dũporire sutiména dũdũanorigũ niwĩ. Cãũya diapóacã suti caseromena cõmanórigũ niwĩ. Jesús cããrẽ jĩĩwĩ:

—Cãũrẽ jõãñã, witiatiaro jĩĩrã, jĩĩwĩ.

Jesuré ñeeãdara wedeserigue

(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁵ Judíoa Marĩare ññarã jeaarira cãũ teero tiiriguere ññarã, paũ cãũrẽ padeowã. ⁴⁶ Æpẽrãpẽ Jesús tiiriguere fariseo basocapũre wedera wáayira.

⁴⁷ Teerẽ tũoarĩ siro, paiarẽ dutirã, teero biiri fariseo basoca, Judíoare Dutirã Petimena neãyira. Neãari siro, jĩĩyira:

—¿Deero tiiãdari marĩ? Jõõ niĩãrigũ pee tiiẽñorere tiigũ tiiqui.

⁴⁸ Marĩ cãũrẽ teero ññajãrĩ, niipetira cãũrẽ padeoãdacua. Romanuã ati,

Cõãmacũwiire cõããdacua. Teero biiri marĩ dutiré cʉorére petirĩ tiiãdacua, jĩĩyira.*

⁴⁹ Sícũ cũã menamacũ wãmecutiwi Caifás. Cũũ tiicũmarẽ paiaré dutigú niiwĩ. Cũũ cúãrẽ jĩĩyigu:

—Múã tʉomasĩridojáã. ⁵⁰ Niipetira basocá marĩya dita macãrã diari, ñañanibocu. Biiro tiiripe, ãñucu: Sícũ marĩ niipetiraye niiãdarere diabosari, marĩrẽ ãñuãdacu, jĩĩyigu.

⁵¹ Caifás cũũ basiro wãcũrémena teero jĩĩriyigu. Tiicũma cũũ paiaré dutigú niirĩ, Cõãmacũ cũũrẽ teero wãcũré ticoyigu. Teero jĩĩgũ, “marĩ niipetiraye niiãdarere Jesús diabosagudaqui” jĩĩsugueyigu. ⁵² Jesús judíoa dícare diabosariyigu. Niipetira Cõãmacũ põna cũũrẽ padeoádarare, apeyé ditapũ niirãcãrẽ diabosayigu. Sicapõna macãrã sícãpõna tiiróbiro niiãrõ jĩĩgũ, teero tiiyigu. ⁵³ Teero tiirã, cúã tiiburecora “¿deero tiiãdari marĩ cũũrẽ sãããdara?” jĩĩ wãcũñucãyira.

⁵⁴ Teero tiigú, Jesús paũ judíoa watoapũre wáanetõnemiwi. Too niiãrigũ yucu manirõ wesapũ wáawi. Efraín wãmecutiri macãpũ jea, toopú ãsãmena putuáwi.

⁵⁵ Pascua judíoa bosebureco jeadaro tiirĩ, paũ basocá Jerusalénpũre jeawa. Cũã tii bosebureco suguero cúã ñañarẽ tiiriguere cosesugúera jeara tiiyira. ⁵⁶ Jesuré ãmaãcãmesãyira. Cõãmacũwii wesa macã yepapũ niirã, cãmerĩ sãĩñáyira:

—¿Múã deero tũgueñaĩ? ¿Cũũ boseburecore ññagũ atigudari? jĩĩyira.

⁵⁷ Paiaré dutirá, fariseo basocamena too sugueropũ basocãre biiro dutiyira:

—Múã “jõõ niiãrigũ toopú niiãyigu” jĩĩrĩ tʉorã, ãsãrẽ wedeya, jĩĩyira. Cũũrẽ ñee, peresuwiipũ néewadugayira.

12

Jesuré sitiaãñũre píopeorigue
(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

¹ Pascua bosebureco wáaadaro seis burecori dusarĩ, Jesús cũũ buerãmena Betaniapũ wáawi. Too suguero tiimacãpũra Jesús Lázaro diarigupũre masõwĩ. ² Toopú Jesuré bosebureco tiipéowa. Marta yaarére batowo. Lázaro, ãpẽrãcã Jesuména yaadiwa. ³ Teero tiigó, María sicagã* siti-ããñũrigare Jesús puto néeatiwo. Tee sitiaãñũre “nardo” wãmecutire wapapacãre niiwũ. Cũũye dũporipũ píopeo, cooya póañapõmena tuucoséwo. Tiiwĩ niipetiropũ sitiaãñũsesajõãwũ.

⁴⁻⁵ Judas Iscariote jĩĩwĩ:

—Ate sitiaãñũrere sicacũma padegũ wapatárocõrõ dúaro boomíãyu. Tee niyerure bóaneõrãrẽ ticonoboajiyu, jĩĩwĩ.

Cũũ Jesús buegú too síropũ cũũrẽ ññatutirapũre wedesãgũdu niirigu niiwĩ. ⁶ Diamacú bóaneõrãrẽ tiápudugagũ mee tee jĩĩwĩ. Biiro wedesegũ niyeru yaadugágũ, teero jĩĩwĩ. Cũũ ãsã niyeru sããripore cotegú niimiwĩ. Tiipo maquẽ niyerure yaajãrucurigu niiwĩ. ⁷ Jesús cũũrẽ jĩĩwĩ:

* **11:48** Judíoare dutirá biiro wãcũjĩya: “Basocá niipetira Jesuré padeorã, cũũrẽ õpũ sõnecoadacua; romanuãrẽ cõããdacua. Romanuã õpũ teerẽ tʉogú, paũ surarare ticocogudaqui”, jĩĩ wãcũjĩya.

* **12:3** Pecasãyemena “medio litro” niiã.

—¿Deero tiigú coore potocōĩ? Potocōgũ mee tiiyá. Coó ateré ññanocũrigó niuwō yuu diaadari bureco maquerē. ⁸ Bóaneōrã múã watoapu niurucu-jãadacu. Yũpeja múãmena niurucuricu, jĩwĩ.

Judíoare dutirá Lázarore sãadugárigue

⁹ Pau judíoa Jesús Betaniapu niiré quetire t̄oyíra. Teero tiirá, cãurē ññarã jeawa. Cũú dícare ññarã jeariwa. Cũú masõrigu Lázarcãrē ññarã jeawa. ¹⁰⁻¹¹ Pau judíoa cãú masãrigue quetire t̄orá, paiaré dutirá dutirére duujã, Jesuré padeowá. Teero tiirá, paiaré dutirá: —Lázarcãrē sããada, jĩmiyira.

Jesús Jerusalénpu sããwarigue

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹² Apebáreco Jerusalénpu pau boseburecore ññarã jeará “Jesús atiqui méé” jĩrē quetire t̄oríra niuwã. ¹³ Teero tiirá, iquiquerire páata, cãurē bocara atiwa. Bayiró wedeseremena jĩatiwa:

—¡Marĩ Òp̄urē usenire ticoada! ¡Ñni Cõãmacũ tico diocorigu niĩ! ¡cãurē aññurõ tiáro! ¡cũú marĩ Israelya põna macãrã Òp̄u niĩ! jĩwã.

¹⁴ Jesús burro wĩmagurē buajeá, cãú sotoapu muãpeawi. Cũú teero tiiriguere Cõãmacũye queti jóaripũpu jóanoã:

¹⁵ Múã Jerusalén macãrã, cuirijãña.

Ññaña: Múã Òp̄u atitoai méé;
cãú burra macũ wĩmagũ sotoapu pesaatii,†
jĩ jóanoã.

¹⁶ Tee jóariguere ãsã cãú buerá sicutopure “Jesuyé queti niicu” jĩ t̄omasĩriwu. Too síro ãmuãsepu cãú muãwari siropu, ãsã wãcũbuawu. Teero tiirá, “Cõãmacũye queti jóaripũpu jĩrõbirora cãurē diamacãrã wãawu” jĩ cãmerĩ wedesewu.

¹⁷ Pau Jesús Lázarore masõrĩ ññarira tee quetire wedesesajõãyira. “Lázaro ãtãtutipu niimiãrigure suowíonecowi”, jĩ wedeyira. ¹⁸ Teero tiirá, pau tee tiĩñõriguere t̄oríra Jesuré bocara atiwa. ¹⁹ Fariseo basocapeja cãmerĩ jĩyira:

—Marĩ deero tiimasĩritu niã. ¿Ññamiĩ múã? Niipetira cãũmena wáara tiíyia, jĩyira.

Griegoa Jesuré ññadugárigue

²⁰ Bosebureco ññarã jeará watoapu s̄iquerã griegoa niuwã. Cũãcã Cõãmacũrē padeorá atirira niuwã. ²¹ Cũã Felipe puto jeayira. Felipe Betsaida Galilea ditapu niirĩ macã macũ niuwĩ. Cũã cãurē jĩyira:

—Jesuré ññarã wãadugaga.

²² Felipe Andrére wedegu wáayigu. Cũã puarãpu Jesuré wedera jeawa. ²³ Jesús cããrē queorẽmena yuũwi:

—Máata niipetira s̄owũ uputĩ macũ niirére ãñonóadacu. ²⁴ Yũũ ateréja diamacãrã jĩã: S̄icũ oteré capere oteriatã, teero putuájãcu. Teeperi oteri docare, ditapu bóa, wii, bucuã, pee ducacuticu. ²⁵ Atibãrecopure cãú catirĩ burecorire maĩnetõnegũno pecamerpu ññañarõ tiinógũdaqui. Cũú catirĩ burecorire maĩhẽgũnope ãmuãsepu catiré petihére buagũdaqui. ²⁶ Yũũ dutirére tiidugãgũno yũũre nuũñarõ. Yũũ niĩadaropure yũũmena niigũdaqui. Yũũ dutirére tiinunãsegunorẽ yũũ Pacu aññurõ tiigũdaqui, jĩwĩ.

† 12:15 Zacarías 9.9.

Jesús cūã diaadarere wederigue

²⁷ Jesús jīnemowī:

—Mecātīgā yuu bayiró wācūpatia. Teero tiigú, yuu deero jīmasīriga. “Pacɥ, yuure ñañarō wáadarere netōnéña”, ¿jīgādari? Jīricu. Teero ñañarō tiinógūdurá atiwɥ. ²⁸ Pacɥ, “mɥũ ãñunetōjōãã” jīréré êñoñá, jīwī.

Cūũ teero jīãri siro, ãmũãsepɥ wedeseri tuowú:

—“Yuu ãñunetōjōãã” jīréré êñotóawu; êñonemógūda sūcã, jīwī.

²⁹ Basocá toopú niirã cūũ wedeseri tuorá: —Bɥpo busuati, jīwã.

Ãpērã: —Ángele cūũrē wedeseati, jīwã.

³⁰ Jesús cúãrē jīwī:

—Yuu tuodutígu mee wedeseati; múãpere tuodutígu wedeseati.

³¹ Mecātīgārē Cōãmacū atibúreco macārārē wapa tiigúdaqui. Mecātīgãcārē atibúreco macārārē dutigúre cōãwionecogūdaqui.

³² Yuupere basocá néemũðɥcōãdacua, niipetirare yuu ãñurō tiibosáremena ugaripéaatiaro jīgũ, jīwī.

³³ Teero jīgũ, “biiro tiiri, diagūdacu” jīgũ tiiwī. ³⁴ Basocá cūũrē jīwã:

—Cōãmacūye queti jóaripɥ cūã bueêñorī, biiro tuonówũ: “Cōãmacū beserigu Cristo catirucujãgūdaqui”. Tee diamacú niirī, ¿deero tiigúdu mɥpe “niipetira sōwārē néemũðɥcōrō booa” jīwī? Niipetira sōwũ ¿niipé niirī? jī sãñáwã.

³⁵ Jesupé cúãrē jīwī:

—Yuu atibúreco macārārē sãwócore tiiróbiro niĩã. Yuu basocáre Cōãmacūyere ãñurō masīrī tiia. Múãmena péerogã niigūdacu. Yuu ãnopú niirī, múã yuu buerére padeoyá. Teero tiirá, múã wácũña manirō naĩtĩãrõpɥ wáara tiiróbiro wáaricu. Yuure padeohéguno naĩtĩãrõpɥ niigú tiiróbiro niĩ. Teero tiigú, ãñurépere besemasīriqui. ³⁶ Yuu sãwócore tiiróbiro niigú múãmena niĩã. Yuu múãmena niirī, yuure padeoyá. Teero tiirá, múãcã sãwócoropɥ niĩadacu; Cōãmacūyere ãñurō masĩadacu, jīwī.

Jesús cúãrē teero jīãri siro, dutijõãwī.

Judíoare dutirá Jesuré padeorírigue

³⁷ Jesús cūũ tutuaremena pee tiieñopacari, judíoare dutirá cūũrē padeoríwa. ³⁸ Cūã padeoríriguemena profeta Isaías jóaribirora wáaro tiiwã. Ateré jóarigu niiwī:

Ûsã Òpũ, noãnope ãsã wederére padeorá padeojíya. Niipetira padeopetíriya.

Cōãmacū tutuaremena tiieñorī ññapacara, padeoríya,† jī jóarigu niiwī.

³⁹ Teero tiirá, cúã padeomasīriwa. Isaías atecãrē jóarigu niiwī:

⁴⁰ Cōãmacú cúãrē capeari ññahērã tiiróbiro tiiyígu.

Cūũyere tuomasĩhērī tiiyígu.

Teero tiirá, ãñurō cūũ tiirére ññapacara, ññamasīriyira.

Cūũ buerére tuopacára, tuomasīriyira.

Cūũ buerére padeorá niirãpeja,

cúã ñañaré tiirére duujã, acabóre sãĩbójíya.

Cūũ cúãrē netōnébojíyi,§

jī jóarigu niiwī.

† 12:38 Isaías 53.1. § 12:40 Isaías 6.10.

⁴¹ Isaiás Jesús upatí macū niirére ññasugueyigu. Teero tiigú, cūuye maquērē wedeseyigu.

⁴² Teero jóari siro niipacari, pañ judíoa, judíoare dutirápacā Jesuré padeomíwā. Marí neári wiipñ niirārē cōāwionecori jīirā, baurocápu Jesuré padeorére wedeseriwa. Fariseo basocare cuiyira. ⁴³ Jesuré padeopacára, basocápere nemorō ññurō wācūrī boojíya. Cōāmacāpereja “ññuniya” jīisugero booríjya.

Jesús wederi tuohéra ññañarō tiinóādara niitoaya

⁴⁴ Jesús bayiró busurómena jīiwī:

—Yññre padeoráno yññ dícare padeoríya; yññ Pacu yññre ticodiocorigñcārē padeoóya. ⁴⁵ Yññre ññarāno yññre ticodiocorigñcārē ññaña. ⁴⁶ Yññ sīāwócore tiiróbiro niā. Atibúrecopñre atiwñ, yññre padeoráno nañtīārōpñ pññuárjāārō jīigū. ⁴⁷ Yññ buerére tuo, teeré yññheranorē yññre ññañarō tiiría. Yññ atibúrecopñ niirārē ññañarō tiigú atiriwñ; cūārē netōnégū atiwñ ⁴⁸ Yññre boohérano, yññ buerécārē yññherano ññañarō tiinóādarapñ niitoaya. Atibúreco petirí, yññ wederé cūārē ññañarō wáari tiíadacu. ⁴⁹ Yññ booró wederia. Yññ Pacu yññre ticodiocorigñ “teero jīi wedeya” jīi dutirómena wedea. ⁵⁰ Yññ masíā: Yññ Pacu dutirére padeorá catirucujāadacua. Teero tiigú, cūū wededutirobirora basocáre wedea, jīiwī.

13

Jesús cūū bueráye dñporire coserígue

¹ Pascua bosebñreco wáaadaró péero dñsawú. Jesús cūū atibúrecopñ niirigñ máata cūū Pacu pñtopñ wáaadarere masítoawi. Úsā cūū buerá atibúrecopñ niirārē mañnetōnejāwī. Úsārē cūū bayiró mañrere ññoādaró péerogā dñsawú.

²⁻⁴ Wātīārē dutigú Judas Iscariote (Simón macārē) wācūrē ticotoarigñ niiwī. Jesuré wedesādutirigñ niiwī. Jesupéja Cōāmacū pñtopñ atirigñ, cūū toopñ cámerpñtuawaadarere masítoarigñ niiwī. Teero biiri cūū Pacu cūūrē niipetire dutiré ticorigñere masítoarigñ niiwī. Teeré masígū, úsā yaaduiiri, wñmñññcā, cūūyaro sutiró sotoá sññañirore tuuwéwi. Ópññ decopñ oco tuucoséri caserore siatúwi. ⁵ Too siro ocoré bapapú písā, úsāye dñporire cosenñcāwī. Cūū siatúari caseromena ocoré tuucoséwi.

⁶ Cūū Simón Pedroye dñporire cosegúdu tiirí, Pedrojeja cūūrē jīiwī:

—¿Ópñ, yée dñporire mññ cosegúdari? jīiwī.

⁷ —Mecátigā yññ tiirére mññ tuomasñricu; too síropñ tuomasñgūdacu, jīi yññwī.

⁸ Cūñpeja: —Yée dñporire mññ coserídojāgūdacu, jīimiwī.

—Yññ mññrē coseríatā, mññ yññ menamacū niiricu, jīiwī.

⁹ Simón Pedro jīiwī:

—Too docare yée dñporire cosegú, yée wñmorí, yáa dupucārē coseyá, jīiwī.

¹⁰ Jesupéja jīiwī:

—Marí cusaári sirogā, jūññrñmanírā niipacara, cusanemóña manicú. Wáari siro, dñpori dícare cosenócu. Múā jūññrñmanírā tiiróbiro niā. Teero niipacari, sícū múā watoapñre ññañagú jūññrcatígñ tiiróbiro nií, jīiwī.

¹¹ Jesús cūūrē wedesāgūdñre masítoarigñ niiwī. Teero tiigú, “sícu múā watoapñre jūññrcatígñ tiiróbiro nií” jīiwī.

¹² ʕsáye dɔporire coseári siro, cūu tuuwéarirore sãña, jeanuã, ʕsãrê jĩwĩ:
—¿Yuu múãrê tiiariguere tɔomasĩ? ¹³ Múã yuure “ʕsãrê buegú”, teero biiri “ʕsã ʔpũ” jĩã. Yuu teerora niiã múã jĩrõbirora. ¹⁴ Yuu múã ʔpũ, múãrê buegú niipacu, múãye dɔporire coseáwũ. Teero tiirá, múãcã teerora múãye dɔporire cãmerĩ coseyá. ¹⁵ Múãrê yuu tiiariguere iñacũ, tiinunúsearo jĩgũ, tee queorére tiiẽñoãwũ. ¹⁶ Yuu ateréja diamacúra jĩã: Sícũ padecoteguno cūãrê dutigá nemorõ niiriqui. Sícũ ticoconorigucã cūãrê ticocorigu nemorõ niiriqui. ¹⁷ Múã yuu wedeariguere masĩ, teeré tiirá, ʕseniãdacu.

¹⁸ Yuu múã niipetirapure wederia. Yuu beserirare yuu masiã. Cõãmacũye queti jóaripũpu jĩrõbirora diamacú wáaro tiiadacu. Ateré jóanoã: “Yuumena yaaduiarigu yuure iñatutigu peti niirĩ”,* jĩ jóanoã. ¹⁹ Yuu múãrê wedesuguegu tiia. Teero tiirá, too síro yuu jĩãriguere diamacú wáari iñarã, “yuurá niiã” jĩrere padeoãdacu. ²⁰ Yuu ateréja diamacúra jĩã: Yuu ticocoariguere bocagúno yuucãrê bocagũdaqui. Yuure bocagúno yuure ticodiocorigucãrê bocagũdaqui, jĩwĩ.

Jesús “Judas yuure iñatutirapure ticogũdaqui” jĩrigue
(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)

²¹ Jesús teeré ʕsãrê wedeari siro, bayiró wãcũpatiwi. Tɔomasĩrõrã wedemiwĩ:

—Yuu ateré diamacúra jĩã: Múã menamacũ sícũ yuure iñatutirapure ticogũdaqui, jĩwĩ.

²² ʕsã cãmerĩ iña, “¿noãpére teero jĩgũ tiii?” jĩmasĩriwu. ²³ Yuu Juan Jesús mainógũ cūu pãtogã duiwu. ²⁴ Teero tiigú, Simón Pedro súpuaremena yuure sãĩñadutiwi: “¿Noãrê wedesegu tiii?” ²⁵ Yuu cūu pãtogã munijeátua, cūãrê sãĩñáwũ:

—¿ʔpũ, noã niirĩ cūu? jĩwũ.

²⁶ Jesús yuure jĩwĩ:

—Yuu pã soa, ticogúra niirĩ, jĩwĩ.

Cūu teero jĩãri siro, Judare (Simón Iscariote macãrê) soa, ticowi. ²⁷ Judas pãrê ñeeãri sirogã, Satanás cūãrê sããrigu niirĩ. Jesús Judare: —Muu tiidãrere máata tiisirotiya, jĩwĩ.

²⁸ ʕsã niipetira toopú yaaduire cūu teero jĩrere tɔomasĩriwu. ²⁹ Siquẽrã biiro wãcũwũ: “Judas niyeru sããripore cotegú niirĩ, cūãrê apeyenó bosebãreco maquẽrê sãĩdutigu tiijãiyi; o bóaneõrãrê niyeru ticodutigu ticodutiajãiyi”, jĩ wãcũmiwũ. ³⁰ Judas pãrê ñeeãri sirogã, witiijõãwĩ. Ñamipũ niirũ.

Mama dutiré

³¹ Judas witiwari siro, Jesús ʕsãrê jĩwĩ:

—Mecãtigã yuu niipetira sõwũ ʕpũtĩ macũ niirere eñonóãdacu. Yuumena “Cõãmacũ ʕpũtĩ macũ niirĩ” jĩrécãrê eñonóãdacu. ³² Yuu “Cõãmacũ ʕpũtĩ macũ niirĩ” jĩrere eñorĩ, cūãcã yuu ʕpũtĩ macũ niirere máata eñogũdaqui. ³³ Yuu menamacãrã, yuu péerogã múãmena niinemogũdacu. Múã yuure ãmaãmiãdacu. Yuu judioare dutirãre jĩrirobirora múãrê mecãtigã jĩã: “Yuu wãaadãropure múã wãamasĩricu”. ³⁴ Múãrê mama dutirere cūũã: Cãmerĩ maĩñá; yuu múãrê maĩrõbirora múãcã cãmerĩ maĩñã. ³⁵ Múã cãmerĩ maĩrĩ, ãpẽrã niipetira múãrê yuu buerã niirere masiãdacua, jĩwĩ.

* 13:18 Salmo 41.9.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩrigue

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)

³⁶ Simón Pedro cãürê sãĩñáwĩ:

—Õpã, ¿noopá wáagudari? jĩwĩ.

Jesús cãürê yũwĩ:

—Mecãtigã yũ wáaadaropure mũũ wáamasĩricu. Too síropu yũre mũũgúdacu, jĩwĩ.

³⁷ Pedropeja cãürê sãĩñáwĩ sũcã:

—Õpã, ¿deero tiigú yũ mũũmena máata wáamasĩrigari? Mũũye waramena yũ diari, ãñuniãdacu, jĩmiwĩ.

³⁸ Jesús cãürê yũwĩ:

—¿Yée waramena diabosagudari? Yũ ateréja diamacúrã jĩã: Cãrêquẽ wedeadari sũguero, yũre ãĩĩãrĩ “cãürê masĩriga” jĩditogudacu, jĩwĩ.

14

Jesús Cõãmacũ pũtopũ wáarima tiiróbiro niĩ

¹ Jesús ãsãrê jĩwĩ:

—Múã bayiró wãcũpatirijãña. Cõãmacũrê padeoyá. Yũcãrê padeoyá. ² Yũ Pacũ pũtopũ múã niĩadare wiseri pee niĩã. Tee wiseri maniãtã, múãrê wedeboajĩyu. Toopá múã niĩadarore quẽnosuguẽga wáagu tiia. ³ Múã niĩadarore quẽnoãrĩ siro, múãrê nẽegũ atigũda. Teero tiirã, yũ niirõpũre múãcã niĩadacu. ⁴ Yũ wáaropũ niirĩmarê múã masĩcu, jĩwĩ.

⁵ Tomás cãürê jĩwĩ:

—Õpã, mũũ wáaadarore masĩriga. ¿Ësã deero tii tiimarê masĩbogari? jĩwĩ.

⁶ Jesús cãürê yũwĩ:

—Yũnrã tiimã tiiróbiro niĩã; basocãre diamacũ maquẽrê masĩrĩ tiigú niĩã; teero biiri catiré petihére ticogú niĩã. Yũre padeonũnũsera dícu yũ Pacũ pũto jeaadacua. ⁷ Múã yũre masĩrã, yũ Pacũcãrê masĩãdacu. Mecũãmena cãürê masĩã; cãürê ãñarã tiiróbiro niĩã, jĩwĩ.

⁸ Felipe Jesuré jĩwĩ:

—Õpã, mũũ Pacũre ãñoñã ãsãrê. Cãürê ãñarẽmena dícu ãsãrê ãñutoaadacu, jĩwĩ.

⁹ Jesupéja cãürê yũwĩ:

—Felipe, yũ múãmena yoari niĩã mée. ¿Yũre ãñamasĩrĩi ména? Yũre ãñagũno yũ Pacũcãrê ãñã. ¿Deero tiigú “mũũ Pacũre ãñoñã” jĩĩ? ¹⁰ “Yũ Pacũpũre niĩã yũ; cãũ yũpũre niĩ” jĩĩrere ¿padeorĩ? Yũ múãrê wederere yũ booró wederia. Yũ Pacũ yũpũre niigúrã yũmena cãũ booró tii. ¹¹ “Yũ Pacũpũre niĩã yũ” jĩĩrere padeoyá. Teero biiri “yũ Pacũ yũpũre niĩ” jĩĩrẽcãrê padeoyá. Múã teeré padeomasĩhẽrã, yũ tiirẽpere yũ Pacũ tutuaremena tiirĩ ãña, padeosãñũña. ¹² Yũ ateréja diamacúrã jĩã: Yũre padeorãno yũ tiirĩrobirora tiinũnũseadacua. Yũ Pacũ niirõpũ yũ wáagũda. Teero tiirã, yũre padeorãno yũ tiirĩro nemorõ tiĩadacu. ¹³ Niipetire múã sãĩrere yũ wãmemena sãĩrĩ, tiigũda. Yũ teeré tiigú, yũ Pacũ upũtĩ macũ niirẽre ãñoğũdacu. ¹⁴ Yũ wãmemena múã sãĩrenorê tiigũda.

Jesús “Espĩritu Santore ticodiocogũda” jĩrigue

15 'Múã yũre maĩrã, yũ dutirére tiiádacu. 16 Múãrẽ yũ Pacũre sãiboságuda. Yũ sãĩrĩ, cũũ múãrẽ ãpĩ tiiápugũdũre ticodiocogũdaqui. Múãmena niirucujãgũdaqui. 17 Cũũrã Espĩritu Santo, diamacũ maquẽrẽ wedegú niĩ. Atibũreco macãrã cũũrẽ ñnaricua; cũũrẽ masĩricua. Teero tiirã, cũũrẽ booricua. Múãpeja cũũrẽ masĩã. Cũũ múãmena niĩ; múãpũre niirucujãgũdaqui.

18 'Yũũ múãrẽ cõãwaricu. Múãmena niigũ atigũda sũcã. 19 Péero dũsaa yũũ wãaadaro. Yũũ wãari siro, atibũreco macãrã yũũre ñnariadacu. Múãpeja ñnãadacu. Yũũ catirucujãã; teero tiirã, múãcã catirucujããdacu. 20 Yũũ Pacũ múãrẽ Espĩritu Santore ticodiocoari siro, “yũũ Pacũpũre yũũ niĩã” jĩrẽre masĩãdacu. Teero biiri “múã yũũpũre niĩã; yũũ múãpũre niĩã” jĩrẽcãrẽ masĩãdacu. 21 Yũũ dutirére tiigũno yũũre maĩgũrã niiqui. Yũũre maĩgũnorẽ yũũ Pacũ maĩgũdaqui. Yũũcã cũũrẽ maĩgũdacu; yũũ niirecutirere ñnogũdacu, jĩwĩ.

22 Æpĩ Judas (Iscariote niihẽgũpe) Jesurẽ jĩwĩ:

—Õpũ, ¿deero tiigũ mũũ niirecutirere ñsã dícũre ñnogũdari? ¿Deero tiigũ atibũreco macãrãrẽ ñnorĩgari? jĩwĩ.

23 Jesús cũũrẽ yũũwĩ:

—Yũũre maĩrãno yũũ wedeseri tũonũnãsecua. Yũũ Pacũ cããrẽ maĩgũdaqui. Ñsã pũarãpũra cããmena niĩãdacu. 24 Yũũre maĩhẽrãnopeja yũũ wederẽre tũoricua. Yũũ wederẽ yẽe mee niĩã; yũũ Pacũ yũũre ticodiocorigũ wededutire niĩã.

25 'Yũũ múãmena niĩã ména; teero tiigũ, teerẽ múãrẽ wedea. 26 Too síro yũũ Pacũ Espĩritu Santore yũũ wãmemena ticodiocogũdaqui. Cũũ múãrẽ tiiápuũ niigũdaqui. Cũũ niipetirere múãrẽ buegũdaqui. Niipetire yũũ múãrẽ bueriguere teero wãcũrĩ tiirucujãgũdaqui.

27 'Yũũ mecũtigã múãrẽ “wãagu tiia” jĩgũda. Æñũrõ niirecutire múãmena niĩãrõ. Yũũ Æñũrõ niirecutirere cũoa. Teerẽ múãcãrẽ ticoa. Atibũreco macãrã Æñũrõ niirecutirere ticooya, ticorapeja. Yũũ cãã ticorẽ tiiróbiro ticoria. Teero tiirã, wãcũpatirijãã; cuirijãã. 28 “Yũũ Pacũ pũtopũ wãagu tiia” jĩrĩ, múã tũotóawũ. “Too síro yũũ múãmena niigũ atigũda sũcã” jĩrĩcãrẽ tũoáwũ. Yũũ Pacũ yũũ nemorõ niĩ. Teero tiirã, “yũũ Pacũ pũtopũ wãagu tiia” jĩrĩ tũojĩrã, yũũre diamacũrã maĩrã, useniboajĩyu. 29 Yũũ múãrẽ wedesuguegũ tiia. Teero tiirã, yũũ múãrẽ wedesugueriguere queoró wãari, “diamacũrã jĩyi” jĩãdacu.

30 'Wãtĩãrẽ dutigũ atibũreco macãrãrẽ dutigũ atitoaqui mée. Teero tiigũ, yũũ múãmena péero wedesegũda. Cũũ yũũre péerogã netõnucãmasĩripacũ, dutimigũdaqui. 31 Yũũpeja cũũrẽ tũoria. Yũũ Pacũ dutirẽpere tiia, atibũreco macãrã “yũũ Pacũre maĩã” jĩrẽre masĩãrõ jĩgũ. Wãmũnucãña. Jãmũ, wãaco, jĩwĩ ñsãrẽ.

15

Ñsegũmena queorẽ

1 Jesús queorẽmena ñsãrẽ wedewi:

—Yũũ usegũ peti tiiróbiro niĩã. Yũũ Pacũ tiigũrẽ cotegũ tiiróbiro niĩ. 2 Yẽe dũpũrĩ dũcamanire dũpũrĩre páatacõãjãĩ. Dũcãcutire dũpũrĩpere nemorõ dũcãcutiario jĩgũ, ñãñarẽ dũpũrĩre páatawememoqui. 3 Yũũ múãrẽ wederẽmena ñãñarẽ dũpũrĩre páatawenorira tiiróbiro niĩã. 4 Yũũmena

niirucujãña yuu múãmena niirucujãrõbirora. Sicaduru useguru niirucuripacaro, ducacatiricu. Ate tiirõbiro múã yuumena niirucuripacara, ãñurê tiimasiricu.

⁵ Yuum usegu tiirõbiro niã. Múã tiigú dururi niã. Yuumena niirucurano yuu cãmena niirí, pee ãñurê tiimasirica. Múã yuumena niihẽrã, ãñurê tiimasiricu. ⁶ Yuumena niihẽrãno páatate dururi tiirõbiro cõãnoõdaduca. Páatacõãre dururi sñinjõãcu. Sñirê dururire see, pecamepu sóecõãnocu.

⁷ Múã yuumena niirí, yuu buerere wãcũrĩ, Cõãmacũ múã cũrê sãirénorê wãari tiigúdaqui. ⁸ Múã pee ãñurê tiirémene “Cõãmacũ ãñunetõjõã” jĩrere ãnoõdaduca. Teero biiri “múã yuu buerã niã” jĩrere ãnoõdaduca. ⁹ Yuu Pacu yure maĩrõbirora yuucã múãrê maĩã. Teero tiirã, yuu múãrê maĩrere masĩjĩrã, yure maĩrucujãña. ¹⁰ Yuu Pacu dutirere yuu tiiwã; cãu yure maĩrucuí. Cãu tiirõbirora múã yuu dutirere tiirí, yuucã múãrê maĩrucúgadacu.

¹¹ Yuum senirõbirora múãrê seniarõ jĩgũ, teerê wedea. Teero tiirã, múã seninetõjõãdaduca. ¹² Yuu dutirê ate niã: Yuu múãrê maĩrõbirora cãmerĩ maĩñã. ¹³ Sícũ cãu menamacãrãre diabolosaguno cãmẽ maĩnetõnequi; nemorõ maĩmasĩña maniã. ¹⁴ Múã yuu dutirere tiirã, yuu menamacãrã niã. ¹⁵ Yuu múãrê “yure padecotera niĩya” jĩnemoricu. Padecotera cãmẽ dutigú tiirere masirica. Niipetire yuu Pacu yure jĩriguere múãrê wedepetijãã. Teero tiigú, múãrê “yuu menamacãrã niĩya” jĩã. ¹⁶ Múã yure beseriwu; yure múãrê besewu. Múã yuu boorete tiirã jĩgũ, teero biiri múã tiirê petirjããrõ jĩgũ, múãrê besewu. Múã yuu boorete tiirí, múã yuu wãmemena yuu Pacure sãirénorê cãu ticogúdaqui. ¹⁷ Aterê múãrê dutia: Cãmerĩ maĩñã, jĩwĩ.

Jesurê padeorãre ññatutiadaca

¹⁸ Jesús ãsãrê jĩnemowĩ:

—Atibúreco macãrã múãrê ññatutiri, yure ññatusugueriguere wãcũña.

¹⁹ Múã atibúreco macãrã peti niĩatã, cãu menamacãrãre maĩrõbirora múãcãrê maĩbõcu. Yuu múãrê cãu watoapu niirãrê besewu. Yuu besenorira niijĩrã, atibúreco macãrã peti niiria. Teero tiirã, cãu múãrê ññatutiya. ²⁰ Yuu múãrê jĩriguere wãcũña: Sícũ padecoteguno cũrê dutigú nemorõ niiriqui. Yure ññarõ tiirã, múãcãrê teerora ññarõ tiĩadaca. Yuu wederi tuorã, múãcãrê tuoadaca. ²¹ Múã yure nũnrĩ ññarã, tee niipetire ññarere múãrê tiĩadaca. Yure ticodiocorigure cãu masĩhẽre wapa teero tiĩadaca.

²² Yuu cãmẽ wedegu atiriatã, wapa cõrĩbocua. Cãu mecãtigãrê deero jĩmasirica; wapa cõjãya. ²³ Yure ññatutirano yuu Pacucãrê ññatutiya. ²⁴ Cãu patopure pee ññaña manirere tiĩñomiwũ. Yuu tiĩñõhẽri siro niĩatã, wapa cõrĩbocua. Cãu yuu tiiriguere ññawã. Teerê ññapacara, yure ññatutiwa. Teero biiri yuu Pacucãrê ññatutiwa. ²⁵ Cãu teero tiirémene Cõãmacũye queti jóaripũru jĩrõbirora diamacũ wãaro tiia. Aterê jóanoã: “Buri peti yure ññatutiwa”,* jĩ jóanoã.

²⁶ Espiritu Santo múãrê tiiapugu atigúdaqui. Cãu diamacũ maquẽrê wedegú niĩ. Cũrê yuu Pacumena niigũrê ticodiocogudacu. Cãu atigu,

* 15:25 Salmos 35.19; 69.4.

yéequerẽ múarẽ wedegudaqui. ²⁷ Múacã yuu buenucãripura yuunena niwã. Teero tiirá, yéequerẽ wedeadacu, jiwĩ.

16

¹ Jesús usãrẽ jinnemowĩ sũcã:

—Teo niipetirere múarẽ wedeawã, yuure padeodúrijãrõ jiwũ.
² Judioare dutirá múarẽ cúã nearé wiseripu niirãrẽ cõawionecoadaqua. Too síro múarẽ sãcõãrã, “marĩ Cõamacũ booró tiirá tiia” jiwũ wãcũmiãdacua.
³ Cúã yuu Pacure, teero biiri yuure masĩrijãrã, múarẽ teero tiãdadacu. ⁴ Yuu múarẽ wedesuguegu tiia. Teero tiirá, diamacũ teero wãari, múã “teerora jiwĩ” jiwũ wãcũãdacu.

Espíritu Santoye maque

⁵ Yuu múãmena niijigũ, sicutopure máata teerẽ wederiwũ. ⁵ Mecãtigã yuure ticodiocorigu putopu wãagu tiia. Yuu teerẽ jiwũpacari, múã sãcũnopera yuure “¿noorũ wãai?” jiwũ sãĩñãria. ⁶ Yuu jiwũriguere tuojãrã, bóaneõrã niijãã. ⁷ Yuu múarẽ diamacũ maquerẽ jiwũ: Yuu wãari, múarẽ nemorõ ãñuãdacu. Yuu wãariatã, múarẽ tiãpugu atiriqui. Yuu wãagu, cũurẽ múarẽ ticodiocogudacu. ⁸ Cũũ atigu, atibãreco macãrãrẽ cúã ñañarẽ tiirere tuomasĩrĩ tiigũdaqui. Diamacũ maquerẽ tuomasĩrĩ tiigũdaqui. Teero biiri cúã ñañarẽ tiirẽ wapa Cõamacũ cúãrẽ ñañarõ tiãdarecãrẽ tuomasĩrĩ tiigũdaqui. ⁹ Espiritu Santo cúãrẽ cúã ñañarẽ tiirere masĩãrõ jiwũ, aterẽ tuomasĩrĩ tiigũdaqui: Cúã yuure padeohẽre wapa ñañarẽ tiirá niicua sãa. ¹⁰ Diamacũ tiirẽcãrẽ masĩãrõ jiwũ, aterẽ tuomasĩrĩ tiigũdaqui: Yuu diamacũ tiigũ niijigũ, yuu Pacu putopu wãaa. Toopũ wãari, múã yuure ññanemoricu sãa. ¹¹ Teero biiri “Cõamacũ ñañarẽ tiirãre ñañarõ tiigũdaqui” jiwũrẽcãrẽ masĩãrõ jiwũ, aterẽ cúãrẽ tuomasĩrĩ tiigũdaqui: Wãtiãrẽ dutigũ ñañarõ tiinógũdu niitoai.

¹² Yuu múarẽ pee wededugamiga. Mecãtigã wederi, múã tuomasĩribocu. ¹³ Espiritu Santope atigu, niipetire diamacũ maquerẽ múarẽ wedegudaqui. Cũũ diamacũ maquerẽ wedegũ niĩ. Cũũ wãcũrẽmena wederiqui; yuu Pacu wederi tuogũ, wedegudaqui. Too síropu wãaadarecãrẽ múarẽ wedegudaqui. ¹⁴ Yẽere múarẽ masĩrĩ tiigũdaqui. Cũũ teero masĩrĩ tiirẽmena múã yuure nemorõ padeoãdacu. ¹⁵ Niipetire yuu Pacu cuorẽ yẽe niã. Teero tiigũ, aterẽ múarẽ wedetoaawã: Espiritu Santo yẽere múarẽ masĩrĩ tiigũdaqui.

¹⁶ Pẽerogã síro múã yuure ññaricu; too síro yuure ññãdacu sũcã, jiwũ Jesús.

Bóaneõrã niimiãrira useniãdacua

¹⁷ Usã sãiquẽrã cãmerĩ sãĩñãwũ:

—Cũũ “pẽerogã síro múã yuure ññaricu; too síro yuure ññãdacu sũcã” jiwũrẽ tuorigã. Teero biiri “yuu Pacu putopu wãaa” jiwũrẽcãrẽ tuorigã. ¹⁸ Cũũ “pẽerogã síro” jiwũrẽ ¿deero jiwũdugaro tiigãri? Ñeenórẽ wedesegu wedesequi, masĩriga, jiwũ.

¹⁹ Jesús usã cũurẽ sãĩñãdugarerẽ masĩjigũ, usãrẽ jiwũ:

—“Pẽerogã síro múã yuure ññaricu; too síro yuure ññãdacu sũcã”, jiwũwũ. ¿Teerẽ cãmerĩ sãĩñãrã tiĩ? ²⁰ Yuu aterẽja diamacũrã jiwũ: Múã uti, booritura niãdacu. Atibãreco macãrãpe useniãdacua. Múã bóaneõmiãdacu.

Bóaneōrā niimiārira useniādacu. ²¹ Queorémena wedeguda: Sīcō niipacó coo wīmagū apaadari sūguerogā, bayiró pūninogō, bóaneōco. Coo apaari siro, coo macū bauári īñagō, usenigō, coore pūniāriguere wācūrico. ²² Coo tiiróbiro múā mecūtīgā bóaneōmiā. Too síro yuu múārē īñagūda sūcā. Toorá múā useninetōjōāādacu. Sīcūno múā usenirere petirí tiimasīriqui.

²³ Teero wáadari bureco jeari, yuure sãĩñariadacu. Yuu aterēja diamacúrã jĩĩ: Múã yuu wãmemena yuu Pacure sãĩrenorē cūu ticogūdaqui. ²⁴ Múã yuu wãmemena sãĩría ména. Sãĩfiá. Múã sãĩrã, buaadacu. Teeména bayiró useniādacu.

Jesús atibúreco maquērē docacūmurí tiitóarigue

²⁵ Yuu múārē pee queorémena wedewu. Too síro queoré manirō tuomasīrōrã yuu Pacuye maquērē wedegudacu. ²⁶ Teero wáadari bureco jeari, múā yuu wãmemena yuu Pacure sãĩādacu. Yuu teero jĩĩgū, “yuu Pacure múārē sãĩboságuda” jĩĩgū mee tiia. ²⁷ Cūūrã múārē maĩ. Biiro biia: Múã yuure maĩ. Teero biiri múā yuure “Cōāmacū putopu atirigu niĩ” jĩĩ padeóa. Teero tiigú, Cōāmacū múārē maĩjĩĩgū, múārē yuugūdaqui. ²⁸ Yuu Pacumena niirigu atibúrecopure atiwu. Anopú niĩarigu yuu Pacu putopu coeputúawagūda sūcã, jĩĩwĩ.

²⁹ Usã cūūrē jĩĩwũ:

—Mecūtīgārē m̄m̄ queorémena wederipacu, tuomasīrōrã wedejãã. ³⁰ Mecūtīgã usã masiã: M̄m̄ niipetirere masīpetijãã. Usã m̄m̄rē sãĩñãadari sūguero, masiioa. Teero tiirã, m̄m̄ “Cōāmacū putopu atirigu niĩã” jĩĩrere padeóa, jĩĩwũ.

³¹ Jesús usãrē jĩĩwĩ:

—¿Niirōrã; múā padeói? ³² Múã dutiwáadaro jearo tiia; jeatoaa mée. Múã síquērã wáabateadacu. Yuure sīcūrã cōāncōādacu. Sīcūrã niiria, niigūpeja. Yuu Pacu yuumena niĩ. ³³ Yuu múārē yuumena ãñurō niirecutire cwoáro jĩĩgū, tee niipetirere wedeawũ. Múã atibúrecopure ñañarō netōādacu. Yuu atibúreco maquērē docacūmurí tiitóawu. Teero tiirã, wãcūtutuaya, jĩĩwĩ.

17

Jesús cūũ bueráye niĩadarere sãĩbosárigue

¹ Jesús teero jĩĩari siro, īñamūōco, jĩĩwĩ:

—Pacu, m̄m̄ “teero wáaadacu” jĩĩrí bureco jeatoaa mée. Basocáre ãñoñã yuu m̄m̄ macū uputí macū niirere. M̄m̄ teero tiirí, yuu m̄m̄ uputí macū niirere ãñoğūdacu. ² M̄m̄ yuure dutirere ticowu. Teeména basocá niipetirare dutimasã. Teero tiigú, niipetira m̄m̄ yuure ticorirare catiré petihere ticomasã. ³ Cúã m̄m̄ diamacú niigúrē sīcū niigúrē masiã, teero biiri yuu Jesucristo m̄m̄ ticodiocorigucãrē masiã catiré petihere cwoádacu.

⁴ M̄m̄ yuure tiidutirere tiipetijãwũ. Teeména yuu atibúrecopure m̄m̄ uputí macū niirere ãñowũ. ⁵ Pacu, atibúreco tiĩadari sūguero, yuu m̄m̄mena niiwũ. M̄m̄mena niigũ, m̄m̄ tiiróbiro uputí macū niiwũ. Mecūtīgārē m̄m̄ niirōpu niigūdacu sūcã. Yuure uputí macū niirere ticoya sūcã.

⁶ M̄m̄ ãniãrē yuure ticowu. Cúã atibúreco macãrã watoapu niirira niiwã. M̄m̄ niirecutirere cúãrē masiãrĩ tiiwũ. Cúã m̄m̄yara niirirare yuure ticowu. Cúã m̄m̄ wedecore ãñurō tuojiãrã, yuwwa. ⁷ Mecūtīgārē

cúã ateré masĩya: Niipetire yuu niirecatire muu ticorigue niã. ⁸ Muu yuure wederiguere cúãrẽ wedewu. Cúã teeré padeowá. Cúã diamacãrã yuu mui putopu atiriguere padeowá. Teero biiri mui yuure ticodioriguedãrẽ padeowá.

⁹ Yuu cúãye niãdarere muurẽ sãĩã. Atibúreco macãrãpereja sãĩbosária. Yuure mui ticorirapere sãĩbosáa; cúã muuyara niĩya. ¹⁰ Niipetira muuyara, yáara niĩya. Yáaracã muuyara niĩya. Cúã tiirémãna, cúã padeorémãna yuu uputí macũ niirere masĩrĩ tiia.

¹¹ Yuu mui putopu wáagudu tiia; atibúrecomu putuáricu. Yuu buerápeja putuáadacua. Pacu añugú, mui tutuaremena mui yuure ticorirare coteya. Mui teero tiirí, marí sícãrõména niirõbirora cúãcã sícãrõména niãdacua. ¹² Yuu cúãména niigũ, mui tutuare ticoriguemãna cúãrẽ cotewu. Sícãnorẽ ditiri tiiríwu. Muuye queti jóaripũpu jĩrõbirora diamacũ wáaro tiiwú: “Ditigũdaqui” jĩrigu dícu ditiwi.

¹³ Mecütigã yuu mui putopu wáagudu tiia. Yuu atibúrecomu niigũ, muuye quetire wedea. Cúã yuu tiirõbiro useniãrõ jĩgũ, wedea. ¹⁴ Mui wederiguere cúãrẽ wedewu. Cúã yuu tiirõbiro atibúreco macãrã peti niiriya. Teero tiirã, atibúreco macãrã cúãrẽ ñnatutiya. ¹⁵ “Cúã atibúreco macãrã watoapu niirãrẽ mui putopu máata néewayã”, jĩ sãiría. Ateperẽ sãĩã: “Wãtĩãrẽ dutigũre cãmotãya cúãrẽ”, jĩã. ¹⁶ Yuu atibúreco macũ peti niiria. Teero tiirõbiro cúãcã atibúreco macãrã peti niiriya. ¹⁷ Mui wederé diamacũ maquẽ niã. Teemãna cúãrẽ mui booré tiãdara peti wáari tiiyá. ¹⁸ Yuure muuye quetire atibúreco macãrãrẽ wededutigu ticodiocowu. Teero tiirõbiro yuucã cúãrẽ atibúreco macãrãrẽ wededutigu ticocoa. ¹⁹ Cúãye niãdarere tiigú, yuu mui boorõbirora tiia. Cúãcã mui boorõbiro tiiaro jĩgũ, cúã diamacũ maquẽrẽ masĩnemoãrõ jĩgũ, teero tiia.

²⁰ Yuu cúã dícuere sãĩbosária. Too síropu cúã wederi tuo, yuure padeoádaracãrẽ sãĩbosáa. ²¹ Cúã sícãrõména niãrõ jĩgũ, sãĩã. Pacu, mui yuumãna niirõbirora yuucã muumãna niã. Cúãcã marĩmãna niãrõ. Teero wáari ñnarã, atibúreco macãrã “yuu mui ticodiorigui niã” jĩrere padeoádacua. ²² Mui yuure uputí macũ niirere ticowu. Yuucã cúãrẽ teerã ticowu, cúã sícãrõména niãrõ jĩgũ. Marí sícãrõména niirõbirora cúãcã sícãrõména niãrõ. ²³ Yuu cúãména niirí, mui yuumãna niirõbirora cúãcã sícãrõména niãdacua. Teero wáari ñnarã, atibúreco macãrã ateré masĩãdacua: Mui cúãrẽ maĩã yuure maĩrõbirora; teero biiri “yuu mui ticodiorigui niã” jĩrere masĩãdacua.

²⁴ Atibúreco tiãdari suguero, mui yuure maĩwú. Teero tiigú, mui uputí macũ niirere yuure ticowu. Pacu, mui yuure ticorirare yuumãna niirí boogá. Yuumãna niirã, yuu uputí macũ niirere ñnarãdacua. ²⁵ Pacu, mui diamacũ tiigú niã. Atibúreco macãrã muurẽ masĩriya; yuure muurẽ masĩã. Ñniã yuu buerã mui yuure ticodioriguere masĩya. ²⁶ Mui niirecatirere cúãrẽ masĩrĩ tiiwú; teero masĩrĩ tiirucújãgũda. Yuu teero tiirucúri, mui yuure maĩrõbirora cúãcã cãmerĩ maĩãdacua; teero biiri yuu cúãména niigũdacu, jĩ sãĩwĩ.

18

*Jesuré ñeewarigue**(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)*

¹ Jesús cūū Pacure sãñari siro, ũsã Jerusalénpu niiãrira witiwawu. Cedrón wãmecutirimaarẽ tĩwawu. Tiimaã apeniñapú olivo yucure cūū oteriropu jeawu. ² Judas Jesuré ticogadu olivo niirõrẽ masĩtoarucuwi. Jesús too sugueropure ũsãrẽ toopú dícu suowáruwu. ³ Teero tiigú, suraramena Judas jeawi. Æpẽrã síquẽrã Cõãmacũwii coterí basoca cūãmena jeawa. Paiaré dutirá, fariseo basoca cūãrẽ ticocorira niiwã. Cūã ãñurõ wãmocutírapu niiwã. Sĩãwócore yucu, sĩawócorepamena atirira niiwã. ⁴ Jesús cūũrẽ wáaadare masĩtoarigu niiwĩ. Teero tiigú, suguewa, sãñĩáwĩ:

—¿Noãrẽ ãmaãĩ? jĩwĩ.

⁵—Jesús Nazaret macãrẽ ãmaãã, jĩwã.

—Yũrã niĩã, jĩwĩ.

Judas Jesuré wedesãrigucã cūãmena niiwĩ. ⁶ Jesús “yũrã niĩã” jĩĩ tũorã, cūã dúudicutua, ñaacũmujõãwã. ⁷ Jesús sãñĩáwĩ sũcã:

—¿Noãrẽ ãmaãĩ? jĩwĩ.

—Jesús Nazaret macãrẽ ãmaãã, jĩwã.

⁸—Mũãrẽ wedetoawũ mée: Yũrã niĩã. Too docare yũre ãmaãrãjã, ãniãpereja “wáaya” jĩñã, jĩwĩ.

⁹ Jesús cūū Pacure wedesearigue diamacú wáaaro jĩngũ, teeré jĩwĩ. Cūū biiro wedesewi cūū Pacure: “Mũu yũre ticorirare sícũno ditiri tiiríwũ”, jĩwĩ. ¹⁰ Too síro Simón Pedro cūũya espadare néewionecowi. Paiaré dutigũre padecotegure diamacú macã cãmopérorẽ páatacojãwĩ. Cūū wãmecutiwi Malco. ¹¹ Cūū teero tiirí ññagũ, Jesupé Pedrorẽ jĩwĩ:

—Mũuyapĩrẽ quẽnocũña. Yũu Pacu yũre ñãñarõ netõdutírobirora ñãñarõ netõgũdacu, jĩwĩ.

*Jesuré Anás puto néewarigue**(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54)*

¹² Too síro surara, cūãrẽ dutigú, ãpẽrã Cõãmacũwii coterí basoca Jesuré ñee, siatũwa. ¹³ Anásya wiipũ néewasuguewa. Cūū Caifás mañecú niiwĩ. Caifás tiicãmarẽ paiaré dutigú niiwĩ. ¹⁴ Cūũrã too sugueropure judíoare dutiráre ateré jĩyigu: “Sícu niipetiraye niĩadarere diabosari, marĩrẽ ãñuãdacu”, jĩyigu.

*Pedro Jesuré “masĩriga” jĩrigue**(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)*

¹⁵ Cūã Jesuré néewari, Simón Pedromenarã yũncã cūãrẽ nũnũwãwũ. Paiaré dutigú yũre masiwi. Teero tiigú, yũu Jesuré néewaramena wii popea macã yeparure sããwawũ. ¹⁶ Pedrope sopeputó sããatiropu putãñucãwĩ. Cūū teero tiirí ññagũ, yũu sopeputó coterí basocomena wedese, cūũrẽ sããatidutiwũ. ¹⁷ Sope coterí basoco Pedrorẽ sãñĩáwõ:

—¿Mũu ñnimena buegú mee niĩ? jĩwõ.

—Niiria, jĩwĩ cūũpeja.

¹⁸ Yũsã niiwũ. Teero tiirã, tiiwĩ padecoteri basoca, ãpẽrã Cõãmacũwii coterí basoca pecame diosũmãrã tiiwã. Pedrocã cūãmena sũmagú tiiwĩ.

*Paiaré dutigú Jesuré sãñĩãrigue**(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)*

19 Paiaré dutigú Jesuré sãĩñáwĩ:

—¿Muu buerá, ñiirũnoã basoca peti niĩ? ¿Ñeenórẽ buei muu cããrẽ? jĩwĩ.

20 Jesupé cããrẽ yuuwĩ:

—Yuu niipetira tuocóropu buewu. Judíoa neáré wiseripu, ãno niirí wii Cõãmacũwiipucãrẽ niipetira judíoa neárõpu buewu. Yayióropu bueriwu.

21 ¿Yuuere deero tiigú sãĩñái? Yuu bueriguere tuorírapere sãĩñãña. Cãã masĩcua. Cãã muurẽ wedeadacua, jĩwĩ.

22 Jesús teero jĩĩrĩ tuogú, sĩcã Cõãmacũwii coterí basocu Jesuyá diapóare páawi. Cããrẽ jĩwĩ:

—Paiaré dutigúre teero yuurijãña, jĩwĩ.

23 Jesupé yuuwĩ:

—Yuu ñañaarõ jĩãriguere wedeñate. “Ateré ñañaarõ jĩãwã”, jĩñña. Yuu diamacú maquẽrẽ jĩãri siro niipacari, ¿deero tiigú yuuere páai? jĩwĩ.

24 Jesús siatúarigupu niitoawi. Anás Jesuré ticocowi Caifás paiaré dutigú putopu.

Pedro jĩditonemorigue

(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)

25 Simón Pedro pecame wesapura sũmanucũwĩ ména. Toopú niirã cããrẽ sãĩñáwã:

—¿Muu ñinimena buegú mee niĩ? jĩwã.

—Niiria, jĩwĩ.

26 Toopú sĩcã paiaré dutigúre padecotegu sũmanucũwĩ. Cãmopéro páatanoriguya wedegu niwĩ. Cãã Pedrore sãĩñáwĩ:

—Yuu muurẽ olivo yucu oteriropu cãũmena niirĩ ññatu niãwãrã, jĩwĩ.

27 —Niiria; yuu mee niãwã, jĩwĩ sũcã.

Cãã teero jĩĩrĩã, cããrẽquẽ wedewi.

Pilato Jesuré sãĩñárigue

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Lc 23.1-5)

28 Too siro Jesuré Caifáya wiipu niãriguere tiidita dutigú niiré wiseri putopu néewawa. Bóeropu tiiwá. Judíoare dutirá tee wiseri popea macã yepapure sããwariwa. Toopú sããwaraja, Pascua bosebureco niirĩ, yaarénoře yaaribojya.* 29 Cãã sããwaheri ññagũ, Pilato cããmena wedesegu witiatiwi. Cããrẽ sãĩñáwĩ:

—¿Múã ãnirẽ ñeenó wapare wedesãrã tiirĩ? jĩwĩ.

30 —Cãã ñañaaré tiihégu niãtã, muu puto cããrẽ néeatiriboajyu, jĩwã.

31 Pilato cããrẽ jĩwĩ:

—Cããrẽ néewaya. Múãrẽ dutiré jĩrõbirora múã basiro cãã tiiariguere besera wáaya, jĩmiwĩ.

Judíope yuuwã:

—Ësã judíoa múã romanuã tiiróbiro sããdutímasĩriga, jĩwã.

32 Too sugueroPURE Jesús “cãã teero tiirí, diagudacu” jĩ wedesuguetoarucuwi. Cãã wedeseriguere diamacú wáaaro jĩrã, judíoa romanuãrẽ cããrẽ sããdutíwa.† 33 Pilato cãmecócutusãwawi sũcã. Jesuré suocó, sãĩñáyigu:

* **18:28** Judíoa biiro jĩ wãcũyira: “Ësã judíoa niihérãye wiseripu sããwara, jũĩrĩpíra tiiróbiro putãacu. Siete burecori jũĩrĩpíra tiiróbiro niãdacu”, jĩ wãcũyira. Cãã jũĩrĩpíra tiiróbiro niirã, Pascua bosebureco maquẽrẽ yaamasĩriyira. † **18:32** Juan 3.14 y 12.32. Tee versícupure Jesús “yuuere siãrã, curusapu páabiato, néemũcoadacua” jĩgũ tiiyigu. Judíoa curusapu basocãre siãrĩ tiiriyira; romanuã dícu teeré tiiyira.

—¿Muarã niĩ judíoa òpũ? jĩyigu.

³⁴Jesupé yuuyigu:

—¿Muu wãcũrémena sãĩñái? ¿Ãpẽrã muurẽ yéequẽrẽ wedearĩte? jĩyigu.

³⁵Pilatope jĩyigu:

—Yuu judíoayu mee niã. Muuya dita macãrã judíoa, teero biiri paiaré dutirá muurẽ néeeatiawã. ¿Deero tiári muu? jĩ sãĩñáyigu.

³⁶Jesupé cãurẽ yuuyiwĩ:

—Yuu Òpũ niiré atibúreco maquẽ niiria. Atibúreco maquẽ niĩatã, yuure nuurã câmerĩsĩãboajya, judíoare dutirá ñeewarijããrõ jĩrã. Yuu Òpũ niiré ãnopá mee niã, jĩyigu.

³⁷Pilato jĩyigu:

—¿Too docare òpũ niĩ muu? jĩyigu.

Jesupé cãurẽ yuuyigu:

—Muu jĩrõbirora òpũ niã. Yuu diamacú maquẽrẽ wedeguda jĩgã, ãnopú ati, bauáwu. Niipetira diamacú maquẽrẽ boorá yuu wederere tuoóya, jĩyigu.

³⁸—Diamacú maquẽ ¿ñeenó niirõ niicu? masĩña maniã, jĩyigu Pilato.

Jesuré sãadutrigue

(Mt 27.15-31; Mr 15.6-20; Lc 23.13-25)

Pilato teero jĩãri siro, judíoare dutirámena wedesegu witiatiwi sũcã. Cããrẽ wedewi:

—Yuu cãũ ñañaré tiáriguere buariatu. ³⁹Too docare biirope tiigúda: Pascua bosebúreco niirĩ, múã tiimúãatirigue tiirõbirora tiigúda: Sícũ peresuwiipũ niigúarẽ wionécobosaguda. ¿Múã judíoa òpũrẽ wionécori boogári? jĩwĩ.

⁴⁰Niipetira acaribjõãwã:

—¡Cãurẽ wionécorijãña! ¡Barrabápere wionécoya! jĩwã.

Barrabás yaarépigu niirigu niiwĩ.

19

¹Teero tiigú, Pilato Jesuré tãnadutiyigu. ²Tãnaãri siro, surara potamena cãã tiári betore cãuya dupupure péorira niwã. Sicaró òpãya sutiro tiirõbiri sãã ñiisãñúrõca sããrira niwã.

³—Uzeniã muumena, judíoa òpũ, jĩ buijãyira.

Teero jĩrãrã, cãurẽ pee páajãrira niwã.

⁴Pilato popeapu niĩarigu witiatiwi sũcã. Basocáre jĩwĩ:

—Yuu cãurẽ ñañaré tiáriguere buariatu. Teero tiigú, múã puto suowitiatiguda. Múã ñããdacu, jĩwĩ.

⁵Too síro Jesús witiatiwi. Cãũ pota betore pesawi. Òpãyaro tiirõbiri sãã ñiisãñúrõ cãã sãããrĩrore sãñawitiatiwĩ. Pilato basocáre jĩwĩ:

—¡Ñãña! Ñni niĩ, jĩwĩ.

⁶Paiaré dutirá, Cõamacuwii coterí basoca cãurẽ ññarã, acaribjõãwã:

—¡Cãurẽ curusapu páabiatu sãadutíya; sãadutíya! jĩwã.

Pilatope jĩwĩ:

—Múã basiro cãurẽ curusapu páabiatu sããrã wáaya. Yuuja cãurẽ ñañaré tiáriguere buariatu, jĩwĩ.

⁷Judíoare dutirápeja cãurẽ jĩwã:

—“Yuu Cõamacũ macũ niiã”, jĩwĩ cũãjã. Ʋsãrẽ dutiré teero wedesegunorẽ sãdutiã, jĩwã.

⁸ Pilato teeré tuogú, bayiró cuiyigu. ⁹ Cũyeye wiseri popea macã yepapu cãmecósãwawi sũcã. Jesuré sãĩñáyigu:

—¿Noo macũ niiĩ mũũ? jĩyigu.

Jesupé cũũrẽ yũũriyigu.

¹⁰ Pilato jĩyigu:

—¿Deero tiigú yũũre yũũrii? ¿Mũũ masĩrii? Yuu mũũrẽ wionécoyu wionécomasĩã. Sãdutiũcã sãdutiãmasĩã, jĩyigu.

¹¹ Jesupé cũũrẽ yũũyigu:

—Cõamacũ mũũrẽ dutigú sõnecorigũ niiwĩ. Cũũ sõnecoriatã, mũũ deero sãdutiãmasĩriboajĩyu. Teero tiigú, yũũre mũũ putopũ ticocoarigu mũũ nemorõ wapa cõoquĩ, jĩyigu.

¹² Cũũ teero jĩĩrĩ tuogú, Pilato Jesuré, “¿deero tii yuu ãnirẽ wionécoyudariye?” jĩĩ wãcũmiyigu. Judíoare dutirãpeja bayiró acaribíremena jĩwã:

—Mũũ cũũrẽ wionécoyu, romanuã õpũ menamacũ niiricu. Sícũ “yuu mũã õpũ niiã” jĩĩgũno romanuã õpũrẽ netõnucãgũ tiii, jĩwã.

¹³ Cũũ teero jĩĩrĩ tuogú, Pilato Jesuré sũowitiatidutiwi. Too síro cũũ queti beserõpũ wãa, duiwĩ. Cũũ duiro niiri yepa ãtãmena weeri yepapu niwũ. Hebreoyemena Gabata wãmecutiwũ. ¹⁴ Judíoa Pascua bosebureco maquẽ quẽnorĩ bũreco niwũ. Coeritõ suguerogã niwũ. Pilato judíoare dutirãre jĩwĩ:

—Mũã õpũrẽ ãñaña, jĩĩmiwĩ.

¹⁵ Cũũape acaribíjõãwã sũcã:

—¿Cũũrẽ sããjããrõ; sããjããrõ! ¿Curusapu páabiatu sãdutiãjãña! jĩwã.

Pilatope jĩwĩ:

—¿Mũã õpũrẽ curusapu páabiatu sãdutiãgudari? jĩwĩ.

Paĩarẽ dutirãpeja jĩwã:

—Ʋsã õpũ sícũrã romanuã õpũ dícu niiĩ, jĩwã.

¹⁶ Cũũ teero jĩĩrĩ tuogú, Jesuré cũũrẽ wiyawĩ, curusapu páabiatuaro jĩĩgũ. Surarape cũũrẽ néewawa.

Jesuré sãĩríque

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

¹⁷ Jesús curusare apawagu, “Dupucoro” wãmecutiropũ wãawi. Hebreoyemena wãmecutiã Gólgota. ¹⁸ Toopũ cũũrẽ curusapu páabiatuwa. Æpẽrã puarãcãrẽ teerora tiiwã. Jesuré cũũ deco nũcõwã, sícũrẽ diamacũpe, ãpĩrẽ acuniñape. ¹⁹ Pilato cũũ jóadutiariquere curusapu tuudutirigu niiwĩ. Biuro jóanoriro niwũ: “JESÚS NAZARET MACƲ JUDÍOA ÕPƲ NIIÍ”. ²⁰ Tee jóariquere hebreoye, griegoaye, latínmena jóadutirigu niiwĩ. Cũũ Jesuré páabiatuiri Jerusalén putogã niwũ. Teero tiirã, paũ judíoa tee jóaturiguere bueĩñawã. ²¹ Cũũ bueĩñarĩ ãnarã, paĩarẽ dutirã Pilato putopũ wãa, cũũrẽ jĩyira:

—Mũũ “judíoa õpũ niiĩ” jĩĩ jóariboajĩyu. “ ‘Judíoa õpũ niiã’, jĩĩãwĩ”, jĩĩ jóaboajĩyu, jĩĩmiyigu.

²² Pilato yũũyigu:

—Yuu jóatoaawũ; yuu jóaariborora putũãadacu, jĩyigu.

²³ Too síro bapari surara Jesuré páabiatuarira cū̄ye sutire seenéōwā. Seenéō, cú̄ãcōrō batowa. Cū̄ya sutiró docasāñariwacā sua cāmeyiorio niiwā. ²⁴ Teero tiirá, surara cāmerī jī̄yira:

—Ānorējā yigarijāāda. ¿Noārē p̄tuáadari? jī̄rā, jī̄buaapeada, jī̄yira.

Cū̄ã teero tiirí, Cōãmacū̄ye queti jóaripū̄p̄ jóarigue diamacá wáaro tiiwá. Biiro jóanoā: “Yée sutire batowa; sicaróre jī̄buaapewa”,* jī̄ jóanoā. Tee jóarirobirora surara teerora tiiwá.

²⁵ Jesuyá curusa p̄top̄ cū̄ paco, cū̄ b̄go, apegó María (coo Cleofas n̄mo niiwō), María Magdalena nucū̄wā. ²⁶ Jesús cū̄ pacore, teero biiri yuu Juan cū̄ bayiró maigūrē coo wesa nucūrī ñagá, coore jī̄wī:

—Paco, āni m̄u macá p̄tuái, jī̄wī.

²⁷ Too síro yuure jī̄wī:

—Atigó m̄u paco p̄tuáyo, jī̄wī.

Cū̄ teero jī̄āri siro, coore yáa wiip̄ néep̄tuawawu.

Jesús diarigue

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

²⁸ Too síro Jesús cū̄rē tiidutiriguere masī̄gū, “niipetire peotítoa” jī̄ wācū̄rigū niiwī. Teero tiigú, Cōãmacū̄ye queti jóaripū̄p̄ jóarigue wáaro jī̄gū: —Yuu s̄nidugága, jī̄wī.

²⁹ Toopú sicarú vino piyare dadarír̄u duiwū. Teero tiirá, surara sicasitia soa, “hisopo” d̄p̄p̄u siatú, s̄um̄ōcowa. ³⁰ Cū̄ teeré s̄niāri siro: —Niipetire peotítoa, jī̄wī.

Teero jī̄āri siro, cū̄ya dupu ñaañumu, diajōāwī.

Jesuré saderigue

³¹ Pascua bosebureco wáadaro sicabureco d̄sawá. Tii bosebureco ūsārē up̄tí niirí bureco niiwū. Tiiburecore judíoare dutirá diaarirare curusarip̄are niirí boorírira niiwā. Teero tiirá, judíoare dutirá Pilato p̄top̄ wáa, cū̄yara surarare cú̄ārē máata diaaro jī̄rā, cú̄āye ñicārīrē páapedutiyira. Too síro cú̄āye òp̄ūrīrē néedioco, aperopú néewadutiyira. ³² Teero tiirá, surara toopú jea, s̄icūrē páapesuguewa. Āpī Jesuména páabiatunoārigucārē teerora tiiwá. ³³ Jesupére diaarigup̄are buajeáwa. Teero tiirá, cū̄rē páaperiwa.

³⁴ Páaperono tiigú, s̄icū surara Jesuré warupāmarē sadewi. Cū̄ teero tiirí, máata díi ocoména witiwū. ³⁵ Yuu teero wáari ññawū. Teero tiigú, yuu masī̄: Yuu jóare diamacārā niiā. Mú̄ãcārē teeré padeoáro jī̄gū, tee diamacá maquērē wedea. ³⁶ Cōãmacū̄ye queti jóaripū̄p̄ jī̄rōbirora wáaro jī̄rō, teero wáawu. Biiro jóanoā: “Cū̄ye cōārī sicacōāno páapeya maniādacu”,† jī̄ jóanoā. ³⁷ Tiip̄p̄are aperopú jóanoā s̄ucā: “Cū̄ sadearigup̄are ññaadacua”,‡ jī̄ jóanoā.

Jesuré átātutip̄ cū̄ūrigue

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)

³⁸ Too síro José Arimatea wāmecutiri macā macá Pilatore Jesuyá òp̄ūrē sāiyígu. José Jesuré padeogú niiwī. Cū̄ judíoare dutirāre cuīgu, yayíorop̄u padeogú niirigu niiwī. Pilato “jáu” jī̄rī t̄ogú, José wáa, Jesuyá òp̄ūrē néedioco, néewawi. ³⁹ Nicodemo ñamip̄u Jesuména wedesegu jearigucā jeawi. Cū̄ treinta kilos sitiaññurere néenjeawi. Tee ate niiwā: “Mirra”

* 19:24 Salmo 22.18. † 19:36 Salmo 34.20. ‡ 19:37 Zacarías 12.10.

wāmecutire, “áloe” wāmecutiremena wáorigue niiwā. ⁴⁰ José Nicodemomena suti caseri sitiaañũre tuusiãremena Jesuyá òpũũrẽ cõmawã. Judíoa diaarirare cũuri tutipũ cũũãdari sugero tiurucũrere tiiwã. ⁴¹ Jesuré curusapũ páabiaturiro puto oteré oteriro niiwã. Tee oteriro deco mama tuti, ãtãgãpũ coari tuti niiwã. Tiitutipũ sĩcãrĩ diaarirare cũũña manirĩro niiwã ména. ⁴² Muĩpũ sããwari, ãsã yeerisãri bũreco jearopũ tiiwã. Teero tiirã, tiicope putogã niirĩ, Jesuyá òpũũrẽ toopá néewa, cũũwã.

20

Jesús masãmuãrigue

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

¹ Ësã yeerisãri bũreco síro macã bũreco niirĩ, bóeadari sugero, María Magdalena cũũrẽ cũuri tutipũ wáyigo. Tiituti biamĩriquicare aperopá nucũrĩ ññayigo. ² Teero tiigó, ãsã putopũ cutaputãaatirigo niiwõ. Yũũ Jesús bayiró maĩnógã, Simón Pedromena niiwã. Ësãrẽ jĩwõ:

—Marĩ Òpũrẽ aperopá néejõããrira niĩãwã. Noopá néewara néewaajĩya, jĩwõ.

³ Coo teero jĩrĩ tũorã, yũũ, Simón Pedromena cũũrẽ cũũriropũ ññarã wáawũ. ⁴ Ësã toopá wáara, yũũ Pedro nemorõ cutubayíwũ. Teero tiigú, yũũ cũũ sugero jeawũ. ⁵ Toopá jea, tiicopepũ munibiã, ññasõnecowũ. Sããwaripacũ, cũũrẽ cõmaré caseri pesari ññawũ. ⁶ Too síropũ Simón Pedro yũũre nunujeáwĩ. Cũũjã sããjõãwĩ. Cũũcã teecaserire toopá niirĩ ññawĩ. ⁷ Aperó Jesuré dupure cãã cõmarĩ caserocã aperopá pesari ññawĩ. Tupéari casero niiwũ. ⁸ Yũũ tiitutipũre jeasuguerigacã sããwawũ. Niĩpetirere ññagã, padeowã. ⁹ Ësã Cõamacũye queti jóaripũ maquẽrẽ “Jesús diarigũpũ masãgũdaqui” jĩrẽre masĩriwũ ména. ¹⁰ Ññaãri siro, ãsãya wiipũ putuãwawũ.

Jesús María Magdalenarẽ bauãsuguerigue

(Mr 16.9-11)

¹¹ María Magdalenape tiituti díamacũpũ utigo putuãwo. Utigora, tiitutipũ munibiã, ññasõnecoyigo. ¹² Ángelea pũarã suti butiré sãñarãrẽ duiiri ññayigo. Cãã Jesuré cũũmiriropũ duiyira, sĩcũ dupu niimirirope, ãpĩ ñapori niimirirope. ¹³ Cãã coore sãññayira:

—¿Deero tiigó utii? jĩyira.

Cũũrẽ yũũyigo:

—Yũũ Òpũrẽ néejõããrira niĩãwã. Noopá néewara néewaajĩya, jĩyigo.

¹⁴ Coo teero jĩãri siro, aperopé cãmenucãyigo. Jesús coo puto nucũrĩ ññayigo. “Jesús niĩ” jĩ ññamasĩriyigo ména. ¹⁵ Cũũpe coore sãññayigu:

—¿Deero tiigó utii? ¿Noãrẽ ãmaãĩ? jĩyigu.

“Oteré coterĩ basocũ niiqui”, jĩ wãcũgõ, jĩyigo:

—Mũũ cũũrẽ néewarigu wedeya. ¿Noopá cũũãrĩ? Yũũ cũũrẽ néegõ wáagoda, jĩyigo.

¹⁶ Jesús coore jĩyigu:

—¡María!

Cũũ teero jĩrĩ tũogó, cãmenucã: —¡Raboni! jĩyigo. (Hebreoayemena “basocãre buegũ” jĩũũgaro tia.)

¹⁷ Jesús coore jĩyigu:

—Ñeerijãña yũare. Yũũ Pacũ putopũ muãwaria ména. Yũare padeoráre wedego wáaya. “Biuro jĩãwĩ”, jĩña: “Yũũ Pacũ putopũ muãwagudu tia; yũũ Pacũ múã Pacũ niĩ; yũũ Ōpũ múã Ōpũ niĩ, jĩãwĩ”, jĩ wedeya, jĩyigu.

¹⁸ Cũũ teero jĩĩ tũgó, María Magdalena ati, ũsã cũũ bueráre wedewo:

—Marĩ Ōpũrẽ ññaãwũ, jĩwõ.

Cũũ coore wedeariguere wedewo.

Jesús cũũ bueráre bauárigue

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49)

¹⁹ Teero wári bureco ũsã yeerisári bureco síro macã bureco niwũ. Tiibureco ñamipũ ũsã cũũ buerá niirira neãwũ. ũsã judíoare dutiráre cuira, ãñurõ biacósãwũ. ũsã toopú niirĩ, Jesús ũsã decopũ bauánucãwĩ. ũsãrẽ ãñudutiwi:

—Ññurõ niirecutire múãpũre niãrõ, jĩwĩ.

²⁰ Cũũ teero jĩãri siro, cũũye wãmorĩrẽ, warupãmarẽ ãñowĩ. ũsã cũũrẽ ññarã, bayiró useniwũ. ²¹ ũsãrẽ jĩñemowĩ:

—Ññurõ niirecutire múãpũre niãrõ. Yũũ Pacũ yũũre ticodioro-birora yũũcã yé quetire wededutigu múãrẽ ticocoa, jĩwĩ.

²² Teero jĩãri siro, cũũ ũsãrẽ wĩãpũpeo, jĩwĩ:

—Múãmena Espiritu Santo niãrõ. ²³ Múã ãpẽrãrẽ cũũ ññañarẽ tiirere acabóri, acabónoãrira putuáadacua. Múã cũãrẽ acabóheri, acabóya manirã putuáadacua, * jĩwĩ Jesús.

Jesús Tomarẽ bauárigue

²⁴ Tomás ũsã menamacũ (“sũduárigu” ũsã jĩgũ) Jesús ũsã putopũ bauáritore, maniwĩ. ²⁵ Teero tiirã, ũsã cũũrẽ jĩwũ:

—Marĩ Ōpũrẽ ññaãwũ.

Tomarẽ ũsãrẽ jĩwĩ:

—Yũũ cũũye wãmorĩpũ cũũ páabiare coperire ññahẽgũ, teecoperipũ yáa wãmosũãrẽ súusõnecohegu, teerora yáa wãmorẽ cũũ warupãmarucãrẽ súusõnecohegu, padeorĩcu, jĩwĩ.

²⁶ Sica semana siro ũsã cũũ buerá niirira tiwiipú neãwũ sũcã. Tomás ũsãmena niwĩ sáa. ũsã ãñurõ biacósãpacari, Jesús ũsã decopũ bauánucãwĩ sũcã. ũsãrẽ ãñudutiwi:

—Ññurõ niirecutire múãpũre niãrõ, jĩwĩ.

²⁷ Too síro Tomarẽ jĩwĩ:

—Ññaña yé wãmorĩrẽ; mũũya wãmosũãrẽ ãno súusõneco. Yáa warupãmarucãrẽ mũũya wãmorẽ súusõneco. Padeorẽ manigũ niirijãña. Padeoyá, jĩwĩ.

²⁸ Tomarẽ jĩwĩ:

—Mũũ yũũ Ōpũ niã; mũũ Cõãmacũ yũũ padeogú niã, jĩwĩ.

²⁹ Jesupé jĩwĩ:

—Tomás, mũũ yũũre ññatoagupũ padeóa. ãpẽrã yũũre ññaripacara padeoráre useninemorã niĩya, jĩwĩ.

Jesuré padeodutigu atipũrẽ jóaa

³⁰ Jesús ũsã ññacoropũ pee apeyenó cũũ tutuaremena tiĩñowĩ. Tee niipetirere yũũ atipũpũre jóaria. ³¹ Yũũ atipũpũ Jesús síquẽ cũũ tutuaremena

* 20:23 Mateo 16.19; 18.18.

tiiñoriguere jóaa. Múärë “Jesús Cõãmacũ beserigu cũũ macũ niiĩ” jĩirere padeodutĩgu jóaa. Múã cũũrë padeorã catiré petihére cnoãdadu.

21

Jesús cũũ buerãre bauánemorigue

1 Too síro Jesús Tiberiataro wesapu ùsãrë bauánemowĩ. Biiro wáawu: 2 Ësã toopãre niirã noquërã niiwã: Simón Pedro, Tomás (“suduárigu” ùsã jĩĩgũ), Natanael (cũũ Caná Galilea dita macũ niiwĩ), ùsã Zebedeo põna, ãpërã ùsã menamacãrã puarã niiwã. 3 Ësã toopã niirĩ, Simón Pedro ùsãrë jĩiwĩ:

—Wai wasagu wáagu tiia.

—Ësãcã mũũmena wáaada, jĩiwũ.

Ësã wáa, dooríwupu muãsãwũ. Tiiñamirë wai sããbóejõãmiwũ. Buarítu.

4 Bóecũmurĩ, Jesús tiitaro wesapu nucũwĩ. Ësã cũũrë ññamasĩriwu. 5 Cũũ ùsãrë jĩiwĩ:

—¿Wai buaárĩ?

—Buarítu, jĩiwũ.

6 —Dooríwu diamacũpe cõãñoña múãya bapigure sũcã. Toopé buaádadu, jĩiwĩ.

Cũũ jĩĩrirobirora tiiwã. Pãu peti sããrĩ, bapigure wéemũõcobayiritu. 7 Teero wáari ññagũ, yuu Jesús bayiró maĩnogũ Pedröre jĩiwũ:

—Marĩ Òpũ niiĩ.

Simón Pedro “marĩ Òpũ niiĩ” jĩĩrĩ tuogũ, cũũyaro sutiroré máata sãñawĩ; peesutimena pademasĩriwi. Sãña, tiitaropu ñaacoñuãwĩ. 8 Ësã pasaró wesapu jeaadaro cien metrora yoaro niiwã. Teero tiirã, dooríwũmena wesapu waire wéepãwawu. 9 Toopã pããjeara, pecame cũũ dioárimere ññawũ. Tiimepũ sícũ wai cããrĩõãrigu pesawĩ. Teero biiri pã niiwã. 10 Jesús ùsãrë jĩiwĩ:

—Wai múã buaárirare néeatiya, jĩiwĩ.

11 Simón Pedro dooríwupu muãsã, bapigure wéemaatiwi. Wai pacaramena dadajõãwũ. Ciento cincuenta y tres sããrira niiwã. Pãu sããpacari, bapigu yigariwu. 12 Jesús ùsãrë jĩiwĩ:

—Yaawãcãrã atiya.

Ësã cũũrë ññamasĩtoawu. Teero tiirã, sícũnopera, “¿noã niiĩ mũũ?” jĩĩ sãñãriwu. 13 Jesús pãrë née, ùsãrë batowĩ. Waicãrë teerora tiiwĩ.

14 Jesús dia masãri siro, puarĩ ùsãrë bauátoawi. Ateména ññãrĩ wáaro tiiwũ sãa.

Jesús Simón Pedromena wedeserigue

15 Ësã yaaari siro, Jesús Simón Pedröre sãñãwĩ:

—Simón, Jonás macũ, ¿mũũ ãniã nemorõ yũure maĩ? jĩiwĩ.

—Ëjũ, yuu Òpũ. Mũũ masĩã yuu mũũrë maĩrere, jĩiwĩ.

—Too docare yũure padeorãre bueya, jĩiwĩ.

16 Pedröre sãñãnemowĩ sũcã:

—Simón, Jonás macũ, ¿yũure maĩ? jĩiwĩ.

—Ëjũ, yuu Òpũ. Mũũ masĩã yuu mũũrë maĩrere, jĩiwĩ.

—Too docare yũure padeorãre coteya, jĩiwĩ.

17 Too síro jĩĩnemowĩ sũcã:

—Simón, Jonás macũ, ¿yũure maĩ?

Pedro ññãrĩ cũũrë sãñãrĩ ññagũ, bayiró bóaneõgũ wáawi. Cũũrë jĩiwĩ:

—Ōpū, m̄m̄ niipetirere masiã. M̄m̄ masiã ym̄ m̄m̄rē maĩrere, jĩwĩ.
Jesús cãurē jĩwĩ:

—Too docare ym̄re padeorãre bueya. ¹⁸ M̄m̄rē aterēja diamacũrã jĩã: M̄m̄ mam̄ niigũ mēna, m̄m̄ booró sutiré sãña, m̄m̄ noo wáadugaropu wáawu. Вуча wáagupe, m̄m̄ye wãmorĩrē súum̄ocogudacu. Āpĩ m̄m̄rē suti sãã, m̄m̄ wáadugaheropu m̄m̄rē néewagudaqui, jĩwĩ.

¹⁹ (Jesús teero jĩgũ, “Pedro biiro wáa, diagũdaqui” jĩgũ tiiwí. “Cũũ diarémena basocã Cõãmacũrē ãñurõ wedeseadacua” jĩgũ, teero jĩwĩ.)

Teero jĩãri siro, Jesús cãurē jĩwĩ:

—Ym̄re padeonunãserucujãña, jĩwĩ.

Jesús Juanrē maĩrígue

²⁰ Too síro Pedro cãmenucã, ym̄ cũã siro n̄n̄n̄rĩ ãñawĩ. Ym̄ Jesús maĩnógũ niiwũ. Ym̄rã too sugueropure ãsã yaaritore, Jesús putogã duigu, cãurē sãñãwũ: “Ōpū, ¿noã m̄m̄rē ãñatutirapure ticogudari?” jĩwũ.* ²¹ Pedro ym̄re ãñagũ, Jesuré sãñãwĩ:

—Ōpū, ¿ãñirē deero wáaadari? jĩwĩ.

²² Jesupé cãurē ym̄wĩ:

—Ym̄ putuaatiripu cãũ catiricãrē, tee m̄m̄ye maquẽ mee niã. Teeré wãcũrijãña. M̄m̄ ym̄pere wãcũn̄n̄useya, jĩwĩ.

²³ Cũũ teero jĩrĩ tuorã, Jesuré padeorã “Juan diariqui” jĩrē sesajõãmiwũ. Jesús ym̄re “cãũ diariqui” jĩgũ mee tiiwí. Biirope jĩgũ tiiwí: “Ym̄ putuaatiripu cãũ catiricãrē, tee m̄m̄ye maquẽ mee niã”.

²⁴ Ym̄ Juan niã, Jesús buegũ niirigu. Ym̄ ãñariguere jóaa. Teero tiigũ, “diamacũrã niã” jĩmasĩnoã.

²⁵ Apeyé Jesús tiirigue pee niã. Ym̄ tũgueñarĩ, cãũ tiirigecõrõ jóaatã, peepũrĩ peti wáabojiyu. Teepũrĩ atibãrecore dadajõãbojiyu.

* 21:20 Jn 13.25.

Jesucristo beserirare ESPÍRITU SANTO TIIÁPURIGUE

Espíritu Santo atiadarere Jesús wedesuguerigue

¹ Teófilo, m̄arē sicapū too suguerop̄are jóawu. Tiip̄pare niipetire Jesús basocáre buerucuriguere, cūū tiirucúriguere wedewu. Sicato cūū buen̄cāriguere, ² téé cūū bueyapac̄tiriguere wedewu. Teero biiri cūū ūm̄āsepu m̄uāwariguere wedewu. Jesús ūm̄āsepu m̄uāwaadari suguero, cūū buerá cūū beserirare dutiré cūūyigu cūā tiiádarere. Espiritu Santo masiré ticorémena teeré dutiyigu. ³ Cūū dia masari siro, Jesús bauáyigu. Cuarenta burecorire pee bauáyigu cūārē. Teero tiirá, cūūrē iñarā, “marī ‘diajōāāwī’ jīirigura catii” jīiyira. Cōāmacū dutiré basocápare niidare jeariguere wedenemoyigū sūcā.

⁴ Jesús cūāmena niigū, cūārē Jerusalénpu niidutiyigu ména. Cūārē jīiyigu:

—Yuu Pacu múārē too sugueropu jīiribirora Espiritu Santore ticodiocogudare yueya. Teeré wedetoawu. ⁵ Juan múārē ocoména wāmeōtiwi. Yuu Pacupeja nemorō añurō tiigúdaqui múārē: Péerogā siro Espiritu Santore ticodiocogudaqui, jīiyigu Jesús.

Jesuré Cōāmacū ūm̄āsepu néemuārigue

⁶ Cūāmena neāarira cūūrē sāiñáyira:

—Ĥsā Ōpū, ¿m̄uu mecūtīgārē romanuārē cōājāgūdari? Teero bi-iri ¿āpērā marīya wederare diamacūrā marīrē dutirá sāārī tiigúdari? jīimiyira.

⁷ Cūū yuuyigu:

—Marī Pacu sīcūrā masīqui. Cūū “teerora wāaaro” jīirī, teerora wāaadacu. Ate masiré múāye maquē niiria. ⁸ Teero niipacari, marī Pacu cūū tutuarere múārē ticogudaqui, Espiritu Santo múāp̄are atiri. Múā cuiro manirō, wācūtutuaremena yéé quetire basocáre wedera wāaadacu. Jerusalén macārārē, Judea dita macārārē, Samaria dita macārārē, niipe-tiro atibúrecopu niirārē wedera wāaadacu, jīiyigu.

⁹ Teero jīi wedetoaari siro, cūūrē cūū Pacu néemuāwayigu ūm̄āsepu. Cūū m̄uāwari, cūū buerá iñan̄n̄seyira. Cūūrē ōmeburuā tuubiácojāyiro. Teero tiirá, cūūrē iñanemoriyira sáa. ¹⁰ Cūā Jesús m̄uāwari iñanucūrī, cūā decopu ūm̄ā p̄arā suti butiré sānarira bauán̄cājeayira. ¹¹ Cūārē jīiyira:

—Múā Galilea macārā, ¿deero tiirá ūm̄āsepu iñamuōconucūi? Āni Jesús múāmena niirigu mecūtīgā ūm̄āsepu m̄uāwaarigura atibúrecop̄are atigúdaqui sūcā. Múā cūūrē m̄uāwari iñāaribirora atigúdaqui, jīiyira.

Judare wasogúdre beserigue

¹² Teero tiirá siro, Jesús beserira Ĥtāgū Olivopu niirira diiwá, Jerusalénpu coep̄túawayira. Tiimacā p̄togā niā tiigú sica kilómetro wáaro. ¹³ Jerusalénpu p̄t̄uajeara, cūā cānirī wiip̄ wáyira. Tiwii casac̄tiri wii niyiro. Sicatatia ūm̄ārō macā tatiap̄ sāawayira. Cūā niyira: Pedro, Santiago, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Santiago (Alfeo macū), Simón (romanuā dutirare cōādugara menamacū niimirigu), Judas (Santiago macū) niyira. ¹⁴ Cūā sīcārōména neā,

Cõãmacūrē sãirucúyira. Jesús baira, cūũ paco María, ãpērã numiãcã cūãmena neãyira.

¹⁵ Teeburecorire Jesuré padeorã neãyira sũcã. Ciento veinte watoa niyira. Pedro wãmunucã, cūãrē wedeyigu.

¹⁶—Yãa wedera, too sugueropũ marĩ ñecũ David Espiritu Santo masĩrē tiorémēna Judare wãaadarere jóasuguerigu niĩwĩ. Cõãmacūye queti jóaripũ maquē diamacūrã wãaadare niirõ tiiwá. Teero tiigú, ãpērãrē Judas néewa, cūãrē Jesuré ñowĩ. Cūãpe Jesuré ñee, néewawa. ¹⁷ Judas ãsã menamacūrã niimiwĩ. Jesús cūũcārē basocãre buerere cūũmiwĩ. ¹⁸ Cūũ ñañarõ tii wap-atãriguemena sicadita sãinóyiro. Too síro dupupe ñaacũmu, cūũ páaga podo, cutamisĩ witibatejõãyigu. ¹⁹ Niipetira Jerusalén macãrã teeré tuoyira. Cūã tiiditare Acéldama jĩyira. Acéldama “Dĩ Dita” jĩrõ tiicú cūãyemena.

²⁰ Tĩatopũ Salmopũpũre jóagu teeré biiro jóarigu niĩwĩ:

Cūãye niimirigue cõãjãnoãrõ.*

Cūũ jóarigu niĩwĩ sũcã:

Ãpĩ cūũ pademiriguere wasoáro,†

jĩ jĩ jóarigu niĩwĩ.

²¹⁻²² Marĩmena sĩquērã niipetiropũ wãanetõrira niĩya, marĩ Õpũ Jesús marĩmena niirĩ. Juan Jesuré wãmeõtiri, tée Cõãmacũ cūũrē ãmuãsepu néemuãrĩ, ññarira niĩya. Ñniãpũre sícũ besero booa ãsã oncemena niigũdare. Cūũ ãsã tiirõbiro Jesús diarigũpũ masãrigue quetire wedegũ wãagũdaqui, jĩ wedeyigu Pedro.

²³ Tiitatiapũ niirã pũarãrē beseyira. Sícũ José Barsabãre beseyira. Cūũ wãmesotoapeore griegoayemena Justo niyiro. Ñpĩ Matiare beseyira. ²⁴⁻²⁵ Too síro marĩ Õpũrē sãirã, biiro jĩyira:

—Ûsã Õpũ, mũũ niipetira basocã wãcũrere masiã. Judas wasogũdare besetoajiyu. Ûsãrē ñnoñã. ¿Nii niigari? Judas mũũ dutiré cūũriguere duujãwĩ, ñañarã cūã ñañarõ netõrõpũ wãagu, catigu cūũ ãñurõ tiiririgue wapa, jĩ sãiyira.

²⁶ Too síro pũapé ãtãpepũ Matias, Barsabás wãmerē jóayira. ¿Nii marĩ Õpũ beserigu niĩ? jĩrã, piipũ sãã, sicape née, ññayira. Matias wãme jóaturipe niyiro.

—Jãã, ãni Matias Judas wasogú niĩ, jĩyira.

Cūũ ãpērã oncemena Jesucristoye quetire wedegũ wãayigu.

2

Espiritu Santo diijéarigue

¹ Cincuenta burecorĩ Pascua netõrĩ siro, Pentecostés wãmecutiri bosebureco wãayiro. Tii bosebureco niirĩ, niipetira Jesuré padeorã sĩcãrõména neãyira. ² Tiiwiipũ cūã duiri, wãcũña manirõ wĩno bayiró atiro tiirõbiro ãmuãsepu busadiatiyiro. Tiiwiĩ bususesajõãyiro. ³ Teero wãari, pecame jũũrĩpõnabiro bauré cūãcõrõrē pesayucoyiro. ⁴ Niipetiramena Espiritu Santo niinucãgũ jeayigu. Cūũ dutirémēna ãpērã basocãye wedeserere masĩripacara, wedesenucãyira.

⁵ Teeburecorire Jerusalénpũre pau judíoa apeyé dita macãrãpũ niyira. Cūã Cõãmacūrē quioníremena padeorã niyira. ⁶ Cūã tee busũri tũorã,

* 1:20 Salmo 69.25. † 1:20 Salmo 109.8.

toopá neáwayira. Deero jĩmasĩriyira, cúã putopu jeara. Cúã basocácõrõ cúãye wedeseremena Jesús bueráre wedeseri tuoyíra. ⁷ Tuomaníjõãrã, câmerĩ jĩyira:

—Niipetira ãniã wedesera ¿Galilea macãrã mee niimĩi? ⁸ ¿Deero tiirá marĩyere ãñurõ wedeseri tuoi? ⁹ Marĩ aperó macãrã niã. Partia macãrã, Media macãrã, Elam macãrã, Mesopotamia macãrã, Judea macãrã, Capadocia macãrã, Ponto macãrã, Asia macãrã niã marĩ. ¹⁰ Frigia macãrã, Panfilia macãrã, Egipto macãrã, Cirene putopu macãrã niã marĩ. Cirene Libia ditapu niã. Siquẽrã Roma atirá niĩya. ¹¹ Cúã siquẽrã judíoa niĩya. Æpẽrã judíoa niĩhẽrã Cõamacũrẽ padeoóya. Æpẽrã Creta macãrã, Arabia macãrã niĩya. Marĩ niipetira marĩye wedeseremena tuorã tiia Cõamacũ ãñurẽ tiirere, jĩyira.

¹² Niipetira tuomaníjõãyira.

—¿Ate deero jĩndugaro tiĩi? jĩĩ câmerĩ sãñãyira.

¹³ Siquẽrã cúãrẽ buijãyira.

—Ãniã cũmurã tiĩya, jĩyira.

Pedro basocáre wederigue

¹⁴ Cúã teero jĩĩrĩ tuogú, Pedro ãpẽrã once Jesús beseriramaena wãmunucã, bayiró busurómena wedeyigu:

—Yáa wedera, niipetira Jerusalén niirã, yuu jĩĩrere ãñurõ tuoyá.

¹⁵ “Ãniã cũmurã tiĩya” jĩĩ wãcũmiã múã. Cũmurã mee tiĩya. Mecãtigã ñamisãñurõgã nueve niã. ¹⁶ Múã mecãtigã tuorere too sugueropu profeta Joel jóarigu niĩwĩ:

¹⁷ Atibáreco petiádari suguero, Espiritu Santore niipetirare ticodiocoguda, jĩirigu niĩwĩ Cõamacũ.

Espiritu Santore ticodiocori, múã põna ãmuã, numiã yuu wededutirere wedeadacua.

Butoáre, mamarãrẽ cúã quẽẽrõpu ãñogúdacu too síropu wáaadarere.

¹⁸ Yuure padecoterare Espiritu Santore ticodiocogudacu.

Cúãcã yuu wededutirere wedeadacua.

¹⁹ Æmuãsepure merẽã bauré tiigúdacu.

Atiditapúre díi, pecame, õme yuu tiĩẽñore niĩadacu.

²⁰ Muĩpũ búreco macũ naĩtĩãjõãgũdaqui.

Muĩpũ ñami macũ díi tiiróbiro sõãgũ wáagũdaqui.

Marĩ Õpũ jeaadari búreco suguero teero wáaadacu.

Quioníri búreco niĩadacu. Búri niirĩ búreco mee niĩadacu.

²¹ Sícu: “Yuu Õpũ, yuure netõnéña” jĩĩ sãigúno netõnénogũdaqui,* jĩĩ jóarigu niĩwĩ Joel, jĩĩ wedeyigu Pedro—.

²² Yáa wedera, yuu jĩĩrere ãñurõ tuoyá, jĩĩyigu sũcã—. Jesús Nazaret macã macãrẽ múã ñajiyu. Cõamacũ cũmema pee ãñurẽ tiirigu niĩwĩ. Bayiró tutuaremena tiĩẽñore tiirigu niĩwĩ cũmema. Teerẽ múã ãñurõ masiã. ²³ Múã cũũrẽna curusapu sãadutira, ñañarãpure ticowu. Cõamacũ tiatopu “teero wáaadacu” jĩĩrirobirora wáawu. ²⁴ Cõamacũ Jesuré dirigupure masõrigu niĩwĩ. Cũũ diadoaririgu niĩwĩ. Masãgũdu niigũ tiiyigu.

²⁵ Tiatopu David jóasuguerigu niĩwĩ Cristo Cõamacũmena wedeseadarere: Yuu yuu Õpũrẽ yuu díamacũpu ññarucujãwũ.

Cũũ yuu díamacũpe niirĩ, cuiria.

* 2:21 Joel 2.28-32.

26-27 Teero tiigú, yuu bayiró usenigũ wedesea. Yáa useromena bayiró usenigũ basaa.

Yáa yeeripũnarẽ diarira ñnanorõpu muu cũũdoaricu.

Yũure “bóarijããrõ” jĩgũdacu muu, yũure maĩgũ.

Teero tiigú, yuu ãñurõ cuire manirõ niijãgũdacu, mũũrẽ yuegu.

28 Yũũre catirẽ petihẽre buanucãrĩ tiiwá.

Mũũrẽ ñnagũ, useniremena niigũdacu,†

jĩ jóarigu niiwĩ David.

29 Yáa wedera, ãñurõ tuojiña ména marĩ ñecũ Daviyé maquẽrẽ. Cũũ diajõayigu. Cũũ diari, cũũrẽ yaarĩra niiwá. Cũũ diari yaari cope masãcope marĩ pãtopũra niã ména. 30 David catigu, profeta niirigu niiwĩ.

Cõãmacũ too síropũ tiiádarere masĩjĩgũ, wederigu niiwĩ: “Muu pãrãmi niinũnũsegu pu muu dutirobirora atiditaré Òpũ niigũdaqui”,‡ jĩrigu ni-

iwĩ Cõãmacũ quioníremena. 31 Teero tiigú, David Cõãmacũ beserigu di-

arigupũre masõriguere ñnagũ tiiróbiro jóarigu niiwĩ: “Muu yũure diarira ñnanorõpu cũũdoaricu. Yáa õpũũ bóaricu”. 32 Jesuré wáadarere jóarigu niiwĩ.

Cõãmacũ cũũrẽna masõrigu niiwĩ. Teeré ùsã niipetira ñnawũ.

33 Cõãmacũ cũũrẽ ãmuãsepu néemuãrigu niiwĩ, cũũ diamacũpe duiaro jĩgũ. Cũũ Pacu tíatopũ jĩrirobirora cũũrẽ Espiritu Santore ticoyigu. Cũũpe ùsãrẽ ticonetõnecoarigu niãwĩ. Teerá niã múã ñnãarigue, múã tuoárigue.

34 Davipé cũũya õpũũmena ãmuãsepuere muãwaririgu niiwĩ. Muãwaripacu, ateré jóarigu niiwĩ:

Cõãmacũ jĩwĩ yuu Òpũrẽ:

“Yáa wãmo diamacũniñape duiya,

35 tée mũũrẽ ñnatutirare muu dutiriguere yuu ãñurõ yũuri tiirĩpu”,§

jĩ jóarigu niiwĩ.

36 Teero tiirá, judíoa niipetira tuomasĩãrõ. Múã Jesuré curusapu páabiatu siãdutipacari, Cõãmacũ cũũrẽna marĩ Òpũ wáari tiirigu niiwĩ.

Cõãmacũ cũũrẽ ticodiocorigu niiwĩ, marĩrẽ netõnãrõ jĩgũ, jĩ wedeyigu Pedro.

37 Cũũ teero jĩrĩ tuorá, bayiró wãcũpati, sãñãyira:

—Ûsãya wedera, ¿ùsã deero tiiádari? jĩyira Pedrõre, ãpẽrã Jesús beserirare.

38 Pedro cúãrẽ yũuyigu:

—Wãcũpati, wasoyá múã ñañaré tiirere. Jesucristore padeó, wãmeõtidutiya. Múã teero tiirí, múã ñañaré tiirere Cõãmacũ acabógudaqui.

Espiritu Santo múãpũre niigũ jeari tiigũdaqui. 39 Cõãmacũ marĩ Òpũ tíatopũ jĩrirobirora múãrẽ, múã põna niinũnũserare, yoaro macãrãcãrẽ, niipetira cũũ beserãre Espiritu Santore ticogũdaqui, jĩyigu Pedro.

40 Cũũ tee dícu wederiyigu. Cúãrẽ wãcũtutuare tico, ãñurõ quioníremena wedenemoyigu:

—Atibãreco macãrã ñañaré tiirere dutijõãña. Cõãmacũ netõnérepere ñeeña, jĩyigu.

41 Pedro wedeariguere padeorá wãmeõtinoyira. Tiibũrecora Jesuré padeorãmena tres mil watoa basocá niinemoyira.

42 Cúã Jesús beserira buerere tuorucúyira. Niipetira Jesuré padeorá cãmerĩ wéepo niijãyira. Sũoyá, Cõãmacũrẽ sãĩ tiirucúyira.

† 2:28 Salmo 16.8-11. ‡ 2:30 Salmo 132.11-12. § 2:35 Salmo 110.1.

Jesuré padeorá sicato tiinucārigue

⁴³ Jesús beserira diarecutirare netōné, apeyé pee Cōāmacū sīcūrā timasīrere tiīñoyira. Cūā tiirére iñarā, basocá niipetira cuirucuyira. ⁴⁴ Jesuré padeorá sicapōna macārā tiiróbiro niyira. Cūā c̄orére cāmerī batorucuyira. ⁴⁵ Peedita c̄orá, apeyenó pee c̄orá teeré dúayira. Cūā dúa wapatáriguere apeyenó c̄ohérare batoyira. ⁴⁶ Búrecoricōrō niipetira súubusera neāyira Cōāmacūwiip̄u. Cūāye wiserip̄u useniremena cāmerī s̄oyárucuyira. ⁴⁷ Cōāmacūrē usenire ticorucujāyira. Āpērācā cūārē āñurō iña padeoyira. Búrecoricōrō Cōāmacū padeorí tiiyigu cūārē padeohérare. Jōp̄emena Jesuré paṁ padeomúāncāyira.

3

Pedro, Juan wáamasīhēgūrē wáari tiirígue

¹ Sicabureco coeritó siro tres niirī, Pedro, Juan Cōāmacūwiip̄u wáara tiiyira. Tiiwiip̄are búrecoricōrō tii horare Cōāmacūrē basocá súubuseyira. ² Toopú sīcū basocú wáamasīhēgū duiyigu. Sicato bauáguṁpa posarigu niyigu. Búrecoricōrō Cōāmacūwii sope sāāwaro cūūrē néewa ḍupoyira. Tiisope wāmecutia Āñurí Sope. Too sāāwarare niyeru sāīduiyigu. ³ Pedro, Juan sāāwaadara tiirí iñagū, cūārē niyeru sāīyigu. ⁴ P̄arāṁpa cūūrē iñayira. Pedrove: —Īsārē iñaña, jīiyigu.

⁵ Cūū cūārē bayiró iñayigu. “Yūre niyeru, apeyenó ticoadara tiicúa”, jīi wācūm̄iyigu. ⁶ Pedro cūūrē jīiyigu:

—Niyeru c̄oría yuṁ. Teeré c̄orípac̄u, m̄urē tiíapugada. Jesucristo Nazaret macá macú tutuaremena m̄urē jīi: W̄m̄ncā, wáaya.

⁷ Tee jīīgūrā, cūū duigúre diamacú macā wāmorē ñee, wéem̄ocoyigu. Cūū wéem̄ocorira, máata cūūye ḍuporí, cūū āñayepa tutuajōāyiro. ⁸ Bupucutía, w̄m̄ncā, wáancāyigu. Wáagura, bupuwá, Cōāmacūwiip̄u cūāmena sāāwayigu. Usenire ticoyigu Cōāmacūrē. ⁹⁻¹⁰ Niipetira Cōāmacūwiip̄u niirā cūūrē iñamasīyira.

—Īni jōḍ bupuwágu, Cōāmacūrē usenire ticogú Āñurí Soperu niyeru sāīduiarigura niirā, jīiyira.

Cūūrē wáarere iñamanijōāyira.

Pórtico de Salomón̄u Pedro basocáre wederigue

¹¹ Wáamasīhēgū niirigu cūārē duuríyigu. Basocá cūūrē iñamanijōā, Pedro, Juan p̄top̄u cutusājeayira. Too cūā neārō biayá manirí tatia niīā. Tiitatia wāmecutia Pórtico de Salomón.

¹² Cūā cutusājeari iñagū, Pedro cūārē jīiyigu:

—Yáa wedera, ¿deero tiirá múā nocōrōca iñamanijōāi? ¿Deero tiirá múā ūsārē bayiró iñāi? Múā ūsārē “Īniā basocá āñurā niijīrā, cūā tutuaremena wáari tiíya” jīi wācūā. ¹³ Marī ñecūsūm̄ā Abraham, Isaac, Jacob, āpērā marī ñecūsūm̄ā Ōp̄u niirigu niīi Cōāmacū. Cūūrā “Jesús uputí macú niīi; āñuniī” jīi, ēñorigu niīwī. Jesuré múārē dutiráp̄ure ticow̄u. Pilato iñacoro múā cūūrē booríw̄u. Cūū “Īnirē wionécoḡuṁ tīia” jīipacari, múā “wionécorigāña” jīiwū. ¹⁴ Jesús ñañaré manigú, āñurē tiigúre múā booríw̄u. Basocá sīāgúpere wionécodutiw̄u Pilatore. ¹⁵ Jesús marīrē catiré ticogúpere sīādutiw̄u. Cōāmacū cūūrē diarigup̄ure masōrigu niīwī. Īsā teeré iñawū. ¹⁶ Jesús cūū tutuaremena āni múā iñamasīgūrē wáari tiirígu

niiãwĩ. Jesús ãsã cãurẽ padeorí ññagũ, múã ññacoro ãnirẽ ãñurõ netõnéãrigu niiãwĩ.

¹⁷Yáa wedera, múã “Cõãmacũ macũ niĩ” jĩ masĩrijĩrã, cãurẽ sããdutíwũ. Marĩrẽ dutirácã teorora tiiwá. ¹⁸Cõãmacũpe Cristo cãũ beserigũ ñañarõ netõãdarere wedetoarigũ niiwĩ. Niipetira profetas teeré jóarira niiwã. Múã cãurẽ ñañarõ tiiríguemena teeré wáari tiirígu niiwĩ. ¹⁹Múã ñañaré tiirére wãcũpati, wasoyá. Cõãmacũ booróbirora tiiyá. Teero tiirí, Cõãmacũ múã ñañaré tiirére acabó, ãñurõ niirecutiri tiigúdaqui. ²⁰Jesucãrẽ ticodiocogũdaqui sũcã. Cãũ Cõãmacũ beserigũ Cristo niĩ. ²¹Mecũtigã cãurẽ ãmuãsepu pũtuáro booa, tée Cõãmacũ niipetirere wasorípu. Teeré Cõãmacũ cãũyara profetas ãñurãmena wedesũguerigũ niiwĩ. ²²Moisés bi-iro jóarigũ niiwĩ: “Too síropũ marĩ Õpũ Cõãmacũ profetare ticocogũdaqui. Yũũ tiiróbiro tiigúdaqui. Cãũ marĩya wedegũ niigũdaqui. Niipetire cãũ wederére tuopetĩjãña múã. ²³Ãpẽrã cãũ dutirére tiidũgáherano judíoamena niinemorica; sãjãnoãdacua”,* jĩ jóarigũ niiwĩ Moisés.

²⁴Samuel, ãpẽrã profetas mecũtigã wáarere jóasũguerira niiwã. ²⁵Cõãmacũ cãũyara profetamena múãrẽ wederigũ niiwĩ. Cõãmacũ múã pacusũmuãrẽ, teero biiri múãrẽ cãũ netõnére quetire ticowĩ. Tee quetire ticogũ, Abrahamrẽ ateré jĩirigũ niiwĩ: “Mũũ pãrãmi niinũnũsegũmena niipetira atiditã macãrãrẽ ãñurõ tiigúda”, jĩirigũ niiwĩ. ²⁶Cõãmacũ cãũ macũ diarigũpũre masõ, marĩrẽ ticocosũguerigũ niiwĩ. Teemena marĩrẽ ãñurõ tiirígu niiwĩ. Marĩ ñañaré tiirére duudutirigũ niiwĩ, jĩiyigũ Pedro.

4

Pedro, Juan judíoare dutirá pũtopũ wáarigũ

¹Pedro, Juan basocãre wedera tiirí, paiá, ãpĩ Cõãmacũwii coterí basocare dutigã, ãpẽrã saduceo basoca jeayira. ²Pedro, Juanmẽna jĩiyigũ:

—Cõãmacũ Jesuré diarigũpũre masõrigũ niiwĩ. Teero tiirã, marĩcã diaari siro, masããdacu, jĩiyigũ.

Saduceo basoca, cúãmena jeaarira tee buerére tuorã, bayiró cúayira. ³Cúa, Pedro, Juanrẽ ñeewayira. Muĩpũ sããritopũ niirĩ ññarã, cúãrẽ ñeewa, peresu sõnecoyira. ⁴Cõãmacũwiipũ cúã bueariguere tuoarira pau Jesuré padeonãcãyira. Jesuré padeorãmena niirã, ãmuã dícare bapaqueori, cinco mil niiyira.

⁵Apebãrecope judíoare dutirá, ãpẽrã bũtoã dutirá, teero biiri Moisés jóarigũ buerã tiimacã Jerusalenpu neãyira. ⁶Cúãmena ãpẽrã neãyira: Anás (cãũ paiaré dutigã niiyigũ), Caifás, Juan, Alejandro, ãpẽrã paiaré dutiráya wedera. ⁷Neãtoa, Pedro, Juanrẽ cúã pũtopũ néeatidutiyira. Cúã pũto jeari: —¿Noã dutirẽmena teeré tiarĩ múã? jĩ sãñãyira.

⁸Pedro, Espiritu Santo cãũmena niirĩ, cúãrẽ yũuyigũ:

—Ûsãrẽ dutirá, teero biiri bũtoã dutirá, ⁹múã mecũã ãsãrẽ sãñãã, ãsã ãñurõ tiarígu maquẽrẽ masĩdũgara. Múã “¿ñeenómena cãurẽ wáamasĩhẽgũ niimiãrigũre netõnéãrĩ?” jĩ sãñãrã tiicú. ¹⁰Múã sãñããrigũre yũũgũda, múã niipetira, teero biiri niipetira Israelya põna macãrã masĩãrõ jĩigũ. Jesucristo Nazaret macã macũ múã curusapu páabiatudutirigũ tutuaremena ãni múã ññacoropũ niigũrẽ netõnéãwũ. Cõãmacũ cãurẽ diarigũpũre masõrigũ niiwĩ. ¹¹Jesús ãtãqui múã cõãriqui

* 3:23 Deuteronomio 18.15-19; 34.10.

tiiróbiro niĩ. Profeta tiiqui maquērē jóarigu niĩwĩ: “Wii weerira ūtāquire booríyira. Cúã boorípacari, tiiquira upatĩ macāqui putuáwu tiwiipúre”,* jĩ jóarigu niĩwĩ. ¹² Āpērāpúja netōnémasīricua. Cūũ sīcūrā petihérimepu wáaborirare netōnémasĩ, jĩyigu Pedro.

¹³ Dutirá cúã cuiro manirō wederi ññarā, tuomanjōāyira. Cúã basiro cāmerĩ wedeseyira:

— Ñniã búri niirā, buerira mee niĩya. Marĩ cúārē ññamasĩã; Jesuména wáanetōrira niĩya, jĩyira.

¹⁴ Pedro, Juan netōnéarigu cúãmena nucūrĩ ññarā, deero jĩnemomasĩyira. ¹⁵ Cúārē witiwadutiya ména. Cúã sesaro cāmerĩ wedeseyira:

¹⁶ —¿Deero tiiádari marĩ ñniārē? Niipetira ãno Jerusalén macārā cúã tiĩñoāriguere ññapetijāārira niĩawā. Teero tiirā, marĩ “tiiríawā” jĩmasīricu. ¹⁷ Basocá aperó macārāpu teeré tuonemórĩ tiirijāāda. “Múã Jesuyére wedenemorĩ, múã ññarō tiinóādacu” jĩco cúārē, jĩyira.

¹⁸ Wedesetóa, cúārē sãāatidutiya sūcã. Cúã, cúã putopu jeari, jĩyira:

— ¡Ññurō tuoyá múã! Jesuyére péerogã wedenemorijãña; buenemori-jãña sáa, jĩmiyira.

¹⁹ Pedro, Juan yuuyira:

—¿Cōãmacū ññacorore ūsã múã dutirére o cúũ dutirépere tiirĩ booi? Múã basiro beseya. ²⁰ Ūsã ññariguere, ūsã tuoríguere wederipacara, niimasīriga, jĩyira.

²¹ Dutirápe bayiró tutuaremena dutinemoyira, cúārē cuiaro jĩrã. Basocá cúārē wáaariguere ññarā, Cōãmacūrē usenire ticoyira. Teero tiirā, cúārē ññarō tiimasĩri, wionécojãyira. ²² Cúã netōnéarigu cuarenta cāmarĩ nemorō cuoyígu.

Jesuré padeorá Cōãmacūrē tiípure sãiríque

²³ Cúārē wionécoari siro, Jesuré padeorá niirōpu wáayira. Paiaré dutirá, ãpērã butoá dutirá jĩñariguere wedeyira. ²⁴ Cúã wederi tuorá, sīcāróména Cōãmacūrē jĩyira:

— Ūsã Ōpũ, mũũ ūmuãse, atiyepá, día pairímaa, niipetire atibáreco niirére tiirígu niĩã. ²⁵ Tíatopu Espíritu Santo wácūre ticoréména mũũ ūsã ñecũ Daviré wededutirígu niĩwã. David mũũ wededutiriguere biiro jóarigu niĩwĩ:

Judíoa niĩhērã Cōãmacūmena cúara ññarã wájãya.

Judíopeja “marĩ biiro tiíada Cōãmacūrē” jĩñamajãya.

²⁶ Atibáreco macārã òpārã neããya, Cōãmacūrē netōnucã cúārē ññarō tiidugára.

Cúũ beserigucārē teerora ññarō tiidugáya,† jĩ jóarigu niĩwĩ David.

²⁷ Cúũ jóariborira wáawu. Atimacápúre Herodes, Poncio Pilato, ãpērã judíoa niĩhērã, judíomena neãwã. “Cúārē ññarō tiíada” jĩrira niĩwã mũũ macũ Jesús mũũ beserigure ññarō tiíadara. ²⁸ Tíatopu mũũ “teerora wáaadacu” jĩrirobirora tiirira niĩwã. ²⁹ Ūsã Ōpũ, cúã ūsārē bayiró tutuaremena dutiawã, cuiaro jĩrã. Cúã jĩñariguere wácũña. Ūsã mũũrē padecotera niĩã. Ūsārē mũũye quetire cuire maniréména wederi tiyá.

* 4:11 Salmo 118.22. † 4:26 Salmo 2.1-2.

³⁰ M̄m̄ tutuaremena diarecutirare netōñña. M̄m̄ s̄c̄ārā Jesús m̄m̄ mac̄ c̄ū tutuaremena tiēñodutiya, j̄īyira.

³¹ C̄ū tee j̄īārī siro, c̄ū niirō c̄ameñayiro. Esp̄ritu Santo c̄ūāp̄ure niiyigu. Teero tiirā, Cōāmac̄ye quetire cuiro manirō wedeyira.

Jesurē padeorā c̄ū c̄uorere c̄amerī batorigue

³²⁻³³ Jesús c̄ūyere wededutigu beserira bayirō tutuaremena basocāre wedeyira: “Marī Ōp̄ū Jesús diari siro, masārigu niiwī. C̄ū masārī siro, c̄ūrē ñawū”, j̄īyira. Niipetira Jesurē padeorā s̄c̄ārībīro wācūrē c̄uoyira. C̄ū c̄uorere “yēe dīcu niīā” j̄īriyira. Teero tiirā, c̄ū c̄uorere c̄amerī batoyira. Cōāmac̄ c̄ūrē bayirō tiīapuyigu. ³⁴⁻³⁵ Wiserī, dita c̄uorā dúayira. C̄ū dúā wapataariguere Jesús beserirare ticoyira. Jesús beserirape c̄ū ticoariguere c̄ū menamacārārē apeyenó c̄uohérare batoyira. Teero tiirā, c̄ūā pōna macārā bóaneōrā maniyira.

³⁶ Teeburecorire s̄c̄ū José wāmecutigu niiyigu. Chipre nuc̄ārō mac̄, Leviyā pōna mac̄ niiyigu. Jesús beserirape c̄ūrē Bernabé j̄īyira. Bernabé griegoayemena “añurō wācūtutuari tiigú” j̄īrō tiicú. ³⁷ Sicadita c̄ūyere oteré ditare dúayigu. C̄ū dúā wapataariguere Jesús beserirare ticopetijāyigu.

5

Ananías, Safira j̄īditorigue

¹ Āp̄ī Ananías wāmecutigu, c̄ū n̄mo Safiramena sicadita dúayira.

² Ananías c̄ū dúā wapataariguere néeduo, dusarére ticoyigu Jesús beserirare. C̄ū n̄moména “biiro tiīada” j̄ītoayigu.

³ Pedro c̄ūrē j̄īyigu:

—Ananías, ¿deero tiigú m̄m̄ Satanárē ȳm̄arī? M̄m̄ Esp̄ritu Santore j̄īditoayu, m̄m̄ dúā wapataariguere néeduo. ⁴ Tiidita m̄m̄ dúadari suguero, m̄m̄ya dita niwū. Tee m̄m̄ dúare wapa m̄m̄ye niyeru niīāj̄iyu. ¿Deero tiigú “j̄īditoguda” j̄ī wācūārī m̄m̄? M̄m̄ basocā dīcure j̄īditogu mee tiia; Cōāmac̄cārē j̄īditogu tiia.

⁵ Teeré tuogúra, Ananías ñaacūmu, diajōāyigu. Āp̄ērā tee quetire tuorā, cuipetijōāyira. ⁶ C̄ū diari, mamarā tiwiipú s̄āwa, suti caserimena cōma, néewayira, c̄ūrē yaará wāara.

⁷ Itiā hora siro Safira c̄ū n̄mo niimiārigo s̄ājeayigo. Teero wāaariguere mas̄riyigo. ⁸ Pedro coore s̄āñāyigu:

—Wedeya ȳm̄re. ¿Múāya dita dúara, nocōrōrā niyeru wapataārī? j̄īyigu.

—Nocōrōrā wapataawū ūsā, j̄īyigo.

⁹ Pedro coore j̄īyigu:

—¿Deero tiirā múā s̄c̄ārībīro wācūrémēna “marī Ōp̄ū Esp̄ritu marīrē ñañarō tiirīqui” j̄ī wācūmiārī? Mecūtīgārā m̄m̄ man̄ niimiārigure yaará jeaarira p̄t̄uajeara tiīya. M̄m̄cārē teerora yaaádara néewaadacua, j̄īyigu.

¹⁰ C̄ū teero j̄īrīrā, máata coocā Pedro p̄to ñaacūmu, diajōāyigo. Cooman̄ niimiārigure yaará jeaarira diaarigop̄ure b̄uajeyira. C̄ūrā coore néewa, yaará wāayira coo man̄nīgū p̄top̄ura. ¹¹ Niipetira Jesurē padeorā, āp̄ērā niipetira tee quetire tuorā, bayirō cuiyira.

Pedrocā Cōāmac̄ s̄c̄ārā tiimas̄tremena tiēñorigue

¹² Teeburecorire Jesús beserirare Cōāmacū cū sīcūrā tiimasīremena pee tiieñorī tiiyigu basocá watoapure. Niipetira Jesuré padeorá Pórtico de Salomón tatiapu sīcārómēna neāyira. ¹³ Āpērā cūāmena bapacūti, cui niyira. Cūārē bapacūti, cuipacara, Jesuré padeorāre añurō wācūyira. ¹⁴ Ūmuā, numiā pau Jesuré padeomūānucāyira. ¹⁵ Diarecutirare maa wesapu néewa, cōārē caseri sotoapu cūūyira. “Pedro netōwāgu, cū wātīcōātucoro cūā sotoa netōwári, cūā diaré netōādacu”, jīi wācūyira. ¹⁶ Jerusalén wesa niiré macārī macārācā diarecutirare néewayira. Wātīā ñañarō tiinōrācārē néewayira. Niipetira netōnēnoyira.

Pedro, Juan peresuwiipū duirira witirigū

¹⁷ Cūā teero tiirī tuorá, paiaré dutigú, niipetira cūā menamacārā saduceo basoca ñnatutiya cūārē. ¹⁸ Teero tiirā, Jesús beserirare ñee, néewa, peresuwiipū sōnecomiyira. ¹⁹ Tiiñamirā ángele peresuwi sopepāmarē pāō, cūārē néewitiatiyigu.

²⁰—Cōāmacūwiipū basocāre wedera wáaya, jīiyigu—. “Jesuré padeorāre Cōāmacū añurō niirecutiri tiigúdaqui”, jīi wedeya, jīiyigu ángele.

²¹ Cūā jīīārirobirora bóemuātiri, Cōāmacūwiipū sāāwa, bueyira.

Tiiburecora paiaré dutigú, cūā menamacārāmena, judíoare dutirá, teero biiri butoá dutirāre neādutiya. Cūā neāpetiari siro, peresuwiipū niirārē néeatidutimiyira. ²² Cōāmacūwii coterí basoca peresuwiipū jeara, cūārē buaríyira. Cūā manirī ññarā, wedera wáayira. ²³ Toopú jea, cūārē wedeyira: —Peresuwi añurō biaári wii niimiāwā. Tiisope coterí basocacā añurō cotemiāwā. Tiisopere pāō ññarī, sīcūno maniāwī, jīiyira.

²⁴ Cūā teeré tuorá, Cōāmacūwii coterí basocare dutigú, paiaré dutirá dee tii masīriya.

—¿Deero yapacutíadari ate? jīiyira.

²⁵ Cūā wācūrā tiirī, sīcū jea, wedeyigu:

—Tuoyá ména. Muā peresuwiipū sōnecomīārira Cōāmacūwiipū basocāre buera tiāwā, jīiyigu.

²⁶ Cūā wederi tuorá, Cōāmacūwii coterí basoca cūārē dutigūmena cūārē ñeerā wáayira. “Basocá cūārē maīrā marīrē ūtāperimena déebocua” jīirā, cūārē néewara, ñañarō tiiríyira. ²⁷ Cūārē judíoare dutirá decopū néejeari, paiaré dutigú cūārē jīiyigu:

²⁸ —Ūsā múārē “cūāye maquērē buenemoriñña” jīimiāwā. Ūsā múārē buedutiripacari, niipetiro āno Jerusalénpure múā bueré sesajōātoa. Muā buerēmena ūsāpere “cūā cūārē sīārī tiiwā” jīirī tiidugára tiia, jīiyigu paiaré dutigú.

²⁹ Pedro, āpērā Jesús beseriramenā cūārē yuuyigu:

—Basocá dutiré Cōāmacū dutiré niihērī, Cōāmacū dutirépere tiiró booa.

³⁰ Cōāmacū marī ñēcūsūmuā Ōpū Jesuré diarigūpure masōrigū niiwī. Jesús niī múā curusapu páabiatu diari tiirigu. ³¹ Cūārēna masōtoa, ūmuāsepu néemuā, cūāya wāmo diamacūniñape dupoyigu. Marīrē netōnérigu, marī Ōpū niārō jīigū, teero tiirigu niiwī. Marī judíoa ñañaré tiiré wācūpati, wasorí, marīrē acabógūdaqui. ³² Ūsā Jesús tiiriguere ññarira niijirā, teeré wedea. Espírītu Santocā ññarigu niiwī. Cōāmacū cūā dutiré tiirāre Espírītu Santore ticoqui, jīiyigu Pedro.

Gamaliel wederigū

³³ Cũ tee jĩrĩ tuorá, bayiró peti cúayira. Cũãrẽ sĩađugámiyira. ³⁴ Cũ cúari ñña, Gamaliel judíoare dutirá menamacũ wũmũncã: —Ñniãrẽ suowitíwaya ména, jĩiyigu.

Gamaliel fariseo basocu, Moisés jóarigue buegú niyigu. Basocá “ãñuniĩ” jĩ padeogú niyigu. ³⁵ Cũ suowitíwari siro, toopé niirãrẽ jĩiyigu:

—Yáa wedera, ãñurõ wãcũña múã cũãrẽ tiidugárere. ³⁶ Tíatopare sícũ Teudas wãmecatigu “yũ dutigú niiã” jĩ wãcũmiyigu. Cuatrocientos basocá cũ buerere nunyíra. Too síro cũãrẽ ãpẽrã sĩajãyira. Cũãrẽ sĩaãri siro, cũãrẽ yũmiãrira cúã booró wáabatejõãyira. Nocõrõã cũ buemiãrigue petijõãyiro. ³⁷ Too síro basocáre cúã bapaqueore burecori niirĩ, ãpĩ Judas Galilea macũ niyigu. Pau basocá cũãrẽ nunurĩ tiimíyigu. Too síro cũãcãrẽ sĩajãyira. Cũãrẽ sĩaãri siro, cũãrẽ yũmiãriracã cúã booró wáabatejõãyira. ³⁸ Teero tiigú, múãrẽ wedea. Cũãrẽ teero ññajãña. Basocá dutirémene cúã bueri, petijõããdacu. ³⁹ Cõãmacũ dutirémene cúã bueri docare, múã sícãrĩbricu. Múã cũãrẽ cãmotára, Cõãmacũrẽ netõncãrã tiibócu, jĩiyigu Gamaliel.

⁴⁰ Cũãrẽ “jáũ” jĩiyira.

Jesús beserirare suocó, tãna, “Jesuyé quetire wedenemoriãña” jĩ, cũãrẽ wionécojãyira.

⁴¹ Cũã judíoare dutirá pũtopũ niãrira witiyira useniremena. Cãmerĩ wedeseyira:

—Cõãmacũ marĩrẽ “ãpẽrã cũãrẽ ññaãrõ buijãpacari, Jesuyére buedurica” jĩ masĩjyi, jĩiyira.

⁴² Burecoricõrõ Cõãmacũwiipu, wiseripú “Jesús Cõãmacũ beserigu niĩ” jĩ wederucujãyira.

6

Apóstoles cũãrẽ tiãpuadarare beserigue

¹ Jõõpemena pau Jesuré padeonãcãrã tiyíra. Teeburecorire griegoaye wedesera hebreoaye wedeseramena cúayira.

—Ësãya wedera wapewia numiãrẽ burecoricõrõ péerogã yaaré ticorã niãwũ, jĩiyira.

² Teero tiirã, cúã doce Jesús beserira Jesuré padeorã niipetirare weadara neãdutyira.

—Ësã Cõãmacũyere wededu, yaaré batori, ãñuria. ³ Teero tiirã, siete ãmũã múãmena niirãrẽ beseya. “Cũãrã basocá ãñuũya” jĩrã, Espiritu Santo dutirẽ tiirucúra, ãñurõ masĩrã niãrõ. Múã beseadarare yaaré batodutiadacu. ⁴ Ësãpe Cõãmacũrẽ sãĩ, cũyere buerucujããdacu, jĩiyira.

⁵ Niipetira: —Teerora wáaaro, jĩiyira.

Teero tiirã, sícũ Esteban wãmecatigure beseyira. “Cũ ãñurõ Cõãmacũrẽ padeói; cũãmena Espiritu Santo niiqui”, jĩiyira. Æpẽrãrẽ Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, Nicolás beseyira. Nicolás Antioquía macũ judíoayu niiripacu, cúã tiiróbiro Cõãmacũrẽ padeogú wáayigu. ⁶ Cũãrẽ besetoe, Jesús beserira pũto néewayira. Cũã néjeari, Cõãmacũrẽ sãĩbosáyira. Cũã besearirare ñaapeoyira, Cõãmacũ múãrẽ tiãpuaro jĩrã.

⁷ Too síro Cõãmacũyere pau basocá masĩpetijõãrã tiyíra. Jerusalén macãrã pau Jesuré padeorã niĩncãyira. Paicã pau Jesuyére tiĩncãyira.

Estebanrē ñee, néewarigue

⁸ Estebanrē Cōāmacū ãñurō tiiápuɣu. Teero tiigú, tutuaremena Cōāmacū dícu tiimasírere basocá ññacoropu tiiēñoyigu. ⁹ Cūū puto ãpērã jeayira. Judíoa niyira. Cúã dutiapenori basoca niimirira niyira. Teero tiiró, cúã neári wii “Libertado” wāmecutiɣiro. ãpērã cúã menamacārã judíoa Cirene macārã, Alejandría macārã, Cilicia dita macārã, Asia dita macārã niyira. Cúã cúaremena Estebanrē sãñáyira. ¹⁰ Estebanpe Espírítu Santo cūūrē ãñurē masíre ticorémena wedeseɣu. Teero tiirá, cúã cūūmena wedese sícãrĩbíriyira. ¹¹ Sícãrĩbíri, ãpērãrē niyeru tico, jĩyira:

—Jĩditora wáaya. “Esteban Moisére dutiré cūūriguere ñañarō wedeseawĩ; Cōāmacúcãrē ñañarō wedeseawĩ”, jĩ wedewa basocãre, jĩyira.

¹² Cúã jĩditoariguere tuorá, niipetira basocá, ãpērã butoá dutirá, teero biiri Moisés jóarigue buerá cúayira. Cutajeá, cūūrē ñee, judíoare dutirá putopu néewayira. ¹³ Jĩditoracãrē néewa, wedesedutiɣira:

—Ñni Cōāmacūwiire ñañarō jĩñawĩ. Moisére dutiré cūūriguecãrē teerora jĩñawĩ. ¹⁴ “Jesús Nazaret macã macū Cōāmacūwiire cōãgūdaqui; Moisés maríre tiidutíriguere wasojãgūdaqui” jĩrĩ tuoáwã, jĩditoɣira.

¹⁵ Teeré tuorá, judíoare dutirá, too duirá niipetira Estebanrē bayiró ññayira. Cūūya diapóa cúã ññarĩ, ángeleya diapóa tiiróbiro bauyíro.

7*Esteban wederigue*

¹ Paiaré dutigú Estebanrē sãñáyigu:

—¿Diamacúrã niĩ ãniã mñurē wedesãre? jĩyigu.

² Esteban yñuyigu:

—Yáa wedera, yñu pacusũmũã, ãñurō tuoádadu múã, yñu wederi. Cōāmacū ãñurō asibatégpu marĩ ñecū Abrahamrē bauáyigu, Mesopotamiapũ cūū niirĩ. Harán macãpu cūū niigū wáaadari suguero, cūūrē wedeseɣu. ³ “Mñuya ditare, mñuya wederare cūūjã, wáagua. Mñu wáari, mñu niĩadari ditare ññogúda”, jĩyigu.

⁴ Teeré tuogú, Abraham caldeoyia ditapũ niĩarigu Haránpu niigū wáayigu. Toopú cūū pacu diaweojõáyigu. Cūū pacu diaweori siro, Cōāmacū cūūrē atiditá atitó marĩ niirõrē atidutiɣu. ⁵ Cūū ãnopú jeari, dita ticoriɣu ména. Ticoripacu, “too síropu mñuye, mñu pãrãmerã niinñuseraya dita niĩadacu” jĩyigu. Cōāmacū teeré wederitore, Abraham pñonaniyigu ména. ⁶ Cōāmacū cūūrē apeyé wedenemoyigu: “Mñu pãrãmerã niinñusera ãpērãyé ditapũ niĩadacua ména. Dutiapenori basoca niĩadacua. Cuatrocientos cãmarĩ cúãrē padeduti, ñañarō tiiápeadacua. ⁷ Cúãrē teero tiirí, yñu tiidita macãrãrē ñañarō tiigúdadu. Yñu teero tiíari siro, mñu pãrãmerã niinñusera witiadacua. Witi, atiditapú jea, yñu dutiré tiiádadua”, jĩyigu Cōāmacū. ⁸ Cōāmacū Abrahamrē wedecūyigu: “Niipetira ãmñãrē cúã cõnerígu yapa macã caseróre widecõãña. Ate yñu jĩrere tiirá, múã yñumena niirere ññoadacu”, jĩyigu Cōāmacū. Teero tiigú, Abraham cūū macū Isaare ocho búrecori cūū bauári siro, cūū cõnerígu yapa macã caseróre widecõãyigu. Isaacã teerora tiiyigu cūū macū Jacoré. Jacob teerora tiiyigu cūū põna doce põnarĩ pacusũmũã niĩadarare.

⁹ 'Jacob pōna marī ñecūsūmuã cúa bai Joseré ññatutira, Egiptopu wáarare dúayira. Cōāmacūpe cūūmena niijāyigu, ¹⁰ niipetire cūūrē ñañarō netōbóarere netōrī tiigúdu. Faraón Egipto dita macārā ōpāmena wedeseri, Cōāmacū Joseré masiré ticoyigu. Cōāmacū Faraónrē ōsenirī tiiyigu Joseména. Teero tiigú, Faraón cūūrē cūū doca macū dutigú sōnecoyigu. Apeyeré, Faraón cūūya wii maquē paderé dutigú cūūyigu.

¹¹ 'Too síro niipetiro Egiptopure, Canaánrucārē juabóare wáayiro. Teero tiirá, basocá teeditapu niirā bayiró ñañarō netōrā tiyíra. Marī ñecūsūmuãcā yaaré buamasiriyira. ¹² Jacob “Egiptopu yaaré dúare niijāyiro” jīrē quetire tuogú, cūū pōnaré, marī ñecūsūmuã niijadarare, “yaaré sārā wáaya” jīcoyigu. Cūū sicato ticocogu tiiyigu. ¹³ Cúa nemo jeari, José “yuu múã bai niia” jī wedeyigu cūū sōwūsūmuārē. Faraóncā “cúa José sōwūsūmuã niiawā” jīrī tuoyigu. ¹⁴ José, cūū sōwūsūmuāmena queti ticocoyigu cūū pacupure. “Marī pacu, niipetira maríya wederamena atiaro ānopá”, jīcoyigu. Cūūya wederape “setenta y cinco” niyira. ¹⁵ Jacob “jáu” jī, Egiptopu wáajōāyigu. Toopú diayigu. Cūū pōna marī ñecūsūmuãcā toopúra diayira. ¹⁶ Jacob diarigu ōpūūrē Siquempu néewayira. Toopú Abraham cūū Hamor pōnaré ūtātuti sārítutipu cūūyira.

¹⁷ 'Abrahamrē Cōāmacū jīrigue jeaatiri, marī ñecūsūmuã pau basocáputiyira Egiptopu. ¹⁸ Cúa toopú niirīrā, āpī ōpū sāāyigu. Cūū Josenígū tiiriguere masiriyigu. ¹⁹ Cūū marī ñecūsūmuārē jīdito, ñañarō tiapéyigu. Cúa pōna bauárare diaaro jīgū, cōādutyigu.

²⁰ 'Teeburecorira Moisés bauáyigu. Cūū Cōāmacū ññarī, añugúgā niyigu. Cūū pacūsūmuã ññārā muipūrā cúāya wiipu cūūrē masōmiyira. ²¹ Dee tii masīri, cūūrē cōājāyira. Cōāāri sirogā, Faraón macō cūūrē ññabuayigo. Ññabua, néema, coo macū tiiróbiro cūūrē masōyigo. ²² Egipto macārā añurō masīrāyere bueyira Moisére. Teero tiigú, cuiro manirō wedesegu, ōpū tiiróbiro tiirécutigu niyigu.

²³ 'Moisés cuarenta cūmarī cuogú, cūūya wedera Israelya pōna macārārē ññadugagu, cúa putopu wáayigu. ²⁴ Toopú jeagu, sīcūrē Egipto macū páari ññayigu. Cūūrē cāmeboságu, Egipto macūrē páasīājāyigu. ²⁵ Cūū basirope wācūmiyigu: “Yuumenarā Cōāmacū yāa wederare dutiapienori basoca niirārē witiri tiigúdaqui. Cúa ateré masīcua”, jī wācūmiyigu. Cúa cūū tiiróbiro wācūriyira. ²⁶ Apebureco āpērā cūūya wedera puarā cāmerīquērā tiirī buajeáyigu. Cūūrē cāmerīquēduri tiidugágu, “múã sīcūya wedera niia. ¿Deero tiirā cāmerī ññarō tii?” jī wedemiyigu. ²⁷ Āpīrē bayiró ññarō tiigúpe Moisére tuunécojāyigu. “Muu ūsaré dutigú mee niia; ūsaré queti besegú mee niia. ²⁸ ¿Muu ñamica Egipto macūrē sīāāriobirora yuure sīādugágu tii sūcā?” jī yuututyigu. ²⁹ Cūū teero jīrī tuogú, Moisés dutijōāyigu. Madián ditapu wáa, aperó macāpu tiiróbiro nii, puarā ūmuã pōnacutiyigu.

³⁰ 'Moisés tiiditapure cuarenta cūmarī niyigu. Sicabureco basocá manirō Siná ūtāgú putopu wáayigu. Toopú yucūsatī jūūrī ññayigu. Pecame jūūrīpōna decopu ángele bauáyigu. ³¹ Moisés teeré ññagú, ññamanijōāyigu. “¿Deero tiiró tee wāamiito?” jī, putogāsāñurō ññaquēnogū wáayigu. Cūū putogāpu jeari, Cōāmacū tiimé decopu cūūrē wedeseyigu. ³² “Yuu Cōāmacū niia. Muu ñecūsūmuã Abraham, Isaac, Jacob Ōpū niia”,* jīyigu. Moisés

* 7:32 Éxodo 3.6.

ñapõpiyigu. Cuigu, ñnadujâyigu. ³³ Cũurê wedesenemoyigu: “Muu yuu putora nucũã. Teero tiigú, muu sapatore tuuwéya. Tuuwégu, yuure padeorére ênogúdacu. ³⁴ Yáara basoca Egiptopu niirârê ñañarõ tiíaperi ññaã. Cúã pũnisíre tuo. Cúãrê netõnégũdu diiátiauw. Teero tiigú, muurê Egiptopu ticocogũda”, jĩiyigu Cõãmacũ.

³⁵ Moisére booríra too sugueropu jĩiyira: “Muu ãsarê dutigú mee niã; ãsarê queti besegú mee niã”. Cúã tee jĩipacari, Cõãmacũpe Moisére cúãrê dutigũdu, netõnégũdu sõnecoyigu sáa. Cõãmacũ ángelere jũurísatipu teeré wederi tiiyigu. ³⁶ Moiséra cúãrê néewitiwayigu. Cũurã Cõãmacũ sícũrã tiimasíre tiiẽnoyigu Egiptopure. Día Sõarímaa pairímaapũcãrê teerora tiiẽnoyigu. Cuarenta cũmarĩ basocá manirõpu cúã wáari, teerora tiiẽnorucujâyigu. ³⁷ Cũurã Israelya põna macãrãrê wederigu niiwĩ: “Too síropu Cõãmacũ profetare ticocogũdaqui. Cũũ maríya wedegu niigũdaqui. Yuu tiiróbiro tiigũdaqui”,† jĩi jóarigu niiwĩ Moisés. ³⁸ Moisés basocá manirõpu marĩ ñecũsũmuã neãrĩ, cúãmena niyiyigu. Sinai ãtãgũpú ángele cúãrê wedeseyigu. Moisés Cõãmacũ dutiré petihére ñeeyigu, marĩrê ticogũdu.

³⁹ Cũurê marĩ ñecũsũmuã tuodugáiyira. Cũurê boohéra, Egiptopu cãmecóputuadugamiyira. ⁴⁰ Teero tiirã, Aarónrê jĩiyira: “Jõõ niĩarigu marĩrê Egiptopu néeatirigu cãũ bauhéro yoajõãã. ¿Deero wáaayiri? Marĩ masíria. Teero tiirã, ãsã padeoádarare weebosaya. Cúãrê marĩ apasugueadacu. Cúã marĩ wáaadarimarê êñoãdacua”, jĩiyira. ⁴¹ Teeburcorire sícũ wecu wĩmagũ tiiróbiro baugú weeyira. Boseburco tii, ecaráre sĩa, sóeditoyira cúã weearigure tiipéora. ⁴² Cúã teero tiirĩ ñnagũ, Cõãmacũ cúã booró tiáro jĩigũ, cúãmena niĩarigu cõãjõãyigu. Cúã booró muĩpũrãrê, ñocõãrê padeoyíra. Teeré profetas jóarira niiwã:

Cõãmacũ cúãrê jĩiyigu:

Múã Israelya põna macãrã,
basocá manirõpore cuarenta cũmarĩ niirã,
ecaráre sĩa sóeditoriwu, yuure padeorã.

⁴³ Æpĩ Moloc queorére padeorã, suti caserimena tiirĩ wiire apacãmesãwũ. Æpĩ Refán ñocõãwũ múã weerigucãrê padeorã, teerora tiiwã.

Ñniãrê múã basirora weewu, padeoádarã.

Teero tiigú, múãrê ñee, néewadutigũda Babilonia berupu, jĩiyigu Cõãmacũ,‡ jĩi jóarira niiwã.

⁴⁴ Esteban wedenemoyigu:

—Marĩ ñecũsũmuã basocá manirõpu Cõãmacũ basocãmena niirĩ wiire cuoyíra. Tiiwiiré Cõãmacũ Moisére cãũ êñorírobirora tiidutíyigu. ⁴⁵ Marĩ ñecũsũmuã niinanuseraya wii putuáiyiro. Josuémena néeatiyira tiwiiré. Cúã atiditã ñeerã atiri, Cõãmacũ atiditã macãrãrê ãcũcoyigu. Cúã wáaweorepore niyira. Yoari tiiwĩ ãnopú niyiro, téé David cãũ õpũ sãari síropu. ⁴⁶ David Cõãmacũ ãnurõ tiirére buagú jĩiyigu: “Muu yuu ñecũ Jacob padeoríguya wiire muu niĩadari wiire tiibosádugaga”, jĩimiyigu. ⁴⁷ Cũũ tiibosádugapacari, cãũ macũ Salomónpu tiwiiré tiibosáyigu. ⁴⁸ Cõãmacũ ãmuãsepu niigũ basocá tiiré wiseripu niirĩ. Profeta teeré jóarigu niiwĩ:

⁴⁹ Yuu boorí, ãmuãse yuu duirípĩrõ tiiróbiro niĩadacu;

† 7:37 Deuteronomio 8.15,18. ‡ 7:43 Amós 5.25-27.

atiditapú yéε d̄upori yeerisāḡadacu.

Teero tiirá, yáa wii niĩadari wiire tiimasĩria múã.

Yuu yeerisãadaro tiimasĩria.

⁵⁰ Yuu ate niipetirere tiiwá, jĩyigu Cõãmacũ, §
jĩ jõarigu niiwĩ.

⁵¹ Esteban cũãrē jĩnemoyigu:

—Múã Cõãmacũ dutirere netõnucãnetõjõãã. Cũãrē masĩhērã tiiróbiro cũũ wederere tuodugária. Espiritu Santo dutirere tiidugária. Múã ñecūsũmuã tiiróbirora tiijãã. ⁵² Múã ñecūsũmuã niipetira profetare ñañarõ netõrĩ tiiyira. Marĩrē netõnégũdu atiadarere wedesuguerirare sãjãyira. Cũã wedesuguerigu añugú jeari, múã cũãrē jĩditoremena wedesã, sãdutiirira niã. ⁵³ Múãrē Cõãmacũ ángeleamena cũũ dutirere cũũyigu. Teeré cũũnorira niipacara, múã netõnucãnetõjõãã, jĩyigu Esteban.

Estebanrē ãtãperimena déesĩãrique

⁵⁴ Cũũ tee jĩrĩ tuorá, cũãpe bayiró cúayira. Cũã cúare ãñorã, upire bacadiyõyira. ⁵⁵ Estebanpe Espiritu Santo cũũmena niirĩ, ãmuãsepũ ññamũoco, Cõãmacũ añurõ asibatérere ññayigu. Cõãmacũ diamacãpe Jesús nucũrĩ ññayigu. ⁵⁶ Cũũ cũãrē ññagũ, jĩyigu:

—Jãã, ãmuãse pãõrĩ ññãã; Cõãmacũ diamacãpe niipetira sõwũ nucũrĩ ññãã yuu, jĩyigu.

⁵⁷⁻⁵⁸ Cũũ tee jĩrĩ tuorá, bayiró acaribí, tuodugáhera cũãye cãmopéri paabiáyira. Cũũ puto sícãrõména cutujeá, cũãrē ñee, tiimacã wesapu cõãjãyira. Cũãye suti sotoá sãñarere tuuwé, ticoyira sícũ mamurē coteditira. Cũũ wãmecutiyigu Saulo. Ticotoa, Estebanrē ãtãperimena déesĩãyira.

⁵⁹ Cũã déesĩãrã tiirĩ, cũũpe Cõãmacũrē sãiyigu:

—Jesús yuu Õpũ, yuu yeeripũnarē ñeeña, jĩyigu.

⁶⁰ Ñicãcoberimena jeacũmujea, bayiró acaribíremena jĩyigu sũcã:

—Õpũ, acabõya añiãrē ate cũã ñañarē tiirere, jĩyigu. Tee jĩtoa, diajõãyigu sãa.

8

Saulo Jesuré padeorãre ñañarõ tiiríque

¹ Saulo Estebanrē sãĩrĩ ññagũ, “añũã” jĩyigu.

Tiibãrecora Jerusalénpe Jesuré padeorãre ñañarõ netõrĩ tiinucãyira. Niipetira Judea ditapu, Samaria ditapu dutibatẽjõãyira. Jesús beserira dícu wáariyira. ² Æpẽrã ãmuã Cõãmacũrē quioníremena padeorã Estebanrē yaayira. Cũãrē yaa, bayiró boorituayira. ³ Saulope Jesuré padeorãre nemorõ ñañarõ tiinetõnucãyigu. Cũãye wisericõrõ sããwa, ãmuãrē, numiãrē ñee, néewa, biadũpõyigu peresuwiipu.

Felipe Samaria macãrãrē buerigie

⁴ Dutibatẽwarira cũã wáaro Jesuyé quetire wedewayira. ⁵ Felipe Samaria dita niirĩ macãpu wáyigu. Toopú jea, “Jesús Cõãmacũ beserigu niirĩ” jĩrere wedeyigu. ⁶⁻⁷ Cõãmacũ sícũrã tiimasĩrere tiieñoyigu. Wãtĩã pau basocãpũre sããirare witidutiyigu. Witiatira, bayiró acaribíyira. Pau

wáamasĩhērārē, opayuriri wáarare netōnéyigu. Cūũ teero tiirí ññarā, niipe-tira cūũ wederere añurō t̄onunúseyira. ⁸ Tiimacāpure bayiró useniyira.

Simón yái tiiróbiro niigú

⁹ Toopúre s̄icū basocá yái tiiróbiro niigú niiyigu. Cūũ wāmecutiyyigu Simón. Cūũ tiirémena Samaria dita macārārē ucuanére tiyyigu. Cúārē “upatí macū niirí” j̄ĩ wācūrĩ tiyyigu. ¹⁰ Upatí macārā, buri niirā niipetira cūũ j̄ĩrere añurō t̄onunúseyira. “Ñani Cōāmacū tutuare c̄ogú niiqui”, j̄ĩmiyira. ¹¹ Yoari pee t̄iēñoremena cúārē ucuanére t̄iēñoyigu. Teero tiirá, cūārē t̄onunúsemiyira.

¹² Felipe jea, Cōāmacū dutiré basocāpure niīdare jeariguere bueyigu. “Jesús Cōāmacū beserigu basocāre netōnégū niirí” j̄ĩrere bueyigu too macārārē. Ūmā, numiā Jesuyé maquerē tuo, padeotóa, wāmeōtidutiyyira. ¹³ Simón “yuncā Jesuré padeóa” j̄ĩ, wāmeōtiduti, Felipe wáaro cūārē n̄unuyigu. Felipe Cōāmacū s̄icūrā tiimas̄irere t̄iēñojāgū tiyyigu. Simón teeré ñagū, ñamanijōāyigu.

¹⁴ Jesús beserira Jerusalén̄u niirā “Samaria dita macārā Cōāmacūyere añurō padeoáyira” j̄ĩrē quetire t̄oyíra. Teero tiirá, Pedro, Juanrē tico-coyira toopúre. ¹⁵ Cūũ toopú jea, cúārē Cōāmacūrē s̄āibosáyira, cúāpure Espiritu Santo niigū jeaaro j̄ĩrā. ¹⁶ Cúāmena Espiritu Santo niiryiyigu ména. Jesús wāmemena d̄icu wāmeōtinorira niyyira. ¹⁷ Cúārē ñapeóri, Espiritu Santo cúāpure niigū jeayigu.

¹⁸ Simón teeré ñagū, Jesús beserirare niyeru ticomiyigu.

¹⁹ —Ate tiimas̄irere ticoya yuncārē, yun ñapeórare Espiritu Santo cúāpure niigū jeari, j̄ĩmiyigu.

²⁰ Pedro cūārē j̄ĩyyigu:

—Mun Cōāmacū tutuare ticorere “niyerumena s̄āigúda” j̄ĩ wācūmiāj̄iyu. Munmenarā tee niyeru pecamer̄u j̄ūt̄er̄j̄āārō. ²¹ Cōāmacū ñnarí, mun diamacú wācūria. Ate ūsā tiirere tiimas̄iria mun. ²²⁻²³ Yun ñnarí, mun ñnatutire, mun ññaré tiiripore niinetōjōāā munrē. Teero tiigú, mun ññaré wācūrere wācūpati, wasoyá. Cōāmacūrē acabóre s̄āñā. Apetó tiigú, mun ññarō wācūrere acabóboqui, j̄ĩyyigu Pedro.

²⁴ Simón j̄ĩyyigu:

—Tee mūā j̄ĩārigue yunre wáarijāārō j̄ĩrā, mūā yunre Cōāmacūrē s̄āibosáya, j̄ĩyyigu.

²⁵ Too síro Jesús beserira Jesús tiiriguere cūũ bueriguere wedeyira. Teeré wedetoa, Samaria dita niiré macārí macārārē Jesuyé añuré quetire wedep̄t̄uayira, Jerusalén̄u p̄t̄uara.

Felipe Etiopía macūrē wederigue

²⁶ Felipere s̄icū ángele bauá, wedeyigu:

—Jerusalén̄ niwarima Gaza macā búarimap̄u wáaya. Tiimá basocá manirōp̄u niwacu, j̄ĩyyigu.

²⁷ Felipe tiimapú búayigu. Toopú wáagu, s̄icū Etiopía dita macūrē buajeáyigu. Tiidita ōpō doca macū niipetire cooye niyerure coterí basocū niyyigu. Jerusalén̄u Cōāmacūrē padeogú jearigu ²⁸ coep̄t̄uāgu tiyyigu. Cūūyawu t̄unuríwun caballoa wéeriwun s̄āñawayigu. Profeta Isaías jóariguere buegu tiyyigu.

²⁹ Espiritu Santo Felipere: —Iiwuré quēm̄u, tiiwú p̄togā wáaya, j̄ĩyyigu.

³⁰ Felipe tiiwá putogāpu cutujeágu, Isaías jóariguere bueri tuoýigu. Teeré tuoǵú: —¿Muu buerére tuoǵári? jĩ sãñáyigu.

³¹ Cũre cũrē yuyiyigu:

—Tuoǵá. Yũre wedegú manĩ. Jãmũ, muããña; yũ puto sãñagũ atiya, jĩiyigu.

Cũ muããñayigu. ³² Cõamacũye queti jóaripũ maquẽ cũ buearigue ate niyiro:

Oveja cã sãǵũdare ñeewaro tiiróbiro basocũre ñeewayira.

Oveja wĩmagũrē póare cã súari cũ ditamanírõbirora basocãcã ditamaníyigu.

³³ Cũrē buijáyira. Cũ ñañaré tiirípacari, cũrē wionécori booríyira.

Cã ñañarõ tiiríguere deero wedemasña manĩa.

Atiditapú cũ niiré petirí tiyíra,*

jĩ jóariguere bueyigu. Ateré buegu tiyígu Etiopía macũ.

³⁴ Etiopía macũ teeré buetoanucõ, Felipere sãñáyigu:

—¿Isaías cũ jĩǵú noã niigari? ¿Cũ basirope o ãpĩ niigari? jĩ sãñáyigu.

³⁵ Felipe cã bueariguere wedesugue, niipetire Jesuyé quetire wedeyigu. ³⁶ Maapu wáara, oco niirõpu jeayira. Etiopía macũ jĩiyigu:

—Ñña. Jõ oco niã. ¿Muu yũre wãmeõtiri, ñeenó cãmotábogari? jĩiyigu.

³⁷ —Muu Jesucristore ññurõ padeorí, cãmotáre manicú, jĩiyigu Felipe.

—Yũ Jesuré padeóa. Cũrã Cõamacũ beserigu niĩ, jĩiyigu Etiopía macũ.

³⁸ Caballoa wéeriwu waatũgure putuánucãdutyigu. Tiiwuré putuánucõtoa, cã puarã diinucã, oco niirõpu búa, wabawía, Felipe cũrē wãmeõtiyigu. ³⁹ Cã wabapãrĩ, Espíritu Santo Felipere aperopá néecocutuayigu. Teero tiigú, Etiopía macũ Felipere ññanemoriyigu. Ušeniremena cũ wáarimapu wáyigu sãa. ⁴⁰ Felipepe aperopú bauágu, “Azotopu niã” jĩ ññamasíyigu. Tiimacãrē netowá, macãrĩcõrõ Jesuyé ññuré quetire wedewarucu, Cesarea macãpu wedejeayigu.

9

Saulo Jesuré padeonucãrigue

(Hch 22.6-16; 26.12-18)

¹ Saulope Jesuré padeoráre ññatutigu, cãrē sãjãǵũda jĩǵũ, pairé dutíguere ññagũ wáyigu. ² Cũrē sãiyigu:

—Yũ Damascopu wáagu tiia. Dutirépũrĩrē jóabosaya yũre. Teepũrĩrē judíoa nearé wiseri macãrã dutirãpũre wiyagũdu tiia. Mama bueré padeorá ãmũã, numiãrē ñeegũda. Cãrē néeatiguda ñno Jerusalénpu peresu tiigũdu, jĩiyigu.

³ Too síro teepũrĩmena Damascopu wájõãyigu. Toopú jeagũdu tiirí, wãcũña manirõ ãmuãsepu cũ puto bóediatiyiro. ⁴ Teero wáari, ñaacũmu, sícũ cũrē wedeseri tuoýigu:

—Saulo, ¿deero tiigú yũre ñañarõ tiinunúsei? jĩiyigu.

⁵ —¿Noã niĩ muu? jĩiyigu Saulo.

—Yũ Jesús, muu ñañarõ tiinunúsegura niã. Muu basirope ñañarõ tiigú tiia, yũre teero tiigú, jĩiyigu.

⁶ Saulo cui, ñapõrigu, jĩiyigu:

—Õpũ, ¿deero yũ tiirí boogári?

* 8:33 Isaías 53.7-8.

Jesús cūārē jīiyigu.*

—Wūm̄n̄ncāña. Iimacāpu wáaya. Toopú sīcū wedegudaqui m̄m̄ tiádarere, jīiyigu.

⁷ Saulomena wáarira wedesere tuorá, wedesemasirijōāyira. Teeré tuopacára, wedesegure ññariyira. ⁸ Saulo wūm̄n̄ncā, cūū capearire ññapōmiyigu. Baunóriyigu. Cūā cūūya wāmorē ñee, Damascopu tūāwáira. ⁹ Itiábureco ññari, yaari, sñiriyigu.

¹⁰ Damascopure sīcū Jesuré padeogú niyyigu. Cūū wāmecutiyyigu Ananías. Cūū cāniripacari, quēērōpu tiiróbiro Jesús cūārē wedeseyigu:

—Ananías, jīiyigu.

—¿Deero jīī, ym̄ Ōpū? jīī ym̄yigu.

¹¹ Jesús cūārē jīiyigu:

—Diamacá niwarimapu wáaya. Toopú Judaya wiipu Tarso macārē sññāña. Cūū wāmecutii Saulo. Cūū ym̄re sñīgú tiī. ¹² Cūū quēēgū tiiróbiro ate ññāñwī: Sīcū Ananías wāmecutiigu cūū putopu sñāati, cūārē ññapeo tiāwī, ññārō jīīgū, jīiyigu.

¹³ Ananías jīiyigu:

—Ōpū, paḡ basocá queti wedeawā. Cūū Jerusalénpu niigū, m̄m̄rē padeoráre ññārō tiigú tiáyigu. ¹⁴ Año macārācārē m̄m̄rē padeoráre ññegū jeaayigu. Paiaré dutirá dutirigue cuoáyigu, jīiyigu Ananías.

¹⁵ Jesús cūārē jīiyigu:

—Wáagna. Ym̄ cūārē yé quetire wedegudare besetoawm̄. Cūū nipetire dita macārārē, cūā ōpārārē, Israelya pōna macārārē wedewarucugu wáagudaqui. ¹⁶ “Jesuré padeóa” cūū jīīrémena cūū bayiró ññārō netōādarere ym̄ basiro cūārē masirī tiigúda, jīiyigu.

¹⁷ Cūū teero jīīari siro, Ananías toopú wáa, tiwiipá sñāwa, Saulore ññapeo, jīiyigu:

—Yáa wedegu, marī Ōpū Jesús, m̄m̄ maapu atiri bauárigu, ym̄re ticocoawī, m̄m̄rē “ññārō sūcā” jīīgū. “Espíritu Santo m̄m̄mena niārō”, jīicoawī, jīiyigu.

¹⁸ Máata cūū capearipu wai nutārī tiiróbiro bauré tusaarigue ññacodiayiro. Ññurō ññayigu sūcā. Ñña, wūm̄n̄ncā, wāmeōtinoyigu. ¹⁹ Too síro yaa, tutuajōāyigu sūcā.

Saulo Damascopu buerigue

Jesuré padeorá Damascopu niirāmena yoasññurī putuáyigu.

²⁰ Máata judíoa neārē wiseripu “Jesús Cōāmacū macū niī” jīīrére weneducāyigu. ²¹ Niipetira cūū wederi tuorá, tuomanijōāyira.

—Ñni Jerusalénpu niigū, Jesuré padeoráre ññārō tiirigura niīrā. Ññopúcārē Jesuré padeoráre ññegū atigu tiimíayigu, Jerusalénpu cūārē néewa, paiaré dutirápure ticogudm̄, jīiyira.

²² Saulope cūū wederécōrō jōōpemenā nemorō wedemuānucāyigu. Wācūtutuaremena “Jesús diamacārā Cōāmacū beserigu niī” jīī ññopetjāyigu. Atemēna Damasco macārā judíoare jīīwisiojārucuyigu.

Damasco macārā Saulore sññadugámirigue

* 9:6 Versículo 5 yapapu, versículo 6 tiinucārōpu arepū b̄nc̄p̄m̄ bauricu; arepūpá baucú.

²³ Yoari siro, judíoa neã, Saulore siãdutiadarere wedeseyira. ²⁴ Cũũpe cũũrẽ siããdare quetire tɔojãyigu. Cũã búrecori, ñamirĩ, tiimacã witiwarepũ cotemiyira, cũũrẽ siããdara. ²⁵ Teero tiirã, ñamipũ Saulo buerã cũũrẽ “dutiwáya” jĩĩ, pairi piimena cũũrẽ sãã, tiimacã sãnirõ macã sopegãpũ duunũñsediocoyira.

Saulo Jerusalénpũ coepũtũarigue

²⁶ Cũũ Jerusalénpũ jeagũ, ãpẽrã Jesuré padeorãmena niidũgamiyigu. Niipetira “cũũ Jesuré padeogú mee niĩ” jĩĩ, cuiyira. ²⁷ Cũã cuipacari, Bernabé cũũrẽ tiãrũpũ, Jesús beserira pũtopũ néewayigu. Toopũ jea, Saulo maapũ Jesuré ñnariguere, cũũ cũũmena wedeseriguere, cũũ Damascopũ Jesuyé quetire wãcũtutuaremena wederiguere wedeyigu. ²⁸ Bernabé wederipũ, Saulo cũũmena niinũcãyigu. Jerusalénpũcãrẽ wãcũtutuaremena Jesuyé quetire wedeyigu. ²⁹ ãpẽrã judíoa griegoaye wedeseramena cãmerĩ sãñã, wedeseyigu. Cũãpe cũũrẽ siãdũgãpacara, deero tii siãmasĩriyira. ³⁰ Cũã teero tiidũgãri ñnarã, ãpẽrã Jesuré padeorã cũũrẽ néebuayira Cesareapũ. Toopũmena cũũrẽ Tarsopũ ticocoyira sãa.

Jesuré padeorã yeerisãrigue

³¹ Teebũrecorimena Jesuré padeorã yeerisãyira. Jõõpemena niipetira Judea, Galilea, Samaria macãrã nemorõ wãcũtutua, padeonemóyira. Jesús dutirere quioníremena tiirucújãyira. Espiritu Santo tiãpuremena pau ãpẽrã Jesuré padeohera niãrira padeonũcãyira.

Pedro Enearẽ netõnerigue

³² Pedro niipetire macãrĩpũre ññanetõgã, Jesuré padeorã Lida macãpũ niirãrẽ ññagũ jeayigu. ³³ Toopũ sícũ buajeayigu. Ocho cãmari netõyiro cũũ wãamasihẽgũ pesarõ. Cũũ wãmecũtiyigu Eneas. ³⁴ Pedro cũũrẽ jĩiyigu:

—Eneas, Jesucristo mũũrẽ netõnẽ. Wũmũnũcãña. Mũũ cõãrõrẽ ññanoña, jĩiyigu.

Cũũ teero jĩĩrã, máata Eneas wũmũnũcãyigu. ³⁵ Niipetira Lida, Sarõn macãrĩ macãrã cũũrẽ ñnarã, cũãcã Jesuré padeonũcãyira.

Dorcas masãrigue

³⁶ Jope wãmecũtiri macãpũ sícõ numiõ Jesuré padeogó niyigo. Co wãmecũtiyigo Tabita. Griegoayemena coo wãme Dorcas niyiro.† Coo ãñurõ tiirucújãyigo. Bóaneõrãrẽ ãñurõ tiãpuyigo. ³⁷ Teebũrecorire diarecuti, diajõãyigo. Coo diaari siro, cũã tiirucúrobirora cooya õpũũrẽ coseyira. Cosetóanũcõ, sicutatia ãmũãrõ macã tatiapũ péoyira. ³⁸ Jope Lida pũtogã niicu. Teero tiirã, Jope macãrã Jesuré padeorã “Pedro Lidapũ niãyigu” jĩĩrĩ tũorã, ãmũã pũarãrẽ “Pedro boyero atiaro” jĩĩ duticoyira.

³⁹ Cũã Lidapũ jeari, máata Pedro cũũmena wãayigu. Toopũ jeari, coo diaarigo pesarĩ tatiapũ cũũrẽ néemuãwayira. Tiitatiapũ wapewia numiã Pedro wesa neãnũcãyira. Cũã utirara, docasãñare, apeyé suti sotoã sãñarẽ coo catigo cããrẽ jeebosãriguere ãñoyira. ⁴⁰ Pedro niipetirare witiwadiyigu. Cũã witiwaari siro, ñicãcoberimena jeacũmu, Cõãmacũrẽ sãiyigu. Sãitõa, cãmenũcã, diaarigore jĩiyigu:

—Tabita, wũmũnũcãña.

† 9:36 Dorcas griegoayemena “Ñama” jĩidũgaro tiicũ.

Cũ teero jĩĩrĩrã, coo capearire ñnapõ, Pedrore ññagõrã, jeaconuãyigo. ⁴¹ Cooya wãmopu ñee, coore wéemõncõyigu. Wapewia numiãrẽ, ãpẽrã Jesuré padeorãmena sãaatiduti, catigõpu wiyayigu. ⁴² Niipetiro Joperepũ tɔosesãjõãyira. Teero tiirã, paũ Jesuré padeonucãyira. ⁴³ Pedro Joperepũre peeburecori Simón wáicura caseri quẽnogúya wiipũ putuãyigu.

10

Cornelio Pedrore atidutirigue

¹ Cesarepũ sícũ cien surara dutigũ niiyigu. Cũũ wãmecutiwigũ Cornelio. Tii põna macãrã surara wãmecutiwigũ Italiano. ² Cornelio ãñuniyigu. Cũũya wii macãrã niipetira Cõãmacũrẽ quioníremena ñña, padeorã niyira. Cornelio judíoa bóaneõrãrẽ niyeru ticorucuyigu. Cõãmacũrẽ sãĩrucújãyigu. ³ Sicabũreco ñamica tres niirĩ, cãñirĩpacũ, quẽẽgũ tiirõbiro ññayigu. Ángele cũũ pũto sããjeari ãñũrõ ññajãyigu.

—Cornelio, jĩiyigu.

⁴ Cornelio bayirõ cuiremena ññayigu cãũrẽ.

—¿Deero jĩĩ? jĩi yũũyigu.

Ángele cãũrẽ jĩiyigu:

—Cõãmacũ mũũ sãĩrucũrere “jáũ” jĩĩãwĩ. Mũũ bóaneõrãrẽ niyeru ticorẽcãrẽ useniremena ññaãwĩ. ⁵ Jope wãmecutiri macãpũ mũũ ãmũãrẽ ticocoya. Simón Pedro wãmecutigũre atidutiya. ⁶ Cũũ wáicura caseri quẽnogúya wiipũ niiqui. Cũũcã wãmecutii Simón. Cũũya wii pairímaa wesapũ niã, jĩiyigu.

⁷ Ángele cãũrẽ wedetõa, wáajõãyigu. Cũũ wáaari siro, Cornelio cãũya wii padecotera pũarãrẽ, sícũ surara cãũrẽ ãñũrõ tiipugũre atidutiwigũ. Suraracã Cõãmacũrẽ padeogúra niiyigu. ⁸ Niipetire cããrẽ wedetõa, Joperepũ ticocoyigu.

⁹ Apebũreco coeritõ niirĩ, cãã Joperepũ jeaadaara tiiyira. Pedro cãũ niirĩ wii sotoapũ Cõãmacũrẽ sãĩgũ muãwayigu. ¹⁰ Juabóanucãgũ, yaadũgayigu. Tiiwii macãrã cãã yaarẽ doarĩ, cãñirĩpacũ, quẽẽgũ tiirõbiro ññayigu. ¹¹ Ñmũãse pãõrĩ ññayigu. Toopũ sicarõ sutirõbiro bauri caseroca ditapũ diiãtiyiro. Bapari wesari siarirõ niyiro. ¹² Tiicasero popeapũre niipetiracõrõ wáicura páira, yepapũ wéera, wũũrã sãñayira. ¹³ Sícũ cãũrẽ wedeseri tɔoyigu:

—Jãã, Pedro, ãñiãrẽ sããyãya, jĩiyigu.

¹⁴ Pedrope cãũrẽ yũũyigu:

—Yaaria, yũũ Ñpũ. Ññañarã ãsã judíoa yaaya manirãno niĩya. Yũũ ãñiãnorẽ yaahegu niitu, jĩiyigu.

¹⁵ Wedeseri tɔonemóyigu:

—Cõãmacũ cãũ “ãñũrã niĩya” jĩĩrãrẽ mũũpe “ññañarã, yaaya manirãno niĩya” jĩĩrijãña, jĩiyigu.

¹⁶ Ñtĩãrĩ wedeseari siro, máata tiicasero ãmũãsepũ muãjõãyiro sũcã. ¹⁷ Pedro bayirõ wãcũrecutiwigũ. “¿Deero jĩĩdũgaro tiigãri tee yũũ quẽẽgũ tiirõbiro ññaãrigũ?” jĩi wãcũyigu. Teerẽ cãũ wãcũgũ tiirĩ, Cornelio ticocoarira jeyira. “Simónya wii ¿noopũ niĩ?” jĩi sãñiãari siro, cãũya wiipũ jeyira. ¹⁸ Jea, bayirõ bũsũrõmena sãñiãyira:

—¿Simón Pedro wãmecutigũ atiwirẽ niĩ? jĩiyira.

¹⁹ Pedro cãũ ññaãrigũre wãcũgũ tiirĩ, Espiritu Santo cãũrẽ jĩiyigu:

—Ítĩārã ãmuã mũurẽ ãmaãrã tiíya. ²⁰ Boyero diiwágua. Cũãmena wáagua. “Cũã judíoa mee niíya; yũũ cũãmena wáari, ñañanibocu”, jĩ wãcũrijãña. Yũũ cũãrẽ ticocoawũ, jĩyigu.

²¹ Pedro diiwá: —Yũũ niĩã múã ãmaãgũ. ¿Deero tiirónomena atiarĩ múã? jĩyigu.

²² Cũã yũyira:

—Sĩcũ cien surara dutigú Cornelio wãmecutigũ ticocoawĩ. Cũũ basocú ãñugú, Cõãmacũrẽ quioníremena ññagú niĩ. Cũũrẽ niipetira judíoa “ãñuniĩ” jĩyia. Sĩcũ ángele cũũrẽ bauá, cũũya wiipũ mũurẽ atiaro jĩyigu, mũũ wederere tuoáro jĩgũ, jĩyira.

²³ Cũã jĩĩariguere tuoá, Pedro cũãrẽ sããatiduti, cũũ niirĩ wiipũ cãnidutiyigu.

Apebũreco cũãmena wáajõãyigu. ãpẽrã tiimacã Jope macãrã Jesurẽ padeorã cũũrẽ bapacutiwayira.

²⁴ Apebũrecope jeayira Cesareapũre. Corneliope cũũya wederare, cũũ menamacãrãrẽ néõ, yueyigu. ²⁵ Pedro toopú jeari, Cornelio cũũrẽ bocagu witiwayigu. Toopú quioníremena cũũrẽ padeogú, ñicãcoberimena jeacũmumiyigu. ²⁶ Pedro cũũrẽ wéemũõco: —Nucũña; yũũcã basocú niĩã, jĩyigu.

²⁷ Pedro cũũmena wedeapugũ sããwayigu. Toopú sããjeagu, pau basocá neããrirare buajeáyigu. ²⁸ Cũãrẽ jĩyigu:

—Ûsã judíoare dutirere múã ãñurõ masĩcu. Múã judíoa niihẽrãye wis-eripũre naĩrõ sããwadutiria. Múãrẽ naĩrõ bapacutidutiria. Teero niipacari, yũũre Cõãmacũ apegõná macãrãrẽ “ñañarã niíya” jĩdutiriawĩ. ²⁹ Teero tiigú, ãniã yũũre “jãmu” jĩĩrĩ, atiawũ. “Wáaria”, jĩĩriawũ. Yũũ masĩdugaga; múã ¿deero tiãdara yũũre atidutiariĩ? jĩ sãĩñáyigu.

³⁰ Cornelio cũũrẽ yũyigu:

—Mecũãmena bapari bũrecori netõã, ate wáari siro: Yũũ ati horanorã atiwĩ yáa wiipũ beti, Cõãmacũrẽ sãigú tiãwũ. Wãcũña manirõ sĩcũ ãmu suti asiyãre sãñarigu bauáawĩ yũũ pũtopũ. ³¹ Cũũ yũũre jĩãwĩ: “Cornelio, Cõãmacũ mũũ sãĩrere tuoáwĩ. Mũũ bóaneõrãrẽ niyeru ticorecãrẽ useniremena ññaãwĩ. ³² Teero tiigú, Jopepũ mũũ ãmuãrẽ ticocoya. Simón Pedro wãmecutigũre atidutiya. Cũũ wáicũra caseri quẽnogúya wiipũ niiqui. Cũũcã wãmecutii Simón. Cũũya wii pairímaa wesapu niĩã”, jĩ wedeawĩ yũũre. ³³ Teero tiigú, máata atidutigũ ticocoawũ. Mũũ ãñurõ tiigú atiayu. Marĩ niipetira Cõãmacũ ññacoropũ niĩã. Niipetire mũũrẽ Cõãmacũ wededutiariiguere wedeya. Tuoádera tiã, jĩyigu.

Pedro Cornelioya wiipũ wederigue

³⁴ Pedro wedeyigu:

—Yũũ mecãtigã tuomasĩã: Cõãmacũ niipetirare sĩcãrĩbíro ññaquĩ. ³⁵ Niipetire põnarĩ macãrã cũũrẽ quioníremena ññarãrẽ, cũũ boore tiirãre bocaqui. ³⁶ Múã masĩcu: Cõãmacũ Israelya põna macãrãrẽ cũũye quetire ticocorigũ niĩwĩ, Jesucristomena ãñurõ niirecutirere bũããro jĩgũ. Jesucristo niipetira Õpũ niĩ. ³⁷ Niipetiropũ ãsã judíoa niirĩ ditapu wáariguere tuojiyu múãcã. Teerẽ tiinucãwũ Galileapũ, Juan basocãre “wãmeõtidutiya” jĩĩari siro. ³⁸ Cõãmacũ Jesús Nazaret macã cũũrẽ tutuare ticorigũ niĩwĩ. Espíritu Santo cũũmena niirĩ tiirigũ niĩwĩ. Jesús

cũu noo wáaro ãñuré tiiwáwi. Niipetira wātī ñañarō tiirirare netōnéwī. Teeré tiiwī, Cōãmacũ cūmēna niirī.

³⁹ ʻŪsã judíoa niirī ditapure, Jerusalénpure cūu tiiriguere ūsã Ìñapetijãwã. Cūũrēna ãpērã curusapu páabiatu siãdutiwa. ⁴⁰ Cōãmacãpe itiábureco siro cūũrē masōrigu niiwī. Masōãri siro, ūsã putopu cūũrē bauánemori tiirigu niiwī. ⁴¹ Basocã niipetirare bauáriwi. ʻŪsãrē bauáwi. ʻŪsãrē tíatopu Cōãmacũ beserigu niiwī, Jesús tiíadarere Ìñapetijããrō jīgũ. Cūũrē masōãri siro, ūsã cūmēna yaa, sīni tiiwá. ⁴² ʻŪsãrē cūũye quetire wededutiwi. “Basocã catirãre, diarirare wapa tiigũdure cūũrigu niiwī Cōãmacũ Jesuré” jĩrēre wededutiwi ūsãrē. ⁴³ Cōãmacũ niipetira Jesuré padeorãre cūmēna cūã ñañarē tiirēre acabógudaqui. Teeré jóarira niiwã niipetira profetas, jĩiyigu.

Judíoa niihērãrē Espíritu Santo diijeárigue

⁴⁴ Pedro teero jĩĩrã, Espíritu Santo diijeáyigu Pedro wederere tuorãpure. ⁴⁵⁻⁴⁶ Teero tiirã, cūã ãpērãyémena wedesenacãyira masĩripacara. Cōãmacũrē “ãñuniã mũu” jĩĩ, ūsenire ticoyira. Judíoa Pedrose bapacutiatirira teeré tuorã, tuomanijõãyira.

—¡Acuéi! Judíoa niihērãpucãrē Cōãmacũ Espíritu Santore niigũ jeari tiii, jĩiyira.

⁴⁷ Pedro jĩiyigu:

—Cōãmacũ Espíritu Santore ticoi ãniãcãrē marĩ judíoare tiirĩrobirora. Teero tiirã, “wãmeõtirijãña” jĩĩ cãmotãmasĩria, jĩiyigu.

⁴⁸ Teero tiigũ, cūãrē Jesucristo wãmemēna wãmeõtituditiyigu. Too siro cūã cūũrē jĩiyira:

—Ãnopũ putuácũmuña mēna sĩquē barecori ūsãmena, jĩiyira.

Teero tiigũ, cūãmena putuáyigu.

11

Pedro Jerusalénpure Jesuré padeorãre wederigue

¹ Jesús beserira, Jesuré padeorã Judeapu niirã atequeti tuoyira: “Judíoa niihērã Cōãmacũye quetire booáyira” jĩrēre tuoyira. ² Teero tiirã, Pedro Jerusalénpure putuajeari, judíoa Jesuré padeorã sĩquērã cūũrē sãñáyira:

³ —Mũu judíoa niihērãya wiipu sããwayiro. Cūãmena yaayiro, jĩiyira.

⁴ Pedro cūũrē toopũ wáariguere ãñurō wedemũãnacãyigu cūãrē:

⁵ —Yũu Jopepu niigũ, súubusegu tiiwá. Yũu cãnirĩpacu, quēẽgũ tiiróbiro Ìñawũ. ʻŪmãsepu sicaró sutiróbiro bauri caseroca yũu putopu diiãtiwu. Too bapari wesari siaríro niiwũ. ⁶ Yũu tiicasero popeapu niirēre Ìña, “¿ñeenó niĩ?” jĩĩ wãcũgũ, Ìñaquenowũ. Niipetira wãicũra páira, macãncũ macãrã, yeparu wéera, wũnrã sãñawã. ⁷ Yũu teeré Ìñarĩ, sícũ yũure wedeseri tuowã: “Jãã, Pedro, ãniãrē sãáyaya”, jĩĩwĩ. ⁸ Yũupe cūũrē yũuwu: “Yaaria, yũu Ōpũ. Ñañarã ūsã judíoa yaaya manirãno niĩya. Yũu ãniãnorē yaahegu niitu”, jĩĩwũ. ⁹ ʻŪmãsepu wedesequ yũure jĩĩnemowĩ: “Cōãmacũ cūũ ‘ãñurã niĩya’ jĩĩrãrē mũupe ‘ñañarã, yaaya manirãno niĩya’ jĩĩrijãña”, jĩĩwĩ. ¹⁰ Ìñĩrĩ wedeseari siro, niipetiremena ūmãsepu mũãjõãwũ.

¹¹ Teero wáarira, Ìñĩrã ūmũã Cesarea macãrã yũu putu ticocoarira jearira niiwã yũu niirĩ wiipure. ¹² Espíritu Santo yũure cūãmena wáadutiwi. “ ‘Cūã judíoa mee niĩya; yũu cūãmena wáari, ñañanibocu’, jĩĩ wãcũrijãña”, jĩĩwĩ. ãniã seis Jesuré padeorã yũumēna jewa. ʻŪsã toopũ jea, yũure

boocóriguḡa wiipḡ sããjeawḡ. ¹³ ʼSã toopú sããjeari, tiiwí macū ũsãrē wedewí: “Sícū ángele yáa wiipḡ nucūrí ññaãwḡ. Cūū yḡḡe jĩãwí: ‘Jopepḡ mḡḡ ũmũãrē ticocoya. Cúãrē Simón Pedro wãmecutigure atidutiya. ¹⁴ Cūū Cõãmacūyere mḡḡrē wedegudaqui. Mḡḡ, mḡḡḡḡa wii macãrãmena netõnẽãdare quetire wedegudaqui’, jĩ wedeawí yḡḡe ángele”, jĩwí.

¹⁵ ʼYḡḡ cúãrē wedesenũcãrĩrã, sicato marĩrē diijeárirobirora Espiritu Santo diijeárigḡ niwí cúãpḡre. ¹⁶ Teeré ññagū, Jesús marĩ Òpũ jĩriguere wãcūwḡ: “Juan múãrē ocoména wãmeõtiwi. Yḡḡ Pacupeja nemorõ ãñurõ tiigúdaqui múãrē. Péerogã siro Espiritu Santore ticodiocogudaqui”, jĩwí. ¹⁷ Teero tiigú, yḡḡ wãcūtu: “Cõãmacū marĩrē ticodiocoribirora cúãrē ticodiocorigḡ niwí, cúã Jesucristo marĩ Òpãrē padeorí. Teero tiigú, yḡḡ Cõãmacūrē netõnũcãmasiritu”, jĩyigḡ Pedro.

¹⁸ Cūū tee jĩrĩ tḡorã, cūãrē jĩnemoriyira sãa. Cõãmacūrē ũsenire ticoyira: —Judíoa niñhẽrãcã cúã ññañaré tiirere wãcūpati, wasorã, Cõãmacū netõnẽrira niãadacua. Cúãcãrē catiré petihere ticogudaqui, jĩyira.

Antioquía macãrã tiirẽcutirigḡ

¹⁹ Judíoa Estebanrē sããrĩ siro, Jesuré padeorãre ññañarõ netõrĩ tiiyira. Teero tiirã, dutibatẽjõãyira. ãpẽrã Fenicia ditapḡ, ãpẽrã Chipre nucũrõpḡ, ãpẽrã Antioquíapḡ jeayira. Cúã toopú jeara, judíoa dícyre Jesuyé quetire wedeyira. ²⁰ Siquẽrã cúãmena dutiwãrira Antioquíapḡ jea, judíoa niñhẽrãcãrē wedeyira. Cúã Chipre macãrã, Cirene macãrã niyira. “Jesús marĩrē netõnẽgũ niipetira Òpũ niĩ”, jĩ wedeyira. ²¹ Cõãmacū cúãrē ãñurõ tiãpuyigḡ. Teero tiirã, paḡ too macãrã Jesuré padeonũcãyira.

²² Jerusalén macãrã Jesuré padeorã tee quetire tḡoyira. Teeré tḡorã, Bernabére Antioquíapḡ ticocoyira. ²³ Cūū tiimacãpḡ jea, Cõãmacū cúãrē tiãpurere ñña, bayirõ ũseniyigḡ. Cúãrē wãcūtuware tico, wedeyigḡ:

—Jesuré múã wãcūdurijãña. Cūū dutirere ãñurõ tiirucujãña, jĩyigḡ.

²⁴ Cūū ãñuniwí. Espiritu Santo cūūmena niirigḡ niwí. ãñurõ Cõãmacūrē padeorucúrigḡ niwí. Paḡ basocã cūū wedeserere tḡorã Jesuré padeoyira.

²⁵ Bernabé Antioquíapḡ niigũ, Tarsopḡ Saulore ãmaãgũ jeayigḡ. ²⁶ Cūūrē buajeã, Antioquíapḡ néerũtuayigḡ. Cúã tiimacãpḡre Jesuré padeorãmena sicacũma niyira. Paḡ basocãre bueyira. Toopú Jesuré padeorãre “cristiano” jĩñũcãyira.

²⁷ Teebũrecorire Jerusalén macãrã profetas Antioquíapḡ jeayira. ²⁸ Sícū cúãmena jearigḡ wãmecutiigḡ Agabo. Cūū Espiritu Santo masĩrẽ ticorẽmena wedeyigḡ:

—Niipetiropḡ juabóare wãaadacu, jĩyigḡ. Juabóare wáawḡ Claudio romanoã õpũ niirito.

²⁹ Teeré tḡorã, Jesuré padeorã cãmerĩ wedeseyira:

—Marĩ niyeru ticocoadã Judeapḡ niĩrãrē Jesuré padeorãre. Marĩ cḡorõ jeatuaro ticocoadã, jĩyira.

³⁰ Cúã jĩrirobirora niyerure néõ, Bernabé, Saulomena ticocoyira Judeapḡre. Cúãrē jĩyira:

—Ateré ticowa bũtoã dutirãre, jĩyira.

12

Santiago diarigḡ; Pedrore peresuwiipḡ sõnecorigḡ

¹ Teeburecorire Herodes Judea dita òpū niiyigu. Cūū sīquērā Jesuré padeoráre ñañarō tiiápeyigu. ² Juan sōwū Santiagore espadamena sīādutiýigu. ³⁻⁴ Cūūrē sīārī ññarā, judíoa useniyira. Cūā usenirī ññagū, Pedrorē ñeeduti, peresuwiipū sōnecodutiýigu. Baparipōna surara waso, cūūrē cotercuyira. Sicapōna macārā bapari dīcu niiyira. Pascua burecori niirī, Herodes teero tiyigu. “Pascua burecori siro Pedrorē néewioneco, basocá ññacoropū sīādutiýuda”, jīī wācūmiyigu. ⁵ Teero tiirā, Pedrorē cotemiyira peresuwiipū. Cūū toopú niirī, Jesuré padeorápe Cōāmacūrē bayiró sārīā tiyíra.

Ángele Pedrorē peresuwiipū netōnérigue

⁶ Herodes cūūrē sīādutiádari suguero macā ññamirē Pedro surara puarā decopū cānigú tiyigu. Cōmedá puadámēna siatúnoyigu. Ápērā surara sopepú peresuwiire cotera tiyíra. ⁷ Wācūña manirō sīcū ángele cūū niirōpū bauáyigu. Áññurō bóejōāyiro. Cūūrē warupū paacaré, wācōyigu.

—Boyero wāmūnucāña, jīiyigu ángele.

Cūū teero jīirīā, cōmedári Pedroye wāmorīrē siatúaredari jōācódiaiyiro.

⁸—Sitūrūda siatúya. Mūyē sapatūre sāñña, jīiyigu.

Pedro cūū jīirobirora tiyígu.

—Mūyaro sutiró sotoá macārō sāñña. Jāmu, yūre nūnūñá, jīiyigu.

⁹ Pedro cūū siro nūnūwitiwayigu. “¿Diamacūrā niigari ate ángele yūre néewitiware? Apetó tiigú, quēēgū tiibócu”, jīī wācūmiyigu cūūpeja. ¹⁰ Surara niisuguerare netōwáyira. Too síro surara ápērārē netōwáyira. Tiiwí sāwāro cōme sopepāma niirōpū jeayira. Tiipāma basiro pāōjōāyiro. Cūā tiisopere witiwayira. Maapu yoasāññurō wāa, ángele ditijōāyigu.

¹¹ Pedro āññurō tūomasīnucājea, wācūyigu: “Diamacūrā niīāyu yūñ ññārigue. Niirōrā Cōāmacū yūre netōnégūda ángelere ticocoayi, Herodes sīārījāārō jīīgū. Judíoa niipetire yūre ññañarō wāare ññadugarere cāmotáayi”, jīī wācūyigu.

¹² Teeré masītoa, wāājōāyigu Juan Marcos pacoya wiipū. Coo wāmecutiýigo María. Tiiwiipére pañ basocá neā, Cōāmacūrē sārīā tiyíra.

¹³ Toopú jea, sicato sārō macā sopepāmapū doteyigu. Tiiwí padegó, Rode wāmecutigo, “¿noā niirī?” jīī sārīñāgō wāayigo. ¹⁴ Pedro wedeserere tūomasī, bayiró useniyigo. Usenipaco, pāōriyigo. Cāmecutúsā, cūārē: — Pedro sopepú niīāti, jīī wedemiyigo.

¹⁵—Mūy teero jīīāmājāgō tiia, jīiyira.

—Diamacūrā jīīā, jīiyigo.

—Too docare Pedrorē cotegú ángele niiqui, jīimiyira.

¹⁶ Cūā teero jīīcōātorito, Pedro dotējāgū tiyigu. Cūā wāa, pāō, Pedrorē ññā, ññamanijōāyira. ¹⁷ Cūārē wāmomena wēētucoyigu, nocōrō wedeseya jīīgū. Cōāmacū cūūrē peresuwiipū néewitiwaariguere wedeyigu.

—Santiagore, ápērā Jesuré padeoráre teeré wedeya, jīiyigu.

Tiiwí niīārigu witi, wāājōāyigu aperopú.

¹⁸ Bóeri surara Pedro manirī ññarā, bayiró wācūpatiýira. “¿Deero wāayiriye?” cāmerī jīiyira. ¹⁹ Herodes “Pedro manīāwī” jīirī tuogú, surarare “āmaārā wāaya” jīīcōyigu. Cūā āmaāmiyira. Buaríyira. Herodes Pedrorē cotemīārīrere bayiró sārīñārucu, cūārē sārījādutiýigu.

Too síro Herodes Judea ditapū niīārigū Cesareapū niīgū wāayigu.

Herodes diarigü

²⁰ Herodes bayiró cúayigu Tiro, Sidón macārī macārāmena. Cūā Herodeya ditapu yaaré sāirucúyira. Cūū cūāmena cúagu, yaaré dúadutiriyigu. Teero tiirá, cūūrē ĩñarā wáayira. Herodeyere dutibosagūmena tiápure buayíra. Cūū wāmecutiyigu Blasto. Cūū tiápuremena āñurō niirecutirere sāiyíra Herodere.

²¹—Tiibureco niirī, múārē wedegūda, jĩyigu Herodepe.

Cūū jĩiri bureco jearī, Herodes cūūye ōpū suti āñurere sāña, ōpū dui rĩpĩrĩpĩrĩ dui, basocāre wedeyigu. ²² Cūū teero wederi, basocá acaribíyira:

—Ate sīcū cōāmacū wederé niīā; basocá wederé mee niīā, jĩyira.

²³ Cūūpe “niiria; yūū basocá niīā; cōāmacū mee niīā” jĩriyigu. Teero tiigú, wācūña manirō ángele cūūrē diarecutiri tiiyigu. Teero tiirá, cūūrē becoa yaasíājāyira.

²⁴ Niipetiorpu Jesuyé queti sesajōāyiro. Teero tiirá, paū Jesuré padeonemóyira.

²⁵ Bernabé, Saulomena Jerusalénpu Jesuré padeorāre tiáputoa, cāmecóputuayira Antioquíapu. Juan Marcote cūāmena néewayira.

13*Bernabé, Saulo Jesuyé quetire apeyé macārĩpu buenucārigue*

¹ Antioquíapure Jesuré padeorāmena niyira profetas, āpērā Jesuyere buerá. Noquērā niyira:

Bernabé,

Simón (cūūrēna “Níigū” jĩyira),

Lucio (Cirene macā macū),

Manaén (Herodes Galilea ōpūmena sīcārōmēna masārigu),

Saulo niyira.

² Sicabureco cūā beti, Cōāmacūrē sāī, ūsenire ticora tiirī, Espíritu Santo cūārē jĩyigu:

—Bernabé, Saulore beseya, yūū cūārē “tiyá” jĩrere tiirá wáari, jĩyigu.

³ Teero jĩrī tūo, beti, Cōāmacūrē sāīri siro, cūārē ñaapeó, “wáaya” jĩyira.

Chiprepu Bernabé, Saulo buerigü

⁴ Teero tiirá, Espíritu Santo ticocoarira niijĩrā, wáayira. Seleucia macāpu búawasugueyira. Too macārā dooriwūmena wáa, Chipre nūcārōpu jeayira. ⁵ Salaminapu niirā, judíoa nearé wiseripu Jesuyé quetire bueyira. Juan Marcos cūārē tiápugu wáayigu.

⁶ Tiimacā niirāwira wáa, tiinucārōpore Jesuyé quetire buesugocojāyira. Téa apeniñā Pafos macāpu bujeayira. Tiimacāpore sīcū judíoayū yái tiiróbiro niigúrē buajeayira. Cūū wāmecutiyigu Barjesús. “Yūū profeta niīā”, jĩditonetōyigu. ⁷ Tiinucārō dutigú bayiró masígú menamacū niyigu. Cūū wāmecutiyigu Sergio Paulo. Cūū Cōāmacūye quetire tūodugāgu, Bernabé, Saulore suodutiyigu. ⁸ Cūā jearī, yái tiiróbiro biigú cūā buerere cāmotādugamiyigu. Cūūrē Elimas jĩyira griegoayemena. Cūū tiinucārō dutigú Jesuré padeorí booriyigu. ⁹ Saulo, āpērā “Pablo” jĩigú, Espíritu Santo cūūmena niirī, cūūrē bayiró ĩña, ¹⁰ jĩyigu:

—Mūū jĩditorebucū, mūū booró tiigú, wātī tiiróbiro tiigú, āñurē tiirere ĩñatutigu niīā mūū. Cōāmacū diamacú wederere “diamacú niiria” jĩ

wedewisiogu tiia. ¹¹ M̄ūrē mecātīgā Cōāmacū ñañarō tiigúdaqui. M̄ū capeari ññahēgū p̄tuáagudacu; yoari muĩpū bóerere ññaricu, té Cōāmacū booró jeatuario, j̄īyigu Pablo.

Máata cū̄rē naĩĩajōāyiro. Paaāmanucū, cū̄rē wéewaadarare āmaāyigu. ¹² Teero wáari ññagū, tiinucūrō dutigú quioníremena Jesuyé buerere ññamanijōāgū, Jesuré padeonacāyigu.

Antioquia Pisidia ditapu Bernabé, Pablo buerigue

¹³ Pablo, cū̄ menamacārāmena Paforu niārira tīāwa, Panflia ditapu jeayira. Tiiditapu jea, Pergepu wáyira. Cū̄ Pergepu jeari, Juan Marcos cū̄rē toorá cū̄, coecóputuayigu Jerusalénpu. ¹⁴ Tiimacāpu niārira wáyira apemacā Antioquiapu. Tiimacā Pisidia ditapu p̄tuáa. Judíoa yeerisāri bureco niirī, cū̄ neārī wiipu sāāwa, duiyira. ¹⁵ Moisére dutiré cū̄riguere, profetas jóariguere buetoari, tiiwí dutirá cū̄rē wededutiya: —Ĥsāya wedera, basocáre wededugara, wedeya, cū̄rē wācūtutuaaro j̄īrā, j̄īyira.

¹⁶ Pablo “jáu” j̄ī, wām̄nucā, wāmo wēētuyigu, ditamaníña j̄īgū. Teero tiitóa, cū̄rē wedeyigu:

—Yáa wedera Israelya pōna macārā, Cōāmacūrē quioníremena ññarācā, yūre tuoyá: ¹⁷ Cōāmacū Israelya pōna macārā Ōpū niirigu niiwī. Cū̄ ūsā ñecūsūmuārē besecūrigu niiwī. Cū̄ āpērāyé dita Egiptopu niirī, cū̄rē pau basocáputiri tiirigu niiwī. Too síro cū̄ tiiditapu niirārē cū̄ tutuaremena néewitiatirigu niiwī. ¹⁸ Cuarenta cūmarī basocá manirōpu cū̄ cū̄rē netōnucāriguere nucārigu niiwī. ¹⁹ Too síro cū̄ Canaán ditapu jeari, tiidita macārā siete pōnarī macārārē cōārī tiirigu niiwī. Tiiditare ūsā ñecūsūmuārē cū̄rigu niiwī. ²⁰ Tiiditapu cū̄rē cū̄ñari siro, cuatrocientos cincuenta cūmarī niyira.

‘Cū̄ toopá niirī, Cōāmacū cū̄rē queti beseadarare cū̄yigu. Té profeta Samuel niiré burecoripu dutituyira. ²¹ Samuel niirito, basocá sīcū cū̄ ōpū niigūdure sāiyira. Cōāmacū cū̄ ōpūrē sōnecoyigu. Cū̄ wāmecutiayigu Saúl. Cū̄ pacu Cis wāmecutiayigu. Cū̄ Benjamínya pōna macārā niyira. Saúl cuarenta cūmarī cū̄ ōpū niyigu. ²² Cōāmacū cū̄rē ōpū niiré wionécoari siro, Daviré cū̄ ōpū sōnecoyigu. Cōāmacū Daviyé maquērē wedeyigu basocáre: “Ȳū ññarī, David, Isaí macū, yū tusarére tií. Niipetire yū tiidutirere tiigūdu niirī”, j̄īyigu. ²³ “Sīcū David pārāmi niin̄n̄segūpu Israelya pōna macārārē netōnégūdure ticocogūda”, j̄ī wedeyigu Cōāmacū ūsā ñecūsūmuārē. Jesús Cōāmacū j̄īrigura nií. ²⁴ Jesús buen̄cāadari suguero, Juan Israelya pōna macārārē bueyueyigu: “Múā ñañarē tiirere wācūpati, waso, wāmeōtidutiya”, j̄īyigu. ²⁵ Juan cū̄ tiiré petiádarō tiirī, j̄īyigu: “Ȳū múā wācūgū mee niā. Ȳū siro āpī atiqui. Cū̄ āñunetōgū niiqui. Ȳūre cū̄ duarō bárī niigū niā”, j̄īyigu.

²⁶ ‘Yáa wedera Abraham pārāmerā niin̄n̄sera, Cōāmacūrē quioníremena ññarācā, tuoyá. Cōāmacū marīrē cū̄ netōnére quetire ticocorigu niiwī. ²⁷ Jerusalén macārā, cū̄rē dutirācā Jesuré ññamasīriyira. Cū̄ yeerisāre burecoricōrō profetas jóariguere buepacara, tuomasīriyira. Jesuré sīadutíri, tee jóaripū j̄īrōbirora tiyira. ²⁸ Cū̄rē sīarī tiiréno wapa buarīpacara, Pilatore “sīadutíya cū̄rē” j̄ī sāiyira. ²⁹ Cōāmacūye queti jóaripū j̄īrōbirora cū̄rē tiipetíra, curusapu niigūrē néedioco, ūtātutipu

cũũmiyira. ³⁰ Cõamacũpe cũũrẽ diarigũpure masõrigũ niiwĩ. ³¹ Jesús cũũ masãri siro, pee burecori bauáyigu cũũmena Galileapũ nii, Jerusalénpu bapacũti jearirare. Cũãrã cũũ masãrigure ñnarira basocãre wedeeya.

³² 'Ûsãcã múãrẽ teerẽna wedea. Cõamacũ marĩ ñecũsumãrẽ cũũ jĩĩrobiora ³³ marĩrẽ cũã pãrãmérã niinũuserapure teerẽ tiĩẽñoyigu. Tee Jesús diarigũpure masõrigue niĩã. Salmopũcãrẽ teerẽ biiro jóanoã: “Mũũ yũũ macũ niiã. Mecũãmena yũũ mũũ pacũ niirẽre masĩãdacua”,* jĩĩ jóarigue niĩã. ³⁴ Cũũ diarigũpure masõãdare, cũũya õpũũ bóariadarecãrẽ biiro jóanoã: “Niipetire yũũ Davirẽ jĩĩriguecõrõ mũũrẽ ãñurõ tiibosãgũdacu”,† jĩĩ jóanoã. ³⁵ Salmopũpũ David biiro jóarigu niiwĩ sũcã: “Mũũ ‘bõarijããrõ’ jĩĩgũdacu mũũ maĩgũrẽ”,‡ jĩĩ jóarigu niiwĩ. ³⁶ Davipé Cõamacũ dutirẽre tii, cũũ dutirito macãrãrẽ tiĩápu, too siro diajõã, cũũrẽ yaaári siro, bóawejõãjyi. ³⁷ Cõamacũ masõrigupe bóaweririgu niiwĩ. ³⁸⁻³⁹ Yãa wedera, yũũ múãrẽ wederẽre masĩrĩ booa. Mũã Moisére dutirẽ cũũriguere tiipacãra, acabóre buarĩcu. Jesumẽna, cũũrẽ padeorã, tee niipetire acabóya manirĩguere acabóre buamasĩcu. ⁴⁰ Profetas jóarigue múãrẽ wãari jĩĩrã, ãñurõ wãcũña. Biiro jóarira niiwã:

⁴¹ Mũã Cõamacũrẽ buijãrã, ãñurõ tiiyã.

Mũã catirẽ burecorire yũũ tiĩadarere eñogũda.

Ãpẽrã múãrẽ teerẽ ãñurõ wedepacari, padeorĩdojãcu.

Teero tiirã, ñnamanijõã, diajõããdacu mũã,§

jĩĩ jóarira niiwã, jĩĩ wedeyigu Pablo.

⁴² Cũã witiwari, cũãrẽ sãĩyira:

—Ape yeerisãri bureco niirĩ, ateré buewa sũcã ùsãrẽ, jĩĩyira.

⁴³ Tiĩwiĩ neããrira witibatewara, pau judíoa, judíoa niihẽrã Cõamacũrẽ useniremena padeorã cũãmena bapacũtiwayira. Pablo, Bernabé cũãrẽ jĩĩyira:

—Cõamacũ múãrẽ ãñurẽ ticorẽre wãcũdurijãña. Cũũrẽ padeorucújãña, jĩĩ wedeyira.

⁴⁴ Apesemãna yeerisãri bureco niirĩ, niipetira tiimacã macãrã Cõamacũye quetire tuoãdara neãyira. ⁴⁵ Pau neãrĩ ñnarã, judíoa bayiró pesucũtiyira. Teero tiirã, ññarõ wedeseremena Pablo buerẽre “diamacũ niiria” jĩĩ buijãyira. ⁴⁶ Pablo, Bernabé teerẽ tuorã, cuiro manirõ cũãrẽ jĩĩyira:

—Mũã judíoare ãpẽrã suguero Cõamacũye quetire bueró niirõ tiiwã. Mũã teerẽ tuoacãra, boorã. “Cõamacũ catirẽ petihẽre ticorẽre cuobórano mee niĩã”, jĩĩrã tiia mũã. Teero tiirã, ùsã mecũtigãrẽ judíoa niihẽrãrẽ Cõamacũye quetire bueadacu sãa. ⁴⁷ Cõamacũ teerẽ jĩĩ dutirigu niiwĩ ùsãrẽ cũũye maquẽ jóaripũpure:

Yũũ mũũrẽ sããwócore tiiróbiro cũũã judíoa niihẽrãpure.

Yũũ netõnẽre quetire buegũdacu niipetire macãĩpu,*

jĩĩ jóarigue niĩã, jĩĩyigu Pablo.

⁴⁸ Teerẽ tuorã, judíoa niihẽrã bayiró useniyira. “Cõamacũye queti ãñunetõjõãã”, jĩĩyira. Cõamacũ catirẽ petihẽre ticonoãdara padeonũcãyira.

⁴⁹ Tiiditapure Jesuyé quetire wedewarucuyira. ⁵⁰ Judíoape Pablo, Bernabére cõãdũgayira. Cũã masĩrã numiãrẽ cúari tiiyira. Cũã numiã cũãmena

* 13:33 Salmo 2.7. † 13:34 Isaías 55.3. ‡ 13:35 Salmo 16.10. § 13:41 Habacuc 1.5.

* 13:47 Isaías 42.4; 49.6.

naĩrõ súbusera neārã niiyira. Basocá ãñurã numiã niiyira. Ʋmuãcārẽ teerora cúari tiiyíra. Cúã ãmuã uputí macārã niiyira tiimacãpũre. Pablo, Bernabére ñañarõ tiinucãrĩ tii, cúãya ditapu niiãrirare cõãjãyira. ⁵¹ Cúãpe tiimacã maquẽ dita cúãye dupori túaariguere páabatecõãyira. “Múã basiro wapa cõoa” jĩrã, teero tiiyíra. Iconio macãpũ wáajõãyira. ⁵² Jesuré padeorã Espĩritu Santo cúãmena niirĩ, bayiró useniremena putuáyira.

14

Iconiopũ Pablo, Bernabé tiirĩque

¹ Pablo, Bernabé Iconiopũre judíoa neārĩ wiipũ sããwa, wedeyira. Cúã tuorĩãñuremena wederi, pau judíoa, ãpẽrã judíoa niihẽrã Jesuré padeonucãyira. ² Judíoa Jesuré padeohéra judíoa niihẽrãrẽ cúari tii, ñañarõ wãcũrĩ tiiyíra Pablo, Bernabére. ³ Teero tiirã, Pablo, Bernabé yoiari putuáyira tiimacãpũre. Cuiro manirõ marĩ Ōpũyere wedeyira. Cõãmacũpe “diamacãrã wedeeya” jĩgũ, cúũ tutuaremena tiieñorĩ tiiyĩgu. ⁴ Tiimacã macãrã pũapõná batoyira. Æpẽrã judíoa tiiróbiro wãcũyira; ãpẽrãpé Jesús beserira tiiróbiro wãcũyira. ⁵ Teero tiirã, judíoa niihẽrã, judíoa, cúãrẽ dutirãmena neã, wedeseyira:

—Jãmũ, Pablo, Bernabére ñañarõ jĩ, ãtãperimena déesĩããda marĩ, jĩmiyira.

⁶ Pablo, Bernabé cúãrẽ ñañarõ tiidugãrere tuorã, dutijõãyira. Licaonia ditapu jea, too maquẽ macãrĩ Listra, Derbe, apeyé macãrĩpucãrẽ jeayira. ⁷ Toopũre Jesuyé ãñurẽ quetire wedewarucuyira sũcã.

Listrapũ Pablõre ãtãperimena déerĩque

⁸ Listrapũ sĩcũ basocá wãamasĩhẽgũ duiyĩgu. Sicato bauágupũra dupori posarĩgu niiyĩgu. ⁹ Toopũ duigu, Pablo basocãre wederere tuoyĩgu. Pablo cúũrẽ ñã, “ãni Jesuré cúãye dupori netõnémasĩrere padeorĩ” jĩ wãcũyĩgu. ¹⁰ Teero tiigũ, bayiró wedeseremena: —Mũũ duporimena ãñuripĩ wãmũncãña, jĩyĩgu.

Cúũ teero jĩrĩrã, bupucutúa, wãanucãyĩgu. ¹¹ Pablo teero tiirĩ ññarã, Licaonia macãrã cúãyemena bayiró busurõmena wedeseyira:

—Cõãpõna basocá tiiróbiro õpũcutira marĩ putopũ diijeáaya, jĩyira.

¹² Bernabére cúãyagu cõãmacũ Zeus wãmecutĩgu wãme tuuyira. Pablopere, cúũ wederi ññarã, ãpĩ cúãyagu cõãmacũ Hermes wãmecutĩgu wãme tuuyira. ¹³ Tiimacã witiwaropũ Zeure padeorĩ wii niiyiro. Tiwiĩ macũ pai wecua ãmuãrẽ coorimena mamõãrirare tiimacã sããwaropũ néeatidutiĩgu. Pai, ãpẽrã too macãrã Pablo, Bernabére padeoãdara, wecuarẽ sããdugãmiyira. ¹⁴ Cúã teerẽ tiidugãrĩ tuorã, Pablo, Bernabé cúã basiro cúãye sutire wéeyigãyira. “Múã tiiadare bayiró ñañaã” jĩrã, teero tiiyira. Cúã pau decopũ cutuwã, cúãrẽ bayiró busurõmena jĩyira:

¹⁵ —¡Múã ãsãrẽ teerẽ tiirĩjãña! Ʋsãcã múã tiiróbirora basocã niã. Múã biro tiirécutirere nocõrõã duujãña. Múã padeorẽ wapamaniã. Cõãmacũ catigũpere padeonucãña. Cúũ ãmuãse, atiditã, díã pairĩma, niipetire atibúreco niirẽre tiirĩgu niiwĩ. Teerẽ múãrẽ wedera atria tiíawũ. ¹⁶ Cõãmacũ tíatopũre niipetire dita macãrĩ macãrã cúã booró tiirĩ, cãmotãrirĩgu niiwĩ. ¹⁷ Basocã cúũrẽ padeorĩpacari, cúũ niirecutirere cúũ

añuré tiirémēna ēñoĩ niipetirare. Cũu oco peari tiirémēna ote ducacutiri tiii. Marĩrē añurō yaaré tico, useniremena niirĩ tiii, jĩyira.

¹⁸ Wáicurare sã, cũārē padeoádara tiimiyira. Péerogã dusaátiri, Pablo, Bernabé cũārē cãmotájãyira.

¹⁹ Antioquía macãrã, ãpērã Iconio macãrã jeayira toopáre. Judíoa niiyira cãã. Basocáre wãcũre wasorĩ tiiyira. Pablöre ütãperimena dée, “diajõãr” jĩmiyira. Macã wesapũ wéewa, cũũjãyira. ²⁰ Jesuré padeorá cũārē ñnasodeanucãyira. Cũũpe wãmũncã, macãpũ piyajõãyigũ sũcã. Apebãreco Bernabémēna Derbepũ wãajõãyigũ.

²¹ Cũã toopá jea, Jesuyé añuré quetire wedeyira. Too macãrã paũ cũã buerere padeonucãyira. Too síro cũã cãmeputãaatiyira Listrapũ. Too macãrã Iconiopũ, too macãrã Antioquiapũ putãajeayira. ²² Teemacãrĩpũre Jesuré padeoráre wãcũtutuare ticoyira. “Jesuré padeorucujãña”, jĩyira. “Marĩ Cõãmacũ Òpã niirõpũ wãaadari suguero, pee ñañaré wáari, wãcũbayijãrõ booa”, jĩyira. ²³ Jesuré padeoré põnarĩcõrõ butoá dutiráre beseyira. Cũārē cũũrã, beti, Cõãmacũrē sãiyira. “Marĩ Òpã múã padeogú tiápũaro múãrē” jĩ, wãajõãyira.

Antioquía Siria ditapũ Pablo, Bernabé putãárigue

²⁴ Pablo, Bernabé Pisidia ditapũ netõwá, Panfilia ditapũ jeayira. ²⁵ Pergepũ wedetoa, Atalia macãpũ búajeayira. ²⁶ Too macãrã dooriwũmena wãayira Antioquiapũ wãara. Tiimacã macãrã cũārē sicato ticocora, “Cõãmacũ múãrē añurõ cotearo” jĩ ticocoyira. Cõãmacũ tiidutĩrere tiirã wãadutiayira. Cũãpe teeré tiipetĩtoa, putãajeajõãyira. ²⁷ Tiimacãpũ coerá, Jesuré padeoráre néõ, Cõãmacũ cũãmena tiirĩguere wedeyira. “Cõãmacũ judíoa niihãrãcãrē netõnãrere ticowĩ”, jĩ wedeyira. ²⁸ Cũã yoari putãayira Jesuré padeorãmēna.

15

Jerusalénpũ neãrigue

¹ Cũã toopá niirĩ, ãpērã Judea dita macãrã cũã putopũ jeayira. Jesuré padeoráre bueyira:

—Múã Moisére dutiré cũũrigue tihéri, múã cõnerĩgu yapa macã caseróre widecõãhãrĩ, Cõãmacũ múãrē netõnãriqui, jĩyira.

² Pablo, Bernabé cũãmena bayiró cãmerĩ wedeseyira. Teero tiirã, Antioquía macãrã Jerusalénpũ ticocoadara, Pablo, Bernabé, ãpērã too macãrãrē beseyira. Cũārē jĩyira:

—Jerusalénpũ wãaya. Jesús beserirãmēna, ãpērã butoá dutirãmēna wedesera wãaya tee marĩ wedesere maquẽrē, jĩ ticocoyira.

³ Jesuré padeorá cũārē ticocori, Fenicia dita, Samaria ditapũ netõwáyira. Teemacãrĩpũ netõwára, judíoa niihãrã cũã Jesuré padeonucãrigue quetire wedeyira. Tee quetire tãorã, niipetira Jesuré padeorã bayiró useniyira.

⁴ Cũã Jerusalénpũ jeari, Jesuré padeorã, Jesús beserira, ãpērã butoá dutirã cũārē bocayira. Cũārē Cõãmacũ cũãmena tiirĩguere wedeyira. ⁵ Toopáre sĩquẽrã fariseo basoca Jesuré padeorã niiyira. Cũã wãmũncã, wedeseyira:

—Judíoa niihērã cúa Jesuré padeorí, cúa cõnerígu yapa macã caseróre widedõadutiro booa. Moisére dutiré cûüriguere tiidutíro booa, jĩimiyira.

⁶ Teero tiirá, Jesús beserira, ãpērã butoá dutirá neã, wedeseyira tee maquērẽ. ⁷ Cúa yoari cãmerí sãñã wedeseari siro, Pedro wãmũnucã, cúaãrẽ jĩiyigu:

—Yaa wedera, múã masiã: Cõãmacũ jõõ niiritopũ, judíoa niihērãrẽ cûũye quietire wededutigu, yũre beserigu niiwĩ. Cúaãcãrẽ teeré tũo, “Jesuré padeoáro” jĩrigu niiwĩ. ⁸ Cõãmacũ niipetire basocã wãcũrere masígú “yáara niĩya cúa” jĩrere eñogú, Espiritu Santore ticorigu niiwĩ cúaãrẽ marĩrẽ cũu ticoribirora. ⁹ Marĩrẽ cúaãmena tuuducáwaririgu ni-iwĩ. Cúaãcãrẽ Jesuré padeorí, cúa ñañarẽ tiirere acabórigu niiwĩ. ¹⁰ Múa Cõãmacũrẽ “mũu cúaãrẽ netõnémasĩricu, cúa Moisére dutiré cûüriguere tiihéri” jĩrã tiicú. Marĩ ñecũsãmũã Moisére dutiré cûüriguere tii sícãribíriyira; marĩcã sícãribíricu. ¹¹ Cõãmacũ judíoa niihērãrẽ tiiróbiro marĩrẽ netõnéqui. Jesús marĩ Ôpũrẽ padeorí, wapa boorõ manirõ marĩcãrẽ netõnéqui, jĩiyigu Pedro.

¹² Teeré tũorã, niipetira ditamanjõãyira. Bernabé, Pablo wedeserecãrẽ añũurõ tũoyira. Judíoa niihērã putopũ Cõãmacũ cúaãmena tiiẽñonetõriguere wedeyira. ¹³ Cúa wedetoari, Santiago wedeyigu:

—Yaa wedera, tũoyã. ¹⁴ Cõãmacũ judíoa niihērãpũre cûũyara niãdarare besesugueriguere wedeawĩ Simón Pedro. ¹⁵ Profetas teerora jóarira niiwã. Cúa jóariguere añũurõ tũoyã:

¹⁶ “David dutirigue petirí siro, cũũ pãrãmérã niinũnũsera dutirigue petirí siropũ, sícũ David pãrãmi niinũnũsegure

yũu cúa õpũ sõnecogudacu sũcã.

¹⁷ Teero tiirá, judíoa niihērã yũre padeoádacua, yũu beserira nijĩrã”, ¹⁸ jĩrigu niiwĩ Cõãmacũ.

Tiãtopũ teeré jĩrigu niiwĩ Cõãmacũ, basocãre masĩdutigu,* jĩ jóarira niiwã.

¹⁹ Too docare judíoa niihērã Jesuré padeonucãrãrẽ “dutipotocõrijããda sãa” jĩ wãcũã yũu. ²⁰ Ateré jóaada cúaãrẽ: Wáicura dii cúa padeorãre ticoariguere yaarijãña. ãpērãmẽna ñañarõ ñeeaperijãña. Wáicura dii dí cõãña manirẽ diirẽ yaarijãña. Wáicura díre sñirijãña, jĩ jóaada. ²¹ Múa masiã: Tiãtopũ marĩ yeerisãre burecoricõrõ Moisére dutiré cûüriguere wedenucãjya. Marĩcã atitõre buedecocutia. Teeré niipetire macãrĩpũ judíoa neãre wiseripũ bueya, jĩiyigu Santiago.

Judíoa niihērãrẽ jóaripũ

²² Teero tiirá, Jesús beserira, ãpērã butoá dutirá, niipetira Jesuré padeorãmena jĩiyira: “Marĩ ticocoadarare beseri, añũãdacu. Pablo, Bernabẽmena cúaãrẽ ticococo Antioquíapũ”, jĩiyira. Judare beseyira. Cúaãrẽna ãpērã Barsabás jĩiyira. ãpĩ Silas niiyigu. Cúa puarã cúa añũurõ padeorã niiyira.

²³ Cúaãmena atipũ ticocoyira:

“Ûsã Jesús cûũyere wededutigu beserira, ãpērã butoá dutirá múã judíoa niihērãrẽ añũudutia. Múa ùsã baira tiiróbiro niirã Antioquíapũ,

* 15:18 Amós 9.11-12.

Siriapɯ, Ciliciapɯ niirārē jóaa. ²⁴ Sīquērã ãno macārã ùsã menamacārã ùsã dutiró maniró múã pɯtopɯ wáyira. Múãrē potocōãyira. Cúã wederémena múãrē wedewisioayira. ²⁵ Teeré tɯorá, ùsã sīcārĩbíro wácūrémēna ùmuã sīquērārē múã pɯtopɯ bese, ticocori, ‘ãñuãdacu’ jĩãwã. Cúã wáaadacua Bernabé, Pablo marĩ bayiró maĩrãmēna. ²⁶ Bernabé, Pablo sīarĩquioro tiyíra, Jesucristo marĩ Òp̄yere buera. ²⁷ Judas, Silas ùsã ticocora wedeadacua atipũ maquērē. ²⁸ Ësārē Espĩritu Santo wácūrē ticorobirora pee dutiré múãrē cūũricu. Ate bayiró booré dícore múãrē cūũãda: ²⁹ Wáicura dii cúã weerirare ticoariguere yaarijãña. Wáicura díre sñirĩjãña. Wáicura dii dí cōãña maniré diiré yaarijãña. Æp̄rãmēna ñañarō ñeeaperijãña. Múã ate dutirére tiirã, diamacú tiirã niiãdacu. Nocōrōrã niĩã”, jĩ jóayira.

³⁰ Cúã “wáara tiia” jĩ, Antioquíapɯ wájõãyira. Toopá jea, basocãre neãduti, tiipūrē wiyayíra. ³¹ Tiipūrē bueri tɯorá, wácūtutuare ñeerã, ãñurō ùseniyíra. ³² Judas, Silas profetas niijĩrã, yoari wedeyíra. ãñurō wácūtutuare, ãñurō yeeripũnacutire ticonemoyíra cúãrē. ³³ Yoasãñurĩ niyíra cúãmēna. Too síro “wáara tiia” jĩ, wájõãyira. Too macãrãpe “Cõãmacũmena wáaya múãrē ticocorira pɯtopɯ” jĩcoyíra. ³⁴ Silape “wáagu tiia” jĩpacɯ, “yɯũ ãno pɯtuãgɯda” jĩ, pɯtuãjãyígu. ³⁵ Pablo, Bernabécã too Antioquíapɯ pɯtuãjãyíra. Pau Æp̄rãmēna too macãrãrē Jesuyé quetire bueyíra.

Pablo, Bernabé cãmerĩ cõãrigue

³⁶ Nocōrō yoari siro, Pablo Bernabére jĩyígu:
—Jãmu sũcã, wáaco marĩ Jesuyé quetire bueré macãrcōrō. Jesuré padeonãcãrirare ññanetõãda, ¿deero niirecutimiĩ cúã? jĩrã, jĩmiyígu.
³⁷ Bernabé néewadugamiyígu Juan Marcore. ³⁸ Pablope jĩyígu:
—Too sugueropɯ bueyapacutiriwi cúã. Panfiliapɯ marĩ niirĩ, cõãcopɯtuãatiwi. Marĩmena wáanemorĩ booríga, jĩyígu.

³⁹ Cúã basiro bayiró cãmerĩ wedese, cúa, cãmerĩ cõãjãyíra. Bernabépe dooriwũmena Chipre nũcũrõpɯ Marcore néewayígu. ⁴⁰ Pablope Silare beseyígu. Jesuré padeorã “Cõãmacũ cúã ãñurē ticorémēna múãrē cotearo” jĩ sãibosári siro, wájõãyígu. ⁴¹ Wáa, Siria, Cilicia ditapɯ netõwáyígu. Jesuré padeorãre wácūtutuare ticonemoyígu.

16

Silas, Timoteore Pablo néewarigúe

¹ Pablo Derbe, Listra macãrĩpũre jeayígu. Toopá sícũ Jesuré padeogúre buajeáyígu. Cúã wãmecutiyígu Timoteo. Cúã judíoayo Jesuré padeogó macã niyígu. Pacɯpé griegoayɯ niyígu. ² Jesuré padeorã Listra, Iconio macãrã cúãrē “ãñuniĩ” jĩ wedeseyíra. ³ Pablo cúãrē bapacutiaro jĩgũ, néewadugayígu. Judíoare tiigú, Pablo Timoteo cõnerígu yapa macã caseróre widecõãdutiayígu. Judíoa niipetira tiidita macãrãpe Timoteo pacɯ griegoayɯ niirére masíyira. ⁴ Teero tiitóa, macãrĩpũre netõwáyíra. Jerusalén macãrã Jesús beserira, Æp̄rã butoã dutirá dutiré cūũriguere wede, “teeré tiyã” jĩnetõwayíra. ⁵ Teero tiirã, Jesuré padeorã wácūtutuanemoyíra. Jesuré padeodúriyíra. Bãrecoricōrō Æp̄rãcã Jesuré padeonãcãyíra.

Pablo quēēgū tiiróbiro Macedonia macārē ñnarigue

⁶ Too síro cūā Asia ditapu Jesuyé quetire buera wáadugarare Espiritu Santo cāmotáyigu. Teero tiirá, Frigia, Galacia ditape tãātāwa, ⁷ Misia dita táariropu jeayira. Toopú jea, Bitinia ditapu wáajõāmiyira. Espiritu Santo toopúcārē wáadutiriyigu. ⁸ Teero tiirá, Misia netõwá, búawayira Troaspu. ⁹ Toopú ñami Pablo quēēgū tiiróbiro sícū Macedonia dita macū cūū puto wedesenucūri ñnayigu:

—Ûsā Macedonia macārārē tiápugu tĩātiya, jĩyigu.

¹⁰ Cūū quēērõpu tiiróbiro ññaāri siro, máata ùsārē néewaadariwure āmaāwū.* “Cõāmacū marĩrē Macedonia macārārē Jesuyé ãñurē quetire wededutigū tiájĩyi”, jĩ wācūwū.

Filipospu Lidia padeonucārigue

¹¹ Ûsā Troaspu niirāra dooriwumena diamacūrā Samotracia nucārõpu wáajõāwū. Apebúreco Neápolis macāpu wáawu. ¹² Too macārā Filipospu maajeáwū. Romanuā tiirí macā niā. Macedonia ditapure Filipos buri niirí macā mee niā. Tiimacāpurre síquē burecori pũtáwū. ¹³ Judíoa yeerisāri bureco niirí, tiimacārē witiwa, día wesapu jeawu. “Judíoa súubusero toopú niibocu”, jĩ wācūwū. Numiā neāñirare buajeá, cūāmena dui, wedewu cūārē. ¹⁴ Toopure sícõ Tiatira macā macõ niiwõ. Coo suti wapapacáre sõā ñiisāñúre dúago niiwõ. Cõāmacārē padeogó niiwõ. Coo wāmecutiwo Lidia. Coo Pablo wederere t̃uorí, Cõāmacū coore ãñurõ t̃uonũnuseri tiiwí. ¹⁵ Coore, cooya wii macārārē wāmeõtiari siro, ùsārē jĩwõ:

—Yũre “diamacūrā Jesurē padeogó niyo” jĩ wācūrā, jāmu, yáa wiipu pũtáya, jĩwõ.

Coo bayiró pũtáadutiri t̃uorá, pũtáwū.

Pablöre, Silare peresuwiipu s̃onecorigue

¹⁶ Sicabureco ùsā Cõāmacārē súubuseropu wáara, sícõ numiõ wātĩ sãānorigore bocawu. Coo ãpērārē dutiapenori basoco niiwõ. Wātĩ masĩrē ticorémena too síropu wáadarere wedemasiwõ. Coo teero wederémena coore dutiopera pairó niyeru wapaséwa. ¹⁷ Pablöre, ùsārē bayiró busarómena jĩñũnusewo:

—Ñniā Cõāmacū ãmũāsepu niigárē padecotera niĩya. Cõāmacū basocáre netõnére quetire wedeeya, jĩwõ.

¹⁸ Pee burecori teero jĩñũnusewo. Pablöre páasuti, cāmenucá, wātĩ coomena niigárē jĩwĩ:

—Mũ coomena niigárē Jesucristo wāmemena witiwadutia, jĩwĩ.

Máata witiõārigu niiwĩ.

¹⁹ Coore dutiopera “deero tii niyeru wapatánemoricu coomena” jĩwā. Teero tiirá, Pablo, Silare ñee, tiimacā decopu dutirápure néewawa. ²⁰ Queti beserí basoca pũtopure néejea, jĩwā:

—Ñniā judíoa niĩya. Maríya macā macārārē wedeñañorā tiĩya. ²¹ Apeyé niirecutire bueya. Marí romanuā niijĩrā, teero niirijārõ booa. Marí teeré tiimasĩria, jĩwā.

²² Toopú neāñiracā Pablo, Silamena cúajõāwā. Queti beserí basoca Pablo, Silare cūāye sutire tuuwéduti, tãnadutíwa. ²³ Cūārē bayiró tãnatóa,

* **16:10** Lucas atirũ jóarigu Troaspu niijĩyi. Pablo toopú jeari, Lucas cūāmena wáayigu Macedoniapu.

peresuwiipu tuunecosōnecowa. Tiiwií coterí basocare dutiwitwari jĩrã, añurõ biajãdutiwa. ²⁴ Cúã teero jĩrĩ tʷogú, peresuwií coterí basoca niituri tatiapu tuunecosōnecoyigu cúãrẽ. Pʷagú yucʷgu tusure coperi watoapu cúãye dʷporire súucũduti, siatú, biadʷpójãyigu.

Cõamacũ dita cãmeñarĩ tiirígue

²⁵ Ñami deco Pablo, Silas Cõamacũrẽ sãí, basapeoyira. ãpẽrã peresu niirã cúã basari tʷoyíra. ²⁶ Wãcũña manirõ dita bayirõ cãmeñayiro. Cúã niirí wii maquẽ botarí cãmeñayiro. Máata tiwií biare sopepãmarĩ pãõpetijõãyiro. Niipetira peresuwiipu niirãrẽ cõmedárimena siatúarigue jõãpetijõãyiro. ²⁷ Tiiwií coterí basoca wãcã, tee pãõarigue soperire ñña, “dutipetijõããya” jĩ wãcũmiyigu. Teero tiigú, cuigu, cúũ basiro espada née, siãgúdu tiimíyigu. ²⁸ Pablope cũrẽ bayirõ wedeseremena jĩiyigu:

—Muu basiro ñañarõ tiirjãña. ʷsã ãnopú niipetijãã, jĩiyigu.

²⁹ Teero jĩrĩ tʷogú, cúãrẽ coterí basocape siãwócore néeatiduti, siãcutúsãyigu Pablo, Silas niirõpʷ. Cuigu, bayirõ ñapõpigura, cúã puto ñicãcoberimena jeacũmuyigu. ³⁰ Too síro wãmʷnucã, cúãrẽ néewitiwa, sãñãyigu:

—¿Deero tiibógari yuu, Cõamacũ yũre netõnéãrõ jĩgũ?

³¹ Cúã yũyira:

—Muu ʷsã Õpũ Jesuré padeogú, netõnénogũdacu. Mũya wii macãrãcã padeorã, netõnénoãdacua, jĩiyira.

³² Cũrẽ, cúũya wii macãrãrẽ Cõamacũye quetire wedeyira. ³³ Ñami tii horara cúã tãnaãrigue cãmire cosegúdu néewayigu. Coseári siro, máata cúũ, cúũya wii macãrã wãmeõtinoyira. ³⁴ Tiiwií coterí basoca cúũya wiipu néemuãwa, cúãrẽ yaaré ecayigu. Cũũ, cúũya wederamena bayirõ ʷseniyira Cõamacũrẽ padeonucãrã.

³⁵ Bóeri queti beserí basoca tiimacã coterí basocare jĩiyira:

—Ñiãrẽ wionécodutira wáaya, jĩiyira.

³⁶ Tiimacã coterí basoca toopú jea, cúã jĩãriguere tiwií coterí basocare wedeyira. Teeré tʷo, cúũpu Pablöre wedeyigu sãa:

—Múãrẽ queti beserí basoca “wionécoaro” jĩãrira niiãwã. Teero tiirã, añurõ wáaya, jĩiyigu.

³⁷ Pablope tiimacã coterí basocare jĩiyigu:

—ʷsã romanuã niipacari, queti beserí basoca ʷsã tiãriguere beseripacara, ʷsãrẽ basocã ññacoropʷ tãnarĩ tiiãwã. Peresuwiipu tuunecosōnecori tiiãwã. Mecãtigã ʷsãrẽ basocã ññahẽrõpʷ wionécodugacua. Niiria. Cúã basiro atijãrã, ʷsãrẽ néewionecora atiaro, jĩiyigu.

³⁸ Tiimacã coterí basoca queti beserí basocare wedera wáayira.

—Ñiã “romanuã niã ʷsã” jĩ wedeawã, jĩiyira.

Teeré tʷorã, queti beserí basoca cuiyira. ³⁹ Tiiwiipá jea, cúãrẽ acabóre sãiyira. Sãitóa, cúãrẽ peresuwiipu niirãrẽ néewioneco: —Atimacãrẽ niiri-jãña; wáaya, jĩiyira.

⁴⁰ Pablo, Silas peresuwiipu niãrira wáa, Lidiaya wiipu sããwayira sũcã. Toopú Jesuré padeorãre ñña, wãcũtutuare tico, wãajõãyira.

17

Pablo Tesalónicapu tiirígue

¹ Pablo, Silas netōwáyira Anfípolis, Apolonia macārīrē. Too netōwá, jeayira Tesalónica macāp̄. Tiimacāp̄ure judíoa neārí wii niyiro. ² Pablo cūū tiurucúrobirora tiiwiipú sãawayigu. Itiá semana cūā yeerisāre burecoricōrō Cōāmacūye queti jóaripū maquērē wedeyigu. ³ Tiipū maquērē cūārē wede, “Cōāmacū beserigure ñañarō netō diari siro, masāgūdaqui” jīi wedeyigu.

—Jesús yuu múārē jīīārīgu Cōāmacū beserigara niīi, jīiyigu.

⁴ Cūū wederī t̄orá, sīquērā judíoa “teerora niīā” jīi, Pablo, Silamena niinucāyira. Teero biiri pau griegoa Cōāmacūrē padeorá, pau upatí macārā numiā cūāmena niinucāyira. ⁵ Teero tiirá, āpērā judíoa ĩnatutiya Pablo, Silare. Teero tiirá, ūmūā daderáre, ñañarā niisodeaatirare néō, tiimacā macārārē cúaaro jīirā, acaribídutiya. Cūā cúara, Jasónya wiip̄ wáayira. Pablöre, Silare basocá decop̄ néewaadara āmaārā wáamiyira. ⁶ Buaríyira. Cūārē buahéra, Jasónrē, āpērā Jesuré padeoráre ñee, wéwayira. Acaribíwa, tiimacā dutirá putop̄ jea, wedesāyira:

—Āniā niipetiro cūā wáarop̄ure wedemecūōrā tiicúa. Maríya macārē teorora tiijeáaya. ⁷ Jasón cūārē cūūya wiip̄ c̄oárīgu niīāwī. Cūā niipetire romanuā ōp̄ dutirēre netōnucārā tiiāwā. “Āpī ōp̄ niīi, Jesús wāmecutigū” jīirā tiiāwā, jīiyira acaribíremena.

⁸ Cūā teero jīirī t̄orá, niipetira, cūārē dutirácā dee tii masīriyira.

⁹ Jasónrē, cūū menamacārārē niyeru cūūdutiya cūāmena.

—Ate wisióre quēnojeárip̄, wíyaáda múārē tee niyerure, jīiyira.

Niyeru cūūāri siro, cūārē duujāyira.

Pablo Bereap̄ tiirígue

¹⁰ Máata tiiñamirā Jesuré padeorá Pablo, Silare wáadutiya Berea macāp̄. Toopú jea, judíoa neārí wiip̄ sãawayira. ¹¹ Berea macārāpe Tesalónica macārā nemorō basocá añurā niyira. Cūā wederēre t̄ouséniyira. Teerē t̄orá, ¿diamacūrā niimīi? jīi masīdugara, burecoricōrō Cōāmacūye queti jóaripūrē teero buerucujāyira. ¹² Teero tiirá, pau Jesuré padeonucāyira. Basocá añurā griegoa numiā, ūmūācā pau padeonucāyira. ¹³ Tesalónica macārā judíoa Pablo Bereap̄ “Cōāmacūye quetire wedegu tiiáyigu” jīirēre t̄oyira. Teero tiirá, toopú wáayira. Wedemecūō, cúari tiiyira. ¹⁴ Teero tiirí ĩñarā, Jesuré padeorá máata Pablöre díā pairímaapu wáadutiya. Silas, Timoteo tiimacāp̄ura putuájāyira. ¹⁵ Pablöre néewarira Atenasp̄ jea, cūūrē toopú cūūjā, cāmecóputuayira. Cūāmenarā Pablo queti ticocoyigu:

—Boyero Silas, Timoteo atiaro ānopú, jīiyigu.

Pablo Atenasp̄ tiirígue

¹⁶ Pablo Atenasp̄ cūārē yuegu, tiimacā macārā pee cūā padeorá weerirare ĩnagū, bayiró wācūyigu. ¹⁷ Teero tiigú, judíoa neārí wiip̄ sãawa, judíoamena, āpērā Cōāmacūrē padeorámēna wedeseyigu. Búrecoricōrō macā decop̄ cūū buajeáramena wedeseyigu. ¹⁸ Āpērā epicúreoyere buerá, estoicoyere buerá Pablomena wedeseyira. Cūū Jesuyé quetire, diarirapu masārēre wedeyigu cūārē. Cūā basiro cāmerī sãĩñáyira:

—¿Deero jīidugagu tiiī āni, teero wedeseāmājāgū? jīiyira.

Āpērāpē jīiyira:

—Apeditá macārā cūā padeoráye maquērē wedesegu niitu niīi, jīiyira.

19 “Jãmu” jĩĩ, cãũrẽ néewayira Areópago buropu, dutirá neãrucuropu. Cãũrẽ jĩiyira:

—Muu mama bueré wederere tuodugága. 20 Mui tuoyá maniriguere wedesea. Teeré masidugaga. ¿Deero jĩdugaro tiii? jĩiyira.

21 Atenas macãrã, aperó macãrã toopú jea niirã mama queti dícuere tuo, wedese usenicua.

22 Pablo Areópagoru neãrã decoru wãtunucã, jĩiyigu:

—Múã Atenas macãrã, múãyarare bayiró padeóa, yuu ñnarĩ. 23 Yuu ññanetõgũ, múã súbuserere ññagũ, sicaró múã súbuseroru jóaturiguere ññãwã: “MASIÑA MANIGÛRÊ SÚBUSERO NIIÃ”, jĩĩ jóaturigue niiãwã. Múã masĩripacara súbusegurena yuu múãrẽ wedea.

24 ‘Cõãmacũ atibúrecore, atibúrecoru niirécãrẽ tiirigu niiwĩ. Ñmũãse, atiyepá Ñpũ niĩ. Teero tiigú, basocá cãã tiiré wiserire niiriqui. 25 Marĩ paderemena cãũrẽ tiápumasĩna manicú. Apeyenó dusarĩcu cãũrẽ. Cũũ niipetirare catiré, yeerisãre, apeyé niipetirere ticoqui.

26 ‘Sicũ basocãmenarã niipetire põnarĩ macãrã wãari tiirigu niiwĩ. Cũãrẽ atibúreco niipetiroru wáa, niirĩ tiirigu niiwĩ. Cũũrã niipetire põnarĩrẽ “atiditapú nocõrõ yoari niiãdacua” jĩĩ cũũrigu niiwĩ. 27 Cõãmacũ teero tiirigu niiwĩ, cãũrẽ ãmaããrõ jĩngũ. Ññurõ ãmaãmasĩhẽrã niipacara, buabócua. Cũũ marĩ sĩquẽrã putogã niiqui. Yoaroru niiriqui. 28 Cũũ tutuaremena marĩ cati, wãamasĩ, niiã. Múã basarére jóarira biiro jóarira niiwã: “Marĩcã cãũ põna niiã”. 29 Marĩ Cõãmacũ põna niijĩrã, oro, plata, ãtãmena tiirirare “Cõãmacũ niĩ” jĩĩ wãcũrijãrõ booa. Marĩ wãcũremena Cõãmacũ queorere tiimasĩricu. 30 Cõãmacũ too sũguero macãrãpũre cãũrẽ masĩrijĩrã, cãũ dutirere tiihẽrare teero ññajãrigu niiwĩ. Atitóre niipetirare niipetirorpũre cãã ññanarẽ tiirere wãcũpati, wasodutiqui. 31 Cõãmacũ niipetirare wapa tiĩdãri bũrecore besetoayigu. Tiibũreco jeari, queoró jĩrẽmena wapa tiigúdaqui. Cũũ beserigumena teero tiigúdaqui. “Cũũrã múãrẽ wapa tiigúdu niĩ” jĩĩ ññogũ, diarigupũre masõrigu niiwĩ, jĩiyigu Pablo.

32 Diarirapu masãrere wederi tuorã, sĩquẽrã buijãyira. Ñpẽrãpẽ: —Too síro muu wedeseri tuoáda teerẽja, jĩiyira.

33 Pablo cãã too niirĩrã, wãajõãyigu. 34 Sĩquẽrã Jesuré padeó, Pablöre nunuyira. Sicũ Areópagoru dutirãmena neãrucugu niiyigu. Cũũ wãmecutiayigu Dionisio. Apegó Dámaris wãmecutiayigo. Ñpẽrã cããmena niiyira.

18

Corintoru Pablo tiirigue

1 Too síro Pablo Atenaspu niĩãrigu Corinto macãpu wãajõãyigu. 2 Toopú jeagu, judíoayũ Ponto dita macãrẽ buajeayigu. Cũũ wãmecutiayigu Aquila. Pablo toopú wãaadari sũguero, Claudio romanuã õpũ judíoa Romapu niirãrẽ witiidutiayigu. Aquila, cãũ numo Priscilamena Italiapu niĩãrira witi, jeayira tiimacã Corintore. Pablo cããrẽ ññagũ wãayigu. 3 Cũũ cãã paderenorã padegú niijĩgũ, cããmena padegudu putuayigu. Wãicũra caserimena wiseri tiirã niiyira. 4 Judíoa yeerisãre bũrecoricõrõ cãã neãrĩ wiiipũ wedegu wãayigu. Judíoare, judíoa niihẽrãrẽ padeodugári tiidugágu tiimíyigu.

5 Silas, Timoteo Macedoniapu niārira jeari, Pablo wederé dícu wedeyigu. “Jesús Cōāmacū beserigu niī”, jīi wedemiyigu judíoare. ⁶ Cūāpe cūū wederere cāmotānucāyira. Cūūrē ñañarō jīiyira. Teero tiigú, Cōāmacū cūārē ñañarō tiiádarere ēñogú, cūū sotoá sãñañirorre, tuuwé páabateyigu. Cūārē jīiyigu:

—Múā pecamepu wáari, múāye wapa niiādacu; yé wapa mee niiādacu. Teero tiigú, mecūāmena judíoa niihērārē wedegu wáaguda, jīiyigu.

⁷ Tiiwī niīarigu witiwayigu. Apewī putogā niiri wiipu sãawayigu. Tiiwī Ticio Justoya wii niyiuro. Cōāmacūrē padeogú niiyigu cūū. ⁸ Judíoa neārī wii dutigú, cūūya wii macārāmena Jesuré padeoyira. Cūū wāmecutiyyigu Crispo. Pañ too macārācā Pablo wederere tuorā, Jesuré padeoyira. Padeó, wāmeōtinoyira.

⁹ Sicañami Pablo cānirīpacu, quēēgū tiiróbiro Jesús cūūrē wederi tuoyigu. Cūūrē jīiyigu:

—Cuirijãña. Yéere wederucujãña. Wededujã tiirjãña. ¹⁰ Yūu mūūmena niirucujãã. Basocá mūūrē ñañarō tiimasīricua. Atimacārē pañ yūure padeoádara niīya, jīiyigu.

¹¹ Teero tiigú, Pablo sicacūma apecūmá deco toopú putuáyigu. Cōāmacūye quetire bueyigu.

¹² Teeburecorire sīcū Acaya dita dutigú niiyigu. Cūū wāmecutiyyigu Galión. Cūū dutigú niirito, judíoa sīcārībiro wācūrā Pabllore ñee, queti beserópu néewayira. ¹³ Galiónrē jīiyira:

—Āni Cōāmacūrē padeodutíre romanuā òpū dutirere netōncāre niā, jīiyira.

¹⁴ Pablo wedegudu tiirí, Galión judíoare wedesuguecojāyigu:

—Āni apeyenó ñañoātā, basocāre ñañarō tiátā, múārē añurō tuobójāyiu. ¹⁵ Múāye, múā judíoa dutiré niirī, múā basiro quēnoñá. Yūu teenórē besegudu mee niā, jīiyigu.

¹⁶ Cūā queti beserópu niīarirare cōāwionecojāyigu. ¹⁷ Niipetira Sóstenes judíoa neārī wii dutigūre ñee, queti beserí wii díamacū páayira. Galiónepe “cūā booró tiáro” jījāyigu.

Antioquíapu Pablo coeputárigue, too síro cūū wedewanemorigue

¹⁸ Pablo peeburecori putuáyigu Corintopu. Too síro Jesuré padeoráre “wáagu tiia” jīi, dooríwūmena wáajōāyigu Siria ditapu wáagu. Priscila, Aquila cūūmena wáayira. Cencreapu búawasugueyira. Toopú Pablo Cōāmacūrē “biiro tiigúda” jīiriborora tiigú, cūū póare pedecōājāyigu. ¹⁹ Too macārā Éfesopu tīñjeayira. Tiimacāpu Pablo cūūyigu Priscila, Aquilare. Cūūpe judíoa neārī wiipu sãāwa, judíoare wedeyigu. ²⁰ Cūūrē yoasñurī putuáduutimiyira. Cūūpe booríyigu.

²¹ —Jerusalénpu yūure wáaro booa, bosebureco iñagū wáagu. Múārē iñagū atinemogūdacu, Cōāmacū boorí, jīiyigu.

“Wáagu tiia” jīi, wáajōāyigu dooríwūmena. ²² Cesareapu jea, Jerusalénpu maawáyigu. Toopú Jesuré padeoráre añudutiyyigu. Too macū Antioquíapu wáajōāyigu. ²³ Toopúre péero niī, wáajōāyigu sūcā. Galacia dita maquē macārīrē, Frigia dita maquē macārīrē netōwáyigu. Niipetira Jesuré padeoráre wācūtutuare ticonemoyigu.

Apolos Éfesopu buerigue

24 Tíatore judíoayꝰ Alejandría macã macũ Éfesopꝰ jeayigu. Cũũ wãmecutiwigꝰ Apolos. Cũũ añurõ wedemenigũ niyigu. Cõãmacũye queti jóaripũ maquerẽ añurõ masígũ niyigu. 25 Marĩ Òpũ “biiro niirecutiro booa” jĩrere buenorigꝰ niyigu. Juan basocãre wãmeõtigꝰ buerigue dícare masípacũ, diamacũ Jesuyere bueyigu useniremena. 26 Cũũ judíoa neãrĩ wiipꝰ cuire manirõmena wedenacãyigu. Priscila, Aquila cũũrẽ tão, néewa, Cõãmacũye quetire añurõ diamacũ wedenemoyira.

27 Cũũ Acayapũ “wãagudũ tiia” jĩrĩ, Jesuré padeorã “añurõ wáaya” jĩyira. Cũũrẽ paperapũ jóabosayira. Jesuré padeorã Acayapũ niirãrẽ “Apolore añurõ bocaya” jĩ jóayira. Cũũ toopũ jeagꝰ, Cõãmacũ tiãpuremena Jesuré padeorãre añurõ tiãpuyigu.

28 Cũũ niipetira ñãacoropũ judíoare cũũ wedemeniremena docacũmurĩ tiyigu. Cõãmacũye queti jóaripũrũ cúãrẽ bue, “Jesús Cõãmacũ beserigu niĩ” jĩrere ññoýigu.

19

Éfesopũ Pablo buerigue

1 Apolos Corintopũ niirito, Pablope ãmããreburire netõwã, Éfesopũre jeayigu. Toopũ síquẽrã Cõãmacũrẽ padeorãre buajeáyigu. 2 Cũũrẽ sãññáyigu:

—Múã Cõãmacũrẽ padeorĩ, ¿Espíritu Santo múãmena niinacãrĩ? jĩyigu.

Cũãpe yũyira:

—Õba. Æsã Espíritu Santo niirere tuohéra niitũ, jĩyira.

3—Too docare ¿noã wederiguere padeojĩrã, wãmeõtidutiri? jĩyigu.

—Juan wederiguere padeojĩrã, wãmeõtidutiwũ, jĩyira.

4 Pablo jĩnemoyigu:

—Juan basocãre wãmeõtiyigu. Teeména cúã ñãñarẽ tiirere wãcũpati, wasorere ññoýira. Juan biiro wedeyigu: “Yũũ siro ãpĩ atigũdaqui. Cũũrẽ padeoyã”, jĩyigu. Cũũ teero jĩ wederigũra niĩ Jesús, jĩyigu.

5 Cũũ teero jĩrĩ tuorã, Jesús wãmemena wãmeõtidutiya. 6 Pablo cúãrẽ ñãapeõri, Espíritu Santo cúãpũre niigũ diijeáyigu. Æpẽrã basocãye wedeserere masípacara, wedesenacãyira. Cõãmacũ wededutirere wedeyira. 7 Cũũ niipetira niirã, doce ãmãã niyira.

8 Pablo tiimacãpũ judíoa neãrĩ wiipꝰ wãarucuyigu. Ìtĩãrã muĩpũrã tiwiipũre cuire manirõmena wedeyigu. “Cõãmacũ dutirẽ basocãpũre niãdare jeatoaa” jĩrẽmena Jesuré padeorĩ tijãdũgagũ tiyigu. 9 Síquẽrã cũũ wederere tuodũgáryira. Padeoríyira. Mama buerere basocã tuocóropũ ñãñarõ wedeseyira. Teero tiigũ, Pablo witiweojõáyigu; Jesuré padeorãre néewitiwayigu. Bũrecoricõrõ Tiranoya wiipꝰ neãyira. Tiwiĩ buerĩ wiipũ bueyigu sũcã. 10 Pũacũmã bueyigu. Teero tiirã, tiidita Asia macãrã tuopetijõáyira Jesuyé quetire. Judíoa, judíoa niĩhẽrãcã teerẽ tuoyira.

11 Cõãmacũ cũũ sícũrã tiimasĩrere Pablomena tiĩññoýigu. Cũũmena ññaña manirere tiyigu. 12 Cũũ paacõãre caserire, cũũya õpũ pẽniãrigue caserire néewayira diarecutirare. Teeména netõnýira; wãtĩã sããnorirare cõãwionecoyira.

13 Síquẽrã judíoa wãanetõrã wãtĩãrẽ cõãwionecora niyira. Cũã marĩ Òpũ Jesús wãmemena wãtĩãrẽ cõãwionecodũgamiyira.

—Jesús Pablo wedewarucugu wāmemena múārē witiwadutia, jīimiyira wātīārē.

¹⁴ Teerora tiirá tiimíyira Esceva pōnacā. Esceva judíoayū, paiarē dutigú niiyigu. Cūū pōna siete niiyira. ¹⁵ Cūā teero tiirí, wātí cūārē yūuyigu:

—Jesuré yūū masiā. Pablocārē masiā. ¿Múāpeja noānó nií? jīiyigu.

¹⁶ Basocá wātí sãānorigu cūāpūre bupuñápeayigu. Cūā niipetira nemorō tutuanetōnucājāyigu. Cūārē ñañarō peti tiiyigu. Sutimanirā, cāmicutira tiiwíi niārira cutucōwitiwayira. ¹⁷ Cūārē teero wáare quetire Éfeso macārā t̄opetijōāyira. Niipetira judíoa, judíoa niihērācā t̄oyira. Bayiró cuiyira sáa. Marí Ōpū Jesuyére añurō quioníremena wedeseyira sáa.

¹⁸ Paū too sugueropū Jesuré padeonucārira jea, cūā ñañaré tiirere wedeyira. ¹⁹ Paū yaso doarira cūā bueré papera tiitirire néeneō, sóecōājāyira niipetira ññacoropū. Teetutiri wapa cūā bapaqueori, “cin-cuenta mil” niyeruquiri plataquiri wapacutimiyiro. ²⁰ Ateména marí Ōpāye queti sesajōārō tiiyiro. Cōāmacū tutuaremena paū padeonemórā tiiyira.

²¹ Ate wáari siro, Pablo wācūyigu: “Yūū Jerusalénpū putuawagūda. Toopú wáadari suguero, Macedonia, Acaya ditapū ññanetōgū wáagūda. Jerusalénpū jea, niārira siro, Romapū ññagū wáaro boocú”, jīi wācūyigu.

²² Teero tiigú, puarā cūārē tiíapurare ticocosugueyigu Macedoniarpū. Cūā niiyira Timoteo, Erasto. Cūūpe putuájāyigu ména toopú Asia ditapū.

Éfesopū cúasore wáarigue

²³ Tiatorena mama bueré padeorémēna bayiró cúasore wáayiro. ²⁴ Cúasori tiinucājāyigu sīcū plata padegú. Cūū wāmecutiyyigu Demetrío. Platamēna cūā padeogóya wii tiiróbiro biiré wiserigā tii, dúagu niiyigu. Cūā padeogó weerigo wāmecutiyyigo Artemisa. Tee wiserigārē dúara, Demetrío, cūārē padecoteracā pairó wapatárucuyira. ²⁵ Cūārē padecotera, āpērā plata paderáre néōyigu. Cūārē jīiyigu:

—Múā añurō masiā: Marí ate paderémēna añurō wapatá niijāmiā.

²⁶ Año Éfesopūre Pablo paure cūū wederémēna nūnurí tiitōai méē. Año Asiapūncārē múā ññarōbirora, teero biiri múā t̄oróbirora paū niicua. Basocá tiiriraja “padeorá mee niíya” jīiāwī cūūdu. ²⁷ Ate bayiró quioa. Marí tiiré bári niiré putuábocu. Artemisa aññunetōjōāgōya wiicā bári niirí wii putuábocu. Coō Asia macārā padeogó niipetira atibúreco macārā padeogó niyo. Coō uputí macō niirere basocá ñañarō wedesenucārī, bári niiré putuábocu, jīiyigu.

²⁸ Cūū teero jīirí t̄orá, bayiró cúa, acaribíyira:

—Artemisa aññunetōjōāgō Éfeso macārā padeogó niyo, jīiyira.

²⁹ Cūā acaribíri, paū tiimacā macārācā “¿deero wáai?” jīi masīripacara, acaribípetijōāyira. Sīcārōména cūā neārōpū cutuwayira. Pablomēna bapacutiwarirare bayiró ñee, néewayira. Cūā niiyira Gayo, Aristarco. Macedonia macārā niiyira. ³⁰ Pablo basocá decopū sãāwadugamiyyigu. Jesuré padeorápe cūārē wáadutiriyira. ³¹ Āpērā Pablōre maírā queti ticocoyira. Cūā sīquērā Asia macārā dutirá niiyira. “Pablo ūsā neārōpū sãāatirijāārō”, jīicoyira. ³² Toopú niirā āpērā cūā booró acaribíyira. Āpērā apeyenó acaribíyira. Āpērācā teerora jīiāmajāyira. “¿Marí ānopú deero tiirá neāārī?” jīi masīriyira. ³³ Āpērā judíoa Alejandrore ññabuayira. Basocá díamacūpū

cũrẽ tuunẽ conũcõcoyira, wedearo jĩrã. Cũãrẽ “ditamanijõãña” jĩdugagu, wẽẽtucomiyigu. “Ûsã wapa cuorí”, jĩdugamiyigu. ³⁴ “Cũũ judíoayũ niĩ”, jĩ ñnamasĩrã, acaribínemoyira. Pua hora sícãrĩbíro acaribíyira.

—Artemisa añunetõjõãgõ Éfeso macãrã padeogõ niyo, jĩyira.

³⁵ Sícã tiimacã macãrãrẽ dutigú too acaribĩrãre ditamanĩrĩ tiyigu. Cũãrẽ jĩyigu:

—Múã Éfeso macãrã, yũre tũoyá. Niipetiro macãrã ateré masĩcua: Marĩ atimacã Éfeso macãrã Artemisa añunetõjõãgõ padeorĩ wiire coterá niĩã. Coõ queorẽ ãmũãsepu diĩatiriguere coterá niĩã. ³⁶ Sícũ “teero mee niĩã” jĩmasĩriqui. Teero tiirã, nocõrõrã acaribíyã. Añurõ wãcũsugueya, noo boorõ tiiãmarĩ jĩrã. ³⁷ Añiã múã néeatirira apeyé marĩ padeorĩ wii maquẽrẽ yaariarira niĩãwã. Marĩ padeogõre ñañarõ wedeseriarira niĩãwã. ³⁸ Demetrio, ãpẽrã plata paderãmena wedesãre cuogú, queti beserõpu wãaaro. Tee niĩãdarena queti beserõ, queti beserĩ basocã niĩyã. Toopú câmerĩ wedesãrõ. ³⁹ Múã apeyenõ sãidugãra, atimacã macãrã dutirãmena cúã neãrõpu wedesera wãaya. Cúã múãrẽ wedeadacia. ⁴⁰ Mecũã marĩ acaribĩariguere romanuã dutirã marĩrẽ wedesãrĩquioro tiirã tiã. Marĩ teero peti acaribĩro baurõ acaribĩãmajãrã tiiãwũ. Teero tiirã, romanuã cúã wedesãrĩ, marĩrẽ deero jĩ yũmasĩña maniãdacu, jĩyigu.

⁴¹ Teero wedeseyapacũti: —Nocõrõrã niĩã, jĩyigu.

20

Macedoniapũ, Greciapũ Pablo wáarigue

¹ Cúasore petiãri siro, Pablo Jesuré padeorãre neãdutyigu. Cũãrẽ wãcũtutuare tico, “wãagu tiã” jĩ, Macedoniapũ wãajõãyigu. ² Too maquẽ macãrĩpu netõwãgu, too macãrãrẽ cũũ wederẽmena wãcũtutuare ticonemowayigu. Teero tii, jeayigu Greciapũ. ³ Toopú ñĩãrã muĩpũrã putũãyigu. Cũũ Siriapũ doorĩwũmena wãagũũ, judíoã cũũrẽ sãidugãre quetire tũoyigu. Teero tiigú, “Macedonia wãarimãpũra câmepũtũwãgũda sũcã” jĩ wãcũyigu. ⁴ Cũũ wãari, ãpẽrã cũũrẽ bapacũtiwarira niĩwã. Cũã niĩwã: Sópater Berea macã macũ (cũũ Pirro wãmecũtigũ macũ niĩwĩ); Segundo, Aristarco (cũã pũarã Tesalónica macãrã niĩwã); Gayo Derbe macã macũ; Timoteo; Tíquico, Trófimo (cũã pũarã Asia macãrã niĩwã). ⁵ Cũã ãsã suguero wãa, Troaspũ ãsãrẽ yuerira niĩwã.* ⁶ Ûsã Filipospũ putũãwũ. Toopú pã pũuri tiirẽmena wũoya manirẽ pãrẽ yaari bosebũreco ññawũ. Nocõrõrã niĩ, wãajõãwũ doorĩwũmena. Cinco bũreco siro jeawũ Troaspũ. Toopú sica semana putũãwũ.

Troaspũ Pablo ññanetõgũ wáarigue

⁷ Yeerisãri bũreco niĩrĩ, ãsã neãwũ bocaadara. Apebũrecope Pablo wãagũũ niijĩgũ, cũãrẽ wedewi. Nami deco niĩrĩ, wedegũ tiiwĩ ména. ⁸ Ñmũãrõ macã tatia ãsã neãrĩ tatiãpũ pee sãwõcorepa niĩwũ. ⁹ Sícũ mamũ ventana soperũ duigú wũgoã jeanowĩ. Cũũ wãmecũtiwĩ Eutico. Pablo yoari peti wedegũ tiirĩ, cãnicõnuãrigũ niĩwĩ. Yeparũ ñaacodiawi. Cũũ duiariro itiacasa sotoãpũ niĩwũ. Cũãpe cãtũdiwã, diaarigũpũre néemũcowa. ¹⁰ Pablocã diiwãwi. Cũũ sotoa munibiã, cũũrẽ ñeediyo, cũãrẽ jĩwĩ:

* **20:5** Lucas atipũ jóarigũ Filipospũ niijĩyĩ, Pablo toopú jeari.

—Nocōrōca ucuarijãña. Catijã ména, jĩwĩ.

¹¹ Muãwa, cúãrẽ pã bato, yaa, wedeseboejõã, wáajõãwĩ. ¹² Mamupere wiipú nejeõãwã. Cũ catiri, ãñurõ yeeripũnacutira niĩwã súcã.

Troaspu niĩarira Mileto macãpu wáarigue

¹³ Pablo ùsãrẽ jĩrirobirora dooriwwmena cũ suguero Asopu wáajõãwũ. Pablo ùsãrẽ: —Yuu maapu wáa, Asopu múãrẽ bocaguda, jĩwĩ.

¹⁴ Asopu ùsãmena buajeá, ùsã atiriwupu sããwĩ. Too síro Mitilenepu tiãwawũ. ¹⁵ Too macãrã apebúreco Quío nucãrõ diamacũpu tiãjeawũ. Maawáriwũ. Too macãrã apebúreco Samospu tiãjeawũ. Too macãrã apebúreco Miletopu jeajõãwũ sãa. ¹⁶ Usã Miletopu wáara, Éfesore diamacũ netõjõãwũ. Pablo Asiapu yoari putuádugariwi. Cũrẽ basioatã, Jerusalenpu Pentecostés bosebureco iñadugawi.

Pablo Éfeso macãrã butoá dutiráre wedeyaponorigue

¹⁷ Pablo Miletopu niigũ, Éfeso macãrã Jesuré padeorã butoá dutiráre atiduticowi. ¹⁸ Cúã jeari iña, cúãrẽ jĩwĩ:

—Múã ãñurõ masĩcu yuu múã watoapure tiirécutiriguere. Yuu sicato Asiapu jeagu, tée yuu niitugupu tiitúcoriguere ãñurõ masĩcu. ¹⁹ Yuu marĩ Òpũ dutiró tiigú, “ãpẽrã nemorõ ãñuré tiia” jĩ wãcũriwũ. Múãmena utiwũ. Judíoa yuure ñañarõ tiidugári, ñañarõ netõwá. ²⁰ Niipetire múã ãñurõ niãdarere wedepetijãwũ. Basocã neãrõpu, múãye wiseripu teero wederucujãwũ. ²¹ Judíoare, judíoa niñhãcãrẽ ateré sãcãrĩbiro wedewũ: “Múã ñañaré tiirere wãcũpati, wasoyá; Cõãmacũyere ãñurõ tiinucãña; Jesús marĩ Òpũrẽ padeoyã”, jĩ wederucujãwũ. ²² Yuu mecũtigã wáagu tiia Jerusalenpu Espiritu Santo yuure dutiriobirora. Toopú yuure deero wáaro wáaadacu masĩriga. ²³ Ate dícuere masiã: Basocã ñañarõ netõrĩ ti, yuure peresuwiipũ sõnecoadacua. Ateré macãrĩcõrõ Espiritu Santo yuure wedei. ²⁴ Ateré masĩpacu, wãcũpatiria. Yuu catirere maĩría. Marĩ Òpũ Jesús cũ paderé cũriguere peotídugaga. Cõãmacũ basocãre netõnére quetire wededutiwi yuure.

²⁵ Yuu múã putopu niigũ, Cõãmacũ dutiré basocãpure niãdare jeariguere wedewarucuwu. “Múã sícũno yuure iñanemoricu sãa”, jĩ tagueñajãga. ²⁶ Teero tiigú, mecũã múãrẽ wedea: Yuu wederiguere tuoríra pecamepu wári, yé wapa niiricu. ²⁷ Yuu múãrẽ niipetire Cõãmacũye quetire wederijã tiiríwũ. ²⁸ Teero tiirã, múã basiro coteya. Jesuré padeorĩ põna macãrãcãrẽ ãñurõ cote, buenemoña. Múãrẽ Espiritu Santo cũrigu niĩwĩ, cúãrẽ iñanunusearo jĩgũ. Cõãmacũ cũ macũye dímena cúãrẽ cũnyara wári tiirigu niĩwĩ. Teero tiirã, oveja coteri basoca tiiróbiro cúãrẽ tiápuya. ²⁹ Yuu tagueñarĩ, yuu wári siro, ãpẽrã jĩditorepira múãmena niirã jeaadacua. Yáíwa ovejare sãrã tiiróbiro múã Jesuré padeorere petirĩ tiidugáadacua. ³⁰ Siquẽrã múã menamacãrãcã wedewisioadacua, Jesuré padeorã cúãrẽ tuonunusearo jĩrã. ³¹ Teero tiirã, ãñurõ tuomasĩ niĩña. Múã ateré acabóricu: Itiácũma múã niipetirare ãñurõ tiãdarere bóaneõrema búrecori, ñamirĩ wedewũ.

³² Yuu wáagu tiia. Cõãmacũ múãrẽ ãñurõ cotearo. Cũ maĩré quetimensa múãrẽ tutuare ticoaro. Tee queti múãrẽ wãcũtutuari, padeonemorĩ tiimasĩcu. Tee quetire padeorĩ, ãpẽrã Jesuré padeoramena múãrẽ ãñuré ticogudaqui Cõãmacũ. ³³ ãpẽrãyé niyeru, oro, suti boonemósãriwũ yuu.

³⁴ Múã masĩcu: Yéé wãmorĩmena padewu. Teeména yuu, yuu menamacãrã boorĩguenorẽ buawá. ³⁵ Niipetire yuu tiirĩguemena múãrẽ êñowú. Marĩ paderémena bóaneõrãrẽ tiápuro booa. Marĩ Ôpũ Jesús cũũ jĩĩriguere wãcũrõ booa: “Ticogúpe ñeegú nemorõ useniqui”, jĩiyigu, jĩĩwĩ Pablo.

³⁶ Teeré jĩĩtoanucõ, cúã niipetiramena ñicãcoberimena jeacũmu, Cõãmacãrẽ sãiwĩ. ³⁷ Niipetira bayiró utiwa. Cũũrẽ páabua, wasopúro ũpũ tiiwá. ³⁸ Cũũ “múã yũre ññanemoricu sáa” jĩĩariguere wãcũrã, nemorõ bóaneõrã putuáwa. Too síro dooríwupu cũũrẽ cũũcora wáawa.

21

Jerusalénpu Pablo wáarigue

¹ Ũsã Éfeso macãrã butoá dutirãre “wáara tiia” jĩĩtoa, dooríwupu muãsã, wáajõãwũ. Wáa, diamacú wáa, Cos macãpu jeawu. Apebúreco Rodas macãpu, too macãrã Pátara macãpu jeawu. ² Toopú Feniciapu wáariwucare buajeáwu. Tiíwupú muãsã, wáajõãwũ. ³ Wáa, Chipre nucãrõrẽ ññawa, tiñucãrõ acuniñape putuáwu. Too netõwá, Siria ditapure jeawu. Jea, Tiro macãpu maajeáwu. Toopú tiiwú macãrã apeyé cúã néewariguere apamonecoadara tiiwá. ⁴ Toopú ũsã Jesuré padeorãre ãmaã, buajeáwu. Cúãmena sica semana putuáwu. Cúã Espiritu Santo masĩre ticorémena Pablöre “Jerusalénpu wáarijãña” jĩĩmiwã. ⁵ Cúã teero jĩĩpacari, tii semana petirí, wáajõãwũ sũcã. Cúã niipetira, cúã numosãnumiã, cúã põna ũsãrẽ bapacutibuawa macã wesapu. Ditatuparipu ñicãcoberimena jeacũmu, Cõãmacãrẽ sãiwú. ⁶ Sãitõa, “wáara tiia” jĩĩ, dooríwucapu muãsãwũ. Cúãpe cúãye wiseripu putuajõãwũ.

⁷ Tiropu niĩarira wáa, Tolemaida macãpu jeawu. Toopú Jesuré padeorãre ãñuduti, sicabureco putuáwu cúãmena. ⁸ Apebúreco wáa, Cesareapu jeawu. Toopú jeara, Felipe Jesuyé queti wedegúya wiipu sããwawu. Felipe Jesuré padeorá siete yaarẽ batorira menamacú niirigu niiwĩ. Cũũ putopu putuáwu. ⁹ Cũũ põna numiã manumanirã bapari niiwã. Cúã profetas niiwã.

¹⁰ Yoari ũsã niiripacari, sícũ Judeapu niĩarigu jeawi. Profeta niiwĩ. Cũũ wãmecutiwi Agabo. ¹¹ Ũsã puto jea, Pabloyada siatúridare née, cũũ basiro cũũye dupori, cũũye wãmorĩpu siatúwi. Siatútoa, ũsãrẽ jĩĩwĩ:

—Espiritu Santo jĩĩawĩ yũre: “Judíoa Jerusalénpu atidá õpũrẽ siatúadacua ãno muu siatúro tiirõbiro. Cũũrẽ judíoa niĩhẽrãpũre ticoadacua”, jĩĩwĩ Agabo.

¹² Cũũ teero jĩĩrĩ tuorá, ũsã Pablöre: —Jerusalénpu wáarijãña, jĩĩmiwũ. Cesarea macãrãcã: —Wáarijãña, jĩĩmiwã.

¹³ Cũũpe jĩĩwĩ:

—Utirijãña. Yũre bayiró wãcũpatiri tiirã tiia. Jerusalénpu Jesuyé wapa yũre siatú, sããdugãpacari, wáaguda, jĩĩwĩ.

¹⁴ Cũũ “jáu, ãñuã” jĩĩhẽrĩ ññarã: —Cõãmacú booró tiiaro, jĩĩjãwũ.

Nocõrõrã ditamanirã putuáwu.

¹⁵ Ũsã too niĩarira ũsãye ññanotoa, wáajõãwũ Jerusalénpu. ¹⁶ Siquẽrã Cesarea macãrã Jesuré padeorá wáawa ũsãmena. Cúã ũsãrẽ néewawa Mnasónya wiipu. Cũũ Chipre macú niirigu niiwĩ. Yoari Jesuré padeogú niiwĩ. Toopú cãniwá.

Pablo Santiagore ññagũ wáarigue

¹⁷ Ësã Jerusalénpu jeari, Jesuré padeorá useniremena bocawa ùsãrẽ. ¹⁸ Apebúreco Pablo ùsãmena Santiagore ññagũ wáawi. Toopú niipetira butoá dutirá niiwã. ¹⁹ Pablo cúãrẽ ãñudutiwi. Judíoa niihẽrãrẽ Cõãmacũ cũmena tiirigecõrõ duarõ manirõ wedemuãñucãwĩ. ²⁰ Teeré tũo, Cõãmacũrẽ usenire ticowa. Pablore jĩwã:

—Ësãya wedegu, mũũ masĩcu: Paũ peti judíoa Jesuré padeorá niĩya. Cũã “Moisére dutirẽ cũũriguere tiipetiro booa” jĩrã tiĩya. ²¹ Cũã ate wedepatirere tũoáyira: Mũũ judíoa niihẽrãye ditapu niigũ, judíoa toopú niirãrẽ Moisés dutirere “tiirijãña” jĩyiro. Cũã põnarẽ cõnerĩgu yapa macã caseróre “widedcõãrijãña” jĩyiro. Teero biiri marĩ judíoa tiirẽcutirenocãrẽ “tiirijãña” jĩyiro. Teeré tũoyira. ²² “¿Deero tiigúdari cũũ?” jĩ wedeseawũ ùsã mũũrẽ. Cũã mũũ “ãnopũ jeaayigu” jĩrere tũoadacua. ²³ Teero tiirã, ùsã biiro wãcũãwũ: Ëmũã bapari Cõãmacũrẽ “biiro tiáda” jĩãrira niĩwã. ²⁴ Mũũ cúãmena Cõãmacũwiipu wáari, ãñubocu. Mũũcã cúã tiirõbirora tiiyã. Cũã marĩ tiirẽnorẽ tiirã tiíawã. Atebúrecorire ññarẽ tiíariguere acabóre sãĩrã tiíawã. Niipetire wáicura cúã Cõãmacũrẽ ticoadarare mũũ sãĩbosáya. Mũũ teero tiári siro, cúã póare pedecõãdutiadacua. Mũũ biiro tiíariguere masĩrã, niipetira judíoa mũũye quietire “teero jĩãmajãrã tiijya” jĩãdacua. “Cũũcã Moisére dutirẽ cũũriguere ãñurõ tiigú niĩ”, jĩãdacua. ²⁵ Jesuré padeorã judíoa niihẽrãpere “biiro tiirĩ ãñuãdacu” marĩ jĩiriguere jóacotoawũ: Wáicura dii cúã padeorãre ticoariguere yaarijãña. Wáicuraye díire sñinirijãña. Wáicura dii díi cõãña manirẽ diire yaarijãña. Æpẽrãména ññarõ ñeeaperijãña, jĩ jóawũ, jĩwã.

Pablore peresuwĩpu néewarigue

²⁶ Apebúrecope Pablo cúã baparire néewawi. Pablo cũũ ññarẽ tiíariguere acabóre sãitõari, Cõãmacũwiipu sããwayira. Pablo pairé wedeyigu:

—Sica semana dasaa ãniã ññarẽ tiíariguere acabóre sãĩãdaro. Niituri bũrecore cúãcõrõ wáicurare sãĩaduti, ticoadacua Cõãmacũrẽ, jĩyigu.

²⁷ Cũã siete bũrecoři peotiadara tiirĩ, judíoa Asia macãrã Pablore Cõãmacũwiipu niirĩ ññayira. Cũũrẽ ññarã, Æpẽrãrẽ cúarosãrĩ tiiyira. Cũã cũũrẽ ñee, acaribíyira:

²⁸ —Ësãya wedera, tiípura atiya. ãñarã niĩ niipetiropũ niipetirare ññarõ buewarucugu. Cũũ marĩ judíoa maquẽrẽ, Moisére dutirẽ cũũriguere, teero biiri atiwiĩ maquẽrẽ ññarõ wedesewarucuyigu. Apeyerẽja, griegoare atiwiipũre néesããwĩ. Cũũ biiro tiigú, atiwiĩ ññarẽ manirĩ wiire ññogú tiĩ, jĩyira.

²⁹ Ate sũguero Trófimo Éfeso macũ Pablomena macãpu niirĩ ññayira. Teero ññarira niijãrã, cúã “cũũrẽ Cõãmacũwiipu néesããjyi” jĩ wãcũrira niimiwã.*

³⁰ Cũã wedesãrĩ tũorã, niipetira tiimacã macãrã acaribĩbatejõãwã. Cutujeáwa. Pablore ñee, wéecowitiawa, té Cõãmacũwii sopeputõpu. Máata sopepãmarĩrẽ biajãwã. ³¹ Pablore sããdarapu tiirĩ, Æpẽrã basocã surara dutigũpũre wedera wáarira niiwã:

—Niipetira atimacã Jerusalén macãrã neã, cúã, acaribíra tiíawã, jĩyira.

* **21:29** Cõãmacũwii Jerusalénpu niimiri wiipare judíoa niihẽrãrẽ sããwadutiiriya.

³² Cũ tee quetire tʉogú, cũyara surarare, cũârê dutiráre néõ, diiáti, cutuátiwa cũã putopu. Surara dutigú suraramena cutuátiri ññarã, Pablöre páarira duujãwã.

³³ Surara dutigú Pablo putopu jea, surarare ñeeduti, puadá cõmedaména siatúduitiwi. Basocáre sãñhãwĩ:

—¿Noã niĩ ãni? ¿Deero tiáari? jĩmiwĩ.

³⁴ Basocápe ãpĩ merẽã, ãpẽrãcã merẽã noo booró acaribĩamajãwã. Teero tiigú, surara dutigúpe ãñurõ tʉobúariwi. Cũyara surarare néewadutiwi cũã niiri wiicapu. ³⁵ Tiiwiĩ muãwaropu jeari, basocá bayiró tuudiyówa. Teero tiirá, surara Pablöre néeapa néecomuãwã. ³⁶ Niipetira cũã siro tuudiyóatira: —Sĩãcõãjãña, jĩ acaribĩwa.

Pablo “yuu wapa cʉorí” jĩrique

³⁷ Tiiwiipá sõnecoadara tiiri, Pablo surara dutigúre sãñhãyigu:

—Yuu muumena wedeseri, ¿ãñuniãdari? jĩyigu.

Cũârê yuuyigu:

—¡Ayo! Muucã griegoayere wedesemasjããyo. ³⁸ ¿Muu Egipto macũ ãsã romanuãrê cõadugamirigu mee niĩ? Cũã cuatro mil basocáre sãrẽpira dutigú niyigu. Cũyayarare néõ, basocá manirõpu néewayigu, jĩyigu.

³⁹ Pablo yuuyigu:

—Yuu cũã mee niã. Judíoayu niã. Tarso Cilicia ditapu niiri macã macũ niã. Búri niiri macã macũ mee niã. Yuu ãniãrê wededugaga. Muu boori, wedeguda, jĩyigu.

⁴⁰ Surara dutigú “jáu” jĩyigu. Teero tiigú, too muãwaropu nucũgũrã, wẽtuowu. Cũã ditamaníri ñña, hebreoyemena wedewi cũârê:

22

¹ —Yáa wedera, yuu pacusũmuã, yuure tʉoyá ména. Yuu múãrê yéequẽrê wedeguda, múã yuure “wapa cʉorí” jĩãrõ jĩgũ, jĩwĩ.

² Cũã hebreoyemena wederi tʉorá, nemorõ ditamanijõãwã. Pablo cũârê jĩwĩ:

³ —Yuu judíoayu niã. Tarso Cilicia ditapu niiri macãpu bauáwu. Atimacãpú masãwã. Gamaliel yuure buewi. Cũã Moisés marĩ ñecãsũmuãrê dutiré niipetirere buepetijãwĩ yuure. Múã atitóre Cõãmacũ dutirére tírecutirobirora yuucã ãñurõ tiirucújãã. ⁴ Yuu tiiburecopu mama buerére padeorãre ñañarõ tiirucúwu. Siquẽrãrê sãadutiwu. Emuã, numiãrê ñee, cũârê peresuwiipu sõnecodutirucuwu. ⁵ Paiaré dutigú, niipetira Judíoare Dutirá Peti “teerora tiwi” jĩ masĩcua. Cũãrã yuure dutirẽpũrẽrê jóabosarira niiwã. Teepũrẽrê nêe, maríya wedera Damascopu niirãrê ticogudu tímíwũ. “Mama buerére padeorãre ñee, siatú, néewaguda Jerusalénpu, cũârê ñañarõ tiidutigudu”, jĩmiwũ.

Pablo wasoríque queti

(Hch 9.1-19; 26.12-18)

⁶ Maa wáagu, Damascopu jeagudu tiiri, coeritó niiri, wãcũña manirõ ãmuãsepu bóediatu yuu putu bayiró capemórõ bóewu. ⁷ Teero wáari, yuu ditapu ñaacũmujõãwũ. Sícũ yuure wedeseri tʉowú: “Saulo, ¿deero tiigú yuure ñañarõ tiinũsei?” jĩwĩ. ⁸ “¿Noã niĩ muu?” jĩwũ. “Yuu Jesús Nazaret macã macũ muu ñañarõ tiinũsegura niã”, jĩwĩ. ⁹ Yuumena wáariracã tee bóediatiriguere ñña, “cuijõããwũ” jĩwã. Cũã yuumena wedeseriguere

“tuoríatu” jīwā. ¹⁰ Yuu cūūrē sāīñāwū: “Ōpā, ¿deero tiirí boogári?” jīwā. Cūū yūure yūuwī: “Wāmuncāña. Damascopu wáaya. Toopú mūūrē sīcā wedegudaqui niipetire mūū tiíadare Cōāmacū quēnorére”, jīwī. ¹¹ Yūūmēna wáarira yūure tūāwáta, Damascopu wáara. Yūure asibatére capeari bauhéri tiiwū.

¹² Tiimacāpure Ananías wāmecutigu niwī. Cōāmacūrē quioníremena padeogú, Moisére dutiré cūūriguere tiigú niwī. Niipetira judíoa timacā niirā cūūrē “āñuniī” jīī īñawā. ¹³ Yūure īñagū jea, yuu wesapu nucū, yūure jīwī: “Yáa wedegu Saulo, īñamūōcoya sūcā”, jīwī. Wācūña manirō cūūrē īñamūōcowu. ¹⁴ Yūure jīnemowī: “Tíatoru Cōāmacū marī ñecūsūmā padeorigu mūūrē besetoayigu, cūū boorére mūūrē masīārō jīīgū. Cūū macū āñugūrē īña, cūū wedeserere tuoáro jīīgū, beseyigu. ¹⁵ Mūū cūūyere wedegu wáagudacu. Niipetirare niipetiropu mūū īñāriguere, mūū tuoáriguere wedewarucugu wáagudacu. ¹⁶ Teero tiigú, yoari yuerijāña mūū. Wāmuncāña. Marī Ōpūrē padeojīgū, mūū ñañaré tiirére acabóre sāīñá. Sāītóa, wāmeōtidutiya”, jīwī.

Pablo judíoa niihērā pūtopu wáadutiriguere wederigüe

¹⁷ Too síro Jerusalénpu putuajeagu, Cōāmacūwiipu cūūrē sāīgú jeawu. Yuu cūūrē sāīgú tiirí, cānirípacu, quēērōpu tiiróbiro Jesuré īñawū. ¹⁸ Jesús yūure jīwī: “Boyero atimacā Jerusalénre witiwaya. Año macārā yéé quetire mūū wederi, booríadacua”, jīwī. ¹⁹ Yuu cūūrē jīwū: “Ōpā, cūā āñurō masícua: Niipetire judíoa cūā neárē wiseripu mūūrē padeoráre tānadutí, peresuwiipu sōnecorucuwu. ²⁰ Esteban mūūye queti wederigüe cūā sīārítore, yūucā toopára īñanucūwū. Cūūrē sīārāye suti sotoá maquērē cotebosawu. ‘Āñurō tiirā sīāāya’, jīī wācūmiwū”, jīī wedemiwū Jesuré. ²¹ Cūū yūure jīwī: “Wáaya. Yuu aperopá yoaropu ticocogudacu mūūrē judíoa niihērā pūtopu”, jīwī.

Pablo surara dutigúmena wedeserigüe

²² Nocōrōrā āñurō tuotúwa. Teeré tuorá, bayiró acaribíwa sūcā. —Cūūrē sīācōājāña. Cūūrē boorídojāā, jīī acaribíwa. ²³ Acaribíra, cūā cúarere ēñorā, cūāye suti sotoá sñañaré tuuwé, wēētúwa. Dita maané, débatecowu. ²⁴ Cūā teero tiirí īñagū, surara dutigú Pablore sōnecojādutiayigu cūāya wii popeapu. Sōnecotoanūcō, Pablore “¿deero tiirā basocá mūūrē acaribí?” jīī wederi tiidugágu, cūūrē tñagúdu siatúdutiayigu. ²⁵ Siatúari siro, Pablope cūū pūto nucūgú cien surara dutigúre jīiyigu:

—Mūā yūure búri peti tñamasīricu; romanuārē dutiré teero tiidutíria. Yuu romanuāyu niīā; queti beserí basoca yuu tiíariguere beseriya ména, jīiyigu.

²⁶ Cūū teero jīīrī tuogú, cien surara dutigú cūūrē dutigúpure wedegu wáayigu.

—Mūū āñurō tiiyá. Jōō niīarigu “romanuāyu niīā” jīīāwī, jīiyigu.

²⁷ Teeré tuogú, surara dutigú sāīñágū wáayigu:

—¿Niirōrā mūū romanuāyu niīī? jīiyigu.

—Éjū, cūūrā niīā, jīiyigu Pablo.

²⁸ Surara dutigúpe: —Yuu pairó niyeru wapatíwu, romanuāyu niirére sāāgūdu, jīiyigu.

—Yuuja máata bauágupura romanuáyu niirigu niiwã, jĩiyigu Pablo.

²⁹ Teeré tuorã, cãurẽ tânaãdara tiimiãrira máata aperopé jeaconucãyira. Surara dutigúca cui niiyigu. “Romanuáyure ‘tãnaãá’ jĩigũ, siatúdutimiãyu” jĩi wãcũgũ, cuijõãyigu.

Pablo Judíoare Dutirá Peti puto pu wederigue

³⁰ Teero tiigú, judíoa cãurẽ wedesãre diamacú maquẽrẽ masĩdugagu, apébãrecope paiaré dutirãre, teero biiri niipetira Judíoare Dutirá Petire néõyigu. Pablоре jõãdutí, néediati, cãã iñacoropu nucũdutyigu.

23

¹ Pablo Judíoare Dutirá Petire iña, jĩiyigu:

—Yáa wedera, yuu catiré burecorire tée mecããp̄mena Cõãmacũ iñacoropu ãñurõ yeeripũnacũtia, jĩiyigu.

² Ananías paiaré dutigú teeré tuogú, Pablo wesa nucũrãrẽ Ɂeropu páadutimiyigu cãũ teero jĩiré wapa. ³ Teero tiigú, Pablo cãurẽ jĩiyigu:

—Cõãmacũ mũurẽ ñañarõ tiigúdaqui. Mũu tiiditórepigu niã. Mũu too duia, yũre queti besegudu Moisés dutiré jĩirõbirora. Mũu basirora tee dutirére netõnucãgũ tiia, yũre páadutigupeja, jĩiyigu.

⁴ Too nucũrã cãurẽ jĩiyira:

—Biuro ñañarõ wedeserijãrõ booa paiaré dutigú Cõãmacũ cũurigu, jĩiyira.

⁵ Pablo cãurẽ jĩiyigu:

—Yáa wedera, cãũ paiaré dutigú niirere yuu masĩriatu. Cõãmacũye queti jóaripũpu biuro jóare niã: “Múãya macã macãrãrẽ dutigúre ñañarõ wedeserijãña”, jĩã, jĩiyigu.

⁶ Pablo too niirã saduceo basoca, ãpẽrã fariseo basoca niirĩ iñagũ, bayiró busurõmena wedeseyigu:

—Yáa wedera, yuu fariseo basocura niã yuu pacusũmũã tiirõbirora. Basocã diarira masãrere yuu padeõa. Ate yuu padeoré wapa múã yũre ãno queti beserõpu néeatia, jĩiyigu.

⁷ Teeré tuorã, fariseo basoca, saduceo basocamena bayiró cãmerĩ jĩiyira. Teero tiirã, sãcãrõmẽna niimiãrira batajõãyira. ⁸ Saduceo basoca diarirapu masãrere, teero biiri ángelea, wãtĩã niirere padeoríya. Fariseo basocape teeré padeoóya. ⁹ Cãã bayiró acaribíyira. Teero tiirã, siquẽrã Moisés jóarigue buerã wãmãnucãyira. Fariseo basoca niiyira. Bayiró cúasoremena wedemiyira:

—Ãniré wapa ñañaré buaríã. Apetó tiigú, ángele cãurẽ wedesejĩyi, jĩimiyira.

¹⁰ Cãã bayiró cãmerĩ jĩinemorĩ iñagũ, surara dutigú Pablоре wéetamutõrĩ jĩigũ, cuiyigu. Teero tiigú, Pablo cãã watoapu niigũrẽ surarare néeatidutyigu. Cãã niirĩ wiicapu néewadutyigu sũcã.

¹¹ Tiiñami Jesús Pablo puto bauá, jĩiyigu:

—Wãcũtutuaya. Atimacã Jerusalẽnu yé quetire wedeariõbirora Romapucãrẽ wedegudacu, jĩiyigu.

Judíoa Pablоре siãdũgãmigue

¹² Apébãrecope ãpẽrã judíoa yayiõropu neã, “Pablоре siããda” jĩimiyira. “Mecããmena yaari, sãnirĩnucããda; Pablоре siãtóarapu, yaaada. Cãurẽ siãriatã, Cõãmacũ marĩrẽ ñañarõ tiãro”, jĩimiyira. ¹³ Teero wedesera

cuarenta nemorõ niiyira. ¹⁴ Cúã paiaré dutirá, ãpẽrá butoá dutirá putoꝝ wáa, cúãrẽ jĩiyira:

—Ësã Cõãmacũ ññacoropũ yaarinũcããwũ; Pablöre sãããdari suguero, yaaria. ¹⁵ Teero tiirá, múã, niipetira múãmena dutirá* surara dutigúre queti ticocoya. Cũũ Pablöre néediatiaro. “Ësã cũũ tiíáriguere ãñurõ sãñãdugaga”, jĩicoya. Pablo múã puto jeaadari suguero, cũũrẽ sãããdara, cũũãdacu, jĩĩmiyira.

¹⁶ Pablo bayio macũ cúã sããdugáre quetire tuogú, surara niirí wiicapu sããwa, Pablöre queti wedeyigu. ¹⁷ Pablöre cũũ wederi tuogú, sícũ cien surara dutigúre atiduti, jĩiyigu:

—Ññirẽ mũũ dutigú putoꝝ néewaya. Queti wedegudũ tiíáyigu cũũrẽ, jĩiyigu.

¹⁸ Cũũrẽ surara dutigú putoꝝ néewa, jĩiyigu:

—Pablo marĩ peresu cuogú yũũre atiduti, ãñirẽ mũũ putoꝝ néeatidutiawĩ. Queti wedegudũ tiíáyigu mũũrẽ, jĩiyigu.

¹⁹ Surara dutigú mamũrẽ wãmpũ ñee, néewa, basocá tuohéropũ sãññáyigu:

—¿Ññeenó queti wededugai yũũre? jĩiyigu.

²⁰ Mamũpe cũũrẽ wedeyigu:

—Judíoa mũũrẽ queti ticocoadacua. Niipetira “biro tiíada” jĩĩáyira. Pablöre ñamigã Judíoare Dutirá Peti neãrõpũ néewadutiadacua mũũrẽ. “Cũũ tiíáriguere ãñurõ sãññãdugaga”, jĩĩditoadacua. ²¹ Cúãrẽ tuoríjãña. Cúã menamacãrã cuarenta nemorõ ãmũã cũũrẽ duti, coteadacua. Cúã yaari, sñiriadacua; cũũrẽ sããtõarapũ, yaaadacua. Cúã “marĩ teero tiiriatã, Cõãmacũ ññañarõ tiíaro” jĩĩáyira. Quẽnotõaayira cúã tiíadarere. Mecũtígã mũũ “jáũ” jĩĩré dícuere yuera tiicúa, jĩiyigu.

²² Surara dutigúre jĩiyigu:

—Sícũnorẽ “teerẽ cũũrẽ wedeawũ” jĩĩrijãña. Nocõrõrã niíã, jĩiyigu.

Surara dutigú Pablöre Félix putoꝝ ticocorigue

²³ Surara dutigú cien surara dutirá pũarãrẽ atiduti, wedeyigu:

—Surarare quẽnodutiya. Cúã mecũã ñami nueve niirí, wãaadacua Cesareapũ. Doscientos surara dapomena wãaaro; setenta caballoamena pesawaaro; doscientos saderéyucure néewaaro. ²⁴ Pablo cũũ pesawaadara caballoacãrẽ quẽnoãrõ. Apeyenó merẽã wãaro manirõ Félix atiditã dutigúpũre néewaya, jĩiyigu.

²⁵ Wedetõa, paperapũ jóayigu. Ate cũũ jóarigue tiiróbiro niíã:

²⁶ “Yũũ Claudio Lisias, mũũ Félix Judea dita dutigúre ãñudutia. ²⁷ Yũũ mũũrẽ ticocogure judíoa ñeejããwã. Cũũrẽ sãããdara tiimíãwã. Yũũ cũũ romanuãyu niirere tuogú, suraramena cũũrẽ netõñeãwã. ²⁸ ¿Ññeenó wapa cũũrẽ wedesãrĩ?” jĩĩ masídagagũ, Judíoare Dutirá Peti neãrõpũ cũũrẽ néediwaawũ. ²⁹ Judíoare dutirẽ maquẽ dícuere ‘netõñũcããwĩ’ jĩĩ wedesããwã. Tee dícuere cũũrẽ wedesãrĩ, ññeenó wapa sããmasñña maniãwũ; cũũ ññañarõ tiirípacari, peresuwiipũ sõnecomasñña maniãwũ. ³⁰ Æpẽrá judíoa ‘cũũrẽ sãããda’ jĩĩrẽ queti yũũpũre jeaawũ. Teero tiigú, máata mũũpũre ticocoa. Cũũrẽ ãnopũ wedesããrĩrãre mũũpũre ‘wedesããrã wáaya’ jĩĩãwũ. Nocõrõrã niíã”,

* **23:15** Cũãmena dutirá Judíoare Dutirá Peti niiyira. Pecasãyemena “junta suprema” jĩĩcua.

jĩ jóayigu.

³¹ Tiiñami surara cūũ dutiarirobirora Pablöre néewa, néejeayira Antípatris macāpũ. ³² Apebárecope surara dupomena wáarira toorá cāmecóputuaatiyira cūãya wiicapũra sũcā. Caballoamena wáarira dícu Pablomena netōwáyira. ³³ Cūã Cesareapũ jea, surara dutigú jóaripũrē ticoyira tiidita dutigũre. Pablocārē cūũpũre ticoyira. ³⁴ Cūũ tiipũrē buetoa, Pablöre sãĩñáyigu:

—¿Noo macāpũ niĩ mũũ? jĩiyigu.

—Cilicia macũ niĩã, jĩiyigu.

³⁵—Mũũrē wedesārã ãnopú jeari, mũũrē tũogúda, jĩiyigu.

Teero jĩitoa, Pablöre Herodeniya wiicapũ cotedutiyyigu.

24

Félix pũtopũ Pablöre wedesãrique

¹ Sicamoquẽne bũrecori siro paiaré dutigú Ananías, sĩquẽrã bũtoá dutirámena Cesareapũ jeayira. Basocáre wedesãrirare wedesebosagu cūãmena jeayigu. Cūũ wãmecutiyyigu Tértulo. Félixpũre Pablöre wedesãyira.

² Pablöre néejeari, Tértulo cūũrē wedesãnucãyigu:

—Ûsãrē dutigú, mũũ dutirémene ãñũrõ niirecutia ùsã. Mũũ masĩrémenarã atiditã ãñũrĩ dita wáaro tiia. ³ Niipetiropũ niipetire mũũ ùsãrē tiibosárere useniremena iñãã. ⁴ Mũũrē páasutiri tiidugáriga. Teero tiigú, péero wedesecoguda. Ûsãrē péero tũocójĩña ména. ⁵ Ûsã iñarĩ, ãni ñãñoĩ. Niipetiropũ judíoare sícãrõména niimirirare cãmerĩ batarĩ tiinetõĩ. Nazaret macũ buerigue nãnarãrē suguegú niĩ. ⁶ Cõãmacũwiire ñãnodugãmiyyigu. Teero tiirã, ùsã cūũrē peresu ñeewũ. Ûsã judíoare queti beserobirora cūũrē queti besedugamiwã. ⁷ Ûsã teero tiíadara tiirĩ, Lisias surara dutigú ùsã pũto sããati, tutuaromena cūũrē néejõãwĩ. ⁸ Ûsã cūũrē wedesãrere mũũpũre wedesãdutiwi. Mũũ basiro cūũrē sãĩñáte. Teero tiigú, ate niipetire ùsã wedesãrere “niirõrã niicu” jĩ masĩgũdacu mũũ, jĩiyigu.

⁹ Judíoa “ájũ, teerora wáawũ” jĩnemocoyira.

Pablo Félixre wederigue

¹⁰ Félix Pablöre iñayigu, wedeseya jĩgũ. Pablo wedeseyigu:

—Yũũ masĩã: Mũũ yoari atiditã macãrãrē queti beserĩ basocu niĩã. Teero tiigú, useniremena mũũrē wedeguda yéẽ maquẽrē. ¹¹ Niipetire yũũ tiirĩguere, mũũ sãĩñarĩ, paũ basocã mũũrē wedemasĩcua. Doce bũrecori netõã, yũũ Jerusalénpũ jeari siro. Toopá Cõãmacũrē padeogú jeawũ. ¹² ãniã yũũre ãpẽrãména cãmerĩ ñãñarõ jĩrĩ buajeáriwa. Cõãmacũwiipũ, ùsã neãré wiseripũ, teero biiri macãpũ yũũ basocáre cúari tiirĩ buajeáriwa. ¹³ Cūã wedesãrere “biiro tiíawĩ” jĩmasĩriya. ¹⁴ Yũũ tiirere wedeguda. Mama bueré jĩrõbirora yũũ Cõãmacũ ùsã ñecũsũmũã padeorigũre padeóa. ãniã mama buerere padeorĩ boorĩya. Yũũ doca niipetire Moisére dutiré cūũrigũre, teero biiri profetas jóariguere padeóa. ¹⁵ Yũũ ãniã tiirõbirora Cõãmacũ tiíadarere yuea. Cūũ basocã diarirapũ masõgũdaqui, ãñũrē tiirãre, ñãñaré tiirãre teerora. ¹⁶ Teero tiigú, yũũ masĩrõ jeatuaro wapa cuohégu niidugaga, Cõãmacũ iñacoropũ, basocã iñacoropũ teerora.

¹⁷ Yũũ peecũmarĩ aperopá wãanetõãrigũ Jerusalénpũ jeawũ sũcã. Judíoa bóaneõrãrē niyeru ticogu jeawũ. Teero biiri Cõãmacũrē padeogú apeyenó ticogu jeawũ. ¹⁸ Yũũ teeré tiigú tiirĩ, sĩquẽrã Asia macãrã judíoa yũũre

buajeáwa Cōāmacūwiipu. Yũpe too sũgeropu Moisés cosedutírobirora cosetóawu. Yũre buarí, pau basocá maniwá. Acaribíre maniwá. ¹⁹ Cúā yũre buajeáwira muũpũre atiro booa, yũre wedesādũgaraja, yũre wedesāre cuorája. ²⁰ Cúā atitheri, añiā wedearo. Yũu Judíoare Dutirá Peti putopu nucūrĩ, cúā ñañaré buaríguere wedesāārō. ²¹ Ate docare yũre wedesāmasiya. Yũu cúā putopu niigũ, bayirō busarómena jĩwũ: “Basocá diarira masārere padeóa yũu. Ate yũu padeoré wapa múā mecūā yũre ãno queti beserópu néeatia”, jĩwũ, jĩiyigu.

²² Félix mama bueré maquērē añurō masígũ niijigũ, cúārē jĩiyigu:

—Nocōrōrā tuogúda. Lisias surara dutigú jearipu, múā wedesāre maquērē nemorō añurō sãñágũda, jĩiyigu.

²³ Teero jĩtoa, cien surara dutigúre jĩrigu niiwĩ:

—Ñirē añurō cotedutiya. Cũũ niirōpu wáanetō, niijāārō. Cũũ menamacārā cũūrē tiápudũgari, cãmotárijãña, jĩrigu niiwĩ.

²⁴ Pee burecori wáaripacari, Félix, cúũ nũmo Drusilamena jeayigu sũcã. Coo judíoayo niyigo. Pablöre néeatidutiya. Jesucristore padeorére wederi, tuoyigu. ²⁵ Pablo wedegu, jĩiyigu:

—Cōāmacū marĩ añurō tiirĩ booi. Marĩ ñañarére tiidũgápacara, tiirjārō booa. Atibúreco petirĩ, Cōāmacū wapa tiigúdaqui, jĩiyigu.

Félix teero jĩrĩ tuogú, cuijōãiyigu. Pablöre wáadutigu jĩiyigu:

—Apetó apeyenó tiiré manirĩ, muũrē atidutigũda sũcã, jĩiyigu.

²⁶ Naĩrō Félix Pablöre atiduti, cũũmena wedeseyigu. “Cũũ yũre niyeru ticori boomíga, cũūrē wionécogũda”, jĩ wãcũmiyigu.

²⁷ Pũacámá siro Félix dutigú niirere witijãiyigu. Cũũ wasoró sããgũ wãmecutiya Porcio Festo. Félix judíoamena añurō putuádũgagu, Pablöre toopúra cũũjãiyigu.

25

Pablo Festore wederigüe

¹ Festo tiiditapu jeayigu, dutigú niiré sããgũ jeagu. Itiábureco siro Cesareapu niirigu Jerusalénpu wáayigu. ² Toopú paiaré dutirá, ãpērã judíoa uputĩ macārã Pablöre cúā wedesãriguere wedeyira cũūrē sũcã. ³ Cũūrē tutuaremena sãiyira:

—Ësarē tiápuya. Pablöre ãno Jerusalénpu néeatidutiya, jĩmiyira.

Cúā cũūrē maapu atigúre siããdarere quenorã tiimiyira. ⁴ Festo cúārē jĩiyigu:

—Pablo Cesareapu cotenogui. Yũu máata putuawagũda toopúre.

⁵ Teero tiirã, múā menamacārã teeré añurō wedesemasĩrã yũũmena wáaaro. Cũũ ñañaré tiigú niirĩ, toopú wedesāārō, jĩiyigu.

⁶ Festo puamóquẽne burecori duaró niyigu toopúre. Too síro putuajōãiyigu Cesareapu. Cũũ putuajeari bureco, apebárecope queti beserĩ basocu duirópu dui, Pablöre néeatidutiya. ⁷ Pablo toopú sããjeari, judíoa Jerusalénpu atiarira cúũ putopu neãnucãyira. Pee ñañanetōjōãre cũūrē wedesãmiyira. Cúā wedesārere “diamacārã niĩã” jĩ eñomasĩriyira. ⁸ Pablo “yũu wapa cuoríã” jĩigũ, wedeyigu:

—Judíoa dutirere netōnucãgũ mee niĩã yũu. Cōāmacūwiire ñañoríwũ. Romanuã òpũrē netōnucãriwũ, jĩiyigu.

⁹ Festope judíoamena añurō putuádũgagu, Pablöre sãñãiyigu:

—¿Jerusalénpu wáadugagari? Mũu wáari, yũu toopú mũuye maquêrê besegudacu, jĩĩiyigu.

¹⁰ Pablo cãũrê yũuyigu:

—Yũu ãno romanuãrê queti beserópu nucũã. ãnopára yũure besero booa. Mũu ãñurõ masĩcu: Yũu judíoare ñañarõ tiiriwũ. ¹¹ Yũu ñañarê tiirígũno niigũjã, “cãũrê sãrõ booa” jĩĩrĩ docare, “ãñurõ diagũda” jĩĩjãbocu. Cũã wedesãre diamacũ niihêrĩrã, sĩcũnopera yũure judíoapũre ticomasĩrii. Teero tiigũ, romanuã õpũ yũure besearo sãa, jĩĩiyigu.

¹² Festo cãũrê tiĩápurĩ basocamena wedesetoea, jĩĩiyigu:

—Mũu romanuã õpũpũre beseri booa. Too docare mũu cãũpũre besedutigu wáagudacu, jĩĩiyigu.

Festo, Agripare Pabloye maquêrê wederigwe

¹³ Pee bũrecori wáaripacari, tiidita õpũ Agripa, Berenicemena Cesareapũ wáayigu Festore ãñudutigu wáagu. ¹⁴ Cũã toopú peebũrecori niirĩ, Festo Agripare wedeyigu Pabloye maquêrê.

—Félix peresu cũũrigũ sĩcũ niĩ. ¹⁵ Yũu Jerusalénpu niirĩ, paiarê dutirã, judíoa bũtoã dutirã cãũrê wedesãwã yũupũre. “Cãũrê sãadutiya”, jĩĩmiwã. ¹⁶ Yũu cãũrê yũupũ: “Ësã romanuã teero peti ‘sãjãña’ jĩĩmasĩriga. Sĩcũ wedesãnorigũ, cãũrê wedesãriramena queti beserópu wedesesũguero booa. Cũã wedesãrigũre ‘wederijããrõ’ jĩĩrĩ, queti besemasĩña maniã”, jĩĩwũ. ¹⁷ Teero tiigũ, cãũ ãno jeari bũreco apebũrecope pearó manirõ yũu queti beserĩ basoca duirogũ duijigũ, cãũrê néeatidutiwũ. ¹⁸ “Too nucũrã pee ñañarê cãũrê wedesãadacua”, jĩĩ wãcũmiwũ. Manirĩro niiwũ. ¹⁹ Cũã padeorê maquê dícuẽre cãũrê wedesãwã. Apeyê, sĩcũ Jesús wãmecutigu cãũ diarigu niipacari, Pabloye “catii” jĩĩwĩ. ²⁰ Yũu aterê deero tiĩ masĩhẽgũ, Pabloye sãĩñawũ: “¿Jerusalénpu wáadugagari? Mũu wáari, toopú mũuye maquêrê besenoãdacu”, jĩĩmiwũ. ²¹ Cãũpe “romanuã õpũ yũure besearo” jĩĩwĩ. Teero tiigũ, cãũrê ãnorã cũũjãdutiwũ sũcã, téẽ marĩ õpũpũre ticoorĩpu, jĩĩiyigu.

²² Agripa Festore jĩĩiyigu:

—Yũucã cãũ wedeserĩ tuodugága, jĩĩiyigu.

—Jãu, ñamigã tuogúdacu, jĩĩiyigu cãũpe.

²³ Apebũreco Agripa, Berenicemena cãũ ãñurê õpãrã suti sãñarira niwã.* Basocã ññacoropũ ãñurõ tiĩẽñowa, sããwawa neãrĩ tatiacapũ. Surara dutirã, uputĩ macãrã too macãrã cããmena sããwawa. Cũã neãpetiri, Festo néeatidutiwi Pabloye. ²⁴ Cãũ sããjeari, Festo jĩĩwĩ:

—Ësã õpũ Agripa, mũã niipetira ãsãmena neãrã tuoyã. ãnirã niĩ niipetira judíoa wedesãrigũ. Jerusalén macãrã, teero biirĩ ãno macãrã yũupũre “sãrõ booa” jĩĩ acaribiwa. ²⁵ Cũã teero jĩĩpacari, ñeenó wapa sããmasĩña maniwã, yũu tũgueñarĩ. Cãũ basiro “romanuã õpũ yũure besearo” jĩĩrĩ, “toopúra ticocogũda” jĩĩwũ cãũrê. ²⁶ Yũu cãũrê ticocogu, marĩ õpũrê ñeenó jóamasĩriga. Teero tiigũ, cãũrê néeatidutiawũ mũã pũtopũ. Mũurê tiigũ, néeatidutiawũ, ãsã õpũ Agripa. Marĩ cãũmena wedesearĩ siro, cãũrê wedesãre maquêrê ãñurõ jóabocu. ²⁷ Peresupũ niigũrê ticocogu, “ate wedesãwã cãũrê” jĩĩ jóacoheri, ñañaniã, yũu wãcũrĩ, jĩĩwĩ.

* **25:23** Lucas atipũ jóarigu Cesareapũ niijigũ, cãũ ãpẽrãmẽna neãjĩyĩ Agripare ññagũ. Ññaña Hechos 27.1.

26

Pablo Agripare wederigue

¹ Agripa Pablöre jĩwĩ:

—Mecătígã yũya mũũrẽ cúa wedesārere, jĩwĩ.

Pablo wedegũda jĩgũ, wãmorẽ wě̃etu, wedewi:

² —Ûsã òpũ Agripa, mecătígã mũũ yũũre wededutiri, ãñũrõ ʘseniã. Teero tiigũ, judíoa yũũre wedesãre niipetirere mũũrẽ wedegũda. ³ Mũũ judíoa niirecutirere, teero biiri ùsã sícãrĩbĩro padeohérecãrẽ masĩpetijãgũ niiri, bayirõ ʘseniã. Teero tiigũ, yũũre ãñũrõ tũocódũiya.

⁴ Niipetira judíoa yáa dita macãrã, Jerusalén macãrã yũũ mamũpũra cúãmena niirecutiriguere masĩiya. ⁵ Cúãcã yũũ fariseo basocũ niirere yoari masĩiya. Fariseo basocũ niijĩgũ, ãpẽrã judíoa nemorõ Moisés dutirere ãñũrõ tiipetijãwũ. Cúã mũũrẽ wededũgara, teerẽ wedemasĩya. ⁶ Cõãmacũ ùsã ñecũsũmũãrẽ cũũ tiidãdarere wedeyigu. Yũũ cũũ tiidãdarere padeorẽ wapa judíoa yũũre queti besedutiwa. ⁷ Teerena yuera tiia ùsã doce põnarĩ macãrã. Teero tiirã, búrecori, ñamirĩ Cõãmacũrẽ padeorucujãã. Yũũcã teerẽ yuegu tiia. Ûsã òpũ, tee yũũ yuerẽ wapara judíoa yũũre wedesãrã tiiya. ⁸ Múãpe ¿deero tiirã Cõãmacũ basocã diarirapũre masõrere padeorĩ?

⁹ Yũũja too sugueropũ Jesús Nazaret macã macũrẽ padeorãre “ñañarõ tiirõ boocũ yũũre” jĩĩ wãcũmiwũ. ¹⁰ Jerusalénpũ teero tiimiwũ. Paiarẽ dutirã cúã dutiriguemena paũ Jesurẽ padeorãre ñee, peresu tiirucũmiwũ. Cúãrẽ sãrĩ, “teerora sãrõ booa” jĩĩrucumiwũ. ¹¹ Pee judíoa neãrẽ wiseripũ wáa, Jesurẽ padeodũaro jĩgũ, ñañarõ tiirucũmiwũ. Bayirõ cúãmena cúagu, tẽe apeyẽ ditapũ cúãrẽ ñañarõ tiinũnũsemiwũ.

¹² Teerẽ tiigũ, wãamiwũ Damascopũre paiarẽ dutirã yũũre dutirẽpũrĩ jóabosariguemena. ¹³ Maapũ yũũ wáari, coeritõ niiri, ãmũãsepũ mũĩpũ búreco macũ bóero nemorõ bóediatiri ññawũ. Yũũ putõ yũũmena wáarira putopũcãrẽ bóesesajõãwũ. ¹⁴ Teero wáarira, ùsã niipetira ñaacũmujõãwũ ditapũ. Sícũ yũũre hebreoayemena wedeseri tuowũ: “Saulo, ¿deero tiigũ yũũre ñañarõ tiinũnũsei? Mũũ basirope ñañarõ tiigũ tiia, yũũre teero tiigũ”, jĩwĩ. ¹⁵ “¿Noã niĩ mũũ?” jĩwũ cũũrẽ. “Yũũ Jesús mũũ ñañarõ tiinũnũsegũra niĩã. ¹⁶ Wũmũnũcãña. Yũũ mũũrẽ ‘wedecotearo’ jĩgũ, mũũrẽ bauáa. Mecătígã mũũ ññarere, yũũ mũũrẽ too síropũ bauáadarere wedegũ wãagũdacu. ¹⁷ Judíoa, judíoa niihẽrã mũũrẽ ñañarõ tiiri, yũũ mũũrẽ netõnégũdacu. Mũũrẽ cúãpũre ticocoa. ¹⁸ Mũũ yẽere wedegũ, cúã capearire ññapõrĩ tiigũ tiirõbĩro niigũdacu. Naĩtĩãrõpũ tiirõbĩro wáarare bóeropũ wáari tiinũcãgũdacu mũũ. Cúã Satanás dutirere duujã, Cõãmacũ dutirẽpere tiiarõ jĩgũ, mũũrẽ ticocoa yũũ. Cúã ñañarẽ tiirere acabõre ñeeãrõ jĩgũ, ticocoa. Cúã yũũre padeorãmena niĩãrõ jĩgũ, ticocoa”, jĩwĩ yũũre.

¹⁹ Teero tiigũ, ùsã òpũ Agripa, ãmũãsepũ dutirigue quẽẽrõpũ tiirõbĩro yũũ tuorĩguere netõnũcãriwũ. ²⁰ Wedenũcãwũ Damasco macãrãrẽ. Too síro Jerusalén macãrãrẽ, niipetiro Judea dita macãrãrẽ, teero biiri judíoa niihẽrãcãrẽ wedewũ. Cúãrẽ “múã ñañarẽ tiirere wãcũpati, wasoyã” jĩwũ. “Cõãmacũrẽ padeonũcãña”, jĩwũ. “Múã ãñũrẽ tiirẽmena múã wasorere ãñoña”, jĩwũ. ²¹ Yũũ teerẽ wederẽ wapa judíoa Cõãmacũwiipũ yũũ niigũrẽ ñee, sããdũgãmiwã. ²² Cúã teero tiidũgãpacari, Cõãmacũre yũũre

tiiápurucujã. Teero tiigú, yuu atitóre uputí macārārē, āpērã búri ni-irácārē Cōāmacūye quetire wedea. Tíatoru Moisés, āpērã profetas síropu wáadarere jóarira niuwã. Cũã jĩrirobirora yuu wedea: ²³ “Cristo Cōāmacũ beserigure ñañarõ netõãdaro niirõ tiiyíro. Diatoa, cũũrã diarigupu masãsuguegudaqui. Teero tiigú, cũũ netõnére maquērē wedegudaqui judíoare, judíoa niihērārē”,* jĩ jóarira niuwã, jĩ wedewi Pablo.

²⁴ Cũũ teero jĩrĩrã, Festo bayirõ wedeseremena jĩwĩ:

—Pablo, mũũ mecũgũ tiaa. Mũũ basiro pee buenetõjĩgũ, mecũgũ tiaa, jĩwĩ.

²⁵ Pablope jĩyigu:

—Ūsārē dutigũ Festo, yuu mecũgũ mee tiaa. Yuu wederé diamacũrã niĩã. Quioniremena wedea. ²⁶ Marĩ õpũ Agripa tee maquērē añurõ masĩqui. Teero tiigú, cuiro manirõ wedea cũũrē. Ate yuu wedeariguere tuopetijãjĩyi. Yayióropu wáariyiro. ²⁷ Mũũte ūsã õpũ Agripa, ¿mũũ profetas jóariguere padeói? Yuu masĩã: Mũũ padeocú, jĩwĩ.

²⁸ —¡Nocõrõgã wedepacu, yũũre Jesuré padeogú wáari tiidugácu! jĩwĩ Agripa Pablöre.

²⁹ —Cōāmacũ boorí, péerogã o pairó wedepacu, teeré padeogú wáari tiidugága. Mũũ, teero biiri niipetira yũũre mecũã tuorã yuu tiiróbiro niirĩ boogã. Peresu niiré dícare múãrē boosãriga, jĩwĩ.

³⁰ Agripa, Festo wũmũncãrĩ, Berenice, cũãmena duirácã wũmũncãwã.

³¹ Witiwa, cãmerĩ wedeseyira:

—Ĩni cũũ tiirémene peresu tiimasĩña maniã. Teero tiirã, ¿ñeenó wapa cũũrē sãbõgari? jĩyira.

³² Agripa Festore jĩyigu:

—Ĩni “romanuã õpũ yũũre besearo” jĩriatã, cũũrē wionécobojĩyu, jĩyigu.

27

Romapu Pablöre ticocorigue

¹ Festo Italiapu ticocomasĩrĩ ññagũ, Pablöre, teero biiri āpērã peresu niirãrē Julio cien surara dutigũre cotedutiwi. Julio romanuã õpũya põna macãrã surara dutigú niuwĩ. ² Ūsã Adramitio macãwũ dooríwũpu mũãsãwũ. Tiiwũ Asia dita maquē petaripu wáadararo tiiwũ. Sícũ Tesalónica macã macũ ūsãmena wáawi. Cũũ wãmecutiwi Aristarco. Cũũya macã Macedonia ditapu niyiro.

³ Apebũreco Sidõnpũre jeawũ. Julio Pablöre añurõ tiiwĩ; cũũrē cũũ menamacãrã niirira putõpu ññagũ wáadutiwi, cũũ boorénorē “ticoaro” jĩgũ. ⁴ Too niirãra tiiwũmẽna wáawũ sũcã. Wĩno ūsã díamacũpe bayirõ páapuwũ. Teero tiirã, Chipre nucũrõrē diamacũpe netõwãwũ. Toopé wĩno páapubayiriwũ. ⁵ Cilicia, Panfilia dita netõwã, Mirapu jeawũ Licia ditapũre.

⁶ Toopũ cien surara dutigú Italiapu wáadarariwũre buajeárigu niuwĩ. Alejandria macãwũ niuwũ. Ūsārē tiiwũpũ cũũwĩ. ⁷ Wãa, peebũrecori añurõgã wáawũ. Bayirõ ñañarõ netõrémene jeawũ Gnido macã díamacũpũre. Wĩno bayirõ páapucãmotawũ ména. Teero tiirã, Creta nucũrõpũre wãa, Salmónrē netõwã, Creta acuniñape sodeawũ. ⁸ Bayirõ ñañarõ netõrémene sicapeta Ññurĩ Peta wãmecutiri petapu jeawũ. Tiipeta Lasea macã puto niuwũ.

* 26:23 Isaías 42.6; 49.6.

⁹ ʒsā yoari pearémena péerogā dasawá púuriro, wīno bayiró páapure wáaadari suguero. Teero tiiró, bayiró quiowá, wáari. Teeré masígū, Pablo cúārē wedemiwī:

¹⁰ —Marī netōwári, quio niīadacu, унн тугеñarī. Múā néeware, múāyawн, marī catirécārē tiidióbocu, jīmiwī.

¹¹ Cūū teero jīpacari, cien surara dutigú Pablo wedeariguere padeoríwi. Tiiwá waatúgu, tiiwá dutigúpere padeowí. ¹² Tiipetape púuriro niirī, ñañaniyiro. Teero tiirá, pau tiiwá macārā “Fenicepн wáañaña, púuriro netōāda jīrā” jīmiwā. Fenice macā peta Cretapн niiyiro. Tiipeta muīpū sāawaro niirī peta niijrō, wīno bayiró páapuriyiro.

Pairímaapн oco wīnoména pearigue

¹³ Wīno aperopé péero páapuatiri, “jāмн, jeajōāadacu” jīmiwā. Teero tiirá, tiiwupá muāsā, Creta wesagāpн wáamiwā. ¹⁴ ʒsā péerogā wáaari siro, wācūña manirō wīno bayiró tiinucārō putope páapuatiwн, Nordeste cúā jīrē. ¹⁵ Wīno ūsārē aperopé néejōāwā. Wīno atirópe deero tii ūsā wáamasriwн. Teero tiirá, “teerora too wáajōāārō” jīi, wīno noo páapucorope wáajōāwā. ¹⁶ Cauda нсcūrōpн netōwáwн. Tiinucārō apeniñapé wáari, wīno bayiró jeariwн. Toopá yucusóro cúā siatú wéeriwнre bayiró paderémena wéecowн pairiwн wesapн. ¹⁷ Wéemñocotoa, siatúpeowн. ʒsā wáariwucare watirī jīrā, cúā pūñgādupórimenta siatúdiyowa. Sirte ditatupari niirōcapн páapucori jīrā, cui niiwā. Teero tiirá, wīno ñeeré caserire jōādíocowa. Cúā jōāāri siro, wīno páapucorope wáawн. ¹⁸ Apebúreco oco pea, páapu, ocoturí paca niirī ñnarā, apeyé cōādнowa. ¹⁹ Itiábureco wáaromena, cúā basiro tiiwá maquērē cōādнowa sūcā. ²⁰ Pee бurecori muīpū búreco macū, ñocōā bauriwa. Oco pea, teerora páapujāwā. Teero tiirá, “deero tii marī catiricu” jīi wācūmiwā.

²¹ Yoari yaaheri ññagū, Pablo cúā decopн jeanucā, jīmiwī:

—Унн menamacārā, múā уннre тuoátā, añuniboajīyu; Cretare witiri-boajīyu; dooríwн maquērē ñañoríboajīyu; marī cōāñriguere cuobójīyu ména. ²² Marīrē teero wáapacari, wācūtutuaya. Sícū diaricu. Atiwá dícuere tiidióadacu. ²³ Унн Cōāmacārē padeogú niīā. Cūū dutirére tiia. Cūū ñami унн putopн ángelere ticocoarigu niīāwī. ²⁴ Ángele уннre wedeawī: “Pablo, cuirijāña. Mñurē romanuā òpū putopн jearo booa. Mñurē tiigú, Cōāmacū мнн menamacārārē netōnégādaqui sícū diaro manirō”, jīiāwī. ²⁵ Teero tiirá, múā wācūtutuaya. Унн Cōāmacārē padeóa. Cūū уннre jīñariborora wáaadacu. ²⁶ Teero aññurō wáapacari, atiwá нсcūrōpн sūññacūmuādacu, jīi wī Pablo.

²⁷ Pна semana ūsā Cretare witiwari siro, pairímaa Adriaticopн wīno bayiró páapucoreména wáawн. Ñami deco tiiwá macārā paderá “marī dita putopн jeara tiitú niīā” jīiwā. ²⁸ Cúā ¿nocōrō ūcūāmiī? jīrā, opada cānotí, duudíoco, queoñawā. “Treinta y seis metros ūcūāā”, jīi ññawā. Péero wáa, queoñawā sūcā. “Veintisiete metros ūcūāā”, jīiwā sáa. ²⁹ ʒtāpapú ñaapeari jīi, cuiwa. Teero tiirá, bapari cōmepírī* teeyapupн siatúredariména cōāñowā, waatúrope wéēñepasoaro jīrā. “Boyero bóeri boomíga”, jīiwā. ³⁰ Tiiwá macārā paderá dutijōādнgamiwā. “ʒsā cōmepírīrē waasugúerope cōāñoādara tiia”, jīidito, péeriwugārē néediocora tiimíwā díapu. ³¹ Pablope cien surara dutigúre, suraracārē jīiwī:

* 27:29 Pecasāyeména: anclas.

—Āniā atiwupú putuáheri, múā sīcū catiricu, jīwī.

³² Teero tiirá, surarape wéeñedarire páata, tiiwúgārē ñaañorī tiiwá.

³³ Bóeadari suguero, Pablo ūsārē “yaaya” jīngū, niipetirare jīwī:

—Pua semana netōā, múā āñurō yaaripacara, “¿deero wáadari marī?” jīcoterō. ³⁴ Teero tiirá, múā āñurō niīāda jīrā, yaaro booa. Mecūtīgā marīrē ñañarō wáapacari, múārē merēā wáaricu, jīwī.

³⁵ Teeré jī, pārē née, niipetira ĩñacoropū Cōāmācūrē ūsenire tico, pārē puatá, yaanucāwī. ³⁶ Wācūtutua, cúācā yaawa. ³⁷ Ūsā niipetira tiiwupú niirā doscientos setenta y seis niiwū. ³⁸ Cūā yaadugarere yaaari siro, trigoporire cōāñojāwā, tiiwú nucūhēriwū putuáaro jīrā.

Dooríwū ditatupari buropū sugacūmurigue

³⁹ Bóecūmurī, ditare ĩñarā, “¿Noopú niī?” jīmasīriwa. Opacoca ditatuparigū niirōrē ĩñawā.

—Toopú wáaada; ditatuparigūpū súumacūmubocu, jīwī.

⁴⁰ Teero tiirá, cōmepīrīrē cōōtērījāārō jīrā, wéeñeāredarire widetácodiocowa. Waarīpīrī waatúgu waatúrepīrīrē jōādíocowa. Waasugúero niirī caserore wéemūōtuocowa, wīno néewaaro jīrā. Teero tiirá, tiiwurē ditatuparipū ticocomiwā. ⁴¹ Wáa, wācūña manirō ditatupari buro oco watoa niirī buropū sugacopeawū waasugúerope. Cāmeñariwū. Waatúrope ocoturī páapusācori, watijōāwū.

⁴² Teero wáari ĩñarā, surara jīwā:

—Jāmu, marī peresu tiirāre sīājāco; cúā báapā dutijōābocua, jīwā.

⁴³ Cien surara dutigúpe “Pablōre sīābócu” jīngū, cāmotáwi. Báamasīrārē: —Ñaañuāsugue, ditapū báapāña, jīwī—. ⁴⁴ Āpērā táboapīrīmena, tiiwú maquē watiārepīrīmena pasapāwaya, jīwī.

Teero tiirá, ditapū jea, niipetira netōpetījāwū.

28

Malta nucūrōpū Pablo tiirigue

¹ Ūsā ditapū jeapetira, tuowú: Tiinucūrō Malta wāmecutiwū. ² Too macārā basoca āñurō tiiwá ūsārē. Oco pea, yusuári ĩñarā, pecame diobosáwa.

—Sūmarā atiya múā niipetira, jīwā.

³ Pablo peca seegú wáa, néeati, cūw wāātīārī, āña tiidotopū niīarigū asiré cuiḡu, witiwi. Pabloya wāmopū bacañáñumuwī. ⁴ Tiinucūrō macārā āña cūyū wāmopūre tusari ĩñarā, cāmerī jīwā: “Āni basocá sīārīgu niiqui. Cūū díā pairímaapū netōārīgu niipacu, cūū ñañaré tiirē wapa diagūdaqui”, jīwā.

⁵ Cūūpe pecamepū wēēbatesoewi āñarē. Pūniriwi cūūrē. ⁶ Too macārāpe wācūmiyira: “Bipijōāādacu. Bipiriatā, wācūña manirō ñaacūmu, diājōāgūdaqui”, jīmiyira. Cūā yoari yuemi, cūūrē merēā wáaheri ĩña, merēā wācūyira sūcā. “Āni basocá mee niiqui; sīcū basocá padeogú niigū niīāti”, jīwā.

⁷ Too putogā tiinucūrō macārā dutigúya dita niiwū. Cūū wāmecutiwigū Publio. Cūū ūsārē bocawi. Itiábureco ūsā cūū puto niirī, āñurō tiiwī. ⁸ Publio pacū wioré, yoopote diagū pesawi. Pablo cūū niirōpū sāāwa, Cōāmācūrē sāibosá, cūūrē ñapeó, netōnēwī. ⁹ Cūū teero tiirī ĩñarā, āpērā tiinucūrō macārācā diarā atirucua. Netōnénowā. ¹⁰ Ūsārē pee apeyenó ticowa. Too síro ūsā wáaadara tiirī, ūsārē dūsarécōrō ticowa.

Romapu Pablo jearigue

¹¹ Itĩārã muĩpũrã niuwũ ãsã toopũre. Alejandría macã macãwũ tée pũuriro wáapetiripũ niuwũ tiinũcũrõpũre. Tiwũ ãquẽãpũ cúa padeorã Cástor, Pólux queorẽ cúa páateture tusawũ. Ësã tiwũpũ muãsã, wáajõãwũ. ¹² Wáa, Siracusa macã petapu jeawũ. Toopũ itiábũreco putuáwũ. ¹³ Too macãrã tiinũcũrõ wesa wáa, Regio macãpũ jeawũ. Sicabũreco siro ãsã sirope wĩno páapuatiwũ. Pũabũreco siro Puteoli macãpũ jeawũ. ¹⁴ Toopũre ãpẽrã Jesurẽ padeorãre buajeáwũ. Cúa ãsãrẽ: —Sica semana ãsã putuáya, jĩwã.

Too putuári siro, maapu wáa, Romapu jeawũ sáa. ¹⁵ ãpẽrã Roma macãrã Jesurẽ padeorã ãsã Romapu wáare quetire tuotóayira. Teerẽ tuo, tée Foro de Apio macãpũ ãsãrẽ bocara jeawa. ãpẽrãcã Tres Tabernas wãmecutiropũ ãsãrẽ bocawa. Pablo cúãrẽ ãnagũ, Cõãmacũrẽ usenire tico, wãcũtutuare buanemówĩ. ¹⁶ Ësã Romapu jeari, too macãrã dutirá jĩwã:

—Pablo merẽã niidugari, ãñuniãdacu.

Cũũmena surara sicũ cũũrẽ cotegũdũre cũũwĩ.

Romapu Pablo tiirigue

¹⁷ Itiábũreco siro Pablo judíoa uputĩ macãrãrẽ neãdutiwi. Cúa neãtoari, jĩwĩ:

—Yáa wedera, yũ marĩya wederare, marĩ ñecũsũmuã tiirẽcutiriguere netõnũcãriwũ. Netõnũcãripacari, Jerusalenpũ judíoa yũre ñee, romanuãrẽ dutirãpũre tico, yũre peresu tiidutiwa. ¹⁸ Romanuãrẽ dutirá yũre sãñãpeti, sãrĩ tiirẽno wapa buariwa. Wionecodugamiwã. ¹⁹ Judíoape booriwa. Teero tiigũ, yũ “romanuã õpũ yũre queti besearo” jĩwã. Yũpe yáa wederare wedesãre cuoriwũ. ²⁰ Teero tiigũ, múãrẽ ãña, wedesegũda jĩgũ, boocõawũ. Cõãmacũ beserigũ marĩ Israelya põna macãrã yoari yuerigũyere yũ wederẽ wapa atidã cõmedã siatũarigũ niã, jĩwĩ.

²¹ Cúa cũũrẽ jĩwã:

—Ësã sicapũ Judea macãrã muũye maquẽrẽ cúa jóaripũrẽ ñeeriwũ. Teero biiri too macãrã mariya wedera ãnopũ jeara, ñañarõ wedeseriwa muũrẽ. ²² Ësã masiã: Niipetiropũre mama buerẽre “ñañaniã” jĩcua. Ësã muũ padeorẽre tuodugãga, jĩwã.

²³ Cúa neããdari buereco wedecũjã, wáajõãwã. Tiibũreco niirĩ, paũ basocã cũũ niirĩ wiipũ jeawa. Bõeri wenedũcãrigũ wenedañiõjõãwĩ. Cõãmacũ dutirẽ basocãpũre niãdare jeariguere wedewi. Moisére dutirẽ cũũriguemena, profetas jóariguemena wedeyapono, “Jesús Cõãmacũ beserigũ niirĩ” jĩ padeorĩ tiijãdugagũ tiimíwĩ. ²⁴ Siquẽrã Pablo wederẽre tuorã “niirõrã niã” jĩwã. ãpẽrãpẽ padeoriwa. ²⁵ Cãmerĩ wedesetõa, sicãrĩbĩro wãcũri, wáajõãwã. Cúa wáaadari suguerõgã, Pablo jĩwĩ:

—Profeta Isaiás múã ñecũsũmuãrẽ jóariguere tuoyã. Diamacã maquẽrẽ Espiritu Santo biiro cũũrẽ jóari tiirigũ niwĩ:

²⁶ Basocãre wedegũ wáaya:

“Múã tuopacãra, tuomasĩriadacu; ãñapacãra, ãñamasĩriadacu”, jĩñã cúãrẽ.

²⁷ Cúãpe ãñurõ wãcũdugaricua; tuodugãricua;

ĩñadugaricua.

Cúã ãñurõ tũo, ãñurõ ãña, wãcũré wasoátã,

yũũ cúãrẽ netõnéboajĩyu,* jĩĩ wedeya,

jĩĩ jóarigu niwĩ. ²⁸ Teero tiirá, ãñurõ masĩña múã: Cõãmacũ cũũ basocáre netõnére quetire judíoa niñhẽrãrẽ wedenoãdacu. Cúãpe tũoãdacua, jĩĩwĩ.

²⁹ Cũũ teero jĩĩãri siro, judíoa cúã basiro bayiró cãmerĩ wedesece, witiwawa.

³⁰ Pũacũmá Pablo cúã waso, wapatídutiri wiipũ niwĩ. Toopú cũũrẽ ãñarã jearáre ẽseniremena bocarucuwi. ³¹ Cuiro manirõ Cõãmacũ dutiré basocáre niãdare jeariguere, teero biiri marĩ Õpũ Jesucristoyere wederucujãwĩ ãpẽrã cãmotáro manirõ.

* 28:27 Isaías 6.9-10.

ROMA MACĀRĀRĒ Pablo jóaripũ

Āñuduticorigue

¹ Yũũ Pablo, Jesucristore padecotegu, cūũyere wededutigũ beserigu niĩã. Cũũ yũũre Cõãmacũ netõnére quetire wededutigũ boorígu niĩwĩ. ² Profetamenapũra “netõnére quetire ticogũda” jĩĩ wedesũguetoarigu niĩwĩ. Tee maquẽrẽ marĩ buea Cõãmacũye queti jóaripũrũ. ³ Tee queti Cõãmacũ macũye maquẽrẽ wedea. Cũũ marĩ tiiróbiro biigũ, õpũ David pãrãmi niinũnũsegu niiyigu. ⁴ Ñañarẽ tihégu niyigu. Cũũ diari siro, Cõãmacũ cūũrẽ masõyigu. Teero cūũ masõriguemena Cõãmacũ basocãre “yũũ macũ niĩĩ” jĩĩriguere tutuaremena ãñoyĩgu. Cũũ macũ marĩ Ōpũ Jesucristo niĩĩ.

⁵ Jesús yũũre ãñurẽ ticorigũ niĩwĩ. Yũũre cūũyere wededutigũ besewi. Niĩpetiropũ basocã Jesurẽ padeoáro jĩĩgũ, cūũ dutirẽre tiĩáro jĩĩgũ, yũũ cūũye quetire wedebatea. Niĩpetira Jesurẽ maĩãrõ cããcã jĩĩgũ, wedebatea.

⁶ Cõãmacũ múãcãrẽ boorígu niĩwĩ Jesucristomena niĩãdarare. ⁷ Múã Cõãmacũ maĩrãrã niĩã. Múãrẽ beserigu niĩwĩ cūũ põna niĩãdarare. Teero tiigũ, yũũ niĩpetira múã Roma macãrãrẽ ãñudutia.

Cõãmacũ marĩ Pacũ, teero biiri marĩ Ōpũ Jesucristo múãrẽ ãñurẽ ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiĩáro.

Pablo Romapũ wáadũgamirigue

⁸ Aterẽ múãrẽ wedesũguea: Niĩpetiro macãrãpũ múã Jesurẽ padeorẽre wedesecua. Teerẽ tũogũ, Jesucristo wãmemena Cõãmacũrẽ usenire ticoa. ⁹ Cõãmacũrẽ maĩrẽmena padecotea. Teero tiigũ, cūũ macũye netõnére quetire wedebatea. Cũũ masĩqui: Yũũ cūũmena wedeserẽcõrõ múãye maquẽrẽ sãibosárucua. ¹⁰ Teero biiri aterẽ cūũrẽ sãĩrucũjãã: “Cõãmacũ, mũũ boorĩ, yũũ Romapũ wáagũda; too macãrã mũũrẽ padeorãre ñadũgamiga”, jĩĩ sãimĩã. Yoajõãã yũũ múã pũtopũ wáadũgamiriro. ¹¹ Múãrẽ nemorõ wãcũtutare bayirõ boosãjĩgũ, Espiritu Santo yũũre masĩrẽ ticorẽmena múãrẽ tiĩãpudũgaga. Teerẽ tiigũ, toopãre wáadũgamiga. ¹² Marĩ cãmerĩ tiĩãpuadacu. Múã yũũ Jesurẽ padeorẽre ññarã, nemorõ padeó, wãcũtutuaadacu. Yũũcã múã padeorẽre ññagũ, teerora wãcũtutuagũdacu.

¹³ Yãa wederabiro niĩrã, múãrẽ aterẽ masĩrĩ boogã: Sicãrĩ mee múã pũtopũ “wáagũda” jĩĩmiã. Dee tii wáamasĩña maniã mēna. Aperopũ macãrã judíoa niĩhẽrãrẽ yũũ Jesurẽ padeorẽ boosãrirobirora múãcãrẽ Jesurẽ padeorẽ boosãgũ wedegu wáadũgamiga. ¹⁴ Cõãmacũ cūũye quetire niĩpetirare yũũre wededutiwi. Griegoaye wedeserare, griegoaye wedesemasĩhẽrãcãrẽ wededutiwi. Masĩrãrẽ, masĩhẽrãcãrẽ wededutiwi. ¹⁵ Tee tiigũ, múã Romapũ niĩrãrẽ Cõãmacũ netõnére queti cūũriguere bayirõ wededũgaga.

Netõnére queti tutuare cũõo

¹⁶ Yũũ Cõãmacũ netõnére quetire boborõ manirõ wedea, tee queti tutuare cũorĩ ññagũ. Cõãmacũ niĩpetirare tee quetire padeorãre netõnéqui.

Judíoare netōnéqui; judíoa niihērācārē teerora netōnéqui. ¹⁷ Tee queti-mena marī aterē masiā: Cōāmacū Jesuré padeoráre “añurārā niīya” jīī ññāqui. Jesuré padeorá dícuere teero ññāqui. Teero padeoráre Cōāmacūye queti jóaripūpū biiro jóanowū:

Cōāmacū cūūrē padeogúnorē “añugárā niīī” jīī ññāqui; cūūrē catirē petihére ticogūdaqui,* jīī jóanowū.

Niipetira wapa цюо́о́уа

¹⁸ Marī masiā: Cōāmacū cūūrē netōnucārārē, teero biiri ññānarē tiiráre ññānarō tiiquí. Cúā ññānarē tiirémēna āpērā diamacú maquērē masīī tiirícua. Cúā teero tiiré wapa Cōāmacū ūmuāsepūmenarā cūū bayiró cúarere marīrē ēñogú tiiquí. ¹⁹ Cúā Cōāmacūye maquē síquērē masīmicua. Cūū basiro teeré añurō masīī tiirígu niimiwī. ²⁰ Cōāmacū atibáreco maquē tiiríguere ññārā, cūūrē ññāripacara, “niiquí” jīīmasīnoā. Cūū tí-iríguemēna cūū tutuare цuonetōjōāre baucú. Teero tiirá, deero jīīmasīricua; wapa цuojācua. ²¹ Cúā “cūūjā teero biigúno niiquí” jīī masīpacara, cūūrē quioníremēna ññāriyira. Sícārīno cūūrē ūsenire ticoriyira. “Cūūjā teero biigúno niiquí” jīīrōno tiirá, queoró wáari tiihérepere wācūyira. Jōōpemēna nemorō ññānarō wācūāmajāyira. ²² Cúā “masīnetōjōāā” jīīrā niipacara, цuomasīhērā wáyira. ²³ Cōāmacū catirucugūre asibatēre цuogúpere booríyira. Cūūpere booróno tiirá, basocá cúā weerirapere padeoyira. Basocá bóadiaadara queorére, minipōná queorére, wáicura queorére, pīnoā queorére wee, padeoyira.

²⁴ Cúā teero tiiré wapa Cōāmacū cúā booró tiidugárenorē tiijāārō jīīgū, cōājōārigū niiwī. Teero tiirá, ñeeapera, cúā basirora basocá tinónā manirénorē tiicámésājāyira. ²⁵ Cōāmacūye queti diamacú niirépere booríyira. Jīīditorepere booyira. Niipetire tiirígūpere súbusepeoriyira. Cūūpere súbusepeorono tiirá, cūū tiiríguerepere súbusepeoyira. Marīrē Cōāmacūrē ūsenipeorucujārō booa. Teerora tiiró booa.

²⁶ Teero tiigú, Cōāmacū cúā bayiró ūgaripéarere tiijāārō jīīgū, cúārē cōājōāyigu. Numiāpūra ūmuāmenā dícu ñeeaperenorē duujā, cúā basiro numiā sesaro ññānarē tiiyira. ²⁷ Teerora ūmuācā numiāmenā dícu ñeeaperenorē duujā, āpērā ūmuā sesaro bayiró ñeeapedugayira. Ūmuā basirora āpērā ūmuāmenā ñeeape, bobooro wáari tiirére tiiyira. Teero tiirá, cúā ññānarē tiiré wapa cúāye ōpūūrīpure, teero biiri cúā wācūrēpure ññānarō wáari tiiyira.

²⁸ “Marī Cōāmacūrē wācūre wapamaniā”, jīīyira. Teero tiigú, Cōāmacūpe cúā basiro wācūrere “wapamaníre niijāādacu” jīīyigu. Toorá nemorō ññānarō tiāmajārucuyira sáa. ²⁹ Niipetire ññānarē tiirénorē tiirucújācua. Āpērārē ññānarō netōrī tiíadarere wācūcua. Apeyenó цuopacára, boonemójācua. Ate niipetire ññānarere tiidugácua. Doecua. Cāmerīsiācua. Cāmerītuti, cāmerīquēcua. Tiiditócua. Ññānarē tiidugárere tiirucúcua. Wedepaticua. ³⁰ Āpērārē ññānarō wáari tiidugára, wedesāāmajācua. Cōāmacū doonórā niicua. “Marī ūputí macārā niijírā, marī tiidugárere tiíada”, jīī wācūcua. “Marī āpērā nemorō niinetōnucāā”, jīī wācūcua. “Biiro biiráno niíā ūsājā”, jīīcua. Ññānarere tiibúajācua. Cúā pacūsumūārē

* 1:17 Habacuc 2.4.

netõncãjãcua. ³¹ Ññurõ diamacá wãcũricua. Cúã “teerora tiijããda” jĩmiãriguere tiirícua. Cúãya wederare maĩrenorẽ masĩricua. Bóaneõ ññaricua. ³² Aterẽ ññurõ masĩmicua: Cúãnorẽ cúã teero tiiré wapa Cõãmacũ cúãrẽ pecamepũ cõãgũdaqui. Teeré masĩpacara, ññarere tiirucújãcua. Æpẽrãrẽ ññaré tiirí ññarã, “aññuniã” jĩcua.

2

Cõãmacũ diamacúrã wapa tiigũdaqui

¹ Múãcã basocára niipacara, Æpẽrãrẽ “cúã ññarã niĩya” jĩ ññabeserijãña. “Cúã wapa cõoóya” jĩrã, múã basiropecã wapa cõoádarara niirã tiia. Múãcã cúã tiiróbirora tiicú. Teero tiirã, Cõãmacũrẽ deero jĩ netõncãmasĩricu; múãcã wapa cõorára niicu. ² Ateré marĩ masiã: Cõãmacũjã ññaré tiirãre diamacúrã wapa tiigũ, diamacúrã tiigũ tiiquí. ³ Múã Æpẽrãrẽ “cúã ññarã niĩya” jĩpacara, cúã tiiróbirora tiijãã. Teero tiirã, “Cõãmacũ ãsãpereja ‘múã ññarã niĩã’ jĩriqui” jĩ wãcũrijãña. “Múãcã ññarãrã niĩã”, jĩgũdaqui. ⁴ Cõãmacũ múãrẽ bóaneõ ññagũ máata ññarõ tiiríqui ména. Cũũ múãrẽ bóaneõ ññapacari, múã cõũrẽ teero ññajãã. Ateré múã tõomasĩricu: Cõãmacũ múã ññaré tiirere wãcũpati, wasoáro jĩgũ, aññugũ niijĩgũ, máata ññarõ tiiríqui ména.

⁵ Cũũ teero tiipacári, múã ññaré tiirere wãcũpati, wasodugáricu. Múã jõõpemenã ññarere tiinemósãjãjĩrã, Cõãmacũrẽ cúarosãrĩ tiirã tiia. Too síro basocãre wapa tiiadari bureco jeari, Cõãmacũ bayiró cúagu múãrẽ wapa tiiadarere ãnogũdaqui. ⁶ Basocãcõrõ tiiríguepure ññaco, wapa tiigũdaqui. ⁷ Ññurẽ tiirucũranopere cõũ putopũ catiré petihére ticogudaqui. Cúã Cõãmacũmena niirucujãrere boocúa. Cõãmacũ cúãrẽ “aññurõ tiíawũ” jĩrere tõodugácu. ⁸ Æpẽrãmenãpere Cõãmacũ bayiró cúagũdaqui. Cúã Cõãmacũrẽ netõncãrã, cúã booré dícuere tiidugácu. Diamacú maquẽrẽ boohéra, ññarẽpere tiinũnũsecua. ⁹ Niipetira ññaré tiirẽcutirano ññarõ netõãdacua; teero biiri ññarõ tũgueñarucujããdacua. Judíoare teero wãaadacu; judíoa niihẽrãcãrẽ teerora wãaadacu. ¹⁰ Niipetira ññurõ tiirẽcutirapere Cõãmacũ “múã ññurõ tiiwũ” jĩgũdaqui. Niipetira ññacoropũ cúãrẽ ññurõ tiigũdaqui. Cúãrẽ ññurõ niirecutiri tiigũdaqui. Judíoare teero tiigũdaqui; judíoa niihẽrãcãrẽ teerora tiigũdaqui. ¹¹ Cõãmacũ sicadita macãrãrẽ “múã dícu ññurã niĩã” jĩriqui; niipetire dita macãrãrẽ sãcãrĩbĩro ññacua.

¹² Niipetirare Moisére dutiré cõũriguere cõoripacari, cúã ññaré tiirẽcutire wapa pecamepũ wáarora niijããdacu. Tee dutirere cõorãpecãrẽ netõncãre wapa diamacúrã wapa tiinõãdacua tee dutiré jĩrõbirora. ¹³ Tee dutirere tõorémãna dícu Cõãmacũ ññacoropure ññurã mee niĩya. Tee dutirẽbirora tiirí siro niĩãtã, “aññurãrã niĩya” jĩgũdaqui Cõãmacũ. ¹⁴ Judíoa niihẽrã Moisére dutiré cõũriguere ticonoripacara, cúã basiro ññurere tiirã, tee dutirẽnorẽna tiirã tiicúa. Cúã basiro tiirẽmena tee dutirere masĩrã tiirõbĩro niĩya, tee dutirere cõoripacara. ¹⁵ Ññurẽ tiirẽmena cúã diamacú wãcũrere ãnocúa. Tee dutirere masĩrã tiirõbĩro niicu. Ññurõ yeeripũnacutira niicu. Teero tiirã, ññurere tiirãra “aññuniãwũ” jĩmasĩcu; ññarere tiirãra “ññaniãwũ” jĩmasĩcu. ¹⁶ Teero tiigũ, Cõãmacũ cõũ basocãre wapa tiiadari bureco jeari, Jesucristore wapa tiidutígũdaqui.

Tiibureco jeari, Jesucristo niipetira cúã ñañaré wácüré wapa, teero bi-iri cúã ãpërã ññahërõpu tiirigue wapacãrê cúãrê wapa tiigúdaqui. Yuu Cõamacü netõnére queti cüüriguere wedegu, teeré wederucua.

Judíoa, teero biiri Moisére dutiré cüürigue

¹⁷ Apetó tiirá, múã judíoa wácüboocu: “Ësã judíoa niia; Moisére dutiré cüüriguere cuoa; Cõamacü ãsã judíoyagura niia; teero tiirá, ãsã dícu Cõamacü põna niia”, jñi wácümicu. ¹⁸ “Ësã Cõamacü boorénorê masiã. Moisére dutiré cüüriguere masiã niijãrã, ãsã añuré petire besemasã”, jñi wácümicu. ¹⁹ “Capeari bauhéreare wéewasugera tiiróbiro judíoa ni-ihërãrê buemasijãã. Nañtiãrõpu niirãrê siãwócora tiiróbiro Moisére dutiré cüüriguere masihërãrê wedemasã”, jñi wácümicu. ²⁰ “Ësã Moisére dutiré cüüriguere cuojãrã, diamacü maquêrê masiã. Teero tiirá, tuomasihërãrê, sícato buemõcorare buemasã”, jñi wácümicu. ²¹ Múã “ãpërãrê buerã niia” jñiãrã, múã basiropere buesugero booa ména. Æpërãrê “yaarijãña” jñi wedepacara, ãpërãyére yaajãcu. ²² “Múã numosãnumiã niihërãrê, múã manusũmũã niihërãrê ñeeaperijãña” jñipacara, ñeeapejãcu. Múã ãpërã weerirare, cúã padeorãre doopacãra, cúã padeoré wiseripu niirere yaajãcu. ²³ “Ësã Moisére dutiré cüüriguere cuojãrã, ãpërã nemorõ niia”, jñi wácümicu. Teero wácüpacara, tee dutirére netõnacãjãcu. Æpërã múã netõnacãrã ññajãrã, Cõamacüperere ñañarõ wedesecua. ²⁴ Cõamacüye queti jóaripũpu múã teero tiirénorê biiro jóanowã: “Múã tiibuyére wapa judíoa niihërãpe Cõamacürê ñañarõ wedesecua”,* jñi jóanowã.

²⁵ Múã Moisére dutiré cüüriguebirora tiiatã, múã cõnerigu yapa macã caseróre widecõãrecã wapacutã. Múã tee dutirére netõnacãrã doca, widecõãnoña manirã tiiróbiro putuãcu. ²⁶ Apetóre sícu widecõãnoña manigúpe Moisére dutiré cüüriguere tiiquí. Teeré tiigú, Cõamacü ññacoropure widecõãnorigu tiiróbiro niiquí. ²⁷ Múã judíoa Moisére dutiré cüüriguere cuomiã. Widecõãnorira niipacara, tee dutirére netõnacãjãcu. Æpã widecõãnoña manigú niipacu, tee dutirére masripacu, tee dutiré jñiróbirora tiiquí. Cũu teero tiirí, niipetira múã wapa cuorere añurõ ññamasijãnoãdacu. ²⁸ “Judíoyu peti niia” jñigũno sotoã maquê dícuere ti-inórigu mee niiquí. Cũuye õpũũ maquê dícuere widecõãnorigu mee niiquí. ²⁹ Judíoyu peti niigúpe cũu wácürépure Cõamacü dutirére useniremena tiiquí. Cũupe ñañarõ wácürere widecõãnorigu tiiróbiro niiquí. Espiritu Santo marí wácürere wasorí tiiquí. Tee dutirére tiirémenape marí basiro wasomasñricu. Basocã teero wasonórirare “añurãrã niĩya” jñiripacari, Cõamacüpe teeré jñigúdaqui.

3

¹ Yuu teero jñigú, “judíoa niiré wapamanã” jñigú mee tiíawũ. Teero biiri “cõnerigu yapa macã caseróre widecõãrecã wapamanã” jñigú mee tiíawũ. ² Teero wapacutírucujãã. Ateré wedesugueguda: Cõamacü marí judíoaarena cũuye quetire wedearo jñigú, cüüyigu. ³ Æpërã judíoa Cõamacü dutirére tiidújãmicua. Cõamacücã cúã tiiróbirora cũu “tiigúda” jñiriguere ¿tiidújãgari? ⁴ Tiidúriqui. Ateré wácürucujãña: Cõamacü cũu jñiiróbirora queoró tiirucúqui. Marípe niia “tiíada” jñimiãriguere tiihérapeja. Cũuye queti jóaripũpu tee maquêrê biiro jóanowã:

* 2:24 Isaías 52.5.

Muu jĩiré diamacúrã niijãrõ tiia.

Teero tiirá, muurẽ wedesãmasĩña maniã.

Muurẽ wedesãpacari, netõnucãrucujãgũdacu,*
jĩ jóanowã.

⁵ Teero tiigú, sícũ ñañarõ wãcũgũno biiro wãcũboqui: “Yuu ñañaré tiirémena Cõãmacũ añurõ tiirépe nemorõ añurõ baujããdacu sãa”, jĩmiqui. Too síro jĩnemoboqui: “Yuu teero tiárigue wapa niipacari, Cõãmacũ yuumena cúagu, ñañarõ tiiqui”, jĩ wãcũboqui. ⁶ Teero mee niiã. Cũũ teero jĩiréno diamacũ niiréno niĩatã, Cõãmacũ sícũnorẽ cũũ ñañaré tiiré wapa diamacũ bese, ñañarõ tiimasĩriboqui.

⁷ Āpĩ ñañarõ wãcũgũno jĩnemojãboqui: “Yuu jĩditoremena Cõãmacũ diamacũ wedeserepere añurõ wedesenoãdacu. Yuu jĩditoremena añurõ wedesenopacu, ¿deero tiigú Cõãmacũ yũre yuu jĩditore wapa ñañarõ tiibógari?” jĩmiqui. Cũũ teero jĩiré jĩĩamare niiã. ⁸ Cũũ teero jĩiréno diamacũ niiréno niĩatã, biirope puuáboyu: “Marĩ ñañaré tiirí, Cõãmacũ añurõ tiirépe nemorõ masĩãdacua. Teero tiirá, añuré wáaaro jĩirã, ñañarépere tiíada”, jĩjãbocu. Āpẽrã yũre, yuu menamacãrãrẽ merẽã wãcũãrõ jĩirã, “Pablo teeré buequi” jĩditocua. Cũã teero jĩditore wapa Cõãmacũ cúãrẽ diamacúrã wapa tiigú, ñañarõ tiigũdaqui.

Niipetira wapa cuóya

⁹ Too docare ¿deero puuãnoãdari sãa? ¿Cõãmacũ ññacoropure marĩ judíoa ãpẽrã nemorõ añurã niinetõnucãĩ? Niiria. Niipetira judíoa, judíoa niihẽrã Cõãmacũrẽ netõnucãrã niijĩrã, sícãrĩbĩro wapa cuorã dícu niiã. Mũãrẽ teeréna wedetoawũ. ¹⁰ Tee maquẽrẽ Cõãmacũye queti jóaripũpu jóanoã: Sícũno añuré tiigú maniĩ.

¹¹ Sícũno Cõãmacũye maquẽrẽ tuomasĩgũ maniĩ.

Sícũno Cõãmacũrẽ masĩdugarii; cũũrẽ wãcũnunusedugarii.

¹² Niipetira Cõãmacũyere duujã, posapetijõãya.

Niipetira ñañaré tiíya.

Sícũno ãpẽrãrẽ añurõ tiigũno maniĩ.†

¹³ Cũã wedesere masãcope tusuri copepu ãniwiónecore tiiróbiro niiã.

Tee ãniwiónecore tiiróbiro basocã ñañaré wedeseya.

Jĩditorucuya.‡

Ññãã ɯseropũ nima cuorã tiiróbiro bayiró pũnirõ wedeseya.§

¹⁴ Āpẽrãrẽ doajãya; bayiró tutiíya.*

¹⁵ Cũã basocãre sĩãdugãra, boyeromena sĩãrã wãaaya.

¹⁶ Cũã wãaro basocãre ñañarõ peti tiíya.

Cũãyere ñañopetijã, bóaneõrã puuári tiíya.

¹⁷ Āpẽrãrẽ añurõ niirecatiri tiiríya.†

¹⁸ Cõãmacũrẽ quioníremena ññariya. Cũũrẽ cuiríya,‡

jĩ jóanoã.

¹⁹ Marĩ masĩã: Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽ marĩ judíoaarena jĩjãrõ tiia, “añurã niiã ɯsã” jĩrijããrõ jĩirõ. Niipetirapũra wapa cuorã dícu niijãcu.

²⁰ Moisére dutirẽ cũũriguemenarã marĩ ñañaré tiiríra Cõãmacũrẽ “ɯsã muu

* 3:4 Salmo 51.4. † 3:12 Salmo 14.1-3. ‡ 3:13 Salmo 5.9. § 3:13 Salmo 140.3. * 3:14 Salmo 10.7. † 3:17 Isaías 59.7-8. ‡ 3:18 Salmo 36.1.

dutirére netõnucãjãtu” jĩmasĩnoã. Teero tiigú, Cõãmacũ sícũnorẽ “mũu tee dutirére tiipetijãrigu niijĩgũ, ãñugúrã niiã” jĩ ññariqui.

Jesuré padeorémena netõnénoãdacu

²¹ Atitóre Cõãmacũ Jesuré padeoráre “ãñurãrã niĩya” jĩ ññaqui. Marĩ “Moisére dutiré cũũrigue jĩrõbirora tiáwũ” jĩripacari, “ãñurãrã niĩya” jĩ ññaqui. Moisés, teero biiri profetas Cõãmacũ teero marĩrẽ tiibosáadarere cũũye queti jóaripũpu jóarira niiwã. ²² Niipetirare Jesucristore padeorémena Cõãmacũ “ãñurãrã niĩya” jĩ ññaqui. Cõãmacũ niipetirare sícãrĩbĩro ññaqui. ²³ Marĩ niipetira ññaaré tiirã niiã. Marĩ niipetirare pairó dũsaa; marĩ ãñurã niiridojãã Cõãmacũ niiré tiirõbĩro. ²⁴ Teero niipacari, Cõãmacũ marĩrẽ ãñuré ticogũ Jesucristo wapatĩbosariguemea marĩrẽ “wapa cuohéra putuáaro” jĩyigu. Tee wapatĩbosariguere teerora ticojãyigu. ²⁵ Too suguero macãrãpũre cũũ ññaaré tiipacári, ññaarõ tiiriyigu. Bóaneõ ññaré cuojĩgũ, cããmena cũũ cũarere ññoriyigu ména; teerora ññajãyigu. Too sĩro Cõãmacũ Jesuré marĩrẽ diabosari tiirĩ, cũũye díi õmayudiyiro. Marĩ cũũ diabosariguere padeorĩ, Cõãmacũ marĩmena cúanemoriqi. Teeména Cõãmacũ cũũ “diamacúrã tiigú niiã” jĩrere ññoiyigu. ²⁶ Atitócãrẽ Cõãmacũ cũũ “diamacúrã tiigú niiã” jĩrere ññoquí. Diamacúrã tiirécutiijĩgũ, Jesuré padeoráre “wapa cuohérara niĩya” jĩ ññamasĩqui.

²⁷ Teero tiirã, marĩ “biiro tiirécutirano niiã ãsãjã” jĩmirigu wapa-manĩã. Marĩ Moisére dutiré cũũriguere tiipetĩrapeja, teeré jĩmasĩnoboijyu. Cõãmacũ marĩ Jesuré padeorĩpere ñña, “ãñurãrã niĩya” jĩqui. Teero tiirã, “biiro tiirécutirano niiã ãsãjã” jĩmasĩña maniã. ²⁸ Ateména putuáa sáa: Marĩ Jesuré padeorĩ, Cõãmacũ marĩrẽ “wapa cuohérara putuáya” jĩ ññaqui. Moisére dutiré cũũriguere tiirĩguere wapa mee niicu.

²⁹ Too docare ¿Cõãmacũ judíoayagu dícu niigari? Niirii. Judíoa ni-ihẽrãyagucã niĩ. ³⁰ Cõãmacũ sícũrã niĩ. Cõãmacũ judíoa Jesuré padeorĩ ññagũ, “wapa cuohéra, ãñurãrã niĩya” jĩqui. Judíoa niihẽrãcãrẽ Jesuré padeorĩ ññagũ, teerora jĩqui. ³¹ Too docare marĩ Jesuré padeojĩrã, “marĩrẽ Moisére dutiré cũũriguere wapamanĩã” ¿jĩrã tii? Jĩridojãã. Biirope jĩã: “Jesuré padeorémena dícu tee dutirére tiimasĩã”, jĩã.

4

Abraham Cõãmacũrẽ padeorĩguere

¹ Mecütigãrẽ Abraham marĩ ññecũrẽ wáariguere quetimena weden-emogũda. Mũã masĩã: Cũũ judíoaygu niisuguerigu niiyigu. ² Cõãmacũ Abraham tiirere ñña, “mũu ãñugúrã niiã” jĩ ññariyigu. Teero jĩri siro niĩãtã, Abraham “ãñuré tiigú niĩ” jĩnorigu niĩã yũjã” jĩboijyi. Cõãmacũ ññacoropure teenórẽ jĩmasĩña maniã. ³ Cõãmacũye queti jóaripũpu biiro jóanoã: “Abraham Cõãmacũrẽ padeoyigu. Teero tiigú, Cõãmacũ cũũrẽ ‘ãñugúrã niĩ’, jĩ ññayigu”.*

⁴ Queorémena mũãrẽ wedeguda. Sícũnorẽ wapatĩra, teero ticora mee tiĩya. Cũũ paderé wapa wapatĩra tiĩya. ⁵ Cõãmacũpe teero tiirĩqui. Marĩ ãñuré tiiré wapa mee “wapa cuohéra niĩya” jĩ ññaqui. Basocã Cõãmacũrẽ “mũu ãsãrẽ ññaaré tiirécutimirirare acabócu” jĩ, cũũrẽ padeorĩpere, “ãñurãrã niĩya” jĩqui. ⁶ Õpũ Davicã yũu jĩñariborora jóarigu niiwĩ. “Cõãmacũ basocã basirora tiirere ññaripacu, cũũrẽ padeorĩpere cũãrẽ

* 4:3 Génesis 15.6.

‘añurārā niīya’ jī īñaqi. Teero tiigú, cúārē usenirā niirī tiigúdaqui” jīrē quetire jóarigu niiwī. ⁷ Tee maquērē biiro jóarigu niiwī:

Cōāmacū cūūrē netōnucārārē acabóri, useniya.

Cúā ñañarē tiirē wapacārē ñañarō tiihéri, useniya.

⁸ Cōāmacū “āniyé wapare īñanemoricu sáa” jīnogūcā useniī,†
jī jóarigu niiwī David.

⁹ ¿Noānópe tee usenirere cuomasīgari? ¿Cōnerīgu yapa macā caseróre widedcōānorira dícu o widedcōānoña manirācā tee usenirere cuomasīgarite? Niiria. Ateré yuu jītoaawū: Cōāmacū Abrahamrē cūū padeorémena “añugúrā niī” jīyigu. ¹⁰ ¿Deero biiripe Cōāmacū Abrahamrē “añugúrā niī” jīyiri? ¿Cūū widedcōānori siro, o cūū widedcōānoadari sugerope teero jīyirite? Widedcōānoadari sugeropu teero jītoayigu. ¹¹ Abraham widedcōānoadari sugero, Cōāmacūrē padeotóayigu. Teero cūū padeorí siropu, Cōāmacū cūūrē widedcōādutiayigu. Cōāmacū Abraham widedcōānoremena cūūrē too sugeropu “añugúrā niī” jīriguere ēñoyīgu. Teero tiigú, Abraham niipetira padeoádara ñecū putuáyigu, cúā widedcōānoña manirā niipacari. Cōāmacū cúācārē teorora “añurārā niīya” jī īñāī. ¹² Widedcōānoriracārē Abraham cúā ñecū niī. Abraham padeoré cuoyīgu, widedcōānoadari sugero. Teero tiirá, widedcōānorira Abraham tiiróbiro padeoré cuorí, Cōāmacū cúārē Abraham pārāmerā niinunusera wáari tiiquí.

Abraham padeoīgū ticonorigue

¹³ Cōāmacū Abrahamrē, teero biiri cūū pārāmerā niinunuserare “atibúreco niirére múārē putuári tiigúda” jīyigu. Cōāmacū cūū dutirére tiirí īñagū mee teero jīyigu. Cūū padeorépere īñagū, teero jīyigu. Cūū padeorémena “añugúrā niī” jī īñayigu. ¹⁴ Moisére dutiré cūūriguere tiirápere Cōāmacū “atibúreco niirére múārē putuári tiigúda” jīri siro niīātā, marī Cōāmacūrē padeorépe wapamaníbojīyu. Teero biiri cūū Abrahamrē “ticoguda” jīriguecā queoró wáaríbojīyu sáa. ¹⁵ Basocáre dutiréno manirí siro niīātā, netōnucāre maníbojīyu. Cōāmacū Moisére dutiré cūūriguere cuopacára, marī netōnucārī īñagū, cúagu, ñañarō tiigúdaqui.

¹⁶ Teero tiigú, Abraham padeoríbiro padeonunusera dícuere Cōāmacū “teeré ticoguda” jīriguere ticojāgūdaqui sáa. Cūū marīrē añurō tiijīgū, teré ticoqui. Moisére dutiré cūūriguere cuorá dícuere ticoriqui. Niipetira Abraham padeoríbiro padeorápere ticogúdaqui. Abraham niipetira padeorá ñecū niī. ¹⁷ Cōāmacūye queti jóaripūpu ateré jóanoā: “Muyrē pee pōnarī macārā ñecū sōnecoa sáa”, jīyigu Cōāmacū Abrahamrē. Abraham teeré padeoyīgu. Teero tiigú, Cōāmacū īñacoropure pee pōnarī macārā ñecū putuáyigu. Cōāmacū niipetirere tiimasī. Diarirare masōqui. Marī putopu wáaadare baurípacari, cūūpere bausuguépetitoacu mée.

¹⁸ Cōāmacū Abrahamrē “muyrē pārāmerā niinunusera pee pōnarī macārā niīadacua” jīritore, pōnacutīgūno mee niimiyīgu cūūpeja. Teero pōnamanīgūno niipacu, Cōāmacū cūūrē “pau petí basocáputiri tiigúdacu” jīriguere padeojāyigu. ¹⁹ Abrahampe “yuu cien cūmarī cuogú niitoaa; yáa òpūū maquē wīmagū buarí tiiréno diarigue tiiróbiro cuogúpū niīā; Sarayaro niisutirocā diario tiiróbiro niijācu sáa” jīrēno maniyíro. Añurō Cōāmacūrē padeorucúyigu. ²⁰ “Apetó tiigú, cūū ‘tiigúda’

† 4:8 Salmo 32.1-2.

jĩriguere tiimasĩriboqui” jĩrėno maniyiro. Teero jĩrõno tiigú, Cõamacũrė padeonemójayigu. Cũũrė jĩyigu: “Añugú peti niĩã mũũ; tutuagu peti niĩã”, jĩyigu. Teero tiigú, tutuare buayigu. ²¹ “Cõamacũ yũũre cũũ ‘tiigúda’ jĩriguere tiimasĩqui”, jĩyigu. ²² Cũũ padeorĩ ñagũ, Cõamacũ Abrahamrė “añugúrã niĩ” jĩyigu.

²³ Tee jĩrė Abraham dícare jĩ jóanoriyiro. ²⁴ Marĩpucãrė teorora jĩ jóanoyiro. Marĩ Cõamacũrė padeorĩ, Abrahamrė jĩrirobirora marĩrė “añurãrã niĩya” jĩqui. Cũũrã marĩ Őpũ Jesús diarigupure masõrigu niĩwĩ. ²⁵ Cõamacũ marĩ cũũrė netõnucãre wapa Jesurė diari tiyigu. Cõamacũ marĩrė “añurãrã niĩya” jĩgũũ, cũũrė masõjarigu niĩwĩ.

5

Cõamacũmena añurõ niimasĩã

¹ Teero tiigú, Cõamacũ marĩ Jesucristore padeorėmena “añurãrã niĩya” jĩ ñaqui. Teero tiirã, marĩ Őpũ Jesucristo marĩrė diabosariguemena Cõamacũmena añurõ niirecutia sãa. ² Jesucristo marĩrė diabosariguere padeojĩrã, diamacũ Cõamacũmena wedesemasĩã. Teero biiri Cõamacũ marĩrė tiĩpure marĩye niĩã. Marĩ cũũ pũtopũ añurė baurėre ñaãdara niirã tiia. “Teerė ñajããdacu” jĩ coterã, tee maquērė añurõmena wedesea. ³ Tee dícare wedesericu. Marĩrė ñañarõ netõrė wáaricãrė, añurõmena wedesecu. Marĩrė ñañarõ netõrė wáaricãrė, nucãjãrãno niimũũnucãcu sãa. ⁴ Nucãrípora niirã, basocã añurã niimũũnucãcu. Teero niimũũnucãrã, cũũ marĩrė añurõ tiĩadarere wãcũrã, useniyuetoacu. ⁵ Cõamacũ Espĩritu Santore marĩpure ticorigu niĩwĩ. Cũũmena Cõamacũ marĩpure cũũ maĩrėre masĩrĩ tiiquĩ. Teero cũũ maĩrėre cũorã niijĩrã, boboró manirõ “Cõamacũ marĩrė añurõ tiigúdaqui” jĩrėre diamacũ tiijãgũdaqui” jĩ useniyuetoacu sãa. Teero tiirã, añurõmena wedesemasĩcu sãa.

⁶ Marĩrė marĩ basirora deero ti netõmasĩña manimĩrira niĩwũ. Marĩ tee niirĩto, Cristo marĩrė ñañarė tiirė wapa diabosarito jeayiro. ⁷ Marĩ doca ãpėrãrė diabosadugaricu. Sĩcũ añurõ yũũgũno niipacari, diabosaricu. Apetó tiigú, sũcũ ãpėrãrė añurėre tiibosárucugare diabosagu diabosaboqui. ⁸ Cõamacũ doca marĩ ñañarė tiirã niipacari, cũũ maĩrėre eñogú, Cristore marĩrė diabosari tiyigu. ⁹ Cũũye dí ðmayudiaremena Cõamacũ marĩrė “añurãrã niĩya” jĩ ñaqui. Teero tiirã, marĩ nemorõ aterė masĩmasĩcu: Cõamacũ marĩmena bayiró cúagu, Jesucristo tiibosáriguere ñagũ, cũũ marĩrė ñañarė tiimĩadarere netõnėjãgũdaqui. ¹⁰ Marĩ Cõamacũmena cãmerĩ ñadugahera niirira niipacari, cũũ macũrė marĩrė diabosari tiyigu. Cũũ diabosariguemena marĩ Cõamacũmena bapacũtimasĩã sũcã. Teero tiirã, marĩ mecũtigãrė cũũmena bapacũtimasĩrã niijĩrã, aterė nemorõ masĩã: Jesucristo masãmũãrigu niijĩgũ, marĩrė ñañarė tiimĩadarere netõrĩ tiigúdaqui. ¹¹ Netõnėnore dícare buarĩ tiibosárijĩyi. Marĩ Őpũ Jesucristo diabosariguemena Cõamacũ marĩ cũũmena bapacũtimasĩrere buarĩ tiijĩyi sũcã. Teero tiirã, marĩ nemorõ useniremena wedesea sãa.

Adán, teero biiri Cristo tiirĩque

¹² Sũcũ basocũ Adán wãmecũtigumena ñañarė tiirė pũtociuyiro. Tee-wapara diaadarecã pũtociuyiro. Adán tiibuyėriguemenarã basocã niipetirapure ñañarė tiirė pėnipėpetijõayiro. Tee-wapara niipetirapure diaadarecã sesapetijõayu. ¹³ Cõamacũ cũũ dutirė Moisémena cũũãdari sugueropũ, basocã ñañarėre tiitõayira. Dutirė manirĩ, basocãre “wapa

cuoóya” jĩmasĩña maniã. ¹⁴ Teero biipacari, Adán síro macãrã tée Moisés niirito macãrãpu teerora diarira niiwã. Cúãjã Adán tiiróbiro Cõãmacũ dutirére netõncãripacara, diarira niiwã.

Adán, teero biiri Jesucristo basocá biiadarere tiisugúerira niĩya. Adánpe puatocutirigu niiwĩ ñañaré tiirére. Jesucristope puatocutirigu niiwĩ ãñurõ tiirére.

¹⁵ Sicũ basocú netõncãrigue wapamena paũ dianũnũseyira; Jesucristomenapereja Cõãmacũ paũre nemorõrã ãñuré ticobosarigu niiwĩ. Wapaséro manirõ teero ticojãqui. Teero tiiró, Cõãmacũ basiro basocáre ticobosariguepe Adán netõncãrigue wapa tiiróbiro niiridojãcu. ¹⁶ Sicũ basocú cũũ sãcãrĩrã netõncãrigue waparena paũ “wapa cuorã niĩya” jĩnorira niiwã. Bayiró peti basocá netõncãjãri siro, Cõãmacũ basirora ticobosarigue paũ petire “ãñurãrã niĩya” jĩnorĩ tia. Teero tiiró, sãcãrĩrã netõncãrigue wapapeja Cõãmacũ basocáre ticobosarigue tiiróbiro niiridojãcu. ¹⁷ Sicũ basocú sãcãrĩrã netõncãrigue wapamenarã diaré sesajõãyu. Teero wáapacari, nemorõrã Cõãmacũ ãñurõ tiinõrãpe ãñurére buãadacua. Cũã Cõãmacũ basiro ãñuré ticobosariguere ñeeãdacua. Teero biiri cũũ “ãñurãrã niĩã múã” jĩirére tuoãdacua. Sicũ basocúye tiibosáriguemenape catiré petihére cuonũnũseadacua. Cũũrã Jesucristo niĩ.

¹⁸ Biirõ puuãjĩyu sãa: Sicũ basocú sãcãrĩrã netõncãrigue wapamenarã niipetira ñañarõ tiinõãdara puuãri tiiyigu. Teerora sicũ basocú sãcãrĩrã ãñurõ tiibosáriguemenarã niipetirare “ãñurãrã niĩya” jĩmasĩrĩ tiigú tiirigu niiwĩ; catiré petihére buamasĩrĩ tiigú tiirigu niiwĩ. ¹⁹ Sicũ basocú Cõãmacũrẽ yũuririgue wapamena paũre ñañaré tiirã puuãri tiiyigu. Teerora sũcã sicũ basocú Cõãmacũrẽ yũurigue wapamena paũre “ãñurãrã niĩya” jĩgũdaqui.

²⁰ Basocá cúã basiro dutiré cuorĩ siro niipacari, Moisére dutiré cũũriguecã jeanemoyiro sũcã. Teeména basocá nemosãñurõ netõncãrere ññamasĩyira. Tee tiiró, ñañaré tiiré tiinemórõbirora Cõãmacũpe nemosãñurõ basocáre ãñuré ticorigu niiwĩ. ²¹ Ñañaré tiirigue wapamena niipetira basocáre diaadare wáayiro. Tee tiiróbirora Cõãmacũ basiro ãñuré ticorépecã basocáre ãñurãrã, wapa cuohéra puuãri tiimasĩre wáayiro. Teeména Cõãmacũ marĩ Õpũ Jesucristomena catiré petihére ticomasĩqui.

6

Cristomena mama catiré tiiróbiro cuorécũtia

¹ Too docare ¿deerope puuãnoãdari sãa? “Cõãmacũ basiro marĩrẽ ãñuré ticonemoãrõ jĩrã, ñañaré tiirucújããda”, ¿jĩãdarite? ² Jĩrijããda. Jesucristo curusapu diarito, marĩcã cãũmenarã diarirapu tiiróbiro wáarira niiwã. Marĩ diarira tiiróbiro niijĩrã, ñañarére tiihéra niirõ booa. ¿Deero tiirã marĩ too sugueropu ñañarére tiinũnũserirobiro tiinũnũseboatau? Tiirĩcu sãa. ³ Múã masĩcu: Niipetira marĩ wãmeõtinorira Jesucristo diarirobiro diasotoapeora tiiróbiro tiirã tiijĩyu. ⁴ Jesús diaari siro, masãcopepu cũũnoyigu. Marĩ wãmeõtinoremena cũũrẽ cũũriro tiiróbirora marĩcãrẽ marĩ ñañaré tiirécã cũũnoriro niiwã. Marĩ Pacũ cãũ tutuaremena Jesucristore diarigupare masõrigu niiwã. Marĩpe cãũmena masãrira tiiróbiro niijĩrã, cãũmena mama catiré tiiróbiro cuorécũtia.

⁵ Marĩ Jesucristomena diarira tiiróbiro niijĩrã, cūũ diarigupũ masãriro tiiróbirora sīcārōména marĩcã masãadacu sūcã. ⁶ Ateré masĩã: Marĩ too sugueropũ ñañarō niirecutĩre Jesucristo diarigüemena curusapũ páabiatunoripo tiiróbiro wáayiro. Marĩ bayiró ñañaré tiidugárere petijõããrõ jĩrõ, teero tiinóyiro. Teero tiirã, ñañaré tiirĩjãrõ booa. Marĩrẽ ñañaré bayiró peti tiinunúseri tiirĩjãrõ booa sãa. ⁷ Sīcũ diarigupũ cūũ catigũ ñañaré tiirĩguere netõrĩgupũ niiqui. ⁸ Marĩ Jesucristomena diarira tiiróbiro niijĩrã, “cūũ tiiróbirora catiadacu” jĩrécãrẽ padeóa. ⁹ Ateré masĩã: Jesucristo diarigupũ masõnorĩgũ dianemoriqũ. Cūũrẽ dianemorĩ tiimasĩricũ. ¹⁰ Jesucristo diagu, sīcãrĩrã basocã ñañaré tiirẽ wapare diabosayigu. Mecütĩgãrẽ cūũ catigũ niijĩgũ, sīcārōména Cõamacũmena duuró manirõ catirucuqũ. ¹¹ Tee tiirã, marĩcã “Jesucristomena diarira tiiróbiro niĩã” jĩ tũgueñaãda. Diarira tiiróbiro ñañaré tiirĩjããda. Teerora sūcã marĩcã sīcārōména Jesucristomena niijĩrã, “Cõamacũmena duuró manirõ catirucadacu” jĩ tũgueñaãda.

¹² Teero tiirã, marĩrẽ ñañaré tiidugáre marĩ wãcũrẽpũre jeapacari, teero nũcãjããda. ¹³ Marĩye õpũũ maquẽ tiirémena wapa tuorã pũtuãrijããda. Teero tiirã, biirope niĩãda: Marĩ dia masãrira tiiróbiro niijĩrã, marĩye õpũũ maquẽrẽ Cõamacũyepere tiicotéri tiĩãda sãa. Teeména cūũ dutirẽ añurẽpere tiicotérucaada. ¹⁴ Marĩjã Moisés dutirémena niiria; Cõamacũ marĩrẽ añurẽ ticorémenape niĩã. Teero tiiró, ñañaré marĩrẽ dutinetõnũcãrĩ, tiirĩjãrõ booa.

Marĩ padecotera tiiróbiro niirẽ

¹⁵ Too docare ¿deerope pũtuãnoãdari sãa? Marĩjã Cõamacũ marĩrẽ añurõ tiibosáremena niĩã. Moisés dutirémenape niiria sãa. Teero tiirã, “ñañaré tiijãco” ¿jĩĩãdari? Jĩrijããda. ¹⁶ Múã masĩcu: ãpĩ dutirere yũrucura, cūũrẽ dutiapenori basoca sããrã tiia; cūũ múã õpũ pũtuãgu tiiqui. Tee tiiróbiro niĩã, múã ñañaré tiirucúra. Ñañaré tiirẽ wapa pecamepũ wáarere buaádadacu. Cõamacũ dutirere yũrucurapeja, cūũrẽ padecotera tiiróbiro niĩã. Cūũ dutirere yũra, añurõ tiimasĩrere buaádadacu.

¹⁷⁻¹⁸ Too sugueropũ múã ñañaré tiirucúrira niijĩyu ména. Tee biirira niipacara, Jesucristoye quetire bueri tuorã, añurõ yũyiro. Teero tiirã, ñañaré tiirucúmirira añurẽpere yũyiro sãa. Yũnũ múãrẽ teero tiirĩguere wãcũcogu, Cõamacũrẽ nũsenire ticoa. ¹⁹ Múãrẽ wisióro tũgueñarijããrõ jĩĩgũ, biiro wedea: Múã too sugueropũre múãye õpũũ maquẽmena ñañaré tiirucújĩyu. Jõõpemena ñañaré tiidóajĩyu. Atitõpere múãye õpũũ maquẽmena añurere tiiyã. Teero tiirã, añurere tiirucúra pũtuádadacu.

²⁰ Too sugueropũre múã ñañaré tiirucúra niijĩrã, añurẽpere tiibórano mee niijĩyu ména. ²¹ Múã ñañaré tiirĩgue wapare ¿ñeenõ añurere buayĩri? Atitóre múã too sugueropũ ñañaré tiirĩguere wãcũrã, bobocũ. Tee ñañaré tiirĩgue wapamena pecamepũ wáare dícuere buabójĩyu. ²² Atitóre múã netõnénorira niijĩrã, ñañaré tiirĩcu sãa. Cõamacũrẽ padecotera niicu. Cūũrẽ padecotere wapa añurõ tiimasĩre buaádadacu. Teewapamena catirẽ petihére buaádadacu. ²³ Ñañaré tiirẽ wapare diadoarere buanócu. Cõamacũ marĩrẽ wapamanirõ ticorėja catirẽ petihére buarĩ tiirẽ niicu. Marĩ Õpũ Jesucristomena “sīcārōména niĩya” jĩĩgũ, teerẽ ticoqui.

7

Wãmostare maquẽmena queorẽ

1 Yáa wedera, múã basocáre dutirére masĩrã niicu. Teero tiirá, múã ateré masĩcu: Marĩ catirí bærecopu dícare basocáre dutirére yũmasĩcu. ² Queorémēna múãrē wedegũda. Marĩrē dutiré biiro niĩã: Sicō wãmosĩarigo coo manũ catiritabere mēna cũũ namo niyyo. Cũũ diaari siro docare, cũã wãmosĩarigue petijõãcu; coo manũ manigõ putuájãco. ³ Coo manũ catipacari, ãpĩmēna niigõ, ñeeaperepigo putuáco. Coo manũ diaari siro docare, cũã wãmosĩarigue petijõãcu. Teero tiigó, ãpĩmēna dúutugo, ñañarõ tiigó mee tiicó.

⁴ Yáa wedera, tee tiiróbirora wáajĩyu marĩrē. Marĩ Cristomena diasotoapeorira niĩã. Mecũtigãrē Moisére dutiré cũũriguemena mee niĩã. Teero tiirá, ãpĩmēna dúutumasiigõ tiiróbiro niimasĩã. Marĩ dúutugu diarigupu masõrigu niĩ. Marĩ cũũmena niijĩrã, ãñurõ niirecatirere buaádacu. ⁵ Tĩatopure marĩ ñañarére tiirĩ basoca niirucuwũ. Moisére dutiré cũũriguere tuoári siro, nemosãñũrõ ñañarépere tiidugáwũ. Tee ñañarére tiirĩguere wapa diadoare buaádara niimiwũ. ⁶ Atitóre Moisés dutiré marĩrē dutimasĩria. Teeré netõrĩrapu niĩã. Teero tiirá, Moisés dutiré jóariguere tiicotéria. Espĩritu Santo boorépere tiicotéa.

Ññurére tiidugápacu, ñañarépere nemorõ tiicu

⁷ Too docare ¿deerope putuánoãdari sáa? “Moisére dutiré cũũrigue ñañaniã”, ¿jĩãdari? Jĩrijããda. Tee dutiré maniãtã, marĩ tiirére “ñañaré tiiré niicu” jĩmasĩribojĩyu. Tee dutiré watoapure sicawãme biiro jĩã: “Ãpērãyere ugorijãña”, jĩã. Tee jĩrõno manidõjããtã, too docare yũ “ũgorecatire ñañaré niicu” jĩmasĩña manibõjĩyu. ⁸ Tee dutiré yũre ñañaré tiirére ãñurõ tugueñamasĩrĩ tiipacári, yũupe nemosãñũrõ ñañarére tiidugágu putuájãã. Tee dutiré maniãtã, ñañaré tiĩarigu niipacu, wãcũña manibõjĩyu.

⁹ Tĩatopure mēna yũ tee dutirére masĩriritopure wãcũpatiro manirõ yũ niijãmiwũ. Too síro tee dutirére yũ masĩrĩ sáa, ñañaré tiiré yũre dutinucãwũ. Teero tiigú, “pecamepu wáagudacu” jĩ tugueñamitu. ¹⁰ Teero tiiré wapa ñañaré tiinógãdũpu niijãgũ tiirĩgu niimiwũ. Tee dutiré basocáre Cõãmacũmena ãñurõ putuári tiiré niipacaro, yũpere wapa cuogú, diagudu putuári tiiwá. ¹¹ Yũ tee dutirépere wãcũnũnuseboariguere ñañaré yũpure niiré yũre ñañarére wãcũnũnuseri tiĩmajãmitu. Tee dutirére masĩpacu, yũ ñañaré tiiré wapamena diadoarere buajãgũdu tiimĩrigu niiwũ.

¹² Teero tiiró, Moisére dutiré cũũrigue ñañaré maniré peti niĩã. Tee dutiré niipetirepura ñañaré maniré, diamacú maquē, ãñurē niĩã. ¹³ Too docare tee dutiré ãñurē niipacaro, ¿yũre diadoarere buajãgũdu putuári tiigári? Tiirĩcu. Yũ netõnucãre wapamenape diadoarere buajãgũdu putuãmitu. Teero tiiró, yũ tiirécatirepe tee dutiré ãñurēmēna ñañarépereja, ñañaré tiiré niiro niiwũ. Atemēna putuáa: Tee dutirére tuomasĩpacu netõnucãjĩgũ, ñañaré tiirére “bayiró ñañaré niĩã” jĩmasĩnoã.

¹⁴ Marĩ masĩã: Moisére dutiré cũũrigue Cõãmacũ ticorigue niirõ tiia. Yũupe ñañarére tiisuguenucãrigu niijĩgũ, ñañarērena tiirucúgu tiiróbiro niigú niĩã. ¹⁵ Yũ tiidugárere tiiría; yũ tiirĩporepere tiirucújãga sũcã. Yũ basiro yũ tiirucũrere tuomasĩriga. Deero tiigú teero tiĩata yũ. ¹⁶ Yũcã yũ tiidugáherere tiirucújĩgũ, Moisére dutiré cũũriguere tiirĩpacu, “ãñurēra niĩã” jĩrapujãã. ¹⁷ Yũ basiro mee ñañaré tiia. Yũpũre ñañaré tiiré niijĩrõ, yũre ñañaré tiirĩ tiigá. ¹⁸ Ateré yũ masĩã: Yũ basirora

yuu ñañarére tiisuguénucārigu niijīgū, ãñurépere “ãñurō tiijāgūda” jīīarigu niipacu, tiimasīriga. ¹⁹ Ññuré yuu tiidugārere tiirōno tiigú, ñañaré yuu tiidugáherepere tiirucúa. ²⁰ Yuu tiidugáherere tiigú, yuu basiro mee teero tia. Yuupure ñañaré tiiré niijīrō, yuure ñañaré tiiri tiigá.

²¹ Ate wáarucua yuure: Yuu “ãñurére tiijāgūda” jīīpacu, ñañarére tiiyapácutirucujāga. ²² Yuu basiropeja Cōāmacū dutirére tusanetōjāmiga. ²³ Tee tiirō, yuu tagueñarī, yuu ñañaré tiisuguérigue yuu ãñurō tiidugáherepere wācūnūnusedugari, bayirō cāmerīquērōbiro tagueñaga. Wācūnūnusedugamiāriguere ñañarépe dutinetōnucājācu.

²⁴ Ññañaré tiirére duumasīrijīgū, ñañarō tagueñaga. ¿Noā yuu diadoaboarigure catiré petihérepere buarī tiimasīgari? ²⁵ Cōāmacū sīcūrā marī Ōpū Jesucristomena yuure catiré petihére buarī tiimasīqui. Teero tiigú, Cōāmacūrē usenire ticoa. Ateména putuáa: Yuu wācūrémēna Cōāmacū dutirére tiicotégū niia. Yuu ñañaré tiisuguériguere tiirucúgu niijīgū, ñañarépere tiicotégura niia.

8

Espíritu Santore cuorá niirecutire

¹ Teero tiirā, marī Jesucristomena niirājā ñañaré tiinóricu; pecamepu wáaricu. ² Espiritu Santo marīrē mama catirére Jesucristomena cuorī tirīgū niiwī. Cūū catiré ticoriguemēna marī ñañaré tiirécutirere tiidúmasīā sáa. Diadoaborere netōrīrapu niia sáa. ³ Marī ñañarépere tiisuguénucārira niijīrā, Moisére dutiré cūūriguepere ãñurō tiimasīhērā niijīyu. Tee dutirépeja marīrē netōrī tiimasīria. Cōāmacū dícu netōrī tiimasīqui. Cūū macūrē ticodiocorigu niiwī, marī ñañaré tiirére dia wapatībosadutigu. Cūū macū marī ñañarére tiisuguénucārira ōpūūcutiro tiirōbirora ōpūūcutiyigu. Tiiōpūūmēna diagu, marī ñañaré tiiré wapare wapatīpetijābosarigu niiwī. ⁴ Teeré wapatīgu, marīrē Cōāmacū dutirōbiro tiirō jīīgū, teero tiibosáyigu. Teero tiirā, marī ñañarére tiisuguénucāriguere tiinūnúsēra mee niia sáa; Espiritu Santo tutuaromena cūū boorōbiro tiirécutirape niia.

⁵ Basocá cūā ñañarére tiisuguénucāriguere tiinūnúsēraja tee dícuere wācūnūnūsecua. Basocá Espiritu Santo boorére tiirécutirapeja tee dícuere wācūnūnūsecua. ⁶ Basocá cūā ñañarére tiisuguénucārigue dícuere wācūnūnūserapeja diarā tiirōbiro niitoacua. Espiritu Santo boorēnorē wācūnūnūserapeja catiré petihére cuoádera niitoacua; ãñurō niirecutirere cuoádera niitoacua. ⁷ Basocá cūā ñañarére tiisuguénucārigue dícuere wācūnūnūserapeja Cōāmacūrē iñadugahera tiirōbiro niicua. Cūū dutirére tiidugārījīrā, tiimasīhērā niicua. ⁸ Cūā ñañarére tiisuguénucārigue dícuere tiirucújīrā, Cōāmacūpere usenirī tiimasīricua.

⁹ Múāpe múā ñañarére tiisuguénucāriguere tiirécutiricu. Espiritu Santo múāpure niigú cūū múārē tiidutīrenorē tiirécuticu sáa. Sīcūnorē Espiritu Santo cūūpure manirī, Jesucristomena niiriqui. ¹⁰ Cristo múāpure niiatā, múāye ōpūūrī bóaadari ōpūūrī niipacari, múāye yeeripūnarīpe catiré petihére cuotóacu. Ññañaré tiiré wapa múāye ōpūūrī bóaadacu. Cōāmacūpe múārē “ãñurārā niīya” jīinoremēna catiré petihére cuotóacu. ¹¹ Cōāmacū Jesuré diarīgūpure masōrigu niiwī. Espiritu Santo múāmenā niirī iñagū, Cōāmacū múāye ōpūūrī bóaadare ōpūūrī niipacari, catiri tiigúdaqui. Teeré tiigúdaqui Espiritu Santo múāpure niigūmēna.

12 Teero tiirá, yáa wedera, Espíritu Santo marĩre tiidutírobirora tiirucúro booa. Marĩ ñañarére tiisuguénucáriguere tiirjãrõ booa sáa. 13 Marĩ ñañarére tiisuguénucáriguere tiirája, diadoadara niĩadacu. Tee ñañarére tiisuguénucáriguere Espíritu Santo tiiapuremena tiidúrapeja catirucudacu.

14 Niipetira Espíritu Santo dutirobiro tiinãñserano Cõamacũ põna niĩya. 15 Cõamacũ marĩre Espíritu Santore ticorigu niiwĩ. Espíritu Santo marĩmenarã niigũ, marĩre cuiiri tiirĩqui; ñañarõ netõãdarape cuiremena niirucucua. Espíritu Santo marĩre “diamacũ Cõamacũ põnabiro putuára tiia” jĩmasĩrĩ tiirĩgu niiwĩ. Teero tiirá, cõūmenarã Cõamacũrẽ “Pacu” jĩmasiã. 16 Espíritu Santora marĩ wãcũrẽpure “Cõamacũ põna niitoaa” jĩ tũgueñarĩ tiiquĩ. 17 Cõamacũ cõoré cõū macũmena putuáadacu. Marĩ Cõamacũ põna niirĩ, Cristore putuaréno maricãrẽ putuáadacu. Teeré ñeeãdari suguero, Jesucristo ñañarõ netõrĩrobirora ñañarõ netõápuro booa ména. Too síropucãrẽ sícãrõména Cõamacũ ãñuré cõorére Cristomena cõoádacu marĩ.

Marĩ Cõamacũ ãñuré cõorémena niĩadacu

18 Marĩ atibãrecopũ ñañarõ netõã. Too síropũ Cõamacũ marĩre ãñurẽ ticoadarere wãcũrã, mecũtigã marĩ ñañarõ netõrẽ “bayiró niiré mee niĩã” jĩ wãcũã. 19 Too síro Cõamacũ marĩre “yũ põna niĩya” jĩgũ, cõū ãñuré cõorére ticogũdaqui. Cõū teeré ticoadari bãrecore niipetire cõū bauanérigue coteró tiicũ. 20 Niipetire Cõamacũ bauanérigue cãũrẽ netõñcãripacaro, bõaadare putuáyu. Cõamacũ “bõaditire putuádoaricu tiirópũja” jĩgũ, teeré teero wãari tiijãrigũ niiwĩ. 21 Too síropũreja cõū bauanérigue bõaadare mee niĩadacu; netõnénoãdacu sáa. Cõamacũ põna cõū ãñuré cõoróbirora cõū bauanériguecã cõoádacu. 22 Marĩ ateré masiã: Atitóre niipetire Cõamacũ bauanérigue pũnirére tũgueñacu ména. Sícõ numiõ wĩmagũ apagodo pũnirére tũgueñarõbiro tũgueñacu. 23 Tee bauanérigue dícu pũniré tũgueñarõ mee tiia. Marĩ Espíritu Santore cõorácã pũniré tũgueñarõbiro niijãã. Cõamacũ marĩre Espíritu Santore ticosũguerigũ niiwĩ ména. Teero tiirá, ateré coterã tiia sũcã: Too síropũ Cõamacũ niipetira tucóropũ marĩre “yũ põnabirora putuájãrã tiĩya” jĩãdarere cotea. Teero biiri “Cõamacũ marĩre niirucujããdare õpũñĩrẽ ticogũdaqui” jĩrã cotea. 24 “Teeré ñeejããdacu” jĩ wãcũremena padeosuguejĩrã, netõnénowũ. Sícũnorẽ “ticogũda” jĩriguere ñeetoarigupũja cotenemoriqũ sáa; diiyenõpere cotemasĩña manicú. 25 Marĩpe too síropũ ñeeãdarere cotea. Potocõrõ manirõ cotea.

26 Apetó marĩ wãcũbayiripacari, Cõamacũrẽ diamacũ ãñurõ sãĩmasĩripacari, Espíritu Santo tiiapũqui. Marĩ ñañarõ netõrĩ, Cõamacũrẽ ãñurõ sãĩmasĩrõ mee wãacu. Teero tiigũ, Espíritu Santope marĩre tiiapũgu marĩ sãĩbõariguere sãĩbosáqui. Marĩ sãĩmasĩña manirére sãĩmasĩqui. 27 Cõamacũpe marĩ boorére tũgueñamasĩgũ niijĩgũ, Espíritu Santo sãĩbosárere ãñurõ masĩtoaqui. Espíritu Santo Cõamacũ basiro cãũrẽ padeorãre boosãrenorẽ bayiró sãĩbosáqui.

Ñañarére ãñurõ netõñcãjããdacu

28 Cõamacũ marĩre cõū boorõbiro tiiaró jĩgũ, beseyigũ. Teero tiirá, marĩ ateré masiã: Marĩ cãũrẽ maĩrãrẽ tiiapurucujãqui; niipetire marĩre noo niiréno wãapacari, Cõamacũ ãñuré marĩre wãari tiiquĩ. 29 Cõamacũ sicutopũra cãũrẽ padeoádarare masĩpetitoayigũ. Cãũ niĩãdare maquẽrẽ bi-iro jĩyigũ: “Cũãrã yũ macũ niirirobirora niĩadacu; cõū niirecutirebirora

niimuãñucããadacua”, jĩiyigu. Teero tiigú, cãũ macũrẽ “niipetira yũre padeorá sõwã tiiróbiro niigú putuágudaqui” jĩitoayigu. ³⁰ Cõãmacũ “yũ macũ niirecutirebirora niimuãñucããadacua” jĩinorirarena cãũ põna tiiróbirora putuári tiirígu niiwĩ. Cãũ põna tiiróbiro putuaráre “ãñurãrã niĩya” jĩirigu niiwĩ. “Ãñurãrã niĩya” jĩirãrẽ cãũ macũbiro putuári tiirígu niiwĩ.

³¹ Teero tiirá, marĩ tee niipetirere wãcũjĩrã, “marĩrẽ Cõãmacũ diamacúrã tiápupjãgũdaqui” jĩimasĩã. Cãũ tiápuri, ãpẽrã marĩrẽ ñañarõ tiipacári, wãcũpatiria. Cãũ ñañarõ tiiré niidoaricu. ³² Cõãmacũ cãũ macũ peticãrẽ maĩpacú, marĩye wapare diabosadutigu, basocã cãũrẽ sãĩrĩ tiijãrigu niiwĩ. Teero cãũ macũrẽ ticorigũ niijgũ, niipetire marĩrẽ tiápuprecãrẽ ticogũdaqui. ³³ Sícũno Cõãmacũ cãũ beserirapure “ñañarã niĩya” jĩimasĩriqui. Cõãmacũ basiropo “ãñurãrã niĩya” jĩitoarigu niiwĩ. ³⁴ Sícũno marĩrẽ “ñañarõ tiiró booa” jĩisugemasĩriqui. Jesucristope marĩrẽ diabosarigu niiwĩ. Diatoa, masãrigu niiwĩ. Teero tiigú, mecãtígãrẽ cãũ Pacu diamacúpe duijigũ, marĩrẽ sãĩboságu tiiquí. ³⁵ Sícũno Cristo marĩrẽ maĩrecãrẽ cãmotãmasĩriqui. Marĩ ñañarõ netõpacári, marĩ ñañarõ tugueñarucupacari, marĩrẽ ñañarõ tiipacári, marĩrẽ juabóare wáapacari, marĩ suti cõoripacari, marĩ quioré watoapu niipacari, marĩrẽ sãĩpacári, Cristope maĩrucújqãqui. ³⁶ Cõãmacũye queti jóaripũrucã teerora jĩ jóanoã: Mũrẽ padeoré wapa wãcũhẽrõ sãñóãdarapura niã.

Ovejare sãããdara tiiróbiro ãsãrẽ tugueñaya,*
jĩ jóanoã.

³⁷ Marĩpũre noo niirẽ wáapacari, Jesucristo marĩrẽ maĩgú tiápupuremena ãñurõ netõñucãããadacu. ³⁸ “Cõãmacũ marĩrẽ maĩrere apeyenó cãmotãmasĩricu”, jĩ padeomasĩjãã yũaja. Diarénocã, teero biiri catirẽ; ángelea, teero biiri wãtĩãrẽ dutirá; atitó wáarecã, teero biiri too síropu wáaadare; tutuare cõorácã, ³⁹ teero biiri ãmuãrõpu wáarecã, ãcããrõpu wáare; teero biiri dee biirẽ Cõãmacũ bauanériguenocã cãũ marĩrẽ maĩrere cãmotãmasĩricu. Cõãmacũ cãũ maĩrere ãñogúrã, marĩ Òpũ Jesucristore marĩye wapare diabosadutirigu niiwĩ.

9

Israelya põna macãrãye queti

¹ Yũ Jesucristore padeojigũ, jĩiditoro manirõ, diamacú wedea. Espiritu Santocã yũ jĩirere “diamacúrã jĩigũ tii” jĩimasĩqui. ²⁻³ Yũ bayiró wãcũpati, ñañarõ yeeripũnacutiga, yáa wedera Israelya põna macãrã Jesuré padeohéri ñagũ. Yáa põna macãrã diamacú Jesuré padeorí boogú, pecamepu cãã wári booríga. Teero tiigú, yũpe cããmena wasodugãmiã. Wasogú, yũpe pecamepu wáagudacu; Cristore ññaribocu. ⁴ Cããjã biirope jĩinorira niĩya:

Israel pãrãmerã niinũnũsera niĩya;

Cõãmacũ cãũ põna tiiróbiro putuáaro jĩigũ, cããrẽ beseyigu;

cãũ bóebaterere cãã ññayira;

cããrẽ “biirope cãmerĩ tiirẽcutiada” jĩiyigu;

cããrẽ dutirẽ cõoãdarecãrẽ cũirigu niiwĩ;

“yáa wiipure yũre padeorá, biiro tiirẽcutiya” jĩirigu niiwĩ;

* 8:36 Salmo 44.22.

cúārē “añurō tiiápurucujāgūdacu” jīrigu niwī;

⁵ cúā Abraham, Isaac, Jacob pārāmerā niinunuserapu niīya;

Cristocā basocá bauájīgū, cúāya pōna macūrā niirigu niwī sūcā.

Cū Cōāmacūrā niiqui.

Niipetirere dutimasīgū niiqui.

Teero tiirá, “mū añugú niā” jīl, usenire ticorucujārō booa.

Teerora jīrō booa.

⁶ Cōāmacū Israelya pōna macārārē añurō tiipacári, pau cūārē padeoríya. Cúā padeohéri, “Cōāmacū Israelya pōna macārārē ‘añurō tiigúda’ jīriguere tiiríqui” jīgū mee tiia. Cōāmacū cū jīrere diamacú tiiquí. “Cōāmacū niipetira Israel pārāmerā niinunuserare beseriyigu”, jīdugaro tiia. ⁷ Teero biiri niipetira Abraham pārāmerā niinunuserare beseriyigu. Cōāmacū Abrahamrē jīyigu: “Isaac pārāmerā niinunusera mū pārāmerā peti niādacua”, jīrigu niwī. ⁸ Biiro jīdugaro tiia: Cōāmacū niipetira Abraham pārāmerā niinunuserare “yū pōna niīya” jīriqui. Abrahamrē “sícū pōnacutígūdacu” jīrigu pōna dícu Abraham pārāmerā niinunusera niicua Cōāmacū ñacoropu. ⁹ Cōāmacū Abrahamrē cū pōnacutiadare maquērē wedesuguegu, biiro jīrigu niwī: “Atitónorā yū atiri, Sara macācutigopu niigōdaco mé”, jīrigu niwī.

¹⁰ Apeyé niinemoā sūcā: Too síro marī ñecū Isaac numocutiyigu. Cū numo Rebeca sduárirare niipacó niyigo. Cúāgā Isaac sícūpōnarā niyira. ¹¹⁻¹² Cúā bauáadari sugueropara, añuré, ñañaré cúā tiiripacarira, Cōāmacū sícūrēna besesuguetoyigu. Teero tiiriguemena Cōāmacū cū “be-sea” jīrere ñoyigu. Basocá tiirere ñagū mee cū besedugarare besequi. Teero tiigú, Rebecare jīrigu niwī: “Cū sōwūpe cū bairé padecotegu sāāgūdaqui”.* ¹³ Cōāmacūye queti jóaripūpu ate jóanoā: “Jacoré maīwū; Esaúpere booríwū”, † jī jóanoā.

¹⁴ Too docare ¿deerope putuánoādari sáa? “Cōāmacū diamacú tihégu niiqui too docare”, ¿jīādarite? Jīrijāāda. ¹⁵ Cōāmacū scatopara Moisére “yū bóaneō ñadugagunorē bóaneō ñagūda” ‡ jīrigu niwī. ¹⁶ Teero tiirá, marī ateré masīā: Cōāmacū cū bóaneō ñadugarare bóaneō ñaqui. Basocá basiro bóaneō ñadutiri mee bóaneō ñaqui. Teero biiri añurō tiiré wapa mee bóaneō ñaqui. ¹⁷ Teero tiiró sūcā, Cōāmacūye queti jóaripūpacārē Cōāmacū Faraónrē “tee biigūdacu” jīriguere jóanoriro niwū: “Yū tutuarere mūmena ñogúda jīgū, mūarē ōpū wári tiwū. Niipetiro macārā yū tutuarere masīārō jīgū, teero tiwū”, § jīrigu niwī Cōāmacū. ¹⁸ Teero tiigú, Cōāmacū cū bóaneō ñadugagunorē bóaneō ñaqui. Cū basirora āpērārē tuodugáhera niirī tiiquí.

¹⁹ Sícūno yū teero jīāriguere tuogú jīboqui: “Too docare Cōāmacū basiro basocáre tuodugáhera niirī tiipacá, ¿deero tiigú cúārē ‘wapa cuorá niīya’ jībogari? Cū basirora tiidutírenorē ‘tiiría’ jīmasīña manímícua”, jīboqui. ²⁰ Cōāmacūrē teenórē jīrijārō booa. Teero jīgúnōjā Cōāmacūrē “diamacú tiiría mūjā” jīāmajāgū niiqui. Sotacuru weeariru tiireré weearigore “¿deero tiigó biiro bauríru weearí?” jīmasírícu. ²¹ Dii weegóno sicaburua niipacári, coo tiidugáro weemasíco. Decomena añuréparu

* 9:11-12 Génesis 25.23. † 9:13 Malaquías 1.2-3. ‡ 9:15 Éxodo 33.19. § 9:17 Éxodo 9.16.

coo dúaadareparure weemasíco. Apeburuaména coo cuoádareparure weemasíco.

²² Teerora Cõamacũcã tiiquí. Cũũ bayiró cúare, teero biiri cũũ tutuarere ãnogũda jĩgũ, cũã ñañarẽ tiirã niipacari, teero ññajãqui ména. “Ñañarõ tiinõadarapu niitoaya mée” jĩgũ, teero ññajãqui. ²³ Teero tiigú sũcã, cũũ basirora bóaneõ ññarirapereja ãñurõ tiiápugudaqui. Cũũ ãñurere cuoáro jĩgũ, besetøjĩyi. ²⁴ Marĩ cũũ bóaneõ ññarã niiã. Marĩ judíoare, ãpẽrã judíoa niihẽrãcãrẽ beserigu niiwĩ. ²⁵ Oseas Cõamacũ wederiguere tee jĩ jóatoarigu niiwĩ mée:

Basocá yáa põna macãrã niihẽrãpere “yáa põna macãrã niĩya” jĩgũdacu; yũũ maĩrã niihẽrãpere “yũũ maĩrã niĩya” jĩgũdacu,*

jĩ jóarigu niiwĩ. ²⁶ Teero biiri

“múãjã yũũ menamacãrã mee niiã” jĩñori dita macãrãpũrena

“cũã Cõamacũ catigú põna niĩya” jĩnoãdacu,†

jĩ jóarigu niiwĩ.

²⁷ Israelya põna macãrã maquẽrẽ Isaías biiro jóarigu niiwĩ:

Israel pãrãmerã niinũusera

ditatupari día pairímaa wesapu niirẽ tiiróbiro pau niipacara,

pũarãgãsãñurõ netõnénoãdacua.

²⁸ Cõamacũ cũũ jĩrirobirora diamacú tiigũdaqui.

Cũũ teerẽ tiiádari bureco jeariũpũreja,

pearó manirõ máata atibũreco macãrãrẽ ñañarõ tiigũdaqui,‡

jĩ jóarigu niiwĩ.

²⁹ Isaías basirora tee maquẽrẽ biiro wedesũguetoarigu niiwĩ:

Cõamacũ niipetire sotoapu niigú marĩya põna macũ sícũnorẽ duarídojããtã,

marĩcã petibójĩyu Sodoma macãrã, Gomorra macãrã petirírobirora,§

jĩ jóarigu niiwĩ.

Cristoyere judíoa boorĩgũe queti

³⁰ Too docare ¿deerope pũtuãnoãdari sáa? Biiro niiã: Judíoa niihẽrãpe

“aterẽ tiirĩ, Cõamacũ marĩrẽ ‘ãñurãrã niĩya’ jĩgũdaqui” jĩrẽnorẽ

tiinũusericua. Tiinũuseripacara, Jesuré padeorẽmenape “ãñurãrã

niĩya” jĩñorã niicua. ³¹ Judíoape “Moisére dutirẽ cũũrigue tiirẽcutiremena

Cõamacũ ãsarẽ ‘ãñurãrã niĩya’ jĩgũdaqui” jĩ wãcũmiyira. Teero

wãcũpacara, tee dutirẽbiro tiiriyira. ³² ¿Deero tiigú Cõamacũ cũãrẽ “ãñurãrã

niĩya” jĩriyiri? Cũãpe Jesucristore padeorĩpacara, Cõamacũpe “ãñurãrã

niĩya” jĩrĩ tuodũgãmĩyira. “Marĩ tiirẽcutiremenape marĩrẽ ‘ãñurãrã

niĩya’ jĩgũdaqui”, jĩ wãcũmiyira. Teero tiirã, Jesús ãtãgã tiiróbiro biigũre

padeorĩjĩrã, tiigapú dũpotua, ñaacũmucua. ³³ Tee maquẽrẽ Cõamacũye

queti jóaripũpu jóanoã:

Jerusalénpũre sicaqui ãtãqui cũũã. Tiiquipũ basocá dũpotua,

ñaacũmuãdacua.

Cũãrẽ padeogũno “bãri peti padeotú” jĩriqui,*

jĩ jóanoã.

10

¹ Yáa wedera, Israelya põna macãrãrẽ netõnẽrĩ bayiró boosãã. Teero tiigú, bayiró Cõamacũrẽ sãĩbosáa. ² Cũã Cõamacũ boorẽre ãñurõ

* 9:25 Oseas 2.23. † 9:26 Oseas 1.10. ‡ 9:28 Isaías 10.22-23. § 9:29 Isaías 1.9. * 9:33 Isaías 28.16.

tiidugámicua. Teero tiidugápacara, añurō tuomasīricua. Yuu masiã cúa tiidugárere. ³ Cõamacū cūārē Jesuré padeorémenape “añurārã niĩya” jĩrere tuodugáricua. Cūārē dutirére yuurémenape añurārã niidugacua Cõamacū ññacoropure. Teero tiirá, Cõamacū “Jesupére padeoyá” jĩrere boorícua. ⁴ Jesuré padeogúno doca “dutirére tiirémenape Cõamacū ññacoropure añugárã niĩã” jĩ wácūnūnuseriqui; “Jesuré padeorémenape Cõamacū ññacoropure añugárã niĩã” jĩ wácūnūnusequi.

⁵ Āpērã Moisés dutirémēna Cõamacū “añurārã niĩya” jĩrere tuodugáya. Moisés tee maquērē biiro jóarigu niĩwĩ: “Ate dutiré cūūrigue maquērē tiirucúgu, catiré petihére buagúdaqui”,* jĩ jóarigu niĩwĩ. ⁶ Āpērãpé cúa Cõamacūrē padeorémēna cūū “añurārã niĩya” jĩrere tuodugáya. Tee maquēcārē Moisés biiro jóarigu niĩwĩ: “¿Noã ūmuãsepu muãwagudari? jĩ wácūrijãña”, jĩ jóarigu niĩwĩ. Moisés biiro jĩdugayigu: “¿Noã ūmuãsepu marirē netōnégūdure suogú wáagudari?” jĩ wácūnemorijãña; atitoarigu niĩwĩ”. ⁷ Atecārē jóarigu niĩwĩ: “¿Noã niiditidari copēpu diiwágudari?” jĩ wácūrijãña”, jĩ jóarigu niĩwĩ. Biiro jĩdugayigu: “¿Cristo diarira watoapu niigūrē ¿noã masãmuãatiri tiigudari?” jĩ wácūnemorijãña; masãmuãtoarigu niĩwĩ”. ⁸ Teenórē “wácūnemorijãña” jĩ jóaari siro, ateré jĩ jóarigu niĩwĩ: “Cõamacū basocáre netōnére queti marĩ watoapu niitooa; marĩ teeréna wedea; teeréna sūcã wácūnūnusea”,† jĩ jóarigu niĩwĩ. (Marĩ tee quetirena wedea; “Jesuré padeoyá”, jĩ wedea.) ⁹ “Jesucristo yuu Ōpū niĩ” jĩ wedegúno “Cõamacū Jesucristo diarigupure masōyigu” jĩ padeó wácūnūnusegu, netōnégūdaqui. ¹⁰ Jesucristore padeó wácūnūnusegunorē Cõamacū “añugárã niĩ” jĩqui. Cūūrã “Jesucristo yuu Ōpū niĩ” jĩ wederi, Cõamacū netōnégūdaqui.

¹¹ Cõamacūye queti jóaripūpu ateré jóanoã: “Cūārē padeogúno ‘bári peti padeotú’ jĩriqui”,‡ jĩ jóanoã. ¹² Cõamacū judíoare, judíoa niihērārē sīcārībīro ññaqui. Cūū sīcārã niipetira Ōpū niĩ. Niipetira cūārē padeorémēna sārārē pee añurére ticogūdaqui. ¹³ Cõamacūye queti jóaripūpu biiro jóanoã sūcã: “Ōpū, yuure netōnéña’ jĩ sãigúno netōnégūdaqui”,§ jĩ jóanoã.

¹⁴ ¿Deero tii basocá Jesuré netōnére sãĩadari, cūūrē padeorípacara? ¿Deero tii cūūrē padeoádari, cūūye quetire tuorípacara? ¿Deero tii cūūye quetire tuoádari, tee quetire wederí basoca manipacári? ¹⁵ ¿Deero tii cúa tee quetire wedeadari, sīcūno cúa pūtopu “wedegu wáaya” jĩgú manipacári? Cõamacūye queti jóaripūpu tee maquērē biiro jóanoã: “Marirē añuré quetire wedeadara jeari ññarã, bayiró useniã”,* jĩ jóanoã.

¹⁶ Pau judíoa añuré quetire tuopacára, niipetira padeoríya. Isaías teeréna biiro jĩ jóarigu niĩwĩ: “Usã Ōpū, noãnópe usã wederére padeorá padeojíya. Niipetira padeopetíriya”,† jĩ jóarigu niĩwĩ. ¹⁷ Ateména pūtuáa: Tuogúno padeoré buaqui. Cūū buaqui Cristoye queti wederi tuorémēna.

¹⁸ Yuupe ateré sãĩñáa: ¿Apetó tiirá, Israelya pōna macārãcã tuorídojãyiri? Tuomíjíya. Cõamacūye queti jóaripūpu ate jóanoã: Cúa wederé quetire niipetiro macārã tuopetíjōyira. Cúa wederé atibáreco niipetiropu sesajōyiro,‡

* 10:5 Levítico 18.5. † 10:8 Deuteronomio 30.12-14. ‡ 10:11 Isaías 28.16. § 10:13 Joel 2.32. * 10:15 Isaías 52.7. † 10:16 Isaías 53.1. ‡ 10:18 Salmo 19.4.

jĩ jÓanoã.

¹⁹ Ateré sãĩñánemoã: ¿Apetó tiirá, Israelya pŏna macārã ãñuré que-tire tuomasĩriyiri? Тuomasĩmijĩya. Уuu teeré Moisés jóariguemena wedesuguegũda. Cũũ Cŏamacũ wedeseriguere biiro jĩ jóarigu niĩwĩ: Judioa nihêrãcãrê ãñurŏ tiigũda.

Teero cúãrê tiirí, múã ìñatutiadacu.

Múã “Cŏamacũyere tuomasĩriya” jĩrê dita macārãrê уuu ãñurŏ tiirí, múã cúaadacu,§
jĩ jóarigu niĩwĩ.

²⁰ Too síro Isaíacã Cŏamacũ wedeseriguere cuiro manirŏ biiro jĩ jóanemorigu niĩwĩ:

Ãmaãhêrãpe уuure buawá.

Уuure “¿deero biirecutigari?” jĩ sãĩñáhêrãpere masĩrĩ tiiwá,*
jĩ jóarigu niĩwĩ.

²¹ Isaías Israelya pŏna macārãpere Cŏamacũ wedeseriguere biiro jĩ jóarigu niĩwĩ sũcã: “Búrecori yoaro yéе wãmorĩrê súnucũmiwũ, ‘sũnarãrê, netŏnucãrepirare boca ñeegũda’ jĩgũ”,† jĩ jóanemorigu niĩwĩ.

11

Israelya pŏna macārãrê sĩquêrãrê Cŏamacũ beserigue

¹ Ateré sãĩñánemogũda: ¿Cŏamacũ cũuyarare cŏãjŏãyiri? Cŏãwaririgu niĩwĩ. Уuucã Israelya pŏna macārã niĩã. Abraham pãrãmi niinunusegu, Benjamĩna pŏna macārã niĩã. ² Too sugueropu Cŏamacũ Israelya pŏna macārãrê beseyigu, cũuyara niĩãrŏ jĩgũ. Atitŏcãrê cúãrê cŏãwariqui. Elías Cŏamacãye queti jóaripũ jĩriguere múã tuomijĩyu. Cũũ Cŏamacũpere Israelya pŏna macārã tiirere biiro wedeyigu: ³ “Őpũ, cúã muuyara profetare sãĩpetĩjãrira niĩwã. Muurê padeorá wáicurarare sóepeorere tiibatêjãrira ni-iwã. Уuu sícũrã dũsaa muurê padeogú. Уuucãrê sãĩadugãra, ãmaãrã tiicúa”, jĩyigu.* ⁴ Cŏamacũpe cũurê уuuyigu: “Cúã teero tiipacári, siete mil basocá уuure padeorá dũsaáya. Cúãjã Baalbiro baugú weeriguere padeoríya”,† jĩyigu. ⁵ Atitŏpcãrê péerora Israelya pŏna macārãrê Cŏamacũ cũũ ãñurŏ tiirémēna besequi. ⁶ Cũũ basocãre ãñurŏ tiigũ niijĩgũ, cúãrê besequi; cúã ãñurŏ tiiré wapa mee besequi. Cúã ãñurŏ tiiré wapa cúãrê beseatã, “cũũ basocãre ãñuré ticogú niĩã” jĩrê wapamanibojĩyu.

⁷ Too docare ¿deerope putuáadari? Israelya pŏna macārã “Cŏamacũ ‘ãñurãrã niĩya’ jĩgũdaqui marĩrêjã” jĩ wãcũmijĩya. Cŏamacũpe cũũ beserira dícare “ãñurãrã niĩya” jĩrigu niĩwĩ. Æpêrã besenoña manirã niijĩrã, tuomasĩre manidójãrã putuájãyira. ⁸ Tee maquê Cŏamacũye queti jóaripũpu jóanoã:

Cŏamacũ Israelya pŏna macārãrê cũuyere tuomasĩhêrĩ tiiyigu.

Cúãrê capeari ìñahêrã, cãmopéri tuohéra tiirŏbiro niirĩ tiiyigu.

Téе atitŏpcãrê teerora niijãya ména,‡

jĩ jóanoã.

⁹ Davicã tee maquêrê Cŏamacũmena wedesegu, biiro jĩrigu niĩwĩ: Israelya pŏna macārã cúã boseyara, muurê wãcũricua.

§ 10:19 Deuteronomio 32.21. * 10:20 Isaías 65.1. † 10:21 Isaías 65.2. * 11:3 1 Reyes 19.10,14. † 11:4 1 Reyes 19.18. ‡ 11:8 Deuteronomio 29.4; Isaías 29.10.

Cúã teero tiiré wapa cúãrê ñañarõ netõrĩ tiiyá.

¹⁰ Cúãrê tuomasĩhẽrã tiiróbiro, ññahẽrã tiiróbiro niirĩ tiiyá.

Pee núcãrẽ apara, sucubírocõã tuturo tiiróbiro ñañarõ netõrĩ tiiyá, §
jĩ jóarigu niiwĩ.

Judíoa niihẽrãrẽ netõnérique

¹¹ Apeyẽ múãrẽ jĩnemogũda. Judíoa Jesucristore padeohéri, ¿Cõãmacũ cúãrẽ cõãpetijãyiri? Cõãpetirijyi. Cõãmacũ cúã netõnucãrĩ ññagũ, netõnére quetire wederãre judíoa niihẽrãpere wededutirigu niiwĩ. Too docare judíocã “marĩcã padeoáda” jĩãrõ jĩgũ, teero tiirigu niiwĩ. ¹² Judíoa Jesucristore padeohéri, ãpẽrã atibúrecopũ niirãrẽ ãñurõ wáaa. Cõãmacũ “yũ põnarẽ ãñurẽ ticoguda” jĩriguere judíoa ñeeriwa; judíoa niihẽrãpe ñeeẽya. Judíocã Jesucristore padeorito jeari, niipetira atibúrecopũ niirãrẽ nemorõrã ãñurõ wáaadacu.

¹³ Mecãtigã múã judíoa niihẽrã dícuere wedegudu tia. Jesucristo yũre múãrẽ cãũyere wededutigu besecũwĩ. Yũ ññarĩ, yũ paderé búri niiré mee niĩã. ¹⁴ Yũ múãpere tee quetire wederi ññarã, yãa wedera judíocã “padeoró boocú” jĩbocua. Teero tiirã, cúãcã netõnénobocua. ¹⁵ Judíoa Cõãmacũ menamacãrã niimirira cãũrẽ padeorĩjĩrã, cõãnoyira. Tee tiigú, judíoa niihẽrãpere cãũ menamacãrã wáari tiiyigu. Too síro cãũ cúãrẽ ñeenemorĩ, ãñunetõjõããdadacu. Diarirapũ masõrira tiiróbiro niĩãdadacu.

¹⁶ Queorémena múãrẽ wedeguda: Pã tiirã decomena née, “Cõãmacũye tiĩãdare niĩã” jĩcua. Tee jĩpacari, Cõãmacũ ñsarécãrẽ “yéera niĩã” jĩ ññaqui. Teerora niĩã sũcã yucũgũmenacãrẽ. Tiigú núcõrĩ Cõãmacũye niicu. Teeré tiiróbirora Cõãmacũ teedũpuricãrẽ “yéera niĩã” jĩ ññaqui.*

¹⁷ Ûsã judíojã olivogũ ñũpũ macãrã peti tiiróbiro niĩã. Sĩquẽrã teedũpurire ñũpotécõãrĩro tiiróbiro Cõãmacũ sĩquẽrã judíoare cõãrigu ni-iwĩ. Too síro teedũpuri niĩãrĩropũ apegú olivo macãñucũ macũ ñũpurire wiiñẽdutigũ toopá tuuqui. Tuuari síro, ãñurõ wiiicãmeyio, wĩmuãdadacu tiigú ñũpuri tiiróbirora. Teeré tiirõro tiiróbiro wáayiro múã judíoa niihẽrãcãrẽ. Cõãmacũ múãrẽ cãũyara wáari tiirigu niiwĩ. Múã judíoa niiripacara, niipetire Cõãmacũ Abraham pãrãmerãrẽ “ãñurẽ ticoguda” jĩriguere ñeeãdadacu. ¹⁸ Teeré ñeeãdara niipacara, “marĩjã judíoa nemorõ ãñucu” jĩ wãcũrijãña. Múã ñũpuri tiiróbiro dícu niicu. Núcõrĩ tiiróbiro sũonĩrã mee niicu múãjã.

¹⁹ Múã judíoa niihẽrã ateré jĩbocu: “Sĩquẽ ñañaré ñũpuri ñũpotécõãnorigue tiiróbiro Cõãmacũ judíoare cõãrigu niiwĩ. Apegú maquẽ ñũpurimena wasotúnorigue tiiróbirora ãsãpere cãũyara wáari tiirigu niiwĩ”, jĩbocu. ²⁰ Teerora biia, biiropeja. Cõãmacũ cúã padeohéri ññagũ, cõãrigu niiwĩ. Múãpe cãũrẽ padeorã niijĩrã, cãũyara niĩã. Teero tiirã, “ãsã judíoa nemorõ niĩã” jĩ wãcũrijãña. Teero wãcũrõno tiirã, Cõãmacũmena tuomasĩsãñu niĩña, ãsãcãrẽ cõãrĩ jĩrã. ²¹ Cãũrã judíoare olivogũ niisũguere ñũpurire ñũpotécõãrĩro tiiróbiro tiirigu niiwĩ. Múã judíoa niihẽrãcãrẽ cãũrẽ padeohéri, teerora tiigúdaqui.

²² Ateré acabórĩjãña: Cõãmacũ basocãre bóaneõ ññagũ niiqui. Teero biiri ñañaré tiirãre queorõ diamacũrã ññarõ netõrĩ tiiqui. Cãũrẽ padeohẽrãre ññarõ netõrĩ tiiqui. Múã docare bóaneõ ññagũ niiqui. Teero tiirã, múãrẽ cãũ bóaneõ ññarere wãcũrã, padeorucũjãña. Múã duucũrĩ,

§ 11:10 Salmo 69.22-23. * 11:16 Judíoa ñecũsũmuã Abraham, Isaac, Jacob tiigú núcõrĩ tiiróbiro Cõãmacũyara niĩya. Cúã pãrãmerã niinũnuseracã tiigú ñũpuri tiiróbiro niijĩrã, Cõãmacũyara niĩya.

ñañaré dupari dupotécōāriro tiiróbiro múācārē cōāgūdaqui. ²³ Judíoacā cōānorira niipacari, Jesucristore padeorí, cúācārē añurō tiigúdaqui. Dupari dupotécōārigue tiiróbiro niimirare tiigupára tuunemorō tiiróbiro tiigúdaqui sūcā. Cūyara wári tiigú, teero tiigúdaqui. Cū teeré timasíjāqui. ²⁴ Múā judíoa niihērā macāncū macū olivogu dupari tiiróbiro niirira niīā. Cōāmacū teeduparire añurígupare tuurigue tiiróbiro múārē cūyara wári tiiyígu. Judíoa doca olivogu maquē dupari peti tiiróbiro niīya. Cōāmacū teeduparire tiigú basiropare tuuri, nemorō añurō wijōācu. Teero tiigú, Cōāmacū múārē cūyara peti niiripacari, cūyara niirí tiirígu niiwí; judíoapereja nemorōrā cūyara niirí tiigúdaqui sáa.

Judíoare netōnéādare

²⁵ Yáa wederabiro niirā, “Cōāmacū ūsāpere judíoare nemorō maíqui” jīrī booríga. Teero tiigú, too suguero macārāpu masíña manirígure múārē masíri boogá. Ate niīā: Pau judíoa cāmpéri tuohéra tiiróbiro niīya: Jesuré padeoríya ména. Téé judíoa niihērā Jesuyé maquērē tuopetí, pau padeoarí siro, padeoadacua. ²⁶ Teero wári, niipetira judíoa netōnénoādacua. Tee maquērē Cōāmacūye queti jóaripūpu jóanoā: Basocáre netōnégūdu Jerusalén macārāya pōna macū niigúdaqui. Jacob pārāmerāye ñañarére cōāgūdaqui.†

²⁷ Cūāye ñañarére acabóri, yuu too suguero pu jīrigue diamacú wáaadacu,‡ jī jóanoā.

²⁸ Pau judíoa Jesús basocáre netōnére quetire padeodugáricua. Cūā padeohére wapa múāpere Cōāmacū añurō tiiquí. Cūā padeodugáripacari, cúārē maíqui. Sicatopara cúā ñecūsūmūārē beserígu niijígū, cūā beserira pārāmerā niinunuseracārē maíqui. ²⁹ Cōāmacū judíoare cūā “añurére ticogūda” jīriguere ticorijā tiiríqui. Añuré ticoriguere putuáneriqui. Teero biiri cūā beseri pōna macārārē cōāriqui. ³⁰ Too suguero pu múā Cōāmacūrē netōncārira niiwū. Atitóre Cōāmacū judíoa netōncārí iñagū, múāpere bóaneō iñaqi. ³¹ Teerora wáaadacu judíoacārē. Cūā Cōāmacūrē netōncāya. Too síro Cōāmacū múārē bóaneō iñariborora cúācārē bóaneō iñagūdaqui. ³² Cōāmacū niipetirapure bóaneō iñadugaqui. Teero tiigú, niipetirapure sícāríbiro “netōncārā niīya” jī iñaqi.

³³ ¡Añunetōjōāgū niī Cōāmacū! Cūā marírē bayirō añurére tiimasírí tiiquí; cūā masíré, cūā tagueñare añunetōjōāre niicu. Cūā “biiro tiigúdacu” jī wācūrere wedemasíña maniā; cūā tiirere tuomasíña maniā. Cūā sícārā masíqui. ³⁴ Cōāmacū marí Ōpū wācūrere sícūno masíríqui. Sícu cūūrē “bi-rope booa” jīmasíríqui. § ³⁵ Teero biiri sícūno “Cōāmacū yuure wapamóqui yuu cūūrē ticorigue wapa” jīmasíríqui.* ³⁶ Niipetire cūā tiirígue dícu niīā. Teeré cūā cotequi. Teeménarā cūā booró tiidugáro tiijāqui. Teero tiirā, niipetira Cōāmacūrē “cūā niipetirere dutimasíqui” jīrucujāāda. Teerora niirō.

12

Jesuré padeoráre tiidutíre

¹ Yáa wedera, Cōāmacū marírē añurō bóaneō iñarucuqui. Teero tiirā, Cōāmacūrē múā basiro múāye ōpūarí, wācūrē, niipetiremena “mūyera

† 11:26 Isaías 59.20. ‡ 11:27 Jeremías 31.33-34. § 11:34 Isaías 40.13. * 11:35 Job 41.11.

niia” jiiña. Wáicurare siãduti ticorirobirora múaye òpũũrĩ catiré niipacari, cũurẽ ticoya. Múaye òpũũrĩ ñañaré maniré niirĩ, Cõamacũ múãmena usenigũdaqui. Múã tee tiirémene cũurẽ padeorere diamacũ ãñoãdacu. ² Múã atibúreco macãrã tiirucúre ññarã, cãã tiiróbiro tiirijãña. Biirope tiiyá: Múã wãcúre wasowáya. Teeména múã niirecutirere wasojããdacu; Cõamacũ boorépere masiãdacu. Cũũ boorere masijĩrã, ãñurere tiiadacu; Cõamacũrẽ usenirĩ tiiadacu. Cũũ booré diamacũ niia.

³ Cõamacũ ãñurẽ ticogũ yũure beserigũ niiwĩ, cũũye quetire wedearo jĩgũ. Teero tiigũ, múã niipetirapure jiiã: Sícũno “niipetire tiipetijãmasiã” jii wãcũrijãrõ booa. Queoró wãcũrepe biiro niia: “Jesucristore padeojĩgũ, cũũ tiimasĩre ticoré jeatuario tiimasĩã”, jiiña. ⁴ Queorémene wedegũda: Marĩya òpũũ sicaòpũũ niipacaro, pee òpũũ maquẽ cuojãã. Niipetire tiòpũũ niiré merẽã dícu padea. ⁵ Teerora niia marĩ Jesuré padeorã. Marĩ paũ niipacara, Cristomena niijĩrã, sicaòpũũ niiré tiiróbiro niia. Tiioòpũũ niiré merẽã dícu niipacaro, sicaòpũũrã niia.

⁶ Cõamacũ marĩ niipetirapure merẽã dícu tiimasĩrere cũũrigũ niiwĩ. Cũũ ãñurẽ ticodugarere ticoqui. Teero tiirã, teeména ãñurõ tiiapuada. Cõamacũ marĩ siquẽrãrẽ cũũ wededutirere wedemasĩrere ticoqui; teero tiirã, marĩ padeoró jeatuario ãpẽrãrẽ wedeada. ⁷ Marĩ siquẽrãrẽ tiiapumasĩrere ticoqui; teero tiirã, ãpẽrãrẽ ãñurõ tiiapuada. Siquẽrãrẽ cũũye maquẽrẽ buemasĩrere ticoqui; teero tiirã, ãñurõ buearo. ⁸ Siquẽrãrẽ wãcũbayiri tiimasĩrere ticoqui; teero tiirã, wãcũbayiri tiiaro. Siquẽrãrẽ niyeru o apeyenómene tiiapumasĩrere ticoqui; teero tiirã, tee ticojããrõ. Siquẽrãrẽ ãpẽrãrẽ dutimasĩrere ticoqui; teero tiirã, ãñurõ dutimasĩãrõ. Siquẽrãrẽ bóaneõ ññarere ticoqui; teero tiirã, useniremena tiiapuaro.

Jesuré padeorã biiro tiirecutiro booa

⁹ Tiiditóro manirõ ãpẽrãrẽ maĩña. Ñañarere boorijãña. ãñurẽpere booyã. ¹⁰ Jesuré padeojĩrã, siçãpõna tiiróbiro cãmerĩ maĩña. Múã basiro múã maĩrõ nemorõ ãpẽrãcãrẽ cãmerĩ quioniremena maĩña.

¹¹ Marĩ Òpũrẽ padecotera niijĩrã, niipetire múã tiirere sõnoremena tiirijãña; ãñurõ tusarémena tiiyã.

¹² “Cõamacũ too siropure ãñurõ tiigũdaqui” jiiã, useniyueya. Merẽã wãari, ñañarõ netõrã, wãcũbayijãña. Duuró manirõ Cõamacũrẽ sãirucújãña.

¹³ Jesuré padeorãre apeyenó dusarĩ, tiiapuya. Múã pũtopũ jearãre ãñurõ ñeeña.

¹⁴ Múãrẽ ñañarõ tiirãre “ãñurõ wãaaro” jii, Cõamacũrẽ sãibosãya. “Ñañarõ wãaaro” jiiãrãña.

¹⁵ Hsenirãnorẽ useniapuya. Utirãnorẽ utiapuya.

¹⁶ Siciãrĩbiro ãñurõ niirecutiya. “Marĩ ñniã nemorõ niia”, jii wãcũrijãña. Teero jiiãrõno tiirã, búri niirãmene siçãrĩbiro niia. “Masĩrã peti niia”, jiiãrãña.

¹⁷ Múãrẽ ñañarõ tiirĩ, cããrẽ cãmerijãña. Niipetira ññacoropure ãñurẽ dícu tiirucúra niia. ¹⁸ Múã niirõ pòtẽõrõ niipetiramene ãñurõ niirecutiya.

¹⁹ Yãa wedera, múãrẽ ñañarõ tiirĩ, cãmerijãña. Cõamacũpe cããrẽ ñañarõ netõrĩ tiiaro. Tee maquẽrẽ Cõamacũye queti jóaripũpũ jóanoã: “Yũũ cãmebosãgũda; yũũ wapa tiigũdacu”, jiiyigũ Cõamacũ,* jii jóanoã. ²⁰ Ateçã jóanoã: “Mũũrẽ ññatutigu juabõari, ecayã. Cũũ oco sñnidugãri, tããña. Mũũ

* 12:19 Deuteronomio 32.35.

cũârē teero añurõ tiirí, cũũ ñañaré tiiríguere bobogúdaqui”,† jĩ jóanoã.
 21 Ñañaré múârē docacũmurí tiiríjããrõ. Múã añurõ tiirémenape ñañarére
 docacũmurí tiiyá.

13

1 Cõãmacũ dícu macãrĩ dutiráre sõnecori tiiquí. Cũũ cũũrira niĩya. Teero
 tiirá, niipetira añurõ yũya cúãrē. 2 Dutiráre netõnucãgũno Cõãmacũ du-
 tirécãrē netõnucãgũrã tiii. Teero tiirá, netõnucãrãno ñañarõ tiinõãdacua.
 3 Dutiráre añurõ yũnyũnũsera cuiro manirõ niijãcua. Netõnucãrãpeja
 cui niicua dutiráre. Cuire manirã niidũgara, añurõ tiiyá. Múã teero
 tiirí, dutirá “múã añuniã” jĩãdacua. 4 Cõãmacũ múârē tiápuaro jĩgũ,
 cúãrē sõnecorigũ niĩwĩ. Múã cúãrē netõnucãrã doca, cuiya. Dutirácã
 netõnucãrãnorē ñañarõ tiimasĩcua. Netõnucãrãrē ñañarõ tiirá, Cõãmacũ
 dutirére tiirá tiicúa. 5 Teero tiirá, marĩrē dutiráre yũuro booa. “Ûsãrē
 wapa tiibócuã” jĩrémēna dícu yũura mee tiiyá. Atecãrē wãcũña: “Ûsãpu
 ñañarõ yeeripũnacutidũgariga” jĩrémēna wãcũrã yũya. 6 Teero tiirá, du-
 tirá niyeru wapaséduirere múã wapatícu. Dutirá cúã paderére diamacũ
 tiirá, Cõãmacũrē padecotera tiiróbiro niicua.

7 Dutirá múârē dutiri, cúã dutiróbirora tiiyá. Cúã wapaséduiri, wapatíya.
 Cúã dutirá niirí, cúãrē quioníremēna ññaña. Cúã añurõ tiirí, cúãrē añurõ
 wedeseya.

8 Æpērãrē wapamórijãña; máata wapatípetijãña. Cámerĩ maĩrépere wap-
 atípetimasĩricu. Teero tiirá, cámerĩ maĩrucújãña. Æpērãrē maĩgũno Moisére
 dutiré cũũriguere diamacũ tiigú tiiquí. 9 Tee dutiré ateré jĩã: “Æpĩ
 nũmorē ñeeaperijãña; apegó manurē ñeeaperijãña.* Basocãre sãrĩjãña.†
 Yaarijãña.‡ Æpērãyere ugorijãña”,§ jĩã. Tee niipetire dutiré cũũriguere
 sicawãmerã néõnucõcu: “Mũũ basiro maĩrõ tiiróbirora Æpērãcãrē maĩñã”,*
 jĩã. 10 Marĩ Æpērãrē maĩrã, cúãrē ñañarõ tiirícu. Teero tiirá, Æpērãrē
 maĩrémēna Moisére dutiré cũũriguere tiipetira tiiróbiro tiirá tiicú.

11 Teeré tiíada, marĩ catirí bũrecorire añurõ wãcũrã niirã. Cãnirã
 tiiróbiro niirijããda. Marĩ sicato Jesucristore padeõnucãrã, “ãmũãsepu
 marĩ wãaadaro dusanetõjõãcu” jĩmiwũ. Atitóre marĩ masiã sáa: Péerogã
 dusacú Jesucristo putãaatiadaro. 12 Atebũrecorire ñami naĩtĩãrõ tiiróbiro
 ñañaré tiiré niinetõjõãã. Bóemũãtiro tiiróbiro Jesucristo putãaatiadaro
 péerogã dusacú. Teero tiirá, noo booró naĩtĩãrõpu tiãmajãrenorē ti-
 idúro booa. Ññurõ bóerõpu niirã tiiróbiro niijĩrã, bóerõpu tiiréno dícu
 tiirucújããda. 13 Bũrecõpu tiirécutirobirora tiirucúro booa. Bosebũreco
 niirí, cũmu, Æpērãrē acaribírijããda. Cũmurijããda. Ñeeaperijããda. Sõñorõ
 jĩrijããda. Æpērãyere ugorijããda. 14 Biirõpe tiíada: Marĩ Õpũ Jesucristõ-
 ena niijĩrã, cũũ tiiróbiro añurõ niinũnũseada. Marĩ ñañaré tiidũgãrere
 wãcũnũnũserijããda.

14

*Jesuré añurõ masĩrã, cũũrē añurõ masĩhãrãye maquẽ
 (1Co 8.1-13)*

† 12:20 Griegoayemēna ateré jĩã: “Mũũ cũũrē teero añurõ tiigú, niĩ asiyãreperire cũũya dupu
 sotoapũ maapõgũ tiiróbiro tiigúdadcu”. Ññaña Proverbios 25.21-22. * 13:9 Éxodo 20.14. † 13:9
 Éxodo 20.13. ‡ 13:9 Éxodo 20.15. § 13:9 Éxodo 20.17. * 13:9 Levítico 19.18.

¹ Sīcū Jesuré añurō masīhēgū mǎá p̄top̄u jeari, cūūrē añurō bocaya. Cūū Jesuré añurō masīhērī īñarā, cūūrē jīipotocōrō manirō īñajāña. ² Sīcū “ȳu niipetirere yaari, merēā wáaricu” jīi wācūqui. Āpī Jesuré añurō masīhēgūpe “ȳu oteré d̄uca dícure yaaguda, Cōāmacūrē netōncārī jīīgū” jīi wācūqui. ³ Niipetire yaagūpe oteré d̄uca dícū yaagūre “tee tiāmājāgū tiia” jīirjārō booa. Teerora sūcā, oteré d̄uca dícū yaagūpecā niipetire yaagūre “m̄u wáicu diirore yaari, ñañaniā” jīi wedepaticoterijārō booa. Niipetire yaagūre Cōāmacū cūū macū wáari tiitōayigu. ⁴ Marī āpīrē pade-cotegure “m̄u ñañarō tiia” jīi wedepaticoterijārō booa. Cūūrē dutigú dícū “queoró tiíawū o ñañarō tiíawū” jīimasīqui. Cōāmacūcā cūūrē pade-cotegure queoró tiigú wáari tiimasīqui. Teero tiigú, Cōāmacū cūūmena usenigūdaqui.

⁵ Teerora āpērā “sicaburecora apeyé búreco ri nemorō Cōāmacūrē pade-oró booa” jīi wācūcua. Āpērāpē “niipetire bureco ri sīcārībīro Cōāmacūye niā” jīi wācūcua. Teero tiirā, mǎá niipetirap̄ura mǎá wācūrōp̄ure “Cōāmacū booró tiia” jīirō booa. ⁶ Sīcū sicaburecore “Cōāmacūya bureco peti niā” jīīgūno Cōāmacūrē padeogúdu, teero jīiqui. Niipetire yaagūcā cūū yaarēnorē “Cōāmacū ticoré niā” jīi, yaaqui. Teero tiigú, Cōāmacūrē usenire ticoqui. Āpī wáicu diirore yaahegūcā cūū yaarēnorē “Cōāmacū ticoré niā” jīi, yaaqui. Teero tiigú, Cōāmacūrē usenire ticoqui.

⁷ Marī catira, diaracā, marī basiro “ȳu booró tiigúda” jīirjārō booa. ⁸ Marī catirō jeatuario marī Ōpūrē “m̄u booró tiiyá” jīirjārō booa. Marī diarō p̄togāp̄u niirācā, “m̄u booró tiiyá” jīirjārō booa. Teero tiirā, catirá, diarō p̄togāp̄u niirācā cūūyara niā. ⁹ Cristo diarigu niipacu, catijāwī. Teero tiigú, cūū catirá Ōpū, teero biiri diarirap̄u Ōpū niiqui sáa.

¹⁰ ¿Deero tiirā mǎáya wedegu tiiróbiro niigūrē wedepaticotei? ¿Deero tiirā cūūrē “tee tiāmājāgū tiia” jīi besel? Cōāmacū basocāre wapa tiíadari bureco jeari, marī niipetira cūū p̄top̄u jeaadacu. Cūū basiro marī tiiriguere besegūdaqui. ¹¹ Tee maquērē Cōāmacūye queti jóarip̄p̄u jóanoā: Ȳu mǎá Ōpū catirucugū niā;

ȳu wedesere diamacū petira niā.

Teero tiigú, ateré jīi:

Niipetira ȳu díamacūp̄u ñicācoberimena jeacūmuādacua.

Niipetirap̄ura ȳuere “Cōāmacū, m̄u diamacū maquē dícū tiia” jīiādacua,* jīi jóanoā. ¹² Tee jóariguere tuorá, marī ateré masīā: Marī niipetirap̄ura marī tiiriguere Cōāmacūrē “teerora tiiwú” jīi wedeadacu.

Jesuré padeorá padeoré ñañorjāña

¹³ Teero tiirā, cāmerī wedepaticoterijāñā. Biirope tiíada: Apeyenómena Jesuré padeoráre ñañarē tiirī tiibuyérjāñā. Teero biiri cūū padeorére ñañorī tiirjāñā. ¹⁴ Ȳu marī Ōpū Jesuré padeojīgū, “niipetire yaarē añurē niā” jīimasīā. Āpīpē “ate yaaya maniréno niā” jīi wācūrī, cūū basiropereja diamacūrā yaaya maniréno niā. ¹⁵ M̄u cūū yaaherenorē cūū īñacoro yaari, cūūcā yaajāboqui. Cūū yaatoaari siro, “atenórē yaahegu niimiāwārā” jīi, ñañarō tagueñaqui. Cūū īñacoro yaaēñogū, cūūrē maigú mee tiicú. Cristo cūūcārē diabosayigu. M̄u yaarémēna āpī padeorére ñañorī tiibuyérjāñā. ¹⁶ Teero tiirā, mǎá tiirē añurē niipacari, āpērāpē “ ‘ñañaniā’ jīibocua” jīi wācūrā, teeré tiieñorjāñā. ¹⁷ Cōāmacū dutiré

* 14:11 Isaías 45.23.

marĩpure niiré yaa, sĩni tiiré mee niĩã; ãpẽrãrẽ ãñuré tiiré, ãpẽrãména ãñurõ niirecutire, cãmerĩ usenirepe niĩã. Espĩritu Santo tiĩápurementa teeré tiinõã. ¹⁸ Teeré tiigũno Cristo booró tiigú niĩ. Cõãmacũ cãũ tiirére ñña, useniqui. Teero biiri basocãcã cãũrẽ “ãñurõ tiigú niĩ” jĩcua.

¹⁹ Teero tiirã, sĩcãrõména ãñurõ cãmerĩ wéepo, ãñurõ niirecutirere ãmaããda. Marĩ sĩcãrõména niirecutira cãmerĩ tiĩápuada, Jesuré nemorõ padeoáda jĩrã. ²⁰ Múã yaarémena ãpĩ Jesuré padeorére ññaorĩjãña. Niirõrã niipetire yaaré ãñuniã. Teero biipacari, ãpẽrã cãã padeorã yaaherenorẽ múã yaari ññabocua. Cũãcã múãrẽ ññacũ, yaajãbocua. Teeré yaagũno “ññañaré tiĩátu; Cõãmacũ boorére tiihégũ niĩã” jĩ wãcũgũ, padeodúboqui. Múã cãũrẽ teero tiibuyéri, ññañaniã. ²¹ Marĩ ãpĩ Jesuré ãñurõ masĩhégãrẽ “Jesuré padeodúri tiibócu” jĩrã, biiro tiiró booa: Cũũ wãicu dii yaaherere yaarijãrõ booa; vino cãũ sĩnihêrere sĩnirĩjãrõ booa; apeyenó cãũrẽ Jesuré padeodúri tiirénorẽ tiibuyérĩjãrõ booa. ²² “Cõãmacũ ññacoropũ yũũ tiiré ãñuniã” jĩ tugueñagũno cãũ sĩcãrã teeré wãcũãrõ. Teero tiigú, ãpẽrã padeorére ññaorĩjĩgũ, wapa cuohégũ, usenigũ niĩ. ²³ “Ateré yaagu, Cõãmacũrẽ netõnucãgũ tiibócu” jĩ wãcũgũno teeré yaagu, “Cõãmacũ boorére tiia” jĩmasĩriqui. Teero tiigú, Cõãmacũrẽ netõnucãqui. Niipetire marĩ tiiré “Cõãmacũ boorére tiigú tiia” jĩgũ tiiró booa. “Cũũ booré mee niibocu” jĩpacũ, “tiigúda” jĩ, cãũ basirora ññaarõ tiigú tiiqui.

15

Marĩ tusaré dícare wãcũrijãrõ booa

¹ Jesuré ãñurõ masĩhẽrã cãũ “teeré tiirĩjãrõ booa” jĩrĩ, marĩ Jesuré ãñurõ masĩrãpe cãũrẽ maĩjĩrã, “jáũ” jĩjãrõ booa. Marĩ tusaré dícare tiirĩjãrõ booa. ² Cãũ tusarépere wãcũ, cãũrẽ tiĩápuro booa. Cãũrẽ nemorõ Jesuré masĩãrõ jĩrã, teero tiiró booa. ³ Cristo basirocã cãũ tusaré dícare tiirĩyigu; ññaarõ netõrécãrẽ, ññaarõ wedeserecãrẽ nũcãjãyigu. Tee maquẽrẽ Cõãmacũye queti jóaripũpũ jóanoã:

Мүүрẽ ññatutira, мүүрẽ ññaarõ wedesera, yũũpũre ññatutira tiĩiya,* jĩ jóanoã.

⁴ Niipetire too sugueropũ Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽ marĩrẽ masĩdutiropũ jóanoyiro. Marĩ ññaarõ netõrã, tee jóariguere buera, nũcãjãã. Wãcũtutuanemoã. Cõãmacũ cãũ tiĩádarere useniremena yuea. ⁵ Cõãmacũ marĩrẽ merẽã wãari, wãcũtutuari tiiqui. Marĩrẽ nũcãjãrĩ tiiqui. Cãũ Jesucristo booró múãrẽ sĩcãrõména niirecutiri tiiaoro. Cõãmacũ múãrẽ teero tiirĩ, Jesucristo tiirĩrobirora tiirã niĩãdacu. ⁶ Teero tiirã, múã Cõãmacũ marĩ Õpũ Jesucristo Pacũre sĩcãrõména usenire ticoadacu.

Judíoa niihẽrãrẽ Jesucristoye quetire wederigue

⁷ Teero tiirã, Cristo marĩrẽ ñneerobirora cãmerĩ ñeeña. Múã teero tiirã, Cõãmacũ uputĩ macũ peti niirére eñnonõãdacu. ⁸ Ateré acabórijãña: Cõãmacũ marĩ ñecãsumãũpũre cãũ “tiigúda” jĩriguere diamacũ tiirigu niiwĩ. Teero tiigú, Cristora judíoare tiĩápugũ atirigu niiwĩ. Cãũ teero tiiréména Cõãmacũ “tiigúda” jĩriguere eñnorĩgu niiwĩ. ⁹ Atecãrẽ acabórijãña: Judíoa niihẽrã “Cõãmacũ ãsarẽ bóaneõ ññagũ ãñunetõjõãrĩ” jĩdutigu, Cristo atirigu niiwĩ. Tee maquẽrẽ Cõãmacũye queti jóaripũpũ biiro jóanoã:

* 15:3 Salmo 69.9.

Teero tiirá, judíoa niihērã watoapu m̄uarẽ usenipeori tiigúda; m̄uarẽ basapeori tiigúda,†

jĩ jóanoã. ¹⁰ Aperopácãrẽ biiro jóanoã:

Múã judíoa niihērã, cūyaramena useniña,‡

jĩ jóanoã. ¹¹ Aperopácãrẽ biiro jĩnemoã:

Niipetira múã judíoa niihērã, Cõamacũrẽ “m̄u añunetõjõãgũ niia” jĩña.

Niipetiro macãrãpura Cõamacũrẽ “añunetõjõãgũ niir” jĩãrõ,§

jĩ jóanoã. ¹² Isaíacã biiro jóarigu niiwĩ:

Isaí* pãrãmi niinunusegu bauágudaqui.

Cũ judíoa niihērã Ōpũ niigũdu niigũdaqui.

Cũã cūrẽ “ũsãrẽ netõnégu niigũdaqui” jĩ padeoádacua,†

jĩ jóarigu niiwĩ.

¹³ Cõamacũ marĩrẽ wãcũbayirere ticogú múãrẽ usenirĩ tiáaro. Múã cūrẽ padeorĩ, añurõ niirecutiri tiáaro. Múãrẽ Espiritu Santo tuturomena bayirõ wãcũbayirere ticoaro.

¹⁴ Yáa wedera, múãrẽ biiro tagueñaã: Múã ãpẽrãrẽ añurõ tiicú; Jesucristoyere añurõ masĩcu; cãmerĩ wedequenomasiçu. ¹⁵ Múã masĩrã niipacari, atipũpũre múãrẽ sĩquẽ apeyẽ diamacãrã jóaawũ, múã tuorĩguerpure acabõrijããrõ jĩgũ. Cõamacũ yũre añurẽ ticogú yũre sõnecorigu niiwĩ, ¹⁶ judíoa niihẽrãrẽ Jesucristoye quetire buearo jĩgũ. Paiã basocã néeatirere Cõamacũrẽ ticoro tiirõbirora yũ judíoa niihẽrãrẽ cūrẽ ticodugaga. Espiritu Santo cūãrẽ Cõamacũyara sããrĩ tiigũdaqui. Teero tiirĩ, Cõamacũ cūãrẽ “yáara niíya” jĩ ñeegũdaqui.

¹⁷ Jesucristo tiápurementa Cõamacũ yũre cũĩriguere añurõ tiia. Teero tiigú, yũ paderere añurõ tagueñaã. ¹⁸ Cristo yũmena judíoa niihẽrãrẽ Cõamacũrẽ yũri tiirĩgu niiwĩ. Cũ yũmena tiirĩgue dícare múãrẽ wedegudacu. Yũ buerémenta, teero biiri yũ tiirémenta Cristo judíoa niihẽrãrẽ padeorĩ tiiwĩ. ¹⁹ Apeyecãrẽ, Cõamacũ tutuaremena cũ sĩcãrã tiimasĩrenorẽ tiẽñowã. Espiritu Santo tutuaremena buewũ. Teerẽ tiigú, Jerusalénpu tée Iliria ditapu Cristo basocãre netõnére quetire wedetugu jeawũ. ²⁰ “Cristoye quetire ãpẽrã buenõña manirõpũre wedegũda” jĩ wãcũrigu niijĩgũ, tee tiiwá. ãpẽrã cūã buerĩgue macãrĩpũre buenunusedugariwũ. ²¹ Yũ teero tiirere Cõamacũye queti jóaripũpu biiro jóanoã:

Cũyẽ quetire sicato masĩhẽrãrẽ wedenoádacua.

Cũyere cūã tuorĩriguere tuomasĩãdacua,‡

jĩ jóanoã.

Pablo “Romapu wáadugaga” jĩ wãcũrigue

²² Yũ teemacãrĩpu buewarucujĩgũ, múã pũtopu wáamasĩriwũ ména. ²³ Atitóre teemacãrĩpũre bueyapanoã. Teero tiigú, tiiburecopu múãrẽ ññadugarigu niijĩgũ, ²⁴ España pu wáagu, múã pũtopu netõwáguda. Múãrẽ ñña, useni, péero niigũda. Too síro España pu yũ wári, múã yũre tiiapudugari, añunetõjõããdacu. ²⁵ Yũ Jerusalénpu wáagudu tiia ména. Too macãrã Jesuré padeorãre tiiapugu, niyeru néewabosagu tiigúda. ²⁶ Jesuré padeorã Macedonia, Acaya dita macãrã niyeru nõõrira niiwã.

† 15:9 2 Samuel 22.50; Salmo 18.49. ‡ 15:10 Deuteronomio 32.43. § 15:11 Salmo 117.1.

* 15:12 Isaí David pacũ niirĩgu niiwĩ. 1 Samuel 16. † 15:12 Isaías 11.10. ‡ 15:21 Isaías 52.15.

“Jerusalénpu niirã bóaneõrãrê Jesuré padeorãre ticocoadã”, jĩrira niuwã. ²⁷ Cũã wãcũrõmena “ticocoadã” jĩrira niuwã. Añurõ tiirã teero jĩrira niuwã. Judíoa Jesuyé quetire wederẽmena judíoa niihẽrãrê tiípupa. Judíoa niihẽrã Jesuré padeojĩrã, cũãcã Cõãmacũ “ticoguda” jĩriguere ñeerira niuwã. Teero tiirã, cũã cõorẽmena judíoopere tiípuro booa. ²⁸ Yũũ tee niyerure Jerusalén macãrãrê ticotoagu, España pu wáagu, múãrê ññanetõwaguda. ²⁹ Biiro wãcũã: Yũũ múã pũtopũ jeari, Cristo yũũmena niijĩgũ, múãrê cũũ añurõ tiirere ticonemogũdaqui.

³⁰ Yãa wedera, múãcã Jesucristore padeóã; Espíritu Santo marĩrẽ cãmẽrĩ marĩ tiii. Teero tiirã, yũũ Cõãmacũrẽ sãirõbirora múãcã sãiapuya. Yéẽ maquẽ niĩadarere bayiró sãĩbosáya. ³¹ Biiro sãĩbosáya: “Judeapu niirã Jesuré padeohera Pablora ñañarõ tiirĩjããrõ. Teero biiri Jerusalén macãrã Jesuré padeorã Pablo cũãrẽ néewaaderere useniremena ñeeãrõ” jĩ sãĩbosáya. ³² Yũũre añurõ wáari, Cõãmacũ boorĩ, múã pũtopũ useniremena jeagũdacu. Toopũ yeerisãgũdacu. ³³ Cõãmacũ añurõ niirecutirere ticogũ múã niipetirama niĩãrõ. Teerora tiíaro.

16

Roma macãrãpũre añũduticorigue

¹ Sícõ Jesuré padeogó múã pũtopũ wáago tiiyo. Coo wãmecutiyo Febe. Cencrea macãrã Jesuré padeorĩ põna macãrãrê tiípura menamacõ niijo.

² Múã Jesuré padeorã useniremena coore bocaya. Marĩ Jesuré padeorãre añurõ bocaro booa. Coo paũre tiípucõ. Yũũcãrê tiípuyo. Teero tiirã, coore apeyenó dũsarĩ, ticowa.

³ Aquila, cũũ nũmo Priscila añũãrõ. Yũũ Jesucristoyere bueri, cũãcã yũũre bueapuwa. ⁴ Æpẽrã yũũre siãdugári, cũãcãrê siãrĩquiopacari, yũũre tiípupa. Cũã teero tiirĩguere yũũ dícu usenire ticoria; niipetira judíoa niihẽrã Jesuré padeorãcã usenire ticooya.

⁵ Jesuré padeorĩ põna macãrã cũãya wiipu neãrãcã añũãrõ.

Æpĩ yũũ maĩgũ Epeneto añũãrõ. Cũũrã Asia ditapũre æpẽrã sũguero Cristore padeosũguerigu niĩ.

⁶ Mariãcã añũãrõ. Múãrê tiípugo bayiró padebosaayigo.

⁷ Yãa wedera Andrónico, Junias añũãrõ. Cũãcã yũũmena peresuwiipu niuwã. Cũã yũũ sũguero Cristore padeorĩra niuwã. Jesús cũũyere wededutigu beserira cũãrê “añũrã niĩya” jĩĩyira.

⁸ Marĩ Õpũrẽ padeogũ yũũ maĩgũ Ampliato añũãrõ.

⁹ Urbano marĩmena Cristoye quetire wedegũ añũãrõ. Teero biiri yũũ maĩgũ Estaquis añũãrõ.

¹⁰ Apeles añũãrõ. Cũũ Cristore añũrõ padeogũ niĩ. Niipetire cũũ tiirere ññarã, “Jesuré añũrõ padeogũ niĩ” jĩ ññaãya.

Aristóbuloya wii macãrãcã añũãrõ.

¹¹ Yãa wedegũ Herodiõn añũãrõ.

Teero biiri Narcisoya wii macãrã marĩ Õpũrẽ padeorã añũãrõ.

¹² Trifena, Trifosa marĩ Õpũyere bayiró paderã añũãrõ.

Ësã maĩgõ Pérsida marĩ Õpũyere maquẽrê bayiró peti padegó añũãrõ.

¹³ Rufo añũãrõ. Niipetira cũũrê “marĩ Õpũrẽ añũrõ padeói” jĩĩya. Cũũ pacocã añũãrõ. Coore yũũ pacore tiirõbiro ññaã.

14 Asíncrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas, ãpẽrã Jesuré padeorã cúãmena niirã ãñuãrõ.

15 Filólogo, Julia, Nereo, teero biiri cãũ bayio, Olimpás, niipetira Jesuré padeorã cúã p̃ũtop̃ũ niirã ãñuãrõ.

16 Múã câmerĩ maĩrémena ãñudutiya.

Niipetira Cristore padeorẽ põnarĩ macãrã múãrẽ ãñuduticoya.

17 Yáa wedera, múã padeorere ñañorãnorẽ, múãrẽ batanacãjeari ti-ibuyéranorẽ ññamasĩña. Cúã múãrẽ buerigue maquẽrẽ buericua. Teero tiirã, cúãnorẽ t̃uorĩjãwa. 18 Cúãno marĩ Òpũ Cristo booró tiirã mee ticúã; cúã boorẽpe tiirã niicua. Cúã ãñurõ wedesemeniremena diamacú wedesera tiiróbiro wedesecua. Bayiró peti ãñurõ t̃uomasĩbayiherare jĩditoremena padeorĩ tiijácuã. 19 Múãpeja ãñurõ Jesús booró tiirã tiiáyiro. Niipetira múãrẽ teero jĩñya. Teero tiigú, múãmena bayiró useniã. Múãrẽ ãñurẽpere tiimasĩrĩ boosãã; ñañarẽpere tiimasĩrĩ booríã. 20 Múã ãñurẽpere tiimasĩrĩ, péerogã siro Cõãmacũ ãñurõ niirecutirere ticogú múãrẽ Satanárẽ docacũmubosari tiigúdaqui. Jesucristo marĩ Òpũ múãrẽ ãñurẽ ticoaro.

21 Timoteo ỹũũmena Jesuyé quetire wedegú múãrẽ ãñuduticoi. Yáa wedera Lucio, Jasón, Sosípater cúãcã múãrẽ ãñuduticoya.

22 Ỹũũ marĩ Òpũrẽ padeogú atipũrẽ Pablora jóabosagu múãrẽ ãñudutia. Ỹũũ wãmecutia Tercio.

23 Gayo múãrẽ ãñuduticoi. Jesuré padeorĩ põna macãrã cúũya wiipũ neãrucuya. Ỹũũ Pablo tiiwipú cãniã. Erasto atimacã macãrã paderãre wapatícotegu ãñuduticoi. Teero biiri ãpĩ Jesuré padeogú Cuarto ãñuduticoi.

24 Jesucristo marĩ Òpũ múã niipetirare ãñurẽ ticoaro. Teerora tiiáro.

Pablo useniremena jóayaponorigue

25 Marĩ Cõãmacũrẽ “ãñunetõjõãĩ” jĩñãda. Ỹũũ cúũye quetire ãñurẽre bueri, teero biiri ỹũũ Jesucristo marĩrẽ tiibosáriguere wederi, cúã múãrẽ nemorõ padeorĩ tiimasĩqui. Ỹũũ wederẽ maquẽrẽ too suguero macãrãpũ t̃uomasĩriyira; yoari masĩña manirĩgue niiriro niiwũ. 26 Atitópere Cõãmacũ cúũyara profetaye jóariguemena niipetire põnarĩ macãrãrẽ masĩrĩ tiiquí. Cõãmacũ catirucugu cúũ netõnére quetire wededutiqui, basocã cúũrẽ padeoarõ jĩgũ, teero biiri cúã boorẽpe tiiáro jĩgũ.

27 Cõãmacũ s̃icũrã niigú niipetirere masĩpetigure “ãñunetõjõãĩ” jĩñãda. Jesucristo tiápuromena Cõãmacũ niirecutirere wãcũrã, teerora jĩrucujããda. Teerora jĩñãda.

Nocõrõrã jóaa.

CORINTO MACĀRĀRĒ Pablo jóasugueripũ

Āñuduticorigue

¹ Yũũ Pablo Cõãmacũ booró cãũ beserigu niii Jesucristoyere wede-
dutigu. Sóstenes marĩya wedegũmena ² múã Cõãmacũrẽ padeoráre Corin-
topũ niirãrẽ ãñudutia. Múã Jesuré padeoráre Cõãmacũ beserigu niiiwĩ, cãũ
põna niirãrõ jĩgũ. Niipetiro macãrãrẽ marĩ Ōpũ Jesuré padeoráre beserigu
niiiwĩ. Jesucristo niipetira cãũrẽ padeorá Ōpũ niii. Cãũcã marĩ Ōpũ niii.

³ Cõãmacũ marĩ Pacũ, Jesucristo marĩ Ōpũ múãrẽ ãñurẽ ticoaro; ãñurõ
niirecutiri tiiaro.

Cõãmacũ Cristomena ãñurẽ ticoré

⁴ Múã Jesuré padeorá niirĩ, Cõãmacũ múãrẽ ãñurẽ ticorigũ niiiwĩ. Cãũ
teero tiirere ñagũ, cãũrẽ usenire ticorucua. ⁵ Múã Jesucristomena
niirĩ, Cõãmacũ múãrẽ cãũye niipetire ãñurere ticorigũ niiiwĩ. Teeré
ticogu, múãrẽ cãũyere ãñurõ masĩrĩ tiirigu niiiwĩ. Āpẽrãrẽ múã cãũye
quetire ãñurõ wederi tiirigu niiiwĩ. ⁶ “Cristo ãñurõ tiigũdaqui” jĩrigue,
múã padeorĩ, diamacũ wáawũ. ⁷ Teero tiirã, múã marĩ Ōpũ Jesucristo
putuaatiadarere yueri, Cõãmacũ ãñurẽ tiimasĩrere ticoré dusarĩa. ⁸ Cãũ
múãrẽ padeorucũjãrĩ tiigũdaqui, tée atibáreco* petiripũ. Teero tiirã, marĩ
Ōpũ Jesucristo putuaatiri, wapa cuohera niĩadacu. ⁹ Cõãmacũ cãũ jĩrere
diamacũ tiigũ niii. Cãũrã múãrẽ beserigu niiiwĩ, cãũ macũ Jesucristo marĩ
Ōpũmena siccãrõména ãñurõ niidutigu.

Sĩquẽrã batarĩjãña

¹⁰ Yáa wedera, marĩ Ōpũ Jesucristo wãmemena múãrẽ ateré jĩĩã: Múã
siccãrĩbĩro wãcũ, useniremena cãmerĩ wedeseya. Siquẽrã batarĩjãña.
Siccãrõména wãcũ tũgueña, niirecutiya. ¹¹ Yũũre Cloé wãmecutigoya wii
macãrã múã cãmerĩ ñadũgaherere wedewa. ¹² “Basocã merẽã dícu
wãcũrã tiiĩya”, jĩwã. Siccũ “yũũ Pablomena niiiã” jĩĩyigũ. Āpĩ “yũũ
Apolomena”, Āpĩ “yũũ Pedromena”, Āpĩ “yũũ Cristomena niiiã” jĩĩyira.
¹³ Teero jĩĩrijãrõ booa. Marĩ Cristore padeorã niijĩrã, siccãpõna macãrã
niiiã. ¿Yũũ Pablo múãrẽ curusapũ diabolari? Diabolariwũ. Múãrẽ
wãmeõtira, ¿Pablo wãmemena wãmeõtiri? Wãmeõtirijĩya. ¹⁴ Cõãmacũrẽ
usenire ticorémena ateré jĩĩmasĩã: Yũũ múãrẽ wãmeõtiriwũ. Crispo, Gayo
dícuere wãmeõtiwũ. ¹⁵ Teero tiirã, siccãno “Pablo wãmemena wãmeõtínorigu
niiiã” jĩĩmasĩriqui. ¹⁶ Abenaquẽ, Estéfãnaya wii macãrãcãrẽ wãmeõtiwũ. Yũũ
wãcũãtã, Āpẽrãrẽ yũũ wãmeõtínemoriwũ. ¹⁷ Cristo yũũre wãmeõtitudigu
cũũiririgu niiiwĩ. Teeré yũũre cũũgũ, masĩrĩ basoca wedeserobiro wedesedutiririgu
niiiwĩ. Yũũ masĩrĩ basocabiro wedeseatã, yũũre tuorã ateré jĩĩbojĩya:
“Pablo ãñurõ wedesemasĩqui”, jĩĩbojĩya. Tee dícuere wãcũrã, Cristo cãũrẽ
curusapũ diabolariquepere tuomasĩribojĩya.

Cõãmacũ tutuarere, cãũ masĩrere Cristomena masĩnoã

* 1:8 “Atibáreco” pecasãyemena: “este mundo” jĩĩdũgãro tiia.

18 Cristo curusapu marĩrẽ diabosarigue quetire marĩ wederi, pecamepu wáaadara “teero jĩĩmajārã tiiya” jĩĩ wácũcua. Marĩ cũũ netõnénorirapereja tee queti Cõamacũ tutuarere eñoã. ¹⁹ Cõamacũye queti jóaripũpu teerẽ biiro jóanoã:

Cõamacũ jĩĩwĩ:

“Atibúreco macārã masĩri basoca cúa masĩre buri niirẽ putuári tiigúda; cúa tuomasĩrere emajágúda”, † jĩĩ jóanoã.

²⁰ ¿Deero putuái “masĩpetijãã” jĩĩrã, teero biiri buerĩ basoca, teero biiri sũcã atibúreco maquẽrẽ wedesemenirãcã? Cõamacũ atibúreco maquẽ cúa “tuomasĩã” jĩĩrere buri niirẽ putuári tiiquí. ²¹ Cõamacũ masĩgũ niijĩgũ, atibúreco macārã cúa masĩremena cũũrẽ masĩrĩ boorĩyigu. Netõnere quetire wederemenape tee quetire padeorãre netõnedugayigu. Cũũrẽ padeohérapere tee quetire wederẽ buri niirẽ baucú.

²² Judíoa “Cõamacũ tutuaromena tiiẽnorĩ ñnatoarapu, múã wederere padeoáda” jĩĩya. Griegoa atibúreco maquẽ masĩre amaãya. ²³ Ʋsãpeja Cristo curusapu diarigũye quetire wedea. Judíoa teerẽ tuorã, ññarõ jĩĩrõbiro tũgueñaya. Griegoacã tee quetire tuorã, “teero jĩĩmajārã tiiya” jĩĩya. ²⁴ Marĩ Cõamacũ beserirapeja, judíoa, griegoa, Jesucristoye quetire tuorã, Cõamacũ tutuarere, cúa masĩnetõjõãrere tuomasĩã. ²⁵ Atibúreco macārã Cõamacũ masĩre buri niirẽ wácũũya. Niiria. Cõamacũ masĩrepe basocã masĩre nemorõ niã. Apeyerẽja, Cõamacũrẽ tutuhegu tiirõbiro ññaãya. Niiria. Cũũ tutuarepe basocã tutuare nemorõ tutuanemore niã.

²⁶ Yãa wedera, múã too sugueropu niiriguere wácũña. Cõamacũ múãrẽ beserĩ, puarãgã atibúreco maquẽrẽ masĩri basoca niiwũ. Puarãgã dutirã niiwũ. Puarãgã õpãrãya wedera niiwũ. ²⁷ Cõamacũ biiro tiiyigu: Cũũ atibúreco maquẽ masĩri basocare bobodutigu, cúa “tuomasĩhẽrã niĩya” jĩĩrãrẽ beseyigu. Dutirãre bobooro wáadutigu, dutirẽ cuohẽrere beseyigu. ²⁸ Cõamacũ basocãre besegu, buri niirãrẽ, ãpẽrã doonõrãrẽ, wapamanĩrãrẽ beseyigu. Cũũ teero tiigú, uputĩ macārã buri niirã putuáaro jĩĩgũ, teero tiiyigu. ²⁹ Teero tiirã, marĩ Cõamacũ ññacoropu jeari, sícũ “yũũ ãpẽrã nemorõ niiwũ” jĩĩmasĩriqui. ³⁰ Cõamacũ basiro múãrẽ Jesucristomena sícãrĩ niirĩ tiiyigu. Cristomenarã marĩ masĩre cuoa. Cũũmenarã Cõamacũ marĩrẽ “cúa ãñurãrã niĩya” jĩĩ ññaqui. Marĩrẽ cũũ põna niirĩ tiirĩgu niiwĩ. Teero biiri marĩrẽ netõnérĩ tiirĩgu niiwĩ. ³¹ Teero tiirã, Cõamacũye queti jóaripũ jĩĩremena putuáa. Biiro jóanoã: “ Ʋũũja ãñunetõjõãgũ niã; biiro tiigúno niã’ jĩĩdugagũno jĩĩrijãrõ booa. Biirope jĩĩrõ booa: ‘Marĩ Ʋpũ ãñunetõjõãgũ niĩ; biiro tiirĩgu niiwĩ’ jĩĩrõ booa”, ‡ jĩĩ jóanoã.

2

Cristo curusapu diarigue queti

¹ Yãa wedera, yũũ múã putopu Cõamacũye quetire wedegu jeagu, biiro tiiwũ: Tuomasĩrõrã wedewu. Wisíore wãmemena, atibúreco macãrãye masĩremena wederiwu. ² Yũũ múã putopu niigũ, “Jesucristoye queti, cũũ curusapu diarigue dícare wedegúda” jĩĩ wácũwũ. ³ Múãrẽ wedegu, tutuhegu niiwũ. Bayirõ cuigu, ñapõpiremena niiwũ. ⁴ Yũũ múãrẽ padeorĩ boogú, atibúreco macãrãye masĩremena wedeseriwu. Teero wedeserono

† 1:19 Isaías 29.14. ‡ 1:31 Jeremías 9.24.

tiigú, yuu wedeseri, Cõamacũ cãũ Espiritumena cãũ tutuarere ãñorígu niiwĩ.
 5 Teero tiigú, atibúreco macãrãye masíremena múãrẽ padeorí tiiríwũ.
 Cõamacũ cãũ tutuaromenape múãrẽ padeorí tiirígu niiwĩ.

Cõamacũ masíre Espiritu Santomena tãomasã

6 Teero niipacari, Jesuré ãñurõ padeorãpũre masíre wedea. Tee masíre atibúreco macãrãye masíre mee niã; cããrẽ dutirãye masíre mee niã. Cũã máata petiãdacua. 7 Ësãpe wedera, Cõamacũye masíre wedea. Cũũ masíre too suguero macãrãpũ masíña maniríguere wedea. Atibúreco tiãdari suguero, Cõamacũ tee yayiõrere “biiro tiigúda” jĩ wãcũtoayigu. Marĩrẽ netõnãdarere, marĩrẽ ãmũãsepũ ãñurõ tiãdarere wãcũyetoayigu. 8 Sícãno atibúreco macãrã dutigú teeré tãomasĩriyigu. Tãomasĩrã doca, marĩ Òpũ ãñunetõjõãgãrẽ curusapũ sããribojĩya. 9 Cõamacũye queti jóaripũpũ teero jóanoã:
 Cõamacũ cãũrẽ maĩrãrẽ ãñurẽ quẽnoyúeyigu.

Sícãno ãñaririguere, cãũ tuoririguere, cãũ wãcũririguere quẽnoyúeyigu,*
 jĩ jóanoã. 10 Tee ãñurẽ marĩ masĩririguere Cõamacũ Espiritu Santomena marĩrẽ masĩrĩ tiii. Espiritu Santo niipetire wisiõnetõnãcãrere, Cõamacũ tiãdarere masĩpetijãĩ.

11 Marĩ ãpĩ cãũ wãcũrẽre masĩria. Cãũ sícũrã cãũ wãcũrẽre masĩqui. Tee tiirõbiro sícãno Cõamacũ wãcũrẽre masĩriqui; Espiritu Santo dícu cãũ wãcũrẽre masĩ. 12 Atibúreco macãrã wãcũrẽmena Cõamacũ marĩrẽ ticoriguere tãomasĩria. Espiritu Santo Cõamacũ marĩrẽ ticodiocorigu wãcũrẽ ticorẽmenape tãomasĩã. 13 Ësã teeré wedesera, Espiritu Santo “biiro bueya” jĩrẽmena wedesea. Ësã basiro masíremena wedeseria. Espiritu Santo buedutirobirora cãũrẽ cãorãre buea.

14 Espiritu Santore cãohégupeja Espiritu Santo buerẽre booríqui. “Teero jĩãmajãrã tiíya”, jĩqui. Espiritu Santo tiãpuremena dícu Cõamacũyere tãomasĩnoã; “¿diamacãrã niĩ?” jĩ besemasĩnoã. Teero tiigú, Espiritu Santore cãohégũ cãũ buerẽre tãomasĩriqui. 15 Espiritu Santore cãogúpeja niipetire Cõamacũyere tãomasĩqui; “¿diamacãrã niĩ?” jĩ besemasĩqui. Cãũrẽna Espiritu Santore cãohégupe tãomasĩriqui; “¿diamacãrã tiigãri cãũ?” jĩ besemasĩriqui. 16 Cõamacũye queti jóaripũpũ teero jóanoã:

Sícãnopera marĩ Òpũ wãcũrẽre masĩriqui.

Sícãnopera Cõamacãrẽ “ateré biiro tiiyã” jĩ dutimasĩriqui,†
 jĩ jóanoã. Marĩpe Cristo wãcũrẽre tãomasĩã.

3

Cõamacãrẽ padecoteraye maquẽ

1 Yãa wedera, múãrẽ Jesuré ãñurõ padeorãpũre tiirõbiro wedemasĩriwũ. Atibúreco macãrãrẽ tiirõbiro wedewũ. Cristoyere wĩmarãrẽ wedegãbiro wedewũ. 2 Múãrẽ wĩmarãbiro wisiõheregãrẽ wedewũ. Múã wisiõrere tãomasĩhãrã niwũ ména. Sícũ wĩmagũ õpẽã ãpũgãrẽ yaaré ecarõno tiirã, õpẽcõre tĩãcua. Teerora múãrẽ tiiwũ. Teerora yuu mecãtĩgãrẽ wisiõrere wederi, tuoribocu. 3 Múã atibúreco macãrãbiro niicu ména. Múã cãmerĩ ãgora, cãmerĩ ãnadugãhera atibúreco macãrãbiro niicu; cãũ boorõ tiidugãrãbiro tiicũ. 4 Múã sĩquẽrã biiro wedesea: “Yuu Pablomena

* 2:9 Isaías 64.4. † 2:16 Isaías 40.13.

niiã”, ãpêrã “y^{uu} Apolomena niiã” jĩã. Teero jĩrã, atibúreco macãrãbiro wedesera tiia.

⁵ ¿Noã niĩ Apolos? ¿Noã niĩ y^{uu}? Ësã Cõãmacũrẽ padecoteri basoca niiã. Ësã wederiguemena múã marĩ Òpũrẽ padeowá. Ësãcõrõ Cõãmacũ tiidutirere tiiwá. ⁶ Y^{uu} sicato otegú tiiróbiro múãrẽ wedenucãwũ. Apolos y^{uu} oteriguere oco píogu tiiróbiro múãrẽ buenemoyigu. Cõãmacũpe teeré bucuarĩ tiiquí. ⁷ Oteré otegú, oco píogu uputí macãrã mee niĩya; Cõãmacũpeja uputí macũ niiquí. Cũũrã ùsã oteriguere bucuarĩ tiigú tiiróbiro basocãre padeonemórĩ tiiquí. ⁸ Oterí basoca, oco píori basoca sícãrĩbiro niĩya. Cõãmacũ cããrẽ cúã paderiguecõrõ wapatígudaqui. ⁹ Ësã Cõãmacũrẽ padecoteri basoca sícãrõmëna padea. Múã cãũye oteré cuorí dita tiiróbiro niiã.

Teero biiri múã sicawí Cõãmacũ tiinucãri wii tiiróbiro niiã. ¹⁰ Cõãmacũ y^{uu}re buemasĩre ticorëmena wii nucõmenígũ tiiróbiro múãrẽ ãñurõ buenucãwũ. Æpĩ múãrẽ buenemogũ, wiire tiinemómũãgũ tiiróbiro tiigú tií. Wiirẽ padeapura ãñurõ tiirõ booa. ¹¹ Botarí nucõãri siro, ãpĩ nucõquënomasĩriqui. Jesucristo botarí nucõrígue tiiróbiro niĩ. ¹² Jesucristoyere ãñurõ diamacá buerá oro, plata, apeyẽ ùtãperi wapapacãremena wii tiinemómũãrã tiiróbiro tiicúa. Æpêrã merẽã buerãpe yucu páaremëna, táamëna, muĩmëna tiinemómũãrã tiiróbiro tiicúa. ¹³ Atibúreco petirí, pecame atiadacu. Tii pecamerã niipetira basocá tiirígue baurocá ãñoãdacu. Cõãmacũ basocá tiirígue jũũrĩ ññagũ, besegú tiiróbiro bese, wapatígudaqui. ¹⁴ Sícũ ãñurõ tiigú, wii wapapacãremena tiinemómũãgũ tiiróbiro niiquí. Cũũ paderigue jũũricu. Netõãri siro, wapatínogũdaqui. ¹⁵ Æpĩ cãũ paderigue jũũãdacu. Teero wãari, niipetire cãũ tiirígue ditipeti-jõããdacu. Cũũ sícũrã pecamerẽ dutiwitĩwarigu tiiróbiro netõgũdaqui.

¹⁶ ¿Múã masĩrii? Múã Cõãmacũwii tiiróbiro niiã. Espĩritu Santo múãpure niĩ. ¹⁷ Sícũ Cõãmacũwiire ññorĩ, Cõãmacũ basirora cãũya wiire ññorĩgure ññarõ tiigũdaqui. Cõãmacũwii ãñunetõjõãri wii niiã. Múãrã tiiwí niijãrã tiia.

¹⁸ Wisirijãña. Sícũ biiro wãcũboqui: “Y^{uu} atibúreco macãrãye masĩre masĩpetijãã”, jĩ wãcũboqui. Teero wãcũgũno masĩhëgũbiro niijããrõ. Cũũ teero niirĩ, Cõãmacũ cãũrẽ ãñurõ masĩgú putuári tiigũdaqui. ¹⁹ Atibúreco macãrãye masĩre Cõãmacũ ññacoropure teero jĩãmajãre niiã. Cõãmacũye queti jóaripũpu teero jóanoã: “Cõãmacũ atibúreco macãrãrẽ cúã tiid-itõmeniremëna ññarõ putuári tiiquí”,* jĩ jóanoã. ²⁰ Aperopãre Cõãmacũye queti jóaripũpũre ate jóanëmonoã: “Marĩ Òpũ ateré masĩqui: Masĩri basoca wãcũrẽ búri niiré niiã”,† jĩ jóanoã.

²¹ Teero tiirã, “Inimëna niiã; cãũ biiro tiigú niĩ” jĩ wãcũrijãrõ booa. Cõãmacũ múãrẽ ãñurõ wãari boogú, niipetirere, niipetirare tiiapudutigu ticocoyigu. ²² Y^{uu} Pablo, Apolos, Pedro, ùsã múãrẽ tiiapura niiã. Atibúreco maquẽ, catiré, diaadare, atitó maquẽ, too síro maquẽ múãrẽ tiiapure niiã. Niipetire múãye niiã. ²³ Múãpe Cristomëna niiã. Cristope Cõãmacũmëna niĩ.

4

Cristoye quetire wederã paderigue

* 3:19 Job 5.13. † 3:20 Salmo 94.11.

¹ Múã ùsārē biiro wācūrō booa: “Cristore padecoteri basoca niíya; Cōāmacūye quetire too sũguero macārāpũ masiña manirĩguere wedecotera niíya”, jĩ wācūrō booa. ² Wedecotegũno cūūrē dutiarirocōrō diamacá tiirō booa. Teero tiirá, āpērā cūūrē padeoadacua. ³ Múã yũũ paderere beseri, péerogā wācūpatiria. Queti beserí basoca beseri, wācūpatiria. Yũũ basiro yũũ tiirere beseria. ⁴ Yũũ paderere wācũgũ, “ñañarō tiíátũ” jĩ wācūria. Teero wācūripacũ, “añurō paderucua” jĩ besemasĩriga; marĩ Ōpũ dícu yũũ tiirere besequi. ⁵ Teero tiirá, āpērā tiirere besesũguerijãña. Marĩ Ōpũrē yueya. Cũũ pũtũaatĩgũ, niipetire basocá masiña manimĩriguere bauanégũdaqui. Āpērā apeyenó tiirá wáari, cúã wācūwarere masiña maniã. Cōāmacũ teecārē baurocá bauanégũdaqui. Tiibũreco niirĩ, Cōāmacũ niipetirare cúã tiirĩgue pōōtēōrō añurē ticogũdaqui.

⁶ Yáa wedera, teerē wedegũ, múārē añurere boosãgũ wedea. Teero tiigú, Apolos, yũũ ùsāye maquēmena múārē queoré ticoawũ. Múã Cōāmacūye queti jóaripũ jĩrōbirora queoró tiáro jĩgũ, tee queoré ticoawũ. Teeména múã ateré jĩnemoribocu: “Ŭsārē buegũpe múārē buegũ nemoró añurō buenemo”, jĩribocu sáa. ⁷ Múã āpērā nemoró añurá niiria; masĩnetōnucārã niiria. Niipetire múã cũoré Cōāmacũ ticorigue dícu niíã. Cũũ ticorigue niipacari, ¿deero tiirá múã basiro buarĩra tiiróbiro tũgueñã?

⁸ Múã niipetire cũorábiro tũgueñacu. Teero biiri Cōāmacũ tiimasĩre ticorere cũopetirabiro tũgueñacu. Ōpārãbiro tũgueñarã, ùsārē booríã. Múã ōpārã niirĩ, nemoró añuniãdacu ùsārē. Múã diamacúrã ōpārã niíãtã, ùsãcã múãmena dutiapubocu. ⁹ Yũũ biiro tũgueñaã: “Ŭsã sĩãcōããdarabiro niirã tiia”, jĩ tũgueñaã. Sĩãcōãnoãdara watoapũ Cōāmacũ ùsārē Jesús cũũyere wededutigũ beserirare niituropũ cūũrirabiro tũgueñaã. Atibũreco macārã, ùmũãse macārã ùsārē iñanucũcua, “deero wáaadari” jĩrã. ¹⁰ Ŭsã Cristoye dícuere wederé wapa basocá ùsārē biiro wācũcua: “Tũomasĩhērã, tutuhera, búri niirã niíya”, jĩ wācũmicua. Múã basiro dícu biiro wācũcu: “Ŭsãcã Cristomena niijĩrã, tũomasĩpetira, tutuara, quionĩremena iñanorã niíã”, jĩ tũgueñamicu. ¹¹ Sicatopũra ùsã ñañarō netōnucãwũ. Atitócãrē teerora yapacutĩjãã. Juabóara niíã; oco sĩnidugára niíã; suti cũohéra niíã. Basocá ùsārē ñañarō páaapeya. Ŭsãya wii peti maniã. ¹² Ŭsã boorénorē sãĩãdara, ùsã basiro bayiró padea. Basocá ùsārē ñañarō wedeseri, cúãrē ùsãpe “añurō wáaaro” jĩ sãĩbosáa. Ŭsārē ñañarō tiirĩ, teero tũgueñajãã. ¹³ Basocá ùsārē ñañarō wedepatiri, cúãrē añurōmena quēnoã. Atibũreco maquē cúã cōãrē tiiróbiro, cúã boohérebire ùsārē iñãya. Sicatopũra doonucãrira teerora doorucújãya.

¹⁴ Múārē bobodutigũ mee jóaa; múārē maĩgú, yũũ pñabiro diamacũ wācũrĩ boogú wedea. ¹⁵ Múã paũ diez mil Cristoye quetire bueráre cũomasĩã. Teero paũ cũopacári, sĩcũrã niíĩ múārē wedesũguerigũ. Yũũrã niíã “Jesucristo basocáre netōnégũ atirigũ niíwĩ” jĩrē quetire wedesũguegũ. Múã tee quetire tũorã, cūūrē padeonucãwũ. Teero tiigú, yũũ múã pacũbiro niíã. ¹⁶ Teero tiigú, múārē biiro tiirĩ boogá: Yũũ tiirécũtirere iñacũ, tiinũnũseya. ¹⁷ Yũũ teerē boosãgũ, Timoteore múã pũtopũ ticocogũ tiia. Cũũrē maĩã. Cũũ yũũ macũbiro niigú niíĩ. Marĩ Ōpũyere diamacá tiirucú. Yũũ Cristore padeogú tiirécũtirere cúã múārē wedegũdaqui. Yũũ niipetiropũ niipetira Jesurē padeoré pñarĩ macārãrē wederénocãrē wedegũdaqui.

18 Siquērã múã menamacārã biiro wácūcua: “Ūsã Pablo nemorõ Cõamacūyere tuomasĩã. Teero tiigú, cuigu, atiriqui” jĩ wácūmicua. 19 Yũũpe “Cõamacũ boorí, máata múã pũtopũ wáagũda” jĩ wácũã. Toopú wáagu, teero wedesera wederere masígũda. Tee dícare masĩricu. “¿Diamacúrã Cõamacũ tutuaremena cūyere tiirára tiií cúa?” jĩ masígũda. 20 Cõamacũ dutiré marĩpũre jeari, marĩ wedeseremena dícu teeré ñloría; cūũ tutuaremenape ñnonõã. 21 ¿Ñeeré tiiri boogári múã? ¿Yũũ múã pũtopũ wáagu, pacũ cūũ põnaré ññarõ tiirõbirora múãrẽ ññarõ tiiri boogárite? ¿Maĩrémenapere wederi boogárite?

5

Ññaré tiigũre cõãdutare

1 Múãmena niirã cúa tiiré queti ãnopú jeatoaa. Biiro tuonõã: Sícũ múã menamacũ cūũ pacũ dúuturigore ñma, ñmocũtiayigu. Biiro tiirénoré Cõamacūrẽ padeohéracã “teero tiirjãña; bayiró ññaré niĩã” jĩcua. 2 ¿“Ãpērã nemorõ niinetõnucãã” jĩgari múã ména? Wácũpatirono tiirã, múã wácũpatiriyiro. Wácũpatirapeja, cūũrẽ cõãbojĩyu; múãmena neãdutiibojĩyu. 3 Yũũ ãnopú niipacũ, yũũ wácũrémema múã pũtopũ niigũbiro tũgueñaã. Teero tiigú, yũũ wácũrẽpũre teero ññaré tiigũre “cõãrõ booa” jĩtoaa. 4 Múã neãrĩ, yũũcã yũũ wácũrẽpũ múã pũtopũ niipugũda. Marĩ Ōpũ Jesús tutuarecã múãmena niĩãdacu. 5 Múã teero neãrã, cūũrẽ cõãjãña. Wãtiré wiyayá, cūũya õpũũrẽ ññarõ netõrĩ tiirõ jĩrã. Teero ññarõ netõgũ, duubóqui. Cūũ teeré duurí, marĩ Ōpũ Jesús pũtuaatigu, cūũ yeeripũnaré netõnégũdaqui.

6 Teero tiirã, “ũsãpe ãpērã nemorõ niinetõnucãã” jĩrijãña. Múã ateré masĩã: Pã tiirã pũuaro jĩrã, pã pũuri tiirére wúocua. Cúa péerogã wúoari siro, tee niipetiropũ sesajõacu. Teerora basocã ññaré tiirére pënicúa. 7 Teero tiirã, pëñirĩ jĩrã, ññaré tiigũre cõãjãña. Múã teero tiirã, ãñurã pũtuáadacu. Judíoa Pascua bosebũrecore pã pũuremena wúoya maniré dícare yaacua. Wúoya maniré tiirõbiro niirã niĩã múã. Cristo basirora marĩ ññaré tiirére cõãgũ, sãñórigu niuwĩ marĩye wapa. Cūũrã Pascua niirĩ, oveja cúa sãñórigu biro niĩ. 8 Teero tiirã, pã pũuri tiirére cõãrãbiro ññaré tiirére duuáda. Pã pũuri tiirére wúoya manirébiro niĩãda. Teero tiirã, ãñuré tiidugára, tiiditóre manirõ Cristo marĩrẽ tiibosáriguere useniremena tiĩãda.

9 Yũũ too suguero jóaripũpũ biiro jóawũ: “Ñeeapesodeaatiramena bapacũtirijãña”, jĩ jóawũ. 10 Yũũ teero jóagu, “atibũreco macārã ññaré tiirãmema wedeserijãña” jĩgũ mee tiiwú. Múã “ñeeapesodeaatiramena, ugorepiramena, yaarĩ basocamena, weerirare padeorãmema wedeseria” jĩrãpeja, atibũrecore cõãwitiwabojĩyu. 11 Yũũ biirope jĩdugagu tiiwú: “Sícũ ‘Jesuré padeóa’ jĩpacũ, ñeeapesodeaatigu niirĩ, cūũmena bapacũtirijãña. Teero biiri ugorepigumena, weerirare padeogúmema, quetipígumena, cūmurépigumena, yaarépigumena bapacũtirijãña. Cūũnomema sícãrĩno yaarijãña”, jĩwũ. 12-13 Yũũ Jesuré padeohérare beseria. Cõamacũ basiro cūũrẽ bese, diamacúrã wapa tiigũdaqui. Múãmena niirãpere besero booa. Teero tiirã, Cõamacũye queti jóaripũ jĩrõbirora tiiyá: Múã watoapũ ññaré tiigũre cõãjãña.

6

Jesuré padeorá cãmerĩ wedesãre

¹ Múã Jesuré padeorá cãmerĩ wedesãrã tiáyiro. Sícũ ãpĩrẽ ñañaré tiájĩyi. Teero tiári siro, ¿deero tiirá Jesuré padeohérare queti beserĩ basocare quënodutíi? ¿Deero tiirá Jesuré padeorápere suocó, quënodutírii? ² ¿Ateré múã masĩriite? Atibúreco petiári siro, Cõãmacũrẽ padeorá atibúreco macãrãrẽ beseadacua. Múã atibúreco macãrãrẽ beseadara niipacara, ¿deero tiirá teegãrẽ múã basiro quënomasĩrii? ³ ¿Atecãrẽ masĩriite? Atibúreco petiári siro, marĩ ángeleare beseadacu. Cúãrẽ beseadara niijĩrã, múãrẽ wáarepere nemorõ quënomasĩrõ booa. ⁴ Múã cãmerĩ wedesãrã, ¿deero tiirá Jesuré padeohégure múã quioníremena ññahëgürẽ quënodutíi? ⁵ Múãrẽ boboáro jĩgũ, teero jĩã. Múã cãmerĩ wedesãrĩ, ¿múã watoapure sícũ Jesuré padeogú quënomasĩgũno manidójãite? ⁶ Cúãrẽ besedutirono tiirá, múã Jesuré padeorá niipacara, Jesuré padeohéra putope quënodutíra wáacu.

⁷ Múã basiro cãmerĩ wedesãrã, bayiró ñañaré tiirá tiia; múã sícãrõména niimiãrigue petimasĩrõpejõãcu. Múãrẽ ñañaré tiirére teero tugueñajãrĩ, nemorõ añubocu. Múãyere yaarĩ, teero ññajãrĩ, nemorõ añubocu. ⁸ Múã teero ññajãrõno tiirá, múã basirora Jesucristore padeorá múãya wederare ñañarõ tii, cúãyere yaajãcu.

⁹ ¿Ateré múã masĩriite? Ñañaré tiirá Cõãmacũ Õpũ niirõpũ jearicua. Wisirĩjãña. Ñeeapesodeaatira, weerirare padeorá Cõãmacũ Õpũ niirõpũ jearicua. Teero biiri wãmosiarira niipacara ãpërãména ñeeapera, ãmúã sesaro numiãména niirãbiro tiirá, numiã sesaro ãmúãména niirãbiro tiirá Cõãmacũ Õpũ niirõpũ jearicua. ¹⁰ Yaarépira, ugorepira, cùmurépira, quetipíra, tiiditõrepira Cõãmacũ Õpũ niirõpũ jearicua. ¹¹ Tiatorpore múã síquërã teerora tiirécutimirira niiwã. Teero tiiri siro niipacari, Cõãmacũ múã ñañaré tiirére coserígũ niiwĩ; múãrẽ cãũ põna niirĩ tiirígũ niiwĩ. Marĩ Õpũ Jesuména, Espíritu Santomena Cõãmacũ múãrẽ “aññurãrã niĩya” jĩ ññaqui.

Múãye õpũũrĩ Cristoya õpũãména cãmeyioa

¹² Múã síquërã biiro wedesecu: “Marĩ tiidugárere tiimasĩã”, jĩicu. Teerora niã, niirõpeja. Apetó tiiró, marĩ tiidugáre marĩrẽ tiiapuricu. “Marĩ tiidugárere tiimasĩã” jĩrẽ diamacú niipacari, marĩ tiidugáre marĩrẽ dutir-ijããrõ. ¹³ Apeyẽ cúã wedesere diamacú niã: “Yaaré páaga maquẽ tiirígue niã; páagape yaaré boocú”. Cõãmacũpe tee puarõpũre petirĩ tiigúdaqui. Apeyepẽ diamacú niiria. Cõãmacũ õpũũrĩrẽ tiigú, ñeeapesodeaatidari õpũũrĩrẽ tiiríyigu. Maríye õpũũrĩ Jesús booró tiíádare õpũũrĩ niã. Jesupẽ teeõpũũrĩ Õpũ niĩ. ¹⁴ Cõãmacũ Jesuré masõrigũ niiwĩ. Teerora cãũ tutuaremena marĩcãrẽ masõgúdaqui.

¹⁵ ¿Ateré múã masĩriite? Múãye õpũũrĩ Cristoya õpũãména cãmeyioa. ¿Marĩ Cristoya õpũũrẽ ñeeape wapatári basocoya õpũãména cãmeyioadari? Tiirídojãã. ¹⁶ ¿Atecãrẽ masĩriite? Ëmu ñeeape wapatári basocoména niigũ, cúã puarã sicaõpũũ tiiróbiro putuácu. Cõãmacũye queti jóaripũpũ tee maquẽ jóanoã: “Cúã puarã sicaõpũũ tiiróbiro putuáadacua”,* jĩ jóanoã. ¹⁷ Teerora sũcã sícũ Jesucristo marĩ Õpãména niigũ, cãũ wãcüréména cãmeyioqui.

* 6:16 Génesis 2.24.

18 “Āpērārē ñeeapedugamiga” jī wācūrōno tiigá, teeré dutiwáya. Apeyé marī ñañaré tiiré marīye òpūūrīrē ñañorícu. Marī ñeeapesodeaatirape, marīye òpūūrī petire ñañorá tiia. ¹⁹⁻²⁰ ¿Múá masírīite? Marīrē Cōāmacū Espírītu Santore ticorigu niíwī. Marīye òpūūrī Espírītu Santoya wiibiro niā. Cūū marīmena nií. Cōāmacū wapapacáremena marīrē wapatírīgu niíwī. Teero tiirá, marīye òpūūrīmena marī booró tiimasñña maníā. Marīye òpūūrī, marī wācūrē Cōāmacūye niā. Marīye òpūūrīmena añurē tiíáda, āpērā Cōāmacūrē añurō wācūārō jīrā.

7

N̄m̄oc̄utire maquē

¹ Mecātīgārē múá jóaripūp̄n sãñhãriguere yuuguda. N̄m̄oc̄utitheri, añujãā, añurõpeja. ² Teero niipacari, n̄m̄oc̄utitheri noo booró ñeeapesodeaatibocua. Teero tiirá, ãm̄uã cūãcõrõ n̄m̄oc̄utiro booa. Numiãcã cūãcõrõ man̄c̄utiro booa. ³ Ëm̄u cūū n̄m̄oména añurõ niārõ. Coocã cūūmena teerora niārõ. ⁴ Man̄c̄utigore cooya òpūū dícu niiria; coo man̄ booróbírorã cūūmena niirõ booa. Coo man̄cārē cūūya òpūū dícu niiria; cūū n̄mo booróbírorã coomena niirõ booa. ⁵ Cúã biiro tiíaro: Numiõ coo man̄ coomena niidugari, yuugaro. Cūãcã coore yuugaro. Apetó tiirá, cúã biiro cãmerī jībocua: “Marī tiirucúrobiro tiirijãāda ména; Cōāmacūpere súubuseada”, jī wedesebocua. Cúã “noquē b̄urecori súubuseada” jī quēnoãri siro, súubusecua. Súubuseari siro, too suguero niirecutiarírobírorã man̄umena, n̄m̄oména niārõ. Teero tiihéri, cúã wācūtutuhéri, Satanás ñañaré tiidutíboqui. Āpērãména noo booró ñeeaperi tiibóqui.

⁶ Ȳm̄u múārē teeré dutirébiro jīgū mee tiia. “Múá teero tiirí, añuãdacu” jīgū, teero jīã. ⁷ Ȳm̄u biiro wācūã: Ȳm̄u múã niipetirare ȳm̄u tiiróbiro n̄m̄omanirã niirī boomíga. Cōāmacūpe basocácõrõrē cúã tiíadarere cūūrigu niíwī. Āpērārē n̄m̄omanidutiḡu, man̄umanidutiḡu cūūrigu niíwī. Āpērãpére n̄m̄oc̄utidutiḡu, man̄c̄utidutiḡu cūūrigu niíwī.

⁸ Mecātīgã múã n̄m̄omanirārē, man̄umanirārē, wapewia numiārē jīgūda. Múã ȳm̄u tiiróbiro n̄m̄oc̄utitheri, man̄c̄utitheri, añuniã. ⁹ Ëm̄uã numiãmena niidugara n̄cãhērãno n̄m̄oc̄utiaro. Numiãcã teerora man̄c̄utiaro. Cúã n̄m̄oc̄utiri, man̄c̄utiri, nemorõ añuã. Teero tiirá, cúã numiãmena, ãm̄uãmena niidugare dícuere wācūricua.

¹⁰ Ȳm̄u wãmosíarirare biiro dutia: Ate marī Òpū dutiré niíã; ȳm̄u dutiré mee niíã: Numiõ coo man̄rē cõãrijããrõ. ¹¹ Cõãgõ, sícõrã p̄tũáaro; o coo man̄ niimiriḡumena quēnoãrõ; cūūmena niārõ sūcã. Ëm̄ucã teerora cūū n̄morē cõãrijããrõ.

¹² Āpērãrējã ȳm̄u wācūrere biiro jīgūda. Ate wācūrē marī Òpū ȳm̄u wederé mee niíã. Apetó tiigá, sícū múã menamacã Jesuré padeohégore n̄m̄oc̄utíboqui. Coo cūūmena niirucudugari, cõãrijããrõ. ¹³ Teerora sūcã padeohéḡure man̄c̄utigocã coomena cūū niirucudugari, cõãrijããrõ. ¹⁴ Padeohéḡu n̄mo coo Jesuré padeoré wapa coo man̄cã Cōāmacū añurõ tiinórigu niiqui. Teerora padeohégo man̄ cūū Jesuré padeoré wapa cūū n̄mocã Cōāmacū añurõ tiinórigu niico. Teero tiirá, cúã põna Jesuré padeohéra põna tiiróbiro niiricua. Teero tiigá, Cōāmacū cúã põnarē añurõ tiiquí. ¹⁵ Jesuré padeohéḡuno cūū n̄morē cõãdugagu, cõãjããrõ.

Jesuré padeohégocã coo manurê cõãdugago, cõãjããrõ. “Yũre cõãrijãña; yũmena nijãña”, jĩmasĩna maniã. Cõãmacũ marĩrê cãmerĩquẽrõ manirõ niirecatiri booi. ¹⁶ Jesuré padeogó coo manurê Jesuré padeohégure “yũmena niigũ, padeogúdaqui” jĩmasĩna maniã. Teerora sũcã Jesuré padeogũcã cũũ nũmo Jesuré padeohégore “yũmena niigõ, padeogódaco” jĩmasĩna maniã.

¹⁷ Tee biipacari, ateré yũ niipetiro macãrã, Jesuré padeoré põnarĩ macãrãrê dutia: Múãcõrõ Cõãmacũ múãrê sicato cũũ põna putuári tí-irírobirora atitócãrê teerora niirõ booa. ¹⁸ Cõãmacũ ãpẽrãrê cõnerĩgu yapa macã caseróre widecõãnorirare cũũ põna putuári tiibóqui. Cũũ widecõãnorira nijãrõ. Widecõãnoña manirãrê cũũ põna putuári tí-irícãrê, teerora widecõãnoña manirã nijãrõ. ¹⁹ Widecõãnorĩgu niirĩ, o widecõãnoña manigũ niirĩcãrê, wapamaniã. Cõãmacũ booró tiirépe wapacutĩnetõncãã. ²⁰ Niipetira Cõãmacũ cũãrê sicato cũũ põna putuári tiirĩto cũũ niisuguerobirora niirucujãrõ booa. ²¹ Dutiafenori basocare* Cõãmacũ cũũ põna putuári tiirĩ, cũũ dutiafenore wãcũpatirijããrõ. Apetó cũãrê dutirã “wáaya” jĩrĩ, witijõããrõ. ²² Cõãmacũ marĩ Õpũ Jesuré padeodutĩgu múãrê beserĩgu niiwĩ. Teerora sũcũ besenũcãritore, dutiafenori basocũ niirĩgu niiwĩ. Atitóre biiro niĩã: Teero dutiafenori basocũ niipacũ, Jesumena nijĩgũ, dutiaferere witirĩgu tiiróbiro niiqui. Jesuyé maquẽrê padequi. ãpĩ cũũ besenũcãritore, dutiafenõña manigũ niirĩgu niiwĩ. Atitóre Cristore padecoteri basocũ tiiróbiro niiqui sãa. ²³ Cõãmacũ múãrê wapapacãremena wapatĩrĩgu niiwĩ. Teero tiirã, ãpẽã dutiafenori basocã tiiróbiro niirijãña. ²⁴ Cõãmacũ sicato besenũcãrito, múã niirecatirobirora nijãña. Cũũmena ãñurõ niĩña.

²⁵ Wãmosiãherare marĩ Õpũ dutiré maniã. Marĩ Õpũ yũre bóaneõ iñarẽmena múãrê yũ wederere tuorĩ tiirĩgu niiwĩ. Teero tiigũ, yũ wãcũreperere wedegũda. ²⁶ Biiro wãcũã: Atitóre pee ñãñarõ netõré niĩã. Teero tiigũ, sũcũ cũũ niirõbirora putuãjããrõ. ²⁷ Nũmocutĩgu coore cõãrijããrõ. Nũmomanigũ nũmo ãmaãrijããrõ. ²⁸ Nũmocutĩgu Cõãmacũrê netõncãgũ mee tiĩ. Numiõcã wãmosiãgo, Cõãmacũrê netõncãgõ mee tiyo. Teero niipacari, wãmosiãrirare cũũ catirĩ bũrecorire pee ñãñarõ netõré niĩã. Yũ cũũ ñãñarõ netõrére boosãrimiga.

²⁹ Yãa wedera, yũ múãrê ateré wededugaga: Atibũreco petiãdaro péero dũsaa. Teero tiirã, mecũãmena nũmocutira nũmomanirã tiiróbiro niirõ booa. ³⁰ Boorituari basocã boorituahera tiiróbiro niirõ booa. Ñsenirãcã tũsahera tiiróbiro niirõ booa. Apeyenó sãĩrã cũãye niidoaadarere tí-iróbiro tũgueñarijããrõ. ³¹ Atibũreco maquẽmena ãñurõ netõrã tee dícre wãcũrijããrõ. Atibũreco maquẽ marĩ iñaré ditiwaro tiã.

³² Múãrê wãcũpatiro manirõ niirĩ boogã. Nũmomanigũ marĩ Õpũye maquẽrê bayiró wãcũqui, Jesucristo ãsenirĩ boogũ. ³³ Nũmocutĩgure atibũreco maquẽrê bayiró wãcũqui, cũũ nũmorẽ ãsenirĩ boogũ. ³⁴ Cũũ nũmo, teero biiri Jesucristo ãsenirĩ boogũ, cũũ tiidugãre puaró niicu. Numiãcãrê teerora niĩã. Manũmanigõ marĩ Õpũye maquẽrê bayiró wãcũco. Cooya õpũũmena, coo wãcũrẽmena Cõãmacũ booró tiidugãco. Manũcutĩgore atibũreco maquẽrê bayiró wãcũco, coo manurê boosãgõ.

* 7:21 Pecasãyemena “esclavos” niĩyã.

³⁵ Y_{HH} múãrē ãñurē boosãgũ wede, jóacoa. Múã tiirére cãmotádugariga. Teero tiirõno tiigú, múãrē ãñurõ niirĩ boogá. Teero biiri marĩ Òpũye dícare wãcũrĩ boogá.

³⁶ Sícũ cũũ macõ бучуó wáari ññagũ,† biiro wãcũqui: “Y_{HH} macõrē ãñurõ tiiriga; coo manucutiri, ãñubocu”, jĩ wãcũqui. Teero jĩgũno numicũãrõ. Teero tiiré ñañaré tiiré mee niĩã. ³⁷ Æpĩpeja cũũ ãñurõ wãcũãri siro, “y_{HH} macõrē numicũricu” jĩqui. Cũũ teero tiidugáre ãñuniã. Y_{HH} macõ manucutirijããrõ jĩgũ, ãñurõ tiigú tiiqui. ³⁸ Biiro niĩã: Numicũgũ ãñurõ tiigú tiiqui. Numicũhẽgũcã toorã ãñunemorõ tiiqui.

³⁹ Marĩrē dutiré biiro niĩã: Manucutigo coo manũ catiri, cũũmena niirucujããrõ. Cũũ diari siro, coore cãmotáre manirĩ, coo tusagũmena manucutimasico. Cũũ Jesuré padeogú niĩãrõ. ⁴⁰ Y_{HH}pe biiro wãcũã: Coo ãpĩména dúutuhego, nemorõ useniremena niico. Y_{HH}cã Espiritu Santore cwojĩgũ, teero wedesea.

8

Weerirare wáicu diiré tioré maquẽ

¹ Y_{HH} mecũtĩgãrē apeyé múã sãññáriguere y_{HH}gũda. “¿Wáicura dii cũã weerirare ticoariguere yaajãrõ booi?” jĩriguere y_{HH}gũda. “Weerirare cũã padeoré wapamanĩã; teeré masĩtoaa”, jĩcu múã. Teerora niĩã, niirõpeja. Teero jĩrã, biiro jĩrã tiicú: “Usãpeja ãpẽrã nemorõ masĩnetõnucãã”, jĩãmajãrã tiia. Marĩ cãmerĩ maĩrã, biirope tiicú: Æpẽrãrē tiápucu, Cõãmacũrē padeonemóãrõ jĩrã. ² “Masĩnetõnegũ niĩã” jĩgũno ãñurõ peti masĩgũ mee niiqui. “Biirope ãñurõ masĩrõ boocú”, jĩmasĩriqui. ³ Cõãmacũ cũũrē maĩgũrē masĩtoaqui.

⁴ Wáicura dii cũã weerirare ticoarigue maquẽpere biiro wedegũda: Marĩ masĩã: Cũã weerira wapamanĩcua; Cõãmacũ sícũrã niiqui. ⁵ Æpẽrã cũũrē padeohéra paũ cõãpõnapere padeocúa. Æmũãsepũ niirãrē, atibúrecorũ niirãrē padeocúa. Cũãrē marĩ Cõãmacũrē padeoróbiro tũgueñacua. “Marĩ õpãrã niĩya”, jĩcua. ⁶ Marĩpe ateré masĩã: Cõãmacũ marĩ Pacu sícũrã niiqui. Cũũ niipetire atibúreco maquẽrē bauanéyigu. Marĩ cũũ põna cũũ dutirõ tiádara niĩã. Jesucristo sícũrã marĩ Òpũ niĩ. Cũũmenarã niipetire bauanénoriro niiwũ. Marĩcãrē cũũmena niirĩ tiirĩgu niiwĩ.

⁷ Niipetira Jesuré padeorã teeré masĩriya. Cũã siquẽrã too sũguerorũ weerira dícare padeomíwã. Mecũtĩgãrē weerirare ticoarigue diiré yaara, biiro wãcũcua: “Teeré yaara, weerirare padeorã tiã”, jĩcua. Padeobayíhera yaara, wapa cwojá tiiróbiro tũgueñacua. Teeména cũã wãcũrere ñãnocúa. ⁸ Marĩ yaaré, marĩ yaaherecã marĩrē Cõãmacũrē masĩrĩ tiinemória. Marĩ yaara, nemorõ ãñurã wáaricu. Yaahera, ñañarã wáaricu. ⁹ Teero niipacari, ãñurõ tiiyá múã. “Niipetirere yaamasĩã” múã jĩréména ãpĩ ãñurõ padeobayíhegure ñañaré tiirĩ tiirĩjãña. ¹⁰ Biiro niĩã: M_{HH} “cũã weerirare wapamanĩã” jĩmasĩpacu, cũã weerigũre súbubusepororũ yaagu wáabocu. Æpĩ padeobayíhegu m_{HH} teero tiirére ññaboqui. M_{HH}rē ññacũgũ, cũũcã weerirare ticoariguere yaagu wáabocui. ¹¹ M_{HH} masĩpacu yaagu, padeobayíhegure “y_{HH} ñañaré

† 7:36 Apepũ biiro tũonóã: Sícũ cũũ numo niigõdo бучуó wáari ññagũ, ...

tiigú tiigá” jĩ wácũrĩ tiigú tiia. Cristo cãucãrẽ diabosarigu niuwĩ. Mũu yaarémena cãu padeorere ñañorĩ tiibuyérijãña. ¹² Ateména putuáa sáa: Múã padeobayihẽgure ñañaré tiibuyéera, Cristorena ñañaré tiirá tiia. ¹³ Teero tiirá, marĩ yaarémena marĩya wedegu padeobayihẽgure ñañaré tiirĩ tiirá, diamacárã wáicura diiré yaanemorijãrõ booa, cãurẽ ñañaré tiibuyéri jĩrã.

9

Apóstoles cãã wederémena wapatá, yaamasĩcua

¹ Yũcã Jesús cãuyere wededutigu beserigu niĩã. Āpẽrã cãu beserira tiirõbiro tiimasĩã. Yũcã marĩ Ōpũ Jesuré iñawũ. Múãrẽ marĩ Ōpũye quetire wedewũ. Múã teeré tuo, padeowú. Teero tiirá, yũu Jesús beserigu niirere masĩã. ² Āpẽrã yũure “cãu Jesús cãuyere wededutigu beserigu mee niĩ” jĩrã niicua. Múãpeja teero jĩria. Yũu múãrẽ Jesuyé maquẽrẽ wederi siro, padeowú. Teero tiirá, múã ãpẽrã nemorõ yũure “Jesús cãuyere wededutigu beserigu niĩ” jĩmasĩã.

³ Āpẽrã yũure wedepatira, “cãu Jesús beserigu mee niĩ” jĩcua. Cũãrẽ biiro yũu: ⁴ Yũu Jesús beserigu niijĩgũ, yũu buerere tuorãre “ecayá yũure” jĩmasĩã. ⁵ Yũcã ãpẽrã Jesús beserira, Jesús baira, teero biiri Pedro-birora yũu tiirĩ, ãñubojĩyu. Cũã ñamosãnumiã Jesuré padeorãre cããmena néewaya. ⁶ ¿Deero wácũĩ múã? ¿Ûsã dícu Bernabé, yũu Jesuyé quetire wederá yaacatidugara, padedumasĩrigari? ⁷ ¿Surara cãu yaáre cãu basiro wapatĩgari? Wapatĩriqui. ¿Ûsere oterĩ basocu teeducare yaarigari? Yaaqui. ¿Oveja coterĩ basocu oveja õpẽcõre bipegú sñirĩgari? Sñiquĩ. ⁸ Yũu tee queorémena wederi, yũure “basocã wácũrẽ dícuere wede!” jĩrijãña. Moisére dutiré cũũriguecã teeré jóanoã. ⁹ Tee dutirẽpure biiro jóanoã: “Wecu trigore wãñiãrĩ, ñseropũ tuusãri betore tuusãrijãña. Yaadugagu, yaaaro”, jĩ jóanoã. Cõãmacũ teeré jĩgũ, wecuá dícuere jĩgũ mee tiyĩgu. ¹⁰ Cũu teeré jĩgũ, ãsã cãũye quetire wederãre queorémena wedegu tiyĩgu. Ditare coamutõsuguegu, ãpĩ trigore wãñiãgú “tiidita oteré ducare ñeeãdacu” jĩrã, padecua. ¹¹ Ûsã otenacãrira tiirõbiro Jesuyé maquẽrẽ múãrẽ wedenacãwũ. Otegú tee oteré ducare ñeerõbirora múãcã ãsã bueré wapa apeyenó múã cuorere péero ãsãrẽ ticori, ãñuniã. ¹² Múã ãpẽrã múãrẽ buerãre teero ticojãcu. Ûsãpereja nemocũ.

“Ûsãrẽ ticoya” jĩmasĩpacara, “ticoya” jĩria. Teero jĩrõno tiirá, teero ñucãjãwũ. Biiro wácũwũ: “Marĩ sãĩrĩ, Cristoye quetire booribocua”, jĩ wácũwũ. ¹³ ¿Ateré múã masĩriite? Cõãmacũwiipũ paderĩ basocã Cõãmacũrẽ padeorã yaaré nécati cũũriguere yaacua. Teerora tiwiipú wáicurarẽ sããrõpũ paderãcã tee diiré yaacua. ¹⁴ Cũã tiirõbiro Jesuyé quetire wederãcãrẽ “cãã tee wederémena wapatáyaaro” jĩrigu niuwĩ marĩ Ōpũ. ¹⁵ Teero jĩpacari, yũu sãcãrĩ “ticoya yũure” jĩricu. Mecãtigãrẽ múãrẽ apeyenó ticodutigu mee teero jóaa. Bayiró juabóarera diadugapacu, múãrẽ yũu wederé wapa yaaré sãĩricu.

¹⁶ Yũu Jesuyé quetire wedegú niijĩgũ, “ãpẽrã nemorõ ãñugú niĩã” jĩmasĩria. Tee Cõãmacũ yũure padedutire niĩã. Yũu teeré wedeheri, yũure ñañanibocu. ¹⁷ Yũu boorémena wedegu doca, wapatábojĩyu. Cõãmacũ yũure wededutiripeja, cãu yũure cũũrigue dícuere tiigú tiia. ¹⁸ Teero tiirõ, yũu ãñurõ ñsenire yũu wede wapatárebiro niicu. Yũu wapáséro manirõ

netõnére quetire basocáre wederémenape añurõ useniã. Jesús beserigu niijigũ, “wederé wapa ticoya yũre” jĩmasĩpacũ, jĩria.

¹⁹ Паи Cristore padeorí boosãgã, biiro tũgueñaã: Sícũrẽ padecotegu niiripacu, yũu basiro niipetirare padecotegu tiirõbiro tũgueñaã. ²⁰ Judíoa putopũ niigũ, cúãrẽ Cristore padeorí boosãgã, cúã tiirõbirora tiia. Yũu Moisére dutiré cũuriguemena niiripacu, tee dutirémena niirã putopũ wáagu, cúã tiirõbiro tee dutirére tiia. Cúãrẽ Cristore padeorí boosãgã, teero tiia. ²¹ Tee dutirémena niihẽrã putopũ wáagu, cúãrẽ Cristore padeorí boosãgã, tee dutirémena niihẽgãbiro niia. Teero niipacu, “Cõãmacũ dutirére tiihẽgu niia” jĩgũ mee tiia. Yũu Cristo boorére tiidũgãgu niijigũ, Cõãmacũ dutirémenape niia. ²² Yũu padeobayíheramena niigũ, cúãrẽ Cristore padeonemórí boogã, cúãbirora tiia. Ateperé tiinemóã sũcã: Niipetirare “¿deerope yũu tiirí, netõdũgãmĩ cúã?” jĩgũ, cúã tiirucúrobirora tiia. ²³ Tee niipetirare tiia, niipetiro macãrã Jesuyé quetire tũoáro jĩgũ. Teero tiigũ, yũucã cúãmenarã Cristo ticoadarere ñeegãdacu.

²⁴ Múã masĩã: Cũturópũ wáara, niipetira cũtũcúa, “¿noãpé cũtũbayínemo?” jĩrã. Niipetira cũtũpacára, sícũrã wapatáqui. Múãcã Cõãmacũ ticoadarere wapatáũgãrã, cũtarí basoca tiirõbiro tutuaremena Cõãmacũ booréperẽ tiiró booa. ²⁵ Niipetira cúã cũtũãdari suguero, bayiró cũtũbuécua. Too suguero cũãye õpũũrĩrẽ ñañoríguere duujãcua. Cúã pũũmena tiirí betore wapatáũgãrã, teero tiisũguécua. Tiibeto máata bóajõãcu. Marí ñeeãdarepeja petirícu. ²⁶ Teero tiigũ, yũu cũtarí basocú capea ññahẽgũ tiirõbiro noo booró tiiría. Cãmeríquẽri basocũ añurõ cãmeríquẽmasihẽgũ cũu booró tiijãqui. Yũupeja cũũbiro tiidũgãhegu, yũu tiiadarere añurõ wãcũsũguea. ²⁷ Yáa õpũũrẽ quẽnojeãdutigu, ñañaré tiidũgãrere nucãjãã. Yáa õpũũ yũure dutiria; yũu basiro yáa õpũũrẽ dutia. Teero tiiriatã, Jesuyé quetire ãpẽrãrẽ wedegũ niipacu, Cõãmacũ ññacoropũre ñañarõ putuábocu.

10

Weerirare padeoríjãña

¹ Yáa wedera, múãrẽ ateré múã masĩrĩ boogã: Niipetira ùsã ñecũsũmuã õmẽburuã doca niiyira. Niipetira Día Oco Sõárímaarẽ tĩãwayira. ² Niipetira “Moisémena niia” jĩrẽre ãñorã, õmẽburuãre nũnũ, tiimaarẽ tĩãwayira. Cúã õmẽburuãre nũnũ, tiimaarẽ tĩãwariguemena wãmeõtinorirabiro putuáyira. ³ Niipetira manã wãmecũtirigũ Cõãmacũ ticoriguere yaayira. ⁴ Niipetira oco Cõãmacũ ticoriguere sĩniyira. Tee oco ùtãgãpũ witiyiro. Tiigã ùtãgã Cõãmacũ ticoriga niiyiro. Cristora tiigãbiro niĩ. Cúã noo wáaro cúãmena niiyigu. ⁵ Cõãmacũ cúãrẽ teero tiipacári, cúãpe cũũrẽ usenirĩ tiiriyira. Cũãrẽ netõnũcãrĩ ññagũ, paũre yucũ manirópũ diari tiiyigu.

⁶ Cũãrẽ teero wáarigũ marĩrẽ queoré ticoré niã. Marĩrẽ cúã tiirõbiro ñañarére ugaripéarijããrõ jĩrõ, teero wáayiro. ⁷ Teero tiirã, cúã sĩquẽrã tiirõbiro weerirare padeoríjãña. Cõãmacũye queti jóaripũpũ cúã tiiriguere jóanoã: “Cúã yaa, sĩni, too síro cúã booró bosebũreco tiinũcãyira”,* jĩ jóanoã. ⁸ Marĩpeja sĩquẽrã cúã tiirõbiro noo booró ñeeaperijããda. Cúãcã teero tiirigũ wapa sicabũrecore veintitrẽs mil diayira. ⁹ Teero biiri

* 10:7 Éxodo 32.6.

siquerã cúã tiirírobiro marĩ Òpūrẽ cúari tiirijããda. Cúãcã teero tiirígue wapa pau ãñaã bacasiãnoyira.† 10 Teero biiri sũcã cúã siquerã Cõãmacūrẽ wedepatirirobiro wedepatirijãña. Cúãcã wedepatirigue wapa ángele siãdutínorigu cúãrẽ siãyígu.‡

11 Atibáreco petiwáro tiia. Teero tiigú, Cõãmacũ marĩ atitó macãrãrẽ masĩdutigu, cúãrẽ teero tiiyígu. Cũũ cúãrẽ wáariguere jóadutirigu niiwĩ, marĩrẽ cúã tiirírobiro tiirijããrõ jĩigũ, cúãrẽ wáariroborora marĩrẽ wáari jĩigũ. 12 Teero tiigú, sícũ “yũupeja ãñurõ padeogú niia; ñañaré ti-iría” jĩ wácũgãno ãñurõ tuomasĩña, ñañaré tiiri jĩigũ. 13 Apetó múã ñañaré tiidugácu. Múã dícare teero wáaricu; niipetirapure teero wáacu. Cõãmacũpe múãrẽ tiiapurucugu niijigũ, múã nocõrõ ñucárere masĩjigũ, múãrẽ ñañaré tiidugánemore jeari tiiríqui. Ñañaré tiidugáre jeari, Cõãmacũ múãrẽ tutuare ticogudaqui, ñañaré tiirijããrõ jĩigũ.

14 Teero tiirã, yũ maĩrã, múã cúã weerirare padeorijãña, ñañarõ wáari jĩrã. 15 Múã ãñurõ masĩrã niia. Teero tiirã, múã basiro yũ wedeserere “diamacú niia” o “merẽã niia” jĩãdacu. 16 Marĩ bocara, sñirí bapa sñiãdari sugero, Cõãmacūrẽ usenire ticoa. Tiibapare sñirã, “Cristoye dii marĩrẽ òmayudibosariguemenarã marĩ cãmena niia” jĩidugara tiia. Pãgãrẽ bato yaara, “Cristoya òpũũ cũũ diari òpũũmenarã marĩ cãmena niia” jĩidugara tiia. 17 Marĩ sicagá maquẽ pãrẽ yaaa. Teero tiirã, marĩ pau niipacara, sicaõpũũ tiiróbiro niia.

18 Israelya põna macãrãrẽ wácũña. Cúã Cõãmacūrẽ padeorã, wáicurarẽ siãpéocua. Tee diiré yaara, “Cõãmacũmena niia” jĩrã tiicúa. 19 ¿Deero jĩidugagu tiiri yũ teeména? “Wáicura dii cúã weerirare ticoariguere marĩ yaara, weeriramena niãdacu”, ¿jĩidugagu tiigári? “Weerira caticua”, ¿jĩidugagu tiigári? Jĩria. 20 Biirope jĩidugagu tiia: Cõãmacūrẽ padeohéra cúã weerirare wáicura diiré ticora, Cõãmacūrẽ ticora mee tiíya; wãtĩãpere ticora tiíya. Múãrẽ wãtĩãmena niirĩ booríã. 21 Marĩ Òpūrẽ padeorãmena vinorẽ sñirã, pãrẽ yaara, marĩ Òpūrẽ padeorére wiyará tiia. Teeré yaaarira wãtĩãyere sñi, yaaro booríã. 22 Marĩ Òpūrẽ doeri tiidugáricu. Cũũ marĩmena cúari, marĩ cãmena sicãrĩbíricu; tutuagu niiqui.

Marĩ booró tiirã, ãpẽrãrẽ maĩrbocu

23 Múã siquerã biiro wedesecu: “Marĩ tiidugáre teemasĩã”, jĩicu. Teerora niia, niirõpeja. Apetó tiiró, marĩ tiidugáre marĩrẽ tiiapuricu. “Marĩ tiidugáre teemasĩã” jĩrẽ diamacú niipacari, teepé ãpẽrãrẽ Cõãmacūrẽ ãñurõ padeorí tiirícu. 24 Múãye dícare wácũrijãrõ booa; ãpẽrãyé niãdarecãrẽ wácũrõ booa.

25-26 Cõãmacũye queti jóaripũpu biiro jóanoã: “Niipetire atibárecopu niiré marĩ Òpũye niia”, § jĩ jóanoã. Teero tiirã, yaaré dúaropu dúarere noo booró saĩ, yaaya. “¿Weerirare súbusepeoarigue dii niirĩ?” jĩ saĩñárijãña, wapa cuorã tugueñarĩ jĩrã.

27 Apetó tiigú, sícũ Jesuré padeohégu múãrẽ cũũ pũtopu yaadutiboqui. Múã cũũ pũtopu wáadugara, niipetire cũũ ecarére yaaya. “¿Ate deero tiarigue dii niirĩ?” jĩ saĩñárijãña, wapa cuorã tugueñarĩ jĩrã. 28 Toopá niirĩ, ãpẽrã múãrẽ biiro jĩibocua: “Ate weerirare cúã ticoarigue dii niia”, jĩibocua. Múã cúã padeorére ñañorĩ jĩrã, tee diiré yaarijãña, wapa

† 10:9 Números 21.5-6. ‡ 10:10 Números 16.41-49. § 10:25-26 Salmo 24.1.

cuorá tугueñarĩ jĩrã. ²⁹ Múãye maquẽrẽ wederia. Múã yaara, ñañarõ tугueñaricu. Cúã tугueñare maquẽrẽ wedegu tiia. “Yaaya maniréno niĩ”, jĩ tугueñacua.

Múã yũre sãĩñábocu: “¿Deero tiirã ãpẽrã tугueñaremena ùsãpe ùsã yaadugarere yaarigari? ³⁰ Ësã yaarére Cõãmacũrẽ usenire ticori, ãpẽrã ùsã yaarére merẽã jĩmasĩricua”, jĩbocu. ³¹ Yũpeja múãrẽ biiro wedea: Marĩ yaarémena, marĩ sĩnirẽmena, marĩ booró tiirẽmena Cõãmacũrẽ usenirĩ tiíada, ãpẽrãcã Cõãmacũrẽ “ãñunetõjõãĩ” jĩãrõ jĩrã. ³² Múã tirẽmena sĩcãnorẽ ñañaré tiĩẽñorijãña; niipetira Cõãmacũ põnarẽ, judíoare, judíoa niihẽrãrẽ ñañaré tiĩẽñorijãña. ³³ Yũcã teerora tiia. Niipetire yũ tiirẽmena niipetirare ãñurõ tiidugáa. Niipetira netõnerĩ boogú, cúãye niĩadarere boosãã; yũpeja yée dícuere ãmaãria.

11

¹ Múãcã yũ Cristore nũnũrõbirora teeré ññacũ, yũre nũnũñã.

Numiã Jesuré padeorã neãrõpũ tiiré maquẽ

² Múã yũ tiirĩguere teero wãcũpetirucujããyiro. Yũ múãrẽ buerigüecãrẽ diamacú tiíayiro. Teero tiigú, múãmena yũ bayiró useniã. ³ Apeyeré ateré múãrẽ masĩrĩ boogá: Cristo niipetira ãmũã sotoa niĩ. Ëmũpe cãũ nũmo sotoa niĩ. Cõãmacũ Cristo sotoa niĩ. ⁴ Ëmũ súubusegu, cãũya dupupũ sapeare pesarijãrõ booa.* Cãũ Cõãmacũ wededutirere wedegu, teerora pesarijãrõ booa. Pesagũpeja bobooro tiigú tiiquĩ. Cãũ teero tiigú, marĩ Òpũ Jesucristore quioniremena padeorĩqui. ⁵ Numiõpeja súubusego, cooya dupupũ suti caserore pesaro booa. Coo Cõãmacũ wededutirere wedego, teerora tiiró booa. Pesahegopeja bobooro tiigó tiicó; marĩ Òpũ Jesucristore quioniremena padeorĩco. Póare súa pedenorigo tiiróbiro niico. ⁶ Sĩcõ numiõ pesarĩ casero pesahego, sica diamacũrã coo póare súacõãjããrõ. “Yũre súapetiãtã, o pedeatã, bobooro tугueñabocu” jĩĩgõ, suti caserore pesaaro. ⁷ Ëmũpe Cõãmacũ niirere, cãũ dutimasĩrere ãñoĩ. Teero tiigú, pesarijãrõ booa. Numiõpe coo manũ ãñurõ dutimasĩrere ãñooyo. Teero tiigó, suti caserore pesaro booa. ⁸ Múã masĩã: Sicatopũra Cõãmacũ basocãre tiigú, ãmũrẽ numiõya cõãmena tiirĩyigu; numiõpere ãmũya cõãmena tiiyigu. ⁹ Cõãmacũ Adãnrẽ tiigú, Evare tiíapũaro jĩĩgũ mee tiiyigu. Evare tiigũpeja, Adãnrẽ tiíapũaro jĩĩgũ tiiyigu. ¹⁰ Teero tiirã, múã neãrõpũre niirã, numiã suti caserore pesaro booa. Teero tiigóno coo manũ dutirẽmena niirere ãñocó. Ángeleacã coo teero tiirere ññacua. ¹¹ Teero niipacari, marĩ Jesuré padeorã cãmerĩ tiíapũ. Ëmũã cãã nũmosãnumiã tiíapũre manirõ niimasĩricua. Numiãcã cãã manũsũmũã tiíapũre manirõ niimasĩricua. ¹² Ate diamacũrã niĩã: Cõãmacũ numiõrẽ ãmũya cõãmena tiiyigu; teero biiri ãmũã numiãpũre bauãcua. Niipetira Cõãmacũ tiirĩra dícu niĩya.

¹³ Numiã Cõãmacũrẽ sãĩrã, dupupũ suti caserore pesaheri, ¿ãñuĩ? Múã basiro beseya. ¹⁴ Niipetira ateré masĩnoã: Ëmũ póañapõ yoari, bobo niĩã. ¹⁵ Numiõpe póa yoariñapõ cuogó boborĩco; tee póãmena usenico. Coo póãmena suti caserore pesagobiro tiicó. ¹⁶ Yũ wedeserere “diamacú

* **11:4** “Jesuré padeorãmena neãgũ, sapeare pesariqui”, jĩidugaro tiia. Cãũ sĩcũrã niigũ, sapea-
mena súubuseri, ãñuniã.

niiria” jĩgánorē biiro jĩgũda: “ʼSã teero dícu tiirucúa. Teero biiri Jesuré padeoré pōnarĩ macārãcã teerora tiirucúcu”, jĩgũda.

Neãyara diamacú tiiririgue

¹⁷ Mecütigã múârē apeyeré jóaa. Ateré jóagu, múãmena useniria. Múã neãrã tiiré múârē Jesuré padeonemórĩ tiiróno tiirã, padeorére ñañorã tiia. ¹⁸ Múârē ateré jĩsuguegũda: Múã neãrã, sícãróména yaariayiro. Teeré tũoáwũ. Yũũ tũgueñarĩ, yũũre diamacú maquẽrẽ wedecoaya. ¹⁹ Ate diamacúrã niã: Múã batarícãrē, añuniã. Teeména “¿noãpé diamacú Jesuré padeorã niĩto?” jĩrere ññoãdacu. ²⁰ Múã neãyara, marĩ Ôpũ cũũ buerãmena yaaturirobiro diamacú tiiríayiro. ²¹ Múã yaaré néewarere noo booró yaanucãjããyiro. Æpẽrã juaména putuá, Æpẽrã sĩni, cũmu, tiíayiro. ²² Múã pairó yaa, sĩnidugãra, múãye wiseripu teero tiiyá. ¿Múã Æpẽrãrẽ Jesuré padeorãre doo niĩ? Æpẽrã bóaneõrãrẽ bobooro wãari tiirã tiíayiro. Múã teero tiiré quetire tũogũ, ¿deero jĩgũdari yũũ múârē? “Múãmena useniã” ¿jĩgarite? Jĩridoãgũdacu.

Jesús cũũ buerãmena yaaturigue

(Mt 26.26-29; Mr 14.22-25; Lc 22.14-20)

²³ Yũũ múârē bueriguere marĩ Ôpũ yũũre buewi. Biiro niã: Jesuré ññatutirapure ticoadari ñnamiré cũũ pãrẽ née, ²⁴ Cõamacũrẽ usenire ticoyigu. Yaponó, puatásã, jĩyigu: “Ate pã yũũ múârē diabosaadari õpũũbiro niã. Ateré tiiyá, yũũ múârē diabosarere wãcũrã”, jĩyigu. ²⁵ Yaaari siro, teerora tiiyígu sĩniri bapamena. Cũũ buerãre tĩãgũ, jĩyigu: “Atibapã maquẽ yée díbiro niã. Yée dímena Cõamacũ mama netõnére quetire cũũgũdaqui. Múã tiibapare sĩniréõrõ yũũre wãcũña”, jĩyigu. ²⁶ Teero tiirã, múã pãrẽ yaara, tiibapare sĩnirã, marĩ Ôpũ marĩrẽ diabosariguere ññorã tiia, tée cũũ putuaatiripu.

Bocaadari suguero, wãcũdutire

²⁷ Bocaadara quioníremena tiíaro. Quioníremena ññahẽgũ yaa, sĩni, Jesuré ññañaré tiiqui; Jesuyã õpũũ, cũũye díre búri niiré tũgueñaqui. ²⁸ Marĩ niipetira bocaadari suguero, marĩ tiiríguere “ññañaré tiitã” jĩ, wãcũsuguero booa. ²⁹ Sícũ marĩ Ôpũ marĩrẽ diabosariguere wãcũripacu, pãrẽ yaa, sĩnigũ, ññañarõ tiinógũdaqui. ³⁰ Teero tiirã, múã paũ diarecatira, tutuhera niicu. Siquẽrã diajõãtoayira. ³¹ Marĩ bocaadari suguero, wãcũpatisugueatã, Cõamacũ marĩrẽ teero ññañarõ tiiríqui. ³² Marĩrẽ teero ññañarõ tiigũ, marĩrẽ marĩ ññañaré tiirere duudutígu tiiqui. Marĩrẽ Æpẽrã cũũrẽ padeohéramena pecamepu wãari booríqui.

³³ Teero tiirã, yãa wedera, neãyara, biiro tiiyá: Sícãróména yaaadara, niipetirare yueya. ³⁴ Juabóaguño cũũya wiipu yaaaro. Teero tiigũ, Cõamacũ múã ãñũrõ neãrĩ ññagũ, ññañarõ tiiríqui. Apeyeré múã putopu wãagu, quẽnogũda.

12

Espíritu Santo basocãcõrõrẽ tiimasĩrere ticoré

¹ Yãa wedera, Espíritu Santo múârē tiimasĩrere ticoqui, Jesuré padeorĩ põna macãrãrẽ tiíapuro jĩgũ. Múârē teeré masĩrĩ boogã.

² Múã ateré masiã: Múã Jesuré padeoãdari suguero, múã menamacãrã weerirare padeorã wãari ñña, múãcã wãarira niiwũ. Weerira cúã padeorã

catirá mee niíya; wedeseriya. ³ Teero tiigú, yuu múarē ateré masĩrĩ boogá: Sícũno Espĩritu Santo ticorémena wedesegu ateré jĩmasĩricu: “Jesús ñañarō wáatērĩjãārō”. Āpĩpéja “Jesús marĩ Ōpũ niĩ” jĩgú Espĩritu Santo ticorémena dícu teeré wedesemasĩqui.

⁴ Espĩritu Santo tiimasĩre ticogu, merēã dícu marĩrē batoqui. Espĩritu Santo tee niipetirere ticogú sícũrã niiqui. ⁵ Marĩ merēã dícu paderé cuoa, Jesurē padeorĩ pōna macārārē tiápuaro jĩrã. Marĩ Ōpũ tee niipetirere cũurigu sícũrã niĩ. ⁶ Marĩ merēã dícu padea. Cõãmacũ marĩrē paderi tiigú sícũrã niiqui. Niipetire tee marĩ paderére añurō wári tiiquí. ⁷ Espĩritu Santo cãũ tiimasĩre ticorémena marĩ niipetirare cãũ marĩmena niirére ñnoquí. Tee tiimasĩrere ticoqui, cãmerĩ tiápuaro jĩgũ. ⁸ Cõãmacũ Espĩritu Santomena sĩquerārē añurō masĩrémena wedesemasĩrere ticoqui. Āpērārē cãũmenarã añurō tuomasĩremena wedemasĩrere ticoqui. ⁹ Āpērārē cãũmenarã padeorére ticoqui. Āpērārē cãũmenarã diarecutirare netõnemasĩrere ticoqui. ¹⁰ Āpērārē Cõãmacũ sícũrã tiimasĩrere tiĩñomasĩrere ticoqui. Āpērārē Cõãmacũ wededutirere wedemasĩrere ticoqui. Āpērārē besemasĩrere ticoqui. Tee masĩrémena “ãni wãtĩ tutuaremena biiro tiii” o “Espĩritu Santo tutuaremena biiro tiii” jĩ besemasĩqui. Āpērārē ãpērãyére máata wedesemasĩrere ticoqui, cãũ tee wedesere tuohéra niipacari. Āpērārē tee wedesere “biiro jĩdũgaro tia” jĩ wedemasĩrere ticoqui. ¹¹ Espĩritu Santo basiro tee niipetirere tiiquí. Cũũrã basocãdõrõrē cãũ ticodũgarere ticoqui.

Marĩ sicaõpũũbiro niĩã

¹² Marĩya õpũũ maquẽ pee niĩã. Pee niipacaro, sicaõpũũrã niĩã. Cristocã teerora niĩ. Marĩ cãũrē padeorã paũ niipacara, sicaõpũũbiro niĩã. ¹³ Marĩ niipetira Espĩritu Santo sícũmena wãmeõtinowũ. Teero tiigú, marĩ judíoa, griegoa, dutiapenori basocã, dutiapenoña manirã sicaõpũũbiro niirĩ tiii. Marĩ niipetira sícũrēna cuoa Espĩritu Santore.

¹⁴ Sicaõpũũ sicawãme dícu niiria; sicaõpũũ pee õpũũ maquẽrē cuoa. ¹⁵ Marĩya dũpo wedeseri dũpo niirõ, biiro jĩbocu: “Wãmo niiria; marĩya õpũũ maquẽ niiria”. Teero jĩpacaro, toopúra nijjãã. ¹⁶ Marĩya cãmopéro wedesebocu: “Capea niiria; marĩya õpũũ maquẽ niiria”. Teero jĩpacaro, toopúra nijjãã. ¹⁷ Marĩya õpũũ capea dícu niirĩ, ¿deero tii marĩ tuobóataũ? Marĩya õpũũ cãmopéro dícu niirĩ, ¿deero tii marĩ wĩniñáboataũ? ¹⁸ Cõãmacũ marĩrē tiigú, niipetire marĩya õpũũ maquẽrē cãũ cũũdũgaropũ cũũrigu niiwĩ. ¹⁹ Sicaõpũũpũre niiréno sicawãme dícu niĩãtã, basocúya õpũũ niiribojĩyu. ²⁰ Biirope niĩã: Sicaõpũũ pee wãme cuopacãri, sicaõpũũrã niĩã.

²¹ Capea wãmorē “mũũrē booríga” jĩmasĩricu. Dupucã dũporire “booríga” jĩmasĩricu. ²² Teero jĩrõno tiirã, marĩya õpũũ maquẽ apeyeré “tutuhere niĩã” jĩpacari, tee manirĩ, añurõ catimasĩricu. ²³ Marĩya õpũũ maquẽrē apeyeré búri niiré tũgueñaã. Teero tiirã, teeré añurõ bauáro jĩrã, añurõ quẽnoã. Apeyeré bobooro tũgueñarã, teeré yayíora, sutiré sãñaã. ²⁴ Apeyé añurē bauréperēja quẽnoría. Cõãmacũ marĩya õpũũ maquẽrē teero cũũrigu niiwĩ, búri niirére wapapacãrobiro iñãrõ jĩgũ. ²⁵ Cãũ niipetire marĩya õpũũ maquẽ sícãrõména paderi booqui; teero biiri sícãrõména cãmerĩ tiápurĩ booquí. ²⁶ Marĩya õpũũpũre sicatabe pũnirĩ, niipetiropũ sesajõãã. Añurõ wãaricãrē, niipetiropũ añurõ tũgueñaremena useniã.

²⁷ Teero jīgū, biiro jīgū tiia: Múá Cristore padeojírā, cūya ōpūbīro niīā. Basocácōrō cūya ōpū maquēbīro niīya.

²⁸ Cōāmacū Jesuré padeorī pōna macārā watoapure Jesús cūyere wede-
dutīgu beserirare niipetira sotoapu cūūrigu niīwī.

Cúā docare cū wededutirere wederāre cūūrigu niīwī.

Cúā docare cūye quetire buerāre cūūrigu niīwī.

Cúā docare cū dīcu tiimasīrere tiēñorārē cūūrigu niīwī.

Cúā docare diarecutirare netōnērārē,

tiāpurare,

dutirāre,

āpērāyere wedeserare cūūrigu niīwī.

²⁹ Niipetira Jesús cūyere wededutīgu beserira niiriya. Niipetira Cōāmacū wededutirere wederā niiriya. Niipetira Cōāmacūye quetire buerā niiriya. Niipetira Cōāmacū dīcu tiimasīrere tiēñomasīriya. ³⁰ Niipetira diarecutirare netōnémasīriya. Niipetira āpērāyere wedesemasīriya. Niipetira cúā wedesere “biiro jīdugaro tiia” jī wedemasīriya. ³¹ Teero tiirā, Espírītu Santo nemorō añurō tiimasīre ticorere booyá. Mecūtīgārē yuu múārē nemorō añurere wedeguda.

13

Cāmerī maīré

¹ Marī āpērāyere wedesemasīpacara, ángeleayere wedesemasīpacara, cāmerī maīhērī, marī wedesere wapamanīcu. Yucututī páara o cōmequiriré páacarerabīro marī wedesere busucu. ² Cōāmacū marīrē wededutirere wedemasīpacara, cāmerī maīhērā, búri niirā putuáa. Marī niipetire basocá masīña manirere masīpacara, niipetire Cōāmacūyere tuomasīrā niipacara, cāmerī maīhērā, búri niirā putuáa. Marī bayiró padeorēmena ūtāgūrē aperopá wáadutimasīpacara, cāmerī maīhērā, búri niirā putuáa. ³ Marī cūrē niipetirere bóaneōrārē ticobocu. Marī cúārē maīrīpacara ticora, Cōāmacū marīrē “añurō tiiwá” jīriqui. Marī Cōāmacūyere tiirī, cūrē padeohéra marīrē sóedutibocua. Cūyere tiipacára, cāmerī maīhērī, Cōāmacū marīrē “añurō tiiwá” jīriqui.

⁴ Marī cāmerī maīrā, biiro tiia: Āpērā marīrē merēā tiirī, cúā tiirere nucājāā. Niipetirare añurō tiia. Āpērārē īñatutiria. “Biirō biigúno niīa yuuja”, jī wācūria. “Ūsā āpērā nemorō niinetōncārā niīā”, jī wācūria.

⁵ Āpērārē padeorēmena wedesea. Marīye niīādare dīcure wācūria. Máata cúaria. Āpērārē yoari cúañāria. ⁶ Āpērā ñañarē tiirī īñarā, ūseniria. Cúā diamacú maquēpere tiirī, ūseniapua. ⁷ Marī maīrārē cúā ñañarē tiirī, maīdúria. “Too síro cúācā añurēpere tiimasīadacua”, jī wācūā. Wācūtutuarucujāā. Cúā añurere tiirī yuea.

⁸ Marī cāmerī maīré petirīcu. Cōāmacū wededutirere wederé petiādacu. Āpērāyere máata wedesemasīre petiādacu. Cōāmacūyere tuomasīremena wedemasīre petiādacu. ⁹ Marī niipetirere Cōāmacūyere tuomasīpetiria. Cōāmacū wededutirere wedepacara, wedepetiria. ¹⁰ Jesús putuatiirī, masīpetijāādacu; “teeré tuomasīriga” jīnemoricu sáa.

¹¹ Yuu wīmagū niigū, wīmagūbīro wācū, wedesewu. Busu wáagu, wīmagū niigū tiirīguere duujāwū. ¹² Teerora sūcā atitóre marī añurō tuomasīria. Ēñorō busuropu marī īñarēbīro niīā; añurō bauría. Too síropu añurō

bauró ññaadacu. Mecütígārē marī péerogā masiã. Too síropu cūū marirē masirōbirora masīpetijãadacu.

¹³ Teero tiiró, ate itiáwãme niirucujãadacu: Cõamacūrē padeoré, “cūū marirē añurō tiigúdaqui” jī ũseniyuere, câmerī maīré niirucujãadacu. Itiáwãme watoare câmerī maīrépe uputí maquē niã.

14

Āpērãyére máata wedesemasĩrã biiro tiiró booa

¹ Āpērãrē maīrucujãña. Cõamacū Espiritu Santomena tiimasĩre ticorécãrē bayiró booyá. Cõamacū wededutirere wedemasĩrere boonetõnucãña. ² Āpērãyére máata wedesemasĩgũno Cõamacū dícare wedesequi. Basocãre wedeseriqui. Cūū wedeserere tuorícua. Espiritu Santo tutuaromena masiña manirére wedesequi. ³ Cõamacū wededutirere wedegúpe basocãre wedesequi. Cūū wederi tuoríce Cõamacūrē padeonemórĩ tiiquí. Cũrã wãcütutuari, añurō tũgueñarĩ tiiquí. ⁴ Āpērãyére máata wedesemasĩgũno cūū basiro Cõamacūrē padeonemógũ tiiquí. Cõamacū wededutirere wedegúpe Jesuré padeorĩ põna macãrãrē padeonemórĩ tiiquí.

⁵ Múã niipetira ãpērãyére máata wedesemasĩrĩ boomíga. Tee nemorõ múã Cõamacū wededutirere wederi bayiró boosãmiã. Cõamacū wededutirere wederépe ãpērãyére máata wedesere nemorõ wapacutía. Sícũ ãpērãyére máata wedeseari siro, cūū wedeseariguere ãpĩ wederi, añunicu. Teero wedegu, niipetira Jesuré padeorĩ põna macãrãrē padeonemórĩ tiiquí. ⁶ Teero tiigú, yáa wedera, yũũ múã putopũ wáagu, ãpērãyére máata wedeseri, tee wedesere múãrē tiápuru. Cõamacū yũũre wederére múãrē bueripereja, tiápucu. Cõamacũyere yũũ añurõ tuomasĩrere múãrē wederi, tiápucu. Cõamacū yũũre wededutirere wederi, tiápucu. Yũũ apeyeré buenorĩ, tiápucu.

⁷ Queorëmena múãrē wedeguda: Tõõrõriwũ noo booró putiãmajãrĩ, “¿ñeenó basaré niigari?” jĩmasiña maniã. Búapütërõcã noo booró búapütëãmajãrĩ, “¿ñeenó basaré niigari?” jĩmasiña maniã. ⁸ Surara câmerĩsãrã wãara, cornetare añurõ putihéri, cúãyere quënorícua. ⁹ Múãcã teerora niicu. Múã tuomasĩhëre wedeseri, “biiro jĩdũgara tiíya” jĩmasiña maniã. Teero wedesãmajãre niicu. ¹⁰ Atibúrecopure pee merëã dícu wedesere niicu. Niipetire tee wedeserecõrõ tuomasĩñoã. ¹¹ Yũũ ãpërã wedeserere tuohégũ, aperó macũbiro niã. Yũũ wedeseri tuohégũ, cūũcã aperó macũbiro niiquí. ¹² Múãcã ãpērãyére tuorícu. Teero tiirã, múã Espiritu Santo tutuaromena tiimasĩre ticorére boorã, Jesuré padeorĩ põna macãrãrē añurõ padeonemórĩ tiimasĩrepere boonetõnucãña.

¹³ Teero tiigú, ãpērãyére máata wedesemasĩgũno Cõamacūrē biiro sãirõ booa: “Yũũ wedesere ‘biiro jĩdũgaro tiia’ jĩ wedemasĩrere ticoya” jĩ sãĩãrõ. ¹⁴ Yũũ ãpērãyére máata wedeserëmena súubusegu, yeeripũnamena súubusea. Yũũ wãcürëmenape “biiro jĩgũ tiia” jĩmasĩricu. ¹⁵ Too docare ¿deero tiigúdari yũũ? Biirope tiigúda: Yũũ súubusegu, yeeripũnamena súubuseguda; teerora yũũ wãcürëmenacãrē súubuseguda. Yũũ Cõamacūrē basapeogu, yeeripũnamena basaguda; teerora yũũ wãcürëmenacãrē basaguda. ¹⁶ Mũũ yeeripũnamena dícu Cõamacūrē “añunetõjõãgũ niĩ” jĩrĩ, ãpĩ mũũ wedeserere tuoríqui. Tuoríjigũ, “teerora niã” jĩapumasĩriqui. ¹⁷ Mũũ teero ũsenire ticori, añuniã, añurõpeja. Cũũpere Cõamacūrē

padeonemórĭ tiirícu. ¹⁸ Āpērāyére máata wedeserere yuúrá múá niipetira nemorō wedesea. Teero tiigú, Cōāmacūrē usenire ticoa. ¹⁹ Teero jīipacu, Jesuré padeorá neārōpu yoari āpērāyére máata wedeseḡu, búri peti wedesecu. Too niirā tuorícu. Basocáre buedugagu, cúā tuorémēna wederipereja, péerogā wedepacari, nemorō añuniā.

²⁰ Yáa wedera, wīmarābiro wācūrijāña. Múā wīmarā ñañaré wācūhērābiro wācūpacara, apēyepére butoābiro wācūña. ²¹ Cōāmacūye queti jóaripūpu ateré jóanoā: “Marĭ Ōpū Cōāmacū biiro jīi: ‘Yuu atiditá macārāre āpērāyémēna wedeseḡada. Teeménacārē nemorōrā padeoríadacua’, jīiyigu”,* jīi jóanoā. ²² Teero tiigú, Cōāmacū āpērārē āpērāyére máata wedeseri tiiquí, Jesuré padeohéra “Cōāmacū cúāmenā niiquí” jīārō jīigū. Jesuré padeorápe teeré masitoacua. Cōāmacū āpērārē cúū wededutirere wederi tiiquí, Jesuré padeorá “Cōāmacū marĭrē wedesequi” jīārō jīigū. Jesuré padeohérape teeré tuomasīricua. ²³ Múā niipetira neārōpu neārā, niipetira āpērāyére máata wedeseri, Jesuyé maquērē masīhērā o Jesuré padeohéra sããjeabocua. Múā wedeserere tuorá, “mecūrā tiíya” jīibocua. ²⁴ Múā niipetira Cōāmacū wededutirere wederipereja, Jesuré padeohéḡu o Jesuyé maquērē masīhēḡū sããjeaboqui. Múā wederére tuogú, “yuu ñañagú niiga” jīi tūgueñaboqui. Múā niipetira wederi tuogú, cúū tiiriguere wācūboqui. ²⁵ Cúū popeapu ñañaré wācūrere wācūboqui. Teero tiigú, Cōāmacūrē padeogú cúū díamacūpu ñicācoberimēna jeacūmugūdaqui. “Cōāmacū diamacúrā múāmenā niiquí”, jīigūdaqui.

Múā neārōpu añurō tiiyá

²⁶ Yáa wedera, múārē ateré wedea: Múā neārā, múā síquērā Cōāmacūrē basapeocu; āpērā Cōāmacūyere buecua; āpērā Cōāmacū cúārē wederére múārē buecua; āpērā āpērāyére máata wedesecua; cúā wedeseariguere āpērāpé wedecua. Teemēna niipetira Jesuré padeorí pōna macārārē cāmerĭ Cōāmacūrē padeonemórĭ tiiaro. ²⁷ Āpērāyére máata wedeseri, puarā o ĩtĭārā wedesearo. Sĭcū wedesesugue, too síro āpĭ wedesearo. Cúā wedeseariguere āpĭ wedearo. ²⁸ “Biuro jīidugaro tia” jīi wedegú manirĭ, wedeserijāārō. Cúā basiro wācūrēpu Cōāmacūrē wedesearo. ²⁹ Cōāmacū wededutirere wederácā puarā o ĩtĭārā wedearo. Āpērā cúā wederére besearo, “¿diamacúrā niĭ?” jīirā. ³⁰ Sĭcū wedeseri, Cōāmacū āpĭrē toopú duigúre wededutiri, wedesesuguearigu ditamanĭārō. ³¹ Teero tiirā, niipetira Cōāmacū wededutirere wederá wedesemasīcu. Sĭcū wedesesugue, too síro āpĭ, āpĭ wedesewacua. Teero tiirĭ, niipetira too niirā masĭādacua; niipetira wācūbayaadacua. ³² Múā Cōāmacū wededutirere wederá “aterá basocáre mecĭtĭgā wederi, añutu niĭā” jīi wācūsugue, wedeya. Āpērā wederitabe, wederijāña. ³³ Cōāmacū diamacú tiirĭ booqui; noo boorō tiirere booriqui.

Niipetira Jesuré padeoré pōnarĭ macārā neārā, cúā tiirere tiinunúseya: ³⁴ Múā neārōpure numiā wedeserijāārō. Cúārē wedesedutirijāña. Cúā manusūmuārē añurō yuúaro Cōāmacūye queti jóaripū dutirobirora. ³⁵ Cúā tuorĭariguere masĭdugara, wiipú cúā manusūmuārē sãññāārō. Múā neārōpu numiā wedeseri, ñañaniā.

* **14:21** Isaías 28.11-12.

³⁶ Múã niipetira ateré masĩcu: Cõamacũye queti múãmena nũcãríriro niĩwã. Múã dícu teeré padeorá niiria. ³⁷ Sĩcũ múã menamacũ “yũ Cõamacũ wededutirere wedegú niĩã; Espĩritu Santo wãcũrẽ ticorémẽna wedea” jĩĩboqui. Teeré jĩĩgũno yũ jóariguere tuoári siro, biiro jĩĩgũdaqui: “Marĩ Ôpã dutiré ticoré niĩã”, jĩĩ masĩgũdaqui. ³⁸ Yũ jóariguere “teerora niĩã” jĩĩ padeohégunorẽ padeorijãña múãcã.

³⁹ Yáa wedera, Cõamacũ wededutirere wedemasĩrere booyá. Múã menamacãrã ãpẽrãyerẽ mãata wedeseri, “wedeseera mee tiiyá” jĩĩrijãña. ⁴⁰ Niipetire múã tiirere quionĩremena tiiyá. Teeré ãñurõ tiiyá; noo boorõ tiirijãña.

15

Cristo masãrigue

¹ Yáa wedera, yũ múãrẽ too sũgueropũ bueriguere Jesús basocãre netõnerẽ quetire mecũtigãrẽ wãcũri boogã. Múã teeré tuoã, padeowá. Atitõcãrẽ padeoã. ² Cõamacũ tee quetimenarã múãrẽ padeorĩ tiigú tiĩ. Múãrẽ yũ wederigũe quetire padeó, wãcũnũnũseri, netõnégũdaqui. Diamacũ padeohéri, netõnerĩqui.

³ Yũre bueriguere múãrẽ wedewũ. Tee buerigũe upatĩ maquẽ niĩã. Biiro niĩã: Cõamacũye queti jóaripũ jĩĩrõbirora Cristo marĩ ñãñarẽ tiirẽ wapa marĩrẽ diabosarigũ niĩwĩ. ⁴ Cũ diaari siro, ãtãtutipũ cũũrira niĩwã. Itiãbureco siro Cõamacũye queti jóaripũ jĩĩrõbirora masãrigũ niĩwĩ. ⁵ Teero wãari siro, Pedrore bauásũgueyigũ. Too síro ãpẽrã cũ beserirare bauáyigũ. ⁶ Too síro sãcãrõmẽna paũ quinientos nemorõ cũrẽ padeorãre bauáyigũ. Paũ cũrẽ iñarira caticua mẽna; ãpẽrã diajõãtoyira. ⁷ Too síro Santiagore bauáyigũ. Too síro niipetira cũyere wededutigũ beserirare bauáyigũ.

⁸ Niipetirare bauári siropũ, yũre bauáwi. Cũã siro macũ bũcũãpetiririgũbiro yũ niipacari, yũcãrẽ bauáwi. ⁹ Yũ niipetira Jesús cũyere wededutigũ beserira ñuaró wapacũtia. Too sũgueropũ yũ Jesuré padeorẽ põnarĩ macãrãrẽ ñãñarõ tiirucũmiwũ. Yũ ñãñagũ niipacari, Jesús yũre bauáwi. Yũre bauariatã, yũ cũ beserigũ niiribocu. ¹⁰ Cõamacũ yũre ãñurẽ ticorémẽna atitõre merẽã niĩã. Teero tiigú, Cõamacũ yũre “buri peti cũrẽ ãñurẽ ticowũ” jĩĩriqui. Yũ cũã niipetira nemorõ padea. Yũ basiro teero tiiria; Cõamacũ yũre ãñurẽ ticogú yũmẽna niigũ, yũre tiĩãpuqui. ¹¹ Yũ múãrẽ wederẽ, ãpẽrã Jesús beserira múãrẽ wederẽ sãcãrĩbĩro niĩã; sicaquetira wedenoã. Teerẽna múã padeowá.

Diarira masãrẽ

¹² Cristo dia masãrigue quetire buenoã. Teerẽ buepacari, ¿deero tiirã múã sãquẽrã “diarira masãriya” jĩĩgari? ¹³ Diarira masãriatã, Cristocã masãribojĩyi. ¹⁴ Cũ masãriatã, ãsã buerẽ wapamanĩbojĩyu. Múã padeorẽcã wapamanĩbojĩyu. ¹⁵ “Cõamacũ Cristore masõyigũ” jĩĩrẽ quetire wedewũ. Tee queti diamacũ niiriatã, ãsã Cõamacũyere jĩĩditora niiribocu. Diamacũrã diarira masãriatã, Cõamacũ Cristore masõribojĩyi. ¹⁶ Diarira masãriatã, Cristocã masãribojĩyi. ¹⁷ Cũ masãriatã, múã padeorẽ wapamanĩbocu. Múã too sũguero ñãñarẽ tiirĩguere teerora acabõñoña manirẽ niijãbocu. ¹⁸ Teero niĩatã, Cristore padeorã diarira pecamepũ wãabojĩya.

19 Marĩ atibúrecopu dícare Cristore padeorí, cūūmena catiré petihére maniātā, marĩ āpērā nemorō bóaneōrā peti niibocu. Búri peti padeobócu.

20 Ate diamacú niĩā: Cristo diarigapu niipacu, masārigu niĩwĩ. Cūū āpērā niipetira diarira watoapure masāsuguerigu niĩwĩ. 21 Biiro niĩā: Sīcū basocūmena basocā diaré nucāyíro. Teerora sūcā sīcū basocūmena basocā masārēcā nucāyíro. 22 Marĩ niipetira Adán pōna niiré wapa diaadacu. Teerora sūcā niipetira Cristomena niirācā catirucujāadacu. 23 Cōāmacū marĩrē masādutirí, masāadacu. Cristo masāsuguetoarigu niĩwĩ. Too síro cūū putuaatiri, marĩ cūūmena niirā masāadacu. 24 Teero wáari, atibúreco petijōāadacu. Teeburecori jeari, Cristo atibúrecopu niirārē, ūmūāsepu niirārē, cūā ōpārārē cōāpetijāgūdaqui. Cūū teero tiiári siro, cūū Pacare cūū niipetira Ōpū niirére wiyagūdaqui. 25 Cristo tee Ōpū niirére cūogūdaqui, té Cōāmacū cūūrē ĩnatutirare cūū dutiriguere āñurō yuuri tiiripu. 26 Cūū niipetira cūūrē ĩnatutirare cōāpetiari siropu, diarécārē petirí tiigūdaqui. 27 Cōāmacūye queti jóaripū jĩrōbirora niipetirere, niipetirare Cristo docapu putuári tiiyígu. Teero jĩrō, “Cōāmacū Cristo docapu niĩ” jĩrō mee tia. Cōāmacūrā niipetirere, niipetirare Cristo docapu putuári tiiyígu. 28 Cūū teero tiiári siro, cūū macū basiro cūū Pacu doca putuāgūdaqui. Teero tiigú, Cōāmacū niipetire, niipetira Ōpū niigūdaqui.

29 Apeyeré āpērā biiro tiicúa: Puarĩ wāmeōtiduticua. Cūā biiro jĩ wācūpaticua: “Yuu menamacū diaadari suguero wāmeōtidutiriwi”, jĩcua. Teero tiirā, sīcārĩ cūā basiro wāmeōtiduticua; too síro sīcū diarigūye niiboariguere wāmeōtiduticua. ¿Deero tiirā cūā teero tiigári? Cūā “diarira masāriya” jĩ wācūpacara, cūā diariraye niiboariguere wāmeōtidutire wapaniā.

30 Apeyeré, ūsā “diarira masāadacu” jĩ bueré wapa āpērā ūsārē ñañarō tiidugárucujāya. Teero quioré watoapu niipacara, teeré buerucujāā. 31 Búrecoricōrō basocā yuure siādugācua. Tee diamacūrā niĩā. Atecā teerora diamacú niĩā: Yuu mūā marĩ Ōpū Jesucristore padeoré wapa useniā. 32 Éfeso macārā yuure wáicura cūarabiro ñañarō tiiwá. Diarira masāriatā, búri peti cūā tiiríguere ñañarō netōbōjīyu. “Diarira masāricua” jĩrē diamacú niĩātā, marĩcā āpērā wedeserucurobiro wedesebocu. Biiro jĩbocu: “Jāmu yaara; jāmu sīnirā; marĩ ñamigā diajōābocu”, jĩbocu.

33 Āpērā múārē merēā padeodutirí, padeorijāña. Ate basocā wedesere diamacūrā niĩā: “Ñañarāmena bapacutiri, múā āñurō tiirécutirere ñañoādacu”. 34 Teero tiirā, múā too suguero wācūrirobiro diamacú āñurō wācūña sūcā. Teero biiri ñañaré tiirijāña. Sīquērā múāmena niirā Cōāmacūrē masīriya. Múārē bobodutígu, teero jĩā.

Diarira masāre ōpūārĩ ¿deero bauádari?

35 Apetó tiigú, sīcū sāĩñáboqui: “Diarira ¿deero tii masābogari? Cūā masāre ōpūārĩ ¿deero bauré ōpūārĩ cūoádari?” 36 Teero sāĩñāgū tūomasīriqui. Marĩ oterípe oterí, wiiádari suguero, bóacu. 37 Marĩ otera, wiiárigueyucure otería; opaperi dícare otea. Trigoperi o apeyenóperire otea. 38 Too síro Cōāmacū cūū túsaróbiro wiirí tiiquí. Deero bauré duca niirigue teenórā wiirí tiiquí sūcā. 39 Niipetire ōpūārĩ sīcārĩbiro niiricu. Basocāye ōpūārĩ, wáicūraye ōpūārĩ, minipōnāye ōpūārĩ, waiye ōpūārĩ merēā dícu niicu. 40 Teerora sūcā ūmūāse maquē ōpūārĩ, atiyepá maquē

õpũũrĩ nĩĩ. Æmuãse maquẽ õpũũrĩ merẽã peti ãñurẽ nĩĩ. Atiyepá maquẽ õpũũrĩcã ãñurẽ nĩĩ. ⁴¹ Muĩpũ búreco macũ ãñurẽ asiyáqui. Ñami macũ merẽã ãñurẽ bóequi. Ñocõãcã merẽã ãñurẽ bóecua. Ñocõã sícãrĩbĩro bóericua.

⁴² Teerora wáacu diarira masãrécã. Diarigũre yaarĩ, cũyã õpũũ bóaadacu. Too síro apeõpũũ masããdadacu. Tiiõpũũ diaricu sáa. ⁴³ Marĩ bári niirẽ õpũũrĩrẽ yaajãã. ãñurẽ õpũũrĩrẽ masããdadacu. Marĩ tutuhere õpũũrĩrẽ yaajãã. Tutuare õpũũrĩrẽ masããdadacu. ⁴⁴ Marĩ atibúreco maquẽ õpũũrĩrẽ yaajãã. Æmuãse maquẽ õpũũrĩ tiiróbiro baurẽpe masããdadacu. Atibúreco maquẽ õpũũrĩ cuorã, Æmuãse maquẽ õpũũrĩ cuoódadacu.

⁴⁵ Cõãmacũye queti jóaripũpũ biiro jóanoã: “Cõãmacũ basocũ niisuguerigũ Adánrẽ catirere ticoyigũ”, * jĩ jóanoã. Cristope Æmuãse macũ niijĩgũ, catirẽ petihere ticoqui. ⁴⁶ Cõãmacũ marĩrẽ Æmuãse maquẽ õpũũrĩrẽ ticosugueririgũ niĩwĩ. Atibúreco maquẽ õpũũrĩrẽ ticosuguerigũ niĩwĩ. Too síro Æmuãse maquẽ õpũũrĩrẽ ticogũdaqui. ⁴⁷ Basocũ niisuguerigũ atibúreco macũ ditamena weenorigũ niĩwĩ. Cũũ siro macũpe Æmuãse macũ niĩ. ⁴⁸ Atibúreco macãrã ditamena tiinórigũbiro õpũũcũtiya. Æmuãsepũ wáaadarape too macũbiro õpũũcũtiadacua. ⁴⁹ Marĩ ditamena weenorigũbiro baura. Teerora sũcã too síropũ Æmuãse macũbiro bauádadacu.

⁵⁰ Yáa wedera, ateré múãrẽ wededũgaga: Marĩ ate õpũũrĩmena† Cõãmacũ Õpũ niirõpũ wáamasĩña maniã. Toopũ niirẽ niirucujããdare niicu. Teero tiirã, bóaadare toopũ cuomasĩña maniã. ⁵¹⁻⁵² Apeyecãrẽ, too suguero macãrãpũ masĩña manirĩguere wedegũda: Niipetira diaricu. Wãcũña manirõ, bibitarobiro, ángele cornetare putitũri, marĩ wasojõããdadacu. Tiiwũ busari, diarira masããdadacu; cãã masãrã, dianemorica sáa. Teerora marĩcã wasoódadacu. ⁵³ Cõãmacũ marĩye õpũũrĩ diaadare õpũũrĩrẽ wasogũdaqui, niirucujããdare õpũũrĩrẽ cuoáro jĩĩgũ. ⁵⁴ Marĩ diaadare õpũũrĩrẽ niirucujããdare õpũũrĩrẽ wasorĩ, cũũye queti jóaripũ jĩĩrõbirora wáaadacu. Biiro jóanoã: “Marĩrẽ diari tiirẽ petiádadacu”.‡ ⁵⁵ “Diarere cuinemicu; marĩ dianemicu. Booritanemicu; marĩ catirucujããdadacu”.§ ⁵⁶ Basocã ñãñarẽ tiirã, diarere cui niicua. Moisére dutirẽ cũũrigue jĩĩrõbirora ñãñarẽ tiirã diaadacua. ⁵⁷ Teero niipacari, marĩ Õpũ Jesucristo tiirẽmena marĩ dianemicu sáa. Teero tiirã, Cõãmacũrẽ usenire ticoada.

⁵⁸ Teero tiirã, yáa wedera, padeorucujãña. Marĩ Õpũyere jõõpemena nemorõ padenemoña. Múã ateré masĩã: Cũũyere padera, bári peti padeãmajãrã mee tiia.

16

Jerusalénpũ niyeru ticocoadare néõrigue

¹ Niyeru néõre maquẽrẽ wedegũda. Múã ãpẽrã Jesuré padeorãre ticocoadara niyeru néõrã, yũũ Galacia macãrãrẽ dutirirobirora tiyã. Biiro jĩĩwũ: ² “Semanaĩcõrõ yeerisãri búreco niirĩ, múãcõrõ múã wapatáro jeatuarõ péero merẽã ñãnoña”. Múã teero tiyũera, yũũ jearipũ, néõdũgara tiirũ. ³ Yũũ múã pũtopũ jeagũ, múã niyeru néõriguere múã beseriramena Jerusalénpũ ticogũda. Sicapũ yũũ jóaripũrẽ cããmena ticogũda: “Atipũ

* 15:45 Génesis 2.7. † 15:50 Pecasãyemena: carne y sangre. ‡ 15:54 Isaías 25.8. § 15:55 Oseas 13.14.

néewara Corinto macārā beserira niīya”, jīgūda. ⁴ Yūre “wáaro booa” jīātā, cūā yūmena wáaadacu.

Pablo “wáagūda” jī wācūrique

⁵ Macedonia ditapū wáasugueadacu. Too netōwágu, múā puto jeagūda. ⁶ Múāmena yoasāñurī niibocu. Apetó tiigú, niipetiro púuriro niirí, nidiojābocu. Teero tiirá, múā yū aperó wáadugari, yūre tiápudacu. ⁷ Yū múārē buri peti iñanetōwadugariga. Teero tiigú, marī Ōpū boorí, yoari múāmena niigūdacu. ⁸ Año Éfesopū niigūdacu ména, té Pentecostés bosesereco jearipū. ⁹ Año ē pee paderé niā. Paū niīya marī Ōpūyere tūodugāra. Teerora teeré cāmotáracā paū niīya.

¹⁰ Timoteo múā pūtopū jeari, cūārē añurō bocaya. Múā teero tiirí, cūā wācūpatiro manirō, bóaneōrō manirō niigūdaqui. Cūā yū tiiróbiro marī Ōpūyere padei. ¹¹ Teero tiirá, múā cūārē teero iñarijāña. Cūā ānopú atiadare maquērē tiápuya. Teero tiirí, cūā useniremena yū pūtopū atigūdaqui. Yū āpērā Jesuré padeorámēna cūārē yuegu tiā.

¹² Apoloye maquērē wedegūda: Yū Apolore bayiró peti múā pūtopū iñagū wáadutimiwū marīya wederamēna. Cūā mecūtīgārē wáadugari. Cūārē basiori, wáagūdaqui.

Āñudutiyaponsorique

¹³ Múā añurō tūomasī, niīña. Padeodúrijāña. Cuiro manirō niīña. Cōāmacū tutuaremena niīña. ¹⁴ Niipetire apeyenōrē tiirá, āpērārē maīrēmena tiiyá.

¹⁵ Yāa wedera, múā Estéfānaya wii macārāye quetire masīā: Cūā Acaya ditapūre āpērā suguero Jesuré padeosugúerira niīya. Teero biiri cūā Jesuré padeorāre bayiró tiápura niīya. ¹⁶ Teero tiirá, cūā tiiróbiro niirā múārē dutiri, yūya. Teero biiri niipetira Jesuyére bayiró paderá múārē dutiricārē, yūya.

¹⁷ Estéfanas, Fortunato, Acaico ānopú jearémēna bayiró useniā. Cūā múā yūre tiápūboriguere tiápuya. ¹⁸ Yūre wācūtutuari tiiwá. Múācārē teerora tiijīya. Teero tiirānorē “añurō tiirá tiīya” jīrō booa.

¹⁹ Asia dita macārā Jesuré padeoré pōnarī macārā múārē añudutiya. Aquila, Priscila, teero biiri Jesuré padeorá cūāya wiipū neārā múārē bayiró añudutiya. ²⁰ Niipetira Jesuré padeorá múārē añudutiya. Múā basiro cāmerī maīrēmena añudutiya.

²¹ Yū Pablo ate niituredarire múārē añudutire ticogu, yū basirora jóaa.

²² Marī Ōpū Jesucristore maīhégūnorē ñañarō wáaaro. “Īsā Ōpū, pūtaatiya”.

²³ Jesucristo marī Ōpū múārē añurē ticoaro. ²⁴ Múā niipetira Jesucristomēna niirārē bayiró maīā. Teerora niirucujāārō.

Nocōrōrā jóaa.

CORINTO MACÃRÃRË Pablo puarí jóaripũ

Ãñuduticorigue

¹ Yũũ Pablo, Timoteo marĩya wedegumena múãrë ãñudutia. Yũũ Cõãmacũ booró Jesucristoyere wededutigu beserigu niiã. Yũũ atipũrë múãrë Cõãmacũrë padeorí põna macãrã Corintopũ niirãrë jóaa. Teero biiri niipetira Jesuré padeorã Acaya ditapũ niirãcãrë jóaa.

² Múãrë Cõãmacũ marĩ Pacũ, Jesucristo marĩ Ôpũ ãñurë ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiãro.

Pablo ñañarõ netõrĩgue queti

³ Cõãmacũ Jesucristo marĩ Ôpũ Pacure usenire ticoada. Cũũrã marĩrë bóaneõ ññaĩ. Marĩrë wãcũtutuari tiirucuí. ⁴ Ësã ñañarõ netõrécõrõ ãsãrë wãcũtutuari tii. Teero tiirã, ãsãcã ãpẽrã ñañarõ netõrãrë wãcũtutuari tiimasĩã. Ësãrë Cõãmacũ wãcũtutuari tiirĩrobirora cããrë wãcũtutuari tiimasĩã. ⁵ Cristo ñañarõ netõrĩrobiro ãsãcãrë bayiró ñañarõ netõrë jeaa. Teerora sũcã ãsã Cristomena niirĩcãrë, ãsãrë pee wãcũtutuare jeaa. ⁶ Ësã múãrë wãcũtutuari boorã, múãrë netõrĩ boosãrã, teero ñañarõ netõpacãra, nũcãjãã. Cõãmacũ ãsãrë wãcũtutuare ticorĩ, ãsãcã múãrë wãcũtutuari tiãdadu. Múã wãcũtutuara, múã ãsã tiirõbirora ñañarõ netõrã, tutuaromena nũcãjããdadu. ⁷ Múã ãsã tiirõbiro ñañarõ netõrĩ, Cõãmacũ múãcãrë wãcũtutuari tiigũdaqui. Teero tiirã, “padeodũbocua” jĩrõ manirõ múãrë bayiró wãcũria.

⁸ Yãa wedera, ãsãrë Asia ditapũ wãariguere múãrë masĩrĩ boogã. Ësã toopãre bayiró peti ñañarõ netõwã. “Sicãrĩbiricu; diajõããdadu”, jĩmiwũ.

⁹ “Ësãrë sããadacua”, jĩ wãcũmiwũ. Teero wãcũrã, ãsã basiro dee tii masĩriwũ. Teero tiirã, Cõãmacũ diarirare masõgũpere tiãpurere sãiwũ.

¹⁰ “Ësãrë sããadara tiĩya”, jĩrĩ, Cõãmacũ netõnẽwĩ. Atitõre netõnẽrucujãĩ. “Too síropũcãrë ãsãrë ñañarõ cãã tiidũgãri, netõnẽgãdaqui”, jĩ padeõa.

¹¹ Cõãmacũrë múã ãsãrë sãĩbosãri, teero tiigũdaqui. Pacũ ãsãrë sãĩbosãri, Cõãmacũ ãñurõ ãsãrë tiãpugũdaqui. Cũũ teero tiirĩ ññarã, pacũ usenire ticoadacua.

Pablo Corintopũ wãariguere wederigue

¹² Ësã ateré wãcũrã, bayiró useniã: Atibũrecopũre basocãre tiiditõro manirõ ãñurõ tiirẽcutira niirucuwũ. Múã watoapũcãrë teerora tiiwũ. Teero tiirã, ãsã wapa cuohãra, ãñurõ tũgueñaã. Ësã basiro ãsã masĩrẽmena teerë tiimasĩria; Cõãmacũ ãsãrë ãñurõ tiirẽmenape teerë tiimasĩã. ¹³⁻¹⁴ Múãrë ãsã merẽã jóaria; tuomasĩreno dícurë jóarucua. Múã pẽerogã tuomasĩrõbirora niipetirere ãñurõ tuomasĩpetiri boogã. Teero tiirã, marĩ Ôpũ Jesús putuaatiri bũreco jeari, múã ãsãmena useniãdadu; ãsãcã múãmena useniãdadu.

¹⁵ “Teero wãaadacu” jĩ wãcũgũ, múãrë ññagũ wãasuguedũgamiwũ. Múãrë usenirĩ tiidũgãgũ, puarĩ múã putopũ wãadũgamiwũ. ¹⁶ Macedonia ditapũ wãagu, múãrë ññanetõwadũgamiwũ. Toopũ jearigu, coepũtũaatigu, múãrë ññacãmepũtũaatidũgamiwũ. Too yũũ jeari, múã yũũ Judeapũ wãaadare maquẽrë tiãĩpubojĩyu. ¹⁷ Yũũ toopũ wãaheri ññarã, “¿ãñurõ wãcũripacu, ‘wãagũda’ jĩ wedeseyiri?” ¿jĩgari múã? Múã yũũre “atibũreco

macārābirora ‘wáaguda’ jĩrigu niipacu, ‘wáaria’ jĩgúno niiqui” ¿jĩgari? 18 Niiria. Yũ Cōāmacū diamacū maquērē wedegú wāmemena múārē jĩā: Ũsā múārē wederere wasoría. 19 Jesucristo Cōāmacū macū wasoríqui. Yũ, Silvano, Timoteocāmena múārē cūye quetire wedetoawũ. Cū “tiigúda” jĩpacu, “tiirícu” jĩriyigu. Cū jĩré diamacū maquē niā. 20 Niipetire Cōāmacū “añurō tiigúda” jĩrigue Jesucristo tiiríguemena yaponó. Teero tiirá, Cōāmacūrē usenire ticora, Jesucristo wāmemena “Cōāmacū teerora tiiró” jĩā. 21 Cōāmacūrā ũsārē, múācārē Cristore padeorucújārī tii. Cūrā marĩrē Cristomena niādarare beserigu niiwĩ. 22 Marĩrē cū pōna wáari tiirígu niiwĩ. “Cū pōna niā” jĩrére masĩdutigu, Espiritu Santore marĩpũre ticodiocorigu niiwĩ. Espiritu Santore marĩrē ticojĩgũ, nemorōrā “ũmũāsepũ marĩrē añurere ticogũdaqui” jĩmasĩrĩ tii.

23 “Yũ Corintopũ wáaguda” jĩrigu niipacu, wáariwũ. “Yũ wáaheri, múārē nemorō añucu” jĩ wācũwũ. Múārē boboooro wáari ñadugahegu, wáariwũ. Cōāmacū yũ teero wācũriguere masĩqui. 24 Múārē “biirope padeoyá” jĩgũ mee tiia. Múā añurō padeóa. Múārē añurō useniremena niinemoārō jĩgũ, teero tiiapudugaa.

2

1 Teero tiigú, múārē bóaneōrā niirĩ tiidugáhegu, wáariwũ sũcā. 2 Yũ múārē bóaneōrā niirĩ tiirĩ, ¿noápē yũre usenirĩ tiibógari? Yũ bóaneōrĩ tiirá yũre usenirĩ tiimasĩricua. 3 Teero tiigú, toopú wáarono tiigú, múārē quēnojeáduutigũ jóawũ. Teeré jóagu, biiro wācũwũ: Yũ máata wáatā, múā yũre usenirĩ tiiróno tiirá, yũre wācũpatigu niirĩ tiibócu. Yũ biiro wācũā: Yũ useniremena jeari, múācā usenibojĩyu. 4 Yũ tiipũrē jóagu, bayiró bóaneōremena, utirémēna jóawũ. Múārē bóaneōrā niirĩ jĩgũ mee jóawũ. Múārē yũ maĩnetōrere masĩdutigu jóawũ.

Ñañaré tiiríguere acabóduutigue

5 Sícũ basocú múā watoapũ niigú marĩrē bóaneōrā niirĩ tiirígu niiwĩ. Yũ dícare teero tiirígu niiwĩ; múācārē teerora tiirígu niiwĩ. Múā niipetirapũre bóaneōrĩ tiirĩjĩyi. “Múā niipetirapũre bayiró bóaneōrĩ tiirígu niiwĩ” jĩgũjā, jĩnemosañu wedebocu. 6 Múā pau “cũrē biiro ñañarō tiíada” jĩ, tiitóayiro. Nocōrōrā ñañarō tiiyá. 7 Ñañarō tiinemórōno tiirá, cūrē acabóya. Cūrē wācũtutuari tiiyá. Múā teero tiihéri, cū bayiró bóaneōgũ wáaboqui. 8 Teero tiigú, múārē cūrē maĩrere eñodutía sũcā. 9 Yũ múārē too sũgueropũre ate maquērē jóawũ: “¿Te yũ dutiriguere diamacūrā tiidugámĩ cūā?” jĩ masĩdugagu jóawũ. 10 Cū tiiríguere múā acabóri, yũcā acabóa. Yũ wācũrĩ, yũre ñañarō tiirĩjĩyi. Teero niipacari, múārē maĩgú, cūrē acabóa. Diamacūrā Cristo ññacoropũ acabóa. 11 Marĩ cūrē acabóri, Satanás marĩrē netōnucāmasĩriqui. Cū tiirécutirere marĩ añurō masĩā.

Pablo Troaspũ wācũpatiriguere

12 Yũ Troas macāpũ Cristoye quetire buegu jeari, pau cūye quetire tũodugáwa. Marĩ Ōpũ cūārē tũodugári tiirígu niiwĩ. Teero tiigú, buemiwũ. 13 Yũ Tito marĩya wedegure buajeáhegu, bayiró wācũpatiũ. Teero tiigú, cūārē “wáagu tiia” jĩ, Macedoniapũ wáajdāwũ.

Cristomena ñañarere netōnucārā niā

14 Cōāmacūrē usenire ticoa. Cūūrā Cristore ñañarére netōnucārī tiirigu niwī. Ɖsā cūūmena niijrā, ñañarére netōnucārābiro niā. Sitiaāñūre niipetiropu sesarobirora Cōāmacū ūsāmena cūūye quetire niipetiropu masīpetijōārī tii. 15 Cristo paia tiirucūbiro sitiaāñūremena Cōāmacūrē sōepeogūbiro tiiquī. Ɖsā cūūye quetire wedera, sitiaāñūwarebiro niipetiropu wāaa. Netōnénorira putopu, pecamepu wāaadara putopucārē cūūye queti jeaa. 16 Pecamepu wāaadara “sitiaāñūre pūni niicu” jīi wācūrābiro ūsā wederére tusaricua. Netōnénorirape ūsā wederére bayiró tusacua; “catiré ticoré niā” jīi wācūcua. Cōāmacū tiiapuriatā, noāpé tee quetire wedemasīña manibójīyu. 17 Ɖsā āpērā tiiróbiro Cōāmacūye quetire wedera, wapasécāmesāria. Teero tiiróno tiirā, Cōāmacū ticocorira Cristomena niijrā, Cōāmacū ññacoropure cūūye quetire jīiditoro manirō wedea.

3

Mama netōnére quetire bueré

1 Ɖsā “Cōāmacūye quetire diamacūrā buea” jīirā, ūsā basiro ūsāye maquērē añurō wedesera mee tiia. Ɖsā basiro “diamacūrā buea ūsājā” jīiria. Teero biiri “cūā diamacūrā bueeya” jīirípūrē āpērā ūsārē jóabosari booría. Múā teero jīirípūrē ūsārē jóaricārē booría. Āpērājā teero jīirípūrē “jóabosaya” jīi sāicúa; ūsāpeja sāiría. 2 Múārā “cūā Cōāmacūyere añurō bueeya” jīirípūbiro niijārā tiia ūsārē. Ɖsā múārē “tiipūbirora niijārā tiiya” jīi, añurō yeeripūnacatía. Niipetira múārē masīāri siro, “Pablocā cūārē diamacūrā buejīya” jīicua ūsārē. 3 Ɖsā múārē bueri siro, múā niirecutiremena “Cristo jóaripū niijārā tiia” jīi ēñoā. Tiipūrē jóarigūmena jóaya maniwū; ūtāpīpūre jóaya maniwá. Espiritu Santo múā wācūrēpūre jóarigu niwī. Múā wācūrere wasorígu niwī.

4 Ɖsā Cristomena niijrā, Cōāmacūrē bayiró padeojrā, múārē “Cristo jóaripū niijārā tiia” jīiā. 5 Apeyenó tiimasīrere “ūsā basiro masīwū” jīimasīña maniā. Niipetire ūsā tiimasīre Cōāmacū ticoré niā. 6 Cōāmacū ūsārē basocāre buemasīrere ticorigu niwī. Teero tiirā, mama netōnére quetire buea. Tee quetire basocāre buera, “ate jóariguere tiiyā” jīi bueria; “Espiritu Santo booréperē tiiyā” jīi buea. Dutiré jóariguere tiihéra pecamepu wāacua. Espiritu Santope catiré petihére ticogū niī.

7 Cōāmacū Moisére cūū dutiré cūūriguere ticogu, ūtāpīpu jóayigu. Tee dutiré marī netōnucāre wapa siācōādutire niyiuro. Marīrē siācōādutire niipacaro, añunetōjōāre niyiuro; asibatéremena jeayiro. Moiséya diapóacā bayiró asibatéyiro. Teero tiirā, Israelya pōna macārā cūūya diapóare ññacōātumasīriyira. Jōōpemena cūū asibatére petiwáyiro. Tee dutiré añurē niyiuro. 8 Toorá nemorō Espiritu Santo basocāmena niīādare quetipe añunemoā. 9 Tee dutiré “basocā netōnucārārē ñañarō tiīadacu” jīirigue asibatéremena jeayiro; añunetōjōāre niyiuro. Toorá nemorō “Cōāmacū basocāre ‘añūrārā niīya’ jīi ññagūdaqui” jīiré quetipe añunemoā. 10 Tee añunemorere marī añurō ññarīpereja, tee dutiré añurē asibatéremena jearigupe buri niiré putuájāā sáa. 11 Tee dutiré añurē asibatéremena jearigupe petiādare niyiuro. Āñunemorepe petiriādare niīā. Teero tiiró, tee dutiré nemorō añunetōnucāā.

12 Ɖsā petiriādarere cotera, useniyoetooa. Teero tiirā, diamacū, cuiro manirō wedea. 13 Ɖsā Moisére tiiróbiro tiiría. Cūūya diapóa asibatére “máata petiādacu” jīigū, suti caseromena búatoyigu, Israelya pōna macārā

tee petiwári ñnarjããrõ jĩgũ. ¹⁴ Cũã tuoríyira. Atitócãrẽ tee bucu dutirére bueri tuorá, tuoríya. Tiisuti caserora Cõãmacũ asibatérere búatorobiro niitoaa cũãrẽ. Teero tiirá, netõnére maquẽrẽ tuoríya. Jesuré padeorípereja, Cõãmacũ cũãrẽ tuorí tiiquí. ¹⁵ Atitócãrẽ Moisés jóariguere bueri tuorá, tuoríya. Cũã tuomasĩre suti casero búatorobiro nijĩã ména. ¹⁶ Marĩ Ôpũrẽ padeogáno dícu tuoquí. Cõãmacũ cũũrẽ tuorí tiiquí; tiicasero pãõrõbiro wáacu sũcã. ¹⁷ Marĩ Ôpũ, Espíritu Santomena sícũrã niĩ. Teero tiirá, Espíritu Santo marĩmena niirĩ, marĩ cãmotáro manirõ Jesuména ãñurõ niimasĩã. ¹⁸ Teero tiirá, marĩ niipetira dupupu búatorí casero manirã nijĩrã, cũũ ãñurõ asibatérere ññamasĩã.* Teero tiirá, jõõpemena cũũbiro wáara tiia; cũũyere cuonemõã. Tee niĩã marĩ Ôpũ tiiré. Cũũrã, Espíritu Santomena sícũrã niĩ.

4

¹ Cõãmacũ ãsãrẽ ãñurõ tiigú, Jesuyé quetire wedeadarare cũũrigũ niiwĩ. Teero tiirá, wãcũtutuhera niiria. ² Bobooro tiirére, basocá ññahẽõpũ ññanaré tiirére doo niĩã. Cõãmacũye quetire jĩĩditoreména wederia. Teero jĩĩrõno tiirá, tee quetire wasoró manirõ, diamacú wedea. Teeména Cõãmacũ ññacoropure ãsã wederére basocá “diamacũrã wedeeya” jĩĩ wãcũrĩ booa. ³ Basocãre netõnére quetire ãsã wederi, ãpẽrã cũã wãcũrẽre búatonorirabiro niicua; tuorícua. Tee quetire tuohérano pecamepu wáaadara niicua. ⁴ Cũã padeohére wapa atibúreco macãrã õpũ Satanás cũãrẽ tuoñémasĩhẽrã wáari tiiquí. Teero tiirá, basocãre netõnére queti bóere niipacari, ññamasĩricua. “Cristo ãñunetõjõãgũ Cõãmacũ niirére ãñogú niĩ” jĩĩrere tuomasĩricua. ⁵ ãsã basocãre wedera, “biiro niĩã ãsãjã” jĩĩ wederia; “Jesucristo basocá Ôpũ niĩ” jĩĩrẽpere wedea. ãsãyepereja wedera, “Jesuré maĩrémena múãrẽ padecotera niĩã” jĩĩ wedea. ⁶ Biiro niĩã: Cõãmacũ basirora sicutopũ atibúreco naĩtĩãrõ niimiriguere bóeri tiirigu niiwĩ. Teeré tiirírobiro cũũrã marĩye yeeripũnarĩpu bóeri tiirigu niiwĩ. Teero tiirá, marĩ Cristore masĩrémena Cõãmacũ ãñurõ niirecutirere masĩã.

Marĩye õpũũrĩ mama õpũũrĩmena wasoádacu

⁷ ãsã Cõãmacũye queti wederã búri niirã niĩã. Diiména tiirẽparu wapapacãre posecutĩreparubiro niĩã. Teero tiigú, Cõãmacũ ãsã wederéména cũũ tutuarere ãñoquí. ãsã basiro tutuare cuorí. ⁸ Pee ññanarére netõpacãra, bayiró peti wãcũpatiria. Wãcũpatipacara, “¿deero wáaadariye?” jĩĩria. ⁹ Basocá ãsãrẽ ññanarõ tiidugãpacari, Cõãmacũ ãsãrẽ cõãwarri. ãsãrẽ páanecõãcũpacara, sĩãrĩya. ¹⁰ ãsã noo wáaro Jesuré sĩãrĩrobirora ãsãcãrẽ sĩãjãmiwã. ãsã ññanarõ netõrĩra niipacara, catia. Teero tiigú, Jesús cũũ catirére ãsãmena ãñõ. ¹¹ ãsã catiró jeatuario Jesuyé quetire wederé wapa sĩãrĩquio niĩã. Teeména Jesús ãsãye õpũũrĩ bóaadare õpũũrĩmena cũũ catirére ãñõ. ¹² ãsãpere sĩãrĩquio niĩã. Múãpe catiré petihére buaa.

¹³ Cõãmacũye queti jóaripũpu biiro jóanoã: “Yũũ padeowá; teero tiigú, wedesewũ”. Teerora jĩĩã ãsãcã: ãsã padeoã; teero tiirá, wedesea. ¹⁴ ãsã ateré masĩjĩrã, wedesea: Cõãmacũ Jesús marĩ Ôpũrẽ diarigupure masõrigũ niiwĩ. Teero tiigú, ãsãcãrẽ cũũmena masõgũdaqui. ãsãrẽ, múãrẽ sícãrõména cũũ pũtopũ néewagũdaqui. ¹⁵ ãsã múãye ãñuré niĩãdarere boosãrã, niipetire ãsã ññanarõ netõrẽre nucãjãã. Teeména ãpẽrãcã Cõãmacũ

* 3:18 O “cũũ ãñurõ asibatérere ãñomasĩã”.

añuré tiorére masĩĩrã, cūūrē usenire ticoadacua. Jõõpemena pau peti cūūrē usenire tico, “añūnetõjõãgũ niĩ” jĩnemoãdacua.

¹⁶ Teero tiirã, wãcūtutuarucujãã. Sotoápere butoá wáapacara, popeapure búrecoricõrõ nemorõ tutuanemoã. ¹⁷ Biiro wãcũã: Ûsã atibúrecopu ñañarõ netõrē máata petiádarē niã. Tee ñañarõ netõrē wapa apeyé nemorõ añuré buãáadacu. Bayirõ useniremena cūũ pũtopu niirucujããdacu. ¹⁸ Ûsãrē baurocá wáarere wãcũnũnuseria. Bauhérepere wãcũnũnusea. Baurocá wáare petiádacu. Bauhérepe niirucujããdacu.

5

¹ Marĩye õpũũrĩ muĩ wiseri marĩ niiré wiseribiro niã. Tee wiseri tiirõbiro marĩye õpũũrĩ bóaadacu. Cõãmacũpe ãmuãsepu añuré wiseri petiriádarere quẽnoyúetoaqui. Tee wiseri basocá tiirĩgue mee niicu.

² Ate diamacũrã niã: Marĩ ãnopú niirã, ñañarõ tũgueñaã, ãmuãse niirĩ wiĩpu wáadũgara. ³ Tiiwiĩ sutirõ tiirõbiro cãmotáadacu, sutimanĩrãbiro niirijããrõ jĩrã. ⁴ Marĩ atibúrecopure ate õpũũrĩmena ñañarõ netõã. Teero tiirã, ñañarõ tũgueñaã. Marĩye õpũũrĩrē cõãdũgara mee teero jĩã, ãmuãsepu niãdare õpũũrĩpere wasorĩ boorã. Tee niirucuari õpũũrĩ wasorĩ, bóaadari õpũũrĩ petiádacu. ⁵ Cõãmacũrã marĩrē teero wáaadare quẽnoyúerigu niiwĩ. Cũũ marĩrē añurõ tiádarere masĩsuguedutigũ, Espĩritu Santore ticodiocosũguerigu niiwĩ.

⁶ Teero tiirã, padeorucúa. Ateré masiã: Ûsã ate õpũũrĩmena niirã, Cõãmacũmena niiria ména. ⁷ Cūūrē ññaripacara, cūũ jĩriguere padeonũnusea; teeména niã. ⁸ Teero tiirã, ateré wãcũrã, padeõa: Ate õpũũrĩrē cõãjãdũgamiga, Cõãmacũmena niirã wáadũgara. Cũũmena niirĩ, nemorõ añuniãdacu. ⁹ Teero tiirã, ate õpũũrĩmena niirã, o niirucuarere õpũũrĩmena niirãcã, Cõãmacũrē teerora usenirĩ tiirucujãdũgaga. ¹⁰ Cristo wapa tiádari bareco jeari, marĩ niipetira toopú niãdacu. Basocãcõrõrē marĩye õpũũrĩpu tiirĩguere Cristo masĩqui. Æpẽrã añurére ñeeãdacua; Æpẽrãpé ñañarére ñeeãdacua.

Cõãmacũmena añurõ niirecutire maquẽ

¹¹ Ûsã teeré masĩĩrã, marĩ Õpũrē quioniremena ññarã, basocãre “Ûsã wederére diamacũ maquẽ niã” jĩ pãnarĩ tiia. Cõãmacũpe ãsãrē masĩtoai. Múãcãrē teerora ãsãrē masĩri booa. ¹² Ûsã basiro ãsãye maquẽrē añurõ wedesera mee tiia sũcã. Ûsãrē añurõ masĩ, useniremena wãcũãrõ jĩĩgũ, múãrē jóaa. Teeré masĩrã, Æpẽrã buerĩ basoca ãsãrē ñañarõ wedeseri, múã cūãrē yũũmasiãdacu. Cũũ sotoá maquẽ dícu baurére wãcũrã, yeeripũna maquẽrē wãcũhẽrã niicua. ¹³ Múã ãsãrē “mecũrã tiĩya” jĩĩbocu. Ûsãpe “Cõãmacũ boorõ tiirã tiia” jĩ yũũadacu. Múã apetóre ãsãrē “mecũriya” jĩĩbocu. Ûsãpe “múã añurõ niãdarere boosãrã, teero tiia” jĩ yũũadacu. ¹⁴ Cristo ãsãrē maĩrĩ ññarã, cūũ dutirére tiia. Ateré masiñoã: Sicũ niipe-tirare diabosariũ niiwĩ. Teero tiirã, niipetira cũũmena diarira tiirõbiro pũtuãjĩyu. ¹⁵ Cristo niipetirare diabosariũ niiwĩ. Catiré petihérere cũorã cūã boorõ tiirijããrõ jĩĩgũ, teero tiirĩgu niiwĩ. Cũũ booréperē tiiarõ jĩĩgũ, cūãrē dia masãbosariũ niiwĩ. ¹⁶ Teero tiirã, ãsã basocãre ñña, wãcũrã, atibúreco macãrã wãcũrõbirora wãcũria. Too sũgueropure ãsã Cristore atibúreco macãrã wãcũrõbirora wãcũmiwũ. Mecãtĩgãrē teero cūũrē wãcũria sãa. ¹⁷ Cristo cũũmena niigũnorē cūũ niirecutirere wasorĩ

tiiquí. Cũu too sũguero tiirĩguere tiinemóriqui sáa; mama dícu niicu cũũpure.

¹⁸ Cõãmacũrã niipetirere teero wáari tiiquí. Cũũrã Cristo diariguemena ùsãrẽ cũũmena ãñurõ niirecutiri tiirĩgu niiwĩ. Niipetirare teero niirĩ boogú, ùsãrẽ cũũye quetire wededutigu cũũrigu niiwĩ. ¹⁹ Tee queti biiro niia: Cõãmacũ Cristo diariguemena atibũreco macãrãrẽ cũũmena ãñurõ niirecutiadarere cũũrigu niiwĩ. Cũã ñãñaré tiirere petirĩ tiirĩgu niiwĩ. Niipetirare cũũmena ãñurõ niirecutiri boogú, ùsãrẽ cũũye quetire wededutigu cũũrigu niiwĩ. ²⁰ Teero tiigú, Cõãmacũ ùsãrẽ Cristore wasorã niiaãrõ jĩigũ, ticocorigu niiwĩ. Cõãmacũ ùsã wederemena basocãre boocói. Teero tiirã, Cristo wãmemena Cõãmacũmena basocãre ãñurõ niirecutidutia. ²¹ Cristo pèerogã ñãñaré tiirĩpacari, Cõãmacũpe marĩ ñãñaré tiirẽ wapa cũũrẽ ñãñaré tiirĩgubiro ñãñarõ netõrĩ tiirĩgu niiwĩ. Teero tiirĩguemena marĩ Cristomena niirĩ, Cõãmacũ marĩrẽ wapa cuohẽrere tiirõbiro ñãã.

6

¹ Ùsã Cõãmacũyere padeapuri basoca niijĩrã, “cũũ múãrẽ ãñurẽ tiorerẽ teero ñãcõãrĩjãña” jĩã. ² Cõãmacũye queti jóaripũpu biiro jĩ jóanoã: Cõãmacũ aterẽ jĩĩ:

“Yũu basocãre ãñurõ tiirĩto niirĩ, mũu sãĩrĩguere tuowá.

Yũu netõnerĩ bureco niirĩ, mũũrẽ tiiapuwa”,*

jĩ jóanoã. Tuoyá. Mecũtĩgã cũũ teero tiirĩto niia. Mecũtĩgã cũũ netõnerĩ bureco niia.

³ Æpẽrãrẽ ùsã Cõãmacũye paderere ñãñarõ wedeseri booria. Teero tiirã, basocãre ñãñaré tiieñoria, “Cõãmacũrẽ padeorĩbocua” jĩrã. ⁴ Biirope tia: Niipetire ùsã tiirẽmena, ùsãrẽ wãaremena “Cõãmacũye paderã niia” jĩrere ñãã. Ùsãrẽ merẽã wáari, nũcãjãã; apeto bayirõ ñãñarõ netõã; ùsãrẽ apeyenó dusaa; wisiore tugueñaã; ⁵ ùsãrẽ tãnaãya; peresu wiipu sõnecoya; acaribĩtutire wãaa; bayirõ padea; apetore cãnirĩa; teero biiri juabóaa. ⁶ Æpẽrãrẽ ñãñarõ tiirĩa; diamacũ maquẽrẽ masĩã; ùsãrẽ merẽã wáari, potocõrõ manirõ niia; Æpẽrãrẽ bóaneõ ñãã; Espĩritu Santo tiiapuremena padea; Æpẽrãrẽ jĩiditoro manirõ maĩã; ⁷ diamacũrã wedea; Cõãmacũ tutuarere cuoa. Ùsã Cõãmacũyere paderã surarabiro niia. Ùsã wãmocutire ùsã diamacũ tiirẽ niia. Teemena surara cãmerĩsĩãrã wãarabiro Cõãmacũyere wedera wãaa; ùsãrẽ cãmotãdugara ùsãrẽ docacũmurĩ timasĩriya. ⁸ Æpẽrã ùsãrẽ padeorẽmena ñããya; Æpẽrãpẽ padeorĩya. Æpẽrã ùsãrẽ ãñurõ wedeseya; Æpẽrãpẽ ñãñarõ wedeseya. Ùsã diamacũ maquẽrẽ wedepacari, Æpẽrã ùsãrẽ “jĩiditori basoca niĩya” jĩ ñããya. ⁹ Niipetira ùsãrẽ masĩpacara, sĩquẽrã ùsãrẽ ñãmasĩhẽrã tiirõbiro ñããya. Apetore ùsãrẽ sĩãdũgãpacari, niirucua. Cũã ùsãrẽ ñãñarõ tiipacãra, sĩãriya. ¹⁰ Ùsã bóaneõpacara, usenirucujãã. Ùsã apeyenó cuorĩpacara, ùsã bueremena Æpẽrãrẽ pee cuorãbiro niirĩ tia. Apeyenó cuorĩpacara, niipetire cuorãbiro niia.

¹¹ Yãa wedera Corinto macãrã, yayĩoro manirõ múãrẽ ùsã wãcũrere wedepetijãã. Ùsã múãrẽ bayirõ maĩrere ñãã. ¹² Cãmerĩ maĩrẽ manirĩ, múãye wapa niia; ùsãpe múãrẽ bayirõ maĩmĩã. ¹³ Sĩcũ cũũ põnarẽ wederobirora yũucã múãrẽ wedeguda: Ùsã múãrẽ diamacũ maĩrõbirora múãcã ùsãrẽ maĩñã.

* 6:2 Isaías 49.8.

Marĩ Cõamacũwiihiro niiã

¹⁴ Jesurẽ padeohéramena cãmeyiorijãña. Diamacú tiirá diamacú tihéramena niimasíricua. Bóeropũ niirã naĩtĩarõpũ niirãmena niimasíricua. ¹⁵ Cristocã Satanámena sícãrĩbíro wãcũricua. Teerora sũcã padeogú, padeohégumena sícãrĩbíro wãcũricua. ¹⁶ Cõamacũwiihpure Cõamacũ dícare padeorõ booa; weerirare padeorĩjãrõ booa. Marĩpe Cõamacũ catirucugumena niijĩrã, Cõamacũwiihiro niiã. Cũũ basiro biiro jĩrigũ niiwĩ: “Cũãmena niigũdacu; cúã watoapũ cãmesãgũdacu.

Yũũ cúã Òpũ niigũdacu; cúã yáara niiãdacua.†

¹⁷ Teero tiirá, ñañarã pũtopũ niimiãrira witiwajõãña”, jĩĩ marĩ Òpũ.

“Niipetire ñañaré tiirére tiirĩjãña.‡

Teero tiirĩ, yũũ múãrẽ ñeegũda.

¹⁸ Yũũ múã Pacũ niigũda;

múã yũũ põna niiãdacu”, jĩĩ marĩ Òpũ tutuanetõjõãgũ.§

7

¹ Teero tiirá, yáa wedera, yũũ maĩrã, Cõamacũ “teero tiigũda” jĩriguere masĩrã, niipetire marĩ ñañaré tiirére duujããda. Marĩye õpũãrĩrẽ ñañorére, marĩ wãcũrẽ ñañorére duuáda. Cõamacũrẽ quioníremena padeojĩrã, cúũ booré dícare tiiáda.

Corinto macãrã wãcũre wasorĩgue

² Ûsarẽ maĩñã. Sícãrĩ múãrẽ ñañarõ tiirĩwũ; múã padeorécãrẽ ñañorĩwũ; múãyere jĩiditoremene néeriwũ. ³ Yũũ múãrẽ “wapa cãorã niĩya” jĩigũ mee tiia. Yũũ too sugero jĩirobirora múãrẽ maĩã. Teero tiirá, marĩ catira, sícãrõmẽna niã. Diaracã, sícãrõmẽna niirucudacu. ⁴ Yũũ múã ãñurõ tiiré quetire tuogú, “teerora tiirucudacu” jĩĩ wãcũwũ. Æpẽrãrẽ múã ãñurõ tiirére useniremene wedea. Teero tiigú, ñañarõ netõpacú, wãcũtutua, bayiró useniã.

⁵ Macedoniapũ coerĩ siro, ãsã yeerisãre buarĩwũ. Ûsã noo wáaro ñañarõ netõwũ. Æpẽrã ãsãmena cãmerĩ cúasodugawa. Múã ãsã buerirare wãcũgũ, bayiró wãcũpatiũ. ⁶ Cõamacũ bóaneõremene niirãrẽ wãcũtutuari tiigúpe Tito ãsã pũtopũ jearémene ãsarẽ wãcũtutuari tiiwĩ. ⁷ Cũũ jearémene dícu wãcũtutuariwũ. Múã cãũrẽ wãcũtutuari tiirĩguere tuorã, nemorõ wãcũtutuanemowũ. Múã yũũre ññadugarere, múã wãcũpatiriguere, múã yũũre wãcũrere wedewi. Teeré tuogú, toorã nemorõ useninemowũ.

⁸ Yũũ múã ñañaré tiirére múãrẽ jóaripũmena múãrẽ bóaneõrã niirĩ tiiwũ. Mecũtĩgãrẽ teeré wãcũpatiria. Too sugero “yũũ jóaheri ãñuniboĩyũ” jĩĩ wãcũmiwũ. Teeré mecũtĩgã wãcũria. Múãrẽ bóaneõrĩ tiipacú, yoarĩ bóaneõrĩ tiirĩjĩyũ. ⁹ Mecũtĩgã yũũ useniã. Múã bóaneõriguere wãcũgũ mee useniã. Múã bayiró bóaneõriguepe múãrẽ wãcũpati, wasorĩ tiyiro. Teero tiigú, useniã. Cõamacũ boorõbirora múã ñañaré tiiriguere wãcũ, bóaneõyiro. Teero tiiró, ãsã múãrẽ jóacoripũ múãrẽ ñañarõ tiirĩjĩyũ. ¹⁰ Marĩ Cõamacũ boorõbirora bóaneõrã, wãcũpati, wasoa. Teemẽna netõnénoã. Too síro “ñañaré tiitú” jĩĩña maniã. Atibãreco macãrãpe cúã ñañaré tiirĩguemene bóaneõjãcua. Bóaneõpacara, pecamepũ wáacua. ¹¹ Múãpe Cõamacũ tusarõbirora bóaneõrĩ, ate ãñurẽ putuãyiro: Múã watoapũ wáariguere “quẽnoãda” jĩiyiro; “too sugeropũre marĩ diamacú tiirĩjĩyũ;

† 6:16 Levítico 26.1; Ezequiel 37.27. ‡ 6:17 Isaías 52.11. § 6:18 2 Samuel 7.14; 1 Crónicas 17.13.

mecūtīgā diamacá tīa sáa”, jīyiro; múā watoap̄ wáariguere múā yoari teero ĩñariguere wácūrā, cúayiro; “Cōāmacū marīrē ñañarō tiibóqui”, jī wácūrā, cuijōāyiro; ȳm múārē ĩñagū wáari booáyiro; diamacá maquērē tiidugáayiro; “ñañarē tiigúre diamacú ñañarō tiíadacu”, jīyiro. Niipetire teero múā tiirémēna múā wapa c̄ohérere ēñoyiro. ¹² Teero tiigú, múārē jóagu, ñañarē tiiríguyere, teero biiri ñañarē tiinógūye dí cure wácūriw̄. Múāye niíadarere bayiró wácūw̄. Múā Cōāmacū ĩñacorop̄ ūsarē bayiró maíā sáa. Teeré masídutigū múārē jóaw̄. ¹³ Teero tiirá, múā añurō tiirémēna ūsā wácūtutuaw̄.

Teero wácūtutuara, Tito bayiró ūsenirī ĩñarā, toorá nemorō ūseninemow̄. Múā niipetirap̄ra cūūrē añurō t̄agueñarī tiirira niiw̄. ¹⁴ Tito múā p̄top̄ wáaadari suguero, ȳm múāmenā ūsenirere cūūrē wedew̄. Cūū toopú jeari, ȳm jīrirobirora wáayiro. Niipetirere ūsā múārē wederiguere diamacúrā wedew̄. Teerora ūsā Titore múāye maquērē wederigüecā diamacúrā niiw̄. ¹⁵ Múā cūūrē quioníremēna bocayiro. Cūū dutirere ȳm̄yiro. Múā teero tiiriguere wácūgū, múārē nemorō maínetōneí. ¹⁶ Ȳm̄ múārē padeóa; “añurō tiíadacua” jīgū, bayiró ūseniā.

8

Ticodugaro jeatuario ticodutire

¹ Yáa wedera, ūsā ateré múārē masírī boogá: Macedoniap̄ Jesurē padeoré p̄narī macārārē Cōāmacū añurē ticorigū niiwī. ² Cūā bayiró ñañarō netōpacára, diamacú tiirira niiwā. Teero ñañarō netōpacára, bayiró ūseniwā. Cūā bóaneōrā peti niipacara, pee apeyé c̄orá tiiróbiro āpērārē añurō tiíapuwa. ³ Cūā booró cūā c̄oró jeatuario cūā c̄orére ticowa. Cūā “ticoada” jīñariro nemorō ticowa. Ȳm̄ cūārē teero tiirī ĩñaw̄. ⁴ ūsarē sīcārī mee biiro jīwā: “Cōāmacūrē padeorá bóaneōrārē ūsācā niyerure ticoada”, jīwā. ⁵ Cūā ūsā wácūriro nemorō tiiwá. Cūā marī Ōpūrē “m̄m̄ booré dí cure tiíada” jīsugüewa. Too síro ūsarē “múā dutirere tiíada Cōāmacū booróbirora” jīwā. ⁶ Teero tiirá, ūsā Titore múā p̄top̄ wáadutia. Cūū too suguerop̄ múā p̄to niigū, niyerure néōncāyigū. Teeré peotídutira cūūrē ticocoa. Teero tiirá, múā añurō ūseniremenā néōncāriguere diamacú tii yaponóadacu. ⁷ Múā niipetirere añurō tīa: Añurō padeóa; Cōāmacūyere añurō buea; teeré añurō masiā; ūseniremenā añurō tīa; ūsarē maíā. Múā tee niipetirere añurō tiiróbirora niyeru ticorécārē teerora tiyá.

⁸ Teeré jīgū, múārē dutiré peti tiiróbiro jīgū mee tīa. Ȳm̄ múārē “apemacārī macārā ūseniremenā niyeru néōtoawa, āpērārē tiíapura” jī wedegū, ateré masídu gaga: “¿Múācā bóaneōrārē maírere ēñōdari cūārē tiíapuremenā?” ⁹ Marī Ōpū Jesucristo marīrē añurō tiiriguere múā masiā: Cūū niipetire c̄ogú niipacū, marīye añurē niíadarere boosāgū, bóaneōgūbiro wáarigū niiwī. Cūū bóaneōgū wáarigüemēna marīpere pee c̄orábiro wáari tiirigū niiwī.

¹⁰ Múārē añurō niirī boogá, ȳm̄ wácūrere múārē jīgūda. Biiro niíā: Iicāmamēna múā apemacā macārā suguero niyeru néōncārira niiw̄. Teeré néōrā, ūseniremenā néōrira niiw̄. ¹¹ Teero tiirá, múā tiinācārīrobirora tii yaponóña. Múā ūseniremenā “ticoada” jīrirobirora teerora tii yaponóña. Múā ticodugaro jeatuario ticoya. ¹² Marī diamacúrā

ticodugari, marĩ ticodugaro jeatuaro ticori, Cõamacũ teemena useniqui. Marĩ cuohérere Cõamacũ sãiriqui.

¹³ Múã ãpêrãrê tiípupjãrã, múãpere cuohéra putuári booríã. ¹⁴ Sïcãrĩbíro cuori booa. Mecãtígã múã cuorémèna cúã boorére tiípua. Too síropu cúãcã cúã cuorémèna múã boorére tiípuadacua. Teero tiirã, sïcãrĩbíro cuoádacu. ¹⁵ Tee Cõamacũye jóaripũpu biiro jóanoã: “Pee seerígucã cuonetõriwi; pèerogã seerígucãrê ðusaríwu”,* jĩ jóanoã.

Tito cãũ menamacãrãmena Corintopu wãaadare

¹⁶ Yũũ múãye maquêrê wãcũã. Yũũ wãcũrõbirora Titocãrê Cõamacũ wãcũrĩ tiiyígũ. Teero tiigú, Cõamacũrê usenire ticoa. ¹⁷ Yũũ Titore “Corinto macãrãrê ññagũ wãaya” jĩrĩ, máata yũũwi. Mecãtígãrê cãũ múãrê ññadugajígũ, cãũ ãñurõ tusarõmena múã putopu wãagudaqui. ¹⁸ Titomena ãpĩ ticocoadacu. Cãũ maríya wedegũ niĩ. Niipetira Jesuré padeoré põnarĩ macãrã cãũrê biiro wedeseya: “Cãũ Jesuyé quetire ãñurõ wedei”, jĩñya. ¹⁹ Apeyecãrê, Jesuré padeoré põnarĩ macãrã cãũrê beserira niiwã, ùsãmena niyeru néõriguere néewadutira. Ùsã bóaneõrãrê niyerure ticora, marĩ Òpãrê ãñurõ wedesedutira, teero ticoa. Teero biiri ùsã useniremena tiípudugarere ññorã, teero tiia. ²⁰ Ùsã pairó niyeru néõriguere néewara, basocã ùsãrê “niyeru tiidiójíyu” jĩrĩ booríã. ²¹ Teero tiirã, ùsã marĩ Òpũ, teero biiri basocã ññacoropure diamacú tiidugãa.

²² Cũãmena ãpĩ maríya wedegucãrê ticoconemoã. Cãũ bayiró tiípudugarere ùsãrê naĩrõ ññowĩ. Mecãtígãrê múãrê “cũã diamacãrã tiíadacua” jĩgũ, nemorõ tiípudugai. ²³ Titoye maquêrê ãpêrã sãññãrĩ, biiro jĩñña: “Pablo menamacũ cãũmena padegú ùsãrê tiípugũ niĩ”, jĩñña. ãpêrã puarãrê sãññãrĩpereja, biiro jĩñña: “Jesuré padeoré põnarĩ macãrã cúã ticocorira niĩya. Cũã tiirémèna Cristore ãñurõ wedeseri tiíya”, jĩñña. ²⁴ Teero tiirã, maĩrémèna cúãrê bocaya. Múã teero tiirĩ, Jesuré padeoré põnarĩ macãrã múã maĩrere tuoádacua. Ùsã cúãrê biiro jĩwũ: “Corinto macãrã basocãre ãñurõ bocaaya”, jĩwũ. Múã teero tiirĩ tuorã, cúã ùsã jĩriguere “diamacãrã niĩayu” jĩññadacua.

9

Niyeru néõre

¹ Múã niyeru néõrere Jesuré padeorãre ticoadare maquêrê jóanemoria; múã masĩtoaa. ² Yũũ múã tiípudugarere masĩtoaa. Ùseniremena Macedonia macãrãrê biiro wedea: “Iicãmamena Acaya* dita macãrã ‘tiípuada’ jĩññucãwã”, jĩ wedea. Teeré tuorã, paũ Macedonia macãrã “ùsãcã tiípuada” jĩwã. ³ Teero niipacari, Titore cãũ menamacãrãmena múã putopu ticocogũda. Yũũ Macedonia macãrãrê jĩriguere diamacú wãari booa. Yũũ “Corinto macãrã niyeru néõ, cuoyúeadacua” jĩwũ. ⁴ Apetó yũũ múã putopu wãari, Macedonia macãrã yũũmena wãabocua. Ùsã toopú jeara, múã niyeru néõhãrã niirĩ buajeádugariga. Yũũ “cũã néõtoajíya” jĩrigue wapa bayiró bobooro wãabocu. Múãcã teerora bobobócu. ⁵ Teero tiigú, yũũ biiro wãcũã: Yũũ múã putopu wãaadari suguero, Titocãrê wãadutia. Cũã múã “ticoada” jĩ néõrere quẽnosuguéadacua. Cũã teero tiirĩ,

* 8:15 Éxodo 16.18. * 9:2 Corinto Acaya ditapu niyiro.

ūsā jeaadari suguero, múā cʉotóaadacu. Teero tiirá, āpērā múārē “ticoya” jīripacari, múā wācūrō ticoadacu.

⁶ Múā ateré wācūña: Oteri basocʉ péerogā oteri, péerogā dʉcacutiri ĩñaqui. Pee oterigʉpeja pee dʉcacutiri ĩñaqui. ⁷ Marī “nocōrō ticoguda” jī tʉgueñarōcōrō ticoro booa. Marī ticodʉgahera, o āpērā ticodutiri ñañarō tʉgueñarā, ticorijārō booa. Ũseniremena ticoráre Cōāmacū maĩquí. ⁸ Cōāmacū niipetire āñurē múārē ticonemomasī. Cūū teero tiirí, múārē dʉsariadacu. Múārē ticorémena múāpe āpērārē tiápumasīadacu. ⁹ Tee Cōāmacūye queti jóaripʉpʉ biiro jóanoā:

Āñugú bóaneōrārē āñurō ticoqui.

Teero tiiró, cūū āñurō tiiré niirucujāadacu,†

jī jóanoā. ¹⁰ Cōāmacūrā niī oteréperire ticogú, teero biiri yaarére ticogú. Tee tiiróbiro cūūrā múācārē niipetire múā cʉoádarere ticogudaqui. Oteréperi wī dʉcacutirobiro múā cʉorére nemorō wáari tiigúdaqui. Teeména múā āpērārē āñurō tiápumasīadacu. ¹¹ Teero tiirá, pee cʉojīrā, āpērārē tiápuadacu. Múā ticorére ūsā ticobosari, tee niyerure ñeerā Cōāmacūrē ūsenire ticoadacua. ¹² Múā Cōāmacūrē padeorá bóaneōrārē tiápura, cūārē dʉsaré dícare ticora mee tiia; Cōāmacūrē ūsenire ticora tiia. ¹³ Múā cūārē tiápuremena múā Cristoyere padeorére, cūūrē yʉnrére ěñoā. Cūā teeré ĩñarā, Cōāmacūrē ūsenire ticoadacua. Teero biiri múā cūārē, niipetirare tiápuri ĩñarā, teeré tiádadua. ¹⁴ Cūācā Cōāmacū múārē āñurō tiirére ĩñarā, bayiró maĩrémena Cōāmacūrē múāye niíadarere sāibosáadacua. ¹⁵ Cūū marīrē ticorigue āñunetōjōāre niīā. Tee āñunetōjōāre dee jī wedesemasīna maniā. Teero tiirá, Cōāmacūrē ūsenire ticoada.

10

Pablo “apóstol niīā” jī wederigue

¹ Yʉ Pablo múārē tiidutíguda. Yʉrá niī basocá biiro jī wācūnorigu: “Cūū marīmena niigū, búri niigúburo wedesei; marīrē jóagʉpe, tutuaromena jóai”, jīcua. Múā Cristo niirecutirere masīā; cūū bóaneō ĩñarémena tiidutiyigu. ² Teero tiigú, yʉ cūū tiiróbiro niidʉgagu, ateré múārē tiidutía: Yʉ múā pʉtopʉ jeari, múā sīquērāmena tutuaromena wedeseri tiirjāña. Sīquērā múā menamacārā ūsārē biiro jīāyira: “Cūā atibúreco macārā tiiróbiro Cōāmacū booré tiirícua”, jīāyira. Yʉ teero jīrānorē diamacārā tutuaromena wedeseguda. ³ Ũsā atibúrecopʉ niipacara, atibúreco macārābiro cāmerīquēria; Cōāmacū wāmocutíre ticorémenape cāmerīquēā. ⁴ Ũsā wāmocutíre atibúreco maquē mee niīā; āmuāse maquē, Cōāmacū tutuare cʉorépe niīā. Teeména ñañarē tutuarere docacūmurí tiia. ⁵ Cōāmacū wāmocutíremena basocá cūā wācūrémēna buerére diocóa. Cūā wederémēna múārē pānarí tiidʉgacua; múā Cōāmacūrē masīri boorícua. Ũsā cūā buerére diocóari siro, Jesús boorépere cūārē tiidutía. ⁶ Múā Cristo dutirére āñurō yʉri ĩñaari siro, ūsā biiro tiimasīadacu: Niipetira netōncārārē ñañarō tiádadu.

⁷ Múā sotoá maquē dícare ĩñaā. “Cristomena niīā” jīgáno ateré masīrō booa: Cūū diamacú Cristomena niigū, “Pablocā Cristomenarā niīya” jī masīgúdaqui. ⁸ Yʉ múārē wedegu, ūsā dutirére “jīnemosāñu wedetu” jīpacu, boboría. Marī Ōpū ūsārē tee dutirére ticorigu niīwī, múā cūūrē

† 9:9 Salmo 112.9.

padeonemóarō jīngū. Múã padeorére ñañoarō jīngū mee tee dutirére ticorigu niwī. ⁹ Yuu jóarepūrīmena múãrē ucuáduṭigu mee jóaa. ¹⁰ Āpērã yuure biiro jīcua: “Cũu jóare bayiró tutuaremena dutia. Cũu baurocápereja tutuhęubiro bauwī. Cũu wedeserecãrē bayiró tųsaya maniã”, jīcua. ¹¹ Yuure teero jīrãno ateré masīrō booa: Ūsã yoaropu niirã jóacoriobirora múã pųtopu jearcã, teerora tutuaremena wedeseadacu.

¹² Siquērã múã watoapu niirã cúã basiro cãmerī padeorã biiro jīcua: “Marīpeja añurō tia”, jī cãmerī wedesecua. Teero jī wedesepacara, masīricua. Ūsãpe cúã tiiróbiro ūsã añurō tiirére péerogã wedeseñaria; yuu tiiré cúã tiirēmena queodugária. ¹³ Ūsã tiiriguere jīnemosãñu wederia. Cõãmacũ ūsãrē Cristoye quetire wededutirigu niwī. Cũu tiidutíre dícare tia. Cũurã ūsãrē múã pųtopucãrē tee quetire wededutirigu niwī. ¹⁴ Teero tiirã, múã pųtopu wáara, Cõãmacũ wáadutiheropu wáara mee tia. Múãmena niisugewu. Ūsãrã múãrē añurē “Cristo basocãre netõné” jīrē quetire wedesugewu. ¹⁵ Ūsãrē Cõãmacũ wededutigu cũũriro jeatuaro wedea. Āpērã tiiriguere “yuu tiirigue niã” jīria. Teero jīrõno tiirã, múãrē padeonemórī tiidugãa. Múã padeonemórī ñnarã, ūsã múãrē nemorō buemasĩã. Cõãmacũ ūsãrē cũũriro jeatuaro bueadacu. ¹⁶ Too síro múã nemorō niiré macãrīpu Jesuyé quetire wedeguda. Cũũye quetire wedeya maniré macãrīpu wáadugaga. Āpērã cúã paderiguere “yuu paderé niã” jīdugahegu, teero tiidugãa.

¹⁷ Cõãmacũye queti jóaripųpu ateré jóanoã: “Yuuja añunetõjõãgũ niã; biiro tiigũno niã” jīdugagano jīrijãrō booa. Biirope jīrō booa: ‘Marī Ōpũ añunetõjõãgũ niã; biiro tiirigu niwī’, jīrō booa,* jī jóanoã. ¹⁸ Sícũ cũũ basiro wedesegu “yuu añurō tia” jīngũrē “cũũ añugũ niã” jīmasĩña maniã. Marī Ōpũ sícũnorē “añugũ niã” jīrī, añugũ peti niã.

11

Pablo jīditori buerí basocare jīrigue

¹ Mecütigã múãrē yé maquērē wededugaripacu, wedeguda. Yé maquērē wedegu, jīãmagũ tiiróbiro tųgueñaã. Yuu jóarere páasutiro manirō bueri boogã. ² Cõãmacũ cũũ põnarē ãpírē padeorí booriqui. Cũu múãrē doerobirora yuucã múãrē doea. Múã yuu Cristoyere wederi tuorã, padeowã. Teero tiigũ, Cristo múã manũ niigũdubiro niã. Múã sícõ numiõ manũcütigodo tiiróbiro niã. Sícõ numiõrē ñañarē manigõrē wiyagũdubiro múãrē wiyadugãga. ³ Teero wiyadugãpacu, Evare wáariobirora múãcãrē “wábocu” jīngũ, bayiró wãcũã. Pĩno añurō cũũ jīditomeniremena coore jīcõõsãyigu. Āpērã cũũbiro jīditora, múã “Cristo booré dícare diamacũ tiãda” jī wãcũrere wasorí tiibócu. ⁴ Múã biiro tiãyiro: Āpērã múãrē buera jeari, merẽã wedepacari, múã añurō tuõsénicu. Cũãpe ūsã Jesuyere diamacũ wederiborora wedericua. Espíritu Santoyere merẽã bueri, cúã buerere ñeeãyiro. Cõãmacũ basocãre netõnére quetire cúã bueri, merẽã niipacari, múã añurō tuocú. ⁵ Múãrē buerã Jesus cũũyere wededutigu beserira nemorō tųgueñacu. Yuure “cũã docapu niã” jī tųgueñaria. ⁶ Yuu añurō wedeseri basocu tiiróbiro wederipacu, Cõãmacũyepere añurō masĩã. Tee masíre niipetire yuu tiirēmena múãrē ãñoãwũ.

* 10:17 Jeremías 9.4.

7 Yũ Cõamacũyere basocáre netõnére quetire wederé wapa múãrẽ wapaséhegu, ¿ñañarõ tiirí? Búri niigúbiro pade, wapatá, yaawũ múãrẽ netõnére maquẽrẽ boosãgũ. 8 Yũ múãrẽ tiiapugu, ãpẽrã Jesuré padeoré põnarĩ macãrã yũre niyeru ticocorira niiwã. Yũ teeré ñeegũ, cããye niyerure néeduogubiro tugueñawũ. 9 Yũ múãmena niigũ, apeyenó dusarí ññagũ, sícũrẽ potocõriwũ. Marĩya wedera Macedonia macãrã jeara, yũre dusarénorẽ ticowa. Teero tiigú, múãrẽ sãĩ potocõriwũ. Teerora yapacutĩjãgũda. 10 Yũ diamacãrã Cristoye maquẽrẽ masiã. Teeré masĩrõbirora atecãrẽ masiã: Yũ bueré wapa apeyenó sãĩricu; sícũ Acaya dita macũ “Pablo cũ bueré wapa wapaséi” jĩmasĩriqui. 11 ¿Deero tiigú biiro wedesegari yũ? ¿Múãrẽ maĩhẽgũ teero jĩgarite? Niiria. Yũ múãrẽ maĩrere Cõamacũ masĩqui.

12 Yũpeja yũ tiirucúrobirora tiirucúguda. ãpẽrãpeja yũ tiiróbiro “tiirã tiia” jĩmicua. Teero tiirúa. Cũã bueré wapare wapasécua; yũre wapaséria. Teero tiirã, cũã “ãpẽrã Jesús beserira tiiróbiro tiia” jĩmasĩricua. 13 Cũã “Jesús cũyere wededutigũ beserira niã” jĩrã, teero jĩãmajãrã tiĩya. Cũã tiiditóra niĩya. Sotoá dícu Jesús beserira tiiróbiro bauúya. 14 Teero tiiré wisióricu. Satanácã teerora tiimasĩqui. Apetó cũ ãngele ãñugúbiro, asibatégubiro baugú wãaquí. 15 Teero tiirã, cũãrẽ padecoteracã cũ tiiróbiro tiicúa. Sotoá dícu ãñurẽ tiirãbiro baucúa. Cũãpeja cũã ññañarẽ tiiré wapa pecamerũ yapacutĩdiaadacua.

Pablo ññañarõ netõríque

16 Yũ too sũguero jóaribirora múãrẽ jóanemogũda. Yéẽ maquẽrẽ wededugaripacu, wedeguda. Teeré yũ wederi, “¿apeyẽ cũyẽ maquẽ dícuẽ wedejĩgũ, mecũgú tiirí?” jĩ wãcũrĩjãña. Teero wãcũrãpeja, “cũã booró wedejããrõ” jĩña ména. ãpẽrã cũãye maquẽcãrẽ bayiró wedecua, múãrẽ padeoáro jĩrã. Teero tiigú, yũcã yũ tiirĩguere péero wedeguda. 17 Marĩ Õpũ teenórẽ wededutiririgũ niimiwĩ. Teero tiigú, “mecũrĩ basocubiro wedeguda” jĩã. 18 Paũ múãrẽ buerã noo booró cũã basiro dícu ãñurõ wedeseya. Cũã teero tiirí, yũcã yũ basiro ãñurõ wedeseguda. 19 Múã “masĩnetõrã niã” jĩ wãcũrã niipacara, mecũrĩ basoca wedeseri, ãñurõ useniremena nucãjãmasĩcu. 20 Biiro tiirãcãrẽ nucãjããyiro: Múãrẽ dutiaperare, múãyere néerãrẽ, múãrẽ dutirãbiro tiãperare, múã nemorõ uputĩ macãrãbiro múãrẽ tiirãre, múãrẽ diapóapu páaracãrẽ nucãjããyiro. 21 ¿Ññujãĩ múãrẽ cũã teero tiirí? Acuéi, ¿cũã tutuanetõjõãrã niĩ? Ñsãpe cũãbiro tutuaria. Teero tiirã, cũãbiro ññañarõ tiirã.

Cũã “biiro biia ãsãjã” jĩ ãñurõ wedecua. Teero tiigú, yũcã cũãbirora yéẽ maquẽrẽ wedeguda, wededugaripacu. 22 Cũã “hebreoa niã” jĩcua. Yũcã cũãrã niã. Cũã “Israelya põna macãrã niã” jĩcua. Yũcã cũãrã niã. Cũã “Abraham pãrãmerã niinũnũsera niã” jĩcua. Yũcã cũãrã niã. 23 Cũã “Cristore padecotera niã” jĩcua. Yũpeja cũã nemorõ cũãrẽ padecotegu niã. Yũ teero jĩgũ, wedeseãmagũbiro wedesea. Yũ cũã nemorõ padenetõnucãwũ. Cũã nemorõ peresuwiseripu sõneconowũ. Yũre cũã nemorõ tãnawã. Pee sãĩrĩquiõro niiwũ. 24 Judíoa sicamoquẽñe yũre ñeenucõjĩrã, wecu caserodamena tãnawã. Cũã yũre tãnarẽcõrõ treinta y nueve tãnawã. 25 Itãĩrĩ yucãména yũre páawa. Sãcãrĩ ãtãperimena

yũure déewa. Ítĩãrĩ ũsã wáari, dooríwũ duadiawũ. Sícãrĩ duagu, sicañami, sicabũreco tiimaapũre pasawũ. ²⁶ Pee wáanetõwũ. Díare tĩãwagu, duariquoro netõwũ. Yaari basoca watoa, yáa wedera judíoa pũtopũ, judíoa niihẽrã pũtopũ quiorẽmena wáanetõwũ. Teero biiri macãpũre, basocã manirõpũre, díã pairĩmaapũre quiorẽmena cãmesãwũ. “Jesurẽ padeorã niĩã” jĩĩditori basocã watoapũcãrẽ quiorẽmena cãmesãwũ. ²⁷ Yũũ padegu, ñañarõ netõwũ. Pee ñamirĩ cãniríwũ. Juabóawũ. Oco sĩnidugáwũ. Pee betiwũ. Yũsuábũawũ. Apetõre yũũre suti maniwũ.

²⁸ Apeyerẽja, búrecoricõrõ yũũ niipetiro macãrãrẽ Jesurẽ padeorẽ põnarĩ macãrãrẽ bayirõ wãcũã. ²⁹ Tutuhegũno niirĩ, yũũcã cũũbirora tutuhegũ tugueñaarua. Sícãrẽ ãpẽrã ñañarẽ tiidutĩri, cãũ ñañarẽ tiirĩ, yũũ ñañarẽ tiidutĩramena cúaa. ³⁰ Yéẽ maquẽrẽ wedegu, “biiro tiigũno niĩã yũũja” jĩĩria. Teero jĩĩrõno tiigũ, “yũũ tutuhegũ niĩã” jĩĩã. ³¹ Cõãmacũ marĩ Òpũ Jesús Pacũ yũũ wederere “jĩĩditogu mee tiirĩ” jĩĩmasĩqui. Cũũrẽna usenire ticorucujãrõ booa. ³² Yũũ Damascopũ niirĩ, tiimacã dutigũ yũũre ñeedugagu, biiro tiirĩgũ niiwĩ: Tiimacã witiware soperipũre surarare cũũrigũ niiwĩ cotedutigũ. Cũũ tiidita òpũ Aretas wãmecutigũ doca macũ niiwĩ. ³³ Yũũ menamacãrãpe yũũre biiro tiiwã: Piimena tiimacã sãnirõ macã sopegãpũ duunũnũsediocowa. Teero tiigũ, yũũ cũãrẽ ñeõrĩwũ.

12

Pablo quẽẽrõpũ tiirõbiro ññarigue

¹ Yéẽ maquẽrẽ wededugaripacari, múã yũũre wederi tiia sũcã. Yéẽ maquẽrẽ yũũ basiro ãñurõ wederi, múãrẽ tiipũria. Teero biipacũ, marĩ Òpũ quẽẽrõpũre tiirõbiro yũũre ãñorĩguere wedegũda. ² Cristore padeorĩ siro, biiro wáawũ: Quẽẽrõpũre tiirõbiro Cõãmacũ yũũre cãũ pũtopũ nẽemũãwawi. Teerẽ yũũ ññari siro, catorce cãmari netõã. Yáa òpũũmena o yeeripũnamena dícu wáagu wáajĩyu; masĩriga. Cõãmacũ dícu masĩqui. ³⁻⁴ Aterẽ masĩã: Cõãmacũ ãmũãsepũ Paraíso wãmecutĩropũ yũũre nẽejeawi. Yáa òpũũmena o yeeripũnamena dícu nẽewagu nẽewajĩyi; masĩriga. Cõãmacũ sícũrã masĩqui. Yũũ toopũ niigũ, basocãre wedemasĩña manirẽre wedeseri tũowũ. Yũũ toopũ tuorĩgue basocãre wededutire mee niiwũ. ⁵ Yũũre toopũ nẽewariguere ãñurõ wedegũda. Yũũ ãñurõ tiirĩguereperea wederia. Yũũ “basocũ dícu niijĩgũ, tutuhegũ, ñañarõ netõã” jĩĩrere ãñurõ wedegũda. ⁶ Teero jĩĩpacũ, yũũ basiro ãñurõ wedesedugagu, wedesemasĩã. Diamacũ maquẽrẽ wedeseri, “mecãrĩ basocũ niirĩ” jĩĩmasĩriya. Yéẽ maquẽrẽ wedesemasĩpacũ, wedeseria. Yũũ basiro yũũ ãñurõ wedeseremena yũũre padeorĩ boorĩã. Yũũ tiirere ññatoarapũ, yũũ wederere tuotóarapũ, padeorĩ booa.

⁷ Cõãmacũ yũũre ãñorĩgue ãñurẽ peti niiwũ. Yũũ teerẽ wãcũgũ, yũũ basiro “ãñugũ niĩã” jĩĩrĩquio niiwũ. Teero tiigũ, Cõãmacũ yũũre teero wãcũrĩ jĩĩgũ, biiro tiiwĩ: Satanás yáa òpũũrẽ pũnirõ tiirĩ, teero ññajãrigũ niiwĩ. Tee pũnirẽ potaga sããwarobiro pũniã. ⁸ Ítĩãrĩ yũũ marĩ Òpũrẽ “tee pũnirere netõnẽña” jĩĩ sãimíwũ. ⁹ Cũũpe yũũre aterẽ jĩĩwĩ: “Yũũ mũũrẽ ãñurõ tiia. Teero tiirõ, mũũrẽ apeyenõ dũsarĩã. Basocã tutuhera niirĩ, yũũ tutuarere nemorõ ãñomasĩã”, jĩĩwĩ. Teero tiigũ, yũũ tutuhegũ niirẽmena useniã. Yũũ tutuheremena Cristo cãũ tutuarere ãñurõ ãñoĩ. ¹⁰ Teero tiigũ, yũũ tutuhegũ niirere useniremena nũcãjãã. Yũũ Cristore padeorẽ wapa ãpẽrã yũũre ñañarõ jĩĩpacari, yũũre apeyenõ dũsacãrĩ, ãpẽrã yũũre ñañarõ

tiipacári, yũre wisióre tagueñapacu, useniremena nucãjãã. Nemorõ tutuhegu niirõno tiigú, nemorõrã tutuanemogũ wáaa.

Corinto macãrãrẽ Pablo bayiró wãcũrigue

¹¹ Yũ basiro yée maquẽrẽ añurõ wedesege, mecũgũbiro wedesege tiia. Múãpeja yũ wedesedugaherere yũre wedeseri tiia. Múã yũre añurõ wedeseatã, añunibojũ. Múãrẽ jĩditoremena buerã Jesús cãuyere wededutigu beserira nemorõ tagueñacua. Yũpe “cũã docapu niia” jĩ tagueñaria. Yũ búri niigú niipacu, teero bueãmajãrã doca niiria. ¹² Yũ múã pũtopu niigũ, potocõrõ manirõ pee Cõamacũ dícu tiimasĩrere tiĩñowũ. Teemena diamacũrã “yũ Jesús cãuyere wededutigu beserigu niia” jĩrere eñowũ. ¹³ Æpẽrã Jesuré padeorẽ põnarĩ macãrãrẽ, múãcãrẽ sicãrĩbiro tiiwá. Ate dícu teiriwu: Múãrẽ wapasériwu. Múã tagueñarĩ, teemena ¿múãrẽ ñañarõ tiirĩ? Ñañaãtã, yũre acabóya.

¹⁴ Yũ múã pũtopu wãaguda jĩgũ, quẽnotóaa. Mecũtigã yũ wáaremena itĩãrĩ wáaadacu. Toopú jeagu, múãrẽ “niyeru ticoya” jĩ potocõricu. Múãyere booríã; Cristoyepere múãrẽ tiinemorĩ booa. Múã masiã: Basocã cãã pacusũmuãrẽ niyerure quẽnocũbosaricua; pacusũmuãpe cãã põnarẽ niyerure quẽnocũbosacua. ¹⁵ Teero tiigú, yũ cõorócõrõ múãrẽ tiiapuguda. Niipetire yũ tutuaremena múãye niiaðarere tiiapuguda. Teero yũ múãrẽ bayiró maĩrĩ, ¿deero tiirã múãpeja yũre ðuaró maĩgãri?

¹⁶ Yũ múãrẽ potocõririguere masĩpacara, biiro jĩcua: “Cũũ meniĩgũ, marĩrẽ jĩditoqui; too síro marĩyere néewagudaqui”, jĩcua. ¹⁷ ¿Yũ múã pũto ticocoriramena yũ múãyere jĩditoremena emarĩ? Æmaríwu. ¹⁸ Yũ Titore múã pũtopu wáadutiwu. Teero biiri Æpĩ Jesuré padeogũ mariya wedegure cãũmena ticocowu. ¿Tito múã pũtopure jĩditoremena múãyere emarĩ? Æmariyigu. Múã añurõ masiã: Æsã Titomena sicãrĩbiro tiirã niia. Cũucã múãrẽ buegu, añurẽ dícu teirĩgu niiwĩ.

¹⁹ Apetó tiirã, múã usãrẽ “añurõ wãcũdutira tiíya” jĩ wãcũbocu. Niiria. Biirope niia: Æsã Cõamacũ itĩacoropure Cristomena niijĩrã, wedesea. Yũ maĩrã yãa wedera, niipetirere usã wedesea, múãrẽ Cõamacũrẽ nemorõ padeonemõãrõ jĩrã. ²⁰ Apetó tiirã, yũ múã pũtopu jeari, yũ booróbiro tiirĩbocu. Teerora yũpecã múã booróbiro tiirĩbocu. Teerẽ wãcũgũ, cuiga. Apeyerẽja, yũ múãrẽ “biiro tiibócu” jĩ wãcũã: “Cãmerĩtutira, itĩatutira, cúara, cããye dícu wãcũrã, queti jĩrã, Æpẽrãrẽ ñañarõ jĩrã, ‘usãjã Æpẽrã nemorõ añunetõncãã’ jĩrã, noo booró tiiamajãrã tiibócu”, jĩga. ²¹ Teero tiigú, múã pũtopu wáanemorĩ, Cõamacũ yũ Æpũ múã ñañarẽ tiirucũre wapa yũre bobooro wáari tiibóqui. Múã Æpẽramena múã booró ñañarõ ñeeaperere, múã numosãnumiã múã manusũmuã niihẽrãrẽ ñeeaperere, múã boboró manirõ tiirere wasohere wapa bayiró utibocu.

13

Wedeyaponorigue

¹ Mecũtigã yũ múã pũtopu wáaadaremena itĩãrĩ wáaadacu. Yũ toopú jeari, sicũ Æpĩrẽ wedesãdugagu, Cõamacũye queti jóaripũpu jĩrõbirora tiiaró. Biiro jóanoã: “Puarã, itĩãrã itĩari siro, marĩ Æpẽrã tiirĩguere wedesãmasiã”. ² Too sugueropu múã pũtopu jeagu, “ñañarẽ tiirãrẽ ñañarõ tiigãdacu” jĩ wedetoawu. Teero biiri niipetirare wedetoawu. Mecũtigã yoaropu niipacu, wedenemõã sũcã: Yũ múã pũtopu

wáanemogũ, ñañaré tiiráre bóaneõ ññaricu sáa. ³ Teero tiirá, múã ateré diamacú masĩadacu: Cristo yũũpũre wãcũré ticorémena wedesea. Cristo múãrẽ dutigú tutuhegũ niiriqui; múã watoapũre tutuanetõjõãgũ niĩ. ⁴ Ate diamacúrã niĩã: Cũũ curusapũ tutuhegũbiro páabiatunoyigu. Teero tiinórigu niipacu, cũũ Pacũ tutuaremena catii. Ũsãcã cũũbirora tutuhera niĩã, niirãpeja. Teero niipacara, cũũmena niijĩrã, Cõãmacũ tutuaremena catia. Teero tiirá, tee tutuaremena múãrẽ wedera, tiĩãpuadacu.

⁵ Múã basiro ateré naĩrõ sãĩñãña: “¿Diamacúrã Jesuré padeorára niĩ marĩ?” jĩĩña. Múã basiro teeré ññate. ¿Múã masĩrite Jesucristo múãmena niirere? Masĩcu sáa. Apetó tiirá, diamacú cũũrẽ padeorĩcu. ⁶ Ũsãpe diamacúrã cũũrẽ padeoã. Múãrẽ teeré masĩrĩ booa. ⁷ Ũsã múãrẽ ñañaré tiirĩjããrõ jĩĩrã, Cõãmacũrẽ sãĩbosáa. Basocá yũũre “Corinto macãrãrẽ ãñurõ padeorĩ tiiwĩ” jĩĩrere ãmaãgũ mee tiia. Múã ãñurere tiirĩ boogã. Ũsãrẽ “teero jĩĩãmajãrã tiiwã” jĩĩrĩ, ãñuniã. ⁸ Múã diamacú maquẽrẽ tiirĩ, ũsã “teerora tiiyã” jĩĩadacu; diamacú maquẽrẽ cãmotãria. ⁹ ãpẽrã ũsãrẽ tutuherabiro ññarĩ, ãñuniã. Múãpe padeotutũara niirĩ, ũseniã. Teero tiirá, múãrẽ Cõãmacũrẽ sãĩbosãnemoãdacu, diamacúrã padeorã niĩãrõ jĩĩrã. ¹⁰ Yũũ múã putopũ wãaadari suguero, atipũrẽ jóaa. Toopũ jeagũ, tutuaromena múãrẽ dutidũgariga. Marĩ Őpũ yũũ múãrẽ dutimasĩrere ticorigũ niiwĩ. Tee dutirémena múãrẽ padeonemórĩ boosãã; múã padeorere ññãñodũgãria.

¹¹ Yãa wedera, múãrẽ ãñurõ wãaaro. Múã ñañaré tiirere quẽnoñã. Cãmerĩ wãcũtutuari tiiyã. Sĩcãrõmẽna ãñurõ niirecutiya. Teerẽ tiirĩ, Cõãmacũ marĩrẽ maĩgũ marĩrẽ ãñurõ niirecutirere ticogũ múãmena niigũdaqui. ¹² Múã basiro cãmerĩ maĩrẽmena ãñudutiya. ¹³ Niipetira Jesuré padeorã múãrẽ ãñudutiya.

¹⁴ Jesucristo marĩ Őpũ múã niipetirare ãñurẽ ticoaro. Cõãmacũ múãrẽ maĩgũ múãmena niĩãrõ. Espĩritu Santo múãrẽ bapacutiaro.

Nocõrõrã jóaa.

GALACIA DITA MACĀRĀRĒ Pablo jóaripũ

Āñuduticorigue

1-2 Y_{HH} Pablo múã Galacia macārārē Jesuré padeorē pōnarī macārārē jóaa. Niipetira y_{HH} menamacārā wāmemena múārē āñuduticoa. Y_{HH} Jesucristo cūyere wededutig_H beserig_H niiã. Y_{HH}re basocá mee beserira niiwā; Jesucristo basiro cū Pac_Hmena beserira niiwā. Cōāmacūrā Jesucristo diarigup_Hre masōrig_H niiwī.

3 Cōāmacū marī Pac_H, teero biiri Jesucristo marī Ōpū múārē āñurē ticoaro; āñurō niirecutiri tiáro. 4 Cōāmacū marī Pac_H boosārirobirora Jesucristo marī ñañarē tiirēre acabóaro jīgū, diabosarig_H niiwī. Marī cū teero tiirig_Hmena atibúreco macārā ñañarē tiirucúreere tiidújāmasiã. 5 Teero tiirá, Cōāmacūrē “m_{HH}rã up_Htí macū peti niigū tiia” jīrucujāãda. Teerora tiáda.

Cristore padeorémena dícu netōnénoādacu

6 Cōāmacū múārē beserig_H niiwī, Cristo tiibosáremena múārē āñurō tiáro jīgū. Múāpe cū teero beserira niipacara, máata peti cūūrē padeodújārā tiáyiro. Āpērã buerépere n_{HH}n_Hrã tiáyiro. Múã teero tiirí tuogú, y_{HH}pe tuomanijōãga. 7 Cúã bueré netōnére queti mee niiã. Cúã múārē wedewisiora tiáyira; Cristoye quetire ñañodugára tiáyira. 8 Ūsã múārē āñurē queti Cōāmacū basocáre netōnére quetire diamacá wedetoaw_H mee. Múārē merēã wedegúnorē Cōāmacū bayiró ñañarō tiáro. Sícū ūsãno o ángele ūmuãsep_H diiátiariguno merēã wedericārē, ñañarō tiáro. 9 Ūsã too suguerop_H wederiguere y_{HH} mecūtígārē wedenemoã sūcã: Netōnére queti múã padeoriguere múārē merēã wedewisiogúnorē Cōāmacū bayiró ñañarō tiáro.

10 Y_{HH} teeré jī jóag_H, basocá y_{HH}mena ūseniārō jīgū mee jóaa; Cōāmacūpe y_{HH}mena ūseniārō jīgū jóaa. Y_{HH} too suguerop_Hre “basocá y_{HH}mena ūseniārō” jī wācūrucumiwū. Atitóre teero wācūgūjã, Cristore padecoteri basoc_H mee niibocu.

Cōāmacū Pablöre wededutig_H cūūrigue

11 Yáa wedera, y_{HH} múārē ateré masīrī boogá: Y_{HH} netōnére queti wederé sīquērã basocá wācūre mee niiã. 12 Tee quetire basocá mee y_{HH}re tuomasīrī tiiwá. Teero biiri basocá mee y_{HH}re buewa. Jesucristo basiro tee quetire y_{HH}re masīrī tiirig_H niiwī.

13 Y_{HH} too suguerop_Hre niirecutiriguere múã tuoīj_Hyu: Judíoa tiirécutirere n_{HH}n_Hgū niirucumiwū. Atecārē tuoīj_Hyu: Jesuré padeorē pōnarī macārārē bayiró ñañarō tiirī basoc_H niirucumiwū; Jesuré padeoráno manijāārō jīgū, cúārē cōāpetijādugamiwū. 14 Y_{HH} mam_H niigū, judíoa tiirécutirere āñurō tiin_{HH}n_Húserucumiwū. Āpērã y_{HH} menamacārā nemorō ūsã ñecūsūmūã tiimúāatiriguere tii, netōnucārucumiwū. 15 Y_{HH} teero tiipacári, Cōāmacū y_{HH} bauáadari suguerop_H, cū tiidutiadarere “tiigúdaqui” jītoatu niirig_H niiwī. Y_{HH}re āñurō tiigú, beserig_H niiwī. 16 Cōāmacū cū macārē y_{HH}re “ēñogúda” jīrī b_Hreco jeari, ēñowī. Y_{HH}re judíoa niihērārē cū macūye quetire wederi boorig_H niiwī. Teero tiigú, āpērāp_Hre “y_{HH}

deero tiigúdari?” jĩ sãñãgũ wáariwũ. ¹⁷ Teero biiri Jerusalénpu Jesús yũ suguero besesugueriracãrẽ ññagũ wáariwũ. Teero tiiróno tiigú, diamacú wáajõawũ Arabia ditapu. Toopú niĩrĩgu Damascopu cãmerputúaatiwũ sũcã.

¹⁸ Itiãcũma siro Jerusalénpu Pedrore sicato ññagũ jeawũ. Cũũmena puã semana puũuáwũ. ¹⁹ Æpẽrã Jesús cãũyere wededutigu beserirare ññaritu. Santiago marĩ Õpũ bai dícuere ññawũ. ²⁰ Yũũ múãrẽ jóare niirõ maquẽ niirõ tiia. Yũũ múãrẽ jĩĩditogu mee tiia; Cõãmacú teeré masĩqui.

²¹ Too síro Siria ditapu, teero biiri Cilicia ditapu wáawũ. ²² Jesuré padeoré põnarĩ macãrã Judeapu niirã yũũre ññamasĩriwa ména. ²³ Yéẽ quetipu dícuere tuoyíra. “Marĩrẽ ‘ññañarõ tiigúda’ jĩĩgũ nũnũrucúmirigu mecãtĩgãrẽ ‘Jesuré padeoyá’ jĩĩ wedewarucugu tiĩáyigu; too suguero puere marĩ Jesuré padeodúri tiidugãmirigura niĩáyigu”, jĩĩriguere tuoyíra. ²⁴ Yũũ Jesuré padeorĩ tuorã, Cõãmacũrẽ usenire ticoyira.

2

Pablo Jesuyé maquẽrẽ dutirĩ basocamena wedeserigüe

¹ Catorce cũmarĩ Jerusalénpu yũũ puũajeari siro, Bernabémena toopú wáawũ sũcã. Æsã menamacú Titocãrẽ néewawũ. ² Cõãmacú yũũre toopú wáari bootú niirĩgu niĩwĩ. Teero tiigú, wáawũ. Toopú jea, basocá niipetiramenã neãriwũ; Jesuyé maquẽrẽ dutirĩ basocamena dícu neãwã. Judíoa niĩhẽrãrẽ netõnére queti yũũ wederiguere cããrẽ wedewũ. Yũũ sicutopu wedenũcãriguere, yũũ mecãtĩgã wederere “¿deero jĩĩmiãdari cãã?” jĩĩgũ wedewũ. “Mũũ wederé wapamaníã” jĩĩãrõ jĩĩgũ, wedeñamiwũ. ³ Cũã merẽã jĩĩriwa. Yũũ menamacú Tito griegoayu niipacari, cãũcãrẽ Æsã judíoa tiirucúrenorẽ tiidutíriwa. Cũũrẽ “cõnerĩgu yapa macã caseróre widecõãrõ booa” jĩĩriwa. ⁴ Æpẽrã Jesuré padeorãmena bapacutirira niĩwã. “Æsãcã Jesuré padeorã niĩã” jĩĩdito, ññadutiri basoca niirira niĩwã. Marĩ masĩã: Jesuré padeorãmena netõnénoã. Cũãpe “marĩ ñecũsũmuã dutimũãatiriguere tiipetĩheri, netõnénoña maniã” jĩĩwã. Teero tiirã, Jesuré padeorã tiirẽcutirere ññarã tiirira niĩwã, Æsã ñecũsũmuã dutimũãatiriguere tiidutiãdara. ⁵ Cũã teero tiidutiãpacari, Æsã pëerogã cãã tiidutirere “tiiró boocú” jĩĩriwũ. “Jesuré padeorãmena netõnénoãdacu” jĩĩrẽ queti dícuere wedea, múã diamacú maquẽrẽ masĩãrõ jĩĩrã.

⁶ Jesuyé maquẽrẽ dutirĩ basoca “yũũ biiro buea” jĩĩrĩ tuorã, merẽã jĩĩãmariwa. (“Jesuyé maquẽrẽ dutirĩ basoca niĩya” jĩĩrã Æpẽrã nemorõ niiriyã, yũũ wãcũrĩ. Cõãmacú marĩ niipetirare sĩcãrĩbĩro ññaqũ.) Cũã yũũre “atepé tiidutiya judíoa niĩhẽrãrẽ” jĩĩ wederiwa. ⁷ Teero wederon tiirã, ateré jĩĩwã: “Cõãmacú mũũrẽ judíoa niĩhẽrãrẽ netõnére quetire wededutijĩyi. Pedrore judíopere wededutirirobirora mũũrẽ cããpere wededutijĩyi”, jĩĩwã. ⁸ Cõãmacú Pedrore beserigu niĩwĩ, judíoare wedearo jĩĩgũ. Cũũrã yũũcãrẽ beserigu niĩwĩ, judíoa niĩhẽrãpere wedearo jĩĩgũ.

⁹ Jerusalénpu Santiago, Pedro, teero biiri Juan Jesuyé maquẽrẽ dutirĩ basoca niĩwã. Cũã yũũre jĩĩwã: “Cõãmacú mũũrẽ judíoa niĩhẽrãrẽ wededuticõjĩyi”, jĩĩwã. Teero tiirã, yũũ, teero biiri Bernabére ateré jĩĩwã: “Marĩ sĩcãrĩmẽna padeadacu”, jĩĩwã. Cũã Æsãrẽ “Jesuyé quetire judíoa niĩhẽrãrẽ wedera wáaya” jĩĩwã. “Æsãpe judíoare wedeada”, jĩĩwã. ¹⁰ “Bóaneõrãrẽ

tiiápuya” jĩrė dícare wededutiwa. Teerá niitoawu yuu “añurõ tiigúda” jĩ wácũrigue.

Pablo Pedrore tutirigue

11-14 Too síro yuu Antioquíapu niirĩ, Pedro toopú jeawi. Cũ sicato jeaari sirogã, judíoa nihērãmena yaa, nijãmiwĩ. Too síro Santiago menamacãrã jeawa.* Pedro cúãrẽ cuirigu niiwĩ, “yuu widecõãnoña manirãmena yaaré quetire Jerusalén macãrãrẽ wedebocua” jĩgũ. Teero tiigú, judíoa nihērãmena yaadu, bapacutinemoriwi. Pedro menamacãrã judíocã teerora tiiwá. Bernabépara teerora tiinunúsejãwĩ. “Cõãmacũ niipetira Jesurė padeorãre sícãrĩbíro ññaqui” jĩrẽre wederira niipacara, cúã bueriguere tiinãmi, tiidújãwã. Cúã netõnére quetire masĩrã niipacara, tee queti diamacũ maquẽrẽ tiihéri ññawũ. Teero tiigú, Pedrore pau basocã ññacoropu tutiwa. Cũrẽ jĩwũ: “Muu judíoyu niipacu, judíoa nihērãmena yaamiãwũ; cúã tiiróbiro tiirécutimiãwũ. Muu teero tiiarigue añunimiãwũ ména. Mecútigã ¿deero tiigú cúãmena yaari, bapacutiri tii sãa? Muu buearirobiro tiiría. Teeména judíoa nihērãrẽ ‘judíoa tiiróbiro tiiyá’ jĩgũ tiiite. Muu teero tiiré ñañaniã”, jĩwũ.

Judíoa, judíoa nihērã padeoréména netõnénoãdacu

15 “Marĩ puarã bauárapara judíoa niitoarira niiwũ. Judíoa nihērã Moisére dutiré cũũriguere tiiríya. Teero tiirã, ‘ñañarã niíya’ jĩmiwũ. 16 Marĩ tee dutirére masĩpacara, atepécãrẽ masiã: Moisére dutiré cũũriguere tiirãnorẽ Cõãmacũ ‘añurãrã niíya’ jĩ ññariqui; Jesucristore padeorãnopere ‘añurãrã niíya’ jĩ ññaqui. Teero tiirã, marĩ judíocã Jesucristore padeóã, Cõãmacũ marĩrẽ ‘añurãrã niíya’ jĩãrõ jĩrã. Moisére dutiré cũũriguere ‘tiiáda sũcã’ jĩria. Ateména putuãa: Tee dutiré tiirãre Cõãmacũ ‘añurãrã niíya’ jĩ ññariqui. 17 Marĩ ‘Cristomena dícu netõnénoãdacu’ jĩrẽ quetire wederi, maríya wedera judíoa marĩrẽ wedepatiadacua. Bi-ro jĩãdacua: ‘Múã ñañaniã. Múã marĩ ñecũsumãrẽ dutiriguere tiiría. Múã judíoa nihērãmena yaajĩrã, cúã tiiróbiro ñañarẽ tiirã niíã’, jĩãdacua marĩrẽ. Teero jĩrã, ‘Cristo ñañarõ suotígu tii múãrẽ’ jĩrã tiiãdacua. Cúã teero jĩrẽ diamacũ mee niíãdacu. Cristo ñañarere suotíríqui. 18 ‘Marĩ ñecũsumãrẽ dutirigue marĩrẽ netõrĩ tiirícu’, jĩ wedetoawu mée. Tee dutiriguere suotínemogũ, yuurã suo netõncãgũ nijãbocu. 19 Yuu Moisére dutiré cũũriguere tiipetídugapacu, tiipetímasĩriwu. Teeré tiigú, ‘catiré petihére yuu buarícu’ jĩ wácũwũ. Teeré wácũãri siro, Cõãmacũmena añurõ niirecatirere buawũ. 20 Cristo curusapu diarirobirora yuucã diagu tiiróbiro wãarigupu niigũ tia.† Tee tiigú, yuu too sugueropu niirirobiro niiria sãa. Yuu basiro tiidugãrere tiiría; Cristo yuuména niigú tiidutirere tia. Cũ yuure maĩrígu niiwĩ; yuure diabosarigu niiwĩ. Yuu mecútigã Cõãmacũ macãrẽ padeó, cúã tiidutirere tia. 21 Moisére dutiré cũũrigue basocã tiipetijããtã, Cõãmacũ ‘añurãrã niíya’ jĩ ññaãtã, Cristo búri peti diabojíyi. Teero tiigú, Cõãmacũ yuure añurõ tiirére ‘búri niiré niíã’ jĩria yuu”, jĩwũ Pedrore.

* 2:11-14 Santiago Jerusalénpu niyigu. Cũ menamacãrã toopú niirira Antioquíapu jeayira. Cúã judíoa niyira. Santiago cúãrẽ ticocorijíyi; masiã maníã. † 2:20 Diarira catirãpu ñañarẽ tiirucúriguere tiimasĩricua. Teero tiirã, marĩ Cristomena diarirabiro nijĩrã, cúã booré dícare tiidugãro booa.

3

Moisére dutiré cūirigue o Jesuré padeoré maquē

¹ Múã Galacia macārã, tuomasĩhērã tiiróbiro tiirã tiáyiro. ¿Noã múãrē jĩditocãmesãmirĩto apeyeré padeodutira? Ʋsã toopãre niirã, múãrē Jesucristo curusapu diabolosarigue maquērē diamacú wedewu. Āñurõ Ʋsã wederiguere tuomíwārã múã. ² Ate dícare múãrē sãĩñágũda: ¿Múã Moisére dutiré cūiriguere tiinunúsera, Espíritu Santore buari? Buarijĩyu. Jesucristoye quetire tuo, padeorí, Espíritu Santo múãmena niinucãjĩyi. ³ Múã sicato Jesuré padeonucārã, Espíritu Santo tutuaremena múã ñañaré tiiriguere wasorira niiwã. Múã biiro tiinucārira niipacara, mecãtigãrē múã basiro tutuaremena “ãñurãrã niĩadacu” ¿jĩ wãcũgari? ¿Múãrē tuomasĩre petijõãrĩ? ⁴ Jesuré múã sicato padeonucãrĩ, ãpērã múãrē ñañarõ tiirira niiwã. Mecãtigãrē cūūrē padeodúra, “buri peti ñañarõ netõjĩyu” ¿jĩrã tiii? Ʋũũ tuagueñaãtã, buri peti ñañarõ netõrĩjĩyu. ⁵ Cõamacũ múãrē Espíritu Santore ticodiorigu niiwĩ. Cũũ tutuaremena múã watoapure pee tiẽñorigu niiwĩ. ¿Deero tiigú teero tiigãri, múã tuagueñarĩ? Jesucristoye quetire múã tuo padeorí, teero tiiquí. Moisére dutiré cūiriguere tiiripereja, teero tiirĩboqui.

⁶ Marĩ ñecũ Abraham Cõamacũrē padeoyĩgu. Teero tiigú, Cõamacũ cūūrē “ãñugárã niĩ” jĩ ññayigu.* ⁷ Teero tiirã, ateré masĩña: Cõamacũrē padeorã niĩya Abraham pãrãmerã niinunúsera díamacũ. ⁸ Judíoa niĩhērãcãrē Cõamacũrē padeorí, “ãñurãrã niĩya” jĩ ññagũdaqui. Tee maquērē wedenõã Cõamacũye queti jóaripũpũ. Cõamacũ tee queti, ãñurē quetire Abrahamrē wedesuguerigu niiwĩ: “Mũũmena niipetire dita macãrãrē ãñurõ niire maquērē ticoguda”, jĩrigu niiwĩ.† ⁹ Abraham Cõamacũrē padeorigu niiwĩ. Teero tiigú, Cõamacũ cūūrē ãñurõ niire maquērē ticorigu niiwĩ. Atitõcãrē niipetira Cõamacũrē padeorãre ãñurõ niire maquērē ticoqui.

¹⁰ Āpērã “Moisére dutiré cūiriguere tiirã, netõnõnoãdacu” jĩ wãcũmicua. Teero wãcũrãrē Cõamacũ ñañarõ netõrĩ tiigũdaqui. Cõamacũye queti jóaripũpũ ate jóanoã: “Niipetire Moisére dutiré cūiriguere tiipetihẽgu ñañarõ netõgũdaqui”,‡ jĩ jóanoã. ¹¹ Cõamacũye queti jóaripũpũ ate jóanoã: “Cõamacũ cūūrē padeogũre ‘ãñugárã niĩ’ jĩ ññaqũ; cūūrē catiré petihẽre ticogũdaqui”,§ jĩ jóanoã. Teero tiirã, marĩ masĩtoaa: Moisére dutiré cūiriguere tiigũre Cõamacũ “ãñugárã niĩ” jĩ ññariqui. ¹² Tee dutirẽre tiigú Cõamacũpere ññapeoriqui. Tee dutiré biirope jĩ jóanoã: “Niipetire tee dutirẽre tiipetĩgu catiré petihẽre buagũdaqui”,* jĩ jóanoã.

¹³ Tee jĩpacari, Ʋsã judíoa teeré tiipetĩmasĩria. Teero tiirã, Cõamacũ ñañarõ netõrĩ tiinõãdara niitoamiwã. Teero biiri ññagũ, Cõamacũ Cristopere marĩye wapa wapatĩbosaro jĩngũ, ñañarõ netõrĩ tiirigu niiwĩ. Cõamacũye queti jóaripũpũ tee maquērē jóanoã: “Niipetira yucũgũpu siatũyorira Cõamacũ ñañarõ netõrĩ tiirĩrapu niĩya”,† jĩ jóanoã. ¹⁴ Jesucristo marĩye wapa diabolosarigu niiwĩ. Teero tiigú, cūūrē padeorẽmena Cõamacũ Abrahamrē “ãñugárã niĩ” jĩrirobirora judíoa niĩhērãcãrē “ãñurãrã niĩya” jĩ ññagũdaqui. Teero biiri Jesucristore marĩ padeorĩ ññagũ, Cõamacũ cūũ jĩrirobirora marĩrē Espíritu Santore ticoqui.

* 3:6 Génesis 15.6. † 3:8 Génesis 12.3. ‡ 3:10 Deuteronomio 27.26. § 3:11 Habacuc 2.4.

* 3:12 Levítico 18.5. † 3:13 Deuteronomio 21.23.

Abrahamye maquē, Moiséye maquē

¹⁵ Yáa wedera, mecátigārē basocá cūā tiirucúremena múārē sicaró queorémēna wedeguda. Sícū basocú āpīrē “biirora tiigúda” jīīgū, queti beserí basocū putoḡu wáa, paperapūḡu cūā tiíadarere jóadutiḡui. Āñurō jóaquēnotoa, cūā wāme jóapeoqui. Too sírore āpī tiipūḡu jóariguere cosemasīriḡui; teero biiri jóanemomasīriḡui. ¹⁶ Cōāmacū Abrahamrē “mūḡu pāḡāmi niinunuseḡumena niipetire dita macārārē āñurō niiré maquērē ticoguda” jīiyiḡu. “Mūḡu pāḡāmerā niinunusera paḡumena teeré ticoguda”, jīiyiḡu. Biirope jīiyiḡu: “Sícūmenarā ticoguda”, jīiyiḡu. Cōāmacū teero jīīgū, Cristoyere wedesugueḡu tiiyiḡu. ¹⁷ Yḡu múārē jīīārigue biiro jīidugaro tiia: Cōāmacū Abrahamrē “mūḡu pāḡāmi niinunuseḡumena biiro tiigúda” jīi quēnorí siro, cuatrocientos treinta cūmarí siro Cōāmacū Moisémena cūā dutiré cūūyiḡu. Teeré cūūḡū, cūā too sugueropū Abrahamrē “biiro tiigúda” jīi quēnoríguere acabóridoḡāqui. ¹⁸ Abraham Cōāmacūrē padeorí, wapaséro manirō Cōāmacū cūūrē “āñugúrā niīi” jīi īñayiḡu. Maricā Cōāmacūmena āñurō niidugara, Abraham padeorírobirora Cōāmacūrē padeoró booa. Marí Moisére dutiré cūūriguere tiirémēna Cōāmacūmena āñurō niimasīricu.

¹⁹ Too docare ¿deero tiigú Cōāmacū Moisémena tee dutirére cūūyiri? Biiro niīā: Marīrē “ñañarā, netōnucārepira niīā” jīi tuomasīārō jīīgū, cūūyiḡu. Tee dutirémēna niirucuwū, tée Jesucristo jearipū. Jesucristo jeari siro, cūūmena Cōāmacū “āñurō tiigúda” jīirigue diamacūrā wáariro niiwū. Tee dutirére Cōāmacū ángeleare wededuticoyiḡu Moisére. Moisépecā teeré tuogú, basocápūre wedenetōnecoyiḡu. ²⁰ Abrahampere Cōāmacū cūā āñurō tiíadarere āpīrē wededuticoriyiḡu; cūā basiro wedeyiḡu. Teero tiirō, Abrahamrē jīiriguepeja Moisére jīirigue nemorō wapacutiḡuro.

²¹ Too docare Cōāmacū Abrahamrē “mūḡu pāḡāmi niinunuseḡumena niipetire dita macārārē āñurō niiré maquērē ticoguda” jīiyiḡu. Too síro Cōāmacū Moisémena cūā dutirére cūūyiḡu. Tee dutirére ticoriguemēna Cōāmacū Abrahamrē jīiriguere acabóriyiḡu. Tee dutirére basocá tiipetídugapacara, tiipetímasīricua. Teero tiirá, catiré petihére buarícua. Tee dutirére tiipetímasīātā, Cōāmacū cūūrē “āñurārā niīya” jīiḡoḡi. ²² Teero jīirōno tiigú, Cōāmacū cūūye queti jóaripūḡu ate jóari tiiríḡu niiwī: “Niipetira basocá ñañarére tiidúmasīricua”, jīi jóanoā. Teero tiigú, Cōāmacū Jesuré padeorá dícare āñurō niiré maquērē ticoqui. Cūūrē āñuré ticorí, Abrahamrē jīiriguebirora wáaa.

²³ Jesuré padeoré maquērē tuóadari suguero, ūsā Moisére dutiré cūūriguemēna niiwū. Tee dutirére yḡuró niirō tiirucúwū, tée Jesuré padeoré maquērē masīrīḡu. ²⁴ Tee dutirémēna Cōāmacū ūsārē “ñañaré tiirá niīā” jīi tuomasíditigū cūūyiḡu. Teeré tuomasīrā, Cristo jeari, cūūrē padeonucāwū. Cūūrē padeorí, Cōāmacū ūsārē “āñurārā niīya” jīi īñamasīqui. ²⁵ Mecátigārē marí basocá Jesuré padeorápū niīā. Teero tiirá, Moisés dutirémēna niiria sáa. ²⁶ Múā niipetira Jesucristore padeorémēna Cōāmacū pōna niīā. ²⁷ Teero tiirá, wāmeōtinorira niiwū. Múā Jesuré padeorí, Cōāmacū múārē cūā tiiróbiro niirecutiri tiiríḡu niiwī. ²⁸ Cōāmacū judíoare, judíoa niīhērārē sícārībīro īñāqui. Dutiapenorí basocare, † dutiapenoña manirārē sícārībīro īñāqui. Teero biiri ūmūārē, numiārē sícārībīro

† 3:28 Pecasāyemēna: esclavos.

ĩñaqui. Cõãmacũ múã niipetira Jesucristore padeoráre sîcãrĩbíro ĩñaqui. ²⁹ Múã Cristore padeorá niijĩrã, Abraham pãrãmerã niinunusera díamacũ niĩã. Teero biiri Cõãmacũ Abrahamrẽ “ãñurõ niire maquẽrẽ ticoguda” jĩĩrirobirora múãcãrẽ ticogudaqui.

4

¹ Múãrẽ queorémãna wedenemogũda. Sicũ wĩmagũrẽ cũũ pacũ cũũ cwoRére cũũqui. Cũũ wĩmagũ masãtuajearipacũ, cũũye niĩãdarere ñeeriqui. Tee niipetire cũũye niipacari, padecoteri basocũ tiiróbiro niiqui ména. ² Æpẽrã cũũrẽ masõcua. Teero biiri Æpẽrã cũũye niĩãdarecãrẽ ĩnanunusebosacua, téẽ cũũ pacũ “cũũrẽ teeré ticowa” jĩĩ wederi bureco jearipu. ³ Teerora wáawũ marĩcãrẽ. Wĩmarã niirã, marĩ Pacũye “ticorijãña ména” jĩĩnorira tiiróbiro niiwũ. Marĩ ñecũsũmuã tiidutĩmuãatiriguemena niiwũ. ⁴ Cõãmacũpe cũũ queorĩ bureco jeari, cũũ macũrẽ ticodiocorigũ niiwĩ. Numiõpũre bauári tiirĩgũ niiwĩ. Cõãmacũ macũ marĩ tiiróbiro bauarĩgũ niijĩgũ, cũũcã basocãye dutirémãna niirĩgũ niiwĩ. ⁵ Cõãmacũ cũũ macũrẽ bauári tiiyĩgũ, marĩ Moisére dutiré cũũriguemena niimirirare netõnẽãrõ jĩĩgũ. Marĩrẽ netõnẽãri siro, Cõãmacũ marĩrẽ cũũ põna wáari tiirĩgũ niiwĩ. ⁶ Cõãmacũ marĩrẽ “yũũ põna niitoaya” jĩĩjĩgũ, marĩpũre cũũ macũmena Espĩritu Santore ticodiocorigũ niiwĩ. Teero tiirã, Cõãmacũrẽ “Pacũ” jĩĩmasĩã. ⁷ Cõãmacũ marĩrẽ tiibosãriguemena padecoteri basocã tiiróbiro niinemia sãa; Cõãmacũ põna niitoaa. Cũũ põna niijĩrã, niipetire marĩrẽ “ãñuré ticoguda” jĩĩriguere cwoa.

Pablo bayiró wãcũpatirigue

⁸ Múã too sugueropũre Cõãmacũrẽ masĩhẽrã niimirira niiwũ. “Cõãpõna” cũã jĩĩrãrẽ padeomĩrira niiwũ. Múã padeorĩra Cõãmacũbiro niiriya. Múã cũãrẽ yũũnusera, dutiapenori basocã tiiróbiro niimirira niiwũ. ⁹ Atitóre múã Cõãmacũpere masĩtoaa sãa. Biirope jĩĩdugagũ tiia: Cõãmacũpe múãrẽ masĩsuguetojĩyi. Cũũrẽ masĩpacara, ¿deero tiirã Æpẽrãye dutirémãna niidugara tiĩ sũcã? Cũã dutirémãna catiré petihẽre buayã manicũ. Dutirẽre yũũnuserano dutiapenori basocã tiiróbiro niĩya. ¿Múã dutiapenori basocã tiiróbiro niidugara tiĩ sũcã? ¹⁰ Múã judíoa tiiróbiro cũã yeerisãre burecoricõrõ, mama muĩpũrãcõrõ, boseburecoricõrõ cũã tiirucúrenorẽ tiĩáyro. ¹¹ ¿Yũũ múãrẽ búri peti wedeyiri? jĩĩgũ, ñãñarõ tagueñaga.

¹² Yãa wedera, yũũ múãmena niigũ, judíoa tiirucúre tiĩẽñoriwũ. Múãcãrẽ yũũ tiiróbirora boosãga. Too sugueropũ yũũ múãrẽ ĩnagũ jeari, yũũre ãñurõ bocawũ. ¹³ Ateré wãcũña sũcã: Yũũ diarecutijĩgũ, múã putore putuáwũ. Toopũ niijĩgũ, múãrẽ ãñuré quetire wedenãcãwũ. ¹⁴ Yũũ diarecutigũ niipacari, yũũre bocarijã, cõãjã tiirĩwũ. Múã “diarecutigũ niĩ” jĩĩ ĩñapacara, yũũre doorĩwũ. Biirope tiiwũ: Sicũ ángelere, Jesucristore tiiróbiro yũũre bocawũ. ¹⁵ Múã too sugueropũ yũũmena usenimirigue ¿deero wáari? Múã tíatore yũũre maĩrã, yũũre tiĩápudugara, múãye capearire odewe, yũũre sããdugamiwũ. ¹⁶ ¿Yũũ diamacũ wederigue wapa yũũre ĩñatutira tiĩ? ¿Diamacũ maquẽrẽ wederẽre tuodugãrigari?

¹⁷ Múãrẽ merẽã buenetõri basocã “ũsã múãrẽ bayiró tiĩápudugaga” jĩĩpacara, tiĩápudugaricua. Yũũ múãrẽ bueriguere wãcũrijããrõ jĩĩrã, cũã buerẽpere “ãñunetõjõãã” jĩĩãrõ jĩĩrã, buecua. ¹⁸ Æpẽrã múãrẽ tiĩápuri, ãñunicu, ãñuré maquẽ tiĩápuatã. “Tiĩápura tiia” jĩĩrã, teero tiĩápuruçujããrõ.

Yuu toopú niirí dícu tiíapuditorijããrõ. ¹⁹ Yuu maĩrã, múãrẽ bayiró wácūpatia. Sícõ niipacõ coo macãrẽ apaadari suguerogã, ñañarõ pūniré tagueñaaco. Coo tiiróbirora yuucã múãrẽ Cristore padeorí boosãgũ, bayiró ñañarõ netõã. Múã Cristore ãñurõ yuunuseripũ, yeerisãgũ. ²⁰ Yuu múã putoopũ bayiró niidugamiga. Múãmena wedesege, yuũ mecütigã jóaro tiiróbiro tutirémēna wedeseribocu. Yuu yoaropũ niijigũ, deero tiimasĩriga.

Agar, Saraye queti

²¹ Múã Moisére dutiré cūiriguere tiidugamicu, Cõamacūmena ãñurõ putuãada jĩrã. Tee dutirére múã buepacara, ¿tuomasĩrigari? ²² Moisés Abrahamyere biiro jóarigu niiwĩ: Abraham puarã umuã pñnacutiyigu. Sícūrẽ dutiapenori basocomēna pñnacutiyigu. Āpĩpére cūũ numo díamacūmena pñnacutiyigu. ²³ Dutiapenori basoco ãpērã numiã tiiróbirora wĩmagũ bua, pñnacutiyigo. Cõamacū Abrahamrẽ “muu numo pñnacutígodaco” jĩiyigu. Coo pñnamanígõ niimirigo niipaco, cūũ jĩrirobirora wĩmagũ bua, pñnacutiyigo.

²⁴⁻²⁵ Cūũ puarã numiãrẽ wáariguemēna ateré wedegũda: Dutiapenori basocore wáarigue ãtãgũ Sinaí wãmecutirigupure wáarigue tiiróbiro niĩã.* Agar dutiapenori basoco niiyigo. Teero tiigũ, coo macũcã dutiapenori basocu niirigu niiwĩ. Niipetira tii pña bauãnuseracã dutiapenori basoca niicua. Ĕtãgũ Sinaí Arabia ditapu niicu. Toopú Cõamacū Moisére cūũ dutirére cūirigu niiwĩ. Apeyerēja sũcã, atitó ãpērã Jerusalẽnpure Moisére dutiré cūiriguere tiirã niicua. Niipetira tee dutirére tiirãno Agarya pña macãrã tiiróbiro dutiapenori basoca niĩya. ²⁶ Marĩ Jesurẽ padeorãpeja dutiapenori basoca mee niĩã. Jerusalẽn ãmuãsepu niirĩ macã macãrã niĩã. Dutirémēna niiria; Sara pñnabiro niĩã. ²⁷ Cõamacūye queti jóaripũpu ate jóanoã:

Muu numiõ pñnamanígõ, useniña.

Pñnacutiadari suguerogã, pūnirẽnorẽ tagueñañaripaco, useniremēna acaribíya.

Muu “pñnamaníyo” jĩĩ, cõãnorigope too síropure muu pãrãmerã pau niĩãdacua.

Muu apegõ manucutigo nemorõ pãrãmérã cuogõdacu,† jĩĩ jóanoã.

²⁸ Yáa wedera, Cõamacū Abrahamrẽ jĩrirobirora Isaac bauáyigu. Teerora Cõamacū “muu pãrãmerã pau niĩãdacua” jĩrirobirora marĩpucãrẽ Abraham pñnabiro wáari tiiquí. ²⁹ Tíatore Sara macū Espiritu Santo tiíapuremēna bauáyigu. Dutiapenori basoco macū Ismael iñatutiremēna cūũrẽ nũnucúyigu. Atitócãrẽ teerora wáaa: Dutirémēna niirã Jesurẽ padeorãre nũnucúyicu. ³⁰ Cõamacūye queti jóaripũpu Ismael, Isaaye maquẽrẽ ate jóanoã: “Dutiapenori basoco macũrẽ cūũ pacu cuorígue putuáricu. Sara macũpere putuácu. Teero tiiró, dutiapenori basoco coo macūmenarã cõãjãña”,‡ jĩĩ jóanoã. ³¹ Yáa wedera, atemēna putuáa: Marĩ dutiapenori basoco pãrãmerã niinuserabiuro niiria. Sara pãrãmerã niinuserabiuro niĩã sáa.§

* **4:24-25** Sinaípu Cõamacū Moisére cūũ dutirére cūiyigu. Iñaña Éxodo 19 y 20. Tee dutirémēna niirã tee dutirére dutiapenorã tiiróbiro niĩya. † **4:27** Isaías 54.1. ‡ **4:30** Génesis 21.10. § **4:31** Sara macū cūũ pacyere ñeero tiiróbirora marĩ Cõamacū cūũ pñnarẽ ticoadarere ñeẽãdacu.

5

Moisére dutiré cūūriguemena niiria

¹ Cristo marĩrē marĩ ñecūsũmũã tiimũãatiriguemena niimirirare netõnerĩgu niiwĩ, dutiapenori basoca tiirõbiri niirijããrõ jĩĩgũ. Teero tiirã, “Moisére dutiré cūūriguere tiiyã” jĩĩrãrē yũurijãña. “Dutiapenori basoca tiirõbiri niĩada sũcã”, jĩĩrijãña.

² Tugueñate. Yũũ Pablo múãrē ateré jĩĩã: “Cõnerĩgu yapa macã caseróre widedõãña”, jĩĩ dutirãre múã “jáũ” jĩĩrã, Cristo múãrē ãñurõ tiibosãrigue “wapamanã” jĩĩrãbiri tiirã tiia. ³ Múãrē jĩĩnemogũda: “Widedõãña” jĩĩ dutirãre yũũgũno niipetire Moisére dutiré cūūriguere tiipetĩjãrõ booa. ⁴ Múã “Moisés dutirémēna netõãdadu” jĩĩrã, Cristore duurã tiia. Cũũ maĩrēmēna múãrē ãñurē ticoriguere tiidiõra tiia. ⁵ Ʋsãpeja Espĩritu Santo tiiapuromēna ateré wãcũã: Ʋsã Jesurē padeorã niirĩ, Cõãmacũ ãsarē “ãñurãrã niĩya” jĩĩgũdaqui. Teero cũũ jĩĩrēre useniremēna yuea. ⁶ Marĩ Jesucristore padeorã ate masĩã: Widedõãñorira niirĩ, o widedõãñoña manirã niirĩcãrē, wapamanã Cõãmacũrē. Jesurē padeorã niijĩrã, ãpērãrē maĩmasĩã. Tee doca wapacutĩa.

⁷ Sicato múã Jesuyere tũorã, cũũye buerere ãñurõ nũnũrã tiimĩwũ. ¿Noã múã diamacũ maquērē nũnũmirirare wedemecũõmirĩto? ⁸ Teerē Cõãmacũrē díorijãña. Cũũrã múãrē Jesurē padeorã jĩĩgũ, beserĩgu niiwĩ. ⁹ Merēã wederã pũarãgã niipacara, pã pũuri tiirē tiirõbiri niicua. Pã pũuri tiirē pēerogã sããpacari, pã tiirĩburũapũre sesapetijõãcu. Tee tiirõbiri Jesurē padeorãre ñãñorã tiicũa. ¹⁰ Cũã teero tiirēre yũũ wãcũpatiria. Múãcã yũũ tiirõbiri Jesurē padeorã niĩã. Teero tiirã, múã, yũũ tugueñarĩ, yũũ tiirõbiri padeorucũjããdadu. Cõãmacũ múãrē ñãñodugãgũnorē ñãñarõ netõrĩ tiigũdaqui.

¹¹ Yãa wedera, yũũ “widedõãrõ booa” jĩĩrē maquērē wederia. ãpērã yũũre “tee maquērē wedei” jĩĩrã, jĩĩãmajãrã tiicũa. Yũũ tee maquērē wedeatã, judioa yũũre ñãñarõ tiirĩbocua. Yũũ “Jesucristo curusapũ diabosariguemēna netõñenoãdadu” jĩĩrē maquē dícare wedea. Tee maquērē yũũ wederē wapa yũũre ñãñarõ tiĩya. ¹² Múãrē “widedõãña” jĩĩrãno cũã basiro bayisãñurõ widetãri boomĩga.

¹³ Yãa wedera, Cõãmacũ múãrē dutiapenori basoca tiirõbiri niĩãrõ jĩĩgũ mee beserĩgu niiwĩ. Múã Moisés dutirémēna niiria sãa. Teero tiirã, “marĩ boorõ ñãñarē Ʋgaripēarenorē tiĩãda” jĩĩ wãcũrijãña. Teero wãcũrõno tiirã, cãmerĩ maĩrēmēna tiiapũ, niirecutiya. ¹⁴ Marĩ niipetire Moisére dutiré cūūriguere sicarõ dutirõmenarã putũamasĩã. Biiro niĩã: “Mũũ basiro maĩrõ tiirõbirora ãpērãcãrē maĩñã”, jĩĩã. ¹⁵ Múã basiro cãmerĩtutira, cãmerĩ ñãñarõ jĩĩrã doca, wãicura tiirõbiri cãmerĩquẽcõãtõrã tiĩãdadu. Múã basirora teerē tiirã, basocãpetiadacu. Teero wãari jĩĩrã, tũomasĩ, niirecutiya.

Espĩritu Santo tiidutĩrere tiirõ booa

¹⁶ Múãrē biiro wedegũda: Espĩritu Santo múãrē tiidutĩrobirora tiirucũjãña. Múã teero tiirucũra, ñãñarē múã Ʋgaripēarere tiirĩcu. ¹⁷ Marĩ ñãñarē Ʋgaripēareno Espĩritu Santo boosãre mee niĩã. Espĩritu Santo boosãrepeja marĩ basiro Ʋgaripēare mee niĩã. Ate pũarõ cúasorobiro biicõãtõã. Teero tiirã, marĩ ñãñarē tiidugãri, Espĩritu Santo “tiirĩjãña” jĩĩqui. ¹⁸ Espĩritu Santo tiidutĩrere marĩ tiirã, “Moisés dutirémēna marĩ netõñenoãdadu” jĩĩ wãcũricu sãa.

19 Ñañaré ugaripéare maquērē masīnotoaa. Teeré tiiráno ateré tiicúa: Cúã namosānumiã, cúã manusūmũã niihērārē ñeeapecua; ãpērāména cúã booró ñañarō ñeeapecua; ateré tiirécutirano sīcū t̄omasīhēgū tiiróbiro tiirécuticua; 20 basocábiro bauráre, wáic̄urabiro bauráre weerirare padeocúa; sīquērā yáíwa j̄īditoremēna tiiráno wātīã dutirémēna tiirucúcu; ññatuticua; cāmerī ññadugaricua; ãpērārē doecua; péerogã tipacári, cúajācu; cúã booré dícare tiidugácu; ãpērã ãñurō wácūrére t̄odugáricua; wáabatejōārī tiicúa; 21 ãpērāyére ñña, ugorepira niicua; basocáre sīãcōãcu; búrecoricōrō cūmucua; bosebureco niirī, cūmu, ãpērārē acaribícua; teero biiri apeyé pee tee tiiróbiro bauré tiicúa. Múãrē too suguerop̄u j̄īrirobirora wedenemogūda sūcā: Teenó tiirécutirano Cōãmacū dutiré marīpure jeariguenorē buarícua.

22 Yuc̄gu ãñurīgūno ãñuré ducacutia. Teero tiiróbiro Espíritu Santo ateré marī wácūrépure witiatiri tiiquí: Cāmerī maícú; usenire c̄ocú; ãñurō niirecutirere c̄ocú; marīrē merēã wáari, potocōrō manirō niimasīcu; ãpērārē bóaneō ññacu; cúãrē ãñurō tiicú; “marī tiáda” j̄īrére queoró tiicú; 23 “ãpērã nemorō niã”, j̄ī t̄agueñaricu; ñañarō wácū tiidugápacara, tiirīcu. Sicaró dutiró tee maquērē “tiirjãña” j̄ī cāmotáro maniã. 24 Marī Jesucristore padeorá niijrã, ñañaré ugaripéamiriguere duujãã sáa. 25 Espíritu Santomena catiré petihére c̄oaa. Teero tiirã, cūu tiidutírobirora tiirucújarō booa. 26 Marī “ãpērã nemorō niã” j̄ī t̄agueñarijããda. “M̄uñ nemorō ãñurō tiimasīã teerēja”, j̄īrijããda. Cāmerī ugorijããda.

6

Cāmerī tiápuya

1 Yaa wedera, sīcū Jesuré padeogú apeto ñañaré tiibóqui. Múã Jesuré ãñurō padeoráno cūu teero tiirī ññarã, tiápuya. ãñurō bóaneōremēna cūūrē wedeya. “M̄uñ ñañaré tiirére Cōãmacū booríqui; teero tiigú, wácūpati, wasoyá”, j̄īña. Múãcã ñañaré tiirī j̄īrã, wácūtutuaya. 2 Múãrē merēã wáari, cāmerī ãñurō tiápuya. Teeré tiirã, Cristo dutirére queoró tiíadacu.

3 Apeto sīcū “ȳuñ ãpērã nemorō niã” j̄ī wácūmiqui. Cúã nemorō niiripacu, bári peti wácūãmajáqui. Teero j̄ī wácūgū, cūu basirora j̄īditogu tiiquí. 4 Marī basiro marī tiirére “¿ãñunigari?” j̄ī wácūãri siro, besero booa. ãñurō tiári siro, “cúã nemorō ãñurō tiáj̄iyu” j̄ī wácūrijãña. Marī basiro tiáriguepere useni, niijãrō booa. 5 ãp̄i marī tiimasīrenorē tiimasīriqui. Marīpecã cūu tiimasīrenorē tiimasīricu. Marī basiro Cōãmacū tiidutirere tiiró booa.

6 Múãrē Jesuyé quetire bueré wapa cúãrē niyerumēna, yaarémenā, apeyenómēna tiápuro booa.

7 Múã ateré masībocu: “Ȳuñ ñañaré tiirī, Cōãmacū teero ññajãqui” j̄ī wácūgūno cūu basiro j̄īditogu tiíi. Queorémēna wedeguda: Sīcū oterí, cūu oterigue wii, ducacuticu. 8 Sīcū ñañaré ugaripéarere tiigú ñañaré otegú tiiróbiro niiqui; ñañarére buagúdaqui. ãp̄i Espíritu Santo boorére tiigúpe ãñuré otegú tiiróbiro niiqui; catiré petihére buagúdaqui. 9 Teero tiirã, marī ãñurō tiirére páasutirijãrō booa. Marī páasutiherí, sīcū otegú cūu oterigue d̄uca ãñurére seenēōgū tiiróbiro niíadacu; ãñurére buaádacu. 10 Teero tiirã, marī jeatuario niipetirare ãñurō tiáda. Jesuré padeorápepe nemosãñurō tiápuada.

Wedeyaponorigue

11 Ìñaña. Y_{HH} basirora jóagu paca jóaremena múârê jóagu tiia.* 12 Múârê widecõãdutira judíoamena ãñurõ p_{tt}uáada jĩrã, teero tiidutícu. Cúã Jesucristo marĩê curusap_u diabolosarigue queti dícuere wedeatã, judíoa cúãrê tuti, ñañarõ tiibócu. Ñañarõ netõdugáhera, Jesucristoye maquêrê, teero biiri widecõãre maquêrê buecua. 13 Cúã widecõãnorira niipacara, Moisére dutiré cūūriguere tiipetíriya. Teeré tiipetíripacara, múârê widecõãdutiayira. Biiro jĩ wedebatedugacua: “Ûsãrã Galacia dita macãrãrê widecõãrĩ tiiwú”, jĩdugacua. 14 Y_{HH} doca y_{HH} basiro tiiriguere wedebateridojã; Jesucristo tiirigupere wedebatea. Biiro jĩ wederucua: “Jesucristo marĩê curusap_u diabolosarig_u niiwĩ”, jĩ wedea. Teero tiigú, atibúreco macãrã cúã ìña ñgaripéarere “búri niiré peti niia” jĩ ìña; teeré tiinemódugariga. Cúãpecã y_{HH} Cristoye quetire wederucurere “búri niiré peti niia” jĩcua; teeré t_uodugáricua.† 15 Widecõãnorira niirĩ, o widecõãnoña manirã niirĩcãrê, Cõamacãrê wapamaníã. Marĩ ñañaré tiirécutiriguere wasoré, teero biiri marĩ Jesuré padeoré doca wapacãtía. 16 Niipetire y_{HH} wederére tiinunúseranorê Cõamacú ãñurõ niirecutiri tiiaro; cúãrê bóaneõ ìñaãrõ. Cúãrã Cõamacúyara díamacú niíya.

17 Y_{HH} Jesuyé quetire wederé wapa cúã y_{HH}re tãnarígue cãmi tusaa. Tee cãmimena “y_{HH} Jesuré padecoteg_u niia” jĩ ãñoã. Teero tiirá, mecúãmena sícū y_{HH}re potocõnemorijããrõ. Teero biiri y_{HH} wederére wedemecūõrijããrõ.

18 Yáa wedera, marĩ Òpū Jesucristo múârê ãñuré ticoaro. Teerora wáaaro.

Nocõrõrã jóaa.

* **6:11** Æpĩ jóabosajiyi ména. Niituredaripure Pablo basiro jóajiyi. Basocá teeré ìñarã, “cūãrã jóajiyi” jĩmasijíya. † **6:14** Pecasâyemena: “el mundo está muerto para mí y yo estoy muerto para el mundo”.

ÉFESO MACĀRĀRĒ Pablo jóaripũ

Āñuduticorigue

¹ YHH Pablo Cõamacũ booró Jesucristoyere wededutigu beserigu niiã. Múã Éfeso macārã Cõamacũrē padeorã Jesucristore añurõ padeorãre añuduticoa.

² Cõamacũ marĩ Pacu, Jesucristo marĩ Ōpũ múãrē añuré ticoaro; añurõ niirecutiri tiiáro.

Cristomena Cõamacũ marĩrē añurõ tiiré

³ Cõamacũ Jesucristo marĩ Ōpũ Pacure usenire ticoada. Cũu marĩrē niipetire añurõ yeeripũnacutire maquẽrē ticodiocorigu niiwĩ. Cũu marĩ Cristomena niirãrē añurõ tiirigu niiwĩ. ⁴ Cũu marĩrē añurõ tiirigue biiro niã: Atibãreco tiiádari suguero, cũu marĩrē Cristomena niãdarare besetorigu niiwĩ. Marĩrē cũu ññacoropure ñañaré manirã, ñañaré tiirirabiro niirĩ boogú, teero tiirigu niiwĩ. ⁵ Cõamacũ too sugueropu marĩrē maĩgá, Jesucristomena marĩrē “yHH põna niirĩ tiigúda” jĩrigu niiwĩ. Teeré tiigú, cũu tiidugárobirora tiirigu niiwĩ. ⁶ Cũu macũ cũu bayiró maĩgãmena marĩrē añunetõjõãre ticorigu niiwĩ. Teero tiirã, cũu añuré ticoriguere wãcũrã, cũurē usenire ticoa. ⁷ Marĩ cũu macãmena niã. Cũu ye díimena marĩ ñañaré tiiré wapare wapatĩbosarigu niiwĩ. Teemena Cõamacũ marĩ ñañaré tiiré acabõrigu niiwĩ. Cũu marĩrē añurõ tiidugágu, teero tiirigu niiwĩ. ⁸ Cũu marĩrē niipetire masiré, tuomasĩre ticogu, cũu maĩré ãñorigu niiwĩ. ⁹ Cũu “tiigúda” jĩriguere too suguero macãrãpu masĩña maniriguere marĩrē masĩrĩ tiirigu niiwĩ. Cristo tiiriguemena teeré masĩrĩ tiirigu niiwĩ. ¹⁰ Cõamacũ “teero tiigúda” jĩrĩ bureco jeari, cũu jĩrirobirora wãaadacu. Cristore niipetirere, niipetirare dutiri tiigúdaqui. Ūmuãsepũ niirãrē, atibãreco pu niirãrē Cristo dutigudaqui.

¹¹ Cõamacũ cũu boorõbirora niipetire cũu “biiro tiigúda” jĩrere tiiquĩ. Cũu too síropu tiiadarere wãcũtoarigu niiwĩ. Teero tiigú, marĩrē beserigu niiwĩ. Cũu marĩrē besegu, too síro Cristomena cũu “ticoguda” jĩriguere marĩcãrē ticogudaqui. ¹² Cũu teero tiigú, usã Cristore padeosugúerirare añurõ niirĩ booquí. Basocã usã añurõ niirere ññarã, Cõamacũ añurõ tiirere usenipeoadacua. ¹³ Múãcã diamacũ maquẽ quetire tũojĩrã, netõnére quetire tũojĩrã, Cristore padeojĩrã, cũumena niã. Teero tiigú, Cõamacũ “yãara niĩya” jĩgã, múãrē Espĩritu Santore ticodiocorigu niiwĩ. Espĩritu Santo Cõamacũ “múãrē ticodiocoguda” jĩrigura niĩ. ¹⁴ Cõamacũ Espĩritu Santore marĩrē ticotoarigu niiwĩ. Teero tiirã, marĩ ateré masĩã: Cõamacũ niipetira cũu põnaré cũu pũtopu néewagudaqui. Toopũ niipetire cũu “ticoguda” jĩriguere ticogudaqui. Cũu teero tiirĩ, basocã cũurē usenipeoadacua.

Pablo Éfeso macãrãrē sãibosárigue

¹⁵⁻¹⁶ Teeré wãcũgũ, Cõamacũrē usenire ticoa. YHH múã marĩ Ōpũ Jesuré padeorãre tũowú; teero biiri múã niipetira Cõamacũrē padeorãre maĩrécãrē tũowú. Teero tiigú, múãrē sãibosãrecõrõ Cõamacũrē usenire ticoa. ¹⁷ Cõamacũ marĩ Ōpũ Jesucristo Pacu añunetõjõãgũrē múãye niãdarere biiro sãĩã: “Cõamacũ, Espĩritu Santo cúãrē masĩrere jeari tiyã;

mũu niirecutirecārē añurō masīrī tiiyá”, jĩã. ¹⁸ Atecārē sārã: “Cõamacũ, cúārē ateré añurō masīrī tiiyá: Mũu cúārē ‘añurō tiigúda’ jĩgũ, beserigu niuwũ; niipetira mũurē padeoräre añurē petire ticogudacu; ¹⁹⁻²⁰ mũu tutuanetõjõãgũ niĩã; tee tutuaremena ùsã Cristore padeoräre tiápua”, jĩ sārã. Tee tutuanetõjõãremena Cõamacũ ateré tiirigu niuwĩ: Cristo diarigũpũre masārĩ tiirigu niuwĩ; cũũ masãmũari siro, cũũrē cũũ pũto ùmũãsepu õpũ duirípĩrõ diamacãpe dupoyigu. ²¹ Cũũrē niipetira Òpũ peti sārĩ tiiyigu. Teero tiigú, õpãã atibãrecopũ niirã, ùmũãsepu niirã Òpũ peti niĩ. Æpĩ cũũ sotoa macũ manĩ. Cũũ atibãreco macãrã sotoa macũ niĩ; too siro macãrã sotoa macũ niirucugũdaqui. ²² Cõamacũ niipetirere, niipetirare Cristo doca pũũari tiiyigu. Teero biiri Cõamacũ niipetira Jesurē padeorĩ põna macãrãrē dutigũre sõnecorigũ niuwĩ; cũũ marĩ dupu tiirõbiro niĩ. ²³ Marĩ cũũrē padeorĩ põna macãrã cũũya õpũũ tiirõbiro niĩ. Cũũ marĩ niipetiramena wáaqui. Cũũ niipetiropu niĩ; atibãrecopũ, ùmũãsepu teerora niiqui.

2

Cõamacũ marĩrē maĩgũ netõnérigue

¹ Too sugueropũ múã ñañaré tiirira niijĩrã, diarira tiirõbiro niirira niuwũ. ² Atibãreco macãrã tiirõbiro ñañaré tiirira niuwũ. Wãtĩarē dutigú boorere tiinũñsewũ. Cũũ atibãreco macãrã Cõamacũrē netõnucãrãrē dutigú niĩ. ³ Too sugueropũ marĩ niipetira cúã tiirõbirora ñañaré tiirucũwũ. Marĩ ñañaré tiidũgãrere ugaripéawũ. Marĩ noo boorõ ñañaré tiĩdarere wãcũwũ. Teeré wãcũari siro, teeré tiijãwũ. Teero tiigú, Cõamacũ marĩmena cúanetõjõãyigu. Æpẽã tiirõbirora marĩcã ñañarõ tiinõbojĩyu. ⁴ Cõamacũpe marĩrē bayirõ maĩgũ, bóaneõ ñnarigu niuwĩ. ⁵ Marĩ ñañaré tiirira niijĩrã, Cõamacũ ñnacoropũre diarira tiirõbiro niuwũ. Teero ñnapacu, marĩrē Cristomena catiré petihere cõorã niirĩ tiirigu niuwĩ. Cõamacũ múãrē cũũ añurē ticorémene netõnérigũ niuwĩ. ⁶ Marĩ Cristomena masãmũarira tiirõbiro niirĩ tiirigu niuwĩ. Jesucristo ùmũãsepu duirobirora marĩcã cũũmena toopũ duirã tiirõbiro niirĩ tiirigu niuwĩ.* ⁷ Too siro macãrãpũre cũũ marĩrē añurē ticoriguere eñogúda jĩgũ, teero tiirigu niuwĩ. Cũũ marĩrē tiápugu, Jesucristomena niirĩ tiirigu niuwĩ. ⁸ Marĩ Jesucristore padeorĩ, Cõamacũ marĩrē cũũ añurē ticorere eñogũ, netõnérigũ niuwĩ. Tee marĩ basiro tiirigue mee niĩã; Cõamacũ ticorigue niĩã. ⁹ Marĩ añurõ tiirere ññagũ mee netõnéwĩ. Teero tiigú, sícãno “yũũ añurõ tiirigue wapa Cõamacũ yũũre netõnéwĩ” jĩmasĩña mania. ¹⁰ Marĩ cũũ tiirira niĩã. Marĩ añurõ tiirémene basocãre tiápuaõ jĩgũ, marĩrē Jesucristomena niirĩ tiirigu niuwĩ. Marĩ añurõ tiĩdarere Cõamacũ too sugueropũ quẽnotõayigu.

Marĩ Cristomena añurõ niirecutijãã

¹¹ Teero tiirã, ateré wãcũña: Múã judíoa niihẽã bauárira niuwũ. “Widecõãnoña† manirã niicua”, jĩwã judíoa múãrẽ. Cúãpe “widecõãnorira niĩã ùsãjã” jĩwã, cúãya õpũũ maquẽpu dícuõre widecõãnorira niipacara. ¹² Too sugueropũre múã Cristomena niihẽã niuwũ; Israelya põna macãrãmene niiriwũ; Cõamacũ “netõnégũdũre ticocogũda” jĩrere múã pacusãmũãrē wederiyigu; diari siro, ¿deoro

* **2:6** Too sugueropũ õpãrãmene duirã cúãmena dutiyira. † **2:11** Cõnerigu yapa macã caseróre.

wáaadari? jĩmasĩriwũ; atibúreco macārã tiiróbiro Cõamacūrẽ masĩriwũ. ¹³ Múã yoaro macārã tiiróbiro niirã niijĩrã, cūūrẽ masĩriwũ. Atitóre Jesucristomena niijĩrã, cūūye díi òmayudiariguemena Cõamacūrẽ masĩã; putogã macārã tiiróbiro niirã putuáa. ¹⁴ Cristo niĩ marĩrẽ añũrõ niirecutirere ticogũ. Judíoare, judíoa niihērãrẽ sicapõna macārã niirĩ tiirĩgu niiwĩ. Marĩ cãmerĩ ñadugarimirigue opatãdi tiiróbiro niiwã. Cũũ tiitũdire cõãrĩgu niiwĩ. ¹⁵ Cũũ diariguemena judíoare dutirere “biiro tiiyã”, “biiro tiirĩjãña” jĩrere duuri tiirĩgu niiwĩ. Teero tiirĩguemena puapõnã macārã niimirirare sicapõnarã putuári tiirĩgu niiwĩ. Marĩ cūūmena sicārõmẽna niijĩrã, sicapõna macārã niĩã. Teero tiirã, judíoa, judíoa niihērã sicārõmẽna añũrõ niirecutimasĩã. ¹⁶ Cũũ curusapu diariguemena marĩ cãmerĩ ñadugaririguere petirĩ tiirĩgu niiwĩ. Cũũ diariguemenarã puapõnã macārã niimirirare sicapõnarã niirĩ tiirĩgu niiwĩ. Teero biiri teemẽnarã Cõamacūmena bapacutimasĩã sũcã.

¹⁷ Cristo múã yoaro macārã tiiróbiro niimirirare añũrõ niirecutire maquērẽ wedegu atirigu niiwĩ. Ũsã putogã macārã tiiróbiro niimiriracārẽ teorora wedeyigu. ¹⁸ Cristo marĩrẽ tiibosáremena marĩ niipe-tira Espĩritu Santo sicūmenarã marĩ Pacūmena wedesemasĩã. ¹⁹ Teero tiirã, mecũtigãrẽ múã aperõ macārã wáanetõri basoca tiiróbiro niiria. Apērã Cõamacūrẽ padeorãmena sicamacã macārã tiiróbiro niĩã; Cõamacūyawii macārã tiiróbiro niĩã. ²⁰ Jesucristo cūūyere wededutigũ beserira, teero biiri profetas múãrẽ Cõamacūyere wedenacãrira niiwã. Teero tiirã, cūũ wii tiĩadaritabebiro niicua. Basocã wii tiinucãrã, supisabotarire nũcõsũguẽcua, wii tutuariwii niĩãrõ jĩrã. Jesucristo teebotaribiro niigũ niĩ. ²¹ Teebotari añũrõ nũcõãri siro, apeyẽ botarire diamacã nũcõwãcu. Añũrĩ wii, Cõamacũ dũcure padeorĩ wii tiimúãwanocu. ²² Marĩ Jesurẽ padeorã niijĩrã, teebotaribiro niĩã; wiirẽ biarĩ tũdibiro niĩã. Wiirẽ peotĩari siro, basocã toopũ niirucuya. Espĩritu Santo tiiwĩipũ niijĩgũ, Cõamacũ toopãra niirucuqui.

3

Pablora judíoa niihērãrẽ buedutigũ cūũriigue

¹ Teero tiigũ, yũũ Pablo Cõamacũ múãrẽ añũrõ tiirĩguere añũrõ tũomasĩãrõ jĩgũ, sãĩã. Yũũ múã judíoa niihērãrẽ Jesucristoye quetire wederẽ wapa peresuwiipu niĩã. ² Yũũ wãcũrĩ, múã aterẽ tuoĩyũ: Cõamacũ yũũre añũrõ tiigũ, múãrẽ tiĩapudutirigu niiwĩ. ³ Cõamacũ too sũgueropũ masĩña manirĩguere yũũre masĩrĩ tiiwĩ. Yũũ tee maquērẽ péero jóatoaawũ. ⁴ Múã yũũ jóaariguere buera, aterẽ jĩãdacu: “Pablo Cristoye queti too sũgueropũ masĩña manirĩguere añũrõ masĩqui”, jĩãdacu. ⁵ Too sũguero macãrãpu tee quetire añũrõ tũomasĩriyira. Atitõpũre Cõamacũ masĩrĩ tiiquĩ. Cũũ cūūyere wededutigũ beserira añũrãrẽ, teero biiri cūũ wededutirere wederãre Espĩritu Santomena masĩrĩ tiiquĩ. ⁶ Tee masĩña manirĩgue ate niĩã: Cristore padeorẽmena múã judíoa niihērã judíoabirora Cõamacũ ticoadarere ñeeãdacu. Cristomena niijĩrã, judíoamena sicapõna macārã niĩã; Cõamacũ judíoare “biiro tiigũda” jĩriiguere múãcã yuea.

⁷ Cõamacũ yũũre añũrẽ ticogu, cūũ tutuaremena yũũre añũrẽ quetire wedegũ niirĩ tiirĩgu niiwĩ. ⁸ Yũũ Cõamacūrẽ padeorã watoapu búri niigũ peti niipacari, ate añũrẽre yũũre tiidutirigu niiwĩ: Cũũ yũũre judíoa niihērãrẽ Cristoye añũnetõjõãrere wededutirigu niiwĩ. “Cristo añũnetõjõãgũ

niĩ” jĩrere marĩ masĩ sĩcãrĩbĩria. ⁹ Apeyeré Cõãmacũ yũre tiidutirigu niĩwĩ: Tee masĩña manirigue quetire niipetira tũomasĩãrõ jĩgũ, wededutirigu niĩwĩ. Sicato tee queti Cõãmacũ niipetire bauanerigu wãcũriguepu niĩro niĩwũ. ¹⁰ Teero tiirõ, atitõre Jesurẽ padeorĩ põna macãrãmena biĩro wãaa: Cũã puapõnã niimirira sicapõna wãari iñarã, ãmuãse macãrã dutirã, teero biiri cũã doca macãrã dutirã biĩro jĩãdacua: “Cõãmacũ masĩnetõneĩ; niipetire cũũ tiirẽmena cũũ masĩrere ãñoĩ”, jĩãdacua. ¹¹ Sicatopũra Cõãmacũ “teerora tiigũda” jĩyigu. Cũũ jĩrirobirora wãari tiirigu niĩwĩ marĩ Õpũ Jesucristo tiiriguemena. ¹² Marĩ cũũmena niijĩrã, cãũrẽ padeojĩrã, cuiro manirõ Cõãmacũmena wedesemasĩã sãa. ¹³ Teero tiirã, yũũ múãrẽ wederẽ wapa ñãñarõ netõrĩ tuorã, wãcũpatirijãña. Biĩrope wãcũña: “Marĩrẽ maĩjĩgũ, peresu ñeerĩquioro niipacu, marĩrẽ Jesuyé quetire wedetoawi”, jĩ wãcũ, useniña.

Cristo basocãre maĩquí

¹⁴ Teeré wãcũgũ, ñicãcoberimena jeacũmu, marĩ Pacũre múãrẽ sãĩbosãa. ¹⁵ Cõãmacũrã pacũ niĩũguerigu niĩ. Cũũmena “pacũ” jĩrẽ nucãã. Cũũ niipetire põnarĩ macãrã ãmuãsepu niirã, atibũrecompu niirã sĩcãrõmẽna niirĩ tiirigu niĩwĩ. ¹⁶ Marĩ Pacũra pee ãñurere cõoquí. Teero tiigũ, Espĩritu Santomena múã wãcũrẽpure tutuare ticori boogũ sãĩbosãa. ¹⁷ Cũũ teeré ticori, múã Cristore padeorĩ, Cristo múãmena niirucugũdaqui. Apeyerẽja, múã Cristore ãñurõ maĩãrõ jĩgũ, ãpẽrãcãrẽ ãñurõ maĩãrõ jĩgũ, sãĩbosãa. ¹⁸ Teero tiirã, múã niipetira Cõãmacũrẽ padeorãmena Cristo múãrẽ maĩrere masĩãdacu. Cũũ marĩrẽ bayirõ peti maĩquí. ¹⁹ Cũũ maĩrere tũomasĩpetinoña manipacãri, múã cũũ maĩrere tũomasĩnemoãrõ jĩgũ, sãĩbosãa. Cũũ maĩrere tũomasĩnemoãrã, Cõãmacũ tiirõbiro niirecutirere cuonemõãdacu.

²⁰ Marĩ “Cõãmacũ tutuanetõjõãgũ niĩ” jĩãda. Cũũ tutuare marĩpũre niĩã. Teero tiigũ, cũũ niipetire marĩ sãĩrẽ nemorõ, marĩ tũgueñare nemorõ ticomasĩqui. ²¹ Teero tiirã, marĩ Jesucristore padeorĩ põna macãrã niijĩrã, teero biiri marĩ Jesucristomena niijĩrã, Cõãmacũrẽ usenire ticorucuada. Atitõ macãrã, too síro macãrãcã teorora Cõãmacũrẽ usenire ticorucuarõ. Teerora wãaaro.

4

Jesurẽ padeorãre sĩcãrõmẽna niidutirigu

¹ Yũũ marĩ Õpũyere wederẽ wapa peresuwiipũ niigũ múãrẽ biĩro tiirĩ bayirõ boogã: ãñurõ tiirẽcutiya. Cõãmacũ múãrẽ beserigu teero tiirĩ booquí. ² “Ãpẽrã nemorõ ãñurẽ tia” jĩ wãcũrijãña; cúaro manirõ niĩña; cúañañarijãña; ãpẽrãrẽ maĩjĩrã, cũã diamacũ tiihẽri iñarã, teero tũgueñajãña. ³ ãñurõ niirecutijĩrã, Espĩritu Santo tiiãpuremena “sĩcãrõmẽna niĩãda” jĩ wãcũrucuya. ⁴ Marĩ sicaõpũũbiro niĩã. Espĩritu Santo sĩcũ niipacu, marĩ niipetiramena niiqui. Marĩ Cõãmacũ beserira niijĩrã, ate dícuere yuea: “Marĩrẽ ãñurõ tiigũdaqui”, jĩã. ⁵ Marĩ Õpũ sĩcũrã niĩ. Marĩ cãũrẽ sĩcãrĩbiro padeoã. Marĩ sĩcãrĩbiro wãmeõtinowũ. ⁶ Cõãmacũ marĩ niipetira Pacũ sĩcũrã niiqui. Cũũ marĩ niipetira sotoa macũ niiqui. Marĩmena cũũye maquẽrẽ tiirĩ tiiqui. Marĩ niipetiramena niiqui.

⁷ Cristo marĩ niipetirare merẽã dícu tiimasĩrere ticoquí. Cũũ marĩ niipetirapure sĩcãrĩbiro ticodũgarijiyi. Teero tiigũ, cũũ boorõbirora ticorigũ niĩwĩ. ⁸ Teero tiirõ, Cõãmacũye queti jóaripũpu ate jóanoã:

Cũũ ãmuãsepu muãwagu, cũũ ñeerirare néewayigu.

Too síro basocáre ãñurére ticoyigu,*

jĩĩ jóanoã.

⁹ “Cũũ ãmuãsepu muãwayigu” jĩĩ jóare ate jĩĩdugaro tiia: Muãwaadari suguero, atibárecopu diiátiyigu. ¹⁰ Cũũrã sũcã atibárecopu diiátirigu ãmuãsepu niipetira Òpũ peti niigũdu muãwarigura niiqui. Teero tiigú, niipetirõpu dutiqui. ¹¹ Cristo cũũrẽ padeoráre niipetirapure tiimasíre tiorigu niiwĩ. Siquẽrãrẽ cũũyere wededutigu beserira sããrĩ tiirigu ni-iwĩ; ãpẽrãrẽ Cõãmacũ wededutirere wederã sããrĩ tiirigu niiwĩ; ãpẽrãrẽ ãñurẽ quetire wedewarucuri basoca sããrĩ tiirigu niiwĩ; ãpẽrãrẽ cũũrẽ padeoráre coterã, cũãrẽ buerã sããrĩ tiirigu niiwĩ. ¹² Teero tiigú, marĩ cũũrẽ padeoráre cũũye maquẽrẽ padearo jĩĩgũ, teero tiirigu niiwĩ. Cũãrẽ padeotutúaro jĩĩgũ, teero tiimasíre tiorigu niiwĩ. ¹³ Teero wáari, marĩ sícãrĩbíro marĩ Òpũrẽ padeoádacu; sícãrĩbíro Cõãmacũ macũrẽ ãñurõ masiãdadu. Teero biiri Cristoye maquẽrẽ ãñurõ tũomasiãdadu; Cristo niirõbirora niirecutiadacu. ¹⁴ Teero tiirã, wĩmarã tiirõbiri niiri-jããda. Wĩmarã jĩĩditorere tũojĩrã, pũũrĩ wĩnoména páapuconorõ tiirõbiri noo niirẽ buerere padeonũnũseyã. Cũã tiirõbiri marĩ jĩĩditomenirã buerere tũorã, padeonũnũserijããda. ¹⁵ Biirope tiíada: Cãmerĩ maíremena Cõãmacũye diamacũ maquẽrẽ wedeada. Jõõpemena diamacũ maquẽrẽ padeonemõãdadu. Cristomena niirã niijĩrã, niipetire marĩ tiirénorẽ cũũ boorere tiinemõmuããdadu. Cũũrã niĩ cũũrẽ padeorĩ põna macãrã dupu. ¹⁶ Cristo marĩ dupu tiirõbiri niijĩgũ, marĩrẽ dutii. Sicaõpũũ pee õpũũ maquẽ cõocú. Niipetire tiipõpũ maquẽ dupu dutirere tiirĩ, tiipõpũ diaremanirõ bũcũã, tutuanemõjõãcu. Tee tiirõbiri niã marĩ. Marĩ Cristo dutirere tiirã, sícãrĩbíro niãdadu. Teero tiirã, cãmerĩ maíãdadu. Teeména padeotutúaadacu.

Cristomena mama niirecutire cõoa

¹⁷ Teero tiigú, marĩ Òpũ wãmemena múãrẽ ateré duticoa: Múã ãpẽrã Cõãmacũrẽ masiãhẽrã tiirénorẽ tiinemõrijãña. Cũã wãcũrẽ wapamaniã. ¹⁸ Cõãmacũyere wãcũdũgahera, tũomasiãhẽrã tiirõbiri niĩya. Teero tiirã, naĩtiãrõpũ niirãbiri diamacũ maquẽrẽ tũomasíriya; catirẽ petihẽre Cõãmacũ ticorẽ cõoricua. ¹⁹ Cũã ñãñarẽ tiirere boboridojãya. Teero tiirã, cũã noo boorõ ñãñarẽ tiisodéaatiya. Niipetire cũã tũsarẽ ñãñarere tiĩya. ²⁰ Múãpe Cristore masiãncãrã, cũã teero ñãñarẽ tiirénorẽ buenorijĩyu. ²¹ Múã diamacũrã cũũye maquẽrẽ tũojĩyu. Teero biiri múã Jesuména niijĩrã, cũũyere diamacũ maquẽrẽ buenojĩyu. ²² Teero tiirã, múã too suguerõpu ñãñarẽ tiiriguere duujãña sãa. “Ugaripéaremena useniãdadu”, jĩĩ wãcũmijĩyu múã. Niiria. Teero wãcũrẽ tiiditõre niã. ²³ Cõãmacũ múã wãcũrere wasoáro. ²⁴ Mama niirecutire cõoyã. Cõãmacũ múã mama niirecutire cũũ niirõbirora tiirigu niiwĩ. Teeména ãpẽrãrẽ ãñurõ tiãdadu; ñãñarẽ manirã niãdadu.

²⁵ Teero tiirã, jĩĩditonemorijãña. Marĩ Cristoya õpũũ maquẽ tiirõbiri niã. Teero tiirã, marĩ niipetirapure cãmerĩ diamacũ wedesero booa.

²⁶ Múã cúara, ñãñarẽ tiirijãña. Cũanañiõrijãña, ²⁷ wãtiãrẽ dutigú múãrẽ ñãñarõ wáari tiiri jĩĩrã.

* 4:8 Salmo 68.18.

28 Yaarépmirigu yaanemórijããrõ. Yaarõno tiigú, padearo. Cũũ añurõ pade, wapatáremena bóaneõrãrẽ ticomasiãgũdaqui.

29 Ñañarẽ wedeserijãña. Añurẽpe dícare wedeseya. Múã wedeseremena ãpẽrãrẽ tiípuya. Múã teero tiirí, múã wedeserere tuorã añurõ niĩadacua. 30 Múã tiirẽmena Espiritu Santore wãcũpatiri tiirijãña. Cõãmacũ múãrẽ Espiritu Santore ticorigũ niiwĩ, “yáara niĩya” jĩrẽre eñogú. Espiritu Santo múãmena niirucugũdaqui, tée Jesucristo múãrẽ ãmũãsepu néewaadari bareco jearipu.

31 Niipetire cãmerĩ ñañarõ tugueñare, pũnirõ wedesere, cúare, cúara acaribíre, teero biiri ãpẽrãrẽ ñañarõ wedeserẽcãrẽ duujãña. Sícũrẽ ññatutirijãña. 32 Biirope tiiyá: Cãmerĩ añurõ tiíapu, bóaneõña. Cõãmacũ Cristomena múãrẽ acabórirobirora múãcã cãmerĩ acabóya.

5

Cõãmacũ põna biiro niirõ booa

1 Múã Cõãmacũ põna cũũ maĩrã niĩ. Teero tiirã, cũũ tiirẽbiro tiiyá. 2 Jesucristo maĩrírobirora cãmerĩ maĩrucújãña. Cũũ marĩrẽ maĩjĩgũ, diabosayigu. Cũũ marĩrẽ diabosarigue Cõãmacũ ññacoropũ sitiaañũre busemũõcore tiiróbiro cũũ tusarẽ niiyiro.

3 Múã Cõãmacũ põna niijĩrã, múã ñamosãnumiã, múã manusũmuã niihẽrãrẽ ñeeaperijãña; bobooro tiieñorijãña; cuopacára, boonemórijãña. Múã teerẽ tiihéri, múãrẽ ñañarõ wedepatire maniãdacu. 4 Ñañarẽ wedese buirijãña; wapamaníre maquẽrẽ wedeserijãña; noo booró wedeseãmarijãña. Múãrẽ teenórẽ wedeserijãrõ booa. Biirope tiiyá: Cõãmacũrẽ usenire ticoya. 5 Ateré múã masĩcu: Cristo cũũ Pacũmena niirõpũ sícũ cũũ booró ñeeapesodeaatigũno wáariqui. Bobooro ñañarõ tiieñogũno teerora wáariqui. Cuopacũ boonemógũcã teerora wáariqui. Boonemógũ Cõãmacũrẽ padeorõno tiigú, cũũ boorẽ maquẽ dícare padeoqui. 6 Cũã wapamaníre wedeseremena múãrẽ jĩnditoremene wedeadacua. Cũãrẽ padeorijãña. Cõãmacũ cũũrẽ netõnucãrãrẽ teero tiirí ññagũ, bayiró cúaremene cũãrẽ ñañarõ tiigũdaqui. 7 Cũãrẽ péerogã bapacutirijãña.

8 Múã too sugueropure naĩtĩãrõpũ niirãbiro niiwũ. Atitóreja bóeropũ niirãbiro marĩ Òpũmena niĩ. Teero tiirã, bóeropũ niirãbiro tiiyá. 9 Bóeropũ niirã biiro tiiyá: Añurẽre tiiyá; diamacú maquẽrẽ tiiyá; niirõ maquẽrẽ wedeseya. 10 Niipetire múã tiirẽnorẽ “¿marĩ Òpũ usenigũdari?” jĩ wãcũña. 11 Búri peti tiirãnorẽ bapacutirijãña. Cũã naĩtĩãrõpũ niirãbiro niicua. Cũã ñañarẽ tiirẽre cũãrẽ masĩrĩ tiiyá. 12 Cũã yayióropũ tiáriguere marĩ wedeseri, bobo niĩ. 13 Cũã tiáriguere masĩrĩ tiirí, sãwócoropũ niirẽbiro putuácu. 14 Cũã basiropũ cũã ñañarẽ tiáriguere ññamasĩãri siro, “ññaniã” jĩmasĩcua. Teero tiiró, ateré jĩnoã:

Mũũ cãnigũbiro biigú, wãcãña.

Diarigũbiro biigú, masãmuãña.

Mũũ teero tiirí, Cristo mũũrẽ bóeropũ niigú niirĩ tiigũdaqui, jĩnoã.

15 Teero tiirã, múã tiirẽre añurõ wãcũña. Cõãmacũyere masĩhẽrãbiro tiirijãña. Cũũyere masĩrãbirope tiiyá. 16 Atitóre basocá pee ñañarẽ tiiyá. Múãpe niipetire tiirẽcõrõ añurẽ tiiyá. 17 Cõãmacũyere tuomasĩhẽrãbiro niirijãña. “¿Ñeenópere Cõãmacũ marĩrẽ tiirí boogári?” jĩ wãcũña.

18 Cūmurijāña, noo booró ñañaré tiirí jīrā. Cūmurōno tiirá, Espiritu Santo boorépere tiiyá. 19 Salmopūpu jóariguemena, Cōāmacūyere basarémena cāmerī wedeseya. Marī Ōpūrē bayiró useniremena basapeoya. 20 Marī Ōpū Jesucristo wāmemena niipetirere Cōāmacū marī Pacure usenire ticorucujāña.

Sicawī macārārē dutirē

21 Múā Cristore quioníremena ĩñaā. Teero tiirá, cāmerī yūya.

22 Manucātira numiā, marī Ōpūrē yūrobirora múā manusūmuārē yūya. 23 Múā manusūmuā múārē dutirá niīya, Cristo cūūrē padeorí pōna macārā dutigū niirōbirora. Cristo cūūrē padeorí pōna macārā dupubiro niī. Marī cūūya ōpūū maquēbiro niirārē netōnégū niī. 24 Cristoya pōna macārā cūūrē yūrobirora namosānumiā niipetiremena cúā manusūmuārē yūro booa.

25 Numocātira, Cristo cūūya pōna macārārē maīrobirora múā namosānumiārē maīñá. Cristo marīrē maīgú, marīye niīadarere diabosayigu. 26 Marīrē ñañaré manirā niīārō jīgū, teero diabosayigu. Marī cūūye quetire añurō padeorí, ocoména coseárirabiro wáari tiirigu niīwī. 27 Teero tiirigu niīwī, cūūya pōna macārārē añunetōjōārā buajeádugagu. Cūū putuaatigu, cúārē suti jūīrmaníre, opasūsūrō manirēbiro niirārē cūūmena néewadugaqui. Ñañaré manirā, ñañaré tiirírirabiro buadugáqui. 28 Tee tiirōbirora numocātira cúā namosānumiārē maīrō booa. Cúā basiro maīrōbirora maīrō booa. Cūū numorē maīgáno cūū basiro maīgú tiiquí. 29 Sīcū cūūya ōpūūrē maīrjā tiirí. Teero tiiróno tiigú, añuré yaa, cūūya ōpūūrē cotequi. Cristo cūūya pōna macārārē teerora tiiquí. 30 Marī cūūrē padeorí pōna macārā cūūya ōpūūbiro niī. 31 Tee maquē Cōāmacūye queti jóaripūpu biiro jóanoā: “Teero tiigú, ūm cūū pacure, cūū pacore cōāwitiwa, cūū numoména niigūdaqui. Cúā puarā sicaōpūū tiirōbiro putuáadacua”,* jī jóanoā. 32 Tee tūomasīña manirē niīa. Teero niipacari, yūw wácūrī, “Cristo sicaōpūūbiro niiqui cūūya pōna macārāmena” jīdugaro tiia. 33 Teero jīpacu, atecārē jīgūda: Numocātiracōrō múā basiro maīrōbirora múā namosānumiārē maīñá. Numiācā, múā manusūmuārē padeoyá.

6

1 Wīmarā, mamarā, Jesuré padeorá niijīrā, múā pacusūmuā dutirére añurō yūya. Teero tiiré añuniā. 2 Cōāmacūye queti jóaripūpu tee dutiré biiro jóanoā: “Mū pacu, mū pacore padeoyá”, jī jóanoā. Cōāmacū puamōquēñe dutiré watoapu tee dutiré tiigúnorē “añurō tiigúda” jīrigu niīwī. Tee “añurō tiigúda” jīrē biiro jóanoā: 3 “Mū usenigūdacu; atibúrecopre yoari catigūdacu”,* jī jóanoā.

4 Pōnacūtira, múā pōnarē bayiró tuti, cúari tiirijāña. Añurō tiirére buemasōña. Cúā ñañaré tiirére quēnojeári tiiyá. Cúārē marī Ōpū boorére wedeya.

5 Dutiapenori basoca, āno atibúrecopu múārē dutiaoperare yūya. Padeorémena, quioníremena, tiiditōro manirō cúārē yūya. Cristo dutirére yūrobirō cúācārē yūya. 6 “Cúā ĩñacoropu dícu añurō padeada”, jī

* 5:31 Génesis 2.24. * 6:3 Éxodo 20.12; Deuteronomio 5.16.

wācūrijāña. Sīquērā cūāmena añurō putuādugara teero tiicúa. Múāpe Cristore padecoteri basoca niijīrā, Cōāmacū booróbiro añurō tusarémena padeya. ⁷ Hseniremena marī Ōpārē padebosarabiro tagueñaña. Basocá dícare padebosarabiro tagueñarijāña. ⁸ Marī Ōpū añurō tiirírare wap-atígudaqui. Dutiapenori basocare, dutiapenoña manirārē teerora wap-atígudaqui. Múā teeré masítoacu.

⁹ Basocáre dutiaperera, múācā teerora múā dutiaperare añurō tiiyá. “Múārē ñañarō tiigúda”, jīnemorijāña. Múā masícu: Cúā Ōpū múā Ōpācā niiqui; cūū ūmūāsepe niiqui. Cūū niipetira basocáre batoro manirō, sīcārībíro ññaqui.

Cristore padeorá wātīārē cāmotáre

¹⁰ Ate tiidutíremena wedeyaponogúda: Múā marī Ōpūmena niia. Teero tiirá, cūū tutuanetōremena wācūbayiya. ¹¹ Cōāmacū marīrē cāmotáre ticoriguere cūoyá. Teero tiirá, teeré cūorá niijīrā, wātīārē dutigú jīditorere cāmotámasiādacu. ¹² Marī surara tiiróbiro niipacara, basocámena cāmerīquēria; wātīā ūmūāsepe niirāmenape cāmerīquēā. Cúā niicua: Wātīā dutiré tutuare cūorá, cúā doca macārā dutirá, atibúreco maquē naítīārōpe tiiróbiro niirére dutirá, basocáre wācūrēpe ñañarē tiidutíra niicua. ¹³ Teero tiirá, niipetire Cōāmacū marīrē wātīārē cāmotáre ticoriguere cūoyá. Teeré cūorá, niipetire wātī múārē ñañarē tiidutíri, netōncājāadacu. Múā teeré cūopetíra, wācūtutuara niiaadacu.

¹⁴ Añurō wācūtutuara niiaña. Surara cūūyaro sutiroré wéemūōco, siatúqui sitūrūdamena. Tiidá sitūrūda diamacú maquē marī pade-orébiro niia. Surara cūū cutirore cōmequiména cāmotáqui. Tiiqui cōmequí marī añurē tiirébiro niia. ¹⁵ Surara sapatore sañaqui, wáaguda jīgū. Cūū tiiróbirora múācā añurē quetire wedeadera quēnoyúeya. Tee queti “Cōāmacū cūūrē padeoráre añurō niirecutirere ticoqui” jīrē queti niia. ¹⁶ Surara cūūya ōpūūrē cāmotáriquire wānopu cūoquí. Cūūrē buedugari, buereyucu jūātiri, tiiquimena cāmotáqui. Múāpe wātīārē dutigú múārē ñañarō tiidugári, Cōāmacūrē padeoréména cāmotámasícu. ¹⁷ Surara cūūya dupure cāmotágu, cōmecororé pesaqui. Cūūya dupure cāmotárirobirora wātī múā wācūrere ñañodugári, “Cōāmacū netōnénorira niia” jīréména cāmotáya. Surara espada pairipírē néewaqui. Cūū tiipiména cāmerīquēmasirōbirora múāpe Cōāmacūye queti jóaripū wedesereména wātírē cāmotáya. Cōāmacūye wedesere espada Espiritu Santo múārē ticoripíbiro niia. ¹⁸ Noo múā niirō Cōāmacūrē sáirucujāña. Espiritu Santo masírē ticoréména sáñaña. Añurō tūomasíña. Sáidúrijāña. Niipetira Cōāmacūrē padeoráre sáibosárucujāña. ¹⁹ Yūncārē sáibosáya. Añurē quetire yūū wederécōrō Cōāmacū cūū wedeserere yūūre añurō wedeserí tiáro. “Cuiro manirō añurē quetire basocá masíña maniríguere wedearo”, jī sáibosáya. ²⁰ Tee quetire wederé wapa peresuwiipu niia. Cōāmacū yūūre tee quetire wededutigu ticocorigu niiwī. Yūūre tee quetire cuiro manirō wedearo jīrā, sáibosáya.

Añudutiyaponorigue

²¹ Tíquico múā pētopu wáagudaqui. Cūū yūū menamacú, yūū maígú, marī Ōpārē padecotegu añurō tiigú niil. Cūū múārē niipetire yéé maquērē wedegudaqui. ²² Múārē ūsáye maquērē masiārō jīgū, ticocoa. Teero biiri cūū múārē wācūtutuari tiáro jīgū, ticocoa.

²³ Cõãmacũ marĩ Pacũ, teero biiri marĩ Ôpũ Jesucristo múã Jesuré padeoráre ãñurõ niirecutire ticoaro; múã Cristore padeonemórĩ, câmerĩ maĩnemórĩ tiiáro. ²⁴ Cõãmacũ niipetira marĩ Ôpũ Jesucristore maĩrucúrare ãñuré ticoaro.

Nocõrõrã jóaa.

FILIPOS MACÃRÃRË Pablo jóaripũ

Ãñuduticorigue

¹ Yũũ Pablo, teero biiri Timoteo múã Cõãmacũrë padeorá Filipospũ niirãrë ãñudutia. Ûsã Jesucristore padecotera múãrë niipetira cũũmena niirãrë, múãrë suonírãrë,* teero biiri cúãrë tiápuracãrë† jóaa.

² Múãrë Cõãmacũ marĩ Pacũ, Jesucristo marĩ Ôpũ ãñurë ticoaro; ãñurõ niirecatiri tiáaro.

Jesurë padeoräre Pablo sãĩbosárigue

³ Yũũ múãrë wãcũrecõrõ yũũ Ôpũ Cõãmacũrë usenire ticoa. ⁴⁻⁵ Sicato múã padeonũcãrito, tée atitõpũcãrë ãñurë queti maquẽmena múã yũũre tiápuua. Teero tiigú, yũũ sãĩrecõrõ múã niipetirare useniremena sãĩbosárucua. ⁶ Múã Jesurë padeonũcãrĩ, Cõãmacũ múãrë ãñurõ tiigú, wasorĩ tiirĩgu niĩwĩ. Yũũ ateré masĩã: Teero múãrë wasomũanũcãrĩ tiigúdaqui, tée Jesucristo pũtũaatiripũ. ⁷ Múã niipetirare yũũ teero wãcũpadeori, ãñuniã. Yũũ múãrë maijĩgũ, teero wãcũã. Cõãmacũ marĩrë sĩcãrĩbĩro tiápurĩgu niĩwĩ. Yũũ peresuwiipũ duiri, teero tiápurĩgu niĩwĩ. Teero biiri yũũ queti beserĩ basoca pũtopũ niirĩ, ãpẽrã Jesuyé quetire ñañarõ jĩũdagari, “diamacũrã niĩã” jĩũ yũũ wederi, teerora tiápurĩgu niĩwĩ. ⁸ Cõãmacũ yũũ múãrë bayiró maĩrére masĩqui. Jesucristo cũũ múãrë maĩrõbirora yũũcã maĩã. ⁹ Yũũ Cõãmacũrë múãye maquẽrë sãĩgũ, “cãmerĩ maĩnemõãrõ” jĩũã. “Masĩrémena cúã maĩrére ãñoãrõ” jĩũã. ¹⁰ Teero maĩrã, ãñurere besemasĩãdacu. Cristo pũtũaatiri, ñañarë manirã, wapa cuohera buajeánoãdacu. ¹¹ Jesucristo múãrë ãñurere tiirucũra niirĩ tiáaro. Basocá múã teero tiirĩ ññarã, Cõãmacũrë “ãñunetõjõãĩ” jĩũãdacua.

Yũũ catigũja, Cristomena niĩã

¹² Yãa wederabiro niirã, ateré múãrë masĩrĩ boogá: Yũũre wáaremena ãñurë queti nemorõ sesajõãã. ¹³ Teero tiirã, niipetira romanuã õpũye wiseripũ coterĩ basoca “cũũ Cristoyere wederé wapa peresuwiipũ niĩ” jĩũya. ãpẽrã ãnopũ niirãcã teeré masĩya. ¹⁴ Pau Jesurë padeorã yũũ peresuwiipũ duirere tũojĩrã, marĩ Ôpũrë padeotutũanemocua. Teero tiirã, Cõãmacũye quetire cuiro manirõ, wãcũtutũaremena wedecua.

¹⁵ Sĩquẽrã yũũre ññatutira, yũũre netõnũcãdũgara, Cristoyere wedeayira. ãpẽrãpë ãñurõ tiidũgãremena cũũyere wedeayira. ¹⁶⁻¹⁷ Cũãjã yũũre maĩya. Ateré masĩya: Cõãmacũ yũũre ãno cũũrĩgu niĩwĩ, ãñurë queti “diamacũrã niĩã” jĩũ wedearo jĩũgũ. Yũũre ññatutirape yũũ nemorõ niidũgara, Cristoyere wedeayira. Basocá padeoãro jĩũrã mee buecua. Yũũ peresuwiipũ duiri, yũũre ñañarõ wãcũrĩ tiidũgãra tiicũa. ¹⁸ ãñũjããdacu. Yũũre ñañarõ tiidũgãpacara, o apeyé diamacũ maquẽrë wededũgara, Cristoyere wedecua. Cũũye maquẽrë wederi tũogũ, useniã.

Teero usenirucujãgũdacu. ¹⁹ Ateré masĩjĩgũ, useniã: Múã sãĩbosãremena, teero biiri Espĩritu Santo Jesucristo ticorĩgu yũũre tiápuremena niipetire yũũre wáare ãñurõ yapacũtiãdacu. ²⁰ Yũũ Jesucristoyere wedehegu,

* 1:1 Pecasãyemena: obispos. † 1:1 Pecasãyemena: diáconos.

bobobócu. Biirope booa: Cuiro manirõ, tutuaremena cãuyere wederucudugaga. Y_{HH} tiirucúrobirora tiidugága. Teero tiigú, mecútigārē, too síropacārē y_{HH} catigu o diagu, y_{HH} tiirémena “Cristo añunĩ” jĩrĩ tiigúdadu. ²¹ Y_{HH} catigujá, Cristomena niã; cãuyere tiirucújãgúdadu. Diari, añuãdadu y_{HH}; cãmēna niirucujãgúdadu. ²² Y_{HH} catirĩ b̄yrecori d̄ysarĩ, Cristoye maquērē pademasĩā ména. Teero tiigú, y_{HH} diari, o y_{HH} catiri, ¿deerope tiigúdari? jĩmasĩriga. ²³ Ate p̄hawāmé beseri, wisio niã. Ateré wãcũsuguea: Diadugaga Cristomena niigũdu. Y_{HH}re nemorõ añuãdadu. ²⁴ Too síro ateré wãcũā: Y_{HH} catigupe, múārē nemorõ tiápugúdadu. ²⁵ Teero tiigú, “diaria ména” jĩ wãcũgũ, catigúdadu, múā niipetirare tiápugúdu. Múā y_{HH} tiápuremena jõp̄p̄emena nemorõ padeó, useniãdadu. ²⁶ Y_{HH} múāmena niirĩ sũcā, múā Jesucristore bayiró usenire ticoadacu.

²⁷ Ateré añurõ t̄oyá: Cristoye queti añurē queti jĩrõbirora tiirécutiya. Múā teero tiirĩ, y_{HH} múā p̄uto o aperopá niigũ, atequetiré t̄odugáa: Filipos macārā s̄icārĩbíro padeorá tiáyira; s̄icārĩbíro añurē quetire padeoré “diamacú maquē niã” jĩ wedera tiáyira; ²⁸ “cũārē cãmotárare cuiriyira” jĩrē quetire t̄odugáa. Múā teero tiirĩ, múārē cãmotára pecamer̄u wáaadare t̄omasĩādadu; múā Cõāmacũ netõnēadara niirépere iñamasĩādadu. Cõāmacũ cúārē teeré masĩrĩ tiiquí. ²⁹ Cõāmacũ múārē añurõ tiirĩgu niiwĩ. Cũ añurõ tiirémena p̄uaró cũũrigu niiwĩ. Sicaró ate niã: Múā Cristore padeocú. Aperó ate niã: Múā Cristore padeoré wapa ñañarõ netõãyiro. Y_{HH} ñañarõ netõrĩ, múā iñawũ. Teerora sũcā mecútigã y_{HH}re wáarecārē t̄ocú.

2

Jesucristo tiiróbiro tiidutĩrigue

¹ Cristo múārē wãcũtutuari tiiquí; cãũ múārē maĩjĩgũ, añurõ yeeripũnacutira niirĩ tiiquí; Espíritu Santo múāmena niiqui; Cristo múārē maĩgũ, bóaneõ iñaquí. ² Teero tiirá, múā tiirécutiremena y_{HH}re bayiró usenigũ niirĩ tiiyá. Ateré tiirécutiya: Añurõ t̄omasĩrã niĩña; cãmerĩ maĩñá; s̄icũpõna tiiróbiro niirecutiya; s̄icārĩbíro wãcũña. ³ Múāye dícare boosãrijãña; “ãpērã nemorõ niã” jĩ wãcũrijãña. Teero wãcũrõno tiirá, ãpērã múā nemorõ tiimasĩrere wãcũ, cúārē añurõ tiiyá. ⁴ Múāye maquē dícare “añurõ wáaaro” jĩ wãcũrijãña. Æpērãcārē “añurõ wáaaro” jĩrã, tiápuya.

⁵ Múā Jesucristo wãcũrirobirora wãcũña:

⁶ Cũ Cõāmacũ niirecutirere c̄uopacú, atibúrecom̄u jeagu, “y_{HH} ãm̄ãsep̄u niigũ niirecutirere duurícu” jĩ wãcũriyigu.

⁷ Teero jĩrõno tiigú, cãũ booró cãũ õpũ niirére duujã, padecotegu tiiróbiro wáyigu. Marĩ tiiróbirora bauáyigu.

⁸ Teero tiigú, atibúrecom̄u niigũ, “y_{HH} booró tiiría” jĩ wãcũrucuyigu. Cũārē s̄iãdugári, “Cõāmacũ booró tiigúda” jĩyigu. Curusap̄u bobooro netõ, diapac̄u, netõncãriyigu.

⁹ Cũ teero tiiré wapa Cõāmacũ cũārē niipetira sotoap̄u dutigud̄ure cũũrigu niiwĩ. Cõāmacũ cũārē up̄atĩ maquē wãmerē ticoyigu.

¹⁰ Teero tiirá, niipetira ũmuãsepu niirã, ditapu niirã, dita docapu niirã Jesús wãmerẽ tuorã, cãũ díamacũpu ñicãcoberimena jeacũmuãdacua.

¹¹ Teero biiri niipetira biiro jĩĩadacua: “Jesucristo niipetira Ôpũ niĩ”. Teero jĩĩã, Cõamacũ Jesús Pacure “ãñunetõjõãĩ” jĩĩã tiĩadacua.

Jesurẽ padeorã sãwõcore tiirõbiro niĩya

¹² Teero tiirã, yũu maĩrã, yũu múãmena niirĩ, ãñurõ yũurã niĩwũ. Mecütigãrẽ yũu aperopã niirĩ, nemorõ teerẽ tiiyã. Múã netõnénorira niĩã. Teero tiirã, Cõamacũrẽ cuiremena ññaña, cãũrẽ netõnucãrĩ jĩĩrã. Cãũ múãrẽ “ãñurõ tiirẽcutira niĩya” jĩĩrĩ tuodugãra, ãñurõ tiiyapãcutiya. ¹³ Cõamacũ múãrẽ cãũ boorẽ ãñurẽre tiidugãri tiiquĩ. Cãũrã múãrẽ tiĩapuqui, cãũ boorẽre peotĩmasĩãrõ jĩĩgũ. Teero tiirĩ boocuĩ.

¹⁴ Niipetire apeyenõrẽ tiirã, cúaro manirõ, ññañarõ jĩĩrõ manirõ tiiyã. ¹⁵ Teero tiirã, ññañarẽ tiirĩrirabiro ññañarẽ tihéera niĩadacu. Atibãreco macãrã ññañarẽ tiirã, ãñurõ tiirẽre boohéera watoapu múã Cõamacũ põna ññañarẽ manirã niĩã. Múã ãñurõ tiirẽmena sãwõcore tiirõbiro cãũrẽ diamacũ tiirẽre ãñoñã. ¹⁶ Teero biiri cããrẽ catirẽ petihéere ticorẽ quetire wedeya. Múã teero tiirĩ, Cristo putuaatiri bureco jeari, yũu bayirõ usenigũdacu. “Bãri peti Filipos macãrãrẽ bueriyu”, jĩĩmasĩgũdacu. ¹⁷ Basocã múãrẽ ññañarõ tiipacãri, múã Jesurẽ padeorucúayiro. Múã padeorẽ Cõamacũrẽ ãñurẽ ticorẽ tiirõbiro niĩã. Yũu Jesuyere wederẽ wapa sããbõcua. Yũure sããrĩ, yéẽ díĩ múã Cõamacũrẽ ãñurẽ ticorẽ sotoa vino píopeore tiirõbiro niĩadacu. Teero tiipacãri, yũu usenigũdacu. Múãcã useniapuya. ¹⁸ Múãcã yũu tiirõbirora usenirõ booa. Yũure sããpacãri, yũumena useniña.

Timoteo, Epãfrodito ye maquẽ

¹⁹ Marĩ Ôpũ Jesús boorĩ, máata Timoteore múã putõpu ticocõgũda, múãye quetire tuogũ, usenigũda jĩĩgũ. ²⁰ Timoteo dícu yũu tiirõbiro wãcũĩ; cãũ yũu tiirõbiro múãrẽ ãñurõ wãari boogũ, bayirõ wãcũrecutiĩ. ²¹ ãpẽrã cúãye dícu wãcũrecutiica; Jesucristoyepere wãcũrecutiiricua. ²² Múãpeja Timoteo diamacũ tiirẽre masĩtoacu. Sĩcũ cãũ pacũmena padegũ tiirõbiro yũure ãñurẽ quetire bueapurucui. ²³ Teero tiigũ, yũure wãaadarere yũu masĩãri siro, cãũrẽ múã putõpu ticocõgũda. ²⁴ Marĩ Ôpũ yũure wãcũtutuari ticorẽmena aterẽ jĩĩã: Yũucã máata múã putõpu wãagũdacu.

²⁵ “Múã putõpu yũu baĩbiro biigũ Epãfroditore ticocoro booa”, jĩĩ wãcũã yũu. Múã basiro yũure tiĩapudutira, cãũrẽ ticocõrira niĩwũ. Cãũ yũu menamacã, yũure bueapugũ, surara ññañarõ netõrõbirora yũumena ññañarõ netõgũ niĩĩ. ²⁶ Cãũ múãrẽ bayirõ ññañagũ. Cãũ diarecutire quetire múã masĩrĩ tuogũ, bayirõ wãcũrecutiwi. ²⁷ Diamacũrã niĩã: Bayirõ peti wãawi. Diarẽ putõpu niĩwĩ. Cãũ bayirõ diarecutipacari, Cõamacũ bóaneõ ññañã. Cãũ dícu bóaneõ ññañãrĩ; yũucãrẽ bóaneõ ññañã, yũure nemorõ booritari jĩĩgũ. ²⁸ Múã cãũrẽ ññañã, useniãdacu. Teero tiigũ, cãũrẽ boyeromena ticocõdugaa. Múã usenire quetire tuogũ, yũucã usenigũdacu. ²⁹ Teero tiirã, useniremena cãũrẽ bocaya. Marĩ Ôpũrẽ padeorãre bocarirobirora cãũrẽ bocaya. Niipetira cãũ tiirõbiro niirãrẽ quionĩremena ññaña. ³⁰ Cãũ Cristoyere padecõtegũ niĩjĩgũ, diajõãmiwĩ. Diarõ putõ niipacu, múã tiĩapubõriguere yũure tiĩapuwĩ.

3

Biirõ niirecutiro booa

1 Yáa wedera, mecütigārē múã marī Ōpāmena niijīrā, useniña. Yũ too suguero wederiguere wedenemorī, yũre potocōria. Yũ wedenemorī, múãrē tiápucu. 2 Ñañarē tiirāre cuiya. Cūãrē “díayia cūara tiiróbiro niíya” jĩã yũ. “Cōnerigu yapa macã caseróre widedcōãña, catiré petihére buaáro jĩrā”, jĩya. 3 Marīye ōpāūrīrē tiiré marīrē añurārā niirī tiiría. Teero widedcōārōno tiirā, Espiritu Santo tiápurementa Cōãmacūrē añurō padeóa. Teero biiri Jesucristo marīrē tiibosáre “añunetōjōãre niã” jĩ wedea. Teeré tiirā niijīrā, Cōãmacū ĩñacoropũ widedcōãnorira peti tiiróbiro niã; cūãyara diamacú niã. 4 Marī tiirémēna marī Cōãmacū ĩñacoropũ añurārā niimasĩtã, yũ añugúrã niibojiyu cū ĩñacoropũ. Yũ ãpērã nemorō ti netōncāmiwã. 5 Ate niã yé quieti: Ocho burecori yũ bauári siro, yũre widedcōārira niwã. Yũ Israelya pōna macū niã. Benjamínya pōna macū niã. Yũ pacusũmũã hebreoa niwã. Teero tiigú, yũ hebreoayũ peti niã. Moisére dutiré cūūriguere tiipetíguda jĩgũ, fariseo basocũ wáawũ. 6 Cōãmacū ĩñacoropũ tee dutirére bayiró tiipetidugagũ, Jesuré padeorí pōna macārārē sĩãdugágũ, nũnrucúwũ. Tee dutirére añurō tiigú niirí, sícũ yũre “tee dutirére añurō tiirí” jĩgũno maniwĩ. 7 Too sugueropũ yũ tiirécutirigue yũre wapapacá niimiwã. Mecütigārē yũ Jesucristore padeogú niijīgũ, “niipetire too sugueropũ yũ tiirigue wapamaníã” jĩ tũgueñaã. 8 Yũ cũomírigue nemorō yũ Ōpũ Jesucristore masíre wapacutínemoã. Jesucristore padeoré wapa niipetire too sugueropũ yũ tiiriguere apeyenó marī boohérere cōãrã tiiróbiro cōãwã. Jesucristo yũ Ōpūrē cuodugágũ, teero tiiwú. 9 Yũ cūũmena niidugaga. Moisére dutiré cūūriguere tiirigue wapa Cōãmacūmēna niimasĩria; Cristore padeoré wapape cūũmena niimasĩã. Cristore padeorémēna dícu Cōãmacū basocáre “añurārã niíya” jĩ ĩñaqui. 10 Ateré boogá: Cristore añurō masĩdugaga. Cōãmacū cūũ tutuaremena Cristore masórigũ niiwĩ; yũ tee tutuarere masĩdugaga. Cristo ñañarō netō, diarirobirora yũcã ñañarō netō tũgueñadugaga. 11 Teero tiigú, yũcã diarira masãmũããdarobirora masãmũãdugaga.

Marī añurō peotídugara, wãcūtuturo booa

12 Tee yũ booré “tiipetitoawũ” jĩgũ mee tia. Niipetirere diamacú tiiría ména. Teero tiirípacũ, Jesucristo tiiróbiro niidugagũ, tutuaremena cūãyere tiirucúa. Cūũ yũre beserigu niiwĩ, teero tiiaro jĩgũ. 13 Yáa wedera, “yũ Jesucristobiro tiipetía” jĩria. Biirope tia: Too suguero yũ tiirucúriguere wãcũria; yũ Ōpũ “¿deero tiirí booi yũre?” jĩgũ, bayiró cūãyere tiirucújãã. 14 Añurō peotídugaga, Cōãmacū yũre cūũ “ticogũda” jĩriguere ñeegũda jĩgũ. Marī Jesucristomēna niirārē teeré ticogũdaqui.

15 Niipetira Jesuré padeotutúlarano yũ jĩãrirobirora wãcũrō booa. Múã merēã wãcũrĩ, Cōãmacū múãrē diamacú wãcũrĩ tiigúdaqui. 16 Cōãmacū marīrē tũomasĩre ticoró jeatuaro diamacú tiirécutiro booa.

17 Yáa wedera, yũ tiirére añurō ĩñacũña. ãpērārē usã tiiróbiro tiirácārē ĩñacũña. 18 Too sugueropũ pee múãrē wedetoawũ. Utirémēna jĩñemogũda sũcã. Paũ “Cristore padeóa” jĩpacara, cūũrē ĩñatutira tiiróbiro niíya. Cúã cūũ curusapũ diabosariguere boohérabiro niíya. 19 Cúã too síropure pecamepũ yapacutíadacua. Cōãmacū booré tiidugáripacara, cúã booré dícuere tiidugáya. Bobooro tiirére boboró manirō “tiijãwũ yũja” jĩ wedeeya. Atibáreco maquē dícuere wãcũya. 20 Marípeja ãmũãsepu

wáari basoca niĩ. Toopú maríya macã peti niicu. Marĩrẽ netõnégũ ãmuãsepu niigú putuaatiadare yuera tiia. Cũũrã marĩ Òpũ Jesucristo niĩ. ²¹ Cũũ putuaatigu, maríye òpũũrĩ búri niirére wasogúdaqui. Waso, cũũya òpũũ añurĩ òpũũ tiiróbiro tiigúdaqui. Cũũ niipetirere cũũ docapu putuári tiimasĩqui. Teerora cũũ tutuaromena marĩcãrẽ wasorĩ tiigúdaqui.

4

Jesucristomena usenirucudutire

¹ Teero tiirã, yáa wedera yũũ maĩrã, yũũ múãrẽ wedearirobirora marĩ Òpũrẽ padeorucujãña. Múãrẽ ññadugaga. Múã yũũre usenirĩ tiirã niĩ. Yũũ múã padeorére ãpẽrãrẽ useniremena wedea.

² Evodiare, Síntiquere ateré jĩĩ: “Múã marĩ Òpũrẽ padeorã numiã niijĩrã, múã cãmerĩ ññadugaherere duujãña; añũrõ niirecutiya”, jĩĩ. ³ Mũũ yũũ menamacũ, cũãrẽ tiápuya, añũrõ niirecutiaro jĩĩgũ. Cũãcã ññarõ netõpacára, añũrẽ quetire yũũ, Clemente, teero biiri ãpẽrãména wedewa. Catiré petihérere cũorã wãmerẽ jóaturipũpu cũã wãmerẽ jóatunocu.

⁴ Múã marĩ Òpũmena niijĩrã, usenirucujãña. Jĩĩnemogũda sũcã: Usenirucujãña. ⁵ Múã ãpẽrãrẽ bóaneõ ññarere niipetira masiãrõ. Marĩ Òpũ putuaatiadaro péero ðasacũ.

⁶ Múãrẽ noo booró wáarere wãcũpatirijãña. Biirope tiiyã: Niipetire múãrẽ wáarenorẽ Cõãmacũrẽ wede, cũũrẽ tiápure sãĩñã. Cũũrẽ sãĩrã, usenire ticoya. ⁷ Múã teero tiirĩ, Cõãmacũ añũrõ niirecutiri tiigúdaqui. Tee añũrõ niirecutire múãpure jeari, múã basiro ññamanijõããdacu. Múã Jesucristomena niijĩrã, tee añũrõ niirecutiremena añũrõ wãcũ, añũrõ yeeripũnacutiadacu.

Añũrere wãcũũnusedutire

⁸ Yáa wedera, múãrẽ ateré wedeyaponogũda. “Niirõrã niĩã” jĩĩrere wãcũña. Teero biiri quioníremena ññaré, diamacú niiré, ññaré maniré, Cõãmacũ tusaré, basocã añũrõ wedesere, añũrẽ, usenirĩ tiirére wãcũña.

⁹ Yũũ múãrẽ buegú niiwũ; yũũ bueriguere múã tuowũ. Yũũ ãpẽrãména añũrõ wedeapuriguerere tuowũ; yũũ tiiriguere ññawũ. Teero tiirã, yũũ tiiróbirora tiiyã. Múã teero tiirĩ, Cõãmacũ añũrõ niirecutirere ticogú múãmena niigúdaqui.

Filipos macãrã Pablora niyeru tiiapurigue

¹⁰ Mecũpãra múã yũũre tiiapuarira niĩawũ sũcã; yũũre wãcũãyiro. Teero tiigú, marĩ Òpũrẽ usenire ticoa. Múã yũũre wãcũrucumiriguere masiã. Wãcũpacara, deero tiĩ tiiapurere ticocomasĩririra niiwũ. ¹¹ “Apeyenó yũũre ðasaa”, jĩĩgũ mee tiia. Yũũ cũorénomena usenimasĩã. ¹² Yũũ bóaneõgũ niimasĩã; teero biiri cũonetõgũ niimasĩã. Yũũre noo niiré wáari, useniremena niimasĩã. Yapigu, jũabóagu, cũonetõgũ, cũohégucã niimasĩã. ¹³ Yũũre noo niiré wáari, Jesucristo yũũre tutuare ticogãmena niipetirere nucãmasĩã. ¹⁴ Yũũ nucãmasĩpacari, teero yũũ ññarõ netõrítabe, yũũre tiiapura, añũrõ tiirã niiwũ.

¹⁵ Múã Filipos macãrã ateré masiã: Yũũ múãya dita Macedoniapũ añũrẽ quetire wedenũcãritabe, toopú niĩarigu wáari, múã dícu yũũre tiiapuwũ. ãpẽrã Jesurẽ padeorĩ põna macãrã cũã añũrẽ quetire ññeré wapa yũũre apeyenórẽ ticoririra niiwã. ¹⁶ Yũũ Tesalónicapũ niirĩ, teerora tiiwũ: Apeyenó yũũ boorére pee ticocorucurira niiwũ. ¹⁷ Yũũ múãrẽ

apeyenó ticoré dí cure boogá mee tiia. Múã yũre tiíá puri, Cõãmacũ múãrẽ añunemorõ tiigú daqui. Teepére ññadugaa. ¹⁸ Niipetire múã ticocorigue jeatoaa. Teero tiigú, yũ booré nemorõ cnoa. Múã Epafroditomena ticocoriguere ñeewã. Teero tiiró, yũre dũsaría. Múã ticocorigue Cõãmacũrẽ ticoré tiiró biro niíã. Cũũ ññacoropũre sitiaañũre busemũõcore tiiró biro cũũ tũsaré niicu. ¹⁹ Cõãmacũ yũ Òpũ múãrẽ niipetire dũsarére ticogũ daqui. Cũũ Jesucristomena pee peti añũuré cõonetõncãqui. ²⁰ Marĩ Pacũ Cõãmacũrẽ “añunetõgũ nií” jĩrucujããda. Teerora jĩãda.

Añudutiyaponorigue

²¹ Niipetira Cõãmacũrẽ padeorá Jesucristomena niirã añũarõ. Marĩya wedera ãno yũmena niirã múãrẽ añuduticoya. ²² Niipetira ãno macãã Cõãmacũrẽ padeorá, romanuã õpũya wiipũ niirãcã bayiró añuduticoya.

²³ Marĩ Òpũ Jesucristo múãrẽ añũuré ticoaro. Nocõrõrã jóaa.

COLOSAS MACĀRĀRĒ Pablo jóaripũ

Āñuduticorigue

1-2 Yũ Pablo Cõamacũ booró Jesucristoyere wededutigu beserigu niiã. Múã Colosas macārã Cõamacũ beserirare Cristore ãñurõ padeorãre ãñuduticoa. Marĩya wedegu Timoteocã ãñuduticoi.

Cõamacũ marĩ Pacũ múãrẽ ãñurẽ ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiiáro.

Pablo Colosas macārãrẽ Cõamacũrẽ sãĩbosárigue

3-4 Múãye quetire tuowú: Múã Jesucristore padeorẽre, teero biiri múã niipetira Cõamacũrẽ padeorãre maĩrẽre tuowú. Teero tiirã, ùsã múãrẽ sãĩbosárecõrõ Cõamacũrẽ marĩ Ōpũ Jesucristo Pacũre usenire ticorucua.

5 Múã too sugueropũ diamacũ maquẽ, ãñurẽ quetire tuorãra, Cõamacũ cũrẽ padeorãre ùmuãsepu ãñurõ tiĩadarere tuomasĩyiro. 6 Āpẽrãcã teerora tee quetire tuorã, múãbirora tiirã tiĩáyira. Niipetiropu Jesurẽ padeorã ãñurẽre tiĩáyira. Niipetiropu paũ basocã Jesuyẽre padeorã tiĩáyira. Cõamacũ basocãre ãñurõ tiirẽre múã sicato tuopacãra, “diamacũ maquẽrã niiã” jĩĩ, tuomasĩnucãrira niiwã. 7 Epafras ùsã bayiró maĩgũ múãrẽ tee quetire wederigu niiwĩ. Cũũ ùsãrẽ padeapugũ niĩĩ. Cristore ãñurõ padecotegu niijĩgũ, múãrẽ diamacũ maquẽrẽ wederigu niĩĩ. 8 Cũũ basirora múãye quetire nẽejeawi. Espiritu Santo múãrẽ cãmerĩ maĩrĩ tiirĩguere wedewi.

9 Teero tiirã, tee quetire tuorĩ burecomena Cõamacũrẽ múãrẽ sãĩbosárucujãã. Biiro jĩĩ sãĩbosãa: “Cõamacũ, tuomasĩrere ticonemoña cúãrẽ. Mũũ teerẽ ticori, mũũ boorẽre ãñurõ masĩpetiadacua. Mũũyere tuomasĩrã, ãñurõ masĩrã niĩadacua”, jĩĩã. 10 Teerẽ sãĩbosãa múãrẽ, Cõamacũ põna tiirõbirora niirecutiaro jĩĩrã. Múã teero niirecutira, múã tiirẽcutire cũũrẽ usenirĩ tiĩadacu; pee ãñurẽre tiinemoãdacu; Cõamacũrẽ masĩnemoãdacu. 11 “Cõamacũ, mũũ bayiró tutuaremena wãcũtutuari tiiyã cúãrẽ”, jĩĩ sãĩbosãa. Cõamacũ wãcũtutuarere ticori, múãrẽ merẽã wãari, múã useniremena, cúaro manirõ wãcũtutuajãadacu; 12 marĩ Pacũre usenire ticoadacu. Cũũrã múãrẽ ùmuãsepe wãaadara niirĩ tiiyĩgu. Toopũ niipetira cũũrẽ padeorã, múãcã cũũ ticorẽre ñeeãdacu. 13-14 Sicatorpũre marĩrẽ wãtiã dutirira niiwã. Marĩrẽ teero biiri ññagũ, Cõamacũ cũũ macũrẽ bayiró maĩgũrẽ ticodiocorigu niiwĩ. Cũũ macũ marĩ ññãnarẽ tiirẽre acabó, netõnẽrigu niiwĩ. Teero tiigũ, Cõamacũ marĩrẽ naĩtĩãrõpu niimirare wionẽco, cũũ macũ dutirẽmenape cũũrigu niiwĩ sãa.

Basocã Cõamacũmena ãñurõ niirecutire

15 Cõamacũ bauhẽgu niiqui. Cũũ macũ atibũrecopũ atigu, Cõamacũ niirecutirere, cũũ tiirẽcutirere ãñoyĩgu. Cũũ niipetire Cõamacũ bauanẽrigue nemorõ mũrĩtĩ macũ niĩĩ. 16 Cõamacũ niipetirere tiigũ, cũũ macũmenarã tiirĩgu niiwĩ. Ūmuãse maquẽrẽ, atibũreco maquẽrẽ, baurẽre, bauhẽrere, õpãrã ùmuãsepu niirãrẽ, atibũrecopũ niirãrẽ, teero biiri niipetirere cũũmenarã tiirĩgu niiwĩ. Teerẽ tiigũ, “yũũ macũye niĩadacu” jĩiyigu. 17 Cristo niipetire bauanẽdari sugueropũ niitoayigu.* Cũũmenarã cũũ

* 1:17 Juan 1.1-18.

bauanériguepara teerora niirucujãã. ¹⁸ Cristo niipetira cûurê padeoráre dutigú niĩ. Cûurã niĩ cûurê padeoráre catirére ticogú. Cûurã niĩ sũcã niipetira diarira suguero masãsuguerigũ. Teero tiigú, niipetirare, niipetirere niisuguerigũ niĩ. ¹⁹ Cõamacũ biiro jĩyigũ: “Yũũ macũ yũũ tiiróbiroa niigãdaqui”. Teero tiiró, niipetire Cõamacũ niirecutire† Cristopũre niãã. ²⁰ Cõamacũ cûũ macûrê marĩre diabolosari tiirigũ niiwĩ. Niipetire, niipetira cûũmena añurõ niirecutirere wáari tiigúda jĩigũ, Cristo curusapũ tusagu, dí õmayudiari tiiyigũ. Cûũye dímena Cõamacũ atibúreco macãrãmena, atibúreco maquẽmena, ãmuãse niirãmena, ãmuãse niirẽmena niimasĩjãqui.

²¹ Múã too sugueropũre Cõamacûrê masĩriyiro ména. Múã ñañaré tirá niijĩrã, múã yeeripũnarĩpũre Cõamacũmena cãmerĩ ñadugahera tiróbiro niirucuyiro. ²² Teero múã niipacari, Cõamacũ múãmena añurõ niirecutimasĩqui sũcã. Cristo marĩ tiiróbiro õpũucutigũ tiĩõpũmenarã ñañarõ netõ, diayigũ. Cũũ diariguemena Cõamacũ múã ñañaré manirã, ñañaré tiirĩrirabiro putuári tiiyigũ. Cõamacũ múãrê cûũmena niĩarõ jĩigũ, teero tiiyigũ. ²³ Múã cûũye quetire padeorucúri, cûũ boorére tiirucúri, teero tiigúdaqui. Múã tee quetire tuoári siro, “Cõamacũmena niirucujããdacu” jĩyiro. Teero tiirã, cûũmena niĩadarere useniremena yuenacãyiro. Teero tiirã, cûũye quetire padeodúrjãña. Tee queti niipetiro macãrãpũre wenedoã. Yũũcã tee quetire wedegúra niãã.

Cõamacũ Pablore Jesuré padeoráre tiĩapudutirigue

²⁴ Múãrê tiĩapunemodugama jĩigũ, ñañarõ netõã. Mecütigã yũũ ñañarõ netõpacú, useniremena niãã. Cristo cûurê padeoráre niĩadarere tiigú, ñañarõ netõtóayigũ. Teero tiigú, yũũcã cûũ netõriobiroa cûurê padeoráre tiĩapunemodugagu, ñañarõ netõã. ²⁵ Cõamacũ yũũre cûurê padeoráre tiĩapudutirigũ niiwĩ. Teero tiigú, Jesuré padeoráre wedegú niãã. Cûũye quetire tuomasĩpetijããrõ jĩigũ, wedea. ²⁶ Tee queti too suguero macãrãpũre masĩña manirigue niimiriro niiwũ. Cúãrê yayiõre quetibiro niimiriro niiwũ. Atitóre Cõamacũ cûurê padeoráre tee quetire wederẽmena tuomasĩrĩ tiirigũ niiwĩ. ²⁷ Cúãrê Cõamacũ tee masĩña maniriguere, teero biiri cûũ judiõa niĩhãrãrê añurõ tiĩadarere masĩrĩ boorigũ niiwĩ. Ate niãã: Cristo múãmena niiqui; cûũ múãmena niirĩ, añurê múã ãmuãsepu cuoádarere masĩ, usenyuetoacu.

²⁸ Ësã cûũye quetire wedea. Niipetirare añurere tiidutia, cûũmena niirucujããrõ jĩĩrã. Niipetirare, tuomasĩãrõ jĩĩrã, añurõ masĩrê cûũ ticorẽmena buea. Niipetira Jesuré padeoráre padeotutúaaõ jĩĩrã, teero tiia. ²⁹ Teeré múãrê boosãgũ, yũũ tutuaro põõtẽõrõ padea; niipetire cûũ yũũre wãcütutuare ticorẽmena buea.

2

¹ Yũũ múãrê bayiró wãcũrere masĩrĩ boogã. Laodicea macãrãrê, teero biiri niipetira yũũre ñañãhãrãcãrê teerora wãcũã. ² Múãrê biiro jĩĩ sãĩbosárucua: “Cõamacũ, cúãrê yeeripũnarĩrê wãcütutuare ticoya. Cúã cãmerĩ maĩrẽmena sĩcãpõna tiiróbiro niĩarõ. Cúãcã añurõ mũũye maquẽrê tuomasĩpetijããrõ. Teeré tuomasĩpetira, too suguero macãrã masĩña maniriguesãrê tuomasĩãdacua”, jĩĩ sãĩbosãã. Tee masĩña manirigue

† 1:19 Cõamacũ niirecutire ate niãã: Cũũ tutuanetõjõãgũ niiqui; basocãre maĩquí; diamacã maquẽrê tiiqui; niipetirere masĩqui; niipetigopũ wáarere masĩqui; basocã wãcũrere masĩqui.

Cristora niĩ. ³ Cristo niipetire masĩrére c̄uocuĩ; niipetirere t̄omasĩqui. ⁴ Teeré múãrē wedea, ãpērã múãrē “diamacú niĩhēre quetimena jĩĩditobocua” jĩĩgũ. ⁵ Ȳūu aperopá niipacu, múãmena niigũ tiiróbiro tugueña. Múã s̄ic̄p̄ona tiiróbiro niirecutirere tuogú, teero biiri Cristore bayiró padeorére tuogú, useninetõjõãga.

⁶ Múã s̄icatop̄ure marĩ Ôpũ Jesucristore padeonuc̄ariborira c̄ũmena niirucujãña. ⁷ Cũãrē ãñurõ mas̄inemoña. Cũãrē padeorã niijĩrã, c̄ũ boorére tiirucujãña Epafras múãrē bueriborira. Teero tiirã, Cõamac̄rē usenire ticorucujãña.

Cristore padeohéra padeorígue

⁸ Múã t̄omasĩremena niĩña: ãpērã múãrē “diamacú maquērē buera tiia” jĩĩpacara, diamacú maquērē buericua. Wapamanĩrere, c̄ũã basiro wãcũrēre, c̄ũã tiirucúrere, atibúreco niirã dutirére buecua. Múã c̄ũã tee jĩĩ buerére t̄omasĩrã, “Cristoye mee niĩã” jĩĩ, c̄ũã buerére t̄onunás̄erijãña.

⁹ Cristo marĩ tiiróbiro õp̄ũcutipacu, niipetire Cõamacú niirecutirere c̄uogú niĩ. ¹⁰ Múãcã Cristomena niijĩrã, Espĩritu Santore c̄uonetõjõãcu. Cristo niipetira ángeleare, wãtĩãrē, c̄ũã õp̄ãrãrē, teero biiri c̄ũã doca niyucorare dutigú niĩ. ¹¹ Múã Cristomena niinuc̄arito, widecõãnorira* tiiróbiro puuárira niuwã. Múãjã cõnerígu yapa macã caseróre widecõãña maniyíro. Cristo, múãrē widecõãrõno tiigú, diabosarígu niiwĩ. Cũũ diariguemena ñañarõ múã tiirécutirere coserígu niiwĩ. Teerã marĩrē widecõãnorira tiiróbiro niirĩ tiia. ¹² Cristo diari siro, s̄icatuti coari tutipũ c̄ũũnoyigu. Múãcã ocoména wãmeõt̄inorã, tiitutipũ c̄ũũmenarã cõãrira tiiróbiro niirã tiiyíro. Múã “Cõamacú c̄ũũ tutuaremena Cristore mas̄oyigu” jĩĩrere tuoyíro. Teeré padeorã niijĩrã, wãmeõt̄iari siro, “Cristomenarã mas̄arira tiiróbiro niicu marĩcã” jĩĩ t̄omasĩyiro. ¹³ Múã too suguerop̄ure Cõamacú tiidutíriguere mas̄rijĩrã, widecõãñoña manirã niirira niuwã. Teero biiri ñañarē tiirécutirecãrē cosenõña manirã niirira niuwã. Teero tiirã, diarirabirol niirucujiyu ména; catiré petihére† ticoya maniyíro múãrē ména. Atitóre Cõamacú niipetire múã ñañarē tiirére acabótoayigu sáa. Cristomenarã múãrē catiré petihére ticotoayigu. ¹⁴ Marĩ Cõamacú dutirére netõnuc̄awã. Cũũ tee marĩ ñañarē tiirére Cristo curusapu diabosariguemena cosepetírigu niiwĩ. ¹⁵ Cristo diarígu niipacu, mas̄ãjigũ, wãtĩãrē dutirãre netõnuc̄arígu niiwĩ. Cũãrē netõnuc̄ãrere ñogú, niipetira iñacoropũ tiirígu niiwĩ.

Atibúreco maquērē wãcũrijãña; Cristo boorépere wãcũrucujãña

¹⁶ Teero tiirã, ãpērã múã yaarére, múã s̄inirére iñarã, wedepatibocua. Cũmarĩcõrõ, muĩpũrãcõrõ, semanarĩcõrõ múã c̄ũã tiiróbiro neãricu; c̄ũã tiiróbiro yeerisãre burecori cuorícu. Teero tiirã, múãrē wedepatibocua. Cũã wedepatirere t̄onunás̄erijãña. ¹⁷ Cõamacú teeré s̄icatop̄ure Cristore queoré ticosuguegu tiiyígu. Cũũ macãye maquērē mas̄iãrõ jĩĩgũ, teero tiiyígu. Mecatígãrē Cristo jeatoai. Teero tiirã, Cristore tiinunásero booa sáa. ¹⁸ ãpērã múãrē biiro jĩĩditocua: “Ûsã ãñurã niĩã. Cõamacú ãsãrē ãñurõ wãcũãrõ jĩĩrã, beti súubusea. Ángeleare padeóa. Ûsã cãnirĩpacara, quẽẽrõpũ tiiróbiro Cõamacũyere iñãã. Teero tiirã, ãsã ãpērã nemorõ Cõamacũye

* **2:11** Pecasãyemena: circuncidados. † **2:13** “Diarirabirol” ati versíclop̄ure “muertos espiritualmente” jĩĩdugaro tiia pecasãyemena. ‡ **2:13** “Catiré petihére” pecasãyemena “vida eterna” jĩĩdugaro tiia.

maquērē añurō masiã. Múãcã ùsã tiiróbirora tiiyá. Múã teeré tiihéra, wapa cwoádacu”, jĩcua. Múãrē teero jĩrĩ, péerogã tnonúnuseridojãña. “Masĩrã peti niĩã ùsãjã”, jĩ wãcũcua. Teero jĩãmajãrã tiiya. Cúã bueré cúã basiro jĩãmare dícu niĩã. ¹⁹ Cúã Cristomena niiricua. Cristo cãmēna niirã dícuere dutigú niĩ. Marĩ cãmēna niirĩ, marĩrē padeonemórere ticoqui. Cõãmacũ booróbirora cãmerĩ maĩ, cãmerĩ tiápu tiádadacu.

²⁰ Cristo diari, múã cãmēna diarirabiro niyyiro. Sĩcũ diarigũpũ atibáreco catirá dutirére tiiríqui. Diarigũpũ tiiróbiro múãrē atibáreco niirã dutirére tiirjãrō booa. ¿Deero tiirã múãpe cúã dutirére tiirucúgari? ²¹ Biiró duticua: “Ñeerijãña; yaarijãña; padeñárijãña”, jĩcua. ²² Cúã teero jĩrã, atibáreco maquē máata petiádarere wedesera tiiya. Basocá wãcũrēmena dutiré niĩã. ²³ Cúã dutirére añuré tiiróbiro tãobócu múã, bári niiré niipacari. Cúã tee dutirére tiirã, Cõãmacũrē usenire ticoré diamacũ maquērē tiiróbiro tiĩñocua. Teero biiri cúãrē dutirá doca niirére ñãñãrō jĩrã, niipetira ñãacoropũ tee dutirére “añurō yũũã” jĩcua. Cúã basiro cúãye õpũãrĩrē ñãñãrō netõrĩ tiicúa. Teero tiirēmena cúã ñãñãrē tiidugáre “petijõãdadacu” jĩ wãcũmicua. Cúã teero tiirã, añuré buaricua; teerora putuájãcua sũcã.

3

¹ Cristo dia masãmũãrigũ ùmũãsepũ Cõãmacũya wãmo diamacũniñape duiqui. Múãcã cãmēna dia, cãmēna masãrira niijĩrã, “cũũ booré dícuere tiáda” jĩ wãcũnũnũseyã. ² Atibáreco maquērē wãcũrijãña; Cristo boorépere wãcũrucujãña. ³ Múã Cristomena dia masãrira niijĩrã, catirére buayiro. Múã Cristomena catiré buarigue Cõãmacũ putopũ niitoaa basocá ñãñãhẽõpũ. ⁴ Cristo múãrē catirére ticogú putuãatiri, múãcã cãmēna atiádadacu sũcã. Cũũ tiiróbiro asibatéadacu.

Too sugueropũ tiirécutiriguere duujãña

⁵ Múã atibáreco maquē ñãñãrē tiidugárere duujãña: ãpẽrãmēna ñãñãrō ñeeaperijãña; ãpẽrãmēna múã booró ñeeaperijãña; teeré tiidugápacara, tiirjãña; ñãñãrēre ugaripéarijãña; niyerure, apeyenórē boonemósãrijãña. Teeré boonemósãrãno Cõãmacũrē wãcũricua; cúãye dícuere wãcũjãcua. Teero tiirã, basocá weerirare padeorábiro tiicúa. ⁶ Cõãmacũ teeré tiirãnomēna cúãnetõjõãqui; cúãrē bayiró ñãñãrō tiigúdaqui cãmũrē netõnũcãre wapa. ⁷ Múã too sugueropũ teeré tiirécutirira niimiyyiro. ⁸ Atitóre ate niipetire duujãña: Múã ãpẽrãmēna cúare, cúaremena wedesere, ãpẽrãrē ñãñãrō tiiré, ãpẽrãrē ñãñãrō wedesecotere, ñãñãrō múã jĩrēre duujãña sãa. ⁹ Cãmerĩ jĩditorijãña. Múã too sugueropũ niirecutiriguere, teero biiri múã tiirécutirigucãrē duujãyiro. ¹⁰ Atitó múã niirecutire merẽã niĩã sãa; añuré niĩã. Cõãmacũ múãrē tiirigũ cãmũ tiiróbiro niirecutiario jĩgũ, múã niirecutirere wasomũãnũcãrĩ tiigú tiiquí. Teemēna múã cãmũrē masĩnemorucujãdadacu. ¹¹ Teero tiirã, atemēna putuãa: Marĩ Cristore padeorã watoapũre sũcũ ãpẽrã nemorõ upũtĩ macũ maniquí. Judíõa, judíõa niihẽrã sũcãrĩbiro niirã tiia; widedcõãnorira, widedcõãnoña manirã sũcãrĩbiro niirã tiia; griegoaye wedesemasĩhẽrã, romanuã niihẽrã, dutiapenori basocá,* dutiapenoña manirã sũcãrĩbiro niirã tiia. Cristo sũcãrã niĩ upũtĩ macũ. Cãmũ niipetira cãmũrē padeorãmēna niiquí.

* 3:11 Pecasãyemena: esclavos.

¹² Cõamacũ múârẽ maĩ. Cũũ múârẽ cũũyara niiârõ jĩgũ, beseyigũ. Teero tiirã, biiro tiirẽcutiya: Āpẽrãrẽ bóaneõ ññaña; cũãrẽ aññurõ useniremena tiiapuya; “ãpẽrã nemorõ aññurã niiã” jĩ wãcũrijãña; cúaro manirõ yũya; cúañañarijãña; ¹³ ãpẽrã múârẽ naĩrõ potocõrĩ, teero tugueñajãña; ãpẽrãména cúaracã, cũãrẽ acabóya. Marĩ Òpũ múârẽ acabórirobirora múãcã acabóya. ¹⁴ Cãmerĩ maĩñã múã. Teero maĩrã, niipetire yũ wedeariguere tiipetjãadacu. Sícũpõna tiirõbiro cãmerĩ suoniãdacu. ¹⁵ Cõamacũ múârẽ, sícũpõna tiirõbiro niiârõ jĩgũ, beseyigũ. Cristo múârẽ aññurõ niirecutirere ticoyigũ. Teero tiirã, sícũpõna tiirõbiro aññurõ niirecutiya. Cõamacũrẽ usenire ticorucujãña.

¹⁶ Cristoye quetire aññurõ wãcũũũũyeya. Cũũ masĩrẽ ticoréména cãmerĩ bueya; cãmerĩ wedeya, tuomasĩãrõ jĩrã. Múã yeeripũnapu useniremena Cõamacũrẽ basapeo, cũũrẽ usenire ticoya. Salmopũpu jóariguere, Cõamacũye maquẽ basarére, cũũrẽ usenirĩ tiirére basaya. ¹⁷ Niipetire múã wedeserenorẽ, múã tiirénorẽ marĩ Òpũ Jesús wãméména tiirucujãña. Jesús tiiapuremena Cõamacũ marĩ Pacare usenire ticoya.

Jesuré padeorãre tiidutirigue

¹⁸ Manucutira numiãrẽ ate dutia: Múã manuscũmũãrẽ yũya. Múã Jesuré padeorã niirĩ, teerẽ tiidutã. ¹⁹ Numocutira ãmũãrẽ ate dutia: Múã numosãnumiãrẽ maĩñã. Cúare maniréména cũãrẽ suoniãña.

²⁰ Wĩmarã, mamarãrẽ ate dutia: Niipetire múã pacusũmũã dutirére aññurõ yũya. Múã teerẽ tiirĩ, Cõamacũ useniqui.

²¹ Wĩmarã pacusũmũãrẽ ate dutia: Múã põnarẽ naĩrõ tuti, cúari tiirjãña, cũãpu bóaneõrã niirĩ jĩrã. Cũã bóaneõrã, múã dutirére tiiricua.

²² Dutiafenori basocare ate dutia: Atibúreco macãrã múãrẽ dutiaperã dutiri, niipetirere yũya. Āpẽrã cũãrẽ dutiaperã ññacoro dícu aññurõ padecua, cũãména aññurõ putuãdugara. Cũã manirĩ, padericua. Múãpe Cõamacũrẽ padeorã niijĩrã, tiiditõro manirõ padeya. ²³ Niipetire múã paderénorẽ useniremena tiiyã. “Jesucristo dutirẽ tiirõbirora niicu teecã”, jĩ wãcũtutuajãña. “Basocã dutirẽ dícuere tiirã tiijãmiã”, jĩ wãcũrijãña. ²⁴ Múã Cristore padecoteri basoca niiã. Cũũrã múã Òpũ diamacũ niĩ. Teero tiigũ, cũũrã múãrẽ ãmũãsepu aññuróre ticogũdaqui. Múã teerẽ masĩtoacu. ²⁵ Ññañarẽ tiigũnopereja Cõamacũ ññañarõ netõrĩ tiigũdaqui. Niipetira ññañarẽ tiirĩrare sícãrĩbíro ññañarõ netõrĩ tiigũdaqui.

4

¹ Basocãre dutiaperacãrẽ ate dutia: Múã basocã dutiaperare aññurõ cuoyã. Múã masĩcu: Múã Òpũ ãmũãsepu niigũpecã múã tiirére ññaqui.

² Cõamacũrẽ naĩrõ sãirucujãña. Aññurõ tugueñasuguereména sãirucúya. Sãirã, Cõamacũrẽ usenire ticorucujãña. ³ Múã Cõamacũrẽ sãirã, ãsãcãrẽ sãĩbosáya. “Pau Cristoye quetire masĩhãrẽ tuodugãri tiãrõ”, jĩ sãĩbosáya. Cũũye queti too sugero macãrãpu cũã masĩña manirigue aññurẽ queti niã. Tee queti yũ wederẽ wapa peresuwiipũ duiga. ⁴ Cristoye quetire basocã aññurõ tuomasĩãrõ jĩrã, sãĩbosáya, Cõamacũ yũre wededutirirobirora wedearõ jĩrã.

⁵ Múã Jesuré padeohéra watoapure aññurẽ tiẽñorecutiya. Múã teero tiirĩ, aññurẽ quetire múã wederĩ, tuoãdacua. ⁶ Cũãména wedesera, ññañarõ

wedesero manirõ, aññurere wedeseya. Teeré tiirá, múārē cúa sãññári, niipetirare yuumasĩadacu.

Ññudutiyaponorigue

⁷ Ûsã menamacũ Tíquico ùsã maĩgũ múã p̄top̄ wáagudaqui. Cũũ yuumena Cristore padecotegũ, marĩ Òp̄ye maquērē aññurõ padeapugu niĩ. Cũũ niipetire yuure wáare quetire múārē wedegudaqui. ⁸ Yuu cũũrē múã p̄top̄ ticocogũdũ tiia, ùsãye maquērē masiãrõ jĩgũ. Ûsã niirecutire quetire t̄orã, wãcũtutuare buanemõadacu. ⁹ Ûsã menamacũ Onésimo ùsã maĩgũ cũũmena wáagudaqui. Cũũ múãya macã niirucurigu niĩ. Cũũ jĩrécõrõ aññurõ tiinũnãsegũ niĩ. Cúa niipetire ãnopũ wáarere múārē wedeadacua.

¹⁰ Aristarco múārē aññutii. Cũũcã yuumena peresuwiipũ duui. Marcos (Bernabé tẽñucã) múārē aññutii. Apetõ tiigũ, cũũ múã p̄top̄ wáanetõboqui. Cũũ jeari, yuũ múārē too suguerop̄ jĩcoriobirora cũũrē aññurõ bocawa. ¹¹ Æpĩ Jesús, cúa “Justo” jĩgũ, múārē aññutii. Pau judíoa Jesuré padeorã watoap̄re cúa itĩãrãrã yuure padeapuya. Cúaãcã “Cõãmacũ dutiré basocãp̄re jeatoaa méẽ” jĩrẽ quetire wederã niĩya. Cúa yuure wãcũtutuari tiĩya. ¹² Epafras múãya macã niirucurigu múārē aññutii. Cũũ Cristore padecotegũ niĩ. Múārē bayirõ sãibosárucui. Múārē Jesuré padeorucújãrĩ booquí; teero biiri múārē Cõãmacũ booré dícare tiirĩ booquí. ¹³ Cũũ múārē, Laodicea macãrãcãrē, teero biiri Hierápolis macãrãcãrē bayirõ wãcũrucui. Teero tiigũ, yuumena niigũ, naĩrõ múārē sãibosárucugũ tiĩ. ¹⁴ Lucas ucotiri basocũ ùsã bayirõ maĩgũ múārē aññutii. Æpĩ Demas aññudutire ticoi.

Wedeyaponorigue

¹⁵ Laodicea macãrã Jesuré padeorã aññuãrõ. Ninfacã aññuãrõ. Teero biiri cooya wiip̄ neãrucura Jesuré padeorĩ põna macãrã aññuãrõ. ¹⁶ Múã atipũrē buepetiari siro, Laodicea macãrãp̄re ticocoya sũcã. Cúaãcã cúa neãrĩ wiip̄ tiipũrē bueññoãrõ. Laodicea macãrãrē yuũ jóaripũrē múãcã bueya. ¹⁷ Arquipore biiro jĩñã: “Marĩ Òp̄ã padedutigũ cũũriguere aññurõ padeyaponoña”, jĩñã.

¹⁸ Yuu Pablo ate niituredarire múārē aññudutire ticogu, yuũ basirora jóaa. Cõãmacãrē sãĩrã, wãcũña yuũ peresuwiipũ niirere. Cõãmacũ múārē aññurẽ ticoaro.

Nocõrõrã jóaa.

TESALÓNICA MACĀRĀRĒ Pablo jóasugueripū

Āñuduticorigue

¹ Унн Pablo, унн menamacārā Silvano,* Timoteomena múā Tesalónica macārā Jesuré padeorí pōna macārārē āñudutia. Múā marī Расм Cōāmacū, marī Ōpū Jesucristomena āñurō niijācu.

Cōāmacū múārē āñurē ticoaro; āñurō niirecūtiri tiáro.

Tesalónica macārā āñurō tiiēñorigue

² Múā niipetirare ūsā Cōāmacūmena wedeserecōrō cūūrē usenire ticorucujāā. ³ Cōāmacū marī Расммена wedesera, múā āñurō tiirére wācūā. Múā Jesuré padeorēmena āñurō tiirécaticu. Múā maĩrere ēñorā, āpērārē āñurō tiiapucu. Marī Ōpū Jesucristo putuaatiadarere useniyuera niijirā, ñañarō netōrā wācūtutuacu.

⁴⁻⁵ Múārē Jesuyé quetire wedera, ūsā wedeseremena dícu wederiwu; Espiritu Santo tutuaremena wedewu. Múārē wedera, “ūsā wederé diamacārā niīā” jīmasīwū. Teero tiirā, ūsā masīā: Cōāmacū múārē maĩ; múārē beserigu niīwī.

Múā masīcu: Ūsā toopú niirā, múārē maĩrā, múārē āñurō tiirā niīwū. ⁶ Múā ūsā tiirére ñnarā, ūsā tiirōbirora tiirira niīwū. Teero biiri marī Ōpū tiirōbirora tiirira niīwū. Múārē Espiritu Santo usenire ticorēmena bayiró ñañarō netōpacára, Jesucristoye quetire ñeewū. ⁷ Teero tiirā, niipetira Jesucristore padeorā Macedoniapū niirā, āno Acayapū niirā múā tiirére t̄orā, “cūā tiirōbirora tiiró booa marīcārē” jīīya. ⁸ Múāmena marī Ōpū Jesuyé queti niipetirōpū sesajōāā. Macedonia, āno Acaya dícare sesaro tiirā. Niipetiro macārāpū múā Cōāmacūrē padeorēre masītoacua. Teero tiirā, noānópere wedemasīriga sáa. ⁹ Cūā múā tiirécūtirere wedeseya. Ūsā múā putōpū niirī, múā ūsārē āñurō tiirīguere wedeseya. Múā weerirare padeodūriguere wedeseya. Teeré duu, Cōāmacū catigú diamacá niīgúpere padeó, cūū dutirére tiíayiro. ¹⁰ Cōāmacū cūū macū diarigupure masōrigu niīwī. Cūū macū ūmūāsepu niīgú putuaatiadarere useniyuera tiíayiro. Cūūrā niī Jesús marī bayiró ñañarō netōbōrirare netōnérigu.

2

Pablo Tesalónicapū buerigugue

¹ Múā yáa wederabiro niirā ateré masīcu: Ūsā Tesalónicapū niirā, bári peti niiririra niīwū. Ūsā wederiguere t̄orā, múā paу Jesuré padeowá. ² Ūsā múā putōpū jeadari suguero, Filipospū niīwū. Toopú niirī, too macārā ūsārē ñañarō netōrī tii, ñañarō jīwā. Múā teeré masīcu. Múāya macā macārācā ūsā wederiguere cāmōtādugamiwā. Cūā teero tiipacári, Cōāmacū ūsārē wācūtutuare ticowī. Teero tiirā, cūūye quetire wedewu. ³ Múārē wedera, merēā wederiwu. Múā menamacārā numiārē ñañarō ñeapedugaremena wedera mee tiiwá. Tiiditōriwu. ⁴ Cōāmacū beserigu niīwī ūsārē Jesuyé quetire wedeadarare. Teero tiirā, wedea. Basocá

* 1:1 Silvanorē āpērā “Silas” jīīyira.

ūsāmena useniārō jīrā mee wedea; Cōāmacū marī wācūrere masīgúpe useniārō jīrā wedea. ⁵ Múā masīcu: Ūsā toopú niirā, āñurō múārē wedese jīīditoriwu. Cōāmacū masīqui: Múārē buera, niyeru múārē ēmaādera mee tiīwá.

⁶⁻⁷ Ūsā Cristo cūyere wededutigu beserira niīā. Teero tiirā, “ūsārē dutirábiro iñaña” jīī dutimasibojīyu. Teeré dutiria. Múācārē, āpērārē teeré dutiria. Múārē āñurō tiīwá. Múā putopu niirā, sīcō numiō coo pōnarē maīrōbiro múārē maīwá. ⁸ Múārē āñurere boosārā, Cōāmacūye queti dícuere wederiwu. Ūsā jeatuario ūsā tiīapumasīrere tiīapuwu, múārē bayiró maīrā. ⁹ Ūsā toopú niirā paderiguere múā wācūcu. Múārē Cōāmacūye quetire wedera, potocōdugariwu. Teero tiirā, ūsā basiropadewu. Nāmirī, búrecori, yoari ūsā yaaadarere, ūsārē dūsarēnorē sāiādera padewu.

¹⁰ Ūsā tiirécutiriguere múā masīcu. Cōāmacūcā masīqui. Ūsā ñañaarō tiiró manirō, diamacārā tiīwá múā Jesuré padeorā iñacoropure. “Cúā wapa cuoóya” jīīrō manirō niijāwū ūsā. ¹¹⁻¹² Múā masīcu: Sīcū pacu cūū pōnarē wedero tiiróbirora ūsā múācōrōrē wederucujāwū. Āñurō tagueñaārō jīīgū, wācūtutuare múārē ticowu. Cōāmacū pōna tiiróbirora niirecutidutiwu. Múārē Cōāmacū cūū pōna niīārō jīīgū, beserigu niīwī. Cōāmacū cūū dutiré múāpure niirī tiirīgu niīwī; cūū asibatere múārē jeari tiirīgu niīwī.

¹³ Múā Cōāmacūye quetire wederi tuorā, “Cōāmacū wedesere niīā” jīīrā, padeowá. “Basocá wedesere mee niīā”, jīī masjāwū. Teero tiirā, múā padeorēre wācūrā, Cōāmacūrē usenire ticorucujāā. Ūsā múārē wederigūe Cōāmacū wedesere peti niīwá. Teemēna cūūrē padeorā múā niirecutire wasoa. ¹⁴ Múā Jesucristore padeorí, múāya dita macārā múārē ñañaarō netōrī tiīyira. Jesuré padeoré pōnarī macārā Judeapu niirārē wáarirobirora wáayiro múārē. Judeapure cúāya wedera judíoa cúārē ñañaarō netōrī tiīyira. ¹⁵ Cúā judíoara marī Ōpū Jesuré siāyira; profetare siāyira; ūsārē cōājāwā. Cōāmacūrē cúari tiīya. Niipetiramina cāmerītutire boojāya. ¹⁶ Judíoa niīhērā netōārō jīīrā, ūsā Jesuyé quetire wederi, cāmotāya. Cúā ñañaré tiiré jōōpemenā pairó peti wáaro tiia. Cōāmacū cúā teero tiiré wapa netōnérido jāqui sáa.

Pablo Tesalónica macārārē iñagū wāanemodugamirigūe

¹⁷ Ūsā múārē cōātiari sirogā, máata múārē iñadugamiwū sūcā. Ūsāye ōpūārī āno niipacari, múā putopu yeeripūnacutiwu. Toopure bayiró wáadugamiwū. ¹⁸ Yū Pablo “wáaguda” jīīrucumiwū. Ūsā toopú wáadugarecōrō Satanás ūsārē cāmotātu niīwī. ¹⁹⁻²⁰ Múārā niīā ūsārē usenire ticorā. Teero tiirā, múārē bayiró iñadugaga. Marī Ōpū Jesús cūū putuaatiri, cūūrē wedeada múāye quetire. Biirō jīīāda: “Āniārā niīya ūsārē usenire ticorā. Cúārē búri peti mūaye quetire wederiwu. Cúā teeré tuorā, mūūrē āñurō padeowá. Teero tiirā, bayiró useniā cúāmena”, jīīāda Jesuré.

3

¹ Múāye queti diamacū tuodugára, sīcārībiritu sáa. Teero tiirā, “ūsā puarā wáaweonoārira niīadacu āno Atenaspu” jīīwū. ² Teero jīīrā, marī menamacū Timoteore wáadutiwu. Cūū Cōāmacūrē padecotei Jesuyé quetire wederēmena. Cūūrē ticocowu, múārē Jesuré padeonemó, wācūtutuari tiīáro jīīrā. ³⁻⁴ Āpērā basocá múā Jesuré padeorí iñarā, iñatuti, buijācua. Cúā teero tiirí, Jesuré padeodúrijāārō jīīrā, Timoteore wededutira ticocowu.

Ɛsã toopú niirã, múãrê ateré wedesuguetooawu: “Marĩ Jesuré padeorãre ñañarõ netõrĩ tiiádacua”, jĩwũ. Ɛsã jĩrirobirora wáaa. Múã teeré masĩcu. ⁵ Teero tiigú, wãcũ sícãrĩbhegu, múãye quetire néeatidutiwu, “¿padeomĩ cúã?” jĩgũ. Apetó tiigú, Satanás múãrê wedesãjãjĩyi; ùsã “búri peti buejĩyura” jĩ wãcũmitu.

Tesalónica macãrãye queti

⁶ Mecátigãrê Timoteo múã putopu ññagũ jeaarigu putuajeaawĩ. Múãyere ãñurê queti néeputuajei. Múã Jesuré padeorucúrere, múã ãñurõ cãmerĩ maĩrecutirere wedeawĩ. Ɛsãrê maĩrémena wãcũrucujãyiro. Ɛsãrê bayiró ññadugaayiro ùsã múãrê ññadugarobirora. ⁷ Teero tiirã, ùsã múã Jesuré padeorucújãrĩ tuorã, ñañarõ netõpacãra, wãcũtutuara niã sũcã. ⁸ Marĩ Ɛpãrê múã padeo wãcũtutuari tuorã, ùsã yeerisãã sũcã. ⁹ Múã ùsãrê bayiró peti ùsenirĩ tiijãã. Teero tiirã, ùsã Cõãmacũrê deero tii ùsenire ticopetimasĩricu. ¹⁰ Ñamirĩ, búrecori Cõãmacũrê bayiró sãĩrucújãã, múãrê ññadugara. Múãrê Jesuré wededugaga, padeonemõãrõ jĩrã.

¹¹ Cõãmacũ marĩ Pacu basiro marĩ Ɛpũ Jesuména ùsãrê tiãpuaro múã putopu wáaadare. ¹² Marĩ Ɛpũ Jesús múãrê cãmerĩ maĩnemorĩ tiãro. Ɛsã múãrê maĩrõbirora múãcãrê niipetirare maĩrĩ tiãro. ¹³ Cũũ teero tiirĩ, múã cũũ ãñurõ tiãpuremena wãcũtutuara, wapa cuohéra niãdadu Cõãmacũ marĩ Pacu ññacoropure. Marĩ Ɛpũ Jesús cũũyaramena atibãrecopu putuatiiri, teerora niãdadu.

4

Cõãmacũ tusarére tiidutĩrique

¹ Mecátigãrê Jesús wãmemena múãrê wãcũtutuare ticoa sũcã. “Biirõ tiirécutiya” jĩrere, teero biiri Cõãmacũ tusarére múãrê wedewu. Tee maquẽrê tiãyiro. Teeré tiinemõña.

² Ɛsã wederiguere múã masĩcu. Tee maquẽrê wedera, Jesús marĩ Ɛpũ dutirémene múãrê wedewu. ³ Cõãmacũ múãrê ñañarê manirã niirĩ booquí. Teero tiirã, ãpẽrãména ñañarõ ñeeaperijãña. ⁴ Múãcõrõ quioníremena ñañarê tiiẽñorõ manirõ wãmosía, numocutiya. Múã teero tiirĩ ññarã, ãpẽrã “ãñurõ tiiya” jĩãdadua. ⁵ Cõãmacũrê masĩhẽrã tiirõbiro numiãrê ñañarê tiidugáremena ugaripéarijãña. ⁶ Ɛpĩ numorê ñeeapera, coo manurê ñañarõ tiirã tiicú. Teeré tiirijãña. Cõãmacũ tee tiirãre ñañarõ tiigúdaqui ùsã múãrê wederirobirora. ⁷ Cõãmacũ marĩrê ñañarê tiãro jĩgũ mee beserigu niiwĩ. Ñañarê manirã niirĩ booquí. ⁸ Tee wederi boohéguno ùsãrê boohégu mee tiiquĩ; Cõãmacũ Espĩritu Santore ticorigupere boohégu tiiquĩ.

⁹ Cãmerĩ maĩrere deero jóanemomasĩriga múãrê. Cõãmacũ múãrê cãmerĩ maĩdutitoarigu niiwĩ. ¹⁰ Múã teerora tiãyiro. Niipetira Jesuré padeorã Macedonia macãrãrê maĩyiro. Maĩpacãri, múãrê “bayiró maĩnemõña” jĩicoa. ¹¹ “Ɛñurõ niãda”, jĩñã. Múãye niĩhẽrere wedepatirijãña. Múãye maquẽpere wãcũ, ãñurõ pade, niijãña. Múãrê teeré dutitoawu. ¹² Múã padera, teeména catiadacu, ãpẽrãyére sãĩripacara. Múã teero tiirĩ, Jesuré padeohéra múãrê ãñurõ wedeseadacua.

Jesús putuatiadare

¹³ Diarirare wáaadare múã masĩhẽrã niirĩ booríga. Jesuré padeorã diara, cũũmena niirã wáaadacua. Múã teeré masĩrã, Jesuré padeorã diari, ãpẽrã tiirõbiro nocõrõca booritaricu. ¹⁴ Marĩ Jesús diarigupu

masãmũãriguere padeojĩrã, atecãrẽ padeóa: Jesuré padeorã diarirare Cõãmacũ Jesuré masõrirobirora cããcãrẽ masõgũdaqui.

¹⁵ Marĩ Õpũ Jesús wederiguere mũãrẽ wedera tiia: Jesús pũtuaatiri, cãũrẽ padeorã cãũrẽ bocara wãaadacua. Cãũrẽ bocara, marĩ catirá ãpẽrã diarira suguero wáaricu. ¹⁶ Biirope wãaadacu: Marĩ Õpũ basiro ãmũãsepu diiátigũdaqui. Cãũ diiátiri, aterẽ tũoádacu: Dutirẽmena wedesere, ángele uputĩ macũ peti wedesere, Cõãmacũyawu corneta busuri tũoádacu. Teero wáari, Jesuré padeorã diarira masãsugueadacua. ¹⁷ Cãã siro marĩ catirá õmeburũáripu cããmena néemuãwanoãdacu. Toopũ Jesuré bocaadacu. Teero tiirã, cãũmena niirucujããdacu. ¹⁸ Mũã teerẽ cãmerĩ wedeya. Teero tiirã, cãmerĩ wãcũtutuari tiãdacu.

5

¹ Jesús pũtuaatiadari suguerogã wãaadare maquẽrẽ mũã masĩcu. Teero tiigã, mũãrẽ deero tii wedenemasĩriga. ² Mũã ãñurõ masĩtoacu: Yaarẽpigũ ñamipũ atigũbiro marĩ Õpũ Jesús pũtuaatigũdaqui. ³ Basocã “ũsã cuiro manirõ ãñurõ niirecutijãã” jĩ wãcũbocua. Teero cãã wãcũpacari, wãcũña manirõ pee ñañarẽ cããrẽ wãaadacu. Teerora biia, sicõ niipacó wĩmagũ apaadari suguero: Wãcũña manirõ coo pũnirẽ tugueñanucãco. Tee ñañarẽ wãaadare netõricua.

⁴ Mũãpeja naĩtĩãrõpu niirãbiro niiria. Teero tiirã, Jesús pũtuaatiadari bureco jeari, yaarẽpigũ mũãrẽ ñeerĩ, ucuarabiro wáaricu. ⁵ Mũã niipetira bóero niirã, bureco niirãbiro niijĩrã, Cõãmacũ “tiigũda” jĩriguere wãanucãrĩ ññamasãã. Marĩ naĩtĩãrõ, ñamipũ niirãbiro niirãjã, ññamasĩribocu. ⁶ Marĩ cãñirãbiro niirijããda. Basocã Jesús pũtuaatiadarere wãcũhẽrã, cãñirãbiro niicua. Marĩ cãũ pũtuaatiadarere ãñurõ ññacorucujããda; marĩ tiirẽre ãñurõ wãcũ, niijããda. ⁷ Cãñirã ñamirẽ cãñiŷya. Cũmurã ñamirẽ cũmuŷya. ⁸ Marĩpeja bureco niirãbiro niijĩrã, marĩ tiirẽre ãñurõ wãcũ, niijããda. Sicũ cãmerĩsĩãrõpu wãagu, cãũya õpũũrẽ cãmotágu, cõme sutirore sãñaqui. Cãũ tiirõbiro marĩ wãtĩrẽ cãmotára, Cõãmacũrẽ padeorucujããda; cãmerĩ maĩãda. Dupure cãmotágu, cõmecororẽ pesaqui. Cãũ tiirõbiro marĩ wãtĩrẽ cãmotára, “Jesús marĩrẽ netõnerĩgu niiwĩ; cãũmena niirucujããdacu” jĩ wãcũãda. ⁹ Cõãmacũ cãũ ñañarõ tiãdara meerẽ marĩrẽ cãũrigu niiwĩ. Marĩ Õpũ Jesucristomena netõãdarare cãũrigu niiwĩ. ¹⁰ Jesús marĩrẽ diabolariũ niiwĩ. Teero tiirã, marĩ catirá, diarira cãũmena niirucujããdacu. ¹¹ Teero tiirã, mũã cãmerĩ wãcũtutuari tiiyã. Cãmerĩ padeonemórĩ tiiyã mũã tiirucúrobirora.

Wedeyaponorigue

¹² Mũãrẽ bayiró wedea sũcã. Mũã menamacãrã Cõãmacũye queti wederãre quionĩremena ññaña. Cãã mũããmena pade, mũã niãdarere wede, mũã ãñurõ tiãdarere wedeeya. ¹³ Mũã cãã tiãpurere ññarã, cããrẽ maĩ, bayiró padeoyã. Mũã cãmerĩ ãñurõ niirecutiya.

¹⁴ Mũãrẽ wãcũtutuare ticoa sũcã. Daderã niirãrẽ cãã padeadare maquẽrẽ ãñurõ wedeya. Wãcũtutuherare wãcũtutuari tiiyã. Wãcũbayiherare tiãpuya. Niipetirãmena cúaro manirõ ãñurõ niñña.

¹⁵ Mũãrẽ ãpĩ ñañarõ tiiri, cãũrẽ ñañarõ tiicãmérĩjãña. ãñurẽpere tiirucujãña mũã menamacãrãmena, teero biiri niipetirãmena.

16 Ƨseniremena niirucujãña. 17 Cõãmacũrẽ sãĩrucujãña. 18 Múãrẽ wáarecõrõ Cõãmacũrẽ usenire ticorucujãña. Cõãmacũ teeré tiirí booquí múã Jesucristore padeoráre.

19 Espíritu Santo múã wãcũrẽpãre wederi, cãmotárijãña. 20 Espíritu Santo masíre ticorémema wederere boorjã tiirjãña. 21 Æpẽrã wederere ãñurõ wãcũ beseya, “¿diamacú niĩ?” jĩrã. Æñuré niirĩ, teeré tiiyá. 22 Niipetire ñañaré tiirjãña.

23 Cõãmacũ ãñurõ niirecutirere ticogú múãrẽ ñañaré manirã niirĩ tiáro. Múã wãcũrẽre, múãye õpũũrĩrẽ cotearo. Múãrẽ wapa cuohéra niirĩ tiáro. Cũũ teero tiáro, tée marĩ Õpũ Jesucristo pũtaatiripu. 24 Cõãmacũ teerora tiigúdaqui. Cũũ múãrẽ beserigu cũũ jĩrirobirora tiigú niĩ.

25 Múãcã Cõãmacũrẽ ãsãrẽ sãĩbosáya.

26 Niipetira too macãrã Jesuré padeoráre maĩrémema ãñuduticoya.

27 Marĩ Õpũ dutirómema múãrẽ wedea: Niipetira Jesuré padeoráre atipũrẽ bueẽñoña.

28 Marĩ Õpũ Jesucristo múãrẽ ãñuré ticoaro.

Nocõrõrã niã.

TESALÓNICA MACĀRĀRĒ Pablo p̄arí jóaripũ

Āñuduticorigue

¹ Уны Pablo, уны menamacārā Silvano,* Timoteomena múā Tesalónica macārā Jesuré padeorí p̄ona macārārē āñudutia. Múā marí Ραϋ Cōāmacū, marí Ōp̄u Jesucristomena āñurō nijācu.

² Cōāmacū marí Ραϋ, Jesucristo marí Ōp̄u múārē āñuré ticoaro; āñurō niirecutiri tiáro.

Jesús p̄t̄uaatiri, Cōāmacū ñañarārē cōāādare maque

³ Múā ūsāya wederabiro biirā, marí Ōp̄u Jesuré padeonemórā tiáyiro. Cāmerí mañnemōāyiro. Teero tiirā, ūsā tiirucúrobirora Cōāmacūrē ūsenire ticorucujārō booa. ⁴ Múāye maquērē ūsā noo wáaro Cōāmacūrē padeorāre wedea. “Tesalónica macārā cúārē ñañarō tiipacári, ñañarō netōpacára, wācūtutua, padeorucujāāyira”, jĩ, ūseniremena wedea.

⁵ Múārē ñañarō wáapacari, múā wācūtutuaremena Cōāmacū diamacú tiirere ēñorā tiicú. Cōāmacūjā basocāre cúā tiirírocōrō ĩña, wapa tiiquí. Teero tiirā, múā cū p̄top̄u jeaadara niā sáa. Cōāmacū dutiré múāp̄ure jeari, ñañarō netōrā tiáyiro. ⁶ Cōāmacū diamacú maquērē tiigú nijĩgū, múārē ñañarō netōrī tiirāre ñañarō netōrī tiigúdaqui. ⁷ Múā ñañarō netōrāp̄ere yeerisāre ticogudaqui ūsārē ticoadarobirora. Tee wáaadacu marí Ōp̄u Jesús p̄t̄uaatiri. Cū p̄t̄uaatigu, cūyara ángelea tutuaramena ūmāsepe diiatigudaqui. Jūremena asiyadiatigudaqui. ⁸ Cōāmacūrē masihērārē, marí Ōp̄u Jesuyé quetire netōnucārārē bayirō ñañarō tiigú atigudaqui. ⁹ Cúā ñañarē tiiré wapa cōādiocogudaqui. Teero tiirā, cúā cū niirō berupe cōānoādacua. Cū āñurō tiiré, cū tutuarere ĩñariadacua. ¹⁰ Teeré wáaadacu Jesús p̄t̄uaatiri burecore. Tiiburecore cūyara cūrē ūsenipeoadacua; niipetira cūrē padeorá petija cūrē ĩñamanijōādacua. Múācā ūsā wederiguere padeojĩrā, cúāmena ūsenipeorop̄u niādacu.

¹¹ Teero tiirā, Cōāmacūrē múāye maquērē sãibosárucua. Cū múārē beserigu nijĩgū, múārē cū tiiróbirora niirecutiri tiáro. Múā āñurō tiidugārere tiipetiri tiáro. Múā cūrē padeorá nijĩrā, cū tutuaremena tiirere tiipetiri tiáro. ¹² Múā teero tiirēmena marí Ōp̄u Jesús quoniremena ūsenipeonogudaqui. Teero biiri basocá múācārē quoniremena ūsenipeoadacua. Cōāmacū, marí Ōp̄u Jesucristo múārē āñuré ticorēmena ĩñajĩrā, teero ūsenipeonoādacu.

2

Jesús p̄t̄uaatiadarere wedequēnorigue

¹ Mecātīgā marí Ōp̄u Jesucristo p̄t̄uaatiadarere, marí cūāmena neāadarere wedeguda. ² “Marí Ōp̄u p̄t̄uaatiadari bureco jeatoaa méé” jĩrē quetire t̄obócu. Múārē tee quetire wederá ateré jĩbocua: “Ūsā Espiritu Santore c̄ojĩrā, tee múārē wedea”, jĩbocua; o “Pablocā tee jĩ wedewa” o “Pablocā tee ūsārē jóarira niiwā”, jĩbocua. Teeré tuopacára,

* 1:1 Silvanorē āp̄erā “Silas” jĩyira.

wăcŭsugueriguere wasorí tiiríjãña; wăcŭpatirijãña. ³ Cŭãrê jĩĩditonorijãña. Cŭũ putuaatiadari bureco suguero biiro wăaadacu: Паи basocá Cŭãmacŭrê netŭnăcăadacua; teero biiri sĭcŭ ñaňagŭ peti bauáeňnogŭdaqui. Too síropu cŭũ pecamepŭ jũũtêrĭjăgŭdaqui. ⁴ Cŭũ Cŭãmacŭrê, teero biiri niipetire basocá padeorê maquêrê boorígudaqui. Cŭũ dícare padeodutĭgŭ, “niipetira nemorŭ արտի macŭ niĭă yŭňja” jĩĩgŭdaqui. Cŭãmacŭwii Jerusalén niirí wiipure dui, “yŭň Cŭãmacŭ niĭă” jĩĩgŭdaqui.

⁵ Yŭň mŭã putopŭ niigŭ, teeré wedewŭ. ¿Mŭã teeré wăcŭrii? ⁶ Cŭũrê cămotărere mŭã masĭcu mée. Cŭũ bauáeňnomasĭriqui Cŭãmacŭ cŭũ jĩĩritono jeaheri ména. ⁷ “Cŭãmacŭrê bayirŭ netŭnăcăre wăaadacu” jĩĩriro jearipacari, wáaropu tiia mée. Ñaňarêre cămotăgu mecŭtĭgărê cămotărucujăqui ména. Coterucugudaqui, tée aperopŭ néewanogŭpŭ. ⁸ Toorá ñaňagŭ peti bauáeňnogŭdaqui sáa. Cŭũrê marĭ Őpŭ Jesús cŭũ wĭăpŭremenară sĭăjăgŭdaqui; cŭũ asibatéremena putuaatigŭ, cŭũrê cŭãdiocogŭdaqui. ⁹ Cŭũ ñaňagŭ peti sicato bauáeňnogŭ, Satanás tiĭăpuremena jeagŭdaqui. Cŭũ tutuare cŭogŭdaqui. Cŭũ tiieňnogŭbiro tiirémēna basocăre jĩĩditogŭdaqui. ¹⁰ Ñaňarémēna pecamepŭ wăaadare tiiditŭeňpetijăgŭdaqui, cŭã diamacŭ maquê maĭrêre boorírigue wapa. Cŭã netŭnêre booritoaya mée. ¹¹ Teero tiigŭ, Cŭãmacŭ cŭãrê diamacŭ maquêrê ĭňamasĭrĭ tiirĭqui, cŭã jĩĩditorere padeorŭ jĩĩgŭ. ¹² Cŭãmacŭ diamacŭ maquêrê boohêre, ñaňarê tiiasénirărê “mŭã wapa cŭoa” jĩĩgŭdaqui.

Cŭãmacŭ mŭãrê netŭnêđdarare beserigŭ niiwĭ

¹³ Mŭã marĭ Őpŭ maĭrărê sĭcatopŭra Cŭãmacŭ beserigŭ niiwĭ, netŭnégŭdu. Cŭãmacŭ mŭãrê cŭũyara săârĭ tiirĭgŭ niiwĭ Espĭritu Santo tutuaremena, teero biiri mŭã diamacŭ maquêrê padeorémēna. Ősă tee niipetirere wăcŭră, Cŭãmacŭrê ŭsenire ticorucujăăda. ¹⁴ Ősă mŭãrê Jesuyé quetire wederiguemēna Cŭãmacŭ mŭãrê netŭnérĭgŭ niiwĭ, mŭãcă marĭ Őpŭ Jesucristo aňurê cŭorê maquêrê cŭorŭ jĩĩgŭ. ¹⁵ Teero tiiră, padeŭ wăcŭtutuaya. Ősă mŭãrê bueriguere tiinăňseya. Tee bueriguere mŭãrê wedewŭ; teero biiri tee bueriguere paperapŭpŭ jóawŭ.

¹⁶⁻¹⁷ Jesucristo marĭ Őpŭ basiro, teero biiri marĭ Паи Cŭãmacŭ mŭã yeeripŭnarĭrê wăcŭtutuari tiĭáro; mŭãrê padeorucŭjărĭ tiĭáro, niipetire mŭã wedesere, mŭã tiirê aňurê dícu niĭărŭ jĩĩgŭ. Cŭãmacŭ cŭũ aňurŭ tiirémēna marĭrê maĭquí; marĭrê wăcŭtutuare niirucujăădare ticoqui; marĭrê too síropu aňurŭ niĭădarecărê masĭrĭ tiiquĭ.

3

Săibosăđuticorigue

¹ Ősăya wederabiro niiră, ŭsărê biiro săibosăya: “Ősă Őpŭ, mŭŭye queti aperopŭ boyeromēna sesaaro; ŭsărê wăarĭrobirora padeorémēna ñeenoărŭ”, jĩĩ săiňă. ² Niipetira marĭ Őpŭ Jesurê padeorĭya. Teero tiiră, basocă ñaňară ŭsărê tiidugărere netŭnêărŭ jĩĩră, săiňă. ³ Marĭ Őpŭ cŭũ jĩĩrirobirora tiiquĭ. Teero tiigŭ, mŭãrê wăcŭtutuari tiinemógŭdaqui; mŭãrê ñaňarŭ wăari jĩĩgŭ, cămotăgŭdaqui. ⁴ Ősă tiidutĭriguere mŭã diamacŭ tiiră tiicŭ; teerora tiiwărucujăădacu. Marĭ Őpŭ mŭãrê “teerora tiirucŭri tiigŭdaqui” jĩĩ padeŭă ŭsă. ⁵ Marĭ Őpŭ mŭãrê Cŭãmacŭ maĭrêre masĭrĭ tiĭáro. Cristo ñaňarŭ netŭgŭ wăcŭtutuarirobirora mŭãrê wăcŭtutuari tiĭáro.

“Padeya” jĩcorigue

⁶ Jesucristo marĩ Õpũ wãmemena múãrẽ ateré tiidutía: Jesuré padeogáno daderi, ãsã dutiriguere tiihéri, bapacutinemorijãña. ⁷ Múã masĩcu: Ësã tiiríguere ãñacũrõ booa. Ësã múãmena niirã, sica diamacú niirã mee tiiwá. ⁸ Ateçãrẽ sícãnorẽ wapatíripacara, yaariwũ. Teero tiirõno tiirã, ñamirĩ, búrecori bayiró peti padewũ, múãrẽ potocõdũgahera. ⁹ “Ësã bueré wapa ãsãrẽ wapatíya”, jĩ dutimasĩpacara, dutiriwũ. Ësã padewũ, ãñurẽ bueré ticodũgara, múãrẽ ãñacũãrõ jĩrã. ¹⁰ Múãmena niirã, ateré tiidutiwũ: “Padedũgahegunojã yaarijããrõ”, jĩwũ. ¹¹ Siquẽrã múãmena niirã daderá niiré quetire tuowũ. Paderipacara, ãpẽãména wedesesodeaatiayira. ¹² Marĩ Õpũ Jesucristo wãmemena teero tiirãre ãsã biiro tiidutí, wãcũtutuare ticoa: ãñurõ yeeripũnacutiremena padeya, múãrẽ dusarénorẽ sãĩãdara.

¹³ Ësãya wederabiro niirã, páasutiro manirõ ãñurere tiirucujãña. ¹⁴ Ësã atipũména duticorere netõncãgãnorẽ ãñamasĩ, bapacutirijãña, bobooro netõãrõ jĩrã. ¹⁵ Teero tiipacára, cãũrẽ ãñatutirijãña. Cãũrẽ biirope wedequẽñoña sícũ múãya wedegure wederobirora.

Wedeyaponorigue

¹⁶ Marĩ Õpũ basiro ãñurõ niirecutire maquẽrẽ ticogú múãrẽ merẽã wáari, ãñurõ niirecutire maquẽrẽ ticorucujããrõ. Marĩ Õpũ múã niipetirapure niĩãrõ.

¹⁷ Yũũ Pablo ate niituredarire múãrẽ ãñudutire ticogu, yũũ basirora jóaa. Yũũ jóarepũrĩcõrõ teero jóaa. Teero tiirã, múã “cãũrã jóayi” jĩ ãñamasĩãdacu.

¹⁸ Marĩ Õpũ Jesucristo múã niipetirapure ãñurẽ ticoaro.

Nocõrõrã niĩã.

TIMOTEORE Pablo jóasugueripũ

Ãñuduticorigue

¹⁻² Timoteo, yũũ Pablo mũũrẽ añudutia. Cõãmacũ marĩrẽ netõnérigũ, teero biiri Jesucristo too síropũ pũtuatigũdu dutirómena yũũ cũũyere wededutigũ beserigũ niĩã. Mũũ Jesuré padeogũ, yũũ macũ tiiróbiro niĩã.

Cõãmacũ marĩ Pacũ, teero biiri Jesucristo marĩ Õpũ mũũrẽ añurẽ ticoaro; bóaneõ ññaãrõ; añurõ niirecutiri tiĩáro.

Diamacũ niĩhẽrere buedutiririgue

³ Yũũ Macedonia ditapũ wáagu, mũũrẽ bayiró jĩĩriobirora tiimacã Éfesopũ pũtuácũmuña. Toopũre diamacũ bueherare teeré buedutiri-jãña. ⁴ Atibáreco maquẽ wedeseãmarere tuonũnuserijããrõ. Teero biiri cũũya wedera tíatopũ macãrã cũã jĩĩmũãatiriguere tuonũnuserijããrõ. Teeré tuonũnusera búri peti cãmerĩ cúasori tiĩádacu; Cõãmacũ tiidutirere tiirĩcu. Cũũrẽ padeonemóricua.

⁵ Mũãrẽ cãmerĩ maĩrĩ boogũ, teero dutia. Ññañaré manirã, añurõ yeeripũnacũtira, jĩĩdutoro manirõ padeorã cãmerĩ maĩãdadu. ⁶ Æpẽrã teero biiriya. Noo booró wedesejãya. ⁷ Moisére dutiré cũũriguere buedugamicua. Añurõ tee bueré maquẽrẽ masĩripacara, diamacũ tiiróbiro bueeya.

⁸ Marĩ masĩã: Tee dutiré añũniã, marĩ teeré añurõ bue, diamacũ tiĩátã. ⁹ Ateré tuomasĩrõ booa: Añurõ tiirã dutirére booriya. Biiro tiirãpere dutirére cũũrõ booa: Dutirére netõnucãrãrẽ; dutirére tuorídojãrãrẽ; ññañarãrẽ; Cõãmacũ dutirére netõnucãrãrẽ; Cõãmacũrẽ quioníremena ññahẽrãrẽ; cũũye bueré maquẽrẽ boohẽrere; pacurẽ, pacorẽ sĩãrãrẽ; ni-ĩpetira basocãre sĩãrãrẽ; ¹⁰ Æpẽrãmẽna ññañarõ ñeeaperare; mũũã sesaro numiãmena tiiróbiro tiirãnorẽ; basocãre yaa, dúarare; jĩĩdutorẽpirare; “Cõãmacũmena jĩĩã” jĩĩdutorare; Cõãmacũ bueré niipacari, merẽã buecoterare cũũrõ booa. ¹¹ Tee bueré Cõãmacũ netõnére queti maquẽ niĩã. Cũũ añũnetõjõãgũ yũũre tee añurẽ quetire buedutiwi.

Cõãmacũ Pablõre bóaneõ ññarigue

¹² Marĩ Õpũ Jesucristore usenire ticoa. Cũũ yũũre ññagũ, “yũũ dutirére añurõ tiigũdaqui” jĩĩ wãcũgũ, cũũ buerére buenũnusegũdũre sõnecorigũ niĩwĩ. Teero sõnecogũ, yũũre tutuarere ticorigũ niĩwĩ. ¹³ Too sugueropũ yũũ cũũrẽ ññañarõ wedesepacari, cũũrẽ padeorãre ññañarõ netõrĩ tiipacari, cũũye maquẽrẽ buijãpacari, yũũre sõnecorigũ niĩwĩ. Yũũ cũũrẽ padeorẽre masĩriwũ ména; yũũ tiirẽre tuomasĩriwũ. Teero tiigũ, yũũre Cõãmacũ bóaneõ ññarigũ niĩwĩ. ¹⁴ Marĩ Õpũ añurẽ petire yũũre ticowi. Cũũ yũũre Jesucristore añurõ padeorĩ tiĩwĩ. Cãmerĩ maĩrĩ tiĩwĩ.

¹⁵ Ate yũũ wedeseadare diamacũ niĩã; niĩpetira ateré padeoró booa: Jesucristo Cõãmacũ dutirére netõnucãrãrẽ netõnégũdu atibúrecopũre atirigũ niĩwĩ. Yũũrã niĩpetira nemorõ netõnucãrigũ niĩã. ¹⁶ Teero ni-ĩpacari, Cõãmacũ yũũre bóaneõ ññawĩ. Cũũ yũũre teero tiirẽmena Jesucristore padeoádarare cũũ bóaneõ ññarẽrẽ ññosyguéwi. Cũũ bóaneõ ññarẽ petirĩcu. Yũũre bóaneõ ññariborora cũũrẽ padeoádarare bóaneõ ññagũdaqui.

Cúãrê cūãmena catiri tiigúdaqui. ¹⁷ Teero tiirá, Cõãmacūrê padeoré cwoáro; cūã ãñurõ tiirére usenire ticoaro. Cūã Ôpũ niiré petirícu; diariqui; cūã bauhégu niiqui; sícūrã niiqui; masígu niiqui. Cūã niipetira Ôpũ niirucujããrõ. Teerora niãrõ.

¹⁸ Timoteo, mũũ yũũ macũ tiiróbiro niã. Teero tiigú, mũũrê dutia. Too sugueropũ maríya wedera Cõãmacũ wãmemena mũũrê wedewa. Cũã wederirobirora yũũcã mũũrê ateré dutia: Tutuaromena duuro manirõ ãñurõ tiirére tiirucujãña. ¹⁹ Diamacũ padeoyá. ãñurõ yeeripũnacutirucujãña. Siquẽrã ãñurõ catiri yeeripũna cudugáhera cúã Cõãmacūrê padeorére ditiri tiicúa. ²⁰ Teerora wáayu Himeneorê, Alejandrora. Teero tiigú, “Satanás booró tiáro” jĩwũ. Cũã cūã booró tii, ñañarõ netõãri siro, Cõãmacūrê ñañarõ wedesenemoribocua sũcã.

2

Cõãmacūrê usenire ticoré buerigue

¹ Ateré dutisugueguda: Cõãmacūrê usenire ticorémēna niipetiraye niãdarere sãibosáya. ² Ôpãrãrê, niipetira dutirãre sãibosáya. Cãmeriquẽre manirõ ãñurõ niirecutiada jĩrã, Cõãmacũ boorére tiáda jĩrã, basocãmēna queoró niirecutiaro jĩrã, cúãrê sãibosáya. ³ Marĩ teero tiiré ãñuniã. Cõãmacũ marĩrê netõnégũ teero tiiri tusaqui. ⁴ Cõãmacũ niipetira netõnénorira niirĩ booquí. Teero biiri diamacũ maquẽrê masĩrĩ booquí. ⁵ Cõãmacũ sícūrã niiqui. Basocũ sícūrã niiqui basocãre Cõãmacũmena wedesebosagu; Jesucristo cūũrã niĩ. ⁶ Cūã niipetira basocã ñañaré tiiré wapa wapatígu, diabosarígu niiwĩ. “Teero wáaadacu” jĩrito jeari, tee quetire wedebauanenoyiro. ⁷ Cũũye quetire wededutígu, cūã beserígu niirĩ, Jesús yũũre sõnecorígu niiwĩ. Judíoa niñhẽrãrê buedutirígu niiwĩ. Teero tiigú, diamacũ maquẽrê buegu, “tee maquẽrê padeoyá” jĩrẽ buea. Diamacũrã jĩã. Jĩditogu mee tiia.

⁸ Teero tiigú, noo marĩ wáaropũ ãmũãrê cúare manirã, tutiré manirã, ñañaré manirã wãmo sũmũõco, Cõãmacūrê sãĩrĩ booa. ⁹ Numiãcã cúã sãñarucurobirora sãñarõ booa. Cúãrê ãñurõ jearénorê sãñarõ booa. Cúãye póa wapapacãremēna mamarijããrõ; teero biiri cúãye õpũũrĩrê oromena, perla wapapacãreperimēna mamarijããrõ; teero biiri suti wapapacãre sãñarã, “biiro biia yũũja” jĩrẽ wãcũrã mee sãñããrõ. ¹⁰ Biirope tiáro: ãñurõ baudugára, Cõãmacūrê padeorã numiã tiirucúrenorê tiáro. ãñurõ tiirémēna ãñurã niãrõ. ãpẽrãrê tiãpu, ãñurõ tiáro. ¹¹ Ditamaníro, padeorémēna ãñurõ buerere tuoáro. ¹² Basocã neãrĩ, ãmũã suguero numiãrê buesuguerijããrõ booa; ãmũãrê dutirijããrõ. Ditamaníro niijããrõ. ¹³ Biirope niã: Cõãmacũ Adãnrê tiisugueyígu. Too síro Evare tiyígu. ¹⁴ Adãnrê jĩditonoriyígu. Numiõpe jĩditonoyigo. Teero tiinórigu niijĩgõ, Cõãmacũ dutirere netõnucãyigo. ¹⁵ Coo teero tiiri siro niipacari, numiã põnacutiri, cúãrê netõrĩ tiigúdaqui. Cũã diamacũ tiirémēna Cõãmacūrê padeorĩ, ãpẽrãrê maĩrĩ, ñañaré manirã niirĩ, teero tiigúdaqui.

3

Suonirã maquẽ

1 Ate diamacúrã niiã: Jesuré padeorí põna macârãrê s̄onígũ* sããdugagu, ãñurere tiidugágu tiii. 2 Teero tiidugáguño biiro niigú niirõ booa: “Ñañaré tiigú niĩĩ cũũ” jĩñoña manigú; s̄icõrã ñamocutigu; ñañaré tiidugágu wãcütutuagu; ãñurõ wãcũ besemasígũ; ãpêrãrê quioníremena ññanogũ; wáari basoca cũũya wiipũ jeari, ãñurõ bocagú; ãpêrãrê ãñurõ buemenigũ niirõ booa. 3 Teero biiri cũmugú, cãmerĩquẽgũ niirijãrõ booa; tutiro manirõ basocãre ãñurõ tiigúno niirõ booa. Niyeru bayiró peti ugaripéagu niirijãrõ booa. 4 Cũũ cũũya wii macârãrê ãñurõ dutimasígũ niirõ booa. Cũũ põnarê padeorémene yũũri tiigú niirõ booa. 5 Cũũ cũũya wii macârãrê dutimasĩhẽgũ, Cõãmacürê padeorí põna macârãrê toorã nemorõ cotemasĩriboqui. 6 Sicato padeonũcãgũ niirijãrõ booa. Apetó tiigú, cũũ “yũũ ãpêrã nemorõ uputí macũ niiã” jĩ wãcũboqui. Cũũ teero wãcũgũ, Satanás tiiróbiro ñañarõ wãcũgũ tiiquí. Cũũcãrê Satanãrê tiiróbiro Cõãmacũ ñañarõ tiigúdaqui. 7 Teero tiirã, Jesuré padeohéracã “cũũrã ãñurõ tiii” jĩnogũ niirõ booa. Teero jĩriatã, cúã cũũrê wedesãbocua; Satanás cũũrê diocójãboqui sãa.

Tiiápura maquẽ

8 Tiiápuracã† s̄onírã tiiróbiro padeonórã niirõ booa. Diamacú wedeserano niirõ booa. Vino wãñirã, ñañaré tiirémene niyeru wapatãra niirijãrõ booa. 9 Jesucristo too suguero masĩña maniriguere ãñorígu niĩwĩ. Teeré masĩjĩrã, ãñurõ yeeripũnacutiremena padeorã niirõ booa. 10 Cũãrê s̄onecoadari suguero, cúã tiirécutirere ãñurõ masĩrõ booa. “Ñañaré tiirã niĩya cúã” jĩñoña manirãrê ññarã, s̄onecoro booa. 11 Cũã ñamosãnumiãcã teerora niirõ booa: Padeonórã; queti jĩhẽrã; ñañaré tiidugãra, wãcütutuara; ãñurõ tiirã niirõ booa. 12 Tiiápura s̄icõrã ñamocutiaro. Cũã põnarê, cúãya wii macârãrê ãñurõ dutimasĩãrõ. 13 Cũã tiiápure ãñurõ tiirí, cúãrê basocã “ãñurõ tiĩya” jĩãdacua. Jesucristore cúã padeorere cuiro manirõ wedenemoãdacua.

Marĩ padeoré maquẽ

14-15 Timoteo, “yũũ mũũ putopũ máata wãaguda” jĩ wãcũmiã. Apetó tiigú, máata wáari bocu. Máata wãahegu, Cõãmacũyara niirecutirere masĩãrõ jĩgũ, mũũrê jóaa. Marĩ Cõãmacũyara Jesuré padeorí põna macãrã niiã. Marĩrã Cõãmacũ catirucugũye diamacú maquẽrê wederã niiã. 16 Marĩ padeoré tíatopũ masĩña maniré niimiyyiro. Mecãtígã “uputí maquẽ niiã” jĩmasĩã marĩ. Ateré wãcũña:

Cristo marĩ tiiróbiro õpũũcutigu bauáyigu.

Espíritu Santo cũũrê “ãñugú peti niĩĩ” jĩ masĩrĩ tiiyígu.

Ángelea cũũrê ññayira.

Cũũye quetire niipetire dita macârãrê wedenoã.

Atibúrecopare basocã cũũrê padeoóya.

Cõãmacũ cũũrê ãmuãsepũ néemuãwayigu.

4

Diamacú padeohéra tiiré

* 3:1 Españolmena: obispo, obispado, episcopado; portuguésmena: bispo. † 3:8 Tiiápura s̄onírãrê tiiápuyira ateména: Cõãmacũyere bueyira; Cõãmacũyere buerí wiire quẽnocotéyira; niyeru seecotéyira. Pecasãyemena: diácono.

¹ Atibúreco petiádari suguero wáaadarere Espíritu Santo marĩre añurõ masĩrĩ tiiquí. Siquẽrã Jesuré padeodúadacua. Wãtĩã jĩiditorere, teero biiri wãtĩã buerere tuonunúseadacua. ² Cũãrẽ buerá diamacá wederábiro wedepacara, jĩiditoya. Cũã wãcũrẽpũ “ñañaniã” jĩrere yũnemoriya. ³ Basocá wãmosiadugari, cãmotáaya. Siquẽñe yaarere yaadutiya. Cõãmacũpe tee yaarere tiirĩgu niuwĩ. Teero tiirã, marĩ Jesuré padeorã diamacá maquẽrẽ masĩrã cãũrẽ usenire ticoari siro, yaamasĩã. ⁴ Niipetire Cõãmacũ tiirẽ añurẽ niĩã. Doorĩjãrõ booa. Cãũrẽ usenire ticotoa, yaari, añuniã. ⁵ Cõãmacũ teerẽ “añuniã” jĩitoayigu. Teero tiirã, marĩ cãũrẽ usenire ticori, tee yaarere añurẽ wáari tiiquí.

Timoteore tiidutĩrique

⁶ Mũũ Jesuré padeorãre teerẽ wedegu, Jesucristore añurõ padecotegu niicu. Teero tiigú, “marĩ Jesuré padeorẽ maquẽrẽ yũũ buerucua” jĩrere ãnogádacu. Teero biiri “marĩ buerẽ añurere yũũ tuonunúsea” jĩrere ãnogádacu.

⁷ Atibúreco maquẽ wedeseãmarere tuorĩjãña. Tee marĩ niirecutirere tiĩapurã. Jĩãmare niĩã. Nemorõ Cõãmacũ boorere tiirucújãña. ⁸ Mariye õpũũrĩ tutuari tiirẽ marĩ tiirucúri, añuniã. Cõãmacũ boorerepe ti-irĩporipereja, toorã añunemoã. Teero tiirõ, marĩ catirĩ burecorire, too síropũ marĩ niĩadãri burecorire añurõ wáari tiicú. ⁹ Tee diamacũrã niĩã; niipetira teerẽ padeorõ booa. ¹⁰ Cõãmacũ catirucugũ niĩĩ. Cũũ niipetirare netõnégũ niipacu, cãũrẽ padeorã dícare netõnégũ niĩĩ. Cũũ too síro marĩrẽ añurõ tiĩadarere wãcũã. Teerẽ useniremena wãcũrã, Jesucristoyere wede, ñañarõ netõ, bayirõ padea.

¹¹ Teerẽ bue, tiidutiya. ¹² Mũũ mamũ niirémãna ãpẽrã mũũrẽ tuodugãribocua. Teero wáari jĩĩgũ, Jesuré padeorãre añurẽ queorẽ ãñoña. Añurõ wedeseya; añurõ tiirécutiya; cãmerĩ maĩñã; Jesuré añurõ padeoyã; ñañarẽ manigũ niĩña. ¹³ Yũũ toopũ jeaadãri suguero, neãrãrẽ Cõãmacũye queti jóaripũrẽ bueñoña; cãũrẽ “biirope niirecutiya” jĩĩ wedeya; Jesuyẽ padeorẽ maquẽrẽ bueya. ¹⁴ Cõãmacũ mũũrẽ “biiro tiigúdu niigúdaqui” jĩĩriguere tiirucújãña. Butoã mũũrẽ ñaapeórito, teerẽ Cõãmacũ ticorigũ niuwĩ.

¹⁵ Teerẽ wãcũnunuse, añurõ tiirucújãña. Teero tiirĩ, niipetira mũũ añurõ tiiwãrere ññaadacua. ¹⁶ Mũũ tiirécutiirere, mũũ buerere añurõ wãcũña, “¿diamacá niimiĩto?” jĩĩgũ. Teerẽ tiirucújãña. Teerẽ tiirã, mũũ, teero biiri mũũrẽ tuorãcã netõnénoãdacua.

5

Jesuré padeorãmena biiro tiiyã

¹ Bũcũre tutirijãña. Mũũ pacũre wãcũtutuare ticogũ tiirõbiro wedeya. Mamarãrẽ mũũ baira tiirõbiro wedeya. ² Butoã numiãrẽ mũũ pa-cosãnumiã tiirõbiro wedeya. Mamarã numiãrẽ mũũ baira numiã tiirõbiro ñañarõ wãcũrõ manirõ wedeya.

³ Wapewia numiã tiĩapunoña manirãrẽ tiĩapuro booa. ⁴ Wapewio coo põna, coo pãrãmerã cuorĩ, cãã coore tiĩapuro. Cãã tiĩapuremena cããya wederare cãã padeorere ãñosugéaro. Teero tiirã, cãã pacũsũmũãrẽ, ñecũsũmũãrẽ tiĩapucãmecua cãũrẽ masõrigue wapa. Teero tiirẽ Cõãmacũ ññacoropũ añurẽ niĩã. Cũũ teerẽ ññagũ, useniqui. ⁵ Wapewio tiĩapuya

manigõ sícõ niigõpe Cõãmacũ tiiapurere yueco. Teero tiigõ, bárecori, ñamirĩ teero sãirucújãco. ⁶ Wapewio coo boorõ tiãmajãgõ, catigõ niipaco, diarigobiro niitoaco. ⁷ Teeré niipetirare tiidutíya, “cũã wapa cuoóya” jĩña manirá niiãrõ jĩgũ. ⁸ Maríya wederare wépeero booa. Nemorõ maríya wii macãrãpere wépeero booa. Wépeohera cũã “Jesús dutirére tiíada” jĩrira niipacara, “cũũ dutirére tiinemória” jĩrãno niíya. Jesuré padeohera nemorõ ñañaãrã niicua.

⁹ Wapewia numiãrẽ tiiapunoãdarare biiro biigónorẽ jóatuya: Вучоó sesenta cãmari nemorõ cuogóre, sícũrẽ manucutimirigore jóatuya. ¹⁰ Basocá “coo añurõ tiíyo” jĩnorigo niiãrõ; coo põnarẽ añurõ masõrigo niiãrõ; basocá cooya wiipũ jeari, añurõ tiirigo niiãrõ; Jesuré padeorãre tiiapurigo niiãrõ; ñañaãrõ netõrãrẽ tiiapurigo niiãrõ; añurẽ apeyenõ tiirucúrigõ niiãrõ.

¹¹ Wapewia numiã mamarãrẽ jóaturijãña. Apetõ tiirá, Cristoyere tiidugáro nemorõ ãmumena niidugara, manucutidugacua. ¹² Cũã “Cristoye dícare tiíada” jĩriguere tiidúra, cũã basiro wapa cuocúa. ¹³ Wiseripú dícu wáara, daderá posacua. Daderá dícu posaricua; quetipíra posacua. Æpẽrãrẽ niipetire cũãyere sãĩñá, wedeseya manirénorẽ wedepaticua. ¹⁴ Teero tiigú, wapewia numiã mamarã niirãnorẽ manucutiri booa sũcã. Põnacuári. Cũãye wiseri macãrãrẽ añurõ ññanunsearo. Cũã teero tiirí, marĩrẽ ññatutira “cũã ñañaãrẽ tiíya” jĩmasĩricua. ¹⁵ Siquerã wapewia numiã Cristoyere tiidútoa, Satanás boorẽpere tiirá tiíayira.

¹⁶ Jesuré padeogú o padeogó cũãya wedego wapewiore tiíapuarõ. Jesuré padeorí põna macãrãrẽ cotedutirijããrõ. Teero tiirá, Æpẽrã wapewia numiã tiíapuya manidójãrãpere tiíapumasĩãdacua.

¹⁷ Butoá dutirá múãrẽ añurõ dutirãre Æpẽrã nemorõ padeoró booa. Butoá dutirá múãrẽ Cõãmacũye buerãpere toorã nemorõ múã cuorémãna tiíapuro booa. ¹⁸ Cõãmacũye queti jóaripũpũ tee maquẽrẽ queorémãna jĩã: “Wecu trigore wãñiãrĩ, useropũ tuusãri betore tuusãrijãña. Yaadugagu, yaaaro”. Aperopú jĩã: “Padegũre cũũ paderé wapa wapatíro booa”.

¹⁹ Butoá menamacũrẽ sícũ wedesãrĩ, tuorijãña. Puarã, itĩãrã ññarira wedesãrĩpũ, tuoyá. ²⁰ Cũã ñañaãrẽ tiirucúrare niipetira ññacoropũ tutiyya, Æpẽrã cuiaro jĩgũ.

²¹ Cõãmacũ ññacoropũ, marĩ Õpũ Jesucristo ññacoropũ, ángelea cũũ beserira ññacoropũ mũurẽ dutia: Yũũ mũurẽ tiidutirere niipetirare sícãrĩbíro tiíyã. Mũũ tusará dícare añurõ tiirijãña. ²² Cõãmacũye padeadarare sõnecoadari suguero, añurõ ññaña mũũ ññamasĩremãna potocõrõ manirõ. Mũũ ñañaãrẽ tiirãre besegu, cũã tiirõbirora tiigú niisotoapeobocu.

²³ Mũurẽ páaga pũnirĩ, oco dícu sñinirijãña. Vĩno péro sñiñá. Naĩrõ diagu wãmecutia mũũ.

²⁴ Siquerãrẽ cũũ ñañaãrẽ tiirẽ masĩnotoaa, cũãrẽ cũũ ñañaãrẽ wapa ticoadari suguero. Æpẽrãpẽre cũũ ñañaãrẽ tiirẽ too síropũ masĩnoãdacu. ²⁵ Teerora añurõ tiirẽcã máata masĩnoã. Apeyé añurõ tiirẽ masĩña manipacáro, bauhéropũ niidoa tiirícu.

6

¹ Jesuré padeorã padecotera cũãrẽ dutirãre bayirõ padeorémãna ññarõ booa. Cũã teero tiirí, Cõãmacũrẽ, marĩ buerãre Æpẽrã ññaãrõ wedesericua.

² Cúãrê dutirá Jesuré padeorá niirí, bayiró cúãrê padeoró booa. “Marí tiiróbiro Jesuré padeorá niiã” jĩpacara, “marĩrê duti netõnucãmasĩriya” jĩrijãrõ booa. Toorá tiinemósãñu cúã dutirére ãñurõ padecotero booa. Cúã biiro padecotera, cúã tiiróbiro padeorá, cúã maĩrãrê tiápura tiíya. Teeré bue, wãcũtutuare ticoya cúãrê.

Merẽã buerá tiiré

³ Sícũ múãrê merẽã buegúno marí Òpũ Jesucristoye ãñuré buerére padeoríqui. “Cõãmacũ boorére tiirucújãña” jĩ buerére booríqui. ⁴ “Ápẽã nemorõ masígũ niiã” jĩ wãcũpacu, masĩridojaqui. Basocá wedeserecõrõ “niiria” jĩrucuqui, cãmerĩtutidugagu. Teeména cãmerĩ ññatutire, cãmerĩ ññadugahere, ññarõ buijãre, ãpẽãrê ññarõ wãcũre wáanucãã. ⁵ Cúã ññaré dícu wãcũrucura, diamacú maquẽrê masĩhẽrã, cãmerĩtuticua. “Cõãmacũyere padera, pairó wapataadacu”, jĩ wãcũcua. Cúãñorê bapacutirijãña. ⁶ Cõãmacũyere ãñurõ padera, ãñuré peti cuotóaa. Teerora niiã, marí cuoréména usenirí. ⁷ Marí atibúrecopure bauára, apeyenó néeatiriwu; diaracã, apeyenó néewaricu. ⁸ Marí suti cuoréména, yaaré cuoréména useniãda. ⁹ Pee cuodugára ññaré tiidugárere nucãrícua. Satanás cúãrê máata diocómasĩqui. Cúã boonemósãre maquẽ dícare wãcũcua. Tee maquẽrê bayiró wãcũrémena ññarõ netõ, ññarõ tiinóãdacua. ¹⁰ Niyeru bayiró peti ugaripéaremena niipetire ññaré niinucãã. Ápẽã niyeru boonemósãreména Jesuré padeorére duujãcua. Teero tiirá, cúã catirí burecore ññarõ netõcúa.

Pablo Timoteore ãñuré tiidutírigue

¹¹ Mũupeja Cõãmacũrê ãñurõ maígũ, tee niipetirere boosãñrijãña. Bi-irope tiyá: ãñurére tiirucújãña; Cõãmacũ boorére tiirucújãña; cãũrê padeoyá; cãmerĩ maĩña; ññarõ netõpacú, wãcũtutuaya; ãpẽãrê ãñurõ tiirucúya. ¹² Mũu tutuaro jeatuario wãcũtutua, Cõãmacũrê padeorucújãña. Catiré petihéere duurijãña. Cõãmacũ catiré petihére ticogũ mũurê beserigu niiwí. Paũ tuocóropu mũu Jesuré padeorére wedewu. ¹³ Cõãmacũ niipetirare catiré ticogũ ññacoropu, teero biiri Jesucristo cãũ niirecutirere Poncio Pilatore wederigu ññacoropu mũurê tiidutía: ¹⁴ Yũũ dutiré niipetirere wasoró manirõ wedeya. “Cũũ wapa cuoi” jĩña manigũ niiña, téé marí Òpũ Jesucristo putuaatiripu. ¹⁵ Cõãmacũ queorí bureco jeari, Jesús putuaatigudaqui. Cõãmacũ ãñunetõjõãgũ niĩ; cãũ sícũrã niipetirare dutigũ niĩ. Òpãrã Òpũ niĩ. ¹⁶ Cũũ sícũrã catirucugu peti niĩ. Cũũ bayiró asibatégu niirõpu sícũ basocá jeamasĩriqui. Sícũ cãũrê ññariyigu; cãũrê ññaña maniã. “Cũũrê niipetira padeoáro; cãũ tiidugárere tiirucújãqui” jĩãrõ niipetira. Teerora niĩãrõ.

¹⁷ Pee apeyé cuorá “ãpẽã nemorõ niiã” jĩrijããrõ. Cúã cuoréména “ãñurõ wáaadacu” jĩ usenirijããrõ. Cúã cuoré petijõããdacu. Teero jĩrõno tiirá, “Cõãmacũmena ãñurõ wáaadacu” jĩ useniãrõ. Cõãmacũ marĩrê niipetire marí cuorére ticoi, useniãrõ jĩgũ. ¹⁸ Pee apeyé cuorá ãñuré tiíaro; pee ãñurõ tiirére cuoáro. Cúã cuoréména tiápuario. ¹⁹ Cúã teero tiirí, Cõãmacũ putopu cãũye ãñuré niĩãdacu. Toopá niiré petirícu. Teero tiirá, catiré petihére buaãdacua.

Dutyaponorigue

²⁰ Timoteo, Cõamacũ m̃urẽ wededutigũ cũũriguere ãñurõ tiiyá. Atibáreco maquẽ wedesere bári niirére t̃orijãña. Noo booró bueãmajãrãrẽ t̃orijãña. Cũã “masĩã” jĩrẽ masĩrẽ peti mee niiã. ²¹ Sĩquẽã tee masĩrẽ buerá Jesurẽ padeomĩriguere duujãrira niuwã.

Cõamacũ m̃urẽ ãñurẽ ticoaro.
Nocõrõã niiã.

TIMOTEORE Pablo p̄arí jóaripũ

Ãñuduticorigue

¹⁻² Timoteo, yuu Pablo m̄urẽ añudutia. Yuu Cõamacũ booró Jesucristoyere wededutigu beserigu, cãũ ticocorigu niĩã. Teero biiri ateré cãũ “tiigúda” jĩriguere yuu wederi booquí: “Cõamacũ Jesucristomena niirãrẽ catirẽ petihére ticoquí”. Timoteo, yuu m̄urẽ maĩã; m̄uu yuu macũ tiiróbiru niĩã.

Cõamacũ marí Pacu, teero biiri Jesucristo marí Ôpũ m̄urẽ añurẽ ticoaro; bóaneõ ññaãrõ; añurõ niirecutiri tiĩáro.

Jesucristoye quetire padeó, buerucuya

³ Yuu ñecãsũmã Cõamacũrẽ padeoríbirora yuucã añurõ yeeripũnacutiremena padeóa. Ñamirí, búrecori yuu sãirécõrõ m̄urẽ wãcũã. M̄urẽ wãcũgũ, Cõamacũrẽ usenire ticoa. ⁴ Yuu wáari búreco m̄uu utiriguere wãcũrucua. Teero tiigú, yuu bayiró usenigũda jĩgũ, m̄urẽ bayiró ññadugaga. ⁵ M̄uu jĩdutoro manirõ Jesucristore padeorere yuu wãcũã. M̄uu ñecõ Loida, teero biiri m̄uu paco Eunice padeosũguéwa. Yuu masĩjãã: M̄uucã teerora padeonũnũsegu tiicú.

⁶ Teero tiigú, ateré m̄urẽ wãcũrĩ tiia: Too sugeroru yuu m̄urẽ ñaapeorí, Cõamacũ m̄urẽ “biiro tiigúdu niigũdaquí” jĩrigu niiwĩ. Tee masĩrẽ ticorere tiirucújãña. ⁷ Cõamacũ marĩrẽ Espíritu Santore ticogu, cuiro manirõ niĩãrõ jĩgũ ticorigu niiwĩ. Teero cuiro tiigú, Espíritu Santo marĩrẽ tutuari tiiquí; cãmerĩ maĩrĩ tiiquí; añurõ tiirere besemasĩrĩ tiiquí. ⁸ Teero tiigú, marí Ôpũye quetire wedegu, boborijãña. Yuu teeré wederé wapa peresuwiipu duigúcarẽ bobosãrijãña. Biirope wãcũña: “Tee queti wederé wapa yuucã ññaãrõ netõpacú, Cõamacũ tutuare ticorémene nũcãjãgũda”, jĩ wãcũña. ⁹ Cõamacũ marĩrẽ netõnérigu niiwĩ. Marí cãũyara añurã niirĩ boogú, beserigu niiwĩ. Marí añurẽ tiirí ññagũ mee beserigu niiwĩ. Cãũpe marĩrẽ añurõ tiigúda jĩgũ, beserigu niiwĩ. Biiro biia: Atibúreco tiĩadari sugero, Cõamacũ marĩrẽ añurõ tiigúda jĩgũ, Jesucristo marĩrẽ netõnéãdarere wãcũrigu niiwĩ. ¹⁰ Atitó marĩrẽ añurõ tiirere eñogú, Jesucristo marĩrẽ netõnégũrẽ ticodiocorigu niiwĩ. Jesús marí dianetõborirare netõnérigu niiwĩ. Marí cãũ netõnére quetire padeorã “catirẽ petihére cuoa” jĩmasĩã.

¹¹ Cõamacũ tee netõnére quetire yuure wededutirigu niiwĩ. Tee quetire yuure buedutirigu niiwĩ. Cãũyere wededutigu yuure beserigu niiwĩ. ¹² Tee quetire wederé wapa yuu bayiró ññaãrõ netõã. Teero ññaãrõ netõpacú, boboría. Yuure tee queti wededutirigare masĩã. Teero tiigú, ateré jĩã yuuja: “Cãũ yuure cãũriguere coteyapacutigũdaquí, té cãũ pũtuatiguru”.

¹³ Yuu m̄urẽ diamacú bueriguere bueya. Jesucristore padeorémene, cãmerĩ maĩrémene bueya. ¹⁴ Æpẽrã tee quetire wasorí jĩgũ, Espíritu Santo marĩpũre niigú tiĩápurementa Cõamacũ m̄urẽ wededutigu cãũriguere diamacú bueya.

¹⁵ M̄uu masĩtoacu: Niipetira Jesucristore padeorã Asia macãrã yuure cõãwapetijõãwã. Cũãmena niiriracã Figelo, teero biiri Hermógenes teerora

tiiwá. ¹⁶ Onesíforo doca teero tiiríwi. Cōāmacū cūūrē, cūūya wii macārārē bóaneō ññaārō. Sīcārī mee Onesíforo yūre wācūtutuari tiiwí. Yūn pere-suwiiṙn niipacari, yūre bobosāriwi. ¹⁷ Bobosārōno tiigú, Romarṙn jeaṙn, yūre āmaāriṙn niiwī, tée buagúṙn. ¹⁸ Marī Ōpū basocáre wapa tiíadari bureco jeari, Onesíforore bóaneō ññaārō. Cūū Éfesorṙn marīrē tiíapuriguere mṙn āñurō masīcu.

2

Surara āñugú tiiróbiro niíña

¹ Timoteo yūn macū tiiróbiro niigú, Jesucristo mṙnrē āñurō tiiquí. Tee āñurō tiirémena Cōāmacū mṙnrē tutuarere ticoaro. ² Yūn paṙn basocá tucócorṙn bueriguere mṙn tṙowá. Teeré buemasīrārē mṙn padeoráre buenetōñña. Mṙn teero tiirí, cúācā āpērārē bueadacua.

³ Mṙn surara āñugú tiiróbiro niíña; Jesucristo mṙnrē dutigú nií. Surara ññaarō netōgú nṙcārōbirora nṙcāñá mṙncā. ⁴ Surara cūūrē dutigú cūūmena ṙseniārō jīgū, surara niñhērābiro tiiríqui. ⁵ Teerora sūcā catarí basocṙn “biirope wáaya” jīi dutirére tihégṙn, wapatáriqui. ⁶ Teerora wesepú āñurō padegúcā tiiwese maquē ote dṙcacutirere dúa wapatámasīqui. ⁷ Tee yūn wederé wācūnṙnṙseya. Mṙn teero tiirí, marī Ōpū niipetirere mṙnrē tṙomasīrī tiigúdaqui.

⁸ Jesucristore wācūña: Cūū diarigṙn niipacu, masāriṙn niiwī; David pārāmi niinṙnṙseṙn nií. Yūn cūūye queti āñurē quetire wedegṙn, teeré wedea. ⁹ Tee queti wederé wapa yūn ññaarō netōgá; ññaarē tiigú tiiróbiro peresuwiiṙn nií. Cōāmacūye quetipeja niipetiroṙn niipetitoaa. Tee quetipe yūn peresuwiiṙn biadṙporigṙn tiiróbiro niiria. ¹⁰ Teero tiigú, Cōāmacū beserirare āñurō wáaaro jīgū, ññaarō netōā. Jesucristo cúārē netōnérī boogá. Teero biiri cúā cūūmena cūū āñurō niirōṙn niirucuri boogá. ¹¹ Ate diamacú jīiré nií:

Marī Jesucristomena diarirabiro niirā,
cūūmena catiré petihére cṙoádadu.

¹² Marī ññaarō netōrere nṙcājārā,
cūū Ōpū niirōṙn cūūmena dutirá niídadu.
“Cūūrē masīriga” jīirī, cúūcā “masīria” jīigúdaqui.

¹³ Marī cūūrē āñurō padeoriatā, cūūpe niipetire “biiro tiigúda” jīiriguere
diamacú tiirucúqui.
Cūū sīcārī jīiditomasīriqui.

Cōāmacūrē āñurō padecotegṙn

¹⁴ Mṙn bueráre teeré wācūrī tiiyá. Teero biiri marī Ōpū tucócorṙnṙe cúārē “nocōrōrā wedeseya búri niiré wedesere maquērē” jīíña. “Tee wedesere wapamaníā; múārē tṙoráre ññaorā tiia”, jīíña. ¹⁵ Mṙnṙe Cōāmacū mṙnrē “āñurō tií” jīirī tṙodugáṙn, mṙn jeatuario niirucujāña. Cūūyere diamacú wedeya. Teeré tiigú, boborícu. ¹⁶ Atibáreco maquē wedeserere búri niiré tṙoríjāña. Teeré wedesera jōōpemena nemorō ññaarā wáacua. ¹⁷ Cúā wedesere cāmi marīye ōṙṙñrīṙn sesajōārō tiiróbiro āpērārē pēnipéawacu. Himeneo, Fileto wāmecutira cúā buerémena tee bóare tiiróbiro basocáre ññañoāyira. ¹⁸ Diamacú maquērē wederiyira; merēāpe wedeayira. “Diarira masātoarira niiwā”, jīi wedeayira. Cúā

teero wederémēna āpērāpé “¿ūsāpeja deero padeoádariye?” jīi wācūāyira. ¹⁹ Cōāmacū wedesere cūūrigue doca tutuari wii weenacōrigue tiiróbiro niiā. Cūū wedesere wasoría. Biiro niiā: “Marī Ōpū cūūrē diamacá padeoráre masīqui”;* teero biiri “niipetira ‘Jesucristo унн Ōpū niit’ jīirā ñañaré tiirére duujāārō”, jīi jóatunoā.

²⁰ Ate queorére wedeguda: Sīcū pee apeyé cūogúya wiipure pee niicu. Oromēna tiirígue, platamēna tiirígue niicu. Teero biiri apeyé yucamēna tiirígue, diimēna weerigue niicu. Íñarā jeará jeari, añurére péocua. Apebúrecorire bári niiré péocua. ²¹ Marī ate tiiróbiro ñañaré tiihéra, añuré dícu péore tiiróbiro niīadacu. Marī Ōpūyara peti niīadacu. Cūū niipetire añurō tiidutirere diamacá tiiadacu.

²² Teero tiigú, мнн mamarā bayiró ugaripéarenorē tiiríjāña. Bi-irope tiiyá: Añurére tiirucújāña; Cōāmacūrē padeoyá; cāmerī mañná; añurō niirecutiya. Ñañaré tiihéramēna Cōāmacūrē sāirāmenā niīña. ²³ Cāmerítutidugara wedeseāmajārere jīiapurijāña. Мнн masīcu: Мнн cūāmenā teero wedeseri, cāmerítutire wāaadacu. ²⁴ Marī Ōpūrē pade-coteguno cāmerítutirijārō booa. Biirope booa: Niipetiramēna añurō niirō booa; añurō buemasīrō booa; basocá noo booró tiāmajārere teero tūgueñajārō booa; ²⁵ merēā wācūrārē cúaro manirō “biirope niiā” jīi wedero booa. Cōāmacū cūārē cūā ñañaré tiirére wācūpati, wasorí tiibóqui; cūā waso, diamacá maquērē masīadacu. ²⁶ Teeré masīrā, cāniwācārābiro niīadacu. “Wātīrē dutigú marīrē peresu niirābiro cūomírigu niiwī, cūū boorére tiiádarare”, jīi masīrā, cūū dutirére tiidújāadacu.

3

Atibúreco petiádari suguero wāaadare

¹ Мнн ateré tūomasīña: Atibúreco petiádari suguero pee ñañaré wáari, wisió niīadacu Jesuré padeoráre. Biiro wāaadacu: ² Basocá cūāye maquē dícuře booádacua; niyerure maīadacu; “biiro biirāno niiā ūsājā” jīi wācūādacu; “āpērā nemorō niinetōnucāā” jīi wācūādacu; ñañarō jīiādacu; cūā pacusūmuārē netōnucājāadacu; āpērā cūārē añurō tiipacári, “múā ūsārē añurō tiíawā” jīiriadacu; Cōāmacūrē quioníremēna íñariadacu; ³ cūāya wederare maīriadacu; bóaneō íñaridojāadacu; queti jīiāmajārā niīadacu; cūā booró ñañaré tiidugārere tiiadacu; āpērārē ñañarō netōrī tiiadacu; añurére booriadacu; ⁴ cūā menamacārā niimirare ñañarō tiiadacu; “deero wāadari” jīi wācūhērā, noo booró tiāmajāadacu; “āpērā nemorō uputí macārā niiā” jīi wācūādacu; Cōāmacūpere wācūrōno tiirā, usenire dícuře wācūādacu; ⁵ Jesuré padeorá tiiróbiro baupacára, Cōāmacū cūū tutuaremenā cūārē wasorí boorícua. Cūānomēna bapacutiāmarijāña.

⁶ Cūā menamacārāno biiro tiicúa: Basocáre íñarā jea, wedesemeniremenā cūāye wiseripn sāāwacua. Toopú numiā wācūtutuherrare tiid-itócuā. Cūā numiā pee ñañaré tiiré wapa cūorá niijrā, cūā ñañaré tiiré dícuře wācūcuā. Teero tiirā, jīiditorā “múārē añurō bue, tiíapuada” jīirī, useniremenā tūocúa. ⁷ Cūā pee tūopacára, diamacá maquērē tūomasīrido jācuā. ⁸ Cūārē jīiditorā, Janes, Jambres tiirírobiro niicua. Cūā Moisére netōnucāyira.* Tee tiiróbiro jīiditorape diamacá maquērē

* 2:19 Números 16.5. * 3:8 Éxodo 7.9-13.

cãmotácu. Ñañarõ wãcũriporira niicua; diamacá padeomasĩricua. ⁹ Cũã teero tiipacára, yoari jĩditomasĩriadacua. Máata niipetira cáã wedeseri tuorá “jĩditorepira niĩya” jĩãdacua. Teero wáayiro Janes, Jambremena.

Pablo Timoteore dutiturigue

¹⁰ Mũupeja yũu buerére, yũu tiirécutirere, yũu tiidugárere mũu tuonũnũsea. Yũu Cõãmacũrẽ padeorére, cúaherere, câmerĩ maĩrere, merẽã wáari wãcũtutuarere mũu masĩã. ¹¹ Basocá yũure ñañarõ tiirí, yũu ñañarõ netõrere masĩã. Antioquíaru, Iconiõru, Listrapu yũure wáariguere, yũu ñañarõ netõríguere mũu masĩã. Yũu ñañarõ netõpacári, teero wáarecõrõ marĩ Òpũ yũure netõrĩ tiiwí. ¹² Ate diamacárã niã: Niipetira Jesucristore padeorá Cõãmacũ booré tiidugárare ñañarõ tiinõãdacua. ¹³ Ñañarã, jĩditori basoca ñañanemorõ tiãdacua. Æpẽrãrẽ jĩditorobirora cáãcã jĩdionoãdacua.

¹⁴ Mũupeja mũurẽ bueriguere, mũu “diamacárã niã” jĩriguere pade-orucũjãña. Mũurẽ buerirare mũu ãñurõ masĩã. ¹⁵ Mũu wĩmagũpũra Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrẽ masĩnucãwũ. Teeré buegu, ateré masĩwũ: Jesucristore padeorẽmena netõnénoã. ¹⁶ Cõãmacũ cãũye queti jóaripũ maquẽrẽ jóarira cáã masĩrẽ ticorẽmena jóarira niĩwã. Teero tiiró, tiipũ maquẽ marĩrẽ buea; marĩ ñañarẽ tiirere masĩrĩ tiia; marĩ ñañarẽ tiirere quẽnodutía; marĩ ãñurõ tiãdarere buea. ¹⁷ Cõãmacũ tiipũrẽ cũũrigu niĩwĩ, cãũrẽ padeonũuserare niipetire ãñurere tiĩáro jĩũgũ.

4

¹ Jesucristo marĩ Òpũ putuaatigũdaqui. Cãũ atigu, catirãre, diarirare wapa tiigũdaqui. Marĩ Òpũ niijĩgũ, dutigũdaqui. Teero tiigũ, cãũ ññacorõru, teero biiri Cõãmacũ ññacorõru mũurẽ ateré tiidutía: ² Cõãmacũye quetire wedeya. Mũu noo wáaro basocá tuodugárare, teero biiri tuodugáheracãrẽ jĩñnemoña. Cáãrẽ diamacá wãcũrĩ tiiyá; cáã ñañarẽ tiirí, ãñurõmena wedeya; “biirope niirecutiya” jĩ wedeya. Teeré buegu, cúaro manirõ wedeya. ³ Too síropure basocá ãñurẽ buerére booríadacua. Cáãrẽ bueadarare ãmaããdacua. Cáã booré díçure tiidugári, cáãrẽ buerãpe cáã tuõsénire díçure wedeadacua. ⁴ Cáã diamacá maquẽrẽ tuoríadacua. Niipetire jĩãmajãrepere tuorá wáaadacua. ⁵ Mũupeja mũu tiirere ãñurõ wãcũ, niijãña. Mũurẽ ñañarõ tiirí, teeré nũcãñá. ãñurẽ quetire wedeya. Mũurẽ paderé cũũriguere peotĩjãña.

⁶ Yũu catinemoritu niiga. “Yũure sĩaãdaro péerogã dusacú”, jĩ tũgueñaã. ⁷ Cuturí basocũ cutũjeágũdu tiiróbiro yũure paderé cũũriguere yaponógũ tiia. Niituroõru cutũjeágũ tiiróbiro yũu paderere peotĩtoaa. Yũu sicato padeoríguere padeoyarãcutitooa. ⁸ Mecãtígãrẽ yũu ãñurõ tiiríguere wapa ticonoãdare ãmũãsepu niitoacu. Marĩ Òpũ wapa tiigũ niĩ. Cãũrã cáã basocãre wapa tiãdari burecõru yũure tee ãñurere ticogũdaqui. Yũu díçure ticoriqui; niipetira cáãrẽ padeorãre cáã putuaatiadarere yuerãcãrẽ ticogũdaqui.

Pablo cãũye maquẽrẽ wederigue

⁹ Máatasãñurõ yũure ññagũ atiya. ¹⁰ Demas atibãreco maquẽrẽ maĩnetõnũcãqui. Teero tiigũ, Tesalónicarũ yũure cõãjõãwĩ. Crescente Galaciaru wáawi. Tito Dalmaciaru wáawi. ¹¹ Lucas díçũ yũumena niĩ. Marcõre ãmaãña; mũumena atiaro. Cãũ yũure ãñurõ tiãpumasĩ. ¹² Yũu Tíquicore Éfesõru ticocowũ. ¹³ Mũu atigu, yáaro sutiró asibusúro sotoá

macārōrē néeatiya. Too Troas macā Carpoya wiip̄ cūwā. Teero biiri yé paperatūnurīrē néeatiya. Wáic̄ra caserimena jóarigue, yé caserire bayiró boogá.

¹⁴ Alejandro cōmeména areyenó tiigú ȳre ñañarō tiiwī. Cōāmacū marī Ōp̄ cū tiiriro jeatuario cūrē ñañarō tiigúdaqui. ¹⁵ M̄rejeja cūrē cuiya, ȳre teero tiiri jīgū. Cū marī buerére boorídojāwī.

¹⁶ Queti beserí basoca ȳre sãñánuc̄ari bareco s̄c̄nopera ȳre tiápura jeariwa. Niipetira ȳre cōāwarira niiwā. Cōāmacū cū teero tiiriguere acabóaro. ¹⁷ Cōāmacūrejeja ȳre tiápuwi; ȳre tutuare ticowi. Teero tiigú, Jesucristoye quietire wedepetijāwā, niipetira judíoa niihēā tuoáro jīgū. Cōāmacū ȳre quioré watoapu niigūrē netōnéwī. ¹⁸ Teero biiri marī Ōp̄ niipetire ȳre ñañarō wáaadare netōrī tiigúdaqui. Ɛm̄āsepu cū Ōp̄ niirōpu ȳre néewagúdaqui. “Ññunetōgū niī”, jīrucujāāda cūrē. Teerora niīārō.

Ññudutiyaponorigue

¹⁹ Prisca,* Aquila ññuārō. Teero biiri Onesíforoya wii macārācā ññuārō. ²⁰ Erasto Corintopu putuácūmuwī. Trófimo diarecutigure Miletopu cūūatiwu. ²¹ M̄ máatasññurō púuriro sugero atiya. Eubulo, Pudente, Lino, Claudia, teero biiri niipetira Jesuré padeorá m̄rē ññudutiya.

²² Marī Ōp̄ m̄mena niīārō. Cōāmacū múā niipetirare ññurē ticoaro. Nocōrōrā jóaa.

* 4:19 Āpērā coore Priscila jīyira.

TITORE Pablo jóaripũ

Ñuduticorigue

¹ Yũũ Pablo Cõãmacãrẽ padecotegũ Jesucristo cãũyere wededutigũ beserigũ niĩã. Cõãmacũ cãũ beserira cãũrẽ ãñurõ padeorẽmena niirecutiario jĩgũ, yũũre wededutigũ cãũwĩ. Diamacũ maquẽrẽ cãã masĩãrõ jĩgũ, yũũre cãũwĩ. Cãã tee padeorẽ cõorã Cõãmacũ boorẽre tiicúa. ² Cãã padeorẽmena “Cõãmacũ marĩrẽ catirẽ petihẽre ticotoajĩyĩ” jĩĩ wãcũbayiadacua. Cõãmacũ cãũ atibúreco tiĩadari sũguero, “catirẽ petihẽre ticoguda” jĩĩtoarigũ niĩwĩ. Cãũ jĩĩditoriQui. ³ Mecũtigã cãũ jĩĩrito jeari, cãũyere queti masĩnorĩ tiĩi. Cõãmacũ marĩrẽ netõnẽgũ yũũre tee quetire wededutiwi.

⁴ Tito, yũũ mũũrẽ ãñudutia. Marĩ sicãrĩbĩro Jesurẽ padeorã niĩã. Teero tiigũ, mũũ yũũ macũ tiirõbiro niĩã.

Cõãmacũ marĩ Pacũ, teero biiri Jesucristo marĩrẽ netõnẽgũ mũũrẽ ãñurẽ tiicoaro; bóaneõ ññaãrõ; ãñurõ niirecutiri tiĩáro.

Pablo Titore buedutirigue

⁵ Yũũ mũũrẽ Creta ñucãrõpũ cãũatiwũ, marĩ tiirĩguere peotĩaro jĩgũ. Macãrĩcõrõ bũtoã dutirãre sõnecoya, Jesurẽ padeorãre sũonĩãrõ jĩgũ yũũ mũũrẽ dutirobirora. Biiro jĩĩwũ: ⁶ “Bũtoã menamacũ niigũdũ wapa cũohẽgu niĩãrõ; sicõrã ñumocutigũ niĩãrõ; cãũ põna Jesurẽ padeorã niĩãrõ; ‘cãũ põna duuro manirõ ññaãrẽ tiĩya’ jĩĩña manirã niĩãrõ; ‘dutarẽre tũorĩdojãrã niĩya’ jĩĩña manirã niĩãrõ”, jĩĩwũ. ⁷ Sicũ Jesurẽ padeorãre sũonĩgũ Cõãmacũyere maquẽrẽ dutibosagu niĩi. Teero tiigũ, “cãũrã ññaãgũ niĩi” jĩĩña manigũ niĩãrõ. Cãũ boorõ dícu tiidũgãgu niirijããrõ. Cũagu, cũmugũ, cãmerĩquẽgũ, ññaãrẽ tiirẽmena niyeru wapatãgu niirijããrõ. ⁸ Wãari basocã cãũya wiipũ jeari, boca, cãñirẽ ticogũ niĩãrõ. ãñurẽ tiigũ niĩãrõ. ãñurõ wãcũ besemasĩgũ niĩãrõ. ãpẽrã ññacoropũ diamacũ maquẽ tiigũ niĩãrõ. Cõãmacũ boorõ tiirucũgu niĩãrõ. Ññaãrẽ tiidũgãpacũ, tiihẽgu niĩãrõ. ⁹ Cõãmacũyere diamacũ maquẽ cãũrẽ bueriguere tiidũrijãrõ booa. Teero tiigũ, ãpẽrãrẽ Jesucristoye queti diamacũ buerẽmena wãcũtutuari tiimasĩqui. Tee buerẽre merẽã wedesecoterare diamacũ wãcũrĩ tiimasĩqui.

¹⁰ Paũ dutirẽre tũorĩdojãrã niĩya. Cãã noo boorõ wedesenetõrã, teero biiri jĩĩditoremena wederã niĩya. Paũ teero tiirẽcutira niicua “cõnerĩgu yapa casero widetãya” jĩĩrĩ põna menamacãrã. ¹¹ Cããrẽjã buerijãrõ booa. Cãã buerẽmena paũ sicũpõna sicawĩ macãrãrẽ posari tiicúa. Niyeru wapatãdũgara, bueya manirẽnorẽ bueãmajãcua.

¹² Too sũgueropũ tiĩñucãrõ Creta macũ queti jóari basocũ tiidita macãrãrẽ jóarigũ niĩwĩ: “Creta macãrã jĩĩditorepira niĩya. Wãicũra cũara tiirõbiro bóaneõ ññarẽ cũohẽra ãpẽrãrẽ ññaãrõ tiĩya. Yaawãñirã, sũnarẽpira niĩya”. ¹³ Cãũ diamacũ jóagura tiiyĩ. Teero tiigũ, too macãrã Jesurẽ padeorãre ãñurõ jĩĩmeniremena wedeya, cãã diamacũ padeoãro jĩĩgũ. ¹⁴ Mũũ teero tiihẽri, cãã judĩoa cãã wedeãmare quetire tũonũnũsebocua; diamacũ maquẽrẽ boohẽraye dutirẽre tiĩnũnũsebocua.

¹⁵ Basocá sīquērā āñuré wācū tugueñarārē niipetire āñuré niicu. Āpērā padeohéra, ñañarō wācū tugueñarārē āñuré manicú. Cúā wācūrēpura ñañatoacu mée. Cúā ñañarō yeeripūnacūtitoacua mée. ¹⁶ Cúā “Cōāmacūrē masiā” jīpacara, marī cúā tiirére ĩñarīpereja, Cōāmacūrē masīhērā tiróbiro tiíya. Cúā ñañanetōjōārā, Cōāmacū dutirére netōnucārā, āñurére tiimasīhērā niíya.

2

Bueré diamacú dutiré

¹ Mñu bueré doca, diamacú bueré niārō. ² Butoá dutirá biiro niirecutiario: Cúā quionirā, padeonórā, āñurére besemasirā niārō; diamacú padeoré cōáro; cāmerī maīrecutiario; ñañarō netōpacára, wācūtutuaro. ³ Butoá numiā teorora niirecutiario. Cúā Cōāmacūrē padeorá numiā tiirécutira tiiróbiro tiíaro; queti jīāmahērā niārō; cūmurā niirijāārō; āñurére tiīñoārō. ⁴ Cúā teeré tiirá, mamarā numiārē buemasīadacu. Biiro buearo: Múā manusūmārē, múā pōnarē maīñā; ⁵ āñurō wācū besemasī, niirecutiya; ñañarére boorījāña; múāye wiseripure āñurō pade niirecutiya; āñurō niñā; múā manusūmā dutirére āñurō yñya. Āpērā múā teero tiirī ĩnarā, “Cōāmacūye queti ñañaniā” jīmasīricua.

⁶ Mamarā mñācārē teorora wācūtutuare ticoya, cúā āñurō wācū bese, niimñāncārō jīgū. ⁷ Mñu basirora niipetire āñurō tiisuguéya, cúārē ĩnacūārō jīgū. Cúārē buegu, niipetirere jīdutoro manirō, quioníremena bueya. ⁸ Diamacú wedeseya, wedesānorī jīgū. Mñu teero tiirī, sīcū merēā jīdugapacu, bobogúdaqui, “cúā ñañaniya” jīré maquērē buahégū.

⁹ Padecotera cúā dutirére yñrucuaro. Cúārē usenirī tiíaro. Yūunerepira niirijāārō. ¹⁰ Cúā ōpārāyere péerogā yaarijāārō. Āñurō tiirémēna cúārē padeorī tiíaro. Cúā teeré tiirī, Cōāmacū marīrē netōnégūye bueré āñuré peti bauádacu.

¹¹ Biiro biia: Cōāmacū marīrē āñurō tiigú, niipetira atibúreco macārā cúā ñañaré tiirére netōnédugagu, Jesucristore ticodiocorigu niíwī. ¹²⁻¹³ Jesucristo marī Ōpū tutuanetōgū, marīrē netōnégū nií. Too síro cúā āñurō asibatéremēna putuaatigúdaqui. Atitō cúā atiadarere yueritonorē Cōāmacū marīrē ñañarére, ñañarō ugaripéarere duudutí. Apeyenórē tiíadari sugero, besesuguedutí. Teero biiri diamacú tiirécuti, āñurō padeodutí. ¹⁴ Jesús marīrē diabosarigu niíwī. Cūā diarémēna marīrē niipetire marī ñañaré tiirére acabó, netōnérigū niíwī; marī ñañarā niirirare cosepetjārigū niíwī. Cūā teero tiijīyī, cúūyara niārō jīgū. Teero tiirá, āñuré dícre tiidugára niíada.

¹⁵ Mñu dutiré cōorémēna teeré wedeya; wācūtutuare ticoya; cúā ñañaré tiíariguere cúārē tōomasīrī tiiyá. Sīcūno mñurē tee ĩnacōārījāārō.

3

Jesuré padeorá tiirécutire

¹ Creta macārārē ateré wācūrī tiiyá: Ōpārā, dutirá tiidutirere tiíaro. Yñññññsera niārō. Āñuré paderére “jáu” jīrā dícu niārō. ² Āpērārē ñañarō wedeserijāārō. Āñurō niirecutirere boóaro. Basocáre āñurō tiíaro. Niipetirare maírémēna tiirucúaro.

³ Too sũgueropũre marĩ niipetira biirora niirucumiwũ: Tũomasĩhẽrã, Cõãmacũ dutirere netõnucãrã, diamacũ niihẽrepere tiinũnãsera, ñaňarẽpere tiicotera, usenirucuya manirẽpere tiicotera niirucumiwũ. Bũrecoricõrõ ñaňarã, ãpẽrãyere ƣgorepira niirucumiwũ. Cũã doonõrã, marĩ menamacãrãmena cãmerĩ ñnatutirepira niirucumiwũ. ⁴ Marĩ teero tiipacãri, Cõãmacũ marĩrẽ ãňurere tiirĩgũ niiwĩ. Marĩrẽ maĩrĩgũ niiwĩ. ⁵ Teero tiigũ, marĩrẽ netõnerĩgũ niiwĩ. Marĩ ãňurõ tiirere ñagũ mee netõnerĩgũ niiwĩ. Cũũ bóaneõ ñhare ƣojĩgũ, marĩrẽ netõnerĩgũ niiwĩ. Cũũ coserẽmena wĩmarã sicato bauára tiirõbiro tiirĩgũ niiwĩ. Espĩritu Santomena marĩ atibũrecopũre “mama wãcũrere ƣorã nĩãdacu” jĩrĩgũ niiwĩ. ⁶ Jesucristo marĩrẽ netõnerĩgũmena Espĩritu Santo tutuarere pairõ marĩrẽ ticorĩgũ niiwĩ. ⁷ Cõãmacũ cũũ ãňurõ tiirẽmena marĩ wapa ƣohera wãari tiirĩgũ niiwĩ. Teero tiirã, catirẽ petihẽropũ cũũ “ticogũda” jĩrĩropũ ñããda jĩrã, yuea.

⁸ Tee maquẽ diamacũrã nĩã. Mũũ tee maquẽrẽ cããrẽ jĩnemosãrĩ boogã, Cõãmacũrẽ padeorã ãňurẽ díƣre tiirã nĩãrõ jĩgũ. Tee maquẽ ãňurẽ, basocãre tiãpure nĩã. ⁹ Basocã cũũ wedeseãmarere jĩapuriãña. Cũãya wedera tiatorũ macãrã cũũ jĩmũãatiriguere wedeseri, jĩapuriãña. Cũã Moisere dutirẽ cũũriguemena cãmerĩ cũasori, mũũ wãcũrere wederijãña. Teero jĩ, cũũ cũasore wapamanĩã. Bũri niirẽ nĩã.

¹⁰ Jesurẽ padeorĩ põna macãrã nĩãrĩrere batarĩ tiigũnorẽ cũũ tee ñaňarõ tiirere cũũrẽ wedeya. Mũũ sĩcãrĩ, pũarĩ wedemiãri siro, cũũ mũãmena nĩãrĩgũ witijããrõ. ¹¹ Cũũ ãňurẽ tiimĩãriguere cõãgũ nĩĩ. Cũũrẽ wãaadarere cũũ basiro masĩqui.

Ãpẽrãrẽ tiãpudutire cũũrĩgũ

¹² Yũũ Artemarẽ o Tĩquicore mũũ pũto ticocori, mũũpe Nicópolisũ yũũre ñagũ atiya. “Yũũ wãagũ, sĩcãrĩbĩribocu”, jĩ wãcũgũ mee atiya. Pũuriro niirĩ, too netõnẽgũda. ¹³ Zenas basocã wedesãnoãrĩrere wedesebosagure tiãpuya mũũ tiãpumasĩremena. Apolocãrẽ teerora tiiyã, cũũ díã wãaropũre apeyenõ dũsarĩ jĩgũ. ¹⁴ Mũũ menamacãrã Jesurẽ padeorãcã ãňurẽ tiirĩpora nĩãrõ. ãpẽrã tiãpure boorã niirĩ, tiãpuaro. Ate cũũ tiirẽcutire bũri peti niirẽ mee nĩãdacu.

Wedeyaponorĩgũ

¹⁵ Niipetira yũũmena niirã mũũrẽ ãňudutiya. Marĩ menamacãrã Jesurẽ padeorã ãňuãrõ.

Cõãmacũ mũã niipetirare ãňurẽ ticoaro. Nocõrõrã nĩã.

FILEMÓNRE Pablo jóaripũ

Pablo Filemónrẽ jóarigue

¹ YHH Pablo Jesucristoyere wederé wapa peresuwiipũ niigũ múãrẽ ãñudutia. Timoteo marĩya wedegubiro biigúcã ãñudutii.

Filemón, mHH ùsã menamacũ Jesucristoyere wedeapugare ãñudutia. ² Apia ùsãya wedego tiiróbiro biigócã ãñuãrõ. Teero biiri Arquipo ùsã tiiróbiro Jesucristoyere wedegú tuturomena padegú ãñuãrõ. Teero biiri mHHya wiipũ neãrã Jesucristore padeorĩ põna macãrã ãñuãrõ.

³ Cõãmacũ marĩ Pacũ, Jesucristo marĩ Opũ múãrẽ ãñurẽ ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiiaro.

Pablo Filemõnye maquẽrẽ wedeserigue

⁴⁻⁵ YHH Cõãmacũrẽ sãirécõrõ mHHrẽ wãcũ, usenire ticoa. MHHye queti tãoa: MHH marĩ Opũ Jesurẽ maĩãyiro; cũãrẽ padeoáyiro. Teero biiri niipetira Jesurẽ padeorãcãrẽ maĩãyiro; cũãrẽ padeoáyiro. ⁶ MHH padeorẽre ãpẽrãrẽ wedenetõnerĩ boogã, sãĩbosáa. Jesucristo marĩrẽ ãñurõ tiirere masĩpetiaro jĩgũ, sãĩã. ⁷ Yãa wedegũ, mHH Jesurẽ padeorãre wãcũpatire manĩrã putuãri tiãyiro. MHH maĩrẽre tãogú, yHHcã bayiró useniã; yãa yeeripũnamena useniapua.

“Onésimorẽ ãñurõ ñeeña” jĩrigure

⁸ Teero tiigú, yHH Cristo dutirẽmena mHH tiidugãrere tiidutimasĩpacũ, mHHrẽ dutiria. ⁹ YHH mHH cãmerĩ maĩrẽre masĩjĩgũ, mHHrẽ sãĩã. YHH Pablo bHCũ niigú, mecãtĩgãrẽ Jesucristoyere wederé wapa peresuwiipũ niigú mHHrẽ sãĩã. ¹⁰ MHH ãñurõ tiirĩ boogã Onésimorẽ. YHH ãno peresuwiipũ niirĩ, cãũ Jesucristore padeorẽre buawĩ. Teero tiigú, cãũ yHH macũ tiiróbiro biigú niĩ.

¹¹ Too sũgueropũre Onésimo ãñurõ mHHrẽ tiiapubosaribojĩyi.* Mecãtĩgãrẽ marĩ pũarãrẽ tiiapugũ niĩ.† ¹² YHH cãũrẽ wiyaputũócoa mHHrẽ. Cãũ yHH bayiró maĩgãrẽ ãñurõ bocaya. ¹³ ãñuãtã, ãnorã putuãcũmudutiboajĩyu. YHH Jesuyé quetire wederé wapa peresuwiipũ niirĩtãbe, cãũ mHH padeboarere padebosai. ¹⁴ MHHrẽ sãĩñãsũgueripacũ, “mHH ãno putuãya” jĩmasĩriga. Teero tiigú, cãũrẽ wiyaputũócoa, mHH basiro ãñurẽ bese, tiiaro jĩgũ. ¹⁵ Apetó tiiró, biiro wãaro wãajĩyu: Onésimo péerogã mHH putore manicutiarigu niĩãwĩ. MHHrẽ cãũrẽ cãorucujããrõ jĩrõ, teero wãajĩyu. ¹⁶ Atitóre mHHrẽ dutiapenori basocũ dícu niiriqui sãa. Nemorõ ãñurõ tiiapugũ niigãdaqui. Marĩya wedegubiro biigú, marĩ bayiró maĩgú niĩ. YHH cãũrẽ bayiró maĩã. MHH doca nemorõ maĩcú. Mecããmena mHHrẽ dutiapenori basocũ dícu niirii; cãũ Jesurẽ padeogú niijĩgũ, mHHya wedegũ tiiróbiro niĩ.

¹⁷ Marĩ pũarã Jesurẽ padeorã niĩã. Teero tiigú, Onésimorẽ ãñurõ bocaya, yHHre bocagũ tiiróbirora. ¹⁸ Cãũ apeyenó posari tiirĩ siro niirĩ, o mHHrẽ waramorĩ, yHHre teerẽ wapasewa. ¹⁹ YHH Pablo yãa wãmomena ateré jóaa:

* **1:11** Onésimo Filemónrẽ dutiapenori basocũ niimiyigu. Filemõnyere yaaari sirogã, dutijõãyigu. Too síro Pablo putopũ jeayigu. † **1:11** Onésimo wãme “tiiapugũ” jĩdugaro tiia.

Wapatíguda. Ateré m̄rē wācūrī tiidugáripac̄, wācūrī tiigúdacu: Ȳn Jesucristoye quetire m̄rē padeorí tiiwá. Teero tiiré wapa m̄n ȳnre wapamóã. ²⁰ Yáa wedeḡ, m̄n Jesuré padeogú nijigū, Onésimorē añurō bocari boogá. Cristo tiápuremena ȳnre añurō yeerip̄nac̄tiri tiiyá.

²¹ Ȳn m̄nmena añurō p̄t̄uáa, m̄n tiádarere masijigū. “Tiigúdaqui” j̄i mas̄toaa. Teero tiigú, jóaa. Ȳn s̄ãĩr̄iro nemorō tiigúdacu.

²² Atecãrē j̄īsirotiguda: Ȳn c̄ãniãdarore quēnoyúeya. Cõãmacū m̄ã s̄ãirere t̄uorí, m̄ã p̄top̄ wáagudacu.

Wedeyaponorigue

²³ Epafras m̄rē añudutii. C̄ã ȳnmena Jesucristoyere wederé wapa peresuwiip̄n niĩ. ²⁴ Ȳnre Jesucristoyere wederémena tiápura Marcos, Aristarco, Demas, Lucas añudutiya.

²⁵ Marĩ Òp̄ Jesucristo m̄ãrē añuré ticoaro.
Nocõrõã jóaa.

HEBREOARE jóaripũ

Cõãmacũ cũũ macũmena basocáre wedeyigu

¹ Too sugueropũ Cõãmacũ cũũyara profetamena marĩ ñecũsũmũãrẽ wedeyigu; sĩcãrĩ mee wedeyigu. Cũũ wederécõrõ merẽã dícu wederucuyigu. ² Atitõ niiture burecorire cũũ macũmena marĩrẽ wederigu niiwĩ. Cõãmacũ cũũ macũrẽ “niipetire mũũye putuáadacu” jĩiyigu. Cũũmenarã atibúrecore bauanéyigu. ³ Cũũrã Cõãmacũ asibatére ãñurere cuogú niĩ. Cũũrã sũcã Cõãmacũbiro niirecutiqui. Cũũ wedesere tutuare cuorẽmena niipetire atibúreco niirere ññanũnusequi. Marĩ ñañarẽ tiirere cosetõagũ, Cõãmacũ tutuanetõgã putopũ diamacũpe jeanuãjeayigu.

Cõãmacũ macũ ángelea nemorõ uputĩ macũ niĩ

⁴ Cõãmacũ cũũ macũrẽ Òpũ niirere sõnecoyigu. Teero tiigú, ángelea nemorõ uputĩ macũ putuáayigu. ⁵ Cõãmacũ cũũ macũrẽ biiro jĩiyigu: Mũũ yũũ macũ niĩã.

Mecũãmena yũũ mũũ pacũ niirere masĩãdacua.*

Sĩcũ ángelere teero jĩriyigu. Teero biiri cũũ macũye maquẽrẽ wedesege, biiro jĩiyigu:

Yũũ cũũ pacũ niigũda.

Cũũ yũũ macũ niigũdaqui.†

Sĩcũ ángelere teero jĩriyigu. ⁶ Basocã sõwũ jĩĩgũrẽ atibúrecopũ ticodionemorĩ, cũũ jĩĩãdarere biiro jóanoã:

Niipetira ángelea cũũrẽ jeacũmu, padeoáro,

jĩĩ jóanoã. ⁷ Ángeleapere cũũ jĩĩrere biirope jóanoã:

Ángelea Cõãmacũrẽ padecotera niicua;

cũũ dutirere tiirã, wĩno tiirõbiro wáacua.

Cũũrã sũcã pecame tiirõbiro niicua.‡

⁸ Cũũ macũpẽreja biirope jóanoã:

Mũũ Cõãmacũ niĩã; mũũ Òpũ niirẽ petirĩcu.

Mũũ niipetirare diamacũrã dutigũdacu.

⁹ Mũũ diamacũ tiirere booa; netõnũcãrepere boorĩa.

Teero tiigú, Cõãmacũ mũũ Òpũ niigú mũũrẽ bese, õpũ sõnecowi.

Mũũ menamacãrã nemorõ mũũrẽ usenire painemorõ ticowi,§

jĩĩ jóanoã. ¹⁰ Atecã cũũ macũpẽreja biiro jóanoã:

Basocã Òpũ, sicatorũpe mũũ basirora atibúrecore bauanéwũ;

ũmũãse niirẽcãrẽ tiiwũ.

¹¹ Mũũ tiirĩgue petijõããdacu;

mũũpeja niirucujãgũdacu.

Niipetire mũũ tiirĩgue suti tiirõbiro bóadiaadacu.

¹² Mũũ teerẽ suti tiirõbiro tuupégũdacu.

Niipetire wasonõãdacu.

Mũũpeja wasorĩcu.*

Mũũ catirẽ petirĩcu.*

* 1:5 Salmo 2.7. † 1:5 2 Samuel 7.14; 1 Crónicas 17.13. ‡ 1:7 Salmo 104.4. § 1:9 Salmo

45.6-7. * 1:12 Salmo 102.25-27.

jĩ jóanoã. ¹³ Cõamacũ atecãrẽ cũ macũrẽ biiro jĩrigũ niĩwĩ:

Yáa wãmo diamacũniĩape duiya,

tée mũũrẽ iĩnatutirare mũũ dutiriguere yũũ ãñurõ yũũri tiirĩpũ.†

Sĩcũ ángelere teero jĩriyigu. ¹⁴ Niipetira ángelea bauhéra niĩya. Cũã cũũ dutirére tiicotéra niĩya. Cũã cũũ netõnénorirare tiiapudutigu ticodiocora niĩya.

2

Cõamacũ basocáre netõnére quetire tũonũnũsedutire

¹ Teero tiirã, cũũ macũye quetire marĩ tũóariguere nemorõ ãñurõ tũonũnũsero booa. Tũonũnũseco, padeodúrijããda jĩrã. ² Too sũgueropũre Cõamacũ ángeleamena cũũ dutirére* wedecoyigu. Cũũ dutiré diamacũrã niirõ tiirĩro niĩwũ. Diamacũ maquẽ niipacari, basocápe netõncãyira. Cũã netõncãrecõrõ ñañarõ tiinóyira. ³ Teero tiirã, marĩrẽ netõnére quetire ãñunetõjõãrere teero iĩajãrã, Cõamacũ ñañarõ tiíadarere netõricu. Tee quetire marĩ Òpũ wedesũguerigu niĩwĩ. Too síro cũũ wederiguere tũorĩra marĩrẽ wedenetõnecowa. “Netõnére quetire diamacũrã niĩã”, jĩwã. ⁴ Cõamacũcã tee quetire “diamacũrã niĩã” jĩgũ, cũũ sũcũrã tiimasĩrere pee tiĩñorĩ tiirĩgu niĩwĩ. Teero biiri Espĩritu Santomena marĩcõrõ tiimasĩrere ticorigũ niĩwĩ. Pee merẽã tiimasĩrere ticoqui, cũũ ticodũgarobirora.

Jesús basocã wáarigue

⁵ Cõamacũ atibúreco petiári siro, apebúreco jeari, ángeleare “mũã niipetirare dutiadacu” jĩriyigu. ⁶ Biirope Cõamacũye queti jóaripũpũre sũcũ tee maquẽrẽ jóarigu niĩwĩ:

Cõamacũ, ¿deero tiigũ mũũ nocõrõca basocáre wãcũjãĩ?

¿Deero tiigũ nocõrõca cũãrẽ ãñurõ iĩanũnũsejãĩ?

⁷ Mũũ basocáre ángelea doca niirã niirĩ tiirĩgu niĩwũ ména.

Péerogã siro basocáre pee dutirére ãñurõ asibatéremena ticorigũ niĩwũ.

⁸ Niipetire mũũ bauanériguere basocã dutiaro jĩgũ, cũũrigũ niĩwũ,†

jĩ jóarigu niĩwĩ. Cõamacũ basocáre dutirére cũũgũ, niipetirere dutiaro

jĩgũ, cũũrigũ niĩwĩ. Teero tiirã, cũã “dutimasĩña maniã” jĩrẽ maniã.

Teero niipacari, marĩ atitóre basocã niipetirere dutiri iĩnaria ména.

⁹ Ángelea docagã niimirigũpereja masĩnoã. Cũũrã Jesús niĩ. Cũũ Cõamacũ

basocáre ãñurõ tiirere ãñogũ, marĩrẽ diabosarigu niĩwĩ. Cũũ diagũ, bayiró

ñañarõ netõrígue wapa Cõamacũ ãñurõ asibatéremena cũũrẽ marĩ Òpũ

sõnecorigũ niĩwĩ.

¹⁰ Cõamacũ niipetirere, niipetirare bauanérigu niĩwĩ, niipetira cũũrẽ

“ãñugũrã tiiyĩ” jĩãrõ jĩgũ. Cũũrã paũre ãmũãsepũ wãadarimarẽ maa

ẽñosũguégũdũ, cũãrẽ netõnégũdũre biiro tiirĩgu niĩwĩ: Niipetirere ãñurõ

tiĩñãpetijããrõ jĩgũ, ñañarõ netõrĩ tiirĩgu niĩwĩ. Cõamacũ teero tiigũ,

diamacũ tiirĩgu niĩwĩ. ¹¹ Marĩrẽ marĩ ñañarẽ tiirere acabórigũ, teero biiri

marĩ cũũ acabónorira sũcũpõna tiiróbiro niirã tiia sãa. Teero tiigũ, cũũ

marĩrẽ “yãa wedera niĩya” jĩgũ, bobosãriqui. ¹² Teero tiirõ, cũũ Pacũre

wedeserere biiro jóanoã:

Mũũye maquẽrẽ yãa wederare wedegũda.

† 1:13 Salmo 110.1. * 2:2 La Ley de Moisés. † 2:8 Salmo 8.4-6.

Basocá neārucuropu “Cōāmacū ãñunetōjōāi” jīi basapeoguda mūurē, †
jīi jóanoā. ¹³ Atecā jóanoā:

Yuu Cōāmacūrē padeorucúa, §
jīi jóanoā. Atecā jóanemonoā:

Cōāmacū pōna cūu yuure ticoriramena āno niā, *
jīi jóanoā.

¹⁴ Marī diaadari ōpūūrīrē cūoa. Teerora Jesucā marībirora ōpūūcutirigu niīwī. Cūu marī tiiróbirora ōpūūcutirigu diajōāyigu. Teemēna Satanás dia ditijōāadarare dutigúre docacūmurī tiirigu niīwī. ¹⁵ Teeménarā di- aré cuimirare netōnérigu niīwī sáa. Teeré cuira, bárecoricōrō ñañarō yeeripūnacutimiyira. ¹⁶ Teero tiirá, ateré masīnoā: Cūu ángeleapere tiápugu mee atirigu niīwī; Abraham pārāmerā niinunuserapere tiápugu atirigu niīwī. ¹⁷ Marī cūuya wederare tiápugu, marībirora baurigu niīwī. Marībiro niihégūjā, marīrē tiápurijojīyi. Marībirora niijīgū, paiaré dutigú sāārigu niīwī. Paiaré dutigú sāārigu Cōāmacū boorere tiigú niī; marīrē bóaneō ññaqui. Marīrē diabolosarigu niijīgū, paiaré dutigú niijīgū, marī ñañaré tiirere Cōāmacūrē acabóre sāibosáqui. ¹⁸ Satanás cūūrē ñañaré tiidutiri, bayiró ñañarō netōpacú, ñañaré tiiriyigu. Cūūrē teero wáari, wācūtutuayigu. Teero tiigú, marīrē ñañarō wáari, tiápugu.

3

Jesús Moisés nemorō niī

¹ Teero tiirá, yáa wedera, ñañaré tiirere acabónorira, ũmuāsepu wáadara, Jesús marī padeogúre wācūnūnuseya. Cūu Cōāmacū be- serigu, cūuyere wededutigu ticoconorigu niī. Teero biiri paiaré dutigú, Cōāmacūrē marīye niīadarere sāiboságu niī. ² Jesús Moisés ti- iróbiro Cōāmacū cūūrē cūūriguere diamacú tiigú niirigu niīwī. Moisés Cōāmacūrē padeoráre sūonígū niirigu niīwī. ³ Jesuré Moisés nemorō ãñurō wācūnetōnucārō booa. Queorēmena wedeguda. Sīcū wii tiiqui. Ti- wií tiirigupe tiwií nemorō ãñurō wedesenoqui. Jesurá wii tiirigu tiiróbiro niī. ⁴ Wiiré ñña, ateré jīimasīā: “Sīcū tiiwīrē tiirigu niīwī”. Cōāmacūpeja niipetireparena tiisugúerigu niīwī. ⁵ Moisépe Cōāmacūrē padecotegu niijīgū, Cōāmacūrē padeoráre ãñurō coterigu niīwī. Cūu Cōāmacū too síro wedeadare maquécārē wederigu niīwī. ⁶ Cristope tiwií ōpū macú niijīgū, tiwií macārē ãñurō cotequi. Marī Cōāmacūrē padeorá tiwií macārā niirā tiia. Marī Cōāmacūrē padeorucúra, tiwiipúra niijārā tiia. Teero biiri “too síropu cūu ticoadarere marīrē ticogudaqui” jīi padeorucúra, teerora niirucujāñadacu.

Cōāmacūrē padeorá yeerisācua

⁷ Teero tiirá, Espíritu Santo jīiriguere wācūnūnuseya. Cūu jīirigie Cōāmacūye queti jóaripūpu biiro jīi jóanoā:

Mecūā múā Cōāmacū wedeserere tuorá,
⁸ yuurijā tiirijāña.

Too suguero macārāpu cūūrē netōnucārira tiiróbiro niirijāña.

Cūā yucu manirō, basocá manirōpu niiritore, Cōāmacū wederi tuorírucuyira.

“¿Niirōrā marīrē ñañarō tiigúdari cūu? Tiiríqui”, jīiyira.

⁹ Cõamacū jĩiyigu: “Cúã cuarenta cãmarĩ yuu añurõ tiirere ñnarucumiwã. Teeré ñnapacara, ¿niirõrã marĩre ñañarõ tiigúdari cūũ? Tiiriqui’, jĩi wãcũwã.

¹⁰ Teero tiigú, yuu cúãmena cúatu.

Cúãrẽ biiro jĩiwũ: ‘Múã diamacú maquẽrẽ masĩpacara, noo boorõ tiijãã; yuu dutirere booríã’, jĩiwũ.

¹¹ Teero tiigú, cúãmena cúagu, jĩiwũ: ‘Diamacárã biiro tiigúda:

Yuu múãrẽ ticoadari ditare jearicu; yuumena yeerisãricu’, jĩiwũ”, jĩiyigu Cõamacũ,*

jĩi jóanoã.

¹² Yãa wedera, cãmerĩ coteya. Sícũ ñañarõ wãcũ, padeohégũ niirijããrõ. Ñañarõ wãcũrã, padeodúra, too síro múã Cõamacũ catirucugũre cõãrã tiibócu. ¹³ Biirope tiiyá: Burecoricõrõ Cõamacũ cūũ “Mecũã” jĩiri bureco niirĩ, cãmerĩ wãcũtutuari tiiyá. Teero tiihéra, múã síquẽrã jĩiditorere tuorã, ñañarere tiiãdacu. Cõamacũrẽ yuuhera putuãadacu. ¹⁴ Marĩ sicato padeorígũre padeorucújãrã, Cristore bapacutira niiãdacu.

¹⁵ Yuu jĩãrirobirora jĩi jóanoã:

Mecũã múã Cõamacũ wedeserere tuorã, yuurijã tiirijãña.

Too sugũero macãrãpu Cõamacũrẽ netõncãrira tiirõbiro niirijãña,†

jĩi jóanoã. ¹⁶ Too sugũero macãrãpu Cõamacũ wedeserere tuopacára, cũũrẽ netõncãyira. Cúã niipetira Egiptõpu niimirira Moisés neewitiwarira ni-

iyira. ¹⁷ Cuarenta cãmarĩ Cõamacũ cúã ñañarẽ tiiri ñnagũ, cúãmena cúayigu. Teero tiirã, cúã yucu manirõ, basocã manirõpu diayira. ¹⁸ Cõamacũ

cũũrẽ netõncãrirare biiro jĩiyigu: “Diamacárã biiro tiigúda: Yuu múãrẽ ticoadari ditare jearicu; yuumena yeerisãricu”, jĩiyigu. ¹⁹ Teero tiirã, marĩ

masĩtoaa: Cúã Cõamacũrẽ padeorijãrã, cūũ ticoadari ditare jeamasĩriyira. Cũũmena yeerisãre buaríyira.

4

¹ Cõamacũ too sugũero macãrãpũre “yuumena yeerisãrã atiya” jĩirirobirora marĩcãrẽ jĩigũ tiiquí. Teero tiirã, añurõ wãcũãda. Apetó

tiirã, múã síquẽrã tee yeerisãre buaribocu. ² Marĩcã too sugũero macãrãpu tiirõbirora Cõamacũye queti añurẽ quetire wedenorira niiã. Cúãpe bári

peti tee quetire tuoyíra. Padeoríyira. Teero tiirã, añurere buaríyira. ³ Marĩpe tee quetire padeorãpeja Cõamacũmena yeerisãre buatóaa. Tee

maquẽrẽ Cõamacũ wedesegũ, biiro jĩiyigu:

“Teero tiigú, cúãmena cúagu, ateré jĩiwũ:

‘Diamacárã biiro tiigúda:

Yuu múãrẽ ticoadari ditare jearicu; yuumena yeerisãricu’, jĩiwũ”, jĩiyigu Cõamacũ,*

jĩi jóanoã. Cõamacũ atibúreco yaponóãri siro, yeerisãyigu. ⁴ Ateçã Cõamacũye queti jóaripũpu cūũ atibúrecore yaponóãri bureco síro macã burecore biiro jóanoã:

Seis burecori siro apebúreco jeari,† Cõamacũ niipetirere tiarĩ siro, yeerisãyigu,‡

jĩi jóanoã. ⁵ Ateré jóanemonaã:

Yuu múãrẽ ticoadari ditare jearicu; yuumena yeerisãricu,§

* 3:11 Salmo 95.7-11. † 3:15 Salmo 95.7-8. * 4:3 Salmo 95.11. † 4:4 Pecasãyemena: el séptimo día. ‡ 4:4 Génesis 2.2. § 4:5 Salmo 95.11.

jĩĩ jóanoã. ⁶ Too sũguero macãrãpu ãñurẽ quetire tãosũguérira niipacara, Cõãmacãrẽ netõnucãyira. Cãã netõnucãrigue wapa cãm̃mena yeerisãre buariyira. Basocã cãm̃mena yeerisãre buaadaro dusaa mēna. ⁷ Teero tiirã, Cõãmacũ apebũreco beseiyũ sũcã. Cũũ beserĩ bureco “Mecũã” jĩĩnoyiro. Marĩ ñecũsũmũã netõnucãri siro, peecũmarĩ siro, Cõãmacũ David jóariguemena teerẽ wedeyiyũ. Cũũ wederiguere yũũ muãrẽ biiro jóatoaawũ: Mecũã muã Cõãmacũ wedeserere tũorã, yũũrijã tiirijãña,*

jĩĩ jóanoã. ⁸ Josuẽ Israelya põna macãrãrẽ yeerisãrere ticoatã, Cõãmacũ too síropũ “Mecũã yũũre yũũrã yeerisãre buaadacua” jĩĩrẽ maquẽrẽ wedenemoriboĩyĩ. ⁹ Teero tiirã, Cõãmacũ yeerisãrirobirora marĩ Cõãmacũrẽ padeorãcã yeerisãmasĩcu. ¹⁰ Cõãmacũ niipetirere tiirã siro, yeerisãiyiyũ. Teero tiirõbiro Cõãmacũrẽ padeorãcã paderẽ yaponõãrirabiro yeerisãcu. ¹¹ Teero tiirã, marĩcã wãcũtutuario booa, Cõãmacũmena yeerisããda jĩĩrã. Too sũguero macãrãpu Cõãmacũrẽ netõnucãriro tiirõbiro tiinũnũserijãrõ booa.

¹² Cõãmacũ wedesere catirẽbiro niirucujãã; tutuanetõjõãã. Saderipĩ puaniña asoyõariipĩbiro niĩã. Tiipĩ nemorõ Cõãmacũ wedeserepeja marĩ popeapu, marĩ yeeripũnapũ, marĩ wãcũrẽpu, niipetiropu sããwacu. Cõãmacũ wedesere tũorã, marĩ tũgueñare, teero biiri marĩ “biiro tiĩãda” jĩĩ wãcũrẽ “ãñuniã” o “ñãñaniã” jĩĩ besemasĩã. ¹³ Marĩ Cõãmacũ tiirãra niijĩrã, cãm̃rẽ yayiõomasĩria. Cãm̃ niipetire marĩ wãcũrẽrẽ ññamasĩ. Cãm̃ marĩrẽ “¿deero tiirã teero tiiri?” jĩĩ sãñĩarĩ, wedenetõnoãdacu.

Jesús paiafé dutigú niĩ

¹⁴ Jesũs Cõãmacũ macũ, Cõãmacũ pũtopũ jeariyũ, paiafé dutigú niĩ. Teero tiirã, “Jesurẽ padeoã” jĩĩrẽrẽ padeorucujãrõ booa. ¹⁵ Jesurã paiafé dutigú marĩ wãcũbayiheri ññagũ, marĩrẽ bóaneõ ññamasĩqui. Cãm̃cã niipetira basocã tiirõbirora niipetire jĩĩcõãsãnomiyiyũ. Jĩĩcõãsãpacari, sĩcãrĩ ññañarẽ tiiriyiyũ. ¹⁶ Teero tiirã, cuiro manirõ Cõãmacũ marĩrẽ maĩgũrẽ sãĩãda. Marĩ sãĩrẽcõrõ marĩrẽ bóaneõ ññagũdaqui; marĩrẽ ãñurẽ ticodũgarigũ niijĩgũ, tiipũgũdaqui.

5

¹ Paiã cãm̃rẽ dutigũdure besera, cãm̃ watoa niigũrẽ beseeya. Cãm̃ basocãye maquẽrẽ Cõãmacũrẽ sãĩbosãgũdure sõneconoĩ. Cãm̃rã basocã Cõãmacũrẽ ticodũgarere ticobosai. Cãm̃ ññañarẽ tiiriguere acabõre sãĩbosãgu, wãicũrãre sãĩ sõemonecobosai. ² Cãm̃ basocã niijĩgũ, wãcũbayihegu niĩ. Teero tiigũ, tũomasĩhẽrãrẽ, noo boorõ tiirãre bóaneõ ññagũ. ³ Tutuhegu niijĩgũ, cãm̃ basirocã ññañarẽ tiirigue wapa ãpẽrãrẽ tiĩbosãrobirora wãicũrãre sãĩ sõemonecomasĩ.

⁴ Sĩcũ cãm̃ basiro “yũũ paiafé dutigú niigũda” jĩĩ sããmasĩriqui. Cõãmacũ cãm̃rẽ bese sõnecoqui, cãm̃ Aarõnrẽ bese sõnecorirobirora. ⁵ Teerora wãayiro Cristore. Cãm̃ basiro paiafé dutigú sããgũ, cãm̃ basiro beseriyiyũ. Cõãmacũpe cãm̃rẽ bese sõnecoiyiyũ. Cõãmacũrã cãm̃rẽ jĩĩrigũ niiwĩ: “Mũũ yũũ macũ niĩã. Mecũãmena yũũ mũũ pacũ niirẽre masĩãdacua”, jĩĩrigũ niiwĩ,*

jĩĩ jóanoã. ⁶ Atecãrẽ Cõãmacũ cãm̃ye queti jóaripũpu biiro jĩĩrigũ niiwĩ: “Mũũ pai niirucujãgũdacu.

Melquisedec niirirobirora niigũdacu”, jĩĩrigũ niiwĩ,†

* 4:7 Salmo 95.7-8. * 5:5 Salmo 2.7. † 5:6 Salmo 110.4.

jĩĩ jóanoã. ⁷ Jesús atiditapú niigũ, Cõamacũ cũũ diaadarere netõnémasĩgũmena wedeseyigu. Bayiró busurómena, utirémena cũũrẽ sãĩmĩyigu. Cõamacũ cũũrẽ quioníremena padeorí ññagũ, cũũ sãĩrere tũoyĩgu. ⁸ Cõamacũ macũ niipacu, ñañarõ netõyĩgu. Teero netõpacũ, Cõamacũ dutirére añurõ yũugũ wáayigu. ⁹ Ñañarõ netõríguemena tiĩĩñápetijãyigu. Teero tiigũ, niipetira cũũrẽ yũuráre netõnégu, catiré petihére ticogũ wáayigu. ¹⁰ Cõamacũ cũũrẽ pairaré dutigũre sõnecorigũ niĩwĩ Melquisedec niĩriobirora.

Padeodúri jĩĩrã, wãcũtutuaya

¹¹ Melquisedeye maquẽrẽ múãrẽ pee wededũgamiã. Múãrẽ ãsã wederé wisió niicu. Múã peanetõjõãã masĩdũgara. ¹² Múã yoari Jesuré padeóa. Mecũtigãrẽ ãpẽrãrẽ buerãpu niitoabocu. Teero tiiróno tiirã, Cõamacũyere buesũguerere wedequenõrĩ booa sũcã. Yaarére yaaróno tiirã, mecũtigãrẽ õpẽcõ õpũrã tiiróbiro niĩã ména. ¹³ Õpẽcõ dícuẽre ãpũgũno wĩmagũ peti niĩ. Teero tiigũ, añurõ tiirére, ñañarõ tiirére besemasĩriqui ména. ¹⁴ Yaaré bayirépe bũtoá yaaré niĩã. Cũã añurõ buenorira tũomasĩ, añurére, ñañarére ññamasĩ, beserãpu niicua.

6

¹ Teero tiirã, tutuanemorepere buenemoãda, Cristoyere añurõ tũomasĩnemoãda jĩĩrã. Marĩ buesũgueriguere buerijããda ména. Marĩ Cristoye buesũgueriguere ate niĩwũ: “Múã ñañaré tiiré wapa pecamepu wáaadacu; teero tiirã, wãcũpati, wasoyã” jĩĩrere buenowã. “Cõamacũrẽ padeoró booa” jĩĩrere buenowã. ² Teero biiri wãmeõtirere, ñaapeórere buenowã. Teero biiri sũcã “diarira masãadacua; ñañaré tiirã pecamepu ñañarõ tiinõadacua” jĩĩrere buenowã. ³ Mecũtigã Cõamacũ boorí, Cristoye maquẽrẽ añurõ tũomasĩnemoãdacu.

⁴ Æpẽrã Jesús basocáre netõnére quetire añurõ tũomasĩmiyira. Cũũrẽ añurõpũra masĩmiyira. Espĩritu Santore cũomĩyira. ⁵ Cõamacũ cũũrẽ padeorãre “añurére tiigũda” jĩĩ jóarigue cũũrẽ padeoré jeamiyiro. Teero biiri atitóre Cõamacũ tutuaremena tiĩẽñorĩ ññarã, “marĩ diari siropũre, nemorõ añurõ tiigũdaqui” jĩĩmiyira. ⁶ Teero jĩĩrira niipacara, padeodũyira. Cũã padeodũjĩrã sãa, “wãcũpati, wasoyã” jĩĩrere tũonemórã, wasomasĩricua. Cũãrã Cõamacũ macũrẽ curusapu páabiaturabiro tiicúa. Teeména ãpẽrã cũũrẽ buijãrĩ tiicúa. ⁷ Ate queorémena padeodũraye maquẽrẽ wedegũda: Naĩrõ oco peacu sicaditapũre. Tiidita oco añurõ sñicú. Teero tiiró, dũcacũticu. Tiidita õpũ cũũya wii macãrãmena teedũcare yaacua. Cõamacũ tiiditare añurõ tiiquí; nemorõ dũcacũtiri tiiquí. ⁸ Tiiditapũra pota, ñañaré dícu wiirí, wapamanĩri dita niicu. Cõamacũ tiiditare ñañarõ tiiquí; sóecõãqui, dũcamanijããrõ jĩĩgũ.

Cõamacũ “añurõ tiigũda” jĩĩriquere tiigũdaqui

⁹ Yũũ maĩrã, padeodũraye maquẽrẽ wedepacu, “múã padeodũayiro” jĩĩgũ mee tiia. Múã añurére, netõnére maquẽrẽ bũatõayiro. ¹⁰ Múã Cõamacũrẽ maĩrere ãñorã, ãpẽrã Jesuré padeorãre tiĩápuyiro. Teero tiĩápuruçujããyiro ména. Teero tiigũ, Cõamacũ diamacú tiigũ niijĩgũ, teeré múã tiirére acabórĩqui. ¹¹ Múã ateré bayirõ tiirí booa: Æpẽrãrẽ tiĩápura, múã niipetira useniremena añurõ tiidũgarere teerora tiiyapãcũtijãña. Teero múã tiirí, Cõamacũ “ticogũda” jĩĩrigue queoró múã wãcũrõbirora

wáaadacu. ¹² Teero tiirá, daderá niirijãña. Teero daderóno tiirá, ãpẽã Jesurẽ ãñurõ padeorãre ññacũña. Cũã Cõãmacũrẽ padeocúa; cũũ “ticoguda” jĩriguere potocõrõ manirõ yuecua. Teero tiigú, Cõãmacũ cũãrẽ cũũ “ticoguda” jĩriguere ticogu tiiquí. Múãcã cũãrẽ ññacũ, tiinunúseya.

¹³ Cõãmacũ Abrahamrẽ “mũurẽ ãñurõ tiigúda” jĩgũ, ãpĩ wãmemena wãmepeoriyigu; ãpĩ cũũ nemorõ niigú maniquí. Teero tiigú, cũũ basiro wãmepeoyigu. ¹⁴ Abrahamrẽ biiro jĩiyigu: “Diamacũrã jĩã: Mũurẽ ãñurõ tiigúda; mũũ pãrãmerã paũ basocáputiadacua”, jĩiyigu. ¹⁵ Abraham potocõrõ manirõ yuejĩgũ, cũũrẽ “ãñurõ tiigúda” jĩriguere buayígu.

¹⁶ Múã masiã: Sĩcũ “yũũ diamacũrã jĩã” jĩdugagu, Cõãmacũ wãmemena wãmepeoqui. Cũũ teero jĩ wãmepeori tãorã, “diamacũrã jĩgũ tiiquí” jĩrã, cãmerĩ jĩnemoricua. ¹⁷ Teerora Cõãmacũ tiiyigu. Cũũ “ticoguda” jĩriguere “diamacũrã wáaadacu” jĩgũ, cũũ basiro wãmepeoyigu. Teeména marĩ cũũ ãñurõ ticoadarere yuerá ateré jĩmasiã: “Cõãmacũ cũũ ‘ãñurõ tiigúda’ jĩriguere wasoriquí”, jĩmasiã. ¹⁸ Teero tiiró, puaró niĩã wasomasĩña maniré: Cõãmacũ jĩditore manigú niijĩgũ, cũũ wãmepeoriguere, teero biiri cũũ jĩriguere wasomasĩriqui. Cũũ diamacũ wedeseremena marĩrẽ cũũ netõnérirare wãcũtutuari tiĩ. “Cũũ marĩrẽ ‘ãñurõ tiigúda’ jĩrirobirora tiigúdaqui”, jĩnoã. ¹⁹ “Cũũ ‘ãñurõ tiigúda’ jĩriguere tiigúdaqui”, jĩ wãcũbayĩrã, yuea. Tee wãcũbayire yucusóro siatúpasori tutu bayirĩ tubiro niicu. Peecũmúro manirõ niirucujãadacu. Marĩ yucusóro ãñurõ siatúpasonoriwãbiro niicu. Tiiwãrẽ siatúpasori tutu Cõãmacũ niirõpu nucũrí tutubiro niicu. ²⁰ Toopú Jesús marĩ suguero jeasugueyigu. Toopú paiaré dutigú niijĩgũ, marĩrẽ sãĩbosáqui. Cũũ pai Melquisedec niirirobirora niirucujãgãdaqui.

7

Jesús Melquisedec niirirobiro pai niiré

¹ Melquisedec wãmecutigu Salem macãrã õpũ niiyigu. Teero biiri pai niiyigu; Cõãmacũ ãmũãsepũ niigú cũũrẽ pai sõnecoyigu. Cũũrã Abrahamrẽ bocagu jeayigu. Abrahamcã õpãrãména cãmerĩsĩãpetitoa,* coeputãaatiri, Melquisedec cũãrẽ bocagu, cũũrẽ jĩiyigu: “Cõãmacũ mũurẽ ãñurõ tiiaró”, jĩiyigu. ² Abraham cũã cãmerĩsĩãrã wapataariguere puamóquẽñeburi batocũyigu. Sicabú maquẽrẽ Melquisedere ticoyigu. Melquisedec jĩrõ “Õpũ diamacũ maquẽ tiigú” jĩdugaro tiia. Cũũ Salem macãrã õpũ niiyigu. Salem “Ãñurõ niirecutire” jĩdugaro tiia. Teero tiigú, cũũ “Õpũ ãñurõ niirecutire ticogú” niiyigu. ³ Melquisedec pacusũmũãrẽ, cũũ ñecãsũmũãrẽ masiãna maniã. Cũũ bauariguere, cũũ diarigüecãrẽ masiãna maniã. Teero tiigú, Melquisedec Cõãmacũ macũ tiiróbiro pai niirucuqui.

⁴ Múã Melquisedec uputĩ macũ niirére wãcũña: Marĩ ñecũ peti Abraham cũã sãtãriguere puamóquẽñeburi cũã seenéocũriguere cũũrẽ sicabú maquẽrẽ ticoyigu.† ⁵ Niipetira judíoa cũã oterére puamóquẽñeburi seenéocũrere sicabú maquẽrẽ Levĩ pãrãmerã niinunusera paiã niirãrẽ ticooya Moisére dutiré cũũrigue jĩrõbirora. Cũãrẽ ticorã Abraham pãrãmerã niĩya. Cũãya wedera niipacari, wapaséya. ⁶ Melquisedepeja Levĩ pãrãmi niinunusegu niiripacu, Abraham sicabú maquẽrẽ ticori,

* 7:1 Génesis 14.14-20. † 7:4 Génesis 14.20.

ñeeyigu. Teero biiri Abrahamrê Cõamacũ “añurõ tiigúda” jĩnorigure “Cõamacũ mũurê añurõ tiiarõ” jĩyigu. ⁷ Múã masiã: “Cõamacũ múãrê añurõ tiiarõ” jĩgúno cúã nemorõ uputĩ macũ niigũ niiqui. ⁸ Paiá marĩ watoa niirã ãpẽrã ticorere ñeerã marĩ tiirõbiro diaadara niĩya. Abraham ticoriguere ñeerigupereja Cõamacũye queti jóaripũpu “diayigu” jĩ jóanoña maniã. Catirucugũ tiirõbiro niigúrê jóanoã. ⁹ Ateré wãcũña: Levĩ teero biiri cúũ pãrãmérã niinunusera cúã basocã ticoriguere ñeepacara, Melquisedere ticoyira. Abraham ticoriguemenarã cúãcã ticorira tiirõbiro niiyira. ¹⁰ Melquisedec Abrahamrê bocagu jeari, cúã Abrahammena bauáadara niijĩrã, cúũmena niirã tiirõbiro niitoayira.

¹¹ Paiá Leviyá põna macãrã cúã paiá dutirere cuocúa Moisére dutiré cũürigupure. Cúã tee dutirere tiirã, basocãre añurã quẽnojeári timasñricua. Cúã quẽnojeári tiirĩ siro niitãtã, Cõamacũ ãpĩ pai sõnecoribojĩyi. ãpĩrê sõnecogu, Aarõn pãrãmi niinunusegure sõnecoriyigu. Melquisedec tiirõbiro niigúpere sõnecoyigu. ¹² ãpĩ pai sããrĩ, dutirécãrê wasopetijãrõ booa sãa. ¹³⁻¹⁴ Melquisedec tiirõbiro niigũ maquẽrê jóanoã Cõamacũye queti jóaripũpũre.† Cũãjã Leviyá põna macũ mee niyigu. Marĩ masiã: Marĩ Ópũ Judayá põna macũpe niyigu. Tii põna macũ sícũ pai sããriyigu. Moisés paiaýe maquẽrê wedesegu, sícãrĩ “Judayá põna macãrã paiã sããadacua” jĩriyigu.

¹⁵ Teeré nemorõ masĩnoã ãpĩ pai jeariguemena. Cũũrã Melquisedec tiirõbirora niigũ niyigu. ¹⁶ Leviyá põna macãrã dícu, Moisére dutiré cũürigue jĩrõbirora paiã sããrira niiwã. Jesupé Levĩ pãrãmi niiripacu, cúũ tutuaremena catiré petihére cuogú niijigũ, pai sããyigu. ¹⁷ Cõamacũye queti jóaripũpu Jesuré teerora jĩ jóanoã: Mũũ pai niirucujãgũdacu.

Melquisedec niirõbirora niigũdacu, § jĩ jóanoã.

¹⁸ Paiá Leviyá põna macãrã dutiré petijõãyiro. Basocã tee dutirere tiinunúsera, acabórerere, netõnérere buarícua. ¹⁹ Moisére dutiré cũürigue basocãre añurã quẽnojeári tiiríyiro. Tee dutirere tiirõno tiirã, marĩpeja nemorõ añurere cuoa: Jesucristo pai sããriguemena marĩ Cõamacũmena bapacutimasã. Cũũ putopũ wáaadarere useniremena yuea.

²⁰ Cõamacũ cúũ macũrê pai sõnecogu, cúũ basirora “diamacúrã yũũ wãmemena mũurê ateré jĩã” jĩyigu. ²¹ ãpẽrã paiã sããrã, teero jĩnoña maniýira. Cõamacũ cúũ macũrê sõnecogu, cúũ basirora “diamacúrã yũũ wãmemena mũurê ateré jĩã” jĩyigu. Cõamacũye queti jóaripũpũre biiro jóanoã:

Cõamacũ basirora “diamacúrã yũũ wãmemena mũurê ateré jĩã” jĩyigu. Cũũ teero jĩrigue wasonõña maniãdacu.

“Mũũ pai niirucujãgũdacu”, jĩyigu,*

jĩ jóanoã. ²² Teero tiigú, Cõamacũ Jesuména tiiré Moisére dutiré cũürigue nemorõ añuré niã. Jesús marĩrê nemorõ añuré tiirucúgudaqui.

²³ Paiá pau peti sããrucuyira. Cúã diari, cúã paiã niiré petijõãyiro; ãpẽrã wasorucúyira. ²⁴ Jesupéja catirucugũ niijigũ, pai niirucujãgũdaqui; ãpĩ cúũrê wasoríqui. ²⁵ Catirucugũ niijigũ, marĩye niãdarere Cõamacũrê

† 7:13-14 Salmo 110.4. § 7:17 Salmo 110.4. * 7:21 Salmo 110.4.

sãibosárucuqui. Cũũ wãmemena Cõãmacũrẽ sãĩrãnorẽ diamacũrã netõnémasĩqui.

²⁶ Teero tiigú, Jesús paiaré dutigú peti niĩĩ. Cũũ tiiróbiro niigũrẽna marĩ booa. Cũũ biiro niĩĩ: Ñañaré manigú, ãñurẽ tiigú, ñañaré tiihégu niĩĩ; marĩ ñañaré tiirã tiiróbiro niirri; niipetira ãmuãsepũ niirã nemorõ quioniremena iñanogũ niĩĩ. ²⁷ Cũũ ãpẽrã paiaré dutirã tiiróbiro tiiriqui. Cũã búrecoricõrõ wáicũrare sãã, cũã ñañaré tiiriguere acabóre sãĩcúa. Too síro ãpẽrãyere teerora tiibosácua, cũã ñañaré tiiriguere wapa. Jesupé biirope tiiyĩgu: Sícãrĩrã diayĩgu. Cũũ diariguemena basocã ñañaré tiirere wapatĩpetijãyĩgu. ²⁸ Moisére dutirẽ cũũriguepũ paiaré dutirãre besedutire biiro niĩã: Cũã wãcũbayihera niipacari, paiã sõneconowã. Tee dutirẽ cũũri siro niipacari, Cõãmacũpe cũũ wãmemena cũũ macũrẽ paiaré dutigú sõnecoyĩgu. Cũũ macũpé cũũ tiidutĩriguere tiipetĩrigũ niijĩgũ, ãñugú peti niĩĩ.

8

Mama netõnére queti Jesuména jeawũ

¹ Niipetire yũũ jóarigue maquẽ ate niĩã uputĩ maquẽ: Marĩ sícũ paiaré dutigúre cwoa. Cũũ ãmuãsepũ õpũ duirĩpĩrõ Cõãmacũ tutuanetõgũ putopũ cũũ wãmo diamacũniñape jeanuãjeayĩgu. ² Cũũ ãmuãsepũ ãñunetõjõãri Tatiapũre paiaré dutigú niiqui. Cõãmacũ basiro tiiwirẽ tiiyĩgu; basocã mee tiiyĩra.

³ Niipetira paiaré dutirãre sõnecorira niiwã, wáicũrare sãã sóemonecoaro jĩĩrã. Teero biiri oterẽ ticoaro jĩĩrã, sõneconorira niiwã. Teero tiigú, Jesucristocã pai niijĩgũ, Cõãmacũrẽ apeyenó ticorẽ cworó booa. ⁴ Jesucristo atibãrecopũre putũágũpeja, pai niiribojĩyi. ãpẽrã paiã Moisére dutirẽ cũũrigue jĩĩrõbirora Cõãmacũrẽ basocã néeatirere ticorã niitoaya. ⁵ Paiã cũã paderere tiirã, basocã tiirĩ wiipũre padeeya. Tiiwiĩ ãmuãsepũ niirĩ wii queorẽ dícu niicu. Marĩ teerẽ masĩã Cõãmacũ Moisére jĩiriguemena. Wiirẽ tiidutĩgu, biiro jĩiyĩgu: “Niipetire yãa wii maquẽrẽ mũũrẽ ãtãgũpũ ãñorõbirora tiiyã; merẽã tiirĩjãña”, jĩiyĩgu. ⁶ Mama netõnére queti Moisére dutirẽ cũũrigue nemorõ ãñurẽ niĩã. Marĩ Jesuré padeorãre “ãñurere buaãdacu” jĩirigue too suguero macãrãrẽ jĩirigue nemorõ ãñurẽ niĩã. Teero tiigú, Jesús pai niigũ tiirẽ ãpẽrã paiã tiirẽ nemorõ ãñurẽ niĩã.

⁷ Moisére dutirẽ cũũriguere basocã niipetirere tiipetijããtã, Cõãmacũ mama netõnére quetire Jesuména cũũribojĩyi. ⁸ Tiipetĩmasĩhẽrĩ iñagũ, biiro jĩiyĩgu:

Cõãmacũ biiro jĩĩ: “Too síropũ yũũ Israelya põna macãrãrẽ, teero biiri Judayã põna macãrãrẽ mama netõnére quetire cũũgũda.

⁹ Too suguero pũ cũã ñecũsãmũãrẽ cũũriguebiro niiriadacu. Cũãrẽ Egiptopũ niirãrẽ néewitiatigu, tee dutirere cũũmiwã. Cũãpe yũũ dutirere tiirĩwa.

Teero tiigú, cũãrẽ cõãjãwũ”, jĩĩ marĩ Õpũ.

¹⁰ “Too síropũ Israelya põna macãrãrẽ mama netõnére quetire cũũgũda. Biiro tiigũda: Yũũ dutirere cũã wãcũrẽpure jeari tiigũda; cũãrẽ yũũ dutirere useniremena yũũri tiigũda.

Teero tiigú, yũũ cũã Õpũ niigũdacu.

Cúãcã yáara niiãdacua.

¹¹ Cúã sícūnorē cúã menamacārārē, cúãya wederare ‘Cōãmacūrē masīña’ jīi bueriadacua.

Teero bueripacari, niipetira yũre masiãdacua.

Wĩmarã, teero biiri butoá masiãdacua.

¹² Cúã ñañaré tiirére acabóguda.

Cúã ñañaré tiiriguere wãcūnemoricu sáa”, jīi Cōãmacū,*
jīi jóanoã.

¹³ Cōãmacū mama queti wederémēna Moisére dutiré cūirigue petirí tiirigu niiwĩ. Вүсү niĩã. Niipetire бүсү niisuguerigue boonóña maniã. Péero dasaa petiádarō.

9

Cōãmacūwii ãmũãsepũ niirí wii; atibũrecopũ niirí wii maquē

¹ Moisére dutiré cūiriguerũre Cōãmacūrē súbusedutiriguere, teero biiri súbuseri wii atiditá niirí wii tiádare maquērē jóanoyiro. ² Tiiwii wáicura caserimēna tiirí wii niyiro. Sicato sããjeari tatia Ññurí Tatia wãmecatiri tatia niyiro. Toopũre sããwócore yucũ pesarigũ siete sēnericũtirigũ nucũyiro. Teero biiri Cōãmacūrē ticoré pã péori mesa nucũyiro. ³ Tiitatia berupũ apesutí casero usebetiri caserore netõsãwaropũ apetatia niyiro. Ññunetõjõãri Tatia wãmecatiryiro. ⁴ Tiitatiapũ sitiañũre sópeoro oromena tiinóriro niyiro. Teero biiri Cōãmacū dutiré jóature cœorítiba, oromena sotoá cõmanóritiba niyiro. Tiitiba popeapũ sicarú oromena tiinórirũ niyiro. Tiirupũ yaaré maná wãmecutire sãñayiro. Teero biiri Aarónyagũ tuurítuarigũ sooriwirigũ sãñayiro. Teero biiri ãtãpĩrĩ Cōãmacū dutiré jóarepĩrĩ sãñayiro. ⁵ Tiitiba sotoapũ pũanĩñayapapũ ángelea queoré pesayira. Cúã toopũ niirĩ, Cōãmacū toopũ niirére ãñoiyro. Ángelea wãure tiitiba sotoapũ súuyiro. Mecãtigãrē niipetire tiiwii maquērē wedenemoria.

⁶ Tiiwiiré quēnorí siro, paia cúã paderére tiirã, sicato sããjearisugueri tatiapũre sããwarucujãya. ⁷ Apetatiapére paiaré dutigú dícu sicacũmaré sicabũreco sããwaqui. Toopũ sããwagũ, wáicuraye díre néesãwaro dícu néesãwarucuqui. Cũũ basiro, teero biiri basocã cúã masĩripacara, ñañaré tiicúa. Tee ñañaré tiirigue wapare acabóre sãigú toopũ díre wēẽbatepeoqui. ⁸ Teero tiiriguemēna Espiritu Santo ateré tũomasĩrĩ tiiquí: Tiiwii niiritore ména, basocã Ññunetõjõãri Tatiapũre sããwamasĩricua ména. ⁹ Tee niipetire too suguero maquēpũ atitó maquē queoré niĩã. Cōãmacūrē ticoré, cúã wáicurare sóemonecore basocãre Cōãmacūmēna ãñurõ tugueñarĩ timasĩricu. ¹⁰ Moisére dutiré cūirigue basocãre “teeré yaarijãña; teeré sñirĩjãña; biirope coseyã” jīiré dutiré dícu niĩã. Tee dutiré sotoá maquē niiré dícu niĩã. Tee dutiré ãñurã pũtuãri tiiría. Cōãmacū tee dutirére basocãre tiidutirigũ niiwĩ, téé Jesús jearipũ. Cũũmenarã Cōãmacū niipetirere wasorí tiirigũ niiwĩ.

¹¹ Cristope atitoarigũ niiwĩ. Atitóre cūũrã paiaré dutigú peti niĩ. Cũũ marĩrē ãñurére néeatirigũ niiwĩ. Cũũ paiaré dutigú tiirucúrenorē ãmũãse macã wiipũ tiigú tiiquí. Tiiwii atibũreco macã wii nemorõ pairí wii, nemorõ ãñurí wii niicu. Basocã tiirí wii mee niicu. Atibũreco macã wii mee niicu. ¹² Cristo ãmũãse macã wii Ññunetõjõãri Tatiapũre

* 8:12 Jeremías 31.31-34.

sãawarigu niwĩ. Toopá sãawagu, cabraye díimena, wecuá wĩmarãye díimena sãawarigu niwĩ. Teero tiiróno tiigú, cūye díimena sícārĩã sãawarigu niwĩ. Teeména marĩre netõnegũ catiré petihere buarĩ tiirigu niwĩ. ¹³ Moisére dutiré cūirigue jĩrõbirora basocá diarirare padeñãari siro, Cõamacũ ññacoropure jũĩrĩpira putuáya. Teero tiirá, wecuá ãmuãye díire, cabraye díire, teero biiri wecu wĩmagõrẽ sóerigue nitĩmena jũĩrĩpirare wẽẽbatepeoya. Cũãrẽ Cõamacũ ññacoropure jũĩrĩmanĩã putuáadutira teero tiimíya. Cũã sotoá dícu ãñurã putuáya. ¹⁴ Cristoye díipe nemorõ marĩrẽ ãñurõ tiápua. Cristo ñañaré manigú Espiritu Santo niirucugu tutuaremena cūya õpũrẽ Cõamacũrẽ wiyayigu. Cūye díimena marĩ ñañaré tiirere acabórigu niwĩ. Marĩ acabónorira niijĩã, ãñurõ tagueñaã sũcã. Teero tiirá, Cõamacũ catiré cuogú boorere tiimasĩã.

¹⁵ Teero tiigú, Cristo mama netõnére quetire néeatirigu niĩ. Tee quetimena Cõamacũ beserira cūãrẽ “ticoguda” jĩriguere ñeeãdacua. Cũũ “ticoguda” jĩrigue petirícu. Basocá Moisére dutiré cūiriguemena niimirira teeré netõnucãrã Cristo diariguemena acabóre buayira. ¹⁶⁻¹⁷ Biiro niĩã: Sícũ cūũ diaadari suguero, “yũ cuore yã wederare putuáadacu” jĩ jóacũqui. Cũũ catipacari, cūya wedera cūũ jóacũripũ jĩrõbirora tiimasĩricua ména. Cũũ diari ñña, cūũrẽ yaatóa, cūũ jóacũripũ dutirobirora tiicúa. ¹⁸ Tee tiirõbirora wáyairo Moisére dutiré cūiriguecã: Díi õmayucoremena nacãyiro. ¹⁹ Moisés biiro tiiyigu: Cũũ niipetire tee dutirere niipetira tuocóropu bueyigu. Buetoa, wecuá wĩmarãye díire, cabraye díire ocoména wáoo, hisopo wãmecutiri dupurire peene, ovejaye póa sõáréména siatú, díire soanéyigu. Teeména Cõamacũye dutiré jóaripũrẽ, teero biiri basocá niipetirare wẽẽbatepeoyigu. ²⁰ Cũũ teero tiĩari siro, cūãrẽ jĩyigu: “Ate díimena Cõamacũ marĩrẽ dutiré cūirigue nacãã. Tee dutirere tiirucujãrõ booa”, jĩyigu. ²¹ Teerora sũcã Moisés sũubuseri wĩre díimena wẽẽbatepeoyigu. Teero biiri niipetire tiwĩi popeapu niĩrere wẽẽbatepeoyigu. ²² Cõamacũ dutiré jĩrõbirora niipetire ãñurẽ niĩhẽre díimena ãñurẽ putuáa. Díi õmayucore manĩrĩ, Cõamacũ basocá ñañaré tiirere acabóriqui.

Jesús cūũ diariguemena basocá ñañaré tiirere acabóre

²³ Tiiwĩi maquẽ ãmuãsepu niirĩ wii maquẽ queoré dícu niipacari, biiro tiyira: Wáicurare sãã, cūãye díimena wẽẽbatepeoyira. Teeména Cõamacũ ññacoropu ãñurẽ putuáyairo. Ñmuãsepu niirĩ wii maquẽpeja wáicuraye díire boorícu; ãñunemorepere boocú; Cristoye díi õmayudiarigupere boocú. ²⁴ Cristo atibúrecopu niigũ, Ññunetõjõãri Tatiapure sãawariyigu. Tiiwĩ basocá tiirĩ wii niĩã; ãmuãsepu niirĩ wii queoré dícu niĩã. Cũũ ãmuãsepu niirĩ wiipere sãawayigu. Atitóre cūũ Cõamacũ putopu marĩrẽ sãĩboságu tiiquí. ²⁵ Paiaré dutigú judíoayũ Ññunetõjõãri Tatiapure cūmarĩcõrõ sããwaqui. Cūũye díire néesãwariqui; wáicuraye díipere néesãwaqui. Cristopeja ãmuãsepu sícārĩã cūũye díire néesãwayigu. ²⁶ Cūmarĩcõrõ néesãwarigu niigũã, atibúreco nacárĩpara pee peti ñañarõ netõ, diarucubojĩyĩ. Teero tiiróno tiigú, atitõ niiture burecorire sícārĩã bauayigu. Cũũrã sũcã niipetiraye niĩadarere diabosayigu. Cũũ diarigueménarã marĩ ñañaré tiirere acabórigu niwĩ. ²⁷ Marĩcã niipetira sícārĩã diaadacu. Diari siro, Cõamacũ duiró díamacũ jeaadacu. Toopá cūũrẽ padeorãre ãñurõ wáaadarere wedegudaqui; cūũrẽ padeohérare ñañarõ

wáaadare wedegúdaqui. ²⁸ Cristocá sícārīrā diayigu. Cūū diari, cūūye díi ōmayudiayiro. Teeména pau basocá ñañaré tiirére diabosayigu. Too síro putuaatigúdaqui. Basocá ñañaré tiirére diabosagu mee atigúdaqui. Cūūrē yuerápere netōnérere néeatigúdaqui.

10

¹ Cōāmacū basocāre “too síropu ãñurā peti putuári tiigúda” jīrere tūomasīsuguearo jīīgū, Moisémena dutirére cūūrigu niiwī. Tee dutiré queoré dícu niīā. Teero tiiró, tee dutiré basocāre Cōāmacūmena ãñurō niirī tiirīcu. Cūā cūmarīcōrō wáicurare sīā sóemonecore Cōāmacū ĩñacoropure ãñurā peti putuári tiirīcu. ² Tee basocāre ãñurā putuári tiimasīātā, cūā wáicurare sóemonecorere duujābojīya. Cūā sīcārī sóemonecoremenarā cūā ñañaré tiirére acabónorirapu putuátoabojīya; ñañaré tiirīrira tiiróbiro tagueñabojīya. ³ Biirope niyiro: Cūā wáicurare sóemonecora, cūā ñañaré tiirīguere cūmarīcōrō wācūrā, teero tiyīra. ⁴ Wecūāye díi, cabraye díi ñañaré tiirīguere cosemasīricu.

⁵ Teero tiiró, Cristo atibūrecopure atirigu Cōāmacūmena wedeseriguere jóanoriro niiwū. Biiro jóanoā:

Wáicurare sīārémēna, teero biiri oteré ticorémēna mūū useniría.
Teero tiigú, mūū yūūre ōpūūcutigu bauári tiirīgu niiwū,
basocá ñañaré tiiré wapa diabosadutigu.

⁶ Wáicurare sóemonecori, teero biiri wáicurare sóeditiori, mūūrē usenirī tiiría.

⁷ Teero mūū usenihēre wapa yūū mūūrē biiro jīiwū:

“Cōāmacū, mūūye queti jóaripūpu yé maquērē jóariborora mūū boorére tiigú atigu niiwū”,*

jīi jóanoā. ⁸ Cūū tiipūpure Cōāmacūrē ateré jīsuguerigu niiwī: “Wáicurare sīārémēna, oteré ticorémēna, wáicurare sóemonecoremēna, wáicurare sóeditioremenā mūūrē usenirī tiiría”, jīsuguerigu niiwī. Moisére dutiré cūūrigue teeré tiidutīpacari, Cōāmacūrē usenirī tiiría. ⁹ Teeré jīīari síro, tiipūpure Cristo Cōāmacūrē ateré jīirigu niiwī: “Mūū boorére tiigú atigu niiwū”, jīirigu niiwī. Teero jīīgū, cūū diariguemēna too sugueropu cūā tiirécutiriguere wasoyigu. ¹⁰ Jesucristo Cōāmacū boorére tiijīgū, diarigu niiwī. Cūū sīcārīrā marī niipetirare diabosarigu niiwī. Cūū teero tiirémēna marīrē ãñurā putuári tiirīgu niiwī.

¹¹ Niipetira judíoa paiá búrecoricōrō nucūjīrā, wáicurare sīā sóemonecorucuya. Cūā teero tiipacári, basocá ñañaré tiirére cosemasīña manīā. ¹² Jesucristopeja sīcārīrā cūū diariguemēna basocá ñañaré tiirére cosepetīrigu niiwī. Cūū teero tiirī síro, Cōāmacūya wāmo diamacūniñape jeanuājeayigu. ¹³ Too síro Cōāmacū niipetira Jesucristore ĩñatutirare cūū dutiriguere ãñurō yūūri tiigúdaqui. Jesucristo toopú duigu, teerora wáaaro jīīgū, yuegu tiiquí. ¹⁴ Marī ñañaré tiirére acabógu, sīcārīrā cūū diariguemēna marīrē ãñurā putuádoari tiyīgu. ¹⁵ Tee diamacūrā niirī, Espírītu Santocá marīrē “teerora niīā” jīi wedequi. Cūū biiro jīsuguequi: ¹⁶ “Too síropu yūū cūārē ‘mama netōnére quetire cūūgūda’ jīirigue biiro niīā”, jīiyigu Cōāmacū.

“Cūārē yūū dutirére useniremenā yūūri tiigúda.

Teero biiri yūū dutirére cūā wācūrēpure jeari tiigúda”, jīiyigu.†

* 10:7 Salmo 40.6-8. † 10:16 Jeremías 31.33.

17 Too síro biiro jĩnemoqui:

“Cúa ñañaré tiirére, cúã netõnucãrere wãcũnemicu sáa”, jĩrigu niwĩ,†
jĩ jóanoã. 18 Teero tiirá, marĩ ñañaré tiiré wapare acabónorira nijĩrã,
wáicurare sóemonecorere boonemóricu sáa.

Jesucristoye díimena Cõãmacũmena wedesemasĩã

19 Teero tiirá, yáa wedera, Jesuyé díimena marĩ cuiro manirõ
Ãñunetõjõãri Tatiapure sããwara tiiróbiro niã, cũũmena wedeseada jĩrã.
20 Ãñunetõjõãri Tatiapũ cãmotári casero Jesuyé õpũũ queoré niicu. Jesús
diari, tiicasero yigajõãyiro.‡ Teero tiigú, Jesús cũũ diariguemena Cõãmacũ
niirõpure pãõyigu. Cũũ pãõremena marĩ Cõãmacũmena bapacutimasĩã.
21 Jesús paiaré dutigú peti ãmũãsepũ Cõãmacũwiipũ marĩye niãdarere
sãĩboságu niĩ. 22 Cũũrã marĩ “ñañaré tiirá niã” jĩ tũgueñamirirare
wapa cuohéra pũtuári tiirĩgu niwĩ. Oco jũĩrĩmanĩremena marĩye õpũũrĩ
cusonorira tiiróbiro niã. Marĩ ñañaré tiirĩguere cosepetĩnorirapũ niã.
Teero tiirá, Cõãmacũrẽ diamacũ wãcũremena, ãñurõ padeorẽmena sãĩãda.
“Teero padeoãmajãrã tiicú” jĩrõ manirõ sãĩãda. 23 Cõãmacũ “teero
tiigúda” jĩriguere tiigúdaqui. Teero tiirá, wasoró manirõ padeorucjúããda.
24 Marĩ basiro biiro wãcũãda: “Cãmerĩ maĩãrõ jĩrã, ãñurere tiáro
jĩrã, ¿deerope cúãrẽ tiãpuadari?” jĩ wãcũãda. 25 Jesurẽ padeorãmena
neãdurijããda sĩquẽrã tiirucúrobiro. Cúã tiiróbiro tiirõno tiirá, cãmerĩ
wãcũtutuari tiãda. “Marĩ Õpũ pũtuaatiadaro pẽero dusaa” jĩ wãcũrã,
nemorõrã cãmerĩ wãcũtutuari tiãda.

26 Marĩ diamacũ maquẽrẽ masĩpacara, ñañaré tiinemówara, ¿noãyé
díimena teeré coseré buagári? Buayá manicú. 27 Ñañarõ tiiré peti Cõãmacũ
tiirẽpere buaãdacu. Pecame asirĩme cũũrẽ ññatutirirare sóerimepure
jeaadacu. 28 Too sugueropure Moisés dutirere netõnucãrigunorẽ puarã o
ĩtĩãrã ññãrira wedesããri siro, cũũrẽ bóaneõrõ manirõ sããcõãyira. 29 Múã
wãcũrĩ, Cõãmacũ macũrẽ “boorídojãga” jĩngũnopere ¿nocõrõ ññarõ ti-
inógũdari? Bayiró ññarõ wãaadacu cũũrẽ. Cũũ Jesurẽ “boorĩa” jĩrẽ dícu
jĩriqui. Jesuyé díi cũũrẽ cosepacári, tee díire “wapamanĩã” jĩ wedese-
qui. Teero biiri Espĩritu Santo cũũrẽ ãñurõ tiimĩrigure ññarõ jĩiqui.
30 Cõãmacũ ateré wedeseriguere marĩ masĩã: “Yũũ cãmebosãgũda; yũũ
wapa tiigúdacu”,* jĩ jóanoã. Apeycãrẽ jóanoã: “Marĩ Õpũ cũũyarare cúã
ñañaré tiiré wapare ññarõ tiigúdaqui”,† jĩ jóanoã. 31 Cõãmacũ catirucugũ
basocãre ññarõ tiiré bayiró quioré niã.

32 Múãrẽ sicato wãariguere wãcũña. Tĩatore múã Jesús basocãre
netõnére quetire tũomasĩãri siro, ññarõ netõyiro. Múã teero netõpacãra,
wãcũtutuarira niwũ. 33 Sĩquẽrã basocã ññacoropũ ññarõ jĩ buijãnorira
niwũ; ññarõ tiãpenorira niwũ. Apetó múã menamacãrã teero ññarõ
netõrĩrere tiãpurira niwũ. 34 Múã peresuwiipũ niirãrẽ bóaneõ ññarira
niwũ. Æpẽrã múãyere ãmarĩ, useniremena nucãrĩra niwũ. Múã ãmũãsepũ
cuoãdarepere “atiditã maquẽ nemorõ ãñunetõnucãre niicu” jĩrira niwũ.
“Tee petirĩcu” jĩrã, wãcũtutuarira niwũ. 35 Teero tiirá, cuiro manirõ
padeoyã. Teero padeorucúra, nemorõ ãñurere ññeãdacu. 36 Múã ññarõ
netõrã, wãcũtutua, padeorucjúãrõ booa. Teero tiirá, Cõãmacũ boorẽre tiirĩ

† 10:17 Jeremías 31.34. § 10:20 Mt 27.51; Mr 15.38. * 10:30 Deuteronomio 32.35. † 10:30 Deuteronomio 32.36.

siro, cūū “ticoguda” jīriguere mūā ñeeādacu. ³⁷ Cōāmacūye queti jóaripūpu biiro jīi jóanoā:

“Atiguda” jīrigu máata atigudaqui. Pearó manirō jeagudaqui.

³⁸ “Āñugúrā niīi” yuu jīigūno cūū padeorémēna niirucugudaqui. Yūure padeodújāātā, cūūmena useniricu,†

jīi jóanoā. ³⁹ Marīpeja Jesuré padeorēre duurábiro niiria. Teero tiirá, marī pecamepu wáaricu. Marī cūūrē padeorá, netōnénoādera niīā.

11

Cōāmacūrē padeoríraye queti

¹ Marī padeorémēna biiro jīimasīā: Cōāmacū “teero tiigúda” jīriguere diamacúrā tiigúdaqui. Teero biiri marī ñnaripacara, “diamacúrā niicu” jīimasīā. ² Too sugueropu marī ñecūsūmūā Cōāmacūrē padeoyíra. Teero tiigú, Cōāmacū cūūrē “añurārā niīya” jīiyigu.

³ Marī Cōāmacūrē padeojīrā, biiro masīā: Cūū atibáreco niirēre niipe-tirere bauanégū, cūū dutirémēna bauanérigu niīwī. Teero tiiró, atibáreco maquē marī mecūtīgā ñnaré sicutopure ññaña manirígue niīā.

⁴ Abel Cōāmacūrē padeojīgū, biiro tiiyigu: Cōāmacūrē ticogu, oveja añugúrē sīā sóemonecoyigu. Cūū sōwū Caín ticorigue nemorō añuré ticoyigu. Cōāmacū Abelre “añugúrā niīi” jīi ññagū, cūū ticoriguere ñeeyigu.* Teero tiiró, Abel diari siro niipacari, cūū Cōāmacūrē padeorígue atitócārē marīrē buerē néeatia.

⁵ Enoc Cōāmacūrē padeojīgū, diaripacari, Cōāmacū cūūrē cūū putopu néemuāwayigu. Āpērā cūūrē āmaāmiyira. Buaríyira. Cōāmacūye queti jóaripūpu biiro jóanoā: “Cōāmacū Enorē useniremena ññayigu. Teero tiigú, cūūrē néemuāwayigu”,† jīi jóanoā. ⁶ Marī Cōāmacūrē padeoríjīrā, cūūrē usenirī tiimasīria. Cōāmacūmena bapacūtidugagūno “diamacúrā niiqui” jīirō booa. Teero biiri “cūūrē yuu padeorémēna sārī, añurō tiigúdaqui” jīirō booa.

⁷ Noé Cōāmacūrē padeojīgū, dooríwu pairíwure tiiyigu. Cōāmacū cūū too síro tiíadarere Noerē wedeyigu. Noé teero wáadarere ñnaripacu, Cōāmacūrē quioníremēna ññajīgū, cūūya wederare netōnégūda jīigū, tiíwuré tiiyigu.‡ Teero padeorémēna tiíwuré tiigú, too macārā duaadarere, teero biiri cūū pecamepu wáadarere tuomasīrī tiimíyigu. Cūū padeorí, Cōāmacū cūūrē “añugúrā niīi” jīi ññayigu.

⁸ Abraham Cōāmacūrē padeojīgū, cūū jīiribirora tiiyigu. Cōāmacū cūūrē apeditapú cūūrē ticoadari ditapu wáadutiri, wáyigu. Cūūya macārē witiwagu, “tiiditapu wáagu tia” jīirō manirō wájōāyigu.§ ⁹ Cōāmacūrē padeojīgū, cūūrē “ticoguda” jīiri ditapu jea, niiyigu. Cūūya dita niipacari, sicadita waso, niiyigu. Wáicūra caserimēna tiirí wiipū niiyigu. Cūū macū Isaac, teero biiri cūū pārāmí Jacob teerora niinūseyira. Cōāmacū cúācārē tiiditare “ticoguda” jīiyigu.* ¹⁰ Abraham macā manigú niijīgū, añurō tiirí macā cūū niirucujāādari macāpere yueyigu. Tiimacā, ūmūāsepu niirí macā, Cōāmacū tiirí macā niīā.

¹¹ Abraham Cōāmacūrē padeojīgū, bucu peti niipacu, Saracā pōnamanígō niipacari, tutuare buayigu. Cūūrē Cōāmacū tutuare

† 10:38 Habacuc 2.3-4. * 11:4 Génesis 4.3-7. † 11:5 Génesis 5.21-24. † 11:7 Génesis 6.13-22.

§ 11:8 Génesis 12.1-5. * 11:9 Génesis 23.4; 26.3; 35.12,27.

ticoriguemena pōnacutíyigu. Cũu biiro wācũyigu: “Cōāmacũ yũre ‘pau pāramérācutigudacu’ jĩriguere queoró tiigúdaqui”, jĩ wācũyigu.† 12 Teero tiigú, Abraham bũcu peti niipacu, macũcutiyigu. Macũcuti, too síro pau peti pāramérācutiyigu. Nōcōārē, ditatuparire queopetímasĩña manirōbiri cũu pāramérārē queopetímasĩña mania.‡

13 Cũā niipetira Cōāmacũ cũārē “ticoguda” jĩriguere ñeeripacara, diajōāyira. Cũā padeojĩrā, cũu ticoadarere yoaropũ ñnarābiri nijāyira. “Teeré cūoádacu” jĩ wācũrā, ũseniyira. Cũā teeré wācũrā, “atiditapére wāanetōri basoca niiā” jĩyira. 14 Teeré jĩrāno cũā niĩadari dita petire āmaārā tiíya. 15 Cũā witiwari ditapure wācũrājā, coebójīya. 16 Cũā niimiri dita nemorō añurō niĩadari dita petire booyira. ũmũāsepure niidugayira. Teero tiigú, Cōāmacũ cũā “ũsā Ōpũ nii” jĩrĩ, bobosāriyigu. Teero bobosārijīgũ, cũā niĩadari macārē ũmũāsepure quēnoyúetoayigu.

17-18 Abraham Cōāmacũrē padeojīgũ, cũu macũ Isaare wáicure sĩa sóemonecorobiro tiigúdu tiimíyigu. Cōāmacũ “¿diamacũrā yũre padeomí cũu?” jĩgũ, teero tiidutíyigu. Cōāmacũ Abrahamrē “Isaac pāramerā niinunusera mũu pāramerā peti niĩadacua” jĩri siro niipacari, Abraham cũu macũ sícũ niigúrē sĩāgúdu tiimíyigu.§ 19 Abraham biiro wācũyigu: “Cōāmacũ diarirapurena masōmasĩ”, jĩ wācũyigu.* Teero tiirá, marĩ biiro jĩmasĩā: “Abraham cũu macũrē diarigupure masōrigũ tiirōbiri cūoyígu”, jĩmasĩā.

20 Isaac Cōāmacũrē padeojīgũ, cũu pōna Jacoré, Esaure cũārē too síro wáaadare wedecũyigu.†

21 Jacob Cōāmacũrē padeojīgũ, cũu diaadari sũguerogā, José pōnarē too síro wáaadare wedecũyigu. Teero wedesegu, cũu tuurítuarigumena túañe, Cōāmacũrē “añuniā mũu” jĩyigu.‡

22 José Cōāmacũrē padeojīgũ, diagudu, cũyaya wederare cũā too síropũ Egiptopũ witiwari, cũyeyē cōārĩrē néewadutiayigu.§

23 Moisés pacũsũmũā Cōāmacũrē padeojĩrā, Moisés bauári, cũūrē ñĩfārā muĩpũrā yayiό, cūoyira. “Añugú peti nii”, jĩ ññayira. Egipto macārā ōpũ wĩmarā ũmũārē Israelya pōna macārārē sĩādutípacari, cuiyira.*

24 Moisés Cōāmacũrē padeojīgũ, bũcuágu, “Egipto macārā ōpũ macō macũ nii” jĩrere booríyigu.† 25 Coomena pũtuágu, Cōāmacũ boorere tiirípacu, apeyenó añurere cūobójīyi; atibárecopure ũsenibojīyi. Toopure pũtuárono tiigú, Cōāmacũrē padeorámenape ñañarō netōápudugayigu. 26 Cũu Cristo atibárecopũ niigũ ñañarō netōādare tiirōbiri ñañarō netōyigu. “Yũu teero ñañarō netōrē Egipto macārā cũā cūoré nemorō wapacutía”, jĩ wācũyigu. Cōāmacũ cũūrē too síropũ ticoadarere wācũgũ, teero jĩyigu.

27 Cōāmacũrē padeojīgũ, Egiptopũ niĩarigu witiwayigu.‡ Too macārā ōpũ cúagu niipacari, cuiro manirō witiwayigu. Cōāmacũ bauhégure ññagũ tiirōbiri padeorucújāyigu. 28 Cōāmacũrē padeojīgũ, Pascua sicato nũcārĩ burecore Cōāmacũ tiidutírerere tiíyigu. Israelya pōna macārārē corderoare

† 11:11 Génesis 15.6; 17.19; 18.11-14; 21.2. ‡ 11:12 Génesis 22.17. § 11:17-18 Génesis 21.12; 22.1-14. * 11:19 Génesis 22.5. † 11:20 Génesis 27.27-29, 39-40. ‡ 11:21 Génesis 48.1-20. § 11:22 Génesis 50.24-25; Éxodo 13.19; Josué 24.32. * 11:23 Éxodo 1.22-2.2. † 11:24 Éxodo 2.10-12. ‡ 11:27 Éxodo 13.17-14.30.

sĩadutí, cúāye dímena wiserí sopepāmarí wesarire tuusĩadutiya. Teero tiigú, ángelepe tee díre ññajīgū, bauásuguerigare sĩaríyigu. §

²⁹ Israelya pōna macārā Cōāmacūrē padeojĩrā, día Sōārímaare tĩāwayira. Maa aññurō boporímaare tiiróbiro tĩāwayira. Egipto macārāpe cúā siro tĩāwama jĩrā, duapetijōāyira.*

³⁰ Israelya pōna macārā Cōāmacūrē padeojĩrā, Jericó wāmecutiri macā wesare siete burecori sodeayira. Cúā Cōāmacūrē padeorémena tiimacā wesa niirí sñirō ũtāmena weeri sñirōca peecūmújōāyiro. † ³¹ Rahab ũmuāmena ñeeape wapatári basoco Cōāmacūrē padeojīgō, Israelya pōna macārā ññadutira jearáre aññurō bocayigo. ‡ Teero tiigó, tiimacā macārā Cōāmacūrē netōñucārāmena diariyigo. §

³² ¿Ñeerē wedenemogādari yuu? Niipetiraye quetire wedemasiña maníā. Gedeón,* Barac, † Sansón, ‡ Jefe, § David,* Samuel, † teero biiri āpērā profetas tiiríguere wedepetiriga. ³³ Cúā Cōāmacūrē padeojĩrā, biiro tiyira: Apeditári macārāmena cāmerĩsĩā, netōñucāyira; cúāya wederare diamacūrā dutiyira; Cōāmacū “tiápuguda” jĩriguere ñeeyira; yáíwa niirōpu biadupópacari, cúā padeorémena yáíwaye userire biarí tiyira; ‡ ³⁴ pairíme pecame jüürōpu sōnecoricārē, jüüriyira; § āpērā cúārē espadamena sĩadugári, dutijāyira; tutuarimirira tutuara wāayira; cāmerĩsĩārā wāara, nemorō tutuara wāayira; cúā wāpārāmena cāmerĩsĩārā, cúārē netōñucāyira. ³⁵ Siquērā numiā cúā pōna diaarirare masōarirapure wiyanoýira sũcā.*

Āpērāpe ñañarō tiinóyira. Cúā padeodúatā, peresuwiipu niirārē wionéconobojíya. Cúāpe ũmuāsepu catiré petihére cudugára, padeodúriyira. ³⁶ Āpērā ñañarō bui, tñanóyira. † Āpērā cōmedárimena siatú, peresuwiipu duponoyira. ‡ ³⁷ Āpērā ũtāperimena déesĩānoyira. § Āpērā cúāye ōpũürí deco widetánoyira. Āpērā espadamena páatasĩānoyira.* Āpērā suti manirā oveja caseri, cabra caserimena dícu sññarira cuicāmesāyira. Cúā bóaneōrā, ñañarō tiinórira, cāmitunorira niyira. ³⁸ Cúā atibáreco macārā † nemorō aññurā niipacari, atibáreco macārā cúā aññurére ññadugariyira; cúārē cōādugayira. Cōāmacūrē padeoré wapa cúārē ñañarō tiirí, cuira, basocá manirō, yucu manirōpu, ũtāyucapu, ũtātutiripu, ditacoperipu niisodeatiyira.

³⁹ Cōāmacū cúā niipetira padeorí ññagū, “aññurārā niíya” jĩiyigu. Cūū teero jĩri siro niipacari, cūū cúārē “ticoguda” jĩriguere ñeeriya ména. ⁴⁰ Cúā ñeeādari suguero, Cōāmacū marĩre nemorō aññuré tiisuguedugarigu niíwĩ. Cūū teero tiirí siro, cúā marĩmena sĩcārōména aññurā quēñojeaadacia.

§ 11:28 Éxodo 12.21-30. * 11:29 Éxodo 14.21-31. † 11:30 Josué 6.12-21. ‡ 11:31 Josué 2.1-21. § 11:31 Josué 6.22-25. * 11:32 Jueces 6-8. † 11:32 Jueces 4-5. ‡ 11:32 Jueces 13-16. § 11:32 Jueces 11-12. * 11:32 1 Samuel 16.1-1 Reyes 2.11. † 11:32 1 Samuel 1.1-25.1. ‡ 11:33 Daniel 6. § 11:34 Daniel 3. * 11:35 1 Reyes 17.17-24; 2 Reyes 4.25-37. † 11:36 Jeremías 20.2; 37.15. ‡ 11:36 1 Reyes 22.26-27. § 11:37 2 Crónicas 24.21. * 11:37 Jeremías 26.20-23. † 11:38 “Atibáreco macārā” jĩñoā Cōāmacūrē padeohérare.

12

Jesuré n̄n̄ndutíre

¹ Teero tiirá, cūārē wācūāda. Cūā pān duuró manirō “Cōāmacū ‘ticoguda’ jīiriguere ticogudaqui” jīi padeorucúyira. Cūā padeoríguere wācūrā, marīcā teerora padeorucújāāda. Cutarī basocū máata jeadugagu tiiróbiro niīāda. Cūū niipetire n̄cūrēre cūūjā, cutawáqui. Cūū n̄cūrēre cūūre tiiróbiro marī niipetire ñañaré tiirēre duujārō booa. Teeré duurá, Cōāmacū boorépere tiirucújārō booa. ² Jesuré wācūn̄n̄n̄sero booa. Cūūrā marīrē sicato padeorí tiiwí. Cūūrā marīrē padeoyapácutiri tiigúdaqui. Cōāmacūrē padeojīgū, cūū too síro n̄senire b̄uaádarere wācūgū, curusap̄n̄ páabiaturere n̄cājāyigū. Boboró manirō diayigū. Teero tiigú, mecātígārē Cōāmacūya wāmo diamacūniñape jeanuāqui.

³ Múā Jesús ñañarō netōríguere wācūña. Ñañarā cūūrē bayiró ñañarō tiiyira. Teero tiirá, múācā ñañarō netōrā, páasutiro manirō cūūrē padeorucújāña. ⁴ Ñañarā cūā ñañaré tiirí, múā wederé wapa múārē sīārī t̄agueñañaria ména. ⁵ Sīcū basocú cūū pōnarē wederébiro Cōāmacū múārē wedei. Cūūye queti jóaripūp̄n̄ wederiguere ¿wācūrigari? Biiro jīīā: Ȳn̄ macū, Cōāmacū m̄n̄rē bayiró wederémēna quēnojeáductiri, teero iñacōārijāña.

Cūū m̄n̄rē tutiri, páasutirijāña.

⁶ Cōāmacū cūū maīrārē bayiró quēnojeári tiiquí.

Niipetira cūū pōnarē cūā ñañaré tiirí, ñañarō tiiquí,* jīi jóanoā. ⁷ Múā ñañarō netōrā, “Cōāmacū marīrē quēnojeáductigu tiiquí” jīirā, n̄cājāña. Cōāmacū múārē cūū pōnabiro tiiquí. Niipetira pac̄s̄m̄ñā cūā pōnarē quēnojeári tiicúa. ⁸ Cōāmacū niipetira cūū pōnarē quēnojeári tiiquí. Cūū múārē quēnohērī, cūū pōna díamacū mee niicu. Pac̄n̄ manirā, teero b̄uarira tiiróbiro niicu. ⁹ Apeyerēja, marī wīmarā niirī, marī pac̄s̄m̄ñā marīrē quēnojeári tiiwá. Cūā teero tiiríguere marī padeowá. Teero tiirá, marī Pac̄n̄ m̄n̄ñāsep̄n̄ niigúpereja toorá nemorō ȳn̄ro booa. Teero ȳn̄rucujārā, catirucujāādacu. ¹⁰ Marī pac̄s̄m̄ñā atibárecop̄n̄ macārā, marī cūāmenā niirī, marīrē quēnojeári tiiwá. Cūā añurō niidutira, cūā pōtēōrō quēnowā. Cōāmacūpe marīrē cūū tiiróbiro ñañaré manirā niidutigū, quēnojeári tiiquí. ¹¹ Diamacūrā niīā: Marīrē quēnojeári tiirítabere t̄s̄saya maniā. Pūni niīā. Teero niipacari, quēnorémēna añurō wāari tiia. Too sírop̄n̄re añurō cūū booróbiro diamacū tiíadacu; añurō niirecutirere b̄uaádacu.

Cōāmacūyere t̄nodugáheri, quio niīā

¹² Teero tiirá, basocá wāmorī, d̄p̄pori tutuhēra tiiróbiro niirijāña; wācūbayinemoña. ¹³ Múā diamacū tiirá, maarē sugewara tiiróbiro niīadacu. Múā teero tiirí, opayuriro tiiróbiro wāagacā múārē añurō n̄n̄ngúdaqui; padeotutúanemogádaqui. Opayuriro tiiróbiro wāanemoriqi.

¹⁴ Niipetiramēna cúaro manirō añurō niirecutiya. Ñañaré tiiró manirō niīña. Ñañaré tiirá marī Ōp̄rē iñariadacua. ¹⁵ Múā t̄omasīña: Sīcūno Cōāmacū marīrē añurē ticorēre duurijāārō. Sīcūno cūū wedeseremēna, cūū tiirémēna āpērā padeorēre ñañorjāārō. Teeré tiigú t̄aa ñañaré tiiróbiro

* 12:6 Proverbios 3.11-12.

niiqui. Taa ñañaré wiiró, oterére ñañocú. ¹⁶ Teero biiri sícño cū nūmo nihēgōmena ñañaré tiirjāārō. Teero biiri sícño Cōāmacū marīrē ticoadarere “bāri niirē niā” jī wācūrijāārō. Esaú teero tiiyigu. Juabóagu, cū basocá sōwū niirere yaarēmena cū baipere wasoyigu. ¹⁷ Múā masīcu: Too síro Esaú cū pacu “mūārē āñurō wáaadacu” jī wedecūri boomiyigu. Cū pacupe “mū bairé teeré cūūpetitoaawū” jīiyigu. Cū teero jīrī tuogú, bayiró utiyigu. Teero utipacari, cū pacu cū bairé cūūriguere wasomasīña maniýiro.

¹⁸ Múā tíato macārā Israelya pōna macārā tiiróbiro ātāgū padeñamasīrigupure jearia. Tiigupáre bayiró jūūyiro. Toopáre bayiró nañtāyiro. Bupo páa, wīno bayiró wáayiro. ¹⁹ Teero biiri múā tíato macārā tiiróbiro corneta busarere tuoría. Cōāmacū wedeserecārē tuoñaría. Cūāpeja cū wedeseri tuorá, cuiremena “nocōrōrā wedeseoro sáa” jīyira. ²⁰ Cōāmacū dutiariguere cuinetōnerā, teero jīyira. Cū dutiarigue biiro jīyiro: “Atigū ātāgūpáre cutacūgūnorē ātāperimena déesīñā; o saderīgumena sīñā. Wāicuracārē teerora tiiyá”, jīyigu Cōāmacū. ²¹ Teero wāarigue quionetōjōāyiro. Teero tiigú, Moisés basiro biiro jīyigu: “Yūū cuinetōgū, ñapōpiga”, jīyigu.

²² Múāpeja tiigupá jearono tiirā, Cōāmacū putopu jearu. Toopú Cōāmacū catirucuguya macā, ūmūāsepū niirí macā niā. Tiimacā Jerusalén wāmecutiri macā niā. Ītāgū Sion wāmecutirigucā niā. Tiimacāpū ángelea paū peti niicua. ²³ Cūā neā, cūārē ūsenipeocua. Cōāmacū pōna cū “ticogūda” jīriguere ñeeādaracā toopúra niicua. Cūā wāmerē ūmūāsepū jóatunore niicu. Toopúra Cōāmacū niipetirare besegú niiqui. Teero biiri too suguero macārāpū diarira marīmena sícārōmēna āñurā quēnojeárira toopú niicua. ²⁴ Jesús toopú niiqui. Cūā mama netōnére quetire néeatirigu niī. Jesuyé dí marī ñañaré tiirere coseré toopú niicu. Cūāye dí Abelye dí nemorō wapatúa.†

²⁵ Teero tiirā, Cōāmacū múārē wedegūre sūnarjāña. Too suguero macārārē Cōāmacū atibūrecopure baurocá wedeseyigu. Cūā cūārē sūnayira. Teero tiirā, Cōāmacū cūārē ñañarō tiádarere dutiwámasīriyira. Marīpereja Cōāmacū ūmūāsepū wedesequi. Teero tiirā, marī cūārē sūnarī, nemorō ñañarō tiigúdaqui. Dutiwámasīña maniādadu. ²⁶ Tíatopure Cōāmacū wedeseri, dita cāmeñayiro. Atitópere cū “tiigúda” jīriguere cūāye queti jóaripūpure buenoā: “Sīcārī dita cāmeñarī tiinemógūda. Dita dícuere cāmeñarī tiirícu; ūmūāsepū niirécārē cāmeñarī tiigúda”,† jīyigu. ²⁷ Cūā “sīcārī dita cāmeñarī tiinemógūda” jīgū, ateré jīgū tii: Niipetire cū bauanériguere néecomasiñenore cōāgúdaqui. Néecomasiña maniré dícu putuādadu. ²⁸⁻²⁹ Cōāmacū Ōpū niirō marī cūūmena niādaro néecomasiña maniā. Teero tiirā, Cōāmacūārē ūsenire ticoada. Cūā tūsarópura cūārē marī padeorere wiyaáda. Marī Ōpū Cōāmacū niipetire ñañarere āñurō jūūpetiri tiirimebiro niī. Teero tiirā, cūārē padeorā, quioníremena padeoáda.

13

Cōāmacū tūsarére tiiyá

† 12:24 Génesis 4.10. ‡ 12:26 Hageo 2.6.

¹ Múã Jesuré padeorá sîcûpõna tiiróbiro câmerĩ maĩrucujãña. ² Múãye wiseripu jearáre añurõ bocaya. Teeré acabórijãña. Æpërã teero tiirã, ángelea jearirare bocayira. “Ángelea niicua”, jĩ masĩriyira.

³ Peresuwiipu niirãrê wãcũña. Cúãmena toopú niirã tiiróbiro tugueñaña. Ñañarõ netõ, cãmitunoriracãrê wãcũña. Múãcã cúãbirora õpũcutia. Teero tiirã, ñañarõ netõápumasĩã.

⁴ Niipetira wãmosĩarirare quoníremena ññaña. Múã nãmosãnumiã ni-ihērãmena, múã manũsũmũã niihērãmena ñeeaperijãña. Numomanirã, manũmanirã noo booró ñeeapecãmesãrãrê Cõãmacũ ñañarõ tiigúdaqui. Teero biiri wãmosĩarira niipacara, Æpërãrê ñeeaperare ñañarõ tiigúdaqui.

⁵ Niyerure bayirõ peti ugaripéarijãña. Múã cõorémene useniña. Cõãmacũ biiro jĩrigu niiwĩ: “Mũrê sîcãrã duucũricu; cõãwaricu”,* jĩrigu niiwĩ. ⁶ Teero tiirã, wãcũbayiremene biiro jĩmasĩã:

“Marĩ Õpũ yũre tiápuu niĩ. Sîcũ yũre ñañarõ tiidugãri, cuiria”,† jĩmasĩã.

⁷ Múãrê sũonírirare Cõãmacũye queti múãrê wederirare wãcũrucujãña. Cúã añurõ tiirécuti yapacutĩriguere wãcũña. Cúã padeorírobiro tiinũnũseyã.

⁸ Jesucristo wasoríqui. Too sũgueropũ, mecãtígãrê, too síropure teerora niirucugúdaqui. ⁹ Teero tiirã, Æpërã múãrê merẽã wederi, tũonũnũserijãña. Cõãmacũ cúã añuré ticorémene marĩrê yeeripũnarĩpu wãcũtutuari tiáro. Marĩ yaaré marĩ yeeripũnarĩrê wãcũtutuare ticoricu. Teero tiirã, múãrê “ateré yaaya; teeré yaarijãña” jĩrĩ, tũorijãña.

¹⁰ Jesús marĩ ñañaré tiiré wapa sããnórigu niiwĩ. Cõãmacũwiipu paiã wáicũrare sããrã, teemena Cõãmacũrê acabóre sããrã tiimícuã. Teero tiirã, cúã Jesús acabóre masĩricua. ¹¹ Paiaré dutigú Æñunetõjõãri Ta-tiapure wáicũraye díre néesãwãqui. Tee díre Cõãmacũrê ticoqui, basocã ñañaré tiárigue wapare acabóre sãigú. Cúãye õpũãrĩrê macã wesapu néewa, sóedutiqui. ¹² Teero tiiróbiro Jesús macã wesapu ñañarõ netõ, diayigu. Cũye dímena marĩrê añurã puuári tiigú, teero tiyígu. ¹³ Cũ macã wesapu diarigue “bobo niã” jĩnoyiro. Cũ diari, basocã cũrê tuti, doojãyira. Marĩcãrê Æpërã tuti, doopacãri, cũãrê nũnũãda. Cúã dooréte teero tugueñajããda. ¹⁴ Atibúrecore marĩ niirĩ macãrê niidoaricu. Apemacã too síropũ marĩ niirucudari macãrê yuera tia. ¹⁵ Teero tiirã, Cõãmacũrê usenire ticorucujããda Jesucristo marĩrê añuré tiiríguemena. Tee marĩ Cõãmacũrê ticoré niã. Cũãmena usenirã niijĩrã, Æpërãrê biiro jĩãda: “Cũ marĩ Õpũ niĩ; añunetõjõãrĩ”. ¹⁶ Teero biiri Æpërãrê añurõ tiiréte acabórijãña. Múã cõorémene Æpërãrê tiápuya. Múã teero tiiré múã Cõãmacũpũre ticorébiro niã. Múã teero tiirĩ, useniqui.

¹⁷ Múãrê sũonírãrê yũya. Cúã dutiréte tiyã. Cúã múãrê apeyepere padeorĩ jĩrã, ññanũnũse, buerucucua. Cúã ateré masĩcuã: Too síro Cõãmacũ cúãrê “¿diamacũ bueri; o merẽã buerite?” jĩ sãĩñágúdaqui. Múã cúã dutiréte yũrĩ, useniremene múãrê coteadacua. Cúãrê bóaneõrã niirĩ tiirijãña. Múã cúãrê netõnũcãrĩ, cúã múãrê añurõ tiápumasĩribocua.

* 13:5 Deuteronomio 31.6. † 13:6 Salmo 118.6-7.

18 Ɖsārē Cōāmacūrē sãĩbosárucujãña. Ɖsã ãñurõ diamacú tiiĩrã, ãñurõ yeeripũnacutia. Niipetirere ãñurõ tiiũgáa. 19 Múã yũũre bayiró sãĩbosári booa. Múã sãĩĩ, Cōāmacũ boorí, máata múã pũtopũ niigũdacu sũcã.

Wedeyaponorigue

20 Cōāmacũ múãrē ãñurõ niirecutirere ticogú niĩ. Cũũrã Jesuré oveja cotegú tiiróbiro niigú ãñugárē diarigapũre masõrigũ niĩwĩ. Cũũrã marĩ Őpũ Jesucristoye díimena mama netõnédoare quetire jeari tiirígũ niĩwĩ. 21 Cũũrã múãrē diamacú quẽnojeári tiáro. Niipetire múã tiirémena ãñurã niirĩ tiáro. Teero tiirí, cũũ boorére tiimasĩãdacu. Cũũrã Jesucristo tutu-aremena marĩ cũũ tãsarere tiirã niirĩ tiáro. Cristore usenipeorucuada. Teerora tiáada.

22 Yãa wedera, yũũ múãrē wederere ãñurõmena tũoyá. Ate yũũ múãrē jóacoriipũ yoeripũ niĩã. 23 Múãrē ateré wedea: Marĩya wedegũ Timoteo peresuwiipũ niĩãrigure wionécotoayira mée. Cũũ máata yũũ pũtopũ jeari, múã pũtopũ wáagu, cũũrē néewaguda.

24 Niipetira múãrē sũonírã ãñuãrõ. Niipetira Jesuré padeorácã ãñuãrõ. Italia macãrã múãrē ãñudutiya.

25 Cōāmacũ múã niipetirare ãñuré ticoaro. Teerora tiáro.

SANTIAGO jóaripũ

Ñuduticorigue

¹ YHH Santiago múârê ãñudutia. YHH Cõãmacũrê padecotegũ, teero biiri marĩ Òpũ Jesucristore padecotegũ múârê Israelya põnarĩ macãrã doce põnarĩ macãrãrê apeyé ditapũ wãabaterirare jóaa.

Masĩrê ãñurê Cõãmacũmena atia

² Yãa wedera, múârê noo niirê ñañarõ wáari, “usenirã niiãda” jĩñña. ³ Múã masiã: Múârê ñañarõ wáari, múã Cõãmacũrê padeorére ãñomasiã sũcã. Ññurõ padeorĩ, wãcũtutuare múârê jeanemoã. ⁴ Tee wãcũtutuare múãpure jeapetiario. Tee jearĩ, padeotutũara, basocã ãñurã, péerogã padeoré dũsanóhẽrã niiãdacu.

⁵ Masĩrê cõohérano Cõãmacũrê sãĩãrõ. Ticogũdaqui. Cõãmacũ tutiro manirõ niipetirare cãã sãĩrê nemorõ ticonemoqui. ⁶ Padeorémene sãĩãrõ. “Õba, ticoriboqui” jĩrõ manirõ sãĩrõ booa. Teero jĩrãno día pairímaa maquẽ ocoturĩ tiiróbiro niiya. Tee wĩno páapuri wãajõãrucu, atijõãatirucu tiia. ⁷ Cõãmacũ teero wãcũrãnorẽ ticoridojãqui. ⁸ Sicabũrecore merẽã, apebũrecore merẽã wãcũcua; sica diamacũ wãcũhẽrã niiya.

⁹ Jesurê padeorã búri niirã ññanopacara, usenirõ booa; Cõãmacũ ññacoropure búri niirã mee niicua. ¹⁰ Pee apeyé cõorácã Jesurê padeorã usenirõ booa. Cãã padeoré cãã cõoré nemorõ wapacutía. Cãã cõorépeja coori sñidíaro tiiróbiro petidiãadacu. ¹¹ Táa muĩpũ bayiró asirĩ, sñijõãcu. Tee cooricã budujõãcu; ãñurê niĩarigue niipacaro, peticũ. Tee tiiróbiro pee apeyé cõorácã cãã niyeru wapataríromena diajõããdacu.

Jĩcõãsarere Cõãmacũ mee tiidutĩ

¹² Ñañarõ wãapacari, wãcũtutuarano usenicua. Cõãmacũ cãã padeorére duuhéri ññagũ, cããrê catiré petihére ticogũdaqui. Teeré “ticogũda” jĩrĩgu niĩwĩ cãũrê maĩrãrê.

¹³ Sĩcãno ñañarê tiidugáro jeari, “Cõãmacũ yũre teero tiidutĩ” jĩrĩjãrõ booa. Cõãmacũ ñañarê tiidugágũ mee niĩ. Cũũ ãpẽrãrê ñañarére jĩcõãsãgãno mee niĩ. ¹⁴ Biirope biia: Ñañarê tiidugárere wãcũsũgueari siro, ñañagũ jĩcõãsãrõ tiiróbiro wãacu. Teero tiigũ, apeyenó ñañarê tiidutĩrere péerogãmenarã “jáũ” jĩjãqui. ¹⁵ Cũũ tee ñañarê tiidugáremena ñañarére tiiquĩ. Cũũ niipetire tiirĩpojĩgũ, catigũ niipacu, diarĩgu tiiróbiro niitoaqui.

¹⁶ Yãa wedera, wisirijãña. ¹⁷ Niipetire ãñurê, teero biiri diamacũ maquẽ marĩrê diijeácu; teeré ticoqui Cõãmacũ ãmũãsepe niigũ. Cãũrã niiquĩ niipetira sñãwócorare, ãmũãsepe bauráre tiirĩgu. Cũũ wasorĩqui; cãũrê cãmotáreno manicũ. ¹⁸ Cõãmacũ cãũ boorĩrobirora cãũye queti diamacũ maquẽmena marĩrê catiré petihére ticorĩgu niĩwĩ. Teero cãũ diamacũ bueré cũũriguere ãñurõ padeosũguéjĩrã, ote dũca cõorĩgu butisũguerepa tiiróbiro niicu. Butisũguerepa Cõãmacũrê usenire ticorépa niirucuyiro.*

Cõãmacũrê padeorã diamacũ tiirécũtĩre

* 1:18 Éxodo 23.16,19.

¹⁹ Yáa wedera, ateré masiña: Āpērā wederi, tuomasīāda jīrā, āñurō tuoyá. Múā cūā wederére tuotóa, wācūtoarapu wedeseya; máata cúarijāña. ²⁰ Marī cúara, Cōāmacū booró tiiricu. ²¹ Teero tiirá, niipetire múā ñañarō wācūrere, ñañaré tiirécutirere duujāña. Cōāmacūrē “jáu” jī, cūye queti marīrē cūū cūūrere diamacú padeoyá. Tee quetire tuo, padeorá, múā netōnénoādacu.

²² Cōāmacūye quetire buri peti tuorijāña. Tuóari siro, tee queti dutirére tiiyá. Tiihéano cūā basiro jīditora tiicúa. ²³ Tee quetire tuo, tee dutirére tiihéano biiro biii: Cūāya diapóare ēñorōpū iñaquí. ²⁴ Cūū baurére āñurō iñañari siro, cāmenucā witiwagura, acabójāqui. ²⁵ Āpīpé cūū Cōāmacūye tuóariguere wācūrucu, acabóriqui. Cōāmacū dutiróbirora cūū tiirucújāqui. Cūū teero tiirécutiremena Cōāmacū cūūrē usenirī tiigúdaqui. Cōāmacūye queti diamacúrā niā. Teeména marī ñañaré dícu tiidugámiāriguere tiiduri tiirigu niiwī.

²⁶ Āpī “yuu Jesuré padeogú niā” jī wācūmiqui. Teero jīpacu, āpērārē ñañarō wedesequi. Teero tiigú, cūū basiro jīditogu tiiquí. Cūūnorē padeoré buri niiré niā. ²⁷ Cōāmacū marī Pacure diamacú padeogúpeja biiro tiirécutiro booa: Pacu manirārē, wapewia numiārē cúārē merēā wáari, tiápuro booa. Teero biiri atibúreco maquē ñañarére tiinunúserijārō booa.

2

Basocáre sīcārībíro iñaña

¹ Yáa wedera, múā marī Ōpū Jesucristo āñunetōjōāgūrē padeojīrā, basocáre sīcārībíro tiiyá. ² Apetó tiigú, ūmu sīcū múā nearí wiipu sāāatiboqui. Cūū wāmosūā tuusári beto oro beto, suti āñuré sāñagú niiboqui. Toorá āpī apeyenó cuohégu sutiró bucroniārō sāñagú sāāatiboqui sūcā. ³ Múāpe padeorémena suti āñuré sāñagúrē iña, cūūrē “āno āñurōpū duiya” jībocu. Apeyenó cuohégupepeja “jōō nucūña” o “āno yepapu duijāña” jījābocu. ⁴ Múā teero tiirémena basocáre sīcārībíro tiihéra tiicú. “Suti āñuré sāñagú bóaneōgū nemorō wapapacái”, jī wācūmicu. Tee wācūrē ñañaré niā.

⁵ Yáa wedera, yuure tuoyá: Apeyenó cuohéranorē Cōāmacū besequi, cūā padeoré pairó wapacutíro wáaaro jīīgū. Cūū putopu wáaaro jīīgū, besequi. Cūū jīrirobirora cūūrē maīrā cūū putopu niīādacua. ⁶ Múāpe apeyenó cuohérare doo, bobosācu. ¿Noā múārē tiíapei? Pee cuorá tiíapecua. ¿Noā múārē ñee, queti beserí basocu putopu néewadutii? Cúārā tiicúa. ⁷ Cúārā múā padeogú wāmerē buijācu. Múāpe cūū wāmerē padeorémena jīicu.

⁸ Múā Cōāmacū dutirére āñurō tiipetídugara, cūūye queti jóaripūpu jīrōbirora tiiyá: “Muu basiro maīrō tiiróbirora āpērācārē maīñā”.* Teeré tiirá, diamacú tiirá tiia. ⁹ Múā basocáre sīcārībíro tiihéra, ñañarére tiirá tiia; Cōāmacū dutirére netōnucārā tiia. ¹⁰ Sīcūno Moisére dutiré cūūrigue niipetirere tiipetípacu, sicawāme tiihérogāmenarā, tee dutiré niipetirere netōnucāgū niiqui. ¹¹ “Āpī numorē ñeeaperijāña”, teero biiri “basocáre sīārījāña” jīrere dutirigu niiwī Cōāmacū. Múā sīcūrē sīārā, āpī numorē ñeeaperipacara, Moisére dutiré cūūriguere netōnucārā tiicú. ¹² Cōāmacū múārē mama dutiré cūūriguemenā† múā tiiriguere iña, wapa

* 2:8 Levítico 19.18. † 2:12 Mama dutiré cūūrigue “āpērārē maīñā” jīrē niā.

tiigúdaqui. Teero tiirá, añurō wedeserecuti, ãpērārē añurō tiirécutiro booa. ¹³ ãpērārē bóaneō ññahēri siro, Cōāmacūcā bóaneōrō manirō wapa tiigúdaqui. Bóaneō ññarirapeja cūu wapa tiirópure cuiro manirōmena añurēre ñeerā wáaadacua.

Ññurē tiirēmēna Jesurē padeoró booa

¹⁴ Yáa wedera, sīcū “yuu Jesurē padeóa” jīi boqui. Teero jīipacu, ãpērārē añurē tiieñoriboqui. Cūu padeorē ¿ñeenómena wapacutibogari? Teero padeorē cūurē netōrī tiirīcu. ¹⁵ Apetó tiirá, Jesurē padeorá suti wasoré cuohēra, yaaré cuobayíhera múāmena niibocua. ¹⁶ Sīcū múā menamacū cūārē ateré jīi boqui: “Múā añurō wáaya; yusuári, asibusúre suti sññajīrā niīña; múā yaadugarecōrō yaaya”, jīi boqui. Cūu cūā boorere ticoripacu, cūu tee jīirē wapamaníā. ¹⁷ Marī padeorē tee queorē tiiróbiro niīā. Marī padeopacára, ãpērārē tiíapuhēri, wapamaníā.

¹⁸ Apetó tiigú, yuu jīiñiguere padeohéguno ateré jīi boqui: “Sīcū añurēre tiirīpacu, Jesurē padeoquí. ãpērē añurépere tiiquí?”. Cūu teero jīirēre biiro wedeguda: “Cūu añurē tiirīpacari, ¿deero tii marī cūu Jesurē padeorēre ññamasīboatau? Cūu añurē tiieñoremena cūu Jesurē padeorēre ññamasībocu”.

¹⁹ Cūupe “Cōāmacū sīcūrā niiqui” jīi padeoquí. Tee añuniā añurōpeja. Wātīācā padeocúa tiirápūja. Tee wācūrā, ñapōpicua cuira. ²⁰ Cūu tuomasīrido jagū niī. Yuu jīiñiguere wācūbua, ateré masīrō booa: Marī “Jesurē padeóa” jīipacara, ãpērārē añurō tiihēri, marī padeorē wapamaníā. ²¹ Marī ñecū Abrahamye maquērē wedeguda. Abraham cūu macū Isaare utābú sotoápu siatúpeomiyigu. Cōāmacū cūu tiirēre ññagū, cūurē “añugūrā niī” jīi ññayigu. ²² Atecārē tuomasīrō booa: Abraham Cōāmacūrē padeoyigu. Teemēna Cōāmacū tiidutírobirora tiiyigu. Teero tiigú, cūu tiirēmēna cūu padeorēre tiyapacutiyigu. ²³ Teero cūu tiirīguemēna Cōāmacūye queti jóaripū niiré diamacú wáaro tiirīro niiwū. Tiipū biiro jīiā: “Abraham Cōāmacūrē padeoyigu. Teero tiigú, Cōāmacū cūurē ‘añugūrā niī’, jīi ññayigu”, † jīi jóanoā. Too síro Cōāmacū Abrahamrē “mūu yuu menamacū niīā” jīirigu niiwī.

²⁴ Tee quetimēna ateré añurō masīnoā sáa: Marī Cōāmacūrē padeorá añurō tiirī, Abrahamrē tiiróbiro marīrē “añurārā niīya” jīi ññaqi. Userimēna dícu “Cōāmacūrē padeóa” jīirārē “añurārā niīya” jīi ññariqui.

²⁵ Teerora wáayiro too suguero macōpu ññuārē ñeeape wapatárigore. Coó Rahab wāmecutiyigo. § Judíoa cooya macā macārā wāpārā niyira. Coó Cōāmacūrē padeojīgō, judíoa jeari, añurō bocayigo. Too síro cūā dutiwáadarimarē eñocóyigo. Cōāmacū coo tiirēre ññagū, coore “añugōrā niīyo” jīi ññayigu.

²⁶ Atemēna pūtuáa: Sīcū Jesurē padeopacú, añurē tiihēri, cūu padeorē wapamaníā. Cūu padeorē sicaōpūu yeeripūna duuári siro tiiróbiro niicu; catīricu.

3

Ññemōrē cāmōtámasīrō booa

¹ Yáa wedera, múā watoapure pau peti basocáre buerá niirijārō booa. Múā masīcu: Cōāmacū ũsā Jesuyere bueré wapa ũsā tiirīguere ãpērā nemorō añurō besegúdaqui, ũsārē wapa tiíadari suguero. ² Marī niipetira

pee ñañaré tiirucúa. Sícū péerogã ñañaré wedesehegano añugú peti niiqui. Cūū wedeseāmajādugarere cāmotámasīgū, niipetire cūū ñañaré tiidugárecārē cāmotámasīqui. ³ Marī cōmebetórigārē caballoaye useripu sããã, caballoa marīrē yñaro jīrã. Teebetorigãmena marī wáadugaropu cūāmena wáamasīã. ⁴ Teerora niã dooríwacārē. Tiiwá pairíwu ni- ipacari, wīno bayiró páapucopacari, tiiwyrē waatúgu péeripīgāmenarã cūū wáadugarope waatúcoi. ⁵ Marīya ñemerōmena teerora wáacu. Marīya ñemerō marīya ðpūū dñarógã niipacaro, pee peti wedeseremena paure ñañomasīã. Pecame péerimegã niipacaro, marī sīáyócori, pairó macāñucū niārirore jūūpetiri tiia. ⁶ Pecame tiiróbiro niã marīya ñemerō. Péerogã niipacaro, pee ñañaré wedesemasīcu. Noo booró niipetire ñañaré wáari tiicú. Tee ñañarō wedesere wātīmena pñatocaticu. Niipetiro marī catirí bñecorire añurō niimiāriguere ñañocú.

⁷ Basocá niipetira wáicurare, wñrãre, yeparu wéerare, día macārãre yñari tiimasīcu. Cūā sicatorpura yñari tiimasīnotoarira niiwã. ⁸ Marīya ñemerō docare yñari tiimasīricu. Añurē dícu wedesedugapacara, ñañaré wedesecu. Aña bacarí, cūū nima ticoro tiiróbiro marī wedesere basocãre ñañarō tiicú. ⁹ Marīya ñemerōmena Cōāmacū marī Ōpūrē marī Pacure usenire ticopacara, basocãre cūū tiiróbiro baurá tiinórirare ñañarō wedesea. ¹⁰ Sicauseromena Cōāmacūrē usenire ticoa; tiuseromenarã ãpērãrē ñañarō wedesea sūcã. Yáa wedera, teeré tiiríjãrō booa. ¹¹ Sicacope oco witiirí copereure oco añurē, oco ñañaré witiiricu. ¹² Narañagū pica dñacatiricu. Picagu use dñacatiricu. Tee tiiróbiro oco móã ocare witiirí copereure oco móã ocahere witiiricu.

Diamacú tñomasīrã tiiré

¹³ Múã watoapure añurō tñueñapōtēñocōrã, tñomasīrã niicua. Cūā añurō tiirécutirere ññoãrō “yñu tiirére ññaña” jīrō manirō. Biiro tiigáno tñomasīgū peti niī. ¹⁴ Múã tñomasīpetipacara, ãpērãrē doe, cūārē pesucutira, “ãpērã nemorō tñomasīã” jīrijãña. Múã teeré tiirécutira, diamacú maquērē cōãrã tiia. ¹⁵ Tee cūā tñomasīmiārigue Cōāmacū ticoré mee niã. Atibúreco maquē wãcūrē niã; basocá cūā basiro wãcūrē niã; wātīã wãcūrēno niã. ¹⁶ Múã watoapu doere, teero biiri pesucutire niirí, sīcãrōmēna niirecutiherecã niãdacu. Noo booró niipetire ñañaré wáaadacu.

¹⁷ Cōāmacū tñomasīre ticoré cñorãpeja ñañarere ãmaãrō manirō niicua. Cūãjã biiro niicua: Añurō niirecutirere boorã, basocãre añurō wépeora, wederere añurō tñoñérã, ãpērãrē bóaneō ñnarã, niipetirare añurē tiirã, niipetirare sīcãrībīro tiirã, tiiditóro manirō añurō tiirécutira niicua. ¹⁸ Añurō niirecutirere tiidugáranu añurō niirecutire maquērē wedesecu. Too síropure cūã teero jīãriguemena diamacú niirecutirere ññaãdacua.

4

Atibúreco maquērē maírē

¹ ¿Ñeeména cãmeríquēi? ¿Ñeeména cãmerítutii? Múã popeapu ñañaré tiidugãre, wãcūñññseremena teero wáaa. ² Múã apeyenó cuodugápacara, bñamasīricu. Cuodugára, ãpērã cñorãre sīacú. ãpērã cñorere ññajīrã, ññatuticu. Múã boorere bñamasīhērã, cãmerítutiãmajãcu; cãmeríquēcu. Múã boorere bñamasīricu, ¿deero tiirã? Cōāmacūrē sãiríjīrã. ³ Sãipacári,

Cõãmacũ ticoriqui. Ññurõ wãcũrémena sãĩricu; múã cũũ ticorémena ññañarẽ tiidũgãcu.

⁴ Múã sãcõ numiõ manucutipaco, apegõ manurẽ maĩgõ tiirõbiro niicu. Atibúreco maquẽrẽ maĩrãno Cõãmacũrẽ ññatutira tiirõbiro niicua. Múã teeré masĩcu. Teero tiirã, atibúreco maquẽrẽ maĩdũgãrano Cõãmacũrẽ ññatutigu tiirõbiro wáacua. ⁵ Cõãmacũye queti jóaripũpu buri peti ate jóanorõ mee tiia: “Cõãmacũ marĩrẽ Espĩritu Santore ticorigu niijĩgũ, ãpẽrãrẽ nemorõ cãũrẽ marĩ maĩrĩ booqui”,* jĩ jóanoã. ⁶ Cõãmacũ marĩrẽ ãñurõ tiigũ tiiapunemomasĩqui. Teero tiirõ, cãũye queti jóaripũpu ate jóanoã: “Ãpẽrã nemorõ niia” jĩrã Cõãmacũ tiiapurere cuoricua.

Teero jĩñhẽrãpe cãũ tiiapure cuocúa,†

jĩ jóanoã.

⁷ Teero tiirã, Cõãmacũ dutirere ãñurõ yũrã niina. Satanás múãrẽ jĩcõãsãrĩ, wãcũtutuaya. Wãcũtutuari, yoari mee nii, wãajõãgũdaqui.

⁸ Cõãmacũrẽ wãcũrucujãña. Múã teero tiirĩ, Cõãmacũ múãmena niirucujãgũdaqui. Múã ññañarẽ tiirere tiidũjãña. Múã Cõãmacũrẽ, teero biiri atibúreco maquẽrẽ sãcãrõmẽna maĩdũgãra múã teero wãcũrere wasoyã.

⁹ Múã ññañarẽ tiirere wãcũ, wãcũpati, utiya. Múã buimĩrigue utiré wasoáro. Múã usenimirigue bóaneõrõ tũgueñare wasoáro. ¹⁰ Múã marĩ Õpũ ññacoropure “yũ buri niigũ niia” jĩ wãcũrucuri, cãũ múãrẽ upatĩ macãrã wãari tiigũdaqui.

Marĩ “pecamepu wãagudu niĩ” jĩmasĩricu

¹¹ Yãa wedera, cãmerĩ buiãperijãña. Sãcãrĩbĩro padeopacã, sãcũ ãpirẽ buijãgũ, cãũrẽ “pecamepu wãagudu niĩ” jĩgũ tiiquĩ. Teero jĩgũno Cõãmacũ dutirere buijãgũ tiiquĩ. “Cõãmacũ dutirẽ nemorõ masiã yũja” jĩdũgagu niiqui. Teero jĩgũ tee dutirẽ maquẽrẽ tiiriqui. Ññurõ “jáũ” jĩrõno tiigũ, “Cõãmacũ dutirẽ queorõ niiria” jĩgũ tiiquĩ. ¹² Cõãmacũ sãcũrã dutirere ticogũ niĩ. Cãũ dõcu marĩ tiirere ãñurõ ñña, “pecamepu wãagudu niĩ” jĩmasĩqui. Cãũ dõcu marĩrẽ netõnémasĩqui. Cãũrã sũcã pecamepu wãadutimasĩqui. Múãpe “pecamepu wãagudu niĩ” jĩmasĩricu.

Ñnamigã wãaadare masiãna maniã

¹³ Múã biiro jĩrecutia: “Mecãã o ñnamigã tiimacãpu wãaguda. Toopũ sãcacũma nii, pade, pairõ niyeru wapatãguda”, jĩcu. Múã teero jĩrẽcutirano yũre tũoyã: ¹⁴ Múãrẽ ñnamigãno merẽã wãaadare masĩricu. Múã catiré õme tiirõbiro niia; pãerogã bau, too síro ditijõãã. ¹⁵ Teero jĩrõno tiirã, biirope jĩrõ booa: “Apetõ tiigũ, Cõãmacũ boorĩ, cãũ catiré ticori, teeré tiinõãdacu”, jĩrõ booa. ¹⁶ Múãpe teero jĩria. “Usã basiro too síro tiwãadare masiã” jĩsũguea. Niipetire teero jĩsũguereno ññañaniã. ¹⁷ Sãcãno ãñurẽ tiirere tiimasĩpacu, teerẽ tiihéguno Cõãmacũrẽ netõnucãgũ tiiquĩ.

5

Pee apeyé cuorãre wederigue

¹ Pee apeyé cuorã, yũre tũoyã: Múãrẽ ññañarõ netõrẽ niãdacu. Tee ññañarõ netõãdare wãcũrã, bayirõ acaribíremena utirã niina. ² Múã pee cuorẽ bóajõããdacu. Múãye sutire butua weejããdacua. ³ Múãye oro, múãye niyerupe cutawi bóajõããdacu. Cõãmacũ cãũ basocãre wapa tiãdari bureco

* 4:5 Éxodo 20.5. † 4:6 Proverbios 3.34.

jeari, cūū múā ññacoropu tee cutawiriguere ññagūdaqui. Tee cutawirigüe múā niyeru maíri siro, múā ãpērārē tiápüheri siro, teero ññoádadu. “Múā pecamepü wáaadara niitoaa méé”, jñrō tiádadu. Atibúreco petiádari búreco niipacari, múā bári peti pairó niyeru ññanomiã. ⁴ Múā ãmũãrē oteré dca seedutípacara, wapatípetiririra niiwã. Tee cúãrē niyeru wapatiririguere Cõãmacū ññaqui. Paderá bayiró búsarómena “queoró wapatiriawã” jñrēre Cõãmacū niipetire sotoapü niigú tñoquí. ⁵ Múãpe atiditapüre pee peti cõnetõnucãã. Múã túsarénorē tiidugápetira niã. Múã wecúã ãñurō diicutira tiiróbiro niicu; wecúã cúãrē sñãadari búrecore masñricua. ⁶ Múã ãpērārē cúã bayiró peti wapa cõorípacari, queti beserí basocü pütöpü néewa, “wapa cõoóya” jñcu. Cúãrē sñãdutícu. Cúãpe deero tii masñricua.

Jesucristo pütuaatiadari sũguero, wãcũtutuadutire

⁷ Yáa wedera, múā masñã: Marí Öpü pütuaatigūdaqui. Cūū pütuaatiadari sũguero potocõrō manirō yueya. Sñcū otegú cūū oteré dycacütiri cotequí, ãñurétõpü yaaada jñgū. Cūū oteri siro, oco pearoo jñgū, potocõrō manirō yuequi. ⁸ Cūū tiiróbiro múãcã “marí Öpü pütuaatigūdaqui” jñrã, potocõrō manirō yueya. Wãcũtutuaya. Cūū pütuaatiadaro jeaadaro péerogã dusacú.

⁹ Yáa wedera, cãmerí wedepatirijãña, Cõãmacū maríre ññañarō tiiri jñrã. Cõãmacū basocäre wapa tiádari búreco jeaatiro tiia. ¹⁰ Profetas tiiríguere wãcũña. Cúã Cõãmacūye quetire wederi, ãpērã cúãrē ññañarō tiiyíra. Cúãrē teero tiipacári, ññañarō netõpacára, wãcũtutua, nucãjãyira. Cúã tiiróbirora múãcã tiiyá. ¹¹ Basocäre ññañarō wáapacari, cúã wãcũtutuari, cúã doca “ãñurã niiwã” jñã marí. Job wãmecutigu ye queti maquẽrē múã masñcu.* Cúãrē ññañarō wáapacari, wãcũtutuayigu. Too síro Cõãmacū cúãrē ãñurō tiiríguẽcãrē masñcu.† Tee quetimenapüra “Cõãmacū bóaneõ ññaré cõogú niirí” jñrécãrē ãñurō ññamasñnoã.

¹² Cõãmacūrē wãmepeorijãña. Tee uputí maquẽ niã. Múãrē sãññarí, “tiáwũ” o “tiiríawũ” jñrē dícu jñña. Jñnemorijãña, Cõãmacū maríre ññañarō tiiri jñrã.

¹³ Sñcū Jesuré padeogüre ññañarō wáari, Cõãmacūrē tiápüre sãñrō booa. Ũsenigũnope Cõãmacūrē basapeoro booa. ¹⁴ Diarecutigũno Jesuré padeorá menamacãrã bútoá dutiräre boocóro booa, cúãrē use tuusñããrō jñgū. Cõãmacū netõñãrō jñgū, sãñdutíbosaro booa. ¹⁵ Cúã padeorémãna sãñrí, diarecutigu netõñnogūdaqui. Cõãmacū cúãrē diaré netõrí tiigúdaqui. Cūū ññañaré tiirí siro niirí, Cõãmacū cúãrē acabógūdaqui. ¹⁶ Teero tiirá, múã ññañaré tiiríguere cãmerí wedenetõña. Cõãmacūrē sãñbosáya, diarecutirare netõñãrō jñrã. Sñcū basocú ãñugú padeorémãna sãñrí, Cõãmacū yũurijã tiiríqui. ¹⁷ Elías marí tiiróbiro basocú niiyigu. Cūū Cõãmacūrē “oco pearijããrō” jñ bayiró sãñyigu. Itiácũma apecũmá deco atiditapüre oco peariyiro.‡ ¹⁸ Too síro Cõãmacūrē sãñyigu sñcã. Teero tiiró, oco peayiro.§

¹⁹ Yáa wedera, apeté tiigú, sñcū múãmãna niãrigu merẽã wãcūrē wasonóboqui. Cúãrē teero wáari ññagū, ãpí cúãrē ãñurépere wasorí tiibóqui sñcã. ²⁰ Wasorí tiigúno ññañaré tiiríguere ateré tiiquí: Diari siropüre, ññañarō netõbóarigüre netõrí tiiquí; acabóre búarí tiiquí.

Nocõrõrã niã.

* 5:11 Job 1.1-2.10. † 5:11 Job 42.10-17. ‡ 5:17 1 Reyes 17.1; 18.1. § 5:18 1 Reyes 18.42-45.

PEDRO jóasugueripũ

Ñuduticorigue

¹ Yũũ Pedro Jesucristo cũũyere wededutigu beserigu múãrẽ Cõãmacũ beserirare ãñudutia. Múã yũũ jóacora múãya ditare cõã, aperopũ wáabaterira niuwũ. Teero tiigũ, múã Ponto, Galacia, Capadocia, Asia, Bitinia dita niirãpũre jóacoa. ² Cõãmacũ marĩ Pacũ too sugueropũ cũũ boorirobirora múãrẽ cũũ põna niĩãrõ jĩgũ, besetoarigu niuwĩ. Espĩritu Santomena múãrẽ ñañaré manirã niirĩ tiirĩgu niuwĩ, cũũ dutirere tiĩáro jĩgũ. Jesucristoye díimena múãrẽ cũũyara niirĩ tiirĩgu niuwĩ.

Cõãmacũ múãrẽ ãñunemore ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiinemóãrõ.

Cõãmacũ ticoadarere yueré

³ Cõãmacũ Jesucristo marĩ Òpũ Pacũre usenire ticoada. Cõãmacũ marĩrẽ bayiró bóaneõ ñaqui. Teero tiigũ, Jesucristo diarigũpũ masĩguemena marĩrẽ bauánemorira tiiróbiro tiiyĩgu. Cũũ teero tiirĩ, marĩ “too síropũ cũũrẽ ññaãda” jĩmasĩã. ⁴ Teeré masĩjĩrã, Cõãmacũ marĩrẽ ticoadarere yuea. Cũũ ticoadare petirĩcu; ñañaré maniré niicu; teero biiri cũũ ticoadare coori tiiróbiro sĩnirĩcu. Cõãmacũ cũũ ticoadarere ãmuãsepu quẽnocũbosaquĩ marĩrẽ. ⁵ Múã Jesuré padeocũ. Teero tiigũ, Cõãmacũ cũũ tutuaremena múãrẽ cotequi. Múãrẽ ãñurõ tiĩadare quẽnorĩguerpũ niicu. Atibãreco petirĩ, teeré ãñogũdaqui.

⁶ Teeré wãcũrã, usenicu. Atitópere múã merẽã ñañarõ netõrã tiia ména. ⁷ Múã Jesucristore padeoré oro tiiróbiro niicu. Basocã çorora niĩ? jĩrã, pecame sotoapũ asiopéocua. Ocoári siro, ñañaré poca merẽã jeapeacu; ãñuré oro dícu pũtuácu. Ate tiiróbiro múãrẽ çJesucristore diamacũrã padeomĩ? jĩrõ, ñañarõ netõrĩ tiicũ ména. Múã ñañarõ netõjĩrã, tee oro basiro tiiróbiro pũtuáadacu. Teero tiirã, ãñurõ padeonemórã niĩadacu sãa. Jesucristore padeodũheri ññarã, basocã múãrẽ “cũũrẽ diamacũrã padeoóya” jĩ ññaãdacua. Oro wapapacã niĩã. Wapapacãre niipacaro, petijõacu. Múã Jesucristore padeorépe oro nemorõ wapacutĩa. Tee doca petirĩcu. Teero tiigũ, Jesucristo múãrẽ atibãrecomũre pũtuãatigũ, “yũũre ãñurõ padeowũ” jĩgũdaqui.

⁸⁻⁹ Múã Jesucristore ññaririra niipacara, cũũrẽ maĩcũ. Atitóre cũũrẽ ññaripacara, padeocũ. Múã cũũrẽ padeorĩ, múãrẽ pecamepu wáaborirare netõnéqui. Teero tiirã, múã Cõãmacũ pũtopũ wáaadare wãcũrã, bayiró usenicu. Múã usenire diamacũrã niijãrõ tiicũ. Teero tiirã, “teero useniãmajãrã tiia” jĩmasĩña manicũ.

¹⁰ Profetas cũũ múãrẽ ãñuré ticoadarere wedesũguetoayira. Basocãre netõnẽadarere tuomasĩãda jĩrã, cũãcã ãñurõgã buemiyira. ¹¹ Cristo cũãmena niiyĩgu. Cũũ Espĩritu Santo tiĩápuremena cũãrẽ too síropũ wáaadare masĩrĩ tiitõamiyĩgu: “Cristo ñañarõ netõgũdaqui; too síro Cõãmacũ cũũrẽ pee dutirere ticogũdaqui” jĩrere masĩrĩ tiitõamiyĩgu. Cũã “çdeero biiri niĩadari? çÑeenó wáaadari?” jĩrã, bayiró masĩdũgamiyira. ¹² Cõãmacũ cũã masĩdũgari ññagũ, cũãrẽ biiro masĩrĩ tiiyĩgu: “Múã wederé queti múã niiritopũ wáaricu ména” jĩrere masĩrĩ tiiyĩgu. Múã atitópũ

niirāpe ññaādare niyiuro. Cúã wederé queti múã t̄otóacu. Atitóre tee quetire wederá Espírítu Santo ùm̄aãsep̄u ticodiocoriḡu tutuaremena múãrē wedeyira. Jesucristoye queti ãñuré queti niĩã. Ángelea tee queti basocáre netónére quetire “¿deero peti niĩ?” j̄ĩ t̄omas̄idugamicua.

Ññaaré manirã niidutire

¹³ Teero tiirã, “Cõamacũ boorére tiirucújããda” j̄ĩ wãcũyueya. Múã tiíadarere ãñurõ wãcũtoarap̄u tiiyã. “Cõamacũ marĩrē ãñuré ticogũdaqui Jesucristo put̄aaatiri” j̄ĩ wãcũrã, ùseniremena coteya. ¹⁴ Múã Jesuré masĩãdari suguero, cũũ boorére masĩrira niiwã. Bayirõ ññaarere tiidugáj̄iyu. Atitóre múã Cõamacũ põna niij̄rã, too suguerop̄u múã ññaaré tiiriguenorē tiirj̄ãña. ¹⁵ Biirope tiiyã: Cõamacũ múãrē beseriḡu ññaaré manigú niiqui. Teero tiirã, múãcã niipetire múã tiirémena ññaaré manirã niĩña. ¹⁶ Cõamacũye queti jóaripũp̄u tee maquē jóanoã: “Ȳũũ ññaaré manigú niĩã. Ȳũũ tiiróbiro múãcã ññaaré tiirj̄ãña’, j̄ĩyiḡu Cõamacũ”,* j̄ĩ jóanoã.

¹⁷ Cõamacũ niipetirare s̄icãrĩbíro bese, queoró wapa tiiquí; s̄icãrē ñuaríqui. Teero tiirã, múã cũũrē “Pacu” j̄ĩj̄rã, múã catiré ñarecorire cũũrē quoníremena ññaña. ¹⁸ Múã ñecãsũm̄ã tiirécutiriguere múãcã tiimúãatirira niimiwã. Cúã tiirécutiriḡu bári niiré niĩã. Cõamacũ múãrē teero tiirécutimirare netónériḡu niiwĩ. Múã ateré ãñurõ masĩã: Múãrē netónégũ petirénomena (oromena, niyerumena) wapatíririḡu ni-iwĩ. ¹⁹ Cristoye díimenape wapatíriḡu niiwĩ. Cũũye díi wapapacáre niicu. Cũũye díi cordero posariḡu niihégũ, cãmimanigũye díi tiiróbiro niicu.† ²⁰ Cõamacũ cũũ atibúreco tiíadari suguero, “Cristo basocáre netónégũdaqui” j̄ĩtoayiḡu. Teero j̄ĩpac̄u, máata ticodiocoriḡu niiwĩ. Atitóp̄u marĩye niíadarere netónégũdure ticodiocoriḡu niiwĩ. ²¹ Múã Cristo tiiriguere masj̄rã, Cõamacũrē padeocú. Cũũrã Cristo diarigap̄ure masõriḡu niiwĩ; cũũrē ùm̄aãsep̄u pee ãñuré ticoyiḡu. Teero tiirã, múã Cõamacũrē padeocú. “Diari sirop̄u, cũũmena niíadacu”, j̄ĩcu.

²² Múã diamacú niirére ȳũũj̄rã, Jesucristore padeorã tiirã niiwã. Cũũrē padeoj̄rã, múã ññaaré tiirére tiidúrira niiwã. Teero tiirã, múã atitóre Jesuré padeorãre ãñurõ cãmerĩ wéepeomas̄icu. J̄ĩdutoro manirõ maĩcú. Cãmerĩ maĩrã, wedeseremena dícu maĩrj̄ãña. Niipetire múã tiirémena maĩñã. ²³ Múã ateré mas̄icu: Múã bauánemorira tiiróbiro niirã niicu. Cõamacũ ticoré catiré petihére cuocú. Tee petirícu. Marĩpac̄usũm̄ã catiré ticoriguepe bóadiacu. Cõamacũye queti ãñuré quetipe múãrē catiré petihére cuotóari tiicú. Tee queti diamacú maquē niirucujããdacu. ²⁴ Cõamacũye queti jóaripũp̄u tee maquērē jóanoã:

Basocá tãa tiiróbiro niicua.

Tãa s̄inijõãã.

Cúã up̄atí maquē cuoré macãnucũ maquē coori tiiróbiro niicu.

Coori buducodiaa.

²⁵ Marĩ Òpũ wedesere doca petirícu. Diamacú maquē niirucujããdacu,‡ j̄ĩ jóanoã. Tee wedesere Jesuyé ãñuré queti niĩã. Tee queti múãrē wedenoriro niiwã.

* **1:16** Levítico 11.44-45. † **1:19** Israelya põna macãrã Egiptop̄u witiadari suguero macã ñami, wisericõrõ s̄icũ corderore siãyira. Cũũye díimena tuusiãyira sopepãmarĩ wesarire. Tiĩñami ángele siãgú wãagu, tee díire ññagũ, tiiwĩ macãrãrē siãr̄iyiḡu. ‡ **1:25** Isaías 40.6-8.

2

¹ Teero tiirá, niipetire ñañaré tiirére tiidújãña. Jĩditonemorijãña. Ti-
iditórjãña. Ìñatutirijãña. Queti jĩnemorijãña. ²⁻³ Marí Òpũ múãrẽ
ãñuré ticorére péero masĩtoajĩrã, nemorõ masĩdugara niĩña. Ûpũrãgã
õpẽcõ bayirõ booyã; teeména bucuáaya. Múãpe cúã tiiróbiro dia-
macá maquẽrẽ bayirõ masĩdugaya. Teeména marĩrẽ netõnére quetire
tuomasĩnemoãdacu.

Ëtãqui wii weenacãriqui tiiróbiro niĩ Jesucristo

⁴ Teero tiirá, Jesucristore ãñurõ padeoyá. Cũũ ãtãqui wii tiiríqui tiiróbiro
niĩ. Tiiquí catiré cõocú. Wii tiirãpe tiiquire boorímiwã. Cõãmacũpe ti-
iquire beserigũ niiwĩ. Cũũ Ìñacoropũ wapapacãriqui niiriro niiwũ. ⁵ Múãcã
Jesucristo menamacãrã niijĩrã, ãtãquiri catiré cõoréquiri tiiróbiro niicu.
Cõãmacũ múã ãtãquiribiro niirãmena sicawĩ tiiróbiro tiigú tiiquí. Toopá
múã paiá tiiróbiro niĩadacu. Jesucristo tiipuremena Cõãmacũ dutiré dícare
tii, cãũrẽ usenire ticoadacu; múã ãñurõ tiirécãrẽ cãũrẽ usenipeoadacu.
⁶ Cõãmacũ tee maquẽ wedeserere jóanoã cãũye queti jóaripũpu:

Tuoyá: Jerusalénpure sicaqui ãtãqui cũũã.

Tiiquire besewũ. Wii weenacãriqui, wapapacãriqui niĩã.

Tiiquí “basocãre netõnégũdu” jĩdugaro tiia.

Cãũrẽ padeogũno “bãri peti padeotú” jĩriqui,*

jĩ jóanoã. ⁷ Teero tiigú, cãũ wapapacá niĩ múãrẽ, cãũrẽ padeorãre. Cãũrẽ
padeohérãpere Cõãmacũye queti jóaripũpu ateré jĩã:

Wii weerira ãtãquire booríyira.

Cúã boorípacari, tiiquira apũtí macãqui pũtuãwũ tiiwiipãre,†

jĩ jóanoã. ⁸ Atecãrẽ jĩã:

Ëtãqui basocãre dupotua, ñaacũmurĩ tiicú,‡

jĩ jóanoã. Cúã Cõãmacũye queti jĩrẽre padeoríya; teecãrẽ netõnucãya.
Teero tiirá, dupotuara tiiróbiro niĩya. Tíatorũra máata Cõãmacũ “cúã biiro
tiĩadacu” jĩtoayigũ.

⁹ Múã docare Cõãmacũ beserigũ niiwĩ, cãũyara niĩãrõ jĩgũ. Múã paiá
tiiróbiro niirã niicu, Cõãmacũ marí Òpũrẽ usenire ticorã niijĩrã. Sicadita
macãrã ãñuré dícare tiirã tiiróbiro niicu. Cõãmacũyara niicu. Cũũ múãrẽ
beserigũ niiwĩ, cãũ ãñurõ tiirére wedearõ jĩgũ. Cãũ múãrẽ naĩtĩãrõpũ
tiiróbiro niimirare beserigũ niiwĩ. Teero tiirã, múã cãũmena niirã
niijĩrã, cãũ bóebatecoropũ niirã tiiróbiro niicu. Cãũ bóere ãñunetõjõãã.
¹⁰ Too sũgueropũre múã cãũ põna mee niiwũ ména. Atitóreja cãũ põna niĩã
sãa. Too sũgueropũre múãrẽ bóaneõ Ìñaririgũ niiwĩ ména. Atitópereja múã
cãũ bóaneõ Ìñarére masĩcu sãa.

Biĩrope tiirécutiya

¹¹ Yũũ múãrẽ maĩã. Teero tiigú, múãrẽ tiidutía. Múã atibãrecopũre
wãanetõri basocã tiiróbiro niĩã. Múã niĩãdaro peti ãmuãsepu niicu.
Teero tiirã, ñañãrẽre tiidugãrijãña. Ñañãrẽ tiidugãre ãñurõ tiidugãrepere
cãmotácu múã yeeripũnapure. ¹² Jesuré padeohéra múã ãñurõ ti-
irécutirere Ìñapacara, múãrẽ wedesãrã tiíayira; múã ãñuré tiipacãri, teero
jĩãmajãyira. Teero jĩãmãpacara, múã ãñuré tiirére Ìñaãyira. Teero tiirã,

* 2:6 Isaiás 28.16. † 2:7 Salmo 118.22. ‡ 2:8 Isaiás 8.14.

Jesús p̄t̄uaatiri bareco jeari, biiro j̄ĩ̄adacua: “Cõamacũ añugũ niĩ; cũãrã niĩj̄i cũãrẽ añurẽre tiidut̄irigu” j̄ĩ̄adacua.

¹³⁻¹⁴ Marĩ Òpũ Jesús biiro tiiró booquí: Romanuã òp̄urẽ, cũũ doca macãrã dutirãre, teero biiri niipetira atiditã macãrã dutirãre yũro booa. Romanuã òpũ cũũ doca macãrãrẽ netõncãrãnorẽ ñañarõ tiidut̄iqui. Añurõ yũurãpere “añurõ tiãwũ múãjã” j̄ĩ̄dutiQui. ¹⁵ Cõamacũyere masĩdugaherape búri peti múãrẽ ñañarõ wedepatiãmajãbocua. Múã añurẽpe tiiri docare, cũã deerope j̄ĩ̄masĩricua. Teero tiigũ, Cõamacũpe múãrẽ añurẽ dícare tiirucúri booquí.

¹⁶ Múã Moisés dutirẽre tiicotémirira teerẽ witirira tiiróbiro niicu. Teero tiirã, teerẽ witirira niij̄rã, añurõ niij̄ãña. Siquẽrã “tee dutirẽre witirirapũ niã” j̄ĩ̄rã, ate wãcũbocua: “Teerẽ witirirapũ niij̄rã, cuiro manirõ ñañarẽ tiimasã”, j̄ĩ̄ wãcũbocua. Niiria. Múã Cõamacũrẽ padecotera niã. Teero tiirã, cũũ boorẽre tiirucũjãña. ¹⁷ Niipetirare quioníremena ññaña. Jesuré padeorãre maĩñã. Cõamacũrẽ quioníremena ññaña. Romanuã òp̄ucãrẽ quioníremena ññaña.

Padecoterare tiidut̄ire

¹⁸ Múã siquẽrã ãp̄erãrẽ padecotera niicu. Múã padecotere wiseri òp̄ãrãrẽ quioníremena yũya. Tutirẽ manirõ múãrẽ añurõ tiirã dícare yũurijãña; ñañarõ tiirãcãrẽ yũya. ¹⁹ Apetó tiirã, múã añurõ tiipacãri, múãrẽ dutirã múãrẽ ñañarõ tiibócua. Cũã teero tiiri, múã Cõamacũrẽ padeorã niij̄rã, cũãrẽ p̄uaníña j̄ĩ̄rijãña. Múã teero tiiri, Cõamacũ múãrẽ “añurẽre tiirã tiíya” j̄ĩ̄ ññagũdaqui. ²⁰ Apetó tiirã, múã ñañarõ tiirãrigue wapa páacua. Cũã páari, múã nacãjãrĩ, Cõamacũ ññacoropure wapamanã. Cũã páare múãye wapa niã. Apetó tiirã, múã añurõ tiipacãri, múãrẽ ñañarõ netõrĩ tiibócua. Múã cúaro manirõ nacãrĩ, Cõamacũ ññacoropure wapacutã. ²¹ Cõamacũ marĩ teero tiiadarare beserigu niíwĩ. Cristo marĩrẽ netõnégũ ñañarõ netõ, diawi. Añurõ tiipacãri, cũãrẽ ñañarõ tiiri, teero nacãjãwĩ. Teero tiigũ, marĩrẽ cũũ tiiróbirora tiinunseri booquí. ²² Cũũ ñañarẽre tiiriwi. J̄ĩ̄ditoriwi. ²³ Cũãrẽ ñañarõ j̄ĩ̄rĩ, cũãrẽ p̄uaníña j̄ĩ̄riwi. Basocã cũãrẽ ñañarõ tiiri, cũãrẽ “ñañarõ tiigũda múãrẽ” j̄ĩ̄riwi. “Cõamacũpũ ñañarẽ tiirãre wapa tiigũdaqui” j̄ĩ̄ masĩj̄igũ, “teerora tiigũdaqui yũre ñañarẽ tiirãre” j̄ĩ̄rigũ niíwĩ. ²⁴ Teero tiigũ, cũũ basirora marĩ ñañarẽ tiirẽ wapa wapatigu, curusapũ diabosarigu niíwĩ. Cũũ teero tiirẽmena marĩ ñañarẽ tiirẽre tiidumasã. Teero biiri marĩrẽ ñañarẽre nunumirirare añurẽ Cõamacũyepere nunarĩ tiíwĩ. Cũũye cãmimena marĩrẽ netõnérigu niíwĩ. ²⁵ Marĩ oveja ditirira tiiróbiro niimiwã. Atitõre cũũ b̄uarĩra tiiróbiro niicu. Cristo oveja cotejú tiiróbiro marĩrẽ cote, ññanunsequi.

3

Wãmostarirare tiidut̄ire

¹⁻² Numiã manucutira, teerora múã manũsumãrẽ yũya. Múã manũsumã siquẽrã Jesuyẽ quetire padeorícua. Múã cũãrẽ quioníremena ññaña. Múã tiirẽcutire ñañarẽ manirẽ niij̄rõ. Cũã teerẽ ññaadacua. Teero tiirã, múã cũãrẽ “padeoró booa” j̄ĩ̄ripacari, wasobócua múã tiirẽcutirere ññarã. ³ “Añurã bauãdacu” j̄ĩ̄rã, múãye póamena mamarẽ dícare wãcũrijãña; múãye òp̄ãrĩrẽ oromena mamarẽ dícare wãcũrijãña; suti

wapapacáre sãñaré dícare wãcũrijãña. Tee niipetire sotoá maquẽ niicu. ⁴ Múã popea maquẽ ãñurĩ, múã ãñurã bauádacu. Tee petirícu. Teero tiirã, ãñurõ yeeripũnacutiro booa. Cõãmacũ ññacoropu tee wapapacã niã. ⁵ Tíato macãrã numiã yuu múãrẽ jĩrõbirora ãñurã bauyíra. Cúã Cõãmacũ booró tiúsénirã numiã niyira; Cõãmacũ wederere padeorã numiã niyira. Cúã manusũmũãrẽ yuuremena ãñurã bauyíra. ⁶ Sara Abrahamũ numo teerora tiyigo. Abrahamrẽ tuoýigo. Cũũrẽ coo manũrẽ “yuu õpũ” jĩyigo. Múãcã ãñurõ tiirã, cuiro manirõ coo tiirõbiro niãdacu.

⁷ Mũã numocũtira teerora múã numosãnumiãmena ãñurõ niãña. Coore quioniremena ññaña. Coo múã tiirõbiro tutuarico. Cõãmacũ coocãrẽ ãñurẽ tícogú catirẽ petihẽre ticoqui múãrẽ ticorirobirora. Teero tiirã, coore ãñurõ tiápuya. Teero tihẽra, Cõãmacũrẽ ãñurõ tugueñarõmena sãimasĩña manicú.

Cãmerĩ ãñurõ wẽepeodutire

⁸ Ateména putuáa: Múã niipetira sícãrĩbíro ãñurõ niirecutiya; cãmerĩ bóaneõ ññaña; sícãpõna tiirõbiro maĩrecutiya; ãñurõ niãña ãpẽrãména; “ũsã ãpẽrã nemorõ ãñurẽ tiia”, jĩ wãcũrijãña. ⁹ ãpẽrã múãrẽ ññañarõ tiirĩ, cúãrẽ ññañarõ tiicãmérĩjãña. Múãrẽ ññañarõ jĩrĩ, ññañarõ jĩcãmerĩjãña. Teero jĩrõno tiirã, “Cõãmacũ cúãrẽ ãñurõ tiiarõ” jĩ sãĩbosáyã. Cõãmacũ marĩrẽ teero tiidutígu cũĩrigu niiwĩ. Teero tiirĩ, Cõãmacũ múãrẽ ãñurõ tiigúdaqui.

¹⁰ Ate maquẽ Salmopũpũre jóanoã: Múã catirĩ burecorire useniremena niidugara, ññañarẽ wedeserijãña; jĩditorijãña.

¹¹ Ññañarẽ tiidugárenorẽ tiirjãña; ãñurẽpere tiiyã.

“Ãñurõ niirecutirere boogã” jĩ wãcũ, ãñurõ niirucujãña.

¹² Basocã ãñurãrẽ marĩ Òpũ cotequi.

Cúã cúãrẽ sãĩrere tuoqui.

Ññañarẽ tiirãpereja cúaremena ññaqui,*
jĩ jóanoã.

¹³ Múã ãñurẽpe bayirõ tiidugãri, ¿noãpé múãrẽ ññañarõ tiiapebogari? Ññañarõ tiirícuã. ¹⁴ Apetõ tiirã, múã ãñurẽ tiipacãri, ãpẽrã múãrẽ ññañarõ netõrĩ tiibõcuã. Teero tiirĩ ññagũ, Cõãmacũ múãrẽ usenirĩ tiigúdaqui. Teero tiirã, cúãrẽ cuirijãña. Múãrẽ tiiadarere wãcũrijãña. ¹⁵ Teero wãcũrõno tiirã, “Cristo ãsã Òpũ niĩ” jĩ wãcũ, cúãrẽ padeoyã. ãpẽrã múãrẽ sãĩñábocua: “Múã Jesurẽ padeorã, ¿ñeenõ ãñurẽre yuera tiĩ?” jĩbocua. Múã yuumasĩrã niirucujãña. Múã yuura, tutiro manirõ yuuya. Cúãrẽ quioniremena niirẽre ãñoñã. ¹⁶ Múã Cristore padeorẽ wapa ãpẽrã múã ãñurõ tiirẽre ññañarõ jĩãdadua. Teero jĩpacari, múãpe ãñurõ tiiyã, ãñurõ catirĩ yeeripũna cuorucujããda jĩrã. Múã teero tiirĩ, múãrẽ ññañarõ jĩãrira boboadua.

¹⁷ Apetõ tiigú, Cõãmacũ basirora cúãrẽ padeorãre ññañarõ netõrĩ boocui. Múã ññañarõ netõrẽ múã ãñurõ tiiarigue wapa niãrõ; múã booró ññañarẽ tiiarigue wapape niirijããrõ. ¹⁸ Cristocã ãñugú niipacu, ññañarõ netõwĩ. Cũũ ññañarẽ manigú, marĩ ññañarẽ tiirẽ wapare dia wapatĩbosarigu niiwĩ. Ññañarẽre diabosagu, teero tiiwĩ. Marĩrẽ netõnégũ, sícãrĩrã diawi. Cũũ teero tiirẽmena cúũ Pacu putopu marĩrẽ jeamasĩrĩ tiiwĩ. Cũũya õpũũrẽjã diajõãwĩ. Diatoa, too síro masãrigu niiwĩ. Cũũya yeeripũnapeja diaririro niiwã. ¹⁹ Teero tiigú, cúũ yeeripũnamena witinacãjõãyigu. Witi,

* 3:12 Salmo 34.12-16.

ángelea ñañaré tiirirare wedegu wáayigu biadupónorira putopu. ²⁰ Cúã Noé niiritopu macārã niiyira. Noé dooríwure tiiré burecorire Cõamacũ basocá cúã ñañarére tiipacári, yoari nacãjãyigu ména. Tiiwuré peotíari siro, ocho basocá sãawayira. Teero tiirá, oco dúupacari, netõñoyira. ²¹ Tee oco marĩrẽ wãmeõtire tiiróbiro queoré niiriro niiwũ. Teeménarã marĩ netõñenorira niĩã. Marĩrẽ wãmeõtiremena marĩye õpũũrĩ jũĩrĩ túariguere coserĩriro niiwũ. Teero coseróno tiirá, marĩrẽ wãmeõtiremenape Cõamacũrẽ “ãñurõ yeeripũnacutidugaga” jĩ sãirira niiwũ. Teero tiinórira Jesucristo diarigupu masãriguemena netõñenorira niiwũ. ²² Jesucristo Cõamacũ putopu muãwarigu Cõamacũya wãmo diamacũniñape niiqui. Cũũ niipetira Õpũ niiqui. Ángelea, niipetira õpãrã ãmuãsepu niirã sotoa macãpu niiqui.

4

Tiatopu ñañaré tiimírira tiidúrigue

¹ Teero tiirá, Cristo cũya õpũũmena ñañarõ netõríguere wãcũ, múãcã cũũ tiiróbiro wãcütutuaremena niĩña. Sícũno cũya õpũũmena ñañarõ netõgũ, ñañarére tiidugánemori qui sáa. ² Teero tiigũ, cũũ catiré burecori jeatuario “basocá ñañaré tiidugárenorẽ tiigúda” jĩ wãcũriqui sáa; “Cõamacũ boorépere tiigúda” jĩ wãcũqui. ³ Múã Cõamacũrẽ masĩhẽrã tiirécutirenorẽ tiitóarira niiwũ. Múã ñañaré tiirécutirira niiwũ; ñañarére bayiró tiidugárra niiwũ; cũmurépira niirira niiwũ; numiãmena ñeaperepira niirira niiwũ; boseburecori niirĩ, cũmu, ãpẽrãrẽ acaribírira niiwũ; Cõamacũ dutirére netõncãrã, basocá weerirapere padeorira niiwũ. ⁴ Atitóre múã menamacārã niimirira múãrẽ “jãmu” jĩpacari, múãpe múã too sugueropu ñañaré tiiriguere tiidugáhera, “wáaria usãjã sáa” jĩjãcu. Múã teero tusaheri, tuomanijõãcu. Teero tiirá, múãrẽ iñatuti, wedepaticua. ⁵ Cúã tee wedepatipacari, Cõamacũpe “¿deero tiirá múã ñañaré tiirí? Wedeñate” jĩ sãĩñágũdaqui. Catirãre, teero biiri diariracãrẽ sãĩñãpetijãgũdaqui. Cúã wedeari siro, cúãrẽ wáaadarere queoró wedegũdaqui. ⁶ Niipetira basocá diaadacua. Jesuré padeorírape cúãye õpũũrĩ bóapacari, Cõamacũ putopu catirucujããdacua. Teero tiirá, cúã atiditapú catiri ména, cúãrẽ Jesuyé quetire wedenoyiro.

⁷ Atibúreco petiáدارo péerogã dusacú. Teero tiirá, múã tiíadarere ãñurõ tugueñasugue, tiirécutiya; múã tiíadarere ãñurõ wãcũtoarapu ti-iyá, “Cõamacũmena ãñurõpura wedesemasĩãdacu” jĩrã. ⁸ Bayiró cãmerĩ maĩñá. Tee uputí maquẽ niĩã. Marĩ bayiró maĩrã, marĩrẽ ñañarõ tiirãre máata acabócu. ⁹ Wáari basoca Jesuré padeorá múãye wiseripu jeari, cúaro manirõ cúãrẽ ãñurõ bocaya. ¹⁰ Cõamacũ marĩrẽ Jesuré padeorãre niipetirapure marĩ tiimasĩrere ticoqui. Tee ticorẽmena cũũyere ãñurõ tiimasĩã. Teerẽ ticogu, sícãrĩbiro ticoriqui. Cũũ ticoró jeatuario ãpẽrãrẽ tiíapudutigu ticoqui. Marĩ ãpẽrãrẽ tiíapura, cũũ ticorẽre diamacũ tiirã tiiã. ¹¹ Æpĩrẽ paũ watoapu Cõamacũyere wedemasĩrere ticoqui. Teero cũũ wederé Cõamacũye wederé tiiróbirora niĩãrõ. Æpĩrẽ apeyenómena tiíapumasĩrere ticoqui. Cũũ Cõamacũ tutuare ticoriro jeatuario tiíapuro. Niipetire múã tiimasĩremena teorã tiíapuya, basocá Cõamacũrẽ usenire

ticoaro jĩrã. Jesucristo teeré wáari tiiquí. “Cõamacũ niipetirere dutimasĩqui; cũũ tiidugárere tiimasĩqui” jĩãrõ niipetira. Cũũ niipetira Ôpũ niirucujããrõ. Teerora niãrõ.

Jesuré padeorá ñañarõ netõrê

¹² YHH maĩrã, apeyé múãrê wedenemogüda. Múã Jesuré padeoré wapa ñañarõ netõrê wáari, ññamanijõãrijãña. Tee marĩ ñañarõ netõrére wãcütutuara, diamacúrã Jesuré padeorére ññonõã. Teero tiirã, múãrê bayiró ñañarõ netõrê wáari, “acuéi, ‘ate marĩrê wáaricu’ jĩmiwũ” jĩrijãña. ¹³ Teero jĩrõno tiirã, useniña. Múã Cristo ñañarõ netõrirobirora netõnñásera tiicú. Too síro cũũ putuaatiri, múã cũũ ãñurõ asibatérere ññarã, bayiró useniãdacu. ¹⁴ Cristore padeoré wapa basocá múãrê ñañarõ jĩrĩ, usenirõ booa. Cúã teero tiirĩ, ateré masĩña: Espíritu Santo asibatégu múãmema niirucuqui. ¹⁵ Sícũ múã menamacũ ñañarõ netõrĩ, cũũ booró ñañaré tiirígue wapa mee niãrõ. Cũũ basocáre sãirígue wapa, cũũ yaarígue wapa, cũũ ñañaré tiirígue wapa, teero biiri cũũye niiripacari dutidugarigue wapa mee niãrõ. ¹⁶ Sícũ Jesuré padeoré wapa ñañarõ netõgũ, boborijããrõ. “Ápẽrã yHH Jesuré padeorére ññarã tiíya” jĩgũ, Cõamacãrê usenire ticoaro.

¹⁷ Cõamacũ wapa tiíadari bũreco jeaadaropũ tiicú. Marĩ Jesuré padeorã tiiríguere ññasugue, wapatígudaqui. Marĩrê cũũ ññapetiari siropure, cũũye quetire padeohéra tiiríguepere ññagüdaqui. Cúãrê bayiró ñañarõ wáaadacu. ¹⁸ Too sugueropũ profeta tee ñañarõ netõrê maquẽrê biiro jóarigu niĩwĩ: Basocá ãñurã ññuãsepu wáaadari sugueropũ, ñañarõ netõãdacua ména. Toorã nemorõ ñañarõ netõãdacua padeorídojãrãpeja, cúã diari siropure,* jĩ jóarigu niĩwĩ. ¹⁹ Teero tiirã, Cõamacũ booróbirora marĩ ñañarõ netõrã, ãñurõ tiirére tiirucujãrõ booa. “Cõamacũ marĩrê cotegüdaqui”, jĩãda. Cũũ marĩrê tiirígu niijĩgũ, cũũ marĩrê jĩrirobirora ãñurõ tiigüdaqui.

5

Jesuré padeorã biiro tiiró booa

¹ Mecütigãrê Jesuré padeorã butoá dutirãre* jóagüda. YHHcã butoá menamacũ niã; Cristo ñañarõ netõrĩ ññawũ. Cũũ putuaatiri, Cõamacũ niipetirare Jesucristo asibatérere, cũũ tutuarere ññogüdaqui. Teeré yHHcã niipetira cũũrê padeorãmema niisotoapeonemogüdacu. YHH teero niijĩgũ, múãrê wãcütutuare ticoa: ² Cõamacũ cũũrê padeorãre cotedutigu múãrê cũũyigu. Oveja coterí basocu cũũyara ovejare ãñurõ cotequi. Cũũ tiiróbirora múãcã Cõamacãrê padeorãre ãñurõ coteya. Cotedugahera tiiróbiro coterijãña. Tusarémema coteya. Cõamacũ múã teero tiirĩ booqui. “Cúãrê cotegu, niyeru wapatágüda”, jĩ wãcürijãña. “Cúãrê tiiapugüda”, jĩ wãcũña. ³ Múã cotedutirare múã booró dutiaperijãña. Cúã múã tiirére ññãadacu, múã tiirécütire tiiróbiro tiíada jĩrã. Teero tiirã, ãñurõ tiirécütíya. ⁴ Ovejare cotegú peti putuaatigu, múãrê wapatígüdaqui. Cũũ wapatíre niirucujããdacu. Cũũ putopũ asibatére, catiré petihére ticogüdaqui.

* **4:18** Proverbios 11.31. * **5:1** Butoá dutirã Jesuré padeorĩ põna macãrãrê dutirãbiro niicua. Tee põnarĩcõrõ butoá niicua. Cúãya põna macãrãrê cotecua.

⁵ Múã mamarãcã, batoá dutiráre yuuya. Niipetira cãmerĩ tiiápuya. “Yuu cúã nemorõ niirĩ, cúã yuure tiiápuaro”, jĩ wãcũrijãña. Cõãmacũye queti jóaripũpu ate jóanoã:

“Ápẽrã nemorõ niã” jĩrã Cõãmacũ tiiápurere cõoricua.

Teero jĩhẽrãpe cũ tiiápure cõocúa,†

jĩ jóanoã. ⁶ Teero tiirã, múã niipetirapũra biiro wãcũña: “Yuu boorere tiidú, Cõãmacũ niipetire tutuare cõogú boorépere tiigúda”, jĩ wãcũña. Múã teero tiirĩ, Cõãmacũ cũ boorĩ bareco múãrẽ upatĩ macãrã niirĩ tiigúdaqui.

⁷ Cõãmacũ múãrẽ maĩgú, cotequi. Teero tiirã, niipetire múã wãcũrere, múãrẽ merẽã wáarere Cõãmacũpure ticoya.

⁸ Múã tiiádarere ãñurõ wãcũtoarapu tiiyã. ãñurõ tuomasĩrã niĩña. Satanás múãrẽ wedesãgũ múã Jesuré padeorere peotídugaqui. Yái‡ juabóagu yaarere ãmaãgũ tiiróbiro tiiquí. ⁹ Múãpe Jesuré ãñurõ padeó, Satanárẽ “mũ dutirere tiirã” jĩñña. Múã masiã: Niipetiropure basocã múã tiiróbiro Jesuré padeocúa. Cúãcã múã ñañarõ netõrõbirora ñañarõ netõcúa. ¹⁰ Marĩ atiditapũre ñañarõ netõrucúa ména. Teero netõãri siro, Cõãmacũ marĩrẽ quẽnojeári tiigúdaqui sũcã; wãcũtutuari tiigúdaqui; tutuari tiigúdaqui; nemorõ padeorã wáari tiigúdaqui. Cõãmacũ marĩrẽ ãñurõ tiigú tiiápurucujãqui. Cũ macũ Jesucristo diariguemena marĩrẽ netõnérigu niiwĩ. Cũrã marĩrẽ cũ asibatéropu cãmena niirucujãdutigu beserigu niiwĩ. ¹¹ Teero tiirã, niipetira jĩãrõ: Cõãmacũ niipetira sotoapu Õpã peti niirucujããrõ. Teerora niãrõ.

Ãñudutiyaponorique

¹² Silvanomena yuu múãrẽ atipũpũre jóaa. Cũ yuure bapacãtĩ. Jesucristore padeogú ãñurõ tiirécãtigu niĩ. Teero tiigú, cũ diamacú tiirĩ ñagũ, cũrẽ padeóa. Múãrẽ wãcũtutuadutigu, usenidutigu, atipũrẽ jóaa. “Cõãmacũ marĩrẽ diamacúrã ãñurõ tiiquí”, jĩgũ jóaa. Cõãmacũrẽ teero padeorucujãña.

¹³ Atimacã Babilonia§ macãrã Jesuré padeorã neãrã ãñuduticoya. Múã tiiróbiro cúãcã Cõãmacũ beserira niĩya. Teero biiri Marcos yuu macũ tiiróbiro niigúcã múãrẽ ãñuduticoi. ¹⁴ Múã basiro useniremena cãmerĩ ãñudutiyã. Cõãmacũ múã niipetira Cristomena niirãrẽ ãñurõ niirecãtiri tiáro.

Nocõrõã jóaa.

† 5:5 Proverbios 3.34. ‡ 5:8 Españolmena: león; portuguésmena: leão. § 5:13 Apetóre Jesuré padeorã Romarẽ “Babilonia” jĩyira.

PEDRO puarí jóaripũ

Ñuduticorigue

¹ Yũ Simón Pedro Jesucristore padecotegu cūyere wededutigu berigũ múārē ãñudutia. Niipetira ũsã tiiróbiro padeoráre atipũrē jóaa. Marĩ Jesucristore padeorē ãñurē peti niĩã. Jesucristo marĩ Ōpũ marĩrē netõnégũ diamacá tiigú niĩ. Teero tiigú, marĩrē s̄cãrĩbĩro cūrē padeorĩ tiirigu niĩwĩ. ² Múã Cõãmacũrē, teero biiri marĩ Ōpũ Jesuré masĩrĩ, ateré s̄ãibosáa: Cõãmacũ, cūārē nemorõ ãñurē ticoya; cūārē ãñurõ niirecutiri tiinemóña, jĩ s̄ãĩã.

Jesuré padeorá biiro tiiró booa

³ Cõãmacũ ãñugũ niijĩgũ, teero biiri diamacá tiigú niijĩgũ, marĩrē berigũ niĩwĩ. Marĩrē cūrē masĩrĩ tiirigu niĩwĩ. Cūrē masĩrĩrã, cū boorere tiimasĩã. Cū tutuaromena cū boorõ tiimasĩrere marĩrē ticorigũ niĩwĩ; teero biiri catiré petihére marĩrē ticorigũ niĩwĩ. ⁴ Cū diamacá tiigú niijĩgũ, marĩrē “ãñurē múārē tiigúda” jĩrigũ niĩwĩ. Cū “ãñurē múārē tiigúda” jĩrigue bayirõ wapapacáre niĩã. Teeména múã cū tiiróbiro niirecutimasĩãdacu; teero biiri atibúreco maquē múārē ñañarõ wári tiidugárere netõnénoãdacu. ⁵ Cõãmacũ múārē teeré tiirĩ, múã Jesucristore padeojĩrã, múã tutuaro jeatuario ateré tiinemóña: Basocá ãñurã niĩña. Basocá ãñurã, múã padeorére tuomasĩnemoña. ⁶ Teeré masĩrã, ñañarõ wãcũpacara, n̄cãjãña. N̄cãrã, ñañarõ netõpacára, wãcũtutuaya. Wãcũtutuara, Cõãmacũ boorere tiiyá. ⁷ Cū boorere tiirã, múã Jesuré padeorã s̄cũpõna tiiróbiro cãmerĩ maĩñã. Cãmerĩ maĩrã, niipetirare maĩñã.

⁸ Múã tee niipetirere nemorõ tiinemówara, yũ camanirigũ tiiróbiro niiricu; marĩ Ōpũ Jesucristore padeoré “diamacárã niĩã” jĩãdacu. ⁹ S̄cũno tee niipetirere tiihégũpe capeari ãñurõ ññahégũ tiiróbiro niiqui. Cū t̄atopũ ñañarē tiiriguere Jesucristo acabóriguere wãcũriqui. ¹⁰ Yãa wedera, múã Cõãmacũ beserira niĩã. Teero tiirã, “marĩ tiiréména teeré ãñoãda” jĩ bayirõ tiiyá. Múã teeré tiirã, bayirõ ñañarē tiirã wáaricu s̄aa. ¹¹ Teero biiri múã marĩrē netõnégũ marĩ Ōpũ Jesucristo cū Ōpũ niirucuroyũ s̄ããwaadacu. Cõãmacũ múārē sope pãõgũdaqui.

¹² Yũ múārē jóariguere naĩrõ wãcũrĩ tiigúda. Múã teeré masĩpacari, teeré “diamacá maquē niĩã” jĩpacari, yũ múārē wãcũrucujãrĩ tiigúda. ¹³ Yũ catirõ jeatuario yũ múārē jóariguere wãcũrĩ tiigúda. Yũ teero tiirĩ, ãñuniã, yũ wãcũrĩ. ¹⁴ Péerogã dusacú yũ diaadaro. Marĩ Ōpũ Jesucristo teeré yũre wedetoawi. ¹⁵ Niipetire yũ jeatuario múārē ãñurõ wedea, yũ diari siro, yũ wederiguere wãcũrucujãrõ jĩgũ.

Pedro Jesucristo ãtãgũpũ wasorĩ ññarigue

¹⁶ Marĩ Ōpũ Jesucristo tutuarere, teero biiri cū p̄tũaatiaadarecãrē ũsã múārē wedewũ. Teeré wedera, basocá wedeseãmare quetire wederiwũ. ũsã cū upatĩ macũ niirere ññawũ. ¹⁷ Cõãmacũ Jesucristo Pacũ cūrē usenire ãñowĩ. Cūrē ãñurõ asibatere ticogú wedeseri tuowũ: “Ñni yũ macũ yũ bayirõ maĩgũ niĩ. Cūmema bayirõ useniã”, jĩti. ¹⁸ Cū ãmũãsepu

wedesediacori, ãsã basiro tuowú. Ûsã Jesucristomena tiigú ãtãgũpú niuwã, teero wáari.

¹⁹ Teeré ñnarã, profetas jóariguere nemorõ padeóa. Múãcã cãã jóariguere wãcũnũseyã. Cãã jóarigue naĩtĩãrõpũ sĩãwócori bóere tiiróbiro niĩã. Téee Jesucristo putuaatiripũ, teeré wãcũnũseyã. Ñocõãwú muãjeari bóemuãatiro tiiróbiro Jesucristo putuaatigũ, marĩ masĩhẽre masĩrĩ tiigúdaqui. ²⁰ Atepéree ãñurõ tuomasĩña: Profetas jóariguere marĩ basiro wãcũremena “biiro jĩĩdũgaro tiã” jĩĩmasĩricu. Espĩritu Santo tiãápuremena marĩ teeré tuomasĩã. ²¹ Profetas cãã wãcũremena dícu wederirira niuwã. Biirope wáayiro: Cãã Cõãmacũyere wederi, Espĩritu Santo cãã wãcũrẽpũre jea, cãã wedeadarere wãcũrĩ tiiyĩgũ.

2

Jĩĩditoremena bueré (Jud 4-13)

¹ Tĩatopũre sĩquẽrã Israelya põna macãrã “ũsã profetas niĩã” jĩĩditoyira. Cãã teero tiirírobirora múã putopũ niirãcã teerora tiĩadacua. Yayiõro, jĩĩditoremena diamacú tiiróbiro bueadacua. Teero tiirã, múã padeorẽe ñãñoãdacua. Jesucristo cãã ñãñaré tiiré wapa dia, wapatĩrigupere boorĩadacua. Cãã teero tiirĩ, Cõãmacũ wãcũña manirõ cããrẽ ñãñarõ tiigúdaqui. ² Pau cãã ñãñaré tiirẽe ñnarã, teerora tiinunúseadacua. Jesurẽ padeohẽrape cãã teero tiirĩ ñnarã, Jesuyé diamacú maquẽrẽ ñãñarõ wedeseadacua. ³ Teeré buerã niyeru boorã niicua. Teero tiirã, múãyere nẽeãdara, jĩĩditoremena múãrẽ bueadacua. Cãã teero tiiré wapa cããrẽ ñãñarõ tiĩadare niitoacu. Netõricua. Tĩatopũ Cõãmacũ “cãã ñãñarõ tiinõãdacua” jĩĩtoarigu niĩwĩ.

⁴ Cõãmacũ too sugueropũre ángelea niimirare, cãã ñãñaré tiirĩ, cõãyĩgũ. Cããrẽ wapa tiigú, naĩtĩãrõpũ siatúcũyĩgũ, téee cãũ basocãre wapa tiĩadari bũreco jearipũ. ⁵ Teero biiri Noé niiritocãrẽ, Cõãmacũ tiibũreco niirãrẽ cõãyĩgũ.* Noé Cõãmacũyee ãñurẽe wederigũre, teero biiri ãpẽrã siete basocã dícu netõnéyĩgũ. ãpẽrã basocã ñãñarãrẽ dúucõãyĩgũ. ⁶ Teero biiri Cõãmacũ Sodoma, Gomorra wãmecutire macãrĩ macãrãcãrẽ cõãyĩgũ. Teemacãrĩrẽ basocãmenarã sóecõãpetijãyĩgũ. Nitĩ mana dícu putuãyiro. Teero tiigú, “too siro ñãñaré tiirãre teero wãabocu sũcã” jĩĩ wãcũãrõ jĩĩgũ, teero tiiyĩgũ.† ⁷ Cõãmacũ teero tiigú, Lot basocã ãñugãrẽ netõnéyĩgũ. Lot teemacãrĩ macãrã ñãñanetõjõãrã cãã ñãñaré tiidũheri ñãgũ, páasutijõãyĩgũ.

⁸ Cãũ basocã ãñugú cãã watoapũ niiyĩgũ. Cãã tiirẽe ññayĩgũ; tuoyĩgũ. Bũrecoricõrõ cãã ñãñanetõjõãrĩ ñãgũ, bóaneõremena wãcũpatiyĩgũ. ⁹ Teero tiigú, Cõãmacũ cãũrẽ padeorãre ñãñarõ wáari, netõnemasĩqui. Ñãñarãpere ñãñarõ tiigúdũ siatúcũrira tiiróbiro cõoquí, téee cãũ basocãre wapa tiĩadari bũreco jearipũ. ¹⁰ Nemorõ ñãñarõ tiigúdaqui ãpẽrãmẽna ñãñarõ ñeeaperare, teero biiri cãũ dutirẽe netõnucãrãrẽ.

Jĩĩditoremena buerã cãã booró dícu tiidũgãcua. Cuiro manirõ ãmuãse macãrã ãñurãrẽ ñãñarõ jĩĩcua. ¹¹ Ángeleape jĩĩditoremena buerã nemorõ

* 2:5 Génesis 6.1–7.24. † 2:6 Génesis 19.1–25.

tutuanetõncārã niipacara, Cõãmacūmena cūã tiiríguere wedesera, cūãrẽ ñañarõ jĩricua.

¹² Jĩditoremena buerápe cūã tuomasĩhẽrere ñañarõ wedesecua. Wáicura tiiróbiro niicua: Wáicura wãcūripacara, niirucucua; cūã ñee, sĩãnoãdara bauáaya. Teero tiirá, cūãcã wáicura tiiróbiro diaadacua. ¹³ Cūã ãpẽrãrẽ ñañarõ netõrĩ tiicúa. Cūã teero tiiré wapa cūãcã ñañarõ netõãdacua. Bárecopũ cūã booró ñañarere tiusénicua. Ñañanetõjõãrã, bobooro wáari tiinórã niicua. Múãmena yaadui, múãrẽ tiiditóri ñña, cūã wãcūrēmema buijãcua.

¹⁴ Numiãrẽ ññarã, ñañarõ wãcūrēmema dícu ññacua. Cūã ññarécõrõ ñañaré tiidugácu; ñañarere tiidúdugaricua. Padeobayĩherare wáicura yoorábiro wáari tiicúa. Cūã ññarécõrõ boorá niijĩrã, boonemójãcua. Cūã ñañarõ tiinóãdara niicua. ¹⁵ Cõãmacūye diamacú maquẽrẽ duurá, diamacú niihẽrepere nũnucúa. Cūã Beor macū tiiróbiro tiicúa. Cũũ Balaam wãmecũtiyigu. Cũũ niyeru maĩyigu. Ñañaré tiirēmema niyeru wapatádugayigu. ¹⁶ Cũũ ñañaré tiigú wáari, cũũyago burra cũũrẽ tutiyigo. Burra wedesemasĩhẽgõ niipaco, basocá wedesero tiiróbiro Balaamrẽ wedeseyigo. Coor teero wedeseremema cũũ mecũgũbiro tiirere duusãñúyigu.†

¹⁷ Jĩditorepira oco niiré coperi sibiariro tiiróbiro niĩya, basocáre tiipũhera. Õme ñiitiãmũãati, oco peahere tiiróbiro niĩya, ãñurõ basocáre tihéera. Ñañarõ tiinóãdara niitoaya. Teero tiirá, naĩtiãrõpũ ditiadacua. ¹⁸ Cūã wedesere wapamanĩã. Masĩrã tiiróbiro tiicúa; jĩditoremema buecua. Biirõ jĩcua: “Marĩ noo booró marĩ tiitũsáreno tiirí, ãñuniã”, jĩcua. Teero jĩrēmema ãpẽrãrẽ ñañocúa. Ñañarere tiidumiãrirare ñañarere ugaripéari tiicúa sũcã. ¹⁹ Cūã biirõ jĩcua: “Múã ãpẽrã dutirēmema niiria. Teero tiirá, múã booró tiiyá”, jĩcua. Teero jĩpacara, cūã basiro ñañaré tiidumasĩricua. Nipetire marĩ ñañaré tiirere duumasĩhẽrã, teerora teemena niirucujããdacu. ²⁰ Jĩditorepira marĩ Õpũ Jesucristo marĩrẽ netõnégũrẽ masĩmijya. Teero biiri atibáreco maquẽ basocáre ñañorĩ tiirere netõnénomijya. Netõnénorira niipacara, teeré tiinucãjĩya sũcã. Too síro teeré tiidumasĩricua sáa. Teero tiirá, too suguero niiriro nemorõ ñañarã pũtuácu. ²¹ Cūã diamacú maquẽ Cõãmacūyere masĩriatã, nemorõ ãñunibojĩyu cūãrẽ. Cõãmacū tiidutire ãñurere masĩpacara, too síro teeré duuri, ñañanemorõ wáacu cūãrẽ. ²² Cūã ñañaré tiinemópeora, basocá cūã wedesereno tiirá tiiyá. Biirõ wedesenoã: “Díayi usotiarĩ siro, cũũ usotiariguerena yaaqui sũcã. Teero biiri yese cusoari siro, pũtuawa, jũĩrĩpĩropũ cõãqui”.

3

Marĩ Õpũ pũtuãatiadare

¹ Yũũ maĩrã, múãrẽ sicapũ jóatoawũ. Ate pũapũmena múãrẽ bueriguere acabórĩjããrõ jĩgũ jóaa, diamacú wãcũãrõ jĩgũ. ² Too suguero macãrãpũ profetas ãñurã cūã jóasugueriguere wãcũña. Teero biiri marĩ Õpũ marĩrẽ netõnégũ dutirere wãcũña. Teeré usã Jesucristo cũũyere wededutigu beserira múãrẽ wedewũ.

† 2:16 Números 22.21-35.

³ Ateré masĩsugueya: Atibúreco petiádari suguero, basocá Cõamacũyere buijãadacua. Cũã ñañaré tiidugárere tiiádacua. ⁴ Biiro jĩãadacua: “Cristo cũũ ‘atigũda’ jĩirigue ¿deero wáamiĩto?” jĩãadacua. Biiro jĩĩ buijãadacua: “Marĩ ñecũsũmũã diapetitoaya. Atibúreco tiinucáriro tiiróbiro teorora niirucujãã. Atiriqũĩ”, jĩãadacua. ⁵ Biiro wáarigüepere wãcũdugaricua: Too sugueroꝑũ Cõamacũ cũũ wedeseremena ãmũãse, atiditá bauári tiirígu niiwĩ. Oco watoa atiditaré bauári tiiyígu. Teero biiri ocoména atiditaré buchári tiirígu niiwĩ. ⁶ Ocoménarã sũcã Cõamacũ atiditaré duari tiiyígu.* Cũũ teero tiiréména atiditá niimirigue petijõãyiro. ⁷ Cõamacũ wedeseremenarã atitó niirécã ãmũãseꝑũ niiré, atiditá pecameména sóenoãdare niĩã. Cõamacũ cũũ basocáre wapa tiiádari bureco jeari, sóegũdaqui; tiiburecora ñañarã pecameꝑũ cõãnoãdacua.

⁸ Yũũ maĩrã, ateré wãcũña: Marĩ tugueñarĩ, mil cũmarĩ yoanetõjõãã. Cõamacũpere mil cũmarĩ sicabureco tiiróbiro niicu. Sicabureco cũũrẽ teorora mil cũmarĩ tiiróbiro niicu. ⁹ Basocá sĩquẽrã marĩ Õpũ putuaatiadare “pea niicu” jĩĩ wãcũpacari, pearícu. Cũũ putuaatiadare suguero basocáre bóaneõrere eñogũ tiiquí. Sĩcũrẽ pecameꝑũ wári booríqui. Niipetira cũã ñañarére wãcũpati, wasorí booquí. Teero tiigũ, atiriqũĩ ména.

¹⁰ Marĩ Õpũ putuaatiadari bureco marĩ wãcũhẽritabe, jeaadacu. Sĩcũ yaarépiũ wãcũña manirõ jeagũ tiiróbiro jeaadacu. Tiiburecorũre biiro wáaadacu: Bayiró busuróména niipetire ãmũãse maquẽ petijõããadacu. Niipetire sóenoãdacu. Atiditá, teero biiri atiditá maquẽ jũũpetijõããadacu.

¹¹ “Niipetire petijõããadacu” jĩĩrere masĩ, ¿deerope tiiádari marĩ? Ñañaré tiirére duu, Cõamacũ booréꝑere añurõ tiiáda. ¹² Teerora tiiáda, marĩ Õpũ putuaatiadarere coterã. Máata putuaatiaro jĩĩrã, añurõ tiirucúada. Cũũ putuaatiadari bureco jeari, niipetire ãmũãse maquẽ jũũpetijõããadacu. Teero biiri atiditá maquẽ jũũ, sipipetiadacu. ¹³ Marĩpeja mama ãmũãse, mama dita cotea. Cõamacũ “mama ãmũãse, mama dita tiigũda” jĩĩtoayígu. Toopáre niipetira Cõamacũ booré díçure tiíadacu.

¹⁴ Teero tiirã, yũũ maĩrã, teero wáaadarere múã coterã, niipetire múã põõtẽõrõ añurõ niirecutiya. Biiro tiirĩ, Jesucristo putuaatigu, múãrẽ añurã, ñañaré manirã, Cõamacũmema añurõ niirãrẽ buajeágũdaqui. ¹⁵ Ateré wãcũña: Marĩ Õpũ marĩrẽ bóaneõ ññajígu, basocá netõãrõ jĩĩgũ, cotequi ména. Marĩya wedegũ Pablo marĩ maĩgũcã teorora múãrẽ jóarigu niiwĩ. Cõamacũ cũũrẽ masĩrẽ ticoréména teero jóarigu niiwĩ. ¹⁶ Niipetire cũũ jóarepũrĩcõrõ teoréna jóarigu niiwĩ. Apeyé sĩquẽ cũũ jóarigue wisio niĩã. Masĩhẽrã, teero biiri padeotutúhera tee cũũ jóariguere wedewisiojãcua. Teerora tiicúa apeyé Cõamacũye queti jóaripũꝑũ jóarigüecãrẽ. Teero tiirã, cũã basiro ñañarõ tiirĩ tiinõãdacu.

¹⁷ Yũũ maĩrã, cũã wedewisioremena wedeadarere múã masĩtoaa. Ñañarã cũã jĩĩditoreména wederére tũonũnúserijãña, cũã tiiróbiro putuári jĩĩrã, múã padeotutúarere ditiri jĩĩrã. ¹⁸ Teero ditiri tiiróno tiirã, marĩ Õpũ Jesucristo marĩrẽ netõnégũꝑere masĩnemoña. “Cũũ marĩrẽ maĩĩ” jĩĩrere masĩrã, cũũrẽ nemorõ padeoyã. “Añunetõjõãĩ”, jĩĩrucujããda. Teerora jĩĩrucujãrõ booa.

Nocõrõrã jóaa.

* 3:6 Génesis 7.11-24.

JUAN

jóasugueripũ

Jesucristo catiré petihére ticogú

¹⁻² Yũũ múãrẽ Jesucristoye maquẽrẽ, cũũ niirecutirere jóagu tiia. Biiro niiã: Cũũ atibúreco tiádari sũguero, cũũ Pacumena niitoarigu niĩwĩ. Too síro atibúrecore bauárigu niĩwĩ. Cũũ Cõãmacũ wãcũrẽre wedegú niĩ; teero biiri marĩrẽ catiré petihére ticogú niĩ. Ësã cũũrẽ ññawũ; cũũ wedeseri tuowũ; cũũrẽ padeñawũ. Ësã basirora cũũrẽ ññawũ; cũũrẽ ãñurõ masĩwũ. Teero tiirã, ãsã cũũrẽ ññariguere múãrẽ wedea. ³ Ësã marĩ Pacu Cõãmacũmena, teero biiri cũũ macũ Jesucristomena ãñurõ niirõbirora múãrẽ ãsãmema ãñurõ niirĩ boogã. Teero tiirã, ãsã ññariguere, ãsã tuoriguere múãrẽ wedea. ⁴ Ateré múãrẽ jóacũã, marĩ niipetira usenirere buaáda jĩrã.

Cõãmacũ sãwócore tiiróbiro niigú

⁵ Jesucristo ãsãrẽ wederiguere múãrẽ wedenetõneã. Cũũ biiro jĩwĩ: “Cõãmacũ ãñugú, sãwócore tiiróbiro niigú niĩ. Cũũpũre ññaré, naĩtãre maniã”, jĩwĩ. ⁶ Sícũ “yũũja Cõãmacũmena ãñurõ niijãã” jĩboqui. Cũũ teero jĩpacu sũcã, ññarére tiirucúqui; diamacũ maquẽrẽ netõncãqui. Teero tiigú, jĩdito, naĩtãrõpũ niigú tiiróbiro niiqui. ⁷ ãñuróre tiirucúgnopeja Cõãmacũ niirõbiro sãwócoropũ niigú tiiróbiro niĩ. ãpẽramena ãñurõ niiqui. Teero biiri Cõãmacũ macũ Jesucristoye díicã niipetire cũũ ññaré tiirere cosecú.

⁸ “Yũũja ññarére tiirã” jĩgũno cũũ basiro jĩditogu tiiqui; cũũ wãcũrẽ diamacũ niiricu. ⁹ Cõãmacũ diamacũ tiirucúgu niiqui; cũũ jĩrirobirora tiigú niiqui. Teero tiigú, sícũ cũũ ññaré tiiriguere wedenetõrĩ, Cõãmacũ acabógudaqui. Niipetire cũũ ññaré tiirigue wapare ññarõ tũgueñanemori tiiriqui. ¹⁰ “Yũũja ññarére tiirã” jĩgũno Cõãmacũ jĩriguere jĩditorigue tiiróbiro wáari tiiqui;* cũũ wedeserere tuodugáhegu tiiróbiro niiqui.

2

Cristo cũũ Pacure marĩrẽ wedesebosaqui

¹ Múã yũũ põnabiro niirãrẽ teeré jóaa, ññarére tiirijããrõ jĩgũ. Jesucristo diamacũ tiirucúgu niiqui. Teero tiigú niijgũ, marĩ ññaré tiirĩ, cũũ Pacure marĩrẽ wedesebosaqui. ² Cũũ diariguemena marĩ ññaré tiirere acabóre buamasã. Marĩ ññaré tiiré díicure diabosaririgu niĩwĩ; niipetira atibúreco macãrã ññaré tiirécãrẽ diabosarigu niĩwĩ.

³ Marĩ Cõãmacũ dutirere tiirã, “diamacũrã Cõãmacũrẽ masĩtoaa” jĩmasã. ⁴ Sícũ cũũ dutirere tiiripacu, “yũũ cũũrẽ masĩtoaa” jĩboqui. Teero jĩgũ jĩditorepigũ niiqui; cũũ wãcũrẽ diamacũ niiricu. ⁵ Cõãmacũ dutirere tiirucúgno Cõãmacũ boorõbirora cũũrẽ maĩmasĩqui. Teemena “diamacũrã Cõãmacũmena niijãã” jĩmasĩqui. ⁶ “Yũũ cũũmena niijãã” jĩgũno Jesucristo tiirécutirrobirora tiinunúsearo.

Cãmerĩ maĩñá

* 1:10 Proverbios 20.9.

⁷ Y_{uu} maĩrã, y_{uu} múãrẽ jóare apeyé mama dutiré mee niĩã; b_{ucu} dutiré múã sicator_u c_{uor}iguera niĩã. Múã tee b_{ucu} dutirére t_{uot}óaj_{iyu}. ⁸ Teero niipacari, y_{uu} múãrẽ jóare mama dutiré tiiróbiro wáaa. Y_{uu} jóare diamacú maquẽ niĩã. Jesucristo basirora teeré ãñowĩ; múãcã teeré ãñorã tiia. Múã ñañarére tiijĩrã, naĩtĩãrõp_u niirira tiiróbiro niimiwã. Ññurépere tiijĩrã, bóerop_u niĩrã wáara tiia sáa.

⁹ Sícũ biiro jĩlboqui: “Y_{uu} bóerop_u niigú tiiróbiro niĩã”. Teero jĩpac_u, Jesuré padeoráre ññatutiqui. Teero tiigú, naĩtĩãrõp_u niigú tiiróbiro niijãqui ména. ¹⁰ Jesuré padeoráre maĩgúnopeja bóerop_u niigú tiiróbiro niiqui. Tee bóeremena ñañarére ññasugemasĩjĩgũ, “tee ñañarére tiiría” jĩiqui. ¹¹ Jesuré padeoráre ññatutiguno naĩtĩãrõp_u niigú tiiróbiro niirecatiqui. Teero biiri naĩtĩãrõp_u niigú tiiróbiro tiiréc_utiqui. Cũ ñañaré tiiré wapa capeari baunóhẽgũ tiiróbiro niiqui. Teero tiigú, ãñurépere besemasĩriqui.

¹² Múã y_{uu} põnabiro niĩrãrẽ jóagu tiia. Cõãmacũ Jesucristo diabosarigue wapa múã ñañaré tiirére acabótoaj_{iyi}.

¹³ Múã b_utoáre jóagu tiia. Cristo sicator_u niirig_ure múã ãñurõ masĩcu.

Múã mamarãrẽ jóagu tiia. Satanárẽ múã netõn_ucãrira niiwã.

¹⁴ Múã y_{uu} põnabiro niĩrãrẽ jóaawũ. Marĩ Pac_ure múã masĩtoacu.

Múã b_utoáre jóaawũ. Sicator_u niirig_ure múã masĩtoacu.

Múã mamarãrẽ jóaawũ. Múã padeotutúa niicu; Cõãmacũ wedeserere múã wãcũrucucu; wãtĩãrẽ dutig_ure múã netõn_ucãrira niiwã.

¹⁵ Atibúreco macãrã ñañaré tiirucúrenorẽ, teero biiri atibúreco_u niirére maĩrjãña. Sícũ atibúreco macãrã tiiróbiro tiigúno Cõãmacũpere maĩríqui. ¹⁶ Atibúreco macãrã tiiré biiro niĩã: Noo booró tiidugáre, bayiró ugaripéare, “ãpẽrã nemorõ niigú niĩã y_{uu}ja” jĩiré niĩã. Tee Cõãmacũye mee niĩã. Tee niipetire atibúreco macãrã tiirépe niĩã. ¹⁷ Atibúreco, atibúreco macãrã ñañaré tiidugáre petijõããdacu. Cõãmacũ boorére tiigúnopeja niirucujãgũdaqui.

Jesuyé queti jĩĩditore mee niĩã

¹⁸ Múã y_{uu} põnabiro niĩrã, niiture b_ureco_uri jeatoacu. Atibúreco petiádari suguero, sícũ Cristore ññatutinetõjõãgũ atigũdaqui. Múã teeré t_{uot}óarira niiwã. Atitóre pau Cristore ññatutira jeatoawa. Teero tiirã, “niiture b_ureco_uri jeatoaa” jĩimasĩã. ¹⁹ Cristore ññatutira marĩ menamacãrãrã niimirira niipacara, marĩrẽ cõãjãwã. Cũ marĩ menamacãrã peti mee ni-
iwã. Marĩ menamacãrã peti niirãjã, marĩmenarã niibocua ména. “Marĩrẽ cõãjãwã” jĩirã, ateré masĩã: Cũ niipetira marĩ menamacãrã mee niiwã.

²⁰ Cristo múãrẽ Espiritu Santore ticorig_u niiwĩ. Teero tiirã, múã niipe-
tira diamacú maquẽrẽ masĩtoacu. ²¹ Múã diamacú maquẽrẽ masĩriatã, múãrẽ jóaribocu. Múã Jesucristoyere diamacú masĩcu. Teero tiigú, múãrẽ jóaa. Múã ateré masĩtoacu: Cũye queti jĩĩditore mee niĩã. ²² Jĩĩditorepira biiro jĩicua: “Cõãmacũ beserig_u Jesús mee niĩĩ”, jĩicua. Teero jĩĩrã Cristore ññatutira niĩiya. Cũ marĩ Pac_u Cõãmacũrẽ, cũ macũ Jesucristomenarã sũnacúa. ²³ Cũ macũrẽ sũnarãno marĩ Pac_umena niiricua. “Jesús Cõãmacũ macũ niĩĩ” jĩĩrãnopeja marĩ Pac_umena niicua.

²⁴ Teero tiirã, múã sicato t_{uor}iguere wãcũrucujãña. Múã sicator_u t_{uor}iguere wãcũrucura, Cõãmacũ macũmena niirucujããdacu; cũ Pac_umenacãrẽ niirucujããdacu. ²⁵ Cũ marĩrẽ jĩĩriro_ubiro_u tiigũdaqui: Marĩrẽ catiré petihére ticogũdaqui.

²⁶ Múãrê jĩditodugaraye quetire jóaa, múãrê ãñurõ masiãrõ jĩgã.
²⁷ Espiritu Santo Jesucristo ticorigu múãpure niiqui. Teero tiirã, ãpĩ múãrê
 “nemorõ bueguda” jĩgúrê boorijãña. Espiritu Santo múãrê niipetirere
 buequi. Cũu jĩditoro manirõ diamacũ maquẽrê buequi. Cũu bueróbirora
 Jesucristomena nijãña.

²⁸ Mecütigãcãrê múã yuu põnabiro niirã, cãmëna niirucujãña. Marĩ
 teero tiirã, cãmë putuaatiri, boboricu. “Marĩ Cõamacũ boorere tiirã niã”,
 jĩmasiãdacu. ²⁹ Múã cãmë diamacũ tiirucúrere masiãtoa. Teero tiirã, “niipe-
 tira diamacũ tiirãno Cõamacũ põnarã niĩya” jĩrere masiãno.

3

Cõamacũ põna tiirécutire

¹ Cõamacũ marĩ Pacu marĩrê bayirõ maĩrere wãcũñate múã. Marĩrê
 bayirõ maĩgũ, “yuu põna niĩya” jĩiqui. Teerora niã marĩ. Atibúreco
 macãrã Cõamacũrê masĩrijãrã, marĩ cãmërê padeorã tiirécutirere
 tuomasĩricua. ² Yuu maĩrã, mecütigã marĩ Cõamacũ põna niã. Too
 síropu marĩrê wáaadare ãñurõ masiãna maniã ména. Ate dícare masiã:
 Jesucristo putuaatiri, cãmë baurere iñãadacu. Cãmë iñajĩrã, cãmë tiiróbiro
 wáaadacu. ³ Cãmërê ñañarê maniã. Maricã cãmë tiiróbiro “ãñurã wáaadacu”
 jĩrere wãcũ. Teero tiirã, ñañarere tiirijãrõ booa.

⁴ Ñañarê tiirê Cõamacũ dutirere netõnucãre niã. Teero tiigũ, ñañarere
 tiirucúgano Cõamacũ dutirere netõnucãgũ niiqui. ⁵ Múã masiãtoa: Jesu-
 cristo marĩ ñañarê tiirere cõãgũ atirigu niiwĩ. Cãmëpure péerogã ñañarê
 maniã. ⁶ Cãmëna niigũno ñañarê tiirécutiri qui. Ñañarere tiirécutiganope
 Cristore padeoriqui; cãmërena masihẽgũ niiqui. ⁷ Múã yuu põnabiro niirã,
 múãrê ãpĩ jĩditorijãrõ. ãñurõ tiirucúgano Jesús tiiróbiro ãñurõ tiigũ niĩ.
⁸ Sicatorpara wãtiãrê dutigũ ñañarê tiimúãatirigu niiqui. Teero tiigũ, ñañarê
 tiirécutigano cãmëyagu niiqui. Cõamacũ macũ wãtiãrê dutigũ tiirere cõãgũ
 atirigu niiwĩ.

⁹ Cõamacũ cãmë põnarê cãmë tiiróbiro niirecutiri tiirigu niiwĩ. Teero tiirã,
 Cõamacũ põna ñañarere tiirucúricua. ¹⁰ “¿Noãpé niĩ Cõamacũ põna?” teero
 biiri “¿noãpé niĩ wãtiãrê dutigũ põna?” jĩ masidugara, ateré masiãna:
 “Ñañarê tiirécutira, ãpẽrãrê maĩhẽrãno Cõamacũ põna mee niĩya”, jĩnocu.

Cãmerĩ maĩré

¹¹ “Cãmerĩ maĩrõ booa” jĩrê queti múã sicatorpu tuorigue niã. ¹² Caín
 tiiróbiro niirijãada. Cãmë wãtiãrê dutigũ menamacũ nijigũ, cãmë bai Abel
 wãmecutigure siãjãyigu. ¿Deero tiigũ cãmërê siãyiri? Caín tiirécutire ñañarê
 niyyiro; cãmë bai tiirécutirepe ãñurê niyyiro.

¹³ Yãa wedera, teeré wãcũrã, atibúreco macãrã múãrê iñatutiri iñarã,
 “¿deero tiirã yũre iñatutii?” jĩ wãcũrijãña. ¹⁴ Marĩ Jesuré padeorãre
 maĩjĩrã, ateré masiã: Cõamacũ marĩ pecamepu wáaborirare catiré petihére
 cuorĩ tiirigu niiwĩ. Jesuré padeorãre maĩhẽgũno catiré petihére cuoriqui.
¹⁵ Jesuré padeorãre iñatutigano basocãre siãgũ tiiróbiro niiqui. Múã
 masiãtoa: Basocãre siãgũno catiré petihére cuoriqui. ¹⁶ Atemëna cãmerĩ
 maĩrere masiã: Jesús marĩrê diabosarigu niiwĩ. Teero tiirã, maricã
 Jesuré padeorãre “diabosaguda” jĩ wãcũrõ booa. ¹⁷ Pee apeye cuogũno
 sícũ Jesuré padeogũre bóaneõgũ niirĩ iñapacu, cãmërê tiipuridojãboqui.
 Cãmë teero tiiripacu, ¿deero tiigũ “Cõamacũrê maĩã” jĩbogarĩ? ¹⁸ Múã yuu

põnabiro niirã, marĩ wedeseremena dícu “cúãrẽ maĩã” jĩirijãrõ booa. Marĩ tiĩápurementape cúãrẽ maĩrére diamacárã tiĩẽñorõ booa.

Cõamacũrẽ padeorã cuiro manirõ niimasĩã

19-20 Apetó sícũ marĩ menamacũ biiro wãcũqui: “Yũũ ñañanetõjõãgũ nigã” jĩĩ wãcũpacũ, cũũ ãpẽrãrẽ maĩré wapa Cõãmacũmenape cuiro manirõ niiqui. Marĩ cũũ põna niĩã. Cũũ marĩye maquẽrẽ masĩpetijãqui. Cũũ marĩ ñañarẽ tiiriguere acabóqui. 21-22 Marĩ yeeripũnapũ “ãpẽrãména ãñurõ niĩã” jĩĩ tũgueñarã, cuiro manirõ Cõãmacũrẽ sãimasĩã. Cũũ dutirére, cũũ boorére tiiri, Cõãmacũ niipetire marĩ sãirére ticogũdaqui. 23 Cũũ dutiré ate niĩã: Cũũ macũ Jesucristore padeoáda. Teero biiri cũũ dutirobirora cãmerĩ maĩãda. 24 Niipetira cũũ dutirére tiirãno cũũmena niicua; cũũcã cúãmena niiqui. Marĩrẽ Espĩritu Santore ticorigũ niiwĩ. Teero tiirã, Cõãmacũ marĩmena niirére masĩã.

4

Cõãmacũye wederãre ññabesedutire

1 Yãa wedera, niipetira Cõãmacũyere wederĩ basoca wederére padeorĩjãña. Cũã wederére “¿diamacárã Cõãmacũye niimiĩto?” jĩĩ tũosũguéya. Paũ basocã “ũsã Cõãmacũyere wederã niĩã” jĩĩdito buecãmesãya. 2 Ateména diamacũ Cõãmacũyere wederãre ññabesemasĩãdacu: “Jesucristo basocãra atiyigu” jĩĩgũno diamacárã Cõãmacũyere wedequi. 3 Teeré wedehẽgũno diamacũ Cõãmacũyere wederiqui. Cũũrã Cristore ññatutinetõjõãgũyere wedequi. Múã Cristore ññatutinetõjõãgũ atiadarere tũotóajĩyu. Cũũ basocã watoapũ niitoaqui.

4 Múã yũũ põnabiro niirã, múã Cõãmacũ põnarã niĩã. Cõãmacũ múãrẽ tutuarere ticoqui. Atibúreco macãrãrẽ tutuare ticogúpeja Cõãmacũbiro tutuariqui. Teero tiirã, atibúreco macãrã múãrẽ cúã jĩĩdutorere padeorĩ tiimasĩricua. 5 Jĩĩdituremena buerãpe atibúreco macãrã niĩya. Teero tiirã, atibúreco maquẽ dícare bueeya. Atibúreco macãrã cúã buerére tũonũnũsecua. 6 Marĩpeja Cõãmacũ põnarã niĩã. Cõãmacũrẽ masĩgũno marĩrẽ tũonũnũsequi. Cõãmacũrẽ masĩhẽgũnopeja marĩrẽ tũonũnũseriqui. Marĩ teeré tũomasĩrã, “diamacárã Cõãmacũye niĩã” o “jĩĩditure niĩã” jĩĩ besemasĩãdacu.

Cõãmacũ basocãre maĩquí

7-8 Yũũ maĩrã, Cõãmacũ basocãre maĩquí. Teero tiirã, marĩcã cãmerĩ maĩãda. Cãmerĩ maĩrãno Cõãmacũ põnarã niicua. Cũã Cõãmacũrẽ masĩcua. Cãmerĩ maĩhẽrãnopeja Cõãmacũrẽ masĩricua. 9 Cõãmacũ marĩrẽ maĩrére ateména ãñorigũ niiwĩ: Cõãmacũ cũũ macũ sícũ niigũrẽ atibúrecopare ticodiocorigũ niiwĩ. Marĩrẽ catirẽ petihẽre cũoáro jĩĩgũ, cũũrẽ diabosadutirigu niiwĩ. 10 Marĩ Cõãmacũrẽ maĩrĩrira niiwũ. Cũũpe marĩrẽ maĩgũ, marĩ ñañarẽ tiirére acabódugarigu niiwĩ. Teero tiigũ, cũũ macũrẽ ticodiocorigũ niiwĩ, diabosaaro jĩĩgũ. Cũũ marĩrẽ biiro tiibosãrigue maĩré peti niicu.

11 Yũũ maĩrã, Cõãmacũ teero tiirigu niijĩgũ, marĩrẽ bayirõ maĩquí. Teero tiirã, marĩcãrẽ cãmerĩ maĩrõ booa. 12 Sícu basocã Cõãmacũrẽ ññarigu maniqui. Marĩ cãmerĩ maĩrĩ, cũũ marĩmena niiqui; cũũ booróbirora cũũrẽ maĩmasĩã. 13 Cõãmacũ marĩrẽ Espĩritu Santore ticorigũ niiwĩ. Teero

tiirá, Cõamacũ marĩmena niirere masĩã; teero biiri marĩ cũmenarã niirécãre masĩã. ¹⁴ Ɔsã basirora Cõamacũ macũre ñawũ. Ateré wedea: Cõamacũ cũrẽ atibúreco macãrã ñañarãre netõnedutigũ ticodiocorigũ niiwĩ. ¹⁵ “Jesús Cõamacũ macũ niĩ” jĩgũnorẽ Cõamacũ cũmena niiqui; cũcã Cõamacũmenarã niiqui.

¹⁶ Cõamacũ marĩre maĩre masĩã. “Cũ marĩre maĩre diamacũ maquẽ niĩã” jĩrere padeóa. Cõamacũ basocãre maĩquí. Cãmerĩ maĩrucũgũno Cõamacũmena niiqui; Cõamacũcã cũmena niiqui. ¹⁷ Marĩ Cõamacũ booróbirora cũrẽ maĩmasĩã. Jesucristo atibúrecoꝑũ niigũ, cũ Pacure maĩwĩ. Cũ maĩróbirora marĩcã Cõamacũre maĩmasĩã. Teero tiirã, Cõamacũ basocãre wapa tiĩdari bũreco jeari, cũrẽ cuiricu. ¹⁸ Cõamacũre maĩgũno cũrẽ cuiriqui. Cõamacũ booróbirora cũrẽ maĩgũ, cuiro manirõ niiqui. Cuire cuogũno “yũre ñañarõ tiibóqui” jĩ wãcũqui; Cõamacũ booróbirora cũrẽ maĩríqui.

¹⁹ Cõamacũ marĩre maĩsugũrigũ niiwĩ. Teero tiirã, marĩ cãmerĩ maĩã. ²⁰ Sícũ “Cõamacũre maĩã” jĩpacũ, Jesurẽ padeorãre ññatutigũ, jĩditorepigũ niiqui. Basocã cũ ññarãcãre maĩhẽgũ, nemorõ Cõamacũ bauhẽgũpereja maĩmasĩriqui. ²¹ Cõamacũre maĩgũno Jesurẽ padeorãcãre maĩrõ booa. Teerẽ Cõamacũ marĩre tiidutĩrigũ niiwĩ.

5

Atibúreco maquẽ ñañarere cãmotãmasĩre

¹ “Jesús Cõamacũ beserigũ Cristo niĩ” jĩ padeorãno Cõamacũ põnarã niicua. Æpẽrãre maĩrãno cũã põnacãre maĩcũã. ² Marĩ Cõamacũre maĩ, cũ dutirere tiirã, “cũ põnacãre maĩã” jĩmasĩãdacũ. ³ Cõamacũre maĩrãno cũ dutirere tiĩya. Cũ dutirẽ wisiória. ⁴ Marĩ Cõamacũ põna atibúreco maquẽ ñañarere tiirã. Jesucristore padeorẽmena ãñurere tiinõã. ⁵ Marĩ Jesurẽ “cũ Cõamacũ macũ niĩ” jĩ padeóa. Teemena dícu atibúreco maquẽ ñañarere cãmotãmasĩcu.

Jesucristo Cõamacũ macũ niĩ

⁶ Jesucristo Cõamacũ macũ niĩ. Cũ atibúrecoꝑũ niirĩ, Juan cũrẽ wãmeõtiwi. Cũrẽ wãmeõtigũ, ocomẽna wãmeõtiwi. Too síro cũ curusapũ diajõawĩ. Biiro tiirẽmena “yũ Cõamacũ macũ niĩã” jĩrere ãñowĩ. Cũrẽ wãmeõtiriguemena dícu ãñorĩwi. Cũ diariguemenacãre ãñowĩ. Espĩritu Santo “Jesucristo Cõamacũ macũ niĩ” jĩrere marĩre ãñoquí. Cũrã diamacũ maquẽre wedegũ niĩ. ⁷ Atequetirẽ cũ basirora ãñoõya. Cũã ññãrã ãmũãsepũ niĩya: Pacũ, macũ, teero biiri Espĩritu Santo. Cũã ññãrãpũ niipacara, sícũrã niĩ. ⁸ Atibúrecoꝑure Espĩritu Santo wederẽmena “Jesús Cõamacũ macũ niĩ” jĩrere masĩnoã. Teero biiri Jesús cũ Cõamacũ macũ niirere cũ wãmeõtinoriguemena, cũ diariguemena ãñorigũ niiwĩ. ⁹ Basocã cũ ññariguere wedericãre, marĩ padeóa. Cõamacũ basocã wederẽ nemorõ diamacũ wedei. Cũrã cũ macũ niirecutirere wederigũ niiwĩ. ¹⁰ Cõamacũ macũre padeogũno Cõamacũ wederere padeoquí. Cõamacũ wederere padeohẽgũno cũ jĩriguere jĩditorigue tiiróbiro wãari tiiqui; cũ Cõamacũ cũ macũ niirecutirere wederere padeoriqui. ¹¹ Cõamacũ aterẽ wedequi: Cũ marĩre catirẽ petihẽre ticorigũ niiwĩ. Tee catirẽ petihẽre cũ macũpũre niicu. ¹² Cõamacũ macũmena niigũno catirẽ petihẽre cuoquí; cũ macũmena niihẽgũno catirẽ petihẽre cuoriqui.

Wedeyaponorigue

¹³ Múã Cõãmacũ macũrẽ padeorãre atipũrẽ jóaa, múã “catirẽ petihére cõoa” jĩ masĩarõ jĩgũ.

¹⁴ Marĩ masĩtoaa: Cõãmacũ boorõno sãĩrĩ, marĩ sãĩrẽre tũoquí. Teerẽ masĩrã, cũrẽ curo manirõ sãĩmasĩã. ¹⁵ “Cõãmacũ marĩ sãĩrẽre tũoquí” jĩmasĩrõbirora “cũũ marĩ sãĩriguecãrẽ ticotoai” jĩmasĩnoã.

¹⁶ Apetõ tiigũ, Jesurẽ padeogũno ñañarẽ tiirĩ, sĩcũno ñĩaboquí. Cũũ ñañarẽ tiirẽ acabõmasĩreno niirĩ, Cõãmacũrẽ sãĩbosãaro. Sãĩbosãri, tee ñañarẽ tiirẽ acabõmasĩreno niirĩ, Cõãmacũ cũrẽ catirẽ petihére ticogũdaquí. Apeyẽ ñañarõ tiirẽ acabõnoña manirẽ niicu. Teerẽ “sãĩbosãya” jĩña maniã. ¹⁷ Niipetire ñañarẽ tiirẽ Cõãmacũrẽ netõnucãre niipacari, apeyẽ ñañarẽ tiirẽ acabõmasĩreno niicu.

¹⁸ Marĩ aterẽ masĩtoaa: Cõãmacũ põna ñañarẽ tiirẽcutiricua. Jesús cúãrẽ cotequí. Teero tiigũ, wãtĩãrẽ dutigũ cúã padeorẽre ñañomasĩriquí. ¹⁹ “Marĩ Cõãmacũ põna niã” jĩrẽre masĩã. Atecãrẽ masĩã: Wãtĩãrẽ dutigũ niipetira atibãreco macãrãrẽ dutiqui. ²⁰ Apeyecãrẽ masĩã: Cõãmacũ macũ atirigũ niiwĩ; marĩrẽ tũomasĩrere ticorigũ niiwĩ. Teemẽna Cõãmacũ diamacũ niigũrẽ masĩã. Cõãmacũmenarã niã. Teero biiri cũũ macũ Jesucristõmenacãrẽ niã. Jesucristo Cõãmacũ diamacũ macũ niigũ niiqui. Cũũrã niiqui sũcã catirẽ petihére ticogũ.

²¹ Múã yũũ põnabiro niirã, “cõãpõnarẽ basocã weerirare padeobõcu” jĩrã, Jesurẽ wãcũrucujãña.

Nocõrõrã niã.

JUAN puarĩ jóaripũ

Cãmerĩ maĩdutĩre

¹ Yũũ mũũ Cõãmacũ beserigore, teero biiri mũũ põnarẽ aññudutia. Yũũ bũtoá dutirá* menamacũ múãrẽ niirõrã maĩa. Yũũ dícu múãrẽ maĩgũ tiirĩa; niipetira diamacũ maquẽrẽ masĩrã múãrẽ maĩya. ² Diamacũ maquẽrẽ cõoa marĩ. Tee marĩmena niirucujãadacu.

³ Cõãmacũ marĩ Pacũ, teero biiri cũũ macũ Jesucristo marĩ Õpũ múãrẽ aññurẽ ticoaro; bóaneõ ññaãrõ; aññurõ niirecutiri tiáro. Cũũ teerẽ tiiri, diamacũ maquẽrẽ masĩ, cãmerĩ maĩadacu.

⁴ Siquẽrã mũũ põnarẽ bũajeáwũ. Cũãrẽ Cõãmacũ marĩrẽ dutirobirora diamacũ niirecutiri ññawũ. Teerẽ ññagũ, bayiró useniwũ. ⁵ Mecũtígã mũũrẽ ateré bayiró jĩgũda: Marĩ cãmerĩ maĩrõ booa. Tee mama dutiré mee niĩa; máatarũra marĩ padeonũcãrãrẽ dutiré cũũrigue niĩa. ⁶ Marĩ cãmerĩ maĩrã, Cõãmacũ dutirére tiirã tiia. Cũũ marĩrẽ cãmerĩ maĩdutĩyigu. Ate múã tũotóarepu niĩa.

Jĩditorepira maquẽrẽ wederigue

⁷ Atibárecopũre paũ jĩditorepira wáanetõya. Cũã “Jesucristo basocũ marĩ tiiróbiro õpũũcutigu bauárigũ niĩwĩ” jĩrẽre padeorĩa. Cũãno jĩditorepira, Cristore ññatutira niĩya. ⁸ Aññurõ tũomasĩña, Cõãmacũ múãrẽ ticoadarere “tiidióbocu” jĩrã, Cõãmacũ niipetire múãrẽ ticoadarere aññurõmena ñeeãda jĩrã.

⁹ Cristo buerere cũũ basiro cũũ wãcũrémena “nemosãñũrõ buegũda” jĩgũno Cõãmacũrẽ cõorĩqui. Cristo buerere tiirucũgũpeja Cõãmacũrẽ, teero biiri cũũ macũrẽ cõoquí. ¹⁰ Apetó tiigũ, sũcũ múã pũtopũ jeagũ Cristo buerere wederiboqui. Cũũnorẽ múãye wiseripũ ñeerijãña. Aññudutirijãña. ¹¹ Mũã cũũrẽ aññudutira, cũũ ññañarõ buerere niisotoapeara niĩadacu.

Wedeyaponorigue

¹² Yũũ pee peti jĩũdgare cõomĩã, cõogũpeja. Atipũpũre teerẽ jóaria. Máata marĩ ññaãdacu, Cõãmacũ boorĩ. Toopũ cãmerĩ wedeapudacu. Marĩ teero tiirã, aññurõ useniãdacu.

¹³ Mũũ bayio põna mũũrẽ aññudutiya. Coocã Cõãmacũ beserigo niioyo. Nocõrõrã jóaa.

* 1:1 Ññaña “batoá dutirá” glosariopũre.

JUAN ĩtĩārĩ jóaripũ

Gayo añurõ tiirĩque

¹ Gayo yuu bayiró maĩgũ, yuu mũurẽ añnudutia. Yuu butoá dutirá menamacũ mũurẽ niirõrã maĩã.

² Yuu mũurẽ Cõamacũrẽ sãĩboságu tia, niipetire mũurẽ añurõ wáaaro jĩĩgũ. Mũu Cõamacũmena añurõ yeeripũnacutirobirora mũurẽ ñañaré, diaré wáari tiirĩjããrõ. ³ Yuu bayiró useniã. Siquẽrã Jesuré padeorá mũuye quetire wedejeawa. Mũu diamacũ maquẽrẽ padeorucúayiro. Mũu añurõ Cõamacũ boorére tiigú tiáyiro. ⁴ Yuu buerira diamacũ maquẽrẽ tiirĩ tãogú, useniã. Deero tii apeyeména useninemoria.

⁵ Mũu Jesuré padeoráre añurõ tiigú tiáyiro. Āpẽrã Jesuré padeorá jearácãrẽ mũu ññamasĩhẽrã niipacari, teerora tiáyiro. ⁶ Cũã usã neãrõpũ mũu cãmerĩ maĩrecutirere wedeeya. Mũu pãtopũ jearáre teero tiápuruçujãña Cõamacũ booróbirora. ⁷ Cũã Jesuyé quetire wedenucãwara niĩya. Jesuré padeohéra tiápurere ñeeririra niiwã. ⁸ Teero tiirã, cũã tiiróbiro tiirãre marĩrẽ tiápuro booa. Marĩ teero tiirã, diamacũ maquẽrẽ wederãre tiápura niĩã.

Diótrefes ñañarõ tiirĩque

⁹ Yuu too macãrã Jesuré padeoráre sicapũ jóawu. Diótrefes niipetirare dutigú niidugagu usã dutirére booríayigu. ¹⁰ Teero tiigú, yuu múã pãtopũ wáagu, cũurẽ múã ññacoropũ wedeguda cũũ usãrẽ wedepatirere, usãrẽ jĩĩditorere. Apeyeré tiáyigu: Jesuré padeorá toopú jeari, cũãrẽ ñeeríayigu. Cũãrẽ añurõ ñeedugara tiirĩ ññagũ, ñeedutihegu, cõãwionecojãrucuayigu.

¹¹ Yuu bayiró maĩgũ, ñañaré tiirére ññacũrijãña; añurõ tiirépere ññacũña. Añurõ tiiráno Cõamacũ põna niĩya; ñañaré tiiráno Cõamacũrẽ masĩricua.

Demetrio añurõ tiirĩque

¹² Niipetira Demetrioare añurõ wedeseya. Cõamacũ booróbirora diamacũ tiáyigu. Usãcã cũurẽ teerora jĩĩ wedesea. Mũu masĩcu: Usã diamacũ maquẽrẽ wedesea.

Wedeyaponorigue

¹³ Yuu pee peti jĩĩdugare cõomíã, cõogúpeja. Atipũpãre teeré jóaria. ¹⁴ Máata marĩ ññaadacu, Cõamacũ boorí. Toopú cãmerĩ wedeapuadacu.

¹⁵ Añurõ niirecutire wáaaro mũurẽ. Usã menamacãrã mũurẽ añnudutiya. Marĩ menamacãrã toopú niirãcõrõ añuãrõ.

Nocõrõrã niĩã.

JUDAS jóaripũ

Ñuduticorigue

¹ Yũ Judas Jesucristore padecotegu, Santiago bai múãrẽ ãñudutia. Múã marĩ Pacu Cõãmacũ beserira, cũũ maĩrã niiã. Jesucristo múãrẽ cotequi.

² Cõãmacũ múãrẽ bóaneõ ññanemoãrõ; ãñurõ niirecutiri tiinemõãrõ; cãmerĩ maĩrĩ tiinemõãrõ.

Jĩditoremena buerá tiirecutirigue

(2Pe 2.1-7)

³ Yũ maĩrã, Cõãmacũ yũre, teero biiri múãrẽ netõnerigu niĩwĩ. Marĩ netõnére maquẽrẽ múãrẽ bayiró wededugagu, jóagudu tiimíawũ. Jóaria ména. Apeyé maquẽ jóaro niirõ tia. Jesuré padeoré maquẽrẽ wedewisiora múã putopu jeayira. Teero tiigú, jóaa. Cõãmacũ marĩ padeoré maquẽrẽ marĩ Jesuré padeoráre cũũrigu niĩwĩ. Cũ cũũrigue wasoricu. Teero tiirã, tutuaremena padeoró booa. ⁴ Múã ññamasĩripacari, jĩditoremena buerá múãmena neãnucãyira. Cũã ate tiiróbiro jĩcua: “Cõãmacũ marĩ cũũrẽ padeoráre ãñurõ tiijĩgũ, marĩrẽ ññarõ netõrĩ tirĩrĩqui”, jĩcua. Teero tiirã, cũã ññaré tiirere duurícua. Jesucristo marĩ Õpũ sicũ niigũrẽ booricua. Cõãmacũ tíatopu “cũãno pecamepu wãaadacua” jĩtoayigu.

⁵ Teero tiigú, yũ múã masĩpetiriguere wãcũrĩ tiidugága sũcã. Ateré wãcũsugueya: Marĩ Õpũ niipetira Israelya põna macãrãrẽ Egiptopu wionécoyigu. Too síro cũũrẽ padeohérare diari tiiyigu. ⁶ Ángeleare wáarigüecãrẽ wãcũña: Cũã ãmũãsepũ tutuare, dutirere cuopacára, teeré duu, cũã booró tiirã wáyira. Cõãmacũ cũãrẽ cõmedári cũã jõãmasĩhëredarimena siatúcũdutiyyigu sãa. Naĩtĩarõpu niicua, té Cõãmacũ cũãrẽ wapa tiĩadari bureco jearipu. ⁷ Ángelea ññarõ ñeeaperirobiro Sodoma macãrã, Gomorra macãrã, teemacãrĩ wesari macãrãcã teerora tiyira. Ñmũã dícu numiãmena tiirénorẽ tiyira. Cõãmacũ teemacãrĩrẽ sóecõãyigu sãa. “Niipetira ññarã cũã tiiróbirora pecame petihérimapu ññarõ tiinõãdacua” jĩrere masĩsuguedutigũ, cũãrẽ teero tiirigu niĩwĩ.

⁸ Múãrẽ jĩditoremena buerá teerora tiicúa: Cũã booró wãcũãmajãcua. Cũã wãcũrõbirora tii, cũã basiro cũãye õpũũrĩrẽ ññocúa; Cõãmacũ dutirere booricua; ãputí macãrã ãñurãrẽ ññarõ jĩcua. ⁹ Miguel angeleare dutigú Satanãmena cãmerĩ jĩrĩ, ate wáyiro: Cũãcõrõ Moiséniğũya õpũũrẽ boomiyira. Miguel basiro Satanárẽ ññarõ jĩriyyigu. “Mũũ Cõãmacũrẽ netõnucãgũ peti niiã”, jĩriyyigu. Biirope jĩriyyigu: “Yũ Õpũ mũũrẽ mũũ ññaré tiirere wedearo”, jĩriyyigu. ¹⁰ Múãrẽ jĩditoremena buerãpeja ãñurõ tũomasĩripacara, ññarõ wedesecua. Apeyé cũã boorere tiicúa. Wáicũrãcã teerora tiicúa. Tũomasĩhëràrã cũã tiirëmena cũã yeeripũnarĩrẽ ññarõrĩ tiĩadacua.

¹¹ Bóaneõrã niĩya cũã. Caĩn* tiiróbiro ññaré tiicúa. Balaam† tiróbiro noo booró tiĩadacua niyeru maĩrã. Coré‡ tiiróbiro Cõãmacũrẽ

* 1:11 Génesis 4.1-16. † 1:11 Números 22.1-35; Apocalipsis 2.14. ‡ 1:11 Números 16.1-35.

netõncārã diajõãadacua. ¹² Múã Jesucristore padeorã neã, yaaritabe, cúã múãrẽ bayirõ bobooro wáari tiicúa. Cuiro manirõ cúã booró yaa, yapijãcua. “¿Yaaré niipetirare jeatuai?” jĩ wãcũricua. Cúã õme oco maniré, wĩno néewanore tiiróbiro niicua; basocãre tiiapuricua. Ducacutirito, cúã ducamanire yucu tiiróbiro niicua. Nucõrĩmena wããrigue yucu tiiróbiro niicua. ¹³ Cúã bobooro tiirécãtire sobo jũĩrĩpĩrere ocoturí día wesa páaputucore tiiróbiro niicua. Nõcõã noo booró wáa, ditirábiro niicua. Cõãmacũ cúãrẽ naĩtĩãrõpũ cúã niirucuaropũ “wáadutigãda” jũitoarigu niĩwĩ mée.

¹⁴ Enoc jũĩditoremena buerãre wáaadarere wedeyigu. Cũũ profeta niĩwĩ. Cũũ Adán pãrãmi niĩnũnũsegũ niiyigu; seis põnarĩ siro macũ niiyigu. Cũũ biiro wederigu niĩwĩ: “Marĩ Õpũ paũ ángeleamena atigũdaqui. ¹⁵ Cũũ niipetira basocã tiiriguere besegũdaqui. Ñãñarã niipetire cúã ñãñaré tiiriguere, cúã cũũrẽ ñãñarõ jũiriguere besegũdaqui. Cúã ñãñaré tiirigue wapa cúãrẽ pecamepũ cõãgũdaqui”, jũ wedesugueyigu Enoc. ¹⁶ Múãrẽ jũĩditoremena buerã niipetire ãpẽrã tiirere ñãñarõ wedesecua; wedepatirepira niicua. Cúã tusaré dícare tiidugãcua. Cúã tiirere bayirõ busarõmena wedetusacua. Cúãrẽ tiiapumasĩrãrẽ jũĩditoremena usenipeocua, cúãyere cuodugãra.

Jesuré padeorãre wederigu

¹⁷ Yũũ maĩrã, múãpeja marĩ Õpũ Jesucristo cũũyere wededutigu beserira wedesugueriguere wãcũña. ¹⁸ Múãrẽ ateré wedecowa: “Atibãreco petiãdari suguero maquẽ burecoripũre Cõãmacũyere buijãadacua. Cúã booró dícu tiidugãra, ñãñaré tiirere tiĩmajãadacua”, jũcowa. ¹⁹ Cúãrã Jesuré padeorãre batarí tiicúa. Cúã booró tiicúa. Espĩritu Santore cuorĩcua.

²⁰ Yũũ maĩrã, múãpeja Jesuré nemorõ padeó, wãcũtutuarucujãña. Múã padeoré diamacú niiré niĩã. Cõãmacũrẽ sãĩrã, Espĩritu Santo masĩre ticorẽmena sãĩñã. ²¹ Cõãmacũ múãrẽ maĩrere wãcũrã, maĩõrãbiro niĩña. Marĩ Õpũ Jesucristo múãrẽ bóaneõ ñãgã, cõũmena catiré petihére ticogũdaqui. Cũũ ticoadarere useniremena coteya.

²² Æpẽrã Jesucristoyere “¿diamacũrã niigariye?” jũĩrãrẽ ãñũrõmena wedeya. ²³ Æpẽrã jũĩditoremena buerere nũnurãrẽ quẽnojeári tiiyã; basocã pecamepũ jãũrãrẽ netõnerã tiiróbiro tiiyã. Æpẽrã ñãñaré tiirĩporare tiiapudugara, bóaneõ ñãña. Múãpũ cúã ñãñaré tiirere pẽnirĩ jũĩrã, cúã teero tiirere bayirõ boorjãña.

Cõãmacũrẽ usenipeore

²⁴⁻²⁵ Cõãmacũ marĩrẽ netõnégũ sĩcũrã niiqui. Múã ñãñaré tiirĩ jũĩgũ, cotemasĩqui. Tee coterẽmena múã ñãñaré manirã cúũ putopũ jeari timasĩqui. Múãrẽ toopũ cúũ ãñũrõ asibatẽropũ usenirĩ tiigũdaqui. Teero tiirã, Jesucristo marĩ Õpũ tiiapuremena niipetira Cõãmacũrẽ ateré jũĩãrõ: “Mũũ niipetirere dutimasĩã; mũũ ãñũnetõjõãgũ niĩã; mũũ tiidugãrere timasĩã; mũũ niipetire dutirere cuoa”, jũĩãrõ. “Mũũ too sugueropũ teero niirigu niĩwũ; atitóre teorora niĩã; too síropũ teorora niigũdacu”, jũĩãrõ. Tee niipetire niĩãrõ.

Nocõrõrã jóaa.

TOO SÍROPŪ WÁAADARERE Juanrē ěñorigue

Jesucristo Juanrē quēērōpŭ tiiróbiro ěñorigue

¹ Ate Jesucristore Cōāmacū ěñorigue niā. “Péerogā siro biiro wáaadacu” jīgū, ěñodutíyigŭ cūūrē padecoterare. Jesucristope ángelere “Juanrē ateré ěñogú wáaya” jīcoyigŭ. ² Yŭ Juan niipetire ángele ěñoriguere ĩnarigŭ niijigū, Cōāmacū wedesere, Jesucristo wederigüecārē diamacú jóaa.

³ Atipū jóarirobiro wáaadaro péero dŭsaa. Teero tiigú, ate Cōāmacū ticorigue maquērē busurómena buegúno usenigūdaqui. Ateré bueri tuo, ateré tiirá useniādacua.

Juan Jesurē padeoré pōnarī macārārē jóarigue

⁴ Yŭ Juan múā Asiapŭ niirā Jesurē padeorá siete pōnarī macārārē jóaa. Cōāmacū atitóre niirucujāgū, too sugueropŭ niirigŭ, too síropŭ atigŭdŭ múārē āñurē ticoaro; āñurō niirecatiri tiíaro. Espíritu Santo siete maquē āñurē tiimasīre ticoré cŭogú* Cōāmacū duiirípīrō pŭto niigú teerora tiíaro. ⁵ Jesucristocā teerora tiíaro. Cū Cōāmacūyere wasoró manirō wederucugŭ niī. Cūārā niipetira diarira suguero masāsuguerigŭ niī. Cū atibúreco macārā ōpārārē dutigú niī. Cū marīrē maī. Cūye dímena marī ñañarē tiirē wapare netōnéwī. ⁶ Cū marīrē ōpārā, paíá wáari tiyí, Cōāmacū cū Pacŭ dutirēre tiíaro jīgū. Teero tiirá, niipetira ateré jīārō: “Cū niipetirere dutimasīqui; cū tiidŭgārere tiimasīqui”, jīārō. Cū niipetira Ōpŭ niirucujāārō. Teerora niārō.

⁷ Cū ōmeburŭaripŭ diātigŭdaqui.

Niipetira cūūrē ĩñaādacua.

Cūūrē sīārīracā ĩñaādacua.

Niipetire macārī macārā cūūrē ĩnarā, utiadacua.

Teerora wáaaro.

⁸ “Yŭrā niisuguegŭ, niitugŭ niā”, jīwī Cōāmacū marī Ōpŭ niipetire tutuare cŭogú. Cū atitóre niirucujāgū, too sugueropŭ niirigŭ, too síropŭ atigŭdŭ niī.

Juan Jesucristore quēērōpŭ tiiróbiro ĩnarigue

⁹ Yŭ Juan múāya wedegŭ tiiróbiro niā. Yŭ múā tiiróbiro Jesurē padeóa. Yŭ múā tiiróbirora ñañarō netōgú, Cōāmacū dutirē yŭpŭre niirī, wācūtutujāā. Yŭre Patmos nŭcūrōpŭ, netōnŭcārī basocare cūūrī nŭcūrōpŭ cūūwā. Cōāmacūye queti, Jesuyēre wederē wapa ānopú cūūnorigŭ niā. ¹⁰ Sicabureco yeerisārī bureco niirī, cānirīpacarī, Espíritu quēērōpŭ tiiróbiro yŭre ěñowī. Wācūña manirō yŭ sucubírope bayiró busurómena wedeserī tuowá. Cū wedesere corneta tiiróbiro bayiró busuwŭ. ¹¹ Cū yŭre jīwī:

—Yŭrā niisuguegŭ, niitugŭ niā. Mŭ ĩñarēre sicapŭpŭ jóaya. Mŭ jóariguere Asiapŭ niirā siete pōnarī yŭre padeoré pōnarī macārārē tico-coya. Cū Ēfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, Laodicea macārī macārā niīya, jīwī.

* 1:4 Isaiás 11.2.

12 “¿Noá yuḡmena wedesei?” jīī, cāmenḡcā īñawū. Īñacoma jīīgā, siete sīāwócore pesaré yucu oro yucure īñawū. 13 Teeyucu watoapu basocábiro baugúre īñawū. Cūū yoaroca sutiró sāñawī. Cutiropu suti casero oromena tiiri caserore siatúrigu niiwī. 14 Cūūya dupu maquē póa añurō butiré niiwū. Cūū capeari pecapōna tiiróbiro asiyáwu. 15 Dupori asipópārī sipioárebire asiyáwu. Cūū wedesere oco pairó ōmasānucōrōbiro busawu. 16 Diamacú macā wāmorē siete ñocōā cḡowí. Useropu espada puaniña asoyóaripī súuwitiwu. Cūūya diapóa muīpū tiiróbiro bayiró asiyáwu.

17 Cūūrē īña, diagubiro cūūye dupori putopu ñaacūmuwū. Cūūpe diamacú macā wāmomena yūre ñaapeó, jīīwī:

—Cuirijāña. Yūurá niisugueḡu, niitugu niīā. 18 Catigú peti niīā. Yūu diarigu niiwū. Diarigu niipacu, catirucujāā. Yūu diarira yeeripūna niirōpu macā sawirire† cḡoa. 19 Mūu īñāriguere, mecūtīgā īñarére, too síro wáadarere jóaya. 20 Siete ñocōā yáa diamacú macā wāmorere cḡorí, mūu īñārigue, teero biiri siete sīāwócore pesaré yucu oro yucu maquē biiro jīidugaro tiia: Siete ñocōā siete ángelea jīidugaro tiia. Cūā siete yūre padeoré pōnarī macārāyara niīya. Siete sīāwócore pesaré yucu siete pōnarī yūre padeoré pōnarī macārā jīidugaro tiia, jīīwī.

2

Éfeso macārārē jóarigue

1 Jesucristo ateré jīīwī:

Éfeso macārā yūre padeorí pōna macārāyagu ángelere* ateré jóaya:

“Yūu siete ñocōārē diamacú macā wāmore cḡogú, siete sīāwócore pesaré yucu oro yucu watoapu īñanetōgū ateré jīīā: 2 Múā tiirére yūu masīā. Yéé maquērē múā bayiró padea. Múā padeó yapacutía. Ñañaré tiirére múā booríā. Āpērā Jesús cūūyere wededutigu besenoña manipacára, ‘ūsācā Jesuyére wededutigu beserira niīā’ jīīya. Múā ‘¿diamacúrā jīīmī cūā?’ jīī, tḡueñamasīā. Cūā buerére tuorá, ‘cūā jīīditora niīya’ jīīmasjīāā múā. 3 Padeó yapacutía. Yéé wapa bayiró ñañarō netōwú múā. Teeré nucājāwū.

4 Tee niipetire añurē tiipacári, ate dícu ñañaā múārē: Múā sicatorpu yūre maīrirobiro maīría. 5 Sicatorpu yūre añurō maīriguere wācūña. Teero tiidúmiriguere wācūpati, wasojāña sūcā. Sicatorpu tiiríguere tiiyá. Múā wasohéri, múāya sīāwócorigu múā putopu niiríguere emajāgūda. 6 Apeyé ate múā tiiré añuniā: Nicolaítayere buerá tiirére múā booríā. Yūncā teeré booríā.

7 Tḡodugárano Espírítu Santo yūre padeoré pōnarī macārārē wederere tuomasīadacua. Añurō padeó cāmewitranoré yucū catiré ticorígu† dḡcare yaari tiigúda. Tiigú Cōāmacū niirō añunetōjōārōpu niīā”, jīī jóaya, jīīwī.

Esmirna macārārē jóarigue

8 Jesucristo jīīnemowī sūcā:

Esmirna macārā yūre padeorí pōna macārāyagu ángelere ateré jóaya:

“Yūurá niisugueḡu, niitugu, diarigupu niipacu, catirucujāgū ateré jīīā: 9 Múā ñañarō netórere, múā apeyenó cḡohérese masīā. Teero

† 1:18 Españolmena: llave; portuguésmena: chave. * 2:1 Ángele “Cōāmacūyere wedecotegu”

jīidugaro tiia. † 2:7 Génesis 2.9.

сuорípacara, petiríadarepere сuорá niiã. ‘Judíoa niiã’ jĩrã múãrẽ ñañarõ wedeserere masiã. Yũũ ññacoropũ cúaã judíoa mee niĩya; Satanás dutirére tiirá niĩya. ¹⁰ Múã ñañarõ netõãdarere cuirijãña. Satanás múã siquẽrãrẽ peresuwiipũ sõnecori tiigúdaqui, múã padeorére du-udutígn. Múã pñamóquẽñe burecori ñañarõ netõãdacu. Múã padeoré wapa siãdũgári, padeodurijãña. Múã teero tiirí, yũũ catiré petihérene ticogudacu múã padeoré wapa.

¹¹ Espíritu Santo yũũre padeoré põnarĩ macãrãrẽ wedei. Tũodũgárano tũoáro. Ññurõ padeó cãmewitíranó cúaã diari siro, pecamepũ wáaricua. Pecamepũ wáare dianemore tiiróbiro niiã”,
jĩĩ jóaya, jĩĩwĩ.

Pérgamo macãrãrẽ jóarigue

¹² Jesucristo jĩĩnemowĩ sũcã:

Pérgamo macãrã yũũre padeorí põna macãrãyagu ángelere ateré jóaya:

“Yũũ espada pñaníña asoyóaripĩ сuogú ateré jĩĩã: ¹³ Múã niirí macã maquẽrẽ yũũ masiã: Satanás too macãrã õpũ niĩĩ. Múã toopũ niipacara, yéere tiinunúserucujãã. Yũũre padeodúriwu, cúaã Antipare siãrítocãrẽ. Cũũ yéere wede, padeotúcowi, téе сũũrẽ siãcõãritopũ. Teero wáawu múãya macã Satanás niirí macãpũ.

¹⁴ Ate dícu ñañaã múã: Balaam tiidutíre tiiróbiro múã siquẽrã tiinunúsea. Cũũ Balare Israelya põna macãrãrẽ ñañaré tiidutíyigu. Balac cúaãrẽ wáicura dii сũũ padeoráre ticoariguere yaari tiiyígu; ñañarõ ñeeaperi tiiyígu. ¹⁵ Nicolaítayere buerá tiidutírecãrẽ múã siquẽrã teerora tiinunúsejãã. ¹⁶ Múã cúaãrẽ ‘teeré buerijãña’ jĩĩria. Teewapare wãcũpati, wasoyá. Múã wasohéri, máata múã pñtopũ jeaguda. Jea, yáapĩ ñseropũ súuwitiripĩmena cúaã buerére tñonunúseramena cãmerĩsiãgũda.

¹⁷ Espíritu Santo yũũre padeoré põnarĩ macãrãrẽ wedei. Tũodũgárano tũoáro. Ññurõ padeó cãmewitíranorẽ maná yayióriguere ecagúdacu. Cúaãrẽ ãtãpe butirípere ticoguda. Tiipepũ mama wãmerẽ jóatunoãdacu. Siãcũ teewãmerẽ masĩriqui. Tiipere сuogú dícu masĩgũdaqui”,
jĩĩ jóaya, jĩĩwĩ.

Tiatira macãrãrẽ jóarigue

¹⁸ Jesucristo jĩĩnemowĩ sũcã:

Tiatira macãrã yũũre padeorí põna macãrãyagu ángelere ateré jóaya:

“Yũũ Cõãmácũ macũ, capeari pecapõnabiro asiyágu, ññpori asipóapĩrĩ sipioárebiro asiyágu ateré jĩĩã: ¹⁹ Múã tiiré yũũ masiã. Múã maíré, múã padeoré, múã ãpẽrãrẽ tiápure, múã padeoyapácutirere masiã. Atecãrẽ masiã: Múã sicatopũ tiiríro nemorõ atitóre ññurõ tiirá tia.

²⁰ Ate dícu ñañaã múã: Jezabel múãrẽ ñañaré buepacari, teero ññajãã. ‘Cõãmácũyago profeta niiã’, jĩĩmiyo coo. Coo yũũre padecoterare jĩĩditoyo. Cúaãrẽ ñañarõ ñeeapere bueyo. Wáicura dii ãpẽrã cúaã padeoráre ticoariguere yaari tiiyó coo buerémene. ²¹ Coo ñañaré tiiré wãcũpati, wasoádarere yuemiwũ. Wasodũgáriyo. Coo ñañarõ ñeeaperere duudũgáriyo. ²² Teero tiigú, coore diarecatiri tiigúda. Coomena ñañarõ ñeeaperare bayiró ñañarõ netõrĩ tiigúda, coomena cúaã ñañaré tiiré wãcũpati, wasohéri. ²³ Coo põnarẽ siãjãgũda. Yũũ teero tiirí, niipetira yũũre padeoré põnarĩ macãrã ateré masiãdacua: Yũũ múã tiidũgáre, múã wãcũrere masĩpetijãã; múã tiiríro jeatuaro wapatíguda. ²⁴ Múã

Tiatira macārā āpērā coo buerére booríá. Satanáye buerére ‘urpatí maquē niíā’ cúā jīrécārē bueriwu. Múārē ateré jīā: Múārē apeyé dutinemoricu. ²⁵ Ate dícuere tiyá: Múā diamacú tiirére duuríjāña, téé yuu putuaatiripu.

²⁶ Āñurō padeó cāmewití, yuu tiidutíre tiiyapácütiranorē dutiré ticoguda. Peedita macārārē dutiadacua, ²⁷ yuu Pacu yuure niipe-tire macārī macārārē dutiré ticorirobirora. Cōmegūména diipáruere páamutōrō tiiróbiro yuure netōnacārārē ñañarō tiíadacua. ²⁸ Teero ti-iránorē ñocōāwú bóerigare ticoguda. ²⁹ Espíritu Santo yuure padeoré pōnarí macārārē wedei. Tuodugárano tuoáro”,
jī jóaya, jīwí.

3

Sardis macārārē jóarigue

¹ Jesucristo jīnemowí sūcā:

Sardis macārā yuure padeorí pōna macārāyagu ángelere ateré jóaya:

“Yuu siete tutuare Espíritu Santoyere cuoa. Siete ñocōārē cuoa. Yuu teeré cuogú ateré jīā: Múā tiirére yuu masíā. Āpērā yuure padeoré pōnarí macārā múārē ñña, biiro jīīya: ‘Cúā Cōāmacū catiré ticorére cuoóya; Cōāmacū dutirére tiíya’ jīīya. Teero jīpacari, diarira tiiróbiro niíā múā; Cōāmacū dutirére tiiría. ² Ateré wācūña: Múā āñurō tiiré petiró tiia. Teero tiirá, āñuróre tiinemóña sūcā, petirí jīrā. Yuu ññarí, Cōāmacū ññacoropu múā tiiré dusajāā. ³ Múārē bueriguere, múā teeré padeoríguere wācūña. Tee buerére nūññā. Múā teeré nūññaríguere wācūpatí, wasoyá. Múā āñurō tuomasíhērí, wācūña manirō yaarépigū tiiróbiro jeagudacu.

⁴ Múā menamacārā Sardispū niirā diarira tiiróbiro niipacara, sīquērā cúāye suti jūīrīmaníre tiiróbiro niíya. Cúā āñurō tiiré wapa suti butiré sñña, yuūmena bapacütíadacua. ⁵ Āñurō padeó cāmewitírano cúā tiiróbiro suti butiré sññarira niíadacua. Catiré petihére cuorá wāmerē jóaturipūpu cúā wāmerē coserícu sáa. Yuu Pacu, cūñyara ángelea ññacoropu yuu ‘cúārē masíā’ jīgūda. ⁶ Espíritu Santo yuure padeoré pōnarí macārārē wedei. Tuodugárano tuoáro”,
jī jóaya, jīwí.

Filadelfia macārārē jóarigue

⁷ Jesucristo jīnemowí sūcā:

Filadelfia macārā yuure padeorí pōna macārāyagu ángelere ateré jóaya:

“Yuu ñañaré manigú, diamacú niigú niíā. Daviyá sawire cuoa. Yuu pāōrí, āpí biamasírii. Biarí, āpí pāōmasírii. Yuu dícu teeré tiimasígu niijígū, múārē ateré jīā: ⁸ Múā tiirére yuu masíā: Múā péerogā tutuare cuopacára, yuu dutirére yuua. Yuure masíhērāmena wedesera, ‘ūsājā cūārē masíriga’ jīria múā. Teero tiigú, yuu múārē sicasope pāōnacōwū. Tiisopere āpí biamasíriqui. ⁹ Múāya macā macārā Satanás dutirére tiirá ‘ūsā judíoa niíā’ jīīya. Yuu ññacoropu judíoa mee niíya; jīditorepira niíya. Cúārē múā pūtopu ati, ñicācoberimena jeacūmurí tiigúdacu. Yuu múārē maíreere masíri tiigúda. ¹⁰ Yuu múārē yuu dutirére ‘wācūtutuaremena ti-irucújāña’ jīdutiwu. Múā yuure padeoré wapa ñañarō netōpacára, teero tiirucújāwū. Teero tiigú, niipetira atibúreco macārā ñañarō netóritabe,

múārē coteguda. Niipetira atibáreco macārārē ‘¿deero padeomíi cáã?’ jĩgũ, cáārē ñañarõ netõrĩ tiigũda.

¹¹ Máata putuaatiguda. Múã diamacú tiirére duurijãña, pesarí beto* Cõãmacũ múārē ticoadari betore tiidióri jĩrã. ¹² Ññurõ padeó cãmewitiranorẽ yũũ Pacũ puto cũũgũda. Cũũya wii macã botarí ti-iróbiro toopá niĩadacua. Witiridojããdacua. Yũũ Pacũ wãmerẽ cáãpũre jóatuguda. Yũũ Pacũya macã wãmecārẽ jóaguda. Tiimacã Mama Jerusalén wãmecutia. Ëmuãsepeũ niiri macã atiditapú diiátiadacu. Teero biiri yũũ wãme mama wãme cáãpũre jóatuguda. ¹³ Espíritu Santo yũũre padeorẽ põnarĩ macārārẽ wedei. Tuodugárano tuoáro”, jĩ jóaya, jĩwĩ.

Laodicea macārārẽ jóarigue

¹⁴ Jesucristo jĩnemowĩ sũcã:

Laodicea macārã yũũre padeorĩ põna macārãyagu ángelere ateré jóaya:

“Yũũ wasoró manirõ Cõãmacũyere diamacú wederucua. Cõãmacũ yũũmena niipetirere tiiwĩ. Yũũ teeré tiirigu ateré jĩã: ¹⁵ Múã tiirére yũũ masiã. Yũũuáracã niiria; asirácã niiria. Múã yũũuári, o asirí, añuboyu múārẽ. ¹⁶ Múã asibusúra niĩã; yũũuária; asiría.† Teero tiigú, múārẽ cõãgũda tiia, sícũ asibusúre sñidugáhegu eobatérobiro. ¹⁷ Múã jĩmiã: ‘Cuopetijãã; niipetire yũũre aññurõ wáaa; dusaría’ jĩmiã. Múã tuomasíria: Dusapetijãã. Ñañaré dícu wáanonã, bóaneõrã, niyeru manirã, iñahẽrã, sutimanirã tiiróbiro niĩã. ¹⁸ Teero tiirã, múārẽ ateré wedesũguea: Oro pecameũ sõesipioriguere sãĩãdara tiiróbiro yũũre padeorẽre sãĩrã atiya, Cõãmacũ pũtopũ pee aññuré cuoáda jĩrã. Suti butirẽ sãĩãdara tiiróbiro yũũre acabóre sãĩrã atiya, bobooro netõrĩ jĩrã. Capea píore uco sãĩãdara tiiróbiro masirẽre sãĩrã atiya, yéere aññurõ iñamasĩãda jĩrã.

¹⁹ Yũũ maĩrãrẽ ñañaré tiirí, ‘teeré tiinemórijãña’ jĩã. Teero tiirã, yéere aññurõ tiiyá. Yũũ dutirẽre múã tiihẽra, wãcũpati, wasoyá. ²⁰ Yũũ sũogú tiia, sope dotenucũgũ tiiróbiro. Sícũ yũũ wedeseri tuogú, yũũre sope pãõõñecogũbiro niĩ. Teero tiigúnomena cãmerĩ sũoyára tiiróbiro useniãdacu.

²¹ Ññurõ padeó cãmewitiranorẽ yũũmena yũũ duirípĩrõpũ duiadacua. Yũũcã Satanás yũũre wedesãpacari, netõñucãjãwũ. Teero tiigú, yũũ Pacũmena cũũyapĩrõpũ duiã. ²² Espíritu Santo yũũre padeorẽ põnarĩ macārārẽ wedei. Tuodugárano tuoáro”,

jĩ jóaya, jĩwĩ yũũre.

4

Ëmuãsepeũ Cõãmacũrẽ sũubusepeore

¹ Too síro yũũ iñawũ sũcã. Ëmuãsepeũ sicasope tusuri iñamũõcowũ. Yũũ tuosũguérigu yũũre wedeserigu cornetabiro basũgũre tuowú:

—Ñnopú muãatiya. Too síro wáaadarere mũũrẽ ãñogũdu tiia, jĩwĩ.

² Máata yũũ cãnirĩpacari, Espíritu quẽẽrõpũ tiiróbiro yũũre ãñowĩ sũcã. Yũũ iñacoropũ Òpũ duirípĩrõ niwũ ãmuãsepeũ. Tiipĩrõpũ sícũ duiwi. ³ Too

* **3:11** Pecasãyemena: corona. † **3:16** “Yũũuárabiro niirã Jesurẽ padeohẽra niĩya”, jĩũdugaro tiicú. “Asirãbiro niirã Jesurẽ aññurõ padeorã, cãũ dutirẽre useniremena tiirã niĩya”, jĩũdugaro tiicú. “Asibusúrabiro niirã Jesurẽ padeopacára, cãũ dutirẽre aññurõ tiirãya; cãũyere aññurõ tuoséniriya”, jĩũdugaro tiicú.

duigú ütāpe jaspe o cornalina tiiróbiro ãñurõ asiyáwi. Tiipĩrõ sicadá bueda popeapɱ niiwã. Tiidá ãñurõ sūmerída esmeralda wāmecatiripe tiiróbiro sūmewã. ⁴ Veinticuatro òpārã duirẽpĩrĩ tiipĩrõrẽ niisodeawɱ. Veinticuatro bɱtoá dutirá teepĩrĩpɱ duiwa. Suti butirẽ sãñarira niiwã. Cúãye dupupá sotoapɱ oro betori pesawɱ. ⁵ Tiipĩrõpɱre bɱpo wããyore bauwá. Bɱsɱrẽ, bɱpo páare bɱsɱwitiwɱ. Tiipĩrõ díamacú siete sãwócore tuturi jãñucũwã. Teetuturi Espĩritu Santo siete tutuare cɱorẽ niĩ. ⁶ Tiipĩrõ díamacú día pairĩmaabiro niiwã. Bídrubiro ãñurõ ocosusúrimaa niiwã.

Tiipĩrõrẽ bapari catirá niisodeawa. Cúã díamacúpe, sucubírope pee capeari cɱowá. ⁷ Catigú niisuguegɱ yáibiro* bauwĩ. Cũ siro macú wecubiro† bauwĩ. Cũ siro macú basocúbiro diapóa cɱowĩ. Cũ siro macú cáapacɱ wɱugúbiro bauwĩ. ⁸ Bapari catirá cúãcõrõ seis wãure cɱowá. Niipetire cúãye òpũĩrĩpɱre, cúãye wãure docapɱre capeari cɱosugójãwã. Búrecori, ñamirĩ yeerisãrõ manirõ biiro jĩrucujãwã:

Ñañaré manigú; ñañaré manigú; ñañaré manigú niĩ Cõãmacú marĩ Òpũ tutuanetõjõãgũ.

Cũ atitóre niirucujãgũ, too sɱgueropɱ niirigɱ, too síropɱ atigudɱ niĩ, jĩwã.

⁹ Cúã bapari catirá tiipĩrõpɱ duigú catirẽ petihẽre cɱogúre “niipetirere dutimasã mɱ” jĩwã; cũrẽ padeowá; cũrẽ usenire ticowa. ¹⁰ Cúã teero tiirécõrõ veinticuatro bɱtoá dutirá tiipĩrõpɱ duigú pɱto ñicãcoberimena jeacúmurucuwa. Catirẽ petihẽre cɱogúre padeowá. Cúã pesaré betorire nẽe, cũyapĩrõ díamacúpɱ cũwã. Biiro jĩwã:

¹¹ Cõãmacú ùsã Òpũ, niipetirere bauanérigɱ niĩ mɱ.

Mɱ boorómenarã ate niipetire niĩ.

Teero tiirẽmena mɱ ùsã usenipeogunorã niĩ.

Usenipeonojĩgũ, biiro jĩnoã mɱ:

Mɱ niipetirere dutimasĩgũ niĩ;

ùsã mɱrẽ padeóa;

ùsã mɱrẽ “tutuanetõjõãgũ niĩ” jĩã, jĩwã.

5

Cordero opatũnurẽ néerigue

¹ Yɱ ñawũ sũcã. Tiipĩrõpɱ duigú diamacú macã wãmope sicutũnu cɱowĩ. Pɱaníɱapɱ jóaritũnu niiwã. Siete pirabiaturigie cɱowá. ² Toopú sícũ ángele tutuagure ñawũ. Cũ bayiró bɱsarómena wedewi:

—Ñañarére nɱcãjãrigunõ dícu pirabiaturere pãnecojã, iitũnurẽ jõãmasĩqui. ¿Noãno niigari iitũnurẽ jõãgũdɱ? jĩwĩ.

³ ʒmũãsepɱ, ditapɱ, dita docapɱre tiitũnurẽ jõãmasĩgũ, tee jóariguere buemasĩgũno maniwĩ. ⁴ Tiitũnurẽ jõãmasĩgũ, tee jóariguere buemasĩgũno manirĩ ñãgũ, yɱ bayiró utiwa. ⁵ Sícũ bɱtoá dutirá menamacú yɱre jĩwĩ:

—Utigɱ mee tiyá. Sícũ niĩ, Judayá põna macú yái sõãgũ* tutuagu tiiróbiro. Cũrã David pãrãmi niinɱnɱsegu, cũrẽ netõnɱcãdɱgamirirare cãmewitĩrigɱ niĩ. Teero tiigú, cũ siete pirabiaturere pãnejã, iitũnurẽ jõãmasĩqui, jĩwĩ.

* 4:7 Españolmena: león; portuguésmena: leão. † 4:7 Españolmena: toro; portuguésmena: touro.

* 5:5 Españolmena: león; portuguésmena: leão.

⁶ Tiipĩrõ deco, bapari catirá deco, veinticuatro butoá dutirá deco Cordero cúa sñánorigu niipacu, catigú nucũrĩ ññawã. Cũu siete capesári, siete capeari cuowí. Tee capeari Espiritu Santo siete tutuare cuogú niipetiro atibúrecoru ticodiocorigu jĩdugaro tiia. ⁷ Cordero wáa, tiipĩrõpu duigú diamacá macã wãmope cuorítũnurẽ néewĩ. ⁸ Cũu tiitũnurẽ néerĩ, bapari catirá, veinticuatro butoá dutirá Cordero díamacũ ñicãcoberimena jeacũmuwã. Cúãcõrõ búapãtẽrẽ,† oro baparire cuowá. Teebaparipure sitiaãñũre busẽmũdõcore dadaro niiwã. ⁹ Cúã mama basaré basara, biiro jĩwã:

Mũu sñánorigu niĩ. Cõãmacũrẽ mũuye díimena basocáre wapatĩbosarigu niiwũ.

Mũu wapatĩbosarira niipetire põnarĩ macãrã, niipetire wedesera, niipetire macãrĩ macãrã, niipetire dita macãrã niĩya.

Mũu teero tiirigu niijigũ, tiitũnurẽ née, teeperire pãnemasĩã.

¹⁰ Mũu cúãrẽ õpãrã, paia wáari tiiyú, ãsãyagu Cõãmacũ dutirẽre tiĩaro jĩgũ. Cúãrã niipetire dita macãrãrẽ dutiadacua, jĩ basawa.

¹¹ Yũu ññawã sũcã. Paũ ángelea tiipĩrõrẽ, catirãre, butoá dutirãre nisodeanucãjeawa. Paũ peti niiwã. Cúãrẽ bapaqueopetimasĩña manitũ niiwã. Cúãrẽ tũowú. ¹² Bayiró busũrómena jĩ basapeowa:

Cordero basocáye wapa sñánorigu niĩ.

Teero tiinóriguemena basocá usenipeogunorã niĩ. Usenipeonojĩgũ, biiro jĩ basanoã cũũrẽ:

“Cũu tutuanetõjõãgũ niĩ; niipetirere cuoi; niipetirere masĩ; cũu tiidũgãrere tiimasĩ; padeonógũ niĩ; niipetirere dutimasĩ; ãñũgũ niĩ” jĩnoã,

jĩ basawa.

¹³ Æpẽrãrẽ tũowú sũcã. Niipetira Cõãmacũ tiirira ãmũãsepu niirã, ditapu niirã, dita docapu niirã, día pairímaapu niirã jĩ basapeowa:

Tiipĩrõpu duigãre, Corderore “ãñũrã niĩ múã” jĩãrõ;

múãrẽ padeoáro; “múã niipetirere dutimasĩã” jĩãrõ;

“múã tiidũgãrere tiimasĩã” jĩãrõ.

Teerora jĩrucujããrõ múãrẽ,

jĩ basawa.

¹⁴—Teerora jĩrõ booa, jĩwã bapari catirácã.

Butoá dutirãre ñicãcoberimena jeacũmu, sũubusepeowa.

6

Siete pirabiaturigie

¹ Yũu ññawã sũcã. Cordero tiitũnu siete pirabiatuare cuorítũnurẽ jõãnucãwĩ. Niisuguerore pãnecojãwĩ. Sicũ bapari catirá menamacũ wedeserere tũowú. Bũpo páari busũrẽ tiiróbiro wedesewi:

—Atiya, jĩwĩ.

² Cũu teero jĩãri sirogãrã, yũu ññawã sũcã. Caballo butigú witiatiwi. Cũu sotoapu pesagú bueripĩrẽ cuowí. Cũũya dupu pesarĩ betore ticonowĩ. Cãmerĩsĩã netõnucãtoarigu cãmerĩsĩã netõnucãgũ witiwawi sũcã.

³ Cordero síro macãrõ pãnecorira sũcã, ãpĩ catigú wedesewi:

—Atiya, jĩwĩ.

† 5:8 Pecããyemena: arpas.

4 Āpī caballo witiatiwi. Sōāgū niwī. Cūū sotoapu pesagúre cāmerisīāādare dutirere ticonowī. Teero tiigú, atibúreco macārārē āñurō niirecutimiārare cāmerisīārī tiigú witiwawi. Cūū espada pairipi ticonowī.

5 Cordero puaró pāneāri siro, aperó pānerī, āpī catigú wedesewi:
—Atiya, jīwī.

Yuu īñawū sūcā. Āpī caballo witiatiwi. Nīgū niwī. Cūū sotoapu pesagú nūcūre queoróre* ñoonéwī. 6 Catirá watoapure sīcū wedeseri tiiróbiro tūowū:

—Sica kilo trigo sicabureco pade wapatárocōrō wapacutía. Itiá kilos cebada sicabureco pade wapatárocōrō wapacutía. ʼse yaarépure ayiorére, vinorē ñañorī tiirjāña, jīwī.

7 Cordero itiáro pāneāri siro, aperó pānerī, āpī catigú wedesewi:
—Atiya, jīwī.

8 Yuu īñawū sūcā. Āpī caballo witiatiwi. Butiwiyásāñugū niwī. Cūū sotoapu pesagú wāmecutiwi Diaré Ōpū. Cūūrē nūnugú wāmecutiwi Diarira Yeeripūnarī Niirōpū. Cūū dutimasīrere ticonowā. Tee dutiré cūorēmena atibúreco macārā sicaniña deco macārārē† sīāwā. Cāmerisīāremena, jubóaremena, diarēmena sīāwā. Wáicura cúcarac sīāpuwa.

9 Cordero bapari pirabiare pāneāri siro, aperó pānerī, diarira yeeripūnarīre īñawū. Cūū Cōāmacūye queti, Jesuyére wederigue wapa sīānórira niwā. Cūū Cōāmacūrē wáicura sōepeoro tiiróbiro bauró docapu niwā. 10 Cūū bayiró busorōmena wedesewa:

—Ōpū ñañaré manigú, diamacú niigú, ¿deero biiri muu iiburecope ni irārē bese, ñañarō tiicāmégūdari, cūū ūsārē sīārīgue wapa? jīwā.

11 Cūūcōrō suti butiré ticonowā. Cūūrē jīwī:

—Āpērā muā menamacārā Jesuyére wederá, teero biiri muā tiiróbiro padeorā sīānōādacua. Yeerisāña ména, té cūūrē sīāpetiripu, jīwī.

12 Cordero sicamoquēne pirabiare pāneāri siro, aperó pānerī, ateré īñawū: Dita bayiró cāmeñawū; muīpū búreco macū bayiró nīigūca wáawi. Muīpū ñami macū díi tiiróbiro bayiró sōāwī. 13 Nōcōā ditapu ñaacodiawa; wīno bayiró páapuri, díawe bududiaro tiiróbiro wáawa. 14 ʼmuāse diti-jōāwū opacaserore paatūnúācojārō tiiróbiro. Niipetire ūtāyucu, nūcūrī aperopū jeabatenucājōāwū. 15 Atibúreco macārā ōpārā, uputí macārā, surarare dutirá, pee apeyé cūorá, tutuara, niipetira dutiapienori basoca, dutiapienoña manirā ūtātutiripu dutiwá. ʼtāyucu maquē ūtāquiritō watoapucārē dutiwá. 16 ʼtāyucure, ūtāquiritōrē basocā niiripacari, cūū jīmiwā:

—ʼsārē cāmotáya; ūsā sotoa ñaapeajeaya, tiipīrōpū duigú ūsārē īñabuarijāārō jīrā. Cordero bayiró cúagu ūsā ñañaré tiiré wapa cūū ñañarō tiidarecārē cāmotáya. 17 Cūū ūsāmena bayiró cúari bureco jeatoaa sáa. ¿Noā sīcārībībogari teeré? jīwā.

7

Israelya pōna macārārē Cōāmacū wāmerē ñaadiyóturigue

1 Too síro yuu īñawū sūcā. Bapari ángelea ditapure nūcūrī īñawū, sīcū muīpū muātirope, āpī muīpū sāāwarope, āpī nortepe, āpī surpe. Wīno

* 6:5 Pecasāyemena: balanza. † 6:8 La cuarta parte de la gente del mundo.

cúã puto jearére cãmotáwa. Teero tiiró, wĩno ditapure, díã pairímaapure, yucapure páapucoriwu. ² Cúã ditare, díã pairímaarẽ ñañodutínoyira. ãpĩ ángelere ññawũ. Cũũ muĩpũ muãatirope atíwi. Cũũ Cõãmacũ catigú wãme jóatunoãrirono cuowí. Cũũ cúã baparire bayiró busurómena jĩwĩ:

³ —Dita, pairímaa, yucaré ñañoríjãña ména. Tée marĩyagu Cõãmacũ padecoterare cúãye diapóaripu cũũ wãmerẽ ñañadiyótuari siropu, ñañoñá, jĩwĩ.

⁴ “Noquẽrã niĩya” jĩ wederi tuowá. Ciento cuarenta y cuatro mil basocá niwã. Cúã Israelya põna macãrã doce põnarĩ macãrã cúãye diapóaripu Cõãmacũ wãme ñañadiyótunorira niwã:

⁵ Judayá põna macãrã doce mil basocá,

Rubenyá põna macãrã doce mil,

Gadya põna macãrã doce mil,

⁶ Aserya põna macãrã doce mil,

Neftalíya põna macãrã doce mil,

Manaséya põna macãrã doce mil,

⁷ Simeonyá põna macãrã doce mil,

Leviyá põna macãrã doce mil,

Isacarya põna macãrã doce mil,

⁸ Zabulónya põna macãrã doce mil,

Joseyá põna macãrã doce mil,

Benjamínya põna macãrã doce mil basocá niwã.

Niipetira cúãye diapóaripure Cõãmacũ wãme ñañadiyótunorira niwã.

Paũ suti butiré sãñarirare ññarigue

⁹ Too síro yũũ ññawũ sũcã. Paũ basocá niipetire dita macãrã, niipetire põnarĩ macãrã, niipetire macãrĩ macãrã, niipetire wedeserare ññawũ. Cúã tiipĩrõ díamacũ, Cordero díamacũ nucũwã. Cúãrẽ bapaqueopetimasĩña manitú niwã. Cúã suti butiré sãñarira iquiquerire cuowá. ¹⁰ Cúã bayiró busurómena wedesewa:

Marĩyagu Cõãmacũ tiipĩrõpu duigú marĩrẽ netõnérigu niwĩ.

Corderocã marĩrẽ netõnérigu niwĩ,

jĩwã. ¹¹ Niipetira ángelea tiipĩrõrẽ, butoá dutirãre, bapari catirãre nucũsodeawa. Ángelea tiipĩrõ puto jea, cúãye diapóarire munibiácũmujeawa. Cõãmacũrẽ padeowá. ¹² Biuro jĩwã:

Ɔsãyagu Cõãmacũrẽ “ãñugú niĩã” jĩãrõ;

“niipetirere dutimasĩã; niipetirere masĩã” jĩãrõ;

“bayiró useniã mũũmena; mũũrẽ padeóa” jĩãrõ;

“mũũ tutuanetõjõãgũ niĩã; mũũ tiidugãrere tiimasĩã” jĩãrõ.

Teerora jĩrucujããrõ mũũrẽ,

jĩwã.

¹³ Sĩcũ bucũ yũũre sãñãwĩ:

—Ñniã suti butiré sãñarira ¿noo macãrã niĩ? ¿Noopú atiyiri? jĩwĩ.

¹⁴ Yũũ cũũrẽ yũũwu:

—Mũũ masĩcu.

Cũũpe yũũre jĩwĩ:

—Ñniã bayiró ñañarõ netõrẽ burecori wáaritore, ñañarõ netõrira niĩya. Cúã Corderoye díimena cúã ñañaré tiiríguere cosenórira niĩya. Teero tiiró, cúãye suti butiré “ñañaré manirã niĩya” jĩdugaro tia. ¹⁵ Teero tiirã, cúã

Cõamacũyapĩrõ díamacũ niĩya. Cũũya wii ãmuãse macã wiipure búrecori, ñamirĩ cãũ dutirére tiĩya. Tiipĩrõpu duigú cããmena nii, cããrẽ cotegudaqui. ¹⁶ Cãã juabóanemorica; oco sñidugánemorica. Cããrẽ muĩpũ sónemoriqui; asiré tuunemórica. ¹⁷ Cordero tiipĩrõ decopu niigú ovejare tiiróbiro cããrẽ cotegudaqui. Cããrẽ catiré petihére ticogudaqui oveja coteri basocu cãũyarare oco witorí copepu néewaro tiiróbiro. Cõamacũ niipetira cãã yaco ocoré cosegudaqui, jĩwĩ.

8

Niituro pirabiariro; sitiaãñúre busemũõcoriga

¹ Cordero niituro pirabiariro pãnerĩ, ãmuãsepu ditamanĩjõãwũ. Sica hora deco teero wáawu. ² Yũũ ññawũ sũcã: Siete ángelea Cõamacũ díamacũ nucũrĩ ññawũ. Cããrẽ siete putirépaure ticowĩ. ³ Apĩ ángele ati, wáicura sópeoro tiiróbiro baurópu jeanucãwĩ. Sitiaãñúre busemũõcoriga orogare cuowĩ. Cãũ pairó sitiaãñúre cãũ buseadarere ticonowĩ. Tiipĩrõ díamacũpu sitiaãñúre sópeoro oromena tiinóriro niuwũ. Sitiaãñúrere néewawi toopú, niipetira Cõamacũrẽ padeorá sãirémena muãwaaro jĩgũ. ⁴ Ángele yoonerígapu sitiaãñúre õme witiwu. Cõamacũrẽ padeorá sãiré tee õmemena bocamuã, Cõamacũ putopu busemuãjéawu. ⁵ Tee tiári siro, ángele sópeoro maquẽ nitĩ asiyáre sitiaãñúre sóerigapu néesádadowi. Tiigaré atibúrecopu déediacowĩ. Cãũ déediacori, bũpo páare, busuré, bũpo wããyore wáawu. Dita cãmeñawũ.

Ángelea putirépaure putirigue

⁶ Siete ángelea siete putirépaure cuorá cãã basiro quẽnowã, teeré putiádera.

⁷ Niisuguepu putiwĩ. Cãũ putirĩ, atibúrecopure oco Perú yusúareperi* déedioconowũ; pecame díimena wáorigue déedioconowũ. Teero wáari, atibúreco decomena ðuaró† jũũtuwu. Yucucã decomena ðuaró jũũtuwu. Tãa niipetire jũũpetijõãwũ.

⁸ Cãũ siro macã putiwĩ. Cãũ putirĩ, ãtãgũ pairípu jũãrõ tiiróbiro día pairímaapu déedioconowũ. Tiimaá decomena ðuaró díimaa wáawu. ⁹ Wai decomena ðuaró‡ diawa. Doorépaütõ decomena ðuaró§ watibatéjõãwũ.

¹⁰ Puarã siro apĩ putiwĩ. Cãũ putirĩ, ñocõãwũ paigú ñaacodiawi. Ñaadiagu, sñãwócori tutu tiiróbiro jũãdiawi. Cãũ díamaarĩ niirére, oco witorí coperi niirére decomena ðuaró sotoapu ñaapeawi. ¹¹ Ñocõãwũ wãmecutiwi “sũguẽgũ”.* Teero tiiró, oco sũguẽrẽ wáawu.† Basocá tee oco sñinrã, pau diawa.

¹² Itĩãrã siro apĩ putiwĩ. Cãũ putirĩ, muĩpũ búreco macã, ñami macã, ñocõã decomena ðuaró posajõãwã. Teero tiiró, decomena ðuaró naĩtĩãjõãwũ; búreco decomena ðuaró bauríwu; ñamicã teerora.

¹³ Yũũ ññawũ sũcã. Cáapacu ãmuãsepu wũurĩ ññawũ. Bayiró busurómena wedesewi:

—Bóaneõrã niiádacua atibúreco macãrã, ðusarépaure busuri. Itĩãrã ángelea teepaure putiádera ðusaáya ména, jĩwĩ.

* **8:7** Pecasãyemena: granizo. † **8:7** La tercera parte. ‡ **8:9** La tercera parte. § **8:9** La tercera parte. * **8:11** Pecasãyemena: ajenjo. † **8:11** La tercera parte de las aguas.

9

¹ Bapari siro ãpĩ putiwí. Cũũ putirí, ñocõãwú atibárecopũ ñaadiarigure ññawú. Cũũ sicasawí niiditidiari cope sããwaro macã sawire ticonowí. ² Cũũ tiicope sããwarore sawipõwí. Cũũ pãõrĩ, õme pairó busewitiwũ wese jũürõ tiiróbiro. Tiicope maquẽ õme muĩpũrẽ naĩtĩãjõãrĩ tiiwú. ³ Tee õmemena paũ yeseroa atibárecopũre wũwáwa. Cúã tóamasĩrere ticonowã. Tee dutirémena atiditã macãrãrẽ cutiapa tiiróbiro tóawa. ⁴ Táare, pũũrẽ, yucuré ñañoríwa. Basocã Cõãmacũ wãme cúãye diaporaripũ cuohéra dícre tóawa. ⁵ Cúãrẽ tóasĩadutiriwi. Teero siãrõno tiigú, sicamoquẽñe muĩpũrã cúãrẽ teero tóarucujãwã. Cúã tóare cutiapa tóarobiro pũniwũ.

⁶ Teebũrecorire basocã diarére ãmaãmiãdacua. Buarícuã. Bayiró diadũgapacara, diamasĩricua.

⁷ Yeseroa yũũ ññarĩ, caballoa cãmerĩsĩãrã wãadara quẽnoãrira tiiróbiro bauwã. Cúãye dupupápũ oro betoribiro baurére pesawa. Basocãbiro diaporãcutiwa. ⁸ Numiãbiro póañapõcutiwa. Yáiwabiro upicutiwa. ⁹ Cúã cutirote cãmotãre cõme caserobiro bauré niiwũ. Cúã wũurĩ, bayiró busuwũ. Basocã cãmerĩsĩãrã wãara, paũ caballoa wéewarocori boyeromena wãarobiro busuwũ. ¹⁰ Cúã pĩcõõrĩpure cutiapa tiiróbiro tóarepa cuowã. Teeména sicamoquẽñe muĩpũrã basocãre tóawa. ¹¹ Yeseroa õpũ niiditidiari cope dutigú niĩ. Cũũ hebreoyemena wãmecutii Abadón. Griegoayemena wãmecutii Apolión.*

¹² Ñañarõ netõsugúere wãaa mée. Puaró dũsaa ména.

¹³ Sicamoquẽñerã siro ãpĩ putiwí. Cũũ putirí, Cõãmacũ díamacũpũ sitiaãñũre sóepero oromena tiiró bapari capesári cuoró watoapũ sícũ wedeseri tuowú. ¹⁴ Tiiwú putiãrigure jĩti:

—Bapari ángelea Cõãmacũrẽ netõncãrigũ menamacãrã siatúnucõnorira díã Éufrates pũto niĩya. Cúãrẽ jõãñã, jĩti.

¹⁵ Cũũ teero jĩrĩ tuogú, bapari ángeleare jõãwí. Cúã basocãre decomena dũaró† siããdara niiwã. Cúã tii hora, tiibũreco, tiimuĩpũ, tiicũma niirĩ, “siããdadu” jĩñorira niyyira. ¹⁶ Cúã menamacãrã caballoa sotoa pesarã doscientos millones surara niiwã. “Noquẽrã niĩya” jĩrĩ tuowú.

¹⁷ Caballoa, teero biiri cúã sotoa pesarãre biiro baurãre ññawũ: Cúã cutirote cãmotãre sõãrõ, sãmerõ, ewũro niiwũ. Caballoa yáywa tiiróbiro dupupãcutiwa. Cúã useripũ õme, pecame witiwũ. Azufre jũũrẽ póasuwitiwũ. ¹⁸ Basocã decomena dũaró siããowã ate itiãro ñañarémene: õme, pecame, azufre cúã useropũ witiirémene. ¹⁹ Caballoa cúã useripũ witiirémene, cúãye pĩcõõrĩmena siãmasĩre ticonowã. Cúãye pĩcõõrĩ ññabiro bauwã. Ñña dupupã tiiróbiro baurémene basocãre cãmituwa.

²⁰ Æpẽrã siããnórirape teorora ñañarẽ tiirucujãwã. Cúã ñañarẽ tiirere “nocõõrõ tiidũada” jĩ wãcũpatiriwa; wasoríwa. Cúã wãtĩãrẽ, oromena weerirare, platomena weerirare, broncemena weerirare, ãtãperimena tiirirare, yucuména tiirirare padeorucujãwã. Cúã padeorãpe ññariya; tuoríya; wãamasĩriya. ²¹ Basocãre siããdũriwa; yáywa oco sitarã jĩditoremene tiirénorẽ tiidũriwa; ãpẽrãména ñañarõ ñeeapeduriwa; yaadũriwa; wãcũpati, wasorídojãwã.

* 9:11 Apolión griegoayemena “Ñañogú” jĩdũgaro tiicú. † 9:15 La tercera parte.

10

Péeritūnugārē ángele c̄uorígue queti

¹ Ȳññ īñawū sūcā. Āpī ángele tutuaḡu ūm̄ñāsep̄u niīāriḡu diiátiwi. Cūñ ðm̄ebur̄hári watoap̄u diiátiwi. Bueda cūñya dupu sotoare niiwū. Cūñya diapóa muīpū tiiróbiro asiýawū. Cūñye ñicārī jūñrē botari tiiróbiro bauwū. ² Cūñya wāmoṗu pupioáritūnugārē c̄uowí. Diamacú macā dupomena pairímaap̄u c̄utacūwī. Acuniña macā dupomena ditap̄u c̄utacūwī. ³ Yái busaró tiiróbiro bayiró acaribíremena wedesewi. Cūñ wedeseri, siete b̄poa wedesewa. ⁴ Siete b̄poa wedeseari siro, teeré jóagudu tiimíwū. Teeré jóagudu tiirí, ūm̄ñāsep̄u wedeseri tuowú:

—Siete b̄poa wedeseariguere āpērā mas̄rijāārō. Jóarijāña, jīwī.

⁵ Ditap̄u, día pairímaap̄u nucūrī ȳññ īñariḡu diamacú macā wāmom̄ena ūm̄ñāsep̄u súum̄ðcowi, “diamacárā jīgū tiia” jīgū. ⁶ Cōāmacū catirucuḡu, ūm̄ñāse, ūm̄ñāse maquē, dita, dita maquē, pairímaa, pairímaa niiré tiiriḡu wāmem̄ena jīwī:

—Yoari cotenemorō maniādacu sáa. ⁷ Niituḡu ángele putin̄c̄aritabere Cōāmacū “biro tiigúda” jīrirobirora wáaadacu. Tíator̄u cūñyara profetas cūñ tiíadarere wederirobirora wáaadacu, jīwī.

⁸ Ūm̄ñāsep̄u wedeseariḡu ȳññre wedesewi sūcā:

—Ángele díap̄u, ditap̄u nucūgú ṗ̄top̄u wáa, cūñya wāmoṗu c̄uorítūnu pupioáritūnurē néeña, jīwī.

⁹ Cūñ teero jīrī tuogú, ángele ṗ̄top̄u wáawū.

—Pupioáritūnugārē ticoya, jīwā.

—Née, yaajāña. M̄ññ ɱserop̄are mumiā oco tiiróbiro ipitiadacu ména. M̄ññ páagap̄u jearo, s̄guē niíadacu, jīwī.

¹⁰ Cūñya wāmoṗu c̄uorítūnugā pupioáritūnugārē née, yaawū. Ȳññ ɱserop̄are mumiā oco tiiróbiro ipitiwū. Ȳññ yaasōnecori, páagap̄u s̄guē niita. ¹¹ Ȳññre jīwī sūcā:

—Peemacārī macārārē, peedita macārārē, pee wedesere wedeserare, pañ ðpārārē Cōāmacū wededutirere wedeḡu wáaya sūcā, jīwī.

11

P̄narā Cōāmacūyere wederáye queti

¹ Wii tiirá queoríḡubiro bauriḡure ticonowū ȳññ. Ticoḡu, ȳññre jīwī:

—Cōāmacūwiire, sitiaññure sópeorore queogú wáaya. Tiiwiipú niirā ȳññre padeoráre bapaqueoya. ² Tiiwii wesa macā yepare queorijāña. Judíoa niñhērārē ticori yepa niíā. Cūñ cuarenta y dos muīpūrā Jerusalénrē bayiró potocōrō wáanetōādacua, jīwī.

³ Cūñ jīñmowí:

—P̄narā yéere wedeadarare ticocoḡudacu. Cūñ mil doscientos sesenta b̄necori ȳññ wededutirere wedeadacua. Bóaneōrere ēñorā, bóaneōre sutire s̄ñnarira niíadacua, jīwī.

⁴ Cūñ p̄nagú olivo yucu tiiróbiro niirā niíya.* Cúārā sūcā p̄nagú s̄ñawócore pesaré yucu tiiróbiro niirā niíya. Cōāmacū ṗ̄to macārā niíya.

⁵ Āpērā cúārē ñañarō tiid̄ugári, cúā ɱserip̄u pecame jūñwitiremena cúārē īñatutirare sóeditiojācu. Cúārē ñañarō tiid̄ugágn̄o teeména s̄ñanóḡudaqui.

⁶ Cúā oco peaheri tiimas̄cua Cōāmacū cúārē wededutirere wederē

* 11:4 Zacarías 4.3,11-14.

burecorire. Ocoré dí posari tiimasícua. Cúã booró tiidugárecõrõ atibúrecore ñañarõ wári tiimasícua.

⁷ Cúã Cõãmacũ wededutirere wedeyaponoãri siro, quiogá peti niiditidiari cope macũ cúãmena câmerĩsiãgũdaqui. Cúãrẽ netõnucã, siãjãgũdaqui. ⁸ Cúãye õpũũrĩniãrẽ macãcapũ basocá wáanetõrõpũ cõãnoãdacu. Tiimacã cúã Õpũrẽ curusapũ siãrí macã niã. Tiimacã “Sodoma, Egipto tiiróbiro niã” jĩĩya. ⁹ Itiábureco apebúreco deco niipetire macãrĩ macãrã, niipetire põnarĩ macãrã, niipetire wedesera, niipetire dita macãrã cúãye õpũũrĩniãrẽ ññaãdacua. Tee õpũũrĩniãrẽ ãtãtutipũ cũũdutiriadacu. ¹⁰ Cúã pũarã atibúreco macãrãrẽ ñañarõ netõrĩ tiirãra niiwã. Teero tiirã, cúãye õpũũrĩniãrẽ ññarã, useniãdacua. Cúã bayiró usenirã, apeyenó câmerĩ ticoadacu.

¹¹ Itiábureco apebúreco deco wáaromena Cõãmacũ cúãrẽ catiré ticowi sũcã. Teero tiirã, wãmũnucãwã. Basocá cúãrẽ ññarã, bayiró cuiwa. ¹² Sícũ ãmũãsepũ niigũ bayiró busurómena wedeseri tãowã:

— Ñnopũ muãatiya, jĩiti.

Teero tiirã, õmebũrũaména muãwawa. Cúã muãwari, cúã wãpãrã ññawã. ¹³ Toorã dita bayiró câmeñawũ. Tiimacãpũre pee† wiseri peecódiawũ. Si-ete mil basocá diawa. Æpẽrã ðusaárra bayiró cuiwa. “Cõãmacũ ãmũãsepũ niigũ dícu niipetirere dutimasĩqui”, jĩiwã.

¹⁴ Pũarĩmena ñañarõ netõrẽ wáatoaa mée. Máata apeyé ñañarẽ atiadacu.

Ángele niitugũ putirigue

¹⁵ Ángele niitugũ putiwĩ. Cũũ putirĩ, ãmũãsepũ niirã bayiró busurómena wedesewa:

— Basocá õpãrã dutiré nocõrõrã petia.

Cúã dutimiãriguere marĩ Õpũ Cõãmacũ dutigũdu tiii;

cũũ beserigũ Cristo teorora dutigũdu tiii.

Dutirucujãgũdaqui sãa, jĩiwã.

¹⁶ Cõãmacũ díamacũ veinticuatro bũtoá dutirá cúã duiépĩrĩpũ duiirá cúãye diapóarire munibiácũmujeawa. Cũũrẽ padeorã, ¹⁷ biiro jĩĩpeowa:

— Cõãmacũ ãsã Õpũ, mũũ tutuanetõjõãgũ, niirucujãgũ, too sũgueropũ niirigũ niã.

Mũũ tutuanetõjõãremena dutinucãã. Teero tiirã, mũũrẽ usenire ticoa.

¹⁸ Niipetire dita macãrã mũũmena cúamiwã.

Mũũ cúãmena bayiró cúarito jeaa, diarirare wapa tiíadarito teorora.

Niipetira mũũrẽ padecoterare wapatígudacu. Cúã mũũyara profetas niĩya.

Mũũrẽ padeorãre wapatígudacu. Æputĩ macãrã mũũrẽ quioníremena ññarĩ, cúãcãrẽ wapatígudacu. Bári niirã mũũrẽ quioníremena ññarĩ, cúãcãrẽ wapatígudacu.

Atiditã macãrãrẽ posari tiirãre cõããdare jeaa, jĩiwã.

¹⁹ Cúã teero jĩĩari siro, Cõãmacũwii ãmũãsepũ niirĩ wii pãõnowã. Tiiwĩ popeapũre sicutiba niuwã. Tiitiba Cõãmacũ dutiré jóaturigue cuorépĩrĩ

sãñarítiba niíwũ. Буро wããyore, busuré, буро páare wáawũ. Dita cãmeñawũ. Ocopéri yusúareperi bayiró peti ñaawũ.

12

Numiðye queti; pñocabiro baugúye queti

¹ Æmuãseperũ merẽã bauré peti baurére ññawũ. Toopú sícõ numið niíwõ. Coo sãñarõ muĩpũ búreco macũ asiyárobirõ bauwá. Ñami macũ muĩpũ sotoa cooye ðaporire péojĩgõ niíwõ. Cooya dupupare doce ñocõã cuoribeto pesawũ. ² Coo niipacó niíwõ. Põnacutíadari suguerogã, pñinirere pñininogõ acaribíwo. ³ Æmuãseperũ merẽã bauré ññawũ sũcã. Sícũ pñocabiro baugú* sããgúcare ññawũ. Cũũ siete dupupá cuowí. Pnamóquẽñe capesáricutigu niíwĩ. Siete pesaré betori tee dupupápare pesawũ. ⁴ Cũũ pñcõõmena Æmuãseperũ niimirira pau† ñocõãrẽ páabatediocowi ditapũ. Cũũ pñnacutígodo puto nucũwĩ, coo macũ bauári, yaagũda jĩĩgũ. ⁵ Coo sícũ wĩmagũ pñnacutíwo. Cũũ niipetire dita macãrã Òpũ niigũdu niíwĩ. Tutuaromena dutigũdu niíwĩ. Too síro coo macũ Cõãmacũ pũtopũ máata néewanowĩ cũũmena dutigũdure. ⁶ Numiðpe basocá manirõpũ dutijõãwõ Cõãmacũ coore quẽnobosáripũ. Toopú coore mil doscientos sesenta burecori yaaré ecanówõ.

⁷ Æmuãseperũ cãmerĩquẽre wáawũ. Miguel, ãpẽrã cũũyara ángelea pñnocamena cãmerĩquẽwã. Pñnoca, teero biiri cũũyara cãmerĩquẽpacara, ⁸ netõñucãmasĩriwa. Teero tiirã, cúã Æmuãseperũre niinemomasĩriwa. ⁹ Pñnoca cõãjãnowĩ. Cũũrã sicato macũ pñno, wãtĩãrẽ dutigú, Satanás, niipetiro macãrãrẽ jĩĩditogũ niíĩ. Cũũ, cũũyaramena ditapũ cõãdiocõjãnowĩ.

¹⁰ Teero wáaari siro, Æmuãseperũ wedeseri tuowú. Bayiró busurõmena jĩĩwĩ:

—Marĩrẽ netõnére jeatoaa.

Cõãmacũ tutuare, cũũ marĩ Òpũ niiré jeatoaa.

Cũũ beserigu Cristo dutiadarocã jeatoaa.

Marĩ menamacãrã Cõãmacũrẽ padeorãre wedesãrigũ Æmuãseperũ niimiãrigũ cõãdiocõnoãwĩ.

Cũũ búrecori, ñamirĩ ãsãyagũ Cõãmacũ ññacoropũ cúãrẽ wedesãrucuwĩ.

¹¹ Cordero diagũ, díĩ òmayudiabosariguere padeoríra niijĩrã, Cõãmacũye quetire wederucurira niijĩrã, cũũrẽ netõñucãwã.

Ãpẽrã cúãrẽ Cristoye wederé wapa sããdũgápacari, cuiro manirõ wederucuwã.

¹² Teero tiirã, ángelea, niipetira Æmuãseperũ niirã, useniña.

Atibúreco macãrãpe, díã pairímaa macãrãcã, bóaneõrã niíãdacu múã.

Satanás “péerogã ðusaa yũre cõããdaro” jĩĩ masĩjĩgũ,

bayiró cúaremena múã puto diiwáawĩ,

jĩĩwĩ.

¹³ Pñnoca ditapũ cõãdiocori ññagũ, macũcutirigore nũnũwáwi ññarõ tiidũgágu. ¹⁴ Coope cáapacu wũurere ticonowõ, basocá manirõpũ wũũwãgodo. Too coo niirõpũ itiacũma apecãmá deco yaaré ecanówõ, pñnoca coore buamasĩhẽrõpũ. ¹⁵ Coo wáarirope pñnoca ocoré díã tí-irõbirõ eoyúcomiwĩ, coore duari tiidũgágu. ¹⁶ Cũũ teero tiirĩ, Cõãmacũ ditare yetiri tiiwĩ, coore tiípugũ. Yeticutua, pñnoca eoyúcoremena díã wáari tiimiãriguere néecosãwũ. ¹⁷ Teero wáari ññagũ, pñnoca numiðmena

* 12:3 Pecasãyemena: dragón. † 12:4 La tercera parte.

cúanetōjōāwī. Coo pãrãmerã niinunusera ðasarãmena cãmerĩsĩãgũ wáawi. Cúã Cõãmacũ dutirére tiirã, Jesuyére wederã niĩya. ¹⁸ Pĩnoca pairĩmaa wesapu jeanucãwī.

13

Puarã quioráye queti

¹ Yũũ ññawũ sũcã. Sĩcũ quiogú peti día pairĩmaapu pãmupasáwi. Cũũ puamóquẽñe capesáricutiwi. Siete dupupá cuowí. Puamóquẽñe pesaré betori tee capesáricõrõ pesawu. Cũũye dupupápuẽ Cõãmacũrẽ ñañarõ peti wedesere wãme jóatunoriro niiwũ. ² Quiogú peti yũũ ññarigu yái dodogúbiro baugũ* niiwī. Cũũ bucobiro† duporicutiwi. Cũũ yábiro‡ userocutiwi. Pĩnoca cãũrẽ cãũ tutuare, cãũ pee tiimasĩrere ticowí. Cãũrẽ cãũ duirípĩrõpu dupowí, “dutiya” jĩĩgũ. ³ Sicadupupũre cãmĩrõca niiwũ. Catiri tiirí cãmĩrõca mee niiwũ. Teero niipacaro, yatiriro niiwũ. Teero tiirã, atibúreco macãrã quiogú petire ññamanijõãrã, cãũrẽ nuñjãwã. ⁴ Basocã pĩnocare padeowã, cãũ quiogú petire tiimasĩrere ticori ññarã. Quiogú peticãrẽ padeorã jĩĩwã:

—Quiogú peti tiirõbiro tutuagu manĩ. Sĩcũno cãũmena cãmĩrĩsĩãmasĩriqui, jĩĩmiwã.

⁵ Pĩnoca cãũ “dutiya” jĩĩarigure biiro jĩĩdutiwi: “Cõãmacũ tiimasĩrere tiimasĩã yũucã; yũũ niipetire dutimasĩgũno niã”, jĩĩmiwī. Cuarenta y dos muĩpũrã cãũ tiimasĩrere tiirí, Cõãmacũ teero ññajãwī ména. ⁶ Cõãmacũrẽ ñañarõ wedesewí. Cãũ wãmerẽ, cãũ niirõrẽ, ññũãsepu niirãrẽ ñañarõ wedesewí. ⁷ Cãũ Cõãmacũ padeorãre cãmĩrĩsĩã netõnucãrĩ, Cõãmacũpe cãũrẽ teero ññajãwī ména. Cãũ niipetire põnarĩ macãrãrẽ, niipetire macãrĩ macãrãrẽ, niipetire wedeserare, niipetire dita macãrãrẽ dutimasĩrere ticonowī. ⁸ Niipetira atibúreco macãrã cãũrẽ padeoãdacua. Cúã niĩya Cordero cúã sĩãmĩriguyapũpu cúã wãmerẽ jóatunoña manirã. Tipũpuẽ catirẽ petihére cuorãye wãme dícu jóatunoã. Cúã wãme jóatunoyiro atibúreco nucãrĩpu.

⁹ Tuodugárano tuomasĩãdacua:

¹⁰ “Peresu sõneconoãdacua” jĩĩnorira

peresu wãaadacua, Cõãmacũ cúãrẽ “teero tiinõãdacua” jĩĩrirobirora.

“Espadamena sĩãnoãdacua” jĩĩnorira

espadamena sĩãnoãdacua, Cõãmacũ cúãrẽ “teero tiinõãdacu” jĩĩrirobirora.

Teero wãapacari, Cõãmacũrẽ padeorã wãcũtutua, cãũrẽ ãñurõ padeorõ booa.

¹¹ Yũũ ññawũ sũcã. ãpĩ quiogú peti dita popeapu mũãatiwi. Cũũ sĩcũ corderobiro puarõ capesáricutiwi. Cũũ wedesere sĩcũ pĩnoca busurobiro tuonõwũ. ¹² Cũũ niisuguerigu quiogú peti dutirẽnorẽ niipetirere cuoquí. Cũũ ññacoropũ tee niipetiremena dutimasĩ. Cũũ atibúreco niirãrẽ niisuguerigu cãmĩrõ yatinorigure padeorĩ tiii. ¹³ Cũũ merẽã baurẽtõ tiĩñõĩ. Basocã ññacoropũ ññũãse macã pecamerẽ ditapu diiatiri tiii. ¹⁴ Cũũ niisuguerigu quiogú peti ññacoropũ merẽã baurẽ tiĩñõrĩ, Cõãmacũ teero ññajãĩ. Cũũpe tee tiĩñõremena atibúreco macãrãrẽ jĩĩditoi. Tee jĩĩditoremena niisuguerigu queorere weedutii. Niisuguerigara niĩ espadamena cãmĩtunorigu niipacu, catigú. ¹⁵ Niisuguerigu cãũ siro dita

* **13:2** Pecasãyemena: leopardo. † **13:2** Españolmena: oso; portuguésmena: urso. ‡ **13:2** Españolmena: león; portuguésmena: leão.

popoapu maãatirigure catiri tiiré ticowi. Teeména niisuguerigu tiiróbiro baugú weerigupure catiré ticowí. Teero tiigú, weerigu wedesemasíwí; cūārē padeohérare sīārī tiiwí. ¹⁶ Niipetirare cūāye diapóarire o cūāye diamacú maquē wāmorīrē cūū queorére jóatunorī tiiquí. Teero tiirá, bári niirā, uputí macārā, pee apeyé cuorá, bóaneōrā, dutiapenori basoca, dutiapenoña manirā teeré choádacua. ¹⁷ Cūū queoré jóatunoña manigú sāimasīriqui; dúamasīriqui. Tee queoré quiogú peti wāme o cūū wāme bapaqueoro niia.

¹⁸ Ateré tuomasīrō booa: Tuomasīrāno quiogú petiye wāmerē bapaqueoaro. Basocá teeré bapaqueomasīcua. Cūūye wāme bapaqueoro seiscientos sesenta y seis niia.

14

Ciento cuarenta y cuatro mil basocá Cōāmacārē basapeorigue

¹ Yhu iñawū sūcā. Cordero ūtāgú Sionpu nucūwí. Cūūmena ciento cuarenta y cuatro mil basocá niiwā. Cūā Cordero wāmerē, cūū Pacu wāmerē cūāye diapóaripure jóatunorira niiwā. ² Ūmāsepū busuri tuowá. Oco pairó ōmasāncōrōbiro, bupo bayiró páarobiro busuwu. Pau búapūtērā cūāyere búapūtērē* tiiróbiro busuwu. ³ Cūā tiipīrō pūtopu, bapari catirá, butoá dutirá iñacoropu mama basaré basawa. Basocá tee basarére masīmasīriwa; ciento cuarenta y cuatro mil basocá dícu teeré basamasíwā. Cūā atibáreco macārā watoapure netōnénorira niiwā. ⁴ Cūā sīcārīno numiāmena ñañaré tiiríra mee niiwā. Cūā Cordero cūū noo wáaro nūnūya. Cōāmacārē, Corderore ticosugueadare tiiróbiro niiađa jīrā, cūā atibáreco macārā watoapure netōnénorira niiwā. Teero tiirá, ote dūca butisuguerépa Cōāmacārē ticorépa tiiróbiro niicua. ⁵ Cūā sīcārīno jīditorira mee niiwā. Cōāmacū iñacoropure ñañaré manirā niīya.

Īiārā ángelea wederigue

⁶ Yhu iñawū sūcā. Āpī ángele ūmāsepū wūnetōwí. Cūū atibáreco niirārē, niipetire dita macārārē, niipetire pōnarī macārārē, niipetire wedeserare, niipetire macārī macārārē quetiré wedegú niiwí. Tee queti padeorucúre maquē niia. ⁷ Cūū bayiró busurómena jīdiocowi:

—Cōāmacārē quioníremena iñaña. “Cūū niipetirere dutimasīqui”, jīña. Cūū wapa tiíadarito jeatoaa. Cūū ūmāsere, atiditaré, día pairímaarē, niipetire ocowitire coperire tiiwí. Teero tiirá, cūārē padeoyá, jīwí.

⁸ Āpī ángele cūū siro macū wūuáti, jīdiocowi:

—Babilonia uputí niimiri macā petijōāā. Petijōāā. Tiimacā macārā apeditá macārārē cūā weerirare padeorí tiiwá. Teero tiirá, cūārē ñañarō ñeapera, cūmu mecūrā tiiróbiro wáari tiiwá, jīwí.

⁹ Āpī ángele puarā ángelea siro macū wūuáti, bayiró busurómena jīdiocowi:

—Quiogú petire, cūū tiiróbiro baugú weerigure padeogúno, cūū queorére cūūya diapóapu, cūūya wāmorpu jóatunorigure ¹⁰ ñañarō tiigúdaqui Cōāmacū. Cōāmacū cūūmena bayiró cúagu, tutuaromena, bóaneōrō manirō ñañarō tiigúdaqui. Pecame, azufre jūūrēmena bayiró ñañarō netōrī tiigúdaqui. Ángelea ñañaré manirā iñacoropu, Cordero iñacoropu

* 14:2 Pecasāyemena: arpas.

teero tiigúdaqui. ¹¹ Pecame cǎārē ñañarō tiiríme teero buserucujãã. Petirícu. Quiogú petire, cǎũ tiiróbiro baugú weerigure padeorá, cǎũ queorére jóatunorira búrecori, ñamirí yeerisáre buarícu.

¹² Teero tiirá, Cōāmacūrē padeorá wǎcūtutuario booa. Cǎã Cōāmacū dutirére tiirá, Jesuré padeorucúra niíya, jĩwĩ.

¹³ Yũũ ãmuãsepu wedeseri tuowá sǎcã:

—Ateré jóaya: “Mecǎāmena marí Ōpūrē padeorucújārira diará useniādacua”, jĩwĩ.

Espíritu Santo: —Teerora niíã, jĩwĩ—. Ñañarō netōpacára, Cōāmacūyere paderucurira niijĩrã, yeerisãdacua. Cōāmacū cǎã ãmuãsepu jeari, cǎã ãñurō tiirígue wapa cǎārē ãñurō tiigúdaqui, jĩwĩ.

Atibúreco maquē oterigüe

¹⁴ Yũũ iñawū sǎcã. Ōmeburuá butiríburua bauáwu. Tiiburua sotoapu basocábiro baugú duiwi. Cǎũya dupupure oro beto pesawu. Wǎmopure diipĩ† asoyóaripĩ cuowí. ¹⁵ Āpĩ ángele Cōāmacūwii ãmuãse niirí wiipu niíarigu witiatiwi. Cǎũ ōmeburuápu duigüre bayiró busurómena jĩwĩ:

—Mũyapĩmena oteriguere páataneōña. Atibúreco maquē oteré dũca seeritono jeatoaa. Bucuátuajeaa méé, jĩwĩ.

¹⁶ Cǎũ teero jĩrĩ tuogú, atibúreco maquē oteriguere páataneōwĩ. Teedũcare seenéōwĩ.

¹⁷ Āpĩ ángele Cōāmacūwii ãmuãse niirí wiipu niíarigu witiatiwi. Cǎũcã diipĩ asoyóaripĩ cuowí. ¹⁸ Āpĩ ángele wáicura sópeoro tiiróbiro baurópu witiatiwi. Cǎũ pecamerē dutimasĩrere cuoi. Cǎũ diipĩ asoyóaripĩ cuogüre bayiró busurómena jĩwĩ:

—Mũyapĩ asoyóaripĩmena atibúreco maquē usetōrĩrē páataneōña. Tee ñiijōãtoaa méé.

¹⁹ Cǎũ teero jĩrĩ tuogú, cǎũyapĩmena atibúreco maquē usere páataneōwĩ. Teeré néé, use cutamutōri copepu cōāwĩ. Tee cutamutōre “Cōāmacū ñañarãmena bayiró cúare” jĩdũgaro tia. ²⁰ Teeusere tiimacã wesapu cutamutōnowũ. Cǎã cutamutōrĩ, dí pairó witiwu. Tee dí caballoa wãmuã decopu duatuwu. Wãmuã decopu duarócōrō ōmayuyutiawu trescientos kilómetros yoaro.

15

Ángelea ñañarō tiitúadarigüe

¹ Yũũ iñawū sǎcã. Apeyé merēã bauré bayiró ucuanérere ãmuãsepu iñawũ. Siete ángelea niiwã. Cǎã siete ñañaré tiitúadarere cuoádara niiwã. Teeména Cōāmacū bayiró cúare tiíadare petiádacu.

² Día pairímaabiro iñawũ. Ññurō ocosusúrimaa, bídru pecamemena wúoarimaa tiiróbiro bauwú. Tiimaá putopu basocá nucūwã. Cǎã “quiogú petire, teero biiri cǎārē weerigure padeoyá” jĩ dutiriguere netōnucáirira niiwã. Cǎã “cǎũ queorére jóatuya” jĩrĩcārē, netōnucáirira niiwã. Cǎã Cōāmacū ticorigüe búapūtērēre cuowá. ³ Cǎã Cōāmacūrē padecotegu Moisés basariguemena basapeowa. Corderoyere basapeowa. Biiro jĩwĩ:

Cōāmacū ãsã Ōpũ tutuanetōjōãgũ, niipetire mũũ tiiré ãñurō iñariññure niíã.

† 14:14 Pecasãyemena: hoz.

Teeré ññarã, ùsã ññamanijõãã.

Muu niipetire dita macãrã Ôpũ niĩã.

Muu tiirécutire ãñuré niĩã; diamacú niĩã.

⁴ Niipetira muurẽ cuiro booa.

Niipetira muurẽ padeoró booa.

Muu sícũrã ññaré manigú niĩã.

Niipetire dita macãrã muu puto jeará muu ãñurõ tiirére ññarira niijĩrã,
muurẽ padeoádacua,
jĩĩ basawa.

⁵ Too síro yuu ññawũ sũcã. Cõãmacũwii ãmuãsepu niirí wii popeapu ãññunetõjõãri Tatia pãõnowũ. Tiitatia popeapu Cõãmacũ dutiré jóature cuorépĩrĩ sãñarítiba niiwũ. ⁶ Cúã siete ángelea tiitatiapu niĩãrira witiatiwa. Cúã suti butiré jũĩrĩmaníre bayiró asiyáre sãñarira niiwã. Cutiropu oro caserore siatúrira niiwã. Siete ññaré tiitúadarere ñeeãdara witiatiwa. ⁷ Sícũ catirá menamacũ cúã siete ángeleare siete oro baparire ticowí. Teebaparipure Cõãmacũ catirucugu ññarãmena bayiró cúare tiíadare maquẽ dadajãwũ. ⁸ ãññunetõjõãri Tatiapu cũũ asibatéremena, cũũ tutuaremena õme busesesajõãwũ. Teero tiiró, tiitatiapure sããwamasĩña maniwũ; tee siete ángelea cúã siete ññaré tiíari siropu, sããwamasĩnowũ.

16

Siete ññaré tiitúadare cuoré bapari

¹ Yuu tuowú sũcã. Yuu Cõãmacũwiipu wedeseri tuowú. Siete ángeleare bayiró busurómena jĩiti:

—Múãye bapari maquẽrẽ piobatediocora wáaya. Tee maquẽ Cõãmacũ ññarãmena bayiró cúare ññoãdare niĩã, jĩiti.

² Niisuguegu wáa, cũũya bapa maquẽrẽ atiditapú piobatediocowí. Teero tiíari siro, basocá quiogú petire weerigure padeó, cũũrẽ queorere jóatunorirare cãmi bóare wáawu. Docore, pũniré niiwũ.

³ Cũũ siro macũ cũũya bapa maquẽrẽ día pairímaapu piobatediocowí. Tiimaá díimaa wáajãwũ. Diariguye díbiro niiwũ. Tiimaapú niirã diapeti-jõãwã.

⁴ Puarã siro macũ cũũya bapa maquẽrẽ díamaarĩpu, oco witiiré coperipu piobatediocowí. Teemaarĩ, tecoperi díi posajõãwũ. ⁵ Ángele ocoré cotegú wedeseri tuowú:

—Ôpũ, muu ññaré manigú niĩã.

Muu cúãrẽ teero wapa tiigú, diamacú maquẽ tiigú tiia.

Muu niirucujãgũ, too sugueropu niirigu niĩã.

⁶ Cúã muurẽ padeorare, muuyara profetare sãyíra.

Cúãye díi õmayucori tiiyíra.

Cúã teero tiiré wapa muu cúãrẽ díi sñidutíwũ, jĩiwĩ.

⁷ Cõãmacũrẽ wáicura sópeero tiiróbiro baurópu wedesewionecori tuowú:

—Teerora niĩã. Cõãmacũ ùsã Ôpũ tutuanetõjõãgũ, muu cúãrẽ wapa tiiré diamacú niĩã; muu diamacú besea, jĩiti.

⁸ Íĩãrã siro macũ cũũya bapa maquẽrẽ muĩpũ búreco macũ sotoapu piobatediocowí. Teeména muĩpũ bayiró asi, basocáre sóewi. ⁹ Basocá bayiró sóenowã. Teero sóenopacara, cúã ññaré tiirére wãcũpati, wasoríwa.

“Cōāmacū niipetirere dutimasīqui”, jīriwa. Ñañarō peti jītutiwa cūūrē, tee ñañaré wáari tiipetimasījāgū niipacari.

¹⁰ Bapari siro macū cūūya bapa maquērē quiogú petiyapīrōpu píobatediocowi. Niipetiro cūū dutirá niirōpu naītīājōāwū. Basocá pūninorā, cúāye ñemerōrīrē bayiró bacadiyówa. ¹¹ Cúā cāmi bóarere ññapacara, pūninopacara, Cōāmacū ūmuāsepu niigárē ñañarō peti jītutiwa. Cúā ñañaré tiirére wācūpati, wasorīwa.

¹² Sicamoquēñerā siro macū cūūya bapa maquērē día Éufratespu píobatediocowi. Tiimaá sibipetijōārī tiinówū, muīpū muāatiro macārā ōpārā tīāwaaro jīrō.

¹³ Yññ űñawū sūcā. Pīnocaya űseropu, quiogú petiya űseropu, corderobiro puaró capesáricutigu “Cōāmacū tiimasīrere tiimasīā yññcā” jīditoriguya űseropure itīārā wātīā witiatiwa. Tuburoabiro baurá niiwā. ¹⁴ Wātī tutuaremena tiiēñowā. Niipetiro macārā ōpārārē neādutira witiatiwa, Cōāmacūyaramena cāmerīšīāāda jīrā. Cúā cāmerīšīāādari bureco Cōāmacū netōñcāādari bureco peti niīadacu.

¹⁵ “Āñurō tiiyá. Wācūña manirō yaarépigu atiro tiiróbiro yññ atiguda. Īñacorano cúāye suti sāññāadarere quēnoyúera, yññ atiri, āñurō űseniādacua. Teero tiihéra, sutimanírā basocá cúārē ññarī, boboādacua”.

¹⁶ Wātīā tuburoabiro baurá atibúreco macārā ōpārārē neārī tiiwá. Cúā neārō hebreoayemena “Armagedón” wāmecutia.

¹⁷ Ángele niitugu cūūya bapa maquērē píobatediocowi. Cūū teero tiiri, Cōāmacūwii űmuāse niirí wii niirípīrōpu bayiró busuró wedesere witiwū. —Niipetire túajeanoā sáa, jīti.

¹⁸ Bupo wāāyore, busuré, bupo páare wáawū. Dita bayiró cāmeñawū. Basocá atibúrecom niinucāri sirore, atitócārē dita nocōrōca cāmeñaria. Bayiró peti cāmeñawū. ¹⁹ Ūputí niirí macā itiaropu yetinucājōāwū. Niipetire macārī jōēdiwawū. Cōāmacū űputí niirí macā Babilonia macārārē acabóriwi, “cúārē wapa tiigúda” jīrigu niijīgā. Cúāmena bayiró cúarigu niijīgū, bóaneōrō manirō cúārē wapa tiiwí. ²⁰ Niipetire ññcārī duacodiawū. Ūtāyucu cōājānowū. ²¹ Ocopéri yññuāreperi bayiréperitō basocá sotoapu ññapeawū. Sīquēñeperi cuarenta kilos ññcūwū. Cōāmacū teeperimena cúārē bayiró peti ñañarō tiiri ññarā, “ñañarō peti tiigú niī cūū” jījāwā.

17

Ūmuāmena ñeeape wapatárigore wapa tiiríque

¹ Sīcū siete ángelea siete bapari cñorīra menamacū ati, yññre jīwī:

—Jāmu, dímaarī sotoa duigó űmuāmena ñeeape wapatágorē Cōāmacū wapa tiīādare maquērē ēñomá. ² Atibúreco macārā ōpārā coomena ññañaré tiiya. Coo ññañaré tiirēmena atibúreco niirā cūmu mecārā tiiróbiro wāaaya, jīwī.

³ Yññ cānirīpacari ññarōpure Espírītu quēērōpu tiiróbiro ēññonemówī sūcā. Quēērōpu ángele yññre basocá manirōpu néewawī. Toopá sīcōrē ññawū. Coo quiogú peti sotoapu pesawo. Cūū sōāgú niiwī. Quiogú petiya ōpūpūre pee Cōāmacūrē ññañarō peti wedesere wāme jóatunoriro niiwū. Cūū siete dupupá, puamóquēñe capesári cñowí. ⁴ Numiō ññamu tiiróbiro sōā ññisāññūrōcare, teero biiri bayiró sōārōrē sāññawō. Oro, űtāperi waparacáremena, “perla” waparacáremena mamonorigo niiwō. Sicabapa

oro bapa сuowó. Āpērāména ñañarō ñeeapere tiibapapure dadajāwū. Coo ūmāmena ñañarō ñeeaperecā toopá niwū. ⁵ Cooya diapóapure wāme jóatunoriro niwū: “Yuu Babilonia ʔpūtí Niirí Macā niā; Numiā ʔmāārē Ñeeape Wapatára Paco niā; Āpērāména Ñañarō Ñeeapera Paco niā”, jī jóatunoriro niwū. Teewāme “biiro jīidugaro tiia” jīmasiña maniwū. ⁶ Coo Jesuré padeorá cūyere diamacú wedere wapa cūārē sīādutirigo niwū. Cūā diari ññanemodugago, cūmugō sīninemodugago tiiróbiro niwū.

Coore ñña, bayiró ññamanijōāwū. ⁷ Ángele yuure jīiwī:

—¿Muu tuomasirigari ññamanijōāgū? Numiōye maquerē, teero biiri coo pesagúye maquerē muurē masirī tiigúda. Coo pesagú quiogú peti siete dupupá, puamóqueñe capesári сuogú niī. ⁸ Quiogú peti mū ññarigu too suguerore mu niimiwīrā; mecātīgārē manī; niiditidiari copepu muāatigudu tii; pecamepu wāa, yapacūtījāgūdu niī. Teero tiinóadari suguerore, atibúreco macārā quiogú petire “niimiwī; manī; atigūdu tii” jīrigu jeari ññarā, ññamanijōādadua. Cūā Corderoyapūpu cūā wāmerē jóatunoña manīā. Atibúreco nućārīpu tiipūpure catiré petihére сuóadara wāmerē jóatunoñā.

⁹ Ateré tuomasirō booa. Siete dupupá siete ūtāyucu jīidugaro tiia. Coo tee ūtāyucu sotoapu duiyo. Tee dupupára sūcā siete ōpārā jīidugaro tiia. ¹⁰ Sicamoqueñerā ōpārā peticódiawa mée. Sīcū dutii. Āpī manī ména. Cūū atigu, péerogā dutigūdaqui. ¹¹ Quiogú peti niimirigu, mecātīgā manigú, siete ōpārā siro macū niī. Cūū siete ōpārā menamacū niigúrā niī. Pecamepu wāa, yapacūtījāgūdu niī.

¹² Puamóqueñe capesári mū ññarigue puamóqueñerā ōpārā jīidugaro tiia. Cūā dutiriya ména. Quiogú petimena ōpārā tiiróbiro dutiré ñee, sica hora dutiadua. ¹³ Cūā sīcārībíro wācūādadua. Cūā dutirá ni-īpacara, quiogú petire “mū sīcārā dutiya; ūsā mū doca macārā niīādadu” jīīādadua. ¹⁴ Cūā Corderomena cāmerīsiñādadua. Cūū niipetira ōpārā nemorō ʔpūtí macū niijīgū, cūārē netōnućājāgūdaqui. Cūūmena niīadara Cōāmacū booríra, cūū beserira niīya. Cōāmacūrē padeodúririra niīya, jīiwī.

¹⁵ Ángele jīñemowī yuure:

—Mū numiō díamaarī sotoapu duiri ññāwū. Teemaarī “niipetire macārī macārā, niipetire pōnarī macārā, niipetire dita macārā, niipetire wedesera niīya” jīidugaro tiia. ¹⁶ Puamóqueñerā ōpārā mū ññarira quiogú petimena ññagōrē ññatutiadua. Cooyere ēmapetijā, sutimanigō putuári tiīādadua. Cooya ōpūūrē yaaadua; cōārīrē sóecōājāādadua. ¹⁷ Cōāmacū cūārē sīcārībíro wācūrī tiigūdaqui. Teero tiirā, cūā quiogú petire cūā sotoa macū ōpū sōnecoadua. Cūāpe “ūsā boorómena teero tiia” jī wācūmicua. Quiogú peti cūā ōpū niitugūdaqui, tée Cōāmacū “biiro wāaadua” jīriroborora wāari siropu. ¹⁸ Numiō mū ññarigo “tiimacā ʔpūtí niirí macā” jīidugaro tiia. Tiimacā ōpū atibúreco macārā ōpārārē dutigū niigūdaqui, jīiwī.

18

Babilonia petirique

¹ Too síro yu ññawū sūcā. Āpī ángele ūmāsepu niīarigu diiátiwi. Cūū dutiré сuogú peti niwī. Cūū asibatéremena atibúreco bóebatejōāwū. ² Bayiró busarómena wedesewi:

—Babilonia uputí niimiri macã petijõãã. Petijõãã.

Wãtiã, minipõná booribasoca niirõ posajõãã.

Niipetira wuurã ùniré yaará niirí macã posajõãã; basocá cúã doorácã niíya.

³ Tiimacã numiõ ñañarõ ñeeape wapatágo tiiróbiro ugaripéanori macã niíã.

Coomena niipetire dita macãrã cümü mecãrã tiiróbiro wáawa.

Atibúreco macãrã õpãrã coo weerirare padeojrã, ñañarõ ñeeaperã tiiróbiro niíwã.

Coo ugaripéa netõnucãgõ, pee peti apeyé búri niiré wapatíãmajãwõ.

Teero tiirã, niipetire dita macãrã dúari basoca pee apeyé cuorã putuáwa, jĩwĩ.

⁴ Æpĩ ùmuãsepũ niigú wedeseri tuowú:

—Múã, yũ beserira niirã, tiimacãrẽ witiya,

múãcã cúã tiiróbiro ñañaré tiirí.

Cúã tiiróbiro tiirã, ñañarõ tiinóbocu.

⁵ Cúã ñañaré tiiré pairó peti bucúacu.

Teero tiigú, Cõamacũ cúã ñañaré tiiré añurõ masĩ.

⁶ Tiimacã macãrã ãpẽrãrẽ ñañaré tiirigue wapa teerora cúãrẽ ñañarõ tiicãmẽãrõ.

Ãpẽrãrẽ posari tiiróbirora puarĩ nemorõ posari tiiaro.

Bóaneõ ñnarõ manirõ nemorõ cúãrẽ ñañarõ tiiaro.

⁷ Tiimacã macãrãpe “ãpẽrã nemorõ añunetõnucãã” jĩmiwã.

Cúã teero jĩrigue wapa cúã ñañarõ jĩriro jeatuario bayirõ pũninorĩ tiiaro.

Cúã ugaripéa netõnucãrã, noo booró apeyenórẽ wapatíãmajãwã.

Cúã teero tiãmarigue wapa cúã ñañarõ tiiró jeatuario bayirõ boorituari tiiaro.

Tiimacã macãrã wãcũya: “Ûsã atiditã õpõ tiiróbiro niíã; wapewio tiiróbiro niiria; boorituridojããdacu”, jĩ wãcũmiya.

⁸ Teero jĩrẽ wapa wãcũña manirõ sicaburecorã ate cúãrẽ ñañaré wãaadacu:

Basocã diajõããdacua; ãpẽrã boorituaadacu; juabóare wãaadacu.

Pecamemena sóecõãnoãdacu. Cõamacũ marĩ Õpũ cúãrẽ diamacú wapa tiigúã tutuanetõjõãgũ nií, jĩwĩ.

⁹ Atibúreco macãrã õpãrã tiimacã macãrãmena cõãpõnarẽ weerirare padeowã. Cúã tiiróbiro ugaripéa netõnucãrã, noo booró apeyenórẽ wapatíãmajãwã. Teero tiirã, tiimacã juũ, õme buse nucũrĩ ñnarã, “ade, ade” jĩ, utiadacua. ¹⁰ “Maricãrẽ ñañarõ tiirí” jĩrã, yoaropũ ñaconucúãdacua. Biirõ jĩãdacua:

—Ade, ade, Babilonia uputí niimiri macã, “petirícu” jĩmiwã.

Wãcũña manirõ cúã ñañaré tiiré wapa wapa tiiré jeatoaa, jĩãdacua.

¹¹ Niipetire dita macãrã dúari basoca cúãye apeyeré sãrã manirĩ ñnarã, tiimacãrẽ utiadacua. “Ade, ade”, jĩãdacua. ¹² Cúã dúare noquẽ niimiyo: Oromena tiiré, plátamena tiiré, ãtãperi wapapacãreperi, “perla” wapapacãreperi; teero biiri suti añurõ butiré, suti ñamu tiiróbiro sõã ñiisãñũre, suti “seda”, suti bayirõ sõãrẽ; teero biiri niipetire yuca sitiaañũreyuca, “marfilmena” tiiré, sawirigumena tiiré, “broncemena” tiiré, cõmeména tiiré, “mármolmena” tiiré; ¹³ teero biiri “canela” wãmecutire, yaaré poari tiiré, sitiaañũre busere, “mirra” wãmecutire; teero biiri sãipẽbiro bauré sitiaañũre, vino, olivogũ ðuca use, harina añuré pã tiiré, trigo; caballo

wéerecori niimiyiro. Āpērā niimiyira: Wáicura apeyé òmarā, oveja, cabal-loa, dutiapienori basocā niimiyira. ¹⁴ Dúari basocā tiimacārē jīīādacua: —Múā bayiró maímírigue petijōāā.

Nīipetire múā āñurē cuómírigue ditijōāā.

Dee tii b̄ariādacu, jīīādacua.

¹⁵ Teeré dúari basocā, tiimacāp̄u pairó dúa wapatámiārira yoarop̄u p̄tuánucāādacua, “maricārē ñañarō tiiri” jīīrā. Utirémēna ¹⁶ biiro jīīādacua: —Ade, ade, up̄tí niimiri macā ñañanetōjōārō wáajāā.

Tiimacā sīcō numiō suti āñurō butiré, ñamu tiiróbiro sōā ñiisāñúre, bayiró sōārē sāñagō tiiróbiro niimiāwā.

Oro, ūtāperi wapapacáremēna, “perla” wapapacáremēna mamonorigo tiiróbiro niimiāwā.

¹⁷ Wācūña manirō ate wapapacáre ditipetijōāā, jīīādacua.

Nīipetira dooréap̄u waatúra, teepaw̄mēna wáanetōrā, teepaw̄p̄u paderá, niipetira día pairímaap̄u wáarepaw̄re paderá yoarop̄u p̄tuápasajeaadacua. ¹⁸ Tiimacā jūū, òme buseri iñarā, bayiró busurómēna jīīādacua:

—Apemacā tiimacā tiiróbiro up̄tí niiri macā maniā, jīīādacua.

¹⁹ Bayiró bóaneōre ēñorā, cúāye dupuráp̄u ditare maapéoadaacua. Uti, bayiró busurómēna jīīādacua:

—Ade, ade, up̄tí niimiri macā ñañanetōjōārō wáajāā.

Tiimacā maquē niyerumēna niipetira día pairímaap̄u wáarepaw̄u cuorá āñurō wapatámiāwārā.

Wācūña manirō tiimacā ditijōāā, jīīādacua.

²⁰ Múā ūmūāsep̄u niirāpe, tiimacārē cōārī, ūseniña.

Múā Cōāmacūrē padeorá, Jesús cúūyere wededutiḡu beserira, teero biiri profetas, ūseniña.

Tiimacā macārā múārē ñañarō netōrī tiiwá mée.

Cúā teero tiirígue wapa Cōāmacū cúārē ñañaré wapa tiii sáa.

²¹ Sīcū ángele tutuaḡu ūtāquicare néemūōcowī. Oteréperi yaaréperi wāñiāríquica tiiróbiro bauwá. Tiiquire día pairímaap̄u déecōāñogū, biiro jīīwī:

—Atiquiré déecōāñorō tiiróbiro Babilonia up̄tí niimiri macā petijōāādacu.

Īñanemoricu sáa.

²² Tiimacāp̄ure búapūtēre, basaré, peruri putiré, corneta busurére t̄onemóricu sáa.

Tiimacāp̄ure paderá āñurō menirā maniādacua.

Tiimacāp̄ure oteréperi wāñiārī busurére t̄onemóricu.

²³ Tiimacāp̄ure sīāwócore maniādacu.

Tiimacāp̄ure wāmosíara ūseni basapeorere t̄onemóricu sáa.

Tiimacā macārā dúari basocā apeyé dita macārā nemorō dúamenirā niimiwā.

Tiimacā macārā yáíwa oco sitará tiirénomēna niipetire dita macārārē jīīditowa, jīīwī.

²⁴ Tiimacā niipetira profetare, Cōāmacūrē padeoráre sīārígue wapa cuocú. Teero biiri niipetira atibáreco macārārē sīārígue wapa cuocú.

19

¹ Too síro ȳm̄ t̄owá sūcā. Pañ ūmūāsep̄u niirā bayiró busurómēna wedeseri t̄owá:

Cõãmacũrẽ usenire ticoa.

Marĩyagũ Cõãmacũ marĩrẽ netõnégũ niĩ.

Niipetirere dutimasĩgũ, tutuanetõjõãgũ niĩ.

² Cũũ ñañarẽ tiirãre wapa tiirẽ queoró niĩã; diamacũ niĩã.

Tiimacã sãcõ numiõ ãmuãrẽ ñeeape wapatãgo tiirõbiro wapa tiinóri macã putuãa.

Tiimacã ãpẽrãmẽna ñañarõ ñeeapera tiirõbiro ugaripãanojĩrõ, niipetiro macãrãrẽ ñañowã.

Cõãmacũ cãũrẽ padecoterare sãrẽ wapa tiimacãrẽ ñañarõ tiicãméwĩ, jĩwã.

³ Jĩnemowã sũcã:

—Cõãmacũrẽ usenire ticoa. Tiimacã õme buserucujããdacu, jĩwã.

⁴ Veinticuatro butoã dutirá, bapari catirá Cõãmacũ tiipĩrõpu duigũre padeorã, ñicãcoberimena jeacũmuwã. Biro jĩwã:

—Teerora wãaaro. Cõãmacũrẽ usenire ticoa, jĩwã.

⁵ Tiipĩrõpu sãcũ wedesewionecori tuowã:

Marĩyagũ Cõãmacũrẽ usenire ticoaro.

Niipetira Cõãmacũrẽ padecotera, quioníremena cãũrẽ ññarã, búri niirã, uputĩ macãrã teerora tiãro, jĩti.

Cordero wãmosãadari bosebureco

⁶ Yũũ tuowã sũcã. Paũ wedesera tiirõbiro tuowã. Oco pairó õmasãncõrõbiro busuwa. Bupo bayiró páaro tiirõbiro busuwa. Biiro jĩwã: Cõãmacũrẽ usenire ticoa.

Cõãmacũ marĩ Õpũ tutuanetõjõãgũ dutinãcãĩ.

⁷ Usenico. Bayiró usenirã niico.

Cõãmacũrẽ “ãñunetõjõã” jĩĩ, usenire ticoco.

Cordero cãũrẽ padeorãmẽna niinãcããdari bureco jeatoaa.

Cãũrẽ padeorã cãũ numo niigõdo tiirõbiro niĩya.

Numo niigõdo coo basiuro ãñurõ quẽnoãrigopũ niico.

Cãã coo tiirõbiro quẽnoãrirapũ niĩya.

⁸ Cãã suti butirẽ, jũĩrĩmanĩre, bayiró asiyãrere sããnoãrira niĩya, jĩwã.

Suti butirẽ “Cõãmacũrẽ padeorã ãñurõ tiirẽ niĩã” jĩdugaro tiia.

⁹ Ángele yũure jĩwĩ:

—Aterẽ jóaya: “Cordero cãũ wãmosãari bosebureco niirĩpũ cãũ boocõrira useniãdacua”, jĩwĩ.

Cãũ yũure jĩnemowĩ:

—Tee Cõãmacũ wedesere diamacũ niĩã.

¹⁰ Ángele teero jĩĩrĩ tuogã, cãũrẽ padeogã, cãũ puto ñicãcoberimena jeacũmumiwã. Yũũ teero tiirĩ, yũure jĩwĩ:

—Teerẽ tiirĩjãña. Yũũcã Cõãmacũrẽ padecotegũra niĩã. Mũũ tiirõbirora, mũũya wedera Jesuyere wederã tiirõbirora niĩã. Cõãmacũ dícare ñicãcoberimena jeacũmu, padeoyã, jĩwĩ.

Espíritu Santo profetare masĩrĩ tiiyĩgũ. Tee masĩrẽ tiorémẽna wedeyira. Teerora Jesuyere wederãcã Espíritu Santo masĩrẽ tiorémẽna wedecua.

Caballo butigũ sotoapũ pesagũye queti

11 Y_{HH} ñhawũ sũcã. Ūmuãse tusuri ñhawũ. Caballo butigú bauánucãjeawi. Cũu sotoapu sũcũ pesawi. Cũurẽna “wasoró manirõ Cõamacũyere diamacũ wederucugu” jĩĩya. Cũu ñañaré tiirãre diamacũ wapa tiiquí. Cãmerĩsĩãgũ wáagu, diamacũ tiigú niĩ. 12 Cũu capeari pecame jũurĩpõnabiro niiwã. Cũuya dupupare pee pesaré betori pesawu. Sicawãme jóature cõowí. Tiwãmerẽ cũu dícu masĩ. 13 Sutiró dí púuarirone sãñawĩ. Cũu wãmecutiwi Cõamacũ Wãcũrere Wedegú. 14 Surara ũmuãse macãrã cũurẽ nũnũwã. Cũu suti butiré jũurĩmanirere sãñawã. Cũu caballoa butirá sotoapu pesawa. 15 Cũuya ɱseropu espada puaniñape asoyóaripĩ súuwitiwu. Tiipĩmena niipetire dita macãrãre netõnucãgũdaqui. Tutuaromena dutigũdaqui. Cũu cúãrẽ usegũducare cutamutõrõ tiirõbiro wapa tiigũdaqui. Cũu teero tiigú, Cõamacũ tutuanetõjõãgũ cúãmena bayiró cúare ñõgũdaqui. 16 Cũuya sutirõpu, cũuya usebetõpu wãme jóatunowũ. “NIIPETIRA ÒPÃRÃ NEMORÕ ƲPƲTÍ MACƲ”, jĩ jóatunore tusawu.

17 Y_{HH} ñhawũ sũcã. Sícũ ángele muĩpũ búreco macãpure nucũgũrẽ ñhawũ. Cũu niipetira ũmuãsepu wũurãre bayiró busurõmena wedewi:

—Neãña, Cõamacũ múãrẽ boseyaadarere quẽnobosãrere yaaadara. 18 Òpãrãyé diiré, surarare dutirãye diiré, tutuaraye diiré, caballoaye diiré, cúã sotoapu pesarãye diiré, niipetiraye diiré yaaadacu; dutiapienori basoca, dutiapienoña manirã, búri niirã, ɱputí macãrãye diiré yaaadacu, jĩwĩ.

19 Y_{HH} ñhawũ sũcã. Quiogú peti, atibúreco macãrã òpãrã, cúãyara surara neãwã. Cũu neãrã, “jãmu, cãmerĩsĩãco” jĩwã. Teero tiirã, caballo sotoapu pesagũmena, cũuyara suraramena cãmerĩsĩãrã wãamiwã. 20 Caballo sotoapu pesagũpe quiogú petire ñeewĩ. Cũumena “Cõamacũ tiimasĩre tiimasĩã yuucã” jĩditorigucãrẽ ñeewĩ. Cũu quiogú peti ññacoropu tiĩẽñowĩ. Teemena niipetira quiogú petire queorere jóatunorirare cũurẽ weerigure padeorãre jĩditowi. Cũu puarã catirãra pecametaropu cõãñõconowã. Titaro “azufre” wãmecutire ɱpe tiirõbiro sipirẽmena jũãã. 21 Æpẽrã cúã menamacãrãpere caballo sotoapu pesagũra sãpetijãwĩ cũuya ɱseropu súuwitiripĩmena. Teero sãpetiari siro, niipetira wũurã cúãye diiré yaa, yapinetõjõãwã.

20

Mil cãmarĩ Jesús dutiadare

1 Y_{HH} ñhawũ sũcã. Sícũ ángele ũmuãsepu niĩãrigu diiãtiwi. Cũu niiditidiari cope macã sawire, teero biiri pairída cõmedaré cõowí. 2 Cũu pĩnocare ñeewĩ. Cũu sicato atibúreco tiirĩ siro macũ “pĩno” jĩnorigu niĩ. Cũu wãtãrẽ dutigú, Satanás niĩ. Cũurẽ cõmedamena mil cãmarĩ siatúcũwĩ. 3 Cũurẽ niiditidiari copepu cõãdiocowi. Cõãdiocoari siro, tiicope soperé sawimena biajãwĩ. Mil cãmarĩ basocãre jĩditorijããrõ jĩgũ, teero tiiwĩ. Too siro jõãnógũdu niigũ tiĩ. Yoari mee jõãnórigu niigũdaqui.

4 Y_{HH} ñhawũ sũcã. Òpãrã duirẽpĩrĩpu duirãre ñhawũ. Cõamacũ cúãrẽ diamacũ besemasĩre ticowi. Æpẽrãrẽ ñhawũ. Cũu Cõamacũye queti, Jesuyere wederã niyira; cúã quiogú peti, cũu weerigure padeorĩyira; cũu queorere cúãye diapóaripu, cúãye wãmorĩpu jóatudutiriyira. Teewapa cúãye dupupare páatanoyira. Teero tiirã, cúã diarirapu niipacara, masãrira niiwã. Cũu

masāri siro, Cristomena mil cāmarī basocāre dutiwa. ⁵ Teero tiinōrira niijīrā, āpērā diarira suguero masāsuguetoaadacua. (Āpērā diarirapeja masāmāriwa ména. Dupupāre páatanorira mil cāmarī ōpārā niīari siro, masāmāwā.) ⁶ Diarira masāsuguerira ñañaré manirā niīya; useniya. Cúā dianemorica; pecamep wáarica. Cúā paia niīadacua, Cōāmacūyere, Cristoyere padeadara. Cúā mil cāmarī Cristomena dutiadacua.

Satanás ditinetōjōārigue

⁷ Mil cāmarī netōāri siro, tiicopep siatúcūnorigu Satanārē jōā, pāōwioneconogūdaqui. ⁸ Cūā niipetirop niipetire dita macārārē jīditogu wāagūdaqui. Gog, Magog wāmecūtiri macā macārācārē teorora tiigūdaqui. Cūāmena suō, cāmerīsiāgūda jīgū, néogūdaqui. Cúā pau niīadacua ditatupari pairímaa día wesa maquē tiiróbiro.

⁹ Cúā niipetiro tiiditapure jeaadacua. Cōāmacūrē padeorā niirōp, cūā maīrí macārē niisodeaadacua. Cōāmacūpe pecame ticodiocogūdaqui, niisodearare sóeditiojāgūda jīgū. Niipetira sóeditionoādacua. ¹⁰ Wātīārē dutigú cūārē jīditorigu pecametarop cōādioconogūdaqui. Tiitarop azulre jūā. Toopú quiogú peti, “Cōāmacū tiimasīrere tiimasīā yūja” jīditorigucā cōādioconowā. Toopú búrecori, ñamirī ñañarō netōrucúadacua.

Butirípīrōp duigú ñañaré tiiríre wapa tiirigue

¹¹ Yūñ iñawū sūcā. Ōpū duirípīrō pairípīrō butirípīrōrē iñawū. Tiipīrōp duigūre iñawū. Cūā iñacoropre atibúreco, ūmūāse ditijōāwū. Baunemóriwū sáa. ¹² Diarira tiipīrō díamacūpū nucūrī iñawū. Cúā uputí macārā, bári niirā niiwā. Cúā too nucūrī, jóaturepūrīrē pāōwī. Apepū catiré petihére cuorā wāmerē jóaturipūcārē pāōwī. Diarira tiirigue teepūrīp jóatunowū. Teepūrīp jóariguere buetoagu, cūārē wapa tiiwī. ¹³ Día pairímaapū diarira tiipīrō pūtopū jeawa. Diarira yeeripūna niirōpū niimiracā toopúra jeawa. Cúācōrō cūā tiiriguere buegu, cūārē wapa tiiwī. ¹⁴ Diarira yeeripūna niirō cōādioconowū pecametarop. Tiitaropū cōārē dianemojōāre niā. ¹⁵ Sīcū cūā wāmerē catiré petihére cuorā wāmerē jóaturipūp jóatunoña manigūño tiitaropū cōādioconowī.

21

Mama ūmūāse, mama dita wasorígue

¹ Yūñ iñawū sūcā. Mama ūmūāse, mama dita iñawū. Niisugueri ūmūāse, niisugueri dita ditipetijōāwū; día pairímacā teorora. ² Ūmūāse Cōāmacū pūtopū Mama Jerusalén ñañaré manirí macārē diiátiri iñawū. Āñurō quēnoāri macā niiwū. Sīcō numiō wāmosiāgodo manūrē āñurō tusaaro jīgō, quēnoāriگو tiiróbiro niiwū. ³ Tiipīrōpū sīcū bayiró busurómena wedesewionecori tuowū:

—Jāā, tuoyá: Mecūāmena Cōāmacū basocāmena niī. Cūāmena niirucujāgūdaqui. Cúā cūyara niīadacua. Cōāmacū basirora cūāmena niigūdaqui. Cūā cūyagu Cōāmacū niigūdaqui. ⁴ Cúā yaco ocore cosegūdaqui. Dianemorica sáa. Bóaneōre, utiré, pūniré maniādacu. Niipetire niisuguerigūre petijōāā, jīwī.

⁵ Tiipīrōpū duigú jīwī:

—Jāā, tuoyá: Yūñ niipetire mama díca tīa, jīwī.
Apeyē jīñemowī:

—Y_{HH} wedesere padeoréno niia; diamacá niia. Teero tiigú, jóaya, jiiwí.

⁶Too siro y_{HH}re wedewi:

—Niipetire túajeanoã. Y_{HH}rá niisugueg_H, niitug_H niia. Y_{HH}re bayiró maírá oco sínidugára tiiróbiro niíya. Teero tiigú, y_{HH} oco tîagú tiiróbiro cúãrê catiré petihére teorora ticojägüda. ⁷Ññurõ padeó cãmewitíranorê niipetire y_{HH} “ticogüda” jiiiguere ñeeädacua. Y_{HH} cúãyagu Cõãmacü niigüdacu; cúã y_{HH} põna niiaädacua. ⁸Cui y_{HH}re padeodúrano, padeodugáherano, ñañanetõjõãrere tiiráno, basocá sîãrãno, ãpêrãmëna ñañarõ ñeeaperano, yáíwa oco sitará jiiditoremëna tiiré tiiráno, weerirare padeoráno, niipetira jiiditorepirano pecametarop_H wáaadacua. Tiitarop_H azufre ãpe tiiróbiro sipirëmëna jüüã. Toopú wáare dianemojõãre niia, jiiwí.

Mama Jerusalén

⁹Sicü ángele siete oro bapari c_{HH}oríra menamacü atiwí. Teebaparip_{HH}ra too suguerop_H siete ñañarê tiitúiguere posecutíwa. Cüü y_{HH}re jiiwí:

—Jãm_H, Cordero namo niigõdore m_{HH}rê êñomá, jiiwí.

¹⁰Y_{HH} cãnirípacari ññarõp_{HH}re Espiritu quëêrõp_H tiiróbiro y_{HH}re êñonemowí sücã. Quëêrõp_H ángele y_{HH}re ütägú pairígu ãmuãrígup_H néewawí. Jerusalén ñañarê manirí macãrê ãmuãsep_H êñowí. Tiimacã Cõãmacü p_{HH}top_H diiátiro tiiwá. ¹¹Cõãmacü asibatéremëna bayiró asibatéw_H. Tiimacã wapapacáripe tiiróbiro asibatéw_H. Ëtãpe “jaspe” tiiróbiro ocosusúw_H. ¹²Tiimacã wesare pairí sãnirõ ãmuãri sãnirõ niisodeaw_H. Tiisãnirõp_H doce soperi niiwã. Teesopericõrõ sicü ángele nucüwí. Teesoperip_H wãme jóaturigue tusaw_H. Teewãme Israelya põna macãrã doce põnarí macãrã wãme niiwã. ¹³Tiisãnirõp_{HH}re muípü muãatirope itiásope niiwã; muípü sããwarope itiásope niiwã; nortep_H itiásope niiwã; surpe itiásope niiwã. ¹⁴Ëtãquiri docequiri sotoap_H tiimacã macã sãnirõ tiinóriro niiwã. Teequiricõrõ doce Jesucristo cüüyere wededutig_H beserira wãme jóaturigue tusaw_H.

¹⁵Y_{HH}mëna wedeseg_H sicagú orog_{HH}re c_{HH}owí. Tiigumëna tiimacãrê, teesoperire, tiisãnirõrê queogüda tiiwí. ¹⁶Tiimacã sîcãrîbîro yoa, sîcãrîbîro esawá. Ángele tiigumëna tiimacãrê queowí. Dos mil doscientos kilómetros niiwã. Yoaro, esaró, ãmuãrõcã nocõrõrã niiwã. ¹⁷Tiisãnirõrê queowí. Sesenta y cuatro metros niiwã. Basocá queorõbiro queowí.

¹⁸Tiisãnirõ “jaspemëna” tiirí sãnirõ niiwã. Tiimacã oromëna tiirí macã niiwã. Oro jüññimaníre, bídrü sipioáriro tiiróbiro niiwã. ¹⁹Tiisãnirõrê tuuñérequiri niipetire wapapacárequirimëna mamonorigue niiwã. Niisugueriqui “jaspe” niiwã. Too síro macãqui “zafiro”, too síro macãqui “ágata”, too síro macãqui “esmeralda”, ²⁰too síro macãqui “ónice”, too síro macãqui “cornalina”, too síro macãqui “crisólito”, too síro macãqui “berilo”, too síro macãqui “topacio”, too síro macãqui “crisoprasa”, too síro macãqui “jacinto”, too síro macãqui “amatista” niiwã. ²¹Doce sopepãmarí perlapãmarí niiwã. Sopepãmaríicõrõ sicape perlapemëna tiiré niiwã. Macã deco niivarima oroma niiwã. Bídrübiro ocosusúrima niiwã.

²²Tiimacãp_{HH}re Cõãmacüwiire ññariw_H. Cõãmacü marí Õpü tutuanetõjõãgürã, Corderora Cõãmacüwii niijãrã tiiwá. ²³Tiimacãp_{HH}re muípü báreco macü, ñamí macü bóerere booricu. Cõãmacü bóebatecoremëna bóerucua. Cordero tiimacã sîãwõcoríga nií. ²⁴Toopãre niipetire dita macãrã tiimacã bóeremëna ññurõ niiaädacua. Atibáreco

macārā ōpārā niimirira cūā dutiri, cūārē padeoríguere usenipeoadara néesāwaadacua. ²⁵ Búrecore tiimacā maquē soperí tusurucujāādacu. Ñami maniādacu. ²⁶ Niipetire dita macārā āpērā cūārē padeoríguere usenipeoadara néesāwaadacua. ²⁷ Toopú sīcārī ñañaréno néesāwanoña maniādacu. Ñañaré tiirá, jīditorepira sāāwaricua. Corderoyapū catiré petihére cūorá wāmerē jóatunorira dícu sāāwaadacua.

22

¹ Cūū yñre díare ēñowī. Tee oco catiré petihére ticoa. Bayiró ocosusúrimaa niiwū. Tiimaá Cōāmacū, Corderoyapīrōpū witiatiwū. ² Tiimacā decopū uputí macāma dūpomena wáarima niiwū. Tiimá deco tii día ūmayucowū. Tiimaá pñaníñapūra yucūgu catiré ticorígu wiiríro niiwū. Sicacāmarē docecōrō dícu dūcacutiwū. Muīpūrācōrō dūcacutiwū. Tiigú maquē pūū niipetire dita macārārē ucotire niiwū. ³ Toopúre basocá “ñañarō wáaaro” jīré maniādacu. Tiipīrō toopú niīādacu. Tiipīrō Cōāmacūyapīrō, teero biiri Corderoyapīrō niīā. Cūārē padecotera cūārē padeoádacua. ⁴ Cūārē ññarucujāādacua. Cūāye diaporáripū cūū wāmerē cūoádacua. ⁵ Ñami maniādacu. Toopú niirā sīawócoriga bóerere booriadacua. Muīpū bóerere booriadacua. Cōāmacū marī Ōpū cūārē bóebatecogūdaqui. Toopú niirā Cōāmacūmena dutirucuaadacua.

Jesucristo máata putuawagūdaqui

⁶ Cūū yñre jīwī:

—Tee wedesere padeoréno niīā; diamacú niīā. Marī Ōpū Cōāmacū cūūyara profetare wācūrē ticogúra ángelere ticocowī, cūārē padecoterare máata too síropū wáaadarere ēñodutígu, jīwī.

⁷ —Tuoýá máā: ¡Máata putuawagūda! Teero jīriguere padeoráno, teero biiri atipū jóariguere bue, padeoráno useniādacua, jīwī.

⁸ Yññ Juan teeré tuowú; ññawū. Tño, ññatoagu, ángele yñre teeré ēñoārigū puto ñicācoberimena jeacūmumiwū, cūārē padeogúdu. ⁹ Cūūre yñre jīwī:

—Teeré tiiríjāña. Yñcā Cōāmacūre padecotegūra niīā. Mññ mñña wedera profetas tiiróbiro niīā. Niipetira atipūpú jóariguere bue, padeorá tiiróbirora niīā. Cōāmacū dícuere jeacūmu, padeoyá, jīwī.

¹⁰ Cūū yñre jīñemowī:

—Atipūpú “biiro wáaadacu” jīñ mññ jóarigue queoró wáaadare péero dūsa. Teero tiigú, atipū mññ jóariguere yayióropū cūoríjāña. ¹¹ Āpērārē ñañarō tiigúno teero ñañarō tiitéríjāārō. Ñañanetōjōāgūcā teerora tirucújāārō sáa. Basocá aññugúpe aññuré tiíaro. Cōāmacū booró tiigú teeré tiirucújāārō cūūcā, jīwī.

¹² —Tuoýá: ¡Máata putuawagūda! Yññ basocáre wapatírere cūoa.

Cūācōrōrē cūā tiirécōrō wapa ticogūda. ¹³ Yññrá niisuguegu, niitugu niīā, jīwī.

¹⁴ Suti coseríra tiiróbiro niīya basocá cūā ñañaré tiiriguere acabónorira. Cūā useniādacua. Catiré ticorígu dūcare yaamasīādacua. Atimacā maquē soperípu sāāwamasīādacua. ¹⁵ Āpērāpéja ñañarā niirirapeja soperú putuáadacua. Cūā niīya: Yáíwa oco sitará jīditoremēna tiiráno, āpērāmēna ñañarō ñeeapera, basocá sīārā, weerirare padeorá, niipetira jīditorere jīñsenirā niīya.

¹⁶ —Yuu Jesús ticocoawũ yáagu ángelere. Cũürē tee quetire wededu-tiawũ. Yũure padeoré pōnarĩ macārã teeré t̃uoáro. Yũ David pārãmi niinunusegu niĩã. Ñocõãwũ bóeriga ãñurõ bóero tiiróbiro niigũ niĩã, jĩwĩ.

¹⁷ Cũ teero jĩãri siro, Espíritu Santo, teero biiri Jesuré padeorã: — P̃utuaatiya, jĩwã.

Atipũpũ jóariguere t̃uoránocã “p̃utuaatiya sãa” jĩãrõ.

Cõãmacũ p̃uorũ wáadugara oco s̃nidugãra tiiróbiro niĩya. Cũã oco catiré petihére ticorére s̃nidugãra atiaro wapatĩro manirõ.

¹⁸ Niipetira atipũpũ jóariguere t̃uorãre wedeguda: Atipũpũ jóariguere jóanemorãnorẽ ñañarõ wáaadacu. Cõãmacũ atipũpũ “ñañaré wáaadacu” jĩ jóariguere cúãrẽ nemosãñurõ tiigũdaqui. ¹⁹ Atipũ jóariguere néed̃uoranorẽ Cõãmacũ atipũpũ ãñurõ tiĩádare jóanoriguere ticoriqui: Yucũgu catiré petihére ticorĩgu d̃ucare ticoriqui; tiimacã ñañaré manirĩ macãpũ “sããatiya” jĩriqui.

²⁰ Atipũrẽ jóari tiirĩgu jĩĩ:

—Teerora niĩã. Máata p̃utuaawagũda, jĩĩ.

Teerora tiĩáro. ¡P̃utuaatiya, Õpũ Jesús!

²¹ Marĩ Õpũ Jesús múã niipetirare ãñurẽ ticoaro. Nocõrõrã niĩã.

Juan